BIBL NAZ
Vitt Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
F
13(1
NAPOLI

Digitized by Google

5 97638 Racc. Vill. F. 13

LEONARDI RICCII

JURECONSULTI NEAPOLITANI

PRAXIS FORMULARIA

Judiciorum omnium civilium in quatuor tomos distributa

Cum additionibus tam editis

PHILIPPI FERDINANDI DE CARO

JC. NEAPOLITANI BARONIS S. SEVERINI &c.

Quam novis, et adhuc ineditis

R. D. XAVERII GRATIANI

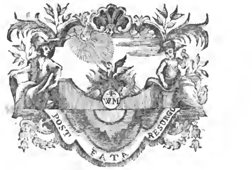
CLARISSIMO VIRO

D. FERDINANDO DATTILO

PATRITIO CONSENTINO, E MARCHIONIBUS S. CATHARINÆ &c.

Dicata.

TOMUS PRIMUS.

NEAPOLI MDCCLXII.

Ex Typographia Vincentii Mazzola-Vocola

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

CLARISSIMO . VIRO

D. FERDINANDO . DATTILO

E . MARCHIONIBVS . SANCTÆ . CATHARINÆ

PATRITIO . CONSENTINO

QVI . GENTILIVM . SVORVM

CAIETANI . DVCIS . ARGENTII

REGII . A . LATERE . CONSILIARII

SACRIQVE . REGII . CONSILII . PRÆSIDIS

ET

FRANCISCI . VENTVRI

COLLATERALIS . OLIM . CONSILII . QVINQVEVIRI

SVPREMIQVE . MAGISTRATVS . COMMERCII . PRÆSIDIS

A . PRIMA . ÆTATE

EXIMIAS . VIRTVTES . ÆMVLATVS

A CAROLO

OLIM . VTRIVSQVE . SICILIÆ

NVNC . HISPANIARVM . NOVIQVE . ORBIS

REGE . POTENTISSIMO

AD.CAVSAS. PRIMVM. IN.REGIIS. AVDITORIIS. IVDICANDAS

MOX. MAGNI. DVCIS. CLASSIVM. AVDITOR. GENERALIS

MAGNIQVE . DEIN . ADMIRATI . IVDEX

ADLECTVS

ET . NVPER . A

FERDINANDO . IV

REGIS . CATHOLICI . F.

VTRIVSQVE . SICILIÆ . REGE . NVNC . PVPILLO

IAMIAM . OPTIMO . PRINCIPE . FVTVRO

IVDEX . M. C. V. CRIMINALIS . CREATVS

FIDEM . IN . IVRE . DICVNDO . INCORRVPTAM
CONSTANTIAM . PRVDENTIAM
MORVM . GRAVITATEM
PUBLICI . PRIVATIQVE . IVRIS . SCIENTIAM
ERVDITIONEMQVE . MVLTIPLICEM
EATENVS . PRÆ . SE . VBIQVE . TVLIT
ET . COLIT . IN . DIES
SENATV . POPVLOQVE . PLAVDENTIBVS
VT . EVM . IPSVM
ÆQVI . RERVM . ÆXTIMATORES
NEDVM . ACCEPTIS . ADHVC . MAGISTATIBVS
QVOS . VNA . TRES . EXEMPLO . FERME . SINGVLARI
EXIMIAQVE . VTRIVSQVE . REGIS . MVNIFICENTIA
RETINET . GERITQVE . RECTISSIME
SED . NOVIS . ETIAM . DIGNITATIBVS
SVBLIMIORIBVS . DIGNISSIMVM
PALAM . ORE . VNO . PRÆDICENT
XAVERIVS . GRATIANVS
PRESBYTER . LONGOBVRGENSIS
LEONARDI . RICCII . PRAXIM . IVDICIARIAM
SVIS . AVCTAM . ADDITIONIBVS
IN . PERPETVVM . OBSEQVENTIS . ANIMI . MONIMENTVM.
D. D.

EMI-

Digitized by Google

EMINENTISS. SIGNORE.

VIncenzo Mazzola-Vocola Padrone di Stamperia in questa Città di Napoli, supplichevole rappresenta a V. E., aver desiderio di ristampare *La Prattica Civile di Lionardo Riccio*, non solo con le aggiunte di D. Ferdinando de Caro date altra volte in luce, ma colle nuove altresì di D. Saverio Graziano finora non publicate. Quindi supplica V. E. per il suo permesso, che riceverà a grazia singolarissima ut Deus &c.

Admodum Rev. U. J. D. D. Januarius Persico Sacræ Theologiæ Professor, & pauperum Patronus in hac Archiepiscopali Curia revideat, & in scriptis referat, Datum Neapoli die 15. *Octobris* 1761.

INNOC. EPISC. PHILAD. VIC. GENER.

Joseph Sparanus Can. Deput.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINE.

FErdinandi de Caro additionibus, adjectiones ad Praxim Judiciariam Leonardi Riccii Auctore Xaverio Gratiano jussis tuis obsequentissimus, Eminentissime Princeps, intento legi, æquoque animo revolvi. In his nec in orthodoxam fidem, nec in bonos mores tantulum offensum fuit; quin omnibus de jure munus respondendi sustinentibus magno fore usui, exploratum habeo, Quicquid enim novissimis legibus Praxim ipsammet spectantibus decretum est, maxima ex ipsis colligendi ac percipiendi erit facultas, Quapropter Typis committi posse censeo, si ita E. T. placitum erit. Neapoli 16. Aprilis 1762.

Humillimus & addictissimus Subditus.
Januarius Persicus.

Attenta relatione Domini Revisoris imprimatur. Datum Neapoli die 4. *Maji* 1762.

Joseph Sparanus Can. Deput.

S. R. M.

S. R. M.

VIncenzo Mazzola-Vocola Stampatore in questa Città di Napoli, fedelissimo Vassallo di V. M., l'espone, aver desiderio di ristampare *La Pratica Civile di Leonardo Riccio*, non solo con le aggiunte di D. Ferdinando de Caro date altra volta in luce, ma colle nuove altresì di D. Saverio Graziano finora non publicate. Quindi supplica V. M. per il suo Regal permesso, che riceverà a grazia singolarissima ut Deus &c.

Admodum Rever. U. J. D. D. Carolus Gagliardus in hac studiorum Universitate Professor revideat, & in scriptis referat. Datum Neapoli die decima Mensis Novembris 1761.

Nicolaus de Rosa
Episc. Put. Cap. Maj.

ILLUSTRISS. ET REVERENDISS. DOMINE:

QUanto sit forensium nostrorum usui praxis judiciaria civilis *Leonardi Riccii*, uberrimis Ferdinandi de Caro Cl. Jureconsulti additionibus locupletata, in quatuor tomos distributa: satis jam superque patet ex multis brevi annorum curriculo vulgatis editionibus, ac frequentia emtorum eam in dies expetentium. Novæ autem, quas jussu tuo attente legi, additiones Xaverii Gratiani quum nonnulla, quæ illo in opere desiderantur, spicilegia & novissima quoque rescripta & leges Regis Caroli olim nostri, nunc Hispaniarum augustissimi, Regisque Ferdinandi D. N. exhibeant, locisque indicent opportunis: dubitari profecto nequit, eas maxime inservituras commodis eorum, qui suam foro operam navant; id quod res ipsa ex sese cuique ostendet investigantium. Oratorem propterea posse voti sui fieri compotem puto. Neapoli 20. Novembris 1761.

Humillim. & obseq. famulus
Carolus Gagliardus.

Die 4. mensis Februarii 1762. Neapoli.

Viso rescripto Suæ Regalis Majestatis sub die 29. proximi elapsi Mensis Januarii currentis anni, ac relatione Rever. U. J. Doctoris D. Caroli Gagliardi de Commissione Rev. Regii Cappellani Majoris ordine præfatæ Regalis Majestatis.

Regalis Camera Sanctæ Claræ providet, decernit, atque mandat, quod imprimatur, cum inserta forma præsentis supplicis libelli, ac approbationis dicti Reverendi Revisoris. Verum in publicatione servetur Regia Pragmatica &c.

FRAGGIANNI GAETA SCASSA

Spectabilis Præses S. R. C. Romanus
tempore subscriptionis impeditus.

Reg. 104.

Carulli

Athanasius.

IN-

I N D E X
TITULORUM, ET CAPITUM,
Quæ in hac Prima parte continentur.

TITULUS PRIMUS
De Patentibus Officialium, & de eorum Officiis.

TITULUS SECUNDUS
De Primo Ingressu Officialium.

TITULUS TERTIUS
De Tutelis, & Curis.

TI.

TITULUS QUARTUS

De Contractibus Minorum Auctorandis.

TITULUS QUINTUS

De Præambulis, seu aditione hereditatis.

TITULUS SEXTUS

De variis Formulis diversorum Judiciorum.

Finis Indicis Titulorum, & Capitum Primæ Partis.

IN

LEONARDI RICCII
U. J. C. NEAPOLITANI
PRAXIS FORMULARIA
JUDICII EXECUTIVI,

Una cum formulis Patentalium, & Primi Ingressus Officialium, Tutelarum, Præambulorum, & omnium Actorum, quæ sine Reo fiunt, & ad Judiciorum Præparationem deserviunt; in hac postrema editione mendis diligenter expurgata, & aliquibus Additionibus manus signo ☞ notatis illustrata;

Cum amplissimis item Annotationibus super qualibet Formula.

PARS PRIMA.
De Actis Præparatoriis, quæ sine Reo fiunt.

SUMMARIUM.

Judicium constat tribus personis, num.1.
Senecæ dictum, num.2.
Actor antequam vocet reum, quid facere debeat, num.3.
Judex quis sit, & unde dicatur, num.4.
Actor quis sit, & unde dicatur, num.5.
Reus quis sit in judicio civili, & quis in criminali, & unde dicatur, num.6.
Actoris, & Rei diversitas, num.7.
Caussa quæ sit, & unde dicatur, num.8.
Lis, & Judicium quid sit, & unde dicatur, num.9.
Instantia quæ sit, & unde dicatur, num.10.
Caussa, & glossa quomodo scribitur, & quomodo pronunciatur, num.11.

PRÆLUDIUM.

1 Judicium constat tribus personis; nimirum, Judice, Actore, & Reo, & uno ex istis deficiente, est nullum, *cap. forus de verbor. signif. cap.4. qu.4. cap.1.* nec certamen esse potest, nisi inter duos dissentientes; Unde
2 eleganter Seneca: *Venisti ad olimpiam, Coronam habes, si nemo præter te victoriam non habet.*

3 At quia antequam ad certamen Judicii Actor deveniat, debet venire paratus. Propterea necesse habet facere aliqua acta sine Reo, quæ sunt præparatoria, & præambula Judicii faciendi cum Reo. ideo colligimus in hoc *primo Titulo* omnia acta quæ fieri possunt sine Reo.

Et quæ sint istæ tres personæ, ex quibus constat Judicium, licet omnes Tyrones sciant; tamen in eorum gratiam notare non omittam, quod

4 Judex est, qui judicat; sive Jus dicit inter Actorem, & Reum, & sic a Jus dicendo *Judicem* appellamus, quasi *Jus dicentem*.

5 Actor est, qui petit; idest causam agit, sic dictus ab *agendo*.

6 Reus est in Judicio civili, a quo res petitur, & coram Judice vocatur, & dicitur *Reus* a re, de qua convenitur. Unde qui stipulatur, *Reus stipulandi*, qui spondet, seu promittit, *Reus spondendi*, seu *promittendi* dicitur, *l.1. & tot. tit. ff. de duobus Reis*; Et qui credit, *Reus credendi*; qui recipit, *Reus debendi*; qui satisdat, *Reus satisdandi*; & qui accipit, *Reus accipiendi* appellatur, *l.34. §. quædam ff. de solut.*

Reus vero in Judicio criminali denominatur a reatu, de quo in *Prax. Crim.* dicemus.

7 Hinc fit, ut Actor agit, petit, instat, & Reo neganti, vel excipienti, instat.

Sed Reus non agit, nec replicat; sed negat, & Actori replicanti, excipit, & opponit.

Et cum Judiciariam praxim aggredimur Tyronibus tradere, præmittere duximus, quod licet Aliqui confundant Judicium, litem, caussam, instantiam, tamen sunt termini distincti.

8 Caussa enim generale nomen est, capitalia, & civilia comprehendens, & sumitur pro hypothesi, vel negotio, ex quo lis nata est: Hinc disputatur ab *Accurs.* An caussa, & actio eadem sint; & proprie primum negotium significat, contractum, sive obligationes a *Chaos* dictum.

9 Lis vero civilem tantum actionem comprehendit.

Judicium est actus legitimus, quo mediante Judex de caussa proposita cognoscit, & secundum æquitatem judicat.

Et huc pertinent tria illa verba, *Do, Dico, Abdico*; Do judicium postulantibus, Dico sententiam post litem contestatam, & cognitam; Abdico rem victori, & exequor sententiam, transferendo rerum dominium; & in his versatur omnium Judiciorum vis, atque potestas, ut omnia latius habes in *Lexicon Juris*.

10 Instantia est executio Judicii, incipiens a litis contestatione ubi fit, & a primo actu, qui fit post executionem, in executivis usque ad sententiam, ita *Cemia in Rit. Siciliæ cap. 37. num. 2. casu 1. Amm. ad Franch. dec. 210. num. 1.*

11 Verum hoc non omittam advertere Tyronibus, quod *Caussa* duplicato SS scribitur, sed simplici S, pronunciatur: Ita etiam *Glossa*; ut in lingua Italica scri-

bitur.

Digitized by Google

bitur *Scarlatto*, *Pignatta* duplicata litt. TT, licet pronuncietur explicata una T, sicut advertit *D. Altobellus Gaglianus in suo Ortographia Italica*, & passim videmus a doctis viris servari.

Et dum in hac Prima Parte tradituri sumus Praxim Actorum, quæ sine Reo fiunt ad præparationem judicii faciendi pro faciliori intelligentiâ eam distribuimus in sex Tit. v3.

TITULUS PRIMUS

De Patentibus Officialium, & de eorum Officiis.

Dum hæc Prima Pars consistit in Judiciorum præparatoriis, quæ sine Reo fiunt; & inter hæc connumerari potest Commissio, quæ datur Officiali, qui dicitur actus præparatorius ad judicia exercenda, & ab ipsis Judex, & omnis Officialis sumit initium; merito, ut hæc praxis a patentibus quoque sumat initium, in hoc Primo Titulo collocavimus Formulas Commissionum Patentalium, quæ a Baronibus solent dari Officialibus, cum Annotationibus super qualibet Commissione.

ISTE PRIMUS TITULUS dividitur in XII. CAPITA v3.

CAP. PRIMUM.

De Offic. Capit. Idiotæ, seu *di Spada, e Cappa*.

Formula Patentis Capitanei Idiotæ, seu ut vulgo dicitur, di Spada, e Cappa, num. 1.

Magistratus expressis Regni juribus non poterant antiquitus nisi a legum DD. exerceri, num. 2.

Magistratus hodie qui debeant esse Doctores, & qui non, num. 3.

Officiales Idiotæ, imo etiam Doctorati, sed non approbati, non possunt carcerare, excarcerare, nec alium actum judiciariam facere absque voto Doctoris approbati, num. 4.

Officiales in aliquibus Civitatibus, & Oppidis non admittuntur nisi Doctores sint approbati in Regia Juncta, num. 5.

Officialis quibus pœnis puniatur, ubi sine Assessoris consilio aliquem actum fecerit, & enucleantur omnia jura Regni super hoc, nu. 6. & 9.

Acta quæ firmari debeant a Judice, & quæ a Capitaneo, num. 7. & 8.

Acta facta absque voto Consultoris, vel Assessoris sunt nulla, num. 9.

Acta facta cum voto alterius Doctoris, ubi est Consultor a Barone electus in Curiis Baronalibus, vel a Vicerege electus in Curiis Regiis, sunt nulla, num. 10.

Consultor quomodo eligi debet in defectu ordinarii Consultoris, num. 11.

Formula procedendi cum voto ordinarii Consultoris, n. 12.

Monitio ad audiendam provisionem non valet, quando ferenda est sententia diffinitiva, sed expresse debet fieri ad sententiam, ibid.

Formula procedendi, ubi non est ordinarius Consultor, num. 13.

Formula electionis Consultoris in defectu ordinarii Consultoris, num. 14.

Expensis petentis trasmittendus est processus ad Consultorem, num. 15.

Judex Idiota potest cogere partes ad depositandum salarium pro adhibendo Consultore, num. 16.

Processus clausus, & sigillatus mittitur, & remittitur inter Officialem, & Consultorem, num. 17.

In quibus casibus non est necessaria monitio ad Consultorem, nec electio Consultoris, num. 18.

Consulter, & Actuarius solo juramento potest recusari suspectus re integra, secus non integra, num. 19. *quod fallit*, num. 20.

Formula Patentis Capitanei Idiotæ, vulgo *di Spada, e Cappa.*

T. de T. Baro Terræ T. &c.

1 MAgnifico Viro T. de T. Gratiam nostram, & bonam voluntatem, &c. Cum nobis sit onus providen-

videndi de Capitaneo in Terra nostra T. pro justitiæ cultu, & subditorum nostrorum bono regimine; confisi admodum ab experto de tua fide, integritate, & sufficientia Te prædictum T. constituimus, facimus, & tenore præsentium deputamus Capitaneum Terræ nostræ T. per annum incipiendum a die adeptæ possessionis; & deinde in antea ad nostrum beneplacitum, cum mero, & mixto Imperio, gladii potestate, & omnimoda jurisdictione, & cognitione primarum caussarum civilium, criminalium, & mixtarum, cum quatuor literis arbitrariis, & cum solita provisione ducatorum . . . . . . Tibi solvenda de proventibus criminalibus, per Te faciendis, & cum omnibus aliis juribus, præeminentiis, prærogativis, honoribus, & dignitatibus, gagiis, lucris, & emolumentis ad dictum officium spectantibus, prout tui prædecessores Capitanei gavisi fuere. Præstita per Te fidejussoria cautione de stando, & parendo Syndicatui, juxta formam juris, singulis conquerentibus æqua lance justitiam ministrando. Pœnas vero corporales in pecuniarias nullo modo commutare possis absque licentia nostra in scriptis obtenta, nec ad actum irretractabilem procedere nobis inconsultis. Et in caussis omnibus cum consilio tui Ordinarii Consultoris procedas, servata forma Regiæ Pragmaticæ, per nos eligendi. Mandamus propterea, Sindico, Electis, & hominibus dictæ Terræ nostræ, quod inspectis præsentibus Te ad dictum Officium admittant; Tibique pareant, & formam præsentis nostræ Commissionis ad unguem observent pro quanto gratiam nostram charam habent; pœnamque ducat. mille si cupiunt evitare. In quorum fidem has patentales literas nostra propria manu subscripsimus, nostrique sigilli impressione munitas jussimus expediri ex nostro Baronali Palatio Terræ T. die, &c.

2 PLuribus nostri Regni Neapolitani legibus cautum est, ne ad Magistratus promoveantur, nisi legum Doctores fuerint, ut per duas Pragmaticas Regis Ferdinandi, quæ incipit, *Sua Majestas*, sub data 2. Octobris 1486. Altera incipit, *Avendo*, sub data 5. Maii 1490. Alia per Bartholomæum della Cuova Cardinalem Regni Proregis, quæ incipit, *Intendendo*, sub data 25. Januarii 1559. Quæ jura fuerunt declarata procedere respectu illorum, qui per rescriptum doctorabantur, ut testatur *Borrell. lib. 1. de Magistrat. edict. cap. 8. num. 22.* Sed quia hoc diu recessit ab usu, merito non est hic immorandum.

3 Hodie vero viget in hoc nostro Regno Pragmatica publicata 28. Julii 1631. quæ est 23. sub tit. *De Officialibus, &c.* per quam statuitur, ut non possit quis Magistratum exercere, nisi sit legum Doctor in Regia Juncta examinatus, & approbatus; quod servatur indistincte quoad Regios Consiliarios S.R.C. Neapolitani, & quoad Civiles, & Criminales M. C. Vic., & quoad Auditores Regiarum Audientiarum Provincialium, & quoad Assessores, sive Judices, & Consultores Capitaneorum Civitatum, & Terrarum, & etiam in parvis Villis hujus Regni. Sed non servatur quoad Præsidentem Regiæ Cameræ Summariæ, ubi eliguntur Præsidentes Idioti, vulgo dicti, *di Cappa Corta*, licet non habeant potestatem votandi; dum adsunt Præsidentes togati, qui non possunt eligi, nisi sint Doctores, ut supra, & illi votant. Neque servatur in Proregente M. C. Vic., qui eligitur similiter Æques, non Doctor. Et Præsides Regiarum Audientiarum Provincialium adhuc eliguntur, etiam si non sint Doctores. Et Capitanei, tam in Civitatibus, & Terris Regiis, quam Baronalibus eliguntur homines, etiam qui signo Crucis Decreta subscribunt, ut passim videmus, & testatus fuit etiam *Borrell. ubi supr.*, & ii vocantur Idiotæ, seu di *Spada, e Cappa*.

4 Et hujusmodi Officiales non possunt carcerare, nec excarcerare, nec citare, neque aliquem alium actum Juridicum facere absque voto Doctoris approbati.

Imo etiamsi sit legum Doctor, & non sit examinatus, & approbatus, eget voto Doctoris approbati; & ita fuit interpretata dicta Pragmatica in Regno, & usu recepta, ut concludit *Danza*, qui super dicta *Pragmatica* plures fecit considerationes in *tomo 1. de pugna Doctor. consid.* 20. Sed ad Officia Baronalia possunt approbari in Regiis Audientiis, *Pragm. 24. de Officialibus, &c.*

Verum sunt aliquæ Civitates, & Oppida, ubi, vel ex Privilegio, vel ex Consuetudine non admittunt in Capitaneum, nisi legum Doctorem approbatum, qui fungitur officio Judicis, & Capitanei simul, & ipse solus exercet utrumque munus.

5 Aliæ non admittunt talem unum, sed perniocesse volunt duas personas, scilicet, unum, qui officio Capitaneatus, seu Gubernatoris fungatur. Alterum, qui officium Judicis, seu Assessoris exerceat, & tunc licet Capitaneus esset Doctor approbatus, adhuc subjacet consilio sui Assessoris.

Aliæ Civitates, & Oppida sunt, quæ nulla ex dictis privilegiis gaudent, sed admittunt, qualemcumque habebunt; & tunc si Officialis erit Doctor approbatus, non subjacet consilio alterius Doctoris approbati.

Et in hac formula apponitur illa clausula: *Et in caussis omnibus procedatur cum voto Ordinarii Consultoris, juxta Pragmaticas, Ritus, Consuetudines, & Capitula Regni.* Imo si dicta verba non essent apposita in Commissione, adhuc intelligerentur pro appositis, quia semper Commissio intelligitur data secundum jura Regni, & non aliter.

6 Et ut Tyrones non insudent in quærendo, quæ sint, *dicta Pragmatica, Ritus, & Capitula Regni*. Dico, quod in Regno habemus duo Capitula, unum, quod incipit: *Item quod Præfati Justitiarii, & Capitanei*, ubi statuitur, quod Præsides Provinciarum, & Capitanei Terrarum non audeant aliquem actum judiciarium exercere absque consilio sui Judicis, & in casu quo aliter fecerint, teneantur Judices eis resistere, & si non resipuerint, denuncient Domino Regi, seu Reg. Coll. Cons.

Alterum incipit: *Item caveant Justitiarii*, cum his concordat *ritus M.C.V. 39.*

Postea fuit edita *Pragmatica* in anno 1610. quæ est 18. sub tit. *de Officialibus, & his, quæ eis prohibeantur.* quæ incipit: *A nostra notizia è pervenuto, &c.* continens, quod ad notitiam venit supradicta jura in desuetudinem venisse, & Capitaneus Provinciæ Terræ laboris absque voto Consultoris Ordinarii procedebat via facti; Ideo sub pœna ducatorum mille, & alia corporali pœna ad arbitrium S. E. in omnibus causis civilibus, & criminalibus non procedant absque voto Consultoris Ordinarii.

Postea in anno 1621. ex Madrid, fuit edita alia *Pragmatica*, quæ est 52. sub tit. *de Offic. Magistr. Justit.* ubi *in §. 1.* itidem dicit Rex, quod ad notitiam suam venit absque consilio Judicis procedi per Regentem M. C. Vicariæ; Ideo non audeat amplius id facere.

Ultimo fuit edita *Pragmatica* 28. Julii 1631. quæ est 23. sub tit. *Pro examine Doctorum*, ubi statuitur, necessario judicari causas per Doctores approbatos, ut super *d. Pragmatica Danza in sua pugna Doctorum tom. 1. consid. 20. num. 111.* explanat, & adaptat.

Et indubitanter hodie sic servatur in hoc Regno, quicquid de jure communi disputarunt *Doctores*, quod in omnibus decretis tam civil. quam criminal. a primo ad ultimum requiritur consilium Doctoris approbati; Idem concludit *Scialoy. in prax. for. cap. 12. num. 73.* ita *Rovit. in Pragm. 1. num. 8. de offic.* Ita *Novar. tom. 1. de gravam. vassall. gravam.* 190. *num.* 3. ubi narrat, quod dum ipse *Novar.* esset Judex in Civitate Amalphitana, habuit differentias cum suo Capitaneo, & ha-

Digitized by Google

hito recursu ad Reg. Coll. Cons. fuit decisum, quod in civilibus penitus se intromitteret Capitaneus, sed solum Judex; verum in sententiis, & actis, quæ fiunt Curia pro Tribunali sedente, & in ultimis contumaciis, &c. interveniant Judex, & Capitaneus simul, nam Curia pro Tribunali sedente tunc dicitur, quando sedet Capitaneus, Judex, & Actuarius.

Et ubi Capitaneus non tenet assessorem, sive Judicem, sed tenet Consultorem, tunc ipse solus Capitaneus sedet pro Tribunali.

7 Itaque in Regno de hoc non amplius dubitatur, & sic servatur, ut in civilibus procedit, & firmat solus Judex, sive Assessor; in sententiis diffinitivis firmat tam Judex, quam Capitaneus, & literæ executoriales firmantur a solo Capitaneo.

In criminalibus actis firmat tam Judex, quam Capitaneus.

8 Solum in Terra Ebuli Provinciæ Principatus Citra ex Consuetudine practicavimus, quod primum decretum, seu quælibet prima provisio in civilibus firmatur, tam a Judice, quam a Capitaneo; sed in Civitate Nuceriæ Paganorum, & aliis semper practicavi, ut Ego Judex solus firmavi tam primum actum, quam omnes alios actus civiles, excepta sententia diffinitiva, ut supra, ubi mecum firmavit semper Capitaneus quoque.

Et ubi non eligitur Judex, seu Assessor, ibi firmat semper Capitaneus præcedente voto Consultoris, ut late dicemus in *Cap. 12. de Assessore, & Consultore, &c.*

9 Sufficiat hic advertere, quod ubi Capitaneus procederet absque voto sui Assessoris, non solum acta sunt nulla, sed incurrit Capitaneus in pœnam ducatorum mille, & aliam pœnam arbitrariam per jura, ut supra.

Nec obstat, quod *Rit. 33. & Pragm. 52.* supra allegata, loquantur de Regente M.C.V. tantum, & *Prag. 18. de Officialib.* loquatur de Provincia Terræ laboris tantum; Quia dicta statuta fuerunt interpretata, ut extendantur per omnia loca Regni ex identitate, & majoritate rationis; Nam ratio in *d. Ritu, & Pragm.* illa fuit, ne injustitia fiat, & inconvenientia evitentur; ibi: *Dal che ne nascono molti inconvenienti, &c.* Quæ ratio si militat in Regente M. C. V. & in Capitaneis Terræ laboris, multo magis militat in aliis Regni Curiis; & Statutum semper extenditur ad casus, ubi militat eadem ratio, *Campana resol. 15. num. 18. Rovit. in pragm. 1. de assassin. nu. 43.*

Imo dicta jura loquuntur solum de Regente, & Capitaneis Terræ laboris, quia ipsi non observabant Ritum, & jura prædicta, ut ex præfatione dictorum jurium carpitur, sed in aliis partibus Regni servabant Capitula Regni, per quæ idem erat statutum.

10 Unum nolo omittere, quod advertant Capitanei, ut si habeant Assessorem, vel Consultorem ordinarium electum a Barone in Terris Baronalibus, & a Vicerege in Terris Regiis, coguntur illius consilio uti, & non alterius Doctoris, alias acta sunt nulla ex defectu jurisdictionis, *Straer. ad Sanfelic. decis. 345. nu. 3. Annot. ad Stat. Parmæ fol. 33.* & latius nos in *cap. 12. de Assessore.*

Ideo in hac formula apponitur illa clausula: *Et in causis omnibus procedatur cum voto Ordinarii Consultoris, juxta Pragmaticas, Ritus, Consuetudines, & Capitula Regni.*

Imo si dicta verba non essent apposita in Commissione; adhuc intelligerentur pro appositis; quia semper commissio intelligitur data secundum jura Regni, & non aliter.

11 Ubi vero Assessorem, vel Consultorem non habent Ordinarium electum a Barone, vel Vicerege, tunc in quolibet judicio debent facere præceptum partibus, ut dent listam suspectorum, & de non suspectis eliget, quem sibi melius visum, vel debet eligi de consensu ambarum partium.

Alias si eligitur, non citatis prius partibus ad dandam listam suspectorum, acta sunt nulla, *Capiblanc. tom. 1. pragm. 3. num. 214. & tom. 2. cap. 17. num. 1. de Baron. Scialoy. de foro competenti, cap. 9. de foro suspecto, num. 121. & in praxi forjudicatoria c. 12. num. 33. Danza de pugna Doctor. tom. 1. super Pragmat. de examin. Offic. considerat. 22. num. 122.* ita decisum apud *Vivium decis. 263. num. 10. Capyc. dec. 138. in fine.*

Alia de Assessore, & Consultore latius videbis in *Cap. de Offic. Assessoris, & Consultoris.*

Formula procedendi cum voto Ordinarii Consultoris.

De mandato Curiæ Castri T.

12 Quoniam Curia Castri T. ejusque Capitaneus intendit super retroscripta comparitione, & omnibus in eo contentis cum voto Domini Ordinarii Consultoris providere; Ideo moneantur partes, quatenus prima die juridica post &c. cum continuatione legitime compareant coram D. U. J. Doct. T. de T. ordinario dictæ Curiæ Consultore in T. Civitate, loco ejus residentiæ ad dicendum, & allegandum quicquid, &c., & deinde in antea cum continuatione in d. Curia coram dicto Dom. Capitaneo ad audiendam provisionem ex voto dicti Dom. Consultoris proferendam, alias &c. Data in Castro T. die T. &c.

Advertatur, quod si fuerint per partes hinc inde factæ oppositiones, ubi dicitur *super comparitione, & omnibus in ea contentis*, debet dici, *super dicta comparitione, & omnibus hinc inde prætensis.*

Advertendum etiam, quod ubi esset ferenda sententia diffinitiva, expresse debet fieri monitio ad sententiam audiendam, nam si diceretur *ad audiendam provisionem faciendam*, vel *ad audiendum votum*, aut *voluntatem Judicis*, sententia est nulla, ut ex doctrina *Dec. & Felyn.* concludit *Grammat. ad Vestr. lib. 5. cap. 1 num. 8.* Et ad audiendam provisionem fit, quando ferenda est interlocutoria.

Formula, quando proceditur, ubi non est Ordinarius Consultor.

13 Quoniam Curia Civitatis T. intendit in præsenti Causa eligere Consultorem, stante absentia, vel morte, vel infirmitate, &c. Ordinarii Consultoris; vel stante quod Curia ipsa vacat Ordinario Consultore; ideo moneantur ambæ partes, quatenus infra biduum nominent, & de communi consensu eligant Consultorem sibi ipsis non suspectum; vel infra eundem terminum dent listam suspectorum ad finem, ut Curia ipsa possit unum de non suspectis eligere; alias dicto termino elapso, nulla alia citatione, nec termino expectato, sequenti die cum continuatione compareant ad videndam dictam electionem faciendam, moneantur, & referantur in forma. Data in Civitate T. die, &c.

Fiat relatio qualiter partes sunt citatæ, & si habent aliquem suspectum, poterit dari lista, hoc modo vz.

T. de T. dicit neminem habere suspectum, nisi Doctores T. Castri; ac Doctorem T. de T. & ita, &c.

Formula Electionis Consultoris in defectu Ordinarii Consultoris.

14 Die, &c. Per Curiam Terræ T., ejusque Dom. Capitaneum provisum, & decretum est, quod in præsenti causa eligatur, prout eligitur Dominus U. J. Doct. T. de T. Civitate Consultor in præsenti causa, proinde ambæ partes prima die juridica post, &c. cum continuatione legitime compareant coram præfato Domino Consultore electo in dicta Civitate T. loco suæ residentiæ ad dicendum, & allegandum quicquid, &c. & deinde in antea similiter cum continuatione, hora solita caussarum in dicta Curia coram dicto Dom. Capitaneo ad audiendam provisionem ex voto dicti Consultoris electi proferendam, alias, &c. hoc suum, & intimetur.

Pro-

Digitized by Google

Provisum die quo supra in Terra T. Curia, &c.

Vel potest fieri decretum electionis separatum a monitione, hoc modo vz.

Per Curiam Terræ T. fuit provisum, quod eligatur, prout eligitur Dominus U.J.D.T. de T. in præsenti causa Consultor, cum voto cujus legitime procedatur ad actus incumbentes, hoc suum, & expediatur monitio in forma. Provisum, &c.

Deinde extendatur monitio ad comparendum coram dicto Consultore electo juxta formam, ut supra.

Et dicta electio fieri debet post terminum elapsum, *Capyc. decis.138. in fin. Anna sing.274. per text. in cap. statuimus de rescript. in 6. Carrab. sing.39. & 83.*

15 Et monitis partibus ad comparendum coram Consultore transmittendus est processus dicto Consultori expensis illius, qui petit consilium, *Novar. quæst. for. 97. par. 2.* ubi allegat *Bart. in l. si postulantis col.2. ff. de adulteriis, Jason. in l. ad egregios n.2. ff. de jurejur.* Idem *Nov. in allegat.* inserta per *Riccium decis. 208. num.9.*

16. Verum ubi neutra pars petit, sed expedit, ut ipse Officialis Idiota consulet peritum, potest Officialis cogere partes ad faciendum depositum salarii tam pro voto Consultoris, quam pro Nuncio, *Muscatell. gloss. condemnando par. 7. num.24. per text. in l.3. §.2. ff. finium regundor.* & ex doctrina *Bart. in l. ait Prætor. §. fin. ff. de re judic.*

17 Et processus mittitur ad Consultorem clausus, & sigillatus; & a Consultore sic clausus, & sigillatus remandatur ad Officialem; nec votum suum publicet ipse Consultor, sed Officialis Idiota deinde extendit votum, & publicat in Curia.

18 Advertat demum Officialis Idiota, quod tunc fit electio Consultoris in causa prævia lista suspectorum, vel de consensu partium, & tunc fit monitio ad comparendum coram Consultore, quando vocatus est in judicio reus.

At dantur multi casus, ubi non fit electio, nec monitio, sed mittitur causa ad Consultorem ordinarium, & in defectu Ordinarii mittitur ad quemlibet Doctorem approbatum pro habendo voto consultivo. Et si quis vellet facere præambulum, in quo non est contradictor, tunc examinatis testibus super morte, & proximitate hæredis mittitur processus ad unum Doctorem, absque quod eligatur Consultor, & absque monitione; quia non est contradictor.

Si quis præsentet instrumentum liquidum via ritus M.C.V: tunc Offic. Idiota mittet dictum instrumentum ad unum Doctorem sibi melius visum, in defectu tamen Consultoris ordinarii, nam si habet ordinarium, ad eum mittere debet, absque tamen monitione, & dictus Consultor viso instrumento dabit votum suum, ut debitor citetur super tenore illius instrumenti, si judicet esse liquidum, & cum omnibus requisitis necessariis. Alias dabit votum, ut procedatur civiliter.

Tunc habito voto, Officialis Idiota expediet citationem super tenore, & faciat mentionem in dicta citatione, quod eum citat ex voto Talis Jurisperiti, & sic in aliis similibus causis, quia jurisperitus debet judicare, si instrumentum præsentatum est liquidum, & cum debitis requisitis, vel non.

Ita quoque in causis criminalibus capta informatione Officialis Idiota non potest citare ad informandum, nec ad deponendum, nisi cum voto sui ordinarii Consultoris, & in ejus defectu, cum voto alicujus Jurisperiti approbati, & quia ille processus informativus fit ad instructionem Curiæ inaudito reo; ideò non est necessaria, ut moneatur reus ad comparendum coram Consultore, nec ad eligendum Consultorem in defectu ordinarii Consultoris; sed tali casu potest Offic. Idiota mittere dictam informationem pro habendo consilio, an adsint indicia, & requisita necessaria pro citando reo, & quæ species citationis erit facienda.

19 Verum Rei citati tam in causis criminalibus ut supra, quam præsentatione instrumenti, vel præambuli, aut aliis actis, quæ fiunt sine reo, & deinde supervenit reus, poterit solo juramento uti suspectum recusare Consultorem, re tamen integra, idest antequam consentiant partes, sive tacite per plures actus, sive expresse in illum Consultorem; secus re non integra, idest postquam fuerit per partes acceptatus, & admissus ille Consultor; tunc non poterit suspectus allegari, nisi suspicio supervenerit, & urgens sit, & ita quoque intelligitur de Mag. Actorum, qui similiter potest juramento recusari re integra tantum, *Rovit. in prag. 1. de suspicion. num.7. post Alex. cons.104. vol.5. Guazzin. defens.1. cap.19. num.19. Donna de Pugna DD. cap. 9. num.141. Vivo decis.363. num.41.*

20 Fallit dicta conclusio, ubi solus Procurator consenserit in Judicem, quia tunc principalis poterit recusare illum, *Novar. collect. 1. de suspect. num.5. ex Mohedan. decis. 1. de offic. Delegati.*

Formulas votorum, & praxim extendendi vota habebis in *Cap. de Assessore, & Consultore*, ubi alia plura dicemus.

C A P. II.

De Offic. Judicis, & Capitanei simul.

S U M M A R I U M.

Formula in lingua Italica Commissionum Patentalium Judicis, & Capitanei simul, nu.1.

Formula in lingua latina earumdem Patentalium ejusdem, nu.2.

Officialis ubi, & quando potest utrumque munus exercere Capitanei, & Judicis simul, nu.3.

Doctor, qui non est approbatus ad officia exercenda, non potest exercere, nisi cum voto Doctoris approbati, nu.4.

Officialis, qui reperitur electus ante locationem, non poterit per conductorem recusari, nu.5.

Baro habet jurisdictionem in potentia, non autem in exercitio; Ideo ad illam exercendam cogitur eligere Officialem, nu.6.

Officiales debent esse annales in Regno, quod fallit in Supremis Tribunalibus, & in parvis Oppidis, nu.7.

Officiales non possunt non finito anno renunciare, nec post finitum annum confirmari, nu.8. & 10. *Verum non possunt discedere, nisi expectato successore,* nu.13. & 16. *sed quando evitent pœnam,* nu.17.

Roviti *limitatio, quæ reprobatur,* nu.9.

Capiblanc. *limitatio approbatur,* nu.11.

Magister actorum potest per plures annos continuare officium, nu.12.

Baro si dolose differat provisionem successoris quomodo vassallis succurratur, nu.14.

Officialis, cui etiam potestas aggratiandi est concessa, si post annum continuat, in tacita illa prorogatione, non comprehenditur dicta potestas aggratiandi, sed cum anno expirato, censetur expirata potestas illa extraordinaria, nu.15.

Officiales constituti ad beneplacitum quando poterint ad simplicem constituentis nutum removeri, num. 18. & *quando censentur perpetui,* nu.19.

Gladii potestas quid importet in patentibus Offic. nu.20.

Merum, & mixtum Imperium declaratur, n.21.

Pœna meri Imperii, nu.28.

Pœna mixti Imperii, nu.23.

Pœna simplicis Jurisdictionis, sive Imperialis, nu.24.

Rex Alphonsus Primus cœpit vassallagia concedere cum mero, & mixto Imperio, nu.25.

Quatuor literæ arbitrariæ si non sunt in investitura, Baroni concessæ intelligantur, num.26. & *quæ sint* num. 27. & 29.

Offi-

Digitized by Google

Officiales Regii non possunt componere, nec transigere sed Baronales tantum, nu.28.

Fidejussio, & juramentum præstandum per Officialem in primo ingressu declaratur, nu.30.

Baro potest mandare, ut in tali causa procedatur summarie, & hoc de jure nostri Regni, secus vero de jure communi, nu.31.

Baro non potest facere patentales commissiones Officiali cū limitata potestate, nu.32. *nec potest mandare ut faciat sic, sed tantum potest jurisdictionem excitare*, nu.34.

Barones quas limitationes, & conditiones poterint, & solent in Patentalibus Commissionibus apponere, nu.35.

Formula in lingua Italica Commissionis Patentalis Judicis, & Capitanei simul,

Tale di T. Duca di &c.

Magnifico D. T. de T. salute.

1 SPetta a Noi la cura, che li nostri Vassalli siano governati con la dovuta rettitudine della giustizia, così perchè i buoni godano i suffragj della quiete, come perchè i Rei restino castigati, secondo il merito de' proprj delitti. Quindi siamo risoluti di destinar nuovo Governatore nello Stato T., acciò voglia essercitar tutta la Giurisdizione, che spetta a detto officio: Pertanto confidati nell'integrità, e bontà di voi suddetto T. di T., vi destinamo, nominamo, e deputamo nostro Governatore nel suddetto Stato T. per un anno intiero dal giorno della vostra possessione avanti, e da indi in poi a nostro beneplacito, colla solita provvisione di duc. . . . . che riceverete tertiatim da' provventi giustamente da Voi amministrandi, de' quali l' ultima terza non introiterete, se prima non avrete dato in fine del vostro ufficio lo giurato Sindicato, e quello ottenuto mediante nostra espressa licenza. E intanto vi conferiamo tutta l' autorità, e potestà bastante, e sufficiente, dandovi vices, & voces nostras, ac gladii potestatem, cum mero, & mixto imperio, con le quattro lettere arbitrarie, acciocchè possiate a tutti equa lance somministrare la dovuta giustizia, facendovi partecipe di tutti gli onori, essenzioni, prerogative, privilegi, gagi, lucri, ed emolumenti, che hanno solito godere li vostri predecessori in detto officio. Perciò ordinamo, ed espressamente comandamo alle persone del Governo universale di detto Stato, e a tutti li Cittadini Vassalli, che data da voi la pleggiaria di bene, e fedelmente essercitare detta carica, e di dar sindicato alla fine dell'officio, vi ammettano alla reale possessione di quello.

Ordinamo ancora, che nelle cause di Chiese, persone Ecclesiastiche, orfani, poveri, pupilli, debbiate procedere con riguardo, e particolar carità, somministrandoloro una celere, ed espedita giustizia sommariamente.

Nelle cause poi criminali, nelle quali si converrà venire alla pena corporale afflittiva tantum, volemo, che non procediate ad atto alcuno senza farne espressamente intesi Noi, o la persona, e procuratore in nostro luogo destinata alla sopraintendenza di detto Stato.

Ordinamo similmente, e comandamo tanto alle persone del Governo di detto Stato, quanto alli Cittadini di esso, e ad ogni altro, a chi spetta, che in riguardo della vostra persona così vi trattino, riconoschino, stimino, e reputino, per quanto hanno cara la grazia Nostra, e sotto pena di docati mille d' applicarsi alla nostra Camera Ducale. In testimonio di che si è spedita la presente dal nostro Segretario da Noi sottoscritta, e col suggello delle nostre solite armi munita, consultata in Palagio nella Città T. die &c.

Duca T.

T. Secretario. Adest Sigillum.

Ordina S.E. l'espedizione della Patente del Governo dello Stato T. in persona del Mag. Dott. T. come sopra, &c.

Alia Formula in lingua Latina Commissionum Patentalium Judicis, & Capitanei simul.

Talis de T. Utilis Dominus Terræ T.

Mag. Viro U. J. D. T. de T. salutem, &c.

2 UT exequutio Justitiæ vigeat, providi sunt providendi Præsides; Confisi itaque de tua fide, sufficientia, ac integritate, Te prælatum T. facimus, eligimus, & deputamus nostrum Capitaneum in dicta nostra Terra per annum integrum, incipiendum a die ingressus dicti tui officii, & deinde in antea ad nostrum beneplacitum, amoto quovis alio forsitan ordinato, sine ejus infamiæ nota, cum mero, mistoque imperio, gladii potestate, ac quattuor litteris arbitrariis, vicibus, vocibusque nostris, & cum solita provisione ducatorum . . . . . , quam tertiatim accipere possis ex proventibus per Te rite, ac recte faciendis, ultima tertia retenta, quam minime accipere valeas, nisi prius in fine tui officii syndicatum dederis, nostramque licentiam obtinueris.

Adveniente igitur tempore hortamur, ut personaliter Te conferas ad dict. nostras Terras ad exercendum officium prædictum, præstita prius fidejussoria cautione de bene, & fideliter exercendo, syndicatuique stando, prout juris, omnibus, & singulis justitiam ministrando, neminem vero quavis causa, & occasione gravando, Ecclesias, Viduas, Pupillos, aliasque miserabiles personas juxte protegendo, cum omnibus gagiis, lucris, immunitatibus, præeminentiis, prærogativis, & honoribus ad dictum officium spectantibus, & pertinentibus, edicta, banna, quæ rite, ac recte tuleris rata habentes inviolabiliter exequi volumus, pœnas, mulctas a transgressoribus irremissibiliter exigi mandamus.

Verum quoad definitionem causarum criminalium, vel mixtarum, nec ad actus irretractabiles, nec ad Commutationem pœnarum corporalium devenias, nec a dicto Officio discedas nostra non obtenta licentia; mandamus denique Syndicis, Electis Universitatis, hominibusque dictæ nostræ Terræ, qualiter Te præfatum T. ad dictum officium honorifice recipiant, & admittant, Tibi pareant, & contrarium non faciant, si indignationem nostram, pœnamque ducatorum mille cupiunt evitare; datum ex nostro Palatio die, &c.

Subscribatur, apponatur sigillum, & sequens summarium in calce vz. Litteræ Patentales Capitaniatus Terræ in personam Mag. U. J. D. T. de T. ut supra.

Ubi supra dicitur, *nostra non obtenta licentia*.

Aliqui dicunt, *nobis inconsultis*;

Alii dicunt, *nisi habito nostræ voluntatis oraculo*.

NOtabis super hac prima formula Patentali Cōmissionis Judicis, & Capitanei simul, ibi: *Siamo risoluti destinar nuovo Governatore*; Et ibi: *Destinamo nostro Governatore in questo Stato*: Illa verba non videntur cōplectere officium Judicis; sed solum Capitanei, sive Gubernatoris, & hoc non obstante, utrumque officium potest exercere, & ne de hoc Tyrones dubitent, sciendum est, quod

3 In Regno aliquæ Civitates, & Terræ ex speciali privilegio, vel consuetudine gaudent prærogativa, ut in eis destinetur Judex, sive Assessor separatus a Capitaneo, sive Gubernatore; & in hujusmodi Civitatibus, talis commissio, quibuscumque verbis concipiatur, non admittitur unus ad utrumque officium, etiam quod Gubernator sit Doctor approbatus ad officia.

At ubi talis consuetudo, vel privilegium non est, quibuscumque verbis concipiatur commissio, Gubernator destinatus potest exercere utrumque officium, scilicet Gubernatoris, & Judicis, dummodo habeat privilegium Doctoris, & approbationem Regiæ Junctæ ad exercenda officia.

4 Et quando Gubernator non habet approbationem Regiæ Junctæ ad officia exercenda, tunc dicitur Officia-

lis

[illegible] Google

lis Idiota, non obstante, quod habeat privilegium Doctoratus, & non potest exercere utrumque officium; sed omnia acta tenetur mittere ad consilium Doctoris approbati, qui Consultor vocatur illius Capitanei, & cum voto dicti Consultoris officium exercebit, ut late dicemus in Praxi Judicil, quod fit cum voto Consultoris.

4 Nota itaque circa hoc, quod non attenduntur verba literarum Patentalium, sed attenditur mens Baronis destinantis Officialem in dicto loco, juxta Pragmaticas, & Constitutiones Regni, & privilegia, & consuetudines dictæ Universitatis, licet rectius diceretur in dicta commissione: *Siamo risoluti destinar Governatore, e Giudice; pertanto vi destinamo per Governadore, e Giudice in detto Stato*. Et semper Officialis provisio intelligitur, prout jus intelligit, *de Franch. decis. 409. n. 4. in summ.*

5 Et facta electione a Barone, officialis electus non potest recusari per conductorem jurisdictionis, quia debet inceptum annum complere, ita decisum refert *de Franch. decis. 216. Rov. cons. 81. lib. 1.* ubi relicit *Viscont.* qui dixit ob venditionem feudi expirare jurisdictionem, sicuti expirat jurisdictio Vicarii, Episcopo mortuo; *Reg. de Marin.* late *lib. 1. resol. 39. num. 5.* ubi ampliat cum *Rovito.*

Etiamsi consignatis patentibus ante captam possessionem, Jurisdictio alienetur, etiamsi dicta officialis provisio fieret, antequam officium vacaret: Si tamen est de proximo vacaturus, quia attenditur tempus factæ electionis, ita *de Marin. & Rovit. ubi supr.*

6 Ultimo nota hic, quod pernecesse Baro cogitur eligere officialem ad Justitiam ministrandam, quia ipse per se exercere jurisdictionem non potest, licet Dominus sit, & Officialis Regius, & perpetuus; Baro namque habet jurisdictionem in potentia, non autem in exercitio, *Borell. de magist. edict. lib. 4. cap. 8. num. 24.* & aliis relatis per *D. Cons. & meritissimum Reg. Petra rit. 264. num. 7. fol. 509. tom. 2.*

Nota etiam, ibi: *Per un' anno intiero.*

7 Quod Officiales in Regno debent esse annales, ita sancitum in *pragmat. 1. §. 2. & prag. 2. §. 4. de offic. Judicum prag. 5. de Baronibus, Anna sing. 169. Mastrill. decis. 188. de Franch. dec. 409. Carrab. sing. 189. & per Constit. Regni occupatis, & per Constit. Judices ubi supr. locorum*, & ita etiam sancitur *de jure comm. in l. neminem, de susceptoribus lib. 10. & l. 1. C. ut omnes Judices.* Quæ tamen conclusio limitatur in parvo oppido ob officii tenuitatem, *D. Cons. Petra rit. 2. n. 25. ex Natta cons. 58. nu. 4. lib. 1. Mastrill. lib. 1. cap. 2. num. 2. Capibl. in prag. 3. tom. 1. n. 228. de Baron. & aliis ibi.*

Fallit quoque in Judicibus M. C. V. & Auditoribus Provincialibus, qui biennio durant, & Præsides Provinciales triennio, *d. prag. 1. prag. 2. de offic. Judic.* & Præsidentes R. C. Summ. & Consiliarii perpetui.

8 Et si Officiales Baronales intra annum velint renunciare, & desistere, etiam consentiente Barone, reluctante tamen Universitate non potest discedere, *De Franch. decis. 409. nu. 4. Tap. in pragm. 5. de Baron. Scial. de for. comp. cap. 33. num. 237. de Pont. de potest. Prorog. rubric. de elect. offic. n. 1. fol. 84.* citati a *Carrab. sing. 179.*

Et finito anno non potest confirmari, nec prorogari pro sequenti anno in eodem loco, per *Text. in l. neminem*, ubi *Bart. de suscep. lib. 10.* & per *cap. Regni 173. 202. 234. & 283.* & per *Constitut. Regni, Occupatis nobis*, & per *Constitut. Judices ubique locorum, & est Pragm. 1. §. 1. & 2.* & *pragm. 2. §. 4. & 5. de officio Judicis*, etiam universitate consentiente. Sed quanto tempore exercuit, tanto tempore vacare debet ab ipsis, vel aliis similibus officiis *d. Prag. ut sup.*

9 Quod limitat *Rovit. in d. pragm. 1. num. 9.* quando in actu confirmationis nemo contradiceret ex *decis. de Franch. 609.* sed hæc limitatio mihi non arridet; nam consensus Universitatis non potest dispensare *Regias Pragmaticas*, & alias *leges*. Ideo ultra consensum Universitatis, requiritur dispensatio Reg. Coll. Cons.

10 Ampliatur dicta conclusio, ut non possit confirmari ultra annum etiam sub alio nomine Locumtenentis, vel Delegati, ita decisum testatur *Anna sing. 479.* per *Glos. in l. 1. C. de privil. scholar. lib. 12.*

Ampliatur secundo, ut pro sequenti anno in eodem loco, nec Assessor, nec Consultor, nec Judex secundarum caussarum esse possit; *de Franch. decis. 479. Mastrill. decis. 188. num. 2.* idem *Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 23. num. 62. & 65. & par. 2. lib. 4. cap. 17. num. 19. & decis. 288. Ricc. coll. 317. Scial. de for. compet. cap. 33. num. 135. Capiblanc. pragm. 5. nu. 134. Thor. verb. Officialis, qui par. 2. annot. 3.* hanc *secundam limitationem*

11 sublimitat, *de Luca in d. dec. de Franch. 479. nu. 5. quando fuisset electus Auditor Provinciæ, ut judicatum fuit in Civitate Cosentiæ, ubi Judex illius, finito judicatu fuit Auditor in illa Provincia, & in eadem Civitate, Capiblanc. ubi supr.*

Ea ratione forsan, quia Auditor eligitur a Vicerege, qui censetur tacite in hoc dispensasse, quod Baroni non est permissum dispensare.

12 Sublimitatur secundo in Actuariis, sive Magistris Actorum, qui ubi rationem reddunt singulis annis, possunt in eodem loco per plures annos continuare, *Rovit. pragm. 7. de offic. Judicis, & aliorum Official., & sic decisum refert inter Universitatem Castri S. Viti, & Dominum illius; & inter Castrum Turris Octava, & Comitem, rubric. 10. Dom. Petra to. 1. rit. 2. sub n. 62.*

13 Verum licet Officialis non possit confirmari, nec prorogari in officio, ut supra dictum est; tamen finito anno, non potest officium deponere, vel a loco recedere usque ad adventum successoris, ut statuitur in *Pragm. 8. de officio Judicum.* & in *cap. Regni 234. & de Jure communi in l. meminisse, ff. de Offic. Procons. & in l. 1. §. administrationem autem. C. ut omnes Judices, Meroll. in Theol. moral. lib. 3. disp. 7. cap. 13. post num. 295. De Franch. dec. 393. n. 3.*

Alias discedens non expectato Successore, vel non obtenta licentia ab Excellentissimo Prorege, si est in Terris Regiis, vel a Barone, si est in Terris Baronalibus, punitur in sex uncias auri, per *d. cap. Regni 234.* & incurrit ipso jure in pœnam inhabilitationis ad exercenda similia officia, ut in *Pragmat. 8. de Offic. Judicum.* Ubi legitur vz: *non ostante qualsivoglia privilegio, che si pretendesse in contrario.*

14 Ideo solent Barones dolose differre provisionem Successoris, & Officiales solent se excusare, quod expectant adventum successoris. Tunc quilibet Civis solet adire Regiam Audientiam, vel M. C. Vicariæ, vel R. Collaterale Consilium, & obtinere provisiones, quod post finitum annum non exerceat; sed Baro alium eligat, & interim Locumtenens exerceat, ne fiat fraus legi prædictæ. *Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. fol. 153. claus. 4. glos. 10. num. 99. Capiblanc. in addit. ad pragm. 5. num. 140. Scial. ubi supr.* & ita Ego practicavi in causa Doctoris Stephani Sollazzo Capitanei Status Laurini.

Verum anno 1698. fuit per Reg. Coll. Cons. expeditus ordo circularis pro observantia *dictæ Pragm. 8. de offic. Judic.*, ne Barones substituere valeant Locumtenentes, qui interim exerceant, donec venerit successor.

Sed omnino debet expectare successorem, juxta supplicata per Procuratorem Fiscalem, ad instantiam cujus fuit emanata dicta Pragmatica: ibi: *E perchè in molte parti del Regno tal Prammatica non si osserva, perche finito l'anno non permettono, che gli officiali amministrino più giustizia, benchè non sia venuto il successore, ma interim se ci deputano uomini dello medesimo Università, dal che nascono molti inconvenienti.*

15 Officialis ordinarius deputatus a Barone per annum, juxta *Constitutiones, & Pragmaticas* Regni, si ultra consuetam formam, per aliam commissionem separatam habebit potestatem faciendi gratias, ac si esset propria per-

Digitized by Google

persona ipsius Baronis; Si post annum continuat; an virtute tacitæ prorogationis poterit uti etiam illa potestate extraordinariâ aggratiandi, non comprehensa in potestate ordinaria? Negativè respondet *Rovit. prag. 1. de syndic. num. 37. ex Alberico, ut ibi.*

16 Ampliatur antecedens conclusio, ut non possit discedere ab officio, etiam relicto Substituto, sive Locumtenente; quia omnes Officiales debent personaliter residere, ut *Pragm. 2. §. 7. & 8. de offic. Judic.* Alias puniuntur pœna bismille ducatorum, ut in *d. Pragm. 2. in fine.* Et ultra dictam pœnam, possunt officio privari, a Barone, si est Baronalis, & a Prorege, si est Regius, *D. Cons. Petra rit. 7. num. 92. Paris de Put. de syndic. verb. licentiam, cap. 1. num. 1. Vivius decis. 356. Capiblanc. tom. 2. cap. 18. num. 6. de Leonard. in pract. offic. cap. 8. num. 1. 2. & 3. de Franch. decis. 451.* Et perdit salarium per *cap. Regni 211. Rovit. in pragm. 2. de offic. Judic. Caravit. rit. 71. D. Cons. Petra loc. citato*; Et Officiales Regii nec extra Civitatem pernoctare possunt, præsertim ex novissima prohibitione facta per Excellentissimum Proregem Comitem de Pinnoranna, relata a *D. Cons. Petra rit. 7. num. 3.*

17 Et ut evitet pœnam, debet obtinere licentiam a Domino Prorege, si est Regius, vel a Barone, ubi est Baronalis, *Pragm. 8. de Offic. Judic. & rit. M.C.V. 7. Anna cons. 42. num. 25.*

Imo Baro per modicum tempus potest dare licentiam; quod modicum tempus volunt *DD.* non transcendere mensem, *Mastrill. de magistr. tom. 1. cap. 29. n. 24. Capibl. tom. 2. cap. 18. n. 3. & 4.*

Verum Officialis, cui commissum est aliquod servitium Regium, sine licentia potest ab officio abesse, cum præsumatur habere tacitam dispensationem, *Capibl. tom. 2. cap. 16. n. 5.*

Nec perdit salarium, quando pro justa causa abest, etiamsi stipendium pro viatico lucretur, *Capiblanc. sing. 137.* per *text. in l. hac lege, C. de proc. sacri scrinii lib. 12.*

Insuper nota, ibi: *E da indi in poi a nostro beneplacito.*

18 Certum est, quod commissiones hujusmodi ad beneplacitum Baronum judicantur annales, non obstante dicta clausula, *Amen. ad Franch. dec. 109. num. 1.* & dicta verba essent frustratoria, & contra notata in antecedenti annotatione; sed quia adest *Pragm. 8. de offic.*, in qua sancitur, quod Officialis post finitum annum neque possit a loco recedere, sed compellitur exercere jurisdictionem usque ad adventum successoris, ut dictum est supra, alias discedens, non expectato successore, vel non obtenta licentia incurrit in pœnam sex unciarum auri, *per dictam Constitutionem Regni 234.* & incurrit in pœnam inhabilitationis per *d. Pragm. 8. Niger in Constitut. Regni, item caveant justitiarii, & in Constitut. scire volumus num. 4. Borrell. de magistr. edict. lib. 1. cap. 12. n. 65.*

Ideo dicta verba non sunt frustratoria, sed respiciunt ordinata in dicta Pragmatica, ut finito primo anno, continuet usque quo placuerit Baroni successorem advenire facere, nisi ei fuerit ab Universitate, vel ab alio contradictum; quia in tantum Baro poterit differre successorem, in quantum subditi non contradicant, juxta tradita per *Reg. de Marin. lib. 1. resol. 284. nu. 5. & de Franch. dec. 600.* relata per *D. de Luca observ. ad dec. 409. num. 3.*

Et licet magistratus constituti ad beneplacitum dicantur perpetui, ut in *l. juris peritos, ff. de excus. tutorum*, cum allegatis per *Boer. decis. 149. num. 25.*

Tamen quia in Regno adest Pragmatica mandans, ut sint annales, & alia Pragmatica, ut finito anno, expectent successorem; illud beneplacitum ad præscriptum dictarum Pragmaticarum intelligitur.

Et de jure communi Magistratus constitutus ad beneplacitum, potest ad simplicem constituentis nutum, & placitum revocari, concludit *Borrell. de magistr. edict. lib. 1. cap. 12. nu. 68. argumento Constitut. si gratiose de rescript. in 6. Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, vers. 150. Jo. Calderin. cons. 3. tit. de rescript. Bald. in cap. 1. in princ. num. 4. de feudo guardiæ, & Castald. Govian. in d. cap. si gratiose*, quos sequitur *Franc. Marc. dec. 796. in fin. vol. 1.* faciunt scripta per *Capyc. decis. 106.* & per *Afflict. in Const. ea quæ.*

Et dicta perpetuitas intelligitur, ut non intelligatur in eis præfinitum tempus aliquod. Sed non idcirco erit, quin ad constituentis voluntatem removeri possint, ut *d. Borrell. ubi supra.*

19 Nec me latet contrariorum sententia, dicentium Officiales ad beneplacitum Principis creatos, censeri perpetuos ea perpetuitate, ut non possint amoveri sine culpa, vel saltem sine causa, ut late calamo more suo *doctiss. D. Carolus Petra rit. 308. num. 275. Et Sanfelic. sect. 3.* Tamen id poterit absolute habere locum in Principe; nam in Principe, sive in Rege paria sunt non decere, & non posse, omnisque indecentia in eo habetur impossibilitas, *Petrus Calyst. in analytica, tract. de leg. Reg. §. 30. num. 41.* citatis a *dict. Cons. Petra ubi supra num. 277.*

Propterea Consiliarii Sanctæ Claræ in hoc nostro Sacr. Reg. Consi. Neapolitano, & Præsidentes Reg. Cam. Summ. creantur ad Regis Beneplacitum, & ideo sunt perpetui, *D. literarum Pelagus Reg. & Cons. Petra rit. 2. n. 57. Sanfelic. dict. sect. 3.*

Secus in Barone, & Principe subordinato, qui destinat Officiales uni Comitatui, vel Civitati, ubi si diu duraret potestas judicandi, fierent tanquam concives in loco, & aut nimia indulgentia parcerent, aut odio præter morem castigarent, & merito annales esse sancitur, itaut, finito anno, non censentur confirmati; sed ad nutum sunt amovibiles, & huic sensui adaptantur illa verba. Dum Baro non potest creare Officiales ad beneplacitum, *sapientiss. D. Cons. Altim. rubr. 20. qu. 12. num. 17.*

Et si in patentalibus non apponeretur clausula, *per un'anno intiero*, sed simpliciter constitueretur Officialis a Barone ad beneplacitum, reduceretur ad annum præfixum, ita concludit *D. Cons. Petra rit. 2. n. 51.* ex adductis per *Franch. decis. 409. & 419. Boer. decis. 149. Franc. Marc. dec. 19. part. 2.*

20 Ibi: *Gladii Potestatem:*

Gladii potestas data a Baronibus ad suos magistratus, late declaratur per *Borrell.* ex antiquorum, & novissimorum penetrabilibus, ad quem curiosus recurrat, *lib. 1. de magistrat. edict. cap. 1. num. 144.*

Sed ut nos secundum nostrum institutum brevius, quam possumus Tyrones instruamus, concludimus, quod gladii potestas in dictis commissionibus significatur potestas asportandi gladium, idest arma ad malorum vindictam, & bonorum custodiam, & tutelam; Idcirco gladium portant potestates seculares materialem, quia iræ Dei in malefactores ministri existunt, *cap. quæsitum, & cap. sicut in fin. 23. qu. 4. & cap. sunt quadam 25. ibid.*

21 ibi: *Mero, & Mixto Imperio.*

Necesse est in Patentali commissione Magistratus, ut a Barone apponatur concessio meri, & mixti Imperii.

Nam sine expressa concessione dicti mixti, & meri imperii, censeretur simpliciter concessa jurisdictio absque mero, & mixto imperio, ut relatis hinc inde diversis Doctorum opinionibus concludit *Borrell. in lib. 1. de magistr. edict. cap. 1. nu. 114. & 127.* ubi per distinctiones concordat opiniones hinc inde contrarias.

Ubi agitur de donatione, aut concessione feudali, tunc concessa jurisdictione, omnia concessa intelliguntur, cum mero, mixtoque imperio.

Ubi verò fit concessio jurisdictionis, non per viam

insu-

Digitized by Google

infeudationis, vel investituræ, sed ad magistratum gerendum, & ministrandam Justitiam, tunc censetur simpliciter concessa jurisdictio absque mero, & mixto imperio; & ideo in commissionibus, quæ a Barone expediuntur ad administrandam Justitiam, apponitur specialis concessio dicti meri, & mixti imperii.

Licet hodie si omitteretur dicta clausula, quia de stylo in Regno semper apponi solet; ut testatur *Borrell. ubi supra num.* 128. & ego quoque testari possum, qui infinitas vidi istiusmodi commissiones; intelligeretur proposita.

Sed concordantia opinionum relata per *Borrellum* intelligitur de jure communi, ut advertit *Lagan. ad Rovit. in pragm. 8. de Baron. num.* 15. ubi secundum *Feltyn. & Capyc.* aliter concordatur, nempe, quod si Jurisdictio in magistratum conceditur, venit merum, & mixtum imperium; si in proprietatem, non venit merum, & mixtum imperium. At quicquid sit de jure communi, tamen de jure Regni, Barones non possunt merum, & mixtum imperium exercere, nisi in privilegiis sit expresse concessum, vel ex legitima præscriptione eis liceat, alias usurpatæ jurisdictionis crimen incurrunt, ita sancitur in *d. Prag. 8. de Baron. per Laganar. ad Rovit.* Imperium enim triplex est, nempe, merum, mixtum, & imperiolum: Merum est separatum a pecuniarum commodo, & in coertione consumatur, etiamsi confiscatione utatur, *l. Imperium*, ubi *Bar. & Jason. ff. de Jurisd. omn. Jud. l. solet, ff. de offic. Proconf. Afflict. in proœm. Constitutionis Regni quæst. 6. Verd. ad Gallup. in prax. p. 1. cap. 2. num.* 18.

22 Pœnæ meri imperii sunt capitales, quæ in tria capita rediguntur, nempe mors, exilium, relegatio, remigatio, & tortura, & sic consistit in pœnas capitales imponere, membra mutilare, delinquentes carcerare, & similes corporales punitiones exercere, quæ nullum pecuniarum commodum afferunt: sed tantum bonum publicum, quo Remp ub. a noxiis hominibus liberat.

Mixtum vero pecuniarum etiam commodum admiscet coertioni, *l. 1. & fin. ff. de offic. ejus, l. 1. ff. quod vi, aut clam, l. jubere cavere, ff. de jurisd. omn. jud. Ver de ubi sup.*

23 Et sic ad mixtum imperium pertinent bonorum possessionem dare, in possessionem mittere; jubere, cavere, pupillis tutores dare, & omnes aliæ pœnæ graves, præter pœnas capitales, mutilationem membri, &c.

Et sic relegatio, fustigatio, & similes, quæ non concernunt mutilationem, aut capitalem pœnam ad mixtum imperium spectant.

Et quæ sunt mixti imperii, potissimum spectant ad bonum privatum, eaque expediunt Judices ex officio nobili.

24 Imperiolum, sive minus imperium, vel simplex jurisdictio est, quod levem exercet corporis punitionem, & competit omnibus Judicibus inferioribus, *l. levia, ff. de accusat. l. Magistratus, ff. de jurisd. omnium jud. Bart. in dict. l. Imperium, Verde ubi supra. Vide Capibl. tom. 2. cap. 36.* ubi aliter distinguit de jure communi, aliter de jure Regni torturam, exilium perpetuum, remigationem, sive ad tempus, sive perpetuum esse fere statuit de mero imperio.

Exilium vero temporale, fustigatio cum sit pœna momentanea sunt de mixto imperio, & licet pro perjurio, & contra percutientem gladio sit pœna truncationis manus, tamen cum dicta pœna non sit in observantia, sed de generali stylo imponitur pœna pecuniaria, vel exiliaris ad tempus, dicuntur de mixto imperio, & ad civilem jurisdictionem spectant in Regno, quod secus est de jure com. *Capibl. ubi supr.*

Et hæc, quæ sunt simplicis jurisdictionis expediuntur a Judicibus officio mercenario, & tendunt ad bonum commune, ut late *Jodocus Damhouder, in prax. cap. 4. in fin. fol. 7.*

Et hæc sufficiant pro Tyronum praxi, quorum gratia hæc annotavimus breviori, quam potuimus calamo; Sed qui velit melius sibi satisfacere, videat *Lagan. ad Rovit. in pragm. 8. de Baron.* ubi est inserta allegatio fiscalis contra Baronem Abscilliani inquisitum in Regia Camera de usurpata jurisdictione; ex quo in concessione dicti feudi prætenderet Fiscus non fuisse concessum merum, & mixtum imperium; quod nisi sit concessum a Rege secundum jus Regni, & terminos Constitutionis, *ea qua ad speciale decus*, & secundum *Prag. 8. de Baron.* editam tempore *Caroli V.* 1536. & Rex Al-

25 phonsus Primus cœpit Vasallagia concedere cum mero, & mixto imperio, & gladii potestate, ut dicit *Lagan. ad Rovit. in Pragm. 8. de Baron. num. 13.* post *Afflict. in Constit. Regni Contingit in 3. not. & in Constit. ea qua ad notab. Caravit. rit. 49. num. 5. de Franch. dec. 370. n. 8. de Ponte conf. 53. n. 6. vol. 2.*

Dom. tamen Agata ad Moles §. 1. de Reg. fisc. lib. 1. fol. 172. *num.* 117. dicit ex *Bald. & ex Galeot. resp. fisc. 23. ex nu.* 207. *&* 511. fuisse quatuor literis arbitrarias a Rege Carolo I. & Rege Roberto ad Barones concessas cum mero, & mixto imperio, ac juramento ligii homagii, rejectis *de Ponte, de Franch.* & aliis, dum ex capitulis Regni constet Regem Robertum dictam concessionem fecisse, eamque postea fuisse confirmatam per Regem Alphonsum I. ut in capit. & privilegiis Neap. *c. 9. fol.* 5.

Ibi: *Con le quattro lettere arbitrarie.*

Quatuor literæ arbitrales, seu potius arbitrariæ sunt illa quatuor capitula, seu jura Regni nostri facta per Regem Robertum, ut in *cap. Regni*, quæ mox dicemus. Namque.

26 Ante omnia est advertendum, quod si in investitura, Baroni non fuerint specialiter concessæ quatuor literæ arbitrariæ, ille Baro non poterit illas concedere suo officiali in commissione patentali, ut dicit *Capyc. in invest. feudi, & feudorum clausula, in verbo, cum quatuor literis arbitrariis*, quem citat, & sequitur *Borrellus in lib. 1. de magistr. edict. cap. 1. num.* 151.

Dictæ quatuor literæ arbitrariæ sunt infrascriptæ v3.

27 Prima est, quod Judex Baronalis componere potest delicta in aliquibus causis, *cap. exercere volentes* 221.

Secunda est, quod insignes latrones possunt torqueri, etiam in die Paschatis, *cap. provisa juris sanctio* 222.

Tertia, quod contra insignes latrones possit procedi absque figura judicii, omni appellatione remota, *cap. juris censura* 223. Et *Niger. in d. cap.* dicit esse, ex hoc capite, sive ex hac litera concessam potestatem Officialibus Baronis torquendi delinquentes, ex processu informativo; quod tamen hodie non servatur in practica. Nam ut curia Baronis possit ex processu informativo torquere, requiritur licentia Excell. Proregis, & licet legitima non præcedant indicia, *Novar. par. 2. qu. for. 67. num. 3.* & sic absque indiciis potest torquere insignes latrones per *cap. Regni si cum sceleratis.*

Quarta est, quod cessante parte, in delictis, in quibus pœna mortis civilis, vel naturalis, abscissionis membri venit imponenda, potest ex officio procedi: Sic etiam per humana flagitia commissa in personam Clerici, vel miserabilis personæ, *cap. ne hominis* 237.

28 Ultimo hic notandum duco, quod licet per *Prag. 2. & 4. de composit.* prohibeatur, ne Officiales possint componere, nec transigere, ubi est pœna mortis naturalis, vel civilis, vel membri abscissionis, relegationis, aut alia quæcumque corporalis pœna afflictiva. Sed debent consulere Proregem quando aliqua justa caussa inesset commutandi, vel transigendi pœnas.

Et in aliis delictis levioribus, ubi non pœna corporis afflictiva, sed simplicis exilii erit, poterit quicumque Officialis componere, & permutare pœnas, *Pragm. de Offic. Judicis num. 13. vulgo detta delli 29. capi, edita anno 1616. & Pragm. 4. de composit. edita anno* 1556.

Tamen in hoc largiores habent habenas Curiæ Baro-

nales ex supradictis quatuor literis arbitrariis Baroni concessis, ut concludit *Manson. de contrabannis q.16. num.22.Carav. rit.272. num.8. Foller. super d. Prag. de composit.*

Quia Officialis Baronis in omnibus delictis ex potestate dictarum literarum arbitralium, non obstantibus Pragmaticis prædictis, possunt componere, & transigere, consulto tamen Barone, & præcedente partis remissione, ut late dicemus in *cap.12.in quæst.inter Assess.& Capit.*

29 Unde gratiam facere non potest Baro, nec compositionem, quando specialiter in suo privilegio non est concessa potestas, sive non fuerint specialiter concessæ quatuor literæ arbitrariæ, quia dicta facultas componendi,& aggratiandi,non pervenit ex ipsa jurisdictione simplici, nec per merum imperium, sed ex quatuor literis arbitrariis specifice concessis ad beneficium Baronis, ut late *D.de Luca ad Franch.obs.370.num.1.*

Ibi: *Data da voi la pleggiaria.*

30 Fidejussio est præstanda per Officialem de fideliter, & bene exercendo officium, & parendo syndicatui; alias poterit ei denegari possessio, ideo de hac fidejussione dicemus in 2. *tit. de primo ingressu Officialis, cap.3.de fidejussion.*

Hic sufficiat adnotare, quod si in commissione omittatur dicta clausula, & non exprimatur, ut præstet dictam fidejussionem, adhuc intelligitur apposita, quia censetur data commissio, ad præscriptum R.Pragmaticæ, sive statuti nostri Regni, & non aliter, & in Regno est sancitum per *Pragm.1.§.6. & Prag.5. de offic. Judic.* ut Officialis in ingressu officii dictam fidejussionem præstet, & propterea, sive in commissione dicatur, sive non, cogitur semper dictam fidejussionem præstare, alias Universitas denegare potest possessionem.

Adnotetur quoque hic, quod fidejussio, ac juramentum in principio magistratus præstitum, ad prorogatum etiam tempus extenditur, *Hostiens.ex Jo:Andrea in cap. præterea requisisti de appell. Bald.in cap. venerabilem col. pen. de elect. posc. Bart. in l. unica Cod. de nov.oper.nunc.Cefal.cons.74.num.25. volum.1. Bertazol.cons.crim.63.num.13.vol.1.*quos citat, & approbat *Borrell. de magistr. edict. lib.1. cap.12. num.58.* rejecto *Napodano in cap.Regni, item statuimus, ut tam Justitiarii num.41. & Luc. de Penna.in cap. Regni, electionem in forma tenentibus*, debere Officialem firmatum de novo jurare, novam cautionem præstare, & prius syndicari, quia hoc non servatur, maxime in Regno nostro Neapolitano, ubi per *Pragmaticam incip.Regiæ Majestati*, quæ est prima, *de Syndic. Offic.* in fine, in qua cavetur Officialem si ultra annum in officio confirmetur, non syndicari, nisi in fine totius officii, quando in totum fuerit ab officio licentiatus.

Et demum notabis, quod Officiales Regii debent quoque jurare coram uno Reg. Collat. Consiliario, quod nil dedit, nec dare promisit pro Officio obtinendo, quod juramentum debet inferi in dicta commissione, de quo juramento habebis formam in *cap.12.de officio Assessoris*, ubi latius dicemus, & debent præstare cautionem in Regia Camera Summ.de stand. synd.in fine officii, *Prag.1. §.6.* ubi vide marginem *tit.15. de offic. judic. fol.820.* Et de producendo fidem in eadem Regia Camera infra 4.menses post completum officium, per quam constet syndicatui stetisse, vel caussam pendere, *Prag.41. tit.167.de offic. Procur.Cæsar.fol.931.& Prag.3.de offic.Justit.*

Sed officiales Baronales hoc juramentum, & hanc fidejussionem præstare non tenentur, quia dicta jura observantur solum a Regiis, & ita practicatur, teste *Capibl.pragm.4.num.3.de Baron.*

Ibi: *Alle Cause di Chiese debbiate procedere sommariamente.*

31 Licet de Jure communi Baro non posset mandare, ut procedatur in tali caussa Summarie; tamen de Jure Regni potest, ut fundat *D. Cons. D. Carolus Petra rit. 228.num.24.*& nos in *Præludio 2.tit.*dicemus.

Ibi: *Nelle Cause criminali non procediate senza farne intesi Noi, &c.*

Hæc verba improprientur, ut sensus sit, ne procedat inaudito Coadjutore pro interesse Cameræ Baronalis.

32 Nam Baro non potest facere commissionem Capitaneo, & Judici cum limitata Jurisdictione, sed eos tenetur instituere libere, qui eorum nomine omnem jurisdictionem ordinariam, & delegatam exerceant, cum non possit Baro per se jurisdictionem exercere, sed totam jurisdictionem in Officiales creatos transmittit, & ipsi Barones remanent spoliati exercitio Jurisdictionis, & remanet in eis Jurisdictio in potentia, & fructu.

Unde clausula apposita in Commissione, quod non possit procedere ipso Barone inconsulto, habetur pro non apposita ad finem, quod non impediatur cursus Justitiæ, & ita intelligenda est decisio relata ab *Amen.ad Franch.decis.511.* inter Terram Peschipagani, & ejus Baronem, relatus per *Novar. quæst.forens.164. par.1. & tom.2.de gravamin. vasall. gravam.291.* & per *D.Cons.Altim. rubric.10. qu.13. num.5. de nullit.*

Licet contrarium teneant alii, ut sunt *Mastrill.Avil., Cancer.*, & alii relati per eundem *Novar. ubi supra.*

33 Insuper operatur dicta clausula, quia Officiales non possunt facere compositionem, vel transactionem, nec gratiam de pœnis fiscalibus in præjudicium Baronis ipso Barone, vel ejus Vicario inscio, & inaudito, cum spectet hoc ad Baronem, *de Franch. decis.198. num.3. Capiblanc.de Baron.pragm.6. Novar.quæst.56. num.114.* & ad hunc finem dicta clausula in patentibus non erit frustratoria.

34 Nec Baro potest facere rescripta, ut Officialis faciat sic; sed tantum potest Justitiam excitare, *D. Cons. Altim.ibidem loc.supr.cit.post Capiblanc.in pragm.3.num. 22.& pragm.8.num.258.tom.1.& cap.42.tom.2.*

Solent etiam Barones alias clausulas apponere in Patentibus, v3.

35 *Potestatem insuper concedendi licentias asportationis armorum nobis reservamus.*

Vidi etiam in Patentibus Capitanei Status Gifuni apponi clausulam, v3.

E di più dichiaramo, e volemo, che le cause criminali degli Affittatori della Camera Ducale debbiano essere riconosciute dal nostro Erario como Giudice Competente, con doversi servire del voto del Giudice Ordinario, e del Mastro d'Atti di detto Stato, ne in quello vi dovesse intromettere senza riceverne il nostro beneplacito.

Alii dicunt, v3.

Proviso tamen, quod in caussis concernentibus affictus, & consimilia nostra Baronalis Cameræ, nullo modo Te intromittas, etiam in casibus carcerationis, sive excarcerationis, quæ omnia, & singula nobis, & nostro pro tempore Ærario reservamus.

Quæ clausulæ an valide apponi possint per Barones in Patentalibus, diffonæ reperiuntur *DD.* opiniones. Aliqui enim putant non teneri Capitaneum eis obedire, quia Baro nullatenus potest mandare, ut Capitaneus non se intromittat in aliquas caussas; nam tota jurisdictio in Capitaneum transmittitur, *Capiblanc.pragm. 6.de Baron.num.189.*& *in pragm.3.num.208. Amend.ad Franch.decis.511.num.8.*ubi refert decisum, quod non solum Baro prohibetur exercere jurisdictionem, sed nec commissionem vinculatam facere Officiali inter Universitatem Peschipagani, & Dominum illius, *Novar.de gravam.Vassall.tom.1.gravam.295.*

Et quod Baro minuere nequit jurisdictionem Capitaneo, per *text.in l.Titium, aut Mævium.ff.de admin. tutor.* & ibi *gloss.* cum *Bart.*, ubi cavetur, quod testator non potest restringere potestatem legalem tutori, & ita pariter Baro non potest restringere potestatem

Ca-

Digitized by Google

Capitaneo a lege concessum.

Et jurisdictio est individua, & scindi non potest. DD. in l. judicium solvitur, ff. de judic. nec jurisdictio potest insolidum stare in diversis, Bart. in l. inter tutores, ff. de admin. tutorum, Caravit. rit. 233. num. 7.

Contrarium putarunt alii. Nam Baro, qui dat jurisdictionem potest jubere, ne illa in aliqua caussa utatur Officialis per ipsum electus, Mastrill. de magistrat. lib. 4. cap. 7. num. 15. Cancer. variar. resol. 13. lib. 3. num. 276. & decisum refert Fontanell. de pact. nupt. clausf. 4. glos. 10. num. 155. part. 1. ex Cyn. Bald. Jasone, Rebuff. Avil. & aliis citatis per Novar. par. 1. quaest. for. 164. n. 8.

Qui tamen Novar. num. 9. distinguit, quod Baro in principio, & tempore collationis Magistratus posset limitare jurisdictionem, & secus post translatam jurisdictionem in Capitaneum, absque ulla conditione; & sic prima opinio procedit, ut Baro post translatam jurisdictionem prohibeatur illam limitare, argum. tex. in cap. quamvis de offic. delegati in 6. Ubi sancitur, non posse per Subdelegantem aliquid prohiberi circa usum jurisdictionis Subdelegatae, postquam translata est totalis jurisdictio in Subdelegatum.

Secunda opinio procedit, ut Baro in commissione possit limitare quicquid velit, per text. in l. solet, ff. de jurisd. omnium Jud. ibi: Solet Praetor suam jurisdictionem mandare, & aut omnem mandat, aut speciem unam. Nam, & is, cui mandata jurisdictio est, fungitur vice ejus qui mandavit, non autem sua. Ut perpulchre hanc distinctionem tradit Novar. d. q. 264. num. 10.

Itaque hac opinione attenta, dictae clausulae valide apponuntur in Commissione.

Solet quoque apponi clausula, vz. Insuper tibi interdicimus, atque prohibemus a praedicta Terra discessum, absque nostra expressa licentia; Vel denegamus etiam facultatem alium in tui loco substituendi, vicesque tuas alteri quomodolibet committendi. Vel a dicto Officio discedere, aut alium substituere penitus interdicimus. Vel, Porro, quia Officialium absentia multorum solet esse caussa malorum, ab officio abesse non audeas, nisi per octo dies, absque nostra licentia in scriptis sub poena privationis.

Supradictae clausulae adhuc valide apponuntur in Commissione, quia Baro potest mulctare Officiales delerentes officia, & praesertim poena privationis illorum, D. Cons. Petra rit. 7. num. 2. fol. 105. & Vit. decis. 356. lib. 1. Et de Consiliariis Regiis loquitur Borr. de author. Magn. Consil. num. 153. & de Auditoribus Provinciarum est Pragm. 7. 8. & 17. de Offic. Jud. & vide de Franch. decis. 451. & Addentes.

Et quod nullus Officialis valet per substitutum servire, statuitur in Rit. M. C. Vic. 2. & 309. Prag. 1. de Administr. Regis Ferdinandi & prag. 2. eod. tit. Caroli V. & Pragm. 1. de Actuar. & 4. de offic. Judic. & proptorea dictae clausulae sunt secundum jus, & valent.

Alia clausula solet apponi vz. De Proventibus vero, & panis tres conficias libros, unum penes Te, unum penes Erarium, & alium penes Curiae Actuarium.

Et hoc merito, ne fiatus fiat proventibus Baroni spectantibus.

Alias a te ipso poteris inquirere: & hoc sufficiat pro praxi clausularum Commissionum Patentalium.

C A P. III.

De Offic. Locumtenentis.

S U M M A R I U M.

Formula Commissionum Patentalium Locumtenentis constituti a Barone, & conductore Baroniae, num. 1.

Formula Patentis Locumtenentis constituti ab ipso Capitaneo, num. 2.

Locumtenens non potest substitui a Barone sed a Capitaneo tantum secundum opinionem aliquorum, num. 3.

Locumtenens in Regno Neapolitano fit tam a Capitaneo, quam a Barone in Terris, ubi unus solus destinatur Officialis, alius secus ubi destinatur Officialis cum Assessore, num. 4.

Locumtenens constitutus a Barone praefertur illi, qui a Capitaneo constituitur, num. 5.

Locumtenens a Capitaneo fit per modicum tempus non ultra quindecim dies, num. 6. & num. 8.

Et potest esse patriota, quando destinatur ad modicum tempus, num. 7.

Locumtenens a Barone potest etiam ad longum tempus deputari, sed non potest esse Civis, num. 8.

Locumtenens an, & quando sit competens in criminalibus, num. 9.

Locumtenens electus ab Officiali, non habet merum imperium, & ideo non potest torturam inferre, num. 10.

Acta facta a Locumtenente in caussis meri, & mixti imperii sunt nulla, num. 11.

Locumtenentis acta valida sunt, quando Capitaneus rediit in territorio, sed non advertit in locum Curiae, & enucleantur Doctores de hoc nimis confuse loquentes, num. 12.

Locumtenens non potest exercere, quando impedimentum Capitanei potest evitari, num. 13.

Locumtenentis acta non valent, si de ejus commissione non constat, quam tenetur ostendere opponenti, num. 14.

Locumtenens quando tenetur cavere de stando syndicatui, & quando non, num. 8. & 15.

Locumtenens delinquens, quando punitur a Barone, & quando a M. C. V. num. 16.

Locumtenens non potest alium Locumtenentem facere, quia habet potestatem delegatam, non ordinariam. n. 17.

Patente di Luogotenente, che si costituisce dall'Affittatore d'una Città, o Terra.

T. di T. util padrone della Terra T. mediante affitto.

Mag. T. di T. salute, &c.

1 DOvendosi da Noi provvedere l'officio di Luogotenente, che regga la giustizia nella nostra Terra T. nell'occorrenze, che il Mag. Governatore per assenza, infermità, o altro legittimo impedimento verrà impedito.

Pertanto confidati nell'integrità, ed esperienza, che tenemo di voi predetto Mag. T. di T. vi destinamo, costituimo, e deputamo Luogotenente nella suddetta nostra Terra T. in luoco, e vece del Governatore, durante però la sua assenza, o altro impedimento per tutto il tempo, che durerà detta assenza, o impedimento, ed a nostro beneplacito con tutta la potestà, ed autorità bastante, dandovi le voci, e voci nostre, la potestà della spada, mero, e misto imperio, con le quattro lettere arbitrarie, e con tutti gli onori, essenzioni, prerogative, privilegi, gagi, lucri, ed emolumenti, che hanno soluto godere i vostri predecessori in detto officio.

Però volemo in tutte le cause, che procediate col voto dell' ordinario Consultore di detta Corte, e nelle cause criminali, non procediate ad atto irretrattabile, senza farne inteso Noi; o la persona, che occuperà il nostro luoco in detta Terra.

E tenerete particolar protezione, e riguardo alle cause di Chiese, Orfani, ed altre miserabili persone.

Ordinamo perciò, che data da voi la pleggiaria di esercitar bene, e fedelmente detta carica, e di dar sindicato in fine dell' officio, li magnifici del Reggimento, Cittadini, ed altri a chi spetta, vi ammettano nella reale possessione di detto officio, per tale vi riconoschino, obbediscano, e stimino per quanto si ha cara la grazia nostra, e sotto pena di doc. mille alla nostra Camera Baronale. Data, &c.

Digitized by Google

Patente di Luogotenente della Terra T. in persona del Magn. T. di T. ut supra.

Patente di Luogotenente, che si sostituisce dal medesimo Capitanio.

T. di T. Marchio Civit. T. &c.

T. di T. Governatore dello Stato di T.

Magn. T. di T. salute, &c.

2 PErchè devo per legittime, ed urgenti cause portarmi nella Città di Napoli, per la quale assenza dovemo sostituire in nostro luogo persona, che regga la giustizia in questo Stato di T., avemo perciò risoluto sostituire, sin come per la presente sostituimo, e deputamo nostro Luogotenente nella sudetta Corte di T. il Mag. T. di T. durante la nostra assenza con tutta la facoltà, ed omnimoda potestà, col mero, e misto imperio, quattro lettere arbitrarie, voci, e veci nostre, e con tutti gli onori, esenzioni, prerogative, privilegi, e gagi, che hanno soluto godere tutti li Predecessori vostri in detto officio.

Ordinamo perciò, che per tale sia dalli Magnifici del Reggimento, Cittadini, ed ogni altro a chi spetta, ammesso, riconosciuto, stimato, ed obbedito, come fosse la nostra propria persona, senza fare il contrario, per quanto si ha cara la grazia dell'Eccellentiss. Signor Marchese Padrone, e nostra, sotto pena di doc. mille d'applicarsi alla Marchesal Camera. Data in T. Città, &c.

T. Governatore.

T. di T. Mastrod' atti.

Patente di Luogotenente dello Stato di T. in persona del Mag. T. di T.

3 LOcumtenens quandoque eligitur a Barone, quandoque ab ipsa Universitate, licet secundum aliquos Baro non potest substituere Locumtenentem suo Capitaneo, sed Capitaneus tantum, ut *Bovadill. lib. 2. cap. 16. num.* 202. Et Universitas in casibus mortis, vel absentiæ in partes longinquas *Bovadill.* refert. *lib. 1. cap. 2. num.* 24. relatus a *Rovit. in prag. 5. de syndic. offic. num. 7.*

4 Sed quicquid de hoc sit, in puncto juris servatur in Regno nostro, quod quandoque Baro, quandoque Capitaneus deputat Locumtenentem, *Rovit. in prag. 1. de syndic. num. 54. de Franch. dec. 98. Reg. Constant. in l. nullus, tom. 48. C. de decurion.* & hoc intellige in Terris ubi unus Officialis solus destinatur, secus ubi destinatur Officialis cum Assessore, seu Judice, nam ibi Officialis non potest substituere Locumtenentem, sed mortuo, vel impedito Officiali Judex exercebit utrumque munus, ex dispositione juris communis, & Regni, ut late videbis in *cap. de Assessore quæst. 12.*

5 Imo Locumtenens constitutus a Barone præferatur Locumtenenti constituto a Capitaneo, *Rovit. in d. prag. num. 5. & Borrio dec. 152.*

6 Locumtenens a Capitaneo non potest eligi, nisi ad modicum tempus; Quod modicum tempus communiter interpretatum fuit in provisionibus, quæ quotidie fiunt per S.R.C. ut infra quindecim dies, & sic modico tempore cujus absentia duratura, & tunc Locumte-

7 nens potest eligi etiam de Civibus, ut omnia hæc concludit, & auctoritate *Rovit. in pragm. 5. de Syndic. offic. num. 4. ex decis. de Franchis 98. in fin.* & auctoritate *Bald. in l. certa forma, num. 4. C. de jure fisci lib. 10. Jo. de Plat. in l. nullus apparitor, num. 2. C. de divers. offic. & appar. Jud. lib. 12. Afflictus in Constitut. Mag. Camer. num. 10. Par. de synd. cap. an substitutus n. 3. Avendan. de exeq. mandat. part. 1. cap. 3. num. 5. vers. vicinus, Aviles cap. 4. Guttierez pract. quæst. 34. lib. 1. Bovadill. lib. 1. cap. 17. num. 27.* Et hoc quando destinatur ad modicum tempus, in subsidium eligitur Civis, si alienigena non existat, vel non sine maximo sumptu, potissimum in parvis Oppidis, ut notat *D. Cons. Petra rit. 2. num. 49. & rit. 63. num. 15. & rit. 309. n. 8.*

8 Locumtenens vero quando eligitur a Barone potest etiam ad longum tempus deputari, verum hoc casu non potest esse Civis, sed debet esse advena, ut idem *Rovit.* firmat ubi supra *num. 4. ex eadem decis. de Franch. 98. Thesaur. decis. 268.* & ut dicit *D. Cons. Petr. rit. 309. num. 9.* cives malunt ab extero Officiali condemnari, quam a Compatriota absolvi, & difficile illi parerent. Et hoc ex *Textu in l. ubi qui ff. ex quibus caussis Majores 25. annis*, ubi *Gloss.* assignat rationem: Quare Cives prohibentur in *dicto Textu §. ob suspicionem*, ne quid gratiose ageretur? Item quia non timeretur, cum nemo Propheta acceptus sit in patria sua.

Nec admittitur Locumtenens Civis, ut interim exerceat, dum venerit Successor, nam omnino debet expectare Successorem; alias Officialis deponere non potest officium, etiam quod sit finita annata, ita sancitur in *Pragm. 8. de offic. Judic.*, & fuit renovata observatio *dictæ Pragmaticæ* Anno 1698. ut dixi in *cap. 2. num. 14.*

Limitatur hæc observantia in parvis Terris, seu Villis, ut etiam Patriotæ possunt esse Officiales, *Capiblanc. Prag. 3. num. 226. ex Afflict. in constit. Justit. Thesaur. dec. 268.*

Item dictus *Capiblanc.* ibidem *num.* 222. dicit vigere Consuetudinem in Civitate Consentiæ, ut Magister Juratus sit Locumtenens semper, quoties vacat officium Gubernatoris, & Judicis. Et posse ex consuetudine, & privilegio hoc acquiri; Et *num.* 221. dicit servandam esse consuetudinem, *Reg. Tapp. in constient. Regni. Quia de Vicariis*; Idem Firmat *Danza de pugn. Doctor. tit. de offic. in genere num. 10., & de offic. Actuarii num. 26. Petra rit. 63. num. 13.*

Et quotiescumque absentia Officialis est duratura ultra dies 15. semper Locumtenens deputatur a Barone, & tenetur præstare cautionem de stando syndicatui, ut concludit *Rovit. in pragm. 1. de syndic. offic. num. 56. ex Borr. decis. 162.* & Sacr. Reg. Cons. pluries decrevit, quod ponantur Exteri, & quod Civis non sit nisi spatio dierum quindecim, ut testatur *Borrell. in lib. 1. de magistr. edict. cap. 5. num. 39.*

9 Locumtenens an sit Judex competens in criminalibus caussis meri imperii; variæ fuerunt Doctorum sententiæ.

Alii enim simpliciter dicunt, quod Locumtenens substitutus a Judice ordinario possit delinquentes in contumaciam condemnare ad pœnam ultimi supplicii, ita *Angel. Aret. de malef. vers. hac est quædam sententia, num. 1. Boss. pract. crim. tit. de sententiis, num. 24. Scaccia de jud. lib. 1. cap. 13. num. 17.*

Alii simpliciter volunt, quod Locumtenens non possit procedere; unde sententia forjudicationis sit nulla, *Scialoya prax. for. cap. 2. num. 29. Sanfelic. decis. 361. num. 10. Lanfranch. decis. 50. Novar. tom. 3. gravam. 94. num. 32. Guid. Pap. decis. 524. de Nigris in Cap. Regni, Quia de Vicariis, num. 11.* Unde infert, quod Locumtenens torturam inferre non potest, quia est meri Imperii. Et exercens, quæ sunt meri Imperii, potest puniri pœna usurpatæ jurisdictionis. Idem *Novar. num. seq.* & allegat *Afflict. in Constit. Regni duram, & diram, num. 6. Paris. de syndic. in verbo substitutus cap. 2. num. 7.*

Alii voluerunt, Locumtenentem creatum a Barone cum speciali tamen concessione meri, & mixti imperii, posse procedere indistincte in caussis criminalibus, *Scialoya, ubi supra d. cap. 2. num. 39.* ubi allegat *de Nigris in Capit. Regni, Quia de Vicariis, num. 11.* Et idem *Scial. de for. compet. cap. 33. nu. 165.* Ubi ita intelligi vult *Merolla in Theologia mor. lib. 4. disp. 7. cap. 3. num. 71. Rovit. in pragm. 5. de syndic. offic. num. 5. & 7. Borrell. de magistr. edict. lib. 1. cap. 1. num. 223.* & consequenter citatus a Barone habet potestatem dandi torsu-

Digitized by Google

turam; *D. Conf. Petra rit.409. num.4.*

Locumtenens vero de Jure Canon. potest expedire, quæ sunt meri Imperii, quando de Consuetudine servari ait *Topat.variar sentent. tit.73. de offic. Locumtenentis fol.*119. & idem *Novarius* sequitur ubi supra.

10 Locumtenens vero creatus ab Officiali non habet merum Imperium, *Rovit. in pragm.2. de synd.* ex *Bald. in Auth. de novo Jure in princ. C. de servis fugitivis, Cassaneus in Catalogo gloria Mundi par.7. consider.* 25. Hanc distinctionem approbat *Danza tom.2. tit. de Offic.cap.6.num.*14. Et ideo non potest torquere, quia potestas torquendi est meri Imperii, *Foller.in pract.crim. part.3. versic. Et si confitebuntur num.79. Scialoy. in foro offic.ubi supra cap.33.num.165. Niger in cap.Regni, Quia de Vicariis, num.11. rub. de non ordin. Vicar. D. Conf.Petra rit.309.num.4.*

Et dans torturam, vel de aliis caussis cognoscens, quæ sunt meri Imperii, non solum tenetur in Syndicatu, sed puniri potest pœna usurpatæ Jurisdictionis, ita *Carrab.sing.*114. *Afflict.in Constitutione duram, & diram, num.6. Paris.in verb. substituens, cap.2. num.7.*

11 Et acta facta a Locumtenente in caussis meri, & mixti imperii sunt nulla, *Sanfelic.decis.362. num.*11. & rationem assignat, quia in Locumtenente transfertur ab Offic. solum jurisdictio delegata, & non ordinaria. Unde caussæ omnes criminales, licet non capitales non sunt delegabiles, & proinde dictæ caussæ criminales cum sint meri, & mixti imperii, non veniunt in commissione Locumtenentis, & ultra jura communia ibi allegat *Const.Regni, In pecuniariis, §.ad hoc prohibemus, Niger.in Constit.Regni, quia de Vicariis, num.*12.

12 Locumtenens si in loco Judicii fecerit acta, quando Capitaneus non est in loco, in quo Curia regitur, sed tantum in Territorio, acta valent, & sustinentur, ne ex ista modica variatione decipiantur partes, *Boer. decis.149. sub num.15. Mar. Giurb. dec. Sic.l.9.num.*7. qui dicit, sic fuisse decisum; concordat *Palma diversf. jur. glos.15. num.*45. vide *Bovadill. tom.1. Polit. lib.12. num.18.& 26.& lib.2.cap.9. num.*31. quos allegat, & sequitur *Danza de pugn. Doctor. cap.6. num.17. tom.1. Rovit. pragm.5. num.6. Scialoya de for. comp. cap.33. num.*165. quod intellige tantum sobrie; & cum judicio, quando scilicet post regressum Capitaneus antequam ad locum Judicii perveniat, quasi durat Locumtenens in possessione exercendi jurisdictionem, etiam quod Capitaneus sit regressus, & perventus ad territorium, donec perveniat ad locum judicii, in quo loco sit palam omnibus; prout in Tribunalibus Collegiatis si commissa sit caussa alicui ob absentiam ordinarii Commissarii, Caussæ commissio non expirat per reditum Commissarii in Civitate, vel Territorio, antequam ipse Commissarius accedat ad Tribunal, *Rovit.dec.61. Danza de pugna Doctor. tom.2. tit. de absentia, cap.1. num.7. & Scial.ubi supra*, sed quando Capitaneus vadit per Suburbia, vel Casalia, vel aliquod agendum per territorium, tunc acta Locumtenentis non valent, quia nullus Officialis potest exercere per substitutum, sed personaliter debet servire, ut *Cap.Regni, Item quod præsentia Officialis, & Cap.Regni, Quia de Vicariis, Sanfel. decis.362. cum tribus seqq.* est etiam *Pragm.2.§. 7.& 8.de offic.Judic.* & per plures *Prag.sub tit.de administration.*. Et cuilibet Officiali prohibitum est per substitutum servire tam de jure civili, quam canonico, quam Regni, probat *D.Consil.& Regens Petr.* vir natalibus, & doctrina clarissimus in *Rit.309. num.*11.

13 Locumtenentis substitutio valet in casu absentiæ modicæ, vel necessariæ ex justa caussa caussatæ; nam quando impedimentum potest evitari, tunc etiam si Capitaneus sit absens, Locumtenens non potest exercere ultra modicum tempus, puta 15. vel ad summum 20.dierum, *Capiblanc.de Baron. tom.2. cap. 18. num. 7. cum seq. Scial.de foro official.cap.33. num.*164. adde aliam rationem, quia jurisdictio non potest stare insolidum in diversis, *Bart.in l. inter Tutores, ff.de administr.tutorum, Andr.in Const.Regni Statuimus, in vers. generalia, & ibi Afflict.num.13. Caravit.rit.233.num.7. Staiban. cons. 74. sub num.9. Capiblanc. tom.2. cap.15. num.8.*

Et licet hoc raro servetur in Regno, quia Baronum voluntas non potest a vassallis expugnari, in tantum crevit eorum immunitas; tamen reverentia vassallorum, ubi irruit, ibi observantia legum reviviscit.

14 Locumtenentis acta non valent, nec executioni demandantur, nisi constet de ejus commissione, & locumtenentia, *Gaid.Papa decis.*321. secus in Delegato, & Judice ordinario, qui sufficit, ut sit in possessione exercitii jurisdictionis, *Danz. de pugn.DD.cap.6. num. 16. tom.1.* Ideo si opponeretur non esse Locumtenentem, tenetur ostendere suam commissionem, & si non ostendit, ultra nullitatem actorum, punitur pœna usurpatæ jurisdictionis, *Merend. cons.10. num.2. Severin. ad Sanfel. dec.*362.

15 Quando Locumtenens destinatur a Barone tenetur cavere de stando syndicatui, *Boer. decis.*152. quia de culpa Locumtenentis non tenebitur Officialis in syndicatu, sed ipse Locumtenens, *D.Petra rit.309.num.*3.

At quando destinatur ab ipso Officiali, non tenetur cavere de stando syndicatui, quia ipse Officialis substituens de Substituti culpis tenetur in syndicatu circa concernentia ipsum officium, non vero de culpis extra officium, *de Marin.ad Revert. decis.206.num.5. & decis.530. Rovit. cons.*87.

Et eodem tempore, quo Officialis syndicatur, tenetur ipse Locumtenens substitutus ab ipso Officiali stare syndicatui, *Prag.5. de syndic. D.Petra d. rit.309. num.3. & 14.*

Et Officialis potest repetere a Locumtenente per ipsum substituto si fuerit condemnatus, & passus ex culpis Substituti, dummodo non fuerit particeps fraudis, idem *D.Petra ubi sup.num.*15.

16 Nec Capitaneus, nec Baro potest procedere contra suum Locumtenentem delinquentem, *Sanfelic.decis.62. num.*13. ubi allegat *Bovadill.in sua polit. lib.1. cap.12. num.60. ex text.in l.fin. C.ubi Senator, vel clarissimus.*

Tamen in Regno hoc habet locum, & intelligitur in delictis tantum intuitu officio commissis tam active, quam passive. Quia in delictis intuitu officii Locumtenens comprehenditur sub dispositione *rit.*149. ut sola M. C. V. cognoscat, *Danza de pugn. DD.tit. de offic.in genere, cap.4.& tit.de præem. Reg. Aud. cap.1.num.22. Sever.ad Sanfel.dec.345.tom.3.*

In aliis delictis non intuitu officii commissis Capitaneus procedit contra Locumtenentem; nam verba *rit.* sunt clara: *Tapia in Constit. Magist. Justit.lit.C. de offic.Magistr. Justit. Rovit. rub. de offic. num.* 10.

Et generaliter, & indistincte Baro potest contra quoscumque officiales procedere, & illos punire, si extra officii materiam deliquerint, quicquid dubitanter dicat *Capibl. in pragm.5. num.*66. & ita in praxi receptum, ut post *Tap.in Constitut. Magistr. Justitiarii lit.C.de offic.Magistr.Justit. Rovit.rubr.de offic.num.* 10. & hoc clare fuit in Regno declaratum per *Pragm.47. de offic. Mag. Justit.* ut in delictis circa exercitium jurisdictionis tantum sola M. C. procedat, non in aliis delictis extra exercitium jurisdictionis:

17 Et Locumtenens non potest alium Locumtenentem facere, *D. Petra rit.2. num.*49. ex doctrina *Visconti in conclus.jur.verb.Locumtenens, Novar. tom.3. de gravam.vasal.gravam.94.num.*34.

Et ratio esse potest, quia ubi Officialis potest facere Locumtenentem, non transfert ordinariam, sed delegatam jurisdictionem, *Sanfelic. decis.362. num.* 11. ex doctrina *Alex.in rub.ff.de offic.ejus l.4. Marant.p.4.dist. 5. num.12. & 20.*

CAP.

Digitized by Google

C A P. IV.

De Officio Actuarii, seu Magistri Actorum.

S U M M A R I U M.

Formula Patentis Actuarii, num.1.

Actuarii possunt continuare per plures annos, reddita tamen ratione singulis annis in syndicatu. Et durante syndicatu tantum desistit ab officio, num.2.

Acta in Regno omnino scribi debent per Actuarium, vel saltem subscribi, quod limitatur in parvis Oppidis, & minimis causis, num.3.

Actuarius, Actorum Magister, & Notarius sunt synonima, num.4.

Actuarius dicitur Officialis mediatus, & quos actus Jurisdictionis exercet, num.5.

Actuarii onus, est acta custodire, num.6.

Depositum fieri prohibetur penes Actuarium, sed permittitur penes Officialem, num.7.

Actuarii, & Notarii Officium est plenum decore, & fide, num.8.

Actuarii delicta tam active, quam passive etiam intuitu Officii an puniantur a Barone, an vero a M. C. V. qua procedit in delictis officialium, referuntur opiniones, num.9.

Et quid de Scribis, & Birruariis, & aliis personis, qui comitantur cum illis in aliquo servitio Curiae, ibidem.

Patente di Mastro d'Atti.

T. di T. Duca, &c.

1 PEr buon governo de' Vassalli bisogna, che non solo si provveda di Vigilante Governatore, che regga la giustizia, ma di provvido Mastro d'Atti, che scriva gli atti, e tenga pensiero di quelli.

Perciò confidati alla puntualità, sufficienza, ed integrità di voi predetto Mag. Gio. T. vi deputamo, facemo, e costituimo Mastro d'Atti in detta nostra Corte di T. per un' Anno intiero dal dì dell' ingresso del detto vostro officio, con tutta la potestà bastante, e con tutti gli onori, esenzioni, prerogative, gagi, lucri, pannette, ed emolumenti soliti, e consueti godersi da' vostri predecessori in detto officio,

E con la potestà ancora di far mandati penali, e carcerare nelli casi permessi dalle leggi, e d' asportare tutte sorti d'armi permesse a gente baronali di Corte, e nell'occorenze da ognuno vi si dia ajuto, e vi si soccudisca per servizio di detta nostra Corte.

Ordiniamo perciò, che fatto prima l'obbligo al nostro Erario di corrispondere, e pagare per l'affitto predetto docati ducento, terza per terza in tre paghe, servata la forma in omnibus dell'offerta, ed atto dell'accensione della candela, e data anco pleggiaria d'essercitar bene, e fedelmente detto officio, e di ricevere le scritture mediante inventario, e riconsegnarle in fine del vostro officio con tutte l'altre scritture, che in detta vostra annata si faranno, e di osservare la pannetta, stilo, consuetudini scritte, e non scritte di detta Corte, ed in fine dell' anno dar syndicato, secondo comandano le Regie Prammatiche, ed altre leggi del Regno, siate al possesso di detto officio ammesso, e per tale stimato, e riconosciuto così dal Reggimento, e Cittadini di detta Terra, come dagli officiali di nostra Corte, ed ogni altro a chi spetta, senza farsi il contrario, per quanto si ha cara la grazia nostra, e sotto pena di docati mille d'applicarsi alla nostra Camera Ducale. Data dal nostro Palagio, &c.

Patente di Mastro d' Atti dello Stato di T. in persona del Mag. T.

2 ACtuarii licet de jure communi annales esse debent, *Anna sing.369. Isernia in Constit. Occupatis nobis*, *Revit.pragm.5.de offic.num.*1. Tamen si singulis annis rationem reddunt, tunc possunt in eodem loco per plures annos continuare, ita *Revit. dict. pragm.5. de offic.Judic.& aliorum officialium*, & refert decisum in Collat. Consilio inter Universitatem Castri Sancti Viti, & Dominum illius, & inter Castrum Turris Octaviae, & Comitem Ruborum, *Petra tom.1. Rit.2. sub num.61*.

Et *tom.4. rit.295.num.6.* refert decisum, quod consuetudo non excusat a syndicatu Actuarium, *Afflict. in Constit.Regni minoribus, num.25.*

Rejecto *Capibl. in Pragm.5. de Baron. num.177. & Didaco de Mari dec.24. num.7.* contra Actuarium Terrae Campibassi, non obstante immemorabili consuetudine allegata per Excellentiss. Ducem Jelsi Anno 1683. in banca Albani.

Et durante syndicatu debet ab officio desistere, illoque completo, & obtentis litteris liberatorialibus potest ad munus redire, *D.Cons.Petra rit.295. num.7.*

Et ad instar officialis non potest esse in propria patria, *Petra ubi supra*. Fallit in parvis oppidis, ut infra.

Et quod Actuarius non potest esse in propria patria, refert decisum *de Franc. decis.98. de Marinis alleg.74. Novar.decis.94.& gravam.203.* etiam uno Cive dissentiente, *Petra rit.63.num.24.*

Limitant in parvo oppido habente focularia 150. circiter, vel ubi esset consuetum exercere patriotas, *de Alexio ad de Marinis d.alleg.75.& de Luca ad Franch.d.decis.98.* quibus adde *Danza tit.de offic.*

3 Acta in Regno omnino debent scribi per Actuarium, vel saltem subscribi, & non per Officialem, nam subscripta per Officialem tantum sunt nulla, *Trent. var. resol.tit.de Judic.resol.1. Vivius dec.48. Viscont. in conclusione jurium, verbo Actuarius in fin. Novar. p.2. quaest.forens.23.num.9. Mastrill.lib.1. cap.23. num.8. D. Cons.Petra rit.311.num.13. & 14.*

Fallit in minimis, quia tunc potest Judex subscribere, ut Judex, & ut Notarius, ita *Ursil.dec.3. num. 8.* & allegat *Folin.in cap.in praesentia, 1.columna de probat. Granmat.cons.civil.66.*

Fallit quoque in parvis Oppidis, ubi ipsemet Officialis fungitur officio Judicis & Actuarii. Exigua enim non sunt in consideratione, nec subjacent regulis, ita concludit *Capiblanc. in Pragm.3.num.221. & in prag. 8.de Baron.*

Suppositam conclusionem intellige tamen, ut Actuarii possint manu Scribae, sive alterius extendere acta, ipsi vero tenentur subscribere, ut docet *D. Petra*, ita dictantibus *rit.M.C.*34.36.& 161. quod limitatur in obligationibus penes acta, quae debent scribi, & subscribi per ipsum Actuarium, & non possunt extendi per alium, ut *D.Petra rit.2. num.42. & rit.29. num.15. & pragm.9. de act.* & latius in *par.3. cap.5. de obligat.num.7.*

4 Actuarius, Actorum Magister, & Notarius synonima sunt, *D. Petr. rit.311. num.19. ex §. Notarium de rescriptis in 6.l.Actuarii, C.de erogat. milit.lib.12. Perier. de jure fisci tit.2.num.16.*

5 Magister Actorum licet non exerceat immediate jurisdictionem; est tamen officialis, & illam exercet mediate, quia ipse est persona mediata, per quam pervenitur ad actum jurisdictionis. Est patrator, & conservator actorum, exercet jurisdictionem circa ordinatoria judicii: Nam capit fidejussiones, & obligationes, exhibet partibus juramentum respectu dictarum fidejussionum, & obligationum. Recipit testes, eisque juramento exhibet. Obligationes, & fidejussiones incusat.

Quae omnia sunt actus jurisdictionis; Et sunt partes istius corporis mystici, quo mediante exercetur ipsa jurisdictio, & Judex sine Magistro Actorum esse non potest, & sic pars quotativa Judicii, quod tribus personis constare debet, scilicet, Judice, Actore, & Reo. Et proinde nil mirum si Regina Joanna illos numerat inter Officiales, ut haec omnia dicit *Giurar. dec.24.* relata

per

per *D. Conf. Petra d. rit. 311. num. 13.*

6 Et Actuarii onus est acta custodire, *Petra rit. 294. & seq. num. 107. & num. 307. in fin.*

Et processus originales perpetuo conservari debent penes Magistrum Actorum, ut disponit *rit. M. C. 26. & 96. & pragm. 13. de ord. Judic.* & sic servatur in Regno nostro, ubi cessat illa quæstio, quis præferatur in conservando originalem processum, Judex, vel Magister Actorum. Dum deberet servari penes Magistrum Actorum, juxta *cap. quoniam contra de probat,* seu apud Judicem, juxta *cap. fin. eod.* ut advertit *Petra d. rit. 96. num. 1.*

Et licet in ore omnium sit illud proverbium *Caravit. in rit. 311. Est Actuarius ergo est latro*, & *Glos. in l. quicumque, C. de apoch. publ. lib. 10. verb. Actuarius*, notat, *quod Actuarius dicitur, qui cum Astu, & Calliditate extorquet*, & sic est astutus in extorquendo, & alia adducit *D. Conf. Petra d. rit. 311. num. 4.* & præsertim quod

7 Deposita penes ipsos fieri prohibentur ob præsumptam illorum avaritiam; & dilationem expeditionis, *Pragm. 79. num. 19. de Offic. S. R. C. Rovit. in Prag. 4. num. 12. de infirmo. liquid.*

Sed legitime fieri posse depositum penes Judicem tam de jure communi, quam de jure Regni docet *D. Petra rit. 308. num. 319.* Idem *Rovit. ubi supra.*

8 Tamen idem *D. Petra ibid. num. 20.* concludit Officium tam Notarii, quam Actorum Magistri esse plenum decore, atque fide, quia eorum subscriptio authenticat processum, sententiam, & omnes scripturas. Et quod aliquorum ingluvies non debet cedere in communem injuriam omnibus Actuariis, dum in omni genere personarum sunt boni, & mali.

9 Actuarius licet comprehendatur appellatione Officialium, tamen in delictis etiam factis intuitu officii tam active, quam passive, & indistincte cognoscitur per Baronem, & non per M. C. Vicar., quia in hac materia, ut odiosa contra Barones, appellatione Officialium veniunt stricte Officiales, qui habent jurisdictionem, & non Actuarii, *De Luca ad Franch. observ. 407. num. 6. ex Sanfelic. dec. 61. num. 7. Thor. in verb. Actuarius an Officialis tom. 2. Gizzar. dec. 24. Rovit. dec. 70. num. 5. Annasing. 48. & Scial. cap. 33. de for. Offic. num. 99.* ubi allegat *de Franch. decis. 407. Caravit. rit. 49. num. 21. Foller. pract. crim. rubr. audiantur excusatiores, num. 138. Carrab. de syndic. part. 1. num. 161. Danza tom. 1. de Offic. cap. 3. in fine*, licet semel Actuarius non fuit remissus, tamen multoties postea fuisse remissos testatur. Et *Sever. ad Sanfelic. decis. 345. tom. 3.* concludit, quod licet diversimode fuit decisum ex Auctoribus ibi per eum citatis, tamen indistincte modernis temporibus fuisse decisum Actuarios non comprehendi sub *rit. 49.* & aliis *rit.* dictis, ubus solam M. C. cognoscere de delictis intuitu officii commissis, & testatur *Novar. super Prag. in tit. de Actuar. coll. 1. num. 5.* & melius in *rubr. de Offic. & his qua eis, &c. num. 7.* Et *Petra ad Gram. decis. 40. num. 17.* integerrimus, ac nunquam satis laudatus *D. Conf. Altim. in suo aureo, & insigni tract. de nullit. rub. 9. q. 23. num. 35.*

Sed contrarium substinet doctissimus *D. Conf. & Reg. Petra in rit. 49. num. 9.* dicens, receptam esse opinionem, communemque esse sermonem in nostris Tribunalibus Actuarios comprehendi, omnesque servientes Curiarum Baronalium delinquentes intuitu Officii tantum, & sic in sequelam exercitii jurisdictionis, & allegat *Rovit. in rubr. de Offic. & his, qua eis prohib. num. 4. Gizzarell. decis. 24. Thor. in compend. par. 3. verb. Remissio petita, Ascia determ. 107. Viscont. in conclus. verb. Actuarius, Ricc. p. 6. coll. 2285.*

Et ampliat etiam ad Scribas, & Birruarios, & alias personas privatas, quæ cum ipsis comitantur in aliquo servitio Curiæ exequendo.

Unde in hoc opinionum conflictu illa potest dici vera opinio, quæ prævalebit in voluntate Judicantis.

C A P. V.

De Offic. Coadjutoris.

S U M M A R I U M.

Formula Commissionis Patentalis Coadjutoris Curiæ, num. 1.

Baro in suis Terris habetur uti Rex, num. 2.

Baro non habet Fiscum, sed loco Fisci habet Coadjutorem, num. 3.

Coadjutore inaudito, acta, & sententia sunt nulla, num. 4.

Baro solet Ærarium destinare pro Curia Coadjutore, & cogere Vasallum ad Ærarium, & Coadjutorem, num. 5.

Fallit ubi contraria consuetudo viget, ubi acta valent non citato Coadjutore, num. 6.

Coadjutor intervenire an possit in testibus examinandis, num. 7.

Coadjutor non appellat, sed de nullitate dicit, & per viam recursus ad superiores recurrit, num. 8.

Patente di Coadjutore.

T. di T. Duca della T. Terra.

1 VAcando l'officio di Coadjutore della nostra Corte della Terra T. e tenendo buona contezza della persona di voi T. di T. vi eleggemo, e deputamo in ciò con la debita facoltà di potere assistere a fare le parti fiscali nel banco della Corte nelle cause, che occorreranno, dandovi con questa per tal effetto la facoltà bastante, N. S. vi guardi. Dal nostro Palagio della Città T. &c.

2 HIc nota, quod licet Baro in suis Terris habeatur uti Rex, & habeat illam potestatem in suo Vasallagio, quam potest, & habet Imperator in suo Regno, *Sanfelic. tom. 3. decis. 348. num. 20. & Severin. in addit. ibid. post Muscat. part. 7. glos. sententiam num. 58.* & Baro Regis personam repræsentat in loco sibi infeudato, & dicitur Procurator Regis, sed in rem propriam, *Lagan. ad Rov. in Pragm. 1. de receptatoribus delinquentium, num. 2.*

3 Tamen non habet Fiscum, *Sanfelic. d. decis. 338. tom. 3. num. 20. Sever. ad Sanfel. d. decis. Capibl. Pragm. 8. n. 283.*

Verum loco Fisci habet Curiæ Coadjutorem, ut advertit *Dom. Petr. rit. 258. num. 23. Severin. in addit. ubi supra post Capiblanc. Novar. & alios ibi citatos.*

Et omnia, quæ dicuntur de Fisco, procedunt in Coadjutore, *Petr. ad Grammat. dec. 14. num. 8.* quem citat, & sequitur *D. Petr. fun. rit. 258. num. 24.*

4 Qui Curiæ Coadjutor in omnibus caussis potest intervenire, & audiri pro interesse Baronis, alias potest dicere de nullitate, *Sever. ubi supr. Capiblanc. de Baron. prag. 8. part. 1. num. 73. Vivius dec. 378.*

Nam in criminalibus ob interesse Baronis, & ob publicam vindictam, quæ Reipublicæ expedit, si caussa expediretur, Coadjutore inaudito, acta essent nulla, ut de jure communi, & de jure Regni fundat *Novar. d. gravam. 160. num. 3.* ubi licet de Fisco loquatur, idem intelligendum est de Coadjutore.

5 Et Baro potest compellere unum vasallum, qui saltem pro uno Anno ei serviat pro Aerario, & idem solet destinari pro Curiæ Coadjutore, *Capiblanc. pragm. 16. de Baron. num. 15. Staiban. resolut. 27. & 90. num. 22. & 25. Novar. tom. 2. gravam. 18. & 19. & alii citati per Sever. ubi supra.*

6 Verum ubi adesset Consuetudo legitime præscripta, quod Baro non consuevit eligere Coadjutorem, tunc non poterit Coadjutor constitui, & si constituitur, non tenentur Rei, ipsum citari facere, ut decisum refert *Capiblanc. in pragm. 8. part. 1. num. 242.* inter Universitatem Petræ Paganæ, & ejus Baronem, *Novar. de gravam.*

Digitized by Google

tam Vassall. grav. 160. *num.* 2. *tom.* 1.

Et ratione, quia ipsimet Officialis, & Actuarius fiscales partes gerunt in criminali: unde audivi adagium in quibusdam Curiis Baronalibus; quod *Coadjutor manet sub banco Curiæ*.

7 Coadjutores Curiarum Baronalium non possunt intervenire tempore, quo testes examinantur, quia funguntur officio querelantis, ita *Novar. grav.* 190. *num.* 1. & 6. *tom.* 1.

Sed contrarium firmavit *Capibl. in pragm.* 8. *part.* 1. *num.* 242. ex *Foller. in pract. crim. canon. vers. denunciatione*, *num.* 12.

8 Coadjutores non possunt appellare, imo nec assistere, post caussam introductam, ad superiores Regios, quia ibi adest Fiscus, qui assistit, *Novar. d. grav.* 160. *num.* 4. sed potest assistere ad Judicem secundarum caussarum, & tertiarum, quando idem Baro dictas Jurisdictiones habet.

Verum possunt dicere de Nullitate, & possunt per viam recursus, & querelæ adire superiorem, *Novar. grav.* 161, *num.* 9. 11. & *tom.* 2.

C A P. VI.

De Officio Ærarii.

S U M M A R I U M.

Formula Patentis Ærarii, num. 1.

Ærarii in jure vocantur quæstores, & ejus officium durat Anno, num. 2.

Ærarii Officium est introitus Baronum exigere, num. 3.

Ærarii potestas in quo consistat, num. 4. & 5.

Locationes, & introitus quando periculo Ærarii, & quando periculo Baronis pereunt, num. 6.

Ærarius non cogitur exigere nisi fructus feudales intra territorium, & non extra, num. 7.

Ærarius non tenetur pecuniam, & alia mittere Neapolim, nec extra, num. 8.

Ærarii officium, & alia servitia solitis, & non aliis injungere Baro potest, num. 9.

Baro criminalis Ærarii electionem non habet, num. 10.

Baro, an Universitas teneatur de mala electione Ærarii, num. 11.

Syndicus Anni præcedentis quando potest cogi ad Ærariatum in Anno sequenti, num. 12.

Electus uno, eodemque tempore ad Ærariatum, & ad Syndicatum, quæ electio prævaleat, num. 13.

Formula Patentis Ærarii.

T. de T. Duca, &c.

1 ANtonio T. della Città T. nostro carissimo: Dovendosi da Noi provvedere l'Officio d'Erario in detta nostra Città T. Perciò confidati nella diligenza, integrità, e fedeltà di Voi predetto Antonio T. vi abbiamo voluto con la presente eleggere, e deputare, siccome vi eleggemo, e deputamo per nostro Erario in detta Città T. per un'Anno, cominciando dal 1. di Settembre primo venturo del presente Anno T. e finiendo all'ultimo d'Agosto T. con tutti gli onori, pesi, immunità, prerogative, gagi, lucri, ed emolumenti a detto Erariato spettanti, ordinandovi, che debbiate esercitare dett'officio legalmente, come si conviene, con far libro d'introito di tutte l'entrade, e rendite della nostra Camera Ducale, proventi della nostra Corte, ed ogni altra cosa, che pervenirà, come anco degli esiti, che farete di nostro ordine, con la facoltà, che possiate esigere dette nostre entrade, ed esigenze da tutti debitori, contro i quali essendo renitenti, non solo possiate eseguire, e fare eseguire, incusare obbligazioni, liquidare istromenti, e produrre tutte altre scritture, far mandati penali, carcerare, e far scarcerare, sequestrare, dissequestrare, e possiate locare, seu dare in affitto, e dislocare tutti li beni, o nostre entrade, con fare precedere li debiti bandimenti, e subastazioni; ricevere gli obblighi de' Conduttori, fare polizze de recepto, & altre scritture, che saranno necessarie, attendendo con la dovuta diligenza, e fedeltà alla conservazione, ed aumento delle nostre rendite, affitti, ed esazioni, quali anderanno a vostro carico, acciò possiate quelle maggiormente reggere, e governare; vi diamo anco facoltà di comandare, e far comandare gli Operarj, ed altri, che bisogneranno per servigio nostro, e delle nostre entrade con ordine penale; e contro i disubbedienti tirar le pene, dandovi tutta la potestà bastante, anco di potere con altri due di vostra comitiva andare armati d'armi permesse dalle Regie Prammatiche; purchè non siano quelli inquisiti, nè contumaci; stabilendovi la solita provvisione di duc. T. quali vi riteneréte da dette nostre entrade; Ordiniamo perciò al Magn. Governatore, e tutta la nostra Corte, Sindici, Eletti, e a tutti altri di detta nostra Città, che per tale vi ricevano, e trattino, senza che nessuno s'intrometta, nè v'impedisca in detto vostro Officio, ma da ognuno nell'occorrenza vi si dia obbedienza, ajuto, e favore, per quanto hanno cara la grazia nostra, e sotto pena di ducati mille; consultata nel nostro Palazzo della Città T. Oggi, &c.

2 ÆRarii in Jure quæstores nominantur, *Luc. de Penn. in l.* 1. *C. de quæstor. lib.* 12. *Caravit. rit.* 45. Officium ejus durat Anno, ita in terminis *Fran. Marc. dec.* 703. *num.* 5. & sic judicatum in Sacr. Cons. inter Universitatem Pesticii, & Baronem, ut post Annum neque teneatur tenere, nec vendere frumentum in suo officio collectum, sed successori tradere, nisi consuetudo antiqua esset in contrarium, *Capibl. prag.* 16. *num.* 87. licet indistincte, quod munus Ærariatus sit annuale, & finito Anno continuare non teneatur, voluit *Novar. grav.* 167. *tom.* 1.

3 Officium Ærarii est introitus Baronum exigere, & liberam procurationem a lege habent ad exigendum, *Franc. Marc. decis.* 207. *par.* 2. *Capibl. dict. Prag.* 16. *num.* 89.

4 Hoc tamen auctore prætore est faciendum, ad *Text. in l.* 2. *C. de Can. larg.* ubi *gl. Montan. pragm. de administr. Univ.* §. 11, *Capiblanc. ubi supra n.* 77. nec potest carcerare, ut decisum pro Universitate Lauri refert dictus *Capibl.* Verum in negotiis liquidis habet hanc modicam jurisdictionem ex *l. missi*, *vers. Judicas C. de exact. tribut. lib.* 10. *Capiblanc. ubi supra n.* 98. *Novar. tom.* 1. *de grav. vassal. grav.* 241.

5 Verum non habet Ærarii potestatem demandandi capturam personæ pro exactionibus Baronis, sive Assessoris Capitanei. Adeo quod per M. C. Vic. fuit absolutus Senninus de Francisco accusatus de exemptione Cæsaris Fratris [illegible] manibus multorum, qui eum carceratum tenebant, ut refert *D. Cons. Petr. rit.* 38. *num.* 5. post *Capiblanc. in prag.* 16. *num.* 96.

Non habet potestatem vendendi victualia, & exacta, nisi in commissione dicta potestas ei data sit, vel nisi essent bona, quæ facile corrumpi possent, juxta *text. & gl. in l. procuratorem*, *C. de Procur. Marcian. cons.* 46. Si Baro sine competenti cautione locavit,

6 ipsius Baronis periculo exigit, nam cum Baro male contraxerit, de ejus facto Ærarius non tenetur.

Secus ubi Ærarius locavit, & fuit in culpa; & ubicumque culpa Ærarii inexigibiles evasissent, Ærarii damno computantur, & ubi sine culpa Ærarii, tunc Baronis damno cedunt; ita decisum pro Universitate Theani cum ejus Principe, refert *Capibl. d. Pragm.* 16. *num.* 90.

Et Ærarius, qui infra Annum suæ administrationis exigere neglexerit, sibi est imputandum, ad *Text. in l. missi opinatores*, *C. de exact. Trib. lib.* 10. *Lanar. cons.*

99. Ca-

99. *Capiblanc. ubi supr. Novar. prav. 169.*

7 Et solum de fructibus feudi, non autem de Burgensaticis cogitur Ærarius curam habere, & dummodo fructus feudales exigantur intra Territorium, *Camer. rit. 45. in fin. Capiblanc. ubi supra. n. 12.*

8 Nec tenetur Ærarius pecuniam, & alia mittere Neapolim, ut alibi extra tenimentum feudi, nisi expensis, & periculo Baronis, *Guid. Papa decis. 68. Capiblanc. pragm. 16. num. 94.*

9 Baro tam officium Ærariatus, quam alia servitia, & onera habilibus injungere, & non aliis potest, & attendendum est solitum.

Adeo quod ubi nobiles sint soliti, & ubi Idiotæ, sic debet observari, ut decisum pro Universitate Cotroni cum ejus Barone in Banca de Ferrariis, refert *Capibl. prag. 16. n. 94. ex text. in l. 1. C. ne quis lib. invitus, actum, &c. lib. 10. Mastrill. lib. 4. c. 17. n. 69.*

10 Baro, qui criminalem dumtaxat habet jurisdictionem, non potest eligere Ærarium, nec cogere Cives ad servitia, & munera personalia, nisi ad illa servitia concernentia jurisdictionem criminalem tantum, mediante salario, ut decisum fuit in S.C. contra illustrem Comitem Policastri, cum Universitate Terræ Boschi, *D. Cons. & Reg. Petra rit. 45. n. 3.*

11 Ærarius in aliquibus locis eligitur a Barone, & invitus cogitur exercere munus, & tunc si decoquitur, ipsi Baroni imputatur, qui fecit malam electionem. In aliquibus locis nominatur, sive eligitur ab Universitate, & confirmatur, sive acceptatur a Barone, tunc electio cedit in damnum Universitatis, quæ in subsidium tenetur Baroni. Et in hoc Consuetudo locorum erit servanda; ut post multos hinc inde citatos concludit in suis optimis, & laboratis Commentariis *D. Cons. & Reg. Petra d. rit. 45. num. 3.* ex doctrina *Capyc. add. in dec. 118. num. 9.*

12 Et in illis locis ubi electio fit per Universitatem non potest eligi Ærarius, qui Anno antecedenti fuit Syndicus, sed debet gaudere triennio, prout gaudent omnes in muneribus subeundis Universitatis. At ubi electio non fit per Universitatem, sed per ipsum Baronem, ibi Syndicus antecedentis anni cogitur exercere munus Ærariatus in sequenti anno, & è contra; qui fuit Ærarius, cogi potest sequenti anno ad munus Syndici, vel alterius Officii Universitatis, *Capibl. tom. 2. cap. 72. n. 22. in prag. 10. de Baron.*

13 Et si uno, eodemque anno quis fuerit electus Ærarius a Barone, & Syndicus ab Universitate, vel Electus, tunc cogitur servire potius Universitati, quam Baroni, & excusatur ab Ærariato, ita decisum refert *Rovit. cons. 73. vol. 1. Prat. ad Pascal. de patr. potest. par. 4. cap. 10. vers. fuit quoque alias, &c.*

C A P. VII.

De Officio Jurati, sive Alguzerii.

S U M M A R I U M.

Formula Patentis Jurati, seu Alguzini, num. 1.
Alguzini plura synonima, num. 2.
Alguzini, sive Jurati debeat habere commissionem, num. 3.
Alguzini ubi, & quando debent propriis manibus subscribere relationes, num. 4.
Alguzini etiam Supremorum Tribunalium possunt Carcerari ab Officialibus Baronis, ubi non ostenderent commissionem, vel eam excederent, num. 5.
Citatio verbalis potest committi Famulo Judicis, vel famulo Partis, imo ipsi Parti, num. 6.
Citatio realis, sive captura inquisiti non potest committi Adversario, num. 7.
Citatio fieri non potest nisi præcedente Judicis commissione, sed sufficit generalis commissio, num. 8.
De qua commissione creditur Nuncio, num. 9.
Nuncio creditur in omnibus circa citationem, secus de aliis, num. 10.
Nuncio adeo creditur, ut si citatus neget, præsumptio est contra citatum; nu. 11. *imo etiamsi ipse Nuncius negaverit post factam relationem, Relationi ipsius potius, quam Nuncio neganti creditur*, num. 12.

Formula di Patente di Giurato, seu Algozino.
T. Duca, &c.
T. Governatore, &c.

1 Tenendo bisogno per servizio di questa Corte della Città T. di Giurato, seu Algozino per effettuare le citazioni, così civili, come criminali, occorrentino per servizio di essa Corte, che però essendo informati dell' abilità, e lealtà di voi T. di T. della Terra T., vi deputamo per Giurato, seu Nunzio di questa Corte, con facoltà di potere citare, far relazioni, eseguire, e fare tutti gli atti necessarj, e opportuni, attenenti al detto vostro officio, con che abbiate a godere tutti i lucri, prerogative, ed emolumenti spettanti al vostro officio.

Come anco per l' asportazione dell' armi non proibite dalla Regia Prammatica per dentro, e fuori l' abitato, con lume, e senza, e per tale vogliamo, che siate da tutti reputato, e alle vostre relazioni sia prestata total fede.

E perciò vi abbiamo fatta la presente, firmata di nostre proprie mani, e con il nostro solito suggello suggellata, valitura per un' Anno da oggi, o per Mesi &c. Da T. Città, &c. T. Mese ed Anno, &c.

2 Alguzinus, Nuncius, Porterius, Juratus, Bajulus, Serviens, Curiæ lictor, sunt synonima idem significantia, sed in Regno Porterios proprie vocamus illos, qui citant, & exequuntur mandata Supremorum Tribunalium in Civitate Neap. ut Porterii Reg. Coll. Cons., Sacr. Reg. Consilii, Regiæ Cameræ Summariæ, M. C. Vic., & etiam illi, qui serviunt Civitati, dicuntur Porterii Civitatis; & Regiæ Audientiæ adhuc tenent Porterios, quasi servientes ante portas Tribun. pro citando intra Tribun. & intra Portas Civitatum.

Qui vero foris serviunt in Regiis Audientiis Provincialibus, vulgo appellantur *Alguzini*, vel Nuncii, aut Viatores, vulgo *Corrieri*, qui mittuntur per Provinciam ad enunciandos, vel notificandos ordines circulares, & particulares; Qui vero serviunt Curiis Baronalibus, vulgo appellantur *Jurati*.

Qui vero serviunt Judicibus Ecclesiasticis solent vulgo appellari *Cursores*, vel *Pedelli*.

Et sic variis vocantur nominibus secundum variam locorum nostro in Regno nomenclaturam, ut notat *Mascatell. in gl. intimato, num. 10. p. 2. ex Specul. ibi cit.*

Tubitta habet officium separatum in Tribunali Collegiato, nam ipse appellatur quoque executor litium, quia pignora exequitur, & res vendendas ordine Judicis subhastat, contumaces in ultimo peremptorio vocat, banna, & edicta ad sonum Tubittæ publicat, *D. Cons. Petra* late in *rit. 38. & 110.* in Curiis vero non Collegiatis in locum Tubittæ habetur Præco, sive Bannitor, qui præconizat, & bannitur, seu alta voce publicat banna, & edicta per plateas; & omnia facit ad vocem præconizantem, quæ Tubitta facit ad sonum Tubæ & in parvis civitatibus: qui exercet munus Jurati, exercet quoque munus Præconis; verumtamen ad utrumque officium eliguntur viles personæ, non tamen infames, *D. Cons. Petra d. ritu 38. num. 2.* ex *Foller. ibi citato.*

3 In Regno habemus duos *ritus*, nempe 112. & 114. in quibus statuitur, ut litteræ citatoriæ non committantur, nisi habentibus officium publicum citandi, & habemus *Prag. 2. de ord. Jud. &c.* quæ mandat, ut citatio

fiat

fiat per Nuncium præcedente Judicis commissione, & habemus *prag. 34. de offic. Mag. Justit.*, in qua plura statuuntur circa eorum officium, & signanter quod non possint dictum officium exercere, nisi sint approbati, & descripti, ut in *d. Prag.* §. 11. & idem videtur dispositum in dictis *ritibus*, *ut supra*.

4 Statuitur quoque in *d. Pragmatica*, ut sciant scribere, ut in citationibus faciendis relationes propria manu scribere possint, & teneantur, ut §. 8. Sed hoc requisitum non est necessarium in Curiis extra Neapolim, quia relatio scribitur per Magistrum Actorum, vel per Notarium publicum, nam *d.* §. 8. *in dict. Pragm.* loquitur tantum de Porteriis intra Neapolim, ut supra.

Verum ubi citandus erit debitor super liquidatione instrumenti, tunc erit nullitas, si citaretur per Nuncium scribere nescientem etiam in Curiis extra Neapolim, quia hoc est unum de specialibus requisitis ad validitatem liquidationis instrumenti, ut in *Cap. De liquidatione instrumenti* dicemus latius.

Et nota, quod de citationibus exequendis per Alguzerios loquitur *Pragmatica* 2. *de ord. jud. prag. 7. de citat. pragm. 34. de offic. Mag. just. prag. 8.* §. 6. *& prag. 9. de instr. liquid.* vide quæ nos dicemus *in tom. 2. in Pr. Specie Jud. tit. 1. cap. 9.*

Et licet per dictam *Prag. 2.* requiritur subscriptio duorum testium, non servatur hoc, quia, sive sciant scribere, sive non, sufficit, quod Relator referat in relatione citasse præsentibus T. de T., & T. de T. *Morill. de grad. citat. fol. 15. num. 14. Rovit. in dicta prag. 2.*

5 Insuper in *d. pragm. 34.* §. 12. mandatur, ut debeant ostendere commissionem, vel patentales litteras ubicumque per Regnum ibunt ad exequendum citationes, vel alia, etiam quod sint cujuscumque Tribunalis superioris, alias in casu contrario possint a Curiis Baronalibus carcerari, & inquiri, de qua re vide in *Cap. de citatione tom. 2.* quem successive in lucem dabimus.

Et proinde merito fecimus hanc formulam Commissionis Alguzini, sive Jurati Curiæ.

6 Hic advertendum duco, quod licet ex dictis *ritibus*, ac dictis *Pragmaticis* habemus citationes esse committendas Nunciis matriculatis, & patentatis; Tamen potest Judex, si velit, concedere potestatem alii, quam Nuncio ordinario, ut possit citare, vel alia exequi. Imo potest committere non solum famulo ipsius Partis, sed ipsimet Parti, ut probat *D. Cons. Petra d. rit. 112.* ex doctrina *Bald. in cons. 345. lib. 1. num. 2. Tusch. concl. 524. lit. E.* & increpatur *Caravita a D. Petra*, quod admiratus sit de Judicibus committentibus capturam possessionis famuli Partis.

7 Quam conclusionem limitat idem *D. Petra* in citatione reali, ut non possit committi Parti capturam Rei. Imo in mandato de capiendo cauti Judices apponunt verba expressa, dummodo non accedant Partes offensæ, *D. Petr. d. rit. num. 6. & Petra senior ad Gram. decis. 41. num. 11. Marcell. de Maur. alleg. 93. Foller. in prax. crim. rubr. Notatos capiat de persona num. 14.* Imo ipsis Alguzeriis, si essent inimici, neque est committenda captura, *idem Petra junior ubi supra*.

8 Et licet in *d. Prag. 2.* statuitur, ut citetur præcedente Judicis commissione, & de jure communi quoque sic disponatur, ut non valeat citatio, nisi præcedat Judicis commissio, quam Judex facit, & per illam censetur generaliter committere omnes citationes, ut concludit *Muscatell. par. 2. gl. intimato num. 13.*

9 Et Nuncio referenti se citasse de commissione Judicis creditur, *Verd. ad Galupp. part. 2. cap. 2. num. 44. ex Franch. decis. 322. Menoch. 2. præsumpt. 22. Urs. decis. 183. lib. 3.* & aliis ibi citatis.

10 Et Nuncio creditur dicenti se domi citasse, licet non addat solitæ habitationis.

Et demum creditur in omnibus circa citationem, tanquam de re spectante ad officium suum.

Non tamen creditur de aliis, *Verd. ubi sup. ex Roman. cons. 497. num. 5.*

Unde regulariter non creditur super eo, quod deponit citatum respondisse, cum non concernat officium suum circa responsionem citati, *Postius de manutent. observ. 278. num. 8.*

Limitat in possessorio interim, in quo Judex potest ex officio informationem capere ab ipso Nuncio referente se præceptum præsentasse, & citatum respondisse tali modo, *Post. ubi supra*.

Et Nuncio dicenti se injuriam passum non creditur, nisi testibus probet, *Verd. ad Gallupp. d. par. 2. cap. 2. num. 44. ex Rovit. pragm. 3. num. 19. de citat. gl. in c. Venerabilis de sentent. excom. in 6.*

11 Relationi factæ per Nuncium se citasse aliquem, adeo creditur, ut si citatus neget, præsumptio est contra citatum, *Panorm.*, *Decius*, *Innoc. & alii in cap. cum parati 19. de Appell. Afflict. in d. Constitut. edictorum, num. 5.*

12 Imo etiam si post scriptam relationem, ipse Nuncius negasset, adhuc scriptæ relationi creditur potius, quam Nuncio neganti, secundum *Canon. in cap. ad audientiam de rescript. Bald. in l. si quis decurio, C. de fals. Trois. in pragm. 2. tit. de forma citandi reum, num. 33.* ratio est; quia præsumitur Nuncius subornatus.

C A P. VIII.

De Officio Barricelli.

S U M M A R I U M.

Patentes Barricelli, num. 1.
Barricellus quis sit, num. 2.
Barricelli quando possunt sine Judicis mandato carcerare, num. 3.
Captura nec etiam Capitaneo est permissa absque Judicis mandato, num. 4.
Barricelli malæ conditionis, & vitæ probibentur in Regno nostro, num. 5.
Barricelli delinquentis quis est Judex competens, num. 6.
Barricellorum, & birruariorum dispositiones an, & quando fidem faciant, num. 7. & 10.
Famulis Curiæ quando credatur, num. 8.
Superiori Birruariorum creditur, num. 9.

Patente di Barricello.

T. di T. Marchese, &c.

1 LA Pace, e quiete pubblica de' Popoli nasce dall'osservanza delle Leggi, e le Leggi mai si osservano, se la Potestà non è fortificata con l'armi. Però ogni rettor di Giustizia deve provvedersi di Barricello, non men valoroso, che giudizioso, e puntuale per poter estirpare li delinquenti, atterrire li tristi, ed assicurare li buoni.

Onde essendoci informati del valore, giudizio, e puntualità di voi T. di T. avemo risoluto conferire a voi la carica predetta di Barricello, siccome con la presente ve la conferiamo, con la potestà di asportare ogni sorte d'armi permesse a' Barricelli di Corte Baronale, così voi, come otto altri vostri Compagni, che non siano inquisiti, nè contumaci, e siano prima registrati al registro della nostra Segretaria, e con quelli unitamente, e separatamente possiate attendere di notte, e di giorno alla persecuzione de' malfattori, e custodia di questo Stato di T. dentro, e fuori l'abitato, suo territorio, e distretto, ed esseguire quanto da Noi, e dalla nostra Corte vi sarà incaricato a voce, ed in scriptis, effettuare le carcerazioni, e li carcerati subito riponerli nelle nostre carceri.

Ordiniamo perciò, che li Magn. del Reggimento, Cittadini, o altri a chi spetta, per tale vi trattino, stimino,

mino, e riconoschino, e nell'occorrenze ognuno vi dia ajuto, e favore, senza farsi il contrario, per quanto si ha cara la grazia nostra, e sotto pena di docati mille d'applicarli alla nostra Camera T. Consultata dal nostro Palagio T. oggi, &c.

2 BAro tenet Familiam armatam, quam vocamus *Barricellos*, qui in aliis Tribunalibus appellantur *Satellites, Birruarii, Littores, Apparitores, Milites Campanea*.

Barricelli destinantur a Barone ad persequendos malefactores, & in terrorem malorum, & securitatem bonorum, & ut teneant Civitatem, & Territorium purgatum a malis hominibus.

3 Proinde possunt, & debent in infraganti delicto repertos carcerare, *Farin. q. 32. & q. 21. n. 138.*

4 Imo neque Capitaneo, seu Officiali licet mandare capturam alicujus, nisi antecedat mandatum Judicis, seu Assessoris, vel Consultoris, *D. Cons. & Reg. Petra d. rit. 38. num. 6.* ubi refert decisum quoque fuisse per M. C. V. obsolutum Senninum de Francisco inquisitum de exemptione sui fratris a manibus multorum, qui eum carceraverunt de ordine Ærarii. Dum Ærarius non habet potestatem demandandi capturam pro exactionibus Baronalibus.

5 Unum noto, quod in nostro Regno statutum est, ut nullus Justitiarius, aut quivis Officialis possit tenere servitutes, & familiares suos homines malæ conditionis, & vitæ, neque criminosos, ut in *cap. Regni*, *Remedia, L. span. ad Rovit. in Pragm. 2. de citat. nu. 12.*

6 Si Barricelli delinquant, an Curia Baronalis sit competens, an vero comprehendantur sub *rit. 49.* per quem statuitur, ut M. C. V. procedat in delictis Officialium active, & passive? *Rovit. in rubr. de offic. num. 5. D. Consil. Altim. rubr. 6. de nullit. qu. 23. num. 37.* tenet, quod M. C. cognoscit etiam de delictis illorum, qui associantur cum Barricello, seu familia Curiæ ad capiendum malefactorem, quod semper intelligendum est, quando delinquunt intuitu officii tantum in ipso exercitio officii, & non aliter.

Tamen quia Actuarius non comprehenditur secundum veriorem opinionem; Qua attenta, neque familia comprehendi debet sub *d. ritu*, ex traditis *in cap. de Offic. Actuarii*, ubi vide.

7 Barricellis, sive Birruariis, Alguzeriis, aliisque ministris capientibus delinquentem in infraganti crimine non creditur, ad finem condemnandi sive convincendi; sed ipsi creditur ad finem torquendi tantum, & ita decisum refert *de Franch. dec. 379.* in caussa Octavii Baronis, qui dum fuit condemnatus per M. C. V. ad pœnam mortis, vel ducatorum bis mille juxta *Reg. Prag.* ex depositionibus birruariorum deponentium illum cepisse cum archibuscetto. Fuit in S. R. C. revocata dicta sententia, & mirati fuere de dicta condemnatione, & fuit illata tortura reo, qui nil confessus, fuit liberatus sub cautione in forma; Hanc decisionem approbat *Novar. quæst. 16. part. 1.* cum nonnullis aliis ibi citatis, post *V. scont. Amendol. & Ricc.* ad dictam *decisionem*, & rationem assignat perspicaciss. *D. de Luca ibidem*; Quia satellites, & birruarii, sunt viles personæ, & infames reputantur ex *Vermighol. cons. crim. 114. num. 1. Prat. respons. crim. 19. num. 29.* & quia sunt loco accusatoris, non possunt esse Testes; maxime si offensos in captura se asserant, vel mercedem aliquam reportent, ex *Guazzin. & Giurb.* apud dictum *D. de Luca citatos*. Item credi non debet eis ratione affectus ad capturam ex *l. 3. §. 1. ff. de testib.* & propterea numeros dictorum birruariorum testificantium non supplet, defectum, *D. de Luca ibidem*.

Sed contra dictam *decisionem* fenuit *Campanil. in divers. jur. Canon. rubr. 4. num. 21.*

8 At dictas opiniones differentientes concordat idem *de Luca*, ut *decisio de Franch.* sit vera in casu suo, quando venit pœna corporalis imponenda, & sic in gravibus delictis. Et opinio *Campanilis* sit vera similiter, prout seipsum declarat, in levibus delictis, in quibus non venit imponenda pœna corporalis, ut quando repertus cum armis, levi pœna veniret mulctandus, ex *Farin. quæst. 108. num. 151. Tusc. lit. D. conclus. 185. nu. 74.* Et ita etiam de famulis Curiæ intelligendum esse concludit *D. de Luca ibidem*, ubi declarat *Afflict.* & alios tenentes indistincte credi familiæ Curiæ, quod intelligendum sit in levibus, ut supra.

9 Suprapositâ *dec. de Franch.* sive conclusio, quod non datur plena fides birruariis, aliisque servientibus, imo etiam ministris Curiæ; limitatur a *Novar. in dict. quæst. for. 16. part. 1.* in superiore birruariorum, qui vulgo dicitur in hac Civitate Neapolis, *Capitano di Guardia*, & in barricellis Baronum, vulgo dicitur *Caporale*.

Et concludit plene credi prædictis, prout de Barricello Lucensi tradit *Ludov. dec. 1. num. 4.*

10 Limitat idem *Novar. in Cursoribus Archiepisc. Curia Neap. ex decis. Ricc. 59. Thor. in compend. decis. verbo delictum, & in compend. decis. Curia Archiepiscop. verb. an credendum sit. Genuens. cap. 2.*

Limitat etiam *de Luc. ubi supra*, in casu quo apprehensus cum armis, negare non posset arma esse sua, ex *Menoch. casu 182. lib. 2. & Farin.* ibi, tunc etiam unico satelliti creditur.

Limitatur etiam, ut Scribæ Fiscales assistentes capturæ delinquentis, idonei testes sint ad probandam apprehensionem cum armis prohibitis, *D. de Luc. ad Franch. d. dec. 379. n. 3. ex Sanf. dec. 98.*

Limitatur in illis, qui deputantur ad custodiam passus, ut prohibeant in caussis interceptorum, in deputatis ad inveniendum, & capiendum portantes arma, *de Luca ubi supra ex Rocc. Guazzin. Mans. Danza, & aliis*.

Limitatur demum, ubi cum birruariis concurrat depositio alterius testis notæ, & spectatæ fidei, tunc plene probatum dicitur crimen ex depositione capientium birruariorum, unita cum depositione illius testis integri, *Giurb. cons. crim. 98. num. 18. de Luca ubi supra num. 2. in fine.*

C A P. IX.

De Officio Camerlinghi.

S U M M A R I U M.

P*Atentes Camerlinghi*, num. 1.

Camerlinghi ubi destinantur, & quam potestatem habent, num. 2.

Merus executor, & mixtus quomodo differunt, num. 3.

Camerlinghi latini Camerarii destinantur etiam in Casalibus Neapolis cum quatuor fratribus juratis, num. 4.

Camerlinghi delinquentis, quis sit Judex competens, num. 5.

Patente di Camerlengo.

F. de T. Principe della Città T.

Magn. T. di T. salute, ec.

1 TEnendo Noi la Carica di reggere la giustizia in questo Stato di T., che per essere diviso in diversi Casali, e Ville separate una dall'altra non possiamo opportunamente accorrere alli disturbi, che sogliono anco talvolta succedere in un medesimo tempo in due, e più luoghi.

Pertanto volendo in ciò rimediare, come dovemo, abbiamo risoluto sostituire, siccome con la presente sostituimo, e destiniamo voi predetto T. di T. per nostro Camerlengo, e Luogotenente nel Casale T. coll'autorità bastante di poter ne' delitti infraganti, nelle risse, ed ogn'altro disturbo accorrere.

2 Con la potestà di carcerare, fare mandati penali,

trattenere i cadaveri, persone ferite, ed in qualsivoglia modo offese, e robe furtive, e quelli riconoscere con li Chirurgi, ed altri Esperti, ed accapare il delitto in genere, ricevere denuncie, ed inquirere ex officio tutti li delitti, e quelli subito riferire a Noi.

Ordiniamo perciò, che ognuno vi accudisca, ed ubbidisca, dandovi ogni ajuto, e favore, conforme da voi sarà richiesto, anco con la potestà di sonare la Campana all'armi bisognando, e fare emanare banno penale, che ognuno vi soccorra coll'accudimento di gente armate, senza farsi da nessuno il contrario per quanto si ha cara la grazia nostra, e della nostra Corte, e sotto pena di docati mille d'applicarsi alla nostra Corte T. die, &c.

2 CAmerlinghi destinantur in Comitatu, & Villis, vel Casalibus, ut vigilent, & presto sint ad accurrendas improvisas rixas, carcerationes, & alia, quæ occurrunt in Casalibus, in quibus non residet Capitaneus.

3 Merus executor est ille, cui post latam sententiam, & post integram causæ cognitionem committit Judex nudam executionem. Ut in commissione, quæ fit Alguzerio, & iste vocatur merus executor, & nullam habet cognitionem, *l. si ut propon. 6. l. executorem*, 8. C. *de execution. rei judic.*

Mixtus Executor est, cui Judex committit executionem sententiæ, antequam cognoscat super exceptionibus, ut sunt Judices ordinarii requisiti ab aliis ordinariis, vel delegatis, *Bart. in l. a Divo Pio ex num. 15. Carleval. lib. 1. tit. 3. disp. 17 num. 9.*

Merus executor nullas exceptiones potest admittere, aut de illis cognoscere, *Carlev. ubi supr. num.* 10.

Mixtus Executor idem est, ac Judex requisitus, ut diximus in *tit. de Judice requisito, sive de Brachio.*

4 Camerlinghi vocantur latine *Camerarii*, qui destinantur etiam in Casalibus Neapolis, qui tenentur delicta in Casalibus patrata statim nunciare D. Regenti, & Fisci Patrono sub pœna ducatorum decem in casu omissionis, ut sancitur in *prag. de Actuariis*, 6.30.

Et quia Camerarii dictorum Casalium, tum quia unus in quolibet Casali, tum quia Concivis non poterat carcerationes effectuare, propterea delicta non evitabantur, & delinquentes libere deambulabant. Ideo fuerunt in quolibet Casali additi quatuor fratres jurati ad evitanda delicta, & delinquentes carcerandum, & terrendum, ut *pragm. 45. de Offic. Magist. justit.*

Observa, quod *Capibl. in pragm. 16. de Baron. num.* 87. declarat officium Magistri Jurati, qui in terra Baroniæ eliguntur a Barone, sed in Universitatibus demanialibus eliguntur ab ipsa Universitate, & ita per S. C. decisum refert *Franch. dec. 43.*, & omnes addentes ad eum adhærent dictæ decisioni. Et ubi adest officium Magistri Jurati, ipsi competit custodia nocturna Civitatis, & aliquæ Universitates habent in hoc officio multas prærogativas, ut Civitatis Potentiæ, Venusiæ, & Ferendinæ, teste *d. Capiblanco, d. num.* 87.

Magistri Jurati habent facultatem denunciandi crimina, & capiendi malefactores, ut late *Campeg. in Capitulo Regni ad quietem*, & *capitul. etiam statuimus*, & *capitul. subditorum*, ubi multa de pertinentibus ad hoc officium, & eorum punitionem, si ipsum negligenter, & dolose exercuerint, & *Menoch. de arbitr. casu 323. num. 15.*

5 Et nota demum, quod Camerlinghi non comprehenduntur in *ritib.* 49. 51. & 61. in quibus statuitur, quod de delictis Officialium sola M.C.V. cognoscit; sed dicti Camerlinghi, prout etiam Bajuli, ac Syndici, & Electi cognoscuntur per Curiam loci, etiam quod delinquant in eorum officio, & exercitio; quia non sunt Officiales exercentes jurisdictionem, ut supra diximus, sed meri executores.

Verum ubi ex aliquo privilegio particulari, vel consuetudine aliquam jurisdictionem haberent, tunc circa exercitium jurisdictionis sola M.C.V. cognosceret de eorum delictis, ut dicuntur omnia supradicta in *Pragm. 47. de Offic. Magistr. Justit.* quæ in veteri compilatione erat 49. per quam *pragm.* remanet declarata *Constit. Regni cum justa.*

C A P. X.

De Officio Judicis Secundarum Caussarum.

S U M M A R I U M.

P Atentes Judicis secundarum caussarum, num. 1.

Judex secundarum caussarum, in quibus caussis habet jurisdictionem, & in quibus non, num. 2.

Jurisdictio secundarum caussarum est improrogabilis, n. 3.

Judici secundarum caussarum a Barone concedi potest facultas avocandi caussas, quæ spectant ad Judices primæ instantiæ, num. 4.

Carcerati non sunt amovendi a carceribus, ubi reperiuntur, appellatione pendente, dict. num. 4.

Judex secundarum caussarum, an, & quando sit competens in cognoscendo de delictis, & excessibus Judicis primarum caussarum, num. 5.

Officialis primarum caussarum an, & quando est competens in cognoscendo de delictis Judicis secundarum caussarum, vel tertiarum, aut aliorum superiorum, num. 6.

Nuncii, & commissarii Regii delinquentes extra officium puniuntur ab Officiali loci, dict. num. 6.

Judex secundarum, & tertiarum caussarum comprehenditur sub dispositione ritus 49. *ut de delictis intuitu officii cognoscat sola M.C.V.* num. 7.

Judex secundarum, & tertiarum caussarum non potest eligi extra Provinciam, sed intra, num. 8.

Sed an possint jurisdictionem exercere in Terra alterius Baronis sine ejus licentia, & sine consensu Partium, dict. num. 8.

Salarium non conventum non debetur Judici secundarum, vel tertiarum caussarum, secus Officialibus primarum caussarum, quibus debetur etiam si non sit conventum, nec in patentalibus sit expressum, dict. num. 8.

Stylus, & pandecta Curiæ primarum caussarum servari quoque debet in Audientia secundarum caussarum, n. 9.

Appellatio regulariter fieri debet gradatim ad Judicem secundarum caussarum, & a Judice secundarum ad Judicem tertiarum, num. 10.

In Regno tamen potest appellari omisso medio absque metu pœnæ, num. 11.

Appellatio facta omisso medio licet sit licita; tamen parte, vel Barone opponente remitti debet ad Judicem, qui de appellato cognoscere debet immediate; quod intellige in caussis civilibus, secus in criminalibus, num. 12.

Judex electus in Civitate non potest examen testium committere in partibus, nec aliquid actitare per substitutum extra Civitatem, nec potest uti alio Scriba, vel Actuario, nisi eodem Scriba M.C.V., penes quem extat processus caussæ remissionis, dict. num. 12.

Baronales Curiæ solent banna pœnalia publicare prævio ordine Reg. Collat. Consil. ne Vassalli appellent omisso medio. Tamen opponente Vassallo statim a Regiis Superioribus expediuntur provisiones, ne molestetur pro pœna omissi medii, num. 13.

Formula banni pœnalis ne appelletur omisso medio, nu. 14.

Formula Relationis Jurati Curiæ de publicatione, num. 15.

Formula contumaciarum in calce dicti banni, num. 16.

Provisiones Regii Coll. Consil. ad instantiam Baronis expeditæ, quod sub pœna 50. aureorum Vassalli non appellent, omisso medio, debent publicari mediante banno, nec sufficit eas intimari Magnificis de Regimine, nu. 17.

Formula instantiæ Coadjutoris pro pœna omissi medii, num. 18.

For-

Digitized by Google

Formula decreti super dicta instantia, num.19.
Cautela ne Officiales, & Actuarii Curiæ inferioris molestentur ex caussa retardatæ transmissionis actorum ad Judicem superiorem, num.20.
Formula dictæ cautelæ protestationis contra appellantem, num.21.
Formula relationis dictæ protestationis intimatæ, nu.22.
Acta civilia sunt consignanda Parti appellanti clausa, & sigillata, ut transmittat ad Judicem appellationis, num.23.
Acta criminalia non sunt Parti appellanti consignanda, sed transmittuntur per servientem Curiæ, vel per alium nolin. Curiæ visum sumptibus appellantis, num.24.

Formula Patentis Judicis secundarum caussarum.
T. de T. Princeps Terræ T.

1 MAgn. Petro T. U. J. D. nostro dilecto: Nil magis a Principe, quam Justitiam exigit Populus. Et quibus populorum est cura commissa, nihil magis quam populorum sibi commissorum utilitatem, & commodum curare debent. Quapropter cupientes nos, ut tenemur, subditos nostros in sua tranquillitate conservare, omni studio, summaque diligentia continuo studemus rectos officiales in primis caussis deputare. Sed quia multa in judiciis in ipsius justitiæ ministerio fieri solent, in quibus litigantes se læsos sentiunt, quandoque ex Judicantis iniquitate, vel imperitia, & quandoque ob probationum defectum in prima instantia. Ideo ad subveniendum, & relevandum gravamen, quod litigator ex propria culpa, negligentia, sive ignorantia passus est in sententiis, ut restaurari possit in secunda instantia ad non deducta deducendum, & ad non probata probandum, vel ad subveniendum oppressis, ex iniquitate, vel imperitia primi Judicis, ut illi illæsi serventur, inventum fuit remedium appellationis. Cum itaque providendum sit de officio Judicis secundarum caussarum in hac nostra Terra T. pro bono justitiæ regimine, nostræque jurisdictionis privilegiorum conservatione; Cumque jam diu plene tuam doctrinam, ac probitatem fuimus experti; Te quidem Magn. U.J.D. T. de T. præsentium tenore elegimus, & deputamus Judicem secundarum caussarum dictæ nostræ Terræ, cum omnibus, & singulis honoribus, prærogativis, emolumentis, & lucris ad dictum officium tam de jure, quam de consuetudine spectantibus, cum potestate cognoscendi, decidendi, & corrigendi gravamina, & caussas omnes civiles, criminales, & mixtas per viam appellationis a Judice primarum caussarum coram Te per appellantes traductas cum annexis, & connexis, emergentibus, & dependentibus ab ipsis tam ab interlocutoriis, quam diffinitivis, & ab actibus quibuscumque judicialibus, & extrajudicialibus, juxta formam juris, & amplissimorum privilegiorum nobis concessorum, cum mero, mixtoque imperio, quatuor litteris arbitrariis, gladiique potestate, & omnimoda auctoritate. Ubi vero pœna corporis afflictiva fuerit imponenda, nobis inconsultis minime procedas. Mandamus propterea Syndicis, Electis, & dictæ primæ instantiæ Officialibus, omnibusque aliis, ad quos spectat, quatenus in talem Te recipiant, tractent, tibique pareant; præstita tamen cautione in forma de fideliter exercendo, & syndicatui parendo. Caveant de contrario sub pœna nostræ indignationis, & ducatorum mille, &c. In quorum fidem præsentes expediri jussimus nostræ manus subscriptione, nostrique sigilli impressione munitas. Datas in nostro Palatio Civitatis T. Die, &c.

Has patentes Judicis secundarum caussarum, nos collocaveramus in alio Tomo, quem successive Deo dante imprimemus, in quo tractabimus de appellatione, nullitatibus, & restitutionibus in integrum. At dum de Patentibus hic locuti fuimus, placuit in hoc eodem loco hanc formulam addere, & aliqua pauca de Officio dicti Judicis annotare.

2 JUdex secundarum caussarum jurisdictionem habet limitatam, & restrictam ad eas caussas dumtaxat de quibus in prima instantia per Judicem primarum caussarum cognitum fuit; Quia id tantum censetur devolutum, quod tractatum fuit in prima instantia, ut perbelle advertit *Severin.ad Sanfel. decis.345.lib.3.* & *Font.dec. 243. num.1. & dec.145. sub num.* 18. *tom.1. Ant. Perez cons.30. num.14.Rota dec.104. num.39. & 42. tom.6.in novis.Neguf.q.3.in addit.num.6. Gipt.dec.138.num.115.*

Et si ultra capita in prima instantia cognosceret, nulliter ageret, & esset nullitas ex defectu jurisdictionis, & potestatis, *Andreol.controv.94.num.11. Sever. ubi sup.*

Unde non potest Judex secundarum caussarum in caussis primæ instantiæ se intromittere, nec illas a Judice primarum caussarum avocare, nisi coram eo fuerit introducta per appellationem per viam gravaminis; Cum antequam præcedat appellatio, nullam habet jurisdictionem; idem *Sever. ubi supra ex Scayn. dec.93. num.1. & 12. Capiblanc. de Baron.tom.2.cap.16.num.7. Carlev. de foro compet. lib.1. tit.1. disput.2. q.8. sect.4. num.175.Nepta ad Cons.Cath.tit.2. num.5. & 6. Merlin. decis.Rotæ 472.num.2.*

Imo etiam post introductam caussam coram ipso, non potest aliquid decernere, nisi prius justificato gravamine, eoque cognito, quod Judex a quo vere gravavit, *idem Sever. ubi supra, Ant. de Bellis tract.variar. tit. de qq. & Tort.q.27.num.3.*

Et sic habet jurisdictionem in caussis tantum, post cognitum gravamen ex ejus ordine devolutis, & præter illas caussas habetur tanquam persona privata, *Ant. de Bellis, & Sever. ubi supra, Palma cons.35.n.45. & 60.*

3 Et jurisdictio Judicis secundarum caussarum, adeo restricta est ad dictas caussas tantum, post cognitum gravamen devolutas, ut si de communi partium consensu vellet cognoscere de primis caussis, non poterit; quia illius jurisdictio est improrogabilis, *Sever. ubi supra ex Sola ad decret. sabaud.tit. de edict.ann. gloss. ult.num. 11.fol.656.Giurba ad cons.Mess.cap.3.glos.8.sub n.29.*

Quicquid conetur substinere in contrarium *Rovit.* pro Curia secundarum caussarum Civitatis Theatinæ in *Pragm.2.de jurisdict. invicem non turb.*; ubi concludit, posse prorogari, & posse Actuarium secundarum caussarum stipulari obligationes penes acta, & accusationes facere, non contradicente tamen Actuario, & officiali primarum caussarum, concurrente antiqua consuetudine, ut est in dicta Theatina Civitate.

Nisi velimus dicere, quando per consuetudinem acquiritur jurisdictio, & ideo in statu Terræ Novi, & Casalium, prope Cilentum, ubi ego fui Gubernator, & Auditor Gener. dicti Status, consuetudo inolevit, ut personæ privilegiatæ Terræ Johæ, Cuccari, & aliorum locorum, qui habent Judicem separatum in prima instantia, sed habent Judicem secundarum caussarum communem in dicto statu, quia Gubernator Novi est Auditor secundarum caussarum, possunt dictæ personæ privilegiatæ adire Judicem secundarum caussarum per viam electionis Fori, & ita ab immemorabili tempore fuit practicatum.

4 At ubi non est talis consuetudo, electio, ac variatio fori admittenda non est in Judice secundarum caussarum, qui est competens solum in caussis appellationis sed in aliis dicitur incompetens; Et propterea non potest privilegiatus eligere in forum Judicem incompetentem, ut late concludit *D. Altim.ad Rovit. cons.89. tom.1.num.7.post Capibl.Pragm.8.p.1.num.337., & tom. 2. cap. 44.*, & alios ibi citatos rejecto Thoro, qui pro Judice secundarum decisum refert *p.1. compend. verbo Electio fol.173.* & rejecto *Danza cap.3. num.1. tom.2. de Pug. DD. tit. de election.* dicente posse variare in forum Judi-

Digitized by Google

Judicem primarum caussarum.

Imo nec Baro hanc facultatem avocandi caussas a Judice primæ instantiæ concedere potest Judici secundarum caussarum, *Novar. de gravam. Vassall. gravam. 269.num.3. Sever.ubi supra.*

Nec appellatione pendente carcerati amoveri possunt a carceribus Curiæ primarum caussarum, in quibus reperiuntur, & eorum caussæ terminentur, si terminari possunt absque illorum persona, nisi esset facienda aliqua probatio, quæ fieri non possit sine persona carcerati, ut sancitur in *Pragm. 43. de offic. Magistr.Just.ubi Novar,collect.14.*

5 An vero Judex secundarum caussarum sit competens in cognoscendo de delictis, & excessibus Judicis primarum caussarum, cum sit Judex superior primi Judicii? Variarunt *DD.*& affirmativam opinionem tradit *Sanfel. in d.dec.345.lib.3. num. 10. & 22.* quod potest Judex secundarum caussarum punire Judicem primarum delinquentem in officio, ex doctrina *Luc. de Penn. in l.quinque summates, C. de decurion. lib. 10. per text. in l. Judex ff. de var. & extraord. cognit. Paris de Puteo de syndic. verb. compositio, vers. an si delinquens in final. verbis, Foller. in Constit. Regni Magister Justitiarius num.34.*

Contrarium tamen in praxi servatur; dum hodie sola Magn. Curia Vic. cognoscit de delictis Officialium, quæ sive active, sive passive fiunt intuitu officii tantum, de *Franch. dec. 274. num. 4. & 407. num.4. & D. de Luca ibi, cum Amend. & aliis addentibus, idem Sanfel. dec. 63. num. 14. & dec. 66. num. 2. Danza de pugn. DD. tom. 1. tit. de praemin. Reg. Aud. cap. 1. num. 19. & num. 73. Novar. in pragm. 47. num. 1. de offic. Mag. Just. post Rovit. in d. rubr. num.8.*

Quia nunquam censetur concessa hæc cognitio Baronibus per quæcumque verba generalia in privilegiis, tanquam unus de casibus reservatis in signum supremæ potestatis, qui requirunt specialissimam concessionem, ut habet Ill. Princeps Bisiniani, *Sanfelic.dec.66.& 345. De Franch.decis.275. num.6.* ubi Addentes.

Verum *Sever. ad Sanfel. in d. decis.345. lib.3.* admittit primam opinionem, in casu quo Judex primarum caussarum delinqueret in gravando partem appellantem in caussam, quod delictum uti annexum cum caussa devoluta ad Judicem appellationis ratione connexitatis, ne continentia caussæ dividatur, poterit tunc Judex appellationis procedendo in dicta caussa gravaminis, procedere in annexis, & connexis, & in consequentiam punire Judicem primarum in illo delicto, sive excessu. Dummodo sit tale delictum, de quo possit Officialis privari officio, alias si esset leve, licet annexum caussæ devolutæ per appellationem, expectandum est in Syndicatu. Nam durante Officio non potest contra Officialem procedi, nisi de delictis dumtaxat, quibus officio privandus veniret, *Capibl. in pragm. 5. de Baron. num. 62. & 97.* ut perbelle advertit idem *Severin. ubi supra.*

Item si adsit clausula in privilegio, quod possit Baro cognoscere de omnibus, de quibus sola Magna Curia cognoscit, censetur concessa cognitio delictorum Officialium tam active, quam passive, ut decisum refert *Tapia in rit.43. num.15.* quem refert, & sequitur *Sanfelic. decis. 66. num. 6.* & ab hac *decisione Tapia* uti magis recepta non esse recedendum monet Jurisprudentissimus *De Luca in observ. ad Franc. 407. num.4.* Relatis omnibus in contrarium congestis per *Honofrium de Palma in allegatione impressa penes Pratum in respons. crim.50.* & dictus *de Luca* dicit, neque obstante, quod *Carav.* dicat similiter contrarium, quia in praxi servatur *decis. Tapiæ, & Sanfel. ubi supra.*

6 Et Officialis primarum caussarum potest punire Judicem secundarum, vel tertiarum caussarum delinquentem in sua Terra, quia extra caussas appellationum habetur, tanquam persona privata, *Caball. resol. 53. Capibl. pragm. 8. part. 2. num. 186. & sing.87. per text. in cap. cum inferior de major. & obedient. l. penult. C. de re milit. lib. 10. Ricc. collect. 2585. part. 7. Novar. q. for. 93.*

Quod intellige tamen cum distinctione in delictis extra officium, & semper tunc omnis Judex major punitur ab inferiori loci, ubi delinquit, secus si delinqueret intuitu officii; quia tunc sola Mag. Curia cognoscit, *Scialoya in cap.33. de foro official. num.110. ex Merlin. tom. 1. controv. 69. num.12. Carav. rit.49. num. 14. Guazzin. defens. 1. cap.39. num. 15. Foller. rubr. audiantur excusatores, num. 143.* & ita intelligas de Nuntiis, & Commissariis Regiis, *Scial. ubi supra num.112.* & omnia, quæ diximus de Judice secundarum caussarum, intellige etiam de Judice tertiarum

7 caussarum, & dicti Judices secundarum, & tertiarum caussarum comprehenduntur sub *Ritu M. C. V. 149.* ut sola M.C. cognoscat de eorum delictis intuitu officii tantum commissis, active, & passive, ut annuit *Danza de pugna DD. tit. de offic. in genere cap. 4. num. 6. in fine & Sever. ubi sup. doctiss. D. Consil. Altim. in rubr. 9. q. 23. num. 29. & 30. post Capibl. prag. 5. num. 60. de Baron.*

8 Judex secundarum, & tertiarum caussarum debet constitui infra Provinciam, ut dictat *Prag. 2. ubi de delicto cogi oportet*; Et ratio est, nam si reus voluerit appellare, possit caussa terminari apud Præsidem suæ Provinciæ; Non enim poterit Præses alterius Provinciæ se intromittere in alterius Jurisdictione, ita notabiliter *Abb. in cap. novit, de offic. delegati.* Quod procederet etiamsi Præses haberet Jurisdictionem in duabus Provinciis; Quod dictum exclamat pro mirabili *Felin. in cap. fin. col. penul. de Judic. Capibl. in pragm. 3. de Baron. num. 184.* & Baro non solum infra Provinciam constituere debet Judicem secundarum, & tertiarum caussarum, sed quod non excedat dietam, ex his, quæ notat *Caprc. de prohibit. feud.alienat.col.6.* Imo, quando habet commoditatem suarum Terrarum, vel in convicinio, fuit decisum, quod constituatur infra sex milliaria, *Anna sing.160.* Diversimode tamen fuit judicatum juxta commoditatem locorum. Quod procedere dixit etiam in Consultore eligendo, ut omnia prædicta concludit *Capibl. loc. cit. nu.184.*

Sed dum Judex secundarum caussarum, & tertiarum potest constitui extra jurisdictionem Baronis in convicinis Civitatibus, & Terris, ut decisum refert *Capibl. loc. cit.* opportune investigandum erit. An Judex sic constitutus in loci. sub jurisdictione alterius Baronis, vel in locis Regiis, possit actitare, & jurisdictionem contentiosam exercere absque licentia Superioris illius loci?

Hoc tempore meo nunquam vidi oppositum, dum ego exercui officium secundarum caussarum plurium locorum convicinorum, & vidi alios Judices, ubi exercui officium primarum caussarum. Et quasi nunc ex generali consuetudine sic in hoc Regno introductum, ut invicem tolerentur, & tacite permittantur Judices secundarum, vel tertiarum exercere in aliena jurisdictione. Et ideo, ni fallor, consuetudo hæc sic inveterata dat jurisdictionem, ut si vellet quis prætendere in contrarium non posset; Tamen me non latet, quod regulariter Officiales unius Baroniæ extra eorum territorium nullam habent, nec possunt exercere jurisdictionem, *l. fin. ff. de jurisd. omnium Judic. l. 1. ff. de offic. proconf.* Et extra territorium Officiales habentur uti privati, *Borrel. de magis. edict. lib. 2. cap.9. num.1.*

Et in specie, quod Judex secundarum caussarum jus dicere non potest in aliena jurisdictione sine licentia illius Baronis, docuit *Alex. & Marsil. l. fin. ff. de jurisdict. omn. Judic., Capibl. Pragm. 3. num. 236. &*

203.,

Digitized by Google

203., & Judices constituti a Barone in Civit. Neapol. obtinent prius licentiam a Prorege, *Capibl. ubi supra post Frecc. quaest. 30., Tap. in Constit. Regn. de Quaestionibus lib. 3.*

Immo talis licentia impartiri non potest ab Officiali locorum, sed ab ipso Barone, *Capibl. ubi supra num. 238. & Glos. clem. unic. de for. compet., Rovit. in Prag. 3. de jurisd. non turb. num. 12.*

Et in Terris Regiis non potest impartiri licentia ab Officiali Reg. sed a Praeside Prov., vel a Domino Viceregе, sive ejus Collaterali Consilio, *Capibl. Prag. 3. de Baron. num. 237.* & licentia solet fieri cum clausula, *dummodo.*

Solum est permissa jurisdictio voluntaria, ut expedire litteras patentales, facere rescripta gratiarum, & similia, quae non sunt jurisdictionis contentiosae; Unde ut possit in alieno territorio jurisdictio exerceri, requiritur licentia Baronis, vel ejus Officialis. Et requiritur consensus partium saltem tacitus, ita *Severin. in add. ad Sanfel. d. dec. 334.* ex doctrina *Carleval. de foro comp. lib. 1. q. 8. sect. 4. sub num. 1146. Cipoll. var. resol. cap. 1. num. 174. Franc. Marc. decis. 361. par. 2.* & idem *Sanfel. in dicta decis. 334. num. 8.*

Et consensus Vassalli eo magis requiritur in Regno, ut trahatur extra territorium ejus caussa, Quia per *Pragm. 2. ubi de delicto quis conveniri debet, & Prag. 3. & 5. Nos autem, & Pragm. 80. §. 6. de offic. S. R. C. & Prag. 8. de citation.* cavetur, ut nullus a domicilio distrahatur, nisi ex privilegio trahentium sub poena, ut ibi.

Sed his non obstantibus dicerem, Vassallorum consensum minime requiri in Judicem secundarum, vel tertiarum caussarum procedentem extra territorium, dum pluries per S. R. C. fuit decisum in contradictorio judicio inter Vassallos, & Barones, licitum esse Baroni tenere Judicem in convicinis locis, dummodo sit intra Provinciam, & sic virtualiter, & implicite videtur hoc sopitum, & decisum contra Vassallos. Imo videtur (ni fallor) approbata consuetudo, ut nec requiratur licentia Baronis, vel ejus Officialis, ubi Judex secundarum exercet dictam jurisdictionem sibi ab alio Barone commissam ex mutua convenientia per immemorabilem consuetudinem inter Barones, & Curias Regni invicem acquisitam.

9 Stylus Curiae primarum caussarum servandus est in Curia secundarum, & tertiarum, cum unus, & idem forus sit, & dirictus non possunt exigi, nisi juxta pandectam, & juxta solitum Curiae primarum caussarum, ut late *Novar. grav. 96. tom. 2.* concludit ex doctrina *Reg. de Ponte de potest. Proregis rubr. de divers. provis. fieri solitis tit. de donat. & expens. num. 18. Tap. in const. ea quae ad decus num. 42.*

Fui semel requisitus a quodam Judice secundarum caussarum, an petere posset salarium a Barone, dum in patentalibus licet de salario non fiat mentio, tamen Barones cogi possunt stipendiare Officialem, nihil obstante quod salarium non fuit conventum, ut concludit *Reg. de Marin. resol. 311. lib. 1. num. 9. post Capibl. in prag. 4. num. 23.* Ego respondi, Baronem non teneri, quia dicti Auctores intelligendi sunt de Officialibus primarum caussarum, qui debent ire ad assistendum suis expensis extra proprios lares in terris Baronum, quibus consuetum est provisio statui, & si non esset statuta, adhuc eis debetur uniformis praestatio, & magis consueta dari, *Vivius commun. opin. 257. part. 2. Afflict. in const. Justitiarios Regionum.* At judicibus secundarum, vel tertiarum caussarum nulla est unquam consueta provisio dari, sed gaudent solitis sportulis intra proprias aedes habere.

Appellatio regulariter fieri debet de minori Judice ad majorem immediatum gradatim, *Muscat. part. 4. glos. tenebitur num. 2.*

10 Et dum a Judice primarum caussarum appellari debet ad Judicem secundarum, & a Judice secundarum appellatur ad Judicem tertiarum (si tamen Baro illas habet) investigandum est, an possit omisso medio, idest omisso Judice secundarum, & tertiarum, appellari immediate ad Regias Audientias vel M. C. V. Hunc articulum elegantissime more suo dilucidat *D. Cons. Althan. in rubr. 3. q. 35. & D. Consil. nunc meritissimus Regens Petra vit. 52.* post alios ibi citatos. Sed ut brevitati serviamus juxta nostrum institutum; Quicquid de hoc DD. dixerint, hodie in Regno servatur: quod indistincte tam in caussis criminalibus, quam in civilibus licitum est absque metu poenae appellare ad Re-
11 gios Superiores omisso medio; verum in caussis civilibus, tam si pars, vel Baro se opponit, & instat caussam remitti, statim remittitur ad officiales Baronales, prout millies sic ego obtinui, & practicari vidi.

12 Nam licet in Regno appellari potest omisso medio ad Superiores Regios; tamen parte, vel Barone opponente, remitti debet ad illum Judicem, qui de appellatione cognoscere debet immediate, *Muscatell. ubi sup. num. 4.*

In caussis vero criminalibus non semper remittitur, sed quandoque denegatur remissio, quandoque remittitur cum comminatione banni Regis Ferdinandi Primi, quod infra mensem expediat sub poena avocationis caussae, ut in *Pragm. 12. de offic. Mag. Justit.* Quandoque remittitur simpliciter, vel cum aliis conditionibus juxta odium, vel amorem, aut aliam praesumptam partialitatem Baronis in caussa, *Capibl. in Pragm. 3. num. 151,* & latius *Severinus ad Sanfelic. decis. 334.* Prout in caussa Petri Aurelii Densilio Civitatis Altamurae carcerati in M. C. V. fuit caussa remissa ad Judicem secundarum caussarum cum clausula, quod procedatur in hac Civitate Neap. per Judicem eligendum de consensu Partium. In qua caussa fuit de consensu electus Fabius Marchesius, qui delegavit in caussa quempiam in Civit. Altamurae, in qua fuit processum ad litis contestationem, & ulteriora. Fuit per M. C. V. decisum illa acta esse nulla, quae decisio fuit per Sac. Reg. Cons. confirmata, ut refert *Sanfelic. decis. 334.* Quia ille Judex electus in Civitate non poterat extra Civitatem in partibus substituere. Quia remissio fit cum aliqua clausula ad evitanda gravamina, quae suspicantur fieri per Baronem, vel contra querelatum. Illa caussa finalis redderetur elusoria: ut ex aliis rationibus in dicta *dec. Sanfel. & Additione Severini* adductis.

Propterea neque examen testium delegari tunc potest in partibus, quia in examine consistit tota vis caussae, & gravaminum, quae moliri possunt per Baronem, ut concludit *Severin. in fine additionis, & Reg. Valenz. cons. 18. n. 71. tom. 1. & aliis.*

Et caussa remissa Baronibus cum clausula, quod procedatur per Judicem in hac Civitate Neap., attitari debet per eosdem Scribas, & Actuarios M. C. Vic. penes quos extat processus caussae remissae, sed nomine Baronis, non nomine M. C. V. ut sancitur in *Pragm. 10. de Actuariis.*

Et licet Barones soleant emanare banna poenalia praecedentibus provisionibus obtentis a Reg. Coll. Cons. ne quis sudeat adire Regia Tribunalia omissis Judicibus Baronis,

13 Et in casu controventionis anhelent Barones mulctare contravenientes poenis in banno contentis, quae vulgo vocant *poenas de omisso medio*. Tamen si Vassallus inquisitus de hujusmodi contraventione adierit Regios Superiores, statim inhibetur Officiali Baroni, ne audeat Vassallum molestare poena aliqua pro omisso medio, & sic hodie dicta banna fiunt ad terrorem dumtaxat.

Imo M.C.V. non remittit caussam criminalem, nisi prius

Digitized by Google

prius summarie cognoscat processum Curiæ inferioris, si vel ne sit innocenter vexatus a Baronali Curia ob præsumptam immanitatem Baronum contra pauperes Vassallos.

Ut in actu pendet lis in Sac. Reg. Cons. inter Andream Vicinanzum Civitatis Montiscorvini, & Excellentissimum Principem illius, & licet notum sit omnibus quanta sit integritas Ill. Dom. D. Jacobi Pignatelli fratris, & Vicarii dicti Excell. Principis. Quorum laudes non egent mea præconizatione, dum ob felix gubernium ipsorum nonnulli confluunt ad habitandum in dicto Statu Montiscorvini. Tandem cum dictus Andreas Vicinanzo tribus inquisitionibus veniret inculpatus in dicto Statu Montiscorvini, nemine persequente se præsentavit in M. C. V. non quia dubitabat de gravamine, sed quia habebat animum assumendi habitum Clericalem, & procurare volebat se liberari, fuit per multos menses sub mandato detentus (U.J.D. Francisco Riccio Pepoli meo filio patrocinante pro dicto Excellentissimo Principe) & ut habeatur plena praxis de hoc, placuit hic inserere non solum Formulam banni, sed etiam Allegationem pro dicto Excell. Principe factam a dicto meo filio, & decretum M. C. V., & supplicatio appellationis factæ ad S.R.C. ubi ad præsens dicta caussa pendet v3.

Formula banni, ne quis omisso medio appellet.

D. Giulio Maria Pignatelli, ed Aragona, Duca di Santo Mauro, Principe di Montecorvino, e del Sacro Romano Imperio, Barone delle Pellare, e Primogenito Signore della Casa Pignatelli, &c.

Leonardus Riccius U. J. D. Gubernator, & Judex Status Montiscorvini, &c.

14 Giurati di nostra Corte insolidum vi significamo, come dal Magn. Coadjutore di questa Corte ci è stata presentata istanza del tenor seguente, v3. Nella Corte di Montecorvino comparisce il Coadjutore della medesima, e dice, come alcuni figli d' iniquità per trapazzare li collitiganti nelle cause civili, e per impedire il dovuto castigo nelle cause criminali, *per saltum* ricorrono in altra Corte, ed altri Tribunali Superiori, così per le cause di prime istanze, come per le cause di appellazioni in seconda istanza, intorbidando la giurisdizione da sua Maestà, che Dio guardi, concessa con amplissimi privilegi all' Ill. Duca di Santo Mauro Padrone, e suoi Antecessori, contro la mente, e forma delle Regie Prammatiche sotto il *tit. de jurisdiction. ad invicem non turband.*, *& Pragm. 3. de offic. S. R. C.* ed altre Leggi di Regno, e Comuni, ed in grave pregiudizio, ed interesse di detta Giurisdizione, così di prima, come di seconda istanza di detto Ill. Duca. Perciò fa istanza procedersi alle dette pene contro tutti quelli, che in ciò si troveranno colpati, e per maggior conservazione di detta giurisdizione, presentando in pronto ordine di S. E. per suo Collaterale Conseglio ottenuto; fa istanza in virtù di quello emanarsi banno penale di pena pecuniaria, oltre la pena di dette leggi, e Prammatiche stabilita, che citra pregiudizio delle pene incorse, niuno ardisca in altre Corti, e Tribunali *per saltum* ricorrere per le cause spettanti alla Corte di prime istanze; nemmeno *per saltum, appellare omisso medio*, e così dice, e fa istanza in ogni altro miglior modo; *& a prædictis* non discedendo, fa istanza, che li Rei conventi, e citati così *per saltum* in altre Corti, incorrano nelle istesse pene quelli, che consentiranno *in Judicem*, e non le denunciano subito a questa Corte. Sopra la quale istanza per questa medesima Corte è stato interposto decreto del tenor seguente v3.

Per Curiam Status Montiscorvini, ejusque Dominum Gubernatorem, & Jud. visa instantia Magnifici Curiæ Coadjutoris, fuit provisum, quod inquiratur, & capiatur informatio de expositis contra quos, &c. & citra præjudicium pœnarum incursarum fiat bannum, quod sub pœna ducatorum quincentum auri proventaria, &c. Ultra pœnas de jure communi, & Regni statutas, nullus audeat caussas ad hanc Curiam primæ instantiæ spectantes in aliis Curiis, vel Tribunalibus trahere, vel attentare per saltum, nec omisso medio appellare ab eis, & sub eadem pœna Rei sic conventi, & citati denuncient in hanc Curiam; hoc suum, & fiat bannum in forma, & hoc attento ordine S. E. ejusque Collateralis Consilii. Leonardus Riccius Gub. & Jud. provisum die decima septima Junii 1695. in Montecorvino, Curia &c. Contanni pro Russo Actuarius.

Tenor vero dicti Ordinis est, v3.

CAROLUS DEI GRATIA REX:

A Noi è stato presentato memoriale, v3. Eccellentissimo Signore. Pietro Longobardo Erario, e Coadjutore della Principal Corte dello Stato di Montecorvino espone a V.E. come l'Ill. Principe di detto Stato tiene in quella Corte la giurisdizione civile, criminale, e mista delle prime, seconde, e terze cause in vigore di suoi privilegj, e la cognizione di quelle ha sempre spettato, e spetta agli Officiali, che si destinano dal detto Ill. Principe, e li suoi Vassalli non possono aver ricorso nelli Regj Tribunali per saltum, & omisso medio, ma solamente nelli casi, che volessero appellare dalli decreti della detta principal Corte, e suoi Giudici, e perchè sogliono alcuni Vassalli inquisiti per dilatare, e differire il loro castigo, ricorrere ex abrupto, tanto in Vicaria, come nella Regia Audienza Provinciale di Salerno, ed ottengono provvisioni inibitoriali, le quali benchè non abbiano sussistenza, con tutto ciò impediscono il corso delle cause predette ad essa Corte principale, e suoi Giudici ordinarj. Perciò ricorre a V.E. supplicandola di opportuno rimedio, con ordinare, che nessuno di detti Regj Tribunali si possa ingerire nelle cause suddette, spettantino, e competentino alla detta Principale Corte di Montecorvino; ed a tutti li suoi Vassalli, che non abbiano ricorso alli detti Tribunali Regj, eccetto, che nelli casi suddetti d'appellazione, e sia lecito al supplicante d'esiggere la pena stabilita dalle leggi comuni, e del Regno dell'omisso medio dalli Vassalli trasgressori, e spedirnesi per l'effetto predetto li soliti dispacci di V.E. ut Deus.

Ed inteso da Noi detto memoriale, ci è parso far la presente, con la quale vi diciamo, ed ordiniamo, che nelle vostre cause, tanto civili, come criminali, e miste in nessuno modo debbiate omettere la Corte del suddetto Ill. Principe, dal quale vi si amministrerà complimento di giustizia, e sentendovi gravati dal sud. Giudice di prime cause, ricorrerete al Giudice di seconde cause, e dal det. Giudice di seconde cause in caso di gravezza non dobbiate omettere il Giudice di terze cause; ma se alcuno di Voi fusse persona privilegiata, alla quale spettasse l'elezione del foro, in tal caso, e non altrimente debbiate aver ricorso nelli detti Regj Tribunali, in conformità delli suddetti Regj Tribunali Baronali, standone però delle terze in possesso, e così esseguirete sotto pena di docati 500. che tale è la nostra volontà. Datum Neapol. die 29. mensis Octobris 1688.

DE HARO.

Vidit Garillus Reg. Vidit Soria Reg.
Vidit Jacca Reg. Vidit Mirobal lus Reg.
D.C.Brancacius Secr.
Lombardus in partium 14. *fol.* 48.

Alli

Alli Cittadini di Montecorvino, circa la cognizione delle prime, seconde, e terze cause, e con le clausole ordinate ut supra.

Die sexto mensis Novembris 1688.

In Monte Corvino &c.

Bernardinus Gentile ordinarius serviens Curiæ Status Montis Corvini, retulit mihi infrascripto Notario se notificasse retroscriptas provisiones S.E. Regni Proregis, ejusque Regii Coll. Mag. Doctori Philippo Antonio de Ajutolo generali Sindico, ac Magn. Julio Mariæ de Ajutolo electo pro currenti Anno de Regimine Universitatis prædictæ personaliter, & eis reliquisse copiam dictarum provisionum; & ita retulit ad fidem &c. præsentibus pro Testibus, Magn. Antonio de Agostino, Philippo Ferraro, & Horatio Curtio, & ad fidem, &c. Ego Not. Jacobus Abinente Montis Corvini fateor suprascriptum Bernardinum Gentile esse talem; qualem se facit, & ad fidem requisitus signavi, &c. adest signum. Perciò vi diciamo, ed ordiniamo, che pubblicate banno per le piazze, e luoghi soliti di questo Stato, che sotto pena di ducati cinquecento d'applicarsi al Proventario, ec. oltre le pene, che per legge comune, e del Regno sono stabilite, niuno ardisca le cause a questa Corte delle prime istanze spettante tirarle, o attirarle in altre Corti, o Tribunali, nemmeno da quelle appellare omisso medio; sotto la medesima pena siano tenuti li Rei subito, che sono così convenuti, e citati denunciarlo a questa Corte, con affiggerne copia nella pubblica piazza, ed il presente con la debita relazione torni da noi. Montecorvino li 17. Giugno 1695.

Leon. Riccius Gubernator, & Judex.

Contanni pro Russo, &c.

A' 17. Giugno 1695. in Monte Corvino, &c.

15 Nicola Vitale ordinario serviente di questa Corte di Montecorvino riferisce avere oggi predetto di pubblicato il soprascritto banno per le piazze, e luoghi soliti di questo Stato di Montecorvino con alta, ed intelligibile voce more præconis, ed avere affisso copia di esso, una alla piazza di Rivella, l'altra alla piazza di Pugliano, & in fidem, &c.

De Russis Actuarius, &c.

16 Die 18. Junii 1695. in Montecorvino Curia, &c. instante Curiæ Coadjutore, & petente, fuit accusata prima contumacia in forma, & in fidem, &c.

De Russis Actuarius &c.

Die 22. Junii 1695. in Montecorvino Curia pro Tribunali sedente, &c. instante Curiæ Coadjutore, & petente, fuit accusata ultima contumacia in forma, & ad fidem, &c.

De Russis Actuarius &c.

J E S U S.

Et per dictam Curiam Montiscorvini, ejusque Dominum Gubernatorem, & Judicem visa retroscripta relatione banni publicati, ac visis contumaciis contractis instante dictæ Curiæ Coadjutore, & petente, fuit provisum, & decretum, quod pœnæ in dicto banno contentæ exequantur contra, & adversus quos contravenerint, juxta dicti Banni formam, continentiam, & tenorem; & ita per hoc suum, &c.

Leon. Riccius Gubern. & Judex.

Provisum die 23. mensis Junii 1695. in Montecorvino, Curia, &c.

Præsentibus pro Testibus Magn. Thoma Pico, Magn. Didaco de Sparano, Magn. Fabio Franchino, & aliis.

De Russis Actuarius &c.

Banno per le cause d'appellazione, che si fanno omisso medio, ut supra, &c.

17 Hic notabis, quod in anno 1688. retroscriptæ provisiones Reg. Collat. Cons. fuerunt notificatæ Magnificis de Regimine Universitatis Montiscorvini, sed non fuit publicatum bannum, ideo in anno 1695. cum essem Gubernator, & Judex in dicto Statu fui requisitus a Coadjutore pro exequenda pœna contra quosdam, qui omisso medio appellaverant; sed nolui procedere, quia illa notificatio facta illis de Regimine non erat sufficiens, ut innotesceret omnibus civibus; ideo feci banna publicare per modum, ut in retroscripta formula legitur.

Post vero emanatum bannum prædictum, Andreas Vicinanzo se præsentavit in M.C.V. omisso Judice secundarum caussarum Montiscorvini, & præsentatis nobis provisionibus inhibitorialibus dictæ M.C.V., fuit per Curiæ Coadjutorem instatum pro executione pœnæ contra dictum Andream tenoris sequentis, v3.

18 Nella Corte di Montecorvino comparisce il Coadjutore di essa Corte, e dice, come non ostante l'ordine di S.E. per suo Coll. Cons., e banno con inserta forma di dett' ordine pubblicato per questa Corte contro quelli, che ardiscono per saltum tirare le prime cause, che spettano a detta Corte in altri Tribunali, o appellare omisso medio in pregiudicio, e danno della giurisdizione di prime, e seconde cause, che in virtù d' amplissimi privilegj possiede l'Ill. Sign. e Principe di detto Stato di Montecorvino, e tutti gli altri Predecessori hanno sempre pacificamente posseduto, ave avuto ardire Andrea Vicinanzo di questa Terra ricorrere alla G.C. della Vicaria, ed ivi per saltum tirare le cause delle sue inquisizioni, la cognizione delle quali spetta a questa Corte, e da essa in caso d'aggravio spetta al Giudice di seconde cause, che tiene detto Illustre Signore, e perciò è incorso nelle pene contenute in detto banno; fa istanza intanto ordinarsi l'esecuzione di dette pene, acciocchè non resti pregiudicata la giurisdizione, e i privilegj di detto Illustro Signor Principe, deducens, &c. non se adstringens, &c. omni modo meliori, &c.

Formula decreti interpositi super dicta instantia Coadjutoris est v3.

19 *Visa instantia supradicta, Visis provisionibus inhibitorialibus expeditis ad instantiam Andreæ Vicinanzo per M.C.V. Viso banno prævio ordine S. E. ejusque Collateral. Cons. per hanc Curiam emanato, fuit per eamdem Curiam provisum, & decretum, quod attentis inhibitorialibus prædictis, transmittantur acta inquisitionum existentium contra dictum Andream una cum copia banni prædicti ad M.C.V. a qua viso exitu providebitur super petitis, & ita per hoc suum, &c.*

T. Gubernator.

Provisum die 13. Julii 1696. in Montecorvino Curia, &c.

T. Actuarius.

Et quia dictus appellans expedivit secundas provisiones, ut cum effectu transmitterentur acta inquisitionum ad M. C. V., sed non fuit data charta, nec pecunia pro salario copiæ, & etiam pro salario personæ, quæ asportare debebat fideliter dictos processus origi-
20 nales ad M.C. Vic. ideo tali casu cauti Judices, & Actuarii solent protestari, quod per se non stat, neque stetit, & ut dicta protestatio innotescat non solum Appellanti, sed etiam Judici appellationis, ne sub prætextu inobservantiæ expediatur commissarius, vel ordo contra Judicem inferiorem, expeditur ordo protestativus sequentis tenoris, cujus copia transmittitur ad Judicem appellantem v3.

De Mandato Curiæ Montis Corvini.

21 Giurati, e Servienti di Nostra Corte, e d'altre insolidum saperete, come ad istanza di Andrea Vicinanzo, ci sono state intimate provvisioni della G.C. della Vic., che stante la sua spontanea presentazione in detta G.C. e mandato fattoli per palatium, & de stando juri, & se præsentando coram Judice declarando, questa nostra Corte dovesse trasmettere i processi originali contro detto Andrea, con lasciarsi copia di esso, justo salario mediante, e per giorni 20. non si proceda in det-

ta causa, e perchè detto Andrea non ha curato, nè cura sborsare il giusto, e competente salario per detta copia, e per lo viaggio di chi ha da portare detti processi; Però farete ordine, e mandato al detto Andrea, e genti di sua casa, che subito debbiano sborsare al Mastro d'Atti detto giusto, e competente salario, e carta per detta copia, come anco per lo viaggio di uno famiglio, o altra persona sicura, e fedele di essa Corte, quale doverà fedelmente sportare detti processi criminali originali, conforme sta per detta G.C. ordinato, protestando che non ha mancato, nè mancherà mai per questa Corte ogni volta, che si sborserà il giusto prezzo, e competente salario nella medesima provisione da detta G.C. ordinato. Dantes, &c. mandantes, &c. mandetur, & referatur in forma, in Montecorvino die 15. Julii 1696.

T. Gubernator, & Judex,

Ordo ut supra. T. Actuarius.

22 Eodem quo supra die 14. Julii 1696. in Montecorvino, Nicolaus Vitale ordinarius serviens dictæ Curiæ retulit mihi infrascripto Actuario se prædicto die intimasse supradictum ordinem, & singula in eo contenta Andreæ Vicinanzo domui solitæ suæ habitationis, modo, & forma sibi commissis, & relicta copia gentibus suæ domus, nempe Rev. D. Mattheo Vicinanzo patruo, Petro Vicinanzo fratri utrinque conjuncto, & Dianoræ Pico matri ipsius Andreæ, præsentibus pro testibus Bartholomæo Chiello, Francisco *Pisano*, Pompeo Ricciardo, & aliis, & in fidem, &c.

T. Actuarius.

De Mandato Curiæ Secundarum Caussarum Campiclari.

Giurati di nostra Corte, ed altri insolidum vi significamo, come ad istanza di Giovancarlo Nigro, e di Isabella Valletta ci sono state notificate provisioni della G.C. della Vicaria Criminale inibitoriali, che dovessimo trasmettere i Processi in detta G.C. senza procedere ad altro atto, e perchè detti appellanti non han curato, nè curano sborsare il giusto salario al Mastrodatti per la copia, ed al serviente di nostra Corte per lo viaggio, che ha da portare detti Processi a Campobasso, e consignarli, e scriverli a libro del Procaccio; onde il Mastrodatti si è protestato, e si protesta, che non ha mancato, nè mancherà mai di far detta copia, e trasmettere detti Atti semplicemente, che l'appellanti li pagheranno il competente salario secondo sta ordinato nelle medesime provisioni di detta G. C. Perciò per osservanza anche di dette provisioni farete ordine, e mandato a' detti appellanti, e gente di sua casa, che fra due giorni debbiano sborsare al detto Mastrodatti il salario, e carta per la copia, e per lo viaggio di chi ha da trasportare detti Processi; giacchè essendo processi criminali non si devono consignare agl'inquisiti appellanti, altrimente fra lo stesso termine compariscano legittimamente avanti di Noi a dire la causa, perchè non si deve contro di essi eseguire in bonis per detti diritti, che loro si farà complimento di giustizia, altrimente detto termine elasso, si esegua contro di essi a ragione di un tarì per ogni otto carte, che ogni carta sia venticinque virgole, ed ogni virgola contenga dieci scarse parti, cioè dieci parole proprie, per ogni ducento cinquanta parti una cenquina, giusta la *Prammatica 5. de Actuariis*, senza aspettare altra citazione, dandovi, &c. comandandovi, &c. farete il mandato predetto, e farete la relazione in forma.

San Giovanni in Galdo a 14. di Agosto 1717.

23 Nam licet acta transmittenda ad Judicem appellationis sunt parti appellanti consignanda clausa, & sigillata; Nec est extorquenda ab appellante pecunia sub pretextu mittendi illa per Nuncium specialem, hoc tamen intelligitur, quando acta sunt civilia, secus de

24 actis criminalibus; quia dicta acta criminalia non sunt parti consignanda, sed transmittuntur per unum ex servientibus ejusdem Curiæ, a qua est appellatum, vel per personas melius visas Officiali, justo salario mediante per appellantem solvendo. Ita decisum refert *Novar. in grav. 99. num. 3. tom. 2. de gravam. Vasallor.*

Et transmissis actis ad M.C.V. fuit pro parte Ill. Principis facta allegatio tenoris sequentis v3.

ALLEGATIO

PRO

Ill. Principe Montis-Corvini.

CONTRA

Andream Vicinanzo,

Super remissione Caussæ, & pœna omissi medii.

SUMMARIUM.

Appellatio facta a Curia Montiscorvini ad M. C. V. de futuro gravamine, num. 1.

Appellatio per saltum omisso medio fieri non potest, nu. 2.

Formul. mandati faciendi Inquisito appellanti, nu. 3.

Querela de occupatione viæ, & aliis, num. 4. & 9.

Mandatum factum ob minas, & timorem armorum, n. 5.

Modus procedendi in contraventione mandati, num. 6.

Insultus nocturnus in domo mulieris, & delictum in genere, num. 7. & 8.

Appellatio a futuro gravamine an, & quando admittatur, num. 10.

Dicto mulieris querelantis quando creditur, num. 11.

Delicta nocturna probantur per conjecturas, num. 12.

Indicia leviora sufficiunt in delictis occultis, num. 13.

Carceratio delinquentis quando est arbitraria, num. 14.

Vasallus carceratus est remittendus Baroni petenti, nu. 15.

Offensi dictum licet ad capturam non sufficiat, tamen sufficit ad retinendum eum, qui reperitur carceratus, vel sub mandato, num. 16.

Sanfelicis decisio 64. extricatur, num. 17. & 33.

Appellatio fieri debet gradatim non omisso medio, num. 18.

Appellatio quando per saltum omisso medio fieri potest, num. 19.

Banna fieri possunt per Barones ne Vasalli audeant appellare omisso eorum Judice secundarum caussarum, nu. 20.

Pœnæ contraventionis applicantur Baroni, num. 21.

Decretum M. C. Vic. latum in caussa Andreæ Vicinanzi, num. 22.

Supplicatio appellationis a dicto decreto, num. 23.

Clausula restringentes jurisdictionem Baronis, an & quando apponuntur in decreto remissionis, num. 24.

Appellationi frivolæ non est deferendum, num. 25.

Motiva ex quibus M. C. V. liberavit Andream Vicinanzo a pœna spreti mandati, nu. 26. *quibus respondetur*, nu. 27.

Remissio partis offensæ nisi fiat coram Officiali admittenda non est, num. 28.

Pœna spreti mandati est quid separatum a causa principalis inquisitionis, num. 29.

Pœna omissi medii hodie non exigi potest a Baronibus, nu. 30. & 38.

Dominicus Castella Advocatus laudatur, dicto num. 30.

Baro remissionem Vasalli petens a M. C. V. non auditur, nisi prius transmissis actis, illisque visis an sit Vasallus innocenter vexatus, num. 31.

Dominus Cons. Octavius de Gaeta laudatur, num. 32.

Dominicus Cajetanus Ageta laudatur, num. 34.

Baro affligens Vasallos potest licite privari jurisdictione, num. 35.

Filius ob sævitiam Patris se eximit a patria potestate, num. 36.

Clausula solita apponi in decreto remissionis Vasalli, n. 37.

Cau-

*Causæ civiles remittuntur sine clausulis, & assertur decisio Sac.Reg.Cons.*num.38.

Expensæ in remissione causæ cadunt in dannum inquisiti, vel appellantis, qui remittitur, num.39.

1 TRe sono l'inquisizioni contro Andrea Vicinanzo della Terra di Montecorvino, come appare dal processo fabbricato nella Corte di detta Terra, ed ultimamente trasmesso nella G. C. della Vicaria in virtù di provisioni spedite dalla medesima, e degnissimo Reg. Cons. Signor D. Bartolomeo de Angelis Commessario, ad istanza di detto Andrea, sotto pretesto, che detta Corte procurava carcerarlo de facto, senza che fusse inquisito, e per tema di qualche Impostura. E perciò come gravato, ne ave appellato ad essa G.C. come appare da dette provvisioni in data de' 21. Giugno, e de' 20. Luglio del corrente Anno 1694. *fol.* 28. & 41.

2 Quindi si spera dall'Ill. Duca di S. Mauro D. Giulio Pignatelli utile Padrone di detta Terra di Montecorvino doversi rimettere la causa suddetta alla medesima Corte, a cui spetta *pleno jure* la cognizione di essa in virtù di amplissimi privilegi concessi a detto Ill. Duca, mentre dimostraremo non esservi aggravio alcuno. Nè poteva detto Andrea appellare de futuro forsan gravamine; Et quatenus si avesse potuto considerare essere stato gravato dalla Corte delle prime cause, non doveva per saltum omisso medio della Giurisdizione delle seconde (che parimente si possiede da detto Ill. Duca) appellarne ad essa G. C. E perciò avendo detto Andrea contravenuto alli bandi in virtù degli ordini del Signor Vicerè, e suo Regio Collateral Conseglio sopra di ciò in detta Terra emanati, sia astretto alla pena in detti bandi contenuta.

3 E sebbene il prenominato Andrea per dar credenza d'esser innocente si sia presentato spontè in essa G.C., dalla quale ha ricevuto il mandato *de tenendo Palatium ipsius M.C. loco carceris, de stando juri, & parendo mandatis, ac se præsentando coram Judice declarando fol.30. & spontanea comparitio maximum signum est innocentiæ*.

Ad ogni modo dal seguente fatto si arguisce la gravezza delle sue inquisizioni, in maniera, che non avrebbe meritato tante agevolezze, come in simili casi porta *Dom. de Angelis ad Foller. in rubr. verum si citati comparеant num.2.* ed in Regno abbiamo la *Pragmat.6. de offic. magist. Justit. §.5.*

PRIMA INQUISIZIONE.

4 Si ha dunque per Fatto, che a' 24. Aprile 1691. Diego Denza espose in detta Corte di Montecorvino, come circa sei anni prima, suo Padre aveva venduto una massaria a Tomaso Vicinanzo sita in Territorio di detta Terra, dove si dice alla Casella, con una via publica avanti di quella, ed il detto Tomaso, e suoi figli avevano usurpata, ed occupata detta via, con avervi fatto una vigna in suo pregiudizio, non avendo luogo da poter passare per andare alli suoi Territorj. Onde n'espose querela criminale, e parimente espose, che avendo suo Padre affittato detti Territorj, che sono 40. tomola di seminatorio a detto Vicinanzo, non l'avevano pagato l'affitto di un'annata, e per avercelo voluto suo Padre cercare, l'avevano insultato, e minacciato, e di propria autorità avevano fatto pascolare li suoi erbaggi dalle loro pecore; e per ultimo espose, che detti Vicinanzo non avevano compito quel che avevano promesso in detto affitto con un'albarano di spurgar li fossi per utile de' detti Territorj, e fece istanza, che li pagassero quel che li dovevano *fol.* 1. E si produsse l'albarano *fol.* 2.

E da detta Corte fattosi l'accesso *super faciem loci* a' 13. Settembre 1691. furono esaminati tre testimonj, li quali depongono l'occupazione di detta strada per avervi fatto detti Vicinanzo piantare una massaria, *fol.* 4. & 5.

A' 25. Maggio 1691. detto Diego Denza fè altra istanza contro esso Andrea, e Michele Vicinanzo, che restituissero la detta via nel pristino stato, *fol.* 6.

5 E perchè il menzionato Andrea armata mano andava atterrendo detto Diego Denza per averlo querelato; perciò per ripararsi ad ogni inconveniente, che ne poteva seguire, *& ne partes venirent ad arma*, ad istanza del Coadjutore della Corte *fol.* 7. a' 12. Settembre 1691. si fè mandato in casa al prenominato Andrea Vicinanzo, sotto pena di duc. 500. *fol.* 8.

6 E non avendo esso Andrea curato ubbidire al detto mandato, come dall'istanza del Coadjutore, *fol.* 9. *prævia informatione capta*, della controvenzione, *fol.* 10. 11. & 12.

A' 20. Settembre 1691. per la medesima Corte s'interpose decreto, *quod exequatur contra dictum Andream Vicinanzo pœna in dicto mandato contenta, fol.* 12. *a ter.*

Nè anco si vede esseguito detto decreto, nè tampoco essersi proceduto ad altro atto sin da d. anno 1692.

Onde non si sa discernere, come sia stato gravato detto Andrea.

SECONDA INQUISIZIONE.

7 La seconda Inquisizione è, che la notte delli 9. Giugno precedente alli 10. nel 1695. mentre Giovanna Jannuzzo, e Gioachimo Zambardino suo marito abitanti nel Casale delli Ferrari della sudetta Terra di Montecorvino dormivano in loro casa, li fu scassata la porta, e che quelli che la scassorono, volevano conoscere carnalmente detta Giovanna, dalla quale la mattina seguente fu fatta istanza in detta Corte, che ne dovesse prendere informazione.

Tanto più, che nel mese di Decembre 1694. fu assaltata di notte tempo due altre volte reiteratamente anco per toglierli l'onore; e li fu tentato scassarli la porta, lo che non seguì, perchè si pose a gridare, ed alli suoi gridi si mosse a rumore il vicinato. Ed essendo interrogata chi tenesse per sospetti, depone, che in tempo delle vendemie fu tentata più volte nell'onore da detto Andrea Vicinanzo, e non volle consentirli, e che molte altre volte è stata tentata da Carmino Scafolo, ed ultimamente nel mese di Maggio 1695. da Pietro Paolo di Provenza, e fè querela con istanza, che si provedesse alla sicurezza sua, e di suo marito, *fol.* 13. & 14.

Si esaminano due Testimonj, li quali depongono in genere la porta scassata della casa di detta Giovanna de recenti, ed il conquesto di detti conjugi, *fol.* 15.

TERZA INQUISIZIONE.

Nella terza Inquisizione si legge, che a' 13. di detto mese di Giugno 1695. precedente alli 14. mentre Caterina di Rienzo moglie di Giacinto la Penta dormiva
8 sola in sua casa per ritrovarsi detto suo marito assente, verso li far del giorno li fu scassata una finestra di detta casa, e scassata, per la quale le persone, che furono, entrarono dentro, e cominciarono a far violenza in dar pontonate con scoppetta nella porta della camera, dove detta Caterina dormiva per scassarla, a fine di conoscerla carnalmente, ed essendosi essa Caterina svegliata al rumore, aprì la finestra di detta sua camera, e per quella si buttò così ignuda, come si ritrovò, e se ne fuggì, ed andò a salvarsi nella casa di Antonia Cerraro sua vicina, e nel buttarsi, che detta Caterina fece dalla detta finestra, per esser quella alta, si fece male in diverse parti della sua persona con pericolo della vita, e nel far del giorno, essendo stata trasportata nel suo letto, ritrovò, che non li era stato rubbato cosa alcuna, se non due pezze di cacio.

Digitized by Google

Dalla Corte fu esaminata la mattina seguente la detta Catarina giacente in letto, così languente, e grondante di sangue, e depose detto fatto, esponendone querela contro i delinquenti, e che non potè conoscere bene quelli, che fecero detta violenza, ma alla voce li parve, che fussero stati Andrea Pisano, Andrea Vicinanzo, Carmino Scafolo, Filippo Antinolfo, ed Apollonio Basso; mentre al rumore, che detta Caterina fece, la chiamorono più volte: dicendoli: *non far rumore, che non hai paura, altrimente ti uccidemo?* ed al parlare, che facevano fra di loro, li parve conoscerli, tanto più che detto Pisano, Vicinanzo, e Scafolo più volte l'avevano tentata nell'onore, *f.16.*

Si esaminano due Testimonj, fra' quali v'è Lonardo Barrese Chirurgo, e depongono aver osservata detta Caterina giacente in letto, la quale teneva la faccia piena di sangue, con il labro della bocca spaccato, la mascella destra scorticata con tumore, e sangue concorso a dette parti, e tutta la persona addolorata con pericolo della vita, e che urinava sangue, e de judicio fosse cascata da qualche luogo alto. Depongono in genere la finestra di detta casa scassata, la quale è alta circa sedici palmi, & de judicio vi fossero saliti con scala.

Depongono anco in genere la porta di detta Camera scassata, e l'erbe ammaccate con un poco di sangue sotto la finestra di detta camera, dalla quale si buttò detta Catarina, e di più dicono il conquesto di quella, e la sua buona qualità, e che sia donna di verità, e che non dice bugie, *fol.17. at.*

Nè si è proceduto ad altro atto da detta Corte di Montecorvino.

Dall' enarrato fatto s'arguisce quanto sia lontano dalla verità, e dal dovere l'esposto nella G. C. della Vicar. da detto Andrea Vicinanzo.

9 Poichè per quanto tocca alla prima inquisizione della via pubblica occupata sin dall'anno 1691. e per aver fatto pascolare imperiosamente gli erbaggi del querelante, ed insultato a suo Padre, benchè dagli officiali di quel tempo si fusse costato il tutto; non si vede, che detto Andrea abbia avuto persecuzione alcuna, nè citazione reale, nè verbale, quantunque detto Andrea ancora persiste in tener occupata detta via, nè vi è remissione della Parte. Onde non si può dire, che la detta Corte procedesse con imposture, e con aggravj, ma più tosto si può di ciò gravare il querelante, ed il Coadjutore fiscale. E così parimente per la pena del mandato spreto, nemmeno si vede detta pena esatta, nè per tal effetto perseguitato, il tutto cagionato dall'innata clemenza dell'Ill. Duca Padrone, che ama, e tratta li vassalli filialmente. Oltre che essendo trascorsi quattro anni, nemmeno avrebbe luogo detta appellazione, *dum tempora non largiuntur.*

Se poi consideriamo la seconda, e terza inquisizione, cioè, che detto Andrea viene incolpato d'insulto notturno, e scassazione di casa a Giovanna Jannuzzo, e l'altro insulto notturno con scaliazione, e scassazione di finestra a Catarina di Rienzo donne maritate, tampoco può considerarsi aggravio, mentre detta Corte stava impinguando l'informazione, e per impedirla detto Andrea ha procurato appellarne ad essa G. C. quando non si vede nemmeno fatto atto di citazione.

Conoscendo la Parte esser pur troppo manifesto non potersi considerare, che li sia stato inferito aggravio alcuno, come abbiamo dimostrato, per coonestare la sua appellazione in essa G.C. non avendo dove appoggiarla, si restringe a vani sospetti, e future contingenze, mentre non ha altro sostegno, se non il dire, che temeva, che detta Corte non l'avesse carcerato de facto, e che l'ordisse qualche impostura (il che è lontano dalla verità.)

Questo però deve dar maggior credenza, che sia colpevole, perchè quattro sono li nominati da dette Donne, come delinquenti, fra' quali solo detto Andrea senza che fusse seguita nè pur citazione, temendo, e dubitando li accadesse detta carcerazione, della quale tanquam conscius stimavasi degno (benchè lontana dalla mente del magn. Governatore) previene alle sue difese, e discolpe col preteso impedimento di detta appellazione, essendo pur vero, che *excusatio non petita, est accusatio manifesta.*

10 Oltre che detta appellazione, come fondata a future contigenze, e sospetti di sognata carcerazione, e d'altre vane rappresentazioni d'incerta determinazione, si rende maggiormente esimera, e di nessun vigore, essendo indubitato, che *a futuro forsan gravamine appellari non potest: nam ut appellationi locus fiat, debet gravamen esse illatum, l.si quis ab alio, ff. de re Judic.* ibi: *Vani timoris nulla est æstimatio; facit Text. in l.7.C. quorum appellationes*, ibi: *Ante sententiæ tempus, & ordinem eventus, nec a discussore, nec a Rationali appellare licet, cap. cum dilectus 63. de appellat. & de communi testatur Felin.in cap. significaverunt de testib. & in cap. ut debitus honor extra, de appellat. Specul. Hostiens. in tract. de appellat. §.2. vers.37. & §. qualiter vers. deesse, Abb. in cap.1. num.6. ubi appellatio non licet, nisi expressa causa gravaminis de præsenti.*

Unde jura contrarium dictantia loquuntur, ut de gravamine futuro, scilicet inferendo, appellare liceat sub conditione, si Judex in voto gravaminis inferendi erit, Dec. in d. cap. Dilectus 63. & ita facta non videtur ante gravamen interposita, sed post conditionem gravaminis purificatam, cum quilibet actus in tempore gestus videatur, ad quod confertur, l.50. §. si res, & l.21. ff. de jur. dot. l. sicus 39. ff. de manum. test. l.4. C. de donat. ante nupt. Quod secus esset cum re, & spe gravamen esset de futuro, text. est in clem. sicut de appellat. Juxta quam distinctionem sunt intelligenda adducta per Guid. Pap. decis.336. num.15. & l. & in multis. C. de appell. §. si quis autem putaverit.

11 Ma anco quando detta Corte avesse proceduto alla carcerazione, ben poteva farlo, senza, che avesse potuto perciò stimarsi aggravio al prenominato Andrea, non solo per la pena dell'aver occupato la via pubblica; ma anco per lo spreto mandato, e per l'insulti occorsi con scassazione di porte, e scaliazione di finestra noctis tempore a dette Donne.

E benchè della detta Informazione non ancora compita non fussero ancora totalmente liquidate le persone (il tutto cagionato dall'impedimento in continenti portato da detto Andrea per l'appellazione, ut supra interposta) con tutto ciò dall'aver dette Donne nominato esso Andrea, *statur dicto dictarum fæminarum, maxime quando sunt bonæ vitæ, & famæ, prout in casu nostro, Foller. rubr. capiat. informat. num.11. Farinac. tit. de delict. Carn. quæst.147. num.135. qui licet loquantur de Virgine stuprata, quia vero eadem ratio viget, nempe, quia agitur de facto proprio, & de sui natura taliter occulto, quod de eo haberi nequeant aliæ probationes, quam mediante confessione mulieris, Nact. cons.205. n.4. Ideo non vigeat eosdem allegare in nostra præfati facti specie, in qua tanto magis vigere debent tot conjecturæ, & indicia, quæ in ea concurrunt. Et si testes probant, quando dicunt cognovisse aliquem ad vocem, juxta doctrinam Baldi in l. conventiculum, C. de Episc. & Cler. & affluenter Farinac. in sua prax. quæst. 237. Novar. ad decis. de Franch. 534. vers. in materia. Quanto magis est credendum dictæ Catharinæ de Rienzo, quæ deposuit cognovisse ad vocem dictum Andream noctis tempore eam agnoscendi causa carnaliter insultantem. Et nocturna delicta probantur per con-*
12 *jecturas, l. filium cum diffinimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris, l. si vicinus, C. de nupt. l. contenta, §. a Barbaris, ff. de re militari, Foller. rubr. dentur capit. Caball. resol. crim. cas.288. num.73. Et in-*

dicia

dicia leviora sufficiunt in delictis occultis, & non re-
13 *quiruntur indicia evidentiora, ut sunt delicta no-cturna, & omne aliud delictum difficilis probationis, Scial.cap.4.num.98.*

14 *Hinc carceratio delinquentis non solum est arbitraria post captam informationem, sed ubi delicti qualitas suadet, vel in delictis occultis, quæ secreto patrantur, est arbitraria, etiam ante informationem captam. Tunc enim sufficit habere extrajudicialem informationem, quæ post carcerationem statim redigitur in scriptis ad justificandam carcerationem, Gram. decis. 60.num.20.Clar.in prax.crim.quæst.25. vers. scias autem, Blanc.in tract.de indic.& tortur.num.68.in fin. Et sic officialis non tenetur in Syndicatu, Carrab. sing.217. Niger in cap. item caveant, rubr. quod non capiantur sine consilio num.8.*

Item carceratio fieri potest ex quacumque levi suspicione, ita Trivis.decis.21.

Da tutto ciò si manifesta ad essa G. C., che il Magnif. Governatore di Montecorvino avrebbe potuto francamente procedere alla carcerazione di detto Andrea Vicinanzo, senza scrupolo, che avesse dovuto considerarsi aggravio alcuno. Ma ciò non l'ha fatto, nè mai ave avuto in mente di farlo senza prima compire detta Informazione, e praticare le diligenze solite praticarsi in simili casi.

Essendosi dunque manifestato non esservi aggravio alcuno in detta causa, anche se fusse seguita detta carcerazione, come tale deve rimettersi a detta Corte, una con il detto Andrea *cum eodem mandato*; essendo in-
15 difficoltabile in Regno, che sempre s'abbiano a rimettere i Vassalli carcerati al Barone, che li domanda, *ne per indirectum Baro jurisdictione privetur, de Marin. lib.1.resolut.34.num.2.& seq.Rovit.in pragmat.2.nu.5. ubi de delict.quis debeat conveniri, Tap.in pragm.1. rubric.eod.tit., & late Carlev.lib.1.disput.2. qu.7.sect.2.*
16 *num.859. Et licet Actoris offensi dictum, non sufficiat ad capturam, nec ad inquirendum, tamen facit indicium ad detinendum eum, qui reperitur carceratus, vel sub mandato, ut late Farinac. quæst.46.*

Nè osta quel, che il Regio Fisco, e la Parte potrebbe forse imprendere, che la G. C. della Vicaria, stimando forse detto Andrea esser innocente può denegare la remissione di detta Causa, secondo porta *Sanfelic. nella decis.64.*

17 Perchè detta *decisione* non è applicabile al nostro caso, mentre parla non solo, quando l'Inquisito *est in fortiis*, ma anco, che si conoschi manifestamente la sua innocenza. Costando dunque dal detto Processo (benchè non ancora compito) che vi sia delitto, come di sopra si è fondato, e non essendovi seguita carcerazione, anzi nemmeno citazione, non so come possa impedirsi la remissione suddetta.

Oltrechè attento i termini della detta *decisione di Sanfelice*, nemmeno ostarebbe, e tralasciando ogn'altro, ci contentiamo tradurre quello, che scrisse *Gio: Battista Mucci all'addit. di detta decis. di Sanfelice al num.4.* le di cui parole.

Et quidem dissonum a ratione videtur, Judicem, qui pronunciare debet super remissione, pronunciare etiam super innocentia, quam ad ipsum non spectat noscere; sed ad Judicem ad quem remittitur, & ille nihil aliud videre debet, nisi an remissio deneganda sit, an ne, nec remissionem calculare ab innocentia, seu a delicto, sed tantum a privilegiis illius, qui remissionem petit, alias hoc non esset remittere, sed videre causæ justitiam, licet indirecte; merito igitur nostris temporibus contrarium observatur ex Rovit., qui omnino videndus.

A tutto ciò si aggiunge, che anche quando detto Andrea Vicinanzo fusse stato in qualche cosa gravato da detta Corte di Montecorvino (il che si niega) doveva appellare alla Corte del Giudice delle seconde cause di detta Terra, che pure è giurisdizione, che si possiede da detto Illustre Duca in virtù di concessione fattali, come appare dalla fede, che si è prodotta *fol. 41. Nam cum appellatio, quæ est provocatio de minori*
18 *ad majorem Judicem, ut dicit Scacc.de appellat.quæst. 2.Scial.de for.compet.cap.51.debet fieri gradatim, non omisso medio, l.21. ff.de appellat.& relat. Ananin con. 2. Afflict.in Constit.cum nova.not.4.num.6. lib.1. Marant. in spec.part.6.cap.1.& 2. de appell. quæst.5. num.368. Caravit. super rit. 265. num. 37. Ansald. de jurisdict. part.4.tit.10.cap.1. num.92. Card. Tusc. lit.A. Conclus. 312.Guazz.ad defens.reor.defens.36.cap.16.num.3. Gratian. decis. March. 145. num. 12. post mille Borrell. in summ.decis.tom.2.titul.33. num.4. Scialoya d. cap.51. num.8.*

E sebbene viene limitata questa regola nel nostro Regno, ogni qual volta si appella dal Giudice inferiore alla G.C. della Vicaria per il *rit.52.e 62. & ibi Caravit., & Dominus Consiliarius Petr. & ex Constit. in-*
19 *cip.Cum nova, & ibi glos. & Afflict.Maranta in spec. de appellat.lim.8.num.377.Borrell.in summ.decis.tom. 1.tit.33.de appell.num.55.Scacc. de appell. qu.7. nu.99. Pellegr.in prax.part.3. sect.1. num.7.*

Nulladimeno detta limitazione non ha luogo, quando li Baroni hanno le seconde cause (com'è nel caso nostro) *Nam a Judicibus primarum caussarum appellatur ad Judicem secundarum, Caravit. d. rit. 52.sub num.2.& ibi Dominus Cons.Petra, Scialo.d.cap.51.nu. 17.Borrell.d.tit.33.num.22.Pellegrin. ubi supra num.8. vide fol.38.num.12.Gallup.p.3.cap.4.num.15.& Pragm. 7. de offic. S. R. C. in fin., & Pragm.2. ubi de delict. agi oport.*

20 Perciò non possono li Baroni far emanare i Bandi penali, acciò li loro vassalli non ardiscano appellare a' Regj Tribunali, *omisso eorum judice primarum, & secundarum, ac tertiarum caussarum, Frecc.de subfeud.in auth.Baron.9.& 10.Capyc. decis.9. num.15. Capiblanc.de Baronib.prag.3.nu.127.ubi num.164. dicit, quod Baro potest facere talia banna pœnalia, sed debet præcedere licentia Proregis, & ejus Collateralis Consilii, & in pragm.8.part.1.num.121.& tom.2.cap.15. num.8.Foller.in pract.Censual.vers.& submissione num. 4.& in prax.crim. vers.audiantur excusatores n. 162. Ursill.ad Afflict.dec.155.num.4. Boer. decis.114. Anna sing.62.Giurba decis.96.num.22.Cancer.var. resol. cap. 10.tit.de content. jurisdict.num.31.Reg. Tap. in tom.1. Jur.Regni lib.2.tit.de offic.magistr.just.nu.33.Cons.Prat. obs.3.Cons.Hodiern.ad Surd.decis.147. Novar. de grav. vassall.tom.3.grav.21.n.3.Scialoy.de for.comp.cap.51.n. 15.Guazz.ad defens.reor.defens.36. cap.17. in fin. D.Altim.in tract.de nullit.rub.3.q.25.num.55.tom.1.*

21 *Et pena in caussa controventionis applicatur Baroni, Barbat.de divis.fruct.par.1.cap.2.a num.71. Capibl. in dict.pragm.3.de Baronibus num.129. Prat. observ.3. num.18.Dom.Altim.loco cit.nu.36.*

Onde essendosi a' 17.Giugno 1695.emanati li Banni in detta Corte di Montecorvino in virtù delle provisioni ottenute da S. E. e suo Regio Collateral Conseglio, che nessuno ardisse appellare *omisso medio* in pregiudizio delle seconde, e terze cause di detto Illustre Duca sotto pena di docati 500.ut *fol.21. ater. lit. A. & 22. lit. B.* con essersi inculcate le debite contumacie *fol.eod.*& hoc non obstante a' 21. Giugno 1695. quattro giorni dopo l'emanazione di detti Banni detto Andrea Vicinanzo in contemptum di quelli ave appellato per saltum ad essa G. C. *fol.* 28. e 29. devesi per conseguenza tirar la pena contro il medesimo da applicarsi a beneficio di detto Ill. Duca, come ne ha fatto istanza il Coadjutore di detta Corte, *fol.21.*

Per il dicui effetto, si spera dalla retta giustizia di essa G.C. che debbia rimettersi detta causa alla mede-

sima

ſima Corte di Montecorvino: una con il detto Andrea Vicinanzo *cum eodem mandato*, ſtante ſi è dimoſtrato ſufficientemente non eſſervi ombra di aggravio, nè poteva detto Andrea appellare *de futuro forſan gravamine inferendo*. Et quatenus vi fuſſe ſtato aggravio, doveva appellare al Giudice delle ſeconde cauſe di detta Terra, come ſe n'è fatta iſtanza *fol.*32. Il di più ſi ſupplica dalla ſomma dottrina, ed integrità del Sign.Commeſſario, e d'altri Signori Miniſtri votanti, alla cenſura de'quali ſi ſottopone in tutto

Franceſco Riccio Pepoli.

Et per M. C. V. fuit in dicta cauſſa interpoſitum decretum tenoris ſequentis v3.

22 *In cauſſa Andreæ Vicinanzo inquiſiti de controventione mandati ducatorum 500. de tenendo domum loco carceris, & aliis, &c.*

Die 10. menſis Aprilis 1696. Neap.

Facto Verbo.

Per M. C. V. fuit proviſum, & decretum, quod reſcribatur Curiæ Terræ Montiscorvini, quod reſpectu querelæ expoſitæ pro parte Joannis Jannuzzo, & Catherinæ de Rienzo provideat de juſtitia juris ordine ſervato, & non procedat de facto ad carcerationem, & in caſu gravaminis det locum Appellationi: Reſpectu vero mandati ducatorum 500. accuſati, & pœnæ omiſſi medii non eſſe locum remiſſioni, & non moleſtet dictum Andream Vicinanzo, hoc ſuum, &c.

Alciati J. *Andreaſſus J.*

De Simone.

Titulus dicti proceſſus eſt v3.

Contra

Andream Vicinanzo de contraventione mandati ducatorum 500. de tenendo domum loco carceris, & aliis; in Banca Magnifici Anaſtaſii penes Scribam Antonium de Simone.

A quo decreto fuit appellatum pro parte dicti Ill. Principis ad S. R. C. & ſupplicatio dictæ appellationis eſt tenoris ſeq. v3.

S. R. M.

23 Supplicat humiliter Procurator Illuſt. Ducis Sancti Mauri utilis Domini Terræ Montiscorvini, exponens qualiter in cauſſa appellationis, licet nulliter (cum rev.) interpoſitæ per Andream Vicinanzo vaſſallum dicti Ill. Ducis ad V. M. C. Vicariæ ſub vano prætextu, ſive cauſſa, quod dictus Andreas verebatur, ne Curia dictæ Terræ Montiscorvini in carcerem eum injeciſſet, ac in eum quicquam fraudis moleretur; fuit tandem decreto ejuſdem *V. M. C. Vicariæ ſub die decimo currentis menſis Aprilis ordinatum, quod reſcribatur Curiæ Terræ Montis Corvini, quod reſpectu querelæ expoſitæ pro parte Joannis Jannuzzo, & Catherinæ de Rienzo provideat de juſtitia juris ordine ſervato, & non procedat de facto ad carcerationem, & in caſu gravaminis det locum Appellationi. Reſpectu vero mandati ducatorum 500. incuſati, & pœnæ omiſſi medii, non eſſe locum remiſſioni, & non moleſtet dictum Andream Vicinanzo*. At quia S.M. decretum prædictum eſt nimis præjudiciale privilegiis, & juribus dicti Ill. Ducis; nam quoad primam partem ipſius nullimode poterant ordinari tot, tantæque limitationes, & circumſtantiæ, & dogmata, imponendo normam dictæ Curiæ in procedendo; imo eam præcipue coarctando, ne procederet ad carcerationem de facto, idque contra formam juris; Etenim ſi ſibi de juſtitia videbitur, & hæc tractu temporis cauſſæ merita ſpectacula poſcent, quomodo prohiberi poſſunt? Hoc enim nil aliud eſſet, quam aperire viam fraudibus, ita ut delicta penè remanerent impunita, eludendo hujuſcemodi delinquentes Curiarum inferiorum juſtitiam, quæ ſiquidem limitari non poteſt antequam parturiatur, ſed tantummodo poſtquam parta eſt, a Judice ſecundarum cauſſarum in caſu tamen gravaminis; Et non ſic repente antequam merita cauſſæ dignoſcantur, imo antequam ad capturam informationis, & proceſſus compilationem perveniatur a Judice adhuc incompetenti ad reorum tuitionem devenire. Hoc enim nil aliud eſſet, niſi illorum malitiis indulgere, & ampliſſima privilegia meri, & mixti Imperii, cum libera facultate judicandi, prout juris, & merita cauſſæ expoſcunt, compellere, coarctare, & in maximam jacturam limitare. Hoc enim quid aliud eſſet, niſi in meſſem alienam falcem immittere tempore non ſuo, imo antequam fruges naſcantur, & videre cauſſæ juſtitiam immature, nempe nondum inſtituto proceſſu, quod quidem diſſonum a ratione videtur. Reſpectu vero ſecundi capitis Decreti prædicti, viget eadem ratio; tanto magis, quia in utroque nullum conſiderari poterat, neque conſiderari poteſt gravamen illatum dicto Andreæ, & quatenus adeſſet (quod expreſſe negatur) dictus Andreas aditurus erat Judicem ſecundarum cauſſarum, quæ itidem poſſidentur per dictum Illuſtr. Principem ſupplicantis, & non ſic omiſſo medio ad V.M.C. repente convolare, quæ in judicando competens non erat, imo nec etiam juſtitiæ cauſſam videre; ſed tantum an cauſſa prædicta remittenda erat, diſcernere poterat, idque tanto magis reſpectu pœnæ omiſſi medii, quam ad ipſam M.C. decidere non competebat. Gravatus proinde exponens de Decreto prædicto, & ab eo omni, qua decet rev. appellando formiter, reclamando, & de nullitate dicendo; Recurrit ad M. V., atque ſupplicat, ut dignetur dictam cauſam appellationis committere alicui ex veſtris Regiis Conſiliariis M. V. melius viſo, qui in ipſa procedat, jus dicat, & juſtitiam faciat ſupplicanti dicto nomine de plano, & ſine figura judicii, ſed ſola facti veritate inſpecta cum facultate inhibendi in forma dictæ V.M.C. Vicariæ ad finem prædictum revocandi dictum Decretum, & ordinandi, quod cum effectu remittatur cauſſa prædicta; ſive reſtituantur acta dictæ Curiæ Montiscorvini (quibus reperitur ſpoliata) una cum dicto Andrea Vicinanzo cum eodem mandato, cum quo reperitur præſentatus in dicta V.M.C.V. idque ſimpliciter abſque clauſula, & conditione aliqua, & in cauſſa, & cauſſis prædictis procedat ad ea quæ incumbunt, & juſtitiam faciat, ſervata forma privilegiorum dicti Ill. Principalis exponentis, nam ita dicit, & ſupplicat, non ſolum iſto, &c. cum proteſtatione expenſarum, &c. pro nunc, ſalvis &c. citra præjudicium &c. omn. mod. mel. &c. U.J.D. Franciſcus Riccius Pepoli hujus cauſſæ Advocatus.

Mag. U. J. Doct. Amatus Danius Reg. Conſiliarius ſupradicta recognoſcat, partes audiat, provideat, & in S. C. referat.

ULLOA Regens, & Præſidens

Proviſum Neap. die 11. menſis Apr. 1696.

Rubinus &c.

Reſtat nunc ut aliqua circa capita dicti decreti M. C. V. diſſeramus.

24 Et primo reſpectu querelæ expoſitæ per mulieres fuit cauſſa remiſſa cum clauſula, *ne procedat de facto ad carcerationem*. Hæc clauſula certe eſt præjudicialis tam Baroni, quam partibus querelantibus, quia, ut *num.* 14. fundatur, carceratio eſt arbitraria, & licet M.C.V. poteſt ex legitima cauſſa ponere clauſulas limitativas in remiſſionis decreto, & frænum ponere Baronibus, ne Vaſſalli angarientur; ex traditis per *Pratum diſcept. forenſ.* 11. *lib.* 1. *num.* 24. quem ſequitur, & citat ſolertiſſimus *D. Ageta ad Moles quæſt.* 8. *num.* 8. *par.* 2. §. 2. *de exact. funct. fiſc. fol.* 360.

Tamen hoc non militat in dicta cauſſa, in qua dictus appellans nullum motivum habuit appellandi a Curia Montiſcorvini, niſi motivum divertendi, & differendi capturam informationis, & diligentias probandi delictum nocturnum, & occultum.

25 Cui appellationi tamquam frivolæ, & ſine cauſſa,

vel

vel eum caussa irrationabili, aut falsa non est deferendum, *Glos. in cap. cum appellationibus in 6. Abb. in cap. de Priore eod. tit. Novar. part. 1. q. 35. num. 5.*

Secundo, in dicto decreto decernitur respectu mandati duc. 500. accusati, & pœnæ omissi medii non esse locum remissioni, & non molestent dict. Andream Vicinanzo.

Potuit moveri M. C. V. ad liberandum dictum Andream a pœna mandati accusati ex motivis infrascriptis pro parte dicti Andreæ adductis. Primo quia manda-
26 tum factum dicto Andreæ de tenendo domum loco carceris accusatum fuit in ann. 1691.

Et Curia tacuit usque ad annum 1695. & ex ista taciturnitate in non exequenda pœna mandati oritur aliqua præsumptio ad ejus beneficium.

Augetur dicta præsumptio, quia præsentavit licentiam asportandi arma obtentam ab Illustr. Principe Montiscorvini. Præsentavit quoque instrumentum concordiæ eodem anno 1691. stipulatum cum Didaco Denza, intuitu cujus fuit factum mandatum.

Alterum motivum fuit per dictum appellantem adductum, quia mandatum factum de tenendo domum loco carceris ex caussa evitandi rixas inter dictum Vicinanzo querelatum, & Denza querelantem poterat fieri mandatum de non offendendo ad invicem.

27 Sed pro parte Ill. Principis dicitur, quod ex illa taciturnitate Curiæ in non exigendo pœnam mandati accusati, clare patet summa clementia dicti Ill. Principis Montiscorvini, & Ill. D. Jacobi Pignatelli fratris, & Vicarii, qui Vassallos uti filios tractat: O utinam, & omnes Titulati, & Barones Regni ideam, & exempla ipsorum amplecterentur!

Nec licentia armorum data dicto Andreæ ab Ill. Principe arguit liberationem pœnæ mandati accusati, quia Baro de facili dispensat dictas licentias gratificando Vassallis, etiam cum sint debitores sub proventario.

28 Et instrumentum concordiæ factæ cum querelante non juvat, tum quia remissio dictæ querelæ debebat fieri coram Officiali, alias non admittitur, ut in *Pragm. 6. num. 2. de composit.* Et debebat illam præsentare apud acta Curiæ Montiscorvini, & stante Partis concordia petere se liberari: Et si hoc non fecit; non potest se gravatum vocare a d. Curia. Nec M. C. V. poterat reluctante Barone super hoc cognoscere, sed tantum super articulo remissionis dictæ caussæ.

29 Insuper causa spreti mandati est separata a querela de occupatione viæ, insulto, & minis. Proinde Remissio partis non efficit, ut dictus querelatus non possit molestari pro dicta pœna accusata spreti mandati, quod est quid separatum a caussa principali querelæ, & inquisitionis contra eumd. Andream.

Et ita similiter non tenebatur Curia ex officio tollere mandatum factum domi, & facere aliud mandatum ad invicem de non offendendo, sed debebat reus instare, & non propria auctoritate contemnere mandatum Curiæ ob minas, & insultum ad evitandas rixas legitime injunctum.

Propterea credo ex omni capite esse revocandum dictum decretum, si pro parte dicti Ill. Principis insistetur in S. R. C.

Alias esset artificiosus modus privandi Barones jurisdictione tam primarum, quam secundarum caussarum, quas possident titulo oneroso.

Circa pœnam vero omissi medii, ut audio, non est speranda revocatio. Nam hodie pœna dicti omissi medii non practicatur, & Dominus Dominicus Castello famigeratissimus Advocatus (animi, & corporis pulchritudine, omnique virtutum munere, in quo renovatur felix memoria Dom. Antonii Castello, qui fuit dignus Præsid. Reg. Camer. anno 1682. refertus, mihi dixit, quod semel a Reg. Collat. Conf. obtinuit pro Ill.
30 Comite Ravascherio contra quemdam Vassallum Roccæ Nuceriæ provisiones, ut posset exigere dictam pœnam; attamen ad aures Domini Regentes ei injunxerunt, ne dictam pœnam exigi faceret, quia ad terrorem id egerunt, & non ut effectualiter exigeretur pœna, quia aliter daretur ansa Baronibus angariandi subditos injustis persecutionibus, si gradatim in primis, deinde in secundis, & tertiis caussis, & demum in Regiis Tribunalibus esset deveniendum, semper quando injuste vexantur a Baronibus, & ita quoque concludit *Novar. tom. 1. gravam. 216. num. 4.*

Et appellatio sic gradatim facienda erit cessante partialitate Baronis. Propterea Regium Collat. Conf. dat licentiam Baroni emanandi banna pœnalia pro conservatione privilegiorum, & jurisdictionis Baronalis, ut petente Barone, vel parte contraria remissionem, videant Regii Superiores si aliqua suggerat ratio non remittendi.

Qua de re inolevit Praxis in M. C. V. ut non audiatur Baro in remissione caussæ criminalis, nisi prius trans-
31 missis actis, & per M. C. V. visis, an innocenter sit vexatus Vassallus appellans. Prout mensibus elapsis, dum in Curia Altavillæ fuisset carceratus Hyeronimus Carrozza, fuit pro parte Universitatis instatum in M. C. V. dictum Carrozza fuisse injuste carceratum ob lites inter Illustrem Marchionem, & Cives, sive Universita-
32 tem prædictam, & Dominus D. Octavius de Gaeta tunc Judex dictæ M. C. V. filius illius Magni Viri Magistratum decorantis, ideo nunc meritissimus Consil. patriæ laudis hæres, mandavit, ut veris expositis, quod reperiretur pro caussa expressa carceratus statim excarceret. Et si pro alia causa, transmittat acta ad hanc M. C. V. pro recognitione gravaminum, & per dies decem non procedat. Quibus provisionibus notificatis ad Officiales dictæ Curiæ se opposuit Ill. Marchio Altavillæ (U. J. D. Francisco Riccio Pepoli meo filio patrocinante) quod dicta Curia non teneatur transmittere acta; sed quod remittenda esset caussa ad Judicem secundarum caussarum, eique transmittenda dicta acta.

Sed dictus Dominus de Gaeta stetit in decisis, ut acta transmitterentur ad M. C. V. Quibus visis si apparuerit de innocentia carcerati, non debet remitti ad Judicem primæ, neque ad Judicem secundæ instantiæ dicti Illustris Marchionis, ut ex actis penes Franciscum Tenga Scribam criminalem, in suo ministerio valde peritum, optimique nominis virum. Et porrecta supplicatione de verbo faciendo in S. R. C. dictus carceratus fractis carceribus aufugit. Unde dicta appellatio non fuit amplius prosequuta.

33 Huic Praxi M. C. V. non obstat *decis. Sanfelic. 64. in fine*, ubi concluditur, quod remittenda sit indistincte caussa Baroni habenti Jurisdictionem secundarum caussarum, & *Mucci in addit. ibid.* addat esse dissonum pronunciare super innocentia, cujus cognitio spectat ad Judicem, cui remittenda est caussa.

34 Nam respondetur ex traditis per doctissimum *Dom. Agata* magnum Feudistam, & supremis honoribus dignissimum ad *Moles in §. 3. de exact. function. fiscal. q. 8. num. 9. par. 1. fol. 360.* dicentem, quod Baro af-
35 fligens Vassallos potest licite privari Jurisdictione, & sicuti filius eximitur a patria potestate propter sævitiam Patris, *l. fin. ff. si quis a paren. fuerit manumiss. Unisa lenone de Episc. And. Paschal. in tract. de virib. patr. potest. part. 3. & 4.* Item Vassallus ob sævitiam Baronis ab illius jurisdictione eximi potest recurrendo ad Regios Superiores omisso medio, & ad sublevanda Vassallorum gravamina debent acta omnino transmitti, & de allegata injusta persecutione per Regios Superiores cognosci. Et ubi innocentia apparuerit, nulla erit caussa, quæ remittenda venit. Et si appareat culpa, tunc etiam solet denegari remissio, si aliqua suspectio fuerit, quod Baro, vel impunitum relinquat, vel nimio odio eum insequatur, & solet decerni, quod caussa remaneat

Digitized by Google

36 neat pro hac vice tantom citra præjudicium privilegii Baronis, *Novar. de elect. fori sect.4.q.11. num.4. tom.1. & in prag. 1. num.* 16. ubi de delicto, *Hodier. ad Surd. decis.147. num.5.*

37 De privatione Baronis, vide *Anton. de Nigr. in cap. Gravam.13. de gravam. Vassallor. in Addit. nu.33. & const. si Vassallus, Afflict. decis.265. num.15.* & late *Sanfel. sect.* 9.

Adverte, quod *Brilla ad Consuet. Neap. tit.16. cap.7. fol.157.* tenet, quod licet olim erat mos decernendi caussam non esse remittendam, ubi nulla pœna posset irrogari, vel ex defectu probationis, vel quid esset delictum leve, tamen hodie etiam innocens ad decus Baronalis jurisdictionis remittitur, & mandatur Baroni, ut statim excarceret, vel extra carceres audiat, ex *Capibl. Pragm.8. p.2. num.99., & tom.2. cap.51. a num.* 10. *Danza de pugn. D. Rorum tom.1. de offic. in genere cap. 9. Rovit. pragm.1. ubi si quis de delict. nu.41.*

Quandoque solet remitti cum clausula, ut Judex ceruoret, de exitu caussæ statim lata sententia, *Novar. de elect. for. tom.2. sect.3. qu.7. n.4.*

Vel remittatur una cum actis ad T. Curiam, quæ de justitia provideat usque ad decreti diffinitivi interpositionem; verum non excarceret inconsulta M.C., vel Regia Audientia, vel remittatur, dummodo eligat Judicem in Civitate, qui procedat audito Regio Fisco; Quorum decretorum formulas tradit *Broya cap.20. num.19.*

In caussis autem civilibus parte, vel Barone reluctante fit statim remissio simpliciter ad Officiales Baronis, sed pœna omissi medii prohibetur exigi. Et de

38 his mille exempla possem adducere, per me practicata; tamen de uno sum contentus, ne ultra institutum nostrum hanc materiam longius trahamus. In Anno 1695. Andreas de Ajutolo conventus in Curia Montiscorvini ad instantiam Rev. D. Jo:Baptistæ Rodoerii tentavit trahere dictam caussam in S.R.C., prætextu quod ibi pendebat lis super eodem Oliveto ad instantiam alterius creditoris, & commissa Dom. D. Carolo Antonio de Rosa Regio Consiliario, obtinuit provisiones inhibitoriales in forma. Et cum dictus Andreas fuisset citatus ad dicendum causam qua e non deberet solvere pœnam omissi medii contentam in banno emanato cum inserta forma provisionum Reg. Coll. C. dictus Andreas obtinuit alias provisiones a dicto D. Reg. Consil., ne audeat Curia Montiscorvini dictum Andream molestare pro dicta pœna omissi medii; & dum per Coadjutorem Curiæ, & per dictum Dominum Rodoerium fuisset oppositum caussam esse remittendam, & cum bannum fuisset promulgatum cum inserto ordine Reg. Coll. Cons. non potest ab alio Tribunali, nec a quovis Officiali, nisi ab eodem Reg. Coll. Cons. vel ab Excellentissimo Prorege impediri executio dictæ pœnæ contraventionis banni de omisso medio, super qua instantia fuit per dictum integerrimum, & insignis doctrinæ Dom. Reg. Cons. de Rosa interpositum decretum tenoris, videlicet.

Die 23. mensis Septembris 1695. Neap. Per Militem U.J.D.D. Carolum Antonium de Rosa Reg. Cons. & Causæ Commissarium, visis actis, & scripturis in actis noviter præsentatis, tam pro parte Magnifici Leonardi Ciraso Procuratoris, & Coadjutoris Curiæ Montiscorvini, quam pro parte Rev. D. Jo:Baptistæ Rodoerii, fuit provisum, & decretum, quod Curia prædictæ Terræ Montiscorvini in caussa, & caussis in dictis comparitionibus mentionatis procedat, & justitiam faciat, litteris inhibitorialibus expeditis per præfatum Dom. caussæ Commissarium sub diebus 20. mensis Junii præsentis Anni, & 31. Augusti similiter currentis Anni ad instantiam tam Clerici Josephi Alphani, quam Andreæ de Ajutolo fol.1. & 19. non obstantibus, verum respectu pœnæ omissi medii supersedeatur, & partes adeant ad Regium Collat. Consil. hoc suum, & expediantur provisiones.

DE ROSA.
De Martino Actor. Mag.
Fortunatus Scriba.

Fuit itaque remissa caussa tam respectu Clerici Josephi Alphani, quam Andreæ de Ajutolo, sed fuit pro pœna omissi medii remissa cognitio ad Reg. Coll. Consil. cum clausula suspensiva, ne dictus de Ajutolo molestetur pro dicta pœna, ut in suprascripto decreto.

Quando Remissio petitur ad instantiam inquisiti ad Curiam Baronalem; vel ut reponatur in Ecclesiam, vel ad instantiam Clerici, tunc in gradu appellationis non committitur, nec datur novus terminus in S. R. C., sed expeditur absque termino in relatione, quæ fieri solet ad M.C. Vic. *Pragm.78. de offic. S.R.C.*

Secus quando remissio petitur a Barone, & ita interpretata *dicta prag. apud Reg. Latro decis.* 187. & ita practicari testatur *Sanfel. in dec.* . . . . . licet ibi mentionem non faciat dictæ Pragmaticæ.

39 Unum pro ultima conclusione restat dicendum; quod appellans, & petens se remitti ad Judicem ad quem, debet expensas solvere pro remissione concessa Judici a quo. Quia culpa ipsius appellantis non debet suo Superiori obesse circa petitionem remissioni ipsius. Alteri enim per alterum non debet iniqua conditio inferri, *l. non debet alteri cum concordantib.* traditis ibi per *gloss. ff. de reg. Juris*. Et generaliter Baro recuperat expensas quas erogat in remissione, & transportatione carcerati ab ipso inquisito, & carcerato, damno cujus cedere debent semper expensæ omnes, & ita passim practicatum semper vidi ex doctrina *Caravit. in rit. 235. num. 14. Novar. tom. 3. grav. 94.*

C A P. XI.

De Officio Magistri Nundinarum.

S U M M A R I U M.

Formula patentis Magistri Nundinarum, num.1.
Præsentata patentis prædictæ, num.2.
Nundinæ a quo concedantur, num.3.
Mercata quid differant a Nundinis, num.4.
Jurisdictio, & potestas Magistri Nundinarum, seu Magistri mercati declaratur, num.5. & 10.
Jurisdictio ordinarii officialis hodie ex generali consuetudine cessat durante termino Nundinarum, num.7.
Nundinæ Eboli, Cilenti, Diani, & Vignani recensentur, num.6.
Instrumentum criminaliter præsentari potest via rit. 166. in foro Nundinarum, num.8.
Acta, & citatio in foro Nundinarum fiunt per horas etiam in liquidatione instrumentorum, & etiam de nocte, etiam die feriato ad honorem Dei, num.9. & 20.
In foro Magistri mercati servatur consuetudo, num.11.
In foro Magistri mercati judicium non incipit a citatione verbali, sed a reali, seu captura, num.12.
Et procedatur de plano, & sine libello, num.13.
Actio licet non oriatur ex pacto nudo; tamen fallit in foro Nundinarum, sicuti in foro Ecclesiastico, nu.14.
Confessio extrajudicialis, sicuti fidem facit in Curia Ecclesiastica, ita in foro Magistri mercati, num.15.
Magistri Mercati tenentur adhibere votum Judicis ordinarii in criminalibus, num.16.
Magistri Mercati comprehenduntur appellatione Officialium, ut sola M. C. V. cognoscat de eorum delictis intuitu officii commissis, tam active, quam passive, num.17.
Causæ, quæ remanent insopitæ in Curia Nundinarum, remanent expediendæ in Curia Capitanei, num.18.
Appellationes a Curiis Nundinarum ad quem fiant, n.19.
Nundinæ, & Mercatus possunt de jure prohiberi per Episco-

Digitized by Google

stepum in die festivo ad honorem Dei ; Tamen de consuetudine tolerantur, num. 20.
Nundinæ in Regno statutis diebus celebrari debent , nec possunt prorogari absque dispensatione Regia, num. 21.

Formula Patentis Magistri Nundinarum.

1 D. Geronimo Maria Pignatelli Principe di Marsico Nuovo, ed util Signore dello Stato di Moliterno, Sarconi, e Santo Chirico, o della Villa della Barra.

Magn. Dott. T. di T. dovendo nella prossima fiera di S. Giovanni, che dovrà celebrarsi nella nostra Terra di Sarconi, provvedersi da Noi il Mastro di fiera per lo buon governo de' negozianti, che vi concorreranno, e per la buona amministrazione della giustizia, e conservazione de' nostri privilegj; e conoscendo l'integrità, sufficienza, e tutte le ottime qualità di voi Magn. Dott. T. ci ha piaciuto eleggervi, deputarvi, come con la presente vi eleggemo, e deputamo per Mastro di detta Fiera con tutti gli onori, dignità, lucri, ed emolumenti soliti, e consueti, ed a detto Officio spettanti, e con l'autorità, e potestà, che hanno tenuto i vostri predecessori; Ordiniamo però, e comandiamo a tutti, & signanter alli Magnifici Sindici, ed Eletti della stessa nostra Terra di Sarconi, che vi debbano ricevere, tenere, e trattare per tale, e vi obbediscano senza farsi da nessuno il contrario per quanto si ha cara la grazia nostra, e sotto pena di ducati mille alla nostra Camera, &c. Data, &c. in Marsico Nuovo, &c.

Il Principe di Marsico Nuovo

Per ordine di V.E.

Amolodeo Segretario.

Patente in persona del Magn. Dott. T. di T. Mastro di Fiera di S. Gio: in Sarconi.

2 *Die 14. mensis Junii 1691. Sarcuni, &c. Retroscriptæ litteræ patentales exhibitæ, & præsentatæ fuerunt per retroscriptum Dominum U. J. D. T. de T. coram Magnificis de Regimine Terræ prædictæ Sarcuni, per quos fuerunt supra caput omni, qua decet, reverentia receptæ, & fuit dictum, quod observentur juxta illarum seriem, continentiam, & tenorem.*

T. Cancellarius.

3 Præmittendum est, quod nundinæ sunt vel concessæ a Principe superiorem non recognoscente, vel ab immemorabili tempore introductæ, vel a civitate jurisdictionem plenariam habente, *Pasch. de jure assistendi cap. 10. num. 3. Capiblanc. de Bar. pragm. 8. nu. 95. Mansor. ampliat. 2. num. 16.* Et ideo possunt ex immemorabili tempore acquiri, & introduci, quia jus nundinarum est de regalibus concessibilibus, ut docet *D. Ageta ad Moles §. 9. de jure Bajul. num. 21. part. 1. quæst. 2.*

4 Nundinæ, & mercata improprie idem sunt, & videmus nundinas appellari mercatum, & mercatum appellari nundinas, & appellari quoque ferias, vulgo *fiere*. Hinc Magistrum nundinarum, vulgo *Mastro di Mercato*, vel *Mastro di fiera*.

Proprie tamen tres species habemus, videlicet nundinæ proprie sunt, quæ semel, vel bis, aut ter fieri solent in Anno, quæ sunt solemniter institutæ a Principe, & sunt franchæ; Mercata vero, quæ semel, vel pluries in hebdomada celebrantur, & in eis similiter requiritur licentia Regia, ut ex *prag. 2. de nund.* fundat *D. Ageta ubi supr.*, confutato *Foller. ad Marant.*, qui contrarium facit *p. 3. dist. 9. n. 50.*

Tertia species est, quæ vulgariter dicuntur *Perdonanze*, ut in quibusdam festivitatibus, in quibus concurrit devotio populi, accedunt rustici, & mulieres ducentes olera, fructus, gallinas, & alia comestibilia ante Ecclesiam. Tunc non requiritur licentia Regia, ut idem *D. Ageta d. §. 9. q. 2. de jure Bajul. num. 37.* & ista non habent nundinarum privilegia, & de istis intelligendum est locutum fuisse *Bald. in l. 1. ad legem Juliam*.

5 Officium Magistri nundinarum, ejusque potestas est de jure limitata circa mercatores tantum venientes in nundinis intuitu mercaturæ, & in caussis tantum concernentibus negotiationem illarum nundinarum, *ex Text. in l. 1. C. de nundin. Foller. ad Marant. par. 4. dist. 9. num. 86.*

Adeo quod pro quocumque debito fieri non potest executio contra nundinantes nundinarum tempore, tam in accessu, quam in recessu, ut quisque habeat securitatem negotiandi in nundinis, ne impediatur publicum commercium, nec persona, nec merces aliquo modo arrestari, aut impediri possunt; sed liberi sunt a creditorum molestia. Imo nec aliquod datium, pedagium, seu gabellam solvere tenentur, ut est *Text. expressus in d. l. unic. C. de nundinis, ubi Bart. Bald. & omnes, Colerus de process. exec. part. 2. cap. 3. num. 136. Bart. in tract. de gabell. part. 9. princip. num. 19. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 29. num. 24.*

Itaque regulariter jurisdictio, & potestas Magistri nundinarum consistit in debitis contractis in ipsis nundinis, & pro illis tantum fit executio.

Item pro debito jurato, vel ubi specialiter fuisset renunciatum beneficio nundinarum, vel ubi adesset fugæ suspicio, vel in re furata in ipsis nundinis, aliisque differentiis inter nundinantes ibi rixantes, vel contendentes, ut late *Mans. d. ampl. 2. num. 15. ubi multos allegat.*

Tamen dicta Regula fallit in illis nundinis, ubi ex consuetudine introducta est, ut fere ex generali consuetudine in Regno nostro Neap. videmus practicari venientes ad nundinas pro quocumque debito ibi conveniri, & pro quibuscumque rebus ad mercaturam non pertinentibus.

6 Et ita practicatur ex antiqua consuetudine in nundinis Salerni, teste *Foller. ad Marant. part. 4. dist. 9. num. 86.* quæ consuetudo valet, ut *num. 87.* concludit.

Et ita ex antiqua consuetudine observari vidi in nundinis Eboli, in nundinis Cilenti, & Diani, & aliis.

Sed in nundinis Viggiani vidi observari immunitates omnes concessas de jure mercatoribus, & sunt affidatæ, ut in illis non molestentur venientes pro quocumque debito ad mercaturam dictarum nundinarum non pertinente; Imo Domus justi, & pii Principis illius Terræ ex nobilissima familia de Sangro, Regali splendida luxu, largitur venientibus nonnullas alias largitates, nullumque datium, nec gabellam solvere facit.

7 Et ex generali consuetudine hodie Curia Magistri nundinarum repræsentat ordinariam Curiam loci, & in locum ordinarii officialis subrogatus durante termino nundinarum, & cessat potestas ordinarii officialis pro illo determinato tempore, teste *Novar. part. 1. quæst. for. 31. num. 1.* & ego uti consultor magistri nundinarum in multis nundinis observavi, & observari vidi, & sic regit justitiam etiam inter cives, & observatur pandecta Curiæ illius Civitatis, *Carrab. de synd. part. 2. num. 156. Nov. ubi supra.*

8 Hinc fit, quod in Curiis nundinarum potest valde fieri liquidatio instrumenti ad formam *rit. M. C. V. 166.* prout practicatum refert in nundinis Lanciani, dictus *Novar. d. quæst. 31. ubi supra. De qua vide in 2. tom. tit. 1. cap. 26. num. 7.*

9 Et citatio in liquidatione instrumenti, & in omnibus aliis judiciis, & actis fit per horas, non aliter expectato peremptorio dierum termino; Quia in nundinis proceditur solemnitatibus omissis absque apicibus juris, & quia jurisdictio est brevi tempore duratura, *Novar. ubi supr. num. 4.* Propterea acta fieri possunt etiam de nocte, & valent, *Doctores in l. non minorem, C. de transact. Novar. ubi supr. num. 5.* & possunt fieri in die feriato ad honorem Dei, & valent, *Marant. dist.*

16. part. 4. num. 87. Foll. ibi.

10 Verum limitat dictam regulam idem *Novar.* ut non possit magister nundinarum procedere in lite intentata super stabilibus, ut in rei vendicatione & aliis judiciis, in quibus requiritur plena cognitio cum opportuno temporis intervallo, ne possidens in paucis horis indefensus sua privetur possessione, ex traditis per dictum *Novar. ubi sup. num. 7.*

11 Et demum est concludendum, quod servanda erit consuetudo, prout antiquitus servari consuevit in singulis nundinis, quia per consuetudinem major jurisdictio acquiri potest, *Foller. ad Marant. part. 4. dist. 9. num. 87. per text. in cap. si clericus laicum, ubi Abb. & alii extra de for. compet. l. non prætor in verbo moribus, ff. de Judic.* & ex aliis juribus ibi.

12 In nundinis non solet fieri citatio verbalis, sed incipit judicium a citatione reali, & ad simplicem instantiam creditoris Judex mandat, ut debitor capiatur, non ut in carcerem ponat, sed coram magistro nundinarum asportetur, ea ratione assignata, quia si citatio verbalis fieri deberet in Curia nundinarum, statim recederent scientes ulterius ibi non posse conveniri, & jurisdictionem esse brevi tempore duraturam, & restrictam ad illud tempus, & ad illud territorium nundinarum, & sic actor, & Curia deluderetur; & venientes ad nundinas omnes sunt suspecti de fuga, & præsumuntur in fuga, saltem per illud breve tempus, & per illud territorium, ut concludit late *Foller. ad Marant. part. 4. dist. 9. num. 164.*

13 In nundinis neque datur libellus, sed talis qualis petitio, vel notatur in libro, ut solum appareat, quod, quale, quantumve petatur, & proceditur de plano, & æquo, ex non scripto, *Foller. ibidem ex Bart. C. de sent. ex peric. recit. Lanfranc. & aliis.*

14 Et sicuti in Curia Ecclesiastica (ubi proceditur de æquitate Canonica) ex pacto nudo oritur actio, ita in Curia mercatorum, quæ in hoc æquiparatur Curiæ Ecclesiasticæ, ita *Marant. d. part. 4. dist. 9. & part. 6. membr. 9. num. 15. num. 48. per Text. in cap. 1. de pace,*
15 *Bart. Bald. & alii ibi*, & eadem ratione sicuti de æquitate Canonica in Curia Ecclesiastica confessio extrajudicialis, quæ fit parte absente, facit plenam probationem, *Franciscus Curtius Junior cons. 168. num. 12. glos. singularis in cap. quoties in vers. ex parte prima quæst. 7. Felin. in cap. si cautio 7. vers. fallit. 2. extra de fide instrumentorum*; Ita etiam in curia nundinarum, secus in Curiis ordinariis, *Marant. ubi supra*, quia inter mercatores attenditur simpliciter veritas negotii, *Bald. in consil. 40. lib. 5. num. 19. & cons. 466. num. 5.*

Et si ambo essent Mercatores, vel alter eorum, tunc de consuetudine servatur statutum Mercatorum, *Maran. loc. cit.*

Et ita etiam in Sac. R.C. Neap., quod Concilitorium Principis est, & coram ipso agitur ex nudo pacto, secundum Canonistas *in cap. quæ in Ecclesiarum de constit. ita Paris de Syndic. in §. sententia num. 15. fol. mihi 296. a terg.*

Quin ibi secundum veritatis substantiam, & non per Juris ambages judicatur, & habet supremam Jurisdictionem judicandi secundum æquitatem naturalem, prætermisso Juris ordine. Nam veritas opprimi, nec offuscari debet propter legum subtilitatem, *l. in rebus de jure dotium, Paris loco cit. & cap. 6. num. 9. fol. 299. a terg.*

16 Magistri Nundinarum in caussis criminalibus non possunt procedere, quando non sunt Doctores approbati sine voto Judicis Ordinarii, vel cum voto Judicis ordinarii Terræ propinquioris, ubi fit emporium, alias acta sunt nulla, *Pragm. unica de Jurisdict. Magistr. Jurat. & Pragm. 10. §. 85. de Offic. Judic. Scialoy. in prax. Forjud. cap. 12. num. 33.*

Nisi ex privilegio, vel consuetudine aliter servetur, ut in *d. Pragmat. 10.* ibi: *Nelle Città, e luoghi, dove si celebrano le Fiere, o tengono giurisdizione i Mastri mercati, vogliamo, che nelle cause criminali servano per Consultori gl'istessi Giudici, o Consultori Ordinarj del Capitano, sotto pena di nullità degli atti: eccetto se altrimente fosse provveduto per privilegio particolare, o per costume immemorabile.*

Et in *d. Pragm. unica*, ibi: *Non possano procedere a sentenza in nessuna causa criminale senza il voto, e parere del Giudice Ordinario, o col voto del Capitanio, se sarà Dottore, e non essendo Dottore, col voto del Giudice Ordinario, che si troverà più propinquo alla Terra, dove si farà la detta Fiera.*

17 Et Magistri Nundinarum, seu Magistri mercati in delictis active, & passive commissis intuitu officii tantum, tempore quo exercent jurisdictionem in nundinis, comprehenduntur sub dispositione *rit. 49.* ut sola M. C. V. cognoscat de illis, secus in delictis non concernentibus jurisdictionem prædictam, *Scial. de for. compet. cap. 21. num. 15. & pragm. 47. de Offic. Magistr. Justit.* Integerrimus *D. Cons. Altimar. in rubr. 9. de nullit. q. 25. num. 36.*

18 Caussæ, quæ cœptæ sunt in Curia Nundinarum, si remanent insopitæ, expediuntur in Curia Officialis loci, & non devolvuntur ad Regios Superiores, quia acta prædicta ad Baronalem Jurisdictionem spectant, *Capibl. tom. 2. pragm. 7. de Baron. cap. 38. num. 13.* debent tamen agitari secundum formam juris, & non eo modo ut fuerunt agitatæ coram Magistro Nundinarum; & in terminis, in quibus reperiuntur, *Marant. distin. 9. part. 4. num. 72.*

19 Appellationes a Curiis Nundinarum, tunc fiunt ad Judices secundarum, & tertiarum caussarum ipsius Baronis, quando ipse Baro concessit privilegium Nundinarum, mediante Regio Assensu, cum potestate creandi Magistrum Nundinarum, secus ubi Privilegium esset immediate concessum a Rege ad Universitatem, & Officialis dictarum Nundinarum eligeretur ab ipsa Universitate, vel ab ipso Rege, quia tunc appellationes fieri debent ad Regios Superiores, ut concludit *Capibl. in d. Prag. 8. de Baron. tom. 2. cap. 39. & Novar. de gravam. tom. 2. grav. 58. Scial. de for. comp. cap. 21. num. 11. Lagan. ad Rov. Prag. de Nund. num. 12. Manfrella ad Reg. Latr. dec. 291. num. 15. Romaguerra rubr. 66. num. 16. D. Cons. Altim. rubric. 3. de nullit. part. 1. q. 37. num. 24.* quos citat, & approbat *D. Ageta in aureis Annot. ad Moles §. 9. de Jure Bajulat. num. 23. p. 2. q. 2.*

20 Et licet de jure prohibeantur Nundinæ, & mercatus in diebus festivis ad honorem Dei, ex *cap. 1. de Feriis*, & ex *Bulla Pii V.* incipiente. *Cum primum.* Et propterea Episcopi prohibere possunt Nundinas, & mercatus, etiam qui ex antiqua consuetudine celebrantur, *Quarant. in verb. dies festis, Novar. collect. 1. num. 3. pragm. de Nundin. Gratian. decis. 21. Fagundez, Barbosa, Borroll. & de Ponte citati a Dom. Ageta loco supra cit. n. 30.*

Tamen de consuetudine permittuntur, dummodo sacrum audiatur, ut concludit idem *D. Ageta eod. num. 30.* Ex Theologis, & Jurisconsultis ibi citatis post *Capon. discept. 91. art. ult. Manfrell. ad Latr. dec. 191.* Et acta dicto die feriato facta, valent, ut diximus supra.

Et ex literis Sacr. Congregat. Episcoporum de mandato Innocentii XI. 21. Julii 1679. ad Eminen. Cardin. Caracciolo Archiepiscopum Neapolit. ut in Syn. 2. ejusdem Card. Caraccioli anno 1680. tit. de Sacrol. Eccles. num. 1. & 2. fuit prohibitum in claustris, atriis, scalis, & quibuscumque aliis locis immunibus Monasteriorum, & Conventuum Regularium vendere, & emere, dummodo prohibito, aliud permissum censetur.

21 In Regno celebrari debent diebus statutis, alias non fruuntur immunitatibus, *Pragm. 3. de Nund.* Nec prorogari possunt ultra terminum præfixum in privilegiis, *Pragm. 4. §. de Nund.* Ideo in prorogatione obtinenda est di-

dispensatio Excellentissimi Dom. Proregis.

C A P. XII.

De Officio Assessoris, & Consultoris. Cum aliquibus quæstionibus inter Assessorem, & Capitaneum.

S U M M A R I U M.

Formula Patentalium Judicis, seu Assessoris in lingua Italica, num.1.

Alia Formula Patentalium in lingua Latina Assessoris, num.2.

Formula Patentalium Consultoris, num.3.

Consultor, & omnis alius Officialis, ut possit exercere, quid debeat facere, num.4.

Consultor ordinarius, quis dicatur, num.5. & 10.

Consultor non potest eligi patriota, num.6., *nec qui habet bona in loco dotalia, vel patrimonialia, alias possunt recusari suspecti*, num.7.

Consultor, & Assessor quomodo inter se differant, num.8.

Consultor debet eligi de convicinis, num.9.

Consultor electus ab Excellentissimo Vicerege, vel a Barone; in quibus differt a Consultore electo per Officialem, num.10.

Consultor Ordinarius, & Assessor comprehenduntur appellatione officialium, & de eorum delictis sola M.C.V. cognoscit, num.11.

Consultor Electus per Officialem nullam jurisdictionem habet, & dicitur Consultor extraordinarius votum consultivum tantum habens, num.eodem.

Formula in lingua Italica Patentalium Judicis, seu Assessoris.

1 Marcus Antonius Doria Comes Caputaquensis, Princeps Angri, Dux Ebuli, ac Dominus Villæ Viluestri in Regno Castellæ Veteris Hispaniarum; nec non Baro Tacinæ, & Massænovæ, & Joannes Carolus Filius, & Vicarius Generalis.

DOvendo noi provvedere la Terra d'Evoli di Giudice ordinario della medesima; perciò confidati nell'integrità, dottrina, e prudenza di Voi Mag. Dottor T. vi abbiamo eletto, sincome in virtù della presente vi eleggemo, Giudice di detta Terra per un'anno, cominciando dal giorno, che ve ne farà dato il possesso, con tutti li gagi, lucri, ed emolumenti soliti, e consueti spettantino a detto officio di Giudice, dandovi, e concedendovi per detto effetto tutta l'autorità necessaria: Ordinando perciò alli Magnifici Deputati al Governo, ed a tutti gli altri abitanti in detta Terra, che per tale vi trattino, e riputino, non facendosi da nessuno il contrario, per quanto li farà cara la grazia del Signor Principe mio Signor Padre, e sotto pena di ducati mille da applicarsi alla Ducal Camera. Dato in Napoli 21. Febraro 1693.

D.Gio:Carlo d'Oria.

De mandato Excell. Domini.

Joannes Bartolomeus de Planis a Secretis, &c.

Altera Formula in lingua latina Patentalium Judicis, seu Assessoris.

2 D.Eleonora de Moura, y Corte Real, Marchionissa Castel Roderici, Comitissa de Luminares, utilis Domina Civitatis Nuceriæ Paganorum, Domina Terræ Novæ, & Viele de Lambegal, Insularum Terzeræ, Sancti Gregorii, Fayal, & Pici, ex Primatibus Hispaniæ, &c.

MAg. Viro Leonardo Riccio U.J.D. gratiam nostram, & bonam voluntatem. Cum nobis providendum sit de Officio Judicis, seu Assessoris Magn. Gubernatoris in Civitate nostra prædicta Nuceriæ Paganorum pro justitiæ cultu, ac subditorum bono regimine. De fide, sufficientia, & integritate vestra dignum apud nos extat testimonium. Quapropter tenore præsentium vos prædictum Mag. Doct. Leonardum Riccium eligimus, creamus, & deputamus in Judicem, seu Assessorem Mag. Gubernatoris Civitatis nostræ prædictæ, ejusque districtus per annum integrum a die adeptæ possessionis; concedendo vobis merum, & mixtum imperium, & quatuor litteras arbitrarias, cum omnibus gagiis, lucris, & emolumentis solitis, & consuetis, prout Prædecessores vestri gavisi fuere; præstita tamen per vos fidejussione de stando juri, & parendo syndicatui servata forma Reg. Pragm.

Mandantes propterea Mag. Syndicis, Electis, & hominibus Civitatis nostræ prædictæ, ut Ita vos recipiant, & habeant, vobisque pareant, & obediant, ac contrarium non faciant pro quanto gratiam nostram caram habent, pœnamque ducatorum mille cupiunt evitare.

In quorum omnium fidem præsentes litteras manu nostra subscriptas, sigillique nostri impressione munitas per manus nostri subscripti a Secretis fieri jussimus. Datum die 15. mensis Novembris 1664.

La Marq. de Castel Rodr. Señora de Nocbera.

Formula Patentis Consultoris.

T. di T. Utile Padrone della Terra T. mediante affitto.

Mag. Dott. T. di T. salute.

3 DOvendo noi provvedere questa nostra Corte della Terra T. di ordinario Consultore, e confidati nella dottrina, integrità, ed esperienza, che tenemo del Mag. Dott. T. l'eleggemo perciò, e costituimo Consultore in questa nostra Corte di detta Terra T. con tutta l'autorità bastante, mero & mixto imperio, quattro lettere arbitrarie, e tutti li gagi, emolumenti, ed onori, che hanno soluto gli altri predecessori godere.

Ordiniamo però al Mag. Governadore, e a tutti gli uomini di detta Terra, e nostra Corte insolidum, che per tale lo ricevano, trattino, reputino, ed ubbidiscano, senza farsi il contrario per quanto si ha cara la grazia nostra, e sotto pena di ducati mille d' applicarsi alla nostra Baronal Camera. Dantes, &c. mandantes, &c. dal Palagio di detta nostra Terra T. &c.

T. di T.

T. Secretario.

Patente di Consultore in persona del Magn. Dott. T. ut supra, &c.

4 TAm Assessor, quam Consultor, sicuti omnis alius Officialis ab Excellentissimo Vicerege, vel Barone electus, ut possit officium exercere, debet suas commissionales litteras præsentare, & cautionem dare de stando, & parendo Syndicatui, *Pragmat. Item caveant de Offic. Proc. Cæsaris, Vant. rubr. de nullit. ex defectu jurisd. Deleg. num.34. fol.130. at. Anna alleg.143. D.Cons. Petra rit.294. num.18.*

5 Tunc reputatur Consultor ordinarius, & ipse Consultor tenetur Syndicatui, & non Capitaneus, *l. 2. ff. quod quisque jur. Carrab. sing.39. & 43. & sing.183.*

Nam qui eligitur ab ipso Officiali, non dicitur Ordinarius, & Officialis tenetur in Syndicatu pro eo.

6 Unum nolo hic omittere, quod non potest eligi patriota, & civis, quia habet repugnantiam de jure, *Text. est in l. si ead. ff. de offic. Assessoris, l. hi qui, ff. ex quib. caus. major. cap. Regni, Item statuimus, & constit. Regni, Justitiarii per Provincias, & constitut. Ut participatio, Niger in cap. Regni, ut cum nihil, num.9. rubr.15. Masull. ad Capyc. decis.178. num.6. de Vita in rep. reor. lit. O. Officiales, fol.200. col.2.*

Et licet contrarium servari dixerit *Carrab. singul.* 183. quod consultores fiunt de propria patria, & ita *Danza tit. de Offic. n.21. cap.6. tom.2.*

Digitized by Google

Tamen id succedit, ubi Universitas, vel civis aliquis non reluctat ob reverentiam Baronis. At Universitate reluctante, vel aliquo cive, tunc absque difficultate obtinentur provisiones a Regiis Superioribus, ut ejusmodi Consultor desistat.

7 Ampliatur, ut nec eligi potest, qui habet in loco bona dotalia, vel patrimonialia, per *Constit. Regni Justitiarii per Provincias*. Ubi pariter nec in locis, in quibus uxores duxerunt, possunt constitui. Adde *cap. Accedens, ut lite non contestata*, *Novar. collect. super Pragm. 2. de Offic. Judic. §. 15. n. 89.*

Et si ejusmodi Consultores eliguntur, possunt ut suspecti allegari, *l. ubi qui, ff. in quibus caus. major. l. 15. cui, ff. eod. & Nov. ubi supra num. 9.*

8 Consultor differt ab Assessore, seu Judice, quia Assessor, seu Judex proprie dictus, qui assistit in loco judicii, Consultor vero is dicitur, qui non assistit in loco.

9 Et ideo debet eligi de convicinis, ut *Pragm. 10. de Offic. Jud.* & rationem assignat *Novar. in collect. super d. Prag.* ne partes graventur sumptibus in locis remotis, ex *text. in l. nemo, vers. longius*, & ibi *glos. C. de annon. & tribut. lib. 12.* & ita decisum refert contra Barones, *Anna sing. 560.* Et ita quoque contra Exc. Principem Hostiliani ad beneficium Civitatis Theani decisum refert *Novar. tom. 1. gravam. 199. & collect. ad Pragm. 10. de Offic. Jud. §. 15. num. 91.*

10 Consultor electus per Barones in Terris Baronalibus, & per Proregem in Terris Regiis differt quoque a Consultore electo per Officialem; nam qui eliguntur a Barone, vel Prorege, habent jurisdictionem. Ideo sententia cum ipsorum voto lata, revisioni alterius Doctoris non subjacet, sed gradatim ab eis appellatur.

Consultores vero electi ab officiali, jurisdictionem non habent, sed vix dant votum consultivum, ideo sententia cum eorum voto prolata, poterit de ordine Baronis revideri per Assessorem a Barone electum, *Novar. grav. 294. tom. 1. Gram. cons. civ. 118. Capibl. de Baron. pragm. 3. num. 109. tom. 1. Tap. de jur. Regni in const. qua incip. Ea quæ ad decus, n. 47. fol. 133.*

11 Hinc fit, quod Assessor, & Consultor Ordinarius a Barone electus in Curiis Baronalibus, & ab Excell. Vicerege electus in Curiis Regiis cum habeant jurisdictionem ordinariam, comprehenduntur sub dispositione *rit. 49.* ut sola M.C.V. cognoscat de eorum delictis, tam active, quam passive; idest tam si offendat, quam si offendantur; secus vero in delictis extra officium, quia tunc procedit Judex loci, ubi delictum committitur. Et secus in Consultore, qui eligitur ab Officiali, quia ille votum consultivum tantum habet, & nullam jurisdictionem exercet, ut omnia hæc advertit *Sever. ad Sanfel. dec. 345. tom. 3.* ex traditis per *Capibl. de Baron. tom. 2. cap. 17. nu. 6. Barbat. de fruct. par. 1. cap. 9. num. 40.* & ex traditis per *Franch. dec. 407.*

Et Doctores tenentes Consultorem, seu Assessorem non habere jurisdictionem, sed illorum officium consistere in ministerio consulendi, ut sunt *Tort. ad Stat. Pap. tit. 2. rub. 1. num. 697. fol. 201. & n. 652. fol. 199. Jo. Jacob. Mats. cons. 6. n. 65. Pers. cons. 24. n. 6. tom. 1.*

Intelligendi sunt de Consultore extraordinario, ut supra, secus de ordinario, qui a Vicerege, vel Barone eligitur, cui confertur jurisdictio, juxta *Pragmaticam 18. de Offic. & de his, quæ eis, &c.* & juxta tradita per *Novar. de gravam. Vassall. tom. 1. gravam. 190.*

Et ut plenius Tyrones sciant Officium Judicis, sive Assessoris, in quibus differat, & in quibus conveniat cum Officio Consultoris, & ut pleniorem notitiam habeant.

De jurisdictione, & potestate inter Assessorem, & Capitaneum hic ponamus aliquas Quæstiones, quas formavi tempore, quo fui Judex in Civitate Nuceriæ Paganorum.

QUÆST. I.

De Offic. Assessoris, & Consultoris, ac Gubernatoris, eorumque potestate, & differentiis.

SUMMARIUM.

Occasio, quæ movit Auctorem ad has quæstiones scribendas, num. 1.

Justitiæ baculum est penes Capitaneum, num. 2.

Assessor, Judex, Consultor, Consiliarius, sunt synonima, num. 3. *Et quare sic vocantur*, num. 6. *Et in stricta significatione, quid differant inter se*, num. 8.

Consilium, seu votum Doctoris, in quibus caussis, & quando requiritur, num. 4.

Assessor, & Consultor an, & quando habeant jurisdictionem, & quando votum consultivum dumtaxat, num. 5. 7. 8. & 12.

Consultor electus a Vicerege in Terris Regiis, & a Barone in terris Baronalibus, dicitur Judex Ordinarius, jurisdictionem ordinariam habens; sed Consultor electus ab ipso Officiali, dicitur Delegatus ad illam rem, seu ad illum articulum decidendum, de quo requisitus est, nec potest ultra illam se in aliud intromittere, num. 9.

Sententia Consultoris Ordinarii non subjacet revisioni alterius Doctoris, sed ab ea gradatim appellatur; secus vero sententia Consultoris electi a Capitaneo, num. 10.

Judex, sive Assessor, aut Consultor ordinarius non potest officium exercere, nisi præsentaverit literas commissionales, num. 11.

Judex, sive Consultor Ordinarius comprehenditur sub dispositione ritus 49. *ut sola M. C. V. cognoscat de eorum delictis active, & passive intuitu officii commissis*, n. 12.

Formula Patentis Gubernatoris Civitatis Nuceriæ Paganorum, num. 13.

Formula Patentis Judicis Civitatis Nuceriæ Paganorum, num. 14.

Formula præsentatæ Patentalium, num. 15.

Jurisdictio est concessa copulative, & insolidum tam Gubernatori, quam Judici, imo nulla Gubernatoris est subordinata, & limitata, quod secus respectu Judicis, num. 7. & 16. *& ratio assignatur*, num. 19.

Judex solus caussas expedit mortuo, vel absente Officiali, num. 17.

Judex unus sine alio potest in caussa procedere, & sententiare, ubi plures sunt Judices ordinarii. Quod intellige ab initio, secus post captam litem, num. 18.

Judex quilibet habet officium insolidum, ubi plures sunt ordinarii, num. 19.

Officialis, mortuo Assessore, non potest aliquid facere, nisi alterum Consultorem assumat, num. 20.

Officiales Baronales largo modo Officiales Regii dicuntur, num. 21.

Formula Patentis Reg. Judicis Civitatis Cavæ, num. 22.

Formula Juramenti præstandi per Officiales Regios, num. 23.

Quotidiana est quæstio in Civitatibus, ubi Gubernator cum Judice destinatur ad ministrandam Justitiam, quid possit Gubernator, quid Judex facere? & quid alter, sine altero exequi? Viæ ex omni parte videntur, & qua sit eundum, ignoratur.

1 Occasionem mihi præbet de hac re scribere Assessoratus, quo fungor in hac Civitate Nuceriæ Paganorum, ubi licet sortitus sim Gubernatorem omni virtute quidem ornatum Dominum Octavium Foglia, cum quo nullam prorsus voluntatis dissonantiam patimur, tamen pro laborum gratitudine casus occurrentes, quos a nullo hactenus bene discussos reperio, huic instituti copulare, & ad veram conclusionem re-

di-

digere currenti prout possum calamo, dum hic est librorum inopia, quæ Officiales extra lares commeantes comitatur, non possum undique mihi ipsi satisfacere.

2 Et pro parte Gubernatoris considerandum videtur, quod nullus unquam in dubium revocavit Justitiæ baculum penes Gubernatorem, seu (ut alii vocant) penes Capitaneum omnino residere, ideoque Justitiæ complementum a solo Gubernatore ministrari.

3 Assessor vero, sive (ut alii vocant) Judex, Consiliarius, sive Consultor dicitur ipsius Gubernatoris, ex *l. Consiliarios, ff. de offic. Assessoris, & ex Bald. in l. omnini in princ. C. de advocatis diver. Jud.* & datur, ut assideat, sive assistat in illis casibus, ubi consilium sapientis expeditur, ne Gubernator alio utatur consilio, quam Judicis sibi a Principe, vel Barone deputati, ergo ubi juris articulus vertitur, consilium judex proferre potest; in aliis vero se intromittere non debere prætenditur per Gubernatorem, nisi ubi de consilio est requisitus a Gubernatore.

4 Imo alii tenent, quod statutum mandans caussas expediri cum consilio Doctoris, erit intelligendum, si hoc fuerit a Parte petitum, ita *Novar. in tract. de dationis insolutum, & pro soluto fol. 2. qu. 15. nu. 23. & Thoris in supplem. dec. par. 1. vers. Judex fol. 315. col. 2.*

5 Et non desunt, qui tenent, quod nec Consultor, nec Assessor habet jurisdictionem, sed illorum officium solum consistit in ministerio consulendi, ita *Tort. ad stat. Pop. tit. 2. rub. 1. nu. 697. fol. 202. Pers. cons. 24. num. 6. tom. 1.*

6 At licet prædicta vera esse appareant, per corticem juris discurrendo, tamen re medullitus examinata contrarium pro parte Assessoris verius esse substinebimus. Pro quorum explanatione primo sciendum est, quod licet duæ sint personæ distinctæ; Una pro Gubernio, & ideo Gubernator dicitur; Altera pro caussarum decisione; ideo quia caussas decidit, & judicat, *Judex*, ab aliis vero *Assessor* vocatur, quia Gubernatori assistit, prout Auditores Provinciarum, quandoque etiam Assessores vocantur, quia Præsidi assistunt, *Danz. de pugn. DD. tom. 1. de offic. Audit. cap. 1. num. 4.* & in multis locis *Consultor* vocatur; *Danza dicto tom. 1. super Pragm. pro examine Officialium consideral. 20. num. 96.*

7 Tamen jurisdictio non est solum penes Gubernatorem, & distinctive, ac privative, quoad Judicem, sed insolidum, & copulative communicata, & tam Gubernator, quam Judex ambo habent ordinariam jurisdictionem.

Imo Judex imperium majus habet, quam Gubernator, & administratio cuilibet insolidum competit, prout inter Præsidem, & Auditorem loquendo, firmat *Dan. in d. tit. de offic. Audit. num. 3. & ex l. 4. & l. de omnib. de offic. Præsidis.*

Et cum sit officium auctoritate, & utilitate publicum, eo casu dicit *Caravit. in rit. 53. num. 1.* quod *per text. in l. 1. ff. de offic. Consulis*, administratio cuilibet competit insolidum.

8 Sciendum etiam erit, quod licet Judex, Assessor, & Consultor sint synonima, idem significantia, & passim confundantur inter se, tamen Consultor re vera distinguitur ab Assessore, seu Judice.

Consultor enim stricte loquendo est, qui non ut assistat, neque jus dicat, sed ut consultivum votum proferat, & assumitur ab ipso Officiali, vel quia in literis patentalibus, talis facultas fuit Officiali Idiotæ concessa, ut sibi possit assumere Doctorem non expresso homine, vel quia non est de ordinario Consultore provisus; & quia in Regno est cautum, quod Officialis Idiota procedat in caussis cum consilio Doctoris, necessario debet assumere Doctorem, quem consulat, & ut plurimum Consultores non assistunt in loco judicii, sed in convicinis, & illi habent potestatem consultivam tantum, & aliam jurisdictionem non habent. Secus quando destinatur a Barone cum literis patentalibus, vel a Prorege, ut firmat *Navarius de gravamin. Vassal. grav. 294. ex Gram. cons. civil. 118. Capibl. in Pragm. 3. de Bar. num. 209. tom. 1. Reg. Tap. in suo opere Jur. Regni in const. incipiente, ea quæ ad decus num. 48. fol. 133.*

9 Et ratio diversitatis est, quia Consultor electus a Capitaneo dicitur Delegatus ad illam rem, quam ipse Capitaneus per se explere non potest, & non datur ordinarius; non enim potest alium ordinarium facere, sed solum potest delegare, ut concludit *Alex. in rub. ff. de offic. ejus.*

Adeo quod si transmittatur Processus pro uno articulo decidendo non potest dictus Consultor ultra illam se extendere, nec aliquid novi facere, nec Testes, aut scripturas recipere, cum jurisdictionem non habeat ordinariam, sed delegatam ad illum articulum decidendum, de quo requisitus fuit a Capitaneo delegante, *Marant. cons. 30. nu. 10. & 11.*

Secus quando Consultor, sive Judex, vel Assessor est a Barone electus in suis Terris, & ab Excell. Prorege in Terris Demanii; quia habet potestatem ordinariam, & non delegatam, neque restrictam ad articulum decidendum.

10 Et ideo sententia Consultoris dati a Barone in Terris Baronalibus, & a Prorege in Terris Regiis, revisioni non subjacet, sed gradatim ab ea appellatur, tanquam ab habente ordinariam jurisdictionem.

Sententia vero Consultoris electi ab Officiali poterit revideri de ordine Baronis per Assessorem a Barone electum, hanc distinctionum firmat *Novar. dict. gravam. 294. & Gram. d. cons. civil. 118. Capibl. in d. Pragm. 3. num. 209. tom. 1. Reg. Tap. in d. const. ea, quæ ad decus, n. 47. fol. 137.*

11 Assessor itaque, seu Judex ordinarius, proprie, & stricte loquendo est ille, qui destinatur a Domino Prorege in Terris Regiis, & a Barone in Terris Baronalibus, qui non potest Officialem exercere, nisi prius præsentaverit literas commissionales Syndico, & Electis loci, præstita cautione de stando, & parendo syndicatui, *Carrab. sing. 39. & 43. & sing. 193.* ubi allegat *Aunæ allegat. 143. Vant. rub. de nullitatib. ex defectu jurisdictionis delegat. nu. 34. fol. 130. ater.*

12 Et adeo est verum, quod Assessores, & Consultores ordinarii destinati ab Excell. Prorege, vel a Barone, ut supra, habent juridictionem insolidum cum Capitaneo, quod dicti Assessores, & etiam Consultores in delictis intuitu eorum officii commissis, tam active, quam passive comprehenduntur sub dispositione *rit. M.C.V. 49.* ut sola M.C.V. cognoscat. Et si non haberent jurisdictionem, sub dicto *ritu* non comprehenderentur, & dictus *ritus* declaratur per *Pragm. 47. de offic. Mag. Justit.* quæ in veteri compilatione erat, 46. & per dictam *Pragm.* remanet etiam declarata *Constitutio Regni cum justa*, & ita in specie advertit *Sever. ad Sanfel. decis. 345. tom. 3. vers. verum enim in Consultore.*

Et adeo est verum, quod Assessor habet jurisdictionem insolidum cum Capitaneo, ut in commissione solent aliquoties apponere easdem clausulas meri, & mixti imperii, cum gladii potestate, & quatuor litteris arbitrariis, & cum eadem potestate, prout conceditur Gubernatori, ut in sequentibus Patentalibus est observandum v3.

Formula Patentis Gubernatoris Civitatis Nuceriæ Paganorum.

13 D. Eleonora de Maura, y Corte Real Marchionissa Castri Roderici, Comitissa de Luminares, utilis Domina Civitatis Nuceriæ Paganorum, Domina Terræ Novæ, & Villæ de Lamegal, Insularum Terzeræ, Sancti Geor-

Georgii Fayal, & Pici, ex Primatibus Hispaniæ, &c.

MAgnifico Octavio Foglia gratiam nostram, & bonam voluntatem. Cum nobis providendum sit de officio Gubernatoris, sive Capitanei Civitatis Nuceriæ Paganorum, ejusque Casalium pro justitiæ cultu, & subditorum nostrorum bono regimine, de tua fide, bonitate, & sufficientia admodum confisi, Te prædictum Octavium Foglia, tenore præsentium facimus, facimus, constituimus, & creamus Gubernatorem, sive Capitaneum prædictæ Civitatis Nuceriæ Paganorum, ejusque Casalium per annum integrum a die adeptæ possessionis; merum tibi, ac mixtum imperium concedimus, gladii quoque potestatem, & quatuor literas arbitrarias, cum caussarum omnium civilium, criminalium, & mixtarum omnimoda cognitione, & judicatione usque ad diffinitivam sententiam, & ejus exequutionem inclusive exercendi tibi facultatem concedimus, solitamque quoque provisionem tibi præstandam per prædictam Civitatem Nuceriæ, & Casalia eo modo, & forma, ut tui prædecessores gavisi sunt, & cum omnibus aliis juribus, præeminentiis, honoribus, dignitatibus, prærogativis, gagiis, lucris, emolumentis ad dictum Officium spectantibus, ac spectare solitis, & consuetis, prout prædecessores tui habuerunt. Te igitur comparentem personaliter ad dictam Civitatem officium prædictum assumere, illudque ad fidelitatem Regiam, & Catholicæ Majestatis ad bonum Regimen exercere; præstita tamen per Te cautione de stando juri, & parendo judicatui, servata forma Regiæ Pragmaticæ, aliarumque Constitutionum, & Regni Capitulorum, singulis conquirentibus æqua lance justitiam ministrare, Viduas quoque, & Pupillos, cæterasque miserabiles personas tibi commendamus. Pœnas autem, & banda, quæ rite, & recte processerint a transgressoribus irremisibiliter exigi volumus. Decernentes insuper, quod nullo modo corporales pœnas in pecuniarias possis absque nostra licentia in scriptis commutare, nec ad actum irretractabile nobis inconsultis procedas. Mandantes propterea Magnificis Syndicis, Electis, & hominibus dictæ Civitatis, & Casalium, quod per eos & quemlibet ipsorum præsentis nostræ commissionis forma inspecta, illam ad unguem observent, & observari faciant pro quanto gratiam nostram caram habent, & si pœnam ducatorum mille cupiant evitare. Præsentes litteræ præsentanti remaneant. In quorum fidem, ipsas manu nostra subscriptas, sigilique nostri impressione munitas per manus nostri subscripti a Secretis fieri jussimus, &c.

Datum die 25. Novembris 1684.

Adest Sigillum.

La Marq. de Castel Rodr. Señora de Nochera, &c.

14 Formulam Patentis Judicis Civitatis Nuceriæ Paganorum habebis in præcedenti *Cap. num. 2.* & proinde hic non repetitur; solum ponitur hic Formula præsentatæ ipsius, tenoris sequentis, v3.

15 DIe sexto mensis Decembris millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto 1684. Nuceriæ Paganorum. Rescriptæ litteræ Patentales exhibitæ, & præsentatæ fuerunt per retroscriptum Dom. Magnificum U. J. D. Leonardum Riccium Judicem hujus prædictæ Civitatis Nuceriæ coram Magnificis U.J.D. Josepho Villano, Francisco Antonio Buonincontro, & Phisico Doctore Josepho Scalfati Syndicis Universitatis ejusdem Civitatis, per quos fuerunt receptæ supra caput, omni qua decet rev., & fuit dictum, quod observentur juxta earum seriem, continentiam, & tenorem, pro quarum observantia fuit dictus Magnificus U.J.D. Leonardus immissus in veram, & realem possessionem prædicti Officii, præsentibus pro testibus Magnificis Vespasiano de Broya, Paulo Sarno, Jo: Castagna, & aliis testibus de dicta Civitate Nuceriæ, & ad fidem, &c.

Notarius Lucas Scalfatus Archivarius, & Secretarius dictæ Civitatis.

Eodem die capta est fidejussio in forma.

Et in fidem.

Idem qui supra Not. Lucas Scalfatus.

16 EX quibus commissionibus notandum erit, quod illa jurisdictio Gubernatoris est limitata, & magis restricta, quia non potest quicquam facere, absque mandato, & consilio Judicis.

Sed jurisdictio Judicis est ei tributa absque ulla limitatione, & restrictione cum eodem mero, & mixto imperio, & cum eidem quatuor literis arbitrariis, & cum eadem obedientia præstanda per subditos, colligitur, & habetur etiam apud *Dana. loc. sup. cit. ex l. 4. & d. l. omnibus de offic. Præf.*, & si in commissione desint illæ clausulæ meri, & mixti imperii, & aliæ supra, prout revera non semper illas apponunt, adhuc intelligitur concessa insolidum jurisdictio, *Dana in supracit. tit. de offi. Audit. ex l. 4. & dict. l. omnibus, ff. de offic. Præf.*

Judex enim non solum habet jurisdictionem consultivam, sed jurisdictionem ordinariam exequendi justitiam, & merum, & mixtum imperium, *Liparul. ad Andr. in cap. 1. de regali num. 68. in verb. consuetudine, Bossius in tit. de sentent. num. 21. Capibl. in Prag. 3. de Baron. ante num. 215.*

Sed Gubernator habet limitatam jurisdictionem, tunc exercendi merum, & mixtum imperium, quando per Judicem fuerit ei datum consilium de ita, vel ne faciendo, & absque tali consilio nihil facere potest, *D. Altim. in rub. 10. de nullis qu. 11. D. Petra rit. 295. num. 184.*

17 Imo Judex, Gubernatore mortuo, vel absente potest ipse solus, absque Gubernatore caussas expedire, & ita ab antiquis temporibus, semper fuit practicatum, teste *Caravit. rit. 64. in fin.* super quo scripsit anno 1559. & teste *Dana. tom. 1. de pagn. DD. tit. de offic. Aud. cap. 3. num. 11.* quod postea in anno 1616. fuit per *Pragm. 10. de offic. Jud. in cap. 15.* hoc ex professo statutum, ut latius nos in *qu. 10.*

18 Et ratio est, quia quando sunt plures Judices ordinarii, potest unus sine alio ab initio cognoscere, & sententiare, ita ex *l. 1. ff. de offic. & l. Pomponius*, alias incipit *Si uni*, & ibi *Bart. ff. de re judicata*, allegata per *Maran. in part. 4. dist. 5. num. 31.*, ubi ra-
19 tionem assignat, quia ubi sunt plures ordinarii, quilibet habet officium insolidum, ex *l. Imperator, ff. ad municip.* Et qui incipit debet finire, nisi ex justa caussa esset impeditus, ut in *quarta Quæst.* latius dicemus, ex *Marant. part. 4. dist. 16. num. 6.*

20 Gubernator vero licet similiter habeat officium insolidum, & possit mortuo suo Assessore, vel absente caussas expedire; tamen, quia jure peritus non est, non potest aliquid facere, nisi alterum jureperitum assumat in locum mortui, vel absentis, ut latius in *sequentibus Quæstionibus* dicemus.

21 Hoc demum sciant Tyrones, quod Officiales a Baronibus ad justitiam ministrandam electi adhuc Regii appellantur, quia cum ipsi Barones, qui eos constituunt, merum, & mixtum imperium a Rege habeant, etiam eorum Officiales dicuntur a Rege jurisdictionem habere, ut per *Caravit. in rit. 49. num. 7.* quem sequitur *de Marin. lib. 4. resol. 81. num. 17.*

Formulas hic posuimus Patentalium Baronalium tantum, & nullam patentem Regiorum Officialium, quia cuique potest accidere necessitas formulandi dictas commissiones Baronales, quod secus respectu Regiorum Officialium, quorum Patentes expediuntur a Regio Palatio, Item quia circa clausulas conveniunt,

Digitized by Google

niunt, & solum differunt circa juramentum præstandum in manibus unius ex Regiis Coll. Consiliariis. Propterea in gratiam Tyronum placuit unam formulam hic inserere Regii Assessoratus Civitatis Cavæ.

Formula Patentis Regii Judicis
Civitatis Cavæ.

Carolus Dei gratia Rex, &c.

22 D. Gaspar de Haro, & Guzman, Marchio Carpii, &c. In præsenti Regno Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis.

MAgnifico viro U. J. D. D. Dominico Sasso Regio fideli dilecto gratiam Regiam, & bonam voluntatem. Confisi de tua fide, prudentia, probitate, & integritate ab experto, tenore præsentium de certa nostra scientia præfatæ Majestatis nomine Te in Judicem, & Assessorem penes Magnificum Capitaneum Civitatis Cavæ, pro uno integro anno, & deinde in antea ad beneplacitum facimus, constituimus, & fiducialiter ordinamus, amoto ab inde quolibet alio pro tempore inibi forsitan ordinato sine ejus infamiæ nota, recepto prius a Te de officio ipso bene, fideliter, & legaliter exercendo, corporali ad Sancta Dei Evangelia juramento, quo supra tibi præcipimus, & mandamus, quatenus ad dictam Civitatem Te personaliter conferentem, sic dictum officium exercere debeas, ut valeas coram præfata Majestate, & nobis merito commendari, & ad majora provehi; mandamus propterea per præsentes Magnificis Capitaneo, Universitati, hominibus, & personis dictæ Civitatis, & aliis, ad quos spectabit, quatenus statim receptis præsentibus, Te in administrationem, & exercitium dicti Assessoratus officii dicto tempore perdurante admittant, & recipiant, tractentque decenter, & favorabiliter, prout expedit, respondeantque, & responderi faciant, per quos decet de provisione, lucris, gagiis, & emolumentis tuis in dicto officio Assessoratus prædecessoribus dari, & exhiberi solitis, consuetis, & debitis; Volumus tamen, & expresse declaramus, quod si infra annum ab administratione dicti officii absens fueris sine nostra expressa licentia, ipso facto, ipsoque jure sis privatus de eodem officio, prout per præsentes privamus, & privatum fore declaramus; secus non agatur sub ira Regiæ indignationis, ac pœna ducatorum mille; Declaramus etiam per præsentes, quod prædictus Magn. U. J. D. D. Dominicus Sasso præstitit in posse Specta-
23 bilis Regentis Ignatii Provenzalis Regii Collateralis Consilii, ac Regiam Cancellariam Regentis juramentum, juxta formam Capituli, & Pragmaticæ, per Cæsar. Majestatem felicis memoriæ editæ, cujus Capituli tenor talis est: Item recipiant juramentum in forma subscripta a quolibet prædictorum Officialium in quocumque officio ordinetur, scilicet quod per se, vel per alium sub spe, & occasione habendi hujusmodi officium non dedit aliquid, nec intendit aliquid dare, nec aliquid pro se, nec dare promisit Justitiario alicui, aliique officiali, vel alicui pro ipso, vel uxori, vel alteri personæ sub colore fraudis, durante officio, nec finito, occasione promissionis prædictæ, ratione officii obtinendi; simile juramentum præstabunt omnes Officiales, qui per nos, vel per nostram Curiam creabuntur pro tempore, & nisi juraverint modo prædicto, non possint dictum officium exercere, & illud exercendo, eadem teneantur pœna, qua tenerentur, si sine mandato sibi officium usurparent, & ille, qui debet juramentum prædictum ab Officialibus recipere, si non receperit, pœna unius libræ auri Fisco nostro componatur, & tota forma præsentis Capituli in Commissione uniuscujusque Officialium inferatur; Officialis autem, qui debet juramentum ipsum recipere, in præsentia decem testium ipsum recipiat: Juraverit insuper curare, & facere cum effectu insimul cum Magnifico Capitaneo dictæ Civitatis, quod per Universitatem, Syndicos, Electos, & Deputatos ad Regimen ipsius indiminute, & ad unguem observentur Regiæ Pragmaticæ per nos editæ pro bono Regimine Civitatum, Terrarum, Castrorum, aliorumque locorum hujus Regni, & ipse insimul cum dicto Magnifico Capitaneo certiores nos reddere de dictarum Pragmaticarum observatione; Volumus etiam, quod præsens nostra provisio, atque commissio suum sortiatur effectum, si a Te dicto Magnifico U. J. D. D. Dominico Sasso ratio de alio officio, quod forte gessisti, reddita sit in syndicatu, juxta formam Capitulorum, & Pragmaticarum Regni, cum absolutionis Testimonio, de quo in Regia Camera Summariæ ante traditionem dictæ Commissionis constet, & in commissionalibus litteris fiat fides, sive minus præsens nostra concessio, atque provisio nullius sit roboris, & momenti. Declaramus etiam per præsentes, quod prædictus Magnificus U. J. D. Dominicus Sasso fuit approbatus per Regiam Junctam examinis Doctorum ad judicatus M.C.V.; præsentibus Regio sigillo a tergo impressis præsentanti singulis vicibus remansuris.

Datum Neap. in Regio Palatio, &c.

D. Gaspar de Haro, y Guzman.

Vidit Carrillo Reg. Vidit Soria Reg.
Vidit Provenzalis Reg. Vidit Jacca Reg.

QUÆST. II.

SUMMARIUM.

OFficialis volens exequi votum sui Consultoris, an, & quomodo possit cogi, late discutitur, num. 1. 13. 15. & 17.

Officialis absque voto sui Judicis non potest carcerare, excarcerare, nec alium actum facere, num. 2., *aliàs incurrit in pœnam ducatorum mille, & alia corporali arbitraria pœna*, num. 9. & 10.

Judices tenentur resistere Officiali aliquid facienti sine suo consilio, & si resistere non possunt, tenentur denunciare Reg. Coll. Consilio, vel Excellentiss. Proregi, vel Baroni, si est Officialis Baronalis, num. 3. & num. 13.

Caravita in rit. 39. *expenditur* num. 4. *& scripsit anno* 1559. num. 8.

Consuetudo Judicantium prava, non excusat a peccato, ideo emendanda est, num. 5.

Officiales, qui sine consilio Judicum administrant, sunt privandi, num. 6.

Roboam Regno privatus fuit, quia suos Consiliarios audire negavit, num. 7.

Votum, seu consilium Doctoris in Regno est necessarium in omnibus decretis tam civilibus, quam criminalibus, num. 10.

Officialis non potest se intromittere in caussis civilibus, sed solum Judex; in criminalibus uterque, & ubi firmat unus sine alio, num. 11.

Officialis sine consilio sui Doctoris carcerans, licet captura sit nulla, tamen non potest dictum nulliter carceratum excarcerare sine voto sui Doctoris, num. 12.

Quod una via prohibetur, altera concedendum non est, num. 14.

Cui concessum est unum, videntur ei concessa esse omnia, sine quibus illud unum perfici non potest, num. 16.

Statutum extenditur ad caussas ubi militat eadem ratio, num. 18.

Extensio etiam in materia exorbitanti fit ad casum, qui substantia non differt ab expresso. Et quando nemo prudens dubitaret statuentes non aliter responsuros, num. 19.

Tria destruunt Rempublicam, num. 20.

Imperatores Carthaginienses sine Consilio aliquid facientes, etiam quod felicem successum traherent, in crucem

cem extolli existimabant, num. 12.
Decisio ad favorem Judicis Brundusii refertur, num. 22.

PEregrina, & ingens sequitur quæstio, & in chaos dubitationis obtrudi multos vidi in specie hujus secundæ Quæstionis, quæ inter Gubernatores, & Assessores oriri solet: dum Gubernator tantum habet claves, & potestatem carceris, *Capibl. de Baron. cap.* 17. *num.* 5. & non Judex. Unde licet a Judice fiat decretum, quod quis sit capiendus, vel excarcerandus, tamen facto decreto de aliquo carcerando, vel excarcerando, si Capitaneus nolit juxta votum exequi, tunc non possit Judex aliquid aliud facere, cum fun-
1 ctus sit officio suo? Et cum Capitaneus non sit subditus Judicis, an possit invito Judice, ut solent Gubernatores, carcerare, & excarcerare, & ad favorem Gubernatoris servari in praxi testatur *Carav. ritu* 39. *num.* 2. *versus finem.*

2 Sed his, & similibus non obstantibus contrarium, tam de Jure communi, quam de Jure Regni servandum esse, clarissime monstrabitur. Non enim potest Capitaneus carcerare, nec excarcerare, citare, habilitare, nudumque actum judiciarium, nec quicquam aliud facere absque voto sui Assessoris, ut concludit *Vincentius de Vita in suo repertorio juris*, *verb. Officialis fol. mibi* 198. *col.* 2. *& Capibl. par.* 2. *cap.* 17. *num.* 8. *Paris de Puteo de syndic. Offic. fol. mibi* 90. *Vant. de nullit. fol. mibi* 101. *Mantic. voto* 97. *num* 33. *Giurba in cons.* 31.

Et sic disputando de Jure communi tenent *Specul. intit. de requis. Cons. sub num.* 12. *vers. Nota quod non solum*, *Capol. caut.* 77. *vers. Tertia cautela est*, *Cynus*, *Salycetus*, *& Jason in l. certi Juris*, *C. de judiciis.* Et *Rip. in rubr. de rei vendic. num.* 5. ubi strenue impugnat contra *Bald.* & alios contrarium tenentes.

3 Et in Regno habemus expressam legem per duo *Capit. Regni*, unum quod incipit: *Item quod Præfati Justitiarii, & Capitanei*, ubi providetur, quod Præsides Provinciarum, & Capitanei Terrarum non audeant hoc facere, nec etiam aliquem actum judiciarium exercere sine consilio sui Judicis, & casu quo aliter fecerint, teneantur Judices eis resistere. Quod si non resipuerint, denuncient Domino Regi, seu Reg. Collat. Consil. quod idem intelligendum est de Officiali Baronali, ut suo Baroni, vel Excellentissimo Proregi denunciet.

Et aliud *Capit.* incipit: *Item caveant Justitiarii*, cum his concordat *Rit. M.C.V.* 39. ubi late *Caravit.*

4 Nec obstat, quod idem *Carav. num.* 2. (ut ex parte Capitanei est allegatus) dicat dispositionem dictorum Capitulorum non vidisse servari; sed vidisse quotidie Regentem M.C.V., Justitiarios Provinciarum, & Capitaneos Terrarum arrestare homines, nedum absque Judicum consilio, verum etiam & ipsis invitis, & multoties sine caussa.

Nam ut ipse ibi dicit, hoc succedit, non quia ita juris, & licitum sit, sed quia Judices resistere non audent, & rationem assignat, quia Capitanei, qui talia agunt, sunt viri militares, & superbi, quibus ob bonam fortunam, quam habent in hoc Regno, omnia feliciter eis succedunt, & in syndicatu ob eorum proceritates statim dimittuntur, & multoties querelantes ex accusatoribus accusati evaserunt.

5 Nec poterit hæc mala dissonantia legum pro consuetudine allegari; Nam consuetudo judicantium prava, qui deseruerunt observantiam legis justæ, pro quo militat vis rationis naturalis non excusat a peccato, quia leges non custodiunt, & recte statuta violant, prætextu, quod ab aliis non sunt observata, sed emendanda est prava consuetudo legibus adversaria; ita exclamat *Carlevul. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 6. *sect.* 3. *num.* 591. in casu simili loquente de *Carav.* qui in *rit.* 228. dixit aliquos Ritus non servari, & ipsemet *Caravit. num.* 4. subjungit hæc formalia verba.

6 *Sed hi omnes, qui sine consilio Judicum administrant, sunt administratione privandi, sicut Roboam*
7 *Regno privatus fuit, quia consilio eorum, qui sibi dati fuerant, pro consilio audire negavit, ut habetur in* 3. *Regum c.* 12. *c. Ecclesia* 16. *q.* 1. *&c. denique* 7. *q.* 1. *cum multis aliis ibi cumulatis.*

Et demum *d. Carav. num.* 5. dicit v3. *Necessario concluditur ab omnibus nihil esse agendum sine consilio.*

Itaque doctrina *Carav.* non meret allegari pro parte Capitanei, sed pro parte Assessoris contra prætensiones Capitanei.

8 Est insuper notandum, quod *Carav.* scripsit super *d. ritu* anno 1559.

9 Ideo anno 1619. fuit edita *Pragm.* quæ est 18. *sub tit. de Official. & quæ eis probibeant.*, quæ incipit: *A nostra notitia è pervenuto, come &c.* continens, quod dum ad notitiam venit illud, quod *Carav. d. rit.* 39. *num.* 1. narravit, scilicet: *Capitaneos Terrarum in Provincia Terræ Laboris absque voto Consultoris Ordinarii procedere via facti, ideo sub pœna ducatorum mille, & alia corporali ad arbitrium S. E. in omnibus caussis civilibus, & Criminalibus non procedant absque voto Consultoris Ordinarii.*

Et demum in anno 1621. ex Madrid fuit edita alia *Pragm.*, quæ est 52. sub *tit. de Offic. Magistr. Justit.* ubi §. 1. itidem dicit Rex, quod ad notitiam suam venit absque consilio Judicis procedi per Regentem M.C.V. ideo non audeat id amplius facere, sed cum voto Judicis in omnibus, ut olim solitum erat.

Et dum Capitaneus locorum non habet majorem prærogativam, quam Regens M.C.V. ideo a fortiori non debet audere sine consilio sui Judicis procedere.

Accessit tandem alia *Pragm.* in Regno publicata 28. Julii 1632. quæ est 23. sub *tit. de Official. & quæ eis probibeantur*, super qua *Pragm. Danza* plures considerationes fecit, *in tom.* 1. *de pugn. DD.* & in *consider.* 20. *num.* 111. ex verbis *d. Pragm.* ibi: *Quelle persone, che pretenderanno essercitar officii, che sia necessario esser Dottori.*

10 Concludit, quod in omnibus decretis, tam civilibus, quam criminalibus, & de primo ad ultimum est necessarium consilium Doctoris. Et ita verba *Pragmaticæ* esse adaptanda, alias *Pragmatica* prædicta frustra esset emanata.

Idem sentit *Scial.* quod quicquid sit de jure communi, tamen in Regno nostro requiritur omnino votum Doctoris in omnibus, *cap.* 12. *num.* 33. *in pram. forjud.* Ita *Rovitus* quoque in *Pragm.* 1. *num.* 8. *de Official. Capibl. in Prag.* 3. *de Baron. num.* 214. *Novar. de gravam. Vassal. tom.* 1. *gravam.* 190. *num.* 3.

11 Imo *d. Novar.* dum esset ipse Judex in Civitate Amalphitana, & haberet has differentias cum suo Capitaneo, fuit decisum per Reg. Collat. Consilium, quod in civilibus penitus se intromitteret Capitaneus, sed solum Judex.

Et a fortiori in criminalibus, ubi de majori periculo agitur, cum de vita hominis tractetur, similiter omnia fiant de voto Assessoris, & apud dict. *Novar.* sunt insertæ provisiones dicti Reg. Coll. Cons.

Itaque in Regno non est amplius de hoc disputandum, dum in civilibus firmat solum Judex. Verum sententiæ diffinitivæ civiles firmantur tam a Judice, quam ab Officiali, & literæ executoriales firmantur solum ab Officiali, & non a Judice, & in criminalibus firmat tam Judex, quam Officialis, & ita in praxi utimur.

12 Adeo quod in nostro Regno si Capitaneus faceret carcerationem sine consilio, ut supra, licet dicta captura sit nulla, & injusta: tamen postquam facta est, Capitaneus non potest excarcerare, & carceratum dimit-

Digitized by Google

dimittere sine consilio Assessoris.

Quia hoc ultimum esset pejus priori, ut dictat *Rit. M.C.V. 39.* & concludit *Caravan dict. rit. num. 9.*

Et ratio assignatur, quia multoties injuste carceratio justificatur post factam carcerationem, & ne delicta remaneant impunita, permitti non debent malorum conculcationes. Et multa facta tenent, quæ fieri prohiberentur.

Nec valet dicere, quod facto voto per Assessorem, functus sit Assessor officio suo; & quod Capitaneus nolens dare executionem, remaneat ad libitum Capitanei; dum Assessor non est superior illo, nec potestatem habeat cogendi Capitaneum ad id exequi faciendum.

13 Nam ut supra dictum est, Assessor tenetur resistere Capitaneo contra jus aliquid facienti. Imo, si Assessor non resistit, punitur. Quia ad hoc datur sapiens Consultor, ut assistat Capitaneo juris non perito, ne contra jus agat, & justitiam sitiant pauperes, subdit *Andr. de Barul. in tract. super 3. lib. Cambr. de Magistr. scrinariis. 1. lib. 12. Marant. disp. 1. n. 23. Bald. in Quoniam Judices, Cod. de appell. Bart. in tract. Repræsal. in 6. qu. princip. Paris de Put. de synd. in vers. Resistentia*, ubi plene, & in Regno sunt duo *Capit. Regni*, unum quod incipit *Item caveant justitiarii 295.* ubi mandatur, quod Assessores resistant, ut supra, alias puniuntur, quia ideo fuerunt dati ad assistendum; & si non posset resistere, debet Assessor saltem protestari, quod non consentit, & sic excusatur in syndicatu, ita *Marant. ubi supr.* & debet nunciari Principi; Alias sequeretur nedum maximum inconveniens, & notabile damnum populis contra mentem Principis legislatoris; Verum, & contraventio *Reg. Pragm. 18. de official. & quæ eis prohibeantur*, per quam Capitaneus incurreret in pœnam ducatorum mille, & in aliam pœnam corporalem arbitrio S. E. & contraventio tot statutorum Regni, & arrepta esset via Officialibus Idiotis faciendi id, quod ad nutum sui capitis placeret, nulla lege servata, cum id, quod una via prohibetur, altera concedendum non sit, *l. si oportet, §. si mater, ff. si tutor. & curat. dat. ab iis, l. 3. §. liberi, & l. post mortem, §. exhærere, §. exhæredati, ff. de bonorum possess. & cap. cum quid una via, de regul. jur. in 6.*

14 Assessores de vento servirent, & tot leges, tot Regni Capituli, & tot Pragmaticæ supra enunciatæ frustra essent emanatæ.

15 Ideo quando Capitaneus nollet exequi, tunc Assessor, ob potestatem, quam habet ordinariam, & insolidum, ut supra diximus, postquam ter requisivisset Capitaneum pro executione judicati; potest ipse absque Capitaneo, ipsoque contradicente executioni demandare judicatum, ne sua sententia frustratoria reddatur, & ne populus justitiam sitiat ob Capitanei imperitiam. Pro qua repellenda, refrænanda, atque regulanda Assessor ad ei assistendum est datus.

16 Et cui unum est concessum, videntur esse ei concessa omnia, sine quibus illud unum perfici non potest, argum. *l. cui jurisdictio 2. ff. de jurisd. omnium Judicum.*

17 Et si Judex se viribus imparem cognosceret, ob aliquod imminens scandalum vitandum cautius ageret, si Superiores certioraret; & audivi multos carceratos obtinuisse provisiones, ut fractis januis, fractisque carceribus executioni mandetur sententia Judicis.

Nec obstat, quod *ritus 39. & pragm. 52. de offic. Mag. Just.* loquantur de Reg. M.C.V. tantum, & nullum verbum faciant de Capitaneis locorum. Et quod *Pragm. 18. de official.* loquatur de Provincia Terræ Laboris tantum, & non de aliis Provinciis Regni.

18 Nam statutum semper extenditur ad casus, ubi militat eadem ratio, ut concludit *Campan. resol. 15. nu. 18. ex Imol. in Clement. 1. de excß. num. 18. vers. ex ista, glos. relata per Rov. in prag. 1. de assassin. num. 42.*

Et ratio, quæ militat in *Ritu, & Pragmaticis* prædictis una est, ne ex imperitia Capitanei juris imperiti injustitia fiat, & inconvenientia succedant, ubi in dicta *Pragmatica; Dal che ne nascono molti inconvenienti.*

Quæ ratio dum militat in Reg. M. C. V. & in Capitaneis Terræ Laboris, æque militat, imo a fortiori multo magis militat in aliis Regni Curiis.

19 Et etiam in materia exorbitanti fit extensio ad casum, qui substantiâ non differt ab expresso.

Et quando nemo prudens dubitare potest statuentes non aliter responsuros, si interrogati essent, vz. An inferiores Regni Curiæ omnes comprehendi vellent in dispositione *Ritus, & Pragmaticarum* prædictarum; Certe pro expressis haberi debent, ita *Farin. in fragm. in verb. extensio num. 266.*

20 Nam tria destruunt Rempublicam. Non prudens, neque digestum consilium, privatum commodum, & latens odium, *De Ponte de potes. Proreg. tit. 3. §. 5. num. 10.*

21 Et Assessoris officium adeo Carthaginensibus placuit, ut Imperatores, qui sine consilio aliquid administrassent, etiam quod prosperum, felicemque successum res traheret, in Crucem tolli existimabant. Ita traditur in opusculo intitulato, *Chi l'indovina, è savio, lib. 5. disappanno 6.* Unde Julius Cæsar dicebat, non minus Imperatoris esse consilio superare, quam gladio, ut testatur *Onosand. in tract. strategic. cap. 3. fol. 18.*

22 Et hanc quæstionem refert determinatam ad beneficium Assessoris Brundusii, *Capibl. de Baron. cap. 17. per totum* omnino videndus.

☞ Et Gubernator omnino obstringitur sub pœna nullitatis actorum gestorum, *l. 1. ff. de offic. Assessoris, Petra ric. 295. num. 184. tom. 4. fol. 332.*

Sed dum in civilibus non potest Gubernator se intromittere, & in criminalibus neque carcerare, nec excarcerare, nec habilitare, nec aliud facere, & dum omnia potest facere Assessor, ad quid deservit Gubernator? dum videtur manere sub jussu Judicis. Quæstionem de hoc formabimus separatam, & dubium hoc explanabimus separatum, ut infra.

Data hæc 2. *Quæst.* die 12. August. 1685. in hac Civitate Nuceriæ Paganorum.

U. J. D. Leonardus Riccius.

QUÆST. III.

SUMMARIUM.

Votum Doctoris adhibendum est omnibus illis casibus, in quibus articulus juris, & controversia Partium vertitur, num. 1.

Votum Doctoris in decretis ordinariis, ut in termini datione, publicatione, conclusione, & similibus non requiritur, num. 2. *contrarium verius*, num. 3.

Damnific. antiqua pœna, & dubia plura, remissive, num. 4.

Procurator non admittitur in S. R. C. & in M. C. V. nisi examinatus, & matriculatus sit, num. 5.

Consilium Doctoris in omnibus actis necessarium, num. 6.

Præses Provinciæ non potest aliquid facere sine consensu, & sententia Auditorum, num. 7.

Tertia quæstio paulo abstrusior nunc enodanda erit de Animalibus damnificantibus, interceptis, & caussis damni dati; an votum Assessoris sit necessarium? anve Gubernator possit absque voto animalia dimittere? In locis ubi Curia Capitanei cognoscit de dictis caussis; & in locis ubi adest Curia bajularis, a qua appellatur ad Curiam Capitanei; An Officialis sine Assessoris consilio inhibitoria expedire potest, &

in caussa appellationis procedere, & ita in caussis famulorum, & in aliis caussis modicis; Et ratio dubitandi erit, quia tunc nullus juris articulus venit consulendus; dum in caussis damni dati sunt pœnæ capitulares contentæ in capitulis, & statutis cujusque Universitatis, & caussæ modicæ famulorum non requirunt consilium.

1 In omnibus enim casibus, ubi articulus juris tantum, & in quibus periculosa controversia partium imminet, votum Doctoris adhibendum esse, & non aliter, tenent *Thor. in compend. decis. tom. 2. verbo Judex fol. 312. col. 2. arg. coram qua*, dicit *Felin. in cap. ex parte num. 5.*

2 Imo in decretis ordinariis, nempe termini datione, publicatione, & conclusione, aliisque similibus actis ordinariis, non desunt asserentes consilium Doctoris non requiri, ex *Bald. l. ult. col. antepen. sub num. 12. vers. ex dictis, C. an liceat tertio provocare, per Text. in l. 1. §. quod ibi sentent. ff. quando sententia sit l. Romanius l. si quis mihi bona §. penult. ff. de acquir. hered. Marsil. cons. 80. num. 7.*

3 Nihilominus quicquid velint supracitati Auctores de jure communi loquentes, controversia hæc terminata fuit in Regno ex Statutis, & doctrinis in retroscripta secunda *Quæst.* plene adductis, & de jure communi etiam votum Sapientis in omnibus decretis esse adhibendum verius existimarunt, *Specul. tit. de requis. consil. sub num. 12. vers. nota quod non solum, Capol. caut. 77. vers. tertio caute, Rip. in rubr. de rei vendic. num. 5.* ubi strenue impugnat contra *Bald.* aliud sentientem.

Nec juvat dicere, quod in dimittendis animalibus pro damno dato captis; in mercede famulorum, & caussis modicis nullus venit decidendus articulus, & ita quoque in termini datione, publicatione, & aliis actis ordinariis.

Nam primo dico, hoc suppositum esse valde falsum; dum si de animalibus damnificantibus loquimur, quamtæ circa hoc sunt intricatæ juris controversiæ; videndus est *Novar. Capibl. & Viv.* apud quos late reperies varios circa hoc juris articulos.

Ut si damnum sit datum cum dolo, vel sine, & e converso, si Dominus fundi cum dolo passus sit sibi damnum dari, sinendo animalia ingredi, cum præsens ipse potuerit illa arcere, & non ingredi facere.

Item quando animalia unita sub uno pastore sint diversorum dominorum, quando unica, & quando plures pœnæ debentur a singulis dominis.

Item, quando pœna debetur ultra damni emendationem.

Item, quando pœna capitularis, quando pœna banni, quando emendicio banni tantum.

Et an æstimari debeant tanti, quanti vendi potest tempore damni, an vero expectandum tempus messium, de quo variæ sunt Doctorum sententiæ, ut *Mans. de caussæ execut. conject. 34. & Viv. decis. 280.* & alii apud eos invicem repugnantes.

Item quando præsumitur factum damnum a vicinis.

Et quando tenetur Dominus animalium, quamvis ipso ignorante factum sit damnum a custode.

4 Et quando solvitur diffida, & damnum, & quando damnum tantum, & multa alia per nos collecta in *cap. de damnis datis*, & in caussis modicis quibuscumque potest esse articulus intricatissimus, juxta vulgatum illud adagium, *tanta est caussa castri, quanta est caussa pollastri.*

Et si de termini datione, publicatione, & aliis actis ordinariis loquamur, nemo non ignorat, ordinem judiciarium adeo reputari difficilem, ut in Re-
5 gno non admittatur Procurator in S. Cons. & M. C. V. licet sit in jure licentiatus, vel privilegio decoratus, nisi prius examini se submiserit, & matriculetur in ordinandis actis ordinatoriis.

Nec est curandum, quod vere aliquando res se habeat de plano; lex enim ad ea, quæ frequentius accidunt, adaptatur, *l. nam ad ea, ff. de legibus*, & dum ex Juribus Regni in superioribus quæstionibus addu-
6 ctis dicitur, in omnibus esse procedendum cum consilio Doctoris, nihil excipitur, & ideo nihil posse per Capitaneum fieri ad motum sui capitis, dixit *Card. it. in prag. 1. ad Maced. §. 2. num. 15.* Imo nec potest contradicere, nec revocare quod fit ab Assessore, *Bovadill. tom. 1. Polit. lib. 1. cap. 12. num. 34. fol. mihi 182.*

Principalis hæc quæstio disputata fuit per *Damas*, qui his plene hinc inde discussis, demum concludit, quod in omnibus actis ordinatoriis, vel non ordinatoriis, tam civilibus, quam criminalibus, & de primo ad ultimum in Regno necessario requiritur consilium Doctoris, ut in *Pragmat. pro examine Doctorum consid. 20. num. 121.* & idem *Damas in tit. de offic. Præsidis num. 66.* refert decisum in Collaterali Consilio super differentiis inter Gubernatorem Provinciæ Principatus Ultra, & Auditores illius Tribunalis, Quod dictus Præses in omnibus negotiis occurrentibus in
7 suo Tribunali non possit de se aliquid agere, sed in omnibus cum consensu, & scientia Auditorum se gerere, & ita videmus servari, & in praxi jam servamus. Verum fallit hæc Conclusio, quando inter partes non cadit aliqua juris altercatio, ut sunt casus per nos collecti, & explanati in *cap. de caussis modicis, & salario famulorum part. 4.*

QUÆST. IV.

SUMMARIUM.

Bannum dicitur sententia interlocutoria, num. 1.

Bannum fieri non potest absque voto Consultoris, num. 2.

Banna prætoria in primo ingressu, vulgo dicta impertinentia facere non potest Officialis absque voto Consultoris, num. 3.

Judex non potest suo nomine in suo ingressu banna facere, cum hoc spectat ad Prætorem tantum, licet cum voto sui Doctoris, num. 4.

Hinc Quarta insurgit *Quæstiuncula*, An Gubernator possit omnia banna emanare, absque sui Assessoris consilio? Cum banna emanare sit proprium Rectoris, sive Gubernatoris pro subditorum Gubernio, & populi Regimine.

1 Resolutio hujus *Quæstiunculæ*, ex nova dependet quæstione, an bannum dicatur sententia interlocutoria? Et affirmative respondet *Marant. in 6. part. rubr. sententia, num. 30. fol. mihi 458.*

Et dum fundavimus sententias, sive interlocutorias, sive diffinitivas omnino faciendas esse cum consilio, & assistentia Assessoris.

2 Merito ergo concluditur, bannum minime fieri posse per Gubernatorem ex motu sui capitis sine consilio Assessoris; & in Regno habemus *pragmat. 10. de offic. Judic.* editam per Excellentissimum Comitem de Lemos sub die 31. Maii 1619. quæ continet octuaginta novem capita pro reformandis Tribunalibus, & in cap. 32. legitur v3. *Il detto Preside volemo, che non possa publicar banni in nome suo solo; ma con consiglio, ed in nome di tutta l'Audienza*, & c. ubi nota cum consulta.

3 Ampliatur hæc Conclusio, ut neque banna Prætoria, quæ vulgo *impertinentia* dicuntur, in ingressu officii a Capitaneo publicari, & affigi possint, nisi sint firmate ab Assessore. Et ne auctoritate careamus, adduco in specie ita concludentes *Vincent. de Vita in suo Repert. juris, verbo Banna Prætoria, fol. mihi 24. col. 2. ex Ursil. ad Afflict. in dec. 290. num. 7.* & specialius habe-

Digitized by Google

habetur cautum in Regno ex *prag. 10. de offic. Judic.* vulgo dicta, *Delli 89. Capi cap.32. ut supra.*

Maradei sing.109.num.3. Thor. p.1. compend. verbo Bannum emanatum, Angel. ad Pall. verbo bannientur, num.2.

Et *Parisi. de Pat. in tract. de synd. in verbo Assessor, cap. 1. num. 26. fol. 230.* & *375.* dicit quod ipse fecit evitare pœnam banni emanati a Capitaneo solo, antequam venisset Assessor in principio officii sui ex *l.1. 2. & 3. cap. Comminationes. Epistol.*

Limitat, ubi essent banna solita per omnes Officiales dictæ Curiæ imponi, quia attendi debet consuetudo Curiarum, & Officialium, etiam circa banna, *Ursill. ad Afflict. dec. 190. num.3. Molegn. alter.34. num.5.* & bannum, ut nemo ambulet de nocte, sine lumine, vel arma deferat, & similia, valida sunt sine voto Assessoris, *Paris ubi supra,* quia sunt a jure approbata; ideoque non requiritur approbatio Assessoris.

4 Verum in Advenem Judicis non potest Judex banna emanari facere nomine suo, cum ad Prætorem spectet banna facere, cum voto tamen sui Judicis, vel sui Consultoris, ut diccmus quoque in *tit. 2. cap. 2. de bannis Prætoriis.*

QUÆST. V.

SUMMARIUM.

Inferior Judex non potest superiorum mandatis recalcitrare, num.1. *quod intellige, ut* num.8.

Rescriptum superioris, vel commissio, quæ dirigitur toti Curiæ insolidum, vel Officialibus talis Curiæ, & Actuario insolidum, vel pluribus Curiis, aut pluribus personis insolidum, poterit pars, quæ dictum rescriptum impetravit, cui vult, præsentare, ipsoque solo uti, num.2. *Quod intellige cum distinctione, ut* num.4. 5. & 7. & *qui incipit processum finire debet, nec alter potest se intromittere, alias erit nullus,* num.6.

Rescriptum excitatorium jurisdictionis exequi potest sine voto Consultoris Ordinarii, & quodnam sit, num.3.

Præses Provinciæ debet cum Auditoribus communicare quæscumque ordines, & provisiones Superiorum, num.7. & 13.

Inferior videns aliquid injustum sibi a Superiore mandari, debet precibus instare, ut id non exequatur, quod intellige de Officiali Ordinario, secus Delegato, num.8.

Inferior cognoscit de obreptione, & subreptione, num.9.

Apostolica rescripta, & omnes scripturæ alterius Regni non possunt in Regno executioni demandari, nisi prius obtento Regio exequatur, num.10.

Literæ executoriales expeditæ vigore obligationis incussatæ, non admittuntur in aliena jurisdictione, nisi tenor obligationis sit insertus, num.11.

Requisitus Officialis, quas exceptiones admittere potest, num.12.

SElecta sequitur quæstio: Dum literæ provisionales Superiorum fere semper dirigantur Gubernatori tantum: An ipse Gubernator solus ea exequi possit absque Assessoris consilio?

Et ratio dubitandi erit, tum quia Superior videtur elegisse personam, & de ejus juris sufficientia esse confisus; tum quia in illis exequendis consilium Sapientis non requiritur.

1 Non enim potest inferior Judex supersapere, & legem imponere superiori, ejusque mandata impugnare; *cap. volentes de jurejuran.*

Et præcepto Superioris est obediendum; & qui non obedit, morte moriatur. *cap.2. de maj. & obed.*

Et in exequendis ordinibus Superiorum, Capitaneus tunc dicitur merus executor; & non potest ipse cognoscere de justitia, vel injustitia, cum non spectet tunc ad ejus officium aliud, nisi solum exequi; *Text est in cap. decreto,* & ibi *Abb. & DD. de re jud. in l. Prætor,* & ibi *Bald. ff. de judic. & l. executore, Cod. de executione rei judic.*

2 Eadem dubitatio suscitatur, quando rescriptum dirigitur toti Curiæ insolidum; vel Magnificis Officialibus talis Curiæ insolidum, vel Gubernatori, Judici, & Actuariis insolidum; tunc enim si rescriptum præsentetur Gubernatori, ex vi clausulæ *in solidum,* ipse solus erit executor, absque ope Judicis, & si præsentatur Actuario, ipse Actuarius exequitur rescriptum absque dictis Officialibus, quia tale rescriptum potest ad libitum præsentantis cuilibet præsentari, ipsoque solo uti ex auctoritatibus infra citandis.

Hoc dubium distinctione resolvitur; Aut enim rescripta sunt de pertinentibus ad jurisdictionem ejusdem Curiæ, quæ aptius excitatoria justitiæ, sive jurisdictionis appellantur. Ut quando superior ad par-
3 tis instantiam mandat inferiori, ut justitiam faciat, vel aliquid aliud particulare petitum expediat, vel quid simile injungat faciendum, vel quid fieri prohibeat, aut supersessoriales, vel inhibitoriales expediat ad instantiam appellantis a sententia, vel aliis actis, vel a quolibet prætenso gravamine facto, vel faciendo.

Et certe tunc per dicta rescripta alterata non est jurisdictio illius Curiæ; nec in aliquo dicitur mutata natura illius Judicii.

Ideo sicut Judex solus interlocutorias facit in caussis, in quibus procedit dicta Curia; ita solus Judex interloqui debet præsentato tali rescripto, cum non sit alterata ejus jurisdictio, & potestas ordinaria.

Nec eo casu est curandum de verbis rescripti; nam sive dirigatur Gubernatori soli, sive Curiæ insolidum, & quibuscumque verbis dicta rescripta sint concepta, semper verba sunt adaptanda, juxta naturam rei non immutatam. Quia est commissio, quæ necessario dirigitur ad dictam Curiam, illam excitando, vel interdicendo.

Alias esset ex indirecto avocare caussas ex manu Judicis, committendo aliis de ipsamet Curia, id, quod ad Judicis officium spectat. Prout etiam nec æquum, nec conveniens est Rescripta appellationis factæ a gravamine, quod prætenditur illatum a Judice, qui judicavit contra appellantem, executioni mandari per alium, quam per eundem Judicem a quo; nempe per Gubernatorem, qui in caussis non habet votum.

Certe non solum fieret quidam contemptus, & injuria ipsi Judici; Verum etiam posset oriri inconveniens aliquod; quia ad æmulationem aliquando Gubernator exequeretur qualemcumque inhibitoriam, sive obreptitiam, sive subreptitiam in odium Judicis, qui judicavit, & in præjudicium etiam Partis appellatæ, vel Fisci.

Et posset colludere etiam cum appellantibus, & cum præsentantibus talia rescripta, & maxime in caussis civilibus, in quibus (ut in 2. *Quæst.* conclusimus) Gubernator non potest se intromittere.

Aut sunt rescripta nullam connexionem habentia cum jurisdictione Curiæ, ut sunt quædam commissiones pro examinandis testibus in partibus nomina-
4 tis ad instantiam partis; vel pro faciendo aliquo sequestro, vel pro capienda informatione in convicinio; aut quid simile omnino separatum a jurisdictione illius Curiæ, & in aliena jurisdictione peragendum.

Tunc certe si rescriptum dirigatur Gubernatori, censetur de ejus juris sufficientia confidere superior com-

mittens, & tunc non eget consilio sui Assessoris: Ita e contrario si dirigatur Judici, Judex sine Gubernatore est Commissarius.

Et si dirigatur ipsi Curiæ insolidum, vel Officialibus, & Actuario in solidum, poterit pars, quæ dictum rescriptum impetravit, cui vult, præsentare, &
5 ille sit Commissarius, cui fuerit præsentatum. Et tunc etiam Actuarius solus exclusis Assessore, & Gubernatore, poterit executioni demandare dictum rescriptum.

6 Quia est commissio a superiore facta voluntarie, & videtur confidere de quolibet in solidum, & cum literæ fuerint uni eorum præsentatæ, alter non potest se intromittere, *cap. cum plures 8. de offic. Deleg. in 6.* late *Surd. cons. 57. n. 1. lib. 2. Riccius in Prax. caussarum delegatarum decis. 617. in fin.* & qui incipit debet finire, alias processus erit etiam nullus, nisi primus ex justa causa esset impeditus; ut concludit *Marant. in part. 4. dist. 16. n. 6. ex d. text. in c. cum plures, de offic. Deleg. in 6.* cum ibi notat. per *Gem. in 2. vol. ver. in §. porro quaro, & Fel. in cap. suscitatus col. fin. ver. & nota, quod cessante à.*

Et hoc intelligendum puto adhuc cum subdistinctione, nisi esset tale negotium, in quo necessario requireretur persona Doctoris. Quia tunc licet dirigantur verba ipsi Gubernatori soli, vel Curiæ in solidum; Tamen dum in executione illius commissionis requiritur Doctor, necessario videtur confidere de illo Doctore, qui assistit illi Gubernatori, illique Curiæ, cui negotium committitur.

Tandem si sunt rescripta in eadem jurisdictione exequenda, sed non sunt appellationes, neque excitatoria jurisdictionis ordinariæ, ita quod in aliquo
7 alteratur jurisdictio istius Curiæ, ut sunt provisiones Regiæ Cameræ Summariæ pro franchitiis alicujus in ipsa jurisdictione, vel licentiæ pro notificatione alicujus actus, aut implorationes brachii ipsius Curiæ, aut si fuerit commissa observantia alicujus ordinis, vel sententiæ, vel privilegii in casu inobservantiæ. Et quidquid a superioribus, vel ab aliis Curiis venit rescriptum, quod sit executioni demandandum in jurisdictione illius Curiæ, licet sit res, quæ alterat jurisdictionem.

Tunc quomodocumque concipiatur rescriptum, semper requiritur consensus, & consilium Assessoris, qui ideo assistit in illa jurisdictione, ut quicquid evenit, sive ex jurisdictione ordinaria, sive delegata semper jus dicat, & ex ejus jurisprudentia justitia ibi regatur.

Et ita intelligendum esse puto *Danza in tom. 1. de pugn. DD. tit. de offic. Præ. cap. 1. num. 30.* qui decisum refert ad favorem Assessoris ex provisione Reg. Coll. Consil. licet de Gubernatore Provinciæ ibi loquatur, His verbis, v3.

Di più intendemo, che le provisioni, ed ordini, che per noi s'inviano a cotesta Regia Audienza, ve le tenete senza communicarle al Tribunale.

E però vi dicemo, ed ordinamo, che da oggi avanti, quando occorrerà capitarvi simili ordini, e provisioni nostre, quelle debbiate subito communicare al Tribunale, affinchè accertatamente si possano fare le provisite necessarie conforme la giustizia.

Itaque si Gubernator Provinciæ debet communicare cum suis Assessoribus, ut supra eis provideatur, ut juris erit.

Quanto magis Capitaneus loci debet provisiones Superiorum communicare cum suo Assessore, ut provideatur, ut erit justitiæ, ne erret in illis exequendis; dum facilius potest ipse errare, quam Gubernator Provinciæ, ubi insigniores viri deputantur.

Nec me terrent adducta pro parte Capitanei, quod inferior non possit imponere legem Superiori, ex doctrinis in principio hujus *Quæstionis* allegatis.

8 Nam contraria, & receptissima est in jure verior sententia, ut ad Paries disputando, *Marant. disp. 1. per tot.* omnibus argumentis pro contraria parte resolutis concludit *num. 37.* omnia jura, quæ dicunt esse obediendum præcepto superioris, sive justo, sive injusto, procedere, dummodo non sit ipso jure nullum, vel non contineat notoriam injustitiam. Unde quando committitur Officiali inferiori ordinario aliquid exequendum, debet ordinarius precibus instare, ut id non exequatur, sciens id esse injustum, & allegat *Innoc., Abbat.,* & alios ibi.

Et etiam quando Papa rescribit alicui, quod aliquod injustum exequatur, potest ille non exequi, & contravenire litteris Apostolicis, & debet rescribere Papæ, & expectare secundam jussionem; casus est in *cap. si quando, & ibi Abb. de rescript. & Glos. dicit in l. puniri, C. si contra jus, & utilit. publ.* quod non debent timore miseri Prælati veritatem sectari, & literis Principis non obedire; *Marant. in dict. disput. num. 19.* Idem firmat *Guazzin. defens. 36. cap. 18. nu. 1. per text. in l. sicut proponis, C. de executione rei judic.* & latissime *Cartar. de executione sentent. c. fin. a n. 3 27.* ubi monent dicti Auctores, quod Officialis potius debet dimittere officium, quam mandatum injustum exequi, & monent Principes, ne eligant Judices ignaros, qui eorum voluntatibus resistere nesciant, alias non evitabunt justissimum Dei judicium.

Insuper cum Capitanei prædicti in jure periti non sint, non possunt scire, quomodo sint exequendæ dictæ superiorum provisiones, & propterea merito per R. Coll. Consil. fuit ordinatum, ut refert *Danza super allegatus,* ibi: *Affinchè accertatamente, si possano fare le provisite, come sarà di Giustizia.*

9 Judex enim inferior cognoscit etiam de rescripto Superioris obreptitio, vel subreptitio, juxta *Text. in l. & si non cognitio, Cod. si contra jus, & utilit. public. Et Jason. in d. l. Paul. de Castr. in l. si Prætor n. 8. ff. de judic. Pinell. de rescind. vend. in rubr. par. 2. cap. 2. nu. 28. Riccius in prax. tom. 3. resol. 441.*

Concluditur itaque, quod hujusmodi ordines, provisiones, vel rescripta in jurisdictione exequenda, licet alterent jurisdictionem, semper exequenda sunt cum consilio Assessoris, etiam quod articulus juris non sit decidendus; quia multa videntur plana, quæ latent altius scopulum.

Prout successit quidam Capitaneo, qui videns rescriptum Apostolicum Romæ expeditum contra Cives
10 recusantes solvere decimam ex fructibus in convicino territorio alterius Diœcesis, quia solvebant in Parochiali domicilii, statim brachium dedit sine consilio Doctoris.

Et quia dictum rescriptum carebat Regio exequatur; propterea fuit dictus Capitaneus a Domino Delegato jurisdictionis Ecclesiasticæ, vocatus ad reddendam rationem, quare executioni demandari fecit rescriptum prædictum contra formam *Reg. Pragm. 5. de citationibus.*

11 Et quidam alius dedit brachium literis executorialibus vigore obligationis incusatæ expeditis in alia Curia tenore obligationis non inserta. Quando hoc fieri non potest, nec executio permitti debet, nisi inseratur tenor in dictis literis executorialibus, juxta *decisionem Sanfel. 64. num. 10.*

Ecce quomodo casus occurrit, quod errat Capitaneus in rebus, quæ habent apparentiam planam; Ideo etiam in his, quæ de plano videntur posse fieri, non debet spernere consilium Assessoris, qui sibi assignatus est, ut in omnibus eum consulat.

12 Addo, quod Officialis requisitus ab alio Officiali

potest,

potest, & debet admittere exceptiones coram ipso propositas, quæ respiciunt merita caussæ, si tales sunt, quæ possunt opponi, etiam post latam sententiam, ut in casu *l.1. Cod. de juris, & facti ignor.*

Non quidem, ut definiat, sed ut videat, quod si non subsistant, illis non obstantibus ad executionem procedat, ut in *l. satis 2. Cod. ad l. Corneliam de falsis*.

Si vero videat tales exceptiones obstare, tunc non debet, neque potest super illis pronunciare, sed debet abstinere ab exequendo, & remittere ad Judicem principalem requirentem processum, & caussam plene instructam, ut illam definiat, & ita refert bis decisum *Carlev.* ipso interveniente *lib. 1. tit. 3. disp. 17. nu. 12. & 15.* & *Tusc. in lit. E. conclus. 485. ex n. 10.*

Cæteri quamplures casus relinquuntur, ne præter nostrum institutum *quæstio* hæc longius protrahatur.

Sed relicta hac longa disputatione dico, hoc esse in Regno clarissime determinatum per *Prag. 7. §. 1. & §. 3. de Offic. Just.* & per *Pragm. 10. §. 17. de Offic. Judic.* & 13 mitor *de Domo*, qui laboratissimus fuit, & non citavit *d. Prag.* nec §. 17. sed citavit solum §. 32. circa emanationem bannorum. Nam ibi statuitur, quod literæ directæ Regiæ Audientiæ, vel quæ circa justitiam concernunt, non possint a solo Gubernatore illius Provinciæ legi, & determinari, sed coram Auditoribus, cum voto quorum provideatur, quantum in dictis literis ordinatur. Et in absentiam Præsidis, Auditores aperiant, & provideant. Literæ vero, quæ soli Gubernatori diriguntur, erunt in ejus arbitrio illas communicare, vel non, & in ejus absentiam Auditores non possunt aperire, nec providere super illis; sed statim mittere tenentur ad dictum Præsidem, quocumque Præses iter facit.

Ex quibus *Pragmaticis* firmior remanet nostra Conclusio cum distinctione, ut supra.

QUÆST. VI.

SUMMARIUM.

Officialis Ordinarius potest delegare, & substitutum facere, num. 1. *Sed contraria opinio est verior, maxime de jure Regni*, num. 2. *In casu necessitatis limitatur; ubi tamen unicus est Officialis*, num. 3.

Syndicus, & Electus non possunt facere substitutum, num. 4.

Moriente Capitaneo, Judex exercet utrumque munus, & moriente Judice, Capitaneus sibi assumit Consultorem, num. 5. *Quod habet locum tam in Regiis, quam Baronalibus Curiis*, num. 6.

Jurisdictio duobus in solidum concessa, una deficiente, jurisdictio utriusque consolidatur in altera, num. 7.

Casus mortis, & absentia remota æquiparantur, num. 8.

Adæquatorum eadem est disciplina, num. 9.

Casus similes includuntur in dispositione, etiam ubi sunt dictiones taxativæ, num. 10.

Extensio fit ex identitate rationis, etiam in exceptis a regula, num. 11.

ALia non modica quæstio contendi solet, dum Gubernator discedit, & pro suis negotiis peragendis a jurisdictione abest; An Locumtenentem facere, & alium substitutum loco sui relinquere possit? Prout Judex in casu modici, & justi impedimenti substituit Projudicem.

1 Gubernator enim, cum ordinariam habeat jurisdictionem, uti ordinarius alium delegare, & substitutum relinquere potest, *Maranta in part. 4. dist. 6. n. 25. ex l. more majorum, ff. de jurisdict. omnium Judic. & Leognitio, §. cum proprium, ff. de offic. ejus.*

2 Respondeo breviter id non solum esse prohibitum de jure communi, ut concludit *Marant. d. p. 4. dist. 5. nu. 19. per text. in auth. de collat. §. id hoc prohibemus, & in auth. ut nulli Jud. in princ.*

Sed etiam per plures Regni Constit. Prima, quæ incipit *Officia, quæ*. Secunda, quæ incipit, *Dyram, & diram*. Tertia per *Capit. Regni. Quia de Vicariis*. Et tandem ex *Paris. de Synd. in vers. substitutos col. fin.* dicente, quod Potestates terrarum non possunt facere substitutum, & ire ad solatium, & sine caussa legitima, neque Viceregpotest sibi Locumtenentem constituere, *Capyc. decis. 151. Rovit. in pragm. 2. de administrat. num. 5.* & licet hanc Conclusionem limitant DD. ut in casu absentiæ necessariæ possit Ordinarius substitutum facere durante absentia, *Capyc. d. dec. 151. & Rovit. num. 6.* & est *Text. in l. 1.* ibi: *Si proficiscatur* & iterum ibi: *Abesse caperit, ff. de offic. ejus, cui mandata est jurisd.*

3 Dico primo, quod hæc limitatio locum habet, ubi unus est Officialis, qui ex jussu Principis, vel pro beneficio Reipublicæ, vel caussa infirmitatis, vel alterius necessitatis absit, æquum est, ut alterum loco sui substituat, ne populus sine Rectore relinquatur. Quod non procedit, ubi, si unus deficit, alter remanet.

4 Neque enim Syndicus, & Electi Universitatis possunt sibi facere substitutum etiam justa subsistente caussa, quando adsunt alii Collegæ, qui valeant interim exercere, ut docet *Capibl. de Baron. tom. 2. c. 18. in fine.*

5 Et in Regno hodie hoc fuit sopitum per *Pragm. 10. de offic. Jud.* vulgo dicta *delli 89. capi*, quæ in *cap. 15.* mandat, ut moriente Capitaneo, Judex exerceat utrumque munus. Et e contra, moriente Judice, Capitaneus sibi assumat Consultorem de convicinis locis.

Nec mihi dicatur, quod ibi loquatur de Capitaneo, & Judice Regis, & proinde non extendatur ad Officiales Baronales, nam ultra id, quod supra diximus, statutum semper extendi ad casus, ubi militat eadem ratio; Imo Curia Baronalis comprehenditur sub dispositione dictæ *Reg. Prag.* non per modum extensionis, sed stante omnimoda similitudine per modum comprehensionis, quæ longe differt ab extensione, juxta *Glossa in cap. 1. verbo Italiæ de temporum ordine in 6.* ad tradita per *Cravet. de antiquit. tempor. par. 4. in princip. n. 140.*

Sed hoc expressius habetur in Apostilla ad *d. Prag.* 6 *in dict. num. 15.* Ut id servetur etiam in more Rectorum *Baronalium. 23. Januarii 1644. in Curia Principat. Otranti fol. 37.*

7 Et non sine quidem ratione hoc fuit dispositum; Nam cum jurisdictio competat, ut in principio fundavimus, copulative, & insolidum, quia ambo sunt Judices Ordinarii, *Marant. part. 4. dist. 5. num. 3.* ex *Text. in l. Imperator, ff. de municip. & l. 2. ff. de offic.*

Ideo de jure, uno deficiente, jurisdictio utriusque consolidatur in altero, *Roman. in sing. 13. Felyn. c. suscitatus vers. oportet notum esse impedimentum de rescript.* Et *Rota decis. 244. Vant. in tract. de nullit. ex defectu Judicis Ordin. num. 180.*

8 Neque mihi tandem obiiciatur, quod *Pragm. præd. de offic. Judic. §. 15.* statuat, ut alter pro altero exerceat in casu mortis, sed in casu absentiæ, vel alterius impedimenti nullum verbum fecit. Nam responsum est in promptu per *text. in cap. 1. §. fin. ne sede vacant. in 6.* Ubi casus mortis, & absentiæ remotæ æquiparantur, *l. quasitum ff. de tutel. Rovit. in prag. 2. de Admin. n. 19. ex Josepho Sesse dec. Arag. 57. Giurb. dec. 9. Bombadill. lib. 2. cap. 16. n. 145.*

9 Ergo cum adæquatorum sit eadem dispositio, sequitur, quod dispositum in casu mortis censeatur etiam

Digitized by Google

etiam dispositum in casu absentiæ, vel alterius impedimenti, ex *Viv.dec.2.num.4.* & ex *Dam. tit.de offic. in gener.cap.7.num.9.tom.1.,de Franch.dec.87.* & casus similes includuntur in dispositione; etiamsi dicta dis-
10 positio haberet dictiones taxativas, *Lob as, Cde Prad. minorum*.

11 Imo extensio fit ex identitate rationis, etiam in casibus exceptis a regula, *cap.cum dilectam, versic. nos igitur extra de confirm.& inutil.*

QUÆST. VII.

SUMMARIUM.

Jo: Antonius Nola U.J.D. Patritius Nucerin Paganorum laudatur, num.1.

Differentia inter Gubernatorem, & Judicem Civitatis Cavæ recensentur, num.2.

Actuarius, in quibus casibus possit capere informationes absque interventu Judicis, & querelas, num.3. & *debet dare notam informationum ad Judicem*, num.5.

Judex tenetur accedere ad ædes Gubernatoris horis solita causarum, num.4.

Actuarius tenetur asportare processus expediendos ad Judicem, num.6.

Transactiones, & compositiones reorum, in quibus casibus fiunt remissive, num.7.

Actuarius nudato capite stare debet coram Officiali, & Judice, num.8.

Testes examinantur coram Judice, verum si Capitaneus intervenire velit, poterit, num.9.

1 POst hæc pauca per me collecta Dom.U.J.D. *Jo: Antonius de Nola* Patritius hujus Civitatis Nuceriæ. Doctor quidem nemini secundus, Accademicus, & Poeta eximius, dum casu reperiit hodie 27. Augusti 1685. hæc me scribentem; Recordatus est se habere novissimam decisionem manuscriptam Reg. Collat. Cons. super differentiis in dicto Collaterali Consilio deductis inter Fratrem Andream Marcianum Equi-
2 tem Hierosolymitanum Gubernatorem Civitatis Cavæ, & Doctorem Petrum Vatrella Judicem ejusdem, sistentibus in septem Capita. Quæ decisio, dum fuerit facta ipso præsente penes Regium a Mandatis scribam U. J. D. Franciscum Lombardum, placuit sibi copiam retinere, quam hic inserere volui, tenoris sequentis vz.

Essendosi riconosciuta nel Reg. Collat. Cons. la relazione da voi, precedente nostro ordine, fattaci sotto li 3. del corrente intorno agli abusi, che pretende aver trovato in cotesta Corte il Dott. Pietro Vatrella Reg. Giudice di essa; ed altre ragioni, che da voi si ci riferiscono adverso le sue pretensioni, e riconosciute anco di nuovo tutte le relazioni fatteci da detto Giudice, ci è parso determinare il tutto capo per capo nel modo seguente.

Primo, in quanto, che detto Regio Giudice pretenda non doversi ricevere querele, nè informazioni dal Mastro d'Atti, senza che prima da lui sia fatto il decreto del *Capiatur informatio*. Nè si possa essaminar testimonj senza suo intervento.

3 *Ordiniamo, che il Mastro d'Atti possa ricevere le querele juxta solitum: Però quando si tratta di delitti di relegazione, & ultra relegationem debbia ricevere l'informazione con ordine, o con intervento del Giudice; Ed in tutti gli altri casi a relegatione infra, possa il Mastro d'Atti pigliar l'informazioni, con darne immediatamente notizia al Governatore, ed al Giudice; acciocchè possano dare gli ordini necessarj.*

Secondo, in quanto che il Giudice non intende accodire ogni dì in vostra Casa, ma assistere alla casa sua, dove debbiano assistere gli Mastri d'Atti.

5 *Ordiniamo, che il Giudice sia tenuto accodire nelle ore, e giorni soliti tenersi Corte in Casa del Governatore, come per prima si è ordinato.*

Terzo, in quanto alla nota delli Processi, che detto Giudice ha ordinato, che se li dia dal Mastro d'Atti.

5 *Ordiniamo; che il Mastro d'Atti dia al detto Giudice la nota di tutte l'informazioni.*

Quarto, in quanto alla doglianza del Giudice, che non se li portano li processi spediendi in tempo debito per poterli studiare.

6 *Ordiniamo, che il Mastro d'Atti porti li processi al Giudice, quando glie li domanderà per poterli vedere, e spedire, e'l Giudice li debbia spedire con tutta brevità, e'l Governatore invigili, e procuri la spedizione di quelli.*

Quinto, in quanto alla repugnanza, che tiene detto Giudice transigere gl'inquisiti.

7 *Ordiniamo, che non si possano da cotesta Corte fare, nè ricevere transazioni, nè composizioni, se non solamente nelli casi permessi dalle Regie Pramatiche.*

Sesto, in quanto alle pretensioni, che tiene il Giudice, che li Mastri d'Atti debbiano star senza cappello in sua presenza.

8 *Ordiniamo, che il Mastro d'Atti così in presenza del Governatore, come del Giudice stiano scoverti.*

Settimo, in quanto alla pretensione del Giudice, che li testimonj si debbiano essaminare in sua presenza.

9 *Ordiniamo, che quando il Governatore vuole intervenire nell'essame di quelli, si debbiano essaminare così in presenza sua, come del Giudice: E quando non voglia intervenire, possa farli essaminare col solo intervento del Giudice.*

Ed in tal conformità ordiniamo, che vi debbiate regolare, avendolo già avvertito al detto Giudice, che stia con tutta attenzione, e passi la dovuta corrispondenza con voi; E che siate onorato, come si conviene; di maniera, che si conseguisca la retta amministrazione della Giustizia, e beneficio pubblico.

Sed postquam occasio sese offert; in gratiam Tyronum breviter aliqua explananda duco circa hæc septem capita in suprascripta hac altercatione per Reg. Coll. Cons. decisa: De quibus septem capitibus, ut supra decisis, has septem infrascriptas quæstiones formabimus, singulas singulis aptando.

QUÆST. VIII.

SUMMARIUM.

ACtuarius in omnibus Regni Curiis potest querelas recipere, num.1.

Actuarius non potest recipere testes absque præsentia, vel mandato Judicis, alias non probant; Nec rei ex dictis depositionibus possunt torqueri, nec condemnari, n.2.

Actuario asserenti de mandato Judicis examinasse non creditur, nisi in scriptis de mandato constet, num.3. *verum, ut depositio dicatur facta coram Judice, sufficit, quod in actis dicatur coram Judice; licet non se subscripserit Judex*, num.17.

Si tamen non fuerit oppositum, & perveniatur ad sententiam forjudicationis, dicta sententia tenet, licet depositio testium sit facta per Actuarium absente Judice, nam invalidatur informatio, opponente Parte, num.4.

Limitatur in Actuariis M.C.V. quibus permittitur captura informationis, absque præsentia Judicis, n.5.

Limitatur quoque in Civitate Cavæ, Nuceria, & in tota quasi Provincia Terræ Laboris, & in nonnullis aliis Curiis, & stylo a Relegatione infra, num.6. & 8. *quo casu tenentur Actuarii statim relationem facere Officialibus*, num.16.

Stylus Curiarum in strictis quando valet, num.7.

Ter-

Tortura non infertur in delictis infra Relegationem, secus in delictis Relegationis, & ultra, num. 9.

Habilitatio per Palatium fit in delictis citra relegationem, num. 10.

Habilitatio, in quibus casibus fit in delictis ultra relegationem, num. 11.

Remissio offensi non valet, nisi fiat coram Judice ordinario, & ab eo sit subscripta, quod fallit in delictis citra relegationem, num. 12.

Pœna ultra relegationem est pœna mortis naturalis, vel civilis, vel membri abscissionis, num. 13.

Actuarius quando, & ubi potest recipere testes, absque præsentia, nec commissione Judicis, num. 14.

Relegationis pœna in Regno hodie non practicatur, sed in ejus locum damnatur ad actuale bellum, vel ad Præsidia classis, num. 15.

PRimum caput retroscriptæ quæstionis fuit in Reg. Coll. Cons. decisum, ut Actorum Magister possit querelas recipere, absque præsentia tam Gubernatoris, quam Judicis.

1 Hoc servatur in omnibus Curiis Regni; Et quod Actorum magister possit recipere querelas, disponit *Prag. 19. de offic. mag. just. §. 15. & 26.*

2 Respectu vero informationis capiendæ, regulariter Actuarius non potest recipere testes, absque præsentia Judicis, vel absque ejus mandato, ut concludit *Vincent. de Vita in suo repert. juris, verb. Actuarius non potest, fol. mihi 5. col. 1. Petra ad Gram. dec. 27. num. 8. Ursill. & Affl. dec. 417. num. 5.*

Adeo quod testes examinati per Notarium non in præsentia Judicis non probant, & ideo ex dictis depositionibus non potest reus condemnari, nec torqueri, *Clement. 1.* ubi *Gloss. de offic. deleg. Folter. pract. criminal. 3. part. rubr. & si confitebuntur num. 47. Guazzin. defens. 1. cap. 6. num. 2. Scial. in prax. forjud. cap. 4. num. 7.*

3 Et licet Notarius asserat in examine, de mandato Judicis examinasse; si non constat de mandato in scriptis, non creditur ipsi Notario, & successive receptio testium est invalida, ut decisum refert *Affl. decis. 317. Guazzin. defens. 32. cap. 17. num. 2.* licet contrarium dicat *defens. 1. cap. 6. num. 3.* sibi ipsi contrarius, & *Menoch. cons. 100. a nu. 44. usque ad 57.* concludit, quod si testes sint recepti per Actuarium, & non in præsentia Judicis, si ex dictis testibus sit processum ad sen-
4 tentiam forjudicationis, ipsa sententia forjudicationis tenet.

Et fere in tota Provincia Principatus citra, ubi multa officia Baronalia exercui, nullibi audet Actuarius recipere testes, nisi cum præsentia, vel cum commissione Judicis.

Quia opponente inquisito invalidatur informatio. Limita hanc conclusionem in Actuariis M. C. Vicariæ, quibus, & Scribis ordinariis permittitur capere informationes ex *Prag. 19. de offic. mag. justitiar. §. 15.*

5 Quæ Pragmatica non extenditur ad alias Curias inferiores ex diversitate rationis, nam in M. C. non admittuntur, nisi sine approbatione, procedente inquisitione de vita, & moribus, & peritia, ut dictat *Prag. 24. de Offic. Sacr. Reg. Cons. & Prag. 12. de officialibus.*

Et tam Actuarii, quam Scribæ ordinarii sunt viri insigniores in Magna Curia, quam in Curiis inferioribus, ubi omnis persona admittitur ad dictum munus, quantumvis imperitus, & improbus fuerit, nulla approbatione, nec inquisitione præcedente.

6 In hac vero Civitate Nuceriæ, & Civitate Cavæ, & fere in tota Provincia Terræ Laboris, & multis Curiis Regni, scio Actuarios valide recipere testes, & informationes absque præsentia Judicis, absque ejus commissione, prout mihi testati sunt omnes Actuarii veteres, qui multi sunt in hac Civitate, versati in omnibus Curiis Regni, cum ex hac Civitate exeunt omnes fere Actuarii Provinciarum, & Curiarum Regni, & de hac observantia testatur etiam *Danza de pugn. DD. tom. 1. tit. de offic. Actuarii n. 13.*

Quæ observantia in his locis, ubi Actuarii sunt in dicta possessione capiendi informationes, absque præsentia Judicis, potest fundari in stylo Curiarum introducto in his magnis Civitatibus ex multitudine informationum.

7 Et licet stylus Curiarum inferiorum in tantum valeat in quantum sit secundum jus. Nam si contra jus esset, non valeret, ut concludit *Caravit. in rit. 2. n. 23.*

Tamen hic non est absolute stylus, sed stylus consuetudine firmatus, & sic stylus præscriptus, qui valet, ut consuetudo, quæ etiam contra jus valeret, ut idem *Carav. ibidem & in rit. 37. n. 4.*

Et dum in dicta Civitate Cavæ viget dicta Consuetudo, prout in hac Civitate Nuceriæ, & in multis partibus Regni, ut supra dixi, & prætenderet Judex dictæ
8 Civitatis Cavæ uti abusum, & contra jus esse extirpandum. Fuit per Regium Collat. Consilium decisum, ut manuteneatur dicta consuetudo; quod Actuarius recipiat informationes absque præsentia Judicis; non tamen in delictis relegationis, & ultra relegationem, sed a relegatione infra.

9 Et merito ita fecit, quia in delictis relegationis, & ultra relegationem potest inferri tortura, & de magno agitur præjudicio, ut inferius dicemus.

Sed a relegatione infra agitur de levioribus delictis, in quibus non infertur tortura, *Scial. in prax. torq. reos, cap. 5. num. 9.* & merito in istis levioribus permittitur Actuario recipere informationes.

10 Insuper in delictis, in quibus venit imponenda pœna citra relegationem, fit habilitatio per palatium, *l. Divus, ff. de cust. reor. Cap. Regni, ab illa inchoandum. Novar. gravam. 112.*

11 At quando imponitur pœna relegationis, vel triremium, aut sævior; tunc non habilitatur reus per Palatium, nec per alias partes, tam tempore comparitionis, quam post carcerationem, nec etiam colore infirmitatis, sed curatur intra carceres; Verum si aliquæ circumstantiæ minorarent pœnam inspectis circumstantiis, & qualitate inquisiti, in plena banca, audito Fisco arbitratur Judex, ut disponit *Pragm. 8. quæ hodie est 6. de Offic. Magistr. Justit. §. 5. & 6.*

12 Prout etiam, licet regulariter remissio offensi non valeat nisi facta coram Judice Ordinario, & ab eo subscripta, ut *Pragm. 7. de composit.*

Tamen limitatur *d. Pragm.* in quibus delictis non venit imponenda pœna relegationis, sed citra relegationem, nempe simplicis exilii, vel pecuniariæ, aut similis, ut colligitur ex *pragm. 26. de Offic. Mag. Justit. §. 39. incip. Item se si fa querela*, & ex *Rovit. in Pragm. 1. de Privileg. Univers. concess. num. 1. & Novar. super utrisque Pragmaticis, ac in quæst. for. 68. num. 3. Scial. in prax. torq. reos cap. 12. num. 28. & in prax. forjud. cap. 24. num. 5. Danza tit. de remiss. cap. 1.* & istæ sunt causæ parvi momenti apud dictos Auctores intelligendæ, juxta *d. Pragm. 36. de offic. Magistr. Justit. ut supra.*

Et demum in gratiam Tyronum non omittam ad-
13 vertere, quod pœna ultra relegationem sævior, est pœna mortis naturalis, scilicet, quando vita amittitur.

Vel pœna mortis civilis, quæ est, quando amittit libertatem; quoniam servitus morti comparatur, quando quis libertate privatur, ut quando quis damnatur ad remigandum: Et quando imponitur pœna abscissionis membri. Nam dictæ pœnæ sunt ultra relegationem, & sunt de majori imperio, *Niger in cap. Regni, Si juste, num. 72. rubr. de appellat. a tormentis, fol. 138. Carrab. in tract. de gravam. M. C. V. num. 72.*

Et

Digitized by Google

Et multa alia permittuntur ratione modici præjudicii, quæ alias in jure sunt prohibita.

14 Itaque quando pœna est relegationis, vel ultra, nullibi potest Actuarius Curiæ inferioris testes recipere absque præsentia, vel mandato Judicis, ut ex retroscripta *decisione in primo capite*.

Quando pœna venit imponenda citra relegationem, scilicet, exiliaris, vel pecuniaria, aut similis, potest Actuarius recipere informationes absque commissione, & absque præsentia Judicis, in illis locis tamen ubi viget dicta Consuetudo, quod Actuarii recipiant informationes, ut diximus, & non alibi, ubi dicta Consuetudo non esset.

Imo dicta Consuetudo non habet locum, nisi in propria Civitate, & loco judicii. Nam si informatio esset capienda extra locum judicii per Casalia, & alia Oppida sibi subjecta; tunc omnino requiritur commissio, & ita servant quoque Reg. Audientiæ, quando mittunt Actuarios, vel Scribas extra locum ubi residet Reg. Audientia.

15 Nec omittendum est, quod Relegatio hodie raro practicatur in Regno, sed criminosi in locum relegationis condemnantur ad actuale bellum, vel ad præsidia clausa, ut *Crispus in pract. crim. lib. 1. cap. 3. tract. 9. cap. 25. num. 15. de fuga*.

16 Observandum denique dico illa verba decisionis v3. *Che nelli delitti citra relegationem possa il Mastro d'Atti pigliare informatione, con darne immediatamente notitia al Governatore, ed al Giudice, acciocchè possano dare gli ordini necessarj*.

Hoc idem dictat *Prag. 3. de Actuariis num. 6*.

17 Illud demum circa hoc primum caput dictæ decisionis advertendum duco. Quod depositio testium, ut dicatur facta coram Judice, licet non se subscripsit Judex, sufficit, ut in actis dicatur coram Judice, *Sansel. dec. 231. num. 8. Scial. cap. 4. num. 58. in praxi forjud.*

QUÆST. IX.

SUMMARIUM.

Interlocutoria fieri potest per Judicem domi, & ubique locorum, num. 1.

Sententia diffinitiva debet proferri in loco solito caussarum, alias est nulla, num. 2.

Judex tenetur assistere in ædibus Capitanei diebus, & horis solitis caussarum, dummodo ibi Curia regi soleat; secus ubi separatus est locus, in quo regitur Curia, num. 3.

Auditores an teneantur assistere Præsidi infirmo in expediendis negotiis, & caussis Tribunalis, num. 4.

Judex solus sine Capitaneo repræsentat Curiam pro Tribunali sedentem in casu infirmitatis, vel absentiæ, aut mortis, num. 5.

Infirmus habetur absens num. 6. *Et Præside infirmo Auditores expediunt negotia loco solito*, num. 7.

Auditores possunt regere Curiam Præside absente, num. 8.

Secundum Caput 7. *Quæstionis* fuit in Reg. Collat. Consil. decisum, ut Assessor assistat diebus, horisque solitis regi Curiam domi Prætoris, ut per prius.

Merito sic fuit decisum in Civitate Cavæ, ubi Curia regitur in ædibus Gubernatoris.

1 Nam licet interlocutoria fieri possit per Judicem domi, & ubique locorum suæ jurisdictionis; Tamen omnes caussæ terminari debent, in loco solito caussa-
2 rum, ibique jus reddere; & decisivas sententias proferre, alias sententia diffinitiva facta in loco non solito, ut in Villis, vel Casalibus est nulla, *Capibl. de Baron. tom. 2. cap. 17. num. 6. & in prag. 3. num. 230. tom. 1. Marant. in rubr. & deinde fertur sententia, num. 71. Scial. in prax. forjudic. cap. 12. num. 25.* quos refert, & sequitur *Scopp. ad Nicol. in prax. crim. num. 279. fol. mihi 134.*

3 Unde dum in dicta Civitate Cavæ locus solitus caussarum est domus, ubi prætor habitat; merito per Reg. Collat. Consil. fuit ordinatum, ut Assessor assistat die, & hora solita caussarum in ædibus Gubernatoris, ut per prius, non ratione, quia est domus Prætoris, sed quia ibi est Aula, in qua solitum est regi Curiam.

Quod etiam colligitur ex verbis dictæ *decisionis*, ibi; *Diebus, & horis solitis caussarum, &c.* Ergo tempore, quo non regitur Curia, non tenetur Judex assistere domo Prætoris.

Et ita servari debet in omnibus aliis Civitatibus, in quibus Curia solita est regi domi, ubi habitat Prætor.

In hac vero Civitate Nuceriæ, & aliis Civitatibus, ubi separatus est locus, in quo regitur Curia, non tenetur Judex assistere domi Gubernatoris, sed satis erit si diebus, & horis solitis caussarum se conveniant in dicto loco, ubi Curia regitur.

4 Sed quid in casu necessitatis, ut esset infirmitas talis, quæ non permitteret Gubernatorem venire ad locum ubi regitur Curia; Tunc si esset facienda sententia diffinitiva, vel quilibet actus, qui fit Curia pro Tribunali sedente, ut est ultima contumacia in criminalibus, ad evitandam nullitatem, quid agendum?

Dubium relinquit *Danza tom. 1. tit. de Offic. Auditoris, num. 56.* Ubi de Præside infirmo loquendo, examinatis hinc inde opinionibus, demum dicit varie fuisse observatum.

Quandoque enim Præsidem infirmum adierunt, Quandoque in Aula ipso absente caussa terminarunt, juxta varium sensum ipsorum Officialium.

Re verò perpensius examinata per hoc dilemma resolvitur dubium *Danzæ*; Aut enim sunt diffiniendæ caussæ, vel contumaciæ accusandæ, certe si non in Aula solita, sed in ædibus infirmi prætoris fuerit lata sententia diffinitiva, vel contumacia vocata, nullitatis vitio laborabit: cum reus posset dicere, utique si hoc actum esset in Aula solita caussarum, ibi præsto fuissem; Et hæc mutatio decidendi caussas in alio loco, quam solito, ubi majores nostri jus reddere soliti sunt, merito parit nullitatem, ut supra tradidimus ex *Capiblanc. & aliis*, qui alias esset ad libitum Officialium vocare contumacem, & sententias proferre nunc in uno, nunc in alio vico Civitatis, in fraudem; & damnum litigantium.

Aut erit interloquendum, vel de aliis negotiis Curiæ tractandum, quam de contumaciis, vel diffinitivis sententiis; tunc indistincte Assessor interloquitur semper Prætore absente, & dictæ interloquutoriæ fiunt per Judicem tam in Curia, quam in domo absque præsentia Prætoris, sicuti Judices M. C. Vic. provident domi, vel in ipsa M. C. interloquendo sine Regentis præsentia, & ita Auditores sine Præsidis præsentia, & ita passim observamus.

Dilemma itaque erit, quod si de interlocutoriis loquamur, Prætorem infirmum adire opus non habet Judex, eas enim per se solus expedire potest.

Si de contumaciis diffinitivis, aliisque actibus quæ necessario Curia pro Tribunali sedente expediendæ erunt, & consequenter cum præsentia Præsidum, vel Prætoris; tunc actus expleri alibi non potest, nisi in loco solito caussarum, ut supra diximus.

Et dum Prætor, vel Præses est infirmus; infirmitas tanquam caussa necessaria excusat. Unde licet per substitutum Officialis exercere prohibeatur, ut late per nos in *quæst. 7.* tamen ex caussa necessaria, ut est infirmitas, potest substitutus exercere, ut in d. *quæst.* diximus.

5 Et-

5 Et propterea solus Judex tunc repræsentat Curiam pro Tribunali sedentem, ob absentiam necessariam, & involuntariam Gubernatoris, prout in casu mortis, ut in *d. qu.6.* late diximus.

Nec obstat, quod sit in eodem loco jurisdictionis, quia infirmitas facit obesse, ac si ibi non esset.

Infirmus enim large appellari potest absens, ut voluit *Alex. in l.1. post num.59. ff. de offic. ejus, cui mandata est jurisd.* quem sequitur *Rovit. in pragm. 2. de admin. num.* 10. qui *num.* 7. & 8. dixit impedimentum infirmitatis æquiparari impedimento necessariæ absentiæ, juxta *gl. in l. quæsitum, in verb. judicatum est de re judic.* & ibi *Bartol. num.1.* iterum *Bart. in l. fin. num.4. ff. de publ. judic. Jas. in §. rursus, num.3. instit. de action.* & probatur *in l. si longius in princ. ff. de judic. l. aut si valetudinem, ff. de jur. codicillorum.*

6 Et *d. Rovit.* subjungit *num.9.* quod impedimentum infirmitatis comprehenditur sub impedimento absentiæ, *Afflict. in Constit. de quæstion. num.5. in 5. notab.* quem sequitur *Sforz. Odd. de restit. in integrum par.1. qu.11. art.6. num.16. & 19. Rebuff. tom.3. Constit. Gall. tit. de recus. art.6. num.* 12. & conferunt alia tradita per *Rovit. ibidem in d. Pragm.2. de Administrat.*

Sed his circumscriptis in Regno, credo, hanc Conclusionem non esse dubiam, prout *Danza* reliquit, qui poterat citare pro decisione dicti sui dubii *Pragm. 7. de offic. Justit. §. 2.* Ubi statuitur; Quod non ob-
7 stante impedimento Præsidis, non exeuntis in locum, ubi regi solet Curia, Auditores uniantur in loco solito horis solitis, & non impediatur expeditio caussarum, & aliorum negotiorum, audito (ut solet) fisco, & quod Gubernator non possit impedire dictos Auditores in caussis expediendis, eo quod ipse Gubernator est impeditus venire ad locum solitum.

Et finis dictæ sanctæ sanctionis est, ut in principio ipsius habetur. Quia Reipublicæ interest, ne justitia retardetur, & quia fuit aliquando retardata expeditio pauperum carceratorum.

8 Et quod Auditores possint regere Curiam Præside absente, tenet etiam *de Leonardis cap.3. num.43.* quem sequitur *Scialoy. cap.33. de for. offic. num.376. in fine.*

Et licet *d. pragm.7. de Offic. Justit.* loquatur de absentia Præsidis, dico, quod (ut pluries repetitum est) ex identitate rationis, ne justitia retardetur, extensio fit etiam in casibus exceptis, *cap. cum dilecta, vers. nos igitur, extr. de confirm. util. & inutil.*

Et casus similes includuntur in dispositione, etiamsi adessent dictiones taxativæ, *l. ob as, C. de præd. minor.*

QUÆST. X.

SUMMARIUM.

Actorum Magistri conficere debent quinternum de omnibus interesse Curiæ tangentibus, & omni die Regenti, vel Advocato Fisci notificare, num.1.
Assessor cogit Actuarium ad consignandam notam informationum, num.2.

Tertium Caput 7. *Quæstionis* fuit in Regio Collat. Cons. decisum, ut Actuarius notam informationum Assessori consignet.

1 Consonat hæc decisio cum *Prag. 4. de Actuariis num.6.* mandante idem per hæc verba, v3. *Ut Actorum Magistri debeant conficere quinternum de omnibus, & singulis actis occurrentibus, interesse Curiæ tangentibus, & omni die de sero, quæ occurrerint, Regenti ipsius Curiæ, seu Advocato Fisci notificare, ne fiscalia negotia in longum protrahantur, nec subtrahantur, & defraudentur, atque occupentur.*

2 Ideo Assessor cogit Actuarium ad sibi consignandam notam informationum ex caussa in *dicta Prag.* expressa, ne fiscalia negotia in longum protrahantur, nec subtrahantur, & defraudentur, atque occupentur.

Cum sit destinatus ad assistendum pro justitia ministranda, & peccaret peccato negligentiæ, si obdormiens esset in munere suo.

QUÆST. XI.

SUMMARIUM.

Citatio ad informandum relaxari non potest, nisi visa prius informatione per Judicem, num.1.
Sententia non est ponderata, quæ nimis est festinata, & præcipitanter lata non valet, num.2.

Quartum caput 7. *Quæstionis* fuit in Regio Collat. Cons. decisum, quod Judex statim habeat processus; quando illos petit, ut mature possit ad expeditionem illorum procedere.

1 Hoc 4. Caput est decisum uniformiter cum *Pragm. 39. de Offic. Magistr. Justit.* Quæ mandat non posse relaxari citationem ad informandum, nisi visa prius informatione per Judicem, ut concludit etiam *Episc. Ricciut dec.604.* & decisum refert *Vivius dec.121.*

2 Nam ex temporis brevitate non præsumitur cognitum de caussa, nec Judex instructus, & tempore indigemus, ut aliquid mature agamus, *Muscat. part. 7. Glos. condemnando num.29.* ubi *num.31.* dicit, quod sententia non est ponderata, quæ nimis est festinata; & præcipitanter lata non valet.

QUÆST. XII.

SUMMARIUM.

Compositio, & transactio quid differant, num.1.
Compositio fieri non potest, ubi crimen non est probatum, alias tenetur de extorsione, num.2.
Cautela ne Officialis tali casu teneatur in syndicatu, num.3.
Transactio fit, ubi de crimine non liquet ratione dubii, num.4.
Commutatio, & transactio fieri non potest ab Offic. Reg. in delictis, ubi imponitur pœna mortis naturalis, vel civilis, vel mutilationis membri, sed debet consulere Proregem, num.5.
Officiales Baronales non possunt componere, & transigere præter delicta exceptuata, num.6.
Transactio, & compositio est gratia cum justitia commissa, num.7.
Transactio, & compositio fieri non potest absque partis offensæ remissione, num.8.
Remissio partis offensæ non requiritur, ubi non adest offensio realis, etiamsi interficiat equum illius, quem interficere volebat, num.9.
Remissio requiritur in committente falsitatem, num.10.
Inter Nobiles non requiritur remissio, sed sufficit reconciliatio, num.11.
Formula decreti inter Nobiles rixantes; dicto num.11.
Remissio Partis non requiritur, quando persona offensa est incognita, vel si casualiter sit factum delictum, vel offensus dederit caussam rixæ, num.12.
Pœna arbitraria potest per Baronem componi, transigi, & aggratiari absque Partis remissione, cum clausula salvo jure offensi, num.13.
Transactio, & compositio fieri potest super incidente absque partis remissione, ut in pœna spreti mandati, fidejussionis accusatæ, in pœna ducatorum mille pro ictu scoppictæ, in exilio fracto, num.14.
Sententia non potest proferri cum reservatione moderandi, vel commutandi pœnam, num.15.
Sententia in delictis levibus potest fieri alternative, ut

Digitized by Google

exulent, vel solvant, num. 16.
Baro ante sententiam potest aggratiare, vel componere, aut transigere delinquentes, qui habent Partis remissionem, secus post sententiam, sed datur cautela, ut possint post sententiam quoque id agere, num. 17.
Pœna simplicis exilii quæ sit, num. 18.
Relegationis pœna quæ sit, num. 19.
Deportatio quæ sit? & an hodie sit in usu, num. 20.

QUintum Caput 7. *Quæstionis* fuit in Reg. Collat. Consil. decisum, ne recipiantur transactiones, nec compositiones, nisi tantum per *Reg. prag.* permissas; Hinc in gratiam Tyronum enucleandum duco.

1 . *Compositio, & transactio*, passim dicta vocabula confunduntur, & idem sonant, & pro eodem ponuntur, *l. ab accusat. ff. ad Turpill.* ita *Carav. in rit. 176. num. 2. & 3.* Tamen revera compositio differt a transactione, ut docet idem *Carav.* ibidem ex mente *Lucæ de Penna in l. 1. C. de desert. lib. 12. & Muscat. in prax. crim. de vulneribus letalibus, &c. & curatis pœnis num. 21.* Nam compositio dicitur pœnæ commutatio, & succedit in locum pœnæ substinendæ, quæ propterea fieri non potest, ubi delictum non est certum, quia nec etiam est certa pœna, quæ esset infligenda.

2 Ideo Judex componere non debet, nisi ubi crimen est probatum; aliter tenetur de extorsione, seu concussione in syndicatu, ex *text. in l. 2. §. fin.* juncta *glos. cum l. sep. ff. quod metus causa, & Pur. in verbo compositio, §. an si est num. 5. Carav. in d. rit. 276.*, ubi *num. 4.* docet cautelam, ut Officialis faciat, quod
3 inquisitus confiteatur se culpabilem, & se remittat gratiis Curiæ, vel petat se admitti ad tolerabilem compositionem, & ita inquisitus non poterit de compositione conqueri.

4 Transactio autem non succedit in locum pœnæ, nec dicitur pœnæ commutatio, sed fit ratione dubii ad evitandos dubiosos litis eventus, sumptus, & expensas, & fit transactio, ubi de crimine non liquet ratione dubii, ut dicitur in *l. 1. ff. de transact.*

5 Ideo cum in *pragm. 2. de composit.* quæ incipit *Insperata*, de qua meminit *Carav. in rit. 272. & 276.* prohibeatur Officialibus Reg. componere inquisitos, ubi esset imponenda pœna mortis naturalis, vel mutilationis membri; Officiales ad evitandam *d. pragm.* componebant per viam transactionis; tamen in rei veritate erant compositiones, quia delicta constabant; Propterea ad supplicationem Fiscalis Salerni fuit ordinatum per literas registratas in Cancellaria, quod commutatio pœnæ in d. delictis, ubi pœna est mortis naturalis, vel mutilationis membri, non fiat, neque per viam transactionis, & hæc est *Pragm. 4. sub eod. tit. de composit.* & in alia compilatione est *3. de composit. emanata anno* 1556.

Postea autem supervenit alia *Prag.* per quam prohibetur tam Reg. Audienciis, quam Reg. Curiis, ne componant delicta, ubi imponitur pœna mortis naturalis, vel civilis, mutilationis membri, aut remigationis, aut alia quæcumque corporalis pœna afflictiva, sed solum in pœnis exilii simplicis, præcedente tamen partis remissione; alias ultra nullitatem Auditores, Capitanei, & Judices incurrunt in pœnam inhabilitationis ad alia officia, & in aliam pœnam corporalem declarandam, ut in *Pragm. 10. de offic. judicis n. 13.* vulgo dicta, *delli 89. capi*, edita *anno* 1616.

Et ideo in dictis delictis Officiales Regii non possunt componere, neque transigere, sed debent consulere Proregem, quando justissima inesset caussa transigendi.

In aliis vero delictis levioribus, ubi non est pœna corporis afflictiva, sed simplicis exilii, bene possunt Officiales Regii componere, & transigere, prævia partis remissione, ut supra dictum est.

Et propterea in dicto quinto Capite ordinavit Reg. Coll. Cons. quod Regia Curia Civitatis Cavæ non recipiat transactiones, nec compositiones, nisi in casibus tantum per *Reg. Pragm.* permissis.

6 Officiales vero Baronales possunt in omnibus delictis, præter aliquos exprese exceptuatos, componere, & transigere, quia in dicta ordinatione non comprehenduntur, & sufficit, quod Baro consulatur. Delicta exprese exceptuata sunt, sodomia, blasphemia Dei, vel B. Virginis & alia per nos notata in nostra *prax. crim.* quam brevi dabimus prælo.

Ideo in hoc largiores habent habenas Curiæ Baronales, ex quatuor literis arbitrariis Baroni concessis, ut concludit *Mansonius de contrer. ban. qu. 16. nu. 22. ex Carav. rit. 272. num. 7. Foller. super d. pragm. de composit. Campagna in cap. ad perversorum nu. 10. & cap. 221. num. 28.*

7 Et altera ratio adduci poterit. Quia a Prorege non impeditur Baro, quin faciat gratiam vassallis, ita quoque non impeditur recipere transactionem, vel compositionem, nam transactio, & compositio delicti est gratia, cum justitia admista, *Novar. gravam. 14. tom. 1. num. 5.*

Et ut Tyrones sciant, quando a *Reg. pragm.* est permissa compositio, & transactio, prout Reg. Collat. Consil. ordinavit in dicto quinto capite; Est etiam sciendum, quod

8 Transactio nulla, neque compositio fieri potest absque Partis offensæ remissione; novissime cautum est in Regno in *pragm. 2. & 4. de composit.* & antea in *rit. M. C. V. 275. Gram. cons. 34. Novar. gravam. 12. tom. 1.* licet ut *de Luca ad Franch. obs. 370. num. 3.* observavit, quod ex *rit. M. C. 274.* habetur compositionem fieri posse salvo jure Partis, attamen idem de *Luca* concludit, hoc esse correctum ex sententia *Carav. in rit. 272. de Ponte de potest. Proreg. tit. 1. §. 4. nu. 7. de Marin. ad Revert. obs. 238. n. 1.*

9 Verum in delictis, ubi non adesset offensio realis, poterit fieri transactio, & compositio, etiam parte non remittente, & ita communis observantia hodie viget, & decisum pluries refert *Thor. in compend. verb. Remissio sive exculpatio ejus, fol. 557. col. 1. tom. 1. Novar. tom. 1. grav. 12.* exemplificatur in emissione ictus scoppictæ citra offensionem personæ, *Tasson. de anteph. vers. 3. obs. 4. nu. 104. & 240.* quem citat, & sequitur *de Luca ad Franch. observ. 370. n. 3.*

Quod amplia, etiamsi ex ictu scoppictæ interficiat equum illius, quem interficere volebat, quia non dicitur offensio in personam, ita *Scial. in prax. for. jud. cap. 24. n. 31. ex Rovit. Prag. 11. n. 9. 11., & 16. & Thor. in compend. decis. tom. 2. verbo Remissio, fol. 575. & tom. 3. sect. 3. verbo Remissio fol. 87. col. 1. & 2.* De hoc tamen dicto ego satis dubito, quia ex sola interfectione equi, mihi videtur necessaria remissio injuriæ jam illatæ, tu tamen cogita.

10 Sed hæc Conclusio limitatur in committendo falsitatem aptam ad nocendum Titio, licet non sequatur interesse Titii, quia hoc casu requiritur Partis remissio; ita *ex Rovit. prag. 4. de falsis, & in dec. 2.*

11 Insuper non omittendum existimo, quod si offensio facta fuerit inter Nobiles, qui deinde se conciliassent, tunc recipi potest transactio, vel compositio, & Baro gratiam facere potest, remissione non facta, quia ipsa reconciliatio loco remissionis habetur, & tunc fit decretum, stante pace sequuta, ac solutis ducatis .... Baronali Cameræ, pro causa tali non molestetur; vel stante pace sequuta gaudeant gratia, &c. *ex Novario gravam. 232. tom. 1. Sesse dec. 101. & in tract. de inhibit. cap. 1. §. 5. Rovit. prag. 11. de abolit. & in prag. 8. de composit. Capibl. pragm. 6. num. 52. tom. 1.*

12 Pro-

Digitized by Google

12 Præterea, quando persona offensa est incognita; vel si casualiter factum sit delictum, & pars offensa obstinate nolit remittere, vel si pars offensa dederit caussam rixæ, non requiritur remissio, ita *de Luca ad Franch. obser. 370. num. 3.* post *Guazzin. cap. 3. def. 34. num. 5.*

13 Item quando ex delicto venit imponenda pœna arbitraria, absque partis remissione transigi, & componi potest, & a Barone etiam aggratiari, cum reservatione jurium partis offensæ; ita *Scial. in prax. for. judic. cap. 4. num. 32. ex Sanfelic. decis. 53. num. 40. & decis. 310.*

14 Item quotiescumque compositio, vel transactio non fit super delicto principali, sed super aliquo incidenti. Nam super incidenti fieri potest absque partis remissione, & a Barone fieri potest gratia, puta in contraventione mandati, aut fidejussionis, vel pro pœna contumaciæ, & pro pœna ducatorum mille statuta pro ictu scoppictæ; In his, & similibus Baro absque Partis remissione gratiam facit; Et si quis rumpat exilium, pro fractura exilii, absque remissione Partis offensæ, potest reus aggratiari, componi, & transigi pro pœna fracti exilii, *Scial. ubi supr. Carav. rit. 272. n. 2. & Sanfel. ubi supr. Capibl. de Baron. Prag. 6. Guazzin. def. 34. cap. 2. num. 5.* quos sequitur *de Luca ad Franch. obs. 378. num. 3.*

At commutatio pœnæ exilii in pecuniariam fieri non potest absque Partis remissione. Quia tunc non est incidens, sed principale delictum, *Dom. Cons. Rosa tom. 1. suæ prax. crim. cap. ult. num. 19.*

15 Quod tamen intellige, ut hæc potestas transigendi, & componendi in Curiis Baronalibus sit penes Baronem, & a Barone ordinetur, & dependeat, non autem ab Officialibus Baronis, quibus expresse est prohibitum, ut pro pœnis fiscalibus non possit eas remittere, nec etiam in sententiis reservare potestatem moderandi, vel pœnam commutandi, vel minuendi *ex Prag. 25. seu finali de Baron. & ex Carav. rit. 272. num. 9. Tasson. vers. 3. observ. 4. n. 240. De Luca ad Franch. observ. 370. n. 4.* licet de jure communi poterat reservari dicta potestas, ut *gl. in l. labeo, §. 1. ff. familiæ erciscund. & Bald. in auth. interdicimus, C. de Episc. & Cleric.* & sic servant Curiæ Ecclesiasticæ.

16 Possunt tamen Barones non obstante *d. prag.* in caussis minimis decernere, ut exulent, vel solvant, ita *de Ponte de potest. Prorep. tit. de divers. provis. fieri solit. §. 4. n. 15. de Luca ad Franch. obs. 370. nu. 3.* sed non omittendum, quod Barones hanc potestatem aggratiandi, & componendi habent, ubi partis remissio adest ante sententiam, non autem post, nisi ex privilegio haberent etiam post sententiam, ut habet Ill. Princeps Bisiniani, & Ill. Dux Martini, vel ubi Baro habet primas, & secundas caussas, quia tunc si a sententia fuerit appellatum ad secundas caussas, appellatione pendente in eadem sua jurisdictione secundarum caussarum, potest aggratiare; secus si appellatum sit ad Regias Curias, *de Luca ad Franch. obs. 370. n. 3. ex Tasson., Capibl. dict. pragm. 6. num. 34.* & alii ibi, quicquid ante dixerat *Afflicta cap. 1. de Vassal. decrepit. ætat. num. 139.* qui negat licere Baroni post sententiam, licet pendente appellatio.

17 Idem erit si dicatur de nullitate processus post sententiam, potest componi, & aggratiare, idem *de Luca d. obs. 370. in fin. Guazzin. def. 30. cap. 1.*

Tandem notatu dignum existimavi, quod dum *Reg. pragm.* permittit Regias Curias posse componere delicta, ubi veniret imponenda pœna simplicis exilii; Poterunt Tyrones dubitare, quid denotet illud adjectum *simplicis*, dum absque illo adjecto sat erat dicere pœna exilii.

Et ut omnem dubietatis nebulam in Tyronum gratiam tollamus, est sciendum, quod nomen exilii ita large *DD.* aliquando sumere soliti sunt, ut confun-
18 datur cum relegatione, & deportatione, ut per *Caball. cas. 146. num. 14. Bajard. ad Clar. in qu. 61. n. 1. Guazzin. def. 33. cap. 27. n. 24.* relati per *Crispum in tract. 9. de fuga lib. 1. cap. 5. n. 7.*

Et relegatio ipsa aliquando sumatur pro exilio, ut in *l. Relegatorum, §. his qui ff. de interd. & releg.*

At ne in *d. pragm.* sic large sumatur, dixit cum illa modificatione *simplicis*, ut accipiatur secundum subjectam materiam in sua vera, & stricta significatione, juxta decisionem Sacr. Cons. apud *Tappia* 10. *num. 49.*

Exilium itaque simplex est, quando alicui certa Civitas, vel Terra, aut certa Provincia, vel etiam totum Regnum interdicitur, sive ad tempus, sive perpetuo, liberis ei relictis aliis locis non expressis; præter tamen illa loca, quæ in consequentiam exilii veniunt, ut locus delicti, propria Patria, & Civitas Metropolitana illius Regni, quæ dicitur communis patria, ubi residet Princeps, ut in nostro Regno Neapolis, ita DD. per *Text. in l. Relegatorum, §. constitutum, ff. de interdictis, & relegat.*

19 Relegatio est, quando certus locus, sive Insula reo assignatur in incolatum, & cætera cuncta loca ei interdicuntur, sive ad tempus, sive perpetuo, quæ Insula non declaratur per Judicem, sed relinquitur declarando per S. E. Sed hodie raro relegatur; nam potius condemnatur ad actuale bellum, vel ad præsidia clausa, ut diximus in *quæst. 8. num. 15.*

20 Deportatio est, quando certa Insula assignatur non ad tempus, sed semper in perpetuum.

Deportatio itaque irrogatur numquam ad tempus, sed semper in perpetuum, & in hoc differt Deportatio a Relegatione; Nam

Relegatio ad libitum Judicis, vel ad tempus, vel perpetuo irrogatur, & Deportatio numquam ad tempus, ut supra, ut in *l. relegatur, §. hæc est ff. de interd. & releg. Menoch. cas. 330. n. 3.*

Deportatio vero hodie recessit ab Aula, & licet *Capyc. decis. 140.* dicat in nostro Regno vigere, quia adsunt insulæ, tamen videmus quotidie in locum Deportationis subrogari perpetuos carceres in castris, forsan ob majorem securitatem, ut annuit *Crispus d. tract. de fug. cap. 5. num. 5.*

Ex his credo sufficienter esse explicatum illud adjectum in *Reg. pragm.* expressum, vz. *Simplicis exilii*, & sufficienter explicatum *cap. quintum decisionis dictantis, ut Judex Curiæ Civitatis Cavæ, transigat, & componat in casibus tantum per Reg. pragm. permissis.*

Multa alia remanent mihi super hoc capite explananda, sed scopus meus cum sit enucleandi tantum, ne Gubernator ponat falcem in messe Assessoris, & Assessor in messe Gubernatoris, & faciant, non quod ab aliis fit, absque perscrutatione, an bene vel male fecerint, cum non, quod ab aliis fit, sed quod fieri debet, perscrutandum sit; Ideo huic *Quæstioni* finem impono, & transeo ad sextum caput decisionis.

QUÆST. XIII.

SUMMARIUM.

Actuarius tenetur nudatum caput tenere, tam coram Capitaneo, quam coram Judice, num. 1.

Reverentia est præstanda Officialibus, tam in itinere, quam ubique ab omnibus, etiam post finitum officium, num. 2.

Birretum subditi non salutantis Officialem, ipse Officialis projicere potest & pedibus conculcare, num. 3.

Non salutans Officiales punitur, num. 2. & 4.

Officiales honorandi sunt etiam a parentibus, etiam a Principe, etiamsi præservi sint, num. 5.

1 SExtum caput fuit in Reg. Collateral. Consil. decisum, ut Actuarius tam in præsentia Gubernatoris, quam Judicis assistat nudato capite; & ratio de-
2 decisionis esse potuit, quia adeo honor, & reverentia est præstanda Officialibus tam in itinere, & deambulando, quam ubique, ut non salutans Officialem, possit puniri arbitrio Judicis, *Carav. rit. 5. in fine, Carrab. singul. 223.*

Et dicta reverentia præstari debet ab omnibus, etiam post finitum officium durante sindicatu, *Carrabba d. sing. 223.*

3 Imo potest biretum subditi non salutantis Officialem ipse Officialis projicere in terram, & pedibus conculcare, *Vincent. de vita in sua repet. Juris, verb. Officialis Justitia, fol. mihi 198. col. 2. ex Giurb. in crim. cons. 38. Novar. de grav. vassall. grav. 348. tom. 1. Gallupp. in prax. civil. par. 1. cap. 1. num. 18.*

4 Et omnes debent assurgere, & salutare, caput discooperire, & verba civilia proferre, alias pœna arbitraria puniuntur, *L. cum salutatus, & ibi glos. verbo processisset, C. de no. pass. Bovadilla in politic. lib. 2. cap. 18. Gratian. discept. 284. & late Capibl. sing. 74. n. 166. & sing. 295.*

5 Adeo quod etiam parentes tenentur reverentiam eis præstare, uti Officialibus, licet in domo pater sit major, *L. ille a quo §. cum seqq. ff. ad Trebell.*

Et a Principe met sunt honorandi, ut *in l. nihil Cod. de Palat. Sacr. largit. lib. 12. & in l. fin. Cod. de Consul. lib. eod.* ibi: *Qui a nobis loco patris honorantur, & Tiraq. de nobil. cap. 28.*

Et adhuc si protervi essent, honorari debent, quia dignitas, & non persona attenditur, *Bovadill. in sua politic. cap. 1. num. 15.*

Et quod honor, & reverentia debetur de jure Officialibus, habemus *text. in l. 2. C. de offic. Præfect. Prætor. lib. 12.* ibi: *Sit sedes Prior, locus conspicior, loquendi, & decernendi facultas, & text. in l. ex agentib. C. de Princip. agent. in reb. lib. 12. Lommena honorem, C. quando provoc. non est nec.*

QUÆST. XIV.

S U M M A R I U M.

TEstium dicta sunt scribenda, prout ab ore ipsorum proferuntur, num. 1.

Testes sunt recipiendi coram Judice, & non coram Capitaneo, verum si Capitaneus voluerit intervenire poterit, num. 2. *& ratio assignatur,* num. 5. *&* 6.

Judex debet videre quo vultu, qua trepidatione testes loquantur, num. 3.

Testium fides quanta sit, arbitrarium est Judici, num. 4.

Practica perfecte haberi non potest, nisi habeatur optima Theorica, num. 5.

IN septima *Quæst.* legitur septima, & ultima controversia habita inter Judicem, & Gubernatorem Civitatis Cavæ in recipiendis testibus, & capiendis informationibus. Nam fuit dubitatum apud Reg. Collat. Consilium, an informationes, & testes essent recipiendi coram Gubernatore sine interventu Assessoris, an vero coram Assessore sine interventu Assessoris, an vero coram Assessore sine interventu Gubernatoris?

1 Ratio dubitandi fuit, quia postquam per Assessorem est factum decretum, ut capiatur informatio, dicta informatio videtur capienda coram Gubernatore potius, quam coram Assessore, nam in depositionis actu nullum aliud requiritur consilium Doctoris, cum dicta testium recipienda, & scribenda sint simpliciter, prout ab ore testium proferuntur; & interventus Assessoris non est necessarius, nisi quando ab ipso Gubernatore desideratur.

At hac dubitandi ratione non obstante, prætendebat Judex dictæ Civitatis Cavæ, ut omnino testes reciperentur cum suo interventu.

2 Et per Reg. Collat. Consilium fuit decisum ad beneficium Judicis, cujus interventus fuit æstimatus semper necessarius; verum ubi Gubernator voluerit intervenire, testes sint recipiendi tam coram Gubernatore, quam coram Judice.

Et merito ita decisum fuit, nam Judex, & non Gubernator judicabit post captam informationem, & ut possit bene judicare, debet videre, & audire viva vo-
3 ce, quo vultu, qua trepidatione testes loquantur, ut concludit Jurisprudentissimus *de Luca ad Franch. observ. 366. num. 4. per text. in l. de minore, §. plurimum, ff. de testibus.*

4 Et arbitrarium est Judici, quanta fides adhibenda sit testibus, *l. 3. §. ideoque ff. de testib. Ant. de Butr. in cap. literis de probat.*

Et hoc arbitrium melius oritur ex interventu ipsius Judicis videntis, & audientis aspectum, & modum, quibus testes eorum dicta proferunt.

Alia quoque ratio dictæ decisionis potuit esse, quia dum ut plurimum Gubernatores, ubi Assessores assistunt, non sunt legalis facultatis periti, & facili modo ab imperio forent interrogatoria suggestiva, aut alia nullitas, & defectus in informationibus committeretur, prout quotidie experimur.

Nec obiiciatur, quod possent informationes sine Assessore bene capi per Actorum Magistros peritissimos; vel etiam quando Gubernator esset peritus.

Nam cum raro contingat, ut Gubernator, vel Actuarius ita peritus reperiatur in Curiis inferioribus, & frequentius accidit, ut imperitia Gubernatoris Idiotæ, & Magistri Actorum non concipiant informationes optimo, quo oportet, modo; Ideo lex adaptatur ad ea, quæ frequentius accidunt.

Hinc praxis inolevit, ut si Judex perpendens qualitatem informationis, & diligentiam, ac habilitatem Gubernatoris, vel Actuarii solet permittere, ut testes recipiantur absque ejus interventu, sed vel cum interventu Gubernatoris tantum, vel etiam a solo Actuario prævia commissione in delictis ultra relegationem, juxta per nos tradita in 8. *Quæst.*

Actuarius enim, & Gubernator Idiota licet peritissimi, & versatissimi essent in capiendis informationibus, non possent in omnibus delictis requisita informationis pernoscere.

5 Non enim potest perfecte haberi practica, nisi habeatur optima theorica.

Regulariter enim non poterit bene concipi informatio, nisi investigetur prius theorica, quibus excusationibus poterit defendi; quibus circumstantiis poterit aggravari delictum? & quæ requisita debeant probari, ut ad punitionem deveniri possit. His cognitis facilis erit practica bene concipiendi informationes; sed hæc in aliquibus delictis etiam a practicis
6 ignoratur, & ideo Arbitrio, & Judicio Assessoris remittitur, quando ejus interventus judicatur necessarius, & quando non. Et interventus Gubernatoris nunquam a Reg. Coll. Cons. fuit judicatus necessarius, solum in dicta decisione fuit judicatum non esse denegandum, si ipse Gubernator voluerit intervenire.

Necessarius merito fuit judicatus interventus Assessoris, ne ex defectu informationis non rite conceptæ, vel remanerent delicta impunita, vel delinquentes in punitione remanerent gravati.

QUÆST. XV.

S U M M A R I U M.

JUdex, an Officialis Idiota præcedere debet, num. 1.

Prorex habet primum locum, & Reg. Collateral. Consiliarii secundum locum in subscribendo, num. 2.

Ego

Proregens M.C.V. subscribit in primo, & digniori loco, & Judices in secundo loco, & ita Præses Provincialis, cum Regiis Auditoribus, num.3.

Assessor, & Consultor debet subscribere in secundo loco post subscriptionem Officialis Idiotæ in actis judicialibus, secus in extrajudicialibus, num.4.& 7.

Usurpare locum sibi non competentem laudabile non est, num.5.

Papa licet ex infimis parentibus ortus sit, tamen ratione Pontificatus omnibus Monarchis antecellit, num.6.

Officialis Idiota, quas scripturas firmat, & expedit sine Assessore, num.8.

Praxis votandi per consultorem, num.9.

Praxis extendendi vota Consultoris in Curia Capitanei Idiotæ, num.10.

Formula decreti, quando Consultor est præsens in loco Judicii, num 11.

Formula voti, quod fit a Consultore absente, num.12.

Votum Consultoris absentis, nec extensum formiter per Officialem Idiotam, non habet vim sententiæ, sed vim consultivam tantum, num.13.

Formula extendendi vota Consultoris, num.14.& 16.

Maranta, & Follerius *declarantur*, num.15.

Officialis, qui exercet utrumque munus Gubernatoris, & Judicis debet expresse subscribere, se esse non solum Gubernatorem, sed judicem quoque, num.17.

Decreta quibus temporum intervallis proferri debent? alias sunt nulla, num.18.

Monitio ad sententiam circumducta, & expirata dicitur post mensem, num.19.

In M.C.Vic.& Sac.Reg.Cons. durante biduo post quamlibet citationem non proceditur, sed lapso biduo proceditur ad actus incumbentes, secus in aliis Curiis Regni, ubi sequenti die post primam Curiam potest procedi, num.20.

In prima citatione, quæ fit in principio litis, non attenditur biduum ut supra, sed peremptorium quinque dierum, & traditur praxis accusandi contumacias, num.21.

Contumaciæ non accusantur in causis civilibus contra habitantes in loco Judicii in Tribunalibus Neapolitanis, sed solum contra cæteros, secus in Curiis inferioribus Regni, in quibus accusantur etiam contra habitantes in loco judicii, eod.num.21.

Diversa praxis servatur in Sac. Reg. Cons., diversa in M.C.V., & diversa praxis in aliquibus Curiis Regni in accusandis contumaciis, & traditur dicta diversitas, num.22.

Citatio sive clausula peremptorie, &c. *non valet, intellige in criminalibus, non in civilibus*, d.num.22.

Praxis servanda in Curiis Ecclesiasticis, num.23.

ULtimo restat differendum de subscriptione facienda
per Capitaneum, & Consultorem, & de aliis circa
præcedentiam, in quibus vidi nonnullos Doctores
juvenes errare, putantes se uti Judices ob Doctoratus
dignitatem debere præcedere, tam in sedendo, quam
in ambulando, & in subscribendis sententiis; maxime
in locis, ubi Locumtenens, vel Capitaneus est infimæ
conditionis; At quia in officiis publicis non inspicitur
majoritas conditionis, quæ uti privatus quis
potitur, sed attenditur illa majoritas ratione ipsius
1 officii cuique officiali competens; ideo hac attenta
debetur major præcedentia Officiali, quam Judici, sive
Consultori. Exemplum patens habemus in Excell.
2 Prorege, qui primum locum tenet in Regno, & secundum
locum post Viceregem tenent Dom. Reg. Regiam
Cancell., qui latere Exc. Proregis assident, qui ideo
vocantur Regii Collaterales Consiliarii, & scripturas
subscribit Exc. Prorex in primo, & digniori loco, &
deinde in secundo loco subscribunt d.Dom.Reg.Consiliarii
Collateralis; Ita etiam Dom. Proregens M.C.V.
3 primum, & digniorem locum tenet in M.C.V., & Dom.
Judices secundum locum, tam in sedendo, quam in subscribendo
scripturas.

Ita etiam Præses Provincialis primum, & digniorem
locum in sedendo, & subscribendo, & secundum locum
tenent Dom. Auditores, qui Consiliarii dicuntur
ipsius Præsidis; Eodem quoque ordine Capitanei, sive
Officiales, & Locumtenentes Terrarum debent primum,
& digniorem locum tenere in sedendo in Curia,
& in subscribendo scripturas, quæ a Curia expediun-
4 tur, & secundum locum Judex, vel Consultor. In aliis
vero functionibus, quæ non intuitu officii fierent,
tunc præcedentia in omnibus debetur personæ digniori,
inspecta ætate, nobilitate natalium, sublimitate
doctrinæ, inspecto exercitio, in quo versatur, & for-
5 tuna bonorum, & aliis. Nec laudabile puto, ut Doctor
usurpet locum in subscribendo sibi non competentem
in sententiis, & aliis scripturis judicialibus, qui
sunt actus publici officii; sed potius erit nota, vel ignorantiæ,
vel superbiæ, & temeritatis, dum ad Apostola-
6 tum, & Pontificatum, licet Piscatores, & alii ex infimis
parentibus assurguntur; tamen Reges, & Magnates
non erubescunt primum locum cedere Papæ, qui
ratione Pontificatus omnibus Monarchis antecellit.

Et, ut clarior hæc praxis Judicis, sive Consultoris habeatur,
congrue hic aliquas formulas ponere duxi;
Præmittendo, quod in locis, ubi ex privilegio, vel consuetudine
debet assistere Assessor, sive Judex, ut diximus
in primo *Cap.* hujus primi *tit. num.7.&* 8. in sententiis,
& ultimis contumaciis, aliisque actis faciendis
Curia pro Tribunali sedente, firmat tam Officialis,
quam Assessor, & tunc præcedit subscriptio Officialis,
& secundo loco subscribit Judex, & in Curia similiter
7 Officialis sedet a dextris, & Judex a sinistris in digniori
loco domi prætoriæ, & Actuarius scribit in banco
separato; Et in parvis oppidis, Actuarius in pede
banci, & Officialis in capite; in decretis interlocutoriis,
& aliis, quæ non fiunt Curia sedente, firmat solus Judex,
8 exceptis executorialibus, quæ firmantur a solo Capitaneo;
Ita quoque quando expeditur ordo, quod aliquis
capiatur, & quando firmantur cartellæ, concernentes
salaria famulorum, exactiones apothecariorum,
& similium, de quibus oretenus cognoscit Officialis
Idiota; In Parlamentis quoque per Universitatem faciendis
assistit, & firmat solus Officialis idiota; ubi fierent
excubiæ in portis, & muris Civitatum, & similibus
negotiis ad solum Officialem idiotam pertinentibus,
Judex non firmat, nec se ingerit, nisi in casu
alicujus controversiæ, in qua votum Judicis exposceretur;
Et ideo in Civitatibus duo deputantur Officiales,
unus idiota, qui præest Populo in expediendis
omnibus negotiis ad bonum regimen, & politicum gubernium
pertinentibus; Alter Jurisperitus, qui vacet
in volvendis processibus, & solvendis dubiis legalibus,
quasi non possit unus utrumque munus explere in Civitatibus,
aliisque locis, ubi solet detineri Capitaneus
cum Assessore.

In locis vero, ubi assistit solus Officialis idiota, qui
procedit cum voto Consultoris; Tunc, vel Consultor
est in loco Judicii, in quo multoties vocatur ad assistendum
pro expeditione alicujus causæ, vel carcerati
summæ importantiæ, vel est in convicinio, & ei
mittitur processus ad votandum. Primo casu non fit
votum, sed extenditur decretum cum clausula, quod
illud decretum fuit factum cum voto Consultoris ordinarii,
vel Electi, & in illo firmat primus Officialis,
& secundus Consultor.

9 Si vero erit in convicinio Consultor; tunc non extenditur
decretum a Consultore; sed fit votum sine
data diei, & anni, nec in eo scribitur lectum, latum,
vel provisum, nec in eo firmat Officialis, nec Actuarius,
aut Scriba, sed firmat solus Consultor, qui non
publi-

Digitized by Google

publicat votum, sed remittit processum clausum, & sigillatum ad Officialem, qui Officialis in Curia publicat votum, & juxta dictum votum extendit decretum, quod decretum firmat solus Officialis idiota, & in calce dicti decreti extensi, & firmati per dictum Officialem, fit lectum, latum, vel provisum, & deinde
10 firmat Actuarius; & ita intelligendus est *Maranta*, & *Foller. in addit. part. 4. distinct. 16. n. 67.* dicentes, quod post votum, sive consilium Jurisperiti debet sequi sententia Officialis idiotæ, alias esset nulla sententia prædicta; Nam hoc erit intelligendum, quando mittitur consilium a Jurisperito absente; & dictus *Maranta* bis obtinuisse dicit contra sententiam Jurisperiti non extensam per Officialem, ex *Jasone*, *Bald. Specul.* & aliis ibi allegatis. Ideo Praxis erit, v3.

Formula decreti, quando Consultor est præsens in loco Judicii.

11 *In causa querela per T. de T. exposita contra T. de T. ut ex actis.*

Die T. mensis T. anno T.

Per Curiam Terræ T. ejusque Dom. Locumtenentem, cum voto infrascripti Dom. Ordinarii Consultoris, fuit provisum, & decretum, quod suspensa criminalitate, civiliter agatur; hoc suum, &c. & intimetur.

T. Locumtenens.

T. Consultor.

Provisum die quo supra in T. Curia, &c.

T. Actuarius.

In hoc decreto non requiritur alia solemnitas; quia est latum cum interventu, & præsentia utriusque, tam Officialis idiotæ, quam Jurisperiti, & ab utroque publicatum, & firmatum; Ideo non restat aliud agendum, nisi ut notificetur Parti, & executioni demandetur, & ab eo pars gravata potest appellare.

12 Formula Voti, quod fit a Consultore absente a loco Judicii.

Viso præsenti processu, nobis per Curiam Terræ T. transmisso, partibus prius monitis, sum voti, quod Partes dicta Curia sint in decernendo, ut suspensa criminalitate usque ad testium publicationem, civiliter agatur, quia ita justum, & juris esse censeo.

T. Consultor Electus.

Si vero esset Consultor Ordinarius sufficit firmare v3. *T. Consultor*; sed quando est Consultor electus debet specificare se esse Consultorem electum.

13 Hoc votum, sive hoc consilium Jurisperiti non habet vim sententiæ, etiam quod firmetur ab Officiali & Actuario, & quod apponatur dies, mensis, & annus, & lectum, latum, vel provisum in calce dicti consilii; & ideo firmatur a solo Consultore sine die, mense, & anno & & sine clausula, *lectum, latum, vel provisum, &c.* Quia habet vim consultivam tantum, ut Officialis Idiota possit sententiam ferre juxta dictum consilium, & ideo sint cauti Officiales idiotæ, ut separatim scribant decretum, quod scribitur duobus modis v3.

14 Formula decreti, quod per Officialem Idiotam fit vigore voti, sive consilii Consultoris absentis.

Die T. mensis T. Anno T.

Per Curiam Terræ T. ejusque Dom. Capitaneum viso voto Dom. Ordinarii Consultoris, vel viso voto Dom. U. J. D. T. de T. Consultoris prævia lista suspectorum electi, vel de consensu Partium electi, & per hanc Curiam confirmati, tenoris sequentis v3.

Inseratur votum de verbo ad verbum.

Fuit provisum, & decretum, prout in suprascripto consilio continetur, ita per hoc suum, & intimetur.

T. Capitaneus.

Provisum die quo supra, in Terra T. Curia, &c.

T. Actuarius.

15 Et hic est casus relatus a *Maranta*, & *Follerio in part. 4. distinct. 16. nu. 67.* quod reliqui Officiales ignari non extendunt separatim decretum; sed se subscribunt in calce consilii, & ibi faciunt lectum, lata, tunc sententia non valeret; & est communis opinio Scribentium, de qua testatur *Jas. in l. ait Prætor, §. 1. col. 4. ff. de re judic. & in §. jurare, instit. de action.* & *Alex. in cons. 55. col. fin. lib. 5.* citati per *Foller. ad Marant. ubi supr.*

16 Formula extendendi votum sine insertione, v3.

In causa querela, &c. Die, &c.

Per Curiam Terræ T. ejusque Dom. Capitaneum fuit ex suprascripto voto Dom. Ordinarii Consultoris provisum, & decretum, quod suspensa criminalitate usque ad testium publicationem civiliter agatur, hoc suum, & intimetur.

T. Capitaneus.

Provisum die quo supra, in Terra T. Curia &c.

T. Actuarius.

Formula autem eligendi Consultorem, & monendi partes ad comparendum coram Consultore, est in 1. *Capit.* hujus *primi Tit.*

17 Unum volo advertere, quod vidi dubitatum, & oppositum in quodam Processu, ubi fuit opposita nullitas sententiæ, & omnium actorum, ex eo quia erant firmata a Gubernatore sine voto Consultoris: & è contra respondebatur, quod ille Gubernator erat Jurisperitus, qui exercebat utrumque munus Gubernatoris, & Judicis, licet in subscriptione apparebat firmatus T. Gubernator; Ideo ad evitandas similes altercationes ego posthæc semper firmavi v3. *Riccius Gubernator, & Judex*; & sic vidi a doctis viris quoque servari.

18 Sint cauti etiam Consultores, ne proferant votum nimis lente; nam Judex idiota moneat partes ad comparendum coram T. Consultore primo die, vel T. die juxta formulam monitionis per nos traditam in *primo Capit.* hujus *Tituli*; Tunc si est ferenda sententia interlocutoria, potest Consultor expedire consilium suum dicta die statuta, vel sequentibus diebus, hoc ordine: si dicta monitio sit partibus notificata die 8. mensis, non potest eadem die 8. votum proferre, ut quidam imprudenter, & nulliter faciunt, quia ante tempus, non expectata prima die juridica, quæ erit dies nona; esset nullitas; Verum poterit diebus immediate sequentibus votum expedire.

In sententia vero diffinitiva, debet expectare saltem peremptorium quinque dierum, & procurare debet allegationes, & informationes ab utraque parte litigante, tam oretenus, quam in scriptis, quæ consignantur secrete in manica Judicis; Nam ut est adagium. *Audi aliam partem, si vis recte judicare.* Et *Muscat. in gl. sententiam part. 7. num. 30.* ex doctrina *Dom. Gemin.* arguit contra Judices, quibus de mane mittitur processus, & in vesperis ferunt sententias, ut sint ipso jure nullæ, dum ex temporis brevitate non præsumitur cognitum de caussa, nec Judex instructus, cum præcipitatio in sententiis sit noverca justitiæ: & sic ex nimia festinantia erit nulla, ex authoribus, & doctrinis ibi per *Muscat.* allegatis.

19 Verum non debet differre, ut litigantes defatigentur in eundo, & redeundo; sed omnia fiant circumspecte, neque debet votum proferre, si monitio erit circumducta; Quæ monitio in M. C. Vicariæ, quæ dat normam aliis Curiis, circumducitur per mensem, quando

Digitized by Google

quando processus non est datus expediendus in posse Commissarii caussæ, & in M.C.V. in interlocutoriis non proceditur post monitionem, nisi lapso biduo post citationem. Imo in qualibet citatione expectatur biduum, quo elapso proceditur ad actus incumbentes, ut docet *Regens Sanfel. in summa ordinis, fol.* 20 *mihi* 248. Unde inolevit Praxis, quod aliqui Procuratores citati respondent in calce citationis; *T. Procurator pavisò biduo reservat Jura*: sed in Curiis inferioribus Regni non expectatur biduum, sed servatur praxis tradita a *Maranta in p. 6. membro* 1, *num.* 67. *& Carav. rit.* 94. quos citat, & approbat idem *Sanfelic. sect.* 38. *num.* 25. ut die immediate sequenti post primam Curiam procedatur ad actum incumbentem non expectato biduo, nec triduo, excepta prima citatione, quæ fit in principio litis, in qua accusantur contumaciæ, expectato peremptorio quinque dierum; ut si quis in principio litis citatur ad comparendum prima die juridica, tunc die sequenti post citationem hora caussarum accusatur prima contumacia si non comparet, & deinde expectatur per tres alios dies continuos, in quibus currunt etiam dies feriati, & postea in quarto die sequenti juridico accusatur ultima contumacia, si non comparet, & 21 hoc erit ultimum peremptorium, quod putatur terminus quinque dierum inclusa illa die primæ contumaciæ, & in hoc non debeo reticere unum valde notabile: quod in caussis civilibus dictæ contumaciæ accusantur in prima citatione, quæ fit in principio litis super primo libello in Curiis inferioribus extra Neapol. tam in caussis civilibus, quam Criminalibus, & tam contra citatos, qui sunt in eadem Civitate, & loco judicii, & in eorum contumaciam proceditur juxta dictam praxim *Maranta* loco citato: At in M. C. V. & Sacr. Reg. Cons. & aliis Tribunalibus intra Civitatem Neap. secus practicatur; nam contra eos, qui existunt in Civitate, non accusantur contumaciæ in caussis civilibus, etiamsi non comparent, nec constituunt procuratorem, sed elapso biduo proceditur, & in quolibet actu citari debet; & ita est hodierna praxis, & cum hac distinctione debent intelligi *Mostill. de grad. citat. num.* 22. *Rovit. in prag.* 3. *de ord. Jud.* Quod nemo hucusque advertit in hanc diversam praxim in Curiis intra Neap., sed confundunt praxim intra Civitatem, cum illa extra Civitatem Neapolis.

22 Ita quoque diversa praxis servatur in accusanda contumacia in Sac. Reg. Cons., diversa in M. C. V., & diversa in aliis Curiis Regni. Nam in Sac. Reg. Cons. ob æquitatem dicti supremi Tribunalis ex antiquissimo stylo non accusatur contumacia ultima die termini, sed sequenti die post lapsum terminum. At in M. C. V. & in omnibus Curiis Regni accusatur contumacia ultima die termini, ex. gr. Die prima mensis citatur quis, ut infra terminum decem dierum compareat, illa prima dies mensis, in qua fuit citatus, non computatur in termino. Ideo ultima dies dicti termini decem dierum erit dies undecima mensis, & dicta die undecima, quæ est ultima dies termini, accusatur prima contumacia in M. C. V., sed in Sac. Reg. Cons. accusatur sequenti die, quæ erit duodecima mensis.

Ultima vero contumacia non potest accusari in S.R.C. nec M. C. V. nisi post lapsum triduum, ex. gr. Fuit accusata prima contumacia in die undecima mensis, debet accusari ultima contumacia in die decima quinta mensis, & sic lapso triduo in 4. die post primam contumaciam, ubi computato die undecimo, in quo fuit accusata prima contumacia, sunt quinque dies, qui terminus quinque dierum vocatur peremptorium.

Et ideo in citatione, nisi apponatur verbum *Peremptorie citetur*; citatio erit nulla in caussis criminalibus tantum; nam secus in civilibus in hoc Regno, ubi omnes caussæ civiles sunt summariæ, quia sine peremptorio valet citatio civilis, *Marant. par. 6. rubr. recte concipiatur citatio, num.* 72. *fol.* 143. ex *Afflict. in Constit. Inconsutilem col. pen.* de quo peremptorio latius dicemus infra in *tit. de liquidatione instrumentorum* 9. *requisito.*

Hac tamen differentia, quod in Curiis inferioribus Regni, ut plurimum servatur stylus, ut si ultima die peremptorii, non erit actor vigilans in accusanda ultima contumacia, statim elapso peremptorio, citatio expirata, & circumducta dicitur tam in caussis civilibus, quam in criminalibus, & tam contra habitantes intra, quam extra locum Judicii.

In Civitatibus vero Neapolis; & Salerni, Cavæ, Nuceriæ Paganorum, & in nonnullis aliis magnis Civitatibus; non sic statim expirat, seu circumducitur, sed ultima contumacia poterit accusari contra habitantes extra Civitatem, & districtum infra sexaginta dies numerandos a die incusatæ primæ contumaciæ, & hoc tam in caussis civilibus, quam in criminalibus; contra vero habitantes in Civitate, ejusque suburbiis, & districtu poterit accusari ultima contumacia infra triginta dies in criminalibus tantum; nam in caussis civilibus non accusantur contumaciæ contra habitantes in Civitate Neapolis, ut diximus supra. Et ita intelligenda est illa Praxis, quod infra mensem in Civitate, & duos menses extra Civitatem durat potestas accusandi ultimam contumaciam, qui mensis semper computatur esse triginta dierum.

Quæ praxis fuit a nostris Regnicolis practicis posita confuse, non sic distincte.

Alia distinctio advertenda est, quod si ultima contumacia cadet in diem festum, fit mentio, quod non accusatur contumacia ob festum, ut in Kalendario: & sequenti die juridica accusatur contumacia in locis, ubi omni die juridico, quo cadit, contumacia potest accusari, sed in locis, ubi de stylo non omni die accusatur contumacia, sed in die Martis, & Veneris tantum, ut est in Civitate Nuceriæ Paganorum, non fit mentio de festo in ultima contumacia: sed post triduum expectantur dies Martis, vel Veneris ad libitum quandocumque infra mensem, vel infra duos menses, ut supra. Et in M. C. V. accusantur contumaciæ in die Lunæ, & die Veneris tantum; & ita intelligendi sunt *Scopp. ad Nicol. in prax. civ. fol.* 26. *num.* 190. *& in prax. crim. fol.* 44. *num.* 30. *Carav. rit.* 123. *num.* 8. *D. Cons. Petra rit.* 122 *de Marin. lib.* 1. *resol.* 54. *num.* 16. *& ad Revert. decis.* 87. *num.* 3. *Motill. in grad. citat. num.* 36. *& num.* 26. qui cum *Sarno* dixit non reperiisse ritus, nec practicos clare loquentes de vera observantia contumaciarum, & propterea locutos fuisse cum Actuario Scodes & involuendo in tantis dubiis; sed adest *ritus* 223. qui dat modum clarissimum incusandi primam contumaciam, & expectato triduo incusandi ultimam. Et hæc praxis hic a nobis tradita, est hodierna, vera, & germana; Et de aliis circa contumacias latius dicemus in 2. *tom. in tit. de actis, quæ fiunt in contumaciam*, & aliqua pauca dicemus in dicto 1. *tom. tit. de liquidatione instrumentorum*, sed hic incidenter hæc pauca placuit per transitum advertere; quia a nemine vidi sic distincte dilucidatam hanc Praxim Contumaciarum.

23 Et dicta praxis circumductionis per mensem in Civitate, & per duos menses extra servatur tam in foro sæculari, quam Ecclesiastico, ita *De Marin. ubi supra ad Revert. dec,* 77. *num.* 3. per *Episc. Riccium dec.* 83. *lib,* 1.

TITULUS SECUNDUS

De Primo ingressu Officialium.

In praecedenti primo Titulo posuimus formulas Patentalium, quae usu frequentius occurrunt, cum aliquibus advertentiis, seu notabilibus super illis. Congruens est, ut successive ponamus instructiones, quomodo se gerere debet Officialis post obtentas Patentes, tam ante ingressum, quam in actu primi ingressus Officii; Et de his loquimur in hoc secundo Titulo.

QUI SECUNDUS TITULUS dividitur in V. CAPITA v3.

CAPUT I.

De literis scribendis ante Ingressum ad Universitatem, & Praedecessorem.

S U M M A R I U M.

Officialis ex urbanitatis debito tenetur nunciare Praedecessori patentes obtentas, & futurum suum adventum, num. 1. *& aliam Epistolam mittere ad Universitatem*, num. 2.

Formula Epistola ad praedecessorem, num. 3.

Formula Epistola responsiva, quae fit a Praedecessore, num. 4.

Form. Epistola mittenda ad Universitatem, num. 5.

1 Obtentis itaque Patentalibus, antequam ad Civitatem, vel Terram sibi decretam, se conferat Officialis, ex urbanitatis debito, solet, & tenetur Epistolam Cerimonialem, vulgo dictam, *Di Complimento*, mittere ad Praedecessorem in actu existentem in officio, eique nunciabit suam commissionem, & adventum ad tempus d. Praedecessori placitum, & opportunum. Aliam Epistolam mittet Magnificis Syndico, & Electis Universitatis, & ab illis rehabere responsivas literas, alias posset ex illorum indignatione aliquam difficultatem incurrere in ingressu; saltem impedimenti temporalis, & alicujus indiscretae incorrespondentiae. Et de hoc est *Text. in l. observare 4. §. proficisci, ff. de offic. Procons.* Ubi recte faciet, si edictum Antecessori suo miserit, significetque qua die sit ingressurus.

2 Formola della lettera di Complimento, che si deve mandare dal Successore all' Officiale, prima, che vadi a pigliare il possesso.

Fuora si farà la sopracarta v3.

Al mio Signore, e Padrone sempre Osservandiss.

il Signor Governatore della Città T.

Dentro si farà v3.

Signor mio, e Padrone Osservandiss.

3 S' è compiaciuto la benignità dell' Illustrissimo Signor Duca T. innalzare la debolezza del mio basso talento a servirla nel Governo di cotesto Stato; a quale effetto m' ha favorito della Patente; ho stimato debito de' miei proprj doveri portarne a V.S. la notizia, accertandola, che benchè detto Signore m' abbia così favorito, tuttavolta il terminare l' essercizio di detto Governo dipenderà dalla sua volontà, mentre io starò sin tanto a trattenere la mia venuta, sin' a quanto resterà V.S. soddisfatta, e sbrigata, e compiaciuta comandarmi, che venga servendola, e siccome spero aver la fortuna d' accettar nel corso del mio Governo le prudentissime norme, che la virtù, ed esperienza di V.S. ha saputo praticare, e dar motivo ad altri d' imitare li suoi sperimentati portamenti, così la supplico voglia degnarsi con qualche suo pregiatissimo comando render consolata la brama di chi ambisce servirla: e le bacio per sempre mille volte le mani, &c.

Formola di Lettera responsiva da farsi per l' Officiale attuale successore.

Foris sopracarta.

Al mio Signore, e Padrone sempre Osservandiss.

Il Sign. T. di T.

Intus. Sign. e Padr. mio Osservandiss.

4 Sono effetti della gran compitezza di V.S. l' onore, che mi fa nel prevenire le notizie della sua successione al mio Governo di questo Stato, con lasciare a mia disposizione la sua venuta, quando sarò io soddisfatto di depositare; Ne porto a V.S. quei maggiori ringraziamenti, ne posso con la penna esplicare, confessandomi inesplicabilmente obbligato a così eroici, e complettissimi suoi modi; e benchè la mia partenza non potrà succedere, se non sarà prima ben rinfrescata l' aria, tutta volta resta a libertà di V.S. il venire quando più presto li piacerà, ch' io fra tal mentre goderò trattenermi privatamente a godere, e servire V.S. qui, e per fine la riverisco, bacio le mani, e priego comandarmi, &c.

Formola della lettera di Complimento alli Sindici del luogo.

Fuora alla sopracarta v3.

Alli miei Signori, e Padroni sempre Osservandiss.

Li Signori del Regimento della Città T.

Intus v3.

Miei Signori, e Padroni sempre Osservandiss.

5 Stimo mia obbligazione prevenire con le SS. VV. a portar la notizia, come la Grandezza dell' Illustrissimo Signor Duca è restata servita praticar meco la magnanima generosità sua, coll' onorarmi della Patente del Governo, (*o del Gindicato*) di cotesta Città,

Digitized by Google

Città, dove con mio particolar genio verrò per ricevere i comandi delle SS. VV.; sperando d' incontrare quella pace, e quiete nel detto Officio, che ne risulti il servigio di Dio, del Padrone, e del Pubblico, e restando attentissimo Osservatore per servirle; resto alle SS. VV. baciando per fine le mani, &c.

CAP. II.

De Præsentatione Patentalium, & Possessione capienda per Officialem.

SUMMARIUM.

Officialis præsentare debet patentes Magnificis de Regimine, & instare, ut admittatur ad officium, num. 1. *& etiam liberatoriam antecedentis officii,* num. 3. *& approbationem ad exercenda officia, ubi officium Judicis habet annexum,* num. 4.

Possessio Officialis solet in publico parlamento admitti; & in quibusdam locis per Syndicum, & Electos tantum, & mos cujusque loci servandus est, num. 2.

Quid agendum post præsentatas Patentes, num. 5.

Formula captionis possessionis per actum publicum, num. 6.

Formula præsentata facienda in calce Patentalium, num. 7.

Formula captionis possessionis penes acta stipulata, vel per Cancellarium Universitatis, vel per Actuarium Curiæ, qui non est Notarius, num. 8.

Fidejussio de stando syndicatui, nisi præstetur, denegatur possessio Officiali, imo post captam potest amoveri, num. 9.

Syndicandus de caussa capitali carceratur non obstante fidejussione præstita de stando syndicatui, num. 10.

Fidejubens de parendo syndicatui non tenetur de gestis extra officium, nisi in omnem caussam fidejussisset, num. 11.

Formula subscriptionis facienda per Capitaneum in libro Privilegiorum Universitatis, num. 12.

Protestationes, quæ occurrunt super observantia Privilegiorum, num. 13.

Officialis in duobus, vel tribus oppidis separatis electus, in unoquoque separatim capere debet possessionem, & separatim stare syndicatui, nisi consuetudo sit in contrarium, num. 14.

Officialis in ingressu tenetur jurare de servandis statutis, num. 15.

Juramentum præstandum, die festo an sit validum; num. 16.

Instrumentum die feriato in honorem Dei fieri potest, num. 17.

Officialis, qui juravit de servandis statutis, quas pœnas subibit, num. 18. *sed pro consuetudine non observata non fit perjurus, nisi consuetudines quoque observare promiserit,* num. 19.

Juramentum Officialis non cogit præcise ad omnimodam statutorum observantiam, & ad quæ statuta non porrigitur? num. 20. *Et an porrigatur ad statuta noviter condita,* num. 21.

Fidejussio, & juramentum in principio magistratus præstitum ad prorogatum etiam tempus extenditur, num. 22.

1 Poi gionto al luogo, o gionto il giorno di pigliar lo possesso, ogni Officiale deve presentare la sua patente al Sindico, ed Eletti, e richiederli, che gli diano il possesso.

2 Quale possesso in alcune Città, e Terre si usa darsi mediante pubblico parlamento de' Cittadini congregati.

In alcune altre si suole dare solamente dal Sindico, ed Eletti, ed in questo secondo lo stilo, ed osservanza del luogo si usa, non potendosi in ciò dare certa regola.

3 Però è tenuto l' Officiale non solo presentare detta Patente, ma anco la Liberatoria dell' ultimo officio, che averà fatto, e non avendone esercitato ancora, ad altro non è tenuto.

4 Più, se è Dottore approbato, che tenesse Patente di essercitare, come Capitanio, e Giudice insieme, è tenuto presentare anco l' Approbazione, che tiene di potere essercitare officj.

5 E presentata che averà detta Patente, quando non ci sarà ripugnanza alcuna, si stipulerà per atto pubblico per mano di Notaro la Pleggiaria de bene, & fideliter exercendo officium, & de stando Syndicatui, cum juramento de servandis statutis, privilegiis, &c. E poi si farà la presentata alla Patente per mano del Cancelliero, ed esso Officiale sottoscriverà di propria mano li Privilegi, e Capitulazioni dell' Università, dove vede esser sottoscritti i suoi Predecessori nel modo, che seguirà; e detta Pleggiaria si può anco stipulare penes acta per mano del Mastrodatti, o Cancelliero; benchè non sia Notaro.

Formula captionis possessionis per actum publicum.

6 Die vigesima septima mensis Aprilis 1695. Inditione 3. Reg. &c. in Civitate T. & proprie in domibus solitæ Cancellariæ ipsius Universitatis, ubi hæc, & similes actus expleri solent.

In nostri præsentia, &c. personaliter constitutus Mag. U.J.D. T. de T. Civitatis T. qui sponte, &c. omni meliori via, &c. coram nobis, &c. & coram Magn. T. Sindico, Magn. T. & Magn. T. Electis ad Regimen Universitatis prædictæ, & coram particularibus Civibus Universitatis prædictæ in sufficienti, & opportuno numero congregatis pro præsenti actu perficiendo, & in publico consilio exhibuit, & præsentavit literas patentales Gubernii dicti Status expeditas in personam dicti Mag. T. datas sub die prima mensis Aprilis 1695. subscriptas propria manu Exc. Domini Principis T. Civit. ejusque solito sigillo munitas, quæ lectæ, & vulgarizatæ per me Notarium alta, & intelligibili voce fuerunt per dictos Magn. de Regimine, & Cives supra caput, omni qua decet rev. receptæ, & obtulerunt ei obedire, & eas observare ad unguem juxta continentiam, & tenorem ipsarum.

Pro quarum observantia idem Magn. T. promisit, & se obligavit d. Magn. de Regimine, & Civibus præsentibus, &c. bene, & fideliter exercere officium prædictum Gubernii hujus prædicti Status, & observare pandectam, stylum, ritus, privilegia, consuetudines, & statuta scripta, & non scripta, & in fine officii stare, & parere Sindicatui, nec discedere, nisi prius obtentis literis liberatorialibus, juxta Reg. Pragm. aliaque Regni jura.

Et ad majorem cautelam, & securitatem dictæ Universitatis, & hominum ipsius d. Magn. T. dedit; & posuit non solum semetipsum in fidejussorem, & principalem pagatorem, sed Magn. T. hujus prædicti Status hic ibidem præsentem, & ad omnia, & singula prædicta insolidum se obligantem, fidejubentem, & teneri volentem, licet sciat ad prædicta non teneri.

Renuncians ipse Magn. T. Fidejussor cum juramento beneficio novæ constitutionis de fidejussoribus beneficio cedendarum actionum, & omni alio legum auxilio certioratus, & plenarie informatus de dictorum beneficiorum viribus.

Quibus omnibus sic adimpletis, & assertis idem Magn. T. Gubernator fuit per d. Magn. de Regimine, & Cives ibidem astantes, & congregatos admissus ad

Gubernium prædictum, & in possessione ipsius, & ad alios extraneos actus non divertendo cepit virgam justitiæ a manibus Mag. T. Locumtenentis, *(vel a manu talis de tale olim Gubernatoris)* & claves domorum Curiæ, & Carceris, una cum T. & T. carceratis, & inquisitus; atque cepit processus, & scripturas per manus, & medium Mag. T. de T. Actuarii, banniendo per medium T. Ordinarii Jurati dictæ Curiæ alta, & vulgari voce: Chi ha da fare alla Corte, venghi, che il Sig. T. nuovo Governatore li farà giustizia, & omnes alios actus faciendo, qui denotant veram, & corporalem possessionem dicti officii.

Et proinde dictus Mag. Gubernator, & Mag. T. fidejussor insolidum obligaverunt se, suos hæredes, & successores, & bona omnia, &c. d. Mag. de Regimine, & Civibus præsentibus, &c. sub pœna, & ad pœnam dupli, &c. medietate, &c. cum potestate capiendi, &c. constitutione precarii, &c. renunciaverunt, &c. juraverunt, &c. unde, &c.

Dopo stipulato l' istrumento si farà la Presentata dietro la Patente, conforme la formola, che siegue:

Formula Præsentatæ in Patent.

Die 27. mensis Aprilis 1695. in Civit. T.

7 RHEtroscriptæ literæ commissionales exhibitæ, & præsentatæ fuerunt in publico consilio per retroscriptum Magn. U. J. D. T. coram Mag. de Regimine, & aliis Civibus Universitatis prædictæ. Et lectæ per me subscriptum Cancellarium alta, & intelligibili voce fuerunt ab omnibus supra caput omni, qua decet, rev. receptæ, & observatæ juxta illarum seriem, continentiam, & tenorem, pro quarum observantia fuit d. Mag. T. admissus in possessionem d. officii, stante cautione per eundem præstita de bene, & fideliter administrando, & parendo syndicatui: mediante instrumento, nuper hoc prædicto die rogato manu mea, cui, &c. & in fidem, &c.

T. de T. publicus Regia authoritate Notarius, & ejusdem Universitatis Cancellarius.

8 Formula primi ingressus, seu possessionis cum fidejussione penes acta Cancellariæ Universitatis, vel per Actuarium Curiæ, qui non est Notarius.

Obligatio cum fidejussione de bene, & fideliter exercendo officium Capitaneatus, & parendo Syndicatui.

Pro Magn. Universitate T.

CONTRA

Magn. T. de T. novum Capitaneum.

DIe 27. mensis Septembris 1695. in Terra T. & penes acta Curiæ dictæ Terræ personaliter constitutus Magn. T. Terræ T. qui sponte omni meliori via coram Magnificis Syndico, Electis, & Civibus Universitatis prædictæ in numero sufficienti, & opportuno congregatis in publica platea, ubi hæc, & similia expleri solent, præsentavit literas Patentales Capitaneatus dictæ Terræ expeditas in personam ipsius T. sub die 2. Septembris 1695. propria manu Domini T. Affictatoris dictæ Terræ subscriptas, ejusque solito sigillo munitas, quæ lectæ, & vulgarizatæ per Mag. T. ordinarium Cancellarium dictæ Universitatis alta, & intelligibili voce, fuerunt per Mag. de Regimine, & Cives supra caput receptæ, & promiserunt observare ad unguem, dummodo dictus Magn. T. adimpleat adimplenda.

Et propterea volens, ut tenetur, ex parte sua dictus Magn. T. adimplere, sponte promisit, & se obligavit bene, & fideliter dictum officium exercere, pandectam, stylum, ritus, consuetudines, privilegia, & statuta scripta, vel non scripta observare, & in fine officii parere Syndicatui juxta Regias Pragmaticas.

Et ad majorem cautelam ipsius Universitatis dedit in ejus fidejussorem T. præsentem, & sponte fidejubentem, qui sciens ad prædicta non teneri, tamen teneri volens proprio, privato, & principali nomine, & insolidum ad omnia, & singula prædicta.

Pro quibus omnibus observandis, tam prædictus Principalis, quam dictus fidejussor obligaverunt seipsos, & quemlibet ipsorum insolidum suos hæredes, successores, & bona omnia, &c. sub pœna, & ad pœnam dupli, &c. medietate, &c. cum potestate capiendi, &c. constitutione precarii, &c. renunciaverunt, &c. & præcise dictus fidejussor renunciavit beneficio *novæ Constitutionis de fidejussoribus, & cedendarum actionum*, & omni alio legum auxilio, certioratus prius de dictorum beneficiorum effectibus, & juraverunt, &c.

Io T. di T. mi obbligo ut supra.

Io T. di T. pleggio ut supra.

Io T. di T. son testimonio, e conosco li detti obbligati.

Et sic subscribuntur duo alii Testes.

T. Act. Mag.

9 FIdejussorem de parendo Syndicatui Officialis in ingressu officii præstare tenetur, alias ei denegatur possessio; ut dicemus *cap. 3. num. 4.* & dixi in *tit. 1. cap. 2. num. 30.* Et si invenire non poterit fidejussorem dicam in *d. cap. 3.*

At ubi fidejussore, modo, ut supra, minime dato, tolerare Universitas, & Officialem permitteret exercere; tunc quandocumque velit, quilibet de Civibus potest, & solet obtinere provisiones a M.C.V., vel Reg. Audientia Provinciali, ut caveat, vel desistat, ut passim videmus dictas provisiones expedire.

Et si toleratur per totum annum, potest finito officio dictus Officialis arrestari, licet nulla adsit causa capitalis pœnæ, ut assecuretur Syndicatus.

10 Secus est, quando fidejussorem dedit de stando Syndicatui, quia finito officio Universitas est cauta per fidejussorem datum, & propterea non potest carcerari, nisi aliqua superveniat causa inquisitionis de capitali pœna, *Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 12. num. 17. Scial. cap. 33. de foro offic. num. 202. in fine*, & nos fusius dicemus *in tit. de Syndic. Offic.*

☞ Sic quoque docet *Reg. Petra rit. 295. num. 34.* ex dictis per *de Franch. decis. 409. Paris de synd. verbo Fuga col. 2. vers. Si vero erat*; immo illi de Gubernio, qui non curaverunt præstare cautionem, tenentur ad interesse, idem *Petra loc. cit. ex Capibl. de Baron. pragm. 4. num. 5.*

Verum excusantur, quando tempore Syndicatus Officialis, qui non præstitit cautionem, aderat in syndicatu, *Petr. ubi supr. num. 37. cu Petr. Ave ad Gram. dec. 33. sub num. 9.*

Et ratio est, quia fidejubens simpliciter pro Officiali de parendo syndicatui videtur fidejubere pro interesse tantum, & non pro pœna ex maleficio imponenda, *Scial. d. cap. 33. de foro offic. d. num. 202. ex l. fidejussores 69. ff. de fidejussor. l. 1. C. de periculo eorum lib. 11.*

11 Fidejubens de parendo syndicatui non tenetur de delictis, & gestis extra officium, sed de male gestis circa officium, ministrandum tantum, *Roman. cons. 434. de Marsil. in l. fin. num. 169. ff. de jurisdict. omn. judic. & in rubr. de fidejuss. num. 181.* quando delictum dicatur circa officium, & quando extra officium, dicemus in *tit. de Syndicatu in alio Tomo.*

Limitatur tamen hæc conclusio, ubi fidejussio late in omnem caussam esset facta, *Scial. cap. 33. de foro offic. num. 74. & Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 12. n. 131. De Marin. lib. 1. resol. 284. num. 13.*, ubi reprobat *Muscat. in modo 14. num. 7. Prax. Fidejuss.* & conclu-dit

dit hodie non teneri præstare cautionem de bene administrando, sed solum de stando syndicatui *ex Pragm. 1. §.6. de offic. Judic. & pragm. de offic. Justit.* vide *de Marin. ubi supr. & vide in nostra Praxi de syndic.*

Formula subscriptionis faciendæ per Capitaneum in libro Privilegiorum Vniversitatis.

12 *Io Dottor T. prometto osservare li retroscritti privilegj, e statuti.*

Quando fussero in differenza di osservare, seu sopra l'osservanze di detti privilegj, e statuti, può firmare il Capitano con la sottoscritta clausula, e condizione, vz.

Ego V.J.D.T. de T. promitto retroscripta privilegia, & statuta observare, quatenus Universitas, & homines dictæ Terræ in possessione, vel quasi existant.

13 Di più accade alcune volte, che per lo contrasto sopra l'osservanza de' Privilegj, e Capitolazioni, l'Vniversità, o Cittadini si protestano per comparsa, o per atto pubblico coll'Officiale, o quelli presentano alla Corte.

Però il detto Officiale potrà scrivere la presentata del seguente modo, vz.

Et quia dicta Privilegia sunt magni voluminis, & ipse Capitaneus non potest sic statim videre, & mature considerare; Ideo petit sibi exhiberi copiam ipsorum, ut ea habita, & visa possit observare, alias protestatur, quod per ipsum non stat, neque stabit, e firmerà di sua mano detta Presentata di Capitoli, e Privilegj.

Anzi potrà dire, *sono di carte tanto . . . .*

E se il Not. facesse atto publico per l'osservanza di detti privilegj potrà l'Officiale richiedere detto Notaro, che noti in detto atto pubblico detta replica fatta per esso Capitano nel modo, ut supra.

14 OFficialis exercens officium in duabus, vel tribus Terris, seu Oppidis separatæ jurisdictionis, sicuti in unoquoque Oppido separatim justitiam administrare tenetur, ita in unoquoque separatim capitur possessio, & cautio separata præstatur de stando juri, & parendo syndicatui.

Ita quoque opus est in quolibet Oppido separatim stare syndicatui pro rata temporis, *Carrab. sing.* 170. qui allegat *Anna cons.* 107. 2. *vol. Reg. de Ponte de potest. Proreg. rubr. de elect. offic. num.*22. §.1.

15 Officialis antequam ad possessionem admittatur in ingressu sui officii tenetur jurare de servandis statutis, privilegiis Vniversitatis, & de stando juri, & parendo syndicatui in fine officii, ut ex hac formula est videndum. Et si jurare recusaverit, poterit ei denegari possessio, *D.Cons.Petra rit.* 295. *num.*18. *& glos. in cap. cum supreperitus, verbo cavent, de offic. & potest. Judic. Deleg. Anna alleg.* 143. *Galeazin. defens.* 1. *c.* 1. *num.* 6.

16 Quod juramentum volunt aliqui non valere, si præstetur in die feriato ad honorem Dei, & hujus opinionis fuit *Lanfranc. de Oriano in repetit.cap.quoniam contra in princ. column. fin. de probat. num.* 50. *argum. cap.*1. *extra de feriis*, quem refert, & sequitur *Ferrarius caut.* 3. ubi ne in syndicatu de perjurio teneatur, dat cautelam, ut die festo juramentum præstet, quos sequitur *Surd. cons.* 87. *n.* 25. *& cons.* 112. *num.*5. *vol.* 1. *Borgognon. dec.* 9. *num.* 32. *vol.* 1. *Plot. de in litem jurando*, §.40. *num.* 755. *Lambert. de contract. mulier. in fin. n.*66. *Cavalc. dec.*9. *part.* 1. *Novar. in collect.* 547. *num.*2. *Scial. de foro offic. cap.* 33. *num.*54. *Caravit. rit.*128. *in fin. Marsil. sing.* 624. *Campanil.in divers.jur.canon. rubr.*22. *cap.*13.*n.*105. & optimam notant hanc cautelam, ut quicumque obligari noluerit ad juramenti observantiam, illud præstet in die festo. Prohibitio enim juramenti præstandi diebus feriatis omne genus juramenti comprehendit, sive judiciale, sive extrajudiciale, *Suarez lib. de virtute, & statu Religiosi lib.*2. *de diebus feriatis cap.*30. *num.* 16. *Fontanel. de pactis nuptial. tom.* 1. *claus.*1. *num.*29. quos citat, & sequitur *D.Cons. Petr. rit.*148. *num.*4. *& rit.*295. *num.* 20.

Sed hanc opinionem falsam esse concludit *Camill. Borrell. lib.* 1. *de magistr. edictis cap.* 14. *num.* 42. & rationem assignat, quia juramentum invalidum est die feriato in actionibus tantum judicialibus, & jurisdictionis contentiosæ, & quemadmodum acta fieri prohibentur, & facta sunt nulla, ita acta juramenti eadem prohibitione, & nullitate laborant.

Feriis enim statuitur, ne judiciarii strepitus fiant, *l.Divus Trajanus, ff. de feriis, l.fin. Cod. eod. tit.*

Aliquæ sunt jurisdictionis voluntariæ, & possunt diebus feriatis ad Dei honorem expediri, prout est actus primi ingressus officii, & juramenti, quod per eum præstatur, quia est actus extrajudicialis, qui potest, & solet præstari coram publico Notario, & Judice ad contractus, & etiam in manibus Syndici penes acta Cancellarii Vniversitatis, vel Magistri Actorum Curiæ de mandato Syndici, vel Officialis prædecessoris, aut Locumtenentis.

17 Et quod actus hujusmodi voluntariæ jurisdictionis possunt festo die expediri, allegat *Bart. in d. l. Divus, post Innoc. & Hostiens. in cap. fin. de feriis*, §. *sequitur, vers. quid si in feriis, & in cap. fin. nu.*16. *eod. tit. Marant. in part.*5. *dist.* 16. *num.* 41. *& part.* 6. *verbo actorum editio n.*17. qui dicitur, posse in die feriato in Dei honorem fieri instrumentum, *Soccin. in tract. fallentiarum reg.* 92. *limit.* 9. *Jo: de Firm. in tract. de Episc. lib.*1. *part.*1. *col. pen. vers. sed quaro, an instrumento, Marcus Mantua singul.* 586. *&* 587. *Monoch. de arbitr. judic. lib.*1. *q.*30. *num.*14. *Rebuff. de privileg. Scholar. privil.*75. qui expresse tenet contra *Ferrarium*, & sequitur novissime *Hippol. de Bonacosa q. crimin.* §. *juramentum, col.* 1. & sequitur *Ant. Corneus de absolut. a juramento par.* 4. *cas.* 18. Ideo *d. Borrell.* concludit, quod advertat Officialis juramentum observet, sive feriato, sive non feriato die fuerit præstitum; imo etiam in actis contentiosæ jurisdictionis servandum est juramentum præstitum in diebus feriatis ad Dei honorem quamvis tam jurans, quam juramentum recipiens tali die prohibito peccet, ita concludit *Postius de manutenend. observ.* 83. *num.*27. *ex Seraph.dec.*782. *num.*4. *Forzon.ad Statut. Urb. lib.*1. *cap.*58. *num.*13.

18 Pœna Officialis, qui cum juret de futuro observare statuta, &c. & juramento præstito controvenit, erit, ut infamiam incurrat, ob quam officio, & dignitate tanquam infamis, & indignus privatur, *l. quoties, C. de dignit. lib.* 12. ubi hoc voluerat *Jo: de Platea, Bart. & Andreas de Barulo, Angel. de Aretin. in* §. *item si quis juraverit, Instit. de action. Franc.Marc. dec.*667. *num.*1. *& dec.*707. *vol.*1. quoque citat, & sequitur *Borrell. lib.*2. *cap.*14. *n.*96. *fol.*49.

19 Imo si non observaverit, tenetur in Syndicatu pœna perjurii, & quidam Officialis fuit exiliatus pro tali casu, ut refert *Carrab. de Synd. part.* 2. *post num.*99. *& Novar. in pragm:* 1. *num.* 12. *de Syndic. Scial. de foro comp. cap.*33. *num.*54. sed pro consuetudine non servata non fit perjurus, quia juravit observare privilegia, & statuta, quæ sunt diversa a consuetudine, *Novar. ubi supra num.* 25. *Scial. ibidem ubi supra*; secus ubi jurasset servare privilegia, statuta, & consuetudines, proinde attendenda sunt verba juramenti.

20 Hoc juramentum ab Officiali præstitum de statutis observandis, non præcise ad omnimodam statutorum observantiam cogit, sed æquitate quadam attenta, ut concludit *Tiraq. de pœnis in præfato num.* 23. qui multos allegat, & sequitur *Borrell. in d. lib.*1. *cap.*14. *num.* 57.

Digitized by Google

Nec porrigitur ad ſtatuta invalida, vel abrogata, aut uſu, & moribus utentium non recepta, vel quæ per contrariam conſuetudinem abrogata ſunt, nec ad ſtatuta irrationabilia, aut ad illicita, ut late *Borrell. de magiſtrat. edictis, lib.1. cap. 14. num. 54. & 64. & lib.2. cap.3. n.30. Nover. gravam. 178. tom. 1. D.Conſ. & Reg. Petra rit.295. num. 22.* Nec ad obſervantiam eorum adſtringitur, quæ contraria conſuetudine abrogata ſunt, nec de illis ſervandis juratum intelligitur, *D.Conſ. Petr. d.rit.295. num. 22. ex Maſcard. Guttier. & aliis ibi.*

21 Et an porrigatur ad ſtatuta futura, & non noviter? Duæ reperiuntur ſententiæ, una affirmativa *Bart. in l.ſi ſtipulatus fuerim, §. cum ſtipulamur, ff. de verb. oblig.* quem ſimpliciter ſequitur *Paris de Puteo in tract. Synd. §. ſtatutum, num.5.* & alii relati a *Borrell. in lib.1. cap 14. de magiſtr. edict. n.58.*

22 Altera contraria ſententia eſt negativa, quam ſubſtinet *d. Borrell. ibid. num.59.* & pluribus rationibus confutat, & refellit dictam primam opinionem ex doctrina *Divi Thomæ, Cypti, Mancini, & aliorum*, ut late ibi.

Quam concluſionem limitat ſolum in caſu, quo ex juramento apparent etiam futura, & facienda ſervare voluiſſe.

Verum juramentum in ingreſſu officii ſemel præſtitum ſufficit, & valet etiam pro tempore confirmato, *D. Conſ. Petr. rit.295. num. 30.* & ita etiam fidejuſſio, ut latius diximus in *tit.1. cap.3. nu.30.*

C A P. III.

De Cauſis impedientibus ingreſſum Officialis.

S U M M A R I U M.

Poſſeſſio ab Univerſitate denegari poteſt Succeſſori proviſo infra annum, num.1.

Conſanguineus Baronis non admittitur, quando ſunt lites inter Barones, & Vaſſallos, num.2.

Clericus non admittitur in officium laicale, & etiam poſt captam poſſeſſionem removetur, & Baro eligens Clericum punitur, num.3.

Cautela a Doctoribus data, ut Clericus renunciet Clericatui, & ſe uti laicum gerat, antequam ſit electus Officialis, an ſit tuta, num.4.

Clericus poteſt habitum reaſſumere abſque Epiſcopi licentia, etiam in Diœceſi Neap. ubi per conſtitutionem Synodalem Clericis eſt prohibitum ſine licentia reaſſumere habitum, num.5.

Clericus exercens officium Judicis criminalis, an amittat beneficium fori Eccleſiaſtici, d.num.5.

Officiali non præſtanti fidejuſſionem, nec juranti de ſtando ſyndicatui, & ſervandis privilegiis denegatur poſſeſſio; & ſi fidejuſſorem invenire non poteſt, datur cautio, num.6. & 12.

Officialis non poteſt eſſe in Regno, qui non eſt Civis Regni, num.7.

Nati extra Regnum, quando Regnicolæ dicuntur, n.8.

Orti, oriundi, & originarii, quid differant, num.9.

Officiali non exhibenti litteras patentales denegatur poſſeſſio, num.10. *verum accipiens poſſeſſionem patentibus non oſtenſis eſt manutenendus*, num.11.

Liberatorias antecedentis Officii non exhibenti denegatur poſſeſſio: imo poſt captam poſſeſſionem poteſt amoveri, ſed acta interim facta valent, num. 13.

Exiliatus a patria non admittitur in Officio cujuſcumque loci, num. 14.

Officiales in quibuſdam locis prohibentur eſſe de convicinio, vel de aliqua Civitate, num.15.

Emens officium removetur ab ejus exercitio, num. 16.

Proteſtatio contra Univerſitatem, quæ negat poſſeſſionem Officiali per actum publicum, num.17.

Proteſtationis modus, ubi non eſt Notarius, & Judex ad contractus, num. 18.

Baro poteſt committere informationem contra Univerſitatem, quæ negavit poſſeſſionem Officiali, & de contraventione punire, num.19.

Proteſtationis modus, quando illi de Univerſitate latitant, num. 20.

In gratiam Tyronum hic placet recenſere plures cauſas, per quas Univerſitas poteſt denegare ingreſſum Officiali.

1 Prima cauſa poteſt eſſe impedimenti, ubi infra annum facta fuerit proviſio, infra quem non poteſt renunciare Officialis, reluctante Univerſitate, ſed Baro poſt completum annum poterit novum deſtinare, & non antea, ut diximus in *cap.2. tit.1. a num.8.*

2 Secunda cauſa, per quam poterit impediri poſſeſſio, ſive ingreſſus Officialis, erit, quia Officialis electus eſt conſanguineus, vel affinis Baroni, & inter Baronem, & Univerſitatem ſunt lites: Nam licet de jure Baro non reperitur prohibitus eligere Capitaneum ſibi conjunctum; tamen ſi inter Baronem, & Vaſſallos ſunt lites, vel inimicitia, tunc prohibetur, *Sanfel. dec. 63. num.35. & 41.*

3 Tertium impedimentum erit, quia eſt Clericus; & in hoc Regno Neapol. ſancitum fuit per *Carolum II. in cap.159.* ne Clerici officia ſecularia exerceant, *de Franch. decis. 479. Carrab. ſing. 60. & 171. Niger in cap. Regni, Quia de Vicariis num. 14. rubr. de non ordinand. Vic. Maſull. ad Capyc. dec. 66. num. 2. & dec.177. n.1. de Pont. rubr. de elect. offic. §. 7. num. 2. fol. 128. de poteſtate Proreg.* & Barones creantes Officiales Clericos, in eorum Terris puniuntur pœna ducatorum 10000. & aliis Proregis arbitrio, *Prag. 1. de Eccleſ. perſon., doctiſ. & integerr. D. Conſ. Altim. in aureo illo immortalitati conſecrando tract. de nullit. rubr.10. quæſt.7. num.43.*

4 Imo etiam poſt captam poſſeſſionem ſi diſcooperiatur eſſe Clericus, eſt officio removendus, non obſtante, quod deinde renunciet Clericatui; nam poſſeſſio ei data eſt nulla, *dicta Prag. de Eccleſ. Perſon. Scial. cap.33. de for. comp. num.287. Dom. Altim. ubi ſupr.* Dum tempus electionis conſideratur, an electus habeat delectum, *D. Altim. ubi ſupr.* qui *num. 47.* dat cautelam, ut Officialis dicat ſe renunciaſſe Clericatui ante habitam commiſſionem, & poſſeſſionem officii, & quod nunquam inceſſit in habitu, & tonſura, & quod non ſervivit in divinis, propter quod non dicitur Clericus, juxta *Conc. Trid. ſeſſ.23. cap.6. de reform.* & petat terminum ad probandum; quia lite pendente eſt manutenendus in poſſeſſione officii, ut *tot. tit. lite pendente, Cap. bl. in Prag. 5. num.13. & Prag. 10. n.120. de Baron. Dominus Altim. d. num. 47.* Imo in Anno 1697. dum Univerſitas Altavillæ recuſavit dare poſſeſſionem Capitaneo electo per Illuſtr. Marchionem ſub prætextu, quod eſſet Clericus primæ tonſuræ, d. Ill. Marchio obtinuit proviſiones a M. C. V. quod non impedirent actum poſſeſſionis, ſtante, quod ante electionem incedebat in habitu laicali, & Clericatui renunciaverat, & ſic fuit vigore dictarum proviſionum data poſſeſſio, quam in actu exercet. Sed hæc cautela mihi non videtur tuta, & contra has proviſiones non fuit oppoſitum; non enim tollitur impedimentum, ex eo, quod tacite, vel expreſſe fuerit Clericatui renunciatum, quia quandocumque habitum reaſſumpſerit, etiam abſque ſui Ordinarii licen-

5 tia, gaudebit privilegio Clericali, itaut ad Judicem Eccleſiaſticum debeat remitti, etiam ubi eſſet Conſtitutio ſynodalis, ut eſt in hac Diœceſi Neapolitana, ubi ſancitum eſt, non poſſe Clericum qui renunciavit Clericatui reaſſumere habitum abſque Ordinarii licentia,

Digitized by Google

tia, & tamen d. prohibitione non obstante, reassumens habitum absque licentia supradicta gaudet foro Clericali, quia est caracter impressum animæ, & non potest per Episcopum deleri, ut decisum testatur *Ricc. dec.167. par.2. Squill. de privil. Cler. cap. 6. nu.19. de Marin. resol.49. lib.1.*

Et licet idem *Ric. part.3. resol. 313.* dicat, quod Clericus officium Judicis criminalis exercens inter laicos, amittat privilegium clericale, & quod circa delicta, & concernentia administrationem publici officii non gaudeat beneficio fori clericalis, vel militiæ Hierosolymitani: sed subjaceat jurisdictioni seculari, quoad pœnam pecuniariam tantum, vel suspensionis, vel privationis officii, ut late *Carlev. lib.1. tit. 2. disput. 2. q.6. sect. 3. n.453.* ubi allegat *Curav. rit. 215. Amend. ad Franch. dec. 479. Bovadill. & alios*; Tamen intricata est quæstio, & multi tenent, quod debeat parere syndicatui coram Judice Ecclesiastico, de qua re vide *Scial. de for. offic. cap.33. num.122. & Dom. de Luca in jurisprudentia consummatissimum observ. ad Franch.470.* & saltem attenta opinione *Ricc. & Carlev.* quoad distinctionem personæ deberet remitti ad Judicem Ecclesiasticum, ideo ad hæc vitanda optime sancitum est in Regno, ne Clerici ad officia secularia admittantur, alias non solum sunt nullæ litteræ patentales in eorum personas, & nullus erit actus possessionis officii, sed eligens incurrit in pœnam ducatorum decemmillia, & aliam pœnam arbitrariam, etiam corporalem, ut supra diximus, & ratio habetur in *d. prag.1. de Ecclesiast. pers.* ibi: *Risulteria, che non potriano esser costretti a dar conto, e ragione avanti li Regj Officiali, ne tampoco da essi esser castigati, e puniti degli eccessi, e delitti, che forse commettessero.*

Conferunt tradita per *Capibl. in prag. 5. de Baron. n. 119. Covar. c.33. n.6. practicar. quæstionum*, quia delinquendo non possunt a potestate laicali castigari, nec consuetudo in contrarium valet, *Capibl. ibidem ex Surdo cons.39. Caballus lib.1. casu 64.*

6 Quartum impedimentum erit, ubi Officialis non dato fidejussore vellet in officio admitti, nam fidejussorem de parendo syndicatui in ingressu officii, Officialis præstare tenetur, alias potest Universitas ei denegare possessionem, *prag.1. §.6. & prag.5. de offic. judic. Capibl. super d. prag. 5. n. 179. Carrab. de syndic. part. 2. n. 271. Scial. cap. 33. de for. offic. n. 202.* Si vero fidejussorem invenire non potest in loco officii, tunc cautela erit cautionem præstare in Regiis Tribunalibus, quæ in subsidium debet admitti; *Capibl. prag. 5. n. 178. in fine de Baron.* ubi dicit ita intelligendum esse *Pragm. 41. de offic. Proc. Cæsar. per text. in l. de die, §. jubetur, ff. qui satisdare coguntur*; & tenetur etiam jurare de observandis privilegiis, statutis, consuetudinibus, & de observandis Constitutionibus, Capitulis, & Pragmaticis Regni, & de parendo syndicatui in fine officii, *Pragm.4. de offic. Dom. Cons. Altim. rubric. 10. de nullit. q.12. num. 19.* & si jurare recusaverit, denegatur possessio, *Dom. Cons. & R. Petra rit.295. n.18.* & superius dixi in præcedenti *Cap.2. n. 15.* Alia tenebantur jurare antiquitus, quod hodie non observantur.

7 Quinto, Officialis non potest esse in Regno, qui non est Civis Regni, quia est externus extra Regnum, ut sunt Januenses, Veneti, Florentini, Lucenses, & alii, *De Franch. dec.479. Masull. ad Capyc. dec. 118. & 178. num. 1.*

Sed hoc non observatur, ut dicit *Carrab. sing. 166.* Et quod Hispani possint esse Officiales in Regno, antiqua, & hodierna observatio docet, ut advertit etiam *Capiblanc.*

At si casus occurrit, & disputandus sit, quis dicatur externus, recurre ad *De Luca in observ. ad Franch. in dec.479. n.9.* ubi ex *Rovit. in Pragm. 1. de Officio Procuratoris, num.8.* scribit, Regnicolam dici, tam eum, qui ortus est in Regno, quam qui est oriundus a Patre nato in Regno.

Et *Tapp. in pragm.1. de offic. distributionis*, citatus a *de Luca ad Franch. observat.479. nu.6.* dicit, quod Regnicolæ vocantur etiam, qui oriuntur ex parentibus natis in Regno.

8 Regnicolæ etiam dicuntur illi, qui nati sunt extra Regnum, dummodo facti fuerint Cives Neapolitani, vel per alias Civitates demaniales Regni, duxerint uxores regnicolas, & habuerint domos proprias in Civitatibus, in quibus facti fuerint Cives, & habitaverint in Regno saltem per quinquennium, *Tassan. in vers.3. observ.3. alleg.5. nu.269.*

Regnicolæ etiam dicuntur Cives creati ex privilegio, vel feudatarii in Regno, qui dicuntur primi Cives terrarum, *Ganaver. dec.37. a num.1. De Luca ad Franch. ubi supra.*

9 Et licet hæc adjectiva *orti*, *oriundi*, & *originarii* aliquando confundantur inter se; ut advertit *De Luca, ubi supra*, & quod dispositum in ortis, non procedat in favorem oriundorum; Oriundus tamen verificari potest in orto, ut idem *De Luca, ubi supra.*

Tamen in proprio significatu differunt inter se; nam *Orti* principaliter accipiuntur pro iis qui nati sunt in Civitate. *Oriundi*, qui originem trahunt ex loco, unde majores ejus fuerunt.

Et hæc origo non excedit personam Patris, vel ad summum Avi, si nepos sub avita potestate nascatur. Imo Regia Camera privilegium Civitatis Neapolitanæ filiis orti tantum concedit, non autem nepotibus.

Originarii mediam quandam speciem significant. Aliquando conveniunt cum ortis, si propriam designant originem; & cum oriundis, si paternam, &c. ut late *De Luca, ubi supra.*

10 Sexto, quia non exhibuit litteras patentales coram Sindicis, & Electis, sine quibus non potest ei consignari possessio, ut diximus super Formula Consultoris *num.5. cap.12. tit.1.* Et docet *D. Cons. Petra rit.295. num.18.*

Et Gl. in c. cum jurisperitus verbo careat de offic. & potest. Judic. Deleg. Anna alleg.143 num.2. Guazz. def.1. cap.1. & facit tex. in l. prohibitum C. de jur. Fisci, Sorr. ad Sanfel. dec.421.

11 Verum Officialis capiens possessionem officii, non demonstrans penitus litteras commissionales est manutenendus in possessione, licet alter haberet commissionales ante expeditas *l.1. C. de mandat. Princip. Masull. ad Capyc. decis. 125. num. 5. Anna alleg. 145. Carrab. sing. 173.*

12 Vel licet exhibuit, non vult jurare de bene, & fideliter justitiam administrando, quo juramento non præstito, non potest adipisci possessionem, ut de jure communi est *text. in cap. 1. de jurejur. in 6.* Et de jure Regni est *Glos. in c. Item quod Justitiarii col.2. num.10.* Et in Constitutione Regni *cum juste providendum.*

Vel recusat jurare de observando leges municipales, statuta, stylum, & consuetudines, ad *Text. & Glos. in l. diligenter, ff. mand. l. si itaq. 19. ff. de jurejurand.* Quod indistincte in omnibus Officialibus tum Regiis, tum Baronalibus locum habet, ut hæc omnia concludit *D. Cons. & R. Petra d. rit.295. num.18.* post *Damhoud. de pugn. Doctor. tit. de offic. in genere cap.8. num.30.*

13 Septimum impedimentum, quando non ostendit liberatoriales literas syndicatus dati in loco, ubi antecedenter officium exercuit; quia tali casu non potest admitti Officialis in alio loco, *D. Cons. Altim. in rubr.10. de nullit. q.12. num.1.* per *Textum in l. neminem, C. de suscept. & Anchar. lib.10. &* per *rit. M.C.V. 295. Rovit. in prag.5. num.19. de Baron.* & ibi *Capibl. num.163. Carrab. de Synd. par.1. num.17.* Adeo quod post captam possessionem potest amoveri, sed acta interim facta sunt valida,

lida, *D. Altim. in rubr.* 10.*q.* 12.*num.*25.*Capibl.prag.*4.*num.*69.

14 Octavum impedimentum, quando in exilium fuit missus, non admittitur ad administrationes Magistratuum, *Borrell. de magistr. edict. cap.* 11.*lib.* 1. ubi alios adducit, quos sequitur *Sanfel.dec.*6.*lib.*1.*num.*14.

15 Nonum impedimentum, quia aliquæ Universitates habent privilegium, ut non possit esse Officialis de convicino intra tot milliaria. Unde si eligatur, qui sit intra metam dictorum milliariorum, potest ei denegari possessio, & cautela Universitatis erit, quando velit complacere, ut in parlamento admittatur pro illa vice tantum, per quam non intelligatur præjudicatum ejus privilegio, protestatione præmissa.

16 Decimum impedimentum, quia emit officium, ideo commissio est invalida, & non potest exercere, *D.Cons. Altim. in rubr.* 10.*q.* 12.*de nullit.num.*13. per *Text. in* §.1.*&* 2.*Auth. ut omnes Judices sine quoque suffragio, & in cap. Regni* 36. 37. 216. *&* 276. *Prag.*4. *&* 23. *de Baron. Prag.*2.*&* 4. *de offic.*

Et Baro vendens, vel dans officium mediante pecunia, punitur pœna ducatorum sexcentum, & privationis per triennium prima vice, quo triennio durante providetur per Collaterale Consilium.

At secunda vice privatur vita sua durante, & officialis prima vice privatur, ut non possit admitti ad officia per triennium, & secunda vice semper, ut in dicta *Prag.*4., *& de Baron.* Eadem pœna privatur Actuarius, qui simul cum officio Actuarii exercet officium Capitanei, ut dict. *prag.*23.

Undecimum impedimentum est, quando Officialis est consanguineus, vel affinis alicujus Officialis supremorum Tribunalium, etiam Regiarum Audientiarum infra tertium gradum, quia prohibitum per *Prag.*5. *de muneribus Officialis*, hoc fieri absque licentia Excellentissimi Viceregis.

Et ne præter institutum nostrum longius pertractemus, reliquuntur alia similia impedimenta cuique ex se ipso perscrutanda,

Formula Protestationis per actum publicum contra Universitatem negantem possessionem Officiali.

17 Die 27. mensis Septembris 1695. Indictione 3. Reg. &c. in Terra T. Provincia T. T. & proprie in loco, ubi dicitur il Borgo.

In nostri præsentia personaliter constitutus Mag. T. Terræ T. qui sponte omni meliori via præsentavit nobis protestationem scriptam tenoris sequentis v3.

T. di T. si protesta alla presenza così di voi Magnifico Giudice a Contratto, Notaro, e Testimonj, come alla presenza delli sottoscritti Mag. del Reggimento di questa Terra T. quà presenti, che per quanto si tiene cara la grazia di S.M. Carlo Secondo per la Dio grazia nostro Re, che Dio ce lo guardi, e dell' Ill. Signor Duca T. padrone di questa Terra mediante assitto, e sotto la pena de' ducati mille comminata nella sua commessione, quale qui in pronto esibisce, e presenta, che pubblicamente si legga per voi Mag. Notaro, acciocchè da tutti sia intesa, e da nessuno si possa allegare causa d' ignoranza, e in esecuzione di detta commessione debbiano accettare esso comparente per Capitano, secondo ordina detta commessione. Altrimente si protesta dell' inosservanza di detta commessione, e delle sue giornate alla ragione di carlini venti li giorno, e di tutti danni, spese, ed interessi, qual protesta s' intenda fatta non semel, aut bis, sed ter, & toties, quoties, &c. non se adstringens, deducens, &c. omni meliori modo, &c.

Quale protesta, e commessione, ut supra letta con alta, ed intelligibile voce more præconis, parola per parola per me sottoscritto Notaro alla presenza delle sottoscritte persone v3. A. Sindico, B. C. D. Eletti, E. F.G. Cittadini.

E dopo lette dette commissioni, avendole restituite al medesimo Capitano protestante, siamo dal detto protestante stato richiesto, che delle cose predette ne avessimo stipulato il presente atto pubblico.

Et quia officium nostrum est publicum, & justa petenti non est denegandus assensus; ideo ad ejus requisitionem hoc præsens publicum instrumentum confecimus, quod, &c. Unde, &c.

Præsentibus A. Giudice a Contratto, & B.C.D. testimonj.

18 Si può anco detta protesta fare con una comparsa avanti il Capitano, o Luogotenente, il quale può far intimare, e notificare detta comparsa al Sindico, ed Eletti, e fare l' atto in piedi di detta comparsa, come avendo riconosciuto la Patente, per ubbidire à quella è pronto consegnare, come consegna la bacchetta della giustizia al detto suo Successore, con fare menzione della pleggiaria, quale è necessario darla per atto publico, o penes acta della Corte, ed in tal caso data la pleggiaria, e ricevuta la possessione da detto Capitano, o Luogotenente, ed intimato il Reggimento, subito comincierà ad assistere alla Corte, pigliare querele, informazioni, fare li banni pretorj, e mandare in Vicaria, o alla Regia Udienza a spedirsi le provisioni, che sia manotenuto in detto possesso, con presentare copia di detto atto fatto, o copia di detta protesta, ut supra.

19 Può anco il Barone far pigliare informazione da un Commessario, seu Delegato destinato da esso Barone de contraventione, & inobservantia delle commessioni, seu quasi rebellione, e far carcerare il Sindico, Eletti, ed altri contradittori, e condennarli alla pena delli mille ducati comminata nella commessione.

Universitas enim tenetur recipere Officialem destinatum cum commissione, & si non recipit, tenetur ad pœnam in commissione contentam; Ita in terminis *Philippus Decius Cons.*228. *Bertrandus cons.* 24. *n.*3. *volum.*4. *& Soccin. cons.*97. *volum.*3. *& novissime Ursillus ad Afflictum decis.*379.*num.*6.*&* 7. Ubi quando Universitas puniatur, & quando delinquat, & quando excusetur, & quando non, latissime scripsit, de quo vide *Capicium decis.*4.*&* 130.*num.*70. *& dec.*152. *&* 189. quæ omnia hæc habes apud *Amend. ad Franc. decis.*215. *num.*7.

Et ratio est, quia potest dominus ponere Capitaneum in Castro subinvitis hominibus dicti Castri, ut dicit *Guido Papa sing.*266. *ex l.* 11. §. *in Sardinia, C. de officio Præfecti Prætorii Africæ*, dum tamen expensis ipsius Domini fiat, & non subditorum *l. fin. Cod. de statuis, & imaginibus, Boer. dec.*212.*num.*11.

20 Quando non sarà data comodità al Capitano di fare detta protesta, o pure si nascondesse il Luogotenente, o Capitano predecessore, e si nascondesse il Sindico, ed Eletti, e si nascondessero il Giurato, e Cittadini, che devono intervenirvi.

In tal caso farà venire un Giudice, Notaro, e testimonj, e farà detta protesta per atto pubblico in piazza pubblica avanti di quelli uomini, che si potranno avere, o in altro luogo, dove fussero unite più persone, o all' uscire della Chiesa, o altra parte, e poi pigliar copia di detta protesta, e farla intimare in casa con il Giurato forastiero, se non si può avere Cittadino, e cominciare ad esercitare, ut supra; e mandare con detta copia a spedirsi le provisioni alla Regia Audienza, o Vicaria.

Avvertendo, che deve in pronto offerire la pleggiaria, e nominare tali, e tali pleggi.

E se

Digitized by Google

E se in detta Terra non si ritrovasse persona, che lo pleggiasse, potrà in tal caso offerire, e dar la pleggiaria in detta Regia Audienza, o Vicaria per viam expromissionis.

C A P. IV.

De Bannis Prætoriis.

S U M M A R I U M.

Formula Bannorum, quæ vulgo, Banna Prætoria appellantur, num.1.
Relatio Jurati super publicatione Bannorum, num.2.
Contumacia accusata super Bannis, num.3.
Formula libelli Universitatis petentis, ut Banna Prætoria reducantur ad jus, & justitiam, num.4.
Decretum, quod Banna Prætoria reducantur ad jus, & justitiam, num.5.
Praxis in gravaminibus Bannorum, quando est controversia inter Officialem, & Universitatem, num.6.
Interlocutoria super gravamine Bannorum, num.7.
Coadjutoris oppositio super Bannorum gravaminibus, num.8.
Monitio quæ fit Universitati, & Coadjutori super gravaminibus Bannorum, num.9.
Decretum super gravaminibus Bannorum audita Universitate, & Coadjutore, num.10.
Praxis addendi, vel minuendi capita Bannorum, eorumque finis, & effectus, num.11.

Formula Bannorum, quæ vulgo, Banna Prætoria appellantur.

CAROLUS DEI GRATIA REX.

T. di T. Duca della Città T.
T. di T. Governatore, e Giudice di questo Stato, &c.

1 BAnno, e comandamento da pubblicarsi nelli luoghi soliti di questo Stato da parte del detto Sign. Governadore, e Giudice, ut supra, quale si debbia inviolabilmente osservare da ognuno; tanto Cittadino, quanto abitante in questo Stato, ed anco da' Forastieri, che capiteranno in detto Stato, e suo Territorio; sotto la pena in ciascheduno capo contenuta.

In primis s'ordina a tutti, che tanto nella Corte, quanto in qualsivoglia altro luogo debbiano stare avanti di esso Sign. Capitano con la berretta in mano con ogni debita riverenza; e parlare con parole basse; e riverenti, e così scriversi, non ostante, che si dica, cum rev., e che non accostino al banco di Giustizia per quattro palmi attorno, e quando sono chiamati debbiano subito venire avanti di Noi, sotto pena di duc. 30. per ciascheduna volta per ciascheduno controveniente, ed un mese di carcere.

Item s'ordina alli Magnifici Avvocati, e Procuratori, che debbiano informare le cause, così in scriptis, come oretenus con parole modeste, e riverenti, senza dar taccia, nè ingiuria; sotto pena di ducati 200. e due mesi di carcere per ciascheduno controveniente.

Item, non sia persona alcuna, che ardisca far resistenza alla Corte, Mastro d'atti, Famegli, o Giurati, così per esseguire, come per ogni altro servizio di essa Corte, anzi ognuno le dia ajuto, e favore, sotto pena di duc. 30. e due mesi di carcere per ciascheduno controveniente, oltre le pene contenute nelle leggi.

Item, che dopo sonata l'Ave Maria, e proprio su le 24. ore, nessuno ardisca andar cantando, nè sonando, nè andare in altro modo dicendo cose disoneste sotto la pena sopradetta.

Item, nessuno ardisca andare armato di scoppetta, benchè lunga, nè di altre armi senza licenza in scriptis di nostra Corte, e quelli, che tengono licenza de' Superiori la debbiano presentare avanti di Noi subito, sotto pena di sei mesi di carcere, perdita dell'armi, e ducati sei per ciascheduno, oltre le pene contenute nelle Regie Prammatiche.

Item, che nessuno ardisca di portare accette, ronche, zappe, zappelle, falci, coltelli, coltellacci, putatori, nè qualsivoglia altra sorte di ferramenti, nè bastoni, o bacchette, o magli; sotto pena di ducati sei per ciascheduno, la perdita di quelli, ed un mese di carcere.

Item, che chiunque tenesse processi, così civili, come criminali, e qualsivoglia scrittura della Corte, subito debbia presentarli in essa Corte sotto pena di ducati sei, ed un mese di carcere.

Item, che chiunque vedrà gente armata per lo Territorio debbia subito fare relazione a Noi sotto pena d'un mese di carcere, e ducati sei per ciascheduno.

Item nessuno ardisca giurare per li Santi, nè quelli nominare invano, nè biastemare li Morti, nè chiamare il nome del Demonio, o Diavolo; sotto pena d'un mese di carcere, e carlini trenta per ciascheduno.

Item s'ordina, subito che si sentirà tamburro, o campana all'armi, o bando, omni mora pospolita, ogni persona, tanto dentro, quanto fuori l'abitato, che sia, debbia venire alla presenza del Capitano, avanti il Palagio della sua residenza coll'armi permesse dalle Regie Prammatiche, acciocchè si possano perseguitare i malfattori, e difendere la quiete pubblica, sotto pena di ducati 10. per ciascheduno, e mesi due di carcere, dalla quale pena non possono scusarsi di essere comparsi, se non assistono sino a tanto, che saranno da Noi licenziati.

Item, che non sia persona alcuna, che presuma, nè ardisca alloggiare, o ricettar gente forastiera nelle loro case, o massarie, taverne, o in altro luogo, se prima non darà notizia a detta Corte del nome, cognome, patria, ed essercizio della suddetta; sotto pena di duc. sei per ciascheduno per ogni volta, ed un mese di carcere.

E sotto l'istessa pena debbiano dar notizia de' garzoni, e servienti forastieri, che tengono a' loro servizj fra lo spazio di ore dodeci per evitare, che non si ricettino gente di mala vita.

Item si ordina, che succedendo tanto di giorno, quanto di notte alcuna violenza, o rissa in persona così di donna onesta, come in persona di uomini così Ecclesiastici, come laici, o case, o robe, debba ognuno del convicino andare a soccorrere, con dare ajuto, e favore, e carcerare i delinquenti, e dare subito avviso alla Corte, sotto pena di ducati 10. per ciascheduno, e due mesi di carcere, oltre le pene stabilite dalle leggi comuni, e di Regno.

Item, che nessuno ardisca vendere carne, pesce, ed altre cose commestibili, se prima non ne darà notizia all'Eccellentissimo Signor Duca, e sua Corte, ed al detto Signor Capitano sotto pena di carlini quindici, e giorni otto di carcere, e dopo che saranno essi proveduti, ed ottenuto la licenza.

Item, non sia persona alcuna, che ardisca fare tumulto, rissa, questione, nè minacciar col capo, nè mani, o far segno di voler percuotere, o in altro modo di voler offendere, sotto la medesima pena.

Item, che nessuno ardisca giuocare a sorte alcuna di giuoco, così con denari, come senza denari; sotto pena di ducati sei, e due mesi di carcere.

Item, che nessuno Chirurgo, nè altra persona ardisca di medicar ferita, o altra percussione, se prima non le rivela alla Corte; sotto pena di ducati sei, e due mesi di carcere, e sotto l'istessa pena siano tenute le Mammane, che sono richieste a pigliar creature di donne senza mariti.

Item

Item, che qualsisia persona offesa nella persona sua, o de'suoi congionti, o nelle robe, o nell' onore, non ardisca tenere occultata detta offesa, ma debbia subito denunciarla alla Corte; sotto pena di ducati sei, e due mesi di carcere.

E sotto l'istessa pena, ogni persona sia tenuta far a noi relazione di qualsisia delitto, rissa, aguato, o altre preparazioni al male, subito, che lo vede, sente, o d'altro modo che ne ha notizia.

Item, che nessuno ardisca ponere fuoco alle restocchie, cesine, o altri luoghi tanto proprj, quanto d'altri, o demaniali, prima della metà d'Agosto inclusive; sotto pena di ducati sei per ciascheduno, e due mesi di carcere, oltre le pene contenute nelle Costituzioni del Regno.

Item, che nessuno ardisca far maschere, farze, comedie, nè in privato, nè in pubblico, nè salire in banco sotto pena di ducati sei, e due mesi di carcere.

Item, che nessuno ardisca tenere, o gettare lordizie alle stradè, ma quelle tener nette, e scopate; sotto pena di carlini quindici qualibet vice, & per quemlibet.

Item, che nessuno ardisca dissuadere le genti, che vogliono far querele, e dimandar giustizia; sotto pena di docati sei, e giorni 15. di carcere.

Item si confermano tutti gli altri bandi fatti, ed emanati per li nostri Predecessori, Capitani, e Luogotenenti in detta Città, quali restino sempre fermi, e validi per quanto non contradicono a questi.

Item di tutte le sopradette pene pecuniarie, in ciascheduno delli sopraddetti capi, se ne debbia applicare la terza parte alla Corte, e proprio al Governatore, Giudice, e Mastro d'Atti, e le due parti alla Camera Principale, e la decima di dette due parti all'accusatore, o denunciante, tanto se sarà pubblico, quanto se sarà segreto, che sarà tenuto con ogni segretezza, e se li darà la decima con ogni puntualità.

Ed acciocchè il presente venghi a notizia di tutti, e da nessuno si possa allegare causa d'ignoranza, ordiniamo, che si pubblichi, e s'affighi copia nelli luoghi soliti; sotto la pena in ciascheduno capo contenuta. Dato nella Città T. 27. Aprile 1695.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

Bannum, ut supra, &c.

Di questo sene fa una, o più copie per affiggersi ad uno, o più luoghi, secondo il solito della Città, con l'estratta del seguente modo, vz.

Concordat cum suo originali affixo, & existenti in Aula Curiæ prædictæ, & ad fidem, &c.

T. Actuarius.

Così s'affigge la copia nelle piazze solite, e nell'originale si fa la relazione, vz.

Die 28. mensis Aprilis 1695. in Civitate T.

2 T. di T. ordinario serviente di questa Corte T. riferisce a me sottoscritto Mastro d'Atti avere oggi detto dì pubblicato il retroscritto bando, e tutte le cose in esso contenute, per le piazze, e luoghi soliti di questo Stato T. con alta, ed intelligibil voce more praeconis, ed avere affisso due copie di esso, una alla piazza T., e l'altra al luogo T. del modo, e forma, che l'è stato commesso, presenti per testimonj T. e T. in fede, &c.

T. Actuarius.

3 Die 2. mensis Maii 1695. in T. Curia, &c. instante Curiæ Coadjutore, & petente fuit accusata, prout accusatur prima contumacia in forma, & non prius ob festa, ut in Kalendario, & in fidem, &c.

T. Actuarius.

Die 6. mensis Maii 1695. in Civitate T. Curia pro Tribunali sedente, instante Curiæ Coadjutore, & petente, fuit accusata, prout accusatur ultima contumacia in forma, & ad fidem, &c.

T. Actuarius.

Et per dictam Curiam T. Civit. T. ejusque Dominum Gubernatorem, visa relatione banni publicati, & visis contumaciis legitime contractis, stante, quod nullus compartuit, fuit provisum, & decretum, quod pœnæ in dicto banno contentæ exequantur, exequutionique demandentur contra, & adversus quoscumque contravenientes, quandocumque, & quotiescumque controvenerint, juxta d. banni formam, seriem, continentiam, & tenorem, & ita per hoc suum, &c.

T. Judex, & Gubernator.

Provisum eodem, quo supra, die 6. mensis Maii 1695. in Civit. T. Curia, &c. præsentibus pro testibus T. & T. & aliis.

T. Actuarius.

Formula Libelli Universitatis petentis, ut banna Prætoria reducantur ad jus, & justitiam.

4 IN principali Curia Civitatis T. & coram Domino U. J. D. Magnific. T. de T. Judice, & Gubernatore dicti Status comparet T. Syndicus dicens, fuisse emanata nonnulla banna insolita, & contra Juris dispositionem, cum rev., & contra antiquum, solitum, & consuetum dictæ Civitatis in grave præjudicium privilegiorum, & capitulorum Universitatis prædictæ, ac decretorum S. R. C. & aliqua banna spectant ad jurisdictionem Portulaniæ per Terram, & Territorium, ideo ab eis tanquam indebite factis, & ab impertinentibus, & contra jura, & bonos mores emanatis se aggravat, cum rev., & petit reformari, & contrario imperio revocari banna ipsa impertinentia, & illa reduci ad jus, & justitiam, & ad solitum d. Civitatis, & Status, & secundum statuta ipsius, Capitulatiooes, & privilegia, & secundum capita discussa in S. R. C. & quod interim, donec non fuerit provisum super dicta cōparitione, & aggravatione, instat non procedi virtute dictorum bannorum, alias cum rev. instat, & appellat ad superiores in forma, & æquè principaliter de nullitate dicit, &c. omni alio meliori modo, &c.

In Dei nomine. Amen.

In causa aggravationis bannorum per Magn. Universitatem, ejusque Mag. Syndicum Civitatis, & Status T. ut in actis.

Die 13. mensis Maii 1695.

5 Per principalem Curiam Status T. ejusque Dominum Gubernatorem, & Judicem, visis bannis, & visa retroscripta aggravatione, provisum est, quod banna prædicta reducantur ad jus, & justitiam, & intelligantur, & observentur juxta leges, Constitutiones, Capitula, & Pragmaticas Regni hujus, & dictam Consuetudinem Civitatis prædictæ, & stylum dictæ Curiæ, quatenus in possessione, seu quasi existant, & ita per hoc suum, &c.

T. de T. Gubernator, & Judex.

Lectum, latum die quo supra, in T. Civit. Curia, &c.

T. Actuarius.

Formula Aggravationis bannorum, quando est controversia inter Officiales, & Universitatem.

Et multoties Syndicus se gravat in specie super aliquibus Capitibus, vz.

6 Si fa la comparsa di consimil modo, e si ci aggiunge, ed in specie si grava sopra gl'infrascritti capi, vz.

In primis, si grava del Bando, circa nomen Dæmonis, che non ci è pena.

Item, per lo capo del banno di chiamar le genti *extra Curiam*, e di stare con la berretta in mano, che non si comprenda l'Avvocato, e Procuratore, ed altri nobili, li quali da principio siano tenuti cavarsi la berretta, e dopo possano coprirsi, e parlare.

E così per verisimilitudine sopra gli altri capi secondo parerà all'Università.

JE-

Digitized by Google

JESUS.

7 Per principalem Curiam Civitatis T. provisum, & decretum est, quod retroscripta instantia Magn. Universitatis, & singula in ea contenta notificentur Curiæ Coadjutori; quatenus prima die post, &c. comparent ad dicendum quicquid adversus petita, & quare ea fieri, & exequi non debeant, quoniam, &c. alias, &c. hoc suum, & intimetur.

Riccius Judex, & Gubernator.

Provisum die, quo supra, in T. Civit. Curia T.

T. Actuarius.

8 Curiæ Coadjutor replicat, quod retroscripta banna sunt rite, & recte emanata, & solita aliàs emanari ab aliis Prædecessoribus Officialibus, & sunt observanda per omnes in d. Statu pro Dei honore, & beneficio publico, & pro pacis cultu, & pro obedientia Cesareæ, & Catholicæ Majestatis, ac Exc. Domini Principis utilis Domini hujus Status, & Prætor debet augere auctoritatem sui officii, & dignitatis, ut in *l. observandum, ff. de offic. Præsid.* & Judicis est in principio officii per banna generalia prohibere maleficia, saltem, ut possit sine accusatione ex officio corrigere malos mores, inquirere, procedere, & punire vigore banni, ut mali se corrigant formidine pœnæ: Ideo petit decerni, quod firma semper remaneant, quia sunt solita, & juri consona, aliàs protestatur, & de nullitate dicit, salvo recursu ad Superiores, omni meliori modo, &c.

De mandato Principalis Curiæ Civitatis T.

9 Moneantur ambæ partes, quatenus prima die post, &c. compareant coram nobis, in nostra Curia ad dicendum, allegandum quicquid, &c. & ad audiendum tenorem diffinitivi decreti super hinc inde oppositis, & replicatis proferendi, quoniam, &c. alias, &c. Datum in T. die, &c. Si fa la relazione d'essere stato notificato al Sindico, e Coadjutore.

In Dei nomine. Amen.

In causa Aggravationis bannorum per Magn. Universitatem T. ut in actis.

Die tali. &c.

10 Per principalem Curiam Status prædicti, ejusque Magn. Dom. Judicem, visis bannis omnibus, visaque aggravatione facta cum replicatione Curiæ Coadjutoris, provisum, & decretum est, quod banna ipsa observentur, prout observari mandantur omnia, quæ de jure sunt servanda, & sunt juri consona, & intelligenda, & observanda esse juxta leges, Constitutiones, Capitula, & Pragmaticas Regni hujus, reliqua vero reducantur, prout reduci mandantur ad jus, & justitiam, & ad justum, & debitum, & antiquum solitum, & consuetum dicti Status, & ad stylum dictæ Curiæ, quatenus in possessione, seu quasi existant, & respectu capitum, de quibus in specie prædictus Magn. Syndicus se gravavit, v3.

Super primo de blasphemia provisum est, quod servetur bannum, verum non exigatur pœna respectu nominis Dæmonum.

Respectu banni vocationis extra bancam, & capitis nudati, provisum est, quod servetur bannum, sed respectu Mag. Advocatorum, & Procuratorum, aliorumque Nobilium servetur solitum.

Quoad caput de rebus comestibilibus, provisum est, quod servetur bannum quoad carnem, & piscem tantum, & expectetur usque ad mediam horam ad vendendum post datam notitiam Baroni, & nobis, & circa reliqua liceat venditori illas vendere, etiam non data notitia.

Quoad prohibitionem venditionis Avium, & quadrupedum, bannum servetur, ut non fiat venatio cum armis per Pragmaticas, & banna prohibitis.

Super capite hoc de hospitandis alienigenis, provisum est, quod servetur *Regia Pragmatica*.

Super capite de rixis, provisum est, quod procedatur *T. m. l.*

juris ordine servato nulla banni pœna exequuta.

Et sic de singulis si va adattando la provista.

11 Qui si deve avvertire, che li banni si possono fare più brievi, e più lunghi a capriccio, e volontà dell'Officiale. Però da noi si è data la formola di alcuni capi de' bandi più usitati, e scelti, ma chi volesse breviarli, e levarne tanti Capi, o aggiungerne degli altri sta ad arbitrio suo.

Ma ho veduto alcuni inesperti Officiali fare certi capi di banni inutilmente, come proibire, che nessuno biastemi il nome di Dio, e suoi Santi. Item, che nessuno ardisca asportare, o tenere in case armi proibite, e simili proibizioni, che senza il bando stanno proibite per le Regie Prammatiche, o altre leggi di Regno, o comuni.

Poichè il fine di fare il bando, o l'effetto del bando è, che si proibisca cosa, che non sta proibita, o almeno non vi è certa, e determinata pena, ed è espediente, ed utilità pubblica proibirsi per alcun buon fine, o vero sebbene vi è proibizione penale de jure, vi sarà stata licenza espressa, o tacita, o connivenza de' Superiori, come è nel portare scoppette per uso di caccia, si suol fare bando penale, che nessuno vadi armato, con rivocare le licenze, o che debbano mostrarle per registrarsi.

L'altro fine, o vero effetto del bando sarà, che in un luogo succedono frequenti scandali, o risse, o altro, dove non si può procedere ex officio senza querela di parte, e per frenare in quel luogo tal disordine, si proibisce per bando, acciocchè senza querela di parte, vigore banni si possa procedere contro gli trasgressori.

Ma quando si fa bando, che nessuno biastemi Dio, &c. che nessuno usi armi proibite, &c. non ci è fine, nè effetto alcuno de' sopranarrati; E però lo stimo bando inutile, e superfluo, che io non l'ho mai posto alli bandi da me emanati.

E questo basti per la pratica di saper formolare diversi capi de' bandi, e l'ho discorso in lingua volgare, acciocchè ogni Officiale idiota se ne istruisca, e circa l'altre cose concernenti alla validità de' bandi, e pratica d'essi, diremo nel seguente *Capo Quinto*.

C A P. V.

De praxi procedendi in contraventione Bannorum.

S U M M A R I U M.

Formula instantiæ Coadjutoris pro pœna spreti Banni, num. 1.

Interlocutoria super d. instantia Coadjutoris, num. 2.

Citatio ad solvendam pœnam Banni, num. 3.

Citari debet prius contraveniens ad dicendum caussam, quare non debet exequi pro pœna contraventionis Banni, vel præcepti pœnalis; executive exequuntur pœnæ prædictæ, num. 4.

Banna prætoria non possunt publicari sine voto Assessoris, num. 5.

Bannum dicitur sententia interlocutoria, num. 6.

Assessor debet contradicere, ne Capitaneus publicet Banna contra Jus, vel præter Jus, num. 7.

Banna finito officio expirant, num. 8. *Ideo debent repeti a Successore*, ibid.

Banna sub nomine Baronis publicata, non expirant finito officio, num. 9.

Bannum, ut liget, debet non solum in publicis, & solitis locis sollemniter publicari, & affigi; sed debent contumacia incusari, ibid.

Bannum secundum jus, præter jus, contra jus, & in fraudem juris declaratur, num. 10. 11. & 12.

Judices inferiores in bannis corporales pœnas impone-

re non possunt, num.13. *Possunt tamen cumulative addere aliam pœnam legi factæ a Superiore*, num.14.

Formula Instantiæ Coadjutoris pro pœna spreti Banni.

1 IN T. Curia comparet T. Coadjutor dicens, qualiter die 20. Julii 1695. T de T. suis juribus non contentus, spernendo banna ipsius Curiæ, temere, & appensate posuit ignem in suo Restucchio contra formam Banni, quare incursit in pœnam ducatorum sex in banno prædicto contentam; Instat propterea ipsum puniri, ratione spreti Banni, quæ omnia patrata fuerunt d. die, & anno, quibus supra, Regnante, &c. Dominante, &c. sub Præsidatu, &c. Ita instat, & omni alio meliori modo, &c.

Jesus.

2 Per Curiam T. fuit provisum, quod de expositis capiatur informatio ad finem, &c. & ita, &c.

T. Judex.

Provisum die, quo supra, In Curia T. Curia, &c.

T. Actuarius.

Deinde examinentur saltem duo Testes, qui deponant super dicto facto, & postmodum expediatur citatio tenoris sequentis v3.

De mandato Curiæ Civitatis T.

3 Juratis dictæ Curiæ in solidum significamus, qualiter post ingressum nostri officii publicari fecimus edicta, & banna generalia, ut moris est, inter quæ extat, & est infrascriptum Bannum tenoris sequentis v3.

Item, che nessuno ardisca ponere fuoco alle Cesine, Restocchie, o altri luoghi, tanto proprij, quanto d'altri, o demaniali, prima della metà d'Agosto inclusive, sotto pena di ducati sei, &c.

Quod bannum fuit ordinatum die 28. Aprilis 1695. & publicatum per Juratum dictæ Curiæ eodem die, & affixæ copiæ in publicis plateis, & accusatis debitis contumaciis, ut ex actis. Nuper vero ad notitiam nostri, & nostræ Curiæ pervenit qualiter T. de T. de mense Julii currentis anni 1695. contra tenorem dicti banni ausus fuit ignem accendere in suis restucciis non sine gravi periculo incendiandi segetes, & aeras, & herbagia, incidendo propterea in pœnam ducatorum sex in banno prædicto contentam, & quia pro parte Coadjutoris instatum fuit pro exequutione pœnæ prædictæ, & capta informatione constat in actis: Ideo vobis jam dictis committimus, & demandamus, quod ad omnem instantiam dicti Coadjutoris, peremptorie mandetis d. T. de T. quatenus prima die post, &c. personaliter compareat soluturus in posse Proventarii dictæ Curiæ pœnam ducatorum sex ratione contraventionis prædictæ, & ad dicendum quicquid, & caussam, quare non teneatur ad pœnam prædictam, quoniam &c. alias, &c. data, &c.

Fiat relatio, & accusentur contumaciæ in forma, & expediantur literæ exequutoriales realiter tantum: & sic dictæ pœnæ, seu potius mulctæ executive exequuntur prævia dicta citatione, *Capibl. in pragm.14. de Baron. num.72.* & non fit condemnatio, adeo quod si citatus opponeret aliquam exceptionem, quæ non militaret, fit decretum, quod oppositis non obstantibus exequatur contra eum, hoc suum, & expediantur literæ executoriales in forma; & non dicitur, quod condemnetur, quia executive exigitur mulcta, ut supra.

4 Et tam in casu, quo quis contravenit banno, quam ubi fit aliquod præceptum pœnale, ut aliquid faciat sub tali pœna, priusquam procedatur ad actum punitionis, debet fieri aliud præceptum ad dicendum caussam, quare non debeat exequi pro pœna contra hunc non obedientem, vel ad solvendam pœnam incursam ratione contraventionis, & ad dicendum quicquid, *Ursill. ad Affl. decis.189. num.8. Bart. in l.1.* & ibi *Jason. ff. si quis Jusdic. non obtemper. Affl. in const. adulterorum col.2. & Isern. ibidem rejecta opin. Bald. in c. gravis de restit. spoliat.* qui dicit posse statim puniri stante contraventione.

Et firmabis regulam, quod banno contraveniens non habetur statim pro condemnato, sed est prius citandus ad dicendum caussam quare non debeat exequi pro pœna contenta in banno, *Caravit.* 133. & melius *in rit.228. num.1. Capibl. in pragm.14. num.72. tom.1. Novar. gravam.153. tom.1.*

5 Banna prætoria non possunt publicari, & affigia Capitaneo, nisi sint firmata ab Assessore, vel cum voto Consultoris, alias sunt nulla, *Vincent. de Vita in suo repert. juris, verb. banna prætoria, fol. mihi 24. col.2.* & *Ursill. ad Afflict. dec.290. num.7.* & specialius habetur in *Pragm.10. de offic. Jud.* vulgo dicta *delli 89. capi, cap. 32.*

6 Infertur hinc, quod in ingressu Judicis, non potest Judex suo nomine banna facere, nam ad Prætorem tantum spectant banna publicare cum voto sui Judicis, ut supra, & late dicemus in *cap.12. quæst.4.* ea erit ratio, quia bannum dicitur sententia interlocutoria, ut docet *Maraut. in p.6. vers. sententia n.36. fol. mihi* 458. & quia omnis sententia interlocutoria esset nulla, si fieret absque voto Assessoris, vel Consultoris, ideo banna quoque sunt nulla sine voto Doctoris, ut latius est videndum in *quæst.4. cap.12.*

7 Imo Assessor debet prohibere, & contradicere, & protestari, ne a Gubernatore publicentur banna, & alia, quando sunt contra, vel præter Jus, *Paris. de syndic. vers. assessor c.a. num.28. Pellegr. in pract. crim. de sentent. condemnat. p.4. & 16. num.2.*

8 Cauti Officiales semper in banno solent confirmare banna Prædecessoris, prout in penultimo *Cap.* horum bannorum posuimus, *Item confirmiamo tutti li bandi, &c.* Nam Banna ab Officiali emissa finito officio expirant, & ideo pœna contraventionis bannorum a Prædecessore promulgatorum non potest exigi a Successore, nisi præcedat renovatio; Unde, ut ligent in posterum, non solum debent refirmari a Successore, sed publice in locis consuetis repeti, ex *Text. in l. honorarii, ff. de act. & oblig. & in l.1. de postul. Mattesil. sing. 190. Affl. dec.290. Tusc. concl.66. lit. S. & concl.6. n.4. & 5. lit. B. Farinac. in fragm. crim. lit. B. num.5. p.1. Castill. decis.124. num.4. Mascard. de probat. Conclus. 1297. num.13.*

9 Verum Banna sub Baronis nomine facta, perpetuo durant, *Novar. grav.125. tom. 1.* & secuta patientia subditorum, banna præjudicant, maxime in actu affirmativo, ex. gr. Si fiat bannum, vel ordo, quod omnes vadant ad suum molendinum, vel quod faciant talem rem. Tunc patientia, consensus, & paritio dat robur banno, & præbet jus possidendi, & præscribendi; sed si prohibitio erit negativa, ex. gr. Ne quis venetur in tali loco, ne vendant inconsulto Barone, ne piscaut, vel lignent in tali loco, tunc simplex patientia non præjudicat, nisi accedat actus, & occasio, & subditi patiantur uti illa prohibitione facta; & propterea cautæ Universitates protestantur contra banna, & instant pro revocatione illorum, & se conservant in faciendo actus contrarios Bannis, etsi opus fuerit, debent ad Regios Superiores petere revocationem, ut late *Capibl. tom.2. cap.5. per totum*, & ideo, ut ligent, banna debent non solum in locis publicis, & solitis, sollemniter publicari, & affigi, sed contumaciæ incusari, ex quibus contumaciis firmatur bannum ob patientiam Populi, qui videtur consentire banno, *Capibl. prag.14. num.70. de Baron.* post *Ursill. & alios.*

10 Banna, aut sunt secundum jus, vel præter jus, & tunc licita sunt Banna pœnalia, ex. gr., tunc dicuntur secundum jus, quando de jure aliquid est prohibitum, & lex stat in meris terminis prohibitoriis; tunc potest

adim-

adjungi pœna per banna, & tunc banna dicuntur conformia juris dispositioni, *Menoch. de arbitr. Judic. casu* 388. *num.* 46. *Avend. de execut. mand. cap.* 17. *num.* 11. *p.* 2. *Guid. Pap. dec.* 206. citatus per *Capibl. tom.* 2. *cap.* 88. *num.* 13.

Præter Jus dicuntur, quando lex non prohibet aliquid fieri, sed ratione publicæ utilitatis, & honestatis possunt prohiberi, & tunc licite possunt banna promulgari cum pœna, & dicuntur banna licita, quamquam sint præter jus, idest contineant prohibitionem illius, quod a lege non reperitur prohibitum, *Capibl. ubi supr.* ex. gr. ne quis de nocte ambulet post duas horas, hoc non est de jure prohibitum, nec jus resistit; tamen ex caussa, ne delicta fiant, vel aliqua scandala occurrant, bannum valide fieri potest, dummodo hora certa ponatur, & quod pulsetur campana, & quod non reducatur ad iniquitatem contra illos, qui veniunt e foris, *Capibl. pragm.* 14. *num.* 48. *de Baron.*

Et ad evitanda scandala potest prohiberi, ne fiant maschatæ, *Rovit. tit. de Personatis, Capibl. ubi supr.* & ex eadem ratione valet bannum, ne quis loquatur cum carceratis, & hoc ante datas defensiones, *Ursill. dec.* 290. *Capibl. ubi supr. num.* 53. Item ne vulnera curentur, nisi data notitia Curiæ, *Capibl. ibid.* Et semper, ubi jus non resistit, licet sit præter jus, valet prohibitio pœnalis, dummodo pœnæ non sint exorbitantes.

11 Bannum vero, quod fit contra jus, vel in fraudem juris, non potest ab inferioribus Judicibus promulgari, *c. cum inferior de major. & obed. Capibl. d. cap.* 88. *tom.* 2. & *prag.* 14. *num.* 55. *tom.* 1. Nam bannum debet esse rationabile, & ad publicam utilitatem, *Novar. tom.* 1. *grav.* 219. & 230.

12 Bannum in fraudem juris exemplificatur, quando fit, ne quis injuria afficiat aliquem, vel ne faciat rixam, & similia sub pœna. Hoc bannum dicitur in fraudem juris factum. Nam de jure Regni Judex non potest procedere ex officio, nisi in delictis ultra relegationem; & per talia banna fraudaretur dispositio juris, procedendo vigore banni ex officio in delictis levibus, in quibus de jure non potest procedi, nisi ad partis instantiam, *Capibl. d. prag.* 14. *de Baron. num.* 66. post *Marant. in artic. inquis. num.* 31. per *DD. in l. non dubium, C. de legibus*.

13 Judices inferiores, neque possunt in bannis ponere pœnas corporales, sed tantum pecuniarias, quæ non excedant aureos triginta, *Capibl. tom.* 2. *cap.* 88. *num.* 16. *per text. in l. eos, C. de modo mulct.* Nam illæ comminatæ refrœnantur, *Capibl. in prag.* 14. *de Baron. n.* 72. *tom.* 1. & *d. cap.* 88. *ubi sup.*

14 Possunt tamen Judices inferiores merum, & mixtum Imperium habentes cumulative addere pœnam legi factæ a Superiore, dummodo ex aliqua justa caussa id fiat, & tunc utraque pœna valet exigi, *Capibl. in d. pragm.* 14. *num.* 59. ex *Bovadill. lib.* 2. *polit. cap.* 16. *num.* 128. *Surd. cons.* 252. *num.* 40. *Anna cons.* 94.

TITULUS TERTIUS

De Tutelis, & Curis.

In præcedenti Secundo Titulo tradidimus Instructiones circa primum ingressum Officii, ejusque possessionem; & quia capta possessione devenitur ad actus judiciarios, & ut servetur ordo, incipiendum est ab actis præparatoriis, quæ sine Contradictore fiunt, quorum primus locus debetur Tutelis, sine quibus pupilli non possunt esse in judicio, nec agendo, nec excipiendo. Ideo successive posuimus Tertium hunc Titulum de Tutelis, & Curis.

QUI TERTIUS TITULUS dividitur in IX. CAPITA v3.

C A P. I.

De Divisione Tutelæ, & modis petendi Tutorem.

S U M M A R I U M.

Tutela quid, & quotuplex sit, num. 1.
Tutor quis, & cui præferatur, num. 2.
Tutor quot modis petitur, & a quibus, num. 3.

1 Tutela est vis, atque potestas in capite libero ad tuendum eum, qui propter ætatem se defendere nequit.

Tutela triplex est; nempe, testamentaria, legitima, & dativa, & alii addunt quartam speciem, quam vocant tutelam anomalam, sive extraordinariam.

Google

Testamentarius tutor est, qui in testamento relictus est.

Tutor legitimus, qui a lege ipsa ad tutelam vocatus est, ut sunt omnes proximiores consanguinei pupillorum.

Tutor dativus est, quando non a Testatore, neque a lege, sed a Judice datur, & ideo dativus dicitur.

Tutor anomalus dicitur is, qui a norma, & regula alienus, & extra regulam datus est, quasi extraordinarius, sive irregularis Tutor dicitur; Cum enim regulariter omnis Tutor detur invitus, mater tamen, & avia non coguntur, sed possunt si velint tutrices esse, imo praeferuntur legitimis. Pariter cum onus Tutelae sit officium virile, a quibus foeminae sunt exclusae, ideo dicuntur praeter regulas in tutela admissae.

Et non dicitur testamentarius, nec legitimus, nec dativus.

2 Et quia tutela testamentaria praefertur legitimae, & dativae, & tutela legitima praefertur dativae, & ideo quamdiu Tutor est in testamento datus, cessat legitimus, & quamdiu est legitimus, cesset dativus, cum habenti Tutorem alium dare jura prohibeant.

Quo fit, ut si Judex tutorem det, quando adest testamentarius, vel legitimus, talis datio non valet, omneque periculum administrationis tunc spectat ad testamentarium, vel legitimum, & non dativum Tutorem; ut late *Oinotim.lib.1. inst.tit.20. de Attil. Tutor. num.7.*

Quod intellige, ut in tantum legitimus praeferatur dativo, in quantum sit idoneus, alias non; & in materia Tutelarum totum negotium in prudentis Judicis arbitrio remittitur, ut non apices juris, sed quod utilius sit pupillo attendat, de qua re vide, quae latius dicemus super formula Tutoris petiti a matre inferius; & late *D.Rodoer.consil.15. num.43.*

Propterea prius de Tutore testamentario, & gradatim de aliis dabimus formulas.

3 Tribus modis petitur Tutor a pupillis, vel ex necessitate, vel ex voluntate, vel ex officio Judicis; ex necessitate debent petere Tutorem, mater pupilli, avia, agnati, & cognati proximiores, ac etiam liberti infra annum, alias privabuntur successione, & omnibus legatis, & substitutionis pupillaris commodo eis a patre pupilli devenientibus, & sive agnatus sit clericus, sive laicus.

Quod ampliatur etiam ubi essent in testamento minus legitime dati Tutores, quia mater adhuc tenetur infra annum petere a Judice hujusmodi Tutores testamentarios confirmari, ut late *Galter.in prax.tutelar. part.1.rubr.stadeat primo tutor datus nu.26.* ex quare vide quae latius dicemus inferius in Formula Tutoris petiti a matre.

Ex necessitate debet petere tutorem etiam creditor, qui velit agere contra pupillum, alias acta facta cum pupillo essent nulla, quomodo, & qualiter practicetur, dicemus in *Tom.2. Judicii ordinarii.*

Ex voluntate possunt petere a Judice, ut pupillo detur tutor, omnes amici, vel vicini, & educatores ipsius pupilli, *Galter.ubi supra.*

Ex officio Judex nemine petente dat Tutorem, vel Curatorem, si cognoverit, quod bona pupilli alias perirent, vel aes alienum minueret, dummodo id faciat de consilio conjunctorum, *Galter. ubi supra n.31. fol.32.*

C A P. II.

De Tutela Testamentaria.

S U M M A R I U M.

Libellus, & Formula tutelae testamentariae sine inquisitione, num.1.
Inventarium Tutoris penes acta Curiae, num.2.
Fidejussi Tutoris testamentarii penes acta, num.3.
Tutor testamentarius, non semper tenetur cavere, num.4.
Tutor regulariter tenetur statim cavere, num.5.
Officiales, ejusque haeredes tenentur, ubi praetermittunt fidejussionem tutoris, vel non idoneam recipiunt, n.6.
Tutor non admittitur, & a suscepta tutela removetur, nisi legitime satisdederit, num.7.
Tutor non habens fidejussorem in loco, potest alibi praestare fidejussionem cum distinctione, & limitatione tamen, num.8.
Pupillus major infantia potest stipulari, secus minor infantia, num.9.
Tutor, & Curator non admittitur ad juratoriam cautionem, ut alii, num.10.
Cantela Capollae improbatur circa excusationem Tutoris, num.11.
Cautio quando dicitur esse idonea, num.12.
Fidejussor talis, qualis admittitur, ubi tam magnae essent facultates pupilli, ut vir inveniri non possit idoneus, num.13.
Formula tutelae testamentariae confirmata per inquisitionem, num.14.
Formula depositionis testium super tutela testamentaria per inquisitionem, num.15.
Formula decreti tutoris testamentarii per inquisitionem confirmati, num.16.
Tutoris confirmatio quid importet, & quando requiratur, num.17. *& quid sit,* num. 25. *& quid sit tutoris inquisitio, & quid contineat,* num.26.
Tutor, ut administrare possit, quae requisita sunt ei necessaria, num.18.
Tutor non potest administrationem propria auctoritate occupare, sed requiritur decretum Judicis, num. 19. *&* 22.
Tutor postquam petierit a Judice confirmari, poterit pendente confirmatione administrare, dummodo alias solemnitates adimpleverit, num.20.
Tutor ante confirmationem Judicis potest administrare, quando testator licentiam administrandi propria auctoritate dederit, cum testamento perfecto, secus in minus solemni, num.21.
Tutor testamentarius an, & quando eget Judicis confirmatione, num.23.
Tutor an, & quando sine inquisitione confirmatur a Judice, num.24.
Tutoris confirmatio, ut bene procedat, quae sunt per Judicem consideranda, num.27.
Tutor a quo dari potest in testamento, num.28.
Tutor cui dari potest in testamento, num.29.
Tutoris datio, in quibus casibus non valet, num.30.
Qui tutores in testamento dari possunt, num.31. *& qui dari nequeunt,* num.32.
Quis Judex est competens in datione, & confirmatione tutoris, num.33. *& quando dari potest nemine petente,* num.43.
Tutore recusante administrare bona extra Provinciam, Judex illius Provinciae providebit de alio tutore, num.34.
Clerico Pupillo quis Judex dat Tutorem, num.35.
Clericus an, & quando possit esse tutor, num.36.
Curiae baronales, & etiam Bajulares sunt competentes hodie in dandis, & confirmandis Tutoribus, num.37.
Bajuli Terrae Laurini decernunt tutelas, & omnes caus-

fas

fas civiles, prout Bajuli Neapolis, Salerni, & Messanæ, num.38.

Episcopi non possunt hodie, sicuti antiquitus tutores dare laicis; Nam caussa tutelæ est mixti imperii, num.39.

Feudatario quis Judex dat Balium, & Tutorem, n.40.

Tutela dari potest etiam diebus feriatis, num.41. *& in Ecclesia, ac in quocumque loco*, num.42.

Libellus, & Formula tutelæ testamentariæ sine inquisitione.

1 IN Curia T. comparet T. de T. & exponit qualiter A. de A. jam mortuus, & humane sepultus, in ultimo suo testamento, cujus copiam præsentat in promptu, constituit ipsum comparentem tutorem B. filio ejusdem; Proinde tutelam acceptans, petit sibi administrationem decerni bonorum pupillarium, & quia patrimonium dicti pupilli est multis negotiis implicitum, non intendens gratis tutelam prædictam administrare, instat sibi salarium constitui, & ita instat, & protestatur, omnique alio meliori modo, &c.

Visa petitione suprascripta, visa particula testamenti q. Talis de Tale per principalem Curiam Civitatis T. provisum, & decretum est talem de tale tutorem in dicto testamento relictum T. pupilli, & filii ejusdem testatoris esse confirmandum, & bonorum ipsius pupilli administrationem decernendam esse in personam d. Talis de Tale, prout præsenti decreto confirmatur, & decernitur, qui adimpleat de jure adimplenda, & ita per hoc suum, &c.

T. Actuarius.

2 Inventarium per tutorem testamentarium penes acta Curiæ.

DIe 15. mensis Martii 1696. in Civit. T. nos T. de T. Gubernator Civitatis T. & T. de T. Actuarius accessimus ad domum qu. A. Testatoris ad requisitionem Talis de Tali tutoris testamentarii B. filii pupilli d. A. testatoris, quæ domus sita est in tali contrata juxta tales fines, & cum essemus ibidem, prædictus tutor asserens se esse tutorem in testamento d. q. A. constitutum, & decreto Curiæ T. Civit. confirmatum, intendens adimplere solemnia, ad quæ de jure tenetur, & conficere Inventarium de bonis in hæreditate prædicta remansis, citius, quam potuit, signo, & signaculo Sanctæ Crucis ✠, ut moris est, declarat cum juramento in dicta hæreditate invenisse & esse suprascripta bona, v3.

In primis bona mobilia reperta in dicta domo.

Et primo nel cortile vi sono T. & T. cose, &c.

Alla sala vi sono li tali mobili, & sic de singulis.

Item, li tali beni stabili, e si ci descrivono tutti li confini, servitù, ed azioni, che sono in detti stabili.

Item, li tali crediti ed esigenze.

Item, le tali scritture, e liti, e pretendenze, jussi, e Cappellanie.

Item, li tali pesi, ed esiti, che si pagano ogn'anno.

Item, tali, e tali cose, che dicono essere prestate dal Tale di Tale, e che si devono restituire.

Item, le tali cose, che dicono essere impegnate per il tale prezzo.

Quo quidem inventario modo, quo supra descripto, dictus tutor tactis scripturis juravit ad confectionem ipsius, vere simpliciter, & bona fide processisse, nec dolum commisisse, ac ad ejus notitiam pervenisse, dicta bona fuisse, & esse de hæreditate prædicta, & protestatus extitit, non posita ponenda, &c. & de uno facere aliud inventarium de bonis forte remansis, de quibus omnibus requisivit nos, &c. nos autem, &c. unde &c.

Subscribatur ab hærede, a testibus, ab Officialibus, & ab Actuario.

Fidejussio Tutoris testamentarii penes acta.

3 DIe 14. mensis Martii 1696. in Civitate T. & penes acta Curiæ dictæ Civitatis personaliter constitutus Talis de Tale Tutor testamentarius B. pupilli, & filii qu. A. testatoris, ex decreto ipsius Curiæ confirmatus sub die tali, &c. qui sponte, &c. pro adimplendis solemnibus, ad quæ de jure tenetur, obligavit se, & bona sua omnia præsentia, & futura sub pœna unciarum auri 50. in casu contrarii proventario, &c. bona & personas dicti B. pupilli gubernare, & regere & defendere, &c. res pupillares salvas facere, utilia agere, & inutilia prætermittere, & in fine administrationis dictæ tutelæ reddere fidelem rationem, & computum eidem pupillo, seu alteri ejus nomine, ipsamque tutelam gerere fideliter, & legaliter, omni qua convenit diligentia, et ad majorem cautelam dicti pupilli, dictus tutor in fidejussorem dedit semetipsum principalem, nec non T. de T. ibidem præsentem, & sponte fidejubentem, qui sciens ad prædicta non teneri, tamen teneri voluit proprio, & principali nomine, & insolidum cum dicto Tali de Tale principali, ita quod non possit excusari suum posse, fecisse, & factum alienum promisisse, renuncians beneficio de primo, & principali conveniendo, beneficio ceden. action. & omnibus aliis beneficiis in favorem fidejussoris dictantibus, pro quibus omnibus observandis, tam dictus Talis de Tale principalis, quam d. T. fidejussor obligaverunt d. pupillo absenti, &c. mihique Actuario præsenti, &c. seipsos; & quemlibet ipsorum insolidum, suos hæredes, successores, & bona omnia præsentia, & futura sub pœna, & ad pœnam prædictam cum potestate capiendi, &c. constitutione precarii, &c. renunciaverunt, &c. juraverunt, &c.

Deinde subscribitur a principali, & a fidejussoribus, a testibus, & ab Actuario.

4 TUtor testamentarius non semper tenetur cavere, imo regulariter non tenetur, ut inferius dicemus, sed in aliis cautio debet a tutore statim dari, & ita rem pupilli salvam fore. Adeo quod possit cogi captis
5 pignoribus tutor differens illam præstare, *§. subsidiario instit. de satisdat. tutor. l. dies cautionem, §. intra, ff. de damno infecto, l. si quis a liberis, §. si quis ex iis, ff. de liber. agnoscend. Galter. in prax. tutel. rubr. vel acceptans solemnia adimpleat, fol.* 114. *num.* 22.

6 Et ubi Magistratus prætermittit dictam fidejussionem exigere, vel idoneam non exigens, tenetur adulto in subsidium actione subsidiaria, ex *tex. in §. sciendum instit. de satisdat. tutor. §. nos autem in fine, & §. impuberes, instit. de action. tutor.* & alii allegati a *d. Galter. ubi sup. num.* 20.

Imo hæredes Magistratus tenentur hac actione; *Galter. ubi sup.* Ordo autem conveniendi tutores, & Magistratus affertur a *Jodoc. de tutor. num. cap.* 6. *num.* 23.

Fallit supradicta conclusio in aliquibus casibus narratis a *d. Galter. ubi supr.* in quibus tutor non cogitur præstare fidejussorem; ad quem recurre.

Tutores, & Curatores testamentarii satisdare non tenentur, quia eorum fides est approbata a Testatore, *Oinot. lib.* 1. *tit.* 24. *de satisdat. Tutor., vel Curat. nu.* 8. *l. Testamenta* 16. *de Testam. Tutor.*

Fallit, quando mutati sunt mores, vel lapsus est in facultatibus, *Oinot. im. loc. cit.*

Et intellige ex testamento Patris, secus ex testamento Matris.

Item datus ex inquisitione a Magistratu superiore non tenetur satisdare, secus sine inquisitione, & secus

a Ma-

Digitized by Google

a Magistratu inferiori, quia tunc etiam cum inquisitione tenetur satisdare, *Oinot.ibid.*

Sed Magistratus inferiores sint cauti in exigenda dicta satisdatione, ne litem faciant suam, vide *Oinotim.lib.1. Instit. tit. 24. de satisdat. tutor. vel Curat. num.14.*

7 Et ideo necessaria est satisdatio prædicta, quod tutor, nisi legitime satisdederit ad administrationem non admittatur, & post susceptam administrationem, ab officio tutelæ removeatur, *l.1.C.de Tutor.& Curat. qui non satisd.*

8 Si fidejussorem invenire non potest tutor in loco dationis tutelæ, potest alibi præstare, dummodo non sit in loco multum distanti, *l.fidejussor, §.si necessaria, ibi, si in alio ejusdem Provinciæ, & l.de die, §. tutor vers. jubetur, ibi, mittendi sunt in municipium, ff. qui satisd. cogantur, Bart.in d. §. jubetur, Galter.ubi supr.num.23.*

Hic nota pulchram differentiam inter fidejussionem necessariam, sive ex legis dispositione, (ut in fructuario, vel in tutore, & similibus, & fidejussionem voluntariam, (ut ex contractu, vel conventione, vel alia causa voluntaria,) nam fidejussio necessaria potest præstari alibi, si non invenitur in loco judicii, secus voluntaria, quæ debet præstari omnino in loco contractus, etiamsi ibi non inveniantur fidejussores, *Staib. tom.1.resol.25.num.10.* Aliam differentiam inter fidejussionem Judiciariam, & fidejussionem contractus, dicemus *in 2. tom. Judicii ordinarii.* Ita etiam exterus in aliquo loco detentus pro crimine, ubi non poterit fidejussores invenire, si offert fidejussores in propria patria, non auditur, cum omnino dari fidejussor in loco judicii debeat, *Staib.ubi supr.num.3. ex Claro in pract.crim.§.fin.quæst.46. Afflict. in Const. Regni humanitate, in fine num.5.*

Si pupillus est major infantia; idest major annis decem cum dimidio masculus, & annis novem cum dimidio fœmina; tunc dicta cautio fieri potest stipulante
9 ipso pupillo: Sed si minor, tunc fiet stipulante Notario publico, vel Actuario Curiæ, vel alio, cui Judex commiserit dictam stipulationem, aut servo dicti pupilli *l.2.& 3. & l.servum, ff. rem pupilli salvam fore.*

Ideo quando stipulatur ipse pupillus major infantia, dicitur in stipulatione, *tam dictus tutor, quam dictus fidejussor, &c. obligaverunt sponte dicto pupillo præsenti, &c. idest stipulanti, & acceptanti, &c.*

Quando stipulatur Notarius publicus, ut Notarius Curiæ, tunc *obligaverunt, &c. dicto pupillo absenti, mihique Notario & Actuario præsenti, &c. idest stipulanti, & acceptanti nomine, & pro parte dicti pupilli, Galter.in prax.tutelari, ubi sup.*

10 Licet in aliis satisdationibus ob impotentiam satisdandi, quia non reperit fidejussorem, admittitur juramenti cautio, in tutela tamen, vel cura non admittitur juratoria cautio, sed per fidejussores, vel pignora idonea satisdari debet, *Oinot. lib.1. tit. 14. de satisd. Tutor.vel Curat.num.4. DD.in l.vulgo, ff.de admin.tutor. Galter.prax.tutel.Rubr. ut personam suam inspiciat, fol.511.num.11.*

11 Unde *Capolla caut.167.* dat cautelam tutori dato, qui vellet se excusare a tutela, sed justam cautionem non habet, quod procuret, ut nullus pro eo fidejubeat, si sit legitimus, aut dativus sine inquisitione.

Sed hanc cautelam improbat *Galter.in prax.tutel. rubr.vel se excuset fol.88.num.33.* & contra *Capollam* concludit, quoniam malitiis non est indulgendum & tamdiu carceratus detinendus est, quamdiu fidejussionem non invenerit, ne pupillus indefensus remaneat.

12 Et tunc dicitur idonee satisdatum, quando fidejussor, vel ejus principalis tantum habet in bonis, quantum est debitum cum fructibus, & sic quando habet tantum in bonis, quantum pupillus, *Cavalc.* & concludit etiam *Piagg.q.9.num.9.*

13 Sed concurrente tutoris idoneitate quoad alia, solet aliquando admitti talis, qualis fidejussor inveniri poterit; prout practicatum refert in Curatore cujusdam maximi Magnatis, cujus annui introitus ascendebant ad summam ducatorum centum sexaginta millium, fuit admissa fidejussio ducatorum sex millium, ita *Galter.in prax.tutel. rubr. vel acceptans solemnia adimpleat, fol.115.num.24. Mant. cap.32. reg. 7.num.14.& 15.num.71.*

Praxis, ut taxetur quantitas fidejussionis pro summa, cujus feudum est redditu majus unius anni, erit, ut Balius reddat computum quolibet anno, vel quolibet semestre, & sic erit cautum pro pupillo; ita *De Marinis ad Revertertum decis.56.num.3. & lib.1. resol.137.*

Exceptiones, quæ possunt per fidejussorem opponi, & quibus renunciare debet, vide in *seq. cap. 15. num.17.*

Formula Tutelæ testamentariæ confirmatæ per inquisitionem.

Consimili modo fit libellus, ut in prima formula.

Deinde decretum, vz.

14 Visa petitione præsentata per T.de T.Tutorem, visa particula testamenti, qualiter T. de T. principalis Curiæ T.providet, quod summaria capiatur informatio de idoneitate dicti T. Tutoris, & aliis de jure requisitis, & testes habeantur pro legitime citatis, qua capta providebitur, hoc suum, & intimetur proximioribus dicti pupilli agnatis, cognatis, & vicinis.

15 Quibus intimatis recipitur depositio Testium, videlicet.

Die T. mensis T, in Civitate T. coram Domino Gubernatore.

T.de T.ætatis annorum . . . . ut dixit, dice vivere del suo, testis summarie productus. & cum juramento interrogatus, & examinatus super tenore retroscriptæ petitionis, toto facto, caussa, & quicquid inde scit; E

Primo, se conosce il quondam Ludovico T.e che n'è di detto Ludovico, e se conosce Antonio T.; Respondit; So benissimo detto quondam Ludovico, che ha circa un mese, e mezzo, che è passato all'altra vita, ed ho visto sepellire il suo cadavere nella tale Chiesa, e conosco anco Antonio T. che è fratello carnale di d. qu. Ludovico, e per quanto ho inteso, che nel testamento, che fece d.q.Ludovico per mano del tal Notaro due anni sono, lasciò tutore del tal pupillo figlio del qu.Ludovico il detto Antonio.

Interrogatus, mentre due anni prima di morire lasciò tutore in testamento detto Antonio, se esso testimonio sa, che li fusse detta volontà durata, o passata; Respondit. Che per quanto ad esso testimonio li è noto, che li fusse durata detta volontà, stante la buona corrispondenza, che era tra esso testatore, e d.tutore.

Interrogatus, se le facoltà di detto tutore, che aveva in tempo, che fè il testamento detto testatore sono diminuite, o mantenute: Dixit: che più presto sono avanzate, che diminuite.

Interrogatus, se detto Tutore avesse mutato li costumi in peggio, o avesse qualche malignità de' costumi, che non fusse stata nota al Testatore, quando si fè il testamento; Respondit: che detto testatore avea ben noti tutti li costumi di detto Curatore; per essersi cresciuti assieme, nè ha fatto mutazione de' costumi dopo detto testamento.

Interrogatus, se dopo detto testamento il detto Testatore avesse passato qualche inimicizia con detto Tutore; Respondit, Signor no, perchè fino all'ultimo

del-

della morte sono stati sempre in buona corrispondenza.

Interrogatus, se detto Tutore avesse fatto qualche obbligo col fisco, o incorso in qualche pena fiscale; Dixit: che per quanto ad esso testimonio costa, non ave avuto che fare col fisco; e questo è quanto esso testimonio può deponere *ex causa scientiæ*, & de loco, & tempore *per modum, ut supra.*

Interrogatus de contestibus; dixit, ne può deponere TT. & TT. & altri.

Io T. del T. ho deposto, ut supra.

T. Gubernator, & Jud.

T. Actuar.

Eodem modo deponant alii testes, sed mutato sermone, & deinde fit instantia, vz.

Tutor instat interponi decretum confirmationis, stante quod credit satis constare ipsi Curiæ per inquisitionem factam de identitate suæ personæ, & instat taxari sibi salaritum, dum intendit salario mediante, acceptare dictum onus tutelæ omni meliori modo, &c.

De Mandato Curiæ Civitatis T.

Moneantur proximiores talis pupilli, qui prima die post, &c. compareant ad dicendum quicquid, & ad audiendum tenorem diffinitivi decreti super petitis interponendi, quoniam, &c. alias, &c. data in Civitate T. die T. anno T.

Nomina propinquorum sunt, vz. T. T. T. T.

Et facta relatione intimationis interponitur decretum, vz.

In Dei nomine, Amen.

16 *In causa confirmationis tutelæ petitæ per Antonium T. tutorem testamentarium talis pupilli, & filii q. Ludovici T. testatoris, ut ex actis.*

Die tali, &c.

Visa petitione supradicti Antonii T. petentis, se confirmari tutorem testamentarium dicti talis pupilli, & filii qu. Ludovici, & visa particula testamenti dicti qu. Ludovici testatoris, visaque informatione captu de morte dicti testatoris, & quod ejus corpus Ecclesiastica sepultura sit traditum, factaque diligenti inquisitione circa personam dicti tutoris, proximioribus dicti pupilli citatis, monitis, & auditis; visis denique, & consideratis omnibus in jure, & in facto videndis, & considerandis Principalis Curia Civitatis T. providet, atque decernit, quod dictus Antonius T. tutor per dictum testatorem in ejus testamento constitutus talis pupilli, & filii ejusdem testatoris confirmetur, prout præsenti decreto confirmatur, & administratio omnium bonorum pupilli prædicti decernatur, prout decernitur in personam dicti Antonii tutoris, cum omnimoda potestate in forma; adimpletis tamen prius de jure adimplendis, & ita hoc suum interponit decretum, & intimetur.

T. Gub. & Jud.

Lectum, latum, die quo supra, in Civitate T. Curia pro Tribunale sedente, præsentibus pro testibus TT. TT. & aliis.

T. Actuarius.

Fit relatio Jurati qualiter fuit intimatum proximioribus, ut supra, pupilli.

Deinde fit inventarium cum fidejussione juxta formulam superius traditam.

17 Adverte ad inventarium Tutoris Tutorem numquam dici posse suspectum, etiamsi multum differat conficere inventarium, antequam suscipiat administrationem, sic refert *Menoch. de Arbitr. Judic. cas.* 174. & citat *Ruin. cons. 108. lib. 2. & cons. 10. lib. 5.*

Quod tamen intellige quantum ad hunc effectum, ut non removeatur; verum tanquam negligens tenetur *Ruin. ubi supra, & Clarus cons. 89. num. 9. Tusc. concl. 429. lit. T.* cujus verba sunt hæc: *Tutor si differat facere inventarium, & suscipere administrationem (quia si sciat) tenetur ad omne damnum, Tusc. ubi supra.*

Adverte, quod salarium Tutori, & Curatori non debetur, si a principio non fuerit petitum, & a Judice constitutum, vel a Testatore relictum, *l. a Tutoribus §. fin. ff. de administr. Tutor. Guid. Pap. dec. 256. de Franch. dec. 122. num. 1. & 4. Viv. dec. 4. num. 4. quia nil petendo videtur donare, rejecto Praso* contrarium dicente, cui respondet doctissimus *de Luc. ibi ad Franch.*

Verum poterit quandocumque peti, & tunc non a die susceptæ tutelæ, vel curæ, sed a die petitionis debet a Judice constitui salarium, *Menoch. cons. 3. num. 37. 58. & 60. ex Tiber. & Decian.* & aliis, quos sequitur *Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 185. n. 36.*

Item si tutor, vel curator fuerit Advocatus, etiamsi a principio non fuerit ei salarium constitutum, tamen pro patrocinio præstito salarium debetur, arbitrio Judicis taxandum, *Gizz. ubi supra, n. 37.*

Sed quid si Tutor extrajudicialiter dixerit, vel protestatus fuerit velle salarium, tunc deberi tenet *Guttier. de tut. p. 3. cap. 2. num. 4. & de Luc. ad Franch. d. decis. 122. in fine, ubi citat etiam Altogrud. cons. 57.*

Verum Balio, qui datur pro bonis feudalibus, adhuc debetur, licet non sit a principio petitum, nec constitutum, *de Franch. dec. 122. num. 5. Viv. decis. 40. num. 7 de Marin. resol.*

Executoribus testamenti non deberi salarium, fuit decisum penes *de Franch. dec. 122. num. 6.*

Sed *de Luc.* ibi contrarium tenet cum *Escob. de ratiocin. cap. 27. num. 47.* in executore habente tractum successivum in ministerio, & quod dicta decisio intelligatur in executore non habente tractum successivum.

Et indistincte deberi salarium executori tenet *Ferrer. ad decis. Guid. Pap. 256.*

18 Notatu dignum erit, quod multum interest scire, an necessaria sit ipsa confirmatio Judicis, ut valeat datio tutoris, an valeat datio tutoris ipso jure, quæ non eget confirmatione. Nam quando sine Judicis confirmatione, non valet datio tutoris, ut exemplificatur in tutore dato in testamento minus solemni, tunc non tenetur ante confirmationem administrare, nec tenetur petere se confirmari, itaut si ante confirmationem cesset administrare, nullum periculum incurrat, *l. impuberi ff. de adm. tutor. l. 1. C. de testam. tutel.* Omnia hæc habes apud *Oinotom. lib. 1. tit. 13. de tutelis, §. permissum num. 9. fol.* 178.

Sed tutor recte datus in testamento, statim, quod scit se datum tutorem, debet incipere administrationem, alias suo periculo differt, & omne damnum pupilli ad tutorem pertinet, quod est causatum ob ejus negligentiam, *l. si ibi, C. de tutor. l. 1. ff. de admin. tutor.* Quod intellige, ut incipiat administrare, & non differre Judicem adire pro decernenda sibi administratione.

19 Nam tutor, sive datus sit a testatore, sive a lege, sive a Judice, numquam tutelam administrare potest, nisi quinque interveniant. Primo decretum Judicis; Secundo ut faciat inventarium; Tertio, ut juret utilia agere, & inutilia prætermittere; Quarto, ut promittat defensionem pupilli; Quinto, ut caveat rem pupilli salvam fore, vel per pignora, vel per fidejussores, *Oinot. lib. 1. tit. 15. num. 13.* Adde sextum requisitum, ut juret rationem tutelæ suo tempore redditurum, cum reliquorum restitutione, *Oinot. ubi sup. in addit. lit. A. Mansuer. tit. de tut. num. 15. & 40.* Adde septimum requisitum in matre, & Avia, ut renuncietur secundis nuptiis, Vellejano, & omni alio auxilio, *auth. matri, & Aviæ, & auth. sacramentum, C. quando mulier*, & hæc sunt solemnia, quæ debet quilibet tutor adimplere, sine quibus non dicitur legitimata ejus persona ad comparendum pro pupillo.

Primum requisitum est, ut interveniat Judicis decre-

crc-

cretum, ut ſcilicet per decretum Judicis decernatur ei administratio, quod nihil aliud eſt, quam ponere ipſum tutorem in poſſeſſione administrationis tutelæ, ut idem *Oinot. d. lib. 1. Inſtit. tit. 15. de legit. agnat. tutel. num. 14. fol. 189. ex gloſ. in l. legitimos, & l. 4. in ver. diviſe, ff. de admin. tutel. Ferrar. & Bart. ibi citati.*

Tutor enim non debet administrationem propria auctoritate occupare, etiam quando in teſtamento valido datus fuerit, ut concludit *Piaggius qu. 7. nu. 6.* ex *l. 4.* ubi notatur, *ff. de auctorit. tutor. l. fin. §. illo procul dubio, C. arbitr. tutel.* ibi: *Publice, quod Judicis decretum præſupponit, l. fin. ff. ut in poſſeſſ. legati, Bald. in l. Orphanotrophos, C. de Epiſc. & Cler. l. facultas, ff. de jure baſ. fiſcal. lib. 10.* ubi aſſerit, quod ultra Judicis decretum requiritur, quod decernatur administratio, *Bart. in §. legitimos in princ. nu. 7. Inſtit. de legit. agnat. tutel. Caſtrenſ. conſ. 359. n. 4. lib. 1. Mont. c. 32. reſ. 1.* quos citat, & ſequitur *Galt. in prax. tutel. par. 1. Rub. vel acceptans ſolemnia adimpleat, fol. 120. num. 29.*

20 Sed poſtquam tutores petierint a Judice confirmari, donec confirmetur, vel dum differtur confirmatio ob Judicis negligentiam, non prohibentur administrare, aliis tamen ſolemnibus adimpletis, *Bart. in l. qui a patre ad fidem, ff. de confirm. tutor. Angel. in l. ſi ut proponis, Cod. eod. Galter. in pract. tutel. Rub. ſtudeat 1. tutor datus, nu. 13. fol. 17.*

21 Supradicta concluſio limitatur, ubi teſtator conceſſerit licentiam tutori propria auctoritate adminiſtrandi bona pupilli; quod intellige in teſtamento perfecto, quod non ſit minus ſollemne, *Oinot. ubi ſup. ex Bart. in l. legitimos.* Quia tunc teſtatoris voluntas, ut lex ſervanda eſt, *cap. ultima voluntas 13. qu. 2. §. diſponat, Aut. de Nupt. Papienſ. in prax. inform. libel.* quia agitur ad reddendam rationem, *gloſ. 1. num. 19. Galter. ubi ſup. Rub. vel acceptans ſolemnia num. 30.* Limitat etiam *Piaggius qu. 7. num. 7.* in matre, cui ipſo jure a lege tutela defertur per *Gloſ. in auth. matri, & avia.*

22 Sed contraria, & verior ſententia, cum in fortioribus terminis requiratur Judicis decretum, nempe quando mater tutrix data eſt in teſtamento a marito, *Galter. ubi ſup. num. 29.*

23 Tutela teſtamentaria, ut valeat, requiritur, ut fiat in teſtamento, unde teſtamentaria dicitur: Idcirco ſi tutor detur in Codicillis nullo condito teſtamento, ipſo jure non valet, ſed confirmandus erit a Judice: Ideo notabis, quod aut tutor datur a patre, aut a matre, aut ab extraneo; quando datur a matre, vel ab extraneo, requiritur confirmatio, ex inquiſitione per Judicem facienda; Quando datur a patre, vel Avo; tunc diſtinguendi ſunt plures caſus v3.

Si tutor datur a patre, vel avo in teſtamento ſolemni filio legitimo, & naturali, non emancipato, & tunc non eget confirmatione Judicis, *l. 1. in princ. ff. de confirm. tutor.*

Et talis tutor ſtatim, quod ſcit ſe datum tutorem, debet incipere adminiſtrare, aliàs ſi differat, omne damnum pupilli ad ipſum tutorem ob negligentiam ejus cauſatam pertinet, *l. 1. ff. de admin. tutor.*

Si datur in teſtamento minus ſolemni, tunc iterum diſtingue.

Aut teſtamentum eſt imperfectum, vel minus ſolemne, ſive nullum ratione præteritionis, vel exhæredationis; & tunc valet conſtitutio tutoris ipſo jure, & auctoritate legis, & non eget confirmatione Judicis.

Quia ex cauſa exhæredationis, vel præteritionis irritum eſt teſtamentum, quantum ad inſtitutionem hæredis; Cætera vero, ut conſtitutio tutoris, & legata firma permanent, *Auth. ex cauſa, C. de liber. præterit.*

Aut eſt imperfectum ratione defectus numerationis teſtium, aut ex defectu alterius ſolemnitatis.

Tunc aut datus eſt unus ex liberis, & non indiget, ut confirmetur per decretum Judicis, *l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtam.*

Aut datus eſt extraneus, & ſtatim poſt teſtamentum factum teſtator mortuus fuerit, & tunc datus tutor confirmabitur a Judice, ſine inquiſitione.

At ſi diu poſt teſtamentum factum ſupervixerit teſtator, & tunc tutor confirmabitur a Judice facta prius inquiſitione, utrum aliqua cauſa ſupervenerit, quæ indignum tutela, ejuſque adminiſtratione tutorem datum reddiderit, *Bart. in l. utilitatem, ff. de confirm. tutor. & l. qui a patre, & in §. ex imperfecto l. hac conſultiſſima, C. de teſtam.*

In his tribus caſibus non requiritur confirmatio tutoris per decretum Judicis.

Primo, non requiritur confirmatio, nec inquiſitio, ubi tutor datus eſt in teſtamento ſolemni, ſive perfecto.

Secundo, item in teſtamento imperfecto ratione exhæredationis, vel præteritionis.

Tertio, in teſtamento imperfecto ex defectu ſolemnitatis, vel ob defectum teſtium, quando unus ex liberis relinquitur tutor.

Et in his tribus caſibus non requiritur confirmatio Judicis, ſed tutor poteſt adminiſtrare, abſque quod a Judice confirmetur, *Oinotim. lib. 1. de tutel. tit. 19. num. 9.*

24 Confirmatio, ſine inquiſitione requiritur.

Primo, ubi non filius, ſed extraneus datus eſt in teſtamento imperfecto ex defectu ſolemnitatis, ut ſupra, quando ſtatim teſtator mortuus eſt facto teſtamento.

Secundo, ubi a patre datur in teſtamento tutor filio emancipato, tunc ſine inquiſitione confirmabitur a Judice, *l. 1. ff. de confirm. tutor.*

Confirmatur tutor prævia inquiſitione.

Primo, ubi a patre datur extraneus in teſtamento imperfecto ex defectu ſolemnitatis, quando teſtator diu vixit poſt teſtamentum.

Secundo, ubi tutor datus ſit in teſtamento matris, vel extranei, *Oinotim. ubi ſupra.*

25 Confirmatio Judicis, quæ requiritur, eſt ipſum decretum, per quod Judex decernit, quod tutor in teſtamento conſtitutus exerceat tutelam; ut habes Formulam ſuperius.

26 Inquiſitio, quæ requiritur in caſibus ſupra notatis, nihil aliud continet, niſi quod examinentur duo, vel tres teſtes ſaltem.

Primo, an ſcilicet duraverit patris, vel teſtatoris voluntas.

Secundo, an facultates tutoris a teſtatore relictæ defecerint, vel permanſerint.

Tertio, an aliqua morum improbitas celata, vel ignorata fuerit a teſtatore, vel an mores mutaverit in pejus.

Quarto, an aliqua inimicitia poſt teſtamentum ſupervenerit cum teſtatore.

Quinto, an cum fiſco contraxerit.

Sexto, ubi a matre, vel extraneo datur, Inquirendum eſt etiam, an tutor ſit dives, & an fidejuſſores præſtet, & in dicta inquiſitione citantur proximiores pupilli, *Gloſ. & DD. in l. fin. §. Juriſd. de tutel. Alex. conſ. 86. vol. 2.*

Et examinatis teſtibus ſuper dictis articulis dicitur facta inquiſitio circa idoneitatem tutoris teſtamentarii, ubi requiritur confirmatio cum inquiſitione.

27 Ad cognoſcendum, an confirmatio de jure proceſſerit, ut ſciat Judex, quem confirmare, & quem recuſare debeat;

Quatuor ſunt conſideranda.

Pri-

Primo, est consideranda persona testatoris, an dare potuerit tutorem.

Secundo, est consideranda persona pupilli, an ei potuerit dari tutor.

Tertio, est consideranda persona tutoris, an possit in testamento dari tutor.

Quarto, est consideranda persona Judicis, an habeat potestatem decernendi tutelam, & decretum pro Trib. interponendi, ex *tex. in l. naturali, §. si gravetur, ff. de confirm. tut.*

28 Circa primam considerationem, a quo dari possit tutor in testamento.

Dabunt igitur ascendentes descendentibus, quos in potestate habent.

Et sic pater filio, avus nepotibus ex filio, quem in potestate habet, sive testator sit major, vel minor ætate, dummodo factionem activam habeat, *Bart. in l. quæro, §. fin. ff. de testam. tutel.*

Etiamsi in testamento nihil relinquant, & pupillum exhæredem faciant.

Dabunt quoque ascendentes descendentibus, licet emancipatis, sed confirmandus est a Judice sine inquisitione.

Dabit mater, dabit avia, dabit quilibet extraneus, qui habet testamenti factionem activam, cum discrimine tamen, quod si mater non instituit pupillum hæredem, erit in arbitrio Judicis confirmare prævia inquisitione, si instituit hæredem, debet confirmare.

At si extraneus non instituit hæredem, nullo modo confirmabitur; at si instituit hæredem, est in arbitrio Judicis confirmare.

29 Circa secundam considerationem, cui potest dari in testamento tutor.

Primo filiis natis, & omnibus descendentibus in infinitum, dummodo non sint recasuri in potestatem sui patris, cum discrimine tamen, quod si sunt in potestate testatoris, non eget Judex confirmatione Judicii, sed si est pupillus emancipatus, tunc tutor confirmandus erit a Judice, sine tamen inquisitione.

Secundo filiis etiam nascituris; adeo quod si pater simpliciter det filiis tutores, etiam posthumis dati intelliguntur. Quod secus est in legatis, nam legatum factum filiis non intelligitur factum posthumis, nisi id expresse dixerint.

Tertio filio naturali tantum, si institutus sit hæres a Patre, quia potest ei dare tutorem in illis bonis, in quibus eum instituit, *l. fin. Cod. de confirm. tut.*

Quarto adoptivo similiter in illis bonis, quæ ob adoptionem patris pupillo perveniunt, *l. cum in adoptivis, C. de adopt.*

30 In infrascriptis vero casibus non valet datio tutoris, v3.

Primo, spurio omnino non potest dari tutor.

Secundo, illi, qui est recasurus in potestatem alterius, neque potest dari tutor.

Tertio, majori pubertate, quæ in masculo est ætatis 14. & in fœmina 12 annorum.

Quarto, non detur tutor in testamento matris illi pupillo, cui fuit a Patre destinatus tutor in ejus testamento, nam habenti tutorem tutor dari nequit. Et idem intelligitur de Avia.

31 Circa tertiam considerationem, qui Tutores in testamento dari possunt.

Primo, tam paterfam. quam filiusfam. esse potest tutor testamentarius, & si pater non consentit filio tutori, tenebitur pro rata peculii, si vero consentit tutelæ per filium administrandæ tenetur insolidum, *l. filius, ff. de tutelis.*

Secundo, minor 25. annis de jure communi, & 18. annis de Jure Regni potest in testamento relinqui tutor, sed incipiet tutela, cum major factus fuerit, *§. furiosus Institut. Qui testam. tutor. dari poss.* Sed interim dativus tutor a Judice datur.

Tertio, servus proprius cum libertate recte tutor datur.

Quarto, servus alienus sub conditione si liber factus erit.

Quinto, mater, & avia a Patre liberis tutrices dari possunt.

Sexto, creditor, & debitor, licet non possint esse tutores legitimi, vel dativi, tamen possunt esse testamentarii, quia fides eorum censetur approbata a testatore.

32 Nequeunt tutores in testamento dari.

Primo, servus, dum est servus.

Secundo, furiosus, dum est in furore.

Tertio, minor, dum est in minori ætate.

Quarto, mutus, & surdus, adeo quod si superveniat talis morbus, extinguitur tutela jam suscepta, si vero minus audiat, vel balbutiet, non obstat talis defectus.

Quinto, fœminæ, excepta matre, & avia, ut late de omnibus suprascriptis, *Oinotim. lib. 1. Instit. tit.* 14. His adde v3.

Sexto excommunicatus, *Galter. in praxi tutel. Rub. ne personam inspicias n.23. fol.58.*

Septimo, prodigus.

Octavo, Judæus non potest esse tutor pupilli Christiani.

Nono, cæcus, qui aciem utriusque oculi amisit.

Decimo, & ultimo, qui contraxit cum fisco, *Galter. ubi supra.*

33 Circa quartam considerationem, ut interveniat decretum Judicis pro Tribunali sedentis.

Notabis, quod ille Judex est competens in confirmando tutore, & dando tutore, qui habet in sua jurisdictione tam tutorem, quam pupillum, licet bona sint in aliena jurisdictione sita, & ratio erit, quia attenditur, ubi est persona; nam personæ principaliter datur tutor, & secundario bonis, cum non possit dari tutor non suppositus jurisdictioni dantis, *l. nequo, C. quomodo tutores dar. poss. Oinotim. lib. 1. Instit. tit. 20. §. nos, num. 85.*

Pupillus itaque debet esse subjectus jurisdictioni dantis tutorem, vel ratione domicilii, vel originis, quia pater ibi tempore mortis habuit domicilium; vel ratione suorum bonorum, quæ ibi sita sunt.

Etsi idoneum non invenit in Civitate, potest Judex dare alium alterius Civitatis, si tamen consentiat, *Galter. in prax. tutor. p. 1. Rubr. studeat primo tutor datus, n.25. fol.24. per tex. in l. simul, & l. Divi, ff. de tutor. & curat.* & si non consentiat, referat Præsid. Provinciæ *d. l. Divi, Galter. ubi supra.*

Sed quando pupillus habet plures Judices prævalet, ubi in eodem loco pupillus habet domicilium, & bona, *Oinot. lib. 1. instit. tit. 20. §. nos autem per totum.*

34 Quando vero pupillus in uno loco habet domicilium, in alio originem, in alio bona sita, tunc habet locum præventio, & Judex tam originis, quam domicilii potest dare tutorem, qui administrare debet etiam res in alia Provincia sitas.

Poterit tamen tutor se excusare ab administratione illorum bonorum extra Provinciam, & tunc Judex illius Provinciæ providebit de alio tutore, *Oinot. ubi supra num. 5.*

Hinc fit, quod si pupillus est Clericus, peti debet a Judice Ecclesiastico tutor, quia Judex laicus non habet pupillum suæ jurisdictioni subjectum.

35 Verum si tutor se excusaret pro bonis extra Provinciam sitis, tunc dari debet alius tutor a Judice laico illius Provinciæ, & ratio erit, quia ab Ecclesiastico datur principaliter personæ pupilli Clerici, cujus est Judex competens solus Judex Ecclesiasticus,

at tutor, qui datur pro bonis extra Provinciam, ubi datus est tutor, non datur personæ, sed principaliter datur illis bonis extra Provinciam sitis; & ideo tunc Judex laicus recte procedit, *Galter. in prax. tutel. fol.30. p.1. num.27. rubr. studeat primo tutor datus ex Mont.* & aliis ibi allegatis.

Et Ecclesiasticus Judex potest pupillo Clerico laicum tutorem dare, *Galter. ubi supra.*

Etsi pupillo laico esset datus in testamento tutor Clericus, tunc potest a Judice laico confirmari, teste *Aretin. in §. sed hoc jure num. 6. Instit. de Atril. tutor.* quem citat, & sequitur *Galter. in sua prax. tutel. p.1. rubr. ut personam suam inspiciant num. 13. fol.52.*

36 Verum Clericus, sive testamentarius, sive legitimus, sive dativus non potest cogi, sed si velit sua sponte acceptare, obtinebit prius licentiam a suo Judice Ecclesiastico, sine qua non posset onus prædictum acceptare.

Et ratio est, ne Clerici a Divinis distrahantur *c. Cyprianus 21. qu.3.* & obtenta dicta licentia, Judex laicus eum constituit tutorem pupillo laico, sive testamentarius sit, sive legitimus; quia Judex competens pupillo magis prævalet *Galter. ubi sup. ex Cavalcan. Piaggio,* & aliis ibi allegatis.

Verum pupillis pauperibus, & miserabilibus, alio idoneo non existente, cogi possunt Clerici ad suscipiendam tutelam, sed coguntur per Ecclesiasticum Judicem, *Galter. ubi sup. ex text. in c. fin. 86. dist. 1. c.87. dist. ex l. Orphanotrophos, C. de Episc. & Clericis, Carav. rit. 19. num. 19. & ex Concil. Trid. sess.23. cap. 1.*

37 Insuper notabis, quod antiquitus Magistratus inferiores non poterant tutores constituere; Hodie omnis Officialis, qui habet mixtum imperium, potest tutelam decernere, quo fit, ut non solum Officiales Baronales, sed etiam Curiæ Bajulares possunt tutores dare, exceptis in quibusdam locis Regni, ubi Bajuli non consueverunt talem jurisdictionem exercere, quia hodie Bajuli non habent parem jurisdictionem ubique, sed magis, & minus, prout de Consuetudine in qualibet Civitate fuit diu usitatum.

38 Et in statu Laurini Judex Bajularis facit præambula, decernit tutelas, & omnes lites civiles, & etiam cognoscit de furtis minimis, & ita Neapoli, Salerni, Messanæ, ut per *Affl. in Constit. locorum Bajuli, num.6.*

39 Nec hodie, ut poterant antiquitus, Episcopi possunt tutores dare pupillis laicis, nisi ubi haberent jurisdictionem temporalem, *c. si Clericus extra de for. compet. Ornat. in addit. lib.1. tit.20. de Atril. tutor. lib.6.*

Causa itaque tutelæ non est meri Imperii tantum, cum non sit delegabilis, non est jurisdictionis simplicis, quia in solo commodo pecuniario non consistit. Ideo mixti Imperii esse dicitur, *Galter. fol.30. in prax. tutel. par.1. rubr. studeat primo tutor, num.28.*

40 Et ultimo nota, circa personam Judicis, quod si pupillus esset feudatarius Regius, tunc non est competens alia Curia, nisi Supremum Coll. Cons. per quod, adimpletis in Reg. Cam. Sum. adimplendis, expeditur privilegium tutelæ, seu Baliatus pro administrandis bonis, tam feudalibus, quam Burgensaticis, *Galter. ubi sup. num.30. fol.32. De Marin. ad Rev. dec.563. num.2.*

41 Causa tutelæ decernendæ est adeo privilegiata; Primo, ut etiam tempore ad honorem Dei feriato tutor dari possit, *text. est in l. nec mandante, §. dari ff. de tutor. & curat. Galter. in prax. tutel. rubr. ut personam suam inspiciat, num.31. fol.32.*

42 Secundo, ut etiam in Ecclesia, & in quocumque loco possit fieri dicta datio tutelæ, *Galt. ubi sup. ex Mont. cap.25. Bald. in l. nemo, num.10. Cod. de sacros. Eccl. & in l. actus, num.3. C. de feriis. Piaggius quæst.*

43 Tertio Judex nemine petente ex officio dat tutorem, vel Curatorem, si cognoverit, quod bona pupilli aliàs perirent, vel æs alienum immineret, dummodo id faciat de consensu conjunctorum, *Galter. ubi supr. ex Bart. Bald. ac Decis. Pedemont. 89. Mont. cap.57.*

C A P. III.

De Tutela legitima, & Anomala matris, & aviæ.

S U M M A R I U M.

Tutor legitimus in tantum dari potest, in quantum si pupillus non habet tutorem testamentarium, nec mater pupilli vivit, nec avia. Quibus viventibus non potest dari tutor legitimus, nisi illis prius requisitis, qui tenentur vel acceptare, vel recusare tutelam, num.1.

Quando mater, vel avia nolunt acceptare, nec recusare tutelam, quomodo procedit Judex ad dationem tutoris legitimi; traditur Practica, & formula decreti, num.2.

Mater, & Avia requiri debent in datione tutoris, & præferuntur, quando in testamento, ut mater, & avia tutrices esse nequeant, num.3.

Mater, & Avia præfertur, etiam, quod sit naturalis tantum, etiam, quod sit creditrix, vel debitrix, num.4.

Avia paterna præfertur Aviæ maternæ. Et mater præfertur aviæ, num.5.

Pupillus habens avum, quando pater non erat emancipatus non eget tutore, quia est in potestate avi, sed quando avus, vel pater est dilapidator, tunc datur tutor, non obstante, quod pupillus sit in potestate avi, vel patris, & tali casu mater præfertur avo paterno, & rejiciuntur contrariæ opiniones, n.6.

Tutela quando per inquisitionem decernitur, quis ordo sequendus sit, num.7.

Frater major ubi patrimonium consistit in negotiatione, & similis repellitur a tutela fratrum minorum, num.8.

Tutela per inquisitionem dari, vel confirmari non potest, nisi prius citatis propinquioribus etiam amicis pupilli, num.9.

In quibus casibus Tutor testamentarius confirmandus est sine inquisitione, decretum confirmationis fit nemine citato, num.10.

Libellus, & Formula Tutoris legitimi, quando mater pupilli non vivit, nec avia, num.11.

Tutela legitima decretum, num.12.

Libellus, & Formula, quando Tutor legitimus petit tutorem pupillo, qui habet matrem, vel aviam, num.13.

Mater requisita ubi acceptat ipsa cum tutela, traditur formula, num.14.

Tutoris nominati a matre acceptantis tutelam traditur formula acceptationis cum decreto, num.15.

Inventarii cum fidejussione tutoris, quod fit penes acta Curiæ, traditur formula, num.16.

Exceptiones, & beneficia quibus juvatur fidejussor, & quibus renunciare debet, explanantur, & late traditur praxis, num.17.

Tutor nominatus a matre debet per Judicem confirmari, facta tamen inquisitione, quo casu potest etiam fratrem, imo Vitricum nominare; sed mater tenetur pro mala administratione, num.18.

Mater, & Avia infra annum nisi petat, & cum effectu procuret tutorem dari pupillo impuberi, vel furioso etiam majori, privatur successione & in dictam pœnam;

nam privationis a successione incidunt omnes, qui tenent primum locum in successione, sed gradatim, & quo ordine, late declaratur, num.19.

Mater statim non expectato anno tenetur petere Tutorem ventri, alias privatur successione, num.20. *sed quid attenta Consuetudine Neapol. vel ubi matrimonium esset contractum secundum usum Capuani, & Nidi*, num.21. *& plures limitationes, in quibus cessat dicta poena privationis*, num.22.

Mater etiam post annum, & quandocumque transit ad secunda vota, indistincte privatur successione, si non petat pupillo tutorem, & cum effectu procuret, ut adimpleat, rejecta distinctione Parladori num. 23. *cum limitationibus*, num.24.

Legitimus non semper præfertur dativo, & quando Judex debet potius ad dativum devenire, & legitimum repellere, num.25.

IN præcedenti 2. *Cap.* diximus de Tutela testamentaria, quia Tutor testamentarius præcedit omnes alios Tutores, & quia gradatim deficiente testamentario præfertur mater, vel avia si velint, & eis nolentibus præfertur Tutor legitimus; ideo consequenti ordine in hoc 3. *Capit.* dicemus de Tutela legitima, & Anomala.

1 Si itaque pupillus non habet Tutorem datum in testamento, & mater pupilli non vivit, nec avia, tunc Tutor legitimus, idest proximior ex agnatis, vel cognatis præfertur, & dicitur legitimus, quia ab ipsa lege datur in defectum testamentarii, sed si mater pupilli vivit, vel avia, tunc Judex antequam alium Tutorem constituat, tenetur citari facere eam, eaque citata, si velit ipsa acceptare tutelam præfertur, si recuset onus tutelæ, vel nihil dicit, tunc in contumaciam procedit ad dationem tutoris legitimi, & si neque legitimus existit, tunc dabit tutorem dativum, idest personam idoneam, licet non sit agnatus, vel cognatus pupilli, *Galter. in prax. tutel. p.1.rubr.ut personam suam inspiciat num.39.fol.32.* ex *Bart.in l.tutor, ff.de tutor. & curator.* & in *auth. matri, & avia in fine.*

2 Hic nota practicam, quod ubi mater nihil respondisset, fiunt saltem bina præcepta, vel tria, & postea interponitur decretum, *quod ex quo mater non curavit declarare si velit, vel non, habeatur pro facta dicta declaratio, & in deterius contra ipsam, & in ejus contumaciam procedatur ad dationem tutoris legitimi, & proinde capiatur informatio de proximitate, & magis idoneo; citentur agnati, & cognati proximiores dicti pupilli, ut prima die compareant ad dicendum quicquid, & videndum testium juramenta, qui habeantur pro citatis, & deinde in antea ad videndum dationem dicti tutoris, hoc suum, & intimetur.*

3 Et prædicta procedunt, etiamsi pater in testamento caverit, ut mater, vel avia tutrices filiorum vel nepotum esse nequeant, nullo tamen relicto tutore in testamento; *Jodoc. de tutor.Moni. cap.5.num.6.* Quia non obstante prohibitione prædicta mater, & avia præferuntur.

Secus ubi pater reliquit tutorem testamentarium, quia testamentarius præfertur matri, aviæ, & omnibus, *Ursill.ad Afflict.dec.183. n.2. Galter. ubi supra n.19. fol.20.rubr.studeat primo tutor datus.*

4 Ampliatur etiam in matre, vel avia naturali tantum, quando solutus cum soluta filios suscepit, nam admittitur ad tutelam, si velit esse tutrix, licet ex forma statuti excluderetur a successione filii, vel nepotis, *Galter.ubi sup.*ex *Ursill.ibid. n.5.* & aliis ibi citatis.

5 Ampliatur etiam, quod mater, vel avia sit creditrix, vel debitrix, licet regulariter debitor, vel creditor pupilli tutor esse nequeat. Et avia paterna præfertur avo materno, *de Marin.ubi supr.num.14. in fin.* Mater præfertur aviæ, *Afflict. dec.28.* ubi *Ursill. Galter. rubr. studeat primo tutor datus, n. 20. in praxi tutelari p.1.*

6 Ampliatur, ut mater præferatur etiam avo paterno, quando pater pupilli emancipatus erat, secus si in potestate erat; nam tunc non tractatur de tutela; ita *de Marinis lib.1.resol.95. n.1. Afflict. decis. 283.& Ursill.* ibi ex *Bald.& aliis. Reg. Salernitanus. dec.55.* & *glos.in Auth.defuncto, vers.gradus*, ubi *DD. Cod.ad Sen.Cons.Tertullian.*

Sed contrarium decisum bis refert *Peregrin. decis. 28.num.6.* & firmat *Arias de Mesa lib.3.resol.25. nu. 19. & Revert. in decis.35.* refert decisum in Collat. Consi.referente *de Franch.* quod in tantum mater fuit admissa excluso avo paterno, in quantum erat avus dilapidator. Unde si non fuisset malæ qualitatis avus exclusisset matrem. Quam decisionem posuit quoque *de Franch.dec.10.*

Licet *de Luca in d. decis.10. ad Franch.* videtur amplectere primam opinionem, quando erat pater pupilli emancipatus, ut supra, sed secunda opinio est verior.

Et quando potest dari tutor pupillo existenti in potestate avi, vel patris, vide *Mastrill. decis.59.* quorum unus est casus, quando pater, vel avus est dilapidator, & vergit ad inopiam, ut fuit in *decis. 10.de Franch.& dec.354. Revert.*

Et si non constat de emancipatione, sed filius habitavit seorsim per multos annos, quantum tempus requiritur ad præsumendam emancipationem, vide *de Franch.& de Luca in d.dec.10.*

7 Ordinem enim servare debet Judex in inquisitione tutoris, ut primo inquirat, si sit testamentarius, qui confirmandus, & hæc dicitur testamentaria tutela.

Secundo, ut deficiente testamentario requirat matrem si velit esse ipsa tutrix, deinde aviam, & hæc dicitur anomala tutela.

Tertio inquirat, an sit in agnatis, vel cognatis aliquis idoneus, & his deficientibus inquirat an cognatus; Et cognatis deficientibus, an affinis; Et hæc dicitur legitima tutela.

Quarto, his deficientibus inquirat, an intimus defuncti amicus, vel vicinus, aut alius idoneus sit, & hæc dicitur tutela dativa.

Ut late hæc omnia habes apud *Mausier.in practic. tit.de tutel.num.32. Oinot.in addit. lit. A. lib. 1. tit. 13. de tutel, §.permissum, fol.mihi* 178.

Et quando sunt plures agnati, vel plures cognati in eodem gradu omnes vocantur ad tutelam, sed magis idoneo committitur administratio aliorum periculo cum tacita ipsorum hypotheca, *l. si plures, ff. eod.auth.sicut hereditas, C.eodem*: Et inter æque idoneos senior præfertur, *Oinot. lib.1.instit. tit.15. de legit.agn.tutel.num.11.& in add.lit.B.*

Et potest dare unum, vel plures tutores, *Galter. in p.1. prax. tutel. Rubr.studeat primo tutor datus num.25.fol.14.*

8 Hoc est notatu dignum, quod frater major, qui habet commune patrimonium cum fratribus pupillis, sine controversia potest esse tutor eorum, nisi personales præstationes essent magnæ quantitatis, quia tunc uti magnæ quantitatis creditor esse non posset tutor.

Hinc si patrimonium pro majoriparte consistit in pecunia, & negotiatione, quia de facili fraus, & occupatio fieri potest, ideo frater repellitur, ut refert decisum *de Franch.dec.404.Galter.ubi supr.rubr. ut personam suam inspiciat, num.19.fol.56.*

9 Nota circa requisitionem propinquorum pupilli, quod

quod ubicumque per inquisitionem est dandus, vel confirmandus tutor, inquisitio est facienda citatis pupilli propinquioribus, *Galter. in pract. tutel. 1. p. rubric. fin. dat primo tutor datus num. 11. fol. 15. ex glos. in d. l. fi. 1. tit. de tutel. l. 1. ff. de confirm. tutor. Alex. cons. 86. vol. 2. & alii ibi.*

Imo non solum consanguinei, sed etiam amici pupilli requirendi sunt, quatuor ex parte patris, & quatuor ex parte matris, si tot adsint, vel tres, vel saltem duo, & ab iis juramentum recipiat, & examen tenetur super idoneitate tutoris dandi, quem credunt pupillo utiliorem, atque ab eisdem nominatum, debet dare Judex, & non statur judicio matris nominantis, ut late idem *Galter. in d. pract. tutel. p. 1. rubr. ut pers. nam suam inspiciat, nu. 18. fol. 56. ex Bart. Bald. &c.*

10 At in illis casibus, in quibus tutor testamentarius sine inquisitione erit confirmandus, dum petitur licentia administrandi, sive petitur confirmari a Judice, tunc non sunt citandi alii, etiam ii, qui alias tutores esse possunt, *l. si ut proponis C. de confirm. tutor. Galter. in pract. tutel. p. 1. rubr. vel accepiant solemnia adimpleat num. 30 fol. 110.*

Verum si plures sint dati tutores, & unus sibi administrationem decerni petit, alii contutores tunc citandi sunt, *Galter. ubi supr. n. 31.*

Libellus, & formula tutoris legitimi, quando mater pupilli non vivit, nec avia.

11 IN Curia T. exponit Philippus T. qualiter qu. Matthæus T. elapsis diebus intestatus decessit nullo relicto tutore filiis superstitibus, quorum tutela cum de jure ad ipsum proximiorem cognatum spectet, petit sibi eam decerni cum administratione bonorum ipsorum pupillorum, omni modo meliori.

Jesus.

De expositis summaria capiatur informatio, qua capta providebitur, & testes habeantur pro legitime citatis, & ita per hoc suum, &c.

T. Gub. & Jud.

Provisum in Civitate T. die 15. mensis Martii 1696. Cuna, &c.

T. Actuarius.

Die 16. mensis Martii 1696. in Civit. T. & coram Domino Gubernatore.

Giuseppe T. di questa Città T. e proprio del Casale T. Patria sua, dice essere Massaro di campo, d'età d'anni 40. in circa, ut dixit, testis summarie productus, & medio ejus juramento interrogatus, & examinatus super tenore retroscriptæ petitionis, toto facto caussa, & quicquid inde scit; dixit; Sign. Io so benissimo, che il q. Matteo T. di questa Città abitante nel mio Casale vicino le mie case, li giorni passati se ne morì senza fare testamento per quanto ho inteso, ha lasciato Leonardo, Angelo, e Beatrice T. suoi figli, d'età minore, cioè Leonardo d'anni nove in circa, Angelo circa d'anni sette, e Beatrice d'anni cinque in circa, ed ho veduto con proprj miei occhi il cadavere di d. qu. Matteo sepellire nella Venerab. Parocchia T. di questa Città, e conosco anco Filippo T. quale è il più parente stretto di detti pupilli, per essere zio carnale di essi, stante detto Filippo è fratello carnale della qu. T. madre di detti pupilli, e questo è quanto esso testimonio può deponere, de causa scientiæ dixit, quia scit, vidit, audivit, interfuit, &c. & de loco, & tempore dixit, ut supra.

Io Giuseppe T. ho deposto ut supra.

T. Gub. & Jud.

T. Actuarius.

Simili modo fiat depositio alterius testis, & deinde fiat iterum instantia v3.

Penes acta denuo comparet Philippus T. qui dum credit in actis satis constare de proximitate, & ejus b no iure instat pro decretatione tutelæ pupillorum qu. Matthæi T. in ius personam, omni meliori modo, &c.

Jesus.

12 Visis actis per principalem Curiam T. providetur tutelam Angeli, Leonardi, & Beatricis T. filiorum qu. Matthæi T. decernendam esse, prout præsenti decreto decernitur, in personam Philippi T. proximioris cognati dictorum pupillorum, cum administratione bonorum in forma &c. adimpletis tamen de jure adimplendis, & ita per hoc suum, &c.

T. Gub. & Jud.

Lecta, lata, die, quo supra, in Civitate T. Curia, &c. præsentibus pro testibus T. T. BB. aliisque.

T. Actuarius.

Deinde fit inventarium, cum fidejussione juxta primam formulam superius.

Libellus, & formula, quando tutor legitimus petit tutorem dari pupillis, qui habet matrem.

13 IN principali Curia T. comparet Andreas T. & dicit, qualiter qu. Michael T. elapsis diebus intestatus decessit, nullo relicto tutore filiis superstitibus; propterea cum providendum sit eis de ipso tutore, instat requiri Magn. Dianoram T. viduam relictam per dictum qu. Michaelem, an velit ipsa tutrix esse; alias cum de jure ad ipsum exponentem tutela ipsa spectet, tanquam proximiorem cognatum, petit eam decerni, vel ad matrem, si velit, vel illa renuente ad ipsum exponentem cum administratione bonorum dictorum pupillorum, omni modo meliori.

Jesus.

Visa petitione suprascripta principalis Curia T. providet, quod mandetur, prout mandatur Magn. Dianoræ T. matri pupillorum, & filiorum q. Michaelis T. quatenus infra biduum declaret, si velit esse tutrix dictorum pupillorum, alias dicto termino elapso providebitur, ut juris, hoc suum, & intimetur.

Quo decreto notificato ad matrem, si ipsa non comparet, fit iterum instantia, v3.

Andreas T. iterum comparet penes acta, & dicit, qualiter vidua Dianora T. non curavit parere mandatis ipsius Curiæ, non sin magna fraudis suspicione, cum rev. dum nullo facto Inventario prætendit administrare bona pupillorum, qua de re nimis suspecta redditur, instat propterea interdici bonorum administrationem, & pupillorum educationem, & ipsorum identitati provideri, omni meliori modo, &c.

Decreto principalis Curiæ T. providetur, quod cum effectu præcise, & peremptorie infra aliud biduum Magn. vidua Dianora T. faciat petitam declarationem servata forma alterius decreti, alias, &c. hoc suum, & intimetur.

14 Dianora T. intimata, compare penes acta, e dice, che essa accetta la tutela, ed è pronta fare l'Inventario, ed adempire ciò, che de jure è tenuta, e perciò fa istanza detta tutela decretarsi in sua persona con l'amministrazione delli beni di detti pupilli justo salario mediante, e citra pregiudizio delle ragioni sue dotali, omni modo meliori.

Per Curiam T. fuit provisum, quod summaria capiatur informatio de expositis ad finem providendi, & testes habeantur pro legitime citatis, hoc suum, & intimetur Andreæ de T.

Quo intimato examinantur duo, vel tres testes, & deinde fiat decretum juxta formulas, ut superius, mutatis tamen mutandis, & fiat inventarium, & fidejussio, in quo addatur, quod renunciat secundis nuptiis,

nuptiis, Vellejano, & omnibus aliis beneficiis: Quæ renunciatio de jure antiquo fieri debebat cum juramento, quod juramentum hodie non est necessarium, ut *Auth. Matri, & Aviæ, & Auth. Sacramentum, C. quando mulier*, & ut scias ad quid deservit ista renunciatio Vellejani facta a matre, vel avia tutrice; Dico, quod prodest illis, cum quibus contrahet nomine liberorum, tamquam persona publica facta per tutelam, ut *gl. in authen. matri, & aviæ in gl. 1. super verbo Vellejani, Speluncano super form. tutelæ extra ordinem.*

Libellus, & formula tutelæ legitimæ, quando mater vult transire ad secunda vota.

IN Curia T. reverenter exponit Dianora T. Vidua qu. Michaelis T. mater, & tutrix CC.BB. & DD. filiorum ipsius, & dicti ejus viri, quæ cum intendat transire ad secunda vota refutat tutelam dictorum pupillorum, & quia de jure spectat ad Magn. Andream T. fratrem ipsius comparentis Avunculum, & proximiorem in gradu dictorum pupillorum, magis idoneum, & legaliorem, instat propterea dictam tutelam decerni in personam dicti Andreæ, ut juris, offerens ipsa reddere computum suæ administrationis factæ, petitque sibi eligi rationalem non suspectum, & protestatur, quod per ipsam comparentem non stat, & quod juribus suis nullum unquam inferatur præjudicium & super omnibus jus, & justitiam ministrari, omni meliori modo, &c.

Per Curiam Civitatis T. fuit provisum, quod summaria capiatur informatio de expositis, qua capta providebitur, ut juris, & testes habeantur pro legitime citatis, hoc suum, & intimetur dicto Andreæ T.

Post intimatum decretum, examinantur duo, vel tres testes juxta formulas superius positas, nempe, quod dictus Andreas est proximior pupillis magis idoneus, & bonæ conditionis, & famæ, deinde noviter fit instantia, v3.

15 Andreas T. citatus comparet penes acta, acceptat onus tutelæ TT. & BB. & DD. protestatione præmissa, quod sibi per Curiam ante omnia taxetur salarium, cum patrimonium sit adeo intricatum, ut requirat omnino personæ suæ occupationem, & cogatur propria negotia deserere, & ita instat, & protestatur, & omni alio modo meliori, &c.

In Dei nomine, Amen.

In causa tutelæ renunciatæ per Magn. Dianoram T. matrem, & Tutricem TT. BB. & DD. pupillorum, & filiorum qu. Michaelis T. ut ex actis.

Die 20. mensis Martii 1696.

Per Curiam T. visa petitione præsentata per viduam Dianoram T. ejusque renunciatione tutelæ ejus filiorum pupillorum, visa informatione summarie capta, ex qua constat Magn. Andream T. per ipsam Tutricem nominatum esse Avunculum, & proximiorem cognatum dictorum pupillorum, & satis idoneum, fuit provisum, & decretum, quod onus tutelæ prædictæ decernatur, prout decernitur in personam dicti Andreæ cum omnimoda potestate omnia, & singula faciendi, quæ de jure tutor facere potest, & tenetur, & omnimoda bonorum administratione, dummodo dictus Andreas adimpleat prius omnia solemnia, ut juris, hoc suum &c.

16 Die 21. mensis Martii 1696. in Civit. T. accersito me infrascripto Actuario ad instantiam Mag. Andreæ T. tutoris TT. BB. & DD. pupillorum, & filiorum q. Michaelis T. cum infrascriptis testibus, specialiter ad hunc actum vocatis, &c. ad domum dictorum pupillorum sitam in hac Civitate T. & proprie in T. loco juxta tales fines, & cum essemus ibidem, præfatus Andreas asseruit, stante refutatione facta per Mag. Dianoram T. matrem, & tutricem dictorum pupillorum intendentem transire ad secunda vota sibi datam fuisse tutelam personarum, & bonorum dictorum TT. BB. DD. pupillorum mediante decreto principalis Curiæ hujus Civitatis, sub olim die 20. mensis Martii currentis anni, & quia intendit servare solemnia, & adimplere, quæ de jure tenetur, inventariumque conficere citius, quam potuit signo, & signaculo Sanctæ Crucis ✠ ut moris est, declaravit in dicta hæreditate invenisse, & esse infrascripta bona ex relatione supradictæ Mag. Dianoræ primæ tutricis, & matris ipsorum pupillorum, quæ juravit infrascripta bona ad præsens esse in hæreditate prædicta cum oneribus, & exitis infrascriptis.

Si descrivono minutamente le robe, così stabili, come mobili, e semoventino, crediti, esigenze, jussi, cappellanie, con li pesi, esiti, e servitù, siccome nell'altro inventario, nella prima formola di questo istesso *Cap. 4.*

Quæ bona omnia, ut supra adnotata, præfatus Andreas tutor præsentialiter, & manualiter coram nobis recipit, & habet a dicta Mag. Dianora matre olim tutrice præsente, & consignante una cum d. TT. BB. & CC. pupillis, & penes se promisit retinere, & conservare ad opus, & instantiam prædictorum pupillorum, & reddere computum administrationis in forma cum reliquorum restitutione, & insuper protestatus extitit, non posita ponenda, &c. aliudque inventarium de bonis forte remansis de novo conficere, si quæ alia bona deinceps reperiantur, nullamque fraudem, ubi dolum in dicto inventario commisisse, sed pure, simpliciter, & bona fide processisse, promisitque personas dictorum pupillorum defendere, & ejus bona, & jura salva facere, & ad majorem cautelam dedit, & posuit in ejus fidejussorem, & principalem observatorem omnium prædictorum semetipsum Mag. Andream principalem, nec non Mag. Jacobum T. ibidem præsentem, sponte fidejubentem sciens ad prædicta non teneri, tamen teneri voluit proprio, & principali nomine, & insolidum cum dicto Mag. Andrea principale, ita quod non possit se excusari suum posse fecisse, & factum alienum promisisse, renuncians cum juramento beneficio de primo, & principali conveniendo, & cedendarum actionum, omnibusque legum auxiliis, & beneficiis in favorem fidejussorum dictantibus, & proinde tam dictus Andreas principalis, quam dictus Mag. Jacobus fidejussor obligavit dictis pupillis absentibus, &c. mihi, &c. præsenti, &c. se ipsos, & quemlibet ipsorum insolidum, suaque bona omnia præsentia, & futura sub pœna, & ad pœnam dupli medietate capiendi, &c. constitutione precarii, &c. renunciaverunt, &c. juraverunt, &c.

Io Andrea T. prometto ut supra.

Io Giacomo T. pleggio, e mi obbligo ut supra.

Io Fabio T. fui presente.

Io T. de T. son testimonio.

T. de T. ord. Act. Civitatis T. stipulavit.

17 Et ne erretur in renunciationibus faciendis per fidejussores sciendum est, quod Fidejussores renunciant; si unus est, renunciat duobus beneficiis, beneficio *novæ Constitutionis de fidejussoribus, & beneficio cedendarum actionum.*

Si duo sunt, vel plures, facies ipsos renunciare tribus beneficiis, v3.

Epistola Divi Adriani;

Beneficio novæ constitutionis de fidejussoribus, &

Beneficio cedendarum actionum.

At principales debitores, quando insolidum obligantur; si unus est debitor, non renunciat, quia non cadit pactum solidi, sed si duo sunt, tunc ultra pactum solidi facies renunciare tribus beneficiis, v3.

Beneficio novæ Constitut. de pluribus reis debendi.

Bene-

Beneficio nova Constitutionis de fidejussoribus; *Et Beneficio cedendarum actionum*.

Et si sunt tres, vel plures facies ipsos renunciare etiam Epistolæ Divi Adriani, omnia hæc ex *Roland.* Adde infrascripta ex *Muscatell.* v3.

Beneficio *l. sancimus*, *C. de fidejuss.* datur fidejussori de judicio sisti, ut possit reum repræsentare infra sex menses, cui beneficio necesse est hodie, quod expresse, & specialiter fidejussor renunciet, ut per *Bar. in l. si quis num. 5. ff. de custod. reor.* & alios allegatos per *Muscat. in prax. fidejussor. mod.* 20. ubi ponit bonam cautelam esse post specialem renunciationem, renunciare omni legum auxilio ad beneficium fidejussorum.

Beneficio nova Constitutionis de fidejussoribus.
Authentica præsenti de fidejussoribus.
L. de primo, & principaliter conveniendo.
Beneficio novi Juris authenticorum.

Hæc sunt synonima idem significantia, v3. Quod si fidejussor habet beneficium, ut principalis primo conveniatur, si ipse principalis præsens fuerit, & solvendo, sed si fuerit absens, gaudet beneficio, quod infra tempus a Judice dandum, principalem repræsentet, sed renunciando huic beneficio, creditor poterit convenire, quem voluerit, absque ulla excussione, vel termino expectato.

Limita in fidejussore indemnitatis, qui etiam si renunciaverit huic beneficio, vel juraverit solvere, adhuc opponere potest excussionem principalis; & fidejussor indemnitatis ille est, qui promittit solvere in casu, quo alius non solvit, *Gallup. part. 1. cap. 8. num. 7. ex Covar. Alex.* & aliis ibi. Sed ego dicerem, quod est is, qui promittit fidejussorem eximere indemnem, & illæsum a fidejussione facta, eique reficere omne damnum.

Beneficium Epistolæ Divi Adriani, juvat insolidum fidejubentes, seu tutelam, vel curam gerentes, ut unusquisque conveniatur pro parte sua tantum, dummodo omnes sint solvendo, & præsentes, ideo renunciant huic beneficio, ne gaudeant beneficio divisionis.

Beneficium cedendarum actionum efficit, ut fidejussores, & alii obligati in una obligatione, possint postulare sibi cedi jura, & actiones, quas creditor habet contra alios obligatos, & nisi cedantur a creditore, possunt recusare solutionem, sed renunciando huic beneficio, creditor poterit unum cogere, & alteri gratificari.

Beneficium nova Constitutionis de pluribus reis debendi, auth. hoc ita de duobus reis stipulandi, & committendi, l. de duobus, vel pluribus reis insolidum obligatis, sunt Cantilenæ Notariorum idem significantes, nempe, quod debitores etiam si insolidum sint obligati, unusquisque pro parte sua tantum tenetur, dummodo debitores omnes sint præsentes, & solvendo, ideo renunciatur huic beneficio, ne fiat divisio.

28 Mater ad secundas nuptias transiens, si tutorem idoneum pro ejus filio nominet, facta inquisitione per Judicem, & constito, quod sit idoneus, confirmandus est. Quo casu potest etiam fratrem ipsius mulieris in tutorem filiis nominare; Imo etiam Vitricum, qui prævia inquisitione, si idoneus reperiatur, confirmari debet, ut concludit *Scop. ad Nicol. fol. 139. num. 110. ex doctrina Gratiani cap. 668. nu. 17. tom. 4. discept. forens. Hodiern. ad Surd. decis. 43. per tot. in l. fin. cum ibi notatis per Bald. Cod. de contr. Jud. gut.*

Ab hac opinione non dissentitur Jurisprudentissimus, omnique virtute ornatus *Dom. Joannes Leonar. Rodoerius in consil. 25. num. 44.* concludens, quod tutor a matre nominatus, a Judice confirmandus non est, nisi per inquisitionem reperiatur idoneus, & si fortasse imprudens Judex tutorem a matre petitum, minus idoneum confirmaret, mater tenetur pro mala administratione tutoris, quem ipsa nominavit, per *tex. in l. 2. §. si mater, ff. ad Tertull.* ibi: *Quid si indignos, idest minus habiles ad tutelam petierit, cum sciebat Prætorem eos non daturum? Quid tamen si dedit eos Prætor matris petitionem sequutus? Jam quidem Prætoris delictum est; sed, & matris ponimus consilium. Dom. Rodoer. ubi sup.* qui monet in casu contingenti consulendum esse *Menoch. de arbitr. Jud. cas. 151. & Purlad. differ. quotid. 121. fol. 127. Verde Instit. lib. 1. de fiduciaria tutela lemma 3. nu. 48. fol. 64. Boeri decis. 166. num. 3. & de educatione penes Matrem fol. 62. num. 451. & de Franch. dec. 350.*

Et præfertur nominatus a matre, etiam aliis magis idoneis, *Gabriel. cons. 40. num. 5. lib. 1. Verd. loc. citat. num. 481.*

Nam licet remota matre ob transitum ad secunda vota aperitur locus legitimis tutoribus; qui præferuntur dativo, cum distinctione tamen, (ut inferius dicemus); non desunt, qui tali casu dativum tutorem prævalere volunt ex regula, quod quoties tutor ex caussa suspicionis removetur, tunc dativus, & non legitimus prævalet. Ergo cum mater ob suspicionem secundarum nuptiarum removetur, potius dativus, quam legitimus dandus sit, sed de veritate vide infra.

Mater enim duobus casibus tenetur petere tutorem filiis, alias illorum successione privatur.

29 Primo casu intra annum luctus a die obitus viri tenetur petere tutorem, alias privatur successione illorum, *l. 2. §. si mater, ff. ad Tertyll. & §. pen. Instit. eod. tit.*

Imo nec evadit pœnam privationis, si petat tantum, sed debet curare, quod cum effectu detur, & ut adimpleat, & exerceat, *d. l. 2. §. quid ergo, vers. quid si non compulit*, peritissimus *D. Rodoer. cons. 15.* Quod intellige in tutore dativo, secus in legitimo, ut inferius *in limit. 9.*

Ampliatur hæc conclusio, sive extenditur pœna ob non petitum curatorem, etiam filio furioso; sive sit pubes, sive impubes, ut privetur ejus successione, *de Franch. decis. 167. num. 5. de Luca* exquisitus additionator ibi *Cap. Larro dec. 231. nu. 3.*

Item in mentecapto, & in omnibus casibus, in quibus pupillus eget curatore, *de Franch. d. decis. 167. nu. 5. & ex gl. in l. 1. in verb. in secundo casu in fin. ff. qui petant tutores.*

In eandem pœnam privationis a successione incidunt omnes, qui sunt Infantibus proximiores, ut annuit idem *D. Rodoer. d. cons. 15. num. 3. ex decis. de Franch. 167.*

Quod sane intelligas hoc ordine, ut onus petendi tutorem infra annum datum est solum matri, aviæ, & libertis, ut *l. 1. ff. qui petant tutores, & d. l. 2. vers. quid si nepotibus.*

Itaque existentibus matre, & avia, tunc proximiores, qui tenent primum locum post illos, si non petant tutorem non privantur.

Illis vero non existentibus, tunc omnes, qui tenent primum locum in successione tempore mortis patris pupilli, seu furiosi, quorum eo tempore esset prima caussa successionis, tunc incidunt in dictam pœnam privationis, ex *tex. in l. sciant cuncti, Cod. de legit. heredit. de Franch. in dict. decis. 167. num. 10.*

Sed elapso anno, per quem mater, aut primus in gradu excluditur, alius sequens in gradu per lapsum alterius anni non excluditur, ut late *dict. de Franch. ubi supra.*

Nisi prior in gradu esset mortuus, quia tunc mortuo priori in gradu incipit currere annus sequenti in gra-

gradu, ut advertit oculatissimus *de Luca in d. observ. 157. num. 3. & Surd. dec. 48.*

Avia vero ex speciali provisione privatur hæreditate nepotis, si matre existente negligente, ipsa etiam fuerit negligens in non petendo tutorem nepoti, *d. l. 2. ff. ad Tertyll. vers. quid si nepotibus, de Franch. & de Luca loc. cit.*

Et sive sit Avia paterna, sive Avia materna, *Ricc. in d. dec. de Franch. ex Paris. cons. 84.*

Idem in Avo, qui non cogit filiam, quam habet in sui potestate ad petendum tutorem filio suo, Avus ex hac negligentia privatur successione nepotis, & successive defertur sequentibus in ordine, *de Franch. d. dec. 167. num. 8.*

Sed annus non currit matri, & aviæ simul, sed elapso anno, per quem excluditur mater, per lapsum alterius anni excluditur Avia, ut docet *D. de Luca in d. decis. nu. 4. & de Franch. num. 7. per d. §. sam l. 2. vers. sed, quid in nepotibus.*

Et ut excludatur mater, necesse est probare, quod filius supervixerit post annum patri, & quod mater fuit major 25. annis. Sed in Regno attenditur in hoc ætas 18. annorum, ut concludit *dict. de Franch. num. 15.*

20 Extunditur pœna privationis successionis, etiam si intra annum non petatur Curator ventris, *Gratian. discept. forens. 72. num. 19. Cancer. lib. 1. variar. resol. c. 7. de tutor. num. 53.*

Sed *de Luca ad Franch. d. decis. 167. num. 5.* dicit matrem statim teneri petere curatorem ventris, & non expectare annum, ex doctrina *Ansald. consil. 101. num. 39.* ubi alios impugnat ex *Bart. cons. 30. Paul. cons. 144.*

21 Sed quid stante consuetudine Neap. per quam proximiores ex parte patris succedunt in bonis paternis, & de novo quæsitis intra districtum, Quæ consuetudo cessat patre, vel matre in judicio existente, an fratres patrueles excludant fratrem uterinum defuncti in casu, quo mater declaratur incapax successionis, ob non petitum tutorem, quo casu habetur, ut si non extaret mater, quia tollitur de medio ob tutorem non petitum, & sic in omnibus aliis casibus in quibus non succederet mater, ut quia matrimonium esset contractum secundum usum Capuanr, & Nidi, per quem usum renunciatur successioni filiorum impuberum, vel quando fuisset exhæredata ex alia justa caussa, quo casu haberetur mater, ac si non existeret; sed pro fratribus uterinis defendit *Cons. de Georg. alleg. 23.*

Sed contra uterinum concludit doctissimus *de Luca ad decis. de Franch. 167. in fine, ex Anna cons. 92. & 199.* ubi casum decisum refert & rationem reddit.

22 Sed suprapofita conclusio pluribus limitatur, in quibus successione non privatur, etiam quod non petierit tutorem.

Primo, si mater non petierit tutorem pupillis egenis, etiam si postea divitiæ superveniant.

Secundo, si patrimonium esset ære alieno gravatum.

Tertio in matre legitime impedita propter infirmitatem, pestem, vel aliud legitimum impedimentum.

Quarto, taliter, ut nec per procuratorem potuerit tutorem petere.

Quinto, si infra anni tempus filii mortalitate esset præventa.

Sexto, si filii haberent alium institutum post eorum mortem, quia ille successurus, tunc, & non mater teneretur.

Septimo, si intra annum illum plures matris consanguinei fuissent mortui, quia pro cujuslibet introitu habet impedimentum novem dierum.

Octavo, si mater esset persona rustica.

Nono, si essent tutores legitimi, & mater fecisset declarationem apud acta Judicis, quod nolit filiorum tutelam exercere.

Ea ratione, quia locus non datur tutori legitimo, cui mater præfertur, nisi facta dicta declaratione per matrem, sed ea facta ad aliud non tenetur mater, quia tunc aperitur locus legitimo tutori, eique transit onus petendi tutorem.

Obligatio vero matris non solum petendi, sed curandi, ut cum effectu decernatur tutela, ut tutor adimpleat, & exerceat, procedit tantum, quando esset locus tutori dativo, ut late *Dom. Rodorr. in d. cons. 15. num. 36.* post *Gratian. discept. 219. tom. 2. Pasqual. de patr. potest. lib. 3. cap. 10. num. 34.*

Decimo, si mater esset minor; verum si intra annum a die obitus viri fit major, utique intra reliquum anni tempus, tutorem petere teneretur, alias successione privaretur, sed si transacto anno major efficeretur, tunc excusatur, ut late has omnes excusationes pro matre exquisite more suo ponit idem *Rodorr. d. aureo cons. 15.*

23 Secundus casus, quo mater privatur successione filii, si non petat tutorem, & quandocumque ad secundum matrimonium transit, *tex. est in leg. omnem 6. C. ad Senatum Cons. Tertyll.*

Imo tenetur curare, ut tutor datus adimpleat, & exerceat, & reddatur ratio tutelæ per ipsam matrem administratæ, & hæc omnia simul adimpleantur, priusquam ad secunda convolet vota, *D. Rodorr. d. cons. 15. num. 23.* post *Merlin. in tract. de legitima lib. 4. tit. 2. qu. 4. num. 8.*

Reprobata distinctione *Parlador.* & aliorum tenentium, quod si mater non exercuit, tunc non sufficiat petitionem tutoris, sed omnia supradicta adimplere necesse sit, cui *Parlador.* respondet idem acutissimus Doctor *D. Rodorr. ubi sup. num. 24.* & latius alia dicemus *in cap. 9. de curatore ventris.*

24 Verum in hoc secundo casu excusatur mater, si legitimus adsit tutor, quo casu, neque tenetur animum suum declarare, quod nolit esse tutrix.

Quia per transitum ad secunda vota ipso jure mater tollitur de medio, & remanet onus legitimis tutoribus, qui tunc præferuntur, ac si mater non extaret, nam declaratio matris est necessaria in matre, quæ intra annum a die obitus viri tutorem petere tenetur, & non debent hi termini confundi, cum primus casus differat a secundo.

Et ita secundus casus procedit solum quando in defectum matris transeuntis ad secundas nuptias esset locus tutori dativo ob defectum tutoris testamentarii, vel legitimi, *D. Rodorr. d. cons. 15. num. 27. & Gratian. discept. 219. tom. 2. a num. 4.*

Et hæc est una limitatio ad secundum casum prædictum, cui adde sex alias limitationes ex illis novem supra relatis in primo casu, nimirum in prima, 2. 5. 6. 8. & 9. ut docet idem *Rodorr. loc. cit. num. 25.*

Ubi numeris seqq. miro ordine explicat DD. diffidentes opiniones, an remota matre ob secundas nuptias fiat locus legitimo, vel dativo tutori, & demum plene examinatis aliorum distinctionibus concludit indistincte pro legitimo tutore, si tamen alia obstantia non concurrant, cum in caussis tutelaribus non juris apices, sed quid utilius pupillo attendi debeat, totumque negotium prudentis Judicis arbitrio reponitur.

25 Et in tantum legitimus dativo præfertur, in quantum idoneus sit, & non suspectus, nam si adeo opibus lapsus esset, ut pupilli substantia cauta non esset, vel alter idoneus non existeret, tunc Judex non tenetur legitimum non idoneum præferre, sed debet ad dativum devenire; quia paria sunt legitimum non habere, vel habere, sed inutilem, ut late *Rodorr. n. 43.*

CAP.

C A P. IV.

De Tutela dativa.

S U M M A R I U M.

Formula dandi tutorem dativum ex officio Judicis nemine petente, num. 1.

Formula requirendi vicinos, & amicos pupillorum in datione tutoris per inquisitionem, num. 2.

For. examinandi testes super inquisitione tutoris dativi ex officio dati, num. 3.

Tutor dativus requiritur, & monetur ad videndum sibi decerni tutelam, & istiusmodi requisitionis traditur formula, num. 4.

Decreti formula in tutela dativa ex officio Judicis, num. 5.

Libellus tutelæ dativæ ad instantiam alicujus amici decernendæ, num. 6.

1 Formula tutelæ dativæ ex officio Judicis datæ nemine petente, multoties pupilli remanent sine agnatis, & cognatis, & quandoque etiam in posse Novercæ, & non est qui tutorem petat illis, & bona detrahuntur, tunc potest, & debet Judex ex officio providere illos de tutore, imo eadem die, quo defunctus obiit, vel quam citius poterit, & incontinenti inventarium facere, & in tutum ponere bona pupillaria. Quo casu formula erit tenoris sequentis, vz.

Inventario delli beni ritrovati alla casa, ed eredità del quond. Vincenzo T. che si fa per la Corte T. ex officio per utilità di T. e T. pupilli, e figli di detto quon. Vincenzo.

A 9. di Aprile 1690. nella Terra T. e proprio nel Casale T.

Noi infrascritti Dott. T. di T. Giudice, e Governatore nella Terra T., Francesco T. ordinario Mastrod'atti della Ducale Corte dello Stato predetto, e gl' infrascritti testimonj, a ciò specialmente chiamati, &c. personalmente ci siamo conferiti alle case della solita abitazione del qu. Vincenzo T. site in detto Casale T. in contrada di S. Catarina, e quelle proprio, che tiene affittate dal Mag. Dott. T. di T. fine la casa del Venerabile Convento di S. Antonio, fine la casa di T. di T., e l'orto del Mag. T. di T., per causa che è venuto a nostra notizia, come detto qu. Vincenzo è passato da questa vita senza lasciar tutore alli T. e T. suoi figli pupilli, nè men vi son parenti di essi poveri pupilli, ma solo rimasti in potere di Angela T. seconda moglie di detto defonto, e matregna di detti pupilli, e perciò spettando all'officio nostro, e buon governo, e zelo, che detti pupilli non siano fraudati nelli beni lasciati da detto loro Padre, e che la loro persona sia difesa, e cristianamente siano allevati, e nutriti, per non mancare al debito nostro, avemo proceduto con quanta più vigilanza, e sollecitudine s'è potuto, a fare l'inventario delli beni predetti lasciati nella morte di detto Vincenzo.

E perciò avemo dato il giuramento tactis scripturis alla detta Angela matrigna de' detti pupilli, la quale fattosi prima il segno della Santa Croce ✠ ha giurato in detta eredità esservi rimasti gl' infrascritti beni vz.

Si descrivono tutti li beni mobili, stabili, ed animali, scritture, ed esigenze distintamente.

E detta Angela si è protestata, che in detto inventario vi sono li mobili proprj suoi dotali, e che deve conseguire le sue doti, e ragioni dotali, &c.

Quæ quidem bona fuerunt adnotata, & descripta præsentibus infrascriptis testibus, & pro nunc consignata Tali de T. hic præsenti sub mandato, & obligatione de illa exhibendo, cui, quibus, & quando, &c. & ad omnem ordinem dictæ Curiæ, sub pœna unciarum auri 25. Proventario, &c. & ita, &c.

Subscribatur a consignatario, Testibus, & ab Officiali, & Actuario.

Ex provisione Ducalis Curiæ Status T.

2 Quoniam ipsa Ducalis Curia ex officio intendit procedere ad dationem Tutoris in personam T. de T. & TT. pupillorum, & filiorum qu. Vincentii T. Civitatis T. habitantis in hoc Statu T. Ideo mandetur, prout præsentis tenore peremptorie mandatur infrascriptis personis, vicinis, & amicis dicti qu. Vincentii, & aliis infrascriptis hominibus, quatenus prima die post, &c. compareant personaliter coram nobis in hac nostra Curia ad dicendum quicquid super inquisitione facienda pro datione Tutoris prædicti, & ad jurandum, ut juris est, & testimonium veritatis deponendum in inquisitione facienda, & deinde in antea ad dictæ tutelæ decretationem audiendam, &c. caveant de contrario sub pœna U. A. 25. Proventario, &c. per quemlibet, &c. citetur, & referatur in forma. In Terra T. die, &c.

T. Gub. & Judex.

T. Actuarius.

Citandi sunt vz.
T. T. T. T. T. T. & T. T.

Deinde fiat relatio, qualiter sunt citati omnes amici, & vicini, & postea examinentur aliqui ex prædictis amicis, & vicinis citatis, sed prudens Judex antequam scribat illorum depositionem se informet, quisnam sit magis idoneus ad dictum onus Tutelæ, & cum eo loquatur, ut bono animo suscipiat dictum onus, vel demum cogat, & deinde scribat depositionem aliquorum ex citatis amicis, & vicinis, ut supra, tenoris sequentis, vz.

3 Die T. mensis T. 1690. in T. Casali, & coram Domino Gubernatore. &c.

Magister Petrus T. dicti Casalis disse l'arte sua essere di Cucitore di panni, ætatis suæ annorum 55. ut dixit, vicinus, & amicus qu. Vincentii T., citatus, relatus, &c. ac testis medio ejus juramento interrogatus, & examinatus super inquisitione tutoris constituendi in personis, & rebus T. T. & T. T. pupillorum, & filiorum dicti quond. Vincentii, toto facto, caussa, & quicquid inde scit, dixit; Signore è la verità, che io sono amico del detto qu. Vincenzo, che la casa della sua abitazione è allo stesso luogo, a muro con la casa mia, e detto Vincenzo è passato all' altra vita Martedì 8. del corrente Aprile, e viddi il suo cadavere sepellire alla Parochiale Chiesa di S. Nicola di detto Casale, ed ha lasciato due figliuoli, ed una figliuola chiamati, cioè Antonio d'anni circa sette, Giovanni d'anni circa cinque, e Lucrezia d'anni circa tre tutti procreati in costanza di matrimonio con la quond. T. di T. prima moglie di detto Vincenzo, e così tenuti, e stimati, e tenuti da tutta la gente, e per quanto ho inteso, che non ha fatto testamento, nè so, che vi siano parenti di detti pupilli, e però si potria dare per Tutore di essi Giuseppe T., quale è persona di buona condizione, timoroso di Dio, puntuale nelle azioni, possiede molta facoltà, fedele, che di tutte le cose ne suole dare buon conto, ed era amorevole assai di detto qu. Vincenzo, che è quanto esso testimonio, come amico, e vicino del medesimo, ed amorevole di detti pupilli, può deponere de causa scientiæ, & de loco, & tempore dixit per modum, ut supra, & quia scit, vidit, interfuit, & audivit, &c.

Interrogatus de contestibus dixit, ne possono deponere li T. e T. che pure sono amici del detto qu. Vincenzo.

Signum Crucis. &c.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

Con-

Digitized by Google

Consimili modo examinentur tres, vel quatuor alii.

Deinde fiat monitio tenoris sequentis, v3.

De mandato Ducalis Curiæ T.

4 Quoniam ipsa Curia intendit decernere tutelam Antonii, Joannis, & Lucretiæ T. pupillorum, & filiorum qu. Vincentii T. in personam Josephi T. stante inquisitione facta, & nominatione ejus personæ ob defectum Tutoris testamentarii, & legitimi; Ideo moneatur, & requiratur dictus Joseph, quatenus prima die post, &c. & deinde in antea compareat coram nobis in dicta nostra Ducali Curia ad dicendum quicquid, & quare, &c. & videndum sibi decerni dictam tutelam, alias, &c. citetur, & referatur in forma. In T. Civitate, die T. mensis T. 1690.

Citandi sunt v3.

Giuseppe T.

Monitio ad sententiam, ut supra, subscribatur.

T. de T. ordinarius Juratus dictæ Ducalis Curiæ retulit mihi infrascripto Actuario se hoc prædicto die T. mensis T. 1690. personaliter citasse Joseph T. modo, & forma sibi commissis; & in fidem, &c.

T. Actuarius.

In Dei nomine, Amen.

In caussa tutelæ Antonii, Joannis, & Lucretiæ pupillorum, & filiorum qu. Vincentii T. quæ ex officio Curiæ est decernenda, ut ex actis.

Die 11. Aprilis 1690.

5 Visa informatione capta, vicinis, & amicis dicti quond. Vincentii plene auditis, & prius citatis. Per Ducalem Curiam Status T. provisum, atque decretum est tutelam dictorum pupillorum, bonorumque administrationem decernendam esse, prout præsenti decreto decernitur in personam Josephi T., qui servata forma juris adimpleat adimplenda, & ita, &c.

T. Gubernator, & Jud.

Provisum die, quo supr. in Civit. T., &c. Curia pro Tribunali sedente, præsentibus pro testibus T. T. & T. T. & aliis.

T. Actuarius.

Eodem, quo supra, die per me prædictum Actuarium fuit judicialiter notificatum supradictum decretum dicto Josepho T. modo, & forma, &c. & in fidem, &c.

T. Actuarius.

Deinde stipuletur penes acta fidejussio, in qua declaret tutor recepisse bona sibi consignata, juxta formulam, ut infra *cap. 6. de Recusante tutel.*

Ubi vero non proceditur ex officio, sed ad instantiam alicujus amici, vel vicini, aut alterius, tunc fit libellus tenoris sequentis, v3.

6 Nella Ducal Corte della Terra T. comparisce T. di T. e dice, come è passato a miglior vita T. di T. suo vicino, ed amorevole amico senza far testamento, con aver lasciati T. e T. suui figli pupilli, che non hanno persona congionta, eccetto che la madrigna, a la sola protezione di Dio, e della giustizia, perciò lo denuncia ad essa Corte, acciocchè non solo li proveda di tutore idonco, ma che subito s'annotino li beni rimasti, acciocchè non si perdano in danno di detti poveri pupilli, implorando il nobile officio di esso Sig. Giudice, e sopra di tutto somministri una celere, e spedita giustizia, in ogni miglior modo, &c.

Visa suprascripta petitione, Ducalis Curia T. providendo decernit, quod accedat Actuarius ad conficiendum inventarium omnium bonorum per qu. T. relictorum, & tutæ personæ consignet, donec &c. & nihilominus capiatur de omnibus expositis summaria informatio, & citentur vicini, & amici dicti qu. T. quatenus sub pœna U.A. 25. Curiæ, &c. compareant prima die post, &c. ad videndum quicquid, & testimonium veritatis deponendum super inquisitione idonei tutoris facienda, & ad dictam tutelam decerni videndum, alias, &c. hoc suum, & intimetur.

Deinde fit inventarium, & examen testium ad consimilem modum, ut supra.

Et ubi creditor vellet instituere judicium contra minorem, ante omnia debet instare, ut provideatur de tutore, si est minor infantia, & de curatore si est major infantia, de qua praxi late videbis *in 2. tom. Judicii Ordinarii in cap. de except. contra minorem.*

C A P. V.

De Recusante Tutelam, & se excusante.

S U M M A R I U M.

Libellus tutoris dativi recusantis, & se excusantis, num. 1.

Tutor temporarius quomodo eligitur pendente excusatione tutoris electi, num. 2.

Acta sine tutore temporaria facta sunt nulla, num. 3.

Libellus tutoris testamentarii, vel legitimi se excusantis, num. 4.

Tutor caussas excusationis proponere potest infra 50. dies. Quo termino elapso non amplius admittitur, & infra quatuor menses, inclusis dictis 50. diebus debet dictam excusationem prosequi, num. 5.

Terminus 50. dierum datus tutoribus ad se excusandum est continuus, & quando incipit currere, & in quibus non currit, late distinguuntur casus, num. 5.

Tutores, quibus ex caussis se excusare possunt ab onere tutelæ, num. 6.

Formula, quando tutor dativus recusat tutelam, & se excusat.

1 In Curia T. comparet T. de T. citatus, & monitus ab ipsa Curia, ut veniat ad suscipiendam tutelam T. de T. pupillorum, & filiorum quond. T. ex defectu testamentarii, & legitimi tutoris, & quoniam datio prædicta nulla est, cum rev., & si quæ est, ipse comparens habet justas excusationis caussas, cum scilicet habeat tot liberos, &c. Ideo illas infra legitima tempora proponens, se excusat, & petit prædictam excusationem admitti, & a dictæ tutelæ onere, sententia mediante, declarari immunem; eam aliis deferendo, & pro validitate præsentis judicii Curatorem, vel Tutorem destinari dictis pupillis ad præsentem caussam instat, & ita ejus indemnitati provideri, isto, ac omni alio meliori modo, &c.

2 Visa instantia suprascripta, Curia T. providet, quod in præsenti caussa eligatur, prout eligitur T. temporarius tutor T. pupillorum, qui interim pendente caussa excusationis allegatæ per T. dictos pupillos defendat cum omnimoda potestate in forma juris, & cum quo legitime procedatur ad omnes actus, hoc suum, & intimetur.

Quo decreto intimato tam tutori temporario, quam tutori se excusanti, proceditur ad discutiendum caussas excusationum, quæ si militant, fit electio in personam alterius tutoris, sed illis non militantibus cogitur primus tutor ex officio extra ordinem ad adimplenda sollemnia, hæc omnia sunt ex *Galter. in prax. tutel. in rubr. vel se excuset p. 1. num. 20. per text. in l. 1. ubi glos. in vers. extra ordinem, & l. ita autem, §. pessisti, & §. si quis, ff. de admin. tutor.* Qui *num.* 28.

3 advertit hanc practicam eligendi tutorem temporarium, nam circa hoc Advocati semper errant, & decretum, & acta sine ipso facta essent nulla; & ante ipsum fuit hoc idem animadversum a *Matthesil. sing. 138. alias 236. Praggiu quæst. 10. num. 7. Maut. cap.*

24. num. 15. per text. in l. cum quidam, ff. de tutor. & curat. dat. &c.

Et hoc intellige, ubi nullum alium tutorem habet pupillus; nam si contutorem habet, tunc cum dicto contutore sufficit agere, ut concludunt dicti *Authores ubi sup. per tex. in l. solet, & in l. si quis alicui, §. si mandatum ff. mandati, notatur in L. 1. C. de transact. Castrens. cons. 302. num. 5. lib. 1.*

Formula, quando tutor testamentarius, vel legitimus recusat tutelam, & se excusat.

4 IN T. Curia comparet T. exponens ad sui notitiam devenisse, quod Petrus T. testamento condito exponentem ipsum N. N. filiis suis tutorem reliquit, & fecit.

Et quoniam datio prædicta nulla est, cum rev., & si quæ est, ipse comparens habet justas excusationis caussas, &c.

Et sequitur tenor libelli juxta form. superius traditam.

Etsi esset tutor legitimus, fit libellus tenoris sequentis, vz.

In T. Curia comparet T. exponens, qualiter T. de T. intestatus decessit nullo relicto tutore filiis superstitibus pupillis, quibus ipse exponens est cognatus proximior, & eorum tutela a lege ad eum defertur. Et quia ipse comparens justas habet excusationis caussas, &c.

Et completur libellus consimili modo, ut in superiori formula.

5 IN hoc libello dixi infra legitima tempora, nam præfinitum est tempus proponendi caussas excusationis, quo termino elapso non amplius admittitur excusatio.

Qui terminus est dierum 50. *l. quinquaginta, ff. de excusat. tutor. & l. quinquaginta, Caodem, Abbic. dist. 90. num. 4. lib. 2. Galter. in prax. tutel. p. 1. rub. vel se excuset, num. 25. fol. 84.*

Terminus vero prosequendi caussam propositam excusationis est quatuor mensium, in quibus illi quinquaginta dies dati ad excusandum connumerantur, *d. l. quinquaginta, glos. in §. qui autem, Inst. eodem tit.*

Quo termino elapso tutor tutelam, & curator curam acceptasse censetur, ita ut amplius non audiatur, sed cogatur exercere, *l. scire oportet, §. scire autem, ff. de excusat. tutor. Galter. ubi supra, n. 26.*

6 Notabis, quod terminus 50. dierum est continuus, & sic non attenditur, an regatur Curia, an non, sed computantur etiam dies festivi ad honorem Dei, *Galter. ubi supr.* ex *Montan. cap. 35. reg. 3. num. 2.*

In testamentario incipit currere a die purificatæ conditionis; ubi sub conditione fuerit datus.

At quando fuit datus pure, & simpliciter incipit currere a die aditæ hæreditatis.

Et in quibusdam non currit tempus, nisi a die, quo fuit interpositum decretum confirmationis, ut supra, a quo tempore periculum tutelæ eis currat, *Galter. ubi sup. n. 27. fol. 85. in l. 5. C. de testam. tutore, l. 1. C. de confirman. tutore.*

In legitimo tutore terminus currit statim, ac a lege defertur sibi tutela, & cura, a quo etiam tempore de neglectis tenebitur, *l. si sororis, C. qui dare tutores possunt.*

In dativo tutore currit terminus a die scientiæ, & notificationis factæ, *d. l. scire, §. autem.*

Et non requiritur interpellatio judicialis, sed qualiter innotescat, sufficit, *Galter. ubi supr.* ex *Mont. cap. 32. reg. 4. & cap. 55. reg. 3. num. 13.*

Sed si proximior in gradu remotiore, vel minus idoneo constituatur, ipse, vel alius tutor debet infra quatuor menses a die scientiæ hoc proponere Judici, alias dicto termino elapso amplius non audiretur, excepta matre, vel avia, quæ ultra quatuor menses adhuc audirentur, *Galter. in d. prax. tutel. p. 1. rubr. vel se excuset fol. 88. num. 32. l. tutor si petitus, ff. de tutor. & curator.*

Caussæ excusationis multæ sunt, quæ his quinque versibus comprehenduntur.

Cæcus, mutus, surdus, furiosus, pauper, & absens,
Senex, inimicus, Philosophus, Grammaticusque,
Qui litem, & liberos habet, pluresque tutelas
Gessit, & infirmus, Miles, banditus ab Urbe,
A tutela quaunt accipere immunitatem.

Ampliationes, limitationes, & declarationes horum versuum vide apud *d. Galter. in d. prax. tutel. vel se excuset.*

Restat nunc videndum ex quibus caussis nec volentes admittantur ad Tutelam; vel admissi removeri debent, tanquam suspecti.

Et traditur regula, quod sive Testamentarius, sive legitimus, sive dativus, tanquam suspectus recusari, & removeri potest a tutela; & caussæ sunt dolus, & culpa lata, vel levis, non autem levissima, quo casu removetur, etiam si sit solvendo, & satisdationem offerat, & clarius enumeratur suspectus.

Primo. Tutor qui conversatur cum malis hominibus, & excedit modum in expendendo.

Secundo. Si in alia tutela male versatus sit.

Tertio. Qui res minoris, sine decreto Judicis alienat.

Quarto. Qui Inventarium non fecit.

Quinto. Qui subtrahit alimenta pupillo.

Sexto. Qui omittit defendere pupillum, & generaliter ubicumque indiciis dolus probari poterit, ut late *Oinot. ubi s. Instit. de suspect. Tutor. tit. 26. §. suspectus fol. 281.*

Adde quod Ill. Marchio Vasti fuit remotus a Baliatu filiæ Ill. Ducis Amalfiæ, quia prætensionem habebat, ut ejus filius in uxorem duceret dictam pupillam, & propterea erat suspectus *de Marin. ad Revert. dec. 335. tom. 2.*

Immo tutoribus puellas educantibus prohibitum est, eas filiis suis matrimonio jungere, nec sponsalia de futuro facere absque decreto, & licentia Superiorum sub certa pœna, ut in *Pragm. 1. de educatione puer.*

Et licet de jure communi inter personas prædictas permittatur *glos. in c. 1. in verbo quandoquidem 3. q. 3.* quod jus canonicum in hoc attendi debet *de Marin. ubi sup. & Marad. sing. 123.*

Tamen jus canonicum permittit, supposito libero consensu puellæ.

At Pragmatica prohibuit ob præsumptam violentiam, vel malitiosam allegationem voluntatis non liberæ ipsius puellæ, quo fit, ut possit sequestrari ad explorandam voluntatem, *de Marin. ad Revert. dec. 132. tom. 1.*

Et contemptores subjacent pœnis dictæ *Pragm.* non obstante dicto Jure Canonico, quo attento non irritatur matrimonium, nec dicitur adesse canonicum impedimentum, quo impediri possit.

Sed non per hoc *dict. Pragmat.* contendi potest, quæ rationabiliter impedit, ne prius tractetur matrimonium, nisi explorato consensu puellæ, an libera sit, ad evitandum ne matrimonium malis artibus fiat, tum valet statutum prædictum ex late traditis per eundem *Reg. de Marin. lib. 2. resol. 132.*

CAP.

C A P. VI.

De Actore, & Procuratore Tutoris.

S U M M A R I U M.

Libellus tutoris petentis actorem, num. 1.

Decretum, & commissio actoris electi, num. 2.

Tutor, ut valide constituat actorem, quæ requirantur, num. 3.

Tutor alium tutorem substituere non potest, num. 4.

Tutori quando adjungitur Administrator, & quando Curator, num. 5.

Procurator, actor, & syndicus, quid inter se differant, num. 6.

Tutoris officio finito definit quoque officium actoris per ipsum constituti, num. 7.

Tutor post litem contestatam potest constituere procuratorem ad illam litem tantum, in qua per contestationem est effectus Dominus litis, sed ante contestationem potest constituere actorem tantum, nam si constitueret procuratorem, acta essent nulla, etiamsi Judex id concederet, num. 8.

Ante litis contestationem a solo tutore constitui non potest procurator, nisi constituatur ab ipso pupillo, majore tamen infantia cum consensu tutoris, num. 9.

Formula Actoris electi per tutorem.

1 Nella Corte T. comparisce la vedova Antonia T. madre, e Tutrice di Leonardo, e Diego suoi figli minori, ed eredi del qu. T. loro padre, e dice, come per lo suo femminile sesso non può personalmente portarsi al Cilento, dove possiedono detti pupilli alcuni stabili, nè può portarsi alla marina di Capaccio, dove tengono l'industrie detti pupilli d'animali, come anco in altri luoghi, e perciò la tutela predetta patisce molti incomodi, ed acciò si proveda all'indennità sua, e di detti suoi figli, nomina, ed elegge Attore, ed Aggiunto Francesco T. quale sia confirmato con il decreto di detta Corte, acciocchè coll'ajuto del medesimo siano essa comparente, e suoi figli ajutati nell'amministrazione della tutela predetta, e in ogni miglior modo, &c.

2 Per Ducalem Curiam T. visa petitione supradicta fuit provisum, & decretum Franciscum T. per retroscriptam Tutricem nominatum in Actorem esse periculo ipsius nominantis confirmandum, prout præsenti decreto confirmatur cum omnimoda potestate in forma juris, & ita per hoc suum, & expediantur literæ provisionales in forma.

Deinde expediatur commissio tenoris sequentis, vz.

Ex provisione Ducalis Curiæ Terræ T.

Francesco Antonio T. della T. Terra vi significamo, come per parte della vedova Antonia T. di detto medesimo luogo, madre, e Tutrice di Diego, e Leonardo T. suoi figli minori ci è stata presentata comparsa del tenor, che siegue, vz. *S'inserisce detta comparsa*, sopra la quale petizione si ci è interposto decreto del tenor seguente, vz. *S'inserisce detto decreto*. Perciò facendoci istanza la medesima Tutrice, vi facemo la presente, con la quale vi si concede tutta l'autorità bastante, che per disposizione di legge, e di ragione vi compete, e può competere, come Attore aggiunto, e sostituto di detta Tutrice a comparire in ogni Corte, luogo, e foro, agere, e difendere tutte le cause civili, e criminali, e miste, e trattare tutte le cose in nome di detta Tutrice per beneficio, ed utile de' detti pupilli servata la forma di detta sua petizione, e decreto, come di sopra inserito, e secondo le leggi, dantes, mandantes, &c. data in T. Terra, die, quo supra, &c.

T. Gubernator, & Judex.

Costituzione di Attore alla tutela di Leonardo, e Diego T. pupilli, ut supra.

T. Actuarius.

3 Ut constitutio Actoris facta per Tutorem valeat; Primo requiritur, ut necessitas, vel infirmitatis, vel carceris, vel alterius legitimi impedimenti caussa narretur in libello, alias sine caussa non valet, ut si patrimonium sit valde diffusum, & varietas adsit negotiorum, aut dignitas vel ætas ita expostulet.

Secundo requiritur, ut per decretum Judicis confirmetur Actor per tutorem nominatus periculo ipsius tutoris, alias non valet, *Nicolin. fol. 128. n. 319.* per *text. in §. fin. Instit. de Curator. l. decreto, ff. de admin. tutor. Oinotom. lib. 1. Institut. tit. 23. de Curat. §. interdum, fol. 244. num. 2. Galter. in prax. tutelar. part. 2. rubr. utiliter agat, fol. 209. num. 96.*

4 Tutor alium tutorem substituere, & pupillo dare non potest, cum magistratui tantum sit hoc permissum, *l. jus dandi, ff. de Tutor. & Curator.* item *l. neque, C. de Procurat.* quia non est Dominus, sed Domino tantum permittitur, *l. 1. ff. de Procurat. l. solet, ff. de tutor. l. actor, ff. rem ratam haber.* sed limita, ut inferius *num. 8.*

5 Nota plures differentias; Tutori non idoneo adjunctus, administrator rerum est potius, quam Curator, *Oinot. ibidem addit. lit. A.*

In locum Tutoris remoti alius Tutor datur, *l. pen. ff. de tutor.*

Tutori jam constituto interdum adjungitur Curator, interdum adjungitur alius Tutor, *C. in quibus casibus Tutor, vel Curator habenti Tutorem, vel Curatorem dari potest.*

Syndicus dicitur, qui gerit negotium Universitatis.

6 Procurator, qui gerit caussam, vel negotium singularis personæ, qui sit Dominus.

Actor, qui gerit caussam, vel negotium singularis personæ, quæ non sit Domina, ut est in Tutore, *Oinot. ubi supr.*

7 Officium Actoris definit finito Tutoris Officio, a quo fuit constitutus, vel finito negotio, in quo Actor datus fuit, *l. 1. C. quando Tutor, vel Curator esse desinit, Nicolin. loc. cit.*

8 Notabis id, quod diximus supra *num. 4.* quod Tutor constituere non potest Procuratorem, intellige ante litem contestatam, & ea ratione, quia ante litis contestationem Tutor non dicitur Dominus litis, secus post, quia post litis contestationem dicitur Dominus litis, & sic tunc poterit constituere Procuratorem ad illam litem.

Adeo hoc verum est, quod processus factus cum Procuratore constituto a Tutore ante contestationem, erit nullus, ut concludit *Maranta in par. 4. dist. 16. num. 54. & l. actor, num. 3. & 4. ff. de Procurat.* quem sequitur *Galter. in prax. tutelar. p. 2. vers. utiliter agat, num. 22. Afflict. dec. 261. num. 6.*

Advertat itaque Tutor, ut ante contestationem eligat Actorem, & non Procuratorem, qui Actor eligitur juxta hanc nostram formulam cum decreto Judicis.

Post vero contestationem poterit constituere Procuratorem, ut supra.

Amplia, ut neque Judex possit potestatem concedere Tutori constituendi Procuratorem ante litis contestationem. Potestatem enim Tutoris a lege limitatam non potest Judex augere, vel minuere, *Piaggius q. 5. num. 49. Montan. cap. 31. num. 22. Galter. ubi sup.*

9 Notabis id, quod usque huc diximus intelligere, quando pupillus est minor infantia, idest septem annis, qui loqui non potest.

Nam in majore infantia, idest in pupillo, qui loqui potest, tunc idem pupillus, cum auctoritate, & con-

sensu Tutoris, Procuratorem constituit, *Maranta*, *Galter.*, & *Afflict. loc. cit.*

C A P. VII.

De Curatore minoris, & rationibus Tutoris depositantis.

S U M M A R I U M.

Libellus minoris puberis petentis Curatorem, num. 1.
Interlocutoria super dicto libello, num. 2.
Decretum Curiæ ad petitionem minoris, num. 3.
Libellus Tutoris depositantis, & Curatorem petentis, num. 4.
Interlocutoria super dicto libello, num. 5.
Minor citatus a Tutore ad nominandum Curatorem, si non curat illum nominare, accusantur contumaciæ, quarum effectus est, ut non amplius Tutor teneatur, num. 6.
Libellus Tutoris depositantis, qui vult rationem reddere, & liberatoriam obtinere, num. 7.
Decretum Curatoris electi in contumaciam minoris ad instantiam Tutoris depositantis, num. 8.
Libellus, & Praxis præsentandi libri introitus, & exitus per Tutorem, num. 9.
Formula instantiæ, quæ fieri solet per minorem, & ejus Curatorem contra Tutorem rationis librum præsentantem, num. 10.
Formula decretorum pro eligendo Rationale, sive Calculatore tutelæ, num. 11.
Decretum, quod interponitur post calculatas rationes Tutoris, num. 12.
Praxis, & decretum, quando partes discrepant super rationibus calculatis, num. 13.
Libellus minoris petentis cogi Tutorem, & fidejussorem ad reddenda computa tutelæ administratæ, & formula interlocutoria, num. 14.

CUrator datur minori, muto, surdo, fatuo, prodigo, infirmo, & hæreditati jacenti, *Jason in l. cum deliberent, & l. seq. ff. de Cur. furios.*

Adde, quod datur etiam absenti extra Regnum, vel in loco intra Regnum ignoto, *Altim. rubr. 21. qu. 32. num. 9. text. est inter gloss. in l. cognatos, C. de postlim. revers. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 150.* & ubi cessaret caussa, propter quam fuit datus, cessaret curatio, *Tiraquell. in tract. de cessante caussa*, *Scaglionus tit. 287.*

Formula Curatoris dati ad instantiam minoris puberis.

1 IN Curia T. exponit Titius T. pubes, qualiter intendit convenire Fabium T. olim ejus tutorem, vel N. N. hæredes q. talis tutoris pro redditione rationis administratæ Tutelæ, & bonorum ipsius, vel cum eodem se convenire, & transigere pro dicta administratione, & quia indiget curatore pro validitate agendorum una cum annexis, connexis, emergentibus, & dependentibus, instat sibi provideri de Petro T. præsenti, quem nominat suum curatorem, ut cum ejus consensu, & auctoritate possit præmissa, & alia quæcumque facere, ita instat, & provideri petit, omnique alio meliori modo, &c.

2 Per talem Curiam fuit provisum, quod Petrus T. curator per Titium T. puberem petitus, ac nominatus adimpleat adimplenda, quibus adimpletis, providebitur, hoc suum, &c.

Deinde fit inventarium, & præstatur juramentum de utilia agendo, & inutilia prætermittendo, & præstabitur fidejussio juxta formulas antecedentes; quibus adimpletis hujus fit instantia tenoris, v3.

Titius T. pubes denuo instat penes acta confirmari Petrum T. sibi curatorem petitum, stante, quod omnia solemnia adimplevit, ut ex actis, & ita, &c. omni alio meliori modo, &c.

Die T. mensis T. anni T.

3 Per Curiam T. fuit provisum, & decretum, quod Petrus T. præsens, & audiens, nominatus curator per Titium T. puberem confirmetur, prout præsenti decreto confirmatur, cum ejus præsentia, consensu, & auctoritate liceat ipso Titio puberi omnia facere in judicio, & extra, quæ placuerint, & expedire videbuntur, ac se convenire, & transigere cum quibuscumque, prout confirmari; & puberi licere decernitur, & mandatur per hoc suum, &c.

Formula Curatoris dati ad instantiam Tutoris depositantis tutelam.

4 IN Curia T. comparet Joseph T. exponens, qualiter per spatium annorum quatuor gessit, & administravit tutelam T. & T. pupillorum, & filiorum q. Leopardi T. ejus fratris sicut testamentarius tutor ipsorum, quæ cum sit finita ob pubertatem d. pupillorum, & ipse non intendit teneri post pubertatem de omissis, & aliis negotiis pupillaribus, & casibus, qui possunt accidere, ideo petit moneri prædictos T. & T. jam puberes, quatenus sibi eligant curatorem ad hoc, ut ipsis, & ipsorum curatori reddat rationem, & de qua, quæ forte erunt, quos, & quæ offert, & demum a tutela liberetur, & debitas recipiat cautelas.

Et quoniam habet de introitu superante exitum præ manibus ducatos mille, illos ad evitandum interesse, offert sacculo parato deponere, penes quem Curia voluerit, & mandaverit cum conditione, quod non liberentur dictis puberibus nisi legitimatis eorum personis. Et in defectu ipsorum puberum non eligentium, instat eligi per Curiam ipsam Curatorem, in quem administratio transferatur, protestans se bis, ter, & quoties opus est, quod per ipsum non stat, neque stabit, & de omnibus protestandis.

Petitque intimari omnia præmissa Dianoræ T. eorum matri T. T. consanguineis dictorum puberum, ut de omnibus notitiam habeant, ita instat, protestatur, omnique alio meliori modo, &c.

Die T. mensis T. anni T.

5 Per Curiam T. visa instantia suprascripta, fuit provisum, quod T. & T. puberes infra quatuor dies nominent, & eligant Curatorem, & in eodem termino compareant coram nobis in hac nostra Curia Vidua Dianora T. eorum mater, ac infrascripti consanguinei ad dicendum quicquid super petitis per Josephum T. olim Tutorem, & ad audiendam provisionem super petitis faciendam, alias, &c. hoc suum, &c. & intimetur.

Quo decreto intimato, fit relatio intimationis.

Ubi si minor petit, & nominat curatorem, tunc fit confirmatio eodem modo, quo dictum est in præcedenti prima formula.

6 Si vero non petat, seu nominet curatorem, tunc accusantur contumaciæ ad instantiam tutoris, quibus accusatis non tenebitur amplius tutor de omissis, & periculis, nec pro usuris, & interesse, *Galter. in prax. tutelar. p. 2. rubr. rationem reddat &c. num. 12. fol. 321. per tex. in l. fin. C. de usuris pupillorum, & in l. ita autem, §. si tutor, ff. de admin. tutor.*

Effectus itaque dictarum contumaciarum erit, ut tutor non amplius teneatur administrare, sed a futura administratione liberetur, sed si tutor velit quoque a præterita administratione omnino se liberare, iterum instabit hoc modo, v3.

7 Tutor, ut in actis intendens non solum in administratione ob finitam tutelam amplius non se ingerere,

re, sed rationem reddere; pro validitate faciendorum petit puberem contumacem juris, & facti remediis opportunis cogi ad eligendum, & nominandum curatorem, qui sibi magis placuerit, in quem administrationis fiat translatio, vel saltem curatorem constitui ad hunc actum, cum quo agi possit, & cujus auctoritate possit fieri computorum calculatio, & plena rationis redditio, & omnia ad eam pertinentia, & necessaria, ac demum in scriptis subsequi liberatio, omni modo meliori, &c.

Per Curiam T. fuit provisum, quod T. pubes cum effectu praecise, & peremptorie infra biduum eligat, & nominet curatorem, quem sibi placuerit ad administrandum, vel saltem curatorem, ad hunc actum tantum recipiendi rationes a T. de T. olim tutore, alias dicto termino elapso eligetur, & nominabitur per ipsam Curiam, hoc suum, & intimetur.

Quo decreto notificato si pubes perseveret in contumacia non eligendi curatorem; fit instantia v3.

T. tutor iterum instat in contumaciam puberis eligi curatorem, saltem ad hunc actum, cum quo legitime procedi possit, inhaerendo aliis instantiis, omni meliori modo, &c.

8 Per Curiam Civitatis T. provisum, & decretum est, quod in contumaciam T. puberis Curia ipsa eligat, prout eligit praesenti decreto, & nominat in ejus Curatorem A. de B. ad hunc actum tantum, cum quo legitime procedi valeat in praesenti judicio rationum reddendarum per ipsum T. de T. olim tutorem, cum sufficienti, & omnimoda potestate in forma, hoc suum, &c. & intimetur.

Quo decreto notificato tam puberi, quam curatori per Curiam electo, vel conveniunt, & extrajudicialiter exhibet librum rationum coram communibus amicis electis ad calculandum rationes, & sic erit finitum judicium, vel nec pubes, nec Curator velit convenire in recipiendis computis.

Et tunc tutor exhibebit librum coram Judice, qui Judex, vel ipse videbit computa audito Curatore, & pubere, vel committet alteri, qui auditis partibus calculabit, & significabit, &c.

Ut habetur apud *Gaiter. in prax. tutelar. p. 2. rub. rationem reddat, num. 22. fol. 322.*

Et in praesentatione dicti libri fiat protestatio hoc modo v3.

9 In T. Curia penes acta comparet T. tutor, & in promptu praesentat librum rationis cum potestate rehabendi, ut T. pupillus jam pubes, ejusque Curator jam electus facultatem habeat eum inspiciendi, & copiam accipiendi, si velint, & protestatione praemissa, ut habeatur fides, tam quoad partitas introitus, quam exitus, alias quod introitus factus habeatur pro non praesentato, & verificato, & nullam circa ipsum verificationem faciat, & ita dicit, & protestatur, omnique alio meliori modo, &c.

Fit praesentatio hoc modo v3.

Praesentatus fuit hic liber T. de T. die T. mensis T. anno T. cum potestate rehabendi, & cum potestate, ut habeatur aequalis fides introitus, & exitus, & non aliter, in Terra T. &c. Curia, &c.

T. Actuarius.

Et in calce comparitionis sic, &c.

Intimetur parti, quia sic, &c.

T. Actuarius.

Deinde fit relatio intimationis factae tam puberi, quam curatori, qui solent opponere v3.

10 T. pubes, & N. Curator intimati, petunt copiam libri cum protestatione, quod nulla intelligatur facti approbatio, nullumque sibi generetur praejudicium, quoad partitas, tam in introitu, quam in exitu descriptas, & petit Calculatorem eligi non suspectum.

Vel petit calculari rationes per ipsum Dominum Judicem, omni meliori modo, &c.

11 Per Curiam T. fuit provisum, quod attento communi partium consensu coram nobis petito eligatur, prout praesenti decreto eligitur, T. calculator, qui partitas introitus, & exitus auditis partibus calculet, & calculatas referat in forma, & proinde ambae partes compareant prima die post, &c. coram dicto calculatore ad dicendum, &c. quicquid, &c. quoniam, &c. alias, &c. hoc suum, & intimetur.

Quo decreto notificato, & per calculatorem acceptato expeditur commissio cum inserta formula decreti.

Formula alterius decreti, quando dissentiunt partes in eligendo calculatorem.

Per Curiam Status T. fuit provisum, quod ambae partes infra biduum concordent in eligendo calculatorem de communi consensu, vel in eodem termino dent listam suspectorum ad finem de non suspectis, possit ab ipsa Curia eligi. Quo termino elapso, absque alia citatione, vel termino expectato, data, vel non data lista suspectorum prima die sequenti, & deinde in antea cum continuatione compareant ad videndum dictam electionem faciendam per Curiam ipsam, quoniam, &c. alias, &c. hoc suum, & intimetur.

Fit relatio intimationis, & elapso biduo fit electio calculatoris juxta formam decreti superius lati mutatis mutandis, & intimata dicta electione calculatori, eique facta commissione per Curiam, tunc Calculator faciet monitionem partibus ad dicendum quicquid circa partitas introitus, & exitus, & ad opponendum, & audiendum calculum.

Facto calculo per calculatorem monentur partes ad videndam relationem calculi v3.

De mandato T. Curiae.

Moneantur, requirantur, &c. ambae Partes, quatenus prima die post, &c. compareant in hac Curia coram nobis, &c. ad videndam relationem T. calculatoris, quoniam, &c. alias, &c. data in T. Terra, die, &c.

T. Actuarius.

Qua relatione facta fit decretum v3.

12 Per T. Curiam fuit provisum, quod relatio facta per talem calculatorem, vel laudum factum per tales arbitros electos de communi consensu ad calculandas rationes per talem tutorem redditas T. puberi, ejusque curatori notificetur eis cum termino bidui ad percuntandum, &c. hoc suum, &c. & intimetur.

Quo decreto intimato, si partes acquiescunt; fit decretum confirmationis v3.

Viso laudo prolato per tales arbitros utrique parti notificato, & partibus ipsis auditis, vel visa relatione calculi facti per T. calculatorem utrique parti notificata, & partibus ipsis auditis per T. Curiam provisum, & decretum fuit, quod illud exequatur juxta illius seriem, continentiam, & tenorem, pro cujus exequutione fiant cautelae in forma, prout praesenti decreto exequi mandatur per hoc suum, &c. & intimetur, &c.

Tal decreto si farà, quando resta eguale l'introito con l'esito, ma se resta debitore d'essi, allora in cambio di dire: *Pro cujus exequutione fiant cautelae*, si dirà: *Propterea exequatur pro nunc calculus, pro ea summa in calculo contenta, salvis juribus utriusque partis, & ita per hoc suum, &c.*

Sed si partes non quieverint in calculo facto, sed discrepaverint, & de laesione, vel de errore calculi fuerit dictum, tunc non fit tale decretum, sed providebitur alio modo v3.

13 Per talem Curiam fuit provisum, quod computa revideantur per alium calculatorem, quem partes de communi consensu infra biduum eligant, & concordent in ipsa electione, & in eodem termino dent listam suspe-

Digitized by Google

suspectorum, alias Curia ipsa procedet ad electionem prædictam, ad quam faciendam sequenti die post elapsum biduum prædictum nullo alio termino, vel citatione expectata, & deinde in antea compareant, &c. quoniam,&c. alias,&c. hoc suum,&c.& intimetur.

Quo biduo elapso fit electio Revisoris calculi, simili modo, & decreto, ut supra.

Et fit præceptum, ut infra dies tot pars gravata procuret dictam revisionem, &c. etsi opus est, fiat præceptum, & prosequatur ad dictam revisionem simili modo, ut supra, & dicta revisio potest fieri bis, & non ultra, nam obstat exceptio *l. 1. & totius tit. C. ne liceat tertio provoc.*

De quibus suprascriptis omnibus testatur *Galter. in prax. tutel. p.3. rubr. rationem reddit num.* 24. qui traxit dictam practicam a *Tartaglia practic. civ. cap. 6. num. 12. & seq.*

Formula libelli super redditione administrationis tutelæ ad instantiam minoris contra tutorem, & fidejussorem.

14 IN Curia T. comparet Petrus D. dicens, Antonium T. ejus patruum post obitum qu. T. sui patris suscepisse tutelam comparentis, & bona omnia administrasse, & in fidejussorem dedisse Titium T. & quia jam comparens ipse effectus est majoris ætatis, & propterea tutela prædicta est finita, & dictus olim tutor, ejusque fidejussor, licet pluries requisiti non curaverunt, nec curant dictæ administratæ tutelæ rationem reddere cum reliquorum restitutione; Recurrit propterea ad dictam Curiam, & instat illos cogi, & compelli juris, & facti remediis opportunis ad reddendam rationem prædictam, & reliqua restituenda una cum damnis, expensis, ac interesse, etiam respectu malæ vel neglectæ administrationis, deducens, &c. non se adstringens, &c. salvis, &c. & super omnibus sibi jus, & justitiam ministrari summarie, & de plano, isto,& omni alio meliori modo.

Die T. Mensis Novembris 1697.

Per Curiam T. provisum, & decretum fuit, quod Antonius T. & Titius T. infra biduum exhibeant computa administratæ tutelæ petita per Petrum comparentem in forma, & infra eundem terminum conveniant in eligendo rationalem, vel dent listam suspectorum ad finem, ut Curia possit aliquem non suspectum eligere, verum si, &c. alias, &c. quoniam, &c. hoc suum, &c. & intimetur.

Tutoris fidejussor in judicio redditionis computorum debet necessario citari, & audiri unico judicio cum tutore, alias sententia lata contra tutorem non posset exequi contra fidejussorem non citatum, *Mastrill. decis. 20. tom. 1.* penes *Gallup. part. 2. cap. 2.*

C A P. VIII.

De Curatore Ventris.

S U M M A R I U M.

Libellus matris petentis Curatorem ventris, num. 1.

Formula depositionis testium in datione Curatoris, num. 2.

Decretum Curatoris ventris, num. 3.

Mater non gaudet dilatione annali, sed statim tenetur petere curatorem ventris, num. 4.

Curator ventris duabus ex caussis datur, ut ventrem alat, & ut bona nascituro conservet; ideo duo Curatores dari possunt, num. 5.

Mater tria petere debet: ut ventris nomine in possessionem mittatur; ut detur Curator ventris; & fiat inventarium, num. 6.

Tutor datus filiis per patrem in testamento intelligitur datus natis, sed illi, qui est in utero; datur Curator, donec nascitur, quo nato subintrat tutor testamentarius, num. 7.

Curator datus in testamento debet per Judicem confirmari, & si in testamento datus non est, eligitur a Judice, vel a tutoribus, num. 8.

Curatorem ventris Judex ex officio dare non potest, num. 9.

Curator ventris, quando tenetur satisdare, & quando non, num. 10.

Venter potest institui, & ei legari, sed pater non potest administrare, nisi curator ipse pater detur, alii actus facti nomine posthumi per patrem sunt nulli, num. 11.

Formula petentis Curatorem Ventris.

1 NElla Ducal Corte T. comparisce Agnese Selva Vedova del q. Diego de Gregorio, e dice, come essendo li giorni caduti andato in Cielo detto suo marito, essendo essa remasta gravida senz' altri figli superstiti, perlochè è necessario di provedersi di Curatore al ventre; Però fa istanza conferirsi detta cura a mastro Filippo Selva padre di essa comparente, ed Avo della creatura nascitura, atteso nel testamento fatto dal detto q. Diego non ha proveduto di Curatore al ventre, ma solo nato, che sarà il figliuolo, o figliuola ha lasciato tutore testamentario Gio: Domenico Consalvo congionto in quinto grado d' affinità col detto nascituro; così dice, e fa istanza, e si protesta omni modo meliori,&c.

De expositis capiatur summaria informatio, & testes habeantur pro citatis, & legitime relatis, hoc suum, &c.

T. Cap.

Provisum in Terra T. die vigesima nona mensis Octobris 1692. Curia, &c.

T. Actuarius.

Die 19. mensis Novemb. 1692. in Terra T. & coram Domino Gubernatore.

2 DOminicus de Gorga dictæ Terræ T. ætatis suæ annorum 35. in circa, ut dixit testis summarie productus, & medio juramento interrogatus, & examinatus super tenore suprascriptæ comparitionis toto facto, caussa, & quicquid inde scit dixit: Signore, sopra di questo, che V.S. mi domanda, la verità è questa, come so benissimo, che il q. Diego de Gregorio era marito di Agnese Selva, e da tale era stimato, e riputato da tutti, e se ne morì all' 11. di Ottobre prossimo passato, e io viddi con miei proprj occhi sepellire il suo corpo nella Chiesa di tutti li Santi il giorno seguente, e detta Agnesa restò, conforme è ancora, gravida di detto q. Diego suo marito, conforme evidentemente appare, e si giudica da tutte le genti di questa Terra, e so anche, che mastro Filippo Selva è Padre di detta Agnese, ed è Avo del nascituro; in maniera, che non vi è altro più prossimo in grado, e detto mastro Filippo è persona da bene, e di buona vita, e fama, ed abile ad essere Curatore del ventre di detta Agnese sua figlia, e moglie del detto q. Diego, e questa è la verità di quanto V.S. mi domanda, de caussa scientiæ, quia scit, vidit, interfuit, & audivit de loco, & tempore dixit, ut supra.

Interrogatus de contestibus dixit, ne può deponere Luccio Piano, e tutte le genti di detta Terra. Segno di Croce, &c.

T. Cap.

T. Act.

In questa forma sieguono più testimonj.

Agnese Selva fà istanza conferirsi la cura del suo ventre in persona di mastro Filippo Selva, giacchè costa l'esposto, omni modo meliori, &c.

In Dei nomine. Amen.

3 In causa Curatoris in hac Ducali Curia Terræ T. petiti per Agnetem Silvam Viduam q. Didaci de Gregorio Terræ prædictæ ejus ventri.

Die 22. Novembris 1692.

In Terra T. &c.

Visa petitione dictæ Agnetis; visaque testium depositione, ex quibus constat de morte, & sepultura dicti q. Didaci, & quod dicta Agnes est relicta prægnans ex dicto ejus viro, visis denique, & consideratis aliis in jure, & in facto videndis, & considerandis (Christi nomine repetito) per dictam Ducalem Curiam provisum, & decretum est, prout decernitur cura dicti Ventris, atque eius cura prædicta in personam Magistri Philippi Sylvæ patris dictæ Agnetis, & Avi dicti partus nascituri cum omnimoda potestate, omnia, & singula faciendi, quæ de jure Curator ventris facere potest, & teneatur, qui Curator adimpleat solemnia, ut est juris, quibus adimpletis ipse Curator confirmatur per hoc suum, &c.

Lectum, latum die, quo supra, Curia T., &c.

MAter si intra annum non petierit Curatorem ventris, privatur successione filii in pupillari ætate morientis, *Gratian. discept. 72. num. 16. Cancer. var. resol. 7. de tutor. num. 55.*

4 Imo mater, secundum alios non gaudet dilatione annali, sed statim tenetur petere Curatorem ventris, quia terminus anni procedit in petitione tutoris pupilli jam nati, ita *de Luca ad Franch. decis. 157. n. 5.* ex *Ansald. cons. 101. num. 39.* ubi alios impugnat ex *Bart. cons. 30. Paul. cons. 144.* Et alia circa hoc late diximus in *cap. 3. num. 22.*

Sed si pariat infra 30. dies mulier excusatur a non petendo, *Marant. in l. is potest, num. 2. 7. ff. de acquir. hæredit. D. Altim. in rubr. 11. q. 17. n. 22.*

5 Curator iste duabus ex caussis datur. Primo, ut ventrem alat. Secundo, ut bona nascituro per ipsum conserventur. Nam quoad suum commodum pro nato habetur, *D. Cons. Altim. rubr. 11. q. 36. num. 2. per l. qui in utero ff. de statu hominum, l. 1. ff. de ventr. in possess. mittend.*

Ideo possunt dari duo Curatores; Unus qui præstet alimenta matri; Alius, qui bona administret, *l. 1. §. quoties, ff. de ventre in possess. mitt. Altim. ubi supra num. 3.*

6 Et tria debet petere mater, ut ventris nomine in possessionem mittatur, ut detur Curator ventris, & fiat inventarium, *Altim. ubi supra, num. 9.*

Curator datur ventri, & non tutor; quia tutor datur personæ principaliter, & persona in utero satis defenditur a matre.

7 Adeo quod si per patrem datus sit tutor filiis, ille tutor intelligitur datus natis, sed illi, qui est in utero datur curator, *Surd. cons. 119. num. 23. lib. 2. Gratian. discept. 72 num. 7.*

Intellige, ut detur Curator interim, donec nascitur, sed illo nato tutor datus in testamento subintrat *l. compater ff. de negot. gestis, Montan. de tutel. cap. 8. num. 29. Altim. num. 6. rubr. 11. q. 36.* Nam officium talis curationis finitur nato posthumo, vel si mulier abortum faciat, seu certum sit mulierem non esse prægnantem, *Grat. & Altim. ubi supra n. 9.*

Licet alii velint, ut intelligatur quoad posthumum alienum, secus suum, ita *Carana. cap. 2. §. 1. num. 13. & l. 1. §. 1. de testam. tutel. & §. penult. Instit. qui testam. tutores dari possunt, Altim. ubi supra.*

8 Curator ventris datus in testamento debet per Judicem confirmari, quia licet detur in testamento; tamen non testamentarius, sed dativus dicitur, *Altim. ubi supr. l. ventri, ff. de tutor. & curat. Bertach. in verb. Curator ventris.*

Si curator non est datus in testamento, tunc Judex debet eligere, vel tutores met, si illos habet, vel affines aut amicos defuncti, dummodo sint idonei, *Montan. de tutel. cap. 3. num. 48. Altim. ubi supra num. 11.*

9 Judex ex officio non potest dare curatorem ventris, nisi petat mulier. Vel tunc Judex dat curatorem ventris; quando mulier peteret alimenta ei dari pro illo ventre, vel quando creditores, aut successuri instant; vel quando venter in possessionem bonorum mittitur ex quavis caussa; vel adest aliqua alia justa caussa judici bene visa, alias Judex non dabit, ut late *D. Cons. Altim. in d. rubr. 11. q. 36. num. 7. & 21.* post *Gratian. discept. 72. num. 26.* per *text. in l. 1. §. quoties ff. de ventr. in possess. mitt. l. 1. §. sicut, ff. de curat. bonis dand.*

Debet constare matrem esse prægnantem, ad hoc ut detur curator, *l. 1. ff. de ventr. in possess. mitt.* ibi, *prægnantem esse mulierem oportet.*

Curator in testamento patris datus, & a Judice confirmatus, quia datur sine inquisitione, satisdare non tenetur, *Petr. de Gregor. lib. 13. syntagm. juris cap. 7. num. 3.*

10 Curator vero datus a Judice, quia datur cum inquisitione, tenetur satisdare, *l. bonorum ventris, ff. de Curatore furios. D. Altim. ubi supr.*

11 Venter potest institui, & ei legari; *tractat. divers. cap. 8. num. 91.*

Sed pater non est legitimus administrator filii posthumi; quia non habet illum in potestate. Ideo actus facti nomine posthumi sunt nulli, nec convalescunt post nativitatem. Propterea ut actus valeant, debet ipse pater dari curator dicti posthumi; *D. Cons. Altim. in d. rubr. 11. de nullit. q. 37. num. 28.* ex *Montan. de tutel. cap. 3. num. 48. Giurb. super Consuet. Messan. fol. 481. num. 12.*

C A P. IX.

De Curatore Prodigi.

S U M M A R I U M.

P*Rodigus citari debet, & caussa cognitio præcedere debet in datione curatoris,* num. 1.

Notariis Civitatis notificandum est decretum prodigalitatis declaratæ, ne contrahant cum eo, num. 2.

1 JUdex ad interdictionem bonorum Prodigo faciendam debet procedere cum caussæ cognitione, & ipso Prodigo, de cujus præjudicio agitur, citato.

Quibus peractis debet Judex per sententiam prodigo bonis interdicere, & illi Curatorem constituere, qui sui patrimonii curam habeat; *Ripa, & DD. in l. is, cui bonis, ff. de verb. oblig. Castill. dec. Syc. 225. lib. 3. n. 8. Staib. tom. 2. cent. 2. ref. 166. n. 1.*

2 Imo postquam est declarata prodigalitas, & interdicta administratio, opus est notificare Notariis Civitatis, ne stipulentur contractus cum dicto prodigo, ut nullus contrahens cum eo possit ignorantiæ caussam allegare, *Staib. ubi supra.*

TITU-

Digitized by Google

TITULUS QUARTUS

De Contractibus Pupillorum auctorandis.

Absoluta Praxi super Tutelis, Curis, & Tutorum excusationibus, & computis dandis, de quibus in hoc praecedenti Tertio Titulo egimus; successive videtur tradenda Praxis super contractibus Pupillorum in hoc sequenti Quarto Titulo.

QUI QUARTUS TITULUS dividitur in III. CAPITA vz.

I. CAP. De Requisitis in venditione rei pupillaris.
II. CAP. De Remediis, quibus Pupillo laeso succurritur.
III. CAP. De Aliquibus Formulis, ubi interveniunt Puberes, & Impuberes.

C A P. I.

De Requisitis in venditione rei Pupillaris.

S U M M A R I U M.

Res minorum, quae servando servari non possunt, per tutorem etiam sine decreto Judicis alienari possunt, num.1.

Stabilia, & res mobiles, quae servando servari possunt, alienari non possunt per pupillum, nec per tutorem, aut curatorem absque debitis requisitis, neque per transactionem, aut permutationem, nec per debitum fiscale, nec obligari, seu hypotecari possunt, num.2.

Alienatio stabilium minoris, ut valeat, octo sunt requisita necessaria remissive, sed tria sunt omnino copulative necessaria, auctoritas tutoris, urgens caussa alienandi, & decretum Judicis; quomodo intelligantur ista tria requisita, declaratur, num.3.

Quartum requisitum est, ut res subbastetur, & plus offerenti liberetur. Rejecto Rovito contrarium docente, num.4.

Subbastatio in vendendis bonis minorum, ut valida sit, ad in rus. viginti dierum spatio res subbasta perstare debet, num.5.

Quintum requisitum, ut decretum Judicis interponatur, quando ex mobilibus non possit solvi debitum, & quod vendatur res minus damnosa, num.6.

Sextum requisitum est discussio bonorum pupilli, num.7.

Septimum requisitum est plena causa cognitio, & quomodo hac fiat, num.8.

In venditione annuorum introituum requiruntur eaedem solemnitates, alias minor non tenetur continuare solutionem tertiarum, d. num.18.

Minor potest alienationes a majoribus factas confirmare, num.9.

Minor transactionem sibi utilem facere potest, num.10.

Bona minoris, & bonu fideicommisso subjecta alienari possunt, quando alienatio est in evidentem, & indubitatam utilitatem; & dummodo fiat ex urgenti caussa, num.11.

Si pater mandaverit in testamento fieri alienationem alicujus rei, minor poterit dictam rem alienare absque decreto Judicis, sed non absque appretiatione, subbastatione, & aliis solemnitatibus, num.12.

Minor licet alium ad divisionem provocare non potest, tamen si provocatur ab alio ad divisionem stabilis communis, tunc sine decreto poterit dividere, num.13.

1 Regula est, quod res minorum, quae servando servari non possunt, ut sunt vestes detritae, animalia super pascua, vinum, oleum, frumentum, & similia, per tutorem, etiam sine decreto Judicis alienari possunt, *l. lex, quae tutores in princ.* juncto *vers. quod in veste, §. fin. C. de admin. tut. l. fin. C. quando decreto opus non est, Oinot. instit. lib. 1. tit. 2. §. fin. n. 22. fol. 225.*

Et dicta alienatio est permissa fieri non solum sine Judicis decreto, sed justo pretio, tunc currente in loco, ubi alienatur; nec tenetur tutor servare similes res, & fructus rerum stabilium, donec plus valeant, nec ad alium locum, ubi plus valent, mittere. *Oin. ubi sup. ex Salicet. & text. in l. fin. C. de admin. tut.*

2 Stabilia vero, & res mobiles, quae servando servari possunt, ut sunt vestes non detritae, gemmae, aurum, argentum, aliaeque res pretiosae, & suppellex, animalia, quae sunt destinata pro industria, minime alienari possunt per pupillum, nec per tutorem, aut curatorem absque debitis requisitis, ut ex *toto tit. C. de praediis, & aliis rebus minor. sine decreto non alien.*

Quae alienatio non solum est prohibita per venditionem, sed neque per transactionem, aut permutationem, & multo minus per donationem; vel per alium quemcumque modum, ex *tex. in l. non solum C. de praediis minor.*

Ampliatur, quod nec per debitum fiscale res minorum alienari poterunt, *l. fin. C. de praediis minor.*

Nec obligari, seu hypothecari possunt, *l. 1. in princ.* ibi: *Obligatione alienare, ff. de rebus eorum, qui sub, &c. Oin. ubi sup.*

3 Sed ut valeat alienatio rei immobilis, octo sunt requisita necessaria, quae numerantur per *Vincentium Ciroccum disc. for. 71. nu. 36. Joseph Altogradus controv. 7. num. 44.* post *Oinot. lib. 1. instit. tit. 21. §. fin. num. 32.* De quibus requisitis est *tex. in l. 1. §. quod si forte, in l. magis puto, §. non passim, ff. de rebus eorum, in l. minorum, & in l. ob aes, C. de praediis minor.*

Quae octo requisita, in quatuor compendiantur per alios *DD.* quorum tria sunt omnino copulative necessaria.

Primo, auctoritas tutoris, *l. nequE, & l. cum qui, C. de auctor. praestandu, §. 1. inst. de auct. tutor.*

Secundo requiritur, quod interveniat caussa necessaria, veluti solutio aeris alieni, vel alia urgens caussa alienandi, *l. ob aes, C. de praediis minor. & l. magis puto, §. si aes, ff. de rebus eorum, qui sub, &c. Capyc. dec. 113. Ur sill. ad Affl. dec. 87. num. 1. & 2.* ubi ita per S.C. decisum refert *Staib. resol. 30. num. 13. & resol. 52. u n. 10. & resol. 159. n. 7.*

Imo dicta urgentia creditorum debet esse talis, ut alienatio in tempus differri non possit, ut in *l. magis puto, §. non passim*, ibi: *Si modo urgeat creditor,* ibi *Bart.* & tradit *Menoch. casu 171. num. 7. Staib. loc. cit.*

Itaut quodammodo pupillus strangulatur, ver-

ba

Digitized by Google

ba sunt singularia *tex. in l.1. C. de prædiis decurionum lib.10.* ibi: *Omnesque caussas sigillatim, quibus strangulatur, exponat*, ut advertit *Staib. d.resol.159. cent.2. tom.2. in obser. num. 28. Menoch. d. cas.171. Merlin. cont. for.74. num.13. cent.2.* & ita in Sacr. Cons. decisum refert *de Marin. lib.2. resol.18. n.32. ex Pisanell. & Carav.ad Affl.dec.249.Surd.cons.151.* & alii relati per *d. de Marin.& Staib.*

In tantum quod non sufficit assertio facta in instrumento, quod creditores urgerent, sed ex aliis probationibus ista urgentia verificari debet prævia informatione capienda, & sic per scripturam separatam, & ab instrumento venditionis diversam, an sit utilis pupillo illa venditio, & an singula concurrant requisita, de quibus *in l.1. § quod si forte*, & aliis legibus supra citatis.

Etsi caussa esset partim vera, partim falsa, vel pars crediti maturata, & pars non, in totum annullatur, *Staib. ubi sup.* ubi innumeros allegat, imo quod alienatio facta in evidentem utilitatem pupilli, & cum decreto Judicis non tenet, nisi interveniat urgentia creditorum, *Castill. dec.12. a n.20. Menoch. cons.655. n.9.lib.7. Baratt.cons.411.n.2.lib.4. Grat. discept.759.n.13. & dec.182. Staib.ubi sup. num.38. resol.159. per tex. in l. ob æs, C. de prædiis minor.* ubi dicitur ob æs alienum tantum, ponderando illam dictionem *tantum*, quæ excludit omnes alios casus præter expressos; Quo fit, ut Prætor liberum non habeat arbitrium interponendi Decretum alienandi res pupilli, præterquam in casu, quo æs alienum viget tantum; Nam in aliis casibus denegatur ei potestas interponendi decretum, & propterea si in aliis casibus interponatur, est nullum, & tanquam contra jus latum nil operatur, *Staib.* late *resol.30. & 35.*

Adeo quod nulla alia invenitur caussa sufficiens ad alienationem prædictorum pupillorum justificandam, nisi urgentia creditoris; & dum æs alienum non urget, alienatio non permittitur, etiamsi magna utilitas pupilli redundaret, quia utilitas pupilli non consideratur in pecunia, ex qua mulier lucrari possit, nec in augendo patrimonium, sed in non diminuendo, *de Marin.resol.18.lib.2.*

Tertio requiritur Judicis decretum, ut notat *in d.l.lex, quæ tutores, & d.l.magis puto, Staib.loc.cit. tex. in l. ob æs C. de præd. minor. l.1.& fere tot.tit. ff. de reb. eorum.*

Imo decretum Judicis debet præcedere alienationem, & nullo modo postea interpositum posse eam tamquam nullam validare, *Staib. d.resol.159.n.39. tom.2.& resol.52.tom.1.n.5.Ursil.ad Afflict.dec.249. num.1. ex Bart. Jason. Abb. & aliis, & dictus Staib. num.40.* refert decisum in M.C.V. alienationem sine dictis requisitis fuisse declaratam nullam, & fuisse condemnatum conventum ad relaxanda bona actori una cum fructibus, in banca Sixti, anno 1636.

Et quod ista tria copulative requirantur, est *tex. in l.lex, §.præcipimus. Capyc.Latro dec.19. num.12. lib.1. Altograd.controv.7.num.6.*

Quarto requiritur subhastatio, ut plus offerenti vendatur, *Afflict.dec.249.n.2.Oinotom.d.tit.21.lib.1. inst.§.fin.num.33.*

4 Imo subhastatio requiritur in omni venditione, quæ fit præcedente decreto, quo fit, ut in stabilibus minoris, Ecclesiæ, fisci, & Civitatis subhastatio requiratur, tanquam solemnitas necessaria, ita *Carlev.lib.1.tit.3.disp.1.n.9.* ubi multos allegat & quoad bona minoris est *tex. in l. etsi sine 8.§. quæsitum, ff. de minoribus*, rejecto *Rovit.* qui in *Prag.1. de abusu in scribendo sublato num.104.* intrepide tenuit subhastationem non esse necessariam, ubi nonnullos *DD.* allegavit, quia ejus opinio communiter reprobatur, ut tradit *Staib. in observ.159. n.7. cent.2. n.2.* post *Merlin. controv.71. cent.2. Altograd. controv.6. n.7.* & decisum per *Rot.dec.24.n.3.Galeot.controv.13. n.66. art.3.tom.1. Carlev. ubi sup. Surd.cons.49.n.19. lib.1.*

5 Imo ut subhastatio, quæ fit in vendendis bonis minorum sit valida, res vendenda ad minus viginti dierum spatio stare subhasta debet, ita *gl. in l.1. in verbo omni ordine, C. de fide instrumentorum, & jure hastæ fiscal. lib.10. Capyc. dec.36. num.4.* & alii relati per *R. de Marin. lib.2. resol.28. num.28.* & hanc solemnitatem, neque emptor, neque Judex renunciare potest; & quamvis sit arbitrium Judicis tempus 20. dierum usque ad annum prorogare, non tamen potest illud diminuere, *de Marin.ubi sup. Escobar. de ratiociniis cap.16.Bart. in l.si tempora nu.1. C. de fide instrumentorum lib.10.* Etsi hoc non servetur, nulliter agitur, *de Marin.d.resol.18.num.28.* & dictus terminus dierum viginti est statutus a jure *in Auth. hoc jus porrectum, C. de Sacros. Eccles.* qui *tex.* licet loquatur de Ecclesiis, extenditur a *DD.* etiam in vendendis rebus Minoris, Fisci, & Univers. Nam in cæterorum bonis tempus subhastationis est ad Judicis arbitrium, cum nil reperiatur statutum a jure, ita *Carlev.lib.1.tit.3.disput.1.n.10.* ubi allegat *Bartol. in l.licitatio, n.3. in principio, & alios multos.*

Alia quatuor requisita ad complementum octo requisitorum includuntur sub his quatuor requisitis narratis, licet distincta narrentur, sed ad clariorem intelligentiam distincte narrabimus.

6 Ideo pro quinto requisito ponitur, quod decretum Judicis, ut vendantur stabilia, vel res mobiles, aut pretiosæ, in tantum valet, in quantum ex aliis bonis mobilibus non possit solvi debitum pupilli, ut in *d.§. non passim l.magis puto, ff. de rebus eorum*, ubi dicitur, quod Judex excutere debet, an aliunde pecunia possit ad extenuandum æs alienum expediri, an pupillus pecuniam habeat, vel in numerato, vel in debitorum nominibus, vel in fructibus, vel si habeat mobilia, vel reddituum spem, & quod non habeat alios modos satisfaciendi creditoribus.

Et quod debet vendi res minus damnosa, *d. leg. magis puto, §.item prætor*, ibi: *Sed si sit alia possessio minor, vel minus utilis pupillo, &c.*

Nec pro modico debito res magni pretii distrahi, quia non plus distrahi debet, quam opus sit ad æs alienum solvendum, *Menoch.cas.171. Staib.resol.30. n.26. Afflict. dec.249.num.1.vers.5.* & late *de Marin. lib.2.resol.18.n.25.*

Sexto requiritur, quod hoc liqueat Judici per discussionem bonorum, *d. l.magis puto, §.non passim & §. in primis*, ubi dicitur, quod

7 Judex in primis requirere debet eum, qui se instruat de fortunis pupilli, nec nimium tutoribus, vel curatoribus credat, qui nonnunquam lucri sui caussa asseverare Prætori solent necesse esse distrahi possessiones, vel obligari; Requirat ergo necessarios pupilli, &c. vel quem alium, qui notitiam rerum pupillarium habeat; aut si nemo inveniatur, aut suspecti sint, qui inveniuntur; jubere debet, cui rationes.

8 Septimo requiritur plena caussæ cognitio, antequam decretum interponatur, alias decretum non valet, *d.l.magis puto, §.non passim, & l. si pupillorum §. si Prætor ff.de reb.eorum & c.l.nec quicquam,§.ubi decretum ff. de offic.Proconf. Altograd.controv.7.n.38. Cavalcr.dec.Rot.Rom.254.num.10.Simoncel.de decret. lib.1.tit.1.num.30.Gram.cons.civ.137.*

Imo non sufficit, quod Notarius in instrumento alienationis scripserit dictum decretum cum debita caussæ cognitione interpositum fuisse, nec etiam sufficit, quod ipsemet Judex asserat caussæ cognitionem

Digitized by Google

nem adhibuisse, sed aliunde probandum erit; vel ultra assertionem Notarii, & Judicis alia concurrere debet præsumptio, per quam veritas caussæ dignoscatur, & consequenter, quod vere sit adhibita plena caussæ cognitio, *DD. citati per Staiban. cent. 2. tom. 2. in obser. num. 125.*

Et quando caussa, pro qua fuit facta alienatio est invalida, tunc decreti interpositio nulla etiam redditur, *Staib. d. resol. 166. num. 42. ex Afflict. dec. 249. & Const. minorum jura n. 24. Osasc. dec. 267. n. 1.*

Et probatio dictæ caussæ legitimæ, & necessariæ requiritur, ut sit in actis certa, & determinata, *l. minorem, C. de prædiis minorum*, & ultimo requiritur, quod præcedat appretium, ut tradit in specie *Surd. dec. 77. n. 4. in fin. Staib. tom. 1. cent. 2. resol. 30. num. 6. & resol. 52. num. 8. & resol. 159. num. 4. tom. 2. cent. 2.*

Quæ omnia si ad unguem non adimplerentur, nulla redderetur alienatio, nulliusque momenti esset decretum, ita *de Marin. lib. 2. resol. 18. Staib. resol. 30. 52. 159. & 166.* & suprascripta requisita quoque sunt necessaria in emptione per eum facienda aliorum prædiorum, & proinde si emerit molendinum, restituitur adversus emptionem, *Staiban. tom. 2. cent. 2. resol. 166. in obser. num. 51. fol. 515. per tex. in l. verum, §. si locupleta, ff. de minor. Gratian. discept. forens. cap. 504. num. 2. tom. 3.*

Et in venditione annuorum introituum facienda per minorem, requiruntur eædem solemnitates, & in omni obligatione, & contractu; nam sicut bona minoris non possunt alienari, ita nec etiam obligari sine requisitis prædictis, *Staib. ubi sup.* Adeo quod minor, seu hæres ejus non tenetur continuare solutionem tertiarum, nec solvere sortem principalem, quando annuus redditus fuit constitutus a tutore ad beneficium creditoris pupilli, nisi probetur fuisse versum in ejus utilitatem, *Staiban.* late *ubi sup.*

Sed tres limitationes valde singulares hic notabis.

9 Prima, quod licet minor non possit contrahere, nec alienare, poterit tamen confirmare alienationes factas a majoribus suis, ut ex *gl. 1. vers. a minore, per quos fiat investitura, Castil. dec. 26. n. 13.*

10 Secunda, quod poterit minor transigere sine decreto Judicis, si transactio fuerit ei utilis, ut ex *tex. in l. cum hi, §. qui ergo, C. de transact. Simonell. tit. 3. inspect. 11. n. 115. fol. 314. Castill. dec. 26. num. 16.* subdens, quod transactio de jure præsumitur utilis, quia lis semper est damnosa.

11 Tertia limitatio, ut bona minoris possint alienari, sicut bona fideicommisso subjecta, quando evidenter apparet fuisse in ejus utilitatem, ut quia ex pretio pervento fuerint satisfacti creditores hæreditarii, *de Ponte cons. 1. vol. 1.* dummodo non adsit suspicio collusionis, simulationis, vel fraudis, *Castill. dec. 152. n. 146. lib. 2. & in addit. ad decis. 26. Rodoan. de reb. Eccl. non alien. q. 20. n. 186.* Et quod utilitas sit indubitata, *Staib. resol. 159. in obs. n. 81. ex Odofred. & de Ponte ibi allegatis*, & non solum, quod sit indubitata, & manifesta utilitas, sed quod copulative adsit urgentia creditorum, alias non valet alienatio, licet sit utilis minori, si tamen non adfuerit necessitas æris alieni, *Staib. ubi sup. n. 83. & 94. Textus est in l. ab æs alienum num. 12. C. de prædiis minorum sine decreto non alienandis*, ibi: *Ob æs alienum tantum, caussa cognita Præsidali decreto prædium rusticum minoris provinciale distrahi permittitur.* Ubi nota particulam taxativam *tantum, & Ursillus ad Afflict. dec. 87.* ita decisum refert.

Quas tres limitationes ponit, & approbat *Staib. resol. 51. in obser. n. 11. tom. 1.*

12 His adde quartam limitationem, ut quando pater mandat in testamento fieri alienationem alicujus rei pro solutione æris alieni, tunc stante jussu testatoris poterit alienari sine decreto Judicis, *tex. in l. 1. C. quando decreto opus non est*; Sed *dictum textum* declarat, & limitat *Staib. resol. 52. num. 33.* quod procedit subsistente legitima caussa, alias secus, & quod dicta voluntas testatoris tollit tantum solemnitatem decreti, non autem tollit alias solemnitates, quæ sunt necessariæ circa modum alienandi, ut est appretium, subhastatio, & aliæ.

13 Quinta limitatio addi potest, ut licet ipse minor alium ad divisionem provocare non possit, tamen minor provocatus ab alio ad divisionem stabilis communis, tunc sine decreto rit. divisionis in majorem transferre potest, *l. 1. §. si communis ff. de rebus eorum, qui sub tutore, & l. inter omnes, C. de prædiis minorum.*

Formula decreti, quod expedit vendere bona pupilli, absque accensione candelæ.

IN caussa interpositionis decreti petiti per Magnificam Catharinam Vitale, viduam qu. Paschalis Russo, Decium, Angelum, Andream, Nicolaum, & Salvatorem Russo, Magnificum Antonium d'Uva Tutorem Testamentarium ad præsens dicti Salvatoris, F.V.

Die 26. mensis Octobris 1699. Neapoli.

Per M. C. V. visis comparitione præsentata fol. 1. Procurationibus fol. 2. 3. 4. Testamento q. Paschalis Russo fol. 20. 21. fide præambuli dicti q. Paschalis ex Testamento in beneficium Decii, Lilli, Andreæ, Nicolai, Salvatoris, & Francisci Antonii Russo ejus filiorum, quorum tutela fuit delata in personam Antonii d'Uva, qui adimplevit in forma, fol. 5. inventario hæreditatis dicti qu. Paschalis Russo fol. 23. & signanter fol. 26. at. dec. M. C. quo fuerunt declarati Majores Decius, Andreas, Angelus, seu Lillus, & Nicolaus Russo fol. 27. fide Capitulorum Matrimonialium Catharinæ Vitale Viduæ qu. Paschalis Russo fol. 17. & eadem fide instrumenti crediti quond. Consalvi de Luca, fol. 18. appretio facto domus in actis deductæ per Magnificum Tabularium Papa fol. 12. informatione capta fol. 14. e 25. ac etiam minutis in actis præsentatis fol. 6. ad 13. ac omnibus actis, fuit provisum, & decretum, ac ipsa M. C. declarat, quod expedit, ac proinde liceat stipulare instrumentum minutarum in actis præsentatarum subscriptarum per Dominum Caussæ Commissarium, quo instrumento stipulato ex nunc pro tunc suum interponit decretum, & auctoritatem Judiciariam præstat in forma, hoc suum. Hiacinthus Biscardus, Carolus Brancolino Actorum Magister, Joseph Antonius Salsa Scriba.

Observa tamen, quod in M. C. V. tam ex antiqua, quam ex moderna praxi non servatur quartum requisitum subhastationis, sed servatur opinio Rovitti, ut sine subhastatione concedatur decretum vendendi bona pupilli, juxta formulam hanc.

Imo sic servari in toto Regno testatur *Merlinus tom. 2. controv. 75. a num. 10.* & de Generali consuetudine non servari subhastationem, testatur *Gratianus lib. 3. discept. forens. 564. 579. & 861. & dec. 130. num. 7. Post. trac. de subhast. inspect. 2. n. 13. inspect. 4. num. 18. Sabell. in sua practica universali §. pupill. num. 18.*

Et interrogavi omnes Actuarios, & scribas veteranos dictæ M. C. V., qui mihi dixerunt nunquam in praxi fuisse servatam subhastationem in vendendis bonis pupilli, sed prævio appretio, & confectis minutis, quibus visis, & subscriptis a Judice, ac con-

stito

ſito de neceſſitate; vel utilitate per examen duorum Juriſperitorum interponit decretum, quod expedit juxta formam ſupraſcriptam.

Et Curiæ inferiores in locis, ubi non adſint legum Doctores, recipiunt depoſitionem Notariorum, vel alterius Cauſidici, aut probi viri.

Qui autem vult cautius negotiari, & huic periculo non ſe exponere, ne ſub lite, & ſub Judicis opinione ſe ſubmittat, conſulat, & cogitet.

CAP. II.

De remediis, quibus pupillo læſo ſuccurritur.

SUMMARIUM.

Minor læſus duo remedia habet, num.1.
Reſtitutio in integrum, quid ſit, num.2.
Beneficium reſtitutionis in integrum, in quibus conceditur læſis, cum ampliationibus, num.3.
Reſtitutio in integrum, ut locum habeat, quæ requiſita ſunt neceſſaria, num.4.
Minor poſtquam factus eſt major, poterit infra quadriennium petere reſtitutionem in integrum, & non ultra, niſi expreſſe approbaverit geſta, num.5.
Quod beneficium tranſmittitur ad heredem minoris defuncti intra quadriennium, num.6.
Reſtitutio in integrum eſt beneficium extraordinarium, quod differt a beneficio ordinario nullitatis, & quæ ſit eorum differentia, num.7.
Beneficium ordinarium nullitatis competit minori infra quinquennium a die, quo factus eſt major, num.8.
In contractu donationis datur decennium inter præſentes, & vicennium inter abſentes, num.9.
Text. in l. fin. C. ſi major factus *declaratur*, num.10.
Malæ fidei poſſeſſor de jure Canon. non poterit per quemlibet temporis curſum aliquid acquirere, num.11.
In materia peccati ſtandum eſt juri Canonico, num.12.
Mala fides præſumitur eo ipſo, quod quis emit a minore, abſque ſolemnitatibus, num.13.
In contractu dolo præſumpto nulla datur præſcriptio, num.14.
Ratificatio, ut inducatur in actu nullo requiritur plena ſcientia nullitatis, num.15.
Qui curſus temporis requiritur ad inducendam tacitam ratihabitionem in ignorante, num.16.
Minor habet electionem, an velit convenire tutorem, ſive curatorem, vel petere reſtitutionem rei male alienatæ, num.17.
Emens res pupillares abſque requiſitis cogitur reſtituere bona empta una cum fructibus, exburſato tamen pretio, num.18. *& an, & quando minor teneatur cum pretio exburſare etiam uſuras*, num.19.
Contrahens obligatur ad beneficium contrahentis ſine debitis ſolemnitatibus, num.20.
Nullitas non poteſt allegari per adverſarium contra Eccleſiam, vel minorem, ſi ea nolit uti Eccleſia, vel minor, ſed bene poteſt ab Eccleſia, vel minore allegari contra Adverſarium, num.21. *Verum poterit cogi ad declarandum minor, vel Eccleſia an velit approbare*, num.22. *Et tenebitur in totum approbare, vel in totum reprobare, nec poterit pro parte approbare*, num.23.

1 Duo remedia, ſeu beneficia fuerunt pupillis, & minoribus læſis a lege conceſſa, unum extraordinarium, beneficium reſtitutionis in integrum; alterum ordinarium; beneficium nullitatis contractus ex defectu decreti Judicis, vel alterius ſolemnitatis.

2 Reſtitutio in integrum eſt in priorem ſtatum repoſitio, ut integrum jus ſuum læſus recipiat, *l. quod ſi minor, §. reſtitutio ff. de minor.*

3 Minor itaque habet beneficium extraordinarium reſtitutionis in integrum in omnibus, quæ geſſit, ſi enormiter ſit læſus, vel circumventus, vel ſua fragilitate, vel adverſarii calliditate, ſive in faciendo, ſive in omittendo, ſive in lucro, ſive in damno ſemper reſtituitur, *l. quod ſi minor, §. non ſemper, l. ait Prætor, §. ult. ff. de minor.* Et ſic reſtituitur, non ſolum ſi paſſus fuerit damnum, ſed etiam ſi non habuit lucrum, *Maſcard. concl. 1062. num. 35.*

Primo amplia etiam in adultis, qui ſcilicet compleverunt annum 14. ſed nondum exceſſerunt annum 25. de jure communi, quod eſt de jure Regni reductum ad annum 18. in laicis, ſed in Clericis remanet immutata ætas 25.

Secundo, ut ſive interveniat auctoritas tutoris, vel curatoris, ſive non, ſemper minor læſus reſtituitur in integrum.

Tertio, ſive in judicio, ſive extra judicium, præſente, vel abſente tutore, vel curatore.

Quarto ampliatur, ut ſit in electione minoris agere contra tutorem, vel curatorem per actionem tutelæ, vel agere contra emptorem ad rem per reſtitutionem in integrum, *l. 3. C. ſi tut. vel Curat.*

Etſi auxilium ordinarium cum extraordinario concurrit, neque minor eligendo unam viam in alia ſibi præjudicat, *l. fin. C. ſi Tutor. vel Curat.*

In delictis culpæ commiſſis ſuccurritur minoribus, non autem dolo commiſſis, *l. 2. C. ſi adverſ. delict.*

4 Et ut dicta reſtitutio in integrum locum habeat, plura ſunt neceſſaria.

Primo, quod tempore læſionis fuerit minor.

Secundo, quod ſit circumventus, vel læſus.

Tertio, quod enormiter ſit læſus, nam pro minima læſione dictum beneficium extraordinarium reſtitutionis non conceditur, *l. ſcio, ff. de reſtitutione in integrum, Oin-e. lib. 1. inſtit. tit. 21. §. fin. n. 14.*

Sed alii tenent, quod reſtituitur adverſus læſionem etiam modicam, & etiam minimam, *Staib. reſol. 52. tom. 1. num. 39. Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 1. n. 26. Covar. reſol. 3. lib. 1. num. 11. Garſia de expenſ. cap. 18. n. 22. Cevall. commun. contra com. q. 658.* Imo reſtituitur etiam ad rem venditam juſto pretio, & ſine læſione, quando ſibi non expediebat vendere, *Bart. in l. fine, §. interpoſitio in fin. ff. de admin. tut. Staib. ubi ſup. n. 41.*

Quarto, quod ex proprio ſuo contractu, & facto læſus ſit, ſecus ſi ex contractu ſui anteceſſoris.

Quinto, ut intra legitimum tempus petat reſtitui in integrum; Dum enim eſt minor, toto tempore minoris ætatis reſtitutionem petere poteſt.

5 Et poſtquam factus eſt major, poterit infra quadriennium petere reſtitutionem in integrum, & non ultra.

Quo tempore elapſo tacite cenſetur ratificaſſe, *text.* eſt in *l. fin. C. de tempor. in integr. reſtit. Staib. reſol. 166. n. 15.*

Intellige, dictum quadriennium competere, dummodo non approbaverit expreſſis verbis geſta in minore ætate, nam ſi expreſſe approbavit, reſtitutio non conceditur intra dictum quadriennium poſt majorem ætatem. Et ſi paſſus eſt labi quadriennium, tunc tacite cenſetur approbaſſe, & amplius reſtitutio ei non conceditur, ut *toto tit. C. ſi major factus ratum habuerit, &c.*

6 Et ſi minor deceſſerit antequam quadriennium ſit lapſum, & ſucceſſerit major; tunc illud, quod ſupereſt de dicto quadriennio dabitur ſucceſſori, licet majori, ad petendam reſtitutionem; ex. gr., ſi de di-

ćto quadriennio unus annus superest, tunc ille annus dabitur hæredi majori, *text. in l. ea quæ, §. fin. C. de tempor. restit. in integrum, Staib. ubi sup. n.17.*

7 Notabis itaque, quod restitutio in integrum, quod est beneficium extraordinarium, in multis differt a beneficio ordinario nullitatis.

Nam restitutio non concernit nullitatem, & defectum decreti, vel alterius solemnitatis; sed concernit læsionem, vel circumventionem, sive factam ex dolo adversarii, sive ex facilitate pupilli, & dictum beneficium durat per quadriennium, & non ultra.

Nullitas vero, quæ dicitur beneficium ordinarium, respicit defectum decreti, vel alterius solemnitatis requisitæ in alienatione minorum. Nam alienatio facta sine decreto Judicis est nulla, & competit remedium ordinarium nullitatis, non autem extraordinarium restitutionis. Nam ubi est remedium ordinarium, eo ipso cessat extraordinarium, *l. si curatorem 3. C. de in integr. rest.*

8 Et sic ob defectum decreti, vel similem caussam in contractu alienationis non datur restitutio in integrum; sed datur remedium nullitatis, quod competit pupillo, vel minori infra quinquennium a die, quo factus est major.

9 Et in contractu donationis datur decennium inter præsentes, & vicennium inter absentes, *l. ult. §. cum autem C. si major factus alienationem &c.*, de qua *Menoch. remed. recup. 15. n.145.*

Et si minor postquam est factus major per quinquennium post majorem ætatem tacuerit, censebitur alienationem male factam ratificasse, & alienationem nullam ex defectu decreti, vel alterius solemnitatis validasse per tacitam ratificationem.

10 Sed *Staib. resol. 166. in obs. n.77. tom. 2. cent. 2.* dicit, hoc indigere maxima declaratione, nam aliqui volunt *d. l. fin. C. si major factus alien. &c.*, supplere defectum decreti Judicis tantum, non autem alias nullitates, seu solemnitates requisitas in alienationibus minorum.

Alii volunt habere locum, etiam dato defectu cujuscunque solemnitatis.

Alii volunt, ut dicta taciturnitas quinquennii post majorem ætatem supplere possit defectum solemnitatum, non tamen defectum circa justitiam contractus, & circa læsionem.

Sed hoc impugnatur ab aliis, quia destruit dispositionem dictæ legis finalis, quæ dictam distinctionem non facit; hæc omnia concludit *Staib. ubi sup*, sed *de Marin. d. resol. 18. n.51.* tenet non procedere quinquennalem ratihabitionem. Primo, ubi dolus adversarii intercessit. Secundo, ubi concurreret læsio. Tertio, ubi præter carentiam decreti aliæ concurrerent nullitates: & *Staib.* demum concludit, quod *d. text. in l. fin.* corrigitur per jus Canonicum, & de jure Canonico locum non habet.

11 Quo attento malæ fidei possessor non poterit per quemlibet temporis cursum aliquid acquirere, *l. fin. in fin. de præscript. c. possessor de reg. jur. in 6. Ruin. cons. 170. n.29. lib.1. Roland. cons. 72. n.2. lib.4. Surd. cons. 49. n.41. & 47. Gratian. discept. 824. num.49. lib.5. & in dec. 102. n.13. Cirocchus disp. 73. n.37.*

12 Et cum agatur de materia peccati, standum est d. juri canonico, *text. in c. Eccles. S. Mariæ extra de constit. Bart. in l. privilegia, C. de Sacros. Eccl.*

13 Et mala fides præsumitur, eo ipso, quod quis emit a minore absque solemnitatibus a jure requisitis, *Staib. loc. cit.*

Imo contra ejusmodi emptorem adest præsumptio juris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, *Cirocchus discept. 73. n.38.* ubi plures allegat, *Staib. resol. 135. in observ. n.6.*

14 Unde in contractu dolo præsumpto nulla datur præscriptio, nec procedit dispositio *d. l. fin. C. si major factus alien. &c.* ita concludit *Staib. d. resol. 166. in obs. n.95. tom.2. cent.2. & resol. 135.* post *Roland. cons. 60. num.42. lib.4. Ludovis. dec. 473. num.18. Caval. decis. Rot. Rom. 206. Gratian. discept. 823. num.30. Cirocch. discept. 73. n.42.*

15 Insuper ratificatio, ut inducatur in actu nullo; requiritur plena scientia ipsius nullitatis, & omnium qualitatum, adeo quod neque per receptionem pretii, sive fructuum inducitur ratificatio, nisi minor factus major habeat specificam scientiam mediante lectura instrumenti, non autem per enunciationem ipsius, nec sufficit scientia in genere, seu confuse; & est communis opinio, quod procedit etiam in majore, ut late *Staib. d. resol. & observ. 136. d. tom.2. de Marin. dict. resol. 18. lib.2. num.55. Ursill. dec. 249. num.13. Castill. dec. 18. num.54.*

Ideo explicatur dispositio dicti *tex. in l. fin. in quatuor casibus.*

Primo, si Minor auctoritate Tutoris, vel Curatoris vendit.

Secundo, si Curator vendit Minore præsente, & volente.

Tertio, si Minor vendit absque Curatore, quia nullum habet Curatorem, nec veniam ætatis impetravit.

Quarto, quando Minor habet Curatorem, sed vendit sine Curatore.

Et sic in omnibus casibus actus fit a minore, vel ipso minore præsente, ita *Menoch. de recup. poss. remed. 15. n.18. Trentacinq. de minor. resol. 10. n.3., Brunneman. in d. l. fin. C. si major factus alien. &c.*

Et ratio assignatur, quia major factus in taciturnitate quinquennii censetur approbare, quod ipse fecit in minori ætate, sed non potest inferri approbatio eorum, quæ alius, & non ipse fecerat, de quibus est ignarus.

Verba dicti *tex. §.1.* sunt clara, ibi: *Ideoque præcipimus, si per quinque continuos annos post impletam minorem ætatem nihil conquestus est super tali alienatione, is, qui eam fecit, vel hæres ejus minime posse retractari eam, &c.*

Ubi nota, *is, qui eam fecit.*

16 Et ignorantia præsumitur ex absentia pupilli in contractu, & tacita ratihabitio in ignorante ex cursu temporis cadere non potest, & aliqui dixerunt requiri præscriptionem triginta annorum, quæ incipit currere post majorem ætatem.

Alii, quod etiam elapsis triginta annis a die venditionis, ut late *Staib. ubi supr.* omnino videndus.

Et ad tollendam dictam tacitam ratihabitionem, sat est extrajudicialis querela, & conquestus ita *glos. Salyc. & omnes in l.1. C. si major factus, &c. Cornens cons. 36. n.19. lib.2. de Marin. d. resol. 18. lib.2. n.57.*

Minor, Universitas, & Ecclesia habent quadriennium ad proponendam, & finiendam caussam restitutionis, tam si sint læsi in contractibus, quam in judiciis, etiam in appellatione non facta infra decem dies, vel non prosequuta infra fatalia, idest infr. 50. dies.

Et hoc quadriennium in Ecclesia, & Universitate computatur a die læsionis, & in minore, a die quo introivit majorem ætatem, ut decisum refert *Afflict. dec. 175. rejectis Bart. & aliis in l. supervacuam C. de tempor. in integr. restit.* tenentibus quod factus major infra illos decem dies debet proponere restitutionem, & generaliter læsus in medio tempore minus quadriennio non habere quadriennium, sed tantumdem tempus in quanto læsus fuit, *dicta decis. Afflict.* est secundum communem opinionem omnium Canonistarum *in clem. 1. de restitut. in integrum Carol. de Rosa in consuet. Neap. Pupillus tit. 30. de in integr.*

Digitized by Google

integr. restit. fol. 296. *num.* 5.

Et minor laesus ex appellatione non facta, vel ex non prosecuta appellatione, quamvis habeat regressum contra Tutorem existentem solvendo, adhuc restitui debet in integrum,

Quia etsi plures actiones ipsi pupillo competunt, attamen una per aliam non excluditur, sic decisum per S. C. apud *Praesid. de Franch. decis.* 473. *de Rosa ubi supra num.* 7.

Frater major non potest alienare rem communem fratris minoris, *Barbat. late in Glos.* 12. *n.* 206. *Gratian. discept. for.* 75. *num.* 67.

Et quas res potest socius, vel frater vendere; vide *Barbatum* ibidem, ubi latissime.

Debitori communi potest jus remitti, vel liberari ab uno concreditore sine altero, sed dilationem dare non potest unus socius, sine altero, est *tex. in l. si unus* 28. *in princip. ff. de pactis*, ubi cavetur posse unum ex sociis liberare, sed dilationem dare nequaquam, & sic non potest pacisci, ita decisum *de Franch. dec.* 281. Quod mirabile est, ut unus socius possit liberare, quod plus est, sed non potest dilationem dare, quod minus est.

Et rationem assignat dictus *de Franch.* quod debitor obligavit solvere duobus, & cuilibet ipsorum insolidum, quo fit, ut ex dicta clausula *insolidum*, quilibet ex creditoribus habet potestatem exigendi, & liberandi ex consensu utriusque, secus vero in prorogando, dum non intervenit consensus utriusque, sed illius tantum, qui prorogavit.

Et rationem assignat, quia regulariter qui habet potestatem liberandi, & exigendi, non habet potestatem, ut possit pacisci, sive dilationem concedere, *d. l. si unus, ff. de pact.*

Et adjectus solutioni potest exhibere, sive liberare, *l. enim, qui* §. 2. *ff. de verb. oblig.* sed non potest pacisci, *l. si quis delegaverit ff. de solut.*

Aliam rationem assignat *Barb. de assist. glos.* 12. *num.* 203. quia per liberationem consocius potest statim agere actione pro socio pro portione sua contra socium liberantem, *l.* 2. *in fine, C. de com. rer. alien.* secus contra concedentem dilationem, ac paciscentem, quia ex dilatione, non est factus locupletior ipse paciscens, ideoque consocius non consentiens actionem non habet agendi contra socium, qui concessit dilationem; & conferunt dicta per *Afflict. dec.* 288. *num.* 3.

17 Et minor habet electionem, an velit convenire Tutorem, seu Curatorem, vel petere restitutionem rei male alienatae, seu alterius contractus non recte a tutore gesti, nec sibi praejudicat per electionem unius, quin possit eligere aliud, & est communis opinio, *Staib. d. resol. seu obs.* 145. *num.* 26. *per tex. in l. fin.* quae incipit *etiam tutoribus, C. si tutor, vel Curator intervenerit, Surd. dec.* 253. *n.* 18. *Ludov. dec.* 181. *n.* 9. *Mantic. Marescott. & alii ibi.*

18 Et emptor absque dictis requisitis emens cogitur ad restitutionem bonorum una cum fructibus a die alienationis non solum perceptis, sed qui percipi potuerunt, ut latissime tradit *Staib. resol.* 30. *n.* 48. *& resol.* 52. *n.* 20. *& resol.* 159. *in obser. n.* 35.

Et e converso minor tenetur restituere pretium solutum per emptorem, quando de eo est factus locupletior, idest quando constat illud non fuisse dissipatum, sed in ejus utilitatem versum, & per emptorem probanda est species locupletationis praedictae, *Surd. cons.* 290. *n.* 50. *Gratian. discept. cap.* 201. *&* 422. *&* 576. *Staib. ubi sup. resol.* 159. *n.* 50.

19 Quo casu tenetur etiam restituere usuras, dummodo per emptorem fuerit etiam probatum, quod minor factus fuit locupletior, etiam quoad dictas usuras.

Alias si dictum pretium otiosum sit area, vel banco retinuerit, non tenebitur ad usuras, quas non recipit, *Staib. ubi supr. num.* 68.

20 Cauti propterea sunt, qui contrahunt cum minoribus, vel Ecclesia sine debitis solemnibus, quia contrahens obligatur ad beneficium pupilli, & Ecclesiae, sed pupillus, vel Ecclesia illi non obligatur, *tex. est singul. in l. Julianus, §. si quis, ff. de act. empt. & in §.* 1. *vers. unde in his caussis instit. de auctor. tutor. Altograd. contr.* 8. *n.* 31. *Staib. obs.* 159. *n.* 76.

21 Adeo quod est in arbitrium minoris, vel Ecclesiae si volunt, vel non stare contractui, quando est nullus, nam si vellent ei tamquam utili adhaerere, ipsumque approbare, & renunciare utilitati in eorum beneficium inductae, poterunt id agere, & nullitas non potest allegari per adversarium contra minorem, vel Ecclesiam, si ea nullitate nolit uti minor, vel Ecclesia, sed bene potest ab ipso minore, si velit, *Gratian. discept.* 691. *n.* 11. *lib.* 4. *Joseph Altograd. contr.* 8. *n.* 24. *Surd. dec.* 208. *n.* 18. *Staib. resol.* 159. *in obs. n.* 109.

22 Verum poterit minor, & Ecclesia cogi ad declarandum, an velit approbare, vel improbare dictum contractum, ne altera pars remaneat in suspenso, *Cirocc. discept.* 81. *num.* 48. *Surd. cons.* 9. *n.* 19. *lib.* 1. *& d. c.* 50. *num.* 23. *Gratian. discept.* 547. *n.* 7. *lib.* 3. *Cancer. cap.* 13. *n.* 91. *Staib. ubi sup.*

23 Sed minor non poterit contractum praedictum pro parte acceptare, & pro parte non, sed tenebitur in totum approbare, vel in totum exprobare, praedicti Auctores ubi supra.

C A P. III.

De Aliquibus Formulis Puberum, & Impuberum.

S U M M A R I U M.

Libellus, & Formula Tutoris Pupilli minoris infantia pro facienda remissione homicidii, contra quem non exposuit querelam, num. 1.

Interlocutoria super dicto libello, num. 2.

Formula depositionis testium, & quomodo debent deponere super remissione facienda per pupillum, num. 3.

Decretum, ut liceat Tutori infantis remissionem facere pro homicidio patris, num. 4.

Formula remissionis facta penes acta per Tutorem infantis pro homicidio patris, num. 5.

Libellus Tutoris pupilli majoris septem annis pro facienda remissione homicidii, pro qua solvitur aliqua pecuniarum summa, num. 6.

Formula decreti super dicta remissione, num. 7.

Formula remissionis penes acta vigore dicti decreti, num. 8.

Remissio fit a solo Tutore, quando Pupillus est minor infantia, & fit a Pupillo cum auctoritate Tutoris, quando est major infantia, num. 9. *Et sic servatur in libellis, & omni judicio, & etiam in contractibus, & aliis extrajudicialibus,* num. 11.

Remissio quando fieri potest, non adhuc adimpletis solemnibus a tutore, d. num. 9. *&* num. 11.

Pupillus non restituitur adversus remissionem factam, nisi pro damnis, & interesse, & ratio assignatur, num. 10.

Remissio per Curatorem ventris facta non valet, sed expectandus est partus, num. 12. *Et quid si Avus posthumi remittit, antequam posthumus nascatur,* num. 13.

Libellus pro vendendo fundo pupilli mobilia non habentis, num. 14.

Interlocutoria, & modus examinandi testes super venditione rei pupillaris, num. 15.

De-

Decretum, quod expedit vendere rem stabilem Pupilli non habentis mobilia, num. 16.

Decretum, quod expedit vendere rem pupilli, sit in loco domicilii, ubi facta subhastatione, si non reperitur emptor, committitur Curiæ, ubi res sita est, n. 17.

Literæ commissionales, cum brachii imploratione pro vendenda re pupilli extra locum domicilii, num. 18.

Formula rei pupillaris vendendæ, quando pupillus habet mobilia, num. 19.

Formula banni pro vendendis mobilibus pupilli, n. 20.

Formula decreti pro vendenda re stabili, stante non reperitur emptor mobilium, num. 21.

Formula permutationis faciendæ per puberem major. cum 14. annis cum confirmatione Curatoris ad hunc actum, num. 22.

Testes quomodo deponere debent super dicta permutatione Minoris, num. 23.

Decretum, ut liceat Minori cum auctoritate Curatoris facere permutationem bonorum, num. 24.

Libellus, & Formula permutationis faciendæ per pupillum minorem 14. annis, & puberes majores 14. annis cum appretio, & appretiatorum relatione, num. 25.

Formula præsentata super dicto libello nimis cautelata, d. num. 25.

Interlocutoria cum electione expertorum pro appretiandis bonis, num. 26.

Testes, & Appretiatores, quid, & quomodo deponere debent super permutatione facienda per minorem, & majorem 14. annis, num. 27.

Decretum super permutatione prædicta, num. 28.

Formula libelli, quando pupillus minor septem annis facit remissionem homicidii, contra quem non exposuit querelam, & quando nil solvitur per inquisitum.

2 IN Curia Civitatis T. comparet Petrus T. Tutor T. infantis, nepotis, & hæredis ab intestato universalis, & particularis qu. Andreæ T. sui patrui, exponens qualiter, dum dictus ejus patruus fuit mensibus elapsis ictu scoppictæ necatus, & de dicto homicidio fuit inculpatus Bernardus T., magni interest, & valde expedit pupillo dictam remissionem facere, tum ut Christiane vivat ad imitationem Christi Domini nostri, qui inimicis pepercit, & pro illis oravit, nobisque mandatum reliquit, ut inimicos diligamus, tum etiam pro bono pacis, publicæ quiete, & ut dictus Bernardus inculpatus non possit prætextu, vel occasione dictæ remissionis non factæ inquietatus ipse, alios inquietare, & in malum majus irruere, dictusque pupillus in pace compositus crescat, & tranquille vivat, pluraque mala, quæ ex odio, & inimicitiis oriuntur, evitet, ideo petit, quod constito de præmissis, decernatur, sententia mediante, quod liceat eidem pupillo, dictoque comparenti ejus tutori præfato inculpato, omnibusque aliis complicibus, & qui forsan inculpati reperiuntur, remittere odium, rancorem, querelam, una cum omnibus damnis, expensis, & interesse, omni modo meliori, &c.

3 Per talem Curiam fuit provisum, quod summaria capiatur informatio de expositis, qua capta providebitur, & testes habeantur pro legitime citatis, hoc suum, &c.

Die T. in T. loco, & coram Domino Gubernatore.

ANdreas T. d. Civitatis T. dixit, l'officio suo essere di mercante, ætatis suæ annorum 35. ut dixit, testis summarie productus, cum juramento interrogatus, & examinatus super præsenti informatione, & super tenore retroscripti libelli, dixit, che quello può deponere esso testimonio, si è, che sarà più utile, e più espediente al detto pupillo, e tutore fare la remissione dell' omicidio commesso in persona del qu. Andrea T. zio carnale di detto pupillo, che non ostinarsi alla vendetta, e proseguire l'inimicizia, poichè è officio di buono cristiano per prima, e poi detto tutore può più tranquillamente attendere a cose più utili di detto pupillo, ed avanzare le cose del pupillo, e con farsi detta remissione si toglie anco l'occasione agl' incolpati di far più male, e quando il pupillo sta in pace con tutti, ognuno si ci può ingerire ad ajutarlo, ed avanzare le cose sue, e si cresce più costumato, e timoroso di Dio, e questa è la verità, de caussa scientiæ, quia scit, &c.

Interrogatus de contestibus dixit, lo può deponere T. di T. B. di B. e tutte le altre persone da bene, e giudiziose di questo paese.

Io Andrea T. ho deposto ut supra.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

Consimili modo examinatur alter testis, vel si adsint plures testes.

4 *In Dei nomine. Amen.*

Die T. anno T. mense T.

VIso libello oblato per Petrum T. tutorem Antonii T. pupilli infantis, ac informatione desuper capta, Curia Civitatis T. providendo decernit, quod liceat dicto Tutori nomine dicti Antonii infantis remittere, & exculpare in ampla forma inculpatos de homicidio patrato in personam q. Andreæ T. patrui dicti pupilli, cum clausulis ad consilium sapientis, & ita per hoc suum, &c.

5 Die T. in Civitate T. & coram Domino Judice, vel Gubernatore.

PErsonaliter constitutus penes acta dictæ Curiæ Petrus T. tutor T. infantis, qui sponte, non vi, &c. asseruit mensibus elapsis fuisse ictu scoppictæ necatum Andream T. patruum dicti pupilli, in quo homicidio fuit inculpatus Bernardus T. & intendens dictus tutor nomine dicti infantis vestigia Domini nostri Jesu Christi imitari, institit in hac Curia prædicta, ut sententia mediante decerneret licitum, & expediens esse ipsi tutori, quo supra nomine, remissionem facere ex caussis in dicta Curia narratis, & discussis, per quem examinatis testibus super expedientia, & utilitate dicti pupilli fuit interpositum decretum, quod liceat dicto tutori remittere, cujus copia hic in actis inserta conservatur una cum copia tutelæ, & adimplementis solemnium dicti tutoris, & una cum copia decreti præambuli expediti ad beneficium dicti pupilli nepotis, & hæredis dicti ejus patrui; propterea exculpavit, & quatenus opus est, remittit omnem rancorem, & omne odium, &c. contra d. Bernardum, & quoscumque alios inculpatos, una cum omnibus damnis, expensis, & interesse passis, & patiendis, cassans, &c. omnia acta, &c. & promittit amplius non uti, nec uti facere, &c. in quovis loco, & foro pro quavis caussa, etiam vitio ingratitudinis cum obligatione omnium bonorum, &c. sub pœna unc. auri 25. Curiæ, &c.

Et promisit de rato, & ratificari facere omnia prædicta per dictum pupillum, cum primum ad perfectam ætatem advenerit, & ita promisit, declaravit, & se obligavit, &c. bona, &c. renunciavit, &c. & juravit in forma, &c.

Interrogatus, per che causa ha fatto detta remissione, se è stato pagato, pregato, o forzato, o se gli è stato promesso qualche cosa, acciocchè la facesse,

cessi, dixit, Signor no, ma l'ho fatta per amor di Dio, & in fidem, &c.

Deinde subscribatur a tutore, & duobus testibus, & ab Officiali, & Actuario.

Remissio offensi stipulari potest per actum publicum manu Regii Notarii cum Regio Judice ad contractus, sed requiritur semper interventus, & præsentia Officialis, ut in dicta *Pragm.6. tit.33. de composit. §.2. & Pragm.25. de exul.* Imo neque valeret remissio, nisi fieret coram Officiali illius loci, ubi habitant offensi, ut in *dictis Pragmaticis*.

Sed vidi dubitatum inter *DD.* an valeat fieri coram Officiali idiota; dum in *d. Pragm.6.* sancitur ut fiat coram Judice ordinario, ibi in *d. Pragm.6. Declaramos, que de a qui a delante no valga ninguna remission de parte, que se hiziese, si non fuere en el Tribunal de Capuana, Vicaria, y Governadores, o Auditores de Provincia; o delante dello Juezes ordinarios de los lugares, donde tuvieren domicilios las partes.*

Et in *Prag. 25. & 27. de exulibus*, ibi: *Che l'atto di dette remissioni si abbia da fare nel palazzo della G.C. della Vicaria, Regia Audienza del Regno, ed avanti i Giudici ordinarj de' luoghi, dove abitano, e risiedono le parti querelanti, ed offese*; licet sensus litteralis, & verba legis loquantur clare de Judice ordinario, & non de Officiali idiota; Praxis tamen, quæ est vera legum intellectrix, usu recepit, ut remissio, sive fiat coram Judice, sive Assessore, sive coram Officiali idiota, valeat, quia mens legis attenditur, quæ fuit, ut remissiones fiant ex libera voluntate partis offensæ, & non extorqueantur per vim; ideoque valida erit, si fiat, tam coram Officiali idiota, quam coram Judice ordinario ipsius Officialis; imo hoc clare habetur non solum ex mente *d. Pragm.6.* sed ex litera, seu verbis ejusdem, ibi: *y Governadores, o Auditores*, dum Officialis idiota destinatur in locum, & similitudinem Gubernatoris Provinciæ, & Judex ordinarius destinatur in locum, & similitudinem Auditoris Provincialis, ut diximus *in quæstionibus inter Gubernatorem, & Assessorem.*

Præsentia enim Judicis excludit metus suspicionem, *Sanfel. dec.229. tom.2. qu.9.* Ita & præsentia Officialis, sive Gubernatoris.

Et ex verbis dictarum *Pragmaticarum* alia major insurgit difficultas, an valeat remissio facta coram Locumtenente. *Sarnus* movet hanc quæstionem in *prax. crimin. cap.45. fol.236. col.2.* & testatur multas remissiones fuisse annullatas in M.C.Vic. uti stipulatas coram Gubernatoris substituto; & ratio clare assignari potest in disputando; quia in d. *Pragmatic.* pro forma requiritur præsentia, & necessarius interventus Judicis ordinarii. Quo fit, ut non valeat, si fiat coram Locumtenente, qui non dicitur ordinarius, sed delegatus, & substitutus ab ipso ordinario, sed quia ut diximus potius mens, quam verba legis attendi debent, ego *Sarni* opinionem non approbo; dum ubi ob absentiam Officialis ordinarii, non adest alia Potestas in loco, nisi Locumtenens; certe remissio valet, si fiat coram dicto Locumtenente, cujus præsentia supplet præsentiam Rectoris Justitiæ, & excludit metus suspicionem juxta legis mentem. Et opinio *Sarni* potest salvari; ubi fieret remissio coram Locumtenente, quando a loco non abesset Judex, sive Officialis ordinarius, quia tunc Locumtenens haberetur uti persona privata, & sine auctoritate.

Sed advertendum est, quod remissiones, & exculpationes, quæ fiunt penes acta, scribi, & capi debent per Actuarios in capite tantum, & non per Subactuarios, vel alias personas, ut sancitur in *Pragm.19. num.26. de Offic. Mag. Justit.* & in *d. Prag. 25. de exulib.*

Ex forma itaque dictarum *Pragmaticarum* habetur, quod Neap. remissiones recipiuntur in Palatio M.C.V. coram uno ex Dominis Judicibus dictæ M.C. & si ob aliquod impedimentum pars offensa non posset accedere ad M. C. V. tunc solet dispensatio obtineri a Regio Coll. Conf. ut accedat unus ex Actuariis ad recipiendam dictam remissionem in ædibus offensi, & in Provinciis Regni recipi debent in Palatio Regiæ Audientiæ, vel coram uno ex Regiis Auditoribus, & in aliis locis Regni sufficit, quod recipiantur remissiones in præsentia Officialis ordinarii ubicumque tam in Palatio Curiæ, quam extra, & ita *d. Pragmatica* fuit a communi praxi interpretata.

Advertant demum Actuarii, quando remissio stipulatur penes acta, quod dictus actus remissionis non debet teneri extra processum informationis, sed debet eadem die uniri cum processu informationis sub pœna unius ducati, & solvendi interesse parti, ut sancitur *in d. Pragm.19. §.15. de officio Mag. just.* Ideo remissiones stipulatæ penes acta Curiæ per Regnum in Curiis, ubi non est caussa, transmittuntur originaliter in Tribunali, ubi est caussa, & in calce remissionis fieri debet fides per Syndicum, & alios de Regimine talem esse Officialem ordinarium, & in capite dictæ Curiæ & apponitur sigillum Universitatis, & sic legalizatur dictum originale; ideo tali casu cautius erit, si fiat per actum publicum manu publici Notarii Regni, & de hac prax. testatur *Sarn. ubi supr. fol.276.*

Et sub eadem pœna *in d. §.16. sancitur, & in Prag.27. §.32. de offic. mag. Justit.* sub his verbis vz. *Quod facto actu remissionis debeat Actuarius interrogare partem remittentem. Qua de caussa fecit remissionem, si fecit eam vi, timore, sive prece, pretio, vel amore, particulariter, & signanter si habuit aliquid ob dictam remissionem, vel fuit aliquid sibi promissum*,

Etsi remittens responderet aliqua indecentia, non debet Actuarius ea scribere, sed eum certiorare debet, qualiter fieri debet libere ad imitationem Christi Domini nostri, & *Sarn.* narrat quemdam voluisse, ut Actuarius scriberet, vz. *Fo detta remissione per amor di Dio, e per esser proprio di gentiluomo di poter castigare, e non volere*: Qui remittens ob dicta verba fuit statim in Magna Curia Vic. in vinculis conjectus, & per mensem detentus, *ut in d. prax. crim. fol.235. col.1. cap.45.*

Et scio quemdam Officialem Baronalem fuisse inquisitum, quia precibus importunis suasit quemdam offensum ad remittendum, dum in *Prag.25. & 27. de exulibus* imponitur pœna mortis tam contra obtinentes remissionem per viam potentiæ, personæ vi, aut modo imperioso, quam contra hujusmodi mediatores; & preces importunæ superioris habentur pro modo violento, & imperioso, quia cogunt, juxta illud vulgare adagium: *Quando Signor ti prega, all'or ti forza*; ideo sint cauti Officiales, ne se ingerant in suadendis remissionibus,

Formula, quando pupillus major septem annis facit remissionem querelæ expositæ, pro qua remissione solvitur aliqua pecuniarum summa.

6 IN Curia T. Civitatis T. comparet Franciscus T. cum auctoritate, & præsentia Magn. Andreæ T. tutoris, & ipse Tutor, dicentes, quatenus cum fuerit in dicta Curia dictæ Civitatis instituta querela contra Lucam T. de homicidio q. Michaelis T. ejusdem pupilli patris, & magni interfit, & valde expediat ipsi pupillo remissionem facere, tum ut Christiane vivat, & præcepto Domini nostri Jesu Christi obtemperet,

Digitized by Google

peret, qui præcepit, ut inimicis parcatur, tum quia plus utilitatis consequi ipse pupillus poterit vivendo cum omnibus in pace, quam in vindicta persistere, cum multa sint mala, quæ ex inimicitiis oriantur, & maxime quia mediante tractatu probi, & spiritualis viri fuit per dictum Lucam querelatum facta oblatio ducatorum biscentum de contantis in beneficium dicti pupilli pro omnibus damnis, expensis, & interesse ex caussa dicti homicidii passis, & patiendis. Ideo petunt, quod constito de præmissis interponatur decretum, licitum, & expediens esse eidem pupillo, dictoque Tutori remittere dictam querelam omni meliori modo, &c.

Fit consimile decretum, quod *capiatur informatio*. Et examinantur duo, vel tres testes deponentes, qualiter est expediens, & utile acceptare dictam oblationem ducatorum biscentum, & facere remissionem. Et deinde interponitur decretum tenoris v3.

7 Visa instantia præsentata per T. pupillum, & B. ejus Tutorem; visis testium depositionibus, per Curiam Civitatis T. provisum, & decretum est, licitum, & expediens esse dicto pupillo cum dicti ejus Tutoris auctoritate, & præsentia remittere querelam expositam contra C. super homicidio in personam T. patris dicti pupilli patrato, una cum omnibus damnis, expensis, & interesse, & summam ducatorum biscentum per dictum T. querelatum oblatam accipere, facta tamen prius reali solutione dictæ oblatæ quantitatis, & ita per hoc suum, &c.

Die &c. in Civitate T., & coram Domino Gubernatore.

8 Personaliter constitutus penes acta dictus A. pupillus ætatis suæ annorum decem cum assensu, beneplacito, & auctoritate B. tutoris præsentis, & ejus consensum, & auctoritatem præstantis, qui sponte, non vi, dolo, &c. remisit querelam per ipsum factam in T. Curia contra C. pro homicidio in personam q. D. patris dicti pupilli patrato, & promisit pro caussa prædicta amplius illum non molestare, neque molestari facere in hoc, & in quocumque foro, neque civiliter, neque criminaliter.

Insuper præsentialiter, & manualiter in contantis numeratos coram nobis recepit oblatos ducatos biscentum in moneta argentea a F. misso, & internuncio dicti C. querelati de propria pecunia ipsius querelati, ut dixit, servata forma decreti per hanc Curiam T. quod expedit, &c. cujus copia hic inserta servatur, una cum copia dictæ tutelæ, & cum solemnibus.

Et proinde vocans se dicto nomine bene contentum quietavit dictum inculpatum de omnibus damnis, & expensis, & interesse occasione dicti homicidii passis, & patiendis, cassans, &c. querelam, & omnia acta, &c. Quam remissionem, quietationem, & omnia prædicta, & infrascripta, &c. promisit semper habere ratas, ac rata, & contra non facere quavis ratione; & ita promisit, & declaravit, & obligavit se, suosque hæredes, successores, & bona omnia, &c. sub pœna ll. A. 25. Curiæ &c. renunciavit, &c. juravit in forma.

E per esso Signor Giudice dettoli, per che causa ha fatto detta remissione, dixit per amor di Dio, e per vivere da Cristiano, & ita, &c.

Nunc subscribatur non solum a Tutore, sed a pupillo, & duobus, vel tribus testibus, & ab Officiali, & Actuario.

Potest fieri manu publici Notarii, per actum publicum, sed requiritur semper interventus Officialis, ut supra diximus, & interventus pupilli, quando est major infantia.

9 Secus si fiat Remissio a pupillo, qui erit infans, nam tali casu tutor solus facere potest, *Caravit. rit.275. num.9. Clar. §.fin. qu.59. num.26. de Luca ad Franc. observ.536. num.4.* ex *Gomes. Farinac. & Guazzin.* ibi congestis: ratio est, nam quando est infans, tunc solus tutor accusare potest, ita & remittere, & ampliatur etiam si tutor non fecerit inventarium, nec alia solemnia; requiritur tamen decretum Judicis, ut liceat tutori remittere, modo, ut hic dictum est, ita *de Luc. in d. obs.535. ex Caravit. rit.275.num.9.* qui falso allegatur a *Reg. de Marin.* pro contraria opinione *in lib.1. res.2. num.25.* ubi citat etiam *Boss. in sua prax. tit. de pace num.14. & Clar. qu.58. num.27.* tenentes opinionem, quod valeat remissio tutoris sine Judicis decreto, & ita substituisse etiam *Consil. Caballinum*, licet idem *de Marin. in fine* pro veritate dicti articuli se remittit *D. de Franch. dec.235.* Quo casu tutor præsentat comparitionem, qualiter expediat pupillo remissionem facere, & judex decernit, quod capiatur summaria informatio, & ea capta interponit decretum, ut valeat illam facere ad sapientis consilium cum clausulis solitis, & consuetis, ut practicari ait *Foller. ad pragmat. fin. de composit. n.50. de Franch. decis.535.* alias remissio non valeret, *Bajard. ad Clar. p.57. Pascal. de patr. potest. part.2. cap.1. n.83.*

Et quod ubi pupillus esset major infantia, tunc non remittit solus tutor, dicit *de Luca d. obs.535.* ex *Farinac. Carav. & Clar. ibi citat.*

Quin tam ipse tutor, quam pupillus, cum ejus auctoritate, & adultus cum auctoritate curatoris indistincte possunt querelam remittere, *Clar. d. q.58. de Amic. cons.88. Vivius in sua Sylva concl.564. Farinac. in tract. crim. t. de inquis. q.15. n.63.* adversus quam, deinde major factus non restituitur, *Afflict. in Const. Regn. minorum jura, Padilla in l. transigere, num.64. C. de*
10 *transact. Nov. q. for. 9. q.2. n.3.* Intellige, quod non restituitur, si illam petat ad vindictam, & necem, secus si pro damnis, & interesse, *Rovit. in pragm.7. de composit. num.11.* & ita intelligi debet *Carrab. in sing.117. Afflict. in constit. minorum jura, n.6.* Et alii dicentes, minorem remittentem non habere restitutionem in integrum.

Et ratio assignatur, quia in odiosis caussis criminalibus non conceditur restitutio in integrum, *l. auxilium, §. in delictis, ff. de minor. Carrab. d. singul.117.*

11 Imo major infantia remittit cum auctoritate tutoris sine decreto Judicis, & valida est remissio sine ulla alia solemnitate, quia pax semper est utilis pupillo, & operatur secundum præceptum divinum, ita *Gomes. de delict. tom.3. cap.3. num.69. Clar. §. fin. quæst.58. Farinac. quæst.19. num.5.* & contrariis respondet *Guazzin. de pac. qu. 14. n. 14. Mastrill. de indult. cap.25. num.63. Gratian. discept.518. num.10. de Luca ad Franch. obser.535.* & cum hac *decis. Præsid. de Franch.* concludit *de Marin. resol.2. lib.1. n.25. in fine.*

Hanc conclusionem limitant DD. ut si fiat cum Curatore speciali, tunc non valeat remissio; quia supradicta conclusio intelligitur in tutore generali, cum ejus auctoritate valet, & sic intelligendi sunt DD. de hoc loquentes, non in Curatore speciali; ita *de Luca d. observ.535. ex Mastrill. ubi supra, Clar. d. quæst.58. num.29. Tartagl. in pragmat. fin. de compos. num.30.*

Et generaliter ex his formulis collige differentiam, & praxim, quam pauci adverterunt, ut tam in libellis, & omni judicio, quam in extrajudicialibus, & contractibus tutor absque pupillo nihil agit, quando est major infantia; sed ipse minor debet intervenire cum tutore, ut advertit *Galter. in prax. tutelari par.2. rub. utiliter agat num.2.* post *Jodoc. in patroc.*

pup.

pup.cap.6.de mun.tut.num.42. per *tex. in l.si tutor pupillo, ff. de auctor. tut. Bart. in l.si infanti, C.de jure delib. Soccin. cons.86.vol.2.*

Et quoties pupillus est minor septem annis, tunc solus tutor intervenit, *Auctores loc.cit.* per *text.in l.1. §.sufficit ff. de admin.tut. & d.l.si infanti C. de jure delib.* Quod bene nota, quia multi in hoc errant. Idem *Galter.ubi supra* dicit, quod *Montan.in c.30. a num.7. ad 18.* tenuit practicari in judiciis, ut in electione Tutoris sit, ut vel pupillum per se solus defendat, vel ut pupillo se defendenti auctoretur.

12 Remissio licet spectet ad posthumos, *l.3.§.utique ff. de suis, & legitim. hered. l.qui in utero, ff. de stat.homin. Farin. in pract.crim.tit. de accus.qu.13.num.19. Tartagl.in pragm.fin.de composit.num.29.* Tamen tutor ventri relictus, remittere non potest, antequam in lucem prodeat posthumus, sed expectandus est partus mulieris praegnantis, ad *Text.in l.posthumo, C.de collat. Bald.in l.2. §.fin.ff.de testam.tutel.Jas.in l.pactum Curatoris, C. de pact. Dec.in l.3. C.de posthumo hered. instit. Novar.qu.for.9.p.2.num.9.De Luca ad Franch. observ. 535. in fin.Merlin.tom.1.cap.56.n.5.*

13 Sed ubi interemptus reliquisset patrem, & uxorem praegnantem, & pater remiserit; licet postea nascatur posthumus, hic occisor non indigebit dicti posthumi nati remissione, quia sufficit illa facta a patre occisi, tanquam proximior, tempore, quo non erat natus posthumus, ita concludit *Reg.de Marin.d.lib.1.resol.2.n.36. & Ant. Gomez in tit. de homicid. num.61. Paschal. de virib.patr.potest.p.2.cap.1.num.121.*

Et licet *d. de Marin.* subjungat, quod tutius erit, ut ventri Curator detur, & sic ab utroque obtineatur; sed haec cautela mihi non placet, quia repugnat *Text. supra citatus in l. posthumus, & Auctores supra citati*; Ideo cautius erit post nativitatem obtinere aliam remissionem nomine pupilli.

Formula rei immobilis pupillaris vendendae, quando pupillus non habet mobilia, &c.

14 IN Curia Civitatis T. comparet A. pupillus cum auctoritate, & praesentia B. tutoris, & ipse tutor, dicentes, maximam urgentiam habere solvendi C. creditori pro tali caussa: vel maximam urgentiam habere, ut pupillus alatur, cibaria, & vestimenta necessaria habeat, & cum ex bonis mobilibus, nec aliunde possit sibi consulere, ut patet ex inventario, quod in promptu praesentant, intendunt vendere talem fundum situm in tali loco juxta tales fines, uti rem minus damnosam, vel talem gemmam, vel tale suppellectile pretiosum, quae est valoris consimilis urgentiae praedictae, instant propterea consulto de praedictis, quod liceat eidem pupillo cum dicti tutoris auctoritate dictum fundum subhasta plus offerenti vendere, ita instant, & petunt, & omni alio, &c.

15 Per curiam Status T. visa instantia A. pupilli, ejusque tutoris, ac viso inventario praesentato, ex quo constat non adesse mobilia, fuit provisum, quod super expositis informatio capiatur summaria, & testes pro legitime citatis habeantur ad finem providendi, ut juris, & ita per hoc suum, &c.

Deinde examinantur duo, vel tres testes super tenore libelli, deponentes super infrascriptis quatuor requisitis v3.

Primo, come vi sia grandissima urgenza di pagare a' creditori, o di alimentarsi, o altra causa urgentissima, e legitima.

Secondo, che non vi siano mobili, nè altro modo di riparare a detta urgenza.

Terzo, che non vi sia altro stabile meno dannoso.

Quarto, che la somma di detto stabile è circa la somma predetta, che necessita al pupillo.

Ed esaminati detti testimonj si farà il decreto, videlicet.

16. Visa petitione A. pupilli, & B. ejus tutoris, viso inventario, visis testium depositionibus, per Curiam Civitatis T. fuit provisum, & decretum, licere, & expediens esse dicto pupillo talem fundum vendere pro satisfaciendo C. creditori, vel ut sibi necessaria vestimenta, & victum pareat, vel pro tali caussa urgenti, &c. prout praesenti decreto vendi permittitur, legitimis tamen subhastationibus praecedentibus, & praevio appretio per D. & C. expertos, & publicos hujus Civitatis appretiatores faciendo, & candela accensa, atque extincta ultimo licitatori, & plus offerenti liberetur, & ad dicti emptoris beneficium debitae celebrentur cautelae cum clausulis ad consilium sapientis in forma, & ita per hoc suum, &c.

17 Et hoc decretum fit in loco domicilii pupilli, licet res vendenda sit in alio loco, etsi emptor non reperitur in loco domicilii, post factas subhastationes fiet relatio, quod nullus reperitur oblator; tunc committitur Curiae loci, ubi res sita est, hoc modo videlicet.

Ex provisione Curiae T.

Giurati di nostra Corte, e di altre Corti insolidum vi significhiamo, come ad istanza di A. pupillo, e di B. suo tutore, precedente cognizione di causa si è interposto decreto del tenor seguente v3. *Inferatur decretum*, e perchè non si è trovato qui offerente alcuno, benchè si fussero fatti tre bandi per li luoghi pubblici, e soliti, perciò ad istanza di detto tutore vi ordiniamo, che in esecuzione di detto inserito decreto facciate le subastazioni, e vendita predetta nella Città T., ove detto stabile è sito, pregando, ed esortando li Signori Officiali di detta Città a dar vi benignamente il beneplacito, e braccio loro, offerendoci noi a cose maggiori per servizio, e comando de' detti Signori, dandovi perciò vices, & voces nostras, &c. dalla Città T. a 6. Maggio 1696.

18 Literae commissionales pro vendenda re, ut supra cum brachii imploratione.

Retroscriptum decretum latum per Curiam T. debitae exequutioni demandetur in hac Civitate Salerni juxta illius seriem, continentiam, & tenorem, hoc suum, & fiant subhastationes, & alia in forma.

Provisum Salerni die tali, &c.

Formula rei pupillaris vendendae, quando pupillus habet mobilia.

19 SEd si pupillus in inventario habeat vestes detritas, & animalia supervacua, vulgo dicta *Cacciatore*, che si sogliono cacciare a vendere ogni anno, ut sunt animalia annosa, defectuosa, & similia, aut vinum, frumentum, & alii fructus, quae servando servari nequeunt, tunc Judex non procedet, quia sine decreto vendi possunt. Etsi in inventario essent solum vestes pretiosae, gemmae, & suppellectilia, aut animalia, quae servando servari possunt, tunc requiritur decretum alterius modi, videlicet.

Viso libello A. pupilli, ejusque B. tutoris, ac viso inventario, Curia Civitatis T. providendo decernit, quod fiant diligentiae de vendendo suppellectilia, & mobilia, aut semoventia, quae minus damnosa, & deinde alia, & proinde expediatur citatio per proclama in forma, hoc suum, &c.

Ex provisione Curiae Civitatis T.

20 Giurati di detta Corte, &c. pubblicarete bando per li luoghi soliti, e consueti di detta Città, come chiunque volesse comprare li sottoscritti suppellettili, o mobili, o la sottoscritta giumenta, o vacca comparisca a' 15. del corrente mese di Maggio giorno di Domeni-

menica avanti il tale tutore, che per lo giusto prezzo; che si stimerà da' pubblici, ed esperti apprezzatori si venderà, e copia del presente si affigga anco in luogo pubblico, e solito, dato nella Città T. 10. Maggio 1691.

Subscribatur ab Officiali, & Actuario, & describantur suppellectilia, vel animalia.

Et emanatis tribus bannis, factaque relatione, si nullus comparuit, qui congruum pretium offerret, tunc fiat relatio in calce dicti banni, & fiat alia instantia v3.

A. pupillus cum auctoritate B. sui tutoris instat interponi decretum, ut vendatur talis fundus minus damnosus, ex quo non potuit ex mobilibus sibi consulere, licet factæ fint plures diligentiæ ultra bannum, ut ex actis, omni meliori modo, &c.

21 Et per Curiam Civitatis T. fuit provisum, quod per T. & T. publicos, & expertos hujus Civitatis appretiatores appretietur enunciatus fundus, & revideantur enunciata bona mobilia, ac semoventia, & super contentis in libello dicti pupilli summarie deponant, & Curiam ipsam informent, qua informatione capta, providebitur, hoc suum, &c.

Facto appretio, & constito de omnibus requisitis interponatur decretum de vendendo, juxta formam antecedentem, &c.

Formula permutationis faciendæ per puberem majorem 14. annis cum confirmatione Curatoris ad hunc actum tantum in brevissima forma.

22 Præsentata per comparentem die undecima mensis Aug. 1696. in Civitate T.

NElla Corte T. compare Tommaso T. d'anni sedici in circa, e dice, come si ritrova debitore al Rev. Capitolo della Città T. in annui ducati 10. per censi, Messe, ed Anniversarj in virtù d'istrumenti, e legati, cioè un capitale di duc. 80. per uno instrumento, e gli altri per Messe, ed Anniversarj de' suoi Antepassati a detto Rever. Capitolo della Collegiata Chiesa di S. Pietro di detta Città. E perchè esso povero comparente non ha modo di poter soddisfare, e possiede come vero Signore, e Padrone un' appartamento di case con giardino contiguo, sito nel T. luogo, giusta li beni di T. e T. alle quali case bisogna ancora molto riparo per non farle cadere, e rovinare; e non potendo sopportare detto peso annuo, nè fare detta spesa di riparo, ave avuto trattato con Biase T. di cederli dette case, e giardino, con che esso Biase in iscambio di dette case, e giardino li cede un' altro appartamento di case in più membri consistente in detto medesimo luogo, giusta li beni di T. di T. e T. di T. necnon un giardino sito in detto luogo, fine T. di T., e con che si giri, ed assumi il peso di soddisfare detti capitali, Anniversarj, e Messe al detto Rev. Capitolo, e Chiesa, ut supra, e per potere fare le dovute cautele, stante che è molto utile, ed espediente ad esso Comparente di effettuare detto trattato, ed il detto Biase non vuole effettuare, se prima non ci s' interpone decreto di *expedit*; Perciò ricorre in detta Corte, e nominando per Curatore il Mag. Gio: T. fa istanza con autorità del detto, constito de expositis interporsi detto decreto in forma, omni modo meliori, &c. Con che detto Curatore sia ad hunc actum tantum, omni modo meliori.

Per Curiam Civitatis T. provisum, & decretum est, quod de expositis summaria capiatur informatio, & testes habeantur pro legitime citatis, & ita per hoc suum, &c.

23 Die 13. mensis Aug. 1696. in Civit. T. & coram D. Gubernatore, &c.

MArco T. della Terra T. d'anni 45. in circa, ut dixit, testis summarie productus, & cum juramento interrogatus, & examinatus super præsenti informatione, & tenore retroscriptæ petitionis, toto facto causæ, & quicquid inde scit, dixit: Signore, io sò benissimo, che Tommaso T. per annuo censo, Anniversario, e Messe sia debitore al Rev. Capitolo, e Chiesa di questa Città in annui duc. 10., che importa detto debito circa cento cinquanta, o sessanta ducati, e sò, che possiede un' appartamento di case con giardino contiguo sito nel T. luogo, giusta li beni della Cappella di S. Gio: Battista Juspatronato di, &c. li beni della Confraternità T. giusta la via pubblica, ed altri, le quali case, se non si riparano, finiscono di rovinarsi, e detto Tommaso non ha modo di fare detta spesa, e rifarle; E però stimo molto più utile, ed espediente, che facci il cambio col Rever. D. Biase T. che hanno fatto trattato di cambiare con certe case, che detto D. Biase tiene in T. luogo, giusta li beni dotali di Gio: T., il Rev. Capitolo T. e Mag. Dott. Filippo T. ed un giardino sito al medesimo luogo T. fine Scipione T., detto Gio:, via pubblica; ed oltre di detta casa, e giardino detto Rev. D. Biase s'accolla il peso de' detti annui duc. 9. in circa, e loro capitale, perchè di tal modo esso Tommaso viene ad avere casa, giardino, e levarsi il debito, e levarsi l'appietto di fare la grossa spesa, che ci vuole al riparo della casa, anzi io, che sono zio carnale di detto Tommaso ce l'ho consultato, e consulto, che facci detto cambio per essere utile, ed espediente di detto Tommaso, ch' è quanto posso deponere de causa scientiæ, quia scit, vidit, interfuit, & audivit de loco, & tempore dixit, ut supra.

Interrogatus de contestibus dixit, ne può deponere T. di T. ch' anco è zio carnale di detto Tommaso.

T. Gub. & Judex.

Signum ✠ Crucis, &c.

T. Actuarius.

E di questa forma si stenderà l' esame dell' altro testimonio.

In Dei Nomine. Amen.

In caussa Curatoris petiti per Joannem Thomam T. & contractus permutationis auctorandi, ut ex actis.

24 Die T. mensis T. 1696.

Per Curiam T. visa petitione Joannis Thomæ T. visis testium depositionibus, ipsoque Joanne Thoma noviter instante, & petente, fuit provisum & decretum, quod Mag. Leonardus T. præsens, & audiens nominatus Curator per dictum Jo: Thomam confirmetur, prout præsenti decreto confirmatur, cum cujus præsentia, consensu, & auctoritate liceat ipso Jo: Thomæ T. domum cum horto in dicta petitione descripta permutare cum domo, & horto Rev. D. Blasii T. qui Rev. assumat sibi onus satisfaciendi annuos duc. 9. vel circa debitos per dictum Jo: Thomam ad Rev. Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ T. una cum eorum capitalibus, servata forma petitionis prædictæ, & cautelas cum dicto Rev. conficere ad consilium sapientis in forma, & ita expediens, utile, & licitum dicto pupillo esse decernitur, per hoc suum, &c.

T. Gub. & Judex.

Lectum, latum die quo supra in Civitate T., Curia pro Tribunali sedente, præsentibus Magn. T. T. T. T. & T. de T.

C. Actuarius.

25 Permutationis faciendæ per pupillum, & minorem 18. ann. cum appretio, & appretiatoris electione.

Præsentata per Didacum T. 9. Septembris 1696. in Civi-

Civitate T. Curia, &c. & eodem die, mediante accessu per me facto, Donatus, Angelus, & Dianora T. cum juramento declarant subscriptam petitionem fuisse de eorum, ut supra, voluntate scriptam, & præsentatam, & denuo quatenus opus est, præsentant penes acta dictæ Curiæ, & in fidem, &c.

Nella Corte della Città T. compare Diego T. Tutore di Donato T. suo fratello, e Curatore d'Angelo, e Dianora similmente suo fratello, e sorella mediante decreto di detta tutela, e cura per d. medesima Corte interposto, nella quale ave adempito tutti li sollenni, ut juris, come dagli atti appare, e dice, come tanto esso comparente a suo proprio nome, quanto come tutore, e curatore, ut supra, possedendo in comune, ed indiviso col Magn. Salvatore T. ducati cinquecento di capitale, con lo loro annuo censo sopra l'Università T. per l'eredità della qu. Cornelia T. madre di d. Magn. Salvatore, e proava di essi comparenti sono venuti a convenzione, ed hanno ceduto a d. Mag. Salvatore detti istrumenti sopra d. Università, e d. Mag. Salvatore per iscambio ha ceduto ad essi comparenti un' appartamento di case, che d. Mag. Salvatore possiede in questa Città T. e proprio nel T. luogo giusta l'altro appartamento di case di essi comparenti con lo cortiglio, e forno comune, ed indiviso confine T. e T. ed un' altra possessione nella d. Città sotto d. case confine T. e T. franchi, e liberi d. beni, &c. ed anco perchè da d. Mag. Salvatore loro zio ne hanno ricevuto, e ricevono continuamente beneficj maggiori, desiderano stipulare le cautele di d. cambio fatto per beneficio di essi minori, e del comparente, essendo molto espediente, stante è più utile avere d. case, che sono unite con le case delli comparenti, e similmente d. stabili, che sono anco uniti con li stabili loro, che non esigere gl' istrumentarj sopra d. Università, che ad essi comparenti si rende difficile, perciò fa istanza, constito de expositis, interponersi decreto, che expedit di fare d. cautele; tanto più, che già essi comparenti stanno in possesso de' detti beni, e d. Mag. Salvatore sta in possesso da molti anni di esiggere d. istrumentarj, e così dice, e fa istanza, ed in ogni altro miglior modo, &c.

26 Per Curiam Civit. T. fuit provisum, quod facto appretio bonorum, & constito de evidenti utilitate minorum providebitur, & proinde eligantur, prout præsenti decreto eliguntur Blasius T. & Dominicus T. experti, & publici appretiatores hujus Civitatis in appretiandis bonis eligi solitis, dum constat nobis oretenus de eorum integritate, & probitate, qui non solum valeant bona in actis deducta recognoscere, & appretiare, sed in præmissis omnibus, & circa præmissa veritatem deponere, & caveant de contrario sub pœna U. A. 25. Curiæ, &c. hoc suum, & intimetur, &c.

Quo decreto notificato appretiatoribus, & facto appretio examinantur dicti appretiatores v3.

Die, &c.

27 Biase T. di questa Città T. d'età d'anni 60. in circa, ut dixit, testis, & publicus appretiator citatus, relatus, & cum juramento intimatus, & examinatus super præsenti informatione, toto facto causæ, & quicquid inde scit.

Interrogatus super tenore retroscriptæ comparitionis, dixit: Signore in esecuzione del decreto interposto per questa Corte notificatomi dal Giurato, mi sono insieme con Domenico T. similmente pubblico apprezzatore, conferito nella casa palaziata del Mag. Salvatore T. sita nel T. luogo, giusta li beni di Diego, Donato, Angelo, e Dianora T. dove è fra essi il cortiglio, e forno comune, ed indiviso, consistente d. appartamento di case in una sala, due camere, ed una cocina, e tre iottani, quale appartamento per essere diruto, e senz' astrico lo avemo apprezzato per ducati T. secondo l'uso, e prezzi correnti del Paese.

Di più avemo riconosciuto un poco di luogo sotto d. case, ed un' altra possessione anco vicina; e sotto d. case giusta T. e T. e tutti due d. luoghi, che possiede d. Magn. Salvatore importano ducati T. e circa l'istrumentarj sopra l' Università T. a nostro giudizio l' apprezziamo, che vagliono il trenta per cento, secondo li comuni prezzi de' capitali istrumentarj sopra d. Università, che non si pagano per intieri; E però noi stimiamo, che sia molto espediente, ed utile alli d. Donato, Angelo, e Dianora T. minori di cambiare col Mag. Salvatore, e la metà ad essi Diego, e fratelli, sì perchè l'esazione sopra d. Università si rende più difficile ad essi minori, che ad esso Magn. Salvatore, sì anco per essere d. case dentro un cortiglio comune, ed indiviso attaccate con l'altre case loro, e d. luoghi arborati sono tutti sotto d. casa, che possono comodamente averne l'utile; ch'è quanto esso testimonio può deponere per ubbidire all'ordine di d. Corte, quia scit, vidit, & audivit, & de loco, & tempore per modum, ut supra.

Interrogatus de contestibus, dixit, ne può deponere d. Domenico T. che ave riconosciuto, ed apprezzato d. robe assieme con me, &c.

Simili modo examinatur alter appretiator, & deinde fit decretum v3.

28 Visa petitione præsentata per Angelum, & Dianoram T. puberes, & per Donatum T. impuberem, & Clericum Didacum eorum fratrem majorem Curatorem dictorum puberum, & tutorem dicti impuberis, visis actis, & decreto Curiæ, & tutelæ cum solemnibus a jure requisitis in hac eadem Curia factis, & adimpletis, viso appretio per publicos appretiatores prævio ipsius Curiæ decreto electos facto, & informatione desuper capta, per quam constat de evidenti utilitate, beneficio, & majori commoditate ipsorum minorum, Curia T. providendo decernit, quod liceat, & expediens sit dictis minoribus ratam medietatem capitalis ducatorum quincentum cum ejus annuis censibus consequendis super Universitate, & hominibus Terræ T. permutare, cum Mag. Salvatore T. eorum Avunculo, & in iscambium recipere a dicto Mag. Salvatore domum in pluribus membris consistentem, & sitam in T. loco juxta T. fines cum cortile indiviso, & communi, ac duos fundos prope domos prædictas arboratas juxta T. fines, prout præsenti decreto permutatio permittitur ob utilitatem, majusque commodum ipsorum minorum, super qua permutatione debitæ celebrentur invicem cautelæ cum clausulis ad consilium sapientis in forma, & ita per hoc suum, &c.

TITULUS QUINTUS

De Præambulis.

Expedito præcedenti Tertio, & Quarto Titulo, in quo habetur Praxis Tutorum, & Curatorum, sine quibus Minores non possunt esse in judicio; Et quia neque tum auctoritate Tutorum, & Curatorum possunt admitti in judicio, nisi legitimentur eorum Personæ mediante Præambulo: Consequens videtur hunc Quintum Titulum de Præambulis subnectere, cui fecimus præcedere Praxim Tutelarum, quia ad adeundam, vel repudiandam hæreditatem requiritur, ut præcedat auctoritas Tutoris, & postea subsequatur aditio, vel repudiatio hæreditatis.

QUI QUINTUS TITULUS dividitur in VII. CAPITA v3.

C A P. I.

De Præambulis in genere.

S U M M A R I U M.

Præambulum quid sit, & unde dicatur, num. 1.
Præambuli decretum antequam fiat, quid constare debet, num. 2.
Mors probatur per duos testes de visu, & per septem de auditu, num. 3.
Parentela non probatur per testes, qui non deponunt per gradus distinctos incipiendo a communi stipite, quod fallit in patre, filio, viro, & uxore, num. 4.
Præambulum quomodo fit, ubi plures sunt hæredes, num. 5.
Præambulum post judicium captum fieri non potest, sed est nullum, & assignatur ratio, & remedium, n. 6.
Præambuli decretum fit absque citatione, quando ignoratur contradictor, secus ubi non ignoratur, num. 7.
Præambulum fieri potest inter primum, & ultimum peremptorium in liquidatione instrumentorum, num. 8.
Carrabba singul. 88. *refellitur*, num. 9.
Præambulum coram Judice laico, non coram Ecclesiastico faciendum est, num. 10.
Qui Judex sit competens in faciendo præambulum, & declaratur Danza, *qui confuse loquitur*, num. 11.
Quis est Judex competens in tradenda possessionem ad beneficium hæredis, num. 12.
Præambula facta in Curiis Regni faciunt fidem, & admittuntur extra Neapolim tantum, sed quando venit intra Civitatem Neap. M. C. V. non admittit, nisi prius sit in ipsa M. C. præsentatum, ibique confirmatum, num. 13. *Et nullum aliud Tribunal facere potest præambula intra Neap. nisi sola M. C. V.* ibid.
Præambulum inter ascendentes, & descendentes fit absque citatorio edicto, dummodo non fiat post captum judicium, num. 14.
Præambulum fratris olim fiebat absque citatione, sed hodie non fit; nisi prævio citatorio edicto, num. 15.
Et in transversalibus semper requiritur citatio per edictum, num. 16.
Edictum, quod fit pro conficiendo inventario hæreditatis est diversum, ab edicto, quod fit in præambulo transversalium contra cohæredes, num. 17.
Præambulum ex testamento fit absque citatione, quando ignoratur contradictor, num. 18.
Præambulum non potest fieri ad instantiam fideicommissarii, rejecto Prato, & aliis, num. 19. *neque ad instantiam hæredis constituti in codicillis*, num. 20.
Præambuli decretum est interlocutorium secundum aliquos, & diffinitivum secundum alios, sed utcumque sit, alios prætendentes non afficit, num. 21.
Præambulum non inducit litis pendentiam, num. 22.
Præambulum expediri non potest vigore pacti in contractu inter vivos, num. 23.
Præambulum non obtinens ex testamento, poterit petere ab intestato, num. 24.
Procurator petere non potest præambulum sine speciali mandato ad petendum, num. 25.
Hæreditas non acquiritur ignoranti, num. 26.

1 Præambulum dicitur, per quod quis declaratur hæres ex testamento, vel ab intestato, & ita dicitur, quia est præambulus actus, ut hæres valeat exercere, & subsistere jura defuncti hæreditaria active, & passive, *de Luca ad Franchis decis. 204. ex tex. in l. fin. C. de jur. delib.* Et in nostro Regno praxis decreti præambuli orta fuit a *Ritu M. C. V.* 154. 181. & 186. ut advertit *de Franchis dict. decis. num. 1.*

Et decretum præambuli non est aliud, quam explicatio animi personæ institutæ, quod velit hæreditatem adire, & inducitur ex eo liquida probatio hæreditatis aditæ, *D. Roderius sapientissimus in cons. 21. ex Theodor. alleg. 17. n. 21.*

2 Præambuli decretum antequam fiat, debet constare, defunctum esse ab hac vita migratum, & sepulturæ traditum, ubi requiruntur duo testes de visu, etsi de visu constare non potest, debent esse septem de auditu, & omnes septem debent esse fide digni, & quare duo de visu, & septem de auditu desiderantur in præambulis, nulla lex hoc dicit, nisi quia sic in practica de stylo, & de genere consuetudinario observatur, ut advertit *Danza de pugna DD. tit. de præambulis num. 13. & Tartaglia in pract. civil. cap. 1. n. 52.* & Gal-

Digitized by Google

& Galterius tract. de tutelis par. 2. tit. utiliter agat. num.67. fol.191.

Et necesse est probare gradum, & non adesse proximiorem, *Caravit. d. rit. 18. num.4. versic. adverte tamen*, *Sanfelic. dec.25. num.5.*

3 Sed miror de *Danza* dicente, quod nulla lex dicat requiri septem testes de auditu, & duo de visu, dum habemus regulam in jure, quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, & sic de visu duo sufficiunt, qui debent deponere, quod oculis suis viderunt cadaver sepeliri, nam testis debet reddere rationem per quinque sensus corporis, ut si de visu dicat vidisse cadaver sepeliri, aliter non dicitur probata mors de visu, & in hoc vidi multos errare, qui scribunt testem scire talem esse mortuum, sed non dicunt vidisse cadaver sepeliri in tali loco, & quando quis mortuus est in remotis regionibus, vel tempore antiquo, ut testes de visu haberi non possint, tunc mors probatur per famam, & vocem, *Bart. in l. si quidem n.3. & glos. C. solut. matrim.* & alii citati per *Menoch. in remedio 4. de adipisc. hæredit. num.662. Petra rit.181. num.9. lib.2. Danza tit. de Præambulis tom.5. de Pugna Doctorum num.12.*

Et quia ad probandam famam requiruntur septem testes, ideo tunc in præambulo utimur septem testibus, qui deponant per sensum auditus, qualiter audiverunt T. esse mortuum, &c. de quibus septem testibus duo debent etiam deponere super gradu, & proximitate hæredis, & sic quinque deponant solum super fama mortis, & duo deponant tam super fama mortis, quam super proximitate hæredis, qui in totum sunt septem, alias præambulum erit nullum, & ita servat M.C.V. & omnes Curiæ Regni; & testes deponentes super gradu parentelæ, parentelam, sive 4 consanguinitatem non probant, quando simpliciter dicunt, *tales esse in T. gradu consanguineos*, sed ut probent, opus est dicere distincte omnes gradus incipiendo a communi parente, vel germanis, a quibus alii gradatim descenderunt.

Unde si quis deponat se audivisse, quod Franciscus nominabat Antonium, ejusque patrem consanguineum, nempe patruum, vel fratrem, &c. talis nominatio sufficientem non inducit probationem.

Et hujusmodi probationis genus nullatenus reperitur in jure proditum in aliis, quam in patre, & filis, viro, & uxore, non autem inter alios, nec quidem inter fratres, ut late, & perpulchre tradit *Reg. de Marin. ad Revert. dec.34. & Tiraquell. de utroque retract. in tit. de retract. lignag. §.1. gl.16. nu.1. Bened. Capra cons.156. num.8. & 524. Anchar. cons.42. & 91. Abb. in cap. sua nos de consanguin. & affin. text. in cap. licet ex quodam, ibi: singulos gradus, clara computatione distinguant, extra de testibus.*

5 Præambulum si fit, ubi sunt plures hæredes, tunc possunt simul se hæredes declarari, aut quilibet solus pro rata sua admitti, *Danza ubi supr. n.4. ex Caravit. in d. rit.181. n.4.*

6 Præambulum, sive ex testamento, sive ab intestato, sive ad instantiam adscendentium, sive descendentium, vel aliorum transversalium, vel extraneorum, tam cum beneficio legis, quam sine, vel quocumque modo fiat, fieri nullo modo potest post cœptum judicium, & sic pendente lite, *Gallupp. part.2. cap.3. n.9.* unde cauti sunt Advocati, quod hoc præambulum faciant, antequam judicium inchoetur. *Danza tit. de Præambulo num.17. tom.1. Ricc. collect.370. post Minad. dec.8.*

Adeo quod præambulum interpositum in M. C. V. lite pendente in S. C. nullitati subjacet, ita concludit *de Luca ad Franc. obs.204. Minad. decis.8. Petr. super rit.181. num.10. Prat. lib.2. disc. pr.42. num.7. Consil. de Georg. alleg.2. n.13. tom.2. Thor. p.1. verb. Præambul. additionis.*

Et ratio potest esse, quia judicio inchoato non loquitur amplius de præambulo faciendo, quia Adversarius, per litem inchoatam, effectus est legitimus contradictor, & debet audiri; verum remanet hæredi remedium constitutionis filiationis, per quam constitutionem potest hæres in termino probatorio probare qualitatem hæreditariam.

Collimat huic conclusioni id, quod notat *Cavens. in rit.286.* ex doctrina *Bald. in l. per diversas q.10. C. mandati, & l.2. num. 12.* qui *Auctores* declarantur *a Caravit. in rit.181. num.5. versus finem*, quotiescumque esset facienda liquidatio, quod ego sum hæres, si pars est citata in caussa principali, non possum liquidare me esse hæredem, nisi interveniat partis citatio, secus si per præambulum cognitionem, volo prius liquidare me hæredem, ut possim citari facere in caussa principali Partem adversam; quia lite pendente nil potest innovari, inaudito adversario, adeo quod post expeditam citationem in uno judicio, nihil innovari potest in alio judicio, parte non citata, *Motoll. de grad. cit. num.41.*

7 Item, quia præambuli decretum, ex quo quis declaratur hæres alicujus, licet ex antiqua observantia M.C.V. fiat absque citatione, *Affl.* allegatus a *Franch. dec.204.* post *Ann. alleg.19. num.13.* quos sequitur sapientissimus *Rodrer. cons.21. num.4.*

Tamen hoc intelligitur, quando penitus ignoratur aliquis legitimus contradictor, cui dictum decretum aliquo modo officere possit, *Caravit.181. num.5. Anna alleg. 19. num. 13.* quos citat *Gallup. part. 2. cap.2. num.32.*

8 Fallit hæc conclusio in instrumento liquidando, ubi potest expediri citatio super tenore instrumenti, & citari debitor, quamvis præambulum non sit confectum, & inde illud confici inter primum, & ultimum peremptorium; sufficit enim, quod tempore liquidationis hæres liquidare volens instrumentum præsentet præambulum, & sic in ultimo peremptorio, ita *Danza de pugn. DD. tit. de præambul. num. 18. ex Galterio tract. de liquidat. instrum. tertia part. princip. rubr. præsentet instrumentum, num.39. fol.302.* Dummodo in ipsa citatione id fuerit expressum, *Galt. ubi supr.* & novissime Dominus *Cons. & Reg. Petra in d. rit.181. num.6.*

Et ratio potest assignari, quia *ritus M. C.* 181. dicit, quod facta præsentatione instrumenti, licet non constet per publicum documentum, quod sum hæres creditoris, possum probare per testes, & interposito decreto, quod sum hæres, procedet interrogatio super tenore instrumenti; ecce, quod *d. Ritus* loquitur clare.

9 Et cave a *Carrab. sing.88.* ubi tenet, quod nisi præambulum præsentetur antequam citatio expediatur, uti carens actione, in expensis condemnandus esset, & allegat *Carav. in d. rit.181. num.3. & 4. & rit.178. num.1. & rit.167. num.29. in fin. Gram. cons. crim.37. Tartagl. in prax. civ. num.44. fol.11.* qui intelligendi sunt in casu, quo in peremptorio actu liquidationis non præsentaret præambulum, & non est necessarium præsentari cum citatione, ut falso putavit *Carrab.*

10 Præambulum debet confici coram Judice sæculari, & non coram Ecclesiastico, *Danz. de pugn. DD. tit. de præamb. num. 19.* ubi pro præambulo confecto in Episcopali Curia Nucerina fuerunt de ordine Reg. Coll. Consilii carcerati, tam Consultor dictæ Curiæ, qui erat sæcularis, quam hæredes, & tutor, ad quorum instantiam fuit factum præambulum, sed vide in *seq. cap.3. num.21.*

11 Præambulum hodie fit non solum in M.C.V. & Reg. Aud., sed in Curiis Baronum, & Bajulorum, dummo-

Digitized by Google

do illa Curia Baronalis, vel Bajularis sit aliquo modo competens, vel ratione contractus, vel rei sitæ, originis, domicilii, aut alterius modi de jure competentis; ita *Danza de pugn. DD. tit. de præamb. n.27.*

Sed hic *Danz.* nimis confuse, & obscure loquitur; Proinde sciendum est, quod regulariter solum Judex originis, vel domicilii est competens, qui potest facere præambulum, & declarare hæredem, & pronunciare hæredem esse mittendum in possessionem in bonis defuncti; Qua declaratione facta idem Judex concedit literas remissoriales, seu hortatorias ad Judicem, in cujus territorio bona sita sunt, ut concludit *Staib. tom.2. resol.*111.*cent.2.fol.*108. ex doctrina *Menoch. in remed. 4. de adipisc. possess. num.43. & per gl. in l. fin. vers. competenti, C. de edicto Divi Adriani tollen. ex text. in l.7. C. ubi de hæreditate agi oportet.*

12 Et Judex Territorii sine literis remissorialibus non potest hæredem alterius fori mittere in possessionem, nec est competens in faciendo præambulum, nec in pronunciatione immissionis in possessionem, sed est competens tantum in actuali possessione tradenda ad beneficium hæredis, qui pronunciatus est per Judicem competentem originis, vel domicilii esse immittendus, *Staiban. & Menoch. ubi supr. ex text. in l. cum unus, §. pen. ff. de bonis auct. Judicis possid. & l. a Divo Pio, ff. de re judic.*

Verum hæc regula limitatur, ubi reus contradictor esset ejusdem fori, ubi bona sita sunt, item. ubi major pars bonorum eo in loco esset, licet aliqui hoc negant, de qua re videndus omnino est *Menoch. ubi sup.* & aliter factum præambulum nullitati subjacet, *Staiban. ubi supr.*

13 Verum præambula facta extra Tribunalia M.C.V. nullam fidem faciunt in M.C. & in Civitate Neap., nisi fuerint in M.C. confirmata, *D. Consil. & Reg. Petr. rit. 281. n.11. Thor. p.1. vot. 84. n.336.*

Sed extra Civitatem Neap. plenam fidem faciunt, & valida sunt, absque quod sint confirmata per M.C.V. ubi solum poterant fieri præambula ex præeminentia dicti Tribunalis, quæ præeminentia, licet postea sit communicata aliis quoque Curiis Regni, tamen, quando in dicta Civitate Neap. venit præambulum factum in Curiis inferioribus, de eo consuevit non haberi rationem, nisi prius sit in M.C. præsentatum, ibique confirmatum; & nullum aliud Tribun. potest facere præambulum intra Neap. nisi solum M.C.V.

14 Præambuli decretum ab intestato, quando fit inter ascendentes, vel descendentes non requiritur citatio partis, sive alterius interesse prætendentis, & absque citatorio edicto in locis publicis interponitur, prævia tamen informatione capta de morte ejus, de cujus hæreditate agitur, & legitima filiatione, & decretum hujusmodi rite, & recte fit sine ulla citatione, ita concludit *de Luc. ad Franch. observat.* 204. *n.1.* rejecto *Afflict. in constit. eos, qui scientes num.*10. ubi dicit, quod hoc sit contra regulas juris, & ante dictum *de Luca* sic tradidit quoque *Danza de pugna DD. tit. de præambul. num.7. Caravit. in rit. 182. Sanfel. tom. 2. dec. 25. Tartagl. in pract. civil. cap. 1. num. 52. Galter. in tract. de tutel. part. 2. tit. utiliter agat, & contrahat num. 68. de Franch. dec. 58. num. 12. Pratus in tract. de liquid. instr. par. 4. declar. 20. fol.* 515.

Quæ conclusio limitatur post cœptum judicium, ut diximus supra, & rationem assignat, *Scaglion. rit. M.C.V. 163. num. 64. ex doctr. Decii in l. bonorum num. 27. C. qui admitti, & in repetit. ejusdem leg. n.61.* concludens, quod in præambulo, in quo non videtur præjudicium tertii, non exigitur citatio partis, quia certum est, quod hæres non habet contradictionem, secus est, si apparet contradictor, quia juris ordo tunc erit servandus.

15 In linea vero collaterali ad instantiam fratris, petentis declarari hæredem alterius fratris, solet fieri quoque sine citatione, & sine edicto, & non esse necessarium citatorium edictum, dicunt idem *Caravit. ubi sup. Sanfelic. d. dec. 26. num. 1. & dec. 210. n. 10. Danza de pugn. DD. tom. 1. tit. de præamb. n.4. Consil. Pratus tom. 2. discept. 39. num. 1.*

Sed hodie tam ad fratris instantiam, quam aliorum ex linea transversali, sive agnatorum, nequaquam interponitur decretum, nisi prævia citatione per edictum, ut concludit *de Luca ad Franch. observ. 204. n. 2.* & tradit *Thor. vers. præambulum faciendum part. 3. & Cons. & Reg. Petra super rit. M.C. 181. n.9.*

16 Et generaliter in transversalibus requiri citationem per edictum, nemo dissentit ex supradictis auctoribus, *Danza, Caravit. Galter. & alii ubi sup. Montan. controv. 43. num. 21. Altimar. ad Rovit. cons. 44. lib. 3. num. 5.*

Et hæc conclusio locum habet, tam in præambulo simplici, quam in illo, quod fit cum benef. leg. & invent. ut idem *Danza in d. loc. Tartagl. Galt. ubi supra.*

17 Et differt hoc edictum ab edicto, quod fit pro conficiendo inventario; nam istud fit contra alios, qui prætendunt se pariter esse hæredes, & illud fit contra creditores hæreditatis; quod nota bene, ne confundas ista duo edicta.

18 Præambulum vero, quod petitur fieri ex testamento, fit absque citatione, & quilibet admittitur ad faciendum præambulum, & ad probandum se hæredem, *Carav. d. rit. 181. n.4. & Auctores* supra allegati.

Et hoc intellige, quando ignoratur contradictor, secus ubi non ignoratur, ut practicatum fuit in M.C.V. in testamento Nicolai Balenzano Terræ Bitetti, qui instituit hæredem Rev. Clerum dictæ Terræ, præteritis filiis, licet illis nominatis in testamento; dum Rev. Clerus petiit præambulum, M. C. decrevit in mense Julii 1697. quod auditis filiis providebitur, de quo inferius, ut ex processu in Banca Mag. de Rugiero.

Ita etiam ubi testamentum esset scriptura privata, etiam si esset instituta Ecclesia, fit decretum, quod auditis venientibus ab intestato, providebitur & ita fuit practicatum hodie mensis Octobris 1707. in testamento qu. Magn. Josephi Coccelli Terræ Novi scripto manu Testatoris, cum duobus testibus, in quo instituit Cappellam suam intra ædes Testatoris in dicta Terra Novi, & Cappella est Sancti Filippi Nerii intra Matricem Ecclesiam; in Banca Magnif. Donati Cambarasa.

19 Præambulum non potest decerni ad instantiam fideicommissarii, nam concedi debet solum hæredi directo, & universali, ita rejecto *Bernardo Pand. de liquid. instr. part. 2. dubit. 5.* concludit *de Luc. ad Franch. observ. 204. num. 4.* ex *Rovit. cons. 4. num. 8. & cons. 56. num. 3.* & decisum refert *Thor. verb. Præambulum factum a fideicommissis p.1. De Pet. cons. 61. num. 4. Reg. Larr. consult. 78. Staib. resol. 39. num. 4. D. Cons. & Reg. Petr. rit. 181. & 286. num. 11.* & sic solum conceditur præambulum hæredi directo, & universali, & non competit hæredi particulari, nec fideicommissario, nec legatario, ut late *d. Petra d. rit. 286. num. 12. & 12.* Vocatus enim per fideicommissum ad hæreditatem, vel rem non potest propria auctoritate possessionem capere, nec uti beneficio *l. fin. C. de edict. Div. Adrian. toll.* sed eam debet petere, & habere a manu hæredis, *Staib. resol. 39. n. 4. de Franch. dec. 204.*

20 Præambuli decretum neque concedi potest hæredi instituto in codicillis, & ratio est, quia codicillis hæreditas dari, neque adimi potest, ita *de Luca ad Franch. observ. 204. num. 3. & 9. Consal. ad Peregr. de fideicom. art. 48. vers. quarto observa, Rom. cons. 179. & d. de Luca observ. in d. decis.* quod filia cum fuerit instituta in asse, & legitima relicta masculis, non fuit habita ratio codicillorum; nam Pater potest dividere bona,

& de

& de illis plus uni, quam alteri assignare, quæ divisio censetur actus inter vivos, sed non potest institui hæres in codicillis, *l. & patre §. intestato, ff. famil. ercisc. Gratian. discept. 902. de Luca ubi supr.*

Et in *d. decis. de Franch.* declaratur *text. in leg. Scævola, ff. ad Trebell.*

21 Præambuli decretum sive dicatur interlocutorium, ut dicit *Scaglion. rit. 163.* quem citat, & sequitur *D. Petr. rit. 181. num. 11.* Sive dicatur sententia diffinitiva, quia illo interposito nil aliud Judici agendum remanet, juxta *Motill. de appellat. desert. num. 83.* per *text. in l. Judex postea quam, ff. de Judiciis.*

Tamen hæc decreta non officiunt prætendentes hæreditatem, exclusis declaratis per præambulum, ut decisum refert in Collat. Cons. *Sanfel. decis. 210. num. 3.* post *Annam alleg. 19.* & sic quoque decisum in M. C. V. & confirmatum in Sac. Reg. Consil. ipso *Sanfel.* referente, ut in *d. decis. num. 5.* Imo nec præjudicium offert circa contenta in ipso præambuli decreto, *D. Cons. Petr. rit. 171. num. 10.* Nec exceptio rei judicatæ habet locum in sententia præambuli, & in omni caussa summaria, quæ fit sine citatione partis ad videndum juramenta testium, quia potest denuo ordinarie agi, ita *Carlev. lib. 1. tit. 2. disp. 3. num. 38.* ubi allegat *Bell. n. dec. 3. ex num. 5. ad 9. & alios.* Et propterea nec in-

22 ducit litis pendentiam, cum severa Præambulum non sit judicium, sed potius liquida quædam probatio aditionis hæreditatis, *D. Cons. Petr. rit. 181. num. 10.* post *Camill. de Medicis cons. 40. n. 45.* & alii ibi.

23 Præambulum non potest expediri vigore pacti in contractu inter vivos adjecti, nam pacto dari non potest hæreditas, nec valet pactum factum inter vivos de succedendo, *D. Cons. & Reg. Petr. rit. 180. n. 16. Thesaur. decis. 225.* rejecto *Bernard. Pand. part. 2. declar. 5. usq. ad 8.* contrarium dicente.

24 Petens præambulum ex testamento non solemni, vel invalido poterit variare, & petere ab intestato, etiam in secunda instantia, *Ursil. ad Afflict. decis. 53. D. Cons. Petr. rit. 181. num. 17.*

25 Procurator petere non potest præambulum, nisi habeat speciale mandatum ad petendum præambulum, & passim non admittitur Procurator in M. C. V. nisi cum speciali mandato, ut supra, *Dom. Cons. & Reg. Petr. rit. 286. num. 13. ex l. per Procuratorem, sive l. Paulus, ff. de acquirend. hæredit.* & ita judicatum refert *Ann. alleg. 61. Surd. cons. 281. n. 31. Seraphin. decis. 1100. n. 7. Dom. Consil. Altim. in suo erudito tract. de nullit. rubr. 11. qu. 27. n. 350.*

26 Et ratio, quia ignoranti non acquiritur hæreditas, sed requiritur scientia Principalis ad acquirendam hæreditatem, & procurator non potest præjudicare Principali; Quicquid dicant *Cappell. Tholos. dec. 352. Gallup. p. 2. cap. 2. num. 45.* non faciunt caussam, & eos rejicit *d. D. Consiliarius Altim.*

C A P. II.

De Præambulis ab intestato, & cum beneficio legis, & inventarii.

S U M M A R I U M.

Libellus, & Formula Præambuli ab intestato transversalium cum edicto, num. 1.

Interlocutorium decretum super dicto libello, num. 2.

Edictum, quod fit super hæreditate transversalium, num. 3.

Publicatio Edicti prædicti, ibid. num. 3.

Contumaciarum formula super dicto Edicto, num. 4.

Testes quid, & quomodo deponere debent in præambulo transversalium ab intestato, num. 5.

Decretum quod fit in præambulo transversalium ab intestato, num. 6.

Libellus præambuli hæreditatis cum beneficio leg. & inventarii ab intestato, cum onere dotandi sororem, num. 7.

Interlocutoria super dicto libello, num. 8.

Decretum super dicto Præambulo, num. 9.

Edictum citatorium contra Creditores super hæreditate cum beneficio leg. & invent. quod fit ante Ecclesiam, num. 10. *& quod fit in domibus defuncti,* num. 14.

Relatio jurati super publicatione edicti, num. 11.

Inventarium hæredis cum beneficio legis, & invent. manu Regii Notarii per actum publicum, num. 12. *& per Actuarium,* num. 15.

Decretum Præambuli, quando soror est maritata, vel mortua super hæreditate Patris, & Patrui per intermediam personam patris, num. 13.

Inventarium in hoc Regno Neap. validum est, si ab hærede fiat, infra tres menses numerandos a die, quo interponitur decretum Præambuli, & ita servatur hodie; Quod secus est de jure communi, & in statu Ecclesiastico, & aliis Regnis, d. num. 16. *& quid sit inventarium, & quid ejus finis,* ibidem.

Inventarium ut valeat de jure requiritur, ut apponatur ab hærede signum sanctæ ✠, sed de consuetudine non servatur in omnibus regionibus, & tanquam parva solemnitas actum non vitiat, num. 17.

Creditores citandi sunt in confectione inventarii, quod fit ab hærede, alias hæres non poterit dicti inventarii beneficio juvari contra illum creditorem non citatum, num. 18. *sed contrarium,* num. 31.

Peremptorium non est necessarium in dicta citatione inventarii, num. 19.

Creditores si extrajudicialiter fuerint vocati ad confectionem inventarii ab hærede, vel a quolibet, habeatur, ac si essent per Curiam citati, num. 20.

Præsentia legatarii, vel creditoris supplet quoque defectum citationis, num. 21.

Creditores, vel legatarii, ubi absentes fuerint, citatio fit domesticis, aut amicis, num. 22.

Inventarium potest fieri per Regium Notarium, vel per Actuarium Curiæ, penes acta, num. 23.

Citatio, quando valeat sine certitudine diei, & horæ conficiendi inventarium, & quando non, num. 24.

In inventario etiam res alienæ depositæ, vel commendatæ apponi debent, & hæres amittit falcidiam, & duplum rei, quæ dolose non apponitur, num. 25.

Dolus hæredis in inventario non præsumitur, & quot modis a dolo hæres excusatur, num. 26.

In inventario quod fit extrajudicialiter, requiruntur duo testes integri, & ubi creditores, vel legatarii sunt absentes, requiruntur alii tres locupletes de jure communi, sed de consuetudine hoc requisitum non est necessarium in Regno hoc Neapolitano, num. 27.

In inventario requiritur, ut hæres se subscribat propria manu de jure communi; sed in Regno nostro Neap. de consuetudine nimis scrupulosa censetur hæc subtilitas, & ideo non servatur, num. 28.

In inventario requiritur de jure; ut hæres cognoscatur a testibus, & singula bona videantur. Quod neque servatur de consuetudine in hoc Regno, num. 29.

Hæres ut juvetur beneficio inventarii; debet necessario obtinere decretum, quod vulgo dicitur, Præambulum; in quo Judex decernat saltem tacite illum esse hæredem cum dicto beneficio, quod potest fieri ante, & post inchoatum inventarium; num. 30.

Clericus creditor certus, vel legatarius an possit nominatim citari in confectione inventarii faciendi per hæredem, remissive, num. 32.

Clericus, qui non est legatarius, nec certus creditor comprehenditur in citatione generali facta contra incertos creditores, num. 33.

Clericus, qui comparuit pro suo credito contra hæredem, poterit citari in confectione inventarii, num. 34.

Cle-

Clerico potest fieri extrajudicialis imbasciata, ut interveniat in confectione inventarii, & traditur formula imbasciatæ, num.35.

Clericus, qui reperitur præsens in inventario, habetur pro citato, num.36.

Moniales, & alii Religiosi, aut personæ in carceribus impeditæ non sufficit, si citentur ipsi, qui intervenire non possunt in confectione inventarii, dict. num.36.

Ecclesia hæres non conficiens inventarium ultra vires non tenetur, num.37.

Laicus hæres non conficiens inventarium non tenetur ultra vires Ecclesiæ creditrici, vel legatariæ, ut servetur æqualitas, num.38. *sed contrarium*, num.39.

De Franchis decis.236. & 285. & Ant. Barra resol.72. *declaratur, d.* num.39.

Bulla Clementis VIII. *contra hæredes non conficientes inventarium, declaratur, d.* num.39.

Limitatio ad Bullam prædictam, num.40.

Inventarium non est necessarium hæredi, quando patrimonium consistit in dote æstimata, vel est sub sequestro, vel aliter est certum, in quo non potest cadere occultatio, d. num.40.

Testator ubi jusserit legata solvi ex bonis suis, vel de pecunia in tali loco, ubi non reperitur tanta, hæres non tenetur de proprio, licet non fecerit inventarium, num.41.

Mulieres, & Minores restituuntur ad inventarium faciendum, quod prius non esset factum etiam adversus legata pia, & Ecclesiam, num.42.

Inventarium factum ab uno hærede prodest omnibus aliis, etiam si fiat a minore, vel muliere per restitutionem in integrum, nam restitutio concessa minori prodest majori, num.43.

Restitutio Minori in legatis piis à solo Pontifice concedi potest, sed adversus alios creditores conceditur a Judice caussa, num.44.

Restitutio, & excusatio circa inventarium non factum quid inter se differant, num.45.

Et quando excusatur hæres, eod.num.45.

Mulier fraudans inventarium non tenetur pœnâ dupli, sed ad simplum, num.46.

Hæres decocti non tenetur conficere inventarium, n.47.

Mobilia quomodo scribi debent in inventario, num.48.

Res parvi valoris scienter omissa non vitiat inventarium, d. num.48.

Majori datur restitutio ad inventarium non factum, faciendum, vigore clausulæ generalis (si qua mihi justa caussa) *& exemplificatur*, num.49.

Inventarium factum ab uxore de bonis mariti relevat ejusdem hæredem ab ejus confectione, num.50.

Inventario non indiget, qui hæres non est, num.51.

Inventario opus non est, quando defunctus non reliquit bona, vel bona sunt pauca, num.52.

Inventarium in quo loco fieri debet, ut sit validum, num.53.

Formula Præambuli ab intestato transversalium cum edicto.

1 NElla Corte T. espone Andrea T. e dice, come essendo passata a miglior vita Francesca T. sua Zia ab intestato l'eredità della detta spetta ad esso comparente, come nipote, e più prossimo in grado, stante non ha lasciati descendenti, nè ascendenti, nè altri più prossimi in grado del comparente.

Ovvero spetta per la terza parte al comparente, e per l'altre due parti a Michele, ed Antonia T. perciò fa istanza interponersi decreto di preambolo a suo beneficio, e così dice, ed in ogni altro miglior modo, &c.

2 Per Ducalem Curiam Terræ T. fuit provisum, & decretum, quod capiatur summaria informatio super expositis, & testes habeantur pro legitime citatis, & fiat citatio per edictum ad finem providendi, &c. hoc suum, &c.

Deinde fit edictum tenoris, v3.

De mandato Ducalis Curiæ Terræ T. Servientibus, &c. significamus qualiter in hac Curia pro parte Andreæ T. fuit præsentata comparitio tenoris sequentis, v3. (*s'inserisce detta comparsa per extensum*) in qua comparitione fuit interpositum decretum, v3. (*s'inserisce detto decreto*) ideo vobis, ut supra jam dictis, dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præsentibus ad omnem instantiam, & requisitionem dicti exponentis, sive, &c. supradictam comparitionem, decretum, & omnia, ac singula in eis contenta notificetis, & intimetis per proclama voce præconis, ut moris est, per loca solita, & consueta omnibus, & quibuscumque interesse prætendentibus in hæreditate prædicta, quatenus infra dies novem, quorum tres pro primo, tres pro secundo, & tres pro tertio, & ultimo peremptorio termino assignamus, ut in dict. Curia T. compareant ad dicendum, quæ voluerint adversus petitionem prædictam, & quare contenta in ea exequi non habeant ad beneficium exponentis, alias, &c. citetis, & referatis in forma, & copiam affingetis in ipsa Curia T. datum in Terra T. die 7. mensis Februarii 1695.

Citatio per edictum contra prætendentes in hæreditate Franciscæ T. ut supra.

T.Gub. & Jud.

Citatio per edictum contra prætendentes in hæreditate Franciscæ T. ut supra.

T. Actuarius.

3 Eodem die mensis Februarii anno T. in d. Terra T. Nicolaus T. Juratus dictæ Curiæ retulit mihi, &c. se publicasse citationem supradictam alta, & intelligibili voce, ut moris est, per loca solita, & consueta dictæ Terræ, con dire, *chi ha interessi nell'eredità della qu. Francesca T. comparisca alla Corte, che se li farà giustizia*, & fuit copia affixa in ipsa Curia, &c. præsentibus pro testibus B. B. & C. C. & in fidem, &c. vel in publico sedili, vel in platea more, & loco solito.

T. Actuarius.

Il nono giorno si accusa la contumacia, v3.

4 Die decima sexta mensis Februarii 1695. in Terra T. Curia, &c. instante Parte, & petente fuit accusata, prout accusatur prima contumacia contra interesse prætendentes, & non comparentes in forma, &c.

E se comparisse qualcheduno in contrario, si dice, v3. Excepto T. de T. & T. de T. qui comparuerunt, ut ex eorum instantiis in actis, &c.

T. Actuarius.

Ed elasso il triduo s'accusa l'ultima contumacia, v3.

Die 20. mensis Februarii 1695. in Terra T. Curia pro Tribunali sedente, instante Parte, & petente fuit accusata ultima contumacia contra dictos interesse prætendentes, & non comparentes in forma, &c.

T. Actuarius.

Quando la contumacia accadesse in giorno di festa, si dirà.

Die 20. Februarii 1695. T. Curia, &c. non fuit accusata contumacia ob festum, ut in Kalendario, ovvero, ob festum talis Sancti, ovvero, ob festum Dominicum.

E s'accusarebbe il giorno appresso, che non sia festa.

Dopo s'esaminano li testimonj, v3.

Die 22. mensis Februarii 1695. in Terra T. & coram Dom. Gubernatore.

5 Marco T. della Terra T. dice l'officio suo esser speziale, d'età d'anni 35. come dice, e dal suo aspetto appare, testis summarie productus, & prævio juramento tactis scripturis interrogatus, & examinatus super tenore

nore retroscriptæ comparitionis toto facto caussa, & quicquid inde scit; Respondit; Signore, Io so la qu. Francesca T. che circa il tale Anno, e tale Mese nel tale luogo passò da questa vita, e viddi co' proprj miei occhi il suo cadavere sepellire alla tale Chiesa, sò, che non lasciò figli, nè altri discendenti, o ascendenti, nè più prossimi in grado, che Andrea T. suo nipote carnale, quale fu figlio del qu. Biasio T. Fratello carnale della detta qu. Francesca, e per quanto ho inteso, che non fè testamento, che è quanto può deponere de caussa scientiæ dixit, quia scit, vidit, interfuit, & de loco, & tempore dixit, ut supra.

Interrogatus de contestibus, dixit: ne può deponere A. B. C. ed altri.

Io Marco T. ho deposto, ut supra.

T. Gub. T. Act.

Et simili modo examinatis aliis testibus fit instantia, v3.

Andrea T. fa istanza, stante, che si sono ricevuti li testimonj, e costa l'esposto nella sua prima petizione, interponersi il decreto di preambolo in forma, omni modo meliori, &c.

Ubi si Capitaneus erit idiota, tunc fieri debet monitio ad Consultorem, juxta formulam in *Tit. 1. Cap. 1.* mutatis mutandis.

Sed si erit jurisperitus approbatus, fiat decretum, v3.

In caussa præambuli petiti in hac Curia Terræ T. per Andream T. nepotem qu. Franciscæ T. ejus amitæ, ut in actis.

Die 25. Februarii 1695.

6 Visa præsenti informatione capta de morte dictæ qu. Franciscæ, & quod ejus corpus Ecclesiasticæ sepulturæ sit traditum, per Curiam Terræ T. provisum, & decretum est dictum Andream T. esse declarandum, prout præsenti decreto declaratur hæres universalis, & particularis d. qu. Franciscæ T. amitæ ab intestato, & ad succedendum in omnibus bonis in hæreditate prædicta remansis, mobilibus, stabilibus, auro, & argento, & recolligentiis omnibus, ac nominibus debitorum, cum facultate exigendi credita, ac incusandi quascumque obligationes, & hæreditaria instrumenta liquidandi, aliaque faciendi, quæ citra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, & quæ veris hæredibus permittuntur, hoc suum, &c.

T. Gub. & Judex.

Lectum, latum, die, quo supra, in Terra T., Curia pro Tribunali sedente, præsentibus pro testibus B. C. & aliis, &c.

T. Actuarius.

Formula Præambuli hæreditatis cum beneficio leg. & invent. ab intestato patris cum onere dotandi sororem.

7 In principali Curia T. comparet Petrus T. filius legitimus, & naturalis qu. Antonii T. dictæ Civitatis dicens, qualiter diebus præteritis, sicut Domino placuit, ab hac vita discessit dictus ejus pater nullo condito testamento, superstite ipso comparente, & etiam Lucretia ejus sorore, qui dubitans, hæreditatem dicti qu. ejus patris esse debitis involutam, & sic potius damnosam, quam utilem, intendit illam adire cum beneficio leg. & invent. ne in futurum teneatur ultra vires hæreditarias, instat ad eam admitti, & debitas provisiones in forma expediri contra omnes creditores, ut decet, & quod immiscuit se hæreditati prædictæ cum dicto beneficio, & non aliter, & etiam pro juribus maternis, & aliis juribus, & actionibus ipsi comparenti semper salvis, implorans, &c. deducens, &c. non se adstringens, &c. omni alio meliori modo, &c.

Per principalem Curiam Civit. T. provisum, & decretum est, quod de expositis capiatur summaria informatio, & testes habeantur pro legitime citatis, hoc suum, &c.

Et examinatis testibus modo, quo in superiori formula, fit instantia, v3.

8 Pietro T. di nuovo compare penes acta, stante che crede a vere sufficientemente fatto costare della morte, e sepoltura del qu. suo padre, e che non vi sono altri discendenti, se non che esso comparente, e Lucrezia sua sorella, fa istanza perciò interponersi a suo beneficio il decreto di preambolo in forma, e procedersi alla confezione dell'inventario.

In Dei nomine, Amen.

9 In caussa præambuli petiti per Petrum T. visaque informatione capta de morte dicti qu. Antonii T. & quod ejus corpus Ecclesiasticæ sepulturæ sit traditum, per principalem Curiam T. provisum, & decretum est dictum Petrum esse declarandum, prout præsenti decreto declaratur hæres universalis, & particularis prædicti qu. Antonii ejus patris ab intestato, cum onere tamen dotandi Lucretiam ejus sororem, & ad dictam hæreditatem esse admittendum, prout admittitur cum beneficio leg. & invent. & cum juribus maternis, aliisque juribus, si quæ sunt, sibi semper salvis, & ad succedendum in bonis remansis in hæreditate prædicta, mobilibus, & stabilibus, auro, argento, recolligentiis omnibus, & nominibus debitorum, cum facultate exigendi credita, & incusandi quascumque obligationes, & hæreditaria instrumenta liquidandi, aliaque faciendi; quæ citra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, & quæ veris hæredibus permittuntur, decernendo inventarium fieri debere, ut juris est, hoc suum, & expediatur citatio per edictum in forma, &c.

T. Gub. & Judex.

Lectum, latum, &c. die quo supra 1. Januarii 1696. In Civit. T. Curia, &c. præsentibus T. T. & T. T. aliisque pro testibus.

T. Actuarius.

Deinde expeditur edictum v3.

De mandato principalis Curiæ T.

10 Servientibus nostræ Curiæ insolidum, &c. noveritis qualiter diebus elapsis per decretum præambuli ipsius Curiæ fuit declaratus hæres universalis, & particularis Petrus T. qu. Antonii T. sui patris ab intestato, & intendens dictus Mag. Petrus in dictam paternam hæreditatem se miscere cum beneficio leg. & inv. dubitans ne hæreditas prædicta sit potius damnosa, quam lucrosa, & ne in futurum teneatur de proprio, & ultra vires hæreditatis, nisi in quantum hæreditas prædicta se extendit; Ideo citentur suprascripti creditores, & interesse habentes in hæreditate prædicta, si certi personaliter, vel domi, & incerti per proclama voce præconis, ut moris est, per loca solita, & consueta dictæ Civitatis, quatenus si sua putaverint interesse, proxima prima die Lunæ, quæ computatur dies decima sexta præsentis mensis T. & anni T. hora vigesima, compareant ante januam Parochialis Ecclesiæ Sancti Michaelis Archangeli T. T. ubi erunt Judex ad contractus, Notarius, testes, & locupleti ad videndam aditionem hæreditatis prædictæ cum dicto beneficio leg. & inv. & ad videndum confectionem inventarii bonorum hæreditariorum dicti qu. Antonii T. alias advenientibus dicta die, & hora, & ipsis non comparentibus procedatur in eorum contumacia, vel absentia non obstantibus, &c. & ut omnibus innotescat, præsens citatio affigatur in valvis solitis hujus Curiæ, prout affigi mandatur. Datum in Civitate T. die duodecimo mensis Januarii 1696.

T. Gub. & Jud.

Nomina creditorum certorum sunt, v3.

T. di T. creditore in ducati 300. in circa.

T. di T. creditore in ducati 30. in circa.

T. di T. pretende una somma incerta.

E tutti gli altri creditori incerti per publico proclama.

Citatio super aditione hæreditatis qu. Antonii T, contra creditores, ut sup. &c.

T. Actuarius.

11 Eodem quo supra die duodecimo mensis Januarii 1696. in Terra T. Nicolaus T. ordinarius juratus dictæ Curiæ retulit mihi infrascripto Actuario se publicasse dicta die retroscriptum edictum per loca solita hujus Civitatis, alta, & intelligibili voce more præconis, & affixisse copiam in valvis Curiæ, modo, & forma sibi commissis, præsentibus pro testibus Joanne T., & Francisco T., & aliis. Nec non se dicta die intimasse retroscriptis creditoribus certis personaliter, & domi, prout sunt signati, modo, & forma sibi commissis, & in fidem, &c.

T. Actuarius.

Alia Formula citationis contra certos creditores.

CAROLUS

DEI GRATIA

Hispaniarum Rex,

Ac Romanorum IMPERATOR semper Augustus, &c.

D. *Joseph Leopoldus Sanseverino Princeps Bisiniani, &c., & in præsenti Regno Magnus Magister Justitiarius, &c. Quibusvis Alguzeriis, & Servientibus tam hujus M.C.V., quam aliarum quarumvis Curiarum, & locorum ad infrascripta insolidum requirendis significamus, qualiter mediante decreto præambuli, lato per ipsam M.C. sub die 15. præsentis mensis Junii, Magnifici Franciscus, Marcus, Carminus, & Ludovicus Porfidi fuerunt declarati filii legitimi, & naturales, & hæredes ab intestato qu. Dominici Porfidi, cum onere dotandi sorores, & dubitantes, ne hæreditas prædicta sit eis potius damnosa, quam lucrosa, & ne jura confundantur, & ultra vires teneantur; Ideo deliberaverunt illam adire cum beneficio L., & I., Quapropter citentur creditores certi dictæ hæreditatis, quatenus die Lunæ, qua computabitur vigesima septima die proximi venturi mensis Augusti, hora decima quarta, seu quasi comparere debeat, & habeant ante Venerabilem Ecclesiam Sanctæ Mariæ Jesus Monialium hujus Civitatis Neapolis ad videndum actum aditionis dictæ hæreditatis, & publicationem Inventarii bonorum remansorum in dicta hæreditate, cum Notario, Judice ad Contractus, Testibus, & Locupletis, alias illis non comparentibus, procedatur ad actum prædictum, non obstante eorum absentia. Datum Neapoli die 27. Junii 1714.*

Nicolaus de Rugerio.

Franciscus de Rugerio Act. M.

Citatio contra certos Creditores, ut sup.

Nomina citandorum, vz.

T. e T.

T. e T.

Die 9. mensis Julii 1714. in Plagenis inferioribus, Camillus Caputus ordinarius Juratus dictarum Plagenarum retulit mihi infrascripto se hodie supradicto die intimasse supradictam citationem, sive ordinem expeditum per M. C. V. ad instantiam Magnificorum Filiorum, & hæredum qu. Dominici Porfidi, supradictis personis in calce supradictæ citationis adnotatis, modo, & forma, ut sunt signati personaliter, & domi, & similiter fuit affixa copia præsentis citationis in Platea publica dictarum Plagenarum hodie prædicto die, modo, & forma sibi commissis, & ad fidem, &c. ita retulit, &c.

Felix N. ex relatione, &c.

Ita est, &c., & ad fidem ego Notarius Angelus Cinelli a Plagenis signavi requisitus, &c.

Adest Signum.

Formula Citationis contra incertos creditores.

De Mandato M. C. V.

B*Ando, e comandamento da parte della G. C. della Vicaria, e del suo Gran Maestro di Giustizia; con il quale si fa noto, che mediante decreto di preambolo interposto per detta G. C. a' 15. del presente mese di Giugno li Magnifici Francesco, Marco, Carmine, e Ludovico Porfidi sono stati dichiarati figli legitimi, e naturali, ed eredi ab intestato del qu. Domenico Porfido, con peso di dotare le sorelle, e perchè dubitano, che l'eredità predetta loro non sia più tosto dannosa, che lucrosa, ed acciocchè le ragioni non si confondano, e che non siano tenuti ad altro, se non che quanto le forze di detta eredità si estendono; per lo che per lo presente bando si citino tutti gl' incerti creditori di detta eredità, che il giorno di Lunedì venturo 27. del venturo mese di Agosto ad ore 14. seu quasi debbiano compàrire avanti la Venerabile Chiesa di Santa Maria del Giesù di RR. Monache di questa Città a vedere l'atto dell' adizione di detta eredità, e pubblicazione dell' Inventario de' beni rimasti in essa eredità con il Notaro, Giudice a Contratto, testimonj, e locupleti, che altrimente essi non comparentino, si procederà all' atto predetto, non ostante la loro assenza. Datum Neapoli die 27. mensis Junii 1714.*

Nicolaus de Rugerio.

Franciscus de Rugerio Act. M.

Citatio contra incertos creditores, ut sup.

Die trigesima mensis Julii 1714. Neap. Nicolaus Zucchi Tubicta M. C. V. retulit publicasse retroscriptum bannum per loca solita, & consueta hujus Civitatis alta, & intelligibili voce more præconis, ut moris est, &c.

Athanasius.

12 Inventarium manu Reg. Notarii per actum publicum.

Die decimosexto Januarii 1699. in Terra T. hora vigesima jam pulsata ante portam Parochialis Ecclesiæ S. Michaelis Archangeli in T. vicinatu, &c. ad preces nobis factas pro parte Petri T. hæredis ab intestato qu. Antonii T. sui patris, mediante decreto præambuli lato per Curiam dictæ Civitatis T. sub die nona currentis mensis Januarii, personaliter accessimus ad portam dictæ Parochialis Ecclesiæ, & dum essemus ibidem dict. Petrus asseruit dictam paternam hæreditatem adire velle cum beneficio leg. & invent. & publicum propterea conficere Inventarium de omnibus bonis, juribus, & actionibus hæreditatis prædictæ, ne ultra vires hæreditatis teneatur, & actiones quas habet non confundantur, expresse protestatus fuit; Ideo pro futura cautela, & indemnitate sua fuit per dictam Curiam interpositum decretum præambuli sub dicta die nona currentis mensis Januarii cum dicto beneficio leg. & invent. & fuit expedita citatio per edictum, tam contra creditores incertos, quam contra certos, cujus tenor est, (*inseratur retroscriptum bannum*) Quibus omnibus sic assertis, & citatione modo quo supra notificata, & vocatis creditoribus prædictis, & aliis interesse prætendentibus, & nobis ibidem expectantibus, & moram facientibus hora, & loco prædictis destinatis, nemo comparuit, & cum hora jam statuti termini transierit facta debita mora, volens procedere ad confectionem dicti Inventarii; in primis coram nobis dictus Mag. Petrus T. declaravit se esse universalem hæredem ab intestato dicti qu. Antonii sui patris cum beneficio leg. & invent. & non aliter,

nec

nec alio modo, dictoque beneficio semper velle uti, & expresse sibi reservavit, & reservat in qualibet parte præsentis contractus omnes actiones, & omnia jura sibi competentes, & competentia super bonis, & hæreditate prædictis quomodocumque, & qualitercumque, & quod actiones non confundantur, & assumptis duobus locupletibus viris bonæ conditionis, & famæ, & multam substantiam possidentibus v3. Mag. Petro T. & Mag. Joanne T. in contumaciam creditorum, & loco interesse volentium ibidem præsentibus, & asserentibus scivisse, & cognovisse dictum Mag. Petrum T. filium, & hæredem, ut supra, seque ipsos vidisse omnia sequuta, dicta, & declarata, & quæ agebantur, testificantibus coram nobis, fuisse, & esse vera, & vidisse scripta, & annotata omnia infrascripta bona reperta in hæreditate prædicta, prout dictus Petrus dixit, & declaravit; idcirco ipse Mag. Petrus T. ad prædictam inventarii confectionem, & publicationem devenit præmisso signo, & signaculo sanctæ Crucis ✠ ut moris est, & præmissa protestatione addendi, si quid fuerit, quod describendum esset in hoc inventario, ex incuria, vel errore, non autem ex vitio, vel dolo, cum bona fide publice, & palam conficiat, vel admovendi, & diminuendi si quid fuerit scriptum, quod inventariari, & describi non debeat, cum juramento declaravit in hæreditate prædicta post mortem Antonii sui patris non fuisse reperta alia bona præter infrascripta, quæ ad ejus notitiam hactenus perventa sunt, v3.

In primis, una Casa consistente in tanti membri sita nel tal luogo, confine li tali, &c.

Item, li tali stabili.

Item, li tali mobili.

Item, li tali crediti, &c.

Quo quidem Inventario, seu Repertorio, ut dicitur confecto, dictus Petrus T. asseruit coram nobis, & tactis scripturis sponte juravit se processisse ad confectionem dicti Inventarii pure, simpliciter, & bona fide; nullamque fraudem, vel dolum intervenisse, & si de cætero alia ad ejus notitiam bona pervenirent, illa protestatur in præsenti Inventario addere, seu aliud inventarium de novo facere, semel, & pluries, prout de jure permittitur; Et similiter, si quæ in toto, vel in parte non ponenda prodiderint, apposita pro non appositis, & non apposita pro appositis habeantur; de quibus omnibus sic peractis prædictus Petrus T. requisivit nos &c. quod conficere deberemus hoc præsens publicum instrumentum, &c. nos &c. unde, &c.

13 Formula decreti præambuli, quando soror est maritata, vel mortua, hæreditatis patris, & patrui per intermediam personam patris.

In Dei nomine. Amen.

IN causa Præambuli petiti in hac principali Curia T. per Rev. D. Donatum Antonium, & Philicum Doct. Philippum T. super hæreditate Phisici Doctoris Francisci eorum communis Patris, & per intermediam personam dicti Francisci super hæreditate Phisici Doct. qu. Ludovici T. eorum patrui, ut in actis.

Die T. mensis T. 1696.

Visa præsenti informatione capta de morte qu. Medici Ludovici T. & quod ejus corpus Ecclesiasticæ sepulturæ sit traditum, superstite Medico Francisco T. ejus fratre in gradu proximiori, & quod post obitum dicti Ludovici obiit quoque dictus Franciscus, ejusque corpus sit quoque Ecclesiasticæ sepulturæ traditum superstitibus dictis Rev. D. Donato Antonio, & Philippo filiis, & Theresia filia, quæ jam fuit dotata, & maritata, & Joanna filia, quæ adhuc virgo in capillis ultimum suum clausit diem, dicta Principalis Curia T. providendo decernit dictos Rev. D. Donatum Antonium, & Medicum Philippum T. esse declarandos, prout præsenti decreto declarantur hæredes universales, & particulares dicti qu. Francisci T. eorum patris ab intestato, & per intermediam personam dicti eorum patris hæredes universales, & particulares dicti qu. Ludovici eorum patrui similiter ab intestato; & ad succedendum in omnibus bonis in hæreditate prædictorum remansis, mobilibus, stabilibus, auro, argento, & recolligentiis omnibus, ac nominibus debitorum, cum facultate exigendi credita, ac incusandi quascumque obligationes, & hæreditaria instrumenta liquidandi, & incusandi, aliaque faciendi, quæ citra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, & quæ veris hæredibus permittuntur, hoc suum, &c.

14 Formola della citazione, ed inventario, che si fa per il Mastrodatti, senza il Notajo in casa del defonto, e non nella Chiesa, T. di T. Duca di T., &c.

Dottor T. di T. Governatore di &c.

PErchè la B. M. del qu. Antonio T. di questa Città di T. li giorni passati andò all'altra vita, e mediante decreto di preambolo, interposto per questa Corte di T. è stato dichiarato il Magn. Pietro T. suo figlio, ed erede cum b.l. & I. il quale dubitando, che in futurum non sia tenuto oltre le forze di detta eredità, intende immischiarsi in quella con il detto beneficio della l. & I. Per tanto qualsivoglia creditore, e persona, che pretendesse iut resse sopra d. eredità, debbia legitimamente nel giorno di Lunedì 16. del corrente mese di Gennaro ad ore 20. in circa comparire in questa Corte a dichiarare i loro crediti, e per qual causa devono conseguire, ed a dire ciò che loro occorre, ed assistere, ed essere presenti nella casa di d. qu. Antonio T. sita in questa Città, e proprio al T. luogo, e vedere la confezione dell'Inventario, che si farà per d. erede delli beni predetti ereditarj, altrimente non comparendo nel dì, ora, e loco predetti, si procederà all'atto dell'adizione di d. eredità, e confezione del pubblico inventario simpliciter, & bona fide in loro contumacia, ed assenza non ostante, ed acciò venga a notizia di tutti, volemo, che li creditori certi s'intimino personalmente, o domi, e gl'incerti per pubblico bando, con affigersi copia del presente nelli luoghi soliti in forma. Salerno li 12. Gennaro 1696. Nomi de' creditori certi.

Mag. Fabio T. in duc.

Si fa la relazione, conforme si è fatta nella formola precedente, e poi si fa l'inventario v3.

In Dei nomine. Amen.

15 Anno 1696. in Civitate T. nos U. J. D. T. Gubernator, & Judex, & T. Actuarius dictæ Civitatis in præsentia infrascriptorum testium die vero decima sexta Januarii, hora vigesima jam pulsata, accessimus ad domum quondam Antonii T. sitam in hac Civitate, & proprie in T. loco juxta bona T. & T., viam publicam, & alios fines, ad instantiam Mag. Petri T. filii, & hæredis ab intestato dicti q. Antonii sui patris, & intendens ejus hæreditatem adire, cum beneficio leg. & invent. ne ultra vires hæreditarias teneatur, & ne actiones confundantur, vocatis creditoribus prædictæ hæreditatis, & aliis interesse prætendentibus, & nos ibidem expectantibus, & moram facientibus, nemo comparuit, & proinde assumptis duobus locupletibus viris bonæ conditionis, & famæ, & multam substantiam possidentibus v3. Magn. T. e T. & in contumaciam creditorum, & aliorum interesse habentium ibidem præsentibus, & absentibus scivisse, & cognovisse d. qu. Antonium, ac scire, & cognoscere dictum Petrum filium, & hæredem, ut supra, seque ipsos vidisse

disse omnia sequuta, dicta, & declarata, & quæ agebantur, & testificantibus coram nobis fuisse, & esse vera, ac vidisse scripta, & annotata omnia infrascripta bona reperta in hæreditate prædicta, & in præsenti actu confectionis, & publicationis inventarii velle interesse; Idcirco dictus Magn. Petrus T. ad prædictam inventarii confectionem devenit, præmisso signo, & signaculo Sanctæ Crucis ✠ cum subscriptione suæ propriæ manus, juravit, tactis scripturis, infrascripta bona in hæreditate prædicta remansisse, & esse v3.

In primis, una casa consistente in tanti membri, sita, &c.

E nella prima Camera sono li tali mobili v3.

Item alla camera a mano destra, &c.

Quibus omnibus modo, quo supra descriptis, & inventariatis dictus Petrus juravit nullum dolum, nec fraudem intervenisse, cum protestatione addendi, vel minuendi, & aliud inventarium de novo faciendi toties, quoties, &c., & quod apposita pro non appositis, & non apposita pro appositis habeantur, quibus omnibus sic peractis dictus Magn. Petrus T. protestatus fuit modo, quo supra, & requisivit nos, &c.

Io Pietro T. confirmo, ut supra, &c.

Io T. locupleto sono stato presente.

Io T. T. sono intervenuto per locupleto.

T. T. sono testimonio.

T. T. sono testimonio.

T. T Actuarius stipulavit.

INventarium, quod fit ab hærede, qui vult gaudere beneficio leg. & invent., est descriptio bonorum mobilium, & immobilium defuncti facta auctoritate Judicis per personas publicas, vocatis creditoribus, & his, quorum interest, cujus finis est, ut res salvæ sint creditoribus, & ne hæres amplius teneatur, *Roland. a Valle in tract. de inventario qu.* 10. *num.* 1. *Borrell. in sum. decisionum lib.* 3. *tit.* 19. *num.* 4. & ut sit validum plura requiruntur.

16 Primo, ut inchoetur infra mensem, & infra alios duos menses compleatur a die, quo sciverit se esse hæredem, si præsens sit, si vero absens sit, tempus unius anni a die mortis testatoris, licet magis communis opinio sit, quod tempus conficiendi inventarium currat a die aditæ hæreditatis post scientiam, nisi malitiose differat adire, vel nisi petierit terminum ad deliberandum, quia tunc utroque casu a die scientiæ currere tempus ad inventarium conficiendum firmat *Peregrin. in prax. civil. par.* 2. *sect.* 3. *subsect.* 3. *intersect.* 5. *num.* 22. *Roland. de inventario p.* 3. *qu.* 12. *num.* 1. alias frustra fieret inventarium, si non inchoatur intra 30. dies, *l. fin. C. de jure delib.* sed hodie hoc requisitum non esse necessarium testatur *D. Cons. & Reg. Petr. rit.* 286. *nu.* 24. *ex Guid. Pap. dec.* 571. *Roland. cons.* 73. *num.* 2. *lib.* 2. & sic ex consuetudine receptum esse in nostro Regno Neapolitano; & quod dicti tres menses incipiant currere a die, quo fit præambulum, & sic a die aditæ hæreditatis, & hoc intellige, quando malitiose non distulit hæres; Quæ malitia non præsumitur, nisi probetur, ut late d. *Petra* aureis rationibus ibi adductis, & *de Rosa ad Consuet. Neap. fol.* 142. *n.* 698. ubi ratio assignatur, adeo quod si editur per Procuratorem, tempus non currit a die procurationis factæ, sed a die, quo interponitur decretum præambuli, *de Rosa ad Consuet. Neap. fol.* 143. *num.* 701. *& Ann. allegat.* 21. *& Mascard. de probat. lib.* 1. *concl.* 49. *num.* 5.

Nam per constitutionem procuratoris non inducitur aditio, *de Franch. dec.* 60.

Et ratio, quare tempus conficiendi inventarium currat a die aditæ hæreditatis? Quia ante aditam hæreditatem, hæres non est; Hoc tamen intelligunt DD., nisi malitiose distulerit, ita concludit *M. Antonius Peregrinus de fideicomm. art.* 32. *num.* 4. *ex glos. in l. fin. §. cum igitur C. de jure deliberandi. Decius cons.* 633. *& aliis ibi cit.*

Et ratio, quare inventarium non juvet hæredi, qui petiit terminum ad deliberandum? quia sibi imputet, quod elegit antiquum beneficium, & reliquit novum, *de Franch. dec.* 560. *num.* 5. *de Luca ibidem, Petra ritu* 94. *ex tex. in l. final. §. sin autem in hoc aliquid fecerit, C. de jure deliberandi.*

Hæres vero in Curiis Ecclesiasticis, & in statu Ecclesiastico tenetur infra duos menses deliberare hæreditatem adire, & inventarium conficere, si præsens sit; Absens vero citra montes, infra quatuor, & ultra montes infra sex menses a die obitus testatoris, per *Bull. Pii IV. super reformat. fing. cust.* quæ est ejus *Constitutio* 48. incipiens, *Cum inter, §. a die obitus*, secundum antiquam impressionem, ut advertit *Salust. Tiber. in prax. lib.* 1. *c.* 55. *n.* 1. & sequitur *Peregr. ubi sup. num.* 23.

17 Secundo, ut in inventario apponatur ab hærede sacrol. signum Crucis, quæ solemnitas, ubi adesset statutum, vel consuetudo conficiendi inventarium cum appositione signi ✠ omnino esset apponendum, alias inventarium non valeret, *Peregr. in prax. civ. par.* 2. *sect.* 3. *subsect.* 3. *intersect.* 5. *num.* 25. *ex Bart.* & *DD. in l. de quibus, ff. de legatis.*

Ubi autem hæc consuetudo, vel statutum non est, non vitiatur inventarium, quia appositio sanctissimi signi ✠ est parva solemnitas, ut dicit *Bart. in l. fin. §. cum igitur, num.* 2. *& Jason num.* 4. *Croal. dec.* 508. *Rot. dec.* 72. *num.* 12. *p.* 2 *divers.*

18 Tertio requiritur, ut citentur omnes creditores, & legatarii, etiam conditionales: alias non potest juvari inventarii beneficio contra eum, qui non fuerit citatus, quia gesta sunt nulla absque citatione, & non præjudicant interessatis, *Verde ad Gallupp. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 46. *Surd. cons.* 227. *n.* 1. *lib.* 2.

Etsi creditores fuerint certi, sunt nominatim citandi, & specialiter singuli, alias sufficit citatio per edictum, vel per proclamationem: Unica tamen citatio sufficit, tam contra creditores certos, quam incertos, *Peregr. in prax. civ. par.* 2. *sect.* 3. *intersect.* 5. *n.* 26. *&* 27. *Mantica de invent. §.* 7. *num.* 17. *Roland. de invent. p.* 3. *cap.* 21. *Put. dec.* 266. *n.* 4. *in corrept. lib.* 3.

19 Et in tali citatione non opus est peremptorio, quia dicitur citatio extrajudicialis, ista, quæ fit ad inventarium faciendum, & in extrajudicialibus peremptorium non apponitur; *Verde ubi supra, Phanuc. de invent. par.* 3. *n.* 19. *Grat. quæst. forens.* 797. *n.* 4.

20 Sufficit tamen quælibet denunciatio eis etiam per ipsummet hæredem, vel alium facta extrajudicialiter, ut veniant ad confectionem inventarii, cum sit levis præjudicii; *Verde ubi supra, Bart. cons.* 154. *n.* 4. *lib.* 1. *Put. dec.* 266. *lib.* 3. *n.* 6.

21 Et præsentia legatarii, vel creditoris supplet defectum citationis, *Verde ubi supra, Capyc. decis.* 1. *n.* 32. *& alii ibi.*

22 Etsi creditores certi, vel legatarii fuerint absentes, citari debent eorum domestici, aut amici, aut in eorum absentia tres alii testes, sive locupletes, ut posuimus in formula.

Etsi dicti creditores certi, fuerint Ecclesiastici, dicemus inferius.

23 Hic adverte, quod inventarium, vel fieri debet manu publici Notarii ad hoc specialiter rogati, ut in *l. fin. §. sin autem dubius, C. de jure delib.*

Vel judicialiter coram Judice apud acta Curiæ, ut *Guid. Papa de invent. num.* 232. *Roland. part.* 3. *cap.* 50. *ad fin. Rota dec.* 72. *num.* 58. *part.* 2. *divers. & Peregrin. ubi supra.*

24 Hoc tamen discrimine, quod si fit extrajudicialiter per manum publici Notarii, tunc creditores sunt citandi

tandi ad diem, horam, & locum certum, quia est actus extrajudicialis, ita *Alex. conf.33.num.9. lib.6. Duran. dec.14.n.5.Peregr.ubi supra n. 17.*

Quando autem fit per Actuarium judicialiter coram Capitaneo, tunc citatio substinetur, etiam sine die, nam tali casu intelligitur ad primam diem, uti in omni citatione judiciali, ita *Peregr. ubi supra n.28. Boccacc. de remissor. cap.10. n.68. Puteus decis.19. de jud. & dec.212. lib.2. in nov. impress.* ubi loquitur de citatione ad sententiam, *Cardin.Seraph. dec.857. n.13. Mantic. dec.8.n.3.& dec.155.*, & alii apud *Peregr.*

Et dum citatio fuit concessa cum die, & hora in albo, his verbis vz. *Comparuit die . . . . & hor. . . . instantis mensis cum continuatione.* Et in fine citationis vz. *Datum die 20. mensis Maii* 1696. fuit valida judicata dicta citatio, quia dum in fine est expressa certa dies, & certus mensis; verba referuntur ad solam mentem ad sensum hominis bene sensati, ut late *D.Consf.Petra rit.286.n.29.* imo dicit sufficere, ut vocentur creditores absque destinatione certæ diei, vel horæ, quia levis hæc reputatur solemnitas, *D. Petra ibid.*

25 Quarto requiritur, ut in inventario apponantur omnia bona hæreditaria corporalia, mobilia, immobilia, cum demonstrationibus, & descriptionibus, ac finibus; necnon jura, actiones, credita, & debita, commoda, & incommoda; etiam res alienæ depositæ, vel commodatæ, & ibi repertæ, *l. si qui intra, C. de bonis prascriptorum, §. extraneis, instit. de hæred. qualit. & different.* & ibi *Angelus, Jason. Mynsig. Oinot. & alii, Phanucc. de invent. part.3.num.1.& num.30. Mantic. de invent. §.8. principaliter 58. Roland. conf. 73. num.43. l. 2. Natt. conf.574. num.2. & conf.575. num.4.*

Sed bona cautela erit in ipso inventario annotare dominium rei alienæ repertæ in domo defuncti, quia si describitur, ut propria defuncti, standum est inventario, quando aliquod mobile, quod occultari posset, in controversia deducitur; secus quando est immobile, quod occultari non potest, tunc standum est veritati, ita *de Rosa ad consuet. Neap. fol.146.* ex *Bald. in l.fin.C.de arbitr.tut.*

Si aliqua enim res non fuerit annotata, hæres amittit falcidiam, & tenetur ad duplum rei, quam dolose describere omisit, ut in *l.fin.§.licentia, versillo, videlicet, observando C.de jure delib. Rot.Jan.dec.35.num.3. Peregr. in prax. civil.par.2. sect.3.subsect.3.intersect.5.* Sed hæc conclusio fallit in muliere, quæ non tenetur in duplum, ut videbis *n.46.* inferius.

26 Ubi vero quis dixerit, quod aliqua res fuit dolo hæredis omissa, ei incumbit onus probandi omissionem fuisse dolosam, *l.dolum, C.de dolo malo, l.quoties, §. qui dolo, ff. de probat. cap. afferte mihi gladium de præsumpt. Pereg. ubi supra.*

Præsumitur autem dolum non intervenisse, pluribus modis.

Primo, si in inventario fuerit apposita clausula, *salvo jure addendi, &c.* vel protestatio de addendis omissis cum primum ad notitiam pervenerint; Et si aliquæ non apponendæ appositæ fuerint, quod non velit eas pro appositis haberi, ut late *Peregr. ubi supra.* Nam ex clausula *de addendo*, quæ omissa fuerint, excluditur dolus, & arguitur bona fides; tamen dicta clausula non juvat, quando adest in hærede scientia, ut quia bona sunt in libris descripta, & illorum exigentia; nam dicta clausula operatur, stante ignorantia tantum, *Staiban. resol.95. in observ.20. Gratian.discept.for.531.num.12.* Et similiter clausula, *quod non habeantur pro appositis, quæ non sunt apponenda*, non operabitur, nisi postquam fuerit dictum, quod non erant describenda, nam interim stabitur descriptioni in præjudicio descriptæ, *Staib.ubi sup.*

Secundo, quando hæres, realiter est bonæ qualitatis, *Surdus dec.212. in fin. & Peregr. & alii, ubi supra.*

Tertio, quando hæreditas consistit in stabilibus, quæ occultari nequeunt; imo in his non solet fieri solemne inventarium, sed tantum simplex descriptio sine solemnitate *l.2. C.quando, & quibus, l.10. Bald. conf.38.n.5.lib.1. & conf.265.lib.3. Greg.dec.169. n.8. Duran. dec.387. num.17. & 21. Rot.Rom.dec.109.n.1. Peregr. ubi supr. n.32.*

Quarto, si hæreditas consistat in mobilibus modici momenti, quia in modicis occultatio non præsumitur, nec fraus, & in eis sufficit simplex annotatio; *Bald. conf.265.lib.3.l.cum hi, §.modus ff.de transact. Oltrad. conf.162.* & quod hæredis juramento creditur in rebus minutis, & mobilibus, docet *Staib. resol.95. tom.1. num.31.* ex doctrina *Bart. in l.2.C.quibus, & quando quarta pars, &c. lib.10.n.12.* per *Text. in l. scimus, quæ est fin. §.in computatione, seu potius in §.licentia, C. de jure deliber. & d. Staib.d.resol.95. num.3.* refert duas decisiones S.R.C., ubi hæres omisit describere in inventario mobilia maximi valoris, fuit inventarium declaratum validum, nec ad pœnam dupli condemnatus, sed solum ad exhibenda dicta bona, sive illorum pretium.

Ultimo quæcumque caussa etiam illegitima excusat a dolo, *Rot.Jan. decis.35. n.3. Peregr. ubi sup. Staib. resol.95.tom.1.num.15. Gratian.discept.for.998. lib.4. num.11.*

Et quod dolus probandus est per allegantem, ita decisum in *Rot.Rom.* refert *Gratian. discept.532.n.19. tom.3.* & dolus censetur probatus eo ipso, quod constat de scientia hæredis; nam quando de dicta scientia constat, inventarium habebitur pro non facto, etiam si omittitur unius rei descriptio, in totum corruit inventarium, & hæres tenebitur insolidum creditoribus, *Gratian.discept.for.532.n.10.Staib.resol.95. in obser.n.9.tom.1.*

Et scientia non probata præsumitur, quod omissio potius fuerit ex ignorantia, quam ex dolo, *Surd.dec. 222. Grat. & Staib. ubi sup.* & sic quando non constat de scientia hæredis, dum non præsumitur dolus, tunc erit probandus per allegantem, *dictis DD. ubi supra.*

27 Quinto, ut inventarium valeat, requiritur, ut adhibeantur saltem duo testes integri, qui locupleti vocantur, sed si fit judicialiter, defectus horum testium suppletur per præsentiam Judicis, *Bald. conf.147.n.2. l.4.Rot.Rom.dec.331.n.3.p.5.Peregr.ubi supra.*

☞ *Dominus Consiliarius Joseph de Rosa consult.19.n.8.* dubitavit de validitate inventarii facti per locumtenentem Curiæ Camerotæ cum interventu sex testium, tres quorum poterunt esse loco locupletum, quia non minus tres locupleti requiruntur per *Auth.de hæred., & falcid. §. vero absentes*, ibi: *Testes in ipsa Civitate fide digni, & possidentes substantiam, & optima qualitatis existentes non minus tres, &c. & Salgad. in labyr.credit.decis.R.R.17.n.8.*

Item quoad creditores, vel legatarios præsentes, & citatos sine dictis testibus, inventarium valet quoad eos, *Roland.de invent.par.3.cap.27.n.6. Bald.conf.265. n.2. Burat.dec.75.n.7.Rota dec.199.n.7.*

Quoad absentes vero ultra dictos testes adhibendi sunt loco prædictorum absentium alii tres testes locupletes, qui eliguntur juxta formam per nos traditam.

Sed in Regno nostro hoc requisitum non est necessarium; nam de consuetudine fit coram Notario; & duobus testibus, & Judice ad contractus, ut de dicta consuetudine testatur *Petra d.rit.186.num.24.* Quicquid dubitatum dicat *Joseph de Rosa d.consul.19.*

28 Sexto requiritur, quod hæres subscribat propria

manu

Digitized by Google

manu in inventario, & casu quo scribere nesciat, adhiberi debet alter Notarius, qui pro hærede scribere nesciente se subscribat, ultra Notarium, qui inventarium conficit; ut expresse habetur in *l.fin. §.fin autem dubius, C. de jure delib. Rot.de invent.par.3.c.474.& 490.Rot.dec.72.n.9.p.2.*

Quod intelligendum est, quando fit inventarium extrajudicialiter manu tantum publici Notarii, non quando fit apud acta coram Judice, *Roland. d.part.3. cap.52. Bald.cons.147. num.2.lib 4. Seraphin.dec.371. num.2.*

Sed hodie talis subscriptio de consuetudine non servatur, quia nimis scrupulosa subtilitas censetur, ita *Cavaler.dec.544.n.4.Peregr.in prax.civil.d.par.2.sect.3. subsect.3.intersect.5.n.34.in fine.*

29 Sed requiritur, quod testes cognoscant hæredem, & videant singula mobilia. Quæ conclusio fallit quatuor casibus, vz.

Primo, stante bona qualitate hæredis.

Secundo, in stabilibus.

Tertio, quando mobilia sunt modici valoris.

Quarto, si fit judicialiter apud acta; nam his in casibus cessat omnis præsumptio fraudis, *l.omnium, C.de testam.Cavaler.decis.28.num.3.Duran.decis.387. num.21.Peregr. ubi supra.*

Et de consuetudine in hoc nostro Regno fit ante aliquam Ecclesiam cum simplici nota data ab hærede in manibus Notarii, quod procedit aliquo creditore non contradicente.

30 Octavo, requiritur decretum Judicis, qui interloquatur, saltem tacite hæredem esse admittendum ad hæreditatem adeundam cum beneficio leg.& inventarii, quod potest opponi, tum ante inchoatum inventarium, quam post, & in principio, & in fine, *Rot.decis.33 par.5.recent.num.6.Peregrin.ubi supra.*

Et debet prius hæreditatem adire, & postea inventarium facere, quia qui hæres non est, inventario non indiget, *l.fin.§.similique modo, C.de jure deliberandi, De Rosa ad Consuet.Neap. fol.142.n.699.*

Et licet de jure tot rigorosæ solemnitates essent necessariæ, de generali tamen consuetudine, ut plurimum non observantur, sed satis est bona fide coram Judice, Notario, & testibus, vel per Actuarium Curiæ citatis citandis inventarium conficere, ut testatur *Staib.resol.95.n.3.*post *Honded.cons.3.nu.3. lib.1.*

31 inventarium, ut ab hærede legitime factum censeatur, inter alias, quas requirit solemnitates, est illa superius relata in tertio requisito, nempe ut citentur omnes creditorea, & legatarii, dummodo sint certi, & quod sint præsentes, & quod creditum sit notum hæredi, ut concludit *de Marinis resolut.*111. aliàs respectu illorum, qui non fuerunt citati, inventarium non valet, sed afficit creditores citatos, sed si plures sint citati, & aliqui non, tunc inventarium proderit, & valebit, etiam respectu aliorum non citatorum. Et ratio est, quia lex non videtur omnino contempta, & pro isto modico peccato quis tantum damnum pati non debet, & regula superius in contrarium allegata procedit, quando nullus creditor est citatus, vel non est confectum inventarium, ita *Bar. in cons.* 154. relatus per *de Franchis in decis.* 219.*num.*5.& firmat *Gratian.discept.*797.*num.*16. & decisum junctis Aulis refert *de Marinis resol.* 111.*nu.* 8.*Tomas.decis.*218.*num.*9.*de Luca ad d.decis.de Franchis num.* 2. ubi refellit contrarios tenentes, quod valebit quoad eos citatos tantum.

32 Sed an in confectione inventarii possit per Judicem laicum citari Clericus creditor cum illa conditione, si sua putaverit interesse? Alii affirmant, alii negant; & pro affirmativa videndi sunt *Cevall.de cognit. per viam violentiæ par.2.qu.78. Viv.decis.30.num.4. Mastrill.dec.79.num.4.Ant.de Amato lib.1.resol.38.num.* 7.*De Marin.lib.1.resol.52.num.*12.*Bellett. disquis.Cleric.par.1.§.3.num.*14.*Farinac.de inquisit.qu.8.nu.90. Urfill.ad Afflict.dec.380.num.7.Roland.a Vall.cons.29. num.7.vol.2.Hodiern.ad Surd. decis.26.* ubi explodit *Dianam*, & alios contrarium tenentes.

Pro negativa videndi sunt *Duardus in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 15. Summa Dianæ in verbo Judex laicus, num. 25. Capitula Regni ad Regale Fastigium, & Finis Præcepti Charitas, & omnis Prædatio, de Marinis.2.res.75 Marta de jurisd.centur.4.casu 37.num. 16.Phannuc.de inventar.q.240.a nu.22.* & proinde *Capoll.*dat cautelam, ut citetur coram Judice Ecclesiastico ad comparendum coram Judice laico ad videndum fieri inventarium.

Sed de veritate hujus quæstionis late dicam in prax. *de Foro competenti*, quam annuente Deo dabimus quoque in lucem.

Sed hic unum nolo omittere, quod dicta altercatio cadit, quando certus est Clericus creditor, vel laicus, qui deberet specialiter nominatim citari. Et ad majorem dilucidationem ponemus plures casus, in quibus dicta altercatio non cadit.

33 Primo, quando Clericus non est creditor certus, vel legatarius, quia tunc cum non exprimatur nomen, illa citatio generalis per edictum contra incertos, quod compareant omnes, quorum interest, comprehendit etiam Clericos, nec tali casu cadit altercatio aliqua, *Paul.de Castr.in cons.44.* incipiente, *in caussa Ægidii laici de Al mania*, & firmat *Marian. Soccin. in tract. de citat. art.5.vers.13.* & *Philipp.in cap.cum inter 2.col.de except.Afflict.dec.24.n.8.*

34 Secundo, quando Clericus comparuit penes acta laici pro suo credito contra laicum, nam tunc poterit citari in inventario faciendo uti actor voluntarius, & nulla cadit super hac citatione altercatio, nec dubium.

35 Tertius casus, in quo non cadit altercatio, erit, quando non citatur Clericus, sed ei fit imbasciata extrajudicialis, qualiter T. die, & hora in T. loco fieret inventarium T. hæreditatis. Postquam quælibet denunciatio extrajudicialis sufficit per quamcumque personam, etiam si fiat per ipsum hæredem, *Potens decis.266.lib.3.num.6.Episcop. Verde* omni laude dignus ad *Gallup.par.2.cap.2.num.46.* & nos superius diximus *num.* 26.

Formula dictæ denunciationis extrajudicialis, vz.

Si fa fede per me ordinario M. d' Atti della T. Corte, come a dì T. nel tal luogo da me si è fatta imbasciata al T.Rev.in presenza del T., e T.come il T. giorno, nella T.ora, e nel T. luogo si dovea fare l' inventario ad istanza del T. erede del T.Però in caso, che ci avesse interesse sopra detta eredità, e ne volesse stare inteso, o intervenirvi, è bene, che lo sappi, ed in fede, &c.

T.Actuarius.

E se l'imbasciata fosse fatta dallo stesso erede, o da altri, si farà, vz.

Si fa fede per T.di T.e T.di T.come in presenza loro il T. erede il T. giorno nel T. luogo denunciò al Clerico T., che voleva fare inventario sopra la T. eredità nel T.giorno, ed ora, e nel T. luogo, perciò se ci volesse intervenire per lo suo legato, o suo credito, che era il padrone, e in fede, &c.

Io T.di T.fo fede, ut supra.

Io T.di T.fo fede, ut supra.

T.Actuarius.

Alio modo, quando l'imbasciata la fa altra persona.

Fo fede io T.di T.come oggi T.del mese T. ho fatto imbasciata da parte del T.erede, che le volesse intervenire per lo suo legato, o per lo suo credito all'in-

l'inventario dell'eredità del q. T. detto inventario si è appuntato di farsi il T. giorno, T. ora, e nel T. luogo, ed in sede, &c.

Io T. di T. so fede, ut supra.

T. Actuarius.

36 Quartus casus, in quo non cadit altercatio, erit quando Clericus creditor reperitur præsens in confectione inventarii, quia tunc licet non fuerit citatus, præsentia supplet, ut diximus superius; *Episc. Verde ubi supr. Copyc. dec. 2. num. 42.*

Et ubi monialis esset creditrix, vel legataria non sufficit citare monialem, sed oportet citare Abbatissam, imo etiam Procuratorem, qui possit intervenire in inventario, & idem est in Regularibus Sacerdotibus, & in aliis inclusis in vinculis, *Staib. res. 24. num. 5. 14. & 15.*

Sed quid si monialis, aut Clericus agit coram Judice laico, ut declaretur heres cum beneficio leg., & invent., & in confectione inventarii citavit creditores, & legatarios, juxta dispositionem *l. fin. C. de jure deliberandi*, & hicus donatarius testatoris per viam reconventionis instat hæredem non immitti in possessionem annualitatis donatæ intendens sibi satisfieri vigore donationis, licet donatrix ante mortem, obtenta absolutione juramenti instuerat declarari nullam donationem, fuit petita remissio ad forum Ecclesiasticum, sed fuit denegata per S. C. ut refert *Hodierna ad Surd. dec. 26. in fine*, ubi refert decisum junctis Aulis in caussa Monasterii Regina Cœli cum Albentio Mortacella, Clericum petentem immissionem a Judice seculari non posse petere remissionem ad Judicem Ecclesiasticum, in casu quo creditores instarent pro satisfactione super bonis prædictis, & ita pluries fuisse judicatum in S. C.

37 Ecclesia hæres non conficiens inventarium ultra vires non tenetur; Antesignanus hujus opinionis fuit *Bartol. in l. 1. C. de sacros. Eccl. in col. 9. in fin. vers. quarto quæro.*

Quæ *Bart.* opinio tamquam æquior servatur in S. R. C. Neap. teste *de Franch. dec. 526. in fin.* & hanc opinionem sequuti sunt *Tiraq. de privil. piæ caussæ privil. 88. Puteus dec. 279. Reg. Latro dec. 15. num. 24. Gizz. ibi, Rovit. in Prag. 1. de legat. piis num. 11.*

Licet in aliis Senatibus magna sit DD. controversia, quos refert *Roland. a Vall. de invent. in 1. p. qu. 12. num. 169. Phanuc. eod. tract. de invent. p. 2. in cap. quod incipit, præteritio inventarii faciendi, Monticula in eod. tract. c. 5. num. 12. & 109. tom. 1.*

Qui *Montic.* tenet, Ecclesiam ipso jure juvari, ut non teneatur ultra vires; sed *Roland. & Phanuc.* tenent, Ecclesiam ipso jure obligari ultra vires, tamen restituitur tanquam privilegiata ad conficiendum inventarium non prius factum, & sic quoque concludit *Staib. resol. 23. num. 21. tom. 1.* ex doctrina *Velasc. consult. 52. num. 47.*

Hæc tamen regula non procedit, si quispiam Clericus, vel Sacerdos, aut Religiosus nomine proprio, non autem contemplatione Ecclesiæ institueretur, ut quando instituitur hæres ratione consanguinitatis, vel amicitiæ; nam tunc insolidum, & ultra vires tenebitur si omiserit inventarium conficere, aut confecerit, sed non servata juris forma, absque spe restitutionis in integrum, ut late *Staib. d. resol. 23. nu. 30. tom. 1.* & ita procedit *gloss. in c. 1. de testam.* & quæ ibi dicunt *Bart. Imol. Ab. Bald. in auth. sicut alienatio, C. de sacros. Eccles.* relati per *Montic. de invent. cap. 5. nu. 12.* & tradit *Phanuc. de invent. p. 2. num. 2. in fin.*

Et ratio assignatur, quia, ubi relinquitur monaco intuitu pietatis, & non contemplatione consanguinitatis, vel amicitiæ, tunc censetur ad pias caussas, secus quando intuitu consanguinitatis, & amicitiæ.

Imo quando simpliciter relinquitur consanguineo, licet pauperi, sine tamen expressione piæ caussæ, ut pro anima, &c. videtur fuisse relictum contemplatione consanguinitatis, & non dicitur pium legatum, nisi nominatim pro anima, vel alia pia caussa exprimatur, *Staib. ubi supr. num. 45.* & ita declarat dictum *Tiraq. de privil. piæ caussæ in præf. in princip. vers. sed non solum.*

38 Et sicuti Ecclesia hæres instituta non conficiens inventarium, non tenetur ultra vires hæreditarias, an eo modo laicus hæres non conficiens inventarium non teneatur ultra vires ad solvendum Ecclesiæ creditrici, vel legatariæ?

In hanc rem magna est DD. controversia, de qua est *decis. de Franch. 536.* licet ibi non fuit decisum, tamen relatis hinc inde *Auctoribus*, tandem in fine conclusit *de Franch.* quod in hoc Regno servatur opinio *Bart.* tamquam æquior, ut eodem modo, quo Ecclesia non tenetur, ita nec debet teneri laicus hæres inventarium non conficiens Ecclesiæ ultra vires, ex traditis in *dec. 285.* Cujus opinionis sequax quoque fuit *Ant. Barra tom. 2. resol. 72.*

39 Sed dicta decisio *de Franch.* impugnatur a *Staiban. res. 23. tom. 1. num. 21.* dicens, quod Ecclesia revera tenetur ultra vires, si inventarium non fecerit, sed postea restituitur per restitutionem in integrum ad conficiendum inventarium prius non factum.

Sed laicus, qui non est privilegiatus hanc restitutionem in integrum habere non potest, & sic ratio correlativa non debet habere locum inter Ecclesiam, & laicum, cui restitutio in integrum non competit.

At quicquid sit disputandi ratio, & quicquid DD. hinc inde dixerint, dicta *decisio de Franch.* posset solum habere locum contra Ecclesiam creditricem, non autem quando Ecclesia esset legataria.

Nam sopita est hodie hæc quæstio in Tribunali Rev. Fabr. circa legata pia, ut hæres ultra vires teneatur, qui inventarium non fecit, & sopita est dicta quæstio circa legata pia tantum, non tamen circa alia credita, nam propterea *Clemens VIII. sub die 27. Maii* 1598. edidit *Bullam*, in qua inter cœteras facultates Rev. Fab. statuit teneri hæredem per hæc verba, vz.

Cum enim sine inventarii confectione hæreditates adeundo, aut in eis se immittendo, cum legatariis quasi contraxisse videantur, non debent beneficio legis perfrui, quam contemnendam esse consueverunt, nisi in Domino nostro restitutionem in integrum adversus lapsum temporis ad inventarii confectionem concessi forsitan obtinuerint.

Quæ non est proprie *Bulla* edita a dicto *S. P. Clem. VIII.* sed sunt declarationes, & interpretationes tempore dicti *S. P. Clem. VIII.* factæ per *Sacr. Congreg. Emin. Cardin.* seu *Deputatos* super dubiis occurrentibus circa privileg. Rev. Fabr., & super *Bulla Pii V.* Quæ declarationes leguntur penes *Quarantam*, & *Novar. in summ. Bullar. verb. Fabr. S. Petri*, §. 10. *vers. tandem teneri.*

Nisi velimus dicere, quod dicta *Bulla*, seu decretum *Sacr. Congr.* licet statuat solum circa legata pia, tamen videtur ex identitate rationis habere locum; non solum quando Ecclesia est legataria, sed etiam quando est creditrix ex alia caussa.

Nec juvet hæredi, quod in aliquibus casibus cesset præsumptio subtractionis; quia ideo hæres non confecto inventario ultra vires patrimonii tenetur, quia lex præsumit subtraxisse, & occultasse res hæreditarias; unde si constet de contrario, cessat legis præsumptio, & consequenter cessare debet dictæ præsumptionis effectus, nempe ut tali casu excusetur hæres, & non teneatur ultra vires.

Nam *Bulla* non fundatur in dicta præsumptione, sed in aliis duabus rationibus assignatis in d. §. tandem tene-

teneri, nempe, primo, quia hæres adeundo censetur quasi contraxisse cum legatariis, & creditoribus. Secundo, quia contempsit legem in non conficiendo inventarium, quod facere poterat; ideo non debet beneficio legis contemptæ gaudere, uti contemptor.

Quæ duæ rationes cessant in Ecclesia, nam Ecclesia non potest contrahere, nisi constet, quod contractus cedat in utilitatem Ecclesiæ, & præcedat assensus Apostolicus, merito Ecclesia per restitutionem in integrum restituitur ad conficiendum inventarium, quod non fecerat, quæ restitutio denegatur non privilegiato.

Secunda ratio cessat in Ecclesia, quæ non contempsit ipsam legem in non conficiendo inventarium, quia per alios regitur, & anima, quæ non peccavit, non debet ipsa mori.

Unde nulla ratio correlativa potest cadere inter Ecclesiam, & laicum non privilegiatum, & consequenter non eodem modo post excusari laicus, prout excusatur Ecclesia tam in legatis piis, quam in aliis creditis.

40 Hæc tamen conclusio limitatur in casu decisionis relatæ per *Reg. de Marin. lib. 2. resol. 11.* ubi refert, quod cum D. Franciscus Tuso esset condemnatus ad solvenda omnia legata pia relicta per Corneliam Cosso suam matrem per Judicem Primarum Causarum Rev. Fabr., dicebat in gradu appellationis, non teneri hæredem conficere inventarium ex eo, quia patrimonium testatricis erat certum, consistens in dote duc. decemmille, ex *Fontanell. tom. 2. de pact. nuptial. claus. 4. gl. 5. nu. 47.* qui ita decisum refert in *Statu Cathal.*

Unde per Regentem Rovitum Judicem secundarum Caussarum dictæ Rev. Fabricæ fuit provisum: Bene fuisse, & esse appellatum, & proinde D. Franciscum esse absolvendum, salvis juribus Rev. Fabricæ agendi contra collegatarios, quibus fuerant integre soluta legata.

Quæ decisio substinetur ea ratione, quia ubi patrimonium est certum, & bona sunt jam annotata, quia est dos appretiata, vel bona sunt sub sequestro, vel in similibus, tunc non est necessaria restitutio in integrum ad inventarium faciendum, quod jam aliquo modo dicitur factum, licèt non ab hærede, sed ab alio, quod tamen juvat hæredi; & quoties cessat præsumptio fraudis, & occultationis, quia liquet jam alia bona in hæreditate non remansisse, hæres non tenetur ultra vires; nam ideo ultra vires tenetur non conficiens inventarium, quia lex præsumit hæredem occultare res hæreditarias ad *Text. in §. sancimus, Aut. de hærede, & falcid.* Secus ubi dicta præsumptio abest, ut in dote materna, decisum refert *de Marin. ubi supra*, & sic formabis regulam, quod inventarium confectum ab uno ex hæredibus juvat alteri, etiam si fuerit confectum a tenutario, & confectum ex officio per Curiam etiam eximit hæredem ab obligatione confectionis; *D. Cons. & Reg. Petr. rit. 286. nu. 30. Scop. ad Nicol. fol. 104. num. 30.*

Et licet *d. Bulla Clementis VIII.* indistincte loquatur, & nullam personam, nullumque casum excipiat, tamen ubi cessat ratio legis, debet quoque cessare ejus dispositio, & effectus.

Quia ratio dictæ legis fuit ad sedandas *DD.* altercationes, ne ratione correlationis laicus non privilegiatus gauderet eodem privilegio, quo gaudet Ecclesia, restitutionis in integrum, sed per dictam legem deciduntur alii casus particulares, in quibus tam privilegiatus, quam non privilegiatus excusantur a confectione inventarii, ut est in casu, quo bona sine inventario hæredis reperiuntur adnotata, & certa, quæ occultari minime poterunt per hæredem.

Et communis est opinio, quod in foro Poli omissio inventarii non nocet, quia in conscientia hæres non adstringitur, nisi quatenus vires hæreditariæ se extendunt, & non ultra, *Novar. tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 171.* & alii relati per *Novar. ad Franc. dec. 536.*

Et successive infertur, quod Ecclesia, quæ est cultrix justitiæ, & in exigendo solet forum conscientiæ sequi, non urgebit hæredem, ultra quod hæreditatis vires ferre ipsa noverit, etiam quod non confecerit inventarium, ita *Phanuc. in tract. de invent. p. 7. casu 13. num. 280. & 281.* relatus per *d. de Franch. d. decis. 536. num. 29. ex Gennens. in practicabil. qu. 253. sub cen. 9. & Novar. ubi supr. ad Franch. d. dec. 516. in fine*, concludunt, quod Ecclesia debet se informare, & si cognoverit testatorem non habuisse alia bona, non debet inquietare hæredem; ita enim suadet æquitas, qua Ecclesia semper utitur, omisso juris rigore, *c. dilecti de Judic. cum similib.*

41 Hæres non conficiens inventarium, non tenetur de proprio ad legata, ubi testator jusserit illa ex bonis suis solvi, sic etiam si legavit centum de pecunia in tali loco, ubi non reperitur tanta summa; *Surd. dec. 30. num. 2. Capyc. Latro dec. 44. num. 4.*

42 Personis vero privilegiatis, quibus de jure competit beneficium restitutionis in integrum, ut sunt mulieres, & minores, indistincte eis conceditur restitutio in integrum ad inventarium faciendum, quod prius non esset factum, tam in legatis piis, & cum Ecclesiasticis, quam in aliis legatis profanis, & cum quibuscumque creditoribus.

Quia dictæ personæ non possunt contrahere, nisi contractus sit eis utilis, & sic adeundo hæreditatem damnosam, tamquam læsi restituantur.

Item, quia ex aliorum consilio dependent, sicuti Ecclesia, & non peccant ipsi, sed eorum tutores, vel curatores, aut mundualdi, & administratores.

Et quod mulier restituitur adversus solemnitatem inventarii non confecti in specie tradit *de Franch. dec. 229. Capyc. Latro consult. 57. tom. 1. Nicol. in prax. num. 233. fol. 100. Rocc. tom. 2. respons. 97. ex num. 4. Phanuc. de invent. p. 2. qu. 138. n. 21.* & ita decisum in S. C. refert *Thor. in supplem. comp. in ver. restitutio in integrum, an erit, &c. Staib. resol. 95. num. 38.* ubi dicit, quod de hoc dubitari amplius non potest, dum bis fuerit per S. C. dict. artic. decisus, & quando bis fuit decisum, inducta censetur consuetudo ita judicandi, ex traditis per *Franch. dec. 91. n. 56.*

Non obstant contraria adducta per Dominum *Carolum Rota conclus. 20. in suo florilegio*, ubi conatur probare, quod mulier restitui non debet adversus inventarii defectum, nisi esset virgo, vel minor, & sic vult viduam excludi, posset tamen salvari ejus conclusio in casu, de quo ipse loquitur tantum, ut quando vidua hæres viri, vel non fecit, vel nulliter fecit inventarium.

Et cum non sufficerent bona pro suarum dotium recuperatione assistentiam petiit adversus tertios possessores, qui possunt opponere exceptionem inventarii invalidi, vel minime confecti, sed quod ipsi viduæ non sit concedenda restitutio in integrum, quia non agitur de damno vitando, sed de lucro captando, secus itaque si ipsa molestaretur a creditoribus viri, quia tunc ageretur de damno vitando, non esset deneganda restitutio in integrum juxta tradita hic per Nos.

De jure communi mulieribus, minoribus, & miserabilibus tantum conceditur restitutio, probata tamen læsione, *Maner. in tract. de minor. tit. 5. fol. 31. num. 33.* post *Gratian. discept. 158. num. 29. Giurb. dec. 18. Rudolf. in prax. p. 1. cap. 12. num. 455. Rot. p. 12. Recent. dec. 34.*

Et quod mulier non restituitur in his, quæ ad juris rigorem conservandum introducta sunt, *de Franch. dec. 229. num. 2.*

Unde

Unde adversus omittentes solemnitates inventarii non rite confecti restituitur mulier, quia in hoc non consideratur rigor juris, sed æquitas, *de Franch. loco citato, Capyc. latro consult. 57. num. 28.*

Sed adversus omissionem inventarii minime confecti, an restituitur mulier, sunt opiniones hinc inde contrariæ.

Nam diversi sunt termini de inventario non facto, & de inventario facto, sed sine solemnibus requisitis a jure.

Et sic adversus solemnitates omissas in inventario jam facto, restitui dicit *de Franch. & Latro*, ubi supra.

Secus, quando inventarium nullo modo fuerit factum, tunc non restitui dicit idem *de Franch. d. dec. 229. Rocc. respons. 87. lib. 1.* ex dicta ratione, quia in solemnitatibus omissis, non rigor, sed æquitas consideratur, secus in omissione totali inventarii, ubi rigor, & non æquitas venit consideranda.

At rejecta dicta opinione *de Franch. & Rocci*, contrarium substinet *Jo: Bernard. Muner. in tract. de mun. tit. 5. fol. 31. num. 31.* dicens in totali omissione inventarii adhuc æquitatem esse; maxime concurrente ignorantia, aut mulieris paupertate, post *Phanuc. de invent. p. 2. num. 21. Tomas. tract. 7. tit. 24. num. 1. ubi supra num. 17. Thor. in suppl. verbo restitutio in integrum*, an erit concedenda mulieri?

Et quod minor quoque restituitur ad faciendum inventarium.

43 Imo dicta restitutio concessa minori, prodest etiam majori colligitanti, tenet *Cancer. lib. 3. cap. 2. tit. 7. de invent. num. 119. Odd. restit. in integrum qu. 46. n. 21.*

Rejecto *Hodierna ad Surdum dec. 217. num. 4.* dicente non prodesse majori colligitanti.

Nam ratio assignatur, dum minor restituitur, jam fit solemne inventarium, & describuntur omnia bona, ideo intrat illa regula, ut factum ab uno hærede prodest omnibus, etiam si confectum fuerit a minore per remedium restitutionis in integrum, ut late *D. Cons. Petra rit. 286. num. 13.*

44 Et notabis discrimen, quando restitutio petitur, tunc in legatis piis petenda est a Summo Pontifice, quia *Bulla Clem. V II.* statuit, ut dicta facultas concedendi restitutionem adversus inventarium non factum, solummodo ad Summum Pontificem sit reservata circa legata pia.

Quando vero non agitur de legatis piis, tunc dicta restitutio peti potest, & conceditur a Judice causæ, quia restat in dispositione juris, & non comprehenditur sub dicta *Bulla*.

45 Et quando non agitur de restitutione in integrum, sed de casibus, in quibus ipso jure excusatur hæres a confectione inventarii, ut est casus decisus apud *Rev. de Marin. resol. 11. tom. 2.* ubi patrimonium defuncti consistebat in dote, & quantitate certa, & in similibus casibus, quibus non opus est, ut hæres restituatur ad faciendum inventarium; tunc sive agatur de piis legatis, sive de profanis, & aliis creditoribus non intrat dispositio *Bullæ Clem. VIII.* & consequenter non petitur a Sac. Cons. restitutio, sed ab ipso Judice causæ admittitur dicta excusatio, quæ ipso jure absque ope restitutionis ei competit.

46 Et mulier fraudans inventarium non tenetur pœna dupli, sed solum condemnatur ad restituendum, *Staib. res. 95. tom. 1. num. 43.*

Secus alii, ut diximus superius *num. 23.*

47 Hæres decocti non tenetur conficere inventarium, & ita decisum *Staib. resol 95. num. 18.*

48 Hæres non tenetur distincte scribere bona mobilia in inventario, sed sufficit illorum pretium describi, de quo ad summum statur juramento hæredis, & ratio est, quia inhumanum est, quod publicatione distinctorum mobilium vilitas paupertatis detegatur, vel invidiæ exponantur divitiæ, *Staiban. resol. 95. tom. 1. num. 27. per text. in l. 2. Cod. quando, & quibus quarta pars debetur lib. 10. circa finem, in vers. mobiles autem res, & Bart. in d. l. num. 10.*

Et validum fuit judicatum inventarium, in quo erat scriptum, *Due cassette piene di libri, parte scritti a mano, e parte in stampa, Fariu. dec. 199. in recoll.* citatus per *D. Car. de Rosa in Consil. si quis vel si qua, §. quod autem, vers. & in præmissis, num. 706. fol. 144.*

Et in Sacr. Cons. fuit judicatum validum inventarium, ubi erat scriptum, *Due baugli di biancherie*, ut tradit *Hodiern. controv. forens. cap. 5. De Rosa, ubi supr.*

Rectius tamen erit, si significentur bona, v3. *Dentro de' quali baugli sono, v3. le T. e T. robe*, cum specifica descriptione rerum, cum pondere, numero, & mensura, imo etiam cum pretio, *DD. ubi supr.*

Et pro re modici momenti in inventario scienter omisso hæres non patitur aliquam pœnam, neque ad duplum tenetur; *Staiban. resol. 68. num. 30.*

49 Et non solum minori, sed etiam majori conceditur restitutio in integrum ad conficiendum inventarium non confectum, vigore clausulæ generalis, *si qua mihi justa causa*. Quæ justa causa exemplificatur, ut si fuerit detectum magnum æs alienum, quod prius erat incognitum; ita decisum per *Rotam Romanam* refert *Gratian. discept. for. 797. num. 16. Staiban. resol. 68. num. 54. Phanucc. de invent. par. 1. num. 20. & part. 2. num. 22.*

Sed hæc restitutio, sicuti restitutio minoris peti debet citatis creditoribus, prout fit etiam, quando filius velit se abstinere ab hæreditate adita, juxta tradita per *D. Cons. Altimar. rub. 12. qu. 16. num. 23. De Maren. resol. 98. lib. 2. num. 7.* & nos *in cap. 6. hujus tit. num. 11.*

50 Inventarium factum ab uxore de bonis mariti relevat hæredem mariti ab ejus confectione, & est unus casus, in quo excusatur hæres non conficiens inventarium, & ita decisum refert *Staiban. resol. 168. nu. 31. fol. 529.*

Hæres excusatur, & relevatur a confectione inventarii, quando ante mortem ipse testator, vel ejus creditores fecerint inventarium, & ubicumque fuerit factum ab aliquo cohærede, vel tertia persona, vel a Judice, *D. Cons. & Reg. Petra rit. 286. num. 20.* fed latius *Staiban. resol. 168.* Quod secus, si fiat a Tutore, vel Curatore, quia tunc non relevat hæredem, *Staiban. d. resol. 168. num. 29.* & ratio diversitatis erit, quia inventarium Tutoris, vel Curatoris fit ad evitandam occultationem.

51 Inventario non indiget, qui hæres non est, *l. fin. §. similique modo, C. de jure liberandi, de Rosa ad Consuet. Neap. fol. 142. n. 199.*

52 Inventario opus non est, quando defunctus non reliquit bona, vel bona sunt pauca, ut plus expenderetur in conficiendo inventario, quam esset valor bonorum, *Fontanell. de pactis nupt. claus. 4. gl. 2. nu. 47. de Rosa ad Consuet. Neapol. fol. 145. num. 710.*

53 Inventarium fieri debet, ubi res hæreditariæ sitæ sunt, vel major pars illarum, *Foller. cons. 11. de Rosa ad Consuet. Neap. fol. 143. num. 704.*

Verum cautius fieret, si fiat separatum inventarium in omni loco separato, ubi bona extant, & si ab aliquo hoc opponatur, non potest fieri inventarium Neap. de bonis alibi non sistentibus, quia esset nullum, *de Rosa ibidem*.

Digitized by Google

C A P. III.

De remedio *legis fin. Cod. de edicto Divi Adrian. tollend.*

S U M M A R I U M.

HAEres, ut consequatur hæreditatem, quinque remedia habet, & quæ sint dicta quinque, num.1.

Tria remedia concernunt judicium petitorium, & sic ordinaria, duo alia sunt remedia possessoria, & extraordinaria, sive summaria, num.2.

Duo illa remedia possessoria, in quibus differunt, num.3. *& in quibus conveniunt*, num.4.

Hæres producens testamentum non abolitum, non cancellatum, nec aliquo visibili vitio vitiatum, statim immittitur in possessionem, num.5.

Remedium l.fin. C.de edict.Divi Adriani tollend. *est executivum*, dict.num.5.

Remedium d.l. fin. *habet locum, etiam in feudis, sed cum limitatione, & declaratione*, num.6.

Afflicti decisio 119. *declaratur*, num.7.

Remedium d.l.finalis, *prout omne aliud judicium summarium non impeditur per exceptiones in facto consistentes, quæ in promptu, & incontinenti probari non possunt*, num.8.

Remedium d.l fin. *fuit proditum, quia publice interest, ut quam citius testatoris voluntas exequatur*, num.9.

Reconventio non datur in dicto judicio, num.10.

Decem requisita sunt necessaria in remedio d. l. fin. *quæ singula explanantur*, num.12.

Hæredi testamentario tantum competit beneficium legis fin.C.de edicto Divi Adr.toll. *& non hæredi ab intestato, cui competit solummodo remedium petitionis hæreditatis, vel interdictum quorum bonorum, & assignatur ratio cum ampliationibus*, num.12.

Beneficium dictæ leg. fin. *competit etiam pro testamento nuncupativo, etiam de quo solum constat per testes, vel confessionem partis, rejecta illa antiqua praxi tradita per* Papiensem, num. 13. *quod ampliatur etiam si non in asse, sed in quota sit institutus, etiam in re certa, vel in solo usufructu alio cohærede non existente, vel existente, & repudiante*, num.14.

Hærede instituto in re certa denegatur hoc remedium, si cohæres adierit hæreditatem universalem, quia debet a manu hæredis accipere, sicut legatarius, num.15.

Institutus in codicillis non habet beneficium d. legis fin. de edict.Divi Adr.toll.num.16.

Testamentum, ut visibili vitio carere dicatur non solum ex ipso originali, vel ubi fide Notarii *apparet, sed etiam si authentica copia exhibeatur non abolita, nec cancellata*, num.17. *sed latius* num.24. *&* 47.

Vitium invisibile, ut quia testamentum opponeretur falsum, vel inofficiosum, aut nullum, & simile, non impedit immissionem in possessionem, n.18. *nisi de ipso vitio invisibili constaret ex ipso testamento, vel incontinenti probaretur vitium*, d. num.18.

Legatarius opponens vitium invisibile, si succumberet, perderet legatum, num.19.

Quis est Judex competens in faciendo præambulum, & in mittendo in possessionem, num.20.

Ecclesiasticus Judex quando est competens in mittendo in possessionem hæredem, num.21.

Hortatoria immittendi in possessionem, debet fieri cum facultate etiam contra resistentes, num.22.

Nullitatis exceptio opposita coram Judice requisito impedit executionem, donec rescribatur ad Judicem requirentem, qui de opposita nullitate cognoscat, num.23.

Præambulum hæreditatis qu. Angela Marotta in personam Rev. Sororis Silviæ Sanctoro hæredis fiduciariæ, fuit de mense Februarii 1698. in M. C. V. interpositum ex sola copia in charta bombacina nulla capta informatione de morte, sed apertura testamenti ipsa arguit mortem testatoris, num.24. *&* 39.

Beneficium legis fin. de edict. D. Adr. toll. *est remedium possessorium adipiscendæ possessionis. Et ideo missio fit in bonis, quæ tempore mortis a testatore possidebantur*, num.25. *etiam in bonis, a quibus usumfructum testator colligebat*, num.26.

Nuntio creditur se immisisse hæredem in bonis per defunctum possessis non constito, quæ bona a defuncto possidebantur, num.28.

Missio in possessionem facta scribi debet in actis, & ratio assignatur, num.28.

Clausula, legitimo contradictore non existente, *in decreto missionis in possessionem quid importet*, num.20. & num.40. in fine.

Possessor illegitimus, licet impedire non poterit hæredem immitti in possessionem, tamen semper citandus est, antequam fiat immissio, num.29. *& latius* num.32.

Practica Papiensis *super forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento, declaratur*, num.30.

Quis dicitur legitimus contradictor, num. 31. & num. 33. & 35. *quis debet citari*, num.32. & 40.

Contradictor legitimus non est ad impediendum summarium processum, qui possidet sine titulo, num.34.

Contradictor legitimus is est, qui possidet, & probat titulum a testatore, vel ab hærede, & qui habet solum titulum sine possessione, vel solam possessionem sine titulo, legitimus non est ad impediendum hæredem immitti in possessionem, num.35.

Non est permittendum illi impugnare factum, qui illud adversus alios defendere tenetur, num.36.

Qui possidebat vivente testatore, & nunc possidet, legitimus est contradictor ad impediendum hæredem immitti in possessionem, num.37.

Hæres, qui semel adeptus est possessionem, non amplius poterit beneficio legis fin.de edict. D.Adr.toll. *juvari, quia si cecidit a dicta possessione, tunc erit possessorium recuperandæ, & si reperitur in possessione, sed timet amoveri, erit possessorium retinendæ, sive manutenendæ*, num.38.

Mors quomodo probatur, num.39. & 47.

Apertura testamenti, ut valida sit, quæ requirantur, d. num.39.

Testamenti aperti ad instantiam Commissarii Rever. Fabricæ non potest Notarius dare copiam sine licentia Domini Præsidentis S.R.C. num.40.

Citatio nec particularis per nuncium, nec generalis per edictum est necessaria contra aliquem in judicio immissionis, quando bona testatoris a nemine possidentur, vel possidentur ab aliquo, sed ignoratur, num.32. & 41. *& possessor quando citandus est, & quando non*, ibidem.

Praxis hujus Judicii immissionis secundum Practicam Papiensem *traditur*, n.42. *& secundum* Menochium, num.43.

Formula quando præsentatur testamentum absque libello, num.44.

Formula decreti in dicto judicio, num.45.

Libellus hæredis scripti in testamento solemni, quando ignorantur contradictores, num.46.

Decretum super dicto libello, num.47.

Testamentum potest præsentari hodie per simplicem copiam in bombacina carta. Et licet sit nuncupativum scriptum per privatam personam, vel quod ex solis testibus constet, habet locum d.l.fin., num.48.

Libellus, quando adest contradictor, qui possidet, num.49.

Decretum super dicto libello, num.50.

Forma responsionis, quæ fit per contradictorem, n.51.

Formula articulorum in judicio immissionis, num. 52.

Formula præambuli testamenti caducati, cum inhibitione facta per Delegatum, num.53.

Quot

Quot remedia dantur hæredi ad vindicandam hæreditatem?

1 Quinque remedia reperiuntur pro hærede.

Primum est, interdictum quorum bonorum, de quo traditur in *tota tit. ff. & Codicis quorum bonorum*.

Secundum est condictio *ex l.* de qua habetur in *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.*

Tertium est, petitio hæreditatis, quæ est actio de qua loquitur *totus tit. ff. & C. de pet. hæred.*

Quartum est actio *fam. ercisc.* de quo habetur in *tit. ff. & Cod. fam. ercisc.*

Quintum est fideicommissariæ hæreditatis petitio, de qua loquitur *tit. ff. de fideicomm. hæred. pet.*

2 Quæ prima remedia differunt ab aliis tribus ultimis remediis.

Quia illa duo, scilicet, *interdictum quorum bonorum, & condictio ex l.* sunt remedia possessoria, in quibus summarie proceditur; Et in eis solum illud quæritur, an defunctus possederit, non autem an dominus, vel quasi fuerit.

Sed illa alia tria remedia posteriora concernunt judicium petitorium, & sic ordinarium judicium est, & in eis quæritur de proprietate, & dominio, si defunctus fuit dominus, vel quasi, vel jus aliquod in rebus habuerit.

Ideo de his tribus remediis dicemus in alio *tomo Prax. Judicii ordinarii*, & hic sermo erit de duobus primis remediis summariis.

3 Quæ duo remedia in pluribus conveniunt inter se, & in pluribus differunt.

Primo conveniunt, quia tam *interdictum quorum bonorum*, quam *condict. ex l., utrumque datur hæredi scripto*.

Secundo utrumque datur pro rebus corporalibus, *l. fin. ff quorum bonorum, & l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.*

Tertio conveniunt, quia utrumque remedium datur pro universa hæreditate, & non rebus singularibus, *l. 1. in fin. ff. quorum bonor.*

Quarto, utrumque remedium est perpetuum, *l. argent. & l. in honorariis, ff. de act. & obl. & instit. de perpet. & temp. act.*

Quinto, quia quoad effectum nulla potest constitui differentia inter hæredem scriptum in possessionem mittendum, & hæredem succedentem ab intestato similiter in possessionem mittendum. Quia uterque per Judicis officium nobile in possessionem mittitur, ille per remedium directum *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* & hic per remedium utile, quod locum habet non solum in suis, sed etiam in quolibet legitimo hærede ab intestato succedente, ut per *Roland. a Valle cons. 1. num. 61. & Paris. cons. 12. num. 67.* quos citat, & sequitur *Angel. de acquir. poss. q. 4. art. 1. num. 54.* ut late *De Marin. lib. 2. resol. 57. num. 4.*

4 Eadem duo remedia, nempe *interdictum quorum bon.; & cond. ex l.* differunt in multis.

Primo, quia interdictum datur tam ex testamento, quam ab intestato, ut *l. 1. ff. quor. bonor.*

Sed *condictio ex l.* solum datur ex testamento, & non ab intestato, ut *d. l. fin. & glos. in verbo in omnibus bonis*.

Secundo, quia interdictum quorum bonorum non competit, nisi altero possidente. Et ideo dicitur interdictum, quod sit in duo dictum, *§. quadam inst. de interd.*

Sed *condictio ex l.* conceditur tam altero possidente, quam nemine possidente, *Bart. in d. l. fin. num. 5.* ut diximus hic.

Tertio, quia in interdicto, quorum bonorum, petens missionem probare debet testibus, saltem summatim, se esse talem, qui succedere possit de jure prætorio.

Sed in *condict. ex l.* sufficit ostendere testamentum, in quo hæres scriptus sit, *Bart. in d. l. n. 15.*

Quarto differunt, quia in interdicto quorum bonorum conceditur etiam pro rebus, quæ erant in bonis defuncti, etiam si ab eo non possiderentur suæ mortis tempore, *Bart. in l. 1. in fin. C. quorum bon.* Sed in *benef. l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* requiritur, quod bona fuerint a testatore suæ mortis tempore possessa, ut ex verbis *d. legis*, & *DD.* ibi relati per *Staiban. tom. 2. cent. 2. resol. 199. num. 49.*

5 Hæres itaque ex testamento, qui producit testamentum non abolitum, nec cancellatum, nec aliquo visibili vitio vitiatum, & petit immitti in possessionem hæreditatis, statim immittitur, quia est remedium executivum, quod competit ex *constitutione l. fin. C. de edict. Divi Adriani tollend.* Quod remedium non competit aliis hæredibus ab intestato, ut superius diximus, *Marant. p. 4. desin. 7. n. 12.*

6 Hæc *lex fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* habet locum etiam in feudis, quando tamen instituitur hæres immediatus successor, qui claro, & aperto jure in feudo succederet; secus si institutus esset extraneus. Qui enim extraneum in feudo hæredem instituit, videtur alienare, & sicuti alienatio sine assensu Regis est nulla, ita pariter institutio extranei, *Staib. tom. 2. resol. 169. num. 16. D. Car. Rosa in consuet. si aliquis mortuus fol. 139. num. 48.*

Nam institutio extranei sine assensu non valet, etiam quod feudum sit hæreditarium.

Ideo tali casu immittendus est in possessionem proximus, & immediatus feudi successor, *Staiban. ubi supra*.

Ubi enim hæres scriptus est incapax successionis, tunc remedium *l. fin.* intentare non potest. Quia ei obstat exceptio incapacitatis, & exceptio, quod dolo petis, quod statim restituturus es, quæ habet locum in omnibus remediis adipiscendæ, ut perpulchre more suo explanat *D. Car. Ros. in dict. consuet. fol. 164. num. 91.*

Verum, & remedium *d. l. fin.* habet locum in petitorio in feudis in Regno nostro, quando feudatarius disponit ad beneficium masculi proximioris, exclusa fœmina immediata, vigore gratiæ concessæ in anno 1594. per *Philippum II.* insertæ in *Prag. 33. de feud.*

Sed *Staib. d. resol. 199. num. 20.* limitat hanc conclusionem, dummodo testator fecerit mentionem disposuisse vigore d. gratiæ.

At *D. Car. Rosa* tenet contrarium, nempe, quod valeat dispositio, etiam, quod non fiat mentio de dicta gratia, dummodo disponens non sit ignarus de illa, *d. Rosa in d. consuet., si aliquis moriens, fol. 169. num. 125.* ubi advertit, quod dicta gratia non se extendit ad filiam, quæ non potest excludi per testatorem sine assensu.

7 Et d. oculatissimus *D. Car. Rosa* declarat *decisionem Afflict. 129.* militare solum in feudis, ubi vivitur jure Longobardorum, prout est in Provincia Aprutinæ, non aliis partibus Regni, ubi d. jure non vivitur.

Et declarat *singul. Annæ 535.* ubi dubitabatur, si filius hæres institutus esset spurius, vel ne, & habebat præsumptionem juris pro se, quia a testatore fuit appellatus filius; merito fuit in possessionem immissus, reservatis juribus agnatorum in petitorio.

Quo casu non potuit ei obstare exceptio incapacitatis, semper enim, qui habet præsumptionem juris, obtinet in hoc judicio summariissimo, *Tap. dec. 2. n. 22. Staib. resol. 199. n. 102.*

8 Nam hoc judicium summarium non impeditur per exceptiones in facto consistentes, quæ in promptu, & incontinenti probari non possunt, vel quæ sunt

juris difficilis, *Staiban. resol.* 119. *num.* 104. *& in observ.* 34.

9 Remedium *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* concessum hæredi scripto in testamento, ut possit immitti in possessionem bonorum defuncti, fuit proditum, quia publice interest, ut quamprimum testatorum voluntates exequantur; ita *Curtius junior in ead. l. fin. n.* 64. *Menoch. de adipisc. possess. tom.* 4. *n.* 44. *Staib. resolut.* 188. *n.* 48. *tom.* 2. *fol.* 795.

10 Et hæres vigore Constitutionis *d. l. fin.* missionem hanc in possessionem consequi debet nulla interposita mora, sed statim, atque instrumentum testamenti exhibet, paratam exequutionem habet, ut contradictor citatus hæredem reconvenire non possit, & ob celeritatem, quam hoc judicium requirit, reconventio spernitur, *Menoch. ubi supra num.* 648. quæ celeritas probatur per *text. in l. ultim. de appellat. recipiend.*

Sed *Hodierna ad Surd. dec.* 26. *num.* 25. refert decisum Clericum petentem immissionem in casu, quo creditores instarent pro satisfactione super eisdem bonis non esse remittendum ad Judicem Ecclesiasticum, ut alias dixi *fol.* 179. *n.* 30.

Clericus vero immissus in possessionē virtute præambuli conveniendus erit coram Judice Ecclesiastico, etiam si de nullitate præambuli dicatur, *Sanfel. d. decis.* 220. *n.* 5. *lib.* 2. ex doctrina *Menoch. in remed.* 4. *de adipiscenda hæred. num.* 176. *Marta de jurisdictione par.* 4. *cent.* 2. *casu* 159. *n.* 15. *Vid. tit.* 5. *de Præamb. cap.* 2. *sub num.* 36.

Quod intellige, ubi Clericus fuerit immissus, sine clausula, *salvo jure cujuslibet*, proinde cautus Judex in decreto Præambuli, quando aliquis ex hæredibus est Clericus, apponere solet dictam clausulam, *salvo jure cujuslibet*, respectu Clerici, & ita fuit practicatum in M. C. V. in præambulo expedito ad instantiam U. J. D. Joseph Petraglia meritissimi Parochi Sanctæ Sophiæ hic Neapoli in Banca quon. Magnif. Juliani Morgioni, apud Scribam Criscuolo sub die 3. Junii 1697. ubi dictus dignifs. Parochus, & Magn. Angelus suus frater loci plagenarum superiorum fuerunt declarati filii legitimi, & naturales; ac hæredes universales, & particulares quond. Magn. Samoli Petraglia ab intestato cum onere dotandi Magnificam Rosam Petraglia eorum germanam, si non fuerit dotata; salvo jure cujuslibet respectu dicti Reverendi D. Josephi Petraglia, & cum beneficio legis, & inventarii.

Quod nota bene, & sume practicam, & formulam, & cautelam, ut Clericus subjaceat eidem Judici laico in casu, quo adversus Præambulum alii se opponerent. Nam per dictam clausulam salvo jure cujuslibet, vel citra præjudicium cujuslibet, vel alias similes clausulas, remanet res integra apud Judicem laicum, prout erat ante immissionem.

Et ita servatur etiam in aliis decretis, ubi Clericus actor victor extitit coram Judice laico, & rem ab ejus manibus abduxit cum clausula dicta, nam si abduxit liberam sine clausula prædicta, non potest Clericus conveniri in foro laicali, sed coram Ecclesiastico, etiam si præstiterit cautionem de solvendo judicatum.

Et versavice idem servatur, si laicus in foro Ecclesiastico immittitur in possessionem, absque clausula reservativa, ut supra *Carleval. lib.* 2. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 3. *ex n.* 916. *Bald. cons.* 10. *vol.* 5. *Reg. Latro decis.* 123. *n.* 7. *Sanfel. dec.* 12. *n.* 27. *Pereg. de fideicommiss. art.* 48. *num.* 62. *Palica de præem. Reg. Audient. tit.* 6. *cap.* 5. *n.* 44. *Petra rit.* 181. *n.* 14. *Grat. d. scep. for. cap.* 7. *n.* 97. *Rovit. dec.* 44. Quicquid contrarium dixerit *Prat. lib.* 3. *discept.* 42. *&* 43.

11 De requisitis in hoc judicio.

Sed ut facilius Praxis percipiatur, sciendum est, quod.

Decem Requisita concurrere debent, ut locus sit huic Remedio, sive beneficio *l. ultima Cod. de edict. Div. Adr. toll.*

Primo, ut sit hæres scriptus in testamento, ex verbis *d. l.* ibi: *scriptus*.

Secundo, quod testamentum cancellatum, vel in aliqua sui parte abolitum non sit, ibi: *Non cancellatum, neque abolitum, neque ex quacumque sua formæ parte vitiatum, &c.*

Tertio, quod testamentum Judici præsentetur, ex illis verbis, ibi; *Competenti Judici testamentum ostenderit*.

Quarto, quod Judex sit competens, ibi: *Competenti Judici*.

Quinto, quod bona, in quibus mitti petitur in possessionem, sint ex bonis possessis a testatore tempore mortis, ibi: *Mittatur quidem in possessionem earum rerum, quæ testatoris mortis tempore fuerunt*.

Sexto, ut missio in possessionem facta in actis scribatur, ibi: *Et eam testificatione publicarum personarum accipiat*.

Septimo, quod alius legitime non possideat; quia tunc missio in possessionem impediretur, ibi: *Non autem legitimo modo ab alio detineatur*.

Octavo, ut hæres, qui se in possessionem mitti postulat, non possideat; vel possederit; quia tunc non adipiscendæ, sed vel retinendæ, vel recuperandæ possessionis remedium concederetur.

Nono, ut constet de morte testatoris.

Decimo, requiritur libellus, & citatio.

Quæ supradicta decem requisita numerantur a *Menoch. in rem.* 4. *de adipisc. possess. n.* 56.

12 Declarationes circa d. decem requisita.

Primum itaque Requisitum, ut hæres sit scriptus in testamento.

Ex hoc Requisito formabis regulam, quod hæredi ab intestato non competit hoc remedium, ea ratione, quia succedens ex testamento paratam habet probationem, qua se hæredem demonstrat, & ex scriptura testamenti dicitur notorius hæres. Sed hæres ab intestato non habet notoriam probationem, cum testes sint examinandi, Partes audiendæ, & reliqua judicialiter tractanda, *Menoch. tom.* 4. *de adipisc. possess. n.* 64.

Amplia, ut etiam in filio succedenti patri ab intestato denegatur hoc remedium. Cum saltem examinandi sunt testes ad probandum se filium, quæ res altiorem postulat indaginem, ita *Menoch. ubi supra n.* 8. ubi plene respondet *Bald.* contrarium tenenti.

Amplia etiam postquam sunt examinati testes super successione intestati, neque hoc remedium concedi debet.

Et ratio assignatur, quia *d. lex* requirit duo copulative, nempe; scripturam, & testamentum. At hæres ab intestato licet habeat scripturam factam per testes super successione, deficit tamen ei testamentum; quia dictum privilegium testamento tributum est ex expressa testantis voluntate notoria, *Menoch. ubi sup. num.* 86.

Hæredi itaque ab intestato competit remedium petitionis hæreditatis, vel interdictum quorum bonorum, & sic remedium utile, ut in possessionem mittatur per nobile Judicis officium.

Hæredi ex testamento competit remedium hujus *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* quod est remedium directum similiter per nobile Judicis officium, & sic in effectu idem operantur ista duo remedia executiva.

13 Amplia, ut concedatur dictum remedium etiam pro testamento nuncupativo scripto per Notarium, & etiam de quo ex solis testibus constat, etiam si testamentum non sit publicatum; & etiam de quo

solum

solum constat ex confessione adversarii, *Menoch. d. remed.4. de adipisc.possess. a n.91.*

Et sic hodie non servatur id, quod dicit *Pract. Papiens. in form. libell. quo petitur hæreditas ex testamento, §. possidebat, num.2.* quod requiratur omnino, ut testamentum sit solemne; nam hoc erat antiquitus, ut advertit *d. Menoch. num.95.* ubi pluribus rationibus hoc explanat, & sic sufficit copia in bambacina authentica, quæ tunc dicitur sine vitio, quando ex fide Notarii patet, *Staib.resol.23.n.44.*

14 Amplia etiam, quando heres non sit institutus in asse, sed in quota hæreditatis, ex verbis *d.l.fin.* ibi: *Hæres scriptus ex asse, vel ex parte institutus.*

Amplia, ut hoc remedium *l. fin.* concedatur hæredi instituto in re certa, nullo tamen cohærede ei dato, vel si datus est, hæreditatem repudiavit.

Et ratio assignatur, quod in re particulari institutus integram hæreditatem consequitur, si alius non datus est cohæres, vel si datus est, repudiavit per jus accrescendi, *Menoch.d.remed.4. de adip. poss. a n.116. & 117.*

Ita etiam in hærede instituto in solo usufructu, nullo universali hærede dato. Nam huic tamquam hæredi in universum conceditur hoc remedium, *Menoch. ibid. num.128.*

Amplia etiam in substitutis directe, puta substitutis per vulgarem, pupillarem, exemplarem, & cæteras substitutiones, quibus competit beneficium *l.fin. C. de ed. Ill. Div. Adr. tollend. D. Altim. ad Rovit. cons.44. lib.3. num.24.ex Menoch. de adipisc. remed. 4. n.206.* quicquid *Merend. contr.45. lib.24. n.30. de substitut. pupillar. exemplar.*

15 Et è contrario hæredi instituto in re certa, cum datus est ei cohæres universalis, qui hæreditatem adivit, denegatur hoc remedium.

Et sic quoque legatarius debet a manu hæredis accipere rem legatam, & sic ab illorum persona non pendet executio voluntatis testatoris, sed a persona universalis hæredis, *Menoch.ubi supra n.138.*

16 Et sic quoque institutus in codicillis non habet beneficium *d. l. fin.* quia talis dicitur succedere ab intestato; Et præfata lex præcipue dat privilegium prædictum hæredi universali ostendenti testamentum non rasum, &c. non vitiatum, &c. *Practica Papiens. in form. libell. quo petitur hæreditas ex testamento fol. 449.num.1.*

Neque si sit Præambulum vigore pacti inter vivos adjecti, *Dom. Altimar. ad Rovit. consil. 44. lib. 3. num.21.*

Neque ad favorem cessionarii, vel fideicommissarii; nam Fideicommissario competit petitio hæreditatis; & sic præcedente termino fit decretum, hæreditatem spectare & spectavisse, *Dom.Altim.ubi supra num.37. ex Merend. lib.24.contr.33.*

Vocatus per Fideicommissum, an & quando possit uti beneficio *dictæ l. fin. C.de edict. Divi Adr. tollend. vide Staib. resol.39.nu.4.De Franch. & Luca dec.204. num.8.*

17 Secundum Requisitum, quod testamentum non sit vitiatum.

Hoc intelligendum erit de vitio visibili, exempli gratia, *Rasura, Cancellatio*; ut ex verbis *d. l. fin.* concludit *Menoch.rem.4.de adip.poss.n.699.*

Et tunc dicitur vitio carere originale, quando ex ipso originali, vel ex fide Notarii apparet, *Staiban. resol.23. n.44.*

Ampliatur, ut procedat etiam, quando authenticum testamenti non esset abolitum, nec cancellatum; si modo in Protocollo non reperiatur abolitio, vel alia cancellatio, *Menoch. ubi sup.* qui plures casus distinguit, quando, & ubi suspectio falsitatis cessat, vel non, ob rasuras, & alia visibilia.

18 Si vero opponeretur vitium invisibile, puta, quia falsum, vel inofficiosum, aut nullum, aut quia testator præteriit filios, aut ob similes defectus, tunc exceptio vitii invisibilis non impedit missionem in possessionem, quia præsumitur rite confectum, & habet testamentum ex vi *d. l. fin.* paratam executionem, quæ non impediri potest per exceptionem vitii invisibilis, in quo requiritur plena probatio, *Menoch.in 4.rem.de adipisc. poss. n.726. Pract. Papiens. in libell. quo petitur hæred. ex testam.fol.449. n.1.*

Limitatur hæc conclusio, cum de ipso vitio invisibili ex ipsomet testamento constaret, ut si testator mentionem fecit de filio in aliqua parte testamenti, & deinde illum non instituit, nec exhæredavit, & sic dicitur præteritus, tunc exceptio dicti vitii invisibilis dicitur ex ventre ejusdem testamenti constare incontinenti, & propterea impedit missionem in possessionem; ut late *Menoch.d.remed.4. de adip.possess.n.729.*

Limitatur etiam in casu, quo opponens vitium invisibile probaret incontinenti, quia probatio incontinenti nunquam rejicitur, *Menoch. ubi supr. & Pract. Papiens. loco citato.*

19 Debet tamen advertere opponens vitium invisibile, quod si succumberet, perderet legatum, ut *l.Pap.§.meminisse, ff.de inoff. testam. & l. Polla & l.alia C. de his, qui ut indignis; Pract.Papiens.ubi sup.fol.449.n.1.*

20 De Judice competente faciendi præambulum, & mittendi in possessionem.

Tertium, & quartum Requisitum, ut testamentum præsentetur Judici, & quod Judex sit competens.

Hic nota, quod Judex territorii, ubi bona defuncti sita sunt, non est competens in faciendo præambulum, & declarando, quem esse hæredem,

Nec est competens in pronunciando hæredem esse immittendum in possessione tradenda præviis literis remissoriis illius Judicis, qui præest jurisdictioni originis, vel domicilii defuncti, & sine dictis literis remissoriis Judex territorii facere minime potest d. bonorum missionem, alias præambulum, & missio in possessionem, tanquam a Judice incompetente facta, nullitatis vitio corruunt, ut concludit *Staib. tom.2. cent.2. resol.118. n.90. fol.108.* ex doctrina *Menoch. in 4.remed. de adip. possess.n.403.glos.in d.l.fin. verbo competenti, C. de edict. Divi Adr. toll. ex text. in l. cum unus, §.pen. ff.de bon. auth. Jud.possid. & l. a Divo Pio, ff.de re judic.*

Quæ regula limitatur, ut tunc Judex territorii sit competens in mittendo in possessionem absque literis remissorialibus, quando major pars bonorum eo in loco esset, vel quando legitimus contradictor sub suo territorio, & jurisdictione esset, ut late *Menoch. ubi supra.*

Cæterum is est Judex competens in faciendo præambulo, sive in declarando, quem esse hæredem, & in pronunciando, quem esse in possessionem bonorum immittendo, qui est Judex originis, vel domicilii ipsius petentis, vel contradictoris. Qua declaratione facta idem Judex concedit literas ad Judicem, in cujus territorio bona sita sunt, *Staib. & Menoch. ubi supra per Text. in l.1. C.ubi de hæred.agi oportet,* juncta *l.2. C.de interdict. Cujacius lib.5.observ.cap.19.*

21 Infertur hinc, quod si locus pius scriptus fuit hæres, tunc Judex Ecclesiasticus est competens, & potest hanc missionem in possessionem facere, quia est Judex petentis se mitti in possessionem, ut concludit idem *Menoch.ubi sup.n.405. Angel.cons.137.*

Quamquam Judex Ecclesiasticus non possit facere præambula, ut diximus in *1. cap. de Præamb. in gener.* tamen potest mittere in possessionem vigore *d. leg. fin.*

Sed quicquid dicti *Auctores* dicant mihi non placet, quod Judex petentis se mitti in possessionem sit competens, ex regula, quod actor sequitur forum Rei.

Ideo

Ideo Judex is competens censendus est, sub cujus jurisdictione est legitimus contradictor, quia non cogitur quis extra forum proprium litem tractare, ut idem *Menoch.* demum concludit *n.484.*

Unde si unus ex contradictoribus sit Clericus possidens bona, & alter laicus, si res est divisa, quilibet convenitur coram suo Judice, & si est indivisa, magis dignus trahit ad se minus dignum, *Menoch. ibid. num.475.*

Et ubi non esset contradictor, is est Judex competens, in cujus jurisdictione est hæreditas, ita ex *l.2.ff.quemadmodum testam. aperiant.* & ex verbis *d.l. fin.C.de edict.Divi Adr.toll.*

Nam ubi jacet hæreditas, ibi fieri debet præambulum, *Pract.Papiens.forma libell. quo petitur hæreditas ex testamento fol.451.n.4.* & ratio est, quia hæreditas, dum jacet, repræsentat forum defuncti.

22 Hic advertant Advocati, ut sint cauti, cum impetrant has literas hortatorias, ut curent inseri clausulam, qua executori conceditur facultas mittendi in possessionem etiam contra resistentes armis, & vi, alioqui non posset is executor ita exequi; ita *Menoch. in d. remed.4. de acquir. possess. n.413. ex Innoc. in cap. olim il 2. de priv. in cap. significasti de Offic. Deleg. Ang.Imol.in l. a Div.Pio, ff.de re jud.in princ.*

23 Adnotandum est etiam, quod si coram Judice requisito, sive executore, qui mittere debet hæredem in possessionem, opponitur nullitatis exceptio, debet hic executor ab ipsa executione supersedere, & Judici qui executionem delegavit, rescribere, ut is deposita nullitate cognoscat, *Menoch. in d. remed.4.de adipisc. possess. n.412.* sed latius in *lib.2. de arbitr.Judic. q.38. num.21. Rom. cons.51. Bart. in l. a Divo Pio, ff. de re judic. in princip.*

Et testamentum exhiberi debet in actis, nec sufficit exhibitio facta soli Judici, quia privata scientia Judicis non sufficeret, & posset dubitari in futurum, quo jure missio hæc facta fuerit, *Menoch. in 4. remed. de acquir.poss.n.657.*

24 Et sufficit exhiberi exemplum, sive copia testamenti authentica manu ejusdem Notarii, qui testamentum fecit, vel manu Notarii conservatoris illius Protocolli, quia lex multum de Notarii fide confidit. Et non est credendum Notarium sumpsisse authenticam ab originali suppresso ipsius originalis vitio; rejecta opinione aliorum tenentium, quod non sufficiat exhibere exemplum ex verbis *d. l. fin.* quæ mandat exhiberi instrumentum testamenti non vitiatum, sed copia non est instrumentum, in quo vitium apparere posset, quia his respondet *Menoch. de remed.4.de acqu.possess.n.651.*

Verum poterit contradictor diligenter observare originale in protocollo, & si in eo inspiciat vitium poterit opponere, ut exhibeatur Protocollum in continenti, *Menoch. ubi supr.*

Et M. C. V. sic observat, ut in hoc currenti mense Februarii 1698. vidi practicatum in testamento quon. Mag. Angelæ Marottæ, manu Notarii Nicolai de Philippo de Neap. in quo instituit hæredem fiduciariam Rev. Sororem Silviam Sanctoro Abbatissam Ven. Conservatorii Sanctæ Mariæ de Constantinopoli hujus Civitatis Neapoli, & producta copia authentica in carta bambacina, contradicente Magn. Angela Pavese, fuit in contradictorio judicio interpositum decretum præambuli ad beneficium dictæ Rev. Abbatissæ, U. J. D. Francisco Riccio Pepoli meo filio patrocinante pro dicta Rev. Abbatissa mea amita in banca Magn. Albani penes Scribam Anellum Persicum. Et sic fuit interpositum dictum præambuli decretum ex sola copia in bambacina dicti testamenti aperti, per multos dies post testatricis mortem, nulla capta informatione de morte testatricis; dum in extensa Notarius fecit mentionem de apertura dicti testamenti facta post obitum ejus, quæ apertura eo ipso arguit mortem.

25 Quintum Requisitum, ut facienda sit missio in bonis, quæ a testatore tempore mortis suæ possidebantur; ideo ut locus sit remedio *d. l. fin.* necessario requiritur, quod testator tempore suæ mortis possideat, & sic in hoc judicio non quæritur proprietas, sive dominium, sed solum possessio tempore mortis. Verba *d. l.* sunt clara, & communiter tenent Doctores relati per *Staib.tom.2.cent.2.resol.297.n.49.*

Et sic est remedium possessorium adipiscendæ possessionis. *de Rosa in sua aurea Glossographia ad Consuet. Neap. in Consuet. si aliquis moriens, fol.164. n.87.*

Hinc fit, quod licet testator dominus non sit, attamen sufficit, quod possederit tempore mortis, quod a fortiori probat *d. text. in l. fin.* dum vult concedi dictum remedium pro his, quæ solum detinebantur, ut sunt res depositæ, vel commodatæ; ita sentit *gloss. in verbo fuerit*, quam *glossam* secuti sunt DD. omnes relati a *Menoch. in d. remed. 4. adipisc. possess.* rejecto *Bald. n.370.*

26 Imo conceditur dictum Remedium *l. fin.* etiam pro detentione bonorum, a quibus usumfructum testator colligebat. Quia licet sit finitus ususfructus, qui post mortem consolidatur cum proprietate, tamen possessio continuat in hæredem; intellige in locis, ubi ex dispositione Statuti dicitur continuata possessio defuncti in hæredem, ut late *Menoch. ubi supra num.356.*

Sed quomodo probari possit esse bona defuncti testatoris illa bona, in quorum possessionem missus est hæres, *Menoch.in d.4.remed.de adip.possess.n.921.* relatis hinc inde opinionibus concludit,

27 Quod aut constat defunctum possedisse tempore mortis, aut alium possedisse, & tunc cum simus in probatis, nihil de hoc est quærendum.

Aut in dubio versamur, ut quia non constat Judici, quæ bona ab ipso defuncto possiderentur, & licentiam dat Judex nuncio, ut hæredem mittat in possessionem bonorum dicti defuncti, nuncius accedit ad loca, ubi sita bona sunt, & mittit in possessionem, refertque se misisse, tunc nuncio creditur.

Et ratio arguitur, quia lex de illius fide, & diligentia confidit; Et ob id credit se informasse de bonis a defuncto possessis, ita ex doctrina *Castrens.* & *Salyc.* concludit *Menoch.ubi sup.n.925.*

Verum contra hanc relationem admittitur probatio in contrarium, *Menoch. ubi supra*, ex *Bartol. cons.209.num.4.*

Et Contradictor, qui hoc tempore venit, vel non possedit, vel si possedit, non citatus fuit, si non probaverit aliquod jus, quo mereatur illa missio revocari, tunc non revocatur, sed jus suum proponere is debet in judicio ordinario, *Menoch. de acquirend. possess.remedio 4.num.629.ex Corneo, & Bartola ibi,* sed hoc intellige, *ut n.22.*

28 Sextum Requisitum, ut scribatur in actis missio in possessionem facta.

Hic nota, quod ne oriatur dubitatio de ipsa missione facta, dicit *tex.* quod ipsa missio scribatur in actis, nempe, ut fiat relatio, sive testificatio per Nuncium, vel executorem, quod hæredem immisit in possessionem bonorum defuncti, quæ designari debent per confinia, nam acta ad sui essentiam scripturam requirunt, & quod dicitur acta posse probari testibus, intelligitur, cum illa fuerint deperdita; ideo cauti heredes publicum instrumentum per manus Notarii conficiunt super immissione in possessionem, *Menoch.ubi sup.n.914.*

29 Septimum Requisitum, ut alius legitime non possideat.

Hine

Hinc orta eſt illa praxis ponendi clauſulam in decreto miſſionis in poſſeſſionem, v3. *Legitimo contradictore non exiſtente.*

Nam ubi legitimus exiſtit contradictor, ſuſpenditur miſſio in poſſeſſionem, ubi vero contradictor non eſſet legitimus, quia non legitime poſſideret, tunc non impeditur miſſio in poſſeſſionem, verum poſſeſſor ſemper citandus eſt, antequam immiſſio fiat, & contra illegitimos poſſeſſores, Conſtitutio *d. l. fin.* loquitur, ibi: *Non autem legitimo modo ab alio detinentur.*

30 Hic advertit *Pract. Papienſ. in libell. quo petitur hæreditas ex teſtamento*, in verbo *injuſte occupavit*. Quod ſi hæreditas eſſet vacans, & a nemine occupata, tunc non eſſet utile hoc Remedium intentare, ſed deberet hæres ſcriptus ſua propria auctoritate, ipſam hæreditatem ingredi, & apprehendere, ut not. *Innoc. in c. cum in officioſis extra de teſtam.*

Sed hoc Remedium eſt utile intentare, quando bona reperiuntur occupata non legitimo modo ab alio, ita concludit *d. Pract. Papienſ. ubi ſupr.*

Sed ego dico, quod etiam, quod bona ſint vacantia, utile eſt hoc remedium, ne in futurum oriatur dubitatio ſuper poſſeſſione, & ne alius habens titulum a defuncto, ſimiliter occupet eadem bona prætextu, quod non adhuc appareant occupata, juxta tradita per *Menoch. in d. remed. 4. de adip. poſſ. nu. 589. & ſeq.*

31 Hinc, ut poſſit hæc praxis plene habere. Quærendum eſt, quis dicatur legitimus contradictor, qui impedire poſſit hanc paratam executionem hujus *l. fin.* contra hæredem petentem ſe immitti in poſſeſſionem.

De qua re videndus eſt *Menoch. in d. remed. 4. de adip. poſſeſſ. a num. 554.* ubi plene, & plures caſus diſtinguit.

Sed, ut hic Tyronibus aperiamus praxim brevi, & clariori, qua poſſumus methodo, aliqua magis neceſſaria explanabimus.

32 Et primo formamus regulam, quod ubi res ab alio reperitur occupata, ſive legitime, ſive non, ſemper eſt talis poſſeſſor citandus.

Quia non licet Judici mittere aliquem in poſſeſſionem rei ab altero poſſeſſæ, ipſo poſſeſſore non citato, *l. meminerint, C. unde vi*, *Menoch. ubi ſupra num. 627.*

Cum nec prædo ſine admonitione, ſua poſſeſſione ſpoliandus ſit, *c. licet Epiſcop. de præbendis.*

Et miſſio in poſſeſſionem revocatur, cum contradictor allegat ſe poſſidere, & citatum non fuiſſe, *Menoch. ubi ſupra*, etiam ſi ſit prædo, reſtituendus, & manutenendus eſt, *l. colonus, & l. cum fundus de vi, & vi arm. c. in literis de reſtit. ſpoliat.*

Quod tamen fallit, quando ex eiſdem actis apparet eſſe prædonem, quia tunc ei denegatur manutentio, & reſtitutio poſſeſſionis, *Staiban. obſer. 211. num. 28.*

Et idem *Menoch. d. remed. 4. de adipiſcend. poſſ. num. 629.*, quia ſi contradictor non probavit jus aliquod, quo mereatur illa miſſio revocari, debet in judicio ordinario jus ſuum proponere, non amoto hærede in poſſeſſione.

Et ſic limitatur dicta regula, quando notorie conſtat poſſeſſorem nullum jus habere, nam tunc citatio neceſſaria non eſt illius, cui nulla defenſio competit, ut late *Menoch. loco citato nu. 450. & de Marin.* in omnibus actis concludit *reſol. 45. lib. 1. num. 7.* & ſine citatione, tunc valet proceſſus miſſionis in poſſeſſionem.

Verum ex dicto proceſſu non læditur ille tertius Poſſeſſor, neque ei præjudicat dicta miſſio, ſi eſt in probatis, quod habet jus aliquod, quo mereatur illa miſſio revocari, alias tunc non revocatur, ſed in judicio ordinario auditur, *Menoch. num. 456. & 629. remed. 4. de acquirend.*

Limita ſupradictam regulam, ubi adeſt poſſeſſor, ſed ignoratur, nam tunc neceſſaria non eſt citatio, quia paria ſunt non eſſe, vel eſſe, & non apparere, *l. in lege, ff. de contrah. empt.*

Et licet ſine citatione tunc validus ſit proceſſus, tamen poſſeſſori non tollit jus, quin poſſit de ſuo jure audiri, *Menoch. in d. remed. 4. de adipiſc. poſſeſſ. nu. 464. & num. 469.* concludit in hoc judicio neceſſariam non eſſe citationem generalem, nam qui non ſunt in poſſeſſione, legitimi contradictores non ſunt ad impediendum hoc judicium, & ſic cum bona teſtatoris a nemine poſſideantur, neceſſaria non eſt citatio alicujus.

Et ſic *d. text. l. fin.* habet locum, quando penitus ignoratur legitimus contradictor, alias non debet immitti in poſſeſſionem, niſi prævia citatione contradictoris, *Gallup. p. 2. cap. 2. num. 32. Staib. reſol. 131. tom. 2. num. 97.* & tunc neceſſaria eſt cauſſæ cognitio, & cauſſa cognita immittitur in poſſeſſionem, ſi oppoſitiones contradictoris non ſunt legitimæ, *Staib. ubi ſupr. Surd. de alim. tit. 3. qu. 9. num. 11. Ant. Barra cent. 1. obſerv. 69. num. 2.* poſt *Menoch. remed. 4. de adipiſc. poſſeſſ. nu. 468.*

Et hoc eſt verum etiam, quando in mandato de immittendo in poſſeſſionem non eſſet appoſita clauſula illa, *legitimo contradictore non exiſtente*, nam illam conſueverunt cauti Judices apponere cautelam, non ſolum ad evitandas litigantium aſtutias, ſed etiam ne fiat error, ſive dolus in capienda poſſeſſione occupata per alium, dum ſuperflua reputatur dicta clauſula, ex quo in omni mandato cenſetur appoſita conditio, poſſeſſore non exiſtente, juxta tradita per *Petram ad Grammat. dec. 65. num. 12. ex Natta conſ. 538. num. 13.* relatus a *Regente Petra rit. 295. nu. 20.* ubi dicit pro majori claritate ſe ſolitum eſſe apponere in mandatis, *poſſeſſione exiſtente vacua, & non aliter.*

Sed declaratur, ſive limitatur dicta regula, ut nota in antecedenti numero 32.

33 Secunda regula erit; ut citetur, ſive poſſideat, ſive non, ſive ſit legitimus contradictor, ſive non, ac per citationem approbata cenſetur perſona citati, & poſtquam eſt citatus, is legitimus contradictor dicitur, *Menoch. in d. remed. 4. de adipiſc. poſſeſſ. num. 567. & 612.*

Quod intellige de citatione particulari, non de citatione facta, ſi ſua putaverit intereſſe, nam tunc non dicitur hic contradictor habilitatus per citationem ſic generalem; adeo quod audiendus tunc non eſt, niſi de ſuo intereſſe conſtet, hoc eſt, jus aliquod in cauſa habere, & ſufficit quælibet apparens, & ſummaria probatio, & ita ſuam perſonam legitimare dicitur, ut poſſit in judicio admitti, & audiri, *Menoch. ubi ſup. num. 615. & 625.*

Et ſic contradictor legitimus eſt, quia citatus fuit, etiam ſi non poſſideat, vel contradicat, *Menoch. ubi ſupr. num. 555.*

Limitantur ſupradictæ duæ regulæ, quod quamquam expelli non poſſit ſine citatione is, qui poſſidet, & per citationem habilitatur citatus ad contradicendum; tamen ſola poſſeſſio ex titulo non juſtificata, vitioſa eſſe poſſet, & ob id non facit ejuſmodi vitioſum poſſeſſorem legitimum contradictorem, ut hæredem poſſit impedire, dum per *Conſt. d. l. fin.* habet paratam executionem apprehendendi poſſeſſionem bonorum defuncti. Et dubia hæc poſſeſſionis allegatio hunc contradictorem non adjuvat, *c. in præſentia de probat. l. neque natales, C. eod.*, *Menoch. ubi ſupra num. 582.*

Ideo

Ideo non impedita possessione ad beneficium hæredis auditur talis contradictor in judicio ordinario.

34 Et sic contradictor legitimus non est ad impediendum summarium processum, qui possidet sine titulo, *Menoch. ubi sup. n.* 561.

35 Tertia regula est, quod is dicitur legitimus contradictor, qui possidet, & probat titulum a testatore inter vivos habitum, vel etiam ab ejus hærede.

Et ratio est; quia quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, *l. vindicantem ff. de evict. Menoch. ubi supra num.* 610.

Et qui probationes offert incontinenti se habuisse titulum, & possessionem ab alio, quam a testatore, & statim probat de jure domini sui, vel sui antecessoris, dicitur quoque legitimus contradictor, *Menoch. ubi supra nu.* 574. *&* 576.

Quia sola possessio, vel solus titulus non præstat justam causam contradicendi in hoc remedio.

Nisi dicta possessio, vel dictus titulus habeatur a testatore, vel ab ipso hærede, quia tunc non potest impugnare proprium factum hæres, nec factum defuncti, *Menoch. num.* 583. *&* 588.

Non est enim permittendum illi impugnare factum, qui illud adversus alios defendere tenetur, *l. frater a fratre, ff. de condit. indeb.*

36 Etenim quia hæredi petenti immissionem obstat regula, *dolo facis petere, quod restituturus, & l. dol., ff. de doli except. l. dol., ff. de reg. jur.* ut notat in *l. 2. C. de edict. Div. Adr. tol.* late *Staib. res. 211. cent. 2. tom. 2. num.* 87.

37 Imo qui possidebat vivente testatore, & nunc possidet, legitimus est contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem, & ad obtinendam sententiam pro se; nam hoc casu deficiunt ea, quæ sunt de intentione hæredis, nempe, quod testator ea bona non possidebat tempore mortis, sed possidebat ipse contradictor, ut late *Menoch. ubi supra a num.* 569.

38 Octavum Requisitum, ut non possideat hæres, nec possederit.

Nam qui semel adeptus fuit possessionem, a qua postea cecidit, non poterit beneficio hujus *leg. fin.* juvari; quia tunc erit possessorium recuperandæ.

Et si hæres scriptus in testamento reperitur in possessione hæreditatis, timens futuram litem, neque poterit hoc remedium *l. fin.* intentare. Nam tunc ei competit possessorium retinendæ possessionis, seu manutenendæ, *Pract. Papiens. in libell. quo petitur her. ex testam. §. ac etiam realiter num.* 1.

39 Nonum Requisitum; ut constet de morte Testatoris.

Licet aliqui opinati sint mortem testatoris non esse probandam, dum eo ipso, quod exhibetur testamentum, ista productio arguit testatorem mortuum. Et aliam rationem adducunt, quia missio hæc in possessionem sit levis detrimenti, *DD.* Relati per *Menoch. in 4. remed. de adip. possess. n.* 662.

Contraria tamen opinio est verior ex regula, quod alleganti mortem incumbit illam probare, *l. si quidem, C. solut. matrim. Menoch. ubi supra num.* 667. *& Practic. Papiens. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento, in verbo possideat, n.* 2.

Mors probatur per vocem, & famam, cum diu, aut in motis regionibus is mortuus dicitur, ut *Bart.* docuit in *d. l. si quidem, num. 3. vers. sin autem.* post *gl. ibi, C. soluto matrim. Ludovic. dec. 30. num.* 30. & alii citati per *Menoch. ubi sup. n.* 672.

Et ideo quando fiunt præambula, si non adsunt testes de visu, qui saltem duo esse deberent de visu ad probandum, testatorem esse mortuum, & sepultum; Tunc requiruntur septem testes de fama publica, & duo sufficiunt ad probandum hæredem esse proximiorem in gradu superstitem defuncto, ut diximus in *Cap. 1. de Praamb. in genere.*

Verum quando testamentum solemne, & clausum fuit apertum, vel supra cadaver, ut fieri solet, vel post; tunc eo ipso, quod producitur copia testamenti cum fide Notarii de apertura facta post obitum testatoris, non requiritur alia probatio mortis, quia apertura arguit testatorem mortuum; & sic passim practicatum in M.C.V. & omnibus Curiis Regni, & in dies videmus præambula expediri sine alia testium depositione super morte, quando producitur copia testamenti clausi, & per mortem sequutam aperti, de quo solo Notario creditur; & ita practicatum vidi hoc mense Februarii 1698. in M. C. V. in præambulo quondam Angelæ Marottæ, ut dixi superius *num.* 24.

Formula autem copiæ extractæ in carta bambacina testamenti solemnis fieri solet per Notarium, hoc modo, v3.

Extracta est præsens copia cartarum viginti duarum inclusa præsente aliena manu scripta, cum & in calce cujuslibet subscriptum meum cognomen, ab originali testamento in scriptis clauso, condito, & sigillato per Mag. T. de T. loco, die T. mensis T. 1697. & deinde ob ejus secutum obitum aperto, & publicato die T. mensis T. ejusdem anni T. cum quibus clausura, & apertura pro Notario publico rogatus interfui ego Notarius T. de T. de T. Civitate, cum quo facta collatione concordat, meliori semper salva, & in fidem præsentem feci, & signavi rogatus. Neapoli die 22. mensis T. 1668.

Locus sigilli.

Hic opportune videtur tradenda esse practica aperiendi testamenta, nam testamentum clausum, ut valide aperiatur, infrascriptæ solemnitates requiruntur.

Primo; ut pro apertura instet persona, quæ in ea re interesse habeat, de quo interesse constare non debet, sed sufficit, quod petat, ut sciat, an in testamento sit aliquod sibi relictum, *glos. in l. 2. quemadmodum testamentum aperiatur, in verbo publicum,* & ita decisum refert *de Marin. lib. 2. resol. 227. num.* 8.

Secundo, quod capiatur informatio de morte, si cadaver est sepultum; nam si non est sepultum, fit apertura super cadavere, & de hoc facit expressam mentionem Notarius, & sic constat de morte ex eodem actu publico, & informatio de morte non est necessaria, quando ipsi Notario constat, nam ipsi Notario creditur.

Tertio, ut interveniat Judicis auctoritas, ac testium omnium, aut majoris partis præsentia, vel illis absentibus (quod constare debet) probatorum virorum in locum absentium, qui sigilla, & subscriptiones cognoscant, ut est *text. in l. cum ab initio cum seq. ff. quemadmodum testam. aper. & in l. 1. & 2. C. eod.*

Et apertum absque his solemnitatibus, nullum fuit declaratum per Sacr. Cons. teste *de Franch. decis.* 429. Non obstante, quod testator Notario facultatem dedisset aperiendi testamentum, absque ulla juris solemnitate, quia non poterat facere, quin leges locum haberent in testamento.

Contrarium decisum refert *de Marin. d. lib. 2. resol.* 228. & carpit *de Franch.* dicendo, quod *in d. dec. de Franch.* non fuit oppositum id, quod ipse considerat pro contraria sententia, & concludit posse aperiri testamentum absque alia recognitione testium, nec solemnitate, tam ab eodem Notario, qui

Digitized by Google

qui testamenti clausuram stipulatus est, quam ab alio Notario, & ibi multos allegat, & late discurrit, idem firmat *Thor. in verbo apertura stylus, & verbo publicatio testamenti p.3.*

Sed *de Luca ad Franch. in d. dec.* defendit *decisionem Præs. de Franch.* & existimat decipi *de Marin. & Thor.* improbantes dictam decisionem *de Franch.* & concludit, quod in apertura testamenti necessario debet recognosci per testes, an fuerit violata clausura, per *text. in l. 1. §. fin. ff. de bonor. possess. secund. Tabulas*, alias aperiretur via fraudibus, & posset Notarius intus testamentum addere, vel aliquod folium supponere, & non posset convinci de falsitate, & ad evitandam suspicionem fuerunt inventæ tot solemnitates.

Et in appendice idem *Dom. de Luca* ex doctrina alterius *de Luca discurs. 5. de testamentis, n. 9.* narrat venientes ab intestato opposuisse aperturam testamenti fuisse nullam; nisi coram Judice, & citatis successoribus ab intestato fieret prævio examine testium.

Sed dicta requisita procedere dicit, quando agitur de testamento facto per actum privatum, secus per actum publicum, ubi absque Judicis auctoritate, sed solum cum præsentia Judicis ad contractus absque citatione venientium ab intestato ad instantiam cujuslibet prætendentis; Notarius potest facere novum instrumentum aperturæ, & recognitionis testium, ex doctrina *Castrensis in l. 2. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, & Jason cons. 67. num. 12. lib. 2. Rovit. decis. 95. num. 25.* & ita servatur in praxi.

40 Et dicta recognitio adeo est necessaria, quod interdum Notarii coguntur a Commissariis post annum a die obitus testatoris ad aperiendos codicillos, & testamenta clausa ipsis ostendenda, & consignanda exemplaria auctentica, etiam cum imploratione brachii secularis, si opus fuerit, quacumque appellatione remota, soluta ipsis Notariis debita mercede, vigore privilegii, & facultatis concessæ dicto Tribunali ex motu proprio *Pii IV. in Bulla incip. Et si per diversos in Bullar. fol. 728.* relata per *Quarantam in summa Bullar. verb. Fabrica Sancti Petri, quæ constit. est 65. hujus Pontificis sub data 5. Kal. Junii, anno tertio sui Pontificatus.*

Et in instructionibus supra narratis *num. 3.* declaratur, ut pro mercede Notarii Commissarii promittant solvi facere duos ducatos cum dimidio pro singulis centum perveniendis dictæ Fabricæ; Quam mercedem ad dictam rationem instituit, & taxavit *Leo X.*

Verum adest *Pragm. 14. de Notariis edita de anno 1650. sub die 12. Februarii*, quæ proprie non est Pragmatica, sed decretum factum per Spectabilem Regentem *Merlinum Præsidentem S.R.C. & Vice Prothonotarium*, insertum inter *Pragmaticas sub tit. 96. de Notariis pragm. 14.* Qui prohibet Notariis sub pœna 50. ducatorum, ut non consignent parti interessatæ copiam, neque fidem testamenti aperti ad instantiam Rev. Fabricæ, absque licentia in scriptis Domini Præsidentis; Ad finem, ut idem Dominus Præsidens faciat prius recognoscere subscriptiones Judicis, & testium, ut evitentur fraudes, quæ cum experientia oriuntur ex apertura testamentorum, quæ fiunt per Commissarios Reverendæ Fabricæ, absque diligenti recognitione subscriptionum, ut supra.

Et in apostilla marginali *d. Pragmatica* notatur, ne consignent copiam Commissariis Reverendæ Fabricæ absque licentia, licet in corpore dicat, ne consignent copiam parti interessatæ; Tamen quæ mens Legislatoris fuit, apostilla cantat, alias fraus considerata non evitaretur, quia sub pallio Rev. Fabricæ aliqua pars interessata haberet intentum ex eodem processu Rev. Fabricæ.

Et licet videatur esse localis *d. Pragm.*, dum loquitur de Notariis hujus Civitatis Neapolis, tamen ex identitate rationis, imo ex vi comprehensionis, intelligitur habere locum per totum Regnum.

* Formola dell' Apertura del Testamento per ordine del detto Tribunale della Reverenda Fabrica.

Die, &c.

A Richiesta fattaci dal Reverendo D. T. di T. Commessario del Tribunale della Reverenda Fabrica di Napoli destinato da detto Tribunale in questa Dioceſi T. in virtù di sua commessione, e di decreto per esso Signor Commessario interposto, copia del quale nel presente atto si conserva, come il quond. T. di T. avendo fatto Testamento sollenne, e chiuso per mano mia, che non ancora è aperto, che dovessimo quello aprire, servata la forma di detto decreto in virtù delli privilegj di d. Reverenda Fabrica, e commessione sua avuta da d. Tribunale. Ed essendosi prima riconosciuto il Testamento predetto con li Sigilli, e soscrizioni, che stanno in dorso di esso avanti di esso Signor Commessario, e delli sottoscritti Giudice a Contratto, e Testimonj, specialmente surrogati alle cose presenti, in nome, e parte del Giudice, e Testimonj intervenuti nella chiusura di detto Testamento vz. N.N. Giudice a Contratto intervenuto a nome, e parta di N.N. Giudice a Contratto, che intervenne in tempo della chiusura di d. Testamento, T.T., e T. T. a nome, e parte delli T. e T. Testimonj, che si sottoscrissero indorso di d. Testamento, e perciò attento d. ordine di d. Reverenda Fabrica è stato d. Testamento da me aperto, letto, e pubblicato, e dato per parte di fuori, qual' era, ed è del tenore del seguente modo.

S' inserisce il tenore.

E per parte di dentro di d. Testamento era, conforme è, del tenor seguente.

S' inserisce anche il tenore.

Ed il tenore del decreto, e commessione di detto Reverendo Commessario è, vz.

S' inserisce la commessione, e decreto.

Della quale apertura, e pubblicazione di d. Testamento, il predetto Reverendo Commessario ha richiesto Noi, &c. che ne dovessimo fare il presente atto pubblico, ma perchè Noi, &c. onde, &c.

E si avvertisca, che il Notaro benchè abbia potuto aprire, e pubblicare detto Testamento chiuso per ubbidire al decreto del Reverendo Commessario della Fabrica; ad ogni modo non può consegnarne copia, o fede, ma d. copia, o fede se la piglia esso medesimo Commessario, o suo Mastro d'atti, e Scrivano, acciocchè ne facci fede al Tribunale della Fabrica solamente, come fusse autenticata dal proprio Notaro Conservatore di detto Testamento, per lo privilegio della Reverenda Fabrica, e stilo, e pratica di d. Tribunale.

Ma se l'erede, o altro interessato volesse, che il Notaro glie nè cavasse altra copia, o fede; in tal caso deve darne memoriale allo Spettabile Signor Presidente del S. C. Protonotario, acciocchè dia licenza al Notaro conservatore di d. Testamento, che ne dia copia, o fede, e nell'estratta deve far menzione di d. licenza ottenuta, altrimente incorrerebbe alla pena di duc. 50. per conservazione della *Prammat. 14. de Notar.*

Digitized by Google

Formola dell' Estratta, quando la fa il Notaro.

LA presente copia viene estratta dall' original Testamento in scriptis del q. N.N. chiuso, e sigillato sotto la data di . . . aperto, e pubblicato dopo la morte del Testatore sotto la data di . . . in vigore di ordine, e decreto del Tribunale della Reverenda Fabrica, quale copia si è da me sottoscritto Conservatore di d. Testamento estratta in vigore di decreto, e licenza ottenuta dall' Illustriss. Spettabile Signor Presidente del S.R.C. come da d. decreto della Reverenda Fabrica, e d. licenza, ut supra, che in d. miei atti si conserva, nella quale chiusura, ed apertura intervenni per Notaro pubblico io Notar N.N. della T. Città, e fatta la collazione concorda coll' originale, restando salva però ogni miglior collazione; ed in fede n' ho fatta la presente richiesto, col mio solito segno roborata.

Formola della Fede.

SI fa fede per me sottoscritto Notaro, qualmente fra l'altre cose contenute nel Testamento in scriptis fatto per lo qu. N. chiuso, e sigillato in data di &c. e dopo la sua morte aperto, e pubblicato in data di &c. in virtù del Decreto del Tribunale della Reverenda Fabrica, essendo io sottoscritto intervenuto alla chiusura, ed apertura di esso. ed essendomi poi stato ordinato con decreto dell' illustrissimo Spettabile Presidente del S.R.C. Protonotario, che ne consignassi copia, o fede, quale decreto si conserva da me negli atti, di d. apertura, ed in d. testamento vi è istituito erede, N., e vi è l' infrascritta particola del tenor v3.

S' inscrisce quel capitolo del Testamento, che bisogna alla parte.

Siccome tutto ciò, ed altro si contiene nel d. testamento, al quale in tutto, e per tutto mi riferisco, ed in fede per essere stato richiesto ne ho fatta la presente col mio solito segno.

Io Notar. N. della T. Città.

41 Decimum Requisitum in hoc judicio est citatio Adversarii, & libellus offerendus.

Et ad declarationem hujus requisiti, circa citationem Adversarii, vide quæ diximus in septimo Requisito, ubi conclusimus, quod ubi bona defuncti testatoris a nemine possidentur, vel possidentur ab aliquo, sed ignoratur, tunc necessaria non est citatio alicujus, nec particularis per nuncium, nec per edictum.

Ubi vero ab aliquo possidentur, & scitur possessor, tunc omnino citandus est, *Menoch. in remed. 4. de acquir. possess. num. 447.*

Limitatur hæc conclusio, quando notorie constat, possessorem nullum jus habere, nam tunc citatio possessoris necessaria non est, ex regula, quod in omnibus actis, cui nulla defensio competit, citatio partis necessaria non est, *Menoch.* late *ibid. n. 451.*

Limitatur etiam, quando hæres simpliciter petit se mitti in possessionem, nam tunc possessor non citatur, *Menoch. ubi sup. num. 453.*

Subdit tamen, quod in omni casu, quo contradictor non citatur, cautus Judex in concessionis decreto reservet jura legitimi contradictoris, ut *Menoch. n. 467.* ex *Corneo ibi citato.*

Quo fit, ut in decretis solemus apponere clausulam, v3. *Legitima Contradictore non existente*, vel *salvis juribus legitimi contradictoris.*

Quia licet sine citatione contradictoris valeat processus; tamen remanent salva jura ad contradicendum, & renovandam possessionem, quatenus jura contradictoris subsistant.

Ad declarationem vero hujus decimi, & ultimi Requisiti circa libellum.

Idem dicendum est, prout de citatione diximus, ut cum nullus adest contradictor, tunc nullus offerendus est libellus, cum nulla requiratur causæ cognitio; Nec est qui in hoc dissentiat, ut late *Menoch. in 5. remed. de adip. possess. n. 468.*

Sed quando adest contradictor, tunc offerendus est libellus secundum aliquos, at re vera sufficit talis qualis petitio, ut in omnibus judiciis summariis non solemnis libellus, sed talis qualis petitio sufficit, tamen in scriptis, offerre, ut late *d. Menoch. ubi supr. num. 471.*

42 Et praxis hujus judicii primo tradita fuit a *Pract. Papiens. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testam. in gl. quare cum prædicto, &c.* quæ approbatur a *Menoch. in d. remed. de adipisc. possess. nu. 913.* hoc modo v3.

Hæres scriptus coram Judice præsentabit testamentum non abolitum, & apud acta curabit scribi, quod petit mitti in possessionem ex beneficio hujus Constitutionis *l. fin.*, omnium bonorum, vel illorum, & illorum, quæ erant ipsius testatoris tempore suæ mortis; Judex hoc audito, & viso curabit citari eos, de quorum interesse agi potest, & eis comparentibus libellus offertur nominatim contra eos, si erunt legitimi contradictores, & proceditur servato juris ordine.

Si vero nullus legitimus contradictor comparebit, Judex per interlocutoriam declarabit, illum hæredem scriptum mittendum in possessionem.

Deinde suis executoribus mandabit, ut hæredem in possessionem bonorum, quæ defuncti fuerunt, comitentur, atque associentur.

43 Libellum autem ita formandum esse docuit idem *Menoch. ubi supra num. 485. & Specul. & Angel.* ibi citati, v3.

Ut narretur in primis, qualiter mortuus est Cajus instituto se ipso petente hærede in solemni, ultimoque testamento, quod exhibetur in publicam, & authenticam formam, manu Talis N tarii. Quod quidem testamentum non est abolitum, nec canceliatum, aut in alia qua vis parte vitiatum.

Deinde narrandum est, quæ bona a testatore tempore mortis possiderentur.

Postmodum fit conclusio petendo, atque implorando ipsius Judicis officium; quo mittatur in naturalem, atque corporalem possessionem dictorum bonorum.

Et subjungitur; Quod si apparebit aliquis contradictor, petitur condemnari ad dimittendum ea, quæ ex bonis illis detinet.

Deinde Judex viso testamento pronunciat hæredem mittendum esse in possessionem, & Sejum contradictorem condemnari ad dimittenda dicta bona.

Verum si petens dictam missionem fuerit hæres substitutus, vel fideicommissarius, vel hæres sub conditione, aut alter hujusmodi, &c. narretur evenisse jam casum, quo hæc missio sibi concedenda est, hic nota ut dixi *sup. n. 14. & 15.*

Et si jam aliqua ex bonis hæreditariis hic petens possideat, petet se in ea possessione manuteneri, atque confirmari, quatenus opus est.

Bona autem, in quibus missio petitur, in calce libelli describere melius est, & ita nos practicamus.

For-

Digitized by Google

44 Formula, quando præsentatur testamentum absque libello.

Die T. mensis T. anno 1697. in Civ. T.

Præsens testamentum q. T. de T. manu T. Notarii clausum sub die T. & apertum sub die T. fuit apud acta Curiæ Civitatis T. per T. de T. præsentatum non rasum, non cancellatum, nec aliquo alio visibili vitio suspectum.

Qui talis petiit vigore dicti testamenti ex beneficio *l. fin. C. de edict. Div. Adr. tollend.* se mitti in corporalem, & realem possessionem omnium bonorum, quæ dictus testator tempore suæ mortis possidebat, amoto quovis illegitimo possessore, si quis reperiretur, & ita, & omni alio modo meliori.

T. Act.

Bona super quibus instat mitti in possessionem, sunt v3.

Li T. e T. beni, confine li T., e T. al T, luogo, &c. Deinde interponitur decretum, v3.

45 Et per Curiam Civitatis T. viso dicto testamento, omni visibili vitio carente, & audito eo, quod per exponentem petitur, Curia ipsa declarat dictum T. præsentantem hæredem in dicto testamento scriptum immittendum esse in possessionem omnium bonorum, quæ mortis tempore per dictum testatorem possidebantur, & detinebantur juribus legitimi contradictoris, si quis apparebit, semper salvis. Pro qua immissione unus ex servientibus dictæ Curiæ dictum hæredem associet, & in possessionem prædictam immittat, hoc suum, & expediantur literæ commissionales in forma.

46 Formula libelli hæredis scripti in testamento solemni per remedium *l. fin. Cod. de Edict. Div. Adr. toll.* quando petitur simpliciter immitti in possessionem, & ignorantur contradictores.

IN Baronali Curia T. Terræ comparet T. de T. exponens, qualiter diebus præteritis, ut Domino placuit, ab hac vita discessit qu. T. de T. amita, & fuit humane sepulta in tali Ecclesia, condito per eam solemni in scriptis testamento stipulato manu publici, & Regii Notarii T. T. in quo comparentem super omnibus ejus bonis hæredem universalem instituit, quod non rasum, non cancellatum, nec in aliqua parte vitiatum in promptu exhibet, &c. Ideo volens dictam hæreditatem sibi ex testamento delatam adire, recurrit ad dictam Baronalem Curiam, & petit ipsum hæredem universalem declarari prædictæ ejus amitæ; & declaratum immitti in naturalem, & corporalem possessionem bonorum hæreditatis dictæ qu. testatricis, & in illorum possessione defendi, & manuteneri, implorans, &c. Etsi apparebit aliquis legitimus contradictor impediens petitam immissionem instat illum repelli, & cogi ad sibi relaxanda bona, quæ indebite detinet, omni meliori modo, &c.

Bona super quibus missio petitur, sunt v3.

Una Casa nel T. luogo, &c.

Una Vigna, &c.

47 Visa retroscripta instantia per T. de T. præsentata, viso solemni testamento q. T. de T. stipulato, & clauso sub tali die, mensis T. & anni T. manu dicti Notarii in publicam, & authenticam formam in pergameno reassumpto, & per dictum T. hæredem in actis producto non raso, non cancellato, nec in aliqua parte vitiato, per Curiam talis Terræ fuit provisum, & decretum, quod dictus T. declaretur, prout declaratur hæres universalis, & particularis ex testamento prædicto qu. T. de T. suæ amitæ, & vigore testamenti prædicti immittatur in naturalem possessionem bonorum dictæ testatricis vacantium, legitimo tamen contradictore non existente, pro qua immissione accedat unus ex nostris Actuariis, & ita per hoc suum, &c.

Deinde expeditur commissio in personam Actuarii, vel servientis, cui fuit commissus accessus, ut supra, & capta possessione fit actus dictæ possessionis juxta formulam traditam infra in *cap. de Fide fracta*.

Sed si vellet dictum accessum facere ipse Judex, vel Officialis, tunc diceretur in decreto v3. *pro qua immissione accedat Curia, &c.* Quo casu non fit commissio, sed fit accessus; & extenditur actus eodem modo, mutatis mutandis.

Et si testamentum non fuerit in pergameno reassumptum, hodie admittitur copia simplex in charta bambacina, ut diximus superius, *num.* 34. et si erit testamentum nuncupativum factum per manus Reg. Publici Notarii, debet etiam præsentari insimul fides libri mortuorum ad probandam mortem Testatoris, quæ fides non est necessaria, si testamentum est solemne, quia apertura dicti testamenti arguit mortem testatoris.

Et si testamentum non est scriptum per manus Notarii Regii, sed erit scriptum per Notarium Apostolicum, vel per Confessorem, aut aliam personam quamcumque, tunc fiat interlocutoria, ut capiatur informatio, & examinandi sunt testes juxta formulam inferius tradendam.

Formula libelli vigore *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll* quando adest contradictor, qui possidet.

48 In Curia T. Civit. comparet Petrus T. & dicit qualiter q. Antonius Talis in suo ultimo, solemni, & in scriptis testamento instituit ipsum comparentem hæredem universalem, & particularem, ut ex dicto testamento manu T. Notarii, quod in promptu producit, non abolitum, nec cancellatum, nec in aliqua sui parte suspectum, aut vitiatum, legitimoque numero testium roboratum. Quam hæreditatem ipse exponens adivit, & adit, sed quia T. de T. post mortem dicti testatoris indebite, & injuste cum rev. occupavit, & adhuc hodie tenet occupatam domum in T. loco juxta T. fines, vel infrascripta bona hæreditaria, quæ dictus qu. testator tempore suæ mortis tenebat, & possidebat tamquam sua. Quæ quidem bona relaxare recusavit, & recusat, licet pluries requisitus, in grave damnum, præjudicium, & interesse comparentis.

49 Ideo ad dictam Curiam recurrit, & petit comparentem introduci, & immitti realiter, & actualiter in corporalem possessionem bonorum prædictorum, & sic introductum, & immissum manuteneri, & defendi, contradictionibus, & exceptionibus dicti injusti possessoris minime obstantibus, & rejectis; petens super omnibus sibi jus, & justitiam ministrari, summarie, & de plano, deducens remedium *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* & omne aliud pinguius remedium, &c. non se adstringens, &c. non solum isto, sed omni alio meliori modo, &c.

In calce dicti libelli fit decretum, v3.

Die T. mensis T. 1697.

50 Visa petitione, ac testamento præsentato per T. de T., per Curiam T. fuit provisum, & decretum, quod dicta petitio, & testamentum, & singula in eis contenta notificentur partibus ex adverso, quatenus infra dies duos post, &c. vel prima die post, &c. legitime compareant coram nobis in hac nostra Curia ad dicendum quicquid adversus petita, & quare ea omnia fieri, & exequi non debeant, quoniam, &c. alias, &c. hoc suum, & intimetur.

Subscribatur ab Officiali, & Actuario; & fiat relatio, qualiter fuit notificatum contradictoribus.

51 Formula Responsionis, quæ fit per contradictorem.

T. de T. intimatus super petitione præsentata per T. & testamento qu. T. dicit, factum aliter se habere, quam ex adverso asseritur, & proinde negans narrata, prout narrantur, & posita, prout ponuntur, instat non procedi ad actum al.quem, nisi prius visis actis, ac d. testamento, quibus percunctatis, reservat sibi congrue respondere, alias de nullitate protestatur isto, & omni alio meliori modo, &c.

Vel T. intimatus opponit exceptionem incapacitatis, quia institutus est spurius, vel opponit exceptionem dominii, & proprietatis, quam in promptu offert probare, vel opponit se possedisse, & possidere justo tit. habito ab ipso testatore vigore instrumenti donationis manu T. Notarii, &c.

Deinde statuitur terminus summarius per Curiam, & actor poterit formare articulos, v3.

Formula Articulorum.

52 Rubrica, super qua T. T. Actor petit de plano, & levato velo examinari suos testes summarie vocatos, super differentia, quam habet cum Tale T. illegitimo contradictore, omni meliori modo, &c.

Primo intende provare, come T. di T. testatore, nel suo ultimo testamento per mano del T. Regio Notaro, istituì erede universale esso articolante, come costa da detto testamento non abolito, nè viziato, testibus non renunciando.

Secondo, come detto T. testatore, se ne morì, e fu il suo cadavere seppellito.

Terzo, come detto testatore, mentre era in vita, ed in tempo della sua morte possedeva li sottoscritti beni v3. T. T. T. dalli quali ne percepì i frutti sino al dì della morte.

Quarto, come alcuni de' detti beni indebitamente dopo la morte del detto testatore sono stati occupati, e si posseddono indebitamente dal T., e la T. cola dal T. &c.

Item hæc, &c.

Solet etiam, qui vult contradicere, ne hæres obtin. at præambulum, porrigere supplicationem in S. R. C. st. tim post obitum defuncti: & facere committere causam hæreditatis alicui Dom. Consiliario, a quo solet expediri inhibitoria, ne M. C. V. procedat ad expeditionem præambuli inconsulto S. R. C. & Domino causæ commissario, quæ inhibitoria notificatur singulis Bancis M. C. V. & hæc erit cautela, ut pernecesse audiatur ipse contradictor, & dicta inhibitoria solet quoque expediri ad instantiam Monialis, vel Monachi, aut cujuscumque Loci Pii per Delegatum dicti Loci Pii, cujus formula erit v3.

53 Formula præambuli, in quo declaratur testamentum caducatum cum formula inhibitionis factæ per Delegatum Loci Pii.

Nella G. C. della Vic. compare Caterina Rosella, e dice, come essendo passati da questa a miglior vita il Dottor Pietro Antonio Santoro, e Lucrezia de Mari conjugi senza far testamento, in tempo del passato contagio, restando in vita due loro figli maschi, cioè D. Gio: Battista, ed Innocenzo, e pochi giorni dopo la morte di detti conjugi in detto fervore del contagio morirono anche detto D. Gio: Battista *ab intestato*, & ultimamente Innocenzo similmente *ab intestato*, poichè quantunque avesse fatto detto Innocenzo un testamento per mano del suo Confessore, perchè aveva in quello istituito erede detto suo fratello D. Gio. Battista, il quale per esser morto prima di detto testatore, si caducò detto testamento, *& redeit ad causam intestati*, e l'eredità tanto di detto Innocenzo ultimo morto, quanto di detto D. Gio: Battista, e detti conjugi per intermezza persona di detto Innocenzo Santoro, *pro medietate* spetta a Silvia Santoro figlia di detto q. Pietro Antonio, e Lucrezia, e sorella *utrinque conjuncta* di detto Innocenzo, e D. Gio: Battista, *& pro medietate* spetta ad essa Catarina Rosella figlia legitima, e naturale della qu. Vittoria Santoro, similmente sorella *utrinque conjuncta* di detto Innocenzo, e D. Gio: Battista, e figlia primogenita di detto Dott. Pietro Antonio, e Lucrezia.

E perchè dubita, che detta eredità, come gravata de' debiti, non li sia dannosa, acciocchè non sia *ultra vires hæreditarias* tenuta, intende adire detta eredità *pro sua medietate cum beneficio leg. & invent.*, e con espressa potestà, che non s'intendano confusi li suoi crediti, e ragioni, che in qualsivoglia modo li competono sopra detta eredità, tanto per lo credito di doc. 700. dotale di detta qu. Vittoria Santoro sua madre, e terze di essi, quanto per altro credito, che li spetta, come erede della qu. Vittoria Villano, creditrice sopra la medesima eredità, ed anco per le nove parti delli beni di detta qu. Lucrezia sua Ava, alle quali nove parti succede essa comparente non *jure hæreditario*, ma *ex pacto*, *& providentia* secondo la volgata Consuetudine di questa Città di Napoli, per le quali deve preferirsi ad ogni altro creditore, ed anco per la successione del suffeudo chiamato, l'*Acqua delli Cavalli*, e *Fejco*, quale similmente spetta ad essa Caterina *ex pacto*, *& providentia*, come figlia di detta Vittoria Santoro primogenita di detto Dottor Pietro Antonio, come appare dalla Investitura fatta in persona di detto D. Pietr' Antonio, e salve tutte altre ragioni, azioni, e crediti in qualsivoglia altro modo ad essa Comparente spettanti, ricorre perciò in essa G. C. e fa istanza dichiararsi essa Comparente erede *pro medietate* delli sopradetti suoi Avi, e Zii, *ut supra*, *ab intestato cum dicto beneficio leg. & invent.*, e con dette riservate sue ragioni, *non se adstringens*, *& c. deducens, & c. omni meliori modo, & c.*

Die 24. Martii 1695.

Per infrascriptum Dominum Judicem fuit provisum, & decretum, quod de expositis in retroscripta comparitione capiatur summaria informatio, testes habeantur pro citatis, & recipiantur per S. C., hoc suum, &c. & expediatur citatio per edictum.

Messias.

Carmeinias Ad.

Die 9. Junii 1685.

Joseph Laodj Terræ Laurini ad præsens in Napoli per suoi affari, vive del suo, commorante alla Pace alle Case dell'Illustre Duca di Laurino, ætatis suæ annorum quadraginta quatuor in circa, ut dixit, testis summarie productus, & medio ejus juramento interrogatus, & examinatus super tenore petitionis præsentatæ pro parte Catherinæ Roselli, & quicquid inde scit, dixit, che esso Testimonio per esser di d. Terra di Laurino conobbe benissimo li qu. Pietro Antonio Santoro, e qu. Lucrezia de Mari conjugi, de' quali, prima se ne morì la detta qu. Lucrezia in tempo del passato Contagio, e di là a certo tempo se ne morì detto qu. Pietro Antonio similmente di detto Contagio, ed esso testimonio vidde tutti e due morti, e portare a sepellire senza fare testamento, per quanto sa esso testimonio, e restorono ad essi superstiti D. Gio: Battista, Innocenzo Santoro loro figli legitimi, e naturali, ed anco superstite Caterina Roselli figlia unica legitima, e naturale di detto qu. Pietro Antonio, e Lucrezia; ed anche ha inteso dire, che ci sia superstite Silvia Santoro Monica nel Monastero di Costantinopoli di questa Città, nè sa che vi siano rimasti altri figli, quali Gio: Battista, ed Innocenzo dopo similmente se ne morirono in tempo di detto Contagio

pri-

prima detto Gio: Battista, e dopo detto Innocenzo, ed esso testimonio li vidde morti, e portare a sepellire senza far testamento, per quanto sa esso testimonio, ad essi superstite, la detta Caterina Roselli loro nepote, e detta Silvia Santoro monaca loro sorella, e non lasciarono detto Gio: Battista, ed Innocenzo figli di nessuna maniera, per non essersi stati mai accasati, e questa è la verità *de causa scientiæ, de visu, de loco, & tempore dixit, ut supra, &c.*

Io Giuseppe Landi ho deposto, ut supra.

Carmenius Act.

Consimili modo deposuerunt duo alii testes, & fuit expeditum edictum tenoris sequentis, v3.

D. Pompejus Pignatellus Dux Montis Calvi, & in præsenti Regno Regens M. C. V. Quibusvis Alguzeriis, & servientibus tam dictæ M. C. V. quam aliarum quarumvis Curiarum, & locorum ad infrascripta insolidum requirendis significamus, qualiter nuper nobis, &c. & dictæ M. C. V. fuit præsentata comparitio tenoris sequentis, v3.

Hic inseritur comparitio Catharinæ Rosellæ, ut supra.

Qua comparitione visa, fuit interpositum decretum tenoris, v3.

Et hic inseritur decretum, ut supra.

Pro cujus decreti exequutione fuit instatum pro debita provisione, ideo vobis ut supra jam dictis, dicimus, quatenus prædicta omnia intimetis omnibus, & quibuscumque interesse prætendentibus, quatenus infra dies novem post præsentium compareant, &c. quorum tres dies pro primo termino, tres dies pro secundo, tres pro ultimo, & peremptorio termino assignantur, ut compareant ad dicendum, quæ voluerint, alias in contumaciam procedatur, quoniam &c. Datum Neap. die 24. mens. Maii 1685.

Messias.

Angelus Antonius Carmenius Act.

Locus Sigilli.

Die 14. mensis Maii 1685. Neap.

Matthæus Franchi Tubitta M. C. Vic. retulit publicasse supradictum edictum per loca solita hujus Civitatis alta, & intelligibili voce more præconis, ut moris est.

De Flore Offic. Tubitta M.C.V.

Adest summarium in forma.

In Causa Præambuli quondam Petri Antonii Santoro.

Die 18. Junii 1686. Neap.

Per M.C.V. Visa petitione fol. 1., fuit provisum, & decretum, quod exhibita dispositione enunciata in comparitione, providebitur, hoc suum, &c.

Messias.

Carmenius Act.

Et postquam fuit exhibitum testamentum Innocentii Sanctoro fuit interpositum decretum tenoris v3.

In causa Præambuli qu. Petri Antonii Sanctoro die 4. Julii 1685. Neapoli, per M.C.V. viso testamento fol. 8. Testium depositionibus fol. 5. fuit provisum, & decretum, quod audita Silvia Sanctoro providebitur, hoc suum, &c.

Messias.

Carmenius Act.

Doct. Belbonus dicit, & instat intimari Rev. Sor. Silviam Sanctoro, cujus respectu non est Procurator, sed Realis Ecclesiæ S. Mariæ Constantinopolis creditricis, ut ex actis, scit tamen respectu retroscriptæ Comparentis nullum jus competere, uti neptis ex filia dictorum defunctorum, cui obstat renunciatio matris, & ex aliis juribus, & causis proponendis, quando dictæ Reali Ecclesiæ intererit, & hæreditas prædicta fuit delata, & adita ab hinc fere triginta annis, salvis aliis, & protestatur de nullitate.

Io Suor Silvia Santoro monaca nel Collegio di S. Maria di Costantinopoli dico, che s'intimi il Sign. Dott. Biase Belbuono Proccuratore di questo Collegio, per avere io rinunciato, seu donato tutti li miei beni al detto Collegio.

Inibitoria del Regio Consigliere Muscettola Delegato della Chiesa di Costantinopoli in Banca di Martino.

Al Regio Sig. Cons. D. Michele Muscettola Delegato della Real Chiesa di Costantinopoli di Napoli.

Caterina Rosella figlia di Vittoria Santoro figlia del qu. Dott. Pietro Antonio Santoro, e della q. Lucrezia de Mari supplicando espone a U.S. come avendo fatto istanza nella G. C. della Vicaria dichiararsi erede pro medietate per intermediam personam di detta Vittoria sua madre della detta q. Lucrezia, e di d. qu. Dott. Pietro Antonio sua ava, & avo paterno, è stata d'ordine di U. S. inibita la G. C. per la spedizione di detto preambolo ad istanza di detta Real Chiesa, come cessionaria, e donataria di Suor Silvia Santoro monaca del Conservatorio di quella; ricorre pertanto la supplicante da U.S., & instando quatenus opus contrario imperio revocarsi d. inibizione nulliter, cum reverentia, e senza intendere la supplicante spedita, la supplica restar servita con la sua somma giustizia ordinare, che non ostante d. inibizione, la d. G. C. proceda alla confezione di d. preambolo della supplicante, che il tutto, oltre esser giusto, lo riceverà a grazia, ut Deus.

Die 24. mensis Octobris 1685. Neap. Per Dom. Militem U.J.D.D. Michaelem Muscettola Regium Consiliarium, & causæ Commissarium, &c. fuit provisum, & decretum, quod M.C.V. procedat ad confectionem Præambuli retroscriptæ qu. Lucretiæ, & Doctoris Petri Antonii, auditis omnibus interesse habentibus, verum non consignet copiam, neque fidem inconsulto S. C. sive præfato Domino Regio Delegato, literis inhibitorialibus expeditis per præfatum Dominum Delegatum non obstantibus, hoc suum, &c.

Muscettola.

De Martino Act. M.

Concordat meliori collatione semper salva, & in fidem, &c. Neap. die 26. mensis Octobris 1685.

Andreas de Martino Act. M.

Inhæret replicatis, & reclamat a supradicto decreto, & æque principaliter de nullitate dicit, instando contrario imperio revocari.

Die 21. Januarii 1686. Domenico Guerra Portiero di Vicaria ho notificato Biase Belbuono.

In causa Præambuli qu. Doctoris Petri Antonii Sanctoro, & aliorum in beneficium Catharinæ Roselli.

Die 1. Februarii 1686. Neap.

Per M. C. V. fuit provisum, & decretum, quod exhibitis capitulis matrimonialibus qu. Victoriæ Sanctoro, ac renunciatione facta in beneficium Venerabilis Collegii Sanctæ Mariæ Constantinopolis per Sororem Silviam Sanctoro, providebitur, quas exhibitiones infra dies quatuor faciat Soror Silvia Sanctoro, alias providebitur, hoc suum, &c.

Messias.

Carmenius Act.

Protestatur de brevitate termini, & de omnibus legitime protestandis, reservando omnia iura, jurisque remedia, salvis aliis, omni modo meliori.

Die 6. Februarii 1686. Domenico Guerra ho notificato Biase Belbuono.

In causa præambuli quond. Petri Antonii Sanctoro,

Digitized by Google

10, & Lucretiæ de Mari in personam Catharinæ Rosselli.

Die 13. Februarii 1686. Neap.

Per M.C.V. visa replicatione fol.17. fuit provisum, & decretum, quod cum effectu præcise, & peremptorie infra alios dies quatuor Soror Silvia Sanctoro faciat exhibitiones ordinatas, alias providebitur, quod procedatur ad interpositionem decreti petiti, hoc &c.

Messios. Vargas Macchucca.
Carmenius Act.

Die 15. Februarii 1686. Neap. Domenico Guerra Portiero di Vicaria ho notificato Biase Belbuono, e lasciatoli copia.

In caussa Præambuli qu. Petri Antonii Sanctoro.

Die 2. Martii 1686. Neap.

Per M. C. V. fuit provisum, & decretum, ac M. C. ipsa declarat dispositionem factam per Innocentium Sanctoro esse caducatam, & proinde Catharinam Roselli declarandam esse, ac declarari debere, prout præsenti decreto declaratur neptis ex filia, & hæres pro medietate qu. Jo: Baptistæ, & Innocentii Sanctoro, & qu. Petri Antonii Sanctoro Patris, & qu. Lucretiæ de Mari matris, & per intermediam personam dicti qu. Joan. Baptistæ, & Innocentii omnium ab intestato, salvis juribus, si quæ competunt, legatariis vigore dispositionis qu. Innocentii Sanctoro; salva provisione facienda respectu reliquæ medietatis, comparente Venerabili Conservatorio Sanctæ Mariæ Constantinopolis hujus Civitatis; verum non consignetur fides, neque copia præsentis decreti, inconsulto Regio Commissario D. Michaele Muscettola Delegato; & tamquam hæredem ut supra, potuisse succedere in dicta medietate, & super bonis remansis in dicta hæreditate, mobilibus, stabilibus, auro, argento, recolligentiis, nominibus debitorum, juribus, actionibus quibuscumque, posseque debitores convenire, etiam quietare, & alia facere, quæ dicti defuncti facere possent, & valerent, si viverent, hoc suum, &c.

Messius. Vargas Macchucca.
Carmenius Act.

Al Regio Consigliero Signor D. Michele Muscettola Delegato della Real Chiesa di Costantinopoli di Napoli.

Caterina Rosella figlia di Vittoria Santoro, figlia del quondam Pietro Antonio Santoro, e Lucrezia de Mari conjugi, supplicando dice a U. S. come per decreto di U. S. fu ordinato, che la Vicaria procedesse all' interposizione del decreto del preambolo del qu. Pietro Antonio Santoro, e Lucrezia de Mari conjugi, verum non consignasse la copia, nè fede di quello; in esecuzione del qual decreto fu per la Vicaria interposto decreto di preambolo a suo beneficio, con la clausola, che non si consegni la d. fede, nè copia, inconsulto U. S. Per tanto supplica U. S. ordinare alla Vicaria, che consegni d. fede, e copia di d. preambolo, e l'averà a grazia, ut Deus.

Die 18. mensis Junii 1686. Neap.

Per Dominum Militem U. J. D. D. Michaelem Muscettolam Regium Consiliarium, & Commissarium Delegatum, fuit provisum, & decretum, quod M. C. Vic. consignet copiam, seu fidem retroscripti præambuli, literis inhibitoriasibus expeditis per præfatum Dominum Delegatum, non obstantibus, hoc suum, &c.

Muscettola.
De Martino Act. M.

C A P. IV.

De Præambulis ex testamento nuncupativo.

S U M M A R I U M.

Libellus hæredis petentis Præambulum ex testamento nuncupativo per actum publicum stipulato, num.1.
Interlocutorium super dicto libello, num.2.
Formula depositionis testium, num.3.
Decretum Præambuli prædicti, num.4.
Libellus hæredis prædicti pro immissione in possessionem, num.5.
Decretum immissionis in possessionem, num.6.
Testamentum nuncupativum duobus modis fit, vel per actum publicum, vel per actum privatum, & practice traditur, num.7.
Libellus, & Formula Tutelæ, & Præambuli ex testamento nuncupativo non scripto, vel scripto, sed non per actum publicum, & datur quoque Curator ventri, num.8.
Interlocutoriu super dicto libello, num.9.
Citatio facta creditoribus non sufficit, sed debent citari quoque prætendentes se esse hæredes, & citari ad videndum jurare testes super præambulo ex testamento per actum privatum factum, num.10.& num.19.
Formula depositionis testium super præambulo ex testamento facto per actum privatum, & Curatore ventris, num.11.
Formula instantiæ post examinatos testes, num.12.
Formula decreti Præambuli ad beneficium hæredis ex testamento facto per actum privatum cum datione Curatoris ventri, & datione Tutoris, num.13.
Et quare salvantur in decreto quinque, vel tres portiones pro posthumo, num.20.
Libellus pro faciendo præambulo ad beneficium Posthumi nati, num.14.
Interlocutoriu super dicto libello, num.15.
Testes quid deponere debent super tali libello, num.16.
Formula decreti Præambuli ad beneficium Posthumi, num.17.
Praxis, quando nascuntur duo posthumi, vel quando Mater nollet acceptare onus, cum formula curæ ventris, num.18.
Formula examinandi testes in Curiis inferioribus prævia commissione M.C.V. super morte testatoris, cum formula libelli præsentati in M.C.V. & decretis, num.21.
Ratio, quare in informatione capienda super dicta commissione M.C.V. citandi sunt contradictores, num.22.
Testamentum continens vitium ex lectura ejus, num.23.

Formula præambuli ex testamento nuncupativo per actum publicum stipulatum.

1 NElla Corte T. compare Giuseppe T. di d. Terra, e dice, come il qu. Marco T. suo zio carnale li giorni passati passò da questa a miglior vita, e fu sepellito nella Collegiata Chiesa di Santa Maria di detta Terra, e nell' ultimo suo testamento nuncupativo stipulato per mano di N. T. di T. instituì esso comparente erede universale, e particolare sopra tutti i suoi beni, copia del quale testamento produce in pronto; perciò ricorre in essa Ducal Corte, e fa istanza, che costandosi summariamente delle cose predette, s' interponghi decreto di preambolo a suo beneficio, e sia dichiarato erede testamentario del d. suo zio testatore in forma, in ogni miglior modo, &c.

2 Per Ducalem Curiam Status T. provisum, & decretum est, quod de expositis summaria capiatur informatio,

matio, qua capta providebitur, & testes habeantur pro legitime citatis, & ita per hoc suum, &c. Deinde examinantur testes hoc modo, v3.

3 Die T. mensis T. Ann. T. in Terra T. & coram Domino Gubernatore.

Philippus T. dictæ Terræ, dixit vivere del suo, ætatis suæ annorum 50. ut dixit, testis summarie productus, & medio ejus juramento interrogatus, & examinatus super præsenti informatione, & tenore retroscriptæ comparitionis, toto facto causæ, & quicquid inde scit; respondit: Signore, io ho conosciuto benissimo il qu. Marco T. quale li giorni prossimi passati passò da questa vita, ed il suo cadavere lo viddi con propri occhi seppellire nella Collegiata Chiesa T. e per quanto ho inteso dire, che abbia fatto testamento, e che abbia lasciato suo erede Giuseppe T. suo nipote, che però se ne rimette al testamento, ed è quanto può esso testimonio deponere, & de caussa scientiæ interrogatus, dixit, omnia prædicta scit, vidit, interfuit, & audivit, & de loco, & tempore per modum, ut supra.

Interrogatus de contestibus dixit, ne può deponere T. di T. T. T.

Io Filippo T. ho deposto, ut supra.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

Et examinatis aliis testibus eodem consimili modo, fit decretum, v3.

In Dei Nomine. Amen.

In caussa præambuli petiti per Josephum T. nepotem, & hæredem ex testamento quond. Marci T. ut in actis.

Die T. mensis T. anno T.

4 Visa petitione supradicti Josephi T., viso nuncupativo testamento qu. Marci T., visaque informatione capta de morte dicti testatoris, & quod ejus corpus Ecclesiasticæ sepulturæ fit traditum, visis omnibus denique videndis, per Ducalem Curiam T. provisum, & decretum est dictum Josephum esse declarandum, prout declaratur Universalis, & particularis hæres ex testamento dicti qu. Marci ejus patrui, ad succedendum in bonis remansis in hæreditate prædicta, mobilibus, & stabilibus, auro, argento, & recolligentiis omnibus, & nominibus debitorum, cum facultate exigendi credita, & incusandi qualcumque obligationes, & instrumenta liquidandi, aliaque faciendi, quæ ipsemet qu. testator faceret, facereque posset, si in humanis esset, & quæ veris hæredibus permittuntur, & ita per hoc suum, &c.

Deinde fit instantia, ut immittatur in possessionem, v3.

5 Nella Corte T. compare Giuseppe T. di d. Terra, erede ex testamento dichiarato con decreto di d. Corte del qu. Marco T. e dice, come in esecuzione di d. decreto di preambolo intende acquistare la reale, e corporale possessione delli beni ereditarj predetti; perciò fa istanza essere immesso in quello, implorando sopra di ciò il nobile officio del Signor Giudice, ed in ogni altro miglior modo, &c.

6 Visa petitione supradicta, Curia T. providendo decernit exponentem esse immittendum, prout immitti mandatur, in possessionem omnium bonorum in hæreditate qu. Marci T. existentium, legitimo tamen contradictore non existente, pro qua immissione accedat unus ex juratis dictæ Curiæ, & ita, &c. per hoc suum, & expediantur litteræ commissionales in forma.

Deinde expediuntur litteræ commissionales, ut immittatur hæres in possessionem, juxta alias formulas hic, mutatis mutandis.

7 Testamentum nuncupativum duobus modis fieri potest, nempe cum scriptura, & sine scriptura.

Cum scriptura fit, quando testator coram septem testibus, & Notario expresse nominat hæredem, & suam voluntatem declarat, & rogat Notarium, ut instrumentum conficiat, & tunc illud instrumentum mortuis etiam testibus per se plenam fidem facit; *gl. in l.2. in princip. & ibi Bart. & DD. ff. quemadmodum testamenta aperiantur*.

Et appellatur testamentum nuncupativum, non obstante, quod sit in scriptis redactum, *Oinot. lib. 2. de testament. tit. 10. §. fin. n. 8.*

Alio modo fit, quando testator non adhibito Notario, simpliciter exprimit suam voluntatem in aliqua schedula, & eam legit testibus audientibus, non facto super ea pubblico instrumento.

Vel sine schedula oretenus exprimit voluntatem simpliciter stando notitiæ testium.

Tunc, ut perpetuo probet, aditur magistratus loci, & producta nota ultimæ voluntatis, citatis interesse prætendentibus, fit instantia, ut testes examinentur, & potest super his publicum fieri instrumentum, vel saltem fit decretum præambuli apud acta, ut *DD. in l. publicati, Cod. Oinot. ubi supra*.

Et propterea posuimus hic duas formulas, ut sciant tyrones utramque praxim ex prædictis juribus desumptam.

Formula tutelæ, & præambuli ex testamento nuncupativo non scripto, vel scripto, sed non per actum publicum, & datur quoque Curator.

8 In principali Curia T. comparet Fabius T. dicens, qualiter elapsis diebus Nicolaus T. ab hac vit. migravit, & in ultimo, quod condidit testamento nuncupativo scripto manu T. instituto hærede universale Magnif. Augustino T. ejus filio pupillo infanti, creavit ipsum comparentem tutorem, & quoniam intendit nomine infantis prædicti, hæreditatem prædictam adire, seu in ea se immiscere, cum b. l. & l. ac inventarium conficere, tam ratione prædicta, quam etiam ad legitimandam ejus personam, & omnia alia solemnia adimplere, ad quæ de jure tenetur, petit ad prædicta admitti, nec non, quia Magn. Isabella T. vidua a dicto testatore relicta, est prægnans, instat curam ventris prægnantis deferri eidem comparenti, servata forma dicti testamenti, quod in promptu præsentat, & dictum præambulum interponi, etiam ad beneficium posthumi prædicti, omni modo meliori, &c.

Fit decretum, v3.

9 De expositis summaria capiatur informatio, & testes habeantur pro legitime citatis, citentur insuper citandi ad hæreditatis aditionem, & inventarii confectionem videndam, hoc suum, & expediatur citatio in forma.

Provisum die T. anno T. in Terra T. Curia &c.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

10 Expeditur citatio per edictum pro citandis creditoribus certis, & incertis, juxta formulam superius traditam, & pro citandis omnibus, quorum interest, & si esset hæres non suus, debet citari quicumque prætenderet se quoque hæredem, & etiam ad videndum testium juramenta, juxta doctrinam *de Luca ad Franch. dec. 204. num. 3.* ut inferius. Si suole dire *citatis venientibus ab intestato providebitur*. E si fa la citazione per li successori certi, e l'editto per citare gl'incerti.

Deinde examinantur testes, qui interfuerunt in testamento, & examinatur ille, qui scripsit testamentum, & alii testes, tenoris sequentis, v3.

Die

Digitized by Google

Die 26. mensis Martii 1696. in Civit. T. & coram Domino Gubernatore.

11 **NObilis T. dictæ Civitatis T. dice vivere del suo,** ed abitare alle case proprie sue dotali nel T. luogo, ætatis suæ annorum 39. vel circa, ut dixit testis summarie productus, & cum juramento interrogatus, & examinatus super præsenti informatione, & tenore retroscriptæ petitionis, toto facto causæ, & quicquid inde scit; Respondit: Signore la verità, che posso deponere è, che io fui chiamato per testimonio, ed intervenni, quando li giorni passati il qu. Nicola T. di T. fè testamento per mano del Magn. Carlo T. ed in quello mi ci sottoscrissi di propria mano. Quale testamento trovato in actis presentato, e quello letto, riletto, e ben riconosciuto detto testamento, che comincia: *A preghiere fatteci per parte del Magn. Nicola T.* e finisce *I Carlo T. ho scritto il presente testamento per volontà di detto testatore, e sono testimonio*, dice essere quello stesso testamento, che d. qu. Nicola T. testatore fece li giorni passati in presenza di esso testimonio, e di altri sei testimonj in d. testamento sottoscritti, e tutte le cose in esso contenute, e scritte, sono vere, e verissime disposte di propria volontà di esso testatore, quale stava sano di mente, ed in retta loquela, e la sottoscritta mia, che è in d. testamento, io conosco esser di mio proprio pugno fatta, e con proprj occhi viddi sottoscrivere (o fare il segno della Croce) al T. testatore, e T. e T. testimonj, conosco d. loro sottoscrizione, questa esser la medesima, che fecero in mia presenza. E so benissimo, che d. testatore se n'è passato in Cielo circa 15. giorni sono, e per quanto ho inteso, che non fece altro testamento di più di questo testamento fatto in mia presenza, & ho veduto con proprj miei occhi il suo cadavere seppellire nella venerabile Parrocchia T. e non ha lasciati altri figli, nè altri descendenti, nè ascendenti, se non che uno pupillo d'anni cinque in circa, ed è rimasta anco gravida la Magn. Isabella T. moglie di esso testatore. E questa è la verità, che esso testimonio ha potuto deponere de causa scientiæ, quia vidit, interfuit, audivit, & de loco, & tempore per modum, ut supra, &c.

Ita examinantur omnes septem testes, & ille, qui scripsit testamentum; verum ex dictis testibus sufficiunt duo, qui oculis deponant vidisse cadaver sepeliri, et si nullus ex ipsis vidit, debent examinari duo alii, qui de cadavere sepulto deponant, ut probetur mors testatoris.

Deinde fit instantia, v3.

12 T. de T. qui credit constare jam de bono jure super omnibus expositis, instat decerni sibi tutelæ administrationem, & decretum præambuli interponi, offesens adimplere adimplenda, omni meliori modo, &c.

In Dei nomine. Amen.

13 In causa tutelæ, & præambuli petiti in hac T. Curia per T. de T. tutorem in testamento relictum Augustini T. pupilli infantis, & filii qu. Nicolai T. dictæ Civitatis, ut in actis.

Die 30. mensis Martii 1696.

Viso testamento præsentato, visaque petitione retroscripta, & informatione desuper capta, per dictam principalem Curiam fuit provisum, & decretum, Magn. Fabium tutorem testamentarium dicti Augustini infantis esse confirmandum, & curam ventris prægnantis eidem Magn. Fabio esse deferendam, prout præsenti decreto tutor confirmatur, & cura prædicta ei defertur, adimpletis tamen de jure adimplendis, fuitque provisum, quod interponatur decretum præambuli ad beneficium dicti Augustini pupilli infantis filii dicti quondam Nicolai T., salva provisione facienda pro aliis portionibus quinque, vel tribus, viso exitu partus prægnantis.

Et proinde dictum Augustinum infantem esse declarandum, prout declaratur filius legitimus, & naturalis, & hæres universalis, & particularis ex testamento prædicto dicti quondam Nicolai T. ejus patris cum beneficio l. & inventarii, salvis portionibus, ut supra, viso exitu partus, super omnibus bonis in hæreditate prædicta remansis, cum facultate exigendi credita, & incusandi quascumque obligationes, & hæreditaria instrumenta liquidandi, aliaque faciendi, quæ ipsemet qu. testator faciebat, dum in humanis erat, & faceret, facereque posset, si viveret, & prout veris hæredibus permittitur, per hoc suum, &c.

Adveniente nono die post citatorium edictum fit inventarium, juxta formulas superius datas, & deinde fit obligatio per tutorem, in qua promittat. Primo utilia agere, & inutilia prætermittere. Secundo personam d. pupilli defendere, & indefensum non relinquere. Tertio computum reddere in fine administrationis prædictæ tutelæ & curæ, cum reliquorum restitutione; & est advertendum, quod hic tutor obligat se solum, scilicet nullo dato fidejussore, quia est tutor testamentarius in testamento perfecto.

Postquam mater peperit, fiat instantia, v3.

14 Fabius T. tutor Augustini T. infantis, & Curator ventris prægnantis exponit penes acta præsentis præambuli, qualiter Magn. Isabella T. vidua quond. Nicolai T. relicta prægnans, jam Deo favente peperit posthumum, cui fuit impositum nomen, Jo: Baptista: Instat propterea interponi decretum præambuli etiam in beneficium ipsius Jo: Baptistæ, & explicari provisionem reservatam in decreto præambuli lato ad beneficium dicti Augustini infantis, ipsumque exponentem confirmari tutorem ejusdem posthumi, servata voluntate dicti quondam Nicolai T. testatoris, & patris dictorum pupillorum, omni meliori modo, &c.

Fit decretum. v3.

15 De expositis capiatur summaria informatio ad finem providendi, &c. & testes habeantur pro legitime citatis, & ita per hoc suum, &c.

16 Deinde examinantur duo, vel tres testes deponentes qualiter T. vidua relicta a quondam T. viro, ex ventre prægnante remanso in morte viri peperit infantem nuncupatum T. de T. Quo examine facto interponitur decretum, v3.

Die 20. mensis Maii 1696.

17 Visa retroscripta petitione, & summaria informatione desuper capta, Principalis Curia T. explicando provisionem reservatam in decreto præambuli lato sub die T. providendo interponit præambuli decretum in beneficium tam Augustini primi filii quond. Nicolai T. quam Jo: Baptistæ T. posthumi nati ex ventre prægnante Isabellæ T. matris pro æquali parte, & portione, & tutela dicti posthumi deferatur dicto Magnifico Fabio T. servata forma testamenti, qui adimpleat adimplenda in forma, hoc suum, &c.

Si vero posthumus erit fœmina, tunc declaratur hæres solum masculus cum onere dotandi sororem posthumam. Vel si testator aliter disposuisset, tunc fiet juxta testatoris dispositionem.

Ubi autem non essent filii nati, sed solum venter prægnans; tunc non fit tutor, nec præambulum, sed fit decretum Curatoris, v3.

18 Cura ventris prægnantis deferatur matri, quæ adimpleat adimplenda, salva provisione facienda super præambulo, viso exitu partus prægnantis. &c.

Et post nativitatem Posthumi fiat decretum, v3.

Interponatur decretum Præambuli in beneficium Jo: Baptistæ T. posthumi nati ex ventre prægnante Isabellæ T. viduæ per quondam Nicolaum T. relictæ, cui Isabellæ deferatur tutela, modo adimpleat adimplenda, in forma, & ita per hoc suum &c.

Et si essent duo Posthumi, unus masculus, alter fœmina; tunc declaratur hæres universalis masculus

cum

Digitized by Google

sum onere dotandi sororem posthumam, & tutela deferatur matri.

Et si mater nollet tutelam acceptare, fit alius tutor, juxta formulas superius traditas.

19 DEcretum Præambuli potest interponi, quando voluntas testatoris est probata per testes, licet testamentum non sit scriptum, *D.Petra rit.181.ex Giur. ad Larrum obseru.7.* quos citat, & sequitur *De Luca ad Franch.obs.104.n.3.*

Et assignat rationem, quia testes, & instrumenta parem vim habent.

Sed advertit dictus celeberrimus *D. de Luca d. n.3.* quod in faciendo dicto præambulo requiritur citatio eorum, quorum interest; ex doctrina *Angel.de acquir. possess. quæst.6.art.2. num.12. & 13.* & ut diximus nos superius ex *Omnt.*

Et propterea diximus in decreto, quod capiatur citatio in forma.

20 Notabis, quod in decreto præambuli salvantur portiones quinque, vel tres, viso exitu partus prægnantis; quia in dubio præsumitur in utero esse tres, per *tex. in l. sed & si 28. §.fin.ff.de judic.*

Et quia quinque quoque potest mulier parere, imo plures *D.Cons.Altim.rubric.11.quæst.37.n.31.& Aul. Gell.lib.10.noct.attic.cap.2. & alii ibi.*

Formula examinandi testes in Curiis inferioribus, prævia commissione M. C. V. super morte testatoris.

21 NElla G. C. della Vic. compare il Rev. Capitolo, e Clero della Città di Bitetti, e dice, come a' 15. di Luglio dell'anno passato 1696. se ne passò da questa a miglior vita il qu. Nicola Balenzani di detta Città con testamento, nel quale istituì erede universale, e particolare esso Rev. Capitolo, con peso, che soddisfatte le doti dovute a Laura Balenzani moglie di Francesco Sciavullo, del di più ne dovesse celebrare tante messe per l'anima sua alla ragione d'un carlino la messa, come dal testamento d'ogni solennità vallato, che in pronto produce con la clausola codicillare; e perchè intende accettare [illegible] predetta; perciò fa istanza interponersi [illegible] beneficio decreto di preambolo col beneficio della legge, ed inventario, omni meliori modo, con [illegible] istanza con commettersi a' Magn. Officiali [illegible] R. Corte di Modugno, e loro Mastro d'Atti [illegible], che piglino informazione della morte di detto Nicola, omni meliori modo, &c.

Die 5. mensis Julii 1697. Neap.

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. provisum, & decretum est, quod capiatur summaria informatio de morte dicti testatoris, & testes habeantur pro citatis, pro qua in[illegible] committatur Mag. Officialibus, & [illegible] Curiæ Medunei, qua capta una [illegible] ad hanc M. C. transmittant ad finem [illegible] petito præambulo, hoc suum, &c.

De Guasco Jud.

Carolus Dei Gratia Rex.

Regens, & Judices M.C.V. quibusvis Alguzeriis [illegible], tam dictæ M.C. quam [illegible] Curiarum, & locorum ad infrascripta insolidum [illegible] dicimus, commitimus, & mandamus, [illegible] receptis præsentibus ad omnem instantiam [illegible] quisitionem dicti comparentis, sive, & [illegible] decretum observetis, & [illegible] faciatis [illegible] seriem, continentiam, & [illegible], alias, &c. Neap. die 5. mensis Julii 1697.

De Guasco Judex

Franci[illegible] de R[illegible] Act. Mag.

Provisio vigore decreti, ut supra.

Die duodecimo mensis Julii 1697. Medunei, Retroscriptæ provisiones M. C. V. exhibitæ, & præsentatæ fuerunt in hac Reg. Curia Medunei, per quam fuerunt receptæ supra caput, omni, qua decet reverentia, & fuit dictum, quod observentur juxta illarum seriem, continentiam, & tenorem, pro quarum observantia fuit dictum, quod recipiantur testes ad finem, &c. & ita, &c.

T.T. Gubernator.

T.T. Actuarius.

Die duodecimo mensis Julii 1697. Medunei, &c.

Luzio Barnabà della Città di Bitetto, dice vivere del suo, a me infrascritto Attuario ben noto abitante al presente in Modugno d'età sua d'anni 48. in circa, ut dixit, testis summarie productus, interrogatus, & examinatus super tenore provisionum M.C.V. & medio juramento sibi delato, dixit, come esso testimonio sa benissimo, che il quond. Nicolò Balenzano della Città di Bitetto sin dall'anno passato se ne passò da questa a miglior vita, ed esso testimonio lo vidde morto, e lo vidde anco sepellire nella Chiesa Cattedrale di detta Città di Bitetto, ch'è quanto esso testimonio può dire per la verità de caussa scientiæ, dixit, prædicta scire per modum, ut supra, quia scit, vidit, &c. de loco, & tempore dixit, ut supra.

Io Luzio Barnabà ho deposto quanto di sopra.

Monica Actuarius.

Eodem supradicto die, &c.

Vito Campanella della Città di Bitetto, al presente in Modugno, dice essere chianchiero, d'età sua d'anni venti cinque in circa, ut dixit, testis mihi infrascripto Actuario bene notus, & medio juramento sibi delato interrogatus, & examinatus super tenore provisionum M. C. V. summarie productus, &c. dice, come esso testimonio conosce molto bene il quond. Nicolò Balenzano di d. Città di Bitetto, e sa molto bene, che d. Nicolò Balenzano sin dall'anno passato se ne passò da questa a miglior vita, ed esso testimonio lo vide morto, ed anco lo vidde seppellire nella Chiesa Cattedrale di d. Città di Bitetto, ch[illegible] quanto esso testimonio può dire de caussa sc[illegible]ntiæ, dixit prædicta scire per modum, ut supra, qu[illegible] se[illegible] vidit, &c. de l[illegible] tempore, dixit, ut supra, &c. Io Vito Campa[illegible] ho deposto qu[illegible] di sopra.

[illegible] Actuar[illegible]

Si fa [illegible] Governad[illegible] e M[illegible] R[illegible] Modugno, [illegible] mente oggi sottoscritto gi[illegible] zione di q[illegible] nelle provisio[illegible] della G. C. della Vicaria viene [illegible] dinato, si sono esaminati per questa Regia Corte Luzio Barnabà, e Vito Campanella della Città di Bitetto [illegible], [illegible] secreto, ut dec[illegible], & in fidem, &c. Modugno li 12. Luglio 1697.

D. N[illegible] Gubern.

Ita e[illegible] Joseph Monica [illegible] Curiæ M[illegible]

In caussa Præambu[illegible] qu. Nicolai [illegible]lenzano, p[illegible]s.

[illegible] mensis Ju[illegible] 1[illegible] Neapoli.

Per M. C. V. facto verbo in Aula caussarum civilium [illegible], provisum, & decretum est, quod [illegible]ditis [illegible]o, & Dominico Donato Balenzano filiis quond. Nicolai Balenzano, providebitur, hoc suum, &c.

Guasco Judex. Constantino Judex.

De Ruperto Actuarius.

22 SUper hac formula notab[illegible] quod [illegible] in facie[illegible] do [illegible]ambulo non requiritur citatio [illegible]; tamen [illegible]rvatur, quando p[illegible] ign[illegible]tur contradictor; [illegible] in [illegible] formula, quia in testamento erat mentio facta d. filiis, qui præ[illegible] tunc a test. tore; merito M. C. V. dixit, quod auditis filiis providebitur,

ut

ut nos diximus superius ex *Caravit. rit.264.num.14. Gallup.p.2.cap.2.n.32.*

23 Hoc testamentum non habet executionem paratam, quia laborat vitio visibili, & apparente ex ipsa lectura testamenti de præteritione filiorum, quo casu filii sunt legitimi contradictores, & non procedit remedium *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* ut advertit *Staib.resol.19.* & diximus *in cap.3.n.18.*

C A P. V.

De Successione Fisci.

S U M M A R I U M.

Libellus Ærarii Baronalis pro confiscandis bonis vacantibus, sive Formula Præambuli in bonis vacantibus, num.1.

Interlocutoria super dicto libello, num.2.

Edictum citatorium contra incertos prætendentes in bonis vacantibus, num.3.

Relatio jurati in calce Edicti, num.4.

Contumacia accusata in calce Edicti, num.5.

Testes quid deponere debent in dicto judicio, num.6.

Decretum confiscationis bonorum vacantium, num.7.

Fiscus succedit, quando quis decedit, nullo sibi relicto infra decimum gradum, quo casu in Regno Neapol. tertia pars hæreditatis pro morientis anima pauperibus erogatur, num.8.

Fiscus succedit etiam, ubi in testamento esset hæres institutus, & extra hos duos casus Fiscus non succedit, ut hæres, num.9.

Advena si moriatur in Regno Neap. intestatus, cujus hæres ignoratur, succedit Fiscus, num.10.

Pecunia in Banco reperta, quæ veros Dominos non habet, ad Fiscum spectat, num.11.

Hæreditas jacens differt ab hæreditate vacante, nam hæreditas jacens est, in qua nondum apparet aliquis hæres, sed est spes hæredis, num.12.

Hæreditas vacans est, in qua nulla est spes successoris, qui possit adire præter Fiscum, quæ proprie non dicitur hæreditas vacans, nec jacens, sed dicuntur bona vacantia, num.13.

Hæreditas in tantum dicitur, in quantum habet hæredem, qui possit eam adire, & donec aditur, dicitur Jacens: Post aditam dicitur Patrimonium proprium hæredis; Et si non habet hæredem successibilem, non dicitur Hæreditas, sed Bona vacantia, num.14.

Hæreditas paterna jacens non dicitur, ante immixtionem filii, quod fallit in filio emancipato, num.15.

Hæreditas jacens defuncti personam repræsentat, & propterea in eodem loco, & coram eodem Judice, ubi vivens defunctus poterat conveniri, conveniendus est hæres, etiamsi diversi fori sit, num.16.

Inventorium hæreditatis, & testamenti infinuatio, & publicatio semper facienda sunt per Judicem laicum, num.17.

Hæreditas vacans cum proprie hæreditas non sit, nec defuncti repræsentat personam, num.18.

Constitutio Regni Dohanæ, *statuit, ut Fiscus Regius succedat etiam Clericis sine hærede decedentibus, ubi referuntur DD. pugnantes, an valeat dicta lex in præjudicium Ecclesiæ?* num.19.

Exposito an succedat Fiscus, an Orphanotrophium, ubi nutritus fuit, num.20.

Peregrino an succedat Fiscus, vel Episcopus, num.21.

Baro, qui in privilegio non habet potestatem specialiter concessam succedendi in bonis vacantibus, non poterit in illis succedere, num.22.

Hæreditas, quæ aufertur ab indigno, an, & quando debeatur Fisco, vel proximiori ipsius defuncti, num.23.

Hæres Indignus differt ab incapaci, nam indignus est, qui necem testatoris non vindicaverit, Item qui testamentum defuncti falsum, vel nullum accusat. Sed incapax est inhabilis ad succedendum, ut quia est Rebellis, vel deportatus, num.24.

In hæreditate committentis crimen lesæ Majestatis, vel hæresis, vel contrahentium incesta nuptias, & in rebus interceptis succedit Fiscus, num.25.

In bonis Forjudicati quomodo succedit Fiscus, & de modo succedendi remissive, num.26.

Bona confiscanda applicantur illi fisco loci, ubi bona sita sunt, & unusquisque occupat bona in sua jurisdictione sita, num.27.

Fiscus Regius non potest confiscare bona, quæ forjudicatus habet in Terra Baronis, quia ad Baronem spectant, num.28.

In defectu consanguineorum intra decimum gradum uxor marito, & maritus uxori succedit, excluso Fisco, num.29.

1 Formula Præambuli in bonis vacantibus.

NElla Baronale Corte della Terra T. compare il T. Coadjutore, o T. Erario di essa Corte, e dice, come l'è pervenuto all'orecchie, che sia passato da questa vita il qu. T. senza far testamento, e senza lasciare agnati, nè cognati in grado successibile, e perciò l'eredità sua, come beni vacanti spettano alla Camera Baronale, fa perciò istanza constito de prædictis, incamerare detta eredità, e beni ereditarj, ut juris, & interim annotarsi detti beni pro assecuratione judicii, e per ogni altro miglior fine, e modo, vz.

Fit decretum, vz.

2 Per Baronalem Curiam Terræ T. fuit provisum, & decretum, quod de expositis summaria capiatur informatio ad finem providendi, & fiat edictum in forma, & interim bona annotentur, & consignentur penes quem cum cautione, vel penes fidum tertium cum obligatione, hoc suum, &c. provisum, &c.

T. de T. Baro Terræ T.

T. de T. Gubernator, & Judex dictæ Terræ.

3 Servientibus nostræ Curiæ, ac aliarum quarumvis Curiarum in solidum, &c. significamus qualiter per Mag. Ærarium, vel per Mag. Coadjutorem dictæ Curiæ fuit nobis præsentata comparitio tenoris sequentis vz. *Inferatur libellus.*

Super qua comparitione fuit interlocutum tenoris sequentis, vz. *Inferatur decretum.*

Quibus omnibus sic insertis, instati fuimus de opportuna provisione, nos enim, &c. Ideo vobis, ut supra jam dictis, dicimus, committimus, atque mandamus, quatenus receptis præsentibus ad omnem instantiam, & requisitionem exponentis, sive, &c. per hanc citationem per edictum affigendam in valvis Curiæ prædictæ, & in aliis locis publicis, ubi affigi consuetum est, pro qua assignamus dies novem, tres pro primo, tres pro secundo, & reliquos pro tertio, & ultimo peremptorio termino, notificetis, & notificare debeatis omnibus interesse prætendentibus super hæreditate, & bonis supradicti q. T. qui supponitur esse mortuus absque hæredibus, & successoribus, & propterea ejus hæreditas, & omnia ejus bona spectare ad Baronalem Cameram uti bona vacantia, ad dicendum quicquid habuerint adversus incorporationem hæreditatis, & bonorum prædictorum ad beneficium dictæ Cameræ Baronalis.

Et in eodem termino, & deinde in antea cum continuatione ad videndum testium juramenta, alias termino elapso providebitur, ut juris, & procedatur in causa prædicta ipsorum absentia non obstante. Datum in Terra T. Die, &c.

T. Judex.

T. Actuatius.

Cita-

Citatio per edictum contra interesse prætendentes super hæreditate, seu bonis vacantibus supradicti qu. T. de T. ut supra.

4 Die 20. Octobris 1696. in T. Terra.

T. Juratus ordinarius Terræ T. retulit mihi infrascripto ordinario Actuario ejusdem Curiæ se hodie affixisse supradictam citationem in valvis Curiæ prædictæ, nec non copias ejusdem in T. platea, & T. loco solitis ejusdem Terræ, ubi hæc, & alia affigi solent, præsentibus T. & T. & in fidem, &c.

T. Actuarius.

5 Die 29. Octobris in Terra T. Curia, &c. instante Curiæ Coadjutore, & petente fuit incusata prima contumacia contra interesse prætendentes super hæreditate, & bonis vacantibus q. T. de T. citatos, relatos, & non comparentes in forma, & in fidem, &c.

T. Actuarius.

Die 2. & 3. Novembris non fuerunt accusatæ contumaciæ ob festos, ut in Kalendario.

Die 4. mensis Novemb. in Terra T. Curia pro Tribunali sedente, instante Curiæ Coadjutore, & petente fuit incusata penultima contumacia, contra prætendentes super hæreditate, & bonis vacantibus q. T. de T. citatos, relatos, & non comparentes in forma, &c. Et proinde fuit dictum, quod in eorum contumaciam procedatur, & ita, &c.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

6 Hic examinabuntur duo testes, qui deponant cognovisse defunctum, & vidisse ejus cadaver sepelliri in T. loco, & quod sit publica vox, & fama non adesse agnatos, nec cognatos in gradu successibili, & mortuum esse ab intestato.

Vel si non sunt testes de visu, examinabuntur septem de fama publica.

Quibus examinatis interponitur decretum, vz.

7 Visis actis, citationibus per edictum expeditis contra interesse prætendentes super hæreditate, & bonis vacantibus q. T. de T. fol. . . . contumaciis incusatis, fol. . . . Testium depositionibus, fol. . . . ac visis, & consideratis omnibus in jure, & in facto videndis, & considerandis, fuit provisum, & decretum per Curiam Terræ T. dictum qu. T. esse mortuum ab intestato sine hæredibus, & successoribus in gradu successibili, ejusque hæreditatem, & bona tamquam vacantia spectavisse, & spectare ad Baronalem Cameram Terræ prædictæ, & d. Baron. Cam. esse incorporanda, prout præsenti decreto incorporantur, & Ærarium, nomine, quo supra, esse admittendum, prout admittitur ad succedendum in bonis in hæreditate prædicta remansis, mobilibus, stabilibus, auro, argento, recolligentiis omnibus, & nominibus debitorum, cum facultate exigendi credita, & incusandi quascumque obligationes, & hæreditaria Instrumenta liquidandi, aliaque faciendi, quæ veris hæredibus permittuntur, ita per hoc suum, &c.

Usque huc Formulas dedimus Præambulorum tam ex testamento, quam ab intestato; sed quia multi sunt casus, in quibus nullus reperitur, qui succedere possit ex testamento, nec ab intestato, & propterea Fiscus succedit defuncto; operæ pretium duxi non omittere formulam, quando Fiscus succedit, & aliqua in gratiam tyronum annotare; in quibus casibus succedit, & in quibus, & quando excluditur Fiscus? & an Camera Baronalis succedit in locum Fisci? aliaque non injucunda breviter advertere.

8 Primus casus, quo Fiscus succedit, est, quando quis decedit nullo ex ascendentibus, nec descendentibus, sive collateralibus infra decimum gradum sibi superstite, *DD. in l. 1. & in l. bona vacantia, C. de bon. vacantibus lib. 10. & in l. si bona*, juncta *glos. C. de bon. aut.* *Jud. possid. De Marin. ad Revert. decis. 34.*

Et in Regno nostro Neap. habemus expressam legem in Constitutione Regni incip. *Dobanæ de secretis, sub tit. de Offic. secret.* per quam statuitur, ut Fiscus succedat tam laico, quam Clerico decedenti ab intestato, nullo relicto hærede, qui ab intestato de jure possit ad successionem venire. Cujus hæreditas publice subhastata vendatur, & tertia pars pretii pro defuncti anima pauperibus erogetur, nisi prænominatus Secretus, & quæstor viderit magis expedire; ut ipsæ res hæreditariæ in Fisci possessione serventur.

9 Secundus casus est, ubi Fiscus in testamento esset hæres institutus, & hi sunt duo casus, in quibus Fiscus, ut hæres succedit.

Sunt & alii casus, in quibus Fiscus succedit, sed extra hos duos casus fiscus non succedit, ut hæres, nec est proprie hæres, sed loco hæredis habetur, ut notat *glos. in l. inter nos, §. fin. de fidejuss.* & alia jura & *DD.* relati per *Reg. de Marin. ad Revert. dec. 506. num. 4.*

10 Unde si Advena moriatur in Regno nostro Intestatus, cujus hæredes ignorentur, succedit Fiscus tanquam in bonis vacantibus, ex dicta Constitutione Regni, *Dobanæ, &c.* & ex Constitutione, *Si quando*, ut firmat *D. de Rosa*, insignis doctrinæ vir, *in Consuet. Neap. Si quis, vel si qua, n. 489. fol. 105.*

11 Propterea Fisco etiam pertinet pecunia in Banco reperta, quæ veros Dominos non habet, ut ex dicta Constit. *Dobanæ.* & ex *Covarr.* & aliis firmat eruditissimus *D. de Rosa in Consuet. Si quis, vel si qua, n. 488. fol. 105.*

Sed antequam ad alia transeamus, præmittendum est, quod

Hæreditas jacens differt ab hæreditate vacante, quæ propria hæreditas non dicitur, sed dicuntur bona vacantia.

12 Hæreditas enim jacens est, cujus adest hæres, sed non dum adiit, vel in qua non dum apparet aliquis hæres, sed est spes, quod possit per aliquem adiri hæreditas. Et in hoc fiscus non inspicitur, ut notat insignis jurisconsultus *D. Episcop. Verde in lib. 1. sub tit. 23. de Curat. lemma 9. num. 728. ex §. placebat, instit. lib. 3. de legitim. agnat. success. post Din. & alios.*

13 Hæreditas vacans est, quando quis moritur ab intestato, & non apparet, quod aliquem habeat successorem, imo nulla est spes successoris, qui possit hæreditatem adire, præter Fiscum, & tunc non dicitur proprie hæreditas vacans, nec jacens, sed dicuntur bona vacantia, in quibus Fiscus succedit. Idem *Dom. Verde ubi supra* ex *l. fin. ff. de success. edict. l. habere licere 57. ff. de edict.*

Et ut proprie dicantur bona vacantia, debet constare neminem velle, sive neminem posse esse hæredem, ac facta diligenti inquisitione, & citatis omnibus iis, quorum interesse potest, si sunt certi, per citationem particularem, & si sunt incerti, & ignorantur per citationem generalem, sive per edictum, ut advertit *Staib. observ. 39. num. 33.* post *tract. poss.* de quo edicto fecit mentionem *Dom. Altim. rubr. 12. de nullit. q. 16. n. 9.*

14 Ex his collige, quod in tantum dicitur hæreditas, in quantum habet hæredem, qui possit eam adire; Et donec aditur, dicitur jacens; sed postquam est adita, non dicitur amplius hæreditas, sed proprium efficitur adeuntis patrimonium, *gl. in l. 1. §. veteres in verb. per unum, vers. & post aditam ff. de acquir. possess. De Marin. ad Revert. decis. 145. n. 6.*

Nam per hæreditatis aditionem dominium adeuntibus acquiritur, *l. cum hæredes, ff. de acquir. possess. Revert. decis. 233.*

Et si non habet spem hæredis, hæreditas dici non

Digitized by Google

potest, sed tunc quia bona vacant, sive carent hærede, dicuntur bona vacantia, idest bona sine successore.

15 Et notabis, quod hæreditas paterna jacens non dicitur, ante immissionem filii, *Glos. in L. cum hæreditas, C. depositi in verb. successeritis, De Marin. ad Revert. dec.551. num.20.* quia ex potentia suitatis statim filius fit hæres ipso jure. Quod tamen fallit in filio emancipato, quia emancipatus, dum non adit, hæres nunquam extitit, quo casu dicitur jacens hæreditas, ut late *de Marin. ad Revert. dec.551.*

16 Hinc fit, ut hæreditas jacens defuncti personam repræsentat, & non hæredem quoad omnia, adeo quod antequam adeatur, si in hæreditate laici institutus sit Clericus, conveniendus est coram Judice laico, & in eodem loco, ubi vivens defunctus poterat conveniri.

Et è contra, si in hæreditate Clerici institutus sit hæres laicus, donec jacet hæreditas, conveniendus est coram Ecclesiastico, & non solum distributio, & venditio illorum bonorum ad Judicem Ecclesiasticum spectat, sed bona sunt immunia a solutione Gabellæ, ut rejectis contrariis firmat *Episcop. Riccius resol. 129. p.3. Novar. de elect. for. qu. 28. num. 5. sect.2. in ult. impress. Neapol.* & sequitur *Carlev. lib.1. tit.1. disput.2. q.5. num.326.*

Imo hæreditas jacens repræsentat defunctum, etiam quoad ætatem, *Affl. dec.221. num.2. Carlev. ubi supr. Franch. dec.647.*

17 Verum inventarium hæreditatis, & testamenti insinuatio, & publicatio semper sunt facienda per Judicem laicum, ut late pro, & contra disputat hanc quæstionem, at sic demum concludit *Carl. d. lib.1. tit.2. disput.1. qu.5. ex num. 329.*

18 Bona vero vacantia cum proprie non sint hæreditas, nec defuncti repræsentant personam, *Bart. in l. si quis hæres instituatur, ff. de hæred. instit. l.1. §. an bona, ff. de jure fisc. l. habere licere 57. ff. de evict.*

19 Sed dum in dicta Constit. Regni incip. *Dohana, &c.* statuitur, ut Fiscus Regius succedat etiam Clericis sine hærede decedentibus. Pugnant *DD.* an legislator ille laicus poterit in præjudicium Ecclesiæ dictam legem condere.

Negantes sunt *Afflict. in d. constit. & Andreas Isern. ex text. in l. si quis Presbyter, C. de Episcop. & Cler.* per quem *text.* bona applicanda sunt Ecclesiæ, cui Clericus ipse erat adscriptus; ita *Jo: de Plat. in l.1. C. de bon. vacant. lib.10.* & est *text. in cap.1. de success. ab intestato, ex tex. in can. quicumque 12. q.5.*

Affirmantes vero sunt *D. Car. de Rosa insignis doctrinæ in cons. si quis, vel si qua, num.484. fol.* 104. ex doctrina *Renat. Choppin. de sacr. Politic. lib.3. cap.1. n.27. Didac. Fajar. alleg.45. p.2. de Marin. ad Reverter. dec. 34. & Covar. in cap. cum in officiis num.9. de testam.* qui tradit tam in Hispania, quam in Gallia esse consuetudine receptum, ut Fiscus Regius succedat, quam consuetudinem defendit, & rationibus approbat.

Sed quid de hoc sentiam hic nil concludo, dum latius dicam in *Prax. de foro competent.* quam ad manum habeo, & successive typis dabo.

20 Et similis est quæstio, quando moritur expositus. Quod illi succedit Fiscus, & non Orphanotrophium, ubi nutritus fuit, concludit idem *D. Carolus de Rosa, ubi supra & decis. de Franch.198.* Sed pugnantes refert doctissimus Additionator *de Luca in d. decis.* ad quem remitto.

21 Item, quando moritur Peregrinus in actu peregrinationis, ipsius bona non ad hospitium, neque ad Fiscum, sed ad Episcopum loci, qui hæredibus defuncti restituere, vel pauperibus erogare, & destribuere debet, *Oin. lib.3. tit.1. de success. ab intest. in 5. part. num.3.*

Sed dubium in dicta Constitutione *Dohana, &c.* statuitur, ut si quis decesserit de terra domanii, succedat Fiscus, ex contrario sensu, quando quis decedit in Terra Baronali, non videtur posse succedere Fiscus, sed ipse Baro.

Sed negant *Doctores*, ut *Afflict. in d. Constit.* & *D. de Luca ad Franch. decis. 725.* ex *Capiblanc. in Prag. 8. num.126. Montan. & aliis ibi.*

Et Capibl. num.251. dicit, quod de facto potius; quam de jure Barones sibi usurpant animalia excadentialia, nam debent esse Regis, prout omnia alia inventa per Constitut. Regni *Pecuniam*, quæ ponit modum faciendi præconizationes.

Et quod si intra annum non venerit Dominus, tunc applicantur Fisco.

22 Nisi specialiter sit concessum a Rege in privilegio potestas succedendi in bonis vacantibus; Quia bona vacantia sunt de Regalibus, & de illis insolitis concedi. Adeo quod Proregi non censetur data potestas dandi bona vacantia, etiam quod ei sit concessa generalis, & libera potestas concedendi Regalia, quia intelligeretur de Regalibus solitis concedi, non de bonis vacantibus, quæ sunt de regalibus insolitis concedi.

Adeo quod data facultate a Rege Proregi concedendi bona vacantia, non poterit Prorex assentire, & concedere manui mortuæ, ut late *D. Car. de Rosa in d. Consuet. Si quis, vel si qua a num.493. fol.105.* omnino videndus.

23 Profunda, & intricata est quæstio, an hæreditas, quæ aufertur ab indigno debeatur Fisco, vel proximiori ipsius defuncti? *DD.* valde pugnantes in hoc habemus.

Et quod Fiscus hæreditatem indigno deferendam capit, si sit in bonis allodialibus, secus si de feudo agatur, concludit *de Marin. ad Rev. dec.233. n.5.*

Unde si quis occidat patrem, vel fratrem feudatarios, quibus omnino erat in feudo successurus, non dicitur indignus, prout judicaretur, si esset successurus in bonis allodialibus, sed dicitur prorsus incapax, quod facit, ut sequens in gradu sit ad feudi successionem admittendus, non autem fiscus, per *text. in c.1. an illi, qui interfecit fratrem Domini sui*, & clarius *in c.1. §. denique qua fuit prima causa benef. amitt.*

In allodialibus vero occidens eum, cui ab intestato, vel ex testamento erat successurus, tunc etsi succedere non impediatur, in pœnam tamen patrati criminis statim fiscus omnia illa bona, in quibus delinquens successit, aufert ab eo, uti ab indigno, *de Marin. ubi supr. ex Reg. de Ponte in tract. de potest. Pror. tit.8. §.9. & Rovit. in cons.11. & 12. lib.1.* & ita concludit *Boer. decis.24. num.17. Lauren. in dec. Rota Avenion.21. n.12.* ubi rejicit contrarium tenentes.

Et quod hæreditas aufertur a fratre, occidente fratrem, & de occidente liberos, quod privatur hæreditate obveniente ab ipso Patre, tanquam indignus; & de quocumque agnato occidente suum agnatum, *Farin. in 4. par. in tract. de homicidiis qu.120. Mantic. de conjectur. ultim. voluntat. lib.12. tit.7. n.21.*

Et quod hæreditas, quæ aufertur ab indignis, fisco applicatur, item si substitutus occidat substitutum; omnia late tradit *Sanfel. dec.70.*

Sed idem *Sanfel. in decis.*415. indecisam reliquit hanc quæstionem, ubi pro, & contra refert pugnantes *DD. & num.4.* dicit, quod occidens testatorem, ad cujus successionem venire debeat talis occidens, potius incapax censendus sit, quam indignus.

Et ratio incapacitatis desumitur ex dispositione juris, per quam repellitur a successione occisi, & proinde si de jure taliter occidens non capit in successione, incapax dicendus est potius, & non indignus, & proinde ex hujusmodi incapacitate aperitur locus aliis

venien-

Digitized by Google

venientibus ad successionem, & non Fisco. Quia occisore tamquam de medio sublato, succedunt alii, qui non peccaverunt, in præjudicium quorum non potest Fiscus succedere.

Et ad plenam cognitionem hujus quæstionis præmittendum est, quod magnum discrimen est inter indignum hæredem, & incapacem.

24 Indignus exemplificatur in occidente eum, cui occidens erat successurus, quod intelligit in bonis allodialibus, ut supra, juxta distinctionem relatam per *Reg. de Mariu. ad Revert.d.dec.*235.

Quo fit, ut ob indignitatem delinquentis, in dicti delinquentis locum succedat fiscus; indignus quoque dicitur, qui necem testatoris non vindicaverit, *l.t. C. quibus, ut indignis*, quia hæres tenetur judicialiter illius necem ulcisci; alioquin privatur hæreditate, ut ex multis *DD.* probat *D.Consil.& Regens Petra ris.*272. *num.*2. sed hodie non aufertur hæreditas a non vindicante, quia obstat præceptum Domini nostri Jesu Christi, qui præcepit nobis, *Remitte, & remittetur vobis, Tu mihi vindictam, & ego retribuam, &c.*

Et sic pœna ablationis bonorum contra non vindicantem necem defuncti, hodie de Consuetudine non servatur, *Peregr. de jur. Fisci lib.*2.*tit.*6.*num.*22. *Clar. lib.*5.§.*fin.quæst.*79.*& Foller.* ibi relatus.

Indignus quoque dicitur, qui testamentum defuncti falsum, vel nullum accusat, *Oinot. lib.*3. *inst. de success. Fisci ris.*1.*num.*16. Quod enim aufertur indigno, applicatur fisco. *l. Papinianus*, §.8. *meminisse. ff. de inoffic. testam. & tot. tit. ff. & C. de his, quibus, ut indign.*

Incapax, idest inhabilis ad succedendum is dicitur, quando quis in læsæ majestatis crimen incidit, & lex statuit, ut filii hujus delinquentis a materna, vel avita, & omnium proximorum hæreditate sint alieni, & ex testamentis extraneorum nihil capiant, & sic, ex legis dispositione sunt inhabiles, & incapaces, & habentur, ac si in Mundo non extarent.

Quo fit, ut illis de medio sublatis aperiatur via succedendi aliis venientibus ab intestato, non autem Fisco, *de Marin. ubi supr.*

Ita etiam, quando deportatus esset hæres institutus, quia deportatus est incapax, & inhabilis ad succedendum, defertur successio aliis venientibus ab intestato, & non Fisco, *de Marin. d. decis.*235. *Sanfel. dec.*72. *ex Bartol. Molina & aliis ibi.*

25 Sed in hæreditate ipsius delinquentis, sive committentis crimen læsæ majestatis, succedit Fiscus, quia pro dicto crimine non solum pœna capitis imponitur, sed omnia ejus bona confiscantur, exclusis liberis, & aliis consanguineis, *l.quisquis* 5.*C.ad l.Jul.majest.*

Item in crimine hæresis, *l.Manichæos*, 4. *C.de hæret. & cap. accusatus* 8.§. *in eo contra de hæret. lib.*6.

Imo etiam contra hæreticum defunctum proceditur pro confiscatione bonorum, *d. l. & d. c. ut supra.*

Item in hæreditatibus contrahentium incestas nuptias, *Oin. lib.*2. *tit.*6. *de specieb. præscript. n.* 40. *in l.*1.*ff.de jure fisci.*

Item res intercepta propter vectigal non solutum ipso jure efficitur fisci, vel ejus, cui vectigal solvendum erat, *l.commissa* 14. *cum similib. ff. de public. & vectigal.*

26 Item bona forjudicatorum in Regno nostro Neap. confiscantur, ut in Constit. Regni *Grandis utilitas, & in Constit. Pœnam eorum, & Pragm.* 8. *&* 10. *de exulibus.*

Et de modo succedendi, quando forjudicatus habet ascendentes, & quando habet filios, late tradit *Scialoy. in prax. forjud. cap.*16. sed melius *de Marin. lib.*1.*resol.*35. *Police lib.*2. *cap.*5.*tit.*10.*num.*22.

27 Unum nolo omittere hic, quod si bona delinquentis confiscanda essent extra territorium Judicis loci delicti, tunc unusquisque Fiscus occupat bona sui territorii, & applicantur Judicibus loci, ubi ipsa bona reperiuntur, *Scialoya d.cap.*16.*num.*37. *de Marin. lib.* 1. *resol.*35.

28 Adeo quod Regii superiores, qui tulerunt sententiam forjudicationis, non possunt confiscare bona, quæ forjudicatus habet in Terra Baronis, quia ad Baronem spectant, in cujus territorio sita sunt, *Rovit. in rubr. de sent. forjudic. num.* 30. *Peregrin. de jure fisci lib.*5. *num.*139. *Nacta cons.*580. *in* 2. *dub. tom.*2. *Marcian. cons.*20.*lib.*2. *Marad.observ.*350. *num.*4. *super Pragmat. de Creditoribus fol.*428.

Fallit hæc conclusio in crimine læsæ Majestatis, & in resistentia facta præcepto Principis, quia tunc non applicantur ad Baronem bona, sed confiscantur per Fiscum Regium, *DD.ubi supr.*

Alios casus, in quibus bona Fisco applicentur, relinquimus, quia non est nobis intentio, nisi instruendi Tyrones in Praxi Præambulorum; & ut superius diximus, in duobus tantum casibus fit Præambulum ad beneficium Fisci, qui ut hæres succedit, v3. quando instituitur in testamento, & quando quis decedit ab intestato, nullo relicto successore intra decimum gradum; & extra hos duos casus Fiscus non dicitur hæres, licet ad Fiscum applicetur hæreditas jure confiscationis.

Et ut finem huic *Capit.* ponamus, sciendum est, quod

Licet affinis non admittatur ad successionem, tamen quando non extant consanguinei intra decimum gradum, succedit uxor marito, & maritus uxori; & uxor, & maritus Fisco præferuntur, *Oinot. lib.*3. *instit. tit.*1. *de success. Fisc. n.*28. *l.unic. C. unde vir, & uxor.*

Dummodo non transeat ad alias nuptias, *l.*1. *C. de secundis nuptiis.*

29 Et dummodo conjux non sit ab altero interfectus, vel ejectus, *l. si ab hostib.* §. *si vir uxorem, ff. solut. matr. D.Episc. Verdo lib.*3. *inst. de success. lemma* 21. *fol.*10.

Alias observationes vide in addition. *Sever. ad Sanfel.dec.*412.

CAP. VI.

De Præsumptiva aditione hæreditatis.

SUMMARIUM.

Vera aditio hæreditatis probatur per decretum, vel per testes, vel per instrumentum, num.1. *& quomodo probatur per testes, remissive*, num.5. *& quando probatur ex conjecturis*, num.7.

Præsumptiva aditio inducitur per tria, quæ citra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, nempe per actum acquisitivum, actum translativum, & actum possessivum, & exemplificantur ista tria, num.2.

In foro Cautela ad excludendam aditionem ex actibus præsumptivis traditur, num.3.

Adire an præsumatur hæreditatem qui vendit, vel locat, vel solvit creditoribus hæreditariis, vel aliter, disponit de bonis, num.4.

Protestatio quando tollit præsumptionem aditionis, d. num.4.

Filius subtrahens bona hæreditaria amittit beneficium abstinendi, num.6.

Hæres, qui semel extitit, amplius desinere non poterit esse hæres. Et qui noluit bonorum possessionem petere, perdit jus ejus, num.8.

Filius repudians hæreditatem paternam poterit intra trien-

trienniunm se pœnitere, & recuperabit bona, quæ non reperiuntur alienata, num.9.

Minor vero habet septennii tempus ad se pœnitendum post factum majorem, nam dictum triennium concessum majori currit ad beneficium minoris a die elapsi quatriennii concessi ad restitutionem petendam, num.10.

Filius repudians maternam hæreditatem, an gaudeat eodem beneficio se pœnitendi, num.11.

Filius post aditam hæreditatem agnoscens esse damnosam, poterit creditoribus hæreditariis auditis restitutionem petere, num.12.

Filius vendens res patris, quas habere potest tanquam creditor, an præsumatur adire, num.13.

Filius ubicumque possidere potest bona patris alio titulo, quam hæreditario, non intelligitur damnosam patris hæreditatem adiisse, num.14. *Quid si fecerint filii divisionem bonorum, remisseve*, num.15.

Filius recipiendo pecuniam pro nece patris non censetur adiisse hæreditatem, num.16.

Filius vendens res hæreditarias pro funeralibus patris non dicitur se immiscere, num.17.

Filius potest renunciare hæreditatem, & acceptare legitimam tantum, num.18.

1 HÆreditas, vel fuit adita vere, vel præsumptive; Vere dicitur adita per declarationem factam verbo in judicio, vel decreto Judicis, vel extrajudicialiter coram testibus, vel per instrumentum coram Notario, & Judice, & sic probari potest aditio vera, vel per decretum, vel per testes, vel per instrumentum, ut docet *Galt. in sua prax. tutel. p.2. vers. utiliter agat, n.50. fol. mihi* 180. sed

2 Hæreditatis aditio præsumptiva inducitur per tria, quæ citra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, nempe per actum acquisitivum, & per actum translativum, & actum possessivum, teste *Bald. in consl.* 224. *vol.*2. relato a *d.Galter. ubi sup. n.*51. Hinc est quod

Hæreditas præsumitur adita per actum inquisitivum, ut si utatur frumento, vino, aliisque bonis hæreditariis, ac aliquid a debitoribus hæreditariis exegerit, licet aliqui sint in contraria sententia, ut inferius dicetur.

Per actum translativum, si quid ex bonis defuncti eroget, vel hæreditariis creditoribus debitum solvat, *Bart. in l. gerit, ff. de acquir. hæredit. Alex. in l.1. C. de jur. deliber. Dilect. de art. testam. in tit. de acquir. vel repud. hæred. caut.*4. *Petrus Duenas reg.* 277. *in fin.* relati a *dicto Galter. ubi supra.*

Per actum possessivum, si post mortem patris, paternam domum habitasse probetur, *l.1. C. de repud. vel abstin. hæredit.* cum ibi notatis per *DD.* & alios relatos a *Marcell. Calà in glos. unic. §.2. qu.15. n.*653. etiamsi titulo emptionis possideat, ut dixit *idem ubi supr.*

3 Adeo quod ad excludendam aditionem ex iis actibus præsumptivis, dictus *Galter.* dat cautelam, ut filius, vel alius, aut tutor protestetur per comparitionem in Curia, quod renunciat, vel se abstinet, itaut si contigerit fieri actum, per quem intelligi possit hæreditas adita, quod nunquam se adisse, vel hæreditati immiscuisse dicatur.

Sed pro credito maternarum dotium, vel alia caussa, argumento *l. sed & si quis §. plerique, ff. de Religios. & sumpt. funer.* docuerunt *Bart. in l. si ita stipulatus la 1. ff. de fidejuss. & Dilectus d. caut.* 5. *Galter. ubi supra.*

nisi fuerit sic protestatus, videtur adire hæreditatem, quando venit, vel locat res hæreditarias; item si hæres ivit ad habitandum in domum hæreditariam cum tota familia, & suppellectilibus, vel aliter disposuit inter vivos, vel in ultima voluntate *l. Pomponius* 86. *§. ult. ff. de acquirend. hæredit.* quia isti sunt actus, qui non solent fieri, nisi per hæredem, *Osnot. lib.*2. *instit. tit.* 16. *de hæred. qualit. & differ. §. fin. num.* 4. *fol.*670. *per text. in l.2. C. de jur. deliber. Glos. super d. §. verb. nuda.*

Et hæc est utilitas, quæ habetur ex repudiatione hæreditatis, nam qui protestatus fuit se nolle esse hæredem, si postea facit actum, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non potest, non per hoc intelligitur tacite revocare dicta abstentio, nisi in specie, & expresse revocetur, sed qui non fuit de hoc protestatus, faciendo actum, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non potest, sibi præjudicat, & præsumptive censetur adisse hæreditatem, ut late *de Franchis, & Addent. dec.*80. *Staiban. resolut.*86. secus vero, ubi præcessit protestatio, quia tunc etiam si fiat actus, qui possit importare aditionem, non causatur aditio, idem *Staib. in obs.*86. *n.*67.

Verum hæc protestatio, seu declaratio debet fieri ante captam possessionem, & ante actum aditionis, seu post incontinenti, non autem ex intervallo, *Staiban. d. resolut.*56. *num.*2. post *Ludovic. decis.*708. *Rom. cons.*247. *& Dilect. de art. test. tit.*11. *de acquir. vel repud. hæredit. caut.*5. *num.*2.

Hæreditatis enim aditio consistit in animo adeuntis, & propterea inducitur sola voluntate, verbo, vel factis declarata, *Staiban. tom.*2. *resolut.*176. *observat. a num.*6. *ad num.*34. *fol. mihi* 598. *Gram. decis.* 103. *num.* 205.

4 Contrariam sententiam alii asserunt supradictæ *Galterii* conclusioni, nempe, quod hæreditas non dicitur adita, ex eo, quod filius solverit, & exegerit debita, vel credita paterna, & quod habuerit curam, & possessionem bonorum paternorum, & ea locaverit, quia isti sunt actus æquivoci, cum illos potuerit facere, tanquam administrator, vel creditor patris, seu alio titulo particulari, puta donatione, venditione, vel assignatione dotis maternæ, & propterea dicti actus non inducunt hæreditatis aditionem ut late *Gratian. discept. forens. cap.*760. *a num.*34. relatus a *Staib. tom.*2. *resol.*176. *num.*4. *fol.*589. tamen tutior cautela erit protestari per comparitionem in Curia, juxta cautelam traditam a *Galter. ubi supr.* & juxta tradita per *Præsid. de Franch. dec.*80. *n.*9.

5 Hæreditatis aditio quomodo probetur signanter per testes, vide *Mauf. de caus. execut. ampliat.*12. *num.*3. *&* 9. *& ampliat.*14. *num.*21. *&* 23. quem citat, & approbat *Staib. resolut.*176. *n.*6. *tom.*2. nam aditio hæreditatis est probanda per allegantem, *de Franch. dicta dec.*80. *num.*8. *Amend. ibid. num.*30.

6 Et citra protestationem, si probaretur subtraxisse bona hæreditaria, & paterna magni valoris, amittit beneficium abstinendi, & ita DD. & maxime *Jason in d. l.1. C. de repud. vel abstin. hæred.* & proinde tenebitur hæreditariis creditoribus debita solvere, ac si hæreditati se se immiscuisset, *Castrens. in l. servum. §. fin. ff. de acquir. hæred. Alex. & alii in l.2. C. de repud. vel abstin. hæred.* & allegati a *Marant. in l. is potest, num.*87. *ff. de acquirend. hæred. & a Dilecto ubi supra caut.*15. *Galter. ubi sup. n.*53.

7 Et demum aditio hæreditatis ex conjecturis probatur; verum potest probari contrarium; & per allegantem est probanda, quia regulariter non præsumitur.

Et ubi actus sunt dubii circa aditionem factam, standum est juramento possidentis, an voluerit adire, an non, *Amend. ad Franch. decis.*80. *num.*30. Et sicut potuisset defunctus jurare, ex qua caussa juramento ipsius statur, ita & hæres, *Amend.* ibidem ex *Tobia Nonio cons.*27. *n.*5. *Joseph Ludovic. conclus.*16. quæ incipit *Amplia Illat.*55.

Nam actus, qui potest habere respectum ad factum pro-

proprium, & ad factum hæreditarium, in dubio censetur factus nomine proprio, & standum est declarationi ejus, qui illum fecit, quo nomine, & jure illum fecerit, *Staiban. in obs.86.n.81.* nam pendent ab animo.

8 Hæres, qui semel extitit, semper est hæres, nec potest amplius desinere esse hæres. Nec Princeps potest hæreditates quæsitas auferre, *Ursill. ad Afflict. decis.361. n.22. text. in l. & si fine, §. licet quod Papinian. ff. de minor.*

Et qui semel noluit bonorum possessionem petere, perdit jus ejus, etiamsi tempora largiantur, *Staiban. d. tom.1. resolut.86. num.9.* per *text. in l.1. §. qui semel, ff. de success. edict. & gl. ibi* [illegible] *noluit*, dicit, idest, *repudiando*.

9 Quæ conclusio fallit in filio, qui licet repudiaverit paternam hæreditatem, poterit tamen se intra triennium pœnitere, *l. ultima, C. de repud. vel abstin. hæred.* ubi *Bartol. Staiban. tom.1. resolut.86. num.8.*

Et sive hæc renunciatio fiat in judicio, sive extra, *De Marin. tom.2. resol.96. n.2. & Staib. resol.86. n.7. & 15.*

Modo res hæreditariæ non sint alienatæ per creditores, quia tunc non poterit filius pœnitens eas habere, *Paschal. de patr. potest. par.4. cap.1. num.25. Posth. resol. civil.28. num.44. Staiban. d. observ.86. num.16.*

Si vero alienatio sit facta a substituto, vel cohærede, utique per pœnitentiam illa recuperabit, ut idem *de Marin. ubi supr. num.5.* ubi rejicit *Merlin. de legit. lib.5. tit.3. qu.2. num.8.* & alios tenentes, quod tam si bona reperiantur distracta per creditores, quam si reperiatur hæreditas adita per substitutum, vel per alium hæredem ab intestato venientem in gradu, sive per cohæredem, quod non auditur filius volens adire, quod semel repudiavit, nisi esset minor; assignando rationem, quod æquiparatur bona esse per creditores alienata, vel esse per aditionem alteri hæredi quæsita; Nam hoc falsum ostendit *dictus de Marin.* & prædictis late respondet; quia verba *text.* sonant solum, quando reperiantur vendita.

10 Et hoc triennium datur, quando hæres est major. Quoniam si esset minor, istud idem triennii tempus ad se pœnitendum conceditur, decurrendum a die elapsi quadriennii, quod post factum majorem ad se restituendum a jure concessum est, *d. l. fin. C. de repud. vel abstin. hæred. De Marin. ubi sup.*

11 Sed quid si filius renunciet maternam hæreditatem, an idem censendum sit, & super hoc duo reperiuntur *tex.* invicem contrarii.

Nam [illegible] *in l. filii, ad Tertullianum*, dicit, posse intra annum se pœnitere, & repudiatam hæreditatem matris adire.

Text. vero *in l.1. de jur. & facti ign.* dicit contrarium, quod si major semel [illegible] nam hæreditatem renunciaverit, non possit il[illegible] amplius adire, & ita tenet *Staib. tom.1. resol.80. num.7.* [illegible] solvit dubium, quod *text. in l. filii* habet locum quando non renunciavit in totum, sed quando filius dixit nolle adire quasi ad tempus, velle esse in suspenso, quia [illegible] ei conceditur annalis Pœnitentia.

12 Et è contra, si filius mortuo patre paternam adiverit hæreditatem, sive saltem se immiscuerit, agnoscens postea esse damnosam, potest creditoribus hæreditariis auditis restitutionem petere, ex clausula generali, *si qua mihi justa caussa*, ut decisum per *Rot. in Rom.* testatur *de Marin. d. resol.69. lib.2. num.7.* ubi late.

Quod intellige, si modo omnis dolus in hærede cesset, & quod accedat justa caussa ignorantiæ, & quod sit magna moles creditorum latens.

Quo casu minor volens se abstinere ab hæreditate adita, debet petere restitutionem in integrum, & debet citari facere omnes creditores certos per citationem particularem; sed incerti, vel absentes sunt vocandi per proclama, juxta *Text. in Auth. si omnes creditores, C. si minor ab hæreditate se abstin.* Ita *D. Cons. Altim. rubr.12. qu.16. num.23.* ubi citat *Marant. p.6. memb.1. n.103. Sforz. Odd. de restit. in integrum qu.34. num.51. & nos in cap.2. num.49.*

Debitor potest repudiare hæreditatem, legatum, aut donationem in præjudicium creditoris hypothecarii, ut decisum refert *de Franch. dec.101.* & comprobat ingeniosissimus *D. de Luc.* pluribus rationibus, & auctoritatibus.

Quicquid contrarium decisum referat *Camill. de Medic. cons.98.* & alii ibi. Sed tamen utcumque de hoc sit, certum est, quod

13 Filius si est creditor patris propter dotes maternas, & vendat res patris, quas habere potest tanquam creditor, non dicitur adire, *De Franch. dec.80. n.9. Staib. resol.86. n.5. tom.1.*

Quod intelligendum erit, ut loquitur *dict. decis. de Franch.* quando in instrumento dotali materno adsunt solitæ clausulæ, vz. *Cum potestate capiendi, &c. constitutione precarii, &c.* & similes. Quo casu venditio præsumitur facta vigore dictarum clausularum potius, quam animo adeundi hæreditatem. Quando fuit antea protestatus nolle esse hæredem, ut dixi supra *num.3.*

14 Et ubicumque filius possidere potest bona patris titulo dotis maternæ, vel alio titulo, quam hæreditario, non intelligitur damnosam patris hæreditatem adiisse, *l. gerit*, & ibi *Bart. cons.6. ff. de acqu. hæred. l.1.* & ibi omnes *DD. C. de repud. vel abstin. hæredit. Ursill. ad Afflict. dec.360. num.9. & dec.372.*

15 Et si filii post mortem patris fecerint divisionem bonorum, vide *Mascard. conclus.200. Surd. decis.339. num.19. part.2. Gratian. tom.2. discept. for.215. num.14.*

16 Et filius recipiendo pecuniam pro nece patris, non censetur adiisse hæreditatem, & nullum sibi infert per hoc præjudicium, nec per hoc censetur hæres.

Quia jus vindictæ competit jure sanguinis, & non jure hæreditario, secundum *Franch. decis.611. Marant. cons.9. de Ponte de potest. Prorog. rubr. de provis. fieri solitis n.30. in fin. fol.28. Cartab. sing.96.*

17 Filius pro funeralibus patris potest res hæreditarias vendere, & non dicitur se immiscere, nec esse propterea hæredem, *l. si quis §. plures,* [illegible] *de* [illegible] *sumpt. fun. Masull. ad Capyc. dec.* [illegible] *84. n.5. Carta* [illegible] *sing.87.*

18 Filius de jure antiquo non poterat legitimam acceptare, & hæreditatem respuere ex eadem voluntate, & ex eodem testamento, in quo filius fuit institutus. Sed ut legitimam habere posset, necesse erat residuum hæreditatis acceptare, ut late *Bald. in l. unica, num.14. C. quando non pet. par. &c. Petr. G*[illegible] *in syntagm. jur. par.3.* [illegible] *b.44. cap* [illegible] *num.3 Cavall. comm. qu.711. num.6.*

At hodie [illegible] jure [illegible] vo omne grav[illegible] men rejici[illegible] de legitima, [illegible] *omnimodo, & l. quoniam* [illegible] *prioribus* [illegible] *m.*

Prop[illegible] on sufficit simplex hæred[illegible] tis renunciatio, ut privetur legitima, sed requiritur expressa legitimæ renunciatio, *l. si quando, §. genera* [illegible] *ter, ff. de inoff. testam.*

Et sic hodie potest renunciare hæreditatem, & acceptare legitimam tantum, *Gratian. discept. for.249. num.5. Staib. d. resol.80. in obs*[illegible] *vat. num.9.* Et tunc Renuncians habet legitimam, & reliquum dividitur inter legatarios, secus ubi creditores obstarent, & absorberent etiam legitimam.

CAP.

C A P. VII.

De Renunciatione hæreditatis, & legati.

S U M M A R I U M.

Libellus Infantis repudiantis hæreditatem paternam, num.1.
Interlocutoria super dicto libello, num.2.
Edictum super dicta repudiatione, num.3.
Decretum super dicta repudiatione, num.4.
Libellus infantis repudiantis hæreditatem extraneam, num.5.
Libellus, quando major repudiat, vel abstinet se ab hæreditate, num.6.
Libellus renunciantis legatum, num.7.

Formula, quando infans non vult hæreditatem paternam.

1 IN Curia T. Civitatis comparet N.N. tutor A. pupilli infantis dicens, qualiter B. pater diebus præteritis mortuus, & humane sepultus est, nullo condito testamento, cujus hæreditas ipsi A. infanti tamquam filio legitimo, & naturali a lege defertur; Et quoniam ea est damnosa, & ære alieno valde gravata, ideo non intendit se in ea immiscere, sed se ab ea penitus abstinere, prout jam se ab ea abstinet, itaut si ullo umquam tempore contigerit ipsum facere aliquem actum, quo in dicta hæreditate se immiscuisse videri possit, per hunc numquam se dictæ paternæ hæreditati immiscuisse dicatur, sed pro satisfactione sibi facienda ex caussa dotium maternarum, vel ex caussa fideicommissi aviti, vel alia ex caussa, &c & petit ad hujusmodi abstensionem admitti, non solum isto, sed omni alio meliori, &c.

2 Per Curiam T. Civitatis fuit provisum, quod capiatur informatio, si pupilli intersit se a dicta hæreditate abstinere, & testes habeantur pro citatis, & moneantur conjuncti pupilli ad dicendum quicquid, moneantur insuper creditores certi nominatim, & incerti per proclama, quatenus si sua interesse putaverint, compareant prima die, ad dicendum quicquid, inde in antea ad audiendam provisionem faciendam, hoc suum, & expediatur citatio in forma.

T. Gubernator.

Provisum, &c.

T. Actuarius.

Banno da parte della Corte della T. Città.

3 PErchè N. N. tutore di A. pupillo infante ha fatto istanza in questa Corte, come non intende immischiarsi nell' eredità del qu. B. padre di detto pupillo, ch'è passato da questa a miglior vita li giorni passati; ma che intende astenersi da d. eredità, e perciò che questa Corte l'ammetta a d. astensione; Per tanto si è fatto il presente, col quale si citano tutti li congionti di d. pupillo, e tutti gl' interessati, e creditori di d. eredità, cioè li sottoscritti certi, personalmente, o in casa, e gli altri tutti incerti a voce di Giurato per li luoghi soliti, e consueti, che stimando essere di loro importanza, compariscano il primo giorno di Corte a dire ciò che loro piacerà, ed occorrerà, e da là avanti a sentire la provista, che si farà, che loro si farà compimento di giustizia, e non comparendo si procederà alle cose predette, non ostante la loro assenza, e contumacia. In Terra T. 2. del mese di Marzo 1685.

T. Gubernator, & Judex.

Citandi sunt v3.
T.T.T.T. congionti.
T.T., e T.T. creditori certi.

T. Actuarius.

Citazione, e banno, ut supra.

Si fa la relazione, conforme sta al *Cap.6. de Praeamb. Form.* sotto l'editto.

Qui citati si comparent, & opponunt aliquam exceptionem in jure militantem, per quam impediretur actus abstensionis, Judex providebit secundum jura, sed si oppositio facta non est in jure militans, vel nullus comparebit, tunc utroque casu interponetur decretum v3.

4 Per Curiam T. Civitatis fuit provisum, quod T. tutor A. pupilli infantis admittatur, prout admittitur ad abstensionem hæreditatis paternæ, & quod de cætero pro debitis hæreditariis dicti qu. B. ipsius pupilli patris, non molestetur, prout amplius non molestari mandatur, per hoc suum, &c.

T. Gubernator, & Judex.

Provisum, &c.

T. Actuarius.

Formula, quando infans repudiat hæreditatem extraneam.

5 IN Curia dictæ Civitatis comparet N. pupillus infantia major, & B. ejus tutor; Idemque pupillus cum ejusdem tutoris auctoritate dicens, quatenus T. frater ipsius pupilli in ultimis constitutus ipsum pupillum heredem universalem, & particularem instituit in ultimo, quod condidit, testamento in scriptis nuncupativo manu talis Notarii scripto, & exinde mortem cum vita commutavit, & sepultus est, & quoniam dicta hæreditas est valde ære alieno intricata, Ideo illam repudiat, & renunciat, & petit ad hujusmodi repudiationem, & renunciationem admitti, itaut per nullum actum unquam dictam hereditatem adiisse dicatur, sed pro satisfactione sui crediti ex tali caussa quicquid contigerit fieri, intelligatur factum, omni alio meliori modo, &c.

Et fiunt omnia acta sequentia eodem modo, ut in retroscripta prima formula; solum mutatur, quod in hæreditate paterna dicitur, admittatur ad abstentionem hæreditatis; sed in hæreditate extranea dicitur, admittatur ad repudiationem hæreditatis. Quia filius dicitur, se immiscere, vel abstinere, sed extraneus dicitur, adire, vel repudiare hæreditatem.

Formula, quando major repudiat, vel abstinet se ab hæreditate.

6 IN Curia T. Civitatis comparet Titius, dicens, elapsis diebus B. ejus patrem ab hac vita discessisse, ipso comparente superstite, & quia judicat dictam paternam hæreditatem sibi delatam damnosam; Ideo se se ab illa abstinere, & minime se in ea immiscere intendit; & si forte contigerit aliquem actum contrarium facere, vel bona hæreditaria possidere, vel aliquo alio modo in iis se immiscere, non per hoc intelligatur titulo hæreditario factum, sed ex caussa sibi satisfaciendi pro maternis dotibus, vel pro tali credito, aliisque juribus sibi competentibus super prædictis bonis, & ita petit, & ad dictam abstensionem admitti, isto, & omni alio modo meliori, &c.

Et si agitur de hæreditate extranea, tunc non dicetur *se abstinere, & immiscere*, sed mutatis mutandis dicatur; Ideo intendit dictam hæreditatem repudiare, & renunciare, prout ipsam repudiat, & renunciat, &c.

Quo libello oblato statim absque alia solemnitate, fit decretum v3.

Visa suprascripta petitione, Curia T. Civitatis providendo decernit, quod admittatur dictus T. comparens ad prædictam hæreditatis paternæ abstentionem, vel ad prædictam T. hæreditatis repudiationem, & pro indemnitate comparentis recipiatur, & confer-

vetus

Digitized by Google

vetur in actis, hoc suum, &c.

T. Gubernator, & Judex.

Provisum in T. Civitate, die T. &c. Curia, &c.

T. Act.

Alia Formula Decreti, vz.

Per subscriptum Capitaneum, & ejus Curiam Terræ T. visa supradicta comparitione, provisum est, quod notetur dies, & præsens pro indemnitate comparentis conservetur in actis, hoc suum, &c.

T. Capitaneus. T. Act.

Formula Renunciationis legati.

7 IN Curia T. Civitatis comparet A. dicens, quatenus B. comparentis Avus in ultimo suo, quod condidit, testamento nuncupativo manu Notarii sub die 8., legavit ipsi comparenti talem rem cum tali onere; & quia non intendit onus prædictum acceptare, ideo legatum prædictum repudiat, & renunciat, petitque ad repudiationem prædictam admitti, ut de cætero nullo unquam tempore, & modo possit ad onus dicti legati injunctum teneri, & ita dicit, & omni alio meliori, &c.

Per Curiam T. Civitatis visa comparitione prædicta, fuit provisum, quod renunciatio legati prædicti recipiatur, & conservetur in actis pro indemnitate comparentis, hoc suum, &c.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

Ubi vero legatarius fuerit minor, tunc observentur solemnia, juxta formulam renunciationis hæreditatis superius.

TITULUS SEXTUS

De Variis Formulis diversorum judiciorum.

Pro complemento hujus Primæ Partis, in qua tradidimus Praxim de Actis, quæ fiunt per Actorem sine Reo ad præparationem Judiciorum, libuit hunc sextum, & ultimum Titulum annectere: De variis Formulis diversorum actorum, quæ numerari possunt inter acta, quæ sine Reo fiunt.

QUEM TITULUM divisimus in VI. CAPITA, vz.

C A P. I.

De assecuratione, & adjudicatione Dotium.

S U M M A R I U M.

Assecurationis judicium quinque modis practicatur, & primus modus per viam provisionis, ne mulier molestetur super bonis in instrumento dotali descriptis, num.1.

Secundus modus, quando expeditur salvaguardia prudente judicio cum creditoribus, prævia annotatione bonorum, & præstita cautione de non barattando, & exhibendo ad omnem ordinem, num.2.

Tertius modus, quando prævia causæ cognitione interponitur sententia assecurationis, auditis creditoribus, num.3. & 7.

Vergentia ad inopiam plene probanda est, quando agitur contra creditores, num.4. & 7. *& quomodo exemplificatur dicta vergentia,* num.12. *quod limita,* num.22.

Mulier constante matrimonio agere potest contra tertios possessores rerum mariti posteriores, num.5.

Quartus modus assecurationis, quando uxor impedit executionem creditorum, num.6.

Afflicti, & Grammatici *decisiones contrariæ conciliantur,* d. num.6.

Appellatio non datur in sententia assecurationis dotium ob vergentiam mariti ad inopiam, d. num.5.

Quintus modus, quando uxor agit contra virum, num.7.

Assecuratio dotis an peti possit sine instrumento solum per probationes Testium, num.8.

Assecuratio quid sit, num.9. *& quando conceditur,* num.12.

Creditores hypothecarii possunt occupare omnia bona debitoris, sed mulier non potest, nisi usque ad dotis quantitatem eligere unum prædium, vel duo pro assicuratione, qua electione semel facta, variare ad alia bona non poterit, num.10.

Assecurationis sententia executioni demandatur prævio appretio, rejecto Capycio, num.14.

Assecuratio non transfert dominium in mulierem, refutata opinione de Ponte, num.13.

Mulier non potest aliquid de rebus assecuratis alienare, num.14.

Creditores viri jus offerendi contra mulierem assecuratam non habeat etiam in bonis assignatis a viro, quod limitatur in mercibus, vel quando mulier assecurationem peteret in pecunia, & in bonis dotem excedentibus, n.15. *& limita, ut* n.20. *sed vide* n.24.

Creditores poterunt sibi satisfieri super eo, quod superest ex fructibus assecuratæ dotis, num.16. *quod limita,* num.21.

Creditores personalem actionem tantum habentes, possunt contra uxorem assecuratam agere, ut super illo pluri sibi saccurratur, num.17.

Periculum bonorum, super quibus facta est assecuratio, pertinet ad virum, num.18.

Assecuratio super bonis a tertio possessis non conceditur, nisi facta prius discussione super bonis viri, num.19. *quod limita,* num. 20.

Assecuratio concessa mulieri ob vergentiam viri ad inopiam non retractatur, viro devento ad meliorem fortunam, num.23.

Reg. de Marin. ref.20. & Ursill. ad Afflict. decis.9. *declarantur*, num.24.

Mulier remansa cum haeredibus viri in domo, praesumitur familiaritatis jure continuare possessionem, non autem caussa dotis recuperandae, quia in dubio haeres censetur possidere, nisi expresse contrarium declarasset: quod fallit, quando remanet sola, num.25.

Mulier potest bona viri constante matrimonio jure familiaritatis possidere, & post solutum matrimonium mutare poterit caussam possessionis jure hypothecae, num.26.

Mulier vigore constituti, & precarii pro restitutione dotium, potest ingredi bonorum possessionem propria auctoritate, etiam si ab altero apprehensa sint, secus ubi non esset clausula constituti, & precarii, num.27. *sed vera opinio, quod possessio debet esse vacans, ut* num.28.

Mulier est alenda ex illis bonis, super quibus dotes sunt hypothecatae, & assecuratae, num.29.

Vidua, nec alimenta, nec aliud quicquam recipere potest post annum viduitatis ex caussa dotis non restitutae ab haeredibus, num.30. *sed vide* num.34. *&* 36.

Vidua tenens bona viri, si donec sibi restituatur dos, fructus percepisset, illi in sortem dotis compensarentur, cum ampliationibus, & limitationibus, num.31. *sed vide* num.34. *&* 36.

Rovit. *opinio* in cons.25. lib.1. *reprobatur*, num.32.

Ursilli *opinio* ad Afflict. decis.359. *approbatur contra* Rovitum, *d.* num.32.

Dos consistens in annuis introitibus, vel in stabilibus restituitur mulieri viduae statim anni circulo non expectato, sed consistens in mobilibus, vel in pecunia restituitur post annum a die mortis viri, num.33.

Regens de Marinis, & Cons. Hodierna *conciliantur super interesse dotis non restitutae*, num.34.

Mulieris defunctae haeredes an, & quando possunt petere interesse dotis non petitum a muliere vivente, num.35. *sed vide* num.38.

Dominus Joannes Leonardus Rodoerius *laudatur*, *dict.* num.35.

Mora debitoris probata non sufficit, nisi etiam probetur, quod per illam moram fuit coactus accipere pecunias sub usuris, num.36.

Text. in c. salubriter de usuris *declaratur d.* num.36.

Dotis interesse intra districtum Neapolis, tam maritus, quam haeredes exigere possunt, quousque dos restituatur, secus extra Neapolim, num.37.

Vivius *impugnatur a* Novario, *sed defenditur a* Capyc. Latro super interesse dotis, *d.* num.37.

Interesse dotis debetur ab extraneo per biennium a die contracti matrimonii, sed a socero currunt usurae statim, nisi aliter sit conventum, num.40.

Secundus vir non potest agere ad interesse dotis non restitutae contra haeredes primi viri, num.41.

Consuetudo Neap. circa interesse dotis mortua viro declaratur, num.42.

Interesse antefati intra Neap. taxatur ad rationem quinque pro centenario: sed extra Neap. ad septem pro centenario, num.43.

Mulier intra Neap. recipiendo alimenta post sex menses, non poterit interesse praetendere, num.44.

Libellus pro petenda assecuratione dotis descripta in instrumento, num.45.

Decretum super dicto libello, num.46.

Salvaguardia per modum provisionis, num.47.

Libellus petendi assecurationem ad impediendam executionem, num.48.

Libellus petendi assecurationem contra tertios possessores, num.49.

Articuli super assecuratione dotium, num.50. *& quomodo articulatur, ut evitetur executio*, num.51.

Libellus mulieris petentis assecurare dotem contra virum vergentem ad inopiam, num.51.

Votum Consultoris super dicto judicio assecurationis, num.53.

Decretum vigore dicti voti extensum per Capitaneum idiotam, num.54.

Decretum eligendi appretiatores, num.55.

Formula juramenti praestandi per appretiatores, de fideliter faciendo appretium, num.56.

Relatio appretii facti, num.57.

Libellus viduae petentis retentionem bonorum post mortem viri, num.58.

Decretum super dicta retentione dotium, num.59.

Vidua debet esse cauta, ut post mortem viri faciat sibi adjudicare dotem, nam per simplicem retentionem fructus bonorum extenuant sortem, num.60.

1 ASsecurationis Judicium quinque modis practicatur ad beneficium uxoris pro dote, & antefato.

Primo per modum provisionis nemine audito, & est, quando mulier petit assecurari super bonis in instrumento dotali descriptis, quia tunc M. C. V. ad simplicem petitionem mulieris solet expedire Provisiones, ne dicta mulier molestetur in bonis in suo instrumento dotali descriptis, dummodo cum viro non sit in solidum ipsa obligata.

Et cum dictis provisionibus defenditur mulier ab Executoribus, Algueriis, vel Commissariis expeditis contra virum, *Motill. in suo Archetypo num. 2. fol.* 128.

2 Secundo modo similiter per remedium extraordinarium, quando Creditores viri in judicio se opponerent adversus instrumentum dotale, vel ipsa mulier comparuit adversus creditores petendo assecurari, & ne interim pendente dicto judicio, & pendentibus oppositionibus, molestetur super bonis, mulier petat salvaguardiam, tunc expeditur salvaguardia ad beneficium mulieris absque caussae cognitione, sed praevia annotatione bonorum, ut possit interim impedire executionem faciendam; & praestita cautione de non barattando, & exhibendo ad omnem ordinem Curiae, &c. Et hoc fit pro futura cautela creditorum, quia saepius talia Instrumenta in fraudem creditorum facta experiuntur, & in his tantum casibus intelligenda est procedere *decis. Sanfelic.* 319. ut advertit *Motill. ubi supra.*

3 Tertio modo practicatur, quando creditoribus auditis assecurari petitur, & compilato processu, cum caussae cognitione, interponitur sententia assecurationis, & cum inserta formula dictae sententiae expeditur salvaguardia, quia tunc judicio ordinario est peragendum, ut advertit *d. Motill. in suo Archetypo, num. 1. fol.* 128. post *Fontanell. de pactis nuptialibus claus.7. gl.2. p.3. num.*19.

4 Et tunc vergentia ad inopiam plene probanda est, quia agitur contra extraneos, & nisi plene probetur, non potest obtineri sententia assecurationis ad beneficium mulieris, *Sanfelic. decis.*131. *num.*3. per *text. in l. si constante, ff. solut. matrim.*

5 Et Judicio ordinario potest mulier agere constante matrimonio contra tertios possessores rerum mariti posteriores, ac potiora jura non habentes, & a creditore vendicare, & fortius poterit excipere contra creditorem, & illum excludere, qui adhuc in possessionem non est, *Sanfelic. d. dec.*131. *num.*7. *tom.*1. per *text. in l. ubi adhuc, ff. de jure dotium, Papar. in prax. civ. tit.*3. *de assecurat. fol.*24. *num.*7. *in fine Bald. par.*8. *priv.*37.

6 Asse-

Digitized by Google

6 Assecuratio dotis, quando vir ad inopiam vergit, petitur ex condictione, *l. si constante, ff. solut. matrim.*

Sed tam dos, quam antefatum petitur assecurari, etiam contra tertios possessores, *ex tex. in l. ubi adhuc C. de jur. dotium.*

Practica tamen petendi assecurationem traditur ab *Ursill. ad Afflict. decis.* 199. *num.* 2. quod agens condictione *d. l. adhuc, & d. l. si constante*, & similium, non potest impedire executionem creditorum habentium jus executivum in bonis mariti, *Latr. dec.* 42. *num.* 8.

Ideo cautela erit, ut uxor compareat virtute constituti, & precarii, quæ habet in instrumento dotali, & sic præsentando in promptu instrumentum dotale impedit executionem, etiam non probata inopia in promptu, & tunc non procedit doctrina *Pauli de Castro in l. 2. ff. solut. matr.* ut tenent *Gramm. dec.* 92. *& Ursill.* laudat, & sequitur *Sever. in addit. ad Sanf. decis.* 338. *vers. dum Dom. Reg. num.* 44. ubi concludit, quod mulier agens vigore clausulæ constit. in instrumento adjectæ impedit executionem creditoribus, etiam ante probatam inopiam, secus si ageret condictione *l. si constante, ff. solut. matrim. & l. ubi adhuc, C. de jure dotium.*

Et sine dubio mulier, quæ possidet, potest excipere pro retentione, *Luc. ad Sanfel. d. decis.* 338. *ubi supra ex Fabro definit.* 10. 40. *&* 46. *in C. Fab. tit. de jure dotium.* Melius *Capyc. Latr. dec.* 42. *n.* 9. ubi mulier potest retinere pro assecuratione ante sententiam assecurationis, quando possidet bona mariti, & vide *De Franch. dec.* 154. *&* 167.

Et juxta hanc Praxim olim ad simplicem præsentationem instrumenti dotalis tantum, nulla caussæ cognitione adhibita, mandabatur non exequi super bonis in instrumento dotali contentis pro debitis viri.

Quæ praxis tempore *Sanf.* fuit reformata, & ab anno 1606. inolevit nova praxis, quod præstita cautione de exhibendo bona ad omnem Curiæ requisitionem, & de non barattando, super eis non exequatur ad instantiam creditorum viri, & ita utrique consultum est; mulieri, ne bona exequantur, & creditoribus, ut consequantur, si constabit adesse bona, vel si non extant, consequantur a Fidejussoribus, ita *Sanf. dec.* 319. *num.* 4.

Appellatio executionem non impedit sententiæ assecurationis dotium latæ ob vergentiam viri ad inopiam, & ita decisum refert *Sanf. dec.* 132. *num.* 1. *Petr. rit.* 261. *n.* 25. *D. Altim. Rubr.* 5. *q.* 15. *num.* 8.

Quarto modo, quando vertente judicio inter virum, & creditores, comparet uxor impediendo executionem factam, vel faciendam, petit assecurationem dotis, & antefati, de qua est *decis. Afflict.* 332. *& decis. Gramm.* 92. invicem contrariæ, quæ conciliantur a *Muscatell. in gl. adjudicantur par.* 3. *nu.* 58. & nos dicemus inferius; & declarantur a *Motill. in Archetyp. fol.* 132. *num.* 28. qui taxat *Muscatell.* non intellexisse decisionem Sac. Cons., dum dicit, fuisse denegatam assecurationem propter defectum instrumenti dotalis. Nam sub *num.* 23. dicitur, quod ideo Sac. Cons. denegavit assecurationem petitam, quia non fuit præstita fides testibus examinatis, ex eo quia erant suspecti, ibi, *vers. attamen quia testes &c.*

7 Quinto modo practicatur, quando contra maritum possessorem, uxor agit. Et tunc oportet plene probare virum ad inopiam vergere, ut post *Barbosa in l. si constante, ff. soluto matrimonio*, *Mastrill. dec.* 142. *num.* 3. *Giurb. dec.* 10. *num.* 1.

8 Assecuratio prædicta peti non potest, nisi intercedat hypotheca, pro cujus actione exercenda ordinaria via agitur, *Motill. in suo Archetypo num.* 1. *fol.* 128. Et quod sufficiat tacita hypotheca tenet *Muscatell. lib.* 2. *par.* 3. *glos. adjudicantur num.* 64. ubi quod non requiratur instrumentum, sed sufficit per testes probare dotem, & obtinere assecurationem, & *num.* 35. *Afflict. dec.* 332. quam decisionem exornat, & approbat *Motill. in suo Archetyp. fol.* 132. *num.* 28.

✠ Hic potest accusari mulier, quando vir non erat solvendo tempore, quo fuit contractum matrimonium; *Sever. ad Sanfel. dec.* 338. *vers. si tempore, &* allegat *Galeot. contr.* 65. *num.* 31. *ad* 35. *Fabrum in C. Fabr. diffin.* 19. *&* 25. *& alios.*

Item assecuratio peti non potest ab uxore, quæ divertit se a suo viro, *Galeot. contr.* 65. *nu.* 3. *tom.* 2.

Verum ob sævitiam viri potest se dissociare, & petere dotem, *Sanfel. in Prax. sect.* 9. *num.* 9. *Sever. in addit. ad Sanfel. dec.* 338.

Sed per dictam tacitam hypothecam non potest mulier exercere contra tertios possessores, nisi facta prius excussione super bonis viri, *Musc. ibid. n.* 12.

9 Assecuratio dotis non est restitutio, quia matrimonium non est solutum ob mortem conjugis; sed est quædam petitio dotis in tuto super bonis viri pro restitutione dotium obligatis; ex quorum fructibus possit se ipsam, & eundem virum iatitantem, ac liberos alere, juxta notata per *Bald. in c. contingit col.* 2. *vers. quod ergo de restit. spol. & in c. salubriter de usuris*, penes *Muscat. p.* 3. *gl. adjudicantes, num.* 53.

Quam assecurationem vocant alii adjudicationem; ut *Afflict. in dec.* 9. sed re vera non est adjudicatio, ut advertit *Musc. ubi supr.*

10 Assecurationem petens mulier, non potest occupare omnia bona mariti, sicut possunt alii creditores hypothecarii, juxta *l. creditoris, ff. de distract. pign. & l. quandiu, C. eod. tit.* nec prædium magni valoris, *Sanfel. & addit. dec.* 338.

Sed tenebitur de multis bonis eligere unum prædium, vel unum petere forte de melioribus, usque ad concurrentem dotis quantitatem, ne aperiatur via fraudibus in præjudicium creditorum, *Musc. glos. adjudicantur par.* 3. *n.* 78.

Assecuratio peti potest tantum super una re sufficienti ad satisfaciendum, & si semel mulier elegit agere super una re, puta super domibus, non potest amplius variare, & eligere alia bona, licet sibi similiter hypothecata, ut decisum refert *Capyc. decis.* 46. quem sequitur *Musc. glos. adjudicantur num.* 79. *Sanfel. & add. dict. dec.* 338.

11 Assecurationis sententia mandatur executioni prævio appretio, & æstimatione, prout fit in judicio assistentiæ pro concurrenti quantitate dotis, & antefati, & secundum dictum appretium consignantur bona mulieri, rejecta *dec. Capyc.* 41. *num.* 13. ubi decisum refert, quod assecuratio præstari debet pro pretio, quo emptores reperiuntur, licet appretium fuerit longe minoris, scilicet, quod terra appretietur ducatis sex pro modio, & emptores obtulerint ducatos 12. &c. quia communiter reficitur dicta decisio, ut late *de Franch. dec.* 54. *Musc. d. glos. adjudicantur p.* 3. *n.* 81.

12 Assecuratio dotis, & antefati conceditur mulieri constante matrimonio, quando vir ad inopiam vergit, idest quando inops, sive pauper evadit, contrahendo plura debita, vel aliter; quæ vergentia ad inopiam exemplificatur pluribus modis vz. Primo, si maritus condemnetur ad triremes, dicitur vergere ad inopiam, & propterea uxor assecurationem petere potest, *Napodan. in consuet. ubi dos*, penes *Motill. in suo Archetyp. num.* 9. *fol.* 129.

Secundo, si ingrediatur in aliquam Religionem, ubi ipsa uxor vovit castitatem, idem *Motill. ubi supra, per text. in l. Deo nobis, C. de Episcopis, & Clericis.*

Tertio cum male vir administrat, *d. Motill. ibidem per text. in l. ubi adhuc, & l. donationem, C. de jure* do-

Digitized by Google

dotium, & in Novella Constit. collat. septima de æqualitate dotis, §. nos autem.

Quarto, cum nimium fidejubet, *d. Motill. ibidem ex Bart. & Ripa in l. si constante, ff. soluto matrimonio.*

Alios similes casus ponit *Cavalcan. decis. 21. Gaillus observat. 83. lib. 2.*

13 Assecuratio dotis, quæ uxori super bonis viri ob illius vergentiam ad inopiam a jure permittitur, ad *text. in l. si constante ff. soluto matrimonio, & in l. ubi adhuc, C. de jure dotium*, non transfert dominium in mulierem, nam potius dicitur sequestratio, quam exactio, ita *de Marinis lib. 1. resolut. 20. num. 7. ex Curtio seniore in cons. 27. & aliis ibi, & num 30.* taxat *Reg. de Ponte*, qui in *cons. 123. lib. 1.* tenet contrarium, scilicet, quod transfertur dominium, & mulier efficitur irrevocabiliter domina per assecurationem, quod falsum ostendit dictus *de Marinis*, & rejecta *Cancer. decis. 135. & aliis cum dicto Reg. de Ponte* tenentibus sic practicari, & servari dicit *Muscatellus glossa adjudicantur par. 3. num. 83.* dicens, quod assecuratio non est dotis restitutio, sicut esset soluto matrimonio, sed tamen est positio dotis in tuto, & consignatio, quæ fit mulieri tot bonorum viri, quæ teneat loco pignoris, & hypothecæ pro concurrenti quantitate dotis, & dotarii, & de fructibus valeat se; virum, & liberos alere, nec mulier habet dominium illius rei, sed assignatur tantum loco custodiæ, ut ex forma decreti habetur penes *Affl. dec. 9. Muscat. ubi sup. glos. adjudicantur num. 85.*

Unde fructus assecuratæ dotis competunt mulieri, non ut dos restituta; sed ut deserviant oneribus matrimonii in substentationem tam uxoris, quam viri, & totius familiæ. Et ex hoc

14 Infertur primo, ut non possit mulier aliquid alienare de rebus assecuratis, *de Marinis ubi sup. num. 5. ex Castrense in d. l. si constante, num. 3. & cons. 285. Jason num. 11. Alex. cons. 162. vol. 5.* & ita decisum refert *Afflict. dec. 9. & 199. Capyc. dec. 46. Gram. dec. 92. de Franchis dec. 54. & 617. num. 9. Muscat. ubi sup. par. 3. glos. adjudicantur.*

15 Infertur secundo, creditoribus viri in judicio assecurationis non competere jus offerendi contra mulierem assecurationem petentem, etiam si maritus bona uxori assignaret, ita decisum refert idem *de Marin. nu. 6. Viscont. in suis conclusionibus, verbo mulier regulariter*, & sive ante appretium, & consignationem, sive post, ut late *Muscat. in glossa adjudicantur nu. 96. de Franch. dec. 54.* sed

Limita primo in mobilibus, seu mercibus, vel nominibus debitorum, ex quibus non posset facile se substentare, nisi dicta bona redigeret in pecuniam, nam tunc habebit locum jus offerendi, sed intellige de mercibus existentibus penes virum, tempore, quo mulier agit, vel alienatis post vergentiam ad inopiam, secus in distractis, antequam vir male cœpisset uti substantia sua, nam illa avocari non possunt, *Muscat. in d. glos. adjudicantur p. 3. num. 48. per tex. in l. cum Tabernam, ff. de pignoribus.*

Limitatur secundo, quando mulier vult se assecurari in pecunia, *Muscat. ibid. ex Afflict. dec. 221. & Franch. dec. 54. sub num. 4.*

Limitatur tertio in bonis dotem excedentibus, nam in illo excessu habet locum jus offerendi, ut *Muscat. ubi supra.*

16 Infertur quarto, ut si fructus assecuratæ dotis congruam familiæ substentationem excederet, super eo, quod superest, poterunt creditores viri sibi de eorum credito satisfieri, idem *de Marin. ubi sup. num. 4. ex Bart. cum Alex. Jas. & aliis in d. l. si constante, de Franch. dec. 617. Giurb. decis. 16. num. 18. de Amat. lib. 2. resol. 83. num. 7. & 20. Fontanell. de pact. nupt. claus. 6. glos. 24. par. 2. num. 20.*

17 Unde creditores viri actionem personalem tantum habentes, possunt agere adversus uxorem assecuratam, ut vel bona vendat, & de pretio, sibi prius dote soluta, creditoribus satisfaciat, vel si nolit vendere, sed pro se retinere, quod appretientur, & super illo pluri creditoribus succurratur, ita concludit *d. de Marin. ubi sup. num. 8.*

18 Adde, quod infertur quarto, ut periculum bonorum, super quibus facta est assecuratio, pertinet ad virum, *Lopez in cap. per vestram de donat. inter virum, & uxorem, §. 21. Bart. in d. l. si constante, n. 88. Negusant. de pignor. 1. membr. 5. par. num. 31. Affl. dec. 44. penes Gallup. par. 1. cap. 3. num. 33.*

19 Quinto infertur, ut non concedatur assecuratio super bonis a tertio possessis, nisi facta prius discussione super bonis viri, *Bart. in d. l. si constante, Rolandin. a Vall. cons. 9. num. 5. vol. 1. Gabriel. concl. 1. tit. de fidejuss. num. 21.* & hanc praxim esse receptam, licet in capitulis matrimonialibus esset constitutum, & precarium, testatur *Gallup.* & ita decisum refert *par. 1. cap. 5. num. 34. & par. 2. cap. 9. num. 33. Giaz. dec. 1. num. 45. Cavall. opin. commun. contr. commun. qu. 3. num. 23.*

20 Sed *Reg. de Marin. lib. 10. resol. 20. ubi supra num. 9.* limitat hæc omnia, quoties assecuratio fit non ex simplici juris dispositione, sed ex pacto in instrumento dotali apposito, ut teneretur vir uxori dotem effectualiter restituere, in omnem casum restitutionis, non solum soluto, sed etiam constante matrimonio.

Hoc enim casu a viro, vel a Judice assecurata, esse potius restitutionem, quam assecurationem dotis, & ideo efficeretur Domina irrevocabilis rerum dotalium, quamvis pro oneribus matrimonii supportandis: sed vide hic inferius.

21 Et ideo tunc creditores viri, tam in actione hypothecaria uxori posteriores, quam in actione personali uxorem super dictis bonis assecuratis molestare non possent, nec aliquid prætendere super fructibus assecuratæ dotis in eo, quod superest, deductis alimentis pro congrua totius familiæ substentatione, & hac limitatione attenta, procedere tradita per *Reg. de Ponte* resolvit *d. de Marin. dict. resol. 20. lib. 1. in fin.* & ita concludunt etiam *Rom. cons. 392. in 1. dub.* ibique *Mandos. & Viscont. dec. 556. num. 17. Buratt. cons. 120. num. 37. lib. 1. Carocc. tract. de sequestr. qu. 5. nu. 2. par. 1. Milanens. dec. 8. num. 65. lib. 1. de Amat. d. resol. 83. lib. 2. num. 8.*

22 Ultra casum inopiæ mulier potest, constante matrimonio, defendere bona dotalia adversus creditores viri, quia si creditor viri exequitur super fundo dotali, esset quædam alienatio, quæ prohibetur a jure, maxime in præjudicium uxoris, *Negusant. in tract. de pignor. 1. memb. par. 1. num. 33. Gallup. par. 1. cap. 5. num. 35.*

Adde, quod *Amend. ad Franch. dec. 54. num. 10.* dicit, quod mulier, viro vergente ad inopiam, non impedit executionem faciendam pro Creditoribus contra dotem, permittente viro, & ita fuisse decisum penes *Canc. dec. 44.*, de quo satis dubito, quia vir posset distrahere dotem, invita muliere.

Idem *Amend. ibid. num. 7. dicit*, quod si Maritus dedit fidejussorem de dote restituenda, uxor non potest agere pro assecuratione, viro vergente ad inopiam, & sic nec debitor potest uti de fuga suspectus capi, si fidejussorem præstitit, *de Castro in l. si plures §. præterea, ff. de verb. obl. Cartar. dec. 117.*

Idem *Amend. ibid. num. 14. dicit*, quod si mulier per decem annos non petat assecurationem dotis, ex quo vergit ad inopiam, postea non auditur, & repellitur præscriptione *l. 1. C. si adversus creditorem potest opponi*, ita decisum *Cavall. lib. commun. contra com. n. 4.*

in

Digitized by Google

in fine qu.3. Boer.dec.328.num.4. Ant.Burgos.& alii.
Item ultra casum inopiæ uxor constante matrimonio, admittatur ad bona vindicanda, si forsitan forent propter mariti delictum Fisco publicata. Quia per publicationem bonorum viri inducitur ejus vergentia ad inopiam, *Bald.Novell. de dote p.7. privil.17. circa fin.* penes *Gallup.ubi supra*.

23 Assecuratio concessa mulieri ob vergentiam viri ad inopiam non retractatur viro devento ad meliorem fortunam, *D.Rodoerius consf.11.num.17.* post *Fontanell.de pact.nuptial. tom.2.clausf.7. gl.2. par.3. num.61.* & alios ibi relatos.

Ideo viro vergenti ad inopiam non restituitur dos, quamvis postea dives efficiatur, *de Marin.lib.1. resol. 365.n.10.ex Ant.de Amato resol.84.nu.19. & Bart.in l.si constante num.107. ff.solut.matrim.*

24 Diximus supra in *num.20.* quod Jus offerendi non habent creditores contra mulierem petentem dotis assecurationem, *de Franch.decis.54.Marta dec.36.Viv. decis.413.Anna consf.79. Mantica de tacit.& convent. ambigu.lib.11.tit.30. Addit.ad Franch.ubi supra*.

Et diximus, quod limitatur, ubi assecuratio petitur super mobilibus, vel peteretur in vim pacti in instrumento dotali appositi, & quando vir promittit restitutionem dotis tam soluto matrimonio, quam in omnem casum restitutionis, & assecurationis dotium; quia tunc vera est restitutio, & transfertur dominium, & uxor tunc omnes fructus suos facit, nec tenebitur fructos perceptos deductis alimentis restituere creditoribus viri, *de Marinis lib.1. resol.20. Amat.lib.2.resolut. 20. Morot. discept.14. & 16.*

Quod tamen non placet *D.de Luca ad Franch. obferv.54.* qui ex doctrina *Jo: Grot. in repetit. l.si constante in 2.lectur.nu.8.* dicit, dato quod esset pactum dotis restituendæ in omnem casum restitutionis, verba intelliguntur secundum naturam assecurationis, ut fiat restitutio per viam assecurationis, & petitionis in tuto constante matrimonio, & allegat *Ursill. ad Afflict.dec.9.num.3. & vide de Franch.dec.617.*

Et quod cesset propterea jus offerendi, *Afflict. decis.199.*

Unde pactum esset concipiendum, ut per restitutionem dotium constante matrimonio faciendam, mulier evaderet domina dotis, ita perbelle *D. de Luca loco cit.*

25 Marito mortuo, si mulier remansit in domo mariti cum filiis, vel agnatis hæredibus viri; tunc ea familiaritatis jure possedisse, & possidere præsumitur, & non causa dotis recuperandæ. Nisi ab initio declaraverit mutasse sibi causam possidendi.

Potius enim in dubio censetur possidere filius, seu alius hæres mariti, quam uxor, ita *Postius de manutent.observ.54. num.46.ex Decio consf. 400. sub n.5. & consf.231.num.2. Borg.de usufruct.sub nu 101.Rom. consf.77.num.27.lib.1.Cornazzan.dec.3.num.9. Soccin. sen.consf.131.num.6.*

Quando autem continuat sola absque filiis, vel aliis hæredibus, tunc præsumitur mutasse possessionem jure familiaritatis, vel alio jure, in possessionem jure proprio ex supervenientia crediti dotis ob mortem viri, sive facta, sive non facta declaratione, & tunc competit manutentio etiam ad exclusionem alterius, ut *Post.in d.observ.54.num.25.*

26 Nam mariti fundum, & bona mulier potest possidere constante matrimonio jure familiaritatis, & post solutum matrimonium mutare potest causam possessionis, & vigore hypothecæ generalis retinere, donec sibi de dote satisfiat, per *tex.in l.1.§.1. ff. uti possidetis, & cap.licet causam de probat. Signor. consf. 259. Andreol.contr. v.12.nu.1. Motill.in compar. Archiep.num.40.fol.41.*

27 Imo marito mortuo mulier ratione hypothecæ contractæ super bonis viri cum constituto, & precario pro restitutione dotium potest ingredi, & capere bonorum possessionem propria auctoritate, etiam si ab alio apprehensa sint, & non solum bonorum dictæ mulieris, sed etiam in aliis bonis viri, *De Marin.lib.2.resol.142. Gram. dec.58.* ita decisum refert *Faber defin.4. Cod.soluto matr.*

Nam hypotheca dotis tribuit mulieri jus apprehendendi, adipiscendi, & retinendi possessionem, *Gram.dec.38. in fin. Carrab.sing.9.*

Hanc tamen conclusionem limitat idem *de Marin. ibid.num.4.* ubi mulier hypothecam tantum haberet sine constituto, & precario, quia tunc non licet ei absque Judicis auctoritate dotalium bonorum possessionem ingredi, *ex text.in l. dotis actione, C.soluto matrim. & ex Fabro defin.10. C.de rei uxor.action.*

Adde, quod mulieris retentio in bonis viri in tribus tantum casibus admittitur.

Primo, mediante decreto Judicis, visis Instrumentis dotalibus.

Secundo, ex conventione facta vivente viro, nempe pacto, quod apponitur ad beneficium mulieris de ingrediendo propria auctoritate in bonis viri in omnem casum restitutionis dotium.

Tertio, quando vacua possessio ipsi mulieri pervenit, ita *Magon.decis. Rotæ Lucens.64. nu.9. Viv.dec. 317.ex Baldo in l.fin. in principio C. de non numerat. pecun.* Et quando possessio non est vacans, debet juridice dirigere actiones suas adversus hæredes viri, & sic decisum refert *Cæsar Bison.alleg.69. & vide Gizzar.dec.43.*

28 Hic adverte, quod *Joseph Ludov.in dec.Perus.61. num.8.* dicit, quod uxor potest retinere bona mariti pro sua dote, & possessionem dictorum bonorum ingredi, quando possessio dictorum bonorum esset vacans; secus si ab hæredibus viri fuerit occupata, & *Bald.in l.pen.C.de non num. pec.in l.1. Cod. de commiss.ro.pign.dat.Decius in l.dotis, C. de collat. & Roland.consf.77.num.35.lib.1.*

Ut itaque possit mulier sua authoritate possessionem rerum viri ingredi, duo copulative requiruntur.

Primo, ut sit constitutum, & precarium in capitulis matrimonialibus, vel instrumento dotis.

Secundo, quod possessio sit vacans, ut quia hæres viri non dum eam apprehendisset, ita *Mascardell. gloss.adjudicantur, p.1. n.70.*

Et id procedit, licet fundus, vel domus majoris valoris esset mulieris credito, quia quanti majoris valoris rem mulier sua hypotheca avocat, eo citius satisfit suum anterius creditum, cum fructus suos non facit, sed computat in sortem. Verum in casu retentionis, constante matrimonio, ob viri vergentiam ad inopiam. Secus est, quando fructus recipit pro substentatione, *Andreol. ubi supr. num.18. & Motill.ubi sup.Carocc.dec.21.n.36.& 41.*

29 Mulier est alenda ex illis bonis, super quibus dotes sunt hypothecatæ, & assecuratæ, *de Franch. dec. 14. Afflict.dec.1.num.22. Gram. consf. civil.44.* Sed si supersunt fructus ultra alimenta, sunt creditorum decocti mariti, seu ad inopiam vergentis, *de Franch. dec.617.Carrab. sing.124.*

30 Et rationem assignant DD. quia mulier, seu vidua, neque alimenta, neque aliud quicquam recipere potest post annum viduitatis, ex caussa suæ dotis non restitutæ ab hæredibus viri; Et hoc nedum ab hæredibus viri, imo nec a dotantibus: Poterat enim mulier, elapso anno viduitatis, dotem suam recuperare, cum ejus sit facultas experiendi, & exigendi dotem, & non exigere fructus dotis, quos cum dote compensasse dicendum est.

Mulier creditrix suarum dotium possidens bona ma-

mariti præsumitur satisfacta, *Altim. ad Rovit. decis. 43. num. 6. ex Gratian. disceptat. 128. num. 26. Marescos. lib. 2. var. cap. 121. num. 66. Fontanell. de pactis nuptialibus claus. 4. Gloss. 18. parte 5. num. 43. Cancer. var. resol. 7. num. 121. in 2. addit.*, & alii allegati per dictum *Altimar.*

31 Unde si vidua ingressa sit tenutam bonorum ipsius viri, donec sibi restituatur dos, & fructus percepisset, illos in sortem dotis compensare tenetur, ita decisum refert *Hodiern. contr. forens. cap. 38. n. 79.* anno 1634. ubi sic decretatum refert v3.

Fructus perceptos per dictum Joannem uti hæredem dictæ qu. Angelæ, ex bonis viri præmortui per eam retentis loco pignoris, & hypothecæ, quousque sibi dos in pecunia consistens ab hæredibus viri restitueretur, in sortem compensari, penes Actuarium Plinium Jovenem.

De qua causa compilata fuit decisio per *dictum Reg. Capyc. Latr. 97.* in qua meminit de traditis per *d. Hodiern.* qui idem scripsit *ad Surd. dec. 240.* ubi multos *DD.* congerit, & in *d. contr. for. cap. 38. n. 78.* dicit non invenisse contradictorem, adeout *Thesaur.* volens contrarium defendere, demum dixit durum esse contra stimulum calcitrare in *dec. 45. & Canon. communiter, in c. salubriter de usur. Affl. dec. 284.* ubi *Ursill. num. 6. Covar. lib. 3. var. resol. cap. 1. num. 3. vers. 6. Grat. tom. 1. discept. for. cap. 143. Mant. dec. 171. Fontan. de pact. nupt. claus. 8. glos. an. n. 26. Rodriq. de reddit. lib. 3. qu. 8. num. 18. & 20.*

Ampliatur primo hæc conclusio, etiam si usuræ debeantur iure actionis, ut quia ejus viro essent promissæ, donec ei dos fuerit soluta, vel quando ipsa post obitum viri illas in pactum deduceret cum dotantibus, vel hæredibus viri, cum in utroque casu semper sortem extenuent, nam soluto matrimonio exigi a vidua non possunt usuræ, ut dictus *Hodierna d. num. 78. ubi supra*, & latissime per *Rodriquez, & alios DD.* penes *d. Hodiernam contestos ad decisiones Surdi.*

Ampliatur secundo, quod etiamsi, donec restituitur dos, uxor percipit fructus ex bonis qu. viri, illi in sortem computantur, quamvis testator gravasset hæredem aliquid annuum solvi, donec fieret restitutio, & etiam si loco pignoris retinet bona viri, *Capyc. Latro in supradicta dec. 97. num. 7.*

32 Limitatur autem hæc conclusio, primo in dote legata, tunc enim debetur interesse dotis, & antefati a die mortis testatoris, & legatum alimentorum non compensatur cum interesse dotis, reprobata opinione *Reg. de Marin. lib. 1. resol. 347. num. 14. Rovit. cons. 25. lib. 1.* contrarium tenentis, & approbata opinione *Ursill. dec. 359.* ita *Nov. p. 2. q. 35.* ubi *a num. 9.* late confutat rationes adductas per *Rov., Staib. observat. 138. Gizzius ad d. Capyc. Latro dec. 96. num. 10.* ubi decisum quoque refert *num. 11.* quod

33 Dos consistens in annuis introitibus, debent annui introitus cedere ad beneficium mulieris a die mortis, anni circulo non expectato, mobilia, & pecunia vero post annum.

Et ratio est, quia annui introitus computantur inter immobilia, quæ statim restituuntur, anni circulo non expectato, *Gizzius ad Latr. dec. 97. num. 10. Affl. & Ursill. dec. 284. & dec. 359.*

34 Et licet *de Marin. lib. 2. resol. 109. num. 2.* concludat, quod maritus uxore mortua, si erit morosus in restituenda dote mulieris hæredibus, tenetur ad interesse, ad *tex.* & ibi dicta per *DD. in l. unica §. exactio, C. de rei uxoriæ actione*, & per *Consuetudinem Neapolitanam*, quæ incipit, *Si mulier, de jure dotium.*

Tamen credo hanc resolutionem *de Marinis* non adversari conclusioni supra firmatæ per *Hodiern.* quia *de Marinis* loquitur, quando per mulieris hæredem fuit constitutus in mora per litis contestationem, vel per sententiam; ubi quælibet justa caussa excusat virum a mora, & ab interesse, ut late ibi.

Sed *Hodierna* loquitur, quando mulier exigit fructus bonorum, vel non est curiosa recuperare sortem, constituendo virum, sive viri hæredem in mora cum requisitis moræ; & sic conciliantur istæ duæ opiniones invicem contrariæ apparentes, quæ meo judicio non sunt contrariæ, quia suppositum, sive fundamentum unius est diversum ab altero.

Itaque limitabit secundo, ubi mulier totum fecisset suum posse pro recuperanda ejus dote; tunc enim non erit ei prohibitum aliquid caussa interesse recuperare, ut per *DD. ab Hodierna congestos in d. dec. Surdi 240. & in d. controversia forensi cap. 38. num. 78.*

35 Et quando mortuo viro, vidua non petiit, dum vixit, interesse, tunc hæredes neque petere poterunt, *de Marinis d. lib. 2. resol. 14. num. 4.* ubi declarat *decisionem Grammatici 70. & consilium Dec. 571.* in qua *decisione Grammatici* fuit decisum, non censeri remissum interesse dotis non solutæ mulieri petenti ab hæredibus viri post longam taciturnitatem; quæ decisio habet locum in ipsa vidua viva, & cum *Grammatico* tenet *Dom. Rodoer.* insignis nostræ tempestatis Advocatus primarius *in cons. num. 4.*

36 Limita tertio, ex causa lucri cessantis, & damni emergentis; nam aliquid etiam recipere potest, probando promptas habuisse emptiones; at non sufficeret illa præsumpta probatio, quod in Civitate paratæ sunt emptiones, ut idem *Hodiern. d. cap. 38.* & latius *Rodriquez de annuis reddit. lib. 3. qu. 8. num. 20.* & sæpe decisum testatur *Gratianus tom. 2. cap. 244. num. 11.* subdens, quod nec sufficiat probare, fuisse pecunias ad cambium acceptas, cum requiratur in specie probatio fuisse acceptas pecunias ob retardatam dotis solutionem, cum possit esse, quod ob aliam caussam acceperit; quod etiam firmavit *d. Grat. in cap. 240. num. 5. & cap. 563. nu. 4. & cap. 987. num. 7.* ubi quamvis capta fuisset pecunia ad usuras occasione retardatæ solutionis, non sufficit probari morà debitoris, nisi probetur etiam, quod per illam moram fuit coactus creditor accipere pecunias sub usuris, ita ut aliter non potuisset evitare talem receptionem sub dictis usuris; & hanc conclusionem dicit esse adeo approbatam, quod nemo contradicit in contrarium, colligens plures *Rotæ decisiones.*

Et *d. Hodierna in d. cap. 38. num. 8.* dicit non obstare *Text. in cap. salubriter de usuris*, quia procedit in casu suo, scilicet respectu mariti onera matrimonialia substinentis, & non respectu uxoris, ut latius in *d. dec. Surdi 24.*

Et quod *d. Text.* procedat respectu mariti tantum, & pro eo tempore tantum, quo matrimonii onera substinet, aliter, non solum prohibetur maritus petere fructus dotis, imo si percepisset, teneretur mulieri restituere, *Novar. par. 2. q. for. 88. num. 8. ex Molina de ritib. nupt. lib. q. 43.*

37 Et nota, quod tam maritus, quam hæredes intra districtum Neapolis possunt exigere interesse, quousque dos restituitur, *de Franchis decis. 38. & 489.*

Sed extra Neapolim hæredes viri mortui non possunt exigere usuras dotis non solutæ, etiam si spectarent in vita viri, si eas non petiit vir, nam privilegium petendi usuras ob dotes non solutas non transit in hæredem, etiam si dictus hæres sit filius, ita decisum apud *Vivium decis. 423.*

Licet hæc *decisio Vivii* impugnetur a *Novario qu. for. 33. par. 2.* ubi distinguit, quod si hæres est filius, nunquam censentur remissæ usuræ, sed si non est filius, censentur remissæ per virum, ex taciturnitate tanti temporis, ob rationes ibi adductas.

Sed *decisio Vivii* defenditur a *Capyc. Latr. decis. 97.*

num.

Digitized by Google

num. 17. ubi concludit, quod indistincte hæres non potest exigere usuras, quando illas non petiit vir, sed quando petiit vir, potest exigere hæres, ex doctrina *Romani cons.*517.*num.*1. *Boer.decis.*196.*Gram. decis.*103.*num.*28.

38 Alii volunt, quod tunc hæredes non possunt repetere interesse dotis non solutæ, quando per virum in vita non fuit petitum elapso decennio, morte concurrente, quia tunc censetur per generum fuisse remissum dictum interesse ad beneficium soceri, ita *Petra ad Gram.dec.*70.*num.*2.*Caeber.dec.*141.*Bald.cons.*156. *Romanus cons.*515. *per l.vir usuras ff. de donat. inter virum, & uxorem, Vinc.nt.de vit fol.*71.*verbo decennio, & fol.* 143. *verbo interesse dotium, columna* 2. *de Marin.lib.*2.*resol.*141.*num* 3. *Facchin.contrav.jur.lib.*1. *cap.*9.

Licet contrarium teneat *Ursillus ad Afflict.dec.*93. *&* 284. quem sequitur *dictus de Vita in suo repertorio, fol.*143.*verbo interesse dotis*, ubi concludunt deberi interesse dotis non solutæ, etiam lite pendente, tam mulieri egenæ, & pauperi, & interesse passo, quam hæredibus mariti, & viduæ.

Et quod debetur interesse dotium, etiam si intra decennium petitum non fuerit tenent *Rec. collect.* 2246.*Grat.in dec.Marchiæ* 246.*num.*14.*Vincentius de Vita in repertorio fol.* 143. *verbo interesse dotium, & Gram. dec.*70. refert decisum ad beneficium mulieris, quæ post 22. annos petiit usuras numquam solutas, nec per prius petitas, & de *Marinis d.lib.*2.*resol.*141. *num.*4.dicit procedere dictam *decisionem Grammatici*, semper quando mulier ipsa vivens in judicio compareat, sed si in vita non petiit, hoc jus non transit ad hæredes, ubi declarat etiam consilium *Decii* 571.

39 Pro concordia tamen notabis, quod *tex. in l. vir usuras* 55. *ff.de donat.inter vir.& uxor.* procedit tantum favore mulieris, quia si ipsa esset dotis debitrix viro suo, tunc vir pro tempore vitæ suæ silens usuras remisisse censetur.

Quæ præsumptio remissionis usurarum nequaquam locum habet ad favorem, dotantium mulierem, utpote ad favorem patris, vel fratrum ipsius mulieris, respectu quorum non potest applicari dispositio *dicti Textus. Alexan.cons.*63., *stantibus his num.*17. *vers.item respondeo col.*4.*Surd.cons.*190. *nu.*17. & alii apud *Molfesium tom.* 2. *in additione ad qu.*10. *par.*4. *num.*15.quos citat, & sequitur disertissimus *Dom.Rodoer.in cons.*37.*in appendice num.*23.

40 Quod interesse dotis debetur ab extraneo post biennium, non antea a die contracti matrimonii, si maritus subst[in]et onera matrimonii, *Capyc. dec.* 183. *num.*8.*ex l.fin. §. præterea, C. de jure dotium, Gram decis.*70.

A socero autem currunt usuræ statim, atque maritus incipit onera matrimonii sublinere, nec est necessaria interpellatio aliqua, *Novar.qu. for.*88.*n.*3.*par.* 2. quicquid contrarium scripserit *Faber definit.* 42. *C. de jur. dotium*, qui dixit non deberi, nisi a die quo petitur dos, quia tunc trahitur mora, quando non fuit conventum de interesse, nec de tempore solutionis, ut explicat, & sequitur insignis Jurisprudens *Dom.Rodoer.cons.*37.*in append.num.*26.

At quando est conventum de interesse, & de tempore, debetur a die retardatæ solutionis virtute moræ irregularis, & ita interpretatur *Text. in l.magnam de contrahenda stipulatione*, *Molfes. tom.* 2. *in addit. quæst.*10.*d.Rodoer.cons.*37.*in appen.num.*26.ubi *num.* 24. refert ita decisum in caussa Marchionissæ Polin junctus Aulis anno 1627.

41 Sed secundus vir non potest agere ad interesse dotis non restitutæ contra hæredes primi viri, nisi interpellaverit, & in mora constituerit eos, *Grat. cons.* 56. *num.*2.*volum.*1. *Gratian.discept.foren.lib.*1.*cap.*143.*n.*22. quos citat, & sequitur *Dom. Rodoer. cons.*37. *num.*9.

Imo si secundus vir fructus percepisset ex bonis primi viri, etiam in sortem dotis illos computare tenetur, ut plene *Manent. in dec.*77.

Sed contrarium firmat *Trentacinq. lib.*3.*variar.tit. de jure dotium resol.*6.*num.*6. *ex Bart. in consil.*128. *& Pet. in l.si commodo, §.*11.*num.*26.*per tex. in c salubriter de usuris, Hodiern.ad Surd.decis.*24. *n.*22.

42 In hac Civitate Neap. est Consuetudo, quæ incipit, *Viro mortuo*, per quam statuitur, ut pro primis sex mensibus filii teneantur alere matrem, & elapsis sex mensibus teneantur solvere matri tarenum unum pro qualibet uncia singulis sex mensibus, donec solverint dotes, sed post sex menses invita muliere differri non potest amplius restitutio dotis, & sic elapso anno dos in pecunia consistens non differtur invita muliere. Bona vero stabilia, & mobilia, & corredilia existentia statim restituuntur, imo dicta corredalia capit propria authoritate, *D. de Rosa in d. Consuet. fol.*229. *num.*43. *de Franch. & de Luca dec.* 217.

Quæ Consuetudo indistincte servatur, præterquam respectu quantitatis interesse, quia elapsis primis sex mensibus fit liquidatio pro dote in pecunia consistente ad rationem ducat[orum] sex & duorum tertiorum pro singulis ducatis centum.

43 Et pro antefato similiter in pecunia consistente ad rationem quinque pro centenario, *de Franch. & de Luca d. dec.*217. *D. Cons. de Rosa loc. cit. & Staiban. resol.*3.*num.*35.*tom.*1.

Sed extra Civitatem Neap. ex generali observantia totius Regni hodie taxatur interusurium ad rationem septem pro centenario, quamvis tempore *Grammatici* taxabatur ad majorem quantitatem, ut retulit in *decis.*102. *num.*100. Ita testatur *d. Cons. de Rosa dicta Cons. Viro mortuo, in §. hæredesque mariti, num.*40. *in fine*.

44 Ultimo nota, quod per Consuetudinem Neap. mulier recipiendo alimenta etiam post sex menses non poterit postea prætendere interesse sine nova interpellatione, quia censetur viam alimentorum elegisse, & non viam consecutionis interesse, *de Franch. d. decis.*217, *num.*4. ubi citat *Ursill. ad Afflict. dec.* 70. *num.*5. dicens in *d. addit. & filium* [illegible] hoc [illegible], & ita quoque *de Marin. ad Revertor. observ.* 263. *num.*....

45 Formula libelli pro petenda salvaguardia, ne mulier molestetur in bonis descriptis in instrumento dotali absque citatione per modum provisionis,

IN Curia Civitatis T. comparet A. de A. uxor B. dicens annis elapsis fuisse in matrimonium collocata cum d. B. & pro dotibus fuerunt consignata infrascripta bona, prout patet ex publico instrumento dotali, quod in promptu præsentat, sibique debetur antefatum duc.50. in capitulis matrimonialibus, & instrumento prædicto constitutum; Verum quia dictus ejus vir reperitur ad triremes condemnatus, & ad inopiam vergit, & continuo molestatur ab ejus creditoribus, ideo ad dictam Curiam recurrit, & petit se assecurari pro concurrenti quantitate dotium, & antefati super infrascriptis bonis, & interim expediri salvaguardiam, ne molestetur in bonis descriptis in instrumento prædicto a creditoribus dicti ejus viri, & ut possit se cum filiis, & familia alere, & ita, &c. omnique alio meliori modo, &c.

Bona sunt, v3.

Una Casa sita al T. luogo.

Un'

Un'Oliveto juxta li tali confini.
Item li T.mobili.
Item li T.animali,&c.

46 Visa petitione, & instrumento dotali præsentatis per A.de A.uxorem B.de B.visis denique videndis, & consideratis considerandis per Curiam Civitatis T. provisum, & decretum est, dict.A.non esse molestandam in bonis in dicto instrumento descriptis, dummodo cum ejus viro non sit insolidum obligata cum Regio assensu, prout præsenti decreto non molestari mandatur, per hoc suum, & expediatur salvaguardia in forma.

T. Gubernator, & Judex.

Provisum die,&c.T.Terra,Curia,&c.

T.Actuarius.

T.de T.Dux T.Civitatis,&c.

U.J. D. Gubernator,& Judex T.Civit.

47 SErvientibus nostris, sive, &c.significamus qualiter in hac Curia T.per A.de A. uxorem B. de B. fuit facta instantia pro assecuratione suarum dotium super infrascriptis bonis in instrumento dotali descriptis,& per dictam Curiam fuit interpositum decretum, vz.*s'inserisce il retroscritto decreto*.

Quo decreto ut supra inserto, instati fuimus pro præsentium expeditione; ideo vobis ut supra jam dictis, dicimus, committimus, & mandamus, quatenus dictum præinsertum decretum, & singula in eo contenta observetis, observarique faciatis ab omnibus, & quibuscumque creditoribus dicti B. ejus viri, & alterius cujusvis prætendentis in contrarium; Ita ut minime unquam dicta A.molestetur super dictis bonis, tam stabilibus, quam mobilibus ut supra in dicto instrumento descriptis, & in calce præsentium notandis, ut ex illis se, suosque filios dictæ A. alere possit, servata in omnibus forma præinserti decreti, & caveat quilibet de contrario sub pœna U.A.25.Provisum,&c.& qui contrarium senserit, compareat juridice coram nobis in hac Curia, quoniam justitiæ complementum ministrabitur, dantes, &c. mandantes, &c.præsentes præsentanti semper remaneant. Datæ in T.Civit.die 9.mensis Junii 1696.

T.Gubern.& Jud.

Bona sunt,vz.
Un'appartamento di Case,vz.
Item li tali mobili,&c. T.Act.

Salvaguardia dotium in beneficium A.de A.uxoris B.de B.ut supra.

Alia Formula petendi assecurationem ad impediendam executionem super bonis viri faciendam a creditoribus, ex *Motill. fol.* 127.

48 IN M.C.V.comparet Euphemia uxor Pirri, dicens, ad aures pervenisse multos adesse creditores dicti sui viri, quorum alii obligationum, alii instrumentorum liquidatorum, & sententiæ vigore intendunt bona ejusdem exequi facere. Et quia dictus Pirrus male incœpit uti substantia sua, ob quod ad inopiam vergit, prout se offert probare. Ideo comparens cum sit creditrix anterior pro suis dotibus, & antefato vigore capitulorum, & dotalis instrumenti, quæ in promptu producuntur pro cautela dictæ suæ dotis, & antefati, ac etiam ut se, & filios alere possit, petit pro illorum concurrenti quantitate assecurari super infrascriptis ejus bonis, instando interim ad venditionem illorum non procedi ad instantiam dictorum creditorum, & ita dicit, & provideri petit, salvis aliis suis juribus quomodocumque,& qualitercumque sibi competentibus, isto, & omni alio modo, & forma meliori.

In hoc judicio, ordinaria via agendum est, ut advertit *Motill.in suo Archetyp.fol.*128. *n.*1. penes quem reperitur dicta Formula petitionis.

Et sic in hoc judicio requiritur plena caussæ cognitio, cum de magno præjudicio creditorum agatur, *Papar.in prax.tit.*3. *de assecur. num.*14. *& Bart.in l. si constante, ff.soluto matrim.*

Formula Assecurationis contra tertios possessores super bonis alienatis.

49 IN Curia Castri T. comparet T. mulier, dicens annis elapsis fuisse contractum matrimonium inter exponentem ipsam, & T. ejus virum, cujus matrimonii contemplatione a T. & T. fratribus, & dotatoribus fuisse promissos, & deinde consignatos ducatos tot in dotem, & dictum ejus virum ei constituisse dotarium, seu antefatum, & donativum ratione primi osculi, juxta consuetudinem, & dispositionem *Regiæ Pragmaticæ*, mediante instrumento Capitulorum matrimonialium, instrumento receptionis dotium prædictarum manu T. Not. cum constituto, precario, & pacto de capiendo in ampla forma. At quia dictus vir cœpit ad inopiam vergere, conditionem suam deteriorando, & suis bonis male utendo, quapropter exponenti, & filiis debita alimenta non præstat, quod in promptu offert probare; Recurrit propterea ad dictam Curiam, & petit assistentiam, cum assecuratione pro prædictis suis dotibus super infrascriptis bonis, quæ fuerunt in bonis, & de bonis dicti sui viri, sed ad præsens indebite possidentur per infrascriptos possessores, ut ex illorum fructibus possit se, & filios alere; dum non habet quomodo aliunde possit vivere, petens in præmissis omnibus sibi jus,& justitiam ministrari, non se adstringens &c.deducens &c. omni modo meliori, &c.

Bona, super quibus petitur assecuratio, sunt vz.

Una Casa sita dentro la Terra T. al tal luogo, giusta li T. fini, consistente in T. membri, quale fu, ed è delli beni, e fra li beni di detto suo marito, ed al presente si possiede indebitamente per la T. di T.

Item una Vigna sita al T. luogo, &c.

50 Articuli, super assecuratione dotium in judicio ordinario contra tertios possessores, de qua assecuratione diximus in tertio modo assecurandi.

Super quibus examinandi sunt testes in T.C. vel coram T.Capitaneo, & Commissario specialiter deputato per M.C.V. ad instantiam T.mulieris in causa, quam habet cum T. ejus viro, & T. indebite possessoribus super assecuratione ejus dotium, & aliis, ut ex actis, quæ omnia ponuntur conjunctim, vel divisim, & non se adstringens cum protestatione, &c. quod si aliqua posuerit, & non probare potuerit sibi, & suæ causæ non præjudicetur, & protestatur de expensis, salvo jure addendi &c. corrigendi &c. isto, & omni alio meliori modo, &c.

Bona, super quibus petitur assecurari.

Rubr. Prima, una casa sita dentro la Terra T. consistente in tanti membri, &c. giusta li T. fini, quale è delli beni, e nelli beni del T. suo marito, che al presente si possiede indebitamente per lo T.di T.

Rubr. Seconda, una vigna sita al T. luogo, giusta li T. fini, quale fu, era, ed è delli beni, e fra li beni di T.T. suo marito, ed al presente indebitamente si possiede per lo T.

Rubr. Terza, un'Oliveto, &c.

Primo, essa Articolante intende provare, come tra essa, e detto suo marito si contrasse matrimonio nel T. anno per verba de præsenti.

Secondo, come per contemplazione, e causa del detto matrimonio sono stati pagati ducati T. contanti, ed assegnati ducati T. in tanti stabili, e mobili al d. suo marito, quali doti in tutto im-

Google

importano la somma di duc. T. che promise detto suo marito conservare, e restituire ad essa articolante, una con l'antefato in ogni caso di restituzione, o assicurazione di dote, ut juris, mediante istrumento per mano di T.Notaro, quale produce, testibus tamen non renunciando.

Terzo, come detto marito ha cominciato a dissipare le sue robe con alienarle, e contraere debiti, e fare pleggiarie, &c. anzi se n'è partito, con essere rimasta essa povera moglie con tanti figliuoli nati in costanza di detto matrimonio, che vive miseramente, e non ha altra speranza di potersi alimentare, se non con dette sue doti.

Quarto, come in tempo fu contratto detto matrimonio, ed anco dopo, che fu fatto il pagamento di dette doti, il detto suo marito possedeva, come Signore, e Padrone pleno jure li predetti beni rubricati, e descritti, ut supra, percependo da quelli li frutti, ed al presente si possiedono detti beni per li sopranominati possessori.

Quinto, come detto suo marito non possiede altri beni, sopra li quali possa assicurarsi di detta sua dote.

Item qualiter de prædictis omnibus fuit, & est publica vox, & fama.

Item qualiter attentis prædictis.

Item hæc, & alia, &c.

51 Hic notabis, quod licet *Roland. a Valle cons.9. num. 19. vol.1.* teneat, quod si in instrumento sunt clausulæ *constituti, & precarii* cum pacto de capiendo, mulier poterit obtinere assecurationem contra tertios, nulla facta excussione super bonis viri. Tamen in praxi servatur, ut citentur tertii possessores ad videndam excussionem faciendam, quia assecuratio contra tertios possessores est remedium subsidiarium, & in subsidium tantum conceditur, ut decisum refert *Thor. p.2. verbo assecuratio mulieri concedenda, Sanfel.tom.3.dec.338.num.48. Viv.dec.227.*

Et ideo quintus articulus est faciendus, modo ut supra, ad evitandam exceptionem excussionis, ut docet *Papar.tit.3.de assec.dot.num.154.*

Referuntur vero nonnulli casus excusantes mulierem ab excussione principalis per *Gratian. decis.71. Ludov.decis.45. Olea de cession. jur. tit.3.quæst.7. num. 19.fol.161.*

Libellus mulieris petentis assecurari dotem contra virum vergentem ad inopiam juxta quintum modum per nos datum supra *n.7.*

52 IN Curia &c. comparet T. dicens, qualiter annis elapsis fuit nuptui tradita N. & pro dotibus fuerunt consignati, & soluti dict. N.ejus viro ducati &c. prout constat per publicum instrumentum; verum quia dictus ejus vir vergit ad inopiam, & frequenter molestatur ab ejus creditoribus; ideo petit se assecurari pro concurrenti quantitate dotium, & antefati super infrascriptis bonis ipsius viri, ne in futurum molestetur a creditoribus prædictis, & ut possit se alere cum ejus filiis, & familia, & ita, &c. omni modo meliori, &c.

Hæc formula habetur apud *Nicolinum fol. 153. tract.4.num.5.*

In hoc judicio plene debet probari vergentia ad inopiam audito marito, & deinde fertur sententia; sed in Curiis ubi Consultor est in domicilio, fit monitio ad Consultorem, & deinde fit votum tenoris sequentis.

53 Visis actis, partibus monitis, & auditis, sum voti partes Curiæ T. esse in decernendo T. virum T. ejus uxoris esse condemnandum ad tradendum & assignandum dictæ T, ejus uxori de bonis ipsius T. viri ducatos tot ex causa dotis petitæ, & per ipsum virum receptæ, & ducatos tot ex causa dotarii, sive antefati, & dicta dos, & dotarium ponatur in tutum, ut ex ea possit se, & filium alere, & pro dicta concurrenti quantitate dotium,& jurium dotalium dictam T. uxorem esse assecurandam super bonis in actis deductis prævio appretio, victum victori in expensis condemnando per Curiam taxandis, & ita juris, & justum esse censeo.

T.Cons. Ord. vel Elect.

Deinde extenditur decretum per Capitaneum idiotam v3.

In lite, & causa assecurationis dotium petitæ in hac Curia T. per T. uxorem contra T, ejus virum, ut ex actis.

54 *Die &c. Nos T. de T. Capitaneus Curiæ T. viso suprascripto voto lato per Dominum T. de T. ordinarium Consultorem dictæ Curiæ (sive Consultorem per Curiam assumptum) pronunciamus, decernimus, & diffinitive sententiamus fore, & esse condemnandum dictum T.virum, prout in his scriptis ipsum condemnamus ad tradendum, & assignandum dictæ T. ejus uxori de bonis ipsius ducatos T. ex causa dotis, & ducatos T. ex causa dotarii, & dicta dos, & dotarium ponatur in tutum, ut ex ea possit se, filios, & virum alere, super bonis in actis deductis, ipsam T. assecuramus, & eidem assistentiam cum dicta assecuratione præstamus, juxta appretium faciendum pro concurrenti quantitate dictarum dotium, & jurium dotalium, victum victori in expensis condemnando, quarum taxationem ipsi Curiæ servamus, & ita provisum, stante dicto voto per hanc nostram &c. & intimetur.*

T. Cap.

Lecta, lata die, &c.

T. Actuarius.

55 Commissio, & decretum eligendi appretiatores vigore dictæ sententiæ.

Et per subscriptum Capitaneum, & ejus Curiam T. Civitatis habita summaria informatione de expertis pro executione retroscriptæ sententiæ fuerunt electi, prout eliguntur appretiatores, & experti in hac causa T. de T. & T. de T. dictæ Civitatis ad appretianda bona in actis deducta, qui appretiatores prævio eorum juramento appretiare, & æstimare debeant juxta communem æstimationem, & morem dictæ Civitatis, & juxta eorum conscientiam bona ipsa, justo tamen salario mediante. & in casu, quo fuerint discordes, eligatur T. de T. tertius pro parte Curiæ, prout ad præsens in casu prædicto ex nunc eligitur tertius T. de T.quibus bonis appretiatis distinctam, & veram relationem faciant, ac nobis referant in forma ad hoc, ut ea visa Curia ipsa valeat de justitia providere, dantes ipsis expertis in prædictis exequendis vices, & voces nostras, &c. mandantes, &c. caveant de contrario sub pœna unciarum decem Curiæ, &c. & ita, &c. & intimetur.

Deinde fit actus juramenti v3.

56 Die, &c. penes acta præsentis causæ pro executione suprascripti decreti T. de T. & T. de T. appretiatores electi juraverunt, & juramentum præstiterunt de bene, & fideliter faciendo dictum appretium sibi commissum juxta eorum conscientiam, communem æstimationem, & morem Civitatis, & in fidem, &c.

T. Actuarius.

Relatio appretii v3.

57 Noi T, de T. & T. de T. Esperti, e Deputati apprez-

zatori della Corte T. ad apprezzare gl'infrascritti beni stabili, e mobili ad istanza della T. mediante decreto di essa Corte, alla quale per ubbidire, riferimo; che avendo riconosciuto li d. beni, intese, e richieste prima le parti, e fatta matura considerazione sopra d. apprezzo, secondo il nostro parere avemo estimato detti beni v3.

La Casa palaziata consistente in T. membri sita nel T. luogo, dedotto il censo enfiteutico d'annui ducati T. redditizia alla T. Chiesa, e dedotta la servitù, che siamo informati averci T. de T. di passare per dentro il cortiglio, l'avemo apprezzata per ducati T.

Il giardino al T. luogo, &c., e questo è quanto riferisce, & in fede &c.

Quo appretio facto, potest per ipsum maritum fieri instrumentum assignationis pro executione decreti Curiæ, vel interponitur aliud decretum mutatis mutandis.

Libellus viduæ petentis retentionem bonorum post mortem viri.

58 IN Curia, &c. comparet T. dicens, qualiter de anno &c. fuit a q. T. ejus patre nuptui tradita qu. ejus viro cum dote ducatorum T. prout ex incluso publico instrumento dotali, &c. Verum quia dictus N. ejus vir defunctus est, intendens propterea ipsa T. pro securitate dictarum dotium, una cum antefato ducatorum, &c. & retinere in partem super infrascriptis bonis stabilibus dicti N. ejus viri, ideo instat provideri, quod liceat eidem T. prout juris est retinere dicta bona in partem suarum dotium, & super ipsis non molestari, citra tamen præjudicium aliorum jurium, &c. isto &c.

Hanc formulam habes apud *Nicol. fol.* 148. & apud *Cervell. fol.* 153.

Formula Decreti super dicta retentione, cum voto Consultoris assistentis in Curia.

59 VIsa petitione pro parte T. præsentata, viso instrumento dotali, visis denique omnibus videndis, & consideratis in jure, & in facto considerandis, per Curiam T. Civitatis, cum assistentia, & voto infrascripti ordinarii Domini Consultoris (vel infrascripti Domini Consultoris per Curiam electi) fuit provisum, & decretum licere, & licitum esse dictæ T. viduæ q. T. ejus viri retinere bona hæreditaria dicti sui viri in actis deducta pro securitate suarum dotium, & jurium dotalium, & super ipsis non molestari, donec aliter, &c. salvis juribus, quorum interest, & ita per hoc suum, & expediatur salvaguardia in forma.

Hoc decretum subscribitur tam a Capitaneo, quam a Consultore.

Deinde expeditur Salvaguardia, cum inserta forma decreti.

60 Verum cauti Advocati statim post dictam Salvaguardiam faciunt judicium adjudicationis, auditis interesse prætendentibus, nam ut diximus superius a *num.* 28. & 31. Vidua ex dicta retentione fructus non facit suos, sed eos computat in sortem, sed facta adjudicatione, tunc fructus facit suos, quia dominium bonorum transit pleno jure ad mulierem, nam libellus, & decretum adjudicationis concipitur alio modo, de quibus vide formulas infra in Judicio assistentiæ,

CAP. II.

De Praxi Refectionis Domorum pro cautela dantis pecuniam.

SUMMARIUM.

CReditor, qui mutuavit pecuniam pro constructione, seu refectione domi præfertur aliis creditoribus, licet anterioribus, tam pro sorte, quam pro interesse, licet secundum aliorum opinionem mutuans sub usuris, privilegium dictæ prælationis non habeat, num. 1.

Prælatio prædicta, ut locum habeat, tria copulative sunt necessaria, & quæ sint dicta tria, num. 2.

Mutuanti incumbit onus probandi dicta tria requisita; num. 3.

Libellus volentis reficere, vel construere domum, vel aliam rem, quomodo concipiendus sit, num. 4.

Interlocutoria super dicto libello pro accessu faciendo; num. 5.

Decretum post factum accessum, num. 6.

Decretum post relationem Tabularii, num. 7.

Instrumentum cum dante pecuniam, quomodo sit concipiendum, num. 8.

Mutuans ad refectionem, an præferatur doti, num. 9.

Pupillus, vel mulier probans meliorationes factas de sua pecunia, præfertur, licet non præcesserint omnia supradicta tria requisita, num. 10.

Plures concurrentes ad dandam pecuniam in refectionem rei, tunc non datur inter ipsos prioritas, dict. num. 10.

Privilegiati in personalibus actionibus quatuor sunt, Fiscus, Dos, Qui credidit ad rem reficiendam, & Qui pro funere defuncti pecuniam mutuo dedit, num. 11.

Creditores inter non privilegiatos præter d. quatuor in actione personali æqualitas servatur, num. 12. *quod limita,* num 13.

Nemo cogitur invitus rem suam vendere, num. 14.

Vendere cogitur quilibet pro annona, vel pro ornatu Civitatis, num. 15.

Pauper cogitur vendere domum destructam vicino ædificanti, num. 6. *imo palatium ruinatum cogitur vendere etiam non vicino reædificare volenti, nisi ipse vellet reficere,* num. 17.

Dives cogitur reficere, nec potest dicere vicino, emas.

Pauper non cogitur reficere, sed cogitur vendere soluto per vicinum justo pretio, num. 18.

1 CReditor, qui mutuavit pecuniam pro constructione, seu refectione domi, est super ea potior, & præfertur creditori hypothecario anteriori, per *textus* expressos in *l. interdum, ff. qui potior. in pignore habeantur, & sic ad rem conservandam, l. licet 7. C. eod.*

Et ratio assignatur, quia si non fuisset illa res acquisita, vel refecta ex pecunia dicti mutuantis, non fuisset in bonis debitoris, & per dictam constructionem, seu refectionem illa res salva sit; ergo congruum est, ut illius pecuniæ prius satisfactioni subjaceat, ne cum aliena jactura creditor anterior locupletetur, ut ex *Præs. de Franch. dec.* 97. *num.* 3. & *dec.* 369. *num.* 9. & *Afflict. dec.* 306. *num.* 4. & *Ursill. ibi num.* 3. & *Amat. var. res. cap.* 3. *Lanar., de Ponte, & aliis,* firmat *Staiban. resol.* 196. *num.* 37. & *observ. ad d. resol. num.* 128.

Et præfertur non solum pro sorte principali, sed etiam pro interesse, & etiam pro tertiis, ubi fuerit constitutus census, sive annuus redditus, juxta *Reg. Prag.* 1. *de censib.* ut ex rationibus traditis per *Castill. dec.* 204. concludit late *Staiban. in d. observ.* 196. *num.* 7.

& idem

& idem dicit *Giurba ad Consuet. Messanens. cap. 9. gl. 2. num. 48.*

Licet hoc ultimum impugnetur ab aliis volentibus, quod mutuans sub usuris, caret privilegio, *l. licet 7. C. qui potiores in pign. habeantur*, & propterea pactum specialis hypothecæ, & quod præferatur aliis creditoribus, etiam anterioribus, juvat solum mutuanti sine usuris, ut late *Carlev. lib. 1. tit. 3. disp. 28. num. 29.*

☞ Vide *Reg. de Marin. lib. 1. resol. 96. & de Luc. in melior. ibid.*, ubi dimisso antiquo Creditore, qui cessit jura novo creditori, an in concursu præferatur novus, tam pro capitali, quam pro tertiis, *de Marin.* impugnatur *a de Luca*, vide *de Luc. ad Franch. dec. 506. n. 5.*

2 Et ut dicta prælatio vigore dictarum legum habeat locum, tria copulative sunt necessaria.

Primum, quod præcise dicta pecunia fuerit mutuata in dictam causam constructionis, seu refectionis, aut necessariæ rei refectionis, vel in rei emptionem.

Secundum, quod dicta pecunia fuerit in effectu in eandem causam conversa, & quod sit ad id opus necessaria.

Tertium, quod dicta domus fuerit per debitorem statim, & non ex intervallo obligata, secundum veriorem opinionem, & in praxi servatam, ut late *Staib. d. observ. 169. num. 12.* ex doctrina *Gratian. discept. for. 25. num. 23. lib. 1. & resol. 670. lib. 4.* post *Guttierez pract. quæst. 98. lib. 5. Postius resol. civil. 22. n. 3. & 5.*

3 Onus vero probandi dicta tria requisita incumbit mutuanti, qui concludenter veris probationibus, non autem conjecturis debet ea probare, ut *d. obs. 196. num. 18.* ex allegatis per *Castillum in dec. 205. lib. 3.* concludit, & per *tex. in l. interdum, ff. qui potior. in pign. habeantur*, ibi: *Si in rem istam conservandam impensum est*: *Gratian. discept. for. 107. num. 19. lib. 1. Malvasia cons. 55. n. 5.*

Verum in praxi servatur, quod licet clare non probaverit pecuniam impensam fuisse in illam caussam; tamen sufficit probare domum, seu prædium indigere ejusmodi reparatione, & ad hunc effectum fuisse illam pecuniam mutuatam, & statim paulo post datam pecuniam fuisse factas reparationes in domo, seu prædio, vel factam emptionem illius prædii, &c. Et constare debet, quod tota illa pecunia mutuata fuerat necessaria, alias pro summa expensa tantum haberet locum prælatio, & non pro tota, ita late *Auctores* ubi supra.

4 Quo fit, ut in M.C.V. Praxis inolevit; ut creditor pro refectione, & melioratione sit cautus, præsentabitur libellus per debitorem, in quo exponet necessitatem reficiendi domum, vel argines agrorum, & similiter necessariam prædii conservationem, & quod sit necessaria tanta quantitas, & non inveniat dantem pecuniam, nisi cum decreto, & pacto prælationis omnibus creditoribus, etiam anterioribus, & privilegiatis quocumque privilegio dotis, & in corpore juris clauso munitis, etiam Regio Fisco.

5 Super qua comparitione præsentata, fit interlocutoria, quod accedat Dominus Judex super faciem loci, una cum Tabulario, ad finem providendi super petitis.

6 Qua necessitate, & ruina per Judicem cum Tabulario recognita, interponitur aliud decretum, quod stante accessu facto super faciem loci, Tabularius referat expensas necessarias erogandas in reparatione domi, vel prædii taliter a Domino Judice recogniti, & visi.

7 Qua relatione facta per Tabularium interponitur decretum, quod M.C. vel Curia T. Civitatis suum interponit decretum, & judiciariam præstat auctoritatem, quod liceat, & licitum sit N. N. accipere ad interesse ducatos tot a quibusvis personis dare volentibus pro illis expendendis in refectione, & reparatione domi destructæ, vel ruinam minantis cum jure prælationis, & Tabularius Electus iterum facta reparatione referat.

8 Deinde fit instrumentum cum inserta forma dicti decreti cum expresso pacto, ut pecunia remaneat vinculata in Banco, vel depositata penes Capserium Universitatis, aut tutam personam, ubi non sunt publica Banca, pro illa expendenda in illam constructionem, vel reparationem pro materialibus, & magisterio, & cum pacto, ut remaneat specialiter obligata cum prælatione omnibus, & quibuscumque creditoribus quocumque privilegio etiam dotis, & in corpore juris clauso munitis, & etiam Regio Fisco.

Deinde pecuniæ liberantur magistris Fabris, & Operariis per mutuantem cum subscriptione Judicis.

Qua reparatione finita, Tabularius relationem faciet esse sequutam reparationem, in qua fuit impensa tanta summa.

Super qua relatione interponitur decretum, quod visa relatione facta per N. Tabularium Electum, per quam constat dictum N. N. impendisse ducatos tot pro reparatione domi, fuit provisum, & decretum, quod dictus T. præferatur creditoribus domi prædictæ pro quantitate expensarum prædictarum, hoc suum, &c.

Et de hoc decreto potest fieri reassumptum, sive instrumentum per Judicem, Tabularium, & Actuarium, & notari in margine instrumenti crediti, vel saltem consignari copia dicti decreti, ut conservetur in protocollo Notarii, & notetur in margine.

Hanc praxim, sive has formulas tradit eruditissimus *de Luca ad Franch. obs. 506. num. 6.* ubi *num. 5.* assignat rationem, quia a reficiente possunt fieri fraudes, & ideo lex requirit tot extrema.

9 Ubi *d. D. de Luca* refert decisum in anno 1672. mutuantem ad refectionem præferri doti, quando adsunt suprascripta requisita, & mutuans sibi cavit de speciali, & expressa hypotheca super melioramentis cum speciali prohibitione, quod ex qualibet caussa favorabili, & privilegiata, etiam non expressa, & de jure exprimenda aliquod jus, vel actio acquiri non possit in præjudicium ipsius mutuantis, vel emptoris census, *D. Scoppa ad Sarn. §. 37. fol. 565.*

Et sic caussa inter Conservatorium Pentitarum creditorem ex caussa meliorationum, & sorores de Piro creditrices dotium, disputata per *Staiban. in obs. 196.* fuit decisum ad favorem Conservatorii, contra dotem, non obstantibus in contrarium adductis per *d. Staiban.* quæ militare possunt, ubi mutuans non sibi cavit cum dicta speciali proibitione, & hypotheca, ut supra, prout scitissime advertit *d. de Luca ubi supr.*

Ubi itaque desunt copulative dicta tria requisita, concludenter veris probationibus probata, certe dos præfertur mutuanti ad refectionem, ex late traditis per *Staib. & de Luca ubi sup. & Merlin. controv. 26. per text. expressum in auth. de æqualitate dotis, §. hic consequens, & in §. sequenti, quia vero,* ubi dicti duo §§. unico summario clauduntur sub his verbis, vz. *Mulier privilegiis dotalibus uti potest adversus omnes creditores viri, etiam si eorum pecunia res sit empta, vel refecta, exceptis creditoribus, quorum pecunia militia est empta.* Et sic in solo casu, quo militia emitur pecunia creditoris, ille creditor ex caussa militiæ emptæ præfertur doti; In aliis casibus dos præfertur omnibus creditoribus etiam dantibus pecuniam ad rem emendam, vel reficiendam, de qua re vide *dictum Staiban. & Merlin. ubi sup.* qui in favorem do-

Digitized by Google

tis depugnant, & vide *Fontan. p.9.* depugnantem contra dotem pro venditore.

Et ratio assignatur a *d. de Luca*, quare per accessum Judicis, & per decreta præcedentia creditum refectionis præferatur doti, non obstante *d. sext. in auth. de æqualitate dotis, §. his consequens*, ubi præfertur dos creditori refectionis; Quia ibi mulier fuit privilegiata ratione suspicionis, dum mulieres facile circumveniuntur; igitur quoties non circumveniuntur, non habent dictum privilegium prælationis, dum cessat omnis suspicio per accessum, & decreta Judicis, & cessante dicta suspicione, mutuans ad refectionem præfertur doti, & omnibus, *de Luca ubi supra, n.6. in fin.*

Imo mutuans ad rei refectionem, vel in rei emptionem, aut necessariam rei conservationem non præfertur regulariter anterioribus creditoribus, nisi speciali pacto hypothecæ, *ad tex. in l. quamvis ea, C. de pignor. & gl. ibi. de Marin. lib.1. resol.260. num.13. de Luca ibi*, dicit, quod nil refert, si pecunia sit cum effectu conversa in illam caussam, quando non præcessit conventio, ut pecunia ad id convertatur, *de Marin. ubi supra num.4. Merlin. de pignor. lib.3. tit.1. q.5. num.64. Spada cons.268. num.6. Altim. ad Rovit. dec.7. num.20.*

10 Sed dicta regula limitatur in pupillo mutuanti, qui etiam absque vinculis specialis hypothecæ ex privilegio extraordinario præfertur omnibus antiquioribus, *Reg. de Ponte dec.34. num.53. per tex. in l. idemque 7. ff. qui potiores in pignore habeantur*, quæ licet loquatur ad rem emendam, tamen extendunt *DD.* ad rem conservandam, *de Ponte ubi supra n.54.*

Quæ limitatio intelligenda est, ut pupillus præferatur non habentibus aliam hypothecam specialem, *de Ponte ubi sup.*

Limita etiam dictam regulam, ubi concurrit mulier, quæ probat melioramenta esse facta de pecunia sua, tunc ipsa præfertur omnibus creditoribus anterioribus sicuti pupilli, ut supra, *Episc. Ricc. ad Franch. dec.507. post Monac. dec.17. n.13.*

Et quando ex pecunia plurium res salva facta est, vel multi concurrerunt ad dandam pecuniam in refectionem rei, tunc non datur inter ipsos prioritas, sed omnes concurrunt, & ultimus par est primo, *Reg. de Ponte d. dec.34. num.11.* quia tunc cessat prioritas temporis, *de Luca ad Franch. obs.506. n.6.*

Sed vide late *Sanfel. dec.112. de Marin. lib.1. resol.260. num.13. D. Consiliarium Altim. ad Rovit. decis.7. num.20.*

Unum tandem singulare notandum, quod si mulier concurrat pro dote, & creditor anterior, qui habet expressam hypothecam concurrat pro suo credito, & mutuans ad rem emendam concurrat pro suo credito.

Duæ reperiuntur opiniones invicem pugnantes.

Prima est, in favorem mutuantis, ut is præferatur utrique, scilicet creditori anteriori, & mulieri, ex regula, *si vinco vincentem te, multo magis vinco te*; sed mutuans ad emendam, vel reficiendam rem cum speciali hypotheca, ut diximus supra, præfertur habenti anteriorem, ex *tex. in l. licet, C. qui potior. in pign. habeantur*, qui anterior creditor antefertur doti posteriori, ut late *Gizz. dec.1.* Ergo mutuans, dum vincit anteriorem, multo magis vincit dotem posteriorem, quæ ab anteriore vincitur, ita *Rosa* penes *Buratt. dec.231.*

Verum *Amat. resol.3.* dat solum prælationem mutuanti ad rem emendam, non autem ad reficiendam.

Et ratio differentiæ assignatur a *D. de Luca ad Franch. dec.406. num.5.* quia in mutuo ad reficiendum possunt fieri fraudis, & circumventiones adversus dotes.

Proinde *Merlin. controv.26.* clarum negotium inquit, ubi mulier cum anteriore habente expressam, & mutuante ad refectionem concurrat pro dote, quia tunc mulier præfertur mutuanti, qui vincit creditorem anteriorem, ita pariter mulier vincit habentem anteriorem hypothecam, ex dicta regula, *si vinco vincentem te*, ita post *Merlin.* sequitur *de Luca ad Franc. d. obs.506. num.6.*

Quod approbat *Staib. obs.196. num.119.* ex traditis per *Covarr. lib.1. var. resol.7. num.3. Guttierez pract. quæst.99. lib.5. num.25.*

Et tunc dicta prælatio mulieri datur contra mutuantem, ex *d. §. his conseq. auth. de æqualitate dotis*, & datur prælatio anteriori creditori, non ex *tex. in l. assiduis, C. qui potior. in pignor. habeantur*, sed quia vincit mutuantem, a quo anterior creditor vincitur.

11 Et ultimo notandum, quod in personalibus actionibus quatuor sunt privilegiati, Fiscus, Dos, Qui credidit ad rem reficiendam, & Qui pro funere defuncti pecuniam mutuo dedit.

Hi præferuntur non privilegiatis, sed inter eos non datur prælatio, ut late hæc omnia *de Marin. ad Reverter. dec.74.*

12 Inter alios creditores personalem tantum actionem habentes in concursu æqualitas servatur, itaut nulla prælatio obtineat, *l. privilegia, ff. de privileg. credit. de Franch. dec.82. num.7.*

13 Limita in Fisco, qui præfertur anterioribus in tempore, nisi dictus anterior ultra prioritatem temporis aliud habeat privilegium, ut quia est creditor ex caussa tutelæ, vel dotis. Quia ratione duplicis privilegii privatus præfertur fisco, etiam in bonis quæsitis post obligationem fisci, *de Marin. ad Reverter. d. decis.74.*

Secus est in creditoribus hypothecariis habentibus tacitam, quia præferuntur posteriori, sive tacitam, sive expressam habenti hypothecam, quamvis sit Fiscus, *num.5. ex tex. in l. unica, C. rem alienam gerentibus.*

Sed dos præfertur anteriori creditori hypothecam tacitam habenti, *§. fuerat in tit. de action.*

Et bonis quæsitis post obligationem Fisci, Fiscus etiam præfertur cuilibet, *de Marin. ad Revert. dec.74. num.5.*

Et dum de refectione domorum sermo fuit, consentaneum videtur aliqua dicere, quando invitus quis cogitur vendere domum destructam, vel ruinas minantem.

14 Et licet regula sit, quod nemo cogitur invitus rem suam vendere, *l. nec enim, ff. rerum amotarum, l. nec emere, C. de jure deliber. de Franch. dec.675. num.2. Afflict. in constit. matris procuratoribus num.2. rubr. de loco demanii.*

15 Tamen fallit dicta regula tempore caristiæ, quia pro annona quilibet cogitur vendere, *Carraba sing. 248.*

Fallit pro ornatu Civitatis, nam quis cogitur vendere pro aliqua via construenda, vel fonte, & similibus, ratione publicæ utilitatis, *Afflict. decis.767. num.198. Amat. cons.33. Novar. p.1. quæst.34. & p.2. q.25. num.8.*

16 Propterea vendere cogitur pauper domum destructam vicino ædificanti ea ratione, ne Civitas desormata remaneat, *Danza de pugn. DD. to.1. de contumac. num.9. cap.4. ex Riccio dec.138. num.4. p.4. Novar. quæst. for.34. num.5.* qui *num.6.* limitat, nisi vellet ille pauper reædificare.

17 Imo pauper habens palatium dirutum in Civitate, cogitur vendere etiam non vicino volenti reædificare, ne Civitas deformetur, *Benedell. in constit. sancimus, §. scriptum est num.6. Tiraquell. in tract. nobilitatis*

Digitized by Google

litatis c.39. num.132. Novar. d. quaest.34. num.5. ubi allegat *Marsil. sing.470. Roman. sing.784. Herculan. de cautel. de non offendendo cap.6.n.2.*

Nisi ipse vellet reficere, quia tunc non potest cogi ad vendendum, *Novar. ibid.*

Pauper enim cogi non potest ad reficiendam domum, quam propter impotentiam reficere non potest, sed ei licet illam ruere, *Marant. in suis notabilibus, verbo pauper*, ubi allegat *Paulum de Castro in l. sed an ultro, §.1. in fin.ff.de negot.gest.*

Hinc corollarie infero duo.

18 Primum, quod dives cogitur reficere, & non potest dicere vicino, emas.

Secundo, quod pauper non cogitur reficere, sed cogitur vendere, dum non potest ipse reficere, & non potest cogi ad cedendum vicino, nisi soluto justo pretio.

Unde inolevit praxis, quod ad instantiam vicini fit mandatum, ut reparet domum ruinosam, vel cedat, idest vendat, justo pretio mediante.

Ita etiam socii compelluntur, si nolint struere aedificium, & unus velit, per *text. in l. si ut proponas, C. de aedificiis privat.*

Ita etiam si non sunt socii, sed curiales, *gl. in leg. singulorum, in verbo dirutus, C.eod.*

Et tunc destructio inhibetur, ut in *Constit. sancimus, §. scriptum, num.7.* concludit *Benedell. ex ead. glos. per l.2.C.eod.*

Et vide, quae latius tradit *Capolla de refect. cap.40. n.4. fol.167. in tract. de servitut. urban. praedior.*

De Praxi refectionis Domorum pro cautela dantis pecuniam, multa dixi in primo Tomo meae Praxis *tit.6. cap.2.fol.146. ubi adde ad n.10.* quod

Fabri murarii, vel lignarii praeferuntur omnibus aliis creditoribus super domo refecta, etiam creditori ex causa census soli, ut concludit *Rodoerius cons.42. num.15. & 16.*, & decisum refert *Chartar.lib.10.resp. 179. in addit. ad Christin.*

Sed ardua est quaestio, an creditor census consignativi, qui ad reficiendam rem pecuniam dedit, praeferatur Domino directo pro censu emphyteutico, nam

Contra Dominum directum scripsit *Antonin. de Amat. resol.3.num.76. ad 80. de Marin.lib.1.resol.101. num.10.*

Et pro Domino directo scripsit, & decisum refert in S.C. *Arias de Mesa lib.1. resol.29. num.30. in fine, Giaz. ad Capyc. Latr. dec.30. num.22. & 23.* rejecto *Amata*, & plures decisiones S.C. refert *Reg. Cons. Vargas Macuccha dec.38. num 95.* ad favorem Domini directi, etiam contra mulierem, qui de pecunia dotali refecerat; quem citat & refert *de Luca in melior.101. ad dictum de Marin.lib.1.*

At discusso medullitus articulo in nostro S. R. C. in caussa Annae Guerrae praetendente praeferri pro capitali ducatorum tercentum impenso in reparatione Domi Marci Antonii, sitae in Platea Portus contra Abatem Sancti Antonii de Vienna, Dominum directum census emphyteutici, fuit ad relationem Regii Consiliarii D. Vincentii Raitani decisum, ut pari passu praeferantur, & depositum perventum ex domo praedicta, dividatur inter dictam Annam, & dictum Abatem, & fuit confirmatum in gradu restitutionis in integrum petitae per dictum Abatem, ut in processu intitulato qu. Marci Antonii Gratiuli, cum creditoribus, &c. in banca Magnifici Litti penes Scribam Marcum Piccaro.

Et ratio decisionis fuit, quia aedificium non potest esse sine solo, & sine expensis factis in refectione, ideo aequitas ipsa suadet, ut pari passu eant Dominus soli, & Dominus refectionis.

Et num.1. d. cap.2. fol.146. retuli dissidentes opiniones, quod mutuans sub usuris caret privilegio praelationis, quod privilegium juvat solum mutuanti sine usuris, quam antinomiam firmiter teneo esse concordandam, ut dans pecuniam pro constructione, sive refectione domi sit potior, etiam pro tertiis, omnibus creditoribus, excepto Domino directo pro censibus soli, qui pro rata aequalem praelationem habet cum tertiis spectantibus creditori refectionis, ea ratione, quia Dominus directus tenet solum, quod est suum capitale impeditum, & otiosum ad substentandum aedificium, quod aedificium sine solo extare non posset, & Dominus refectionis tenet sortem principalem similiter impeditam, & infructiferam, sine qua aedificium non extaret salvum; Propterea pensiones, sive fructus aedificii refecti, non magis uni quam alteri liberari debent pro censibus utriusque decursis; quae ratio non militat cum aliis creditoribus hypothecariis.

Creditor vero, qui pecuniam dedit mutuo, & gratis sine interesse, praeferendus est etiam Domino directo, sicut etiam operarii, & Fabri murarii, vel lignarii, ita *Dom.Rodoer.cons.42.num.15. & 16.* decisum refert ad beneficium operariorum apud *Chartar. lib.10. resp. 79. in addit. ad Christin.* & alios citat, & ratio discriminis est, quia satisfacto eo, quod debetur dictis Fabris, & operariis, & dicto mutuanti pecuniam gratis, fructus aedificii refecti remanent liberi ad beneficium Domini directi; ut sibi satisfieri possit, cum potioritate, & praelatione respectu cujuscumque hypothecarii creditoris.

Et rationabile non esset, ut satisfactio operariorum, & creditoris mutuantis pecuniam gratis differri, & impediri possit per Dominum soli, & cum jactura aliena locupletaretur solum suum, & extaret supra solum suum aedificium aedificatum, & refectum, & frugiferum, mediante alicujus pecunia, & opera.

Alia ratio viget, quia pro publica utilitate, si Operarii, & Fabri, & mutuans gratis pecuniam non gauderent hoc privilegio legali potioritatis, & praelationis, etiam Domino directo, & essent in aliquo dubio impedimenti, vel litigii, nemo operarius, nemo faber, quantumvis nummis abundans inveniretur ad reparandam ruinam aedificii, ideo ne Civitas deturpetur, ne impotentes careant subsidio, rationabile est, ut facile habeant adjutores in reficiendo aedificio ruinoso.

Simile privilegium lex concessit Medico, & medicamentis in ultima infirmitate, & expensis funeralium, & stabulario, qui pro alendo equo praefertur etiam illi creditori, ad cujus instantiam fuit exequutus, quia creditor equum vivum non haberet, nisi ex stabulario aleretur, ut Dominus soli aedificium salvum, & fructiferum non haberet sine labore Fabrorum, & operariorum, & sine pecunia gratis mutuata a Creditore refectionis.

Concluditur ergo, quod ita conciliandae sunt DD. decisiones invicem dissidentes, ut Dominus directus aequalem habeat praelationem pro censibus soli cum Creditore refectionis pro tertiis, sive interesse decurso, & pari passu praeferantur omnibus aliis creditoribus.

Sed Creditori, qui gratis mutuavit pecuniam. Item Fabris, & operariis nemo creditor, nec etiam Dominus soli potest impedire satisfactionem.

Formula pro cautela meliorationum factarum non praecedente accessu Judicis, nec Tabularii.

Praesentata per principales die 14. Augusti 1620.

IN M.C.V. comparent Gaspar, & Joannes Jacobus Brancacii pater, & filius dicentes possidere quamdam domum consistentem in pluribus membris sitam, & positam

tam in platea S. Viti emptam per ipsum Gasparem a Fratre Joanne de Petio Tertii Ordinis Sancti Francisci, nondum professo, olim in seculo nominato Joannes Franciscus de Petio, & demum per ipsum Gasparem donatam ipsi Joanni Jacobo, quæ domus indiget magna reparatione, & refectione, cumque intersit comparentibus ipsis dictas reparationes, & refectiones facere, recurrunt ad dictam M.C. per quam petunt committi alicui experto, qui referat qualitatem domus prædictæ, & reparationes necessarias, ad hoc ut visa relatione prædicta interponatur decretum per ipsam M.C., pro ut sic petunt, quod liceat comparentibus dictas reparationes facere, & in ea augmentum, ut in omni progressu temporis in casu evictionis forte sequendæ, aut casu quo reperiretur domus ipsa subjecta alicui fideicommisso, possint comparentes ipsi demonstrare eorum jura, & dictas meliorationes, & augmentum prædictum, ut supra faciendum, & faciendas retinere, & consequi, & ita dicunt citra præjudicium omnium eorum jurium sibi ipsis quomodolibet competentium, & competitorum, & omni modo meliori, & sic etiam licere reficere, prout opus est, ut supra, omni modo meliori, &c.

Die 15. mensis Aprilis 1614. Neapoli.

Per infrascriptum magnificum Judicem fuit provisum, & decretum, quod committatur, prout præsenti decreto committi mandatur Thomæ Anello d'Arco experto, qui referat qualitatem domus prædictæ, & reparationes necessarias, ad finem providendi super petita interpositione decreti, hoc suum, &c. Rocca, &c.

Perchè intendo procedere sopra la d. differenza Sabato che saranno li 26. d'Aprile 1614. ad ore 19. con continuazione d'altri dì, ed ore seguenti, pertanto si moniscono le parti, in Napoli a dì 22. Aprile 1614.

Tommaso Aniello d'Arco.

A dì 14. Aprile 1614. In Napoli Vincenzo Sarno Serviente della Vicaria refero aver intimato Marcaurelio Marcone personaliter modo, & forma, ut supra.

Signor mio.

Conforme all'ordine di U. S. mi sono conferito a riconoscere le riparazioni, e migliorazioni fatte nella casa, che si possiede per Gasparro Brancaccio, e suoi eredi, avendo prima monite le parti, mi sono conferito in detto luogo, dove si dice la Giudeca incontro S. Vito, giusta li suoi confini, le quali reparazioni, e migliorazioni fatte in dette case inferiori, e superiori si ritrovano nell'infrascritto modo, v3.

In primis fatto di nuovo lo muro divisorio, che divide con la casa di Dezio, e Stefano di Fusco fattolo dalle pedamenta infino all'astraco a cielo, e di più fatto lo cantone dalle pedamenta da nuovo, rifatte le due porte di Botteghe, e la portella di piperno, diroccate tutte le mure di dette botteghe per tutto lo terzo solaro, fatte due camere, una sopra l'altra, rifatti tutti gli astraci da nuovo con li travi, chiancarelle, calce, rapillo, e magistero. Ho ritrovata una grada fatta da nuovo, che saglie a tutti gli appartamenti in piano, e saglie la detta grada fino all'astraco a cielo, con aver fatte due lamie di cantina, e nella cantina di basso buttato l'astraco sotto, e sopra dette lamie, che resta la detta lamia per cortiglio scoverto. In detto cortiglio s'è fatto una cocina con un forno, &c. ed in tutte le camere sono fatte porte, e finestre, talchè erano le dette case vecchie, che non potevano servire senza fare dette reparazioni, e migliorazioni, e sopra s'è fatto un' altro appartamento di nuovo consistente in tre camere, &c.

Nelle quali riparazioni, e migliorazioni, sono spesi a mio giudizio ducati mille, e cento, ch'è quanto ho potuto giudicare, rimettendomi al più savio giudizio di U.S. a chi fo riverenza, Napoli il dì 24. Maggio 1614.

Di V. S.

Servidore Tommaso Aniello d'Arco.

Die 20. Junii 1614. Neapoli per Gasparem Brancacio principalem.

A 20. Giugno 1614. Io Vincenzo Sanzone serviente della Vicaria ho intimato Marcaurelio Marcone personaliter.

In causa Gasparis, & Joannis Jacobi Brancacii, cum Cosmo, & Marcaurelio Marconi, ut in actis.

Die 22. Septembris 1614. Neap.

Per infrascriptum magn. Judicem fuit provisum, & decretum licuisse, & licere prædictis de Brancacio facere reparationes necessarias in domibus in actis deductis relatas per expertum electum per M.C. partibus auditis juxta dictam relationem, quæ conservatur in actis M.C. pro futura partium cautela. Hoc suum, & intimetur personaliter. Constantius.

Copia, &c. a suo originali, meliori collatione semper salva.

Franciscus Vulturalis Act.

A 25. Ottobre 1614. in Nap. Io Marcantonio ho intimato Marcaurelio Marcone di persona, modo, & forma, ut supra.

Extracta est præsens copia a suis propriis originalibus ab actis Trib. Rev. Fabr. piæ dispositionis qu. Io: de Petio, fol. 31. inter Gasparem, & Joannem Jacobum Brancacio ex una, & Marcumaurelium, & Cosimum Marcone ex altera parte, meliori collatione semper salva, &c. Neapoli die 5. mensis Decembris 1618.

C A P. III.

De Testium depositione ad futuram rei memoriam deponentium.

S U M M A R I U M.

Libellus petentis depositionem testium ad futuram rei memoriam, ut salva sit exceptio sua, num. 1.

Interlocutoria super dicto libello, num. 2.

Libellus petentis depositionem testium, qui sunt senes, ve valetudinarii, vel absaturi, num. 3.

Decretum super dicto libello, num. 4.

Testes examinari possunt ante litis contestationem, sed quid requiritur, ut ante contestationem examinentur, num. 5. & 7.

Testes examinati ad futuram rei memoriam in nostro Regno Neapolitano non faciunt fidem ultra annum, sed quomodo hoc intelligatur, declaratur, num. 6.

Testes ad futuram memoriam, ut probent, sunt necessaria quatuor requisita, quæ declarantur, num. 7.

Duo casus distinguendi sunt in receptione testium ad futuram memoriam, & qui sint, & in quibus differant, num. 6. & 8.

Citatio personalis quæ requiritur de jure communi, non requiritur de jure Regni, num. 9.

Constitutio Regni, quæ incipit, Probationum incursibus, num. 10.

Formula depositionis testium ad futuram rei memoriam.

1 IN Curia T. Civitatis exponit Titius, ipsum, suosque antecessores possedisse phisice vineam T. loco, juxta T. fines cum via eundi, & redeundi ad dictam vineam per fundum Horatii, &c. situm in T. loco, juxta T. fines a tempore, cujus memoria hominum non existit in contrarium, justo præcedente titulo, & bona fide, præsentibus supradicto Horatio, & aliis antecessoribus suis in dicta possessione videntibus: Et quia timet dictus Titius exponens, ne in futurum patia-

tiatur quæstionem, & controversiam de dicta possessione sua, cum dicta via, ut salva sit exceptio sua, instat depositionem infrascriptorum testium recipi super tenore hujus possessionis semotim, & in secreto, quibus examinatis, & publicatis, & apud acta redactis, petit ad futuram memoriam, & ipsius exponentis cautelam publicum fieri instrumentum, nobile Judicis officium implorando, judiciariam auctoritatem interponi, petens super prædictis admitti, non solum isto, sed omni alio meliori modo, &c. salvis, &c.

Nomina Testium sunt, vz.

T. T. T. T. T.

2 Per Curiam Civitatis T. fuit provisum, quod citentur, & recipiantur supradicti testes, eorumque dicta redigantur in actis ad futuram memoriam, ad cautelam exponentis, & habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit, & ita per hoc suum &c. & intimetur parti ad juramenta dictorum testium videnda.

Fit relatio Nuncii, qualiter citavit dictos testes, & futurum adversarium.

Scribuntur depositiones in forma solita; Postea poterit in publico instrumento redigi dicta examinatio, si velit.

Formula depositionis testium, qui sunt senes, & valetudinarii, vel absfuturi longa absentia.

3 IN Curia T. exponit Titius dicens, mensibus elapsis, Antonium T. promisisse centum ex T. caussa ipsi exponenti in præsentia T. & T. præstita fide, tactis palmis de dicta solutione facienda in venturo anno 1698. in T. die, & T. loco, & quia dicti T. testes sunt accincti ad navigandum Hispaniam versus, ne adveniente tempore solutionis aliquam patiatur difficultatem ob longam prædictorum testium absentiam ad futuram memoriam, & ipsius exponentis cautelam, instat dictos testes ante eorum discessum examinari, omni meliori modo, &c.

Die, &c.

4 Per Curiam T. provisum, & decretum est, quod constito summarie de expositis, recipiantur supradicti testes, eorumque dicta in actis redigantur ad futuram memoriam, & exponentis cautelam, & pars ex adverso compareat prima die, & deinde in antea ad dicendum, quare dicti testes absfuturi longa absentia, vel senes, & valetudinarii, &c. non debeant recipi, & ad videndum illorum juramenta, hoc suum, &c.

5 ANte contestationem litis, regulariter non possunt examinari testes, ideo si lite non contestata quis voluerit examinari facere testes ad futuram rei memoriam, debet prius constare per summariam informationem, quod dicti testes sint senes vel valetudinarii, adeo quod ex facili possint mori, vel dubitatur de peregrinatione, & longa absentia, & super hoc sufficit semiplena probatio, *Marant. par. 4. dict. 9. num. 86. fol. mihi 84.* per *text. in l. lege Aquilia, §. si deletum,* & ibi *Bart. & DD. ff. ad l. Aquiliam,* juxta *glos. ibi in vers. quod testes, &c.*

At *Speluncan. in form. instrum. Reductionis testium in publ. form.* supradictam conclusionem dicit procedere, quando aliquis timet quæstionem in præsenti de aliqua re, vel timet, ne conveniatur.

Sed quando quis, quamvis dubitet habere quæstionem, nescit tamen quando, ut exceptio sua sit salva, recipiuntur omnes testes, tam juvenes, quam senes, nulla præcedente probatione, quod dubitetur de morte, vel absentia, per *text. in c. quoniam frequenter extra d. lite non contestata, §. sunt, & alii cum glos. super verb. publicatio; & extra de testibus, c. significavit, & Glos. super verb. Testes*, ubi exemplificatur, quando aliquis timet, quod sibi imposterum super aliquo contractu, controversia moveatur, tunc potest petere a Judice, ut testes, qui interfuerunt negotio, publicentur, idest eorum dicta redigantur in publicam formam ad æternam rei memoriam, tam sani, quam infirmi, tam juvenes, quam senes, &c.

6 Et in Regno nostro per *Constitutionem*, quæ incipit, *Probationum, tit. de probationibus*, est sancitum, ut testes ad perpetuam rei memoriam recepti non faciant fidem, nisi tantum infra annum, *Marant. ubi supr.*

At ne tyrones decipiantur ex hujusmodi dicto *Marant.* qui nimis confuse in hoc loquutus fuit, dum indistincte dixit, quod post annum non faciant fidem dicti testes sic examinati.

Ideo est sciendum, quod duo casus sunt distinguendi.

Primum, quando pars adversa non est citata ad videndum juramenta testium, qui non potuit citari, ut si esset Hispanus, vel Gallus, tunc poterit fieri receptio testium absque citatione adversarii, ne interim testes moriantur, vel absententur: Debet tamen infra annum a die receptionis ipsorum testium illi adversario Gallo, &c. dicta testium receptio denunciari, vel cum eo debet lis contestari, alias post annum tales depositiones testium non tenent, & ita dictat Constitutio prædicta.

Secundo, quando timetur super aliquo contractu quæstio, nescitur tamen quando, tunc potest peti Judex, ut testes, qui interfuerunt, publicentur, & redigantur in scriptis ad æternam rei memoriam, quo casu nulla præcedenti probatione de imminenti morte, vel absentia recipiuntur, & est casus supra relatus a *Speluncan.* per *dictum text. in c. quoniam.*

7 Unde sume practicam, quod ut probent perpetuo testes in dicto primo casu, requiruntur quatuor requisita.

Primum Requisitum, ut non solum citentur testes, sed debeat citari futurus adversarius ad dicendum, quare testes senes recipi non debeant, & ad videndum juramenta testium, ut ipso præsente, vel contumaciter absente, fiat examinatio, si ejus præsentia est facilis.

Nam Testes etiam ante litem contestatam, & ad perpetuam rei memoriam adhuc examinari debent parte citata, *Text. in auth. si quis de testibus; ibi:* Adversarius moneatur a Judice, & sic eo præsente Judex attestationes recipiat, & ibi *Glos., & Staib. resol. 132. num. 3. tom. 2.*

Secundum Requisitum, ut subsit rationabilis caussa, nempe timor mortis, vel absentiæ, & similis, & de hoc debet præcedere summaria, & semiplena probatio.

Tertium, ut si non possit citari adversarius, tempore receptionis testium, saltem contestatur lis infra annum, vel denunciatur infra annum dicta examinatio. Sed tria requiruntur, ut inferius dicemus.

Quartum, ut agatur civiliter, nam in caussis criminalibus non habet locum dicta examinatio. Ita hæc omnia advertit *Affl. in d. Constit. quæ incipit, Probationum, per jura ut supra allegata n. 2.*

Et sic non est, ut *Marant.* confuse, & indistincte dixit.

Adverte autem circa tertium Requisitum, quod testes, ut examinari possint, parte non citata, quando periculum est, quod discedant a loco examinis, tria requiruntur.

Primo, quod dictis testibus duplex deferatur juramentum, unum de veritate dicenda, aliud super futura absentia.

Secundo, quod cognitio summaria, & saltem semiplena probatio Judici prius sit facienda, quod testes a loco sunt recessuri, & longius ituri.

Tertio, ut timor absentiæ sit talis, quæ omnino seque-

Digitized by Google

queretur, si pars citaretur, *Staib.d.resol.142. ex Farin. de testam.qu.72.c.1.n.4.*

8 Restat videndum, quod in duobus differt examinatio testium, quæ fit, quando de proximo timetur quæstio, ab alia examinatione, quæ fit, ubi nascitur, quando poterit moveri quæstio, ut exemplificavi in secundo casu.

Nam in primo casu requiruntur omnia quatuor Requisita supra enarrata.

In secundo vero casu non requiritur secundum Requisitum, quia examinantur testes super contractu, licet nulla sit rationabilis caussa, nec immineat timor mortis, aut absentiæ.

Item in altero differunt, quia in primo casu non publicantur testes, nisi postquam fuerit lis contestata.

In secundo casu statim publicantur, nihilo alio expectato, ut advertit *Glos. in cit. c. quoniam frequenter super verb. publicatio, & Speluncan. ubi supr.*

Insuper est advertendum, quod tam ab Actore, quam a Reo potest peti dicta receptio testium, ut advertit *Affl. super d. Const. probationum in principio.*

Item, quod dicta examinatio debet fieri coram Judice, a quo ipsa caussa erit videnda, *Afflict. ubi sup. num.5.*

Ideo pendente appellatione poterit fieri coram Judice, ad quem fuerit appellatum, nec dicitur innovare, nec attentare.

Etsi testes essent longa absentia, ita quod per Judicem caussæ non possent recipi, tunc possunt recipi per Judicem illius loci, ubi sunt absentes, ne pereat probatio, *Affl.ubi sup.*

9 De jure communi requiritur, ut personaliter citetur adversarius ad videndum juramenta testium, sed de jure nostri Regni, hoc requisitum est sublatum per Constitutionem *citationis litteræ*, & sufficit, si citetur domi, sed semper tutior cautela erit citare personaliter. Ut per *Pragmaticam 2. de ord. Judic.* citatio domi sufficit in Regno, *ibi: citare faciat personaliter, vel ad habitationis domum.*

Et ut magis innotescat praxis servanda in Regno; placuit hic ponere originalia verba dictæ Constitutionis, v3.

10 *Probationum incursibus præmittimus, lite etiam nondum contestata in judicio testes valetudinarii, & senes, de quorum proxima morte futura timetur, vel longa peregrinatione, vel absentia timetur ab eo, qui per depositionem eorum cavere desiderat, posse produci, præsente tamen eo, qui adversarius futurus speratur, si ejus præsentia facilis, vel eo se per contumaciam absente, omni jure, qui præsens non fuerit contra personas, & dicta productorum testium reservato, quorum depositionum vigorem intra annum extendi, cum litis contestatio non intercesserit, nec præsens fuerit adversarius, vel absenti parti denunciari potuit, ut receptioni testium interesset.*

C A P. IV.

De Insinuatione Donationis.

S U M M A R I U M.

Insinuatio quid sit, & ad quid fuit inventa, & apud quem fit, num.1.
Insinuatio in qua donatione requiritur, & in qua non, num.2.
Insinuatio in Regno non est in usu, num.3.
Capyc. decis.203. *declaratur*, num.4.
Rovit. decis.48. *oppugnatur*, d.num.4.
Renunciatio insinuationis jurata valet, num.5.
Donatio facta coram Judice, non eget insinuatione, num.6.
Cautela pro donatione facta a muliere, vel alia persona simplicitati dedita ad evitandum metus, & doli suspectionem, num.7.
Libellus petentis insinuationem, num.8.
Decretum insinuationis, num.9.
Formula insinuationis, magis cauta, num.10.

1 Insinuatio est præexistentis donationis in scripturam redactæ apud competentem Judicem facta publicatio. Et dicta scriptura requiritur, quando donatio excederet summam quincentum aureorum, ut *C. de fide instrumentorum l.contractus in principio*, cum *glos. super verbo quasi intimari.*

Et fuit inventa, ut tollatur deceptionis suspectio; & ut occurratur falsis probationibus, ne tam magnæ donationes fiant clam, & homines fraudentur, *l. data C. de donat.* Et sic insinuatio fuit inducta, non tantum respectu contrahentium, sed principaliter respectu aliorum, ne quis clam donando, & postea contrahendo, alios deciperet, ex *d.l.data, alias lata, C.de donat. Sanfel.in prax.sect.27.n.41.*

2 Insinuatio requiritur in simplici donatione ultra 50. aureos; sed non requiritur in donatione ob caussam, ut *l.fin.in princ.C.de jure dotium*, & ibi *glos. Auth. eo decursum est, C. de donat. ante nupt. Speluns. in form.emancip.fol.186.at.*

3 Plura de insinuatione diceremus; sed quia scribimus praxim nostri Regni Neap., ubi solemnitas insinuationis recessit ab Aula; ideo non esse super ea immorandum putavimus.

Et quod insinuationis solemnitas in hoc nostro Regno non sit in usu, sed tanquam juris subtilitas recessit, quia in Regno proceditur sola facti veritate inspecta, amota omni juris subtilitate, testatur *Reg. de Ponte cons.84.lib.1. in princ.Episc.Ricc. in collect.dec.* 2075. *in 4. limit.* & in *addit. ad Tiraquell. de privil. piæ caussæ privil. 124. num..... Calderin. cons.1. de donat. Carol.de Crass.de Regal.Franc.jur.7. Boer.in Consuet.Bitruricens.tit.8.de donat §.2.prope fin.vers.sed an hodie*, quos citat, & sequitur *Sanfel. in prax. sect.27. n.46.* ubi reiicit *Rovitum decis.*48.

4 Et declarat *decisionem Capyc.* 203. qui licet affirmet stricto jure requiri insinuationem, tamen ibi decisum affirmat non obstare defectum insinuationis.

Et ratio ibi assignatur *num.17. vers. in hac caussa*: Quia in similibus donationibus nunquam fuit in Regno opposita hæc insinuationis exceptio.

Nec obstat contraria *Roviti* ratio, quod si hoc esset verum, non renunciaretur huic solemnitati cum juramento in omnibus donationum contractibus, ut passim in Regno utimur; Quia *Sanfel.* huic *Rovit.* oppositioni respondet, quod dicta renunciatio ad majorem cautelæ cumulum fit, & ad tollendas omnes difficultates, non quod vere sit in Regno necessaria.

Sed re vera cautius agitur, si renunciatur insinuationi cum juramento, ut monet sapientissimus *Episc. Verde tit.7.instit.de donat.lemma 33.n.629.*

5 Quia renunciatio insinuationis jurata valet, *Verde ubi supra n.627.* ex *Capyc. dec.159.num.11.* & *Sanfel. dicta sect.27.num.41.* & alii ibi congesti.

6 Et facta simpliciter donatio coram Judice, valet, non obstante defectu insinuationis, ex *text.in d. l.sancimus, C.de donat.Capyc.decis.103.n.13.Gabriel.comm. conclus.1.de donat.n.46.Sanfel.ubi supr.n.141.*

7 Nec miretur quis, dum in Regno non est insinuatio necessaria, quod nos Formulam insinuationis posuimus. Quia aliquando mulierculæ solent in donationibus allegare vi, aut dolo se fuisse inductas; & ideo vidi cautos Advocatos uti dicta cautela, & in comparitione fieri præsentatam per ipsam mulierem donantem, non per Procuratorem, nec per aliam interpositam personam; vel fieri præsente Officiali.

Et

Digitized by Google

Et qui abundat in cautelis, bene agit; Imo etiam si donatio esset in majori summa, quam quingentum aureorum, adhibenda est auctoritas Officialis, quando donans est persona simplicitati dedita, & cauti donatarii stipulantur donationes, & alios contractus cum personis simplicibus in præsentia, & cum interventu Officialis loci, saltem ad excludendum metum, & circumventiones, aut dolum, &c.

Formula Insinuationis.

8 IN Curia Civitatis T. comparet A. vidua relicta qu. B. ejus viri, & dicit, qualiter diebus, & mensibus præteritis in ejus acie mentis deliberavit propter immensum amorem, quem gessit, & gerit erga C. ejus nepotem eidem omnia bona sua, & jura dotalia, reservato usufructu ejus vita durante, donare donationis titulo irrevocabiliter inter vivos; Volens ergo hujusmodi donationem ad effectum ducere, desiderans in futurum, tam ante, quam post ejus obitum, ne dicta donatio possit infringi, vel aliquo pacto rescindi, ad majorem cautelam, si, & quatenus opus sit, implorando officium dictæ Curiæ, petit sibi licentiam impartiri, & insinuationem fieri, cum dicta donatio excedat summam ducatorum quingentum, stante, quod dicta donatio procedit ex ejus pura, mera, & libera voluntate, & ob amorem prædictum, eo magis quod ex auxilio, favore, & beneficio dicti C. ejus nepotis semper tueri, & protegi possit, & potest ipsa comparens, isto, & omni alio meliori, &c.

Die, &c.

Ex officio Curiæ cum juramento interrogata supradicta A. Vidua q. B. Se la predetta comparsa, donazione, e quanto si contiene in essa, lo fa per libera, e spontanea sua volontà, e per l'amore predetto, e per detti beneficj; quæ cum juramento dixit, &c., che la verità è, che detta donazione la fa per amore, che porta al d. C. suo nipote, e per li predetti beneficj, e che quanto sta in d. comparsa espresso, è vero, e di sua buona volontà, & ita juravit, &c.

✠ Segno di Croce della d. A.

T. Gub, & Judex.

T. Actuarius.

In Dei nomine. Amen.

9 VIsa comparitione præsentata per viduam A. ejusque juramento confirmata, Curia Civitatis T. providendo decernit donationem a dicta comparente faciendam ad beneficium C. ejus nepotis esse insinuandam, & super ea judiciariam nostram auctoritatem, & nostræ Curiæ interponendam esse, prout præsenti scripto decreto, insinuatio prædicta fieri permittitur, & judiciaria auctoritas, atque decretum interponitur, ut liceat dictæ donanti ad beneficium dicti ejus nepotis donatarii donationem in dicta comparitione mentionatam per publicum instrumentum cum clausulis, ad consilium Sapientis, manu publici Notarii in forma stipulari, & perficere, & ita hoc suum interponit decretum, &c.

T. Gubernator, & Judex.

Provisum die, &c. in T. Terra.

Curia, &c.

T. Actuarius.

Alia formula magis cauta.

10 ET per subscriptum Capitaneum, & ejus Curiam, visa comparitione, fuit provisum, quod capiatur summaria informatio de expositis, qua capta providebitur, hoc suum, &c.

Si esamineranno tre, o quattro testimonj, come hanno inteso dire da d. vedova più volte di spontanea volontà voler fare d. donazione per amore, che conserva a d. suo nipote, o per li servigi, e beneficj fatti, o per altra causa.

Deinde interponitur decretum v3.

In Dei nomine. Amen.

Et per subscriptum Capitaneum, ejusque Curiam visa comparitione, & informatione desuper capta, provisum est, quod liceat dictæ T. de T. viduæ donationem in dicta comparitione mentionatam stipulari, prout præsenti decreto stipulari mandatur in præsentia ipsius Capitanei, hoc suum, &c. & fiat instrumentum in forma, &c.

CAP. V.

De Emancipatione filiorum.

SUMMARIUM.

EMancipatio quid sit, & coram quo Judice fieri debeat, num. 1.
Emancipatio ut sit valida, quæ requirantur, num. 2.
Emancipationis effectus numerantur, num. 3.
Pater potest emancipare filium, non nepotem, & nepotem, non filium, & utrumque, num. 4.
Libellus petentis emancipationem, num. 5.
Decretum emancipationis, num. 6.
Emancipatio stipulata penes acta, num. 7.
In præmium emancipationis solet fieri aliqua donatio filio, num. 8.

1 EMancipatio est relaxatio paternæ potestatis coram Judice facta, secundum *Azo. C. de emancipat. liber. §. 1.*

Et actus emancipationis fieri potest coram quocumque Judice habente aliquam jurisdictionem, quia omnis Judex est competens, *l. 2. C. de emancip. liber. & l. cum inspeximus eod. tit.*

Et licet *Caravit. in Pragm. 1. §. 12. de Senat. Consf. Maced.* teneat, cum nonnullis aliis *DD.*, quod debeat fieri coram Judice competenti respectu patris emancipantis, per *text.* expressum *in l. fin.* ubi *glos. C. de emancip. liber.*

Tamen veritas est, quod sufficit Judex ad contractus, & tenet emancipatio coram Notario publicum instrumentum de emancipatione conficiente, ut late *Marant. p. 4. dist. 8. num. 4.* post *Corn. cons. 138. vol. 3. & cons. 259. Speculator tit. de feriis §. sequens, vers. quid si in feriis*; Et late discusso articulo sic concludit *Borrell. cons. 73.* quos sequitur *D. Episc. Verde lib. 1. instit. num. 377. & Nicol. in prax. num. 337. fol. 133.* Et *DD.* pro, & contra adducit *Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 6. num. 130.*

2 Ut emancipatio sit valida, requiritur

Primo, ut interveniat scriptura, *l. penult. C. de emanc. liber.*

Secundo, ut interveniat consensus tam patris, quam filii, *§. præterea, Instit. quib. modis jus patriæ potest. dissolv.*

Et non fit invito filio, *D. Verde lib. 1. inst. n. 30.*

Tertio requiritur præsentia utriusque; nam si fiat

absente filio, emancipatio nulla est, *D. Conf. Petra rit. 166. num.199.*

Et si fiat per Procuratorem, non valet ante ratificationem, juxta notata per *Curt. sen. cons.4. & Soccin. cons.17. n. 36. vol.4.* relat. per *Scopp. ad Nicol. n. 339. fol.133.*

Quarto, ut emancipatio sit generalis; nam si facta esset ad unicum actum tantum, non valeret, *Honded. cons.32. n.9.vol.1. Tiraquell. in l. si unquam, verbo largitus n.284.C.de revoc. donat.Scoppa ubi supra.*

3 Emancipatio plures effectus parit; primo, transmittit hæreditatem aditam solum ad descendentes, *D. Verde lib.3. instit. num.127.* non autem ad transversales, quia emancipatus dicitur, & habetur extraneus hæres, & debet adire hæreditatem uti extraneus, secus, qui non est emancipatus, quia non adit, sed se immiscet, & continuat suitatem.

Secundo accipit pecuniam mutuam absque consensu Patris, & contrahit, tamquam non haberet Patrem, facit testamentum, & omnia, quæ facere potest Paterfamilias, *d. Dom.Verd.lib.3.num.128.* & alia vide apud eundem.

4 Ultimo scias, quod Pater potest emancipare filium, non nepotem, & nepotem, non filium, & utrumque, *l. liberum arbitrium 2. ff. de adopt. Dom. Verde ubi supra n.376.*

Formula emancipationis per decretum Curiæ.

5 IN tali Curia comparet A. & dicit B. & C. ejus filios usque in præsentiarum stetisse, ac stare sub ejus paterna potestate, eique præstitisse promptam obedientiam uti filios legitimos, & naturales, quibus ejus filiis intendens ad præsens gratificare, & eosdem ab ejus patria potestate liberare ad eorundem filiorum petitionem, & instantiam. propterea comparendo in hac Curia, & declarando hanc ij sius comparentis voluntatem eosdem ejus filios B. & C. præsentes emancipat, & ab ejus patriæ potestatis vinculo, & nexu liberat, & eximit, ac manumittit, & eosdem pleno jure, ac omni alio meliori modo per præsentem in his scriptis sui, & eorum juris efficit, itaut in futurum ex nunc in antea uti tales, ac uti patresfamilias libere valeant, & possint, & quilibet eorum valeat, & possit, tamquam persona nova,& sui juris effecta contrahere, disponere, & negotiare, prout ei magis erit expediens, & uti omnes alii patresfamilias, & homines liberi faciunt, & generaliter omnia alia, & singula facere, & exercere,quæ quilibet paterfamilias, & homo liber facit, & disponit; Instando, stante prædicta ipsius comparentis expressa voluntate, & declaratione in hac Curia judicialiter, ut supra, facta super casu prædicto, & in utroque ipsorum hujus Curiæ consensum, & auctoritatem, interponi, & quatenus opus sit, confirmari, & ita, &c. omnique alio meliori modo, &c.

6 In caussa emancipationis præsentatæ per A. patrem, ac B. & C. dicti A. filios petentes confirmationem per hanc Curiam T.

Visa suprascripta petitione, & instantia facta per dictum A. patrem ipsis B. & C. filiis præsentibus, & acceptantibus, & una simul cum dicto eorum patre petentibus coram nobis in hac prædicta Curia supradictam emancipationem,confirmamus, assensum præstamus, & auctoritatem nostram ordinariam interponimus, juxta supradictæ petitionis, & instantiæ formam, supplendo, quatenus opus sit, hoc præsenti nostro decreto omnes,& singulos defectus, tam juris,quam facti, si quis forsan intervenerit super omnibus, &c. omni meliori modo, & ita per hoc suum, &c.

Lectum, latum, &c. die quo supra, in T. Civit. Curia pro Tribunali sedente præsentibus d. A. patre, & dictis B. & C. filiis laudantibus, & acceptantibus, ac præsentibus pro testibus E. & D. aliisque.

T. Gubernator, & Judex.

T. Actuarius.

Quando fit per actum publicum manu publici Notarii coram Judice ad contractus, ipse Notarius habet formulam, & ideo hic non censui illam apponere.

Formula emancipationis penes acta Curiæ in figura Judicii.

Emancipatio pro T. filio facta per T. Patrem, ut infra.

Die.... mensis Decembris 1697.
in T. Castro, &c.

7 IN figura, & præsentia Domini T. ad præsens Capitanei dicti Castri præsentis, & assistentis, & in præsentia nostra penes acta d. Curiæ personaliter constitutus T. de T. Terræ talis, qui sponte, non vi, dolo, &c. sed omni meliori via, &c. T. suum filium ibidem præsentem, volentem, & petentem emancipavit, & a sua manu dimisit, & totaliter a sua patria potestate liberavit.

Ita quod ex nunc in antea, & de cætero quandocumque dictus T. suus filius emancipatus, & a patria potestate exemptus, ac homo liber, & sui juris effectus existens possit, & valeat testari, in judicio interesse, mercari, negotiari, agere, contrahere, mutuum suscipere, pacisci, & se, & sua obligare, & omnia, & singula, ut quilibet paterfamilias facere possit sine consensu, voluntate, beneplacito, & auctoritate sui patris; Ita quod deinceps quicquid dictus T. filius emancipatus acquirit ad proprietatem plenam, & ad usumfructum sibi T. filio emancipato acquirat.

Insuper prædictus T. pater in vim, & pretium emancipationis prædictæ, & omni meliori via, jure, forma, modo, & caussa, quibus melius fieri, & cogitari possit;, sponte coram nobis, donavit, cessit, & tradidit, &c. eidem T. suo filio præsenti, & acceptanti, &c. T. & T. tem, & talem domum, T. territorium, &c. cum omnibus juribus, &c. Itaque dicta bona, ut supra, loco, & finibus designata, ex nunc in antea transeant in pleno dominio dicti T. filii ad habendum,&c. cedens,&c. omne jus, ponens, &c. constituens, &c. dictum T. filium, &c. in locum, vicem, &c. dicti patris, & procuratorem in rem propriam, &c. quoniam nullum jus, &c. sibi super dictis bonis reservavit, &c. constituens tenere per simplex constitutum, &c. quod, &c. volens lege, jure, usu, &c.

Et solemni stipulatione dictus T. pater promisit dicto T. filio præsenti, &c. emancipationem, liberationem, absolutionem, & donationem prædictas, &c. ac omnia prædicta, &c. semper, &c. habere, &c. ratas, ac rata, &c. & contra non facere, &c. aliqua ratione, &c.

Et proinde dictus T. pater obligavit, &c. dicto T. præsenti, &c. se, suosque hæredes, & successores, & bona omnia, &c. sub pœna, & ad pœnam dupli, &c. medietate, &c. cum potestate capiendi, &c. constitutione precarii, &c. renunciavit, &c. juravit, &c.

Io T. padre confermo, ut supra.
Io T. figlio confermo, ut supra.

T. Capitaneus.

Io T. di T. son testimonio, e conosco li sopradetti.
Io T. di T. son testimonio, e conosco li sopradetti.

T. Act. stipulavit, &c.

8 Ad-

Google

8 ADverte super hac formula, quod in præmium emancipationis solet fieri aliqua donatio filio, ut *C. de Collat. l. ut liberis, §. fin.* Et *Spelunc. in form. instrum. emancipationis*, tradit, quod Accursius emancipavit Franciscum filium, & fecit donationem ex caussa emancipationis, verum expresse dixit, quod donabat, ut computasset in quartam ei debitam jure naturæ, ex *Bart. in l. in quartam col. 2. vers. venio ad quartam, ff. ad l. falcidiam.*

9 De jure communi mutuum, & votum prohibebatur filiofamilias, sed de jure Regni omnis contractus est nullus absque consensu patris, nisi sit emancipatus, vel vivat seorsum, *Pragmat. de Senatusconsulto Macedoniano.*

Filiusfamilias, ut valide obligetur debet esse emancipatus, vel cùm consensu patris, vel tempore obligationis, debet vivere seorsum a patre, hoc dicit *Pragmatica de Senatusconsulto Macedoniano*, cui Pragmaticæ satisfactum est, si per momentum temporis vixerat separatus, quando se obligavit, *de Franch. dec.* 10. *n.* 4. *Ursill. ad Afflict. decis.* 308. *n.* 18. *de Luca ad Latrum consultat.* 16. *Molegnan. alterc.* 14. *num.* 9. *Galterius de liquid. Instrum. in* 2. *parte num.* 47. *Thorus in compendio verbo filiusfam. part.* 1. *&* 3.

Sed ubi agitur, an matri sit danda tutela, & præferenda Avo, tunc ut præsumatur emancipatus ab Avo, habitatio seorsum debet esse ultra decennium, si fuerit allegata, alias ultra 30. annos, secundum *de Franchis d. decis.* 10. *&* secundum *de Luca* 40. annos *ibidem.*

C A P. VI.

De Officio, & Approbatione Regii Notarii.

S U M M A R I U M.

PRaxis, *& modus approbandi aliquem ad officium Notariatus*, num. 1.

Formula examinandi duos Doctores, & duos Notarios super approbatione prædicta, num. 2.

Titulus apponendus super processu approbationis, num. 3.

Litera dimissoria quæ fit ab Officiali ad Dominum Viceprotonotarium, num. 4.

Creatio Notariorum est de Regalibus, & in hoc Regno Neap. hæc auctoritas resides in Spect. Dom. Præsid. Sac. Reg. Cons., num. 5.

Officium Notarii dignitas est, & Notarius non perdit nobilitatem, num. 6.

Notarius non potest exercere officium, nisi habeat privilegium registratum, & cum sigillo, num. 7.

Notarius, si fiat legum doctor, potest exercere, si velit; sed non potest cogi ad exercendum, si nolit, num. 8. *&* 12.

Notarius non potest nisi in manibus Principis renunciare, num. 9.

Notarius non tenetur contrahentes cognoscere, num. 10.

Notarius non potest mutare signum, quod elegit, sub pœna falsi, num. 11.

Notarius cogitur instrumenta conficere, alias si recusat, punitur; secus si fiat Decurio, vel aliam dignitatem assequatur, num. 12.

Instrumenta, & acta facta per Notarium excommunicatum sunt nulla, num. 13.

Notarius Apostolicus quas scripturas facere potest in Regno Neap., num. 14.

D.D. Flavius Gurgo Reg. Consil. *laudatur*, d. num. 14.

Notarius Vassallus non potest scripturas facere contra, nec pro Barone etiam in criminali, sed quid in conductore, num. 15.

Notario non creditur, nisi de quibus fuit rogatus, & asserenti vidisse Regium assensum, vel mandatum procurationis, aut aliud de præterito non creditur; num. 16.

Notario facienti copiam de originali mihi exhibito, & exhibenti restituto non creditur, & quomodo debet dicere, ut credatur, num. 17.

Notarius ad utilitatem patris, vel filii, & uxoris instrumenta facere potest, num. 18.

Notarius si fiat Clericus amplius exercere non potest; sed an possit reassumere instrumenta a se antea facta, num. 19.

Formula approbandi Notarium.

1 SOlet Spectabilis Dom. Præsidens S. R. C., qui in Regno est Protonotarius, committere Officialibus inferioribus approbationem alicujus Notarii, seu qui ad Notariatus officium velit promoveri, tunc in dicta approbatione intervenire debent duo Doctores laici, & duo Regii Notarii coram dicto Officiali Delegato, a quibus interrogatur juvenis approbandus super praxi dicti officii, eique dantur duo, vel tres instrumenta conficienda, in calce quorum scribet sigillum, quod juvenis sibi eligit in suo Notariatu exercendo; quibus instrumentorum minutis scriptis, & cum dicto sigillo completis, statim scribitur depositio illorum Jurisperitorum, & Notariorum, hoc modo v3.

Die, &c. mensis, &c. anno, &c. in T. Terra; & coram U. J. D. T. Gubernatore dictæ Terræ, &c.

2 NOtarius talis dictæ Terræ T. ætatis suæ annorum 40. in circa, ut dixit, testis cum juramento interrogatus, & examinatus super tenore retroscriptarum literarum commissionalium, dixit: Io mi sono trovato questo presente giorno in presenza delli Magn. Dottori B. & R. quando U. S. Signor Governatore ave esaminato N. in mia presenza, e delli sudetti Dottori, e Notaro M. sopra l'officio di Notariato, il quale N. d' ordine di U. S. have stipulato tre istrumenti, nella quale stipulazione detto N. si è ritrovato atto, idoneo, e sufficiente a detto officio di Notariato, e da U.S. e tutti i detti Dottori, e Notaro, e da me è stato approbato per abile, e sufficiente a detto officio, e per tale l'approbo de caussa scientiæ, quia vidit, audivit, interfuit, de loco, & tempore dixit, ut supra, &c.

Io Not. T. di T. ho deposto, ed approbo ut supra;

T. Gubernator.

T. Actuarius.

Consimili modo examinantur illi duo Jurisperiti, & alter Notarius, & deinde clauditur, & sigillatur dictum examen cum commissione, & minutia, & sigillo, quod elegit approbatus, & super dicto processu sic clauso, & sigillato fit tit. v3.

All' Illustrissimo Signor Presidente del Sacro Regio Cons. in mano del Signor Mastro d' Atti de' Notari.

Vel fit hoc alio modo, v3.

3 Approbatio Notariatus in personam Antonii T. quæ trasmittitur clausa, & sigillata, ut decet ad Illustriss. Dom. Spectab. Præsidentem Sacr. Reg. Cons. & Protonotarium in manibus Magn. Actuarii Notariorum, Datum ex Terra T. Die, &c.

T. de T. Capit. & Commiss.

Digitized by Google

Deinde fit littera dimissoria, v3.

4 Rimetto a U. S. Illustriss. l'annesso processo dell' esame, ed approbazione fatta in persona di Antonio T. della Terra T. per l'officio di Notaro, chiusa, e suggellata come si conviene, assieme con le lettere commissionali, che U. S. Illustrissima è restata servita spedire in mia persona. Resta, che sia supplicata continovarmi altri onori de' suoi riveriti comandamenti, ch' io l' esseguirò sempre con ogni prontissima ubbidienza; ed a U. S. Illustriss. per fine fo umile riverenza.

Di U. S. Illustriss.

Umiliss. ed Ubbidientiss.
T. Governatore, e Giudice della T. Città.

Deinde fit super chartam, v3.

All'Illustriss. e Spettabile Signore, e Padrone Colendiss. il Signor D. N. N. Presidente
del Sac. Reg. Cons. Protonot.
in Nap.

IN gratiam Officialium Tyronum intendimus tradere praxim formulandi in omnibus actis, quæ frequentius accidunt, ut ex illis possit quisque alias quascumque meliores facere.

Et cum solet committi approbatio Notariorum, non extra institutum nostrum visum est, brevem hanc formulam ponere; Nec inconveniens erit aliqua pauca de Officio Notarii dicere.

5 Creatio Notariorum est de Regalibus, ut annuit *D. Cons. Petra* omnigenæ virtutis ornatus in *rit.*188. *num.*5. ex *Isern. Caravit. & aliis*.

Et proinde in hoc Regno nostro spectat ad Regem tantum, cujus nomine hac fungitur authoritate creandi Notarios, & Judices ad contractus dominus Spectabilis Præses Sac. Reg. Cons., qui ideo vocatur etiam Protonotarius, idem *Dom. Petra ubi supra*, ex *Tap. lib.*2. *Jur. Regn. rubr.*39. *num.*3. *de Offic. Notar. Caravit. d. rit.*188. & est Constitutio Regn. *In locis Domanii, & Instrumentorum Robur.*

6 Officium Notarii dignitas est, *Alex. cons.*80. *num.* 2. *Viv. comm. opin.*547. *p.*2. & idem *D. Petra d. rit.*188. *num.*6. ex *Luca de Penna*.

Et exercens officium Notariatus non perdit nobilitatem, *Covarr. pract. qq. cap.*19. *Farinac. dec.*596. *num.*3.

Propterea antiquitus *Proceres*, & *Magnos* appellabant Notarios, & ad dictum officium non eligebant nisi viros primæ claritudinis, & excellentis doctrinæ, dignitatis, & familiæ, ut advertit idem *D. Petra* ex *Frecc. Galter.*, & aliis ibi, post *Rovit. in Pragm.*1. *de Notar.*

Et merito, quia apud Notarios fides omnium, & Fortunæ sunt; & unius Notarii testimonio standum est, & ex eorum scriptis, & Privatorum, & Reipublicæ bona quodammodo dependent.

7 Notarii non possunt exercere officium, nisi prius approbati matriculentur, ita statuitur in *Pragm.*1. *de Notariis*, in cujus locum hodie expeditur privilegium, quod nisi sit registratum, & cum sigillo, neque valet Notarius exercere, ut ex *Pragm.*5. & 6. *de Notariis*.

8 Notarius si postea Juris Doctor efficiatur, poterit adhuc instrumenta facere, & officium Notarii exercere, & valent instrumenta, *Berlich. dec.*27. *Geor. Christiphor. Valtbor. de statu, & privil. DD. cap.*18. §.130. *q.*78.

Et consequenter potest reassumere instrumenta, quæ fecit ante Doctoratum, *Borgn. dec.*20. *par.*2. Verum non potest cogi ad exercendum, si non velit exercere, ut infra dicemus.

9 Notarius enim non potest nisi in manibus Principis officium renunciare, *Bald. in l. falsus de furtis*, *Roman. sing.*2. *Amend. ad Franch. decis.*262. *n.*6.

10 Notarius licet non teneatur contrahentes cognoscere, quia nullo jure hoc præcipitur, *de Franch. dec.* 262. *Petra avus ad Gram. decis.*60. *num.*18. *Riccius collect.*713.

Tamen curiosus esse debet, ut habeat saltem testes sibi notos, qui contrahentes cognoscant, juxta *Pragm.* 15. *de Actuariis*, quæ licet loquatur de obligationibus penes acta, tamen id imitari debent Notarii publici in instrumentis conficiendis, & monet *Borrell. in summ. decis. tit.*18. *de fid. instr. n.*60.

Notarius enim faciens instrumentum falsum inter personas suppositas, quia non adhibuit diligentiam mediantibus iis, qui contrahentes cognoverunt, ideo ex negligentia absque dolo extraordinaria pœna puniendus est, *Faber lib.*9. *tit.*13. *defin.*2. *D. de Alexio ad Nicolin. fol.*174. *n.*280.

11 Notarius non potest mutare signum, quod elegit facere in approbationis actu, & mutans punitur pœna falsi, *Amend. ad de Franch. dec.*444.

12 Notarius cogitur instrumenta conficere, & si recusat, est perjurus, & puniri potest privatione officii, *Hostiens. in summ. de fide instrum.* §. *ex quibus*, *Carden. in Clem.*1. *in versic. dudum, notab.*13. *de jure jurand. Novar. part.*2. *qu. for.*27. *num.*1. & tenetur etiam actione injuriarum, quia facit injuriam parti requirenti per recusationem.

Verum si factus sit Jurisperitus, vel in alia dignitate constitutus, non potest cogi ad exercendum munus, si non velit exercere, ex *text. in l. universos*, *C. de Decurionibus lib.*10. Ubi Tabellio effectus Decurio abstinere se debet a Tabellionatu, & ex traditis per *Minad. in Constit. in aliquibus*, *num.*51. Ubi popularis effectus Comes non potest adstringi ad munera popularia, quibus antea functus fuerat.

13 Instrumenta, & acta facta per Notarium excommunicatum sunt omnino nulla, *de Marin. tom.*1. *resol.* 133. *num.*8.

14 Notarius Apostolicus potest inter personas Ecclesiasticas tantum scripturas publicas conficere, inter vero laicos non potest, etsi conficit, illæ sunt invalidæ; sed reputantur tamquam scripturæ privatæ etiam si illas confecerit cum Judice Regio, & testibus; Adeo quod nec valebit testamentum Clerici testantis ad causas profanas, secus ad pias causas; quia tunc valeret testamentum, prout valeret, si hæres adhuc Clericus esset, quia inter Ecclesiasticas personas valet, sed non quando unus est Ecclesiasticus, & alter laicus, quia dum dicta scriptura postea in foro laico est agitanda legibus illius fori subjicitur, ut late resolvit *de Marin. lib.*2. *resol.*128. *per totam*, confert *Pragm.*2. *de contractibus*, per quam prohibentur publici contractus celebrari, nisi a Notariis a Rege creatis sub pœna nullitatis contractus, & sub pœna falsi.

Quicquid falso allegando *Constitutionem Instrumentorum robur*, dicit in contrarium *Vincentius de Vita in repert. verbo Notarius Apostolicus*, asserens de conventione facta inter Sedem Apostolicam, & Regem Carolum II. Andagavensem relatum a *Vincentio de Anna singul.*246. posse inter laicos Notarium Apostolicum conficere instrumentum, dummodo utatur Judice ad Contractus Regio, quod non servatur, licet *Afflict. in dict. Constitut. instrumentorum robur n.*24. referat dictam conventionem, & eam videtur approbare pro vera; Quam refert etiam de *Anna ut supr.* & quod faciat fidem in judicio ordinario, tenet *Caravit. rit.*168. *num.*8. licet non possit liquidari, *Ricc. coll.* 1422. *Boer. dec.*242. *Capyc. decis.*251. *Anna sing.* 240.

Digitized by Google

240. Sed *Laganarius ad Rovit. in Rubrica de Notariis, num. 4.* tenet, ut neque in judicio ordinario fidem faciat, nisi testes examinentur, & deponant contenta in instrumento, & sic probatio non desumitur ex instrumento, sed ex testium depositionibus; Et ita passim videmus in M. C. V. hodie practicari, & meus filius elapsis diebus præsentavit testamentum Clerici, qui instituit nepotem laicum manu Notarii Apostolici, & allegavit supradictas doctrinas coram Domino *D. Flavio Gurgo*, tunc Judice M. C. V. nunc meritissimo R. Cons. olim Advocato celeberrimo, juris subtilitate, dicendique facundia præstantissimo, qui noluit de dictis doctrinis aliquam rationem habere, sed mandavit examinari testes super dicto testamento, juxta doctrinam *Laganarii*, & sic viget praxis.

15 Notarius Vassallus non potest conficere instrumentum, nec quamlibet scripturam publicam ad beneficium, nec contra Baronem; neque uti Actuarius potest scribere obligationes penes acta ad beneficium Baronis, vel Ærarii, & factæ sunt nullius roboris, ut infra *in Capite de obligationibus* penes acta *ex cap. Regni per Regem Ladislaum* emanatum, incipiente, *Non sine prudentis*, de quo late *de Marin. lib. 2. resol. 280. & lib. 2. resol. 230.*, ubi adduximus decisiones inter se invicem repugnantes, & cum distinctione diximus valere obligationem, si Actuarius Vassallus stipulavit, Judice præsente non Vassallo.

Nunc adde, quod nec testamentum valet, ubi Baro est testator, vel hæres institutus, ut idem *de Marin. d. lib. 2. resol. 230.* ubi impugnat *decisionem Thor. in compend. part. 2. in verb. testamentum*, quæ decisio fuit revocata per Nullitatem, ut ipse testatur, & licet de *Anna sing. 254.* limitet *d. Cap. Regis Ladislai* non procedere in testamentis, vel codicillis, *& Molphes. super Consuetud. Neapolitan. tit. de instrumentis, tom. 2. quæst. 12. num. 6.* dicat instrumentum contra Baronem valere, cum in illis fraudis suspicio cesset, *& Freccia de præsentatione instrumentorum par. 2.* dicat, *dict. cap. Regis Ladislai* non esse in observantia, tamen *Capiblanc. in pragm. 1. de Baron. num. 348.* rejectis supradictis concludit cum decisione *Reg. de Marin.* & in practica receptum esse, tam instrumentum, quam testamenta, & codicillos pro & contra Baronem, si per Notarium vassallum conficiantur non valere, ex verbis *d. cap.*, & refert in Reg. Audientia Calabriæ Baronem fecisse examinare testes, qui in contractu intervenerunt, & sic licet aderat nullitas instrumenti, obtinuit Baro, quia probavit intentionem per testes, ut late ibi.

Et dispositio *dict. cap. Regni* procedit etiam in Barone criminali, *Marta voto Pisan. 186., de Marin. resolut. 280.* & in conductore jurisdictionis Baronalis, *Viscont. ad Franch. dec. 118.* sed de *Marin. dict. resol. 280. lib. 1.* negat habere locum, quia timoris ratio cessat in Conductore, qui non est perpetuus sicut Baro.

16 Notario asserenti in aliquo contractu fuisse Regium assensum expeditum non creditur, sic neque de mentione aliarum scripturarum, & sic pluries decisum, *Frecc. de subfeud. lib. 1. quæst. 25. Laganar. ad Rovit. pragm. 1. de Notar. Afflict. decis. 48. num. 2. & decis. 273.* ubi decisum refert, quod etiam si dicat cum Judice, & testibus se vidisse instrumentum factum per manus T. Notar. die, & anno T., vel T. Procurationem, etiam si dicat manu mea, etiam si scriptura sit inserta in dicto instrumento, non probat; intellige non probat contra absentes tertios, nam contra principales præsentes probat; *Ursill. ibid.* Ideo debet originaliter inseri, alias non probat contra absentes, *Risavell. ibid. Caravit. de Marin. & Afflict. in dict. decis. 273. Laganarius ad Rovit. Pragm. 1. de Notariis*, quia non creditur de præterito, nec de procuratione, nec de alio instrumento mentionato, ut late in *d. A. dec. 273.*

17 Notario facienti copiam de originali mihi exhibito, & exhibenti restituto, nulla fides adhibetur, *Gratian. discept. forens. 268. num. 34.* Sed quando dicit mihi exhibito per T. de T. & eidem T. restituto, &c. tunc dicta copia probat, ita *Rovit. in pragm. 1. de fide instrum. 8.* Et super *Pragm. 3. num. 8. de Notar. Marad. observ. 170. in fin.* & Nos *in 2. par. tit. 1. cap. 3. de primo requisito, Gallup. par. 2. cap. 6. num. 12.* quos citat, & sequitur *magnus Practicus Franciscus Broya in sua prax. crim. cap. 6. n. 23.*

Sed hoc intellige in casu relato a *Broja*, quando extrahitur ab originali Regii Tabellarii, vulgo *detto Procaccio*, quod originale debet eidem Tabellario restitui, & sic est limitatio ad regulam, nam regulariter ab originali exhibito, & exhibenti restituto copia non probat.

Et copia copiæ non facit fidem, *Pratus discept. 43. num. 30. tom. 5. & Bertachin. in verbo Exemplum exempli*, qui citat *Alex. consil. 138. 1. part. & Bald.* in *l. Sanctimus 3. col. 1. Cod. de divers. rescript.* ibi in Summario: *Per originalia, non per exempla fit probatio Rescriptorum*, quod est verum, nisi sint legitime exemplata citatis citandis, Idem *in l. Procurator, C. de edendo cap. fin. de fide instrum.* late *Afflict. dec. 282. n. 6.*

Unde *Caravita in ritu 242. & Marant. part. 6. rubrica recte concipiatur citatio, & Sanfel. sect. 57. num. 23. fol. 153. in praxi limitat dictum Textum in tribus casibus.*

Primo, tunc non requiritur citatio partis, quando scriptura præsentatur in termino.

Secundo in ultima die termini.

Tertio, quando præsentatur ad instructionem Judicis, ut in Clerico probante Clericatum.

Et quando in actis præsentatur originale cum potestate relaxandi copiam, & penes se retinendi originale, tunc dictæ Copiæ adhibetur fides contra adversarium citatum tantum, & sic quoque copiæ extractæ a dicta Copia relicta in actis, verum non probat contra alium, nisi in præsentatione, vel collatione originalis fuisset ille alius citatus, *Gallup. p. 2. c. 7. num. 22. ex Sanfel. dec. 282. num. 6.*

Adde aliam quartam limitationem, quando esset extracta ab Archivio, *Sabell. in §. copia 49. n. 3.*

Et exemplum non exhibito originali non probat, *Sanfel. dec. 182. n. 2. ex Text. in l. 2. ff. de fide instrum.* ubi quinque rationes assignat.

Et tunc actor tenetur repræsentare iterum originale, quando est penes se, non autem quando est penes Notarium, & cogi potest a Judice, si erit suspicio falsitatis, *de Franch. dec. 194. Capyc. decis. 40. Prat. ad Muscat. Gloss. respondendo p. 3.*

Verum non tenetur exhibere protocollum de instrumento in actis non exhibito, illud de falso redarguere volenti, *Roland. cons. 44. dub. 1. vol. 1. Bajard. ad Clar. lib. 5. §. falsum, n. 159.*

Protocollum Notarii mortui, vel absentis a Regno non conservatur per hæredem, qui non est Notarius, sed infra tres menses a die obitus, vel absentiæ a Regno consignetur Notario Loci, nec possit extrahi copia, aut fides, nisi per Notarium conservatorem sub pœna ducatorum centum, & quod copia nullam fidem faciat in Judicio, nec extra, *Pragm. 13. de Notariis.*

18 Notarius ad utilitatem patris, vel filii instrumenta conficere potest, dummodo sit emancipatus, *Novar. Collect. 6. super Pragm. 6. de administrat. Universitatis num. 6.* ubi allegat *Magon. decis. Florent. 53. & Monter. Rot. Aragon. dec. 33.*

Nota-

Notarius licet testis esse, non possit in testamento, seu instrumento pro sua uxore; poterit tamen conficere instrumentum pro uxore, *l. uxori*, & ibi *Bart. ff. de fals.* rationem differentiæ tradit idem *Bart. in l. si pater, ff. eodem*.

19 Notarius si fiat Clericus, non potest amplius instrumenta facere, *Laganar. ad Revit. Pragm. de Notar. sub num.5. ex Specul. de instrum. edit. §. restat num. 27.* Verum instrumenta per ipsum facta, potest reassumere, secundum *Minad. in dict. cons. In aliquibus*, qui dicit vidisse instrumenta reassumpta per Episcopum Neritoni, vulgo Nardò, sed *Andreas in cap. Imperialem, §. scriba de prohibit. feud. alien. per Federicum sub num.68.* dicit contrarium, quem citat, & sequitur *Lagan. ubi supra*.

✠ Clericus non potest exercere officium Notariatus; & sic non possunt creari Notarii, per *Text. in cap. Sacerdotibus, ne Clerici, vel Monachi*, ubi *Abb.* & cæteri Canonistæ relati per *Martam de Jurisd. par.4. cent. 2. cas.216. num.15.*

Verum si de facto creantur, & conficiunt instrumentum, valent, idem *Marta loco citato*, qui *num.20.* rationem assignat. Quia Clericus suscipiens privilegium Notarii Regii, qui est in minoribus ordinibus, intelligitur renunciare Clericatui, & beneficiis, quia sunt officia incompatibilia, ex doctrina *Abb. in cap.1. in diversis de Clericis conjugatis Villajut. dec.25.num. 51. & 101.*

Alia de officio Notarii vide *Tapiam in Constit. in locis domanii sub tit. de offic. Notariorum lib. 2.* Et vide, quæ nos dicemus in 3. *requisito ad liquid. instrum. in par.2. tit.1. cap.3.*

APPENDIX

Meus erat hujusmodi Praxim in hac postrema editione emendatiorem, & pluribus erroribus, quibus omnes aliæ antehac scatebant, expurgatam, quoad vires sufficerent, reddere, non autem additionibus, aut novis observationibus exornare. Cum vero hæc prima pars jam typis fere omnino esset absoluta, sub die 18. mensis Martii currentis anni 1738. prodiit nova Constitutio Invictissimi, ac Clementissimi Caroli Regis nostri, quæ majori ex parte circa res ad praxim proprie spectantes versatur; aut derogando, aut corrigendo, aut restringendo, aut ampliando, aut tandem confirmando, quæ alias variis temporibus, pluribus Sanctionibus, & Pragmaticis statuta fuerant, & per abusum, hominumque calliditatem ab aula recesserant. Hinc mutato consilio operæ pretium duximus, majori Tyronum, ac Practicorum omnium utilitati consulentes, sparsim, & ut occasio fert, subjungere, & observare suis in locis ea, quæ per dictam Regalem Constitutionem noviter emanatam decernantur, ut facere statuimus in posterioribus tribus partibus adhuc imprimendis, distinguendo hasce perbreves notulas, observationesque duplici lineola „ in margine; ut uno oculo quod prius tenebatur, quodque in posterum in praxi observandum omnes ediscere, & menti tenere possint. Quia igitur in hac prima Parte desiderantur, quæ ad ipsam pertinentia illic leguntur, ideo satius esse credidimus illa hic ordine tamquam corollarium subnectere, denotatis singillatim, & distincte Capitibus, Titulis, pagina, ac numeris ipsis, ubi congruunt, & collimant.

Et primo super *quæst. 3. tit. 1. de Patent. Official. cap.22. n.5. pag.42.* observandum venit, quod decernitur, & confirmatur in §.3. *num.4. citatæ Constitutionis* circa receptionem novarum Procurationum. Verum in praxi servatur, pro intelligentiâ etiam dictæ Constitutionis, quod qui laurea sunt decorati, indiscriminatim, etiam non approbati ad munus Procurationis a S.R.C., admittantur; quia qui habet majus, minus quoque habere dicitur.

Et *num.7.* ibidem, advertendum, quod Præsidibus Provincialibus in eadem Constitutione §. 7. *num. 5.* præscribitur.

Secundo notandum super *quæst.8.* ejusdem Tituli, & Capitis *n.5. vers.* limita hanc Conclusionem *pag.47.* Quod illa limitatio circa capturam informationum indistincte Actuariis M.C.V. permissam ex *Pragm.19. de Offic. Mag. Justit. §.15. ibid.* citata, hodie generaliter non procedit: restricta enim est talis ipsorum facultas per supradictam Regalem Constitutionem *§.6. n.7.* in informationibus homicidiorum, aliorumque criminum magni momenti, in quibus ad præsens cautum est, quod testes recipiantur coram Judicibus Commissariis, & per eosdem depositiones subscribantur.

Insuper ad *quæst.9. ejusdem cap. & tit. per tot. p.48. & seq.* pro majori ornatu addendum ex *§.1. n.4. & 5. citatæ Constitutionis*, quod ab hodie, seu mavis a prædicto die 18. mensis Martii in antea tum Præsides, si togâ decorati fuerint, cum etiam Fisci Patroni Regiarum Audientiarum votum habent in causis, quorum decisio per eamdem Constitutionem *d. §.1.* in easdem Regias Audientias modo translata est; & in casu paritatis interveniet Pauperum illius Provinciæ Advocatus, istoque tamquam suspecto recusato, admittetur unus ex Doctoribus loci peritioribus, eligendus ab integro Tribunali, seu majori parte Judicantium. Et si contingat proponi nullitates, vel restitutionem in integrum, in ipsismet Regiis Audientiis erunt proponendæ. Data quoque facultas omnibus Regiis Auditoribus procedendi domi in causis executivis, salvis juris remediis in Aula ipsius Regiæ Audientiæ, de more Judicum nostræ Civitatis, proponendis. Et adversus decreta ordinem judicii respicientia, sicuti pro Tribunalibus quibuscumque Neapolis in eadem Constitutione etiam cautum est, non conceditur, nisi tantummodo unicum remedium.

Tandem id menti tenendum super *tit.6. de var. formi. divers. judicior. cap.1. num.1. 2. & 3. pag.138. & seq.* quod in præfata Constitutione §. 5. *num.14. & 15.* circa eamdem materiem assecurationis dotium explicatur, & decernitur.

Finis Primæ Partis.

IN-

INDEX
LOCUPLETISSIMUS
RERUM, AC MATERIARUM.

Quæ in hac Prima Parte continentur.

Prior numerus est Folii, posterior vero Numeri.

A

Digitized by Google

secus

D

Digitized by Google

Exce-

bona,

Li-

Digitized by Google

Lo-

Digitized by Google

Digitized by Google

jun-

Digitized by Google

P

Digitized by Google

Præ-

Digitized by Google

Re-

Digitized by Google

Testes,

Digitized by Google

F I N I S.

IN PAR. I. PRAXIS L. RICCII
ADDITIONES
U. J. D. D. PHIL. FERDINANDI DE CARO.
CUM NOVIS MANTISSIS
R. D. XAVERII GRATIANI.

De actis præparatoriis.

1. *ADditiones famam Riccii non minuunt.*
2. *Mutationi omnia sunt obnoxia; etiam natura.*
3. *Leges qualibet ætate mutantur.*
4. *Additionum utilitas ostenditur.*
5. *Ars usu recipit incrementum.*
6. *Theoriæ laus.*
7. *Praxeos necessitas.*
8. *Riccius scripsit simplicius.*
9. *Ratio operis.*
10. *Auctoris mens.*
11. *Annibal Formionem exprobavit.*
12. *Oportet aggredi, quæ vires ferunt.*
13. *Judicii definitio, & qualitas.*
14. *Scaglion. opinio.*
15. *Actor in civilibus, Accusator in criminalibus dicitur.*
16. *Causa quid sit.*
17. *Quando lis contesletur.*
18. *Libellus quid sit.*
19. *Obscuritas libelli an opponi possit in Regno, & quomodo?*
20. *Libellus, & scripturæ omnes præsentandæ sunt hodiè cum exemplari, seù copia.*
21. *Ultimæ Pragmaticæ sanctio.*
22. *Actorum duo volumina hodiè fiunt.*
23. *Lex quælibet disponens non extenditur ad actus præteritos, nisi exprimatur.*
24. *Neque comprehendit lites inceptas, & pendentes.*
25. *Pro actis ante Pragmaticæ publicationem, vel cæptis tria volumina fiunt, & quomodo?*
26. *Lex declarans extenditur etiam ad actus præteritas.*
27. *Causa, an caussa scribatur.*
28. *Quænam causæ tractari possint in nostra Civitate?*
29. *Transcribitur capitulum ultimæ Regiæ Pragmaticæ.*
30. *Excipiuntur personæ privilegiatæ.*
31. *Causæ servitutum ubi sint tractandæ, & concedi earum appellatio?*
32. *An appellatio concedatur quo ad actum devolutivum, vel suspensivum?*
33. *Judex primæ instantiæ debet earum valorem decidere.*
34. *Capitulum Regiæ Pragmaticæ pro clariori intelligentia transcribitur.*
35. *Ordo appellationis addetur.*

PRÆLUDIUM.

QVum artium omnium scriptoribus, scientiarum-
que, quibus aut verum ipsum assequi possu-
mus, aut quandam rerum verisimilitudinem
adipisci, aliquas adnectere additiones, & com-
mentaria, eorum famæ, diligentiæque ne sit qui-
dem detrahere; in artibus enim omnibus, & scien-
tiis, præterquam divinis, in quibus veritatis spi-
ritus omnem nos docuit veritatem, licet datis
principiis, & base stabilitis, novo tamen annuen-
te excogitato, vel experimento certiora in diem,
& probabiliora apprehendimus: longè quidem,
multòque minùs Leonardus Riccius, qui permul-
tos Scriptores suis Additionibus, & lucubrationi-
1 bus auctos, & dilucidatos foro reliquit, defecisse
censendus est, si de re juridica agenti Additiones
quasdam Ego ipse apponam. Jurisprudentia enim,
Legesque ipsæ, & praxis forensis, quia ad tempo-
rum vicissitudines necessitatesque, & ad levium,
atque instabilium hominum mores conformatæ,
non aliter atque ipsi, magnopere immutationi sunt
obnoxiæ, quum *omnium rerum vicissitudinem esse* ce-
2 cinit *Terent. Eunuch. act.* 2. Si immutabilis natu-
ræ lex, cui homines sunt obstricti, vel longa com-
plexorum montium serie, vel præruptis Oceani
gurgitibus regiones a regionibus divulsit, diver-
sum Cœlum, & aerem cuique constituens: neces-
se est, earum quoque accolas esse, habitu, &
moribus, hinc etiam institutis, & legibus dispares.
Numquid Romanorum Regibus, Republica, Im-
perioque stantibus, & post Imperii Occasum Græ-
corum, Herulorum, Ostrogothorum, Gothorum,
Longobardorum, Northmannorum, Suevorum,
Andegavensium, & tandem, ut de cæteris taceam,
Aragonensium, iidem ritus, & Magistratus per-
stiterunt, eædem Leges & Instituta perdurant?
Quot tempora, tot mores, quotque mores, tot vi-
guere Leges, & non secus quam inconstans hominum
3 animus plerumque, *quæ petiit, spernit, repetit quod
nuper omisit*, novæ sanciuntur Leges, instaurantur
obliteratæ, veteresque ablegantur, & *quas tempore
aliquo desiderarunt Leges mortales, & temporibus ipsis
mutabiles esse* vidit *Livius lib.* 3.; & quidem rectè
quum *omnes leges*, teste *Tullio de Leg. lib.* 1., *ad quod-
libet Civitatum genus sint accomodandæ*.

Ex hoc igitur pro varia temporum, morumque
ratione, tanto legum discrimine non enascitur so-
4 lum nulli prorsus defectui vertendas esse Riccio,
ejusque rei scriptæ Additiones istas, sed maxima
harum utilitas, imò quædam etiam necessitas, præ-
sertim quum liber hic in tyronum tantùm institu-
tionem edatur, & quia totus in praxi versatur, eo-
rum quoque maxima utilitate refertus. Plurimos
habuit hoc Regnum Authores, quos videmus no-
strorum Tribunalium praxim scripsisse; sed quam-
vis horum alii sublimioribus Jurisprudentiæ, &
retrusioris eruditionis captis flagellis, earumque
ex floribus instar avium puriori succo melle, com-
ptam, locupletemque praxim edidissent, qui verò
soli telæ, ordinisque judiciarii texturæ vacarunt,
& sic praxim confectam tradidere, majores sibi
Tyronum plausus acciverunt, quia hujusmodi la-
5 bori operantes, illis non modò juris rudibus, im-
mò etiam peritis sunt utiliores; nam *quamvis artis
præcepta perceperint*, ut benè Tullius ait, *quicquam
magna laude dignum sine usu, & exercitatione conse-
qui non possunt*: Si enim praxis græcum vocabulum,
non aliud latinè sonat, quam rerum gerendarum
usum: hinc juris tantum scientia sine praxi existe-
re, si non nequit, imbecilliter tamen potest. Ne-
que hic mihi est animus theoriæ vel jurisprуden-
tiæ praxim, barbariemque forensem æquiparandi,
6 compertum enim est, illas his longè antecellere,
earumque studium sublimius esse, atque jucundius.
Omnium magnarum artium, idem Cicero loquitur,
*sicut arborum altitudo delectat, radices, stirpesque non
7 item, sed esse illa sine his non potest*. Et quidem Ju-
risprudentia à praxi divulsa & si quandam maje-
statem, & grande decus ostentet: infæcunda ta-
men arescit, veluti candens in agro lilium, adun-
co vomere radicitus sauciatum languet, inque hu-
mum procumbit, & quamvis eamdem aliquandiù
retineat albedinem, & venustatem, deficientibus

tandem terræ alimoniis, ingenitoque emisso cande-
re, ipsum quoque deficit, pallet, tabescit. Nem-
pe hominem, an miserabile monstrum nuncupemus,
pollentem oculis, & manibus carentem, vigentem
ingenio, & actione destitutum? ita virum foro
addictum, juria, legumque notitia quam ornatissi-
mum, theoriamque apprimè doctum, si praxeos
imperitum, eccur advocatum, & non spectrum di-
camus inane?

Hac itaque tanta praxeos utilitate, necessitateque
perspecta, cò deveni, consulendi ergo juventuti,
ut animum ad eam quoquo modo augendam adie-
cissem, & quum mente plurimos revolvissem, po-
tissimum vidi, cuinam Practico additiones appo-
nere, recentioresque leges, ac statuta aptare de-
buissem, omnibus aliis posthabitis Authoribus,
scenæ, ac populo serviens, Leonardum Riccium
selegi (ut potè qui scripsit simplicius, ac planius)
8 facili manu Tyrones ducentem, & multos haben-
tem amatores. Forus enim quum sit nemus denso
stipite, sentibus inviis inclusus, atque ancipitibus
erroribus irremeabilis, ut aliquas viarum ambagea
resolvamus, incedamusque per tot fallacis nemoris
difficultates, non docti viri, vel nobilis manudu-
ctione opus est, sed agrestis pecudum Ducis, diu-
tini sylvarum incolæ.

Ne quis igitur vestrum miretur, Lectores hu-
manissimi, innumeris posthabitis nostræ jurispru-
9 dentiæ doctrina, laudandarumque artium scientia
ornatissimis viris, mihi nec ingenio, nec authori-
tate præstanti tanti operis structuræ munus potissi-
mum demandatum esse. Non enim unius inter eru-
ditione, doctrinaque facilè principes viros partea
agere constitui, sed utilis quidem Villici, inexper-
10 tam, ignaramque juventutem per iter ignotum
manuducentis, ut operis institutio consulit, exigit-
que: magna, & gravia profiteri, viribus non
æquam materiam, humerisque haud aptum onus
levare, nec animo, neque cogitatione percucurri.
Etenim quæ olim ab Annibale Carthagine Ephe-
sum expulso non ullo procul fundamento Phormio-
ni de Imperatoria officio nimium locuto objecta,
11 atque exprobata fuerunt, mihi mente, studioque
altiora in præsentiarum forsan instituenti, facili
negotio opponi possent; obiecisse namque fertur
Annibalem, teste *M. Tull. lib. 2. de orat.*, *multos
se deliros senes sæpè vidisse, sed qui magis, quam Phor-
mio deliraret, vidisse neminem*. Et quid mehercule
arrogantius, quid ineptius fieri potuit, quam An-
nibali, qui tot annos de Imperio cum Populo Ro-
12 mano omnium gentium victore certaverat: Græ-
cum hominem, qui nunquam hostem, nunquam
castra vidisset, numquam denique minimam ullius
publici muneris partem attigisset, verba de re mi-
litari facere, seque in arte, quam non noverat,
exercere, & disputare? Sed ne nimia præfationis
mole incommodus sim, & ne copia vestras offendat
aures, cætera ad opportuniorem prætermittens lo-
cum, Riccii vestigia sequens & exempla, divino
favente auxilio ad ulteriora propero.

Judicium, quod status ille dicitur, in quo à Ju-
13 dice justitia ministratur, Actore per actionem,
Reo per exceptionem, Judice per decisionem causæ
constare, quorum uno deficiente, nullum esse judi-
cium, atque sententiam, *Lanfranc. decis. 318. cent.
4.*, pro comperto passim habetur. Quod dicit Sca-
glion. post Rit. M. C. V. Judicium plenissimum
componi Judice, Actore, Reo, Serviente, sive
14 Porterio, Actuario, Advocato, Procuratore,
Executore, sive familia Curiæ ad judicii essentiam
minimè pertinet: hæc, ut commodius fiat, inven-
ta sunt; Advocatus enim, & Procurator cum
Actore, & Reo confunditur, aliæque personæ Ju-
dicis sunt membra, manus, partes, famuli; nunc
sententia ad actoris, sivè Rei postulationem non
executa, pendatur nulli judicium jam perfectum,
jam finitum?

15 Quum actorem dixi, in civili tantum negotio
Actorem, in criminali vero accusatorem appelles.

Causa, quam explicat Riccius, est res in dicen-
do posita cum interpositione certarum personarum,
16 scilicet Actoris, Rei, & Judicis ipsum judicium
formantibus, quæ dum proponitur, causa est, dum
discutitur judicium est, dum finitur justitia est.
Cap. Forus de verb. signif.

Instantia sivè libellus pars est essentialis judicii,
quod dicitur contestatum de jure communi a prima
17 responsione Rei, de jure Regni a primo actu post
termini impartitionem. *Prag. 1. de ordin. judic.*

Libellus, qui est certa petitio, sive intentio acto-
ris, sivè accusatoris in judicio scriptis explicata, &
18 proposita, debet esse aptus, clarus, & certus,
non conditionalis, non alternativus, non obscurus.
Gaill. 1. observ. 61. Capic. dec. 10. num. 21.

Exceptio obscuritatis libelli rarò in Regno ad-
mittitur, in quo sola facti veritate inspecta proce-
19 ditur. *De Franch. dec. 220. num. 5.*, imo senten-
tia libello non uniformis sustinetur. *Petr. in Rit. M.
C. V. 288. & 289. Sanfelic. in prax. judic. sect. nu. 4.
Grammat. dec. 15. nu. 2.* Et quando admitti debeat,
non potest, nisi a Principali, vel Procuratore specia-
le habente mandatum opponi. *Petr. Rit. M. C. 298.
num. 13. De Marin. observ. ad dec. Revert. 351. num. 3.
lib. 2.*

Illud verò hic animadversione dignum est, hodiè
una cum libello, aliisque scripturis forian exhiben-
dis, etiam exemplar, sive copiam præsentandam es-
20 se, ex novissima Invictissimi Regis Caroli, nunc
Hispaniarum norique orbis Regis semper Augusti
Pragmatica sub die decima octava mensis Martii an-
ni 1738. edita, quæ in §. 1. n. 31. hæc consultissime
decernit. *Ordiniamo perciò, che per gli atti si doveranno
fabbricare da ora innanzi, e dopo la pubblicazione della
presente ne' Tribunali, e Corti di questa Fedelissima Cit-
tà, tanto per le liti introdotte, quanto per le liti da intro-
21 dursi dovendosi presentare petizione, o altra scrittura di
qualunque specie per qualsisia causa, debbano così l' Atto-
re, come il Reo presentare unitamente nelle scritture ori-
ginali una copia delle medesime, per formarsi due Proces-
si consimili, cioè uno delle scritture originali, e l'altro del-
le copie; Restando a peso degli Scrivani di accludere in que-
sto tutte le copie delli decreti, notificazioni, presentate, re-
pliche, ed altro, che vi sarà nel Processo originale colli stes-
si fogli, col confrontare tutte le copie de le scritture, che si
presentano; ed una tal copia così formata sia lecito impron-
tare alle parti collitiganti, alle quali giammai per qualun-
que causa si possa dare in mano il Processo originale, do-
vendo questo restar sempre nella Banca, sotto pena allo Scri-
vano di privazione d'Officio, ed altre ad arbitrio del Tri-
bunale: Ne per la costruzione di detti duplicati Processi
si possa esiggere da Scrivani, e Mastro d'atti un duplicato
diritto, ma solamente quello istesso, che presentemente si
esigge per la costruzione del processo originale; Essendo so-
lamente lecito alli Scrivani esiggere per la copia degl' esami,
e per la copia de' Processi, che si trasmettono in questi Tri-
bunali dalle Corti del Regno grana due a foglio di righe
ventidue per ciascheduno foglio da quella parte, che presen-
terà l' esame sotto pena di privazione di ufficio; E che non
possa ritardarsi il corso della causa, ancorchè si trovasse
improntato alle parti la copia del Processo, mentre col pro-
cesso originale, che resta nella Banca potrà tirarsi avanti il
giudizio, e poi portarsi espediendo in casa del Commissa-
rio.*

22 Quadere hodie duo conficiuntur actorum volumi-
na, unum originale, exemplare alterum; in causis
scilicet introductis, & introducendis post Pragmati-
cæ publicationem, quia nulla lex disponens ante ha-
bens oculos, non retrò, ad actus præteritos porri-
23 gitur, nisi nominatim id fuerit expressum, *l. 3. &
7. ff. de eg. Gothofred. ad Novell. 54. in præfat.* Rode-
ricus

Digitized by Google

*ricus a Camba in can. ex parte 9. diſc. 54. n. 9. Barboſa
in reperior. V. lex §. lex non extenditur*: Imo ex juris
diſpoſitione neque lites inceptas, & pendentes com-
24 plecteretur, *l. leges, C. de leg. l. fin. C. de vet. jur.
enucle. l. fin. C. de Sacroſ. Eccl. Solarzan. de jur. Indiar.
lib. 3. cap. 6. nu. 51. & 52. Antun. Portugal. de donat.
Reg. tom. 1. lib. 2. cap. 10. nu. 15.* niſi ſpeciali no-
mine ita Regia Pragmatica providiſſet in illis ver-
bis: *tanto per le liti introdotte, quanto per le liti da intro-
durſi*; ideò pro ipſius executione in cauſis cœptis an-
25 te Pragmaticæ editionem tria conficiuntur volu-
mina, primum eſt antiquum, alterum originale
continens acta ſequentia dictam editionem, & ter-
tium exemplare acta tranſcripta a dicto originali ſe-
quenti ad normam Regiæ Pragmaticæ complectens.
26 Dixi *Lex diſponens* non extenditur ad actus præte-
ritos, quia quando lex eſt declarans adhuc ſenten-
tias amplectitur præteritas, etiamſi nominatim non
exprimantur, *d. l. 2. & 7. ff. de leg.*

Cauſa, & cauſſa utroque ſcribitur modo, ſed uſi-
27 tatius uno S., de quo conſule Calapinum, & Voſ-
ſii Ætimologicum, ſi plura orthographicè quæ-
res. Quoàd forum verò, eſt pariter notandum, non
omnes cauſas Regni in Civitate noſtra pertractari
poſſe; ex eadem enim noviſſima, *Pragmatico ſub die
18. Martii* 1738. cauſæ Regiarum Provinciarum
28 Hydrunti, Barii, Baſilicatæ, utriuſque Cala-
briæ, & Aprutii ſummam ducatorum biſcentum
excedere debent, Provinciarum verò viciniorum
ſummam ducatorum centum, quæ in ſequenti §. 1.
num. 1. *dictæ Pragmaticæ* latius videbis

*Per tanto avendo riguardo alla condizione del tempo
preſente, ſtabilimo, ed ordinamo, che da oggi avanti
non ſi poſſa produrre appellazione ne' Tribunali di Nap.
dalle Provincie di ambedue le Calabrie, di Terra d' O-
tranto, Bari, d' ambedua gli Abruzzi, e Baſilicata
29 nelle cauſe, che non eccedano la ſomma di duc.* 200, *e
dell' altre Provincie più vicine la ſomma di ducati* 100.,
*o ſia in danaro, a in valore di roba, che ſi è dedotta in
giudizio, regolandoſi le ſomme, non già del ſolo capitale,
a ſorte; ma dal capitale, ſorte, e terze: E che ſolamen-
te poſſa portarſi l' appellazione dalle Corti inferiori nelle*
Reg. *Udienze Provinciali; per lo dicui effetto non ſi
poſſa da' Tribunali di Napoli ordinare nelle cauſe di dette
ſomme la traſmiſſione degli Atti* pro recognitione gra-
vaminum *ne' Decreti interlocutorj, a in quei, che han
forza di diffinitivo, ma ſi bene dopo che tali cauſe ſaran-
no deciſe dalla* Regia *Udienza, ſi poſſa produrre l' appel-
lazione in queſti Tribunali*, quoad actum devoluti-
vum, & non ſuſpenſivum, *con darſi la pleggiaria in
dette Regie Udienze in caſo di retrattazione, lo quale deb-
ba correre a carico de' Proprietarj delle Maſtrodattie* reſpe-
ctivè. *Lo che s' intenda per le cauſe, che di lor natura
ammetterebbero appellazione* tam quoad actum devolu-
tivum, quam ſuſpenſivum, *ma per quelle poi, che*
de jure *non ammettano oppellazione, ſe non* quoad actum
devolutivum tantùm *per qualunque ſomma, che ſia la
cauſa, reſtino in piedi le diſpoſizioni delle leggi così co-
muni, come municipali.*

Ab hac diſpoſitione exceptæ ſunt cauſæ perſona-
rum privilegiatarum, lege communi, aut munici-
30 pali; ut ſunt Eccleſiæ, loci pii, Viduæ, Pupilli,
Virgines, & ſimiles, quia harum privilegia illæſa, &
intacta Regia Pragmatica reliquit, *in d. §. 1. num.* 2.,
ibi: *Eccettuandoſi però in tutt' i detti caſi quelle cauſe,
nelle quali vi ſia intereſſe di perſone privilegiate, o per
legge comune, o municipale, i di cui privilegj s' inten-
dano rimaner fermi, illeſi, ed intatti.*

Cauſæ ſervitutum retractabiles in Curiis locali-
bus agantur, & in iis appellatio conceditur quoad
actum devolutivum tantùm, in aliis verò quoad
31 actum etiam ſuſpenſivum; An verò in Tribuna-
libus hujus Civitatis, vel in Regia Audientia Pro-
vinciali concedi debeat appellatio, ex earum quanti-
tate dignoſcitur, quam Judex primæ inſtantiæ ſta-

tuere debet, ut ex num. 3. §. 1. dictæ Regiæ Prag-
maticæ clarius liquet: ibi. *Ed a fine di togliere l' in-
conveniente, che forſe potrebbe naſcere dal rimetterſi ad
arbitrio del Giudice il deciderſi o chi ſi debba ricorrere per
l' appellazione, e gravame nelle cauſe di ſervitù, ordi-
niamo, che in tutte le cauſe di ſervitù di aſpetto, pro-
ſpetto, ſaſine, aperture, projectus, ſtillicidii, actus,
itineris, & viæ, ed oltre ſimili, che ſi poſſono retratta-
re, o per lo corſo del tempo non ſi rendono irretrattabili,
32 ſi debba indiſtintamente dar l' appellazione quoad actum
devolutivum ſolamente; ma negli altri generi di ſervitù
quoad actum devolutivum, & ſuſpenſivum. A riguar-
do delle quali cauſe il Giudice di prima iſtanza dovrà de-
33 cider la ſomma, o ſia valuto di ciò, che vien contro-
vertito, e quando queſta non ecceda i* 200., *o* 100. *du-
cati, ſecondo la diſpoſizione del precedente Capitolo, deb-
ba preciſamente produrſi l' oppellazione alla Regia Udien-
34 za Provinciale, ſenza eſſer permeſſo produrlo ne' Tribu-
nali di Napoli. Per quanto però tocca alle cauſe, che ol-
trepaſſaronno le dette ſomme, ſia in libertà delle parti gra-
varſi dove loro parerà.*

35 Quanam verò methodo agantur judicia appella-
tionis tam a ſententiis diffinitivis, quam a decretis
✠ interlocutoriis vim diffinitivi habentibus: tradet
nova mantiſſa ad *par.* 3. hujuſce praxis in fine. *Xav.*
Gr.

AD CAP. PRIMUM,

De Offic. Capitanei Idiotæ, vulgò dicti

Di Spada, e Cappa.

1 *Nova formula literarum patentalium Gubernato-
ris.*
2. *Officialis in quolibet loco juxtà ejus conſuetudinem recipi-
tur.*
3. *Officia occupanda à viris optimis.*
4. *Officiorum emptiones omni jure prohibitæ.*
5. *Juris civilis pœnæ adverſus emptores.*
6. *Juris Regni noſtri pœnæ.*
7. *Officia non habentia adminiſtrationem juſtitiæ vendi
poſſunt.*

Alia formula Patentis Capitanei vulgo di *Spada*,
e Cappa Italico idiomate concepta.

FERDINAND. IV. *Dei Gratia Rex, Utriuſque Siciliæ,
& Hieruſalem &c. Infans Hiſpaniarum, Dux
Parmæ, & Placentiæ, & Status Caſtri,
ac Magnus Princeps Hæreditarius
Hetruriæ, &c.*
NN. Baro NN. &c.

Sebbene a chi governa molte ſian le cure, che de-
1 vono eſſere a cuore per la felicità de' ſuoi ſud-
diti, in niuna però devono tanto ad ogni potere im-
piegarſi, quanto nel culto della Giuſtizia, e nella
buona amminiſtrazione di eſſa, a cui non potendoſi
adempiere, ſe non col mezzo di ſoggetti ben degni,
e di ottime qualitadi adorni, e forniti: abbiamo ſti-
mato perciò di eleggere Voi NN. per Governadore
nella noſtra Terra di N. per un' anno intiero, ed in
appreſſo a noſtro piacere, come quello, in cui coll'
abiltà, dottrina, e ſufficienza, qualità onoratiſſi-
me concorrono, concedendovi tutt' i lucri, emolu-
menti, preminenze, onori, e prerogative a tal of-
ficio anneſſe, e congiunte, le veci, a voci noſtre
colla poteſtà della ſpada, le quattro lettere arbitra-
rie, moro, e miſto impero e libera facoltà di mini-
ſtrar giuſtizia in ciaſcuna cauſa, civile, criminale,
e miſta, moſſa, e da muoverſi, ed ogni altra facol-
tà più ampla, che in vigore de' noſtri Privilegj poſ-
ſiamo attribuirvi per l' eſercizio di tale uffizio, dal
quale non poſſiate partirvi ſenza noſtra particolar li-
cenza in iſcritto, dovendo Voi prima di prender
poſſeſſo dar la dovuta pleggeria di dover compire

detto uffizio con ogni rettitudine, ed in fine di esso dare il sindicato a tenore delle Leggi, e costumanze del nostro Regno, e nell' amministrazione di esso non possiate procedere a commutazione di pene corporali in pecuniarie, ed in atti irretrattabili senza nostra particolar notizia, ed intendimento, ne a definizione di causa, o altri decreti, e decisioni, ove sarà di bisogno possiate procedere senza voto, e consulta dell' ordinario Assessore approvato da Noi eligendo, giusta il tenore delle Reg. Pram. Ordiniamo perciò a gli Eletti, Sindici, del Governo, ed Uomini della sudetta nostra Terra, che per tale vi ammettano, riconoscano, ed ubbidiscano sotto pena della disgrazia di S. M., Dio guardi, e nostra, di ducati mille, ed altre a nostro arbitrio. Datum &c.

Optimè Author noster scribit consuetudines diversas servari in diversis Oppidis, & Civitatibus, quia officialis ad officium intelligitur receptus se-
2 cundum consuetudinem loci. Bart. *in l. magistratus ff. de munic. Abb. in cons. 6. vol. 1. Barb. in cap. quod translatione de offic. leg. Jas. in l. diem functo ff. de offic. Assess. & in l. ut liberis C. de collat.* Illud omnino, &
3 ubique pro comperto est, officia præcipuam justitiæ administrationem habentia occupari non posse, nisi ab optimis viris, ac approbatis Doctoribus, neque pretio, vel pecunia acquiri possunt, quum horum
4 officiorum emptiones non solum jure civili, & municipali, sed etiam canonico, & divino sint damnatæ; in lege enim divina *Deuteron. cap. 1.* expressè personarum acceptio est prohibita, ea ratione, quia quum hæc potestas gratis a Deo sit; gratis quoque concedi debet. *Text. in cap. vendentes 1. qu. 3. gl. in cap. 2. ver. pretio ne Prælat. vic. suas*, Jura verò civilia graves minitantur pœnas adversus emen-
5 tes hæc officia, infamiæ, aureorum centum. *l. un. ff. ad l. Jul. de ambit.* Theodosius auxit in quatruplum *l. sancimus C. ad l. jul. reper. &* Justinian. *§. si quis autem in auth. ut Judic. sine quoque suffrag.* pœna publicationis bonorum, exilii, aliisque damnavit. De jure vero Regni adest *Constit. puritatem tit. de præ-*
6 *stand. sacram. bajul. cap. Regni item recipiant, sub rubr. de jur. præst. ad offic.* Rex Alphonsus I. etiam ad pœnam mortis auxit *cap. & privil. Neap. fol. 5. num.* statuit Rovit. *in Pragm. 2. de offic. & quæ iis probib. nu. 4.* Adest Pragm. *Carol. V. de anno* 1536 *2. tit. de offic. & quæ iis probib.* quæ statuit, quod ementes officia ipso jure iisdem intelligantur privati, ita ut aliis conferri possint, cum amissione pecuniæ, ejusque applicatione pro medietate Fisco, & pro medietate Hospitali Incurabilium. *Tap. in 2. par. jur. Reg. rubr. de offic.* omninò est videndus, qui mala permulta ex hac iniquitate connumerat, ✠ & merito. Quid enim boni potest in republica esse, in qua venduntur officia, cum quidquid potest esse boni sit justitia, quæ longe a venditione officii sedem habet? hinc sapientissimus ille Seneca *omnia cecidisse*, ait, cum *pecunia in officiis quærendis prævalere cœpit*: & Sallustius *in oratione ad Cæsarem de republica ordinanda*: *Verum hæc omnia pariter cum honore pecuniæ desinent, si neque Magistratus, neque alia vulgo capienda venalia erunt. Xav. Grat.*

Dixi, *officia administrationem justitiæ habentia*, se-
7 cus alia sine jurisdictione officia, quæ benè possunt emi, & vendi, sicuti quoque militaria, in quibus datur pecuniæ repetitio, hypotheca, omniaque juris remedia, quia a jure minimè improbantur, ut fusissimè *Staib. jun. resol. 100. concludit &c.*

AD CAP. II.

De Officio Judicis, & Capitanei simul.

1. *OFficialis electus a Barone an possit recusari per conductorem feudi.*
2. *Distinctio conductionis voluntariæ, & conventionalis.*
3. *Conductio coactiva, & necessaria.*
4. *Distinctio possessionis captæ, vel capiendæ.*
5. *Quando capta est possessio, debet manuteneri Officialis.*
6. *Quando non est capta possessio, non debet manuteneri.*
7. *Ejus exceptio.*
8. *Officiales Regii, & Baronales non possunt discedere ab officio absque licentia Regis, vel Baronis.*
9. *Clausula potestatis Gladii quam facultatem Baronibus tribuat.*
10. *Merum, & mixtum imperium fuit concessum Baronibus per Regem Alphonsum I.*
11. *Barones ex forma Investituræ possunt delicta absolvere, & gratias facere, etiamsi fuerit appellatum.*
12. *Barones non possunt rescribere, quod sine scriptis tractetur causa, vel nullitates sanare.*
13. *Neque spiritum vitæ insufflare.*
14. *Barones non possunt exterum creare officialem, vel clericum.*
15. *Regia constitutio an.* 1738. *reformavit abusus inhibitionum M. C. V.*
16. *Simul, & Regium rescriptum.*
✠ 17. *Baronum jurisdictio in causis homicidiorum limitata primum, dein restituta in integrum.*

DOctrina ab Authore nostro allegata num. 5.
1 non posse Officialem electum a Barone recusari per conductorem non omnino indistinctè est admittenda. Debet enim distingui, quando conductio est voluntaria, & conventionalis, ita ut transeat
2 jurisdictio in conductorem per viam transmissionis, & quando est coactiva, & necessaria ex Judicis au-
3 ctoritate, ita ut per viam privationis juris, quod erat in suo prædecessore, ut ait decisum Præs. de Franch. dec. 216. inter Ducissam Amalfiæ, & Conductorem, ubi pro Ducissa fuit decisum. Debet etiam distingui, an capta sit possessio ab officia-
4 li, vel non, ita ut res sit integra; In primo casu semper officialis debet in possessione manuteneri,
5 etiamsi vendatur Terra a Barone, ut refert decisum per olim Collaterale Consilium *Viscont. ad d. dec.* 216. de anno 1601. Et *Amead.* ibidem num. 15. cum Riccio. In secundo casu est dubium, & pro negativa mihi videtur respondendum, quia ante
6 captam possessionem provisio supponitur facta quoque ante vacationem officii, ne detur locus fraudi, quod excipe, quando proximè erat vacaturum. *De*
7 *Luc. ad d. dec.* 216. *num.* 2., quia hoc casu ex æquitate potius, quam justitia electo a Barone esset indulgendum. Idem *de Luca num.* 3. Officiales Baro-
8 nales sicut absque Baronis licentia non possunt ab officio discedere, ita neque Regii, qui ex novissimo S. M. CAROLI BORBONII Regia gloriosissimi rescripto non possunt extra Civitatem pernoctare.

Clausula *per potestatem* gladii apposita patentalibus
9 literis comprehendit omnes causas criminales, usque ad vulnuscula sanguinolenta. *Gallup. prax. par. 1. cap. 2. n. 7.*

Merum & mixtum imperium fuit concessum Ba-
10 ronibus per Alphonsum I. die 28. Februarii 1442. *cap. Regni* 9. & confirmatum in *cap.* 19. *de Franch. dec.* 211. *num.* 6.

Barones in Regno licet delicta abolere nequeant; ex forma autem Investituræ etiam gratias facere, &
11 poenas commutare possunt, dummodò tamen ante latam sententiam hoc faciant. *De Franch. dec.* 470.
✠ Id ampliat *Sorge tom. 9. enucl. forens. cap.* 62. *num.* 13. etiamsi fuerit ad Curiam Regis appellatum, quia appellatio illam suspendit, & sententiam reducit ad terminos litis contestæ *ex l. ita demum C. de procur. & addit. ad Clar. §. fin. qu.* 67. *num.* 28. Ibi: *quamvis appellatio introducta fuisset in M. C. V. Xav. Grat.*

Licèt possit Baro mandare in Regno, quod pro-
12 cedatur summariè, attamen non etiam rescribere, quod sine scriptis tractetur causa, nec per sua rescripta

pta nullitates processus sanare. *Bisogn. alleg.* 83. Neque potest insufflare spiritum vitæ in instantiis pe-
13 remptis, quia dumtaxat Principi est concessum ad instar corporum mortuorum, quæ solus Deus revivisc it. *Rit. M. C. V.* 248. Sed recurritur Regi prævio memoriali, in quo factum causæ exponitur, & spiritus vitæ insufflatio petitur, qui rescribit, quod de justitia provideat Curia &c.

Illud tamen omninò est cavendum, Barones in
14 Regno, non posse exterum Regi non subditum creare Officialem. De Franch. dec. 479.: ✠ immo nec personas ecclesiasticas ad officia in eorum terris admittere, ex *cap. regni ut cum nihil, pragm. unic. de cler. & ecclesiast. personis, & Napod. in cap. Regni ad perpetuam memoriam*. Videndum nunc, quinam exterus dicatur, *Rovit. in pragm. de offic. prov. num.* 8. scribit regnicolam dici tam eum, qui ortus est in regno, quam is, qui est oriundus a Patre orto in regno; pro cujus pleniori intelligentia investigare oportet, quid importent in jure orti, oriundi, & originarii. Orti principaliter accipiuntur pro iis, qui nati sunt in civitate *l. 1. D. ad munic. Foller. in const. justitiarii per provincias num.* 9. oriundi dicuntur, qui originem trahunt ex loco, unde majores ejus fuerunt *l. 3. C. de natur. liber.* Originarii vero, qui ex utroque parente cive nati sunt, & ex sola propria nativitate, *l. cives C. de appellat.* Natos in regno ab utroque parente extero ab officiis excludendos fore regnicolis tribuendis putarunt *Bart. cons.* 273. *Foller. num.* 12., aliique; sed contrarium est verius, filius enim, quamvis sequatur originem paternam, non tamen amittit propriam, *Carlev. num.* 50. *Tapia in pragm. de offic. distrib.*, quod amplia pro natis extra regnum, modo uxores duxerint regnicolas, & habuerint domos proprias in locis, in quibus facti fuerint cives, & habitaverint in regno saltem per quinquennium, vel si creati fuerint cives ex privilegio, vel feudatarii, qui primi cives terrarum dicuntur. *Gannaver. dec.* 37. Ad personas quod attinet ecclesiasticas, nihil est antiquius in Ecclesia, lege clericis interdicente secularia munera, quo liberius possint orationi vacare, & ad ecclesiastica, quibus addicti sunt, ministeria incumbere, *dict. prag.* 1. *& l. contra divalia C. de testam.* Quod intellige, nedum de officiis jurisdictionem annexam habentibus, sed etiam de deputationibus Universitatum *dict. prag.* 1. *& Tapia l.* 2., id quod ad clericos conjugatos extensum est, prout judicavit *S. Congr. anno* 1611., firmatque *Pignatellus consult.* 473.; cujus equidem alia politica ratio assignari potest; cum etenim clerici nec etiam volentes secularem jurisdictionem prorogare possint, *ut in cap. si judex laicus de sent. excom. in* 6., si ipsi in officio delinquerent non possent utique a judicibus secularibus puniri, ex quo magnum oriretur absurdum, quum adversus leges tam communes, quam regni, alibi, quam in loco officii sindicatui parere deberent, & sic extra proprium domicilium tenerentur subditi justitiam quærere, ex quo non parum rectæ administrationi justitiæ sequeretur absurdum. *Xav. Grat.*

15 Circà materiam jurisdictionis Curiarum localium notandum est, quod Regalis Constitutio diei 14. Martii anni 1738. §. v. *n.* xix. prout in nostris additionibus anni 1742. *ad part.* 8. *lib.* 2. *cap.* 77. *num.* 14. scripsimus, prohibuit relaxationem Inhibitoriarum generalium Curiis localibus, v3. §. V. num. 19. *Vogliamo, che non possono i Giudici di Vicaria spedire Inibizioni alle Corti inferiori nella prima istanza, che si è presentata con dirsi nel decreto* -- Stante causa introducta in M. C. V. -- *Ma che allora si possa dire introdotta la causa, quando sarà pri ma notificata la parte, e che questa nella replica non abbia dimandato la remissione della causa al Giudice della sua origine, del suo domicilio, o al foro, in cui sia già introdotta.*

16. Quæ Regalis Constitutio per aliud speciale Diploma sub die 12. Decembris ejusdem anni 1738. fusius explanata fuit, v3. *Haviendo el Rey tenido varias quejas sobra la facilidad, que tienen los Juezes de la G. C. de la Vicaria en expedir Provisiones inhibitoriales, a instantia de Partes, quitando a las Cortes inferiores el conoscimiento de sus respectivas causas. Me manda decir V. S. haga penetrar a los Juezes de dicho Tribunal, que es de Su Soberana Voluntad, que esten con cuydado en la expedicion de tales inhibitorias, y que non las expedan si no en los casos, en los quales los està permitido por las Pragmaticas, y expecialmente por la ultima R. Constituzion publicada en Catorze de Marzo precedente largo examen, y discusion de sus Ministros, a fin de resolver, y determinar tocante a regolamento de Tribunales, lo que fuesse mas provechoso al bien publico, y al util de sus fidelissimos Vassallos, el que por esto en las causas, en las quales non estiman necessaria la expedition de as inhibitorias, y non los viene permetido por las referidas Pragmaticas, y R. Constitution, dejan procede rà las Audienzias, y Cortes Inferiores. Dios guarde a V. S. muchos annos como deseo. Pal. a* 12 *de Diciembre de* 1738. *D. BERNARDO TANUCCI.*

✠ 17 Ad jurisdictionem quod attinet Baronum: nova Regis Caroli sanctio contra homicidas edita die 15. Junii 1738. jussit *art.* 1., ut inferiores Regni Curiæ quum Regiæ, tum Baronales singula, quæ inde patrarentur homicidia, Regiis Audientiis referrent, informationem capturis, atque ad ulteriora processuris, salva Baronibus jure postulandi causæ remissionem in iis tantum casibus, ubi Regiæ Audientiæ non delegato jure procederent *art.* 3., ut compositiones, & abolitiones criminum, quas Barones indulgerent, suum non sortirentur effectum, nisi con'cio, & annuente Rege, *Art.* 7., ut M. C. V.
& Regiæ Audientiæ delegato jure coercerent homicidia nedum igneis, sed ferreis etiam instrumentis patrata. Trium horum capitum abrogationem cum petiissent anno 1742., censuit Rex re melius perpensa super ea rescribere idibus Junii 1742. Postmodum anno 1744. septimo idus Novembris ei placuit, *quod suspensis capitibus primo, tertio, & septimo Regalis nostræ Constitutionis sub die* 15. *Junii* 1738. *pro iis tantum, quæ Barones eorumque Curias respiciant, mandetur, prout juxta rescriptum divæ mem. Imperatoris Caroli V. de anno* 1736. *mandamus, ut iidem Barones, & eorum officiales debeant malefactores, & delinquentes debitis pœnis punire, aut puniendos mandare, & ii, qui potestatem, virtute suorum privilegiorum, habent, componendi, permutandi, aut remittendi pœnas, ea potestate taliter utantur, ne nos ex eorum abusu, pro justitia aliter providere cogamur.*

Integrum hoc diploma videsis in *addit. Ferd. de Caro ad sequen. cap.* 5. *num.* 8. Quæ autem crimina nunc valeant Barones remittere, componere, eorumque pœnas permutare, fusius tradunt clariss. Viri *Joseph Sorge enucl. forens. tom.* 4. *cap.* 62. *num.* 70. *& sequ.* & Nicolaus Alphanus *Inst. Criminal. tit.* 35. *de jure Baronum in criminibus*. *Xav. Grat.*

AD CAP. III.

De Officio Locumtenentis.

1. *Tempus, quo possit Gubernator creare Locumtenentem extenditur, etiam ad viginti dies.*
2. *Creatus a Barone si est civis, ad modicum tempus.*
3. *Si est exterus creari, & ad longum tempus potest.*

1 Modicum tempus, quo possit Gubernator Locumtenentem substituere, extenditur etiam ad viginti dies ad plurimum. *Capiblanc. de Baron. to* 1. *Pragm.* 3. *num.* 217. *Tor. in comp. to.* 1. *v. Locumtenens Petr. Rito* 2. *num.* 49. Si verò creatura

Baro-

2 Barone, distingue, si est Civis, eadem viget regula, ut ad modicum tempus sit creandus; Si ve-
3 rò exterus, potest ad longum tempus substitui. *Thesaur dec.* 268. *De Franch. dec.* 98. *Capiblanc. cod. cap.* 23. *num.* 11. & 12. *lib.* 2.

A D C A P. IV.

De Officio Actuarii, seù Magistri Actorum.

1. *Actuarii munus non secum fert jurisdictionem,*
2. *An possit dici Officialis?*
3. *Largo modo dicuntur Officiales.*
4. *Et officium continuare potest per plures annos reddita ratione.*
5. *In Regno solet locari, & ratio.*
6. *Actuarius non admittitur in patria sua.*
7. *Quod fallit in oppidis exiguis.*
8. *Actuarii debent omnes actus scribere; alias sunt nulli.*
9. *Quod excipitur in parvis oppidis, & ubi officium est tenue.*
10. *In M. C. V. relatio porteriorum per eosdem scribitur, in aliis Curiis Regni per Actuarium.*
11. *Relatio etiam die feriato potest fieri, dummodò notificatio sit secuta die juridico.*
12. *In Curiis Regni scribitur quoque per Regium Notarium.*
13. *Formula dictæ relationis.*
14. *Actuarii recipiunt judiciarias fidejussiones eorum risico.*
15. *Quæ sunt privilegiatæ, & quomodo.*
16. *Exigunt fidejussionum mercedem ad rationem quatuor pro centenario.*
17. *Actuario plenè creditur.*
18. *Facit fidem duorum testium.*
19. *Actuario creditur, etiamsi testes dicant, aliter deposuisse.*
20. *Etiamsi testium dicta non sint subscripta.*
21. *Actuariorum officium non est indignum.*
22. *Nemo per se justus super terram.*
23. *Actuarii activè, & passivè cognoscuntur per Baronem.*
24. *Decisiones recentes pro Curia Baronali.*
25. *Ratio, non Auctores, inspicienda est in disputando.*
26. *Numerus Auctorum pro Barone est magnus.*
27. *Riccius scribit alibi pro Curia Baronali.*
28. *Officialium nomine veniunt tantum habentes jurisdictionem.*
29. *Actuarii impropriè appellantur officiales.*
30. *Una decisio numeratur contra Baronem, sed innumeræ pro Baronali Curia.*
31. ✠ *Adducuntur præcipuæ sportularum taxæ regiorum Tribunalium, videlicet.*
32. *Pandecta jurium sigilli S. R. C.*
33. *Pandecta M. C. V.*
34. *Capitulum ultimæ regiæ pragmaticæ describitur.*
35. *Pandectæ moderatio pro Actuario M. C. V.*
36. *Pandecta Supremi Magistratus Commercii.*
37. *Pandecta Consulatus.*
38. *Taxa R. Curiæ Cappellani Majoris.*
39. *Taxa Innocentiana.*

Actuariorum officium quum sit oneris, non ho-
1 noris, ex eo potissimum quia jurisdictionem
non habent, ita ut pluties disputatum fuit inter
2 DD. an Officialis dici possit Actuarius, & licet
variæ fuerint opiniones, ut refert *de Franch. dec.*
407., nemo tamen affirmare ausus est, eos propriè
Officiales dici, cum tantum sint jurisdictionem ha-
3 bentes, sed impropriè, & largo modo sumpti;
ideò benè per plures annos continuari potest, reddi-
4 ta ratione, ut scribit Author. Solet enim hoc offi-
cium ad annuam pensionem dari, & locari, ut pas-
sim usu receptum est in Regno, & quum ex juris
æquitate, & ex pacto nunquam affictus, qui in fru-
5 ctuum perceptione consistunt, unius anni spatio
perfici soleant, quia fertilitas unius cum alterius
sterilitate compensari debet, ideò æquum non est,
post anni lapsum Actuarium ab officio ejici, in quo
ejus damnum fortè intervenerit.

Actuarius generaliter esse non potest in propria
6 patria, licet sit oriundus tantùm, majorem ejus
bonorum partem ibi possideret, vel ibidem uxorem
duxerit. *L. si eadem de offic. Assess. Thor. par.* 2.
comp. dec. V. Officialis. L. fin. de crim. sacrileg. Constit. Regni Justitiarii per Provinciam, ob eam potissimum
rationem, quia amicitia, affinitas, consanguinitas
animum prævaricando, justitiam pervertit. *Capibl. ad Prag.* 5. *de Baron. n.* 93. Quod fallit
in exiguis oppidis, ut Auctor scripsit, præsertim
7 si in ejus possessionis actu Universitas, vel unus ex
ea non dissenserit, *Sanfel. dec* 362. *de Luc. ad Franch. dec.* 98. *num.* 1. Et ita passim usu receptum est.

Quod Actuarii debeant omnes actus scribere, pro-
8 cessumque per eos inceptum complere, providetur
per *Prag.* 12. §. 12. *de Official. & Prag.* 26. §. 1. *de
Offic. S. R. C. Caravit. ad Rit.* 26. *n.* 3. *M. C. V.
&c.* alias acta sunt nulla, sed limita in parvis Ca-
9 stris, & oppidis, & quando officium est tenue.
Laganar. ad Rovit. Prag. 9. *num.* 1. *de Actuar. Carav. Ritu* 2. *num.* 23. *de Angelis in suo prato ad l. magistratus* 2. *num.* 6. *C. de Magistr.*

Et licet in M. C. V., quæ aliis Curiis normam
præbet, Porteriorum relatio debeat per eosdem
10 scribi. *Prag.* 7. *de citat.*, in aliis verò Regni Cu-
riis per Actuarium scribitur. *Foller. in prax. crim. rubr. fiat relatio num.* 5. *Rosa prax. crim. cap.* 9. *num.*
64. *Campana resol.* 18. *n.* 2. *Guazzin. defens. reorum cap.* 3. *nu.* 1. Quæ relatio fieri potest etiam die fe-
11 riata tùm ad honorem hominum, quam Dei,
dummodò notificatio sive citatio die juridica fuerit
sequuta, *De Luc. ad Franch. dec.* 560. *in fin. Caravit. & Cavens. Rit. M. C.* 146. *Rosa loc. cit. &c.*

12 Dicta autem relatio non solum per Actuarium,
sed etiam per Regium Notarium in aliis Curiis
Regni scribi potest; hoc simili modo E. G.

13 Die decima octava mensis Octobris anni 1737.
Terræ T. T. de T. Bajulus, ac serviens Curiæ
Terræ T. retulit mihi infrascripto Notario, se dr.
. . . . . ., intimasse, & notificasse suprascriptas Provisiones R. C. &c. & omnia in eis contenta Joanni
de T. personaliter reperto, relicta eidem copia,
præsentibus pro testibus T. de T. & T. de T. &
ad fidem, ex relatione d. Bajuli ita testor Ego Notarius T. de T. Terræ T. & requisitus signavi
&c.

14 Actuarii recipiunt judiciarias fidejussiones, &
cautiones proprio risico, & periculo. *De Franch. dec.* 202. & 480. *num.* 3. *de Marin. resol. Jur. cap.* 7.
15 *num.* 1. *lib.* 2. Quæ tamen adeò sunt privilegia-
tæ, ut contra eosdem fieri possit executio absque
Principalis discussione, & ideò dirictus ad sum-
16 mam aureorum quatuor pro qualibet centenario
recipiunt, *de Marin. loc. cit. Stab.* 1. *forens.* 113.
num. 3. *in addit. ad num.* 9. & *num.* 10. *Prag.* 15.
& 13. *Actuariis*.

Actuariis bonæ vitæ, & famæ creditur, uti per-
17 sonæ publicæ; nam cum juraverint bene & fide-
liter officium exercere: duorum testium, in quibus
18 stat omne verbum, vicem habent. *Caravit. rit.*
74. *n.* 3. *Clar.* §. *fin. qu.* 13.

Imo licet testes dicant, se aliter deposuisse,
quam ut reperiuntur scriptæ depositiones, actua-
19 rio tamen creditur, quando agitur de validitate,
vel secùs dicti per testes. *Tartagl. in prax. crim. add. ad Marches. cap.* 10. *De Rosa prax. crim. cap.* 2.
num. 23. *Foller. rubr. Et demùm reperiuntur testes*
20 *num.* 16. Et hoc, licet non sit subscripta testium
depositio, *Alex. cons.* 147. *num.* 4. *lib.* 2. *Jo. de Amicis cons.* 13. *num.* 7. Ergo non indignum omninò est

Actua-

Actuariorum officium, quum hujusmodi afficiatur
21 privilegiis, licet aliquando a nonnullis male ad-
ministretur, in qualibet enim regula viget ejus ex-
ceptio, & nemo vivit sine crimine juxtà S. Te-
22 xtum: *Non est homo justus in Terra, qui faciat bo-
num, & non peccet. Ecclesiast. cap. 7. vers. 2.*

Author noster hæreus opinioni, quod Actuarii
activè, & passivè cognoscantur per Curias Barona-
23 les, jam fatetur sub nomine Officialium propriè
Actuarios non comprehendi; Et licet postmodum
Petræ voluntatem exponat, & hæsitabundus rem
indecisam relinquat; attamen quum Authores mo-
24 derni decisiones afferant pro Baronali Curia, his
tamquam antiquas corrigentibus standum opinor,
*non enim tam Authores, quàm rationum momenta in
disputando quærenda sunt*, juxtà Cic. sententiam *lib. 1.*
25 *de nat. Deor.*; præterquam quod Authorum nu-
merus *a Præs. de Franch. dec. 407. n. 4. & 5.* pro
26 Baronibus stantium allatus, omni dignus est con-
sideratione.

Tantò magis, quia Author noster in *addit. ad
Carrab. de Syndic. Official.* qui pro Barone scribit
par. 1. cap. 12. num. 162. & par. 2. cap. 14. n. 155.
27 hoc ultimo cap. expressè testatur his verbis: *Sed
rejectis dictis Auctoribus, & aliis hodiè servatur, ut
Actuarius delinquens cognoscatur a propria Curia suæ
Patriæ, & non per M. C. V., quia in hac materia,*
28 *ut odiosa contra Barones appellatione Officialium ve-
niunt strictè Officiales, qui habent jurisdictionem, &
non Actuarii, & qui jurisdictionem non habent, &*
29 *proindè impropriè appellantur Officiales, & in eorum
delictis procedit Curia Patriæ. De Luc. ad Franch. obs.
407. num. 6. & Sanfel. dec. 61. num. 7. Thor. de
Actuariis tom. 2. Scial. cap. 33. de for. Official. num.
99., ubi allegat de Franch. d. dec. 407. Garavit. tit.
49. num. 22. Foller. rubr. audiantur excusatores num.
138. Daaz. to. 1. de Official. cap. 3. in fin., ubi licet
semel Actuarius non fuit remissus ad Baronem, tamen*
30 *multoties postea fuisse remissos testatur*. Ad nostræ
sententiæ confirmationem maximè faciunt scripta
per Nicol. Boer. in dec. 9. per totam, ad quæ brevi-
tatis gratia remitto.

31 ✠ Præcipuas quasdam pandectas, vulgo *tariffe*, pro
sportulis judiciariis, actorumque stipendio, quas
coguntur omnino servare Magistri actorum, &
Scribæ in causis quum civilibus, tum criminali-
bus, & mixtis, in his præsertim Regiis Tribu-
nalibus Neapolitanis, Regiisque Audientiis Pro-
vinciarum Regni, hic transcribere non abs re erit,
Xav. Grat.

P A N D E T T A

Del regio sigillo del S. R. C. secondo la diminuzione dell' anno 1649.

32 IN primis tutte le contro supplicate, che si spediscono con inserta forma di supplica di comparsa, da intimarsi fuori Napoli, si debbano sigillare, e pagare gr. cinque.

Tutte le provisioni, che si spediscono pro notificatione comparitionis, & ad omnes actus, & ad constituendum Procuratorem, vel ad depositandum, vel ad solvendum, da notificarsi fuori Napoli gr. cinque.

Tutte le provisioni, che si spediscono da Signori Consiglieri, o siano per esecuzione de' decreti da essi interposti, o per S. C., o siano di qualsisia sorte, etiam vigore capitulorum regni grana cinque.

Tutte le commissioni, che si spediscono pro examinandis testibus, o in persona di esaminatori, o Mastrodatti, o Scrivani, o altri per esaminare in partibus, o si commettano in partibus ad officiali regi, o baronali, o altre persone di qualsivoglia sorte gr. cinque.

Tutte le provisioni pro adnotatione, pro sequestro, pro venditione, pro capienda informatione, per fuori Napoli gr. cinque.

Tutte le provisioni, che si spediscono in persona de' Regj Portieri, Scrivani, o altre persone private dalli Signori Consiglieri, o dal Signor Presidente o siano di sequestro, o di annotazione, o di vendita, ut supra, overo queste commissioni si commettessero in partibus, o sia per esecuzione di sentenza a decreti de' Signori Consiglieri, o del S. C. gr. cinque.

Per le provisioni pro consignanda possessione si esiggano per qualsivoglia stabile carlini cinque.

Per la possessione di qualsivoglia feudo carlini dieci.

Tutte le lettere esecutoriali, che si spediscono in Consiglio per esecuzione di sentenza, o siano in forma S. C., o siano le minute in forma Regiæ Cancellariæ tanto se si dovessero eseguire dentro Napoli, quanto fuori, si debbano siggillare, e così anco tutte altre sorte di lettere esecutoriali, che si spediscono in detto S. C. ad solvendum, per qualsivoglia causa, tanto dentro questa Città, che fuori si paga da ducati dieci a basso grana dieci.

Da ducati dieci fino a cento grana venti.

Da cento fino a cinquecento grana trenta.

Da cinquecento fino a qualsivoglia somma grana quaranta.

Tutti li mandati, che si spediscono al banco, o ordine a debitori, che dalla quantità debita paghino a tal creditore, si debbano sigillare, e pagare coll' istessa tassa delle lettere esecutoriali, come sopra, o s' è uno il mandato, ed uno il credito, e la causa, per la quale si fa la liberazione, ancorchè siano diverse persone, come rappresentantino una persona, ed uno credito, ed una causa, non si paghi più di un diritto, come se fusse un mandato. Però se fossero diversi li crediti, e cause, ancorchè fosse uno mandato, ogni persona particolare debba pagare il suo diritto per la somma a ciascuna liberata.

Tutti li esecutorii ad faciendum depositum, vel ad exhibendum, vel ad carcerandum grana cinque.

Tutte le commissioni, che si spediscono per qualsivoglia causa per fuori Napoli grana cinque.

Per le commissioni, che si spediscono in persona de' Tavolarj, quando li sudetti vanno fuori di Napoli, e perciò si esiggono il salario delle loro giornate, paghino per ciascuna commissione, che si spedisce in loro persona, per lo diritto del sigillo grana venticinque.

Tutte le ortatorie, che si spediscono extra regnum pro examinandis testibus, e così anco pro notificatione supplicationis, aut sententiæ, notificationis, vel decreti grana cinque.

Tutte le provisioni, che si spediscono agli Arrendamenti della Regia Corte, overo Città ad correspondendum, vel ad solvendum, vel ad recognoscendum, quando detti assegnamenti sono di ducati dieci a basso si esiggano grana dieci.

Da dieci fino a cento grana venti.

Da cento fino a cinquecento grana trenta.

Da cinquecento in su per qualsivoglia somma carlini quattro.

Tutto le provisioni, che si spediscono alli Arrendamenti della Regia Corte, o Città ad depositandum, o di sequestro, o di altra specie grana cinque.

Tutte le provisioni di aggiudicazioni di robbe fuori Napoli, o siano de' Signori Consiglieri, o firmate dal Signor Presidente, o si commettono a persone private, o in partibus a Signori Officiali grana cinque.

Tutte le copie, che si fanno degli atti, quando si rimette alcuna causa civile, o criminale, tanto a Tribunali Regj, quanto a Baroni, overo qualsivoglia debitoria grana dieci.

Tutte

Tutte le copie di scritture, che vanno extra Regnum grana cinque.

Tutte le altre provisioni, che si spediscono per imponere collette, o per esiggere in partibus, o per costringere debitori, o per pigliare informazione di controvenzione provisionum S. C. tanto se si commettono a persone, che hanno a partire da questa Città, quanto in partibus grana cinque.

Tutte le provisioni, che si spediscono di aggravj decisi contra Barones grana cinque.

Tutte le provisioni, che si spediscono a Tribunali Regj, o Baronali fuori Napoli, o veniant acta, & interim non procedatur grana cinque.

Tutte le inibitorie, che si spediscono a' Tribunali di questa Città, overo alle Corti di fuori questa Città grana dieci.

Tutte le salveguardie, che si spediscono per assecurazione a debitoti per esecuzione di sentenza, o decreto del S. C. de moratoria grana dieci.

Per le Salveguardie, che si spediscono per assecurazioni di doti, e dilazioni quinquennali, in virtù di decreti, o sentenze del S. C. si esiggano grana cinque.

Tutte le liberatorie di Sindicato grana dieci.

Tutte le altre provisioni non specificate di sopra, di qualsivoglia modo, che si spediscono per fuori Napoli, grana cinque.

Tutte le copie di scritture, che si fanno in detto S. C. si debbano siggillare, e si debba pagare per ciascuna estratta grana cinque.

Speciali rescripto ad Præsidentem S.R.C. D. Vincentium de Hippolito die 1. Novembris 1738. dato Rex Carolus antiquam hanc taxam servari jussit per conductorem jurium regj sigilli S. R. C. *Xav. Grat.*

33 Pandetta delli deritti, che debbono esiggere li magnifici Mastro d' Atti, Attuarj, ovvero Scrivani, per le cause, così Civili, come Criminali, e Miste, che si attitano nella Gran Corte della Vicaria.

CAROLUS DEI GRATIA REX &c.

Cedola de Sù Mageſtad al Duque de Montecalvo Regente della G. C. della Vicaria Guarde Dios: Sù Mageſtad con Real Cedola de primo de Octobre (cuja copia va con este firmada de mi mano) se ha servido prevenir al Marques mi Senor de las resoluciones, que ha tomado sobre los abuso, que le presentò el Regente Danes Casati Visidador, que fue en este Reyno se havian introducido en este Tribunal de la G. C. de la Vicaria, dando norma y regla de lo que en lo venidero se ha da practicar, y conveniendo, que se execute indispensablemente esta Real deliberacion me menda S. E. remictirla a V. S. a fin de que esta G. C. se tenga entendido, y cumpla lo que Sù Mageſtad ordena, Guarde Dios a V. S. Palacio 17. Novembre 1684. D. Diego Ortiz de Zarate. Copia del quinto Capo di detta Real Cedola — *Refiere el Visidador, que de la inobservancia de las Pandectas se han llogado algunas quesas, non obstante, que esten esculpidas las dicas Pandectas en marmol y en lugar publico entre el Palacio de la Vicaria, però quel per su antiquidad, y muche concurso de gente a penas puedon leerse, y sobre este punto se è resuelto mandar renovar (como per la presente) mando se renoven estas Pandectas y engargaros, y mando os (como si ago) deys las ordenes que convengans, para que dichas Pandectas se pongan en publico y en la parte que con major facilitad y comodidad pueda leerse, y lo mismo se pratique en las Audientias del Reyno, renovanda tambien las Pramaticas y que prohiben exceder de los limites de dichas Pandectas de bajo de las penas, que contienen, y los Escrivanos de Vicaria entreguens, como es de sù obligacion en el Archivo de dicho Tribunal todos los processos tenecidos segun lo ordenando con la Pramatica X. c. 12.* de officio Judicum, *Yo os engargo y mando deis las ordenes convenientes para la puntual, y inviolable observancia, de lo que sobre cadauno de los punctos referidos va espressando ya, cuya fin hareys se publique, y registre este mi Real deplacho en las partes donde tocha, paraque en ningun tiempo se controvenga a lo en el despuesto y me avisareys de su recivo de Madrid 4. de Octubre de 1684.* Yo *el Rey: Bustamante Secr. con los Senales del consejo: Pragmatica XXXVI. D. Petri a Toleto in anno* 1532. *Tabella, seu Pandecta M. C. Vicariæ.*

Item diciamo, ed ordiniamo, che li Salarj dell' Attuarj Criminali, e Civili, Subattuarj, ed altri Scrivani si debbano pagare, *ut infra*.

Item per ciascuna obliganza pigliata nel Palazzo della G. C. della Vicaria grana cinque, ed *extra* il Palazzo grana dieci, eccetto le obliganze di laborindio, società, locazioni, porzionarie, ed altre cautele ardue, e lunghe per le quali si paghi grana dieci in Palazzo, ed *extra* il Palazzo più, secondo l' importanza della cosa, ma non possa passare più di due carlini.

Item per accusazione d' obbliganze, e commissioni spedite per dentro la Città di Napoli, e suoi Territorj grana dieci, & *extra* il Territorio tarì uno.

Item per la commissione di esecuzione *ex primo decreto* ispedito, o per virtù d' istromento *de capiendo* per la Città predetta, e suo distretto grana dieci, & *extra* la Città, e distretto tarì uno.

Item per lo decreto di preambolo tarì uno.

Item per decreto di tutela tarì uno, e quando fusse di grand' importanza più di tarì uno ad arbitrio del Giudice.

Item per lo decreto della cura de' beni tarì uno, e per la cura danda nella causa grana dieci.

Item per presentazione di una scrittura grana dieci, e per presentazione di due scritture tarì uno, e per presentazione di tre scritture separate, *dummodo* si presentino *unico contextu* carlini tre, e se fussero più di tre presentate insieme, non si paghi più di tre carlini, *etiam* che fussero cento, ed il Mastro d' atti sia tenuto farci le prasentate, risposte, e repliche senz' altro salario.

Item per presentazione di qualsisia petizione grana dieci.

Item per la citazione de' Testimonj dentro la Città, e suo distretto grana cinque, & *extra* la Città grana dieci.

Item per ciascuna cassatura di accusato, seu condennato *etiam* se fussero mille per una citazione, seu accusazione, se si cassino ad un medesimo tempo grana dieci, e se si compongono, e cassano separatamente in diversi tempi, per diverse composizioni, e diversi ordini si paghino un carlino per uno.

Item per presentazione d' articoli, seu eccezioni grana dieci.

Item per esamina de' Testimonj sopra gl' articoli, che non passano il numero di venti si paghi grana dieci per ciascuno testimonio dentro, ed *extra* il Palazzo, e quando eccedono il numero di venti articoli, più d' un carlino ad arbitrio del Giudice.

Item di tutte le risposte, ed atti, che si fanno nel tempo della contestazione della lite non si paghi cosa alcuna.

Item per la comparsa che si fa per li contumaci, poi retta alla Corte grana dieci per ciascuno di quelli che compariscono separatamente, e similmente gionti, e se fussero li comparenti *unico contextu* grana dieci.

Item per ciascuna pleggiaria nelle cause civili grana dieci.

Item per ciascuna pleggiaria nelle cause criminali, *etiam* se fussero più l' inquisiti, *dummodo*

do

do si facci *unico contextu* grana dieci, e separati per ciascuno di loro, che dà la pleggiaria grana dieci, e le pleggiarie si debbano pigliare dentro il Palazzo di detta G. C., e non *extra*, eccetto se di ordine del Regente, o di uno delli Giudici si pigliasse, fatta menzione nella pleggiaria d'ordine di chi si fa, e così si osservi nelle obliganze, quale ordine si annoti per uno delli Mastro d'atti criminali senza salario.

Item per cercature delle obliganze, quando si accusa intra un anno per mano di chi si voglia, non si paghi cos'alcuna; ma quando è più di un anno fatta di mano d'altri, e non si sà il tempo ch'è fatta, e bisogna rivoltare più libri per ritrovarla, si paghi quando grana cinque, e quando grana dieci per la cercatura, secondo la fatica.

Item per lo salario dell'Esaminatore destinando ad esaminare *extra* la Città per lo Regno si paghi carlini otto il dì, e le spese.

Item per commessione per esaminare Testimonj tarì uno.

Item quando si presentano articoli all'Attuario, e s'inclinano alla commessione non si paghi la presentata dell'esamina, alias si paghi grana dieci.

Item per la copia del Processo si osservi la forma, ed ordine del Sagro Consiglio.

Item per la citazione sopra il decreto colla monizione, seu inserzione dell'atti tarì uno.

Item per ciascuno decreto, che si condanna alla pena contenuta nel mandato, ovvero sopra la vendita di pegni esecuti, o dati in luogo di pegni, e simili grana quindici

Item per le lettere comminatorie; *quod fiat justitia*, *alias*, che la causa s'avvochi tarì uno.

Item per ragione della sentenza nelle cause criminali, ovvero decreti, che hanno *vim diffinitivæ* giusta la qualità delli diritti si paghi *arbitrio Judicis*, *dummodo* non passi carlini 20.

Item per ragione della sentenza nelle cause civili; ovvero per decreto secondo la quantità, si paghi *juxta* l'ordini, e tassa del S. C., perchè per l'atti non si deve pagare cos'alcuna.

Item per la commessione delli delinquenti, che si pigliano non si paghi cos'alcuna.

Item per lo decreto, che non si proceda alla querela grana dieci.

Item per lo decreto della remissione con comminazione alli Giudici inferiori si paghi grana dieci.

Item per li decreti, ed incidenti, purche li Testimonj s'esaminano, e che il termine corra, e simili non si paghi cos'alcuna.

Item per decreto contro l'impertinenti si paghi grana dieci.

Item per presentazione d'istromento *visa pacto*, o presentazione d'obliganze in altro Tribunale fatta per accusare la pena di esso non si paghi cos'alcuna.

Item per la commessione *super assecuratione Judicii*, presentazione d'istromento sopra detta assecurazione grana dieci.

Item per la commessione di pigliare l'obliganza *nomine M. C. V.* tarì uno, e questo medesimo s'osservi per tutti li Subattuarj, *verum* abbiano per ciascuna confermazione, a declarazione tarì uno.

Item, che tutti l'Attuarj, e Scrivani per ciascuna denunciazione, querela, presentazione di procura a denunciare, o querelare, e obbligazione di proseguire non abbiano, nè possano pigliare cos'alcuna.

Item per qualsisia citazione, mandato, e commessione *ad instantiam Fisci* non si riceva cos'alcuna.

Item per informazione in Palazzo nella Città, ed *extra* in qualsivoglia parte del Regno per verificare dette querele, e denunciazioni, *vel* Inquisizioni *ex officio* non abbiano, nè devono pigliare cos'alcuna.

Item per remissione grana dieci per ciascuno delinquente, se la remissione si fa in diversi dì, e tempi, *verum* se si fa *unica contextu etiam* che siano più delinquenti, ed accusati, seu denuncianti, grana dieci nel Palazzo, per dentro Napoli grana quindici.

Item per contestazione di lite, tanto sopra li capitoli, come sopra la querela, inquisizione, o confessione non abbiano da pigliare cos'alcuna.

Item per la copia delli capitoli, ovvero della querela in luogo delli capitoli non abbiano da pigliare cos'alcuna.

Item per la copia della confession dell'inquisiti quando sono dati li capitoli, e quando si contesta la lite sopra la detta confessione, e si da la copia non debbano pigliare cos'alcuna.

Item quando li delinquenti non fanno le defensioni, e si compongono, si paghino per detti delinquenti le fatiche al Mastro d'atti, o Scrivano ad arbitrio del Regente, con voto di un Giudice; e quando hanno fatto le defensioni non si paghi cos'alcuna.

Item che nessuno dell'Attuarj criminali possa, nè debba pigliare querela di parole ingiuriose, o d'altri atti che non si proceda, e pigliandola, non debbano aver cos'alcuna di cassatura, nè di decreto; anzi sia tenuto all'emenda delle spese fatte.

Item quando l'Attuarj, seu Scrivani criminali vanno *extra* la Città, o per lo Regno a processare inquisiti, si fanno loro solamente le spese per lo Fisco, di cavalcatura, mangiare, e bere; e quando li delinquenti hanno le defensioni si paghino da detti inquisiti le giornate, che vacano in dette defensioni, e se si compongono senza far defensioni, si paghino le giornate, e fatiche per detti delinquenti ad arbitrio del Giudice, e quando si fanno defensioni non abbiano cos'alcuna per dette giornate, e fatiche ad istanza del Fisco.

Item per presentata di ciascuna petizione d'allegazione d'assenza, etiam se siano più persone nominate in detta petizione grana 10.

Item per presentazione d'istromento d'infermità, e lettere del Medico tarì uno, e se nell'istromento sono scritte le lettere del Medico gr. 10. *tantum*, e per restituzione di d. istromento, e scritture non si paghi cos'alcuna.

Item per presentazione d'istromento d'infermità, e lettere del Medico tarì uno *tantum*.

Item per portare il processo in casa del Giudice non si paghi cos'alcuna.

Item se si fa querela di cosa, e delitto, che non venga pena di relegazione, ma infra, e se si fa la revocazione infra li tre dì, la quale ha luogo come se fusse scassatura, e non si può procedere, si paghi la remissione, e cassatura grana dieci, e non più.

Item per lo decreto del Giudice, che non si molestino l'inquisiti grana dieci, quando si fa *unico contextu*; ma quando si fa in diversi tempi, per diversi Giudici, ed in diverse cause grana dieci per ciascuna volta, e così nelle remissioni.

Item che tutti l'indulti, o liberatorie, che si fanno in modo di commessione, seu privilegio per cautela della parti per detta G. C. per dignità, autorità, e preminenza di G. C., si faccino, e debbano farsi in bergameno in forma, con sottoscrizione del Regente, Giudice, ed Avvocato Fiscale, siccome è solito; volendola la Parte per sua cautela, e si debbano registrare, e se ne paghi quando è assolutorio di delitto, che venga ad essere pena di ultimo supplicio un ducato, e di abscissione di membro tarì uno, e pecuniaria due tarì, e per la registratura non si paghi cos'alcuna, sotto pena d'un oncia d'oro *irremissibiliter exigenda* da chi si controverrà.

Item per lo decreto, che si donino le defensioni al delinquente non si paghi cos' alcuna, ma per la pleggiaria, come si è detto di sopra.

Item per la citazione sopra l' istromento, e per la presentata di detto istromento gr. 10.

Item per ragione del decreto di remissione fatta alli Giudici inferiori *etiam* che li delinquenti siano più, si paghi grana dieci, e si paghi la copia del processo, come si è detto di sopra.

Item per la presentata nelle Regie supplicazioni, che si faccia parola in Consiglio, tanto civile, come criminale non si paghi cos' alcuna, ma se nella provisione si dice, che si proceda, o si facci parola, o che si porti la copia del processo grana dieci.

Item quando uno si carcera senza querela, e senza informazione, e si esamina, e libera senza pleggiaria, e senza composizione non si paghi cos' alcuna.

Item per l' Informazione *de minis absolutè* si paghi gr. dieci per ciascuno testimonio, e per la remissione grana dieci.

Item per la cattura di qualsisia delinquente *in Civitate* grana dieci, ed *extra* la Città tarì uno all' Algozino.

Item per accusazione di contumaci, e dentro la Città, e distretto due grana e mezzo per lo Napolitano, e per lo Forastiero gr. sei.

Item per lo salario del Trombetta per qualsisia citazione civile, o criminale ad istanza di Parte nella Città, e distretto, come per lo Regno, a tanto ad istanza del Cittadino, come del Forastiero grano uno, *etiam* se fussero cento in una citazione, seu mandato.

Item quando si chiama qualche persona illustre si paghi al Trombetta grana dieci.

Item che al Trombetta *pro iure sententiæ*, ovvero decreto quando si leggono in Banca per l' Edomadario si paghi grana 10. all' Algozino.

Item che li Custodi delle Carceri dalli carcerandi tanto per causa civile, come criminale non possano pigliare per qualsivoglia causa, o quesito colore, eccetto, che un carlino, grana tre è denari due per ciascuna persona, per ragione ad esso spettante, *etiam* da quelli che ne li volessero più dare spontaneamente, e che non possano negare, allegare averli dati volontariamente.

Item che li presati Custodi per ragione dell' Algozini per li carcerati, e carcerandi in dette carceri per le cause criminali possano ricevere, e tenere per ciascuno capto, e carcerato dentro la Città di Napoli un carlino, e dentro il Palazzo di detta G. C. grana cinque, e per quello che si piglia *extra* la Città tarì uno *tantùm*, da consegnarsi parimente da essi Custodi all' Algozini, che si pigliano, e non più, ancorchè siano più Algozini.

Et ut prædicta omnia illum, quem volumus sortiantur effectum, & inviolabiliter, ac inconcusse serventur, mandamus Regenti, & Judicibus dictæ M. C. ceterisque aliis Officialibus ejusdem; ut omnia, & singula supradicta, prout ad unumquemque ipsorum spectat, & pertinet observent, observarique faciant ad unquem, & contrarium non faciant, si ultra pœnas in supradictis capitulis contentas iram, & indignationem Præfatæ Catholicæ Majestatis, aliamque pœnam graviorem nostro arbitrio controvenienti pro qualibet vice inferendam cupiunt evitare. Datum in Regio Palatio Neap. die 22. Septembris 1559. D. Perafan -- Vidit Albertinus Reg. -- Vidit Reverterius Reg. -- Vidit Villanus Reg. -- Dominus Vice-Rex Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandavit mihi Joanni de Soto.

Extracta est præsens copia a Pandecta sistente in Regia Secretaria M. C. V. & facta collatione concordat, meliori revisione semper salva, & in fidem &c. Neap. die 25. mensis Januarii 1724.

Gervasi M. C. Vic. Secretarius.

Hæc Pandecta servari debet tam in M. C. V., quam in Reg. Audientiis sub pœna Subalternis privationis officii, aliarumque Tribunalis arbitrio ex ultima Regia Pragmatica §. v. num. xxix. ubi.

34 *Intorno alli diritti così de' Scrivani, come de' Mastrodatti tanto civili, che criminali, ed altri Officiali, si debba onninamente osservare la Pandetta della G. C. della Vicaria, quale debba tenersi affissa in tutte le Banche; Anzi i diritti sudetti, che si ricevono dalli mentovati Scrivani, e Mastrodatti, ed altri Subalterni, si debbano notare di lor carattere, non meno letteralmente, che in abaco otto le scritture, che spediscono per cautela delle Parti, affinchè in ogni futuro tempo si sappia, quanto effettivamente siasi pagato. Qual Pandetta debba osservarsi parimente a riguardo del Segretario di essa G. C., il quale sia obbligato osservare ad unquem tutti gli obblighi, e carichi del suo officio, contenuti così nell' Istruzione della Regia Camera, come nel Bando stampato, e pubblicato a 8. Aprile 1690. in tempo del Governo del Conte di S. Stefano, ed a tenore di detto Bando debba esiggere i diritti; e per tal effetto debbasi rinnovare l' accennato Bando, affiggendosi in tutte le Banche della Vicaria; E quei Subalterni, che contraverranno alli Capitoli di essa, per quel, che riguarda alle loro cariche, siano privati del loro officio, e sottoposti ad altre pene ad arbitrio del loro Tribunale.*

Item ex §. vii. num. vi. habetur. E. G.

Affinchè non si semano doglianze per le indebite esazioni, che si fanno da' Mastrodatti, ed altri Subalterni di dette Regie Udienze; Vogliamo, che inviolabilmente si debba osservare la Pandetta stampata dalla G. C. della Vicaria, tanto per le Cause civili, che criminali, quale debba affiggersi nel Tribunale, e nella Banca, sotto pena di privazione di officio, e di estorsione, tolto via qualunque stilo, o abuso in contrario; ancorchè fosse introdotto con Ordini, e Provvisioni di Tribunali Superiori, quali s' intendano rivocati, e ridotti ad Jus, & ad justitiam; *anzi tali Ordini contrarj alla detta Pandetta non si possano in avvenire più spedire da qualunque Tribunale, o Giudice. Lo stesso s' intenda anco stabilita a rispetto de' Segretarj di dette Udienze, quali debbano esiggere i loro diritti secondo l' esigge il Segretaria di Vicaria, ed adempiere tutt' i carichi, ed obblighi, che tiene detto Segretario di Vicaria, secondo l' Istruzioni della Regia Camera, e secondo l' ordinato, e stabilita in un Regio Bando stampato, e pubblicato a 8. Aprile 1690. in tempo del Governo del Conte di S. Stefano, copia del quale debba parimente affigersi nel Tribunale, e nella Banca del Segretario; acciò non possa preterirlo in niun Capitolo d' esso, anco per quel che riguarda all' esazione de' suoi diritti; sotto pena di estorsione* etiam a sponte dantibus, *e di privazione di officio, ed altre pene ad arbitrio del Tribunale, purchè però alcuna delle Segretarie, o Mastrodattie, come di sopra, non sia stata comprata con Tariffa particolare, qual' esazione di diritti s' intenda per quegli Atti, che stanno notati nella Tariffa della G. C. della Vicaria, senza che per altri atti, o decreti, che non stanno descritti nella detta Tariffa possano i Mastrodatti, o Segretarj delle dette Regie Udienze esiggerne verun diritto. Ed affinchè i presenti Ordini abbiamo tutta la loro intiera, ed inviolabile esecuzione, resti a carico dell' ultimo Uditore di ciascuna Regia Udienza di non far eccedere l' esazione di quel, che sta prescritto nella Pandetta, o nella Tariffa, con esser tenuto a darne conto nel tempo del sindicato.*

TA-

T A R I F F A

De' Diritti, che si esiggevano dal Mastrodatti della G. C. della Vicaria al presente moderati.

85 PEr le Ruote aggiunte si esiggevano carlini trenta; moderati.

Per accesso carlini cinque, e per decreto carlini cinque, in unum carlini dieci.

Por giudice aggiunto si esiggevano carlini dieci; moderati.

Per accesso carlini due, e per decreto carlini quattro, in unum carlini dieci.

Per il Clavis Curiæ si esiggevano carlini quattro; moderati in carlini due.

Per la dilazione ad colligendum sarcinolas si esiggevano carlini quattro; moderati in carlini due.

Per commessione a' Portieri di Vicaria civile per fare l'esecuzione in partibus si esiggevano carlini cinque, moderati in carlini quattro.

Altri diritti, che si esiggevano, che si sono lasciati senz' alcuna moderazione.

Per grazia di contumacia a qualunque inquisito grana dieci.

Per patente di birro di cataratta carlini tre.

Per Patente di Portiere di Vicaria civile carlini tre.

Per licenza a Mastri Sonatori carlini quattro.

Per licenza d'armi non proibite carlini dieci.

Per licenza di comedie nel Carnovale carlini dieci.

Per estratta a licenza di caccia carlini due.

Per accesso, e decreto di quistioni di Commissario così civili, che criminali carlini dieci.

Per possesso di Mastrodatti, o Scrivano fiscale carlini trenta.

Per possesso di Attuario di Vicaria civile carlini venti.

Per possesso di Scrivano di Vicaria civile carlini quindici.

Per possesso di Capitano di Giustizia carlini trenta.

Per sostituto carlini dieci.

Al presente si è aggiunto altro diritto da esiggersi dal sudetto Mastrodatti dalle commesse civili, cioè quando non ecceda la somma di ducati venti, si esigga carlino uno.

Incombenze, che dovrà essercitare senz' alcuno diritto.

Per registro di dispacci gratis.

Per commessioni a Scrivani fiscali gratis.

Per commesse di relazioni de' Casali gratis.

Per commesse a Scrivani di Vicaria civile gratis.

Per commesse a Scrivani fiscali gratis.

Per commesse a Capitani di giustizia gratis.

Per mutazioni di posti a Capitani di giustizia gratis.

Per assentare, e sborrare sbirri gratis.

Die 9. Novembris 1745. Rex Carolus hanc taxam præscripsit pro M. C. V. cum moderatione antiquæ, quam exscriptam habet etiam vir clariss. Josephus Sorge *tom.* 8. *enucl. forens. cap.* 38. *Xav. Grat.*

T A R I F F A, o sia P A N D E T T A

De' diritti da pagarsi nel Supremo Magistrato di Commercio.

	Al Mastrodatti	Attitante	Sugello	Segno	Segretario
86. PEr presentata d'una scrittura, istanza, petizione, memoriale, articoli, o altro, che fosse	gr. dieci	gr. dieci			
Presentata di più scritture fino a due	gr. dieci	gr. dieci			
Presentandosi tre, o più scritture per una causa in un istesso tempo	gr. dieci	gr. dieci			
Presentata d'esame de' testimonj fatto tanto in Napoli, che fuori non si esigga ne a carta, ne a numero di testimonj, ma solamente si pagano carlini tre cioè	gr. venti	gr. dieci			
Per procura penes acta		gr. dieci			
Per pleggiaria di spese		gr. dieci			
Per rivocazione di procura, e nuova costituzione di Procuratore		gr. dieci			
Per fede di procura		gr. dieci			
Per ciascun obligo	gr. dieci	gr. dieci			
Per dichiarazione penes acta		gr. dieci			
Per qualsivoglia decreto semplice	gr. dieci	gr. dieci			
Per ciascuna provisione semplice		gr. venti	gr. cinque		
Per lettura di memoriali di commesse, o di rimedj, che si dimandano dalle parti		gr. dieci		gr. dieci	
Per prima monizione, che si fa sopra la detta commessa chiamata controsupplicata		gr. dieci			
Per citazione ad testes		gr. dieci			
Per esame di ciascuno testimonio		gr. dieci			
Per commessione pro examinandis testibus		gr. dieci			
Per accesso in casa de' Signori Ministri		gr. venti			
Per ciascuno decreto, o sia voto in Aula fatto, che si deva registrare nel libro Notamentorum del Segretario del Supremo Magistrato		gr. dieci			gr. venti
Per ciascuno decreto diffinitivo, così assolutorio, come di condanna, o pagamento, che si fa domi da' Signori Commissarj, col qual decreto vien ordinato pagamento, o liberazione, che tiene l'effetto suo per non esservi rimedio in contrario, si deve pagare in potere del Percettore del Supremo Magistrato il jus sententiæ a ragione dell'uno per cento: Però quando li sudetti decreti saranno interposti dal Tribunale del Magistrato si debba pagare l'uno per cento immediatamente					docato uno per cento
Per esecutorj, che si spediscono, liberazioni, mandati					

	Al Mastrodatti	Attitante	Sugello	Segno	Segretario
a' Banchi, intestazioni di robbe, o immissione in possesso de' beni					
Da docato 1. fino a dieci	nihil	gr. dieci	gr. cinque		
Da doc. 10. fino a cinquanta	gr. dieci	gr. dieci	gr. dieci		
Da doc. 50. fino a cento	gr. venti	gr. venti	gr. venti		
Da doc. 100. fino a trecento	car. cinque	gr. venti	car. tra		
Da doc. 300. fino a feicento	car. festa	car. tre	car. sei		
Da doc. 600. fino a dieci mila	car. dodici	car. cinque	car. dieci		
Passata detta somma di doc. 10. mila	car. 25.	car. otto	car. venti		
Per salvaguardia	gr. dieci	gr. dieci	gr. dieci		
Per copia autentica di scrittura di un foglio		gr. dieci			
Per copia autentica di processo, o di altre scritture più di un foglio si devono pagare	gr. dieci	gr. 2. a cert. di ri. 22. e c.	gr. cinque		
Per ciascuna incusa di obligo per la Città di Nepoli, e suo distretto		gr. cinque			
Detta per extra		gr. dieci			
Per ciascuna provisione pro consignanda possessione	gr. venti	gr. venti	carl. tre		
Per ciascuna inibitorie	gr. dieci	gr. dieci	gr. dieci		
Per cessione de' beni, dazione in solutum di quelli, e moratorie					
Da doc. cinquanta in giù	gr. venti	gr. venti	gr. dieci		
Da cinquanta in sù	car. tre	car. sei	gr. venti		
Per pleggiarie	uno e mezzo per 100.				
Con avvertenza, che queste non correranno a risico, e pericolo del Mastrodatti, ma le persone, che si averanno da obligare devono prima proporsi nel Magistrato per ordinarsi al Mastrodatti, che le riceva, conoscendoli sufficienti a pagare le pleggiarie, che si offeriscono di fare					
Per cercatura di processo, e scrittura di anni tre a questa parte		gr. dieci			
Più di detti anni tre		gr. venti			
Per prefiatura di processo		gr. dieci			
Per ogni privilegio, che dovesse spedire il Magistrato	car. cinque	cer. dieci	gr. cinque		
Per accesso in partibus fuori Nepoli per ciascuna giornata		car. sedici			
Per ciascuna presentata di conto	gr. dieci	gr. dieci			Per ciascuna oncia, che si computa ducati sei sopra del soldo, o altra ricognizione che riceve colui, che ha presentato il conto.
Per ciascuna declaretoria de' conti		car. sei			
Per salvocondotto di nave, galeazze, ed altri legni grossi marittimi mercantili		gr. venti	doc. 4.		
Per il registro di ciascuna provisione					gr. cinque
Per il registro de' privilegj					gr. sette e mezzo
Per patente de' Consoli, ed Assessori tanto per Napoli, quanto per fuori, inclusi tutti li diritti anche del suggello					doc. dieci car. cinque
Per lettera di negozj ad istenza di parte					
Per notificazione di scrittura alli Portieri grana cinque per dentro Napoli, e dovendo andare in accesso carlini sedici il giorno per le sole giornate naturali, che vacheranno					

TARIFFA, o sia PANDETTA

Formata, e stabilita dal Supremo Magistrato del Commercio, per li diritti da pagarsi, ed esiggersi per gli atti, decreti, sentenze, scritture, ed altre spedizioni, che si faranno da i Consolati tanto di questa Capitale, quanto dell' altre Città, Terre, e luoghi del Regno.

	Consolato	Assessora	Attitente	Suggello
37. PEr presentata di una scrittura, istanza, petizione, memoriale, articoli, o altra che fosse			gr. dieci	
Presentata di più scritture fino al numero di due			gr. venti	
Presentate di tre, o più scritture per una causa in un istesso tempo			car. tre	
Presentate di testimoniale, ed apertura del medesimo			car. sei	
Procura penes acta			gr. dieci	
Per rivocazione di procura, e nuova costituzione di Procuratore			gr. dieci	
Per fede di procura			gr. dieci	
Per dichierazione penes acta			gr. dieci	
Per obligbi penes acta			gr. dieci	
Per incusa di ciascun obligo			gr. dieci	
Per ciascuna pleggiaria di spese			gr. dieci	
Per ogni accesso da farsi per terra, fuori Napoli, cercandosi però dalla parte, si paghi per ogni dieta legale	car. trenta		car. dieci	
Per ciascuna provisione cum inserta forma			gr. venti	gr. cinque
Per cercatura di processo, o scritture di anni tre a questa parte			gr. dieci	

Più

	Consolato	Assessore	Attitante	Suggello
Più di detti anni tre			gr. venti	gr. dieci
Per ogni inibitoria	gr. dieci		gr. dieci	
Per copia antentica di scrittura di un foglio			gr. dieci	
Per copia antentica di possesso, o di altra scrittura più di un foglio si devono pagare			gr. 2. a cart. di righi 22.	
Per la citazione ad testes			gr. dieci	
Per commessione pro examinandis testibus			gr. dieci	
Per esame de' testimonj, anche sopra più articoli			gr. 10. per ciasc. testim.	
Per ogni firma di qualsisia decreto, purche non sia diffinitivo	gr. dieci	gr. 10. quando sarà richiesto del suo voto	gr. dieci	
Per firma di decreto diffinitivo, o sentenza del Consolato si esigga l' uno per cento	1. per 100			
Per elecutorj, e liberazioni fin a docati dieci			gr. dieci	gr. cinque
Da doc. 10. fino a 50.			gr. dieci	gr. dieci
Da doc. 50. fino a 100.			gr. venti	gr. venti
Da doc. 100. fino a 150.			gr. trenta	gr. venti
Da doc. 150. fino a 300.			gr. 40.	gr. trenta
Da doc. 300., e ultra			car. otto	car. quattro
Per andare a provedere in casa d' uno de' Consoli, o Assessore			gr. dieci	
Per accesso da farsi in mare sopra de' bastimenti per sequestro, recognizioni, o altro, sempre che vien dimandato dalla parte si paghi per ogni dieta legale	car. trenta		car. cinque	
Per ogni atto di sequestro, consegna, ed obligo			car. tre	

Per le pleggiarie si debba pagare l' uno e mezzo per cento.

Con avertenza, che queste pleggiarie non correranno à risico, a pericolo del Mastrodatti, ma le persone, che si avranno da obligare devono prima proporsi nel Consolato per ordinarsi al Mastrodatti, che le riceva conoscendosi dal detto Consolato sufficienti a pagare la pleggiarie, che si offerisco-no di fare.

Utramque pandectam Supremi Magistratus Commercii, & Consulatus Rex Carolus die 6. Decembris 1739. quum approbasset; eas exinde die 22. ejusdem mensis, & anni cl. me. Praeses D. Franciscus Ventura publicavit. *Xav. Grat.*

T A S S A

De' soliti Diritti della Curia del Cappellan Maggiore del Re di Napoli.

I. *Nella spedizione de' Regj Exequatur.*

38 PEr ogni Relazione senza contradittorio carlini cinque. Facendosi però contradittorio avanti il Consultore si pagaranno carlini venti per ciaschedona Relazione, che ugualmente si dividano tra la Banca ed il Consultore, oltre le presentate di Scritture ed atti, che occorreranno di pagarsi.

Questi carlini venti si depositaranno sempre da chi porta l' impedimento al Regio *Exequatur* per liberarsi dalla Regia Camera in esecuzione del Regal Dispaccio de' 15. Decembre 1741.

Quando però prima di farsi il Contradittorio la Parte voglia rinunziare, e ritirarsi l' Empara, debba restituirsi alla medesima il deposito, non ostante che la Scrittura sia presentata: ma basterà di essersi andato a provvedere una volta per acquistarsi il deposito a beneficio di ciascuna delle Parti, a tenor del suo ordine Regale.

Per ogni impedimento di *Exequatur* si pagaranno carlini cinque, oltre il deposito come sopra.

Per ogni Relazione di *Exequatur* alle Bolle di Vescovadi carlini ventidue, ed altri carlini due per lo Registro di ciaschedona delle Bolle.

Per ogni Relazione di Regio Assenso su le Capitolazioni si pagaranno ducati sei. Quando però vi fosse stato contradittorio, si pagaranno altri carlini venti, che in tutto sono ducati otto, alla riserva però se si fossero fatte altre fatighe straordinarie, la di cui soddisfazione non potendosi convenir colle Parti, si tasserà dal Consultore.

Per l' impedimento, che si porterà pe 'l Regio Assenzo alle Capitolazioni, carlini cinque.

Per l' eccesso del Mastrodatti in casa del Consultore carlini cinque.

Per ogni fede negativa di Regio *Exequatur* carlini cinque, oltre la cercatura.

Per la copia autentica di una Relazione tre carlini, cioè uno per l' estratta, un' altro pel sigillo, ed un' altro per la copia, quando questa non oltrepassi un foglio, ed essendo più lunga non convenendosi colle Parti si tassi dal Consultore.

Per la cercatura di ogni Relazione, o di altra Scrittura di affar corrente, o di pochi anni un carlino. Di cinque anni addietro carlini due. Ed essendo molte le scritture e processi, che si cercano, non più di carlini cinque.

II. *Nelle Cause.*

Per ogni decreto interlocut rio carlini due.

Per la presentate di ciascheduna istanza, scrittura, o processo un carlino.

Per ogni decreto diffinitivo, che s' interporrà nelle cause non pecuniarie carlini dieci.

Per la verificazione di polise bancali: carlini due per l' esame de' duo testimonj apodissarj, carlini due per le lettere esecutoriali, ed un carlino per lo sigillo delle medesime, oltre le presentate e decreto. Più grana cinque al Portiero per la citazione *in Curia*, ed il dritto della trigesima, e liberazione.

Per la trigesima nelle cause esecutive carlini quindici per cento, e nelle cause ordinarie carlini trenta per ogni cento.

Per ogni lettera esecutoriale così *ad solvendum*, come *ad faciendum depositum*, e per ogni mandato di liberazione carlini due, mentre in quelle, che si spediranno *ad faciendum depositum* per qualsivogliano somme, si pagheranno solo i sudetti tre carlini.

Per lo sigillo in qualunque scrittura, o mandato, o lettere esecotoriali; quando la somma non passa ducati cinquanta un carlino, da cinquanta ducati fino a sessanta carlini cinque, da sessanta fino a ducento carlini dieci, da ducento fino a seicento carlini quindici, e da seicento fino a qualunque altra som-

ma

ma maggiore carlini trenta.

Per ogni autentica, od estratta di scrittura un carlino, ed un altro pel sigillo, oltre la copia da pagarsi giusta la tassa delle Regie Prammatiche, quando non si converrà colle Parti.

Per ogni provisione carlini cinque, oltre le presentate, decreto, sigillo, accesso, od altro, che precederanno alla spedizione.

Per qualunque obligo *penes acta* tanto nelle cause civili, quanto criminali carlini due.

Per ogni atto di remissione, od escolpazione carlini due.

Per ogni decreto di carcerazione, o scarcerazione a consegna carlini tre.

Per la cartella di scarcerazione in esecuzion del decreto carlini due.

Quando il Reo non venga assoluto come innocente, dovrà pagare la mercede degli atti occorsi per la sua inquisizione.

Per gli atti trasmessi in grado di appellazione, o per delegazione, o in altra maniera un carlino di presentata, e carlini due pel decreto dell' apertura.

Per la presentata, e visura dell' esame de' testimonj commesso ad altra Corte, o Ministro grana cinque per ogni carta, che comincierà a contarsi dagli atti formati *in partibus*; dedotto però il terzo a benefizio della parte, che lo presenta.

Per la citazione *ad testes* un carlino.

Per presentata degli articoli un carlino.

Per l' esame d' ogni testimonio un carlino, purchè non ecceda trenta articoli, o interrogazioni, ed eccedendo si arbitri dal Consultore la mercede.

Per la visura dell' esame grana cinque a carta, rilasciandosi però il terzo alla Parte, a cui istanza si è fatto.

Per la spedizione di Salvaguardia carlini quattro.

Per pleggeria di spese, ed ogni altro atto ordinatorio un carlino.

Per accesso del Mastrodatti ad istanza di Parte carlini dieci dentro la Città, e fuori della Città ducati quattro per ogni dieta da liquidarsi secondo la disposizione delle Regie Prammatiche.

III. Negli affari de' Lettori, e Studenti, Cappellani, e Musici.

Per ogni matricola carlini due.

Per la fede delle matricole carlini sei, oltre un carlino al Portiere per la firma.

Per cercatura di matricole carlini due.

Per la propina di ogni provista di Cattedra ducati dieci per cento, da ripartirsi secondo la Prammatica.

Per la certificatoria generale de' soldi de' Cattedratici ducati quindici, cioè ducati cinque per ogni terzaria.

Per l' atto del possesso del Rettore de' Regi Studj carlini quindici, oltre carlini dieci al Portiero, e Bidelli degli stessi Studj.

Per l' atto del possesso d' un Cappellano d' onore della Regal Cappella in tutto ducati dodici.

Per ogni certificatoria di franchigia carlini dieci.

Per ogni certificatoria de' soldi appartenenti a Cappellani grana venticinque.

Per ogni certificatoria de' Musici della Cappella Regale carlini cinque, compresovi il sigillo, tanto se la certificatoria sia generale per tutti, quanto se sia particolare per un solo.

Per l' accesso della Curia, ed altri atti necessarj a farsi per l' elezione del Governo de' Musici carlini 25. compresovi la mercede dell' Attuario, e Portiero per l' avviso.

IV. Per gli Ordinandi.

Per lettere testimoniali *de vita, & moribus*, e di non essere inquisito con la perquisizione, presentata di scritture, esame di testimonj e sigillo, non più di carlini dieci.

Per la dimissoria a qualsisia ordine, o Sagro, o minori, o prima tonsura, e per ogni Bolla di collazione de' medesimi grana tredeci solamente, senza pagarsi altro nemmeno per presentata di scritture.

Per la perquisizione di non essere l' ordinando inquisito due carlini, e per la fede affirmativa, o negativa altri carlini due.

Per lo Registro della Bolla di ordinazione un carlino.

Per gli atti della costituzione del Patrimonio Sagro degli ordinandi di prima tonsura, liquidazione di beni, di titolo, e possesso, si pagano i diritti convenienti secondo le scritture, che non eccederanno mai carlini ventidue, o sia uno scudo d' oro, Ma solo quando si daranno la prima volta per la presentata de' requisiti legittimi, o esame de' testimonj, e fatighe del Cancelliere sarà permesso al medesimo eliggere carlini cinque in tutto.

Per le pagelle a Cappellani, e Confessori non si paghi cosa alcuna, e neppure per la proroga delle medesime.

Per lo Registro, e notamento di qualsivoglia privilegio, o patente per la Regal Cancellaria di provista di Beneficj di Regia collazione, o presentazione carlini due, ancorche il Privilegio contenesse la provista di più Beneficj ad una persona.

V. Per gli Matrimonj, e Stati liberi.

Per lettere testimoniali di stato libero, compresi tutti gli atti necessarj non più di carlini tredici.

Per l' impedimento di matrimonio carlini cinque.

Pel decreto, e licenza di contrarre matrimonio, compreso l' esame degli Sposi, e de' testimonj in tutto carlini tredici.

Per l' accesso del Mastrodatti ad istanza delle Parti per esaminare in casa gli Sposi, e testimonj carlini dieci.

Per l' accesso della Curia, ed atti necessarj per la bussola de' maritaggi del Monte fondato dal qu. Gio: Ortiz de' Salazar carlini trenta, compresa anche la mercede dell' Attuario, e del Portiero per l' affissione degli editti.

Per legalizazione carlini due.

Per fede di Vita carlini cinque.

Dato in Napoli al primo di Settembre 1753.

Niccolò Vescovo di Pozzuoli Cappellan Maggiore.

D. *Domenico Squeglia Segretario.*

TASSA INNOCENZIANA

39 DEl foro ecclesiastico nelle materie spirituali, ovvero dichiarazioni sopra quelle cause e materie ecclesiastiche, e spirituali, nelle quali nel foro ecclesiastico, & Episcopale non si può, nè si deve esiggere emolumento alcuno, eccetto quello, che si dichiara per il solo Cancelliero, colla riforma degli abusi contrarj.

Essendosi avuto ricorso alla Santità di N. S. Innocenzo XI. per molti Vescovi, ed Arcivescovi, ed altri Prelati zelanti, acciò per sicurezza della loro coscienza, e per togliere ogni occasione di dubio, che potesse nascere dalle diverse consuetudini delle Diocesi, ed anche acciò non siano ingannati da' loro Vicarj, Cancellieri, ed altri Ministri, e famigliari, si stabilisce una tassa generale, ed uniforme per il foro Episcopale, ovvero ecclesiastico, ne mancando i ricorsi de' Cleri, e de' Popoli, ha perciò la S. S. deputato una Congregazione particolare di due Signori Cardinali Prefetti delle Congregazioni del Concilio, e de' Vescovi, e di quattro altri Signori Cardinali delle medesime Congregazioni, e di due Monsignori loro Segretarj, e delli Monsignori Datario, & Auditori della S. S. e da quella si è risoluto non potersi nelle cause contenziose civili, criminali, e miste venire alla sudetta tassa generale, senza la precedente notizia delle tasse particolari di ciascheduna

na diocesi, o provincia, potendo giuridicamente questa essere varia, secondo la diversa consuetudine regolata dalla diversità de' paesi, e de' luoghi. Bensì doversi con qualche maggior chiarezza per togliere tutt' i dubj, ed equivoci, dar fuori le dichiarazioni, che in più tempi e diverse occasioni si sono fatte dalle Sagre Congregazioni del Concilio, o de' Vescovi nelle materie ecclesiastiche, ovvero meramente spirituali; acciò in tal modo sappia ciascuno quelche sia illecito, o si tolga ogni scusa, o pretesto d'ignoranza, o di consuetudine, dovendo in si fatte maniere l'osservanza esser dappertutto uniforme per la generalità de' Canoni, e Concilj, o particolarmente del Tridentino, in modoche deve dirsi reproba, ed illecita ogni contraria consuetudine, o tassa diversa in qualunque modo per l'addietro fatta, conforme dalla medesima Congregazione si è stabilito, in modoche le seguenti dichiarazioni debbano osservarsi dappertutto senza eccettuazione alcuna, sotto le pene contenute ne' sagri Canoni e Concilj, e d'altre ad arbitrio del Sommo Pontefice, che sarà pro tempore, a nascendo qualche dubio in contrario, se ne debba consultare la sudetta S. Congr. del Conc., e non altrimenti.

Nella materia degli Ordini Sagri, e minori, prima tonsura, così per la collazione, come per la facoltà, che ad altro si dia di conferirlo, ed anche per il loro esercizio, e per la facoltà di esercitarli in qualunque luogo, e qualunque tempo, si stabilisce la regola generale da non ricevere altra accettazione, che quella si dirà di sotto, e che il Vescovo, o altro Prelato, ne il suo Vicario Generale, o Foraneo, Cancelliero, ed' altro Officiale qualsivoglia, ne Parenti, o famigliari, e servitori possano esiggere e ricevere emolumento, e cos' alcuna sotto qualsivoglia colore, o pretesto di atti per la giustificazione de' requisiti, ovvero di tovaglia, forbice, pettine, e altro, ne sotto titolo di regalo, o di mancia, anche se spontaneamente si offerisse, a dasse, eccetto, che l'Ordinante possa ricevere l'oblazione della candela, secondo dispone il Pontificale, a libero arbitrio dell'Ordinato circa la qualità a peso; ed il Cancelliero secondo la disposizione del S. C. T. per le lettere testimoniali della collazione dell' ordine già dato, ovvero per le lettere dimissoriali per la collazion da farsi per un'altro Vescovo, possa ricevere solamente la decima parte di uno scudo di moneta Romana, cioè un Giulio, overo l'equivalente nella moneta del paese, e non più, da persone, che abbiano l'uso del danaro, non già da que' Religiosi, che non ne hanno l'uso, come sono i Cappuccini, a Minori Osservanti; eccetto, che nella collazione del Suddiaconato per gli atti, che si devono fare per la giustificazione della verità, e sufficienza del patrimonio, ovvero del beneficio, a titolo del quale si deve promovere, possa esiggere quello emolumento, che sia proporzionato alla fatica personale per la scrittura, e carta, senza che il Vescovo, o Vicario, o altr'Officiale ne direttamente, ne indirettamente ne possa partecipare in modo alcuno, purchè detto emolumento non possa, ne debba eccedere un scudo d'oro, ma se la fatica richiede minor mercede, si debba esiggere solamente quel meno. Ma rispetto agli ordini, e prima tonsura non possa esiggere cos' alcuna sotto pretesto di registratura de' Brevi, e dispense, e di altre scritture, o di presentata, o di qualunque altra giustificazione, o solennità, o remozione d'impedimento.

Con dichiarazione, che se le sudette lettere testimoniali, ovvero dimissoriali contengono più ordini, tuttavia non si possa esiggere altra mercede, che la sudetta di un giulio, sicchè non si possa moltiplicare a ragione di ciascun'ordine. Non sia però tenuto il Cancelliero a fare una sola scrittura per più ordini, quando questi siano stati conferiti in diversi tempi, e diverse ordinazioni, ma volendo possa farle separate, non già rispetto a quegli Ordini, che si conferiscono in un' istesso giorno, come segue ne' Minori, ne' quali dovrà farsi una sola scrittura, e nelle lettere dimissoriali, che si diano per l'ordinazione da farsi per un'altro Vescovo a più Ordini, parimente non si possano moltiplicare scritture, ne possa esiggere cos' alcuna per il rogito della collazione degli Ordini, ovvero per l'accesso al luogo della ordinazione, con altro pretesto, anche di mancia, o regalo.

Nella materia de' beneficj Ecclesiastici, quando si tratta di quelli, che sono di libera collazione, ovvero come devoluti si conferiscono dal Vescovo, o altro Ordinario Collatore, parimente si stabilisce la regola generale, che ne il Vescovo o altro Collatore, ne il suo Vicario, o altro qualsivoglia Officiale, ne il Cancelliero, o parenti famigliari, servitori, possano esiggere e ricevere emolumento alcuno, o altra cosa sotto qualsivoglia colore, o pretesto anche di mancia, o regalo, o volontario donativo, così se siano Curati, o residenziali, come se semplici, o non residenziali, ed anche se siano Cappellanie manuali, ma solamente il Cancelliero per le lettere della collazione, compresa carta, sigillo, corde, ed ogn'altra cosa, possa esiggere la mercede proporzionata alla scrittura, e materia, purchè non ecceda la somma di giulj dieci di moneta Romana, o vero l'equivalente nella moneta del Paese, senza che si possa pretendere altra mercede sotto qualsivoglia pretesto, e particolarmente per l'approvazione, e prelezzione nel concorso alle Chiese Parrocchiali. E per il possesso il Vescovo, o Vicario, o altr'Officiale non possa esiggere cos' alcuna, ed il Cancelliero, se sarà dentro la Città, possa per il rogito, ed' ogni altro atto esiggere giulj tre se ne Borghi, ovvero subarbj giulj quattro, e se in altro luogo, i medesimi giulj quattro il giorno, e le spese di vitto, e viatico. Bensì che se nel luogo del beneficio vi sarà il Cancelliero del Vicario foraneo, o altro Notaro, si dovrà il possesso commettere al Vicario foraneo, e suo Cancelliero, senza la necessità del viaggio del Cancelliero Episcopale.

Quanto a Beneficj di provisione Apostolica, perchè siano reservati, o vero affetti avanti la loro provisione così ne' beneficj curati, ne' quali per l'Ordinario si danno le lettere testimoniali alla Dataria dell' approvazione, e della prelezione nel concorso, secondo la forma del S. C. T., come anche negli altri beneficj non curati, e particolarmente ne' residenziali, per li quali si sogliono dare le attestazioni alla Dataria sopra la vita, costumi, e idoneità de' Concorrenti, per le dette lettere, non si possa esiggere denaro, o ricevere mercede, & emolumento alcuno, o altre cose sotto qualsivoglia pretesto, o colore anche di volontario donativo, ma si debbano dare affatto gratia.

E doppo la provisione per la esecuzione delle lettere Apostoliche, quando siano nella forma graziosa, non possano il Vescovo, o altro Prelato ordinario del luogo, o suo Vicario, e Cancelliero, e altr' Officiale pretendere di doverne essere per necessità Esecutori, ma sia in arbitrio de' provisti l'eleggersi l'Esecutore, ed il Notaro per il possesso, ma se il Proviso eleggesse l'ordinario Officiale, & il suo Cancelliero, o veramente se le lettere fussero nella forma, che si dice, *dignum*, indrizzate all'Ordinario, o vero al suo Vicario, il quale perciò ne fusse necessariamente l'Esecutore, così nell'uno, come nell'altro caso, non essendovi leggittimo Contradittore, in modo che

l' Ef-

Digitized by Google

l' Esecutore sia mero, parimente il Vescovo, o altr' Officiale, e suoi famigliari, servidori, e attinenti, non possano, ne debbano esiggere, o ricevere emolumento alcuno, in quell' istesso modo, che di sopra si è detto ne' beneficj di ordinaria collazione, ma il Cancelliero possa per la copia, ò registro delle lettere Appostoliche, ed altri atti, ricevere la mercede proporzionata alla fatica per la scrittura, purchè non ecceda un scudo d' oro: Ed essendovi contradittore, sicche convenga di far processo giudiziale, la mercede del Cancelliero per la sua fatica si possa estendere a due scudi d' oro, e non più, senzache il Vescovo, o Vicario, o altr' Officiale possa esiggere, o ricevere emolumento alcuno, mentre nelle cause ecclesiastiche, e spirituali ordinano i sagri Canoni, che non ostante qualsivoglia consuetudine, il giudizio si debba interporre gratis. E per il possesso si osservi quell' istesso, che si è detto di sopra ne' beneficj conferiti dall' Ordinario Collatore.

Nelli beneficj di Padronato nascendo dubbio sopra l' esistenza del padronato con il Procuratore Fiscale, ovvero col Provisto, che ne pretende la libertà, si debba in tutto, e per tutto osservare quell' istesso che di sopra si è detto ne' beneficj di libera collazione col Contradittore. Ma se non controvertendosi l' esistenza, sia la controversia tra compadroni, ovvero presentati da essi sopra la pertinenza, in tal caso si reputi come causa civile profana, e per conseguenza si osservi la solita Tassa di ciascuna Curia, fino a tanto che si faccia l' altra Tassa delle cause profane, civili, criminali, e miste.

Generalmente così nelle Cappellanie manuali, come nelle nuove fondazioni, & erezzioni de' beneficj, Cappellanie, Confraternite, Congregazioni, ovvero fondazioni, benedizzioni, e consegrazioni, e conseguentemente visite, ed approvazioni di Chiese, a di Oratorj, così coll' autorità Appostolica, come coll' ordinaria, il Vescovo, o altro Prelato, e suo Vicario, e qualunque Officiale, non possa esiggere, e ricevere emolumento alcuno, ma solamente il Cancelliero possa esiggere quella mercede, che sia proporzionata alla sua fatica per la scrittura, purchè non ecceda in tutto un scudo d' oro, ma sia meno, se minore sia la sua fatica.

Nelle cause, e materie, che riguardano il Matrimonio, e Sponsali, così per l' esecuzione delle dispense Appostoliche matrimoniali, come per la giustificazion del stato libero, o che non vi sia canonico impedimento, e anche per la dispensa alle publicazioni, o per la licenza di potersi contrarre in casa, o in altro, o tempo insolito, o proibito, o che si possa contrarre in presenza d' altri, che del Parroco, o ogni altro atto, che occorresse fare, il Vescovo, e il suo Vicario, e ogni altr' Officiale, o Ministro, o Famigliare, non possa sotto qualsivoglia pretesto, o colore, anche di mancia, e di volontario donativo, esiggere, e ricevere emolumento alcuno, ne in denaro, ne in altre cose, ma solamente il Cancelliero possa esiggere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, cioè nell' esecuzione delle dispenze giulj tre, e per i testimonj sopra lo stato libero, o che non vi sia impedimento, un giulio per testimonio, purche in tutto non si ecceda un scudo di moneta Romana, cioè dieci giulj, ovvero il loro equivalente nella moneta del Paese: Non comprendendosi le cause contenziose tra i Conjugi sopra la validità del Matrimonio, ovvero sopra la separazione del Toro, stimandosi questa causa giudiziale profana, nella quale si osserverà la Tassa di ciascun Tribunale, finchè si provveda.

Generalmente in tutto quello, che riguarda i Monasterj delle Monache, e di Conservatorj di quelle Donne, le quali a guisa di Monasterj, e Monache respettivamente vivono ritirate, il Vescovo, o altro Prelato, il Vicario così generale, come particolare, e qualunque altr' Officiale, o Deputato, e il Cancelliero, ed anche i Parenti, e famigliari del Vescovo, o Prelato, o de' suoi Officiali, non possano esiggere, e ricevere emolumento alcuno in denaro, e in altre cose, eccetto che quelle comestibili, che siano proporzionate all' uso, a consumo proprio dentro tre giorni, anche con titolo di donativo, per l' ammessione all' abito Monastico, per l' approvazione del deposito della dote, per la professione, per l' ammessione dell' Educande, o altre Donne secolari, per le rinuncie, che si fanno dalle Novizie, per l' elezzione dell' Abbadessa, o altra Superiora, per le licenze de' Medici, Chirurgi, & Operarj, per le licenze di parlare alle Monache, & altro, che sono nel Monastero, per la deputazione de' Confessori, Cappellani, Procuratori, Esattori, & altri Ministri, e generalmente per ogni altro atto, che riguarda al Governo, ma solamente il Cancelliero per il rogito delle rinuncie, e per gli atti, che convenga fare sopra la giustificazione del deposito della dote, possa esiggere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, purche non ecceda in tutto giulj cinque di moneta Romana, ovvero l' equivalente nella moneta del Paese.

Parimente per una regola generale da non soggiacere a limitazione alcuna, il Vescovo, o altro Prelato, suo Vicario generale, o particolare, Cancelliero, e qualunque altr' Officiale, Ministro, e famigliare, anche sotto nome di mancia, o volontario donativo, non possa esiggere, o ricevere emolumento alcuno, così in danaro, come in qualunque altra cosa in tutto quello, che riguarda l' amministrazione de' Sagramenti del Battesimo, della Cresima, della Penitenza, dell' Eucaristia, e dell' Estrema Unzione, anche per l' esame, & approvazione, o licenza d' amministrarli. Anzi s' incarica a Vescovi, Prelati, e loro Vicarj, & Officiali, che non lo permettano a Curati, Confessori, ed altri Ministri, e particolarmente nel prendere il piatto, o altro vase, nel quale sia riposto il vase dell' Oglio Santo per l' Estrema Unzione, o del Crisma nel Battesimo, ovvero tovaglie, fazzoletti, a altre cose dichiarandosi tuttociò illecito. Come anche a non chiedere, ne esiggere cos' alcuna per la benedizzione delle donne infantate, quando dopo il parto secondo il rito ecclesiastico per la prima volta entrano in Chiesa.

In quelle Diocesi, nelle quali regna l' antica consuetudine, che il Vescovo, o altro Prelato, e Officiale faccia il testamento per l' anima di quelli, che muojono ab intestato di quella somma moderata, nella quale secondo i decreti della S. Congr., può esercitare tal facoltà, non possano esso, e suoi Officiali, Ministri, Parenti, e Famigliari partecipare in modo alcuno sotto qualsivoglia colore, o pretesto, anche di povertà, ma il tutto si debba effettivamente applicare ad usi, ed opere pie; ne per l' adempimento si possano in modo alcuno impedire, o ritardare la sepoltura, e l' esequie, o funerale al Defonto, dovendosi esercitare giuridicamente l' azzioni sopra i beni ereditarj, e si debba osservare la lettera circolare della S. Congr. de' Vescovi sotto li 10. Agosto 1678.

Come anche in modo alcuno non si possano impedire, o ritardare la sepoltura, l' esequie, o funerali a Defonti, così Cittadini, come forastieri per il pagamento di quelli emolumenti, che dal Vescovo, o dal Capitolo, o dal Curato, e qualunque altro per la consuetudine del Paese si pretendono, ma parimente rimangano illese le azzioni giuridiche ne' beni, sopra i quali si dovranno esercita-

citare, senzachè in modo alcuno si faccia represaglia al cadavere, ovvero, che si diano molestie personali a figli, moglie, e parenti. E ancora non si possa esiggere cosa alcuna per la licenza di trasportare i cadaveri, ovvero di sepellirli più in un luogo, che nell'altro.

Si dichiara ancora illecito ogni emolumento diretto, e indiretto, o per consequenza se ne proibisce al Vescovo, o Prelato, suo Vicario, e Cancelliero, e ogni altro Ministro, e famigliare ogni esazione sotto qualsivoglia pretesto, anche di mancia, o donativo nell'infrascritte cose, cioè.

Per la licenza, o patente di predicare, così nella Quadragesima, nell'Avvento, come in tutti gli altri tempi, o in qualsivoglia luogo.

Per la licenza di lavorare nelle feste, anche per applicarsi ad usi pii, sicchè si dia onninamente gratis, e quanto alle controvenzioni di aver lavorato, la pene tutte si applichino effettivamente ad opere, e per luoghi pii, senza partecipazione alcuna, anche minima, eccetto che all'Esecutori, e Ministri inferiori, volgarmente sbirri, per la cattura si dia la mercede proporzionata alla diligenza, e fatica, purchè non ecceda giulj tre in tutto.

Per la revisione de' conti de' luoghi pii.

Per la recognizione, e approvazione, e publicazione delle reliquie, dell'indulgenze, e Altari privilegiati.

Per le licenze di questuare.

Per l'attestazione della povertà, o altro requisito, eccetto, che il Cancelliero possa esiggere in tutto e per tutto un giulio di moneta Romana, o l'equivalente.

Per la licenza di esser assente dalla residenza, e generalmente per le dimissorie, che si sogliono concedere a quegli, li quali partono di casa per andare in altro Paese.

Per le monitoriali per le revelazioni di scomuniche così quando si diano da essa Curia, e Ordinario, come quando si publicano le lettere Appostoliche, eccetto, che il Cancelliero possa per la mercede della Scrittura esiggere un giulio solamente.

Per la dichiarazione dell'incorso nelle censure, per la percossione de' Cherici, o altri somiglianti cause, e per la loro assoluzione, eccetto che il Cancelliero per la fatica della scrittura possa esiggere giulj due, eccetto che nell'esecuzione de' Brevi della Penitenziaria, nel qual caso per quel che appartiene all'assoluzione, ne anche il Cancelliero possa esiggere cosa alcuna.

Per la facoltà di esercitar i Ponteficali.

Per l'esecuzione de'Brevi Appostolici, ovvero licenza della S. Congr. nell'alienazione de' beni di Chiesa, e luoghi pii, ovvero imposizioni di censi, solamente il Cancelliere possa esiggere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, purchè non ecceda in tutto dieci giulj di moneta Romana, come anche per tutto quello che appartiene per la difesa dell'immunità così personale, come reale, e locale, e particolarmente di quest' ultime non si possa in modo alcuno sotto qualsivoglia pretesto ricevere ed esiggere mercede, ma il tutto si debba fare gratis.

Le multe, e le composizioni si applichino per intiero ad uso de' luoghi pii, senza che il Vescovo, o Vicario, e suoi Officiali direttamente, o indirettamente ne abbiano partecipazione alcuna.

Il sussidio caritativo in quelle diocesi, nelle quali sia solito esiggersi, e non altrimenti si esigga solamente per una volta nel primo ingresso del Vescovo, secondo la tassa solita antica d'anni 40. in dietro, sicchè non si attenda il solito più moderno da detto tempo in giù, ne si possa più esiggere sotto qualsivoglia pretesto, anche di volontario donativo.

Quanto alla visita si osservino inviolabilmente il decreto del S.C.T. e la dichiarazioni della S.Congr. e particolarmente da quelli, i quali concorrono alla spese de' cibarj, ne mediatamente, ne immediatamente si possano ricevere regali, e donativo, anche di cose comestibili. Ed ancora non si possa esiggere emolumento alcuno per gli atti della visita, decreti, e presentate di scritture, ovvero per la revisione de' decreti delle visite antecedenti, e della loro osservanza, mentre da quelli, che sono visitati si ricevono le spese del vitto.

Die 1. Octobris 1678. facta per me infrascriptum istarum resolutionum seu declarationum relatione SS. D. N. Innoc. XI. mediante illarum lectura de verbo ad verbum S. S. laudavit, approbavit, ac servari mandavit, earumque observantiam, & publicationem injunxit S. Congr. Conc. Jo: Baptista de Luca Prælatus Sanctissimi D.N.Innoc.Papæ XI. Auditor, & Secretarius Memorialium.

Die 8. Octobris 1678. S. Congr. Conc. inhærendo mandatis S. S. censuit præfatam Taxam typis dandam esse, & per litteras circulares ad quoscumque locorum Ordinarios transmittendam, ut eam in Cancellaria in loca omnibus patenti retineri faciant, eandemque adamussim observent, & faciant observari. F. Card. Columna Præf. S. Archiep. Brancaccius Episcop. Viterbien. Secret.

✠ Taxam hanc, ut servent adamussim Curiæ omnes Ecclesiasticæ hujus Regni in dies monere consuevit ad postulationem subditorum recurrentium Delegatus Regalis Jurisdictionis, cujus litteras Regias ad plurimos hujusce Regni Episcopos, locorumque Ordinarios datas vidi sæpenumero, eæque prostant in ejusdem Archivo.

Animadvertendum vero hic est, duos hujusce Innocentianæ constitutionis articulos ab Regni nostri moribus, & legibus dissonare. Alterum scilicet, quo Episcopis, locorumque Ordinariis mandatur facultas mulctandi laicos festorum dierum transgressores pecuniaria pœna, quamvis levissima; alterum, quo Episcopalia testamenta animarum pro mortuis ab intestato iis in locis, ubi consuetudo vigeat, comprobantur. Utrumque articulum quum Romana Synodus Provincialis a Benedicto XIII. celebrata anno 1725. innovasset, *cap. 11. tit. 11. de feriis, & festorum dierum observatione, & cap. 1. tit. 20. de testam.* Regii Censores, S. R.C. Præsidens Gajetanus Argentius, & Regius Consiliarius Franciscus Crivellius, expunxere. Id quod jam præmonuit Regius Sacrorum Canonum Interpres D. Carolus Gagliardus *lib. 1. Canonicar. institut. tit. 6. de Concil. cap. 3. in fine. Xaver. Grat.*

AD CAP. V.

De Officio Coadjutoris.

1. *Barones in Regno peramplam habent jurisdictionem.*
2. *Fisci privilegia sunt Baronibus communicata.*
3. *Non habent Advocatum, & Procuratorem fiscalem.*
4. *Coadjutorem, & Promotorem fiscalem habent.*
5. *Quodnam sit ejus officium.*
6. *Quæ procedunt in Fisco, procedunt in Barone.*
7. *Jurisdictionem Baronum diminuit Rex Carolus.*
8. *Postea redintegravit.*

BAronces in Regno licet peramplam habeant ju-
1 risdictionem ex eorum privilegiis tum generalibus, tum peculiaribus, ita ut omnia Fisci
2 privilegia fuerint ipsis communicata, non habent
3 tamen Advocatum, & Procuratorem Fiscalem, *Amend. ad Franch. dec. 56. num. 23.* Sed Fiscalem

4 Coadjutorem, & Promotorem, *cap. Regni plerumque. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de provis. fieri solitis §. 4. num. 60. Reg. Constant. in rubr. de jur. Fisci lib. 10. fol. 3. Tasson. de Antefat. observ. 4. vers. 3. nu.* 85., ad cujus instantiam Curia Baronalis procedit in omnibus causis, in quibus ejus interest, & procedit via executiva contra suos debi-
5 tores, ut Fiscus, cujus privilegium est, ut in ejus exactionibus procedatur de facto. *Bisogn. alleg.* 65., *Staib. jur. resol.* 200. *num.* 101. Quod enim procedit in Fisco, procedit in Barone, quia idem jus
6 habent Feudatarii in parte, quod Princeps, quoad totum, ideò Barones dicuntur Reges in eorum Terris, *Capiblanc. de Baronib. Pragm.* 16. *num.* 79.
7 Ubi scribit Riccius hoc ipso *cap.* 5. *num.* 11., Baronem haberi tamquam Regem in suis Terris, cum omnimoda potestate in suos Vassallos, animadvertendum est, hanc jurisdictionem magnopere fuisse limitatam per Constitutionem diei 15. Junii 1738. Sed postmodum speciali favore Regis Caroli in mense Novembris anni 1744. in Baronum gratiam, & Populorum fuit suspensum caput primum, tertium, & septimum ejusdem Regalis Constitutionis, prout ex Regali Diplomate tenoris sequentis v3.

8 *Dilectissimis Populis nostris Citerioris Siciliæ Gratiam nostram, & perpetuam felicitatem.*

CUm satis multa, & quidem præclara fidei, amoris, obsequiique vestri in nos argumenta domi, militiæque dederitis modo fausta omnia nobis, familiæque nostræ Regiæ ob elargitam a Deo Prolem precantes, modo comitantes nos lacrymis, cum ad propulsandam inhiantium Regna nostra hostium incursionem, ac impetum, illuc properare satius duximus, quo mille inter belli minusque salubris aeris incommoda Ducem, Militemque ageremus, quam domi desides fortissimorum militum nostrorum pericula auribus haurire: modo illinc Nos reduces inter faustissima non fucatæ, sed sinceræ lætitiæ signa excipientes, cum Deo Optimo Maximo ea visa est armorum nostrorum justitia, ut fuga sibi consulendum duxerint, qui non ita pridem nullo negotio aliena Regna, rapi posse certissimè confidebant; factum hinc est, ut vix dum exactis, ac procul fugatis hostibus, securitate Regno reddita, Paterni erga vos amoris nostri cura mentem sollicitaverit, ut eas grati animi vices vobis rependere satageremus, quibus votis vestris satis abundè factum iri arbitraremur; Quapropter cum duobus ab hinc annis, qui Præfecti erant extraordinariæ illi pecuniæ collationi, quam pro Ærarii nostri compendiis, dono nobis obtulistis, inter alias, quas sibi gratias impartiri a Majestate nostra enixius postularunt, ea fuit, ut quam anno 1738. xv. Junii edideramus Constitutionem, quoad primum, tertium, septimumque caput revocare dignaremur: Visum tunc nobis est, rem postulari, non nisi diligenti, maturoque examine concedendam; respondendumque propterea duximus Idib. Junii anni 1742. re melius perpensa fore ut provideremus: Nunc igitur postulationi vestræ habenti animo indulgentes, quod semel, iterumque, & novissime per eos, qui conservandis Capitulis, Gratiisque à Majestate nostra, aut ab inclytæ memoriæ Prædecessoribus nostris concessis, sedulam, laudabilemque operam apud Nos navant, petiistis, ultrò concedimus: *Placetque Nobis: Quod suspensis Capitibus primo, tertio, & septimo Regalis nostræ Constitutionis sub die* xv. *Junii* 1738., *pro iis tantùm, quæ Barones, eorumque Curias respiciunt, mandetur, prout, juxta Rescriptum Divæ Mem. Imperatoris Caroli V., de anno* 1536., *mandamus, ut iidem Barones, & eorum Officiales debeant malefactores, & delinquentes debitis pœnis punire, aut puniendos mandare: & ii, qui potestatem, virtute suorum privilegiorum, habent, componendi, permutandi, aut remittendi pœnas, ea potestate taliter utantur, ut nos ex eorum abusu, pro justitia aliter providere cogamur.* Hæc nobis placuerunt speciali favore populos nostros prosequi volentibus: Hæc consultò, ex certa scientia, Regiaque, qua Dei gratia pollemus, potestate, præcipimus: Hæc omnibus Magistratibus nostris, & Civitatum ordinibus, ad quos pertinet, curanda, servanda mandamus; præcipuè verò Magnis Camerario, Protonotario, Justitiario nostris, eorumque vices gerentibus, eorumque Ministris quibuslibet, quocumque officio, potestate, jurisdictione fungantur, pœna indignationis nostræ, & mille ducatorum, Ærario nostro inferendorum, in minus obedientes constituta: Hæc denique ut certa sint, & omnibus explorata, signo ea nostro magno obsignari jussimus, & per infrascriptum nostrum Consiliarium, Secretarium Status roborari. Datum in Regia Nostra Urbe Neapolitana vs 1. Idus Novemb. Anno Christi MDCCXLIV. Regnorum Nostrorum utriusque Siciliæ, & Hierusalem XI.

CAROLUS.

Adest ✠ Sigillum Magnum.

Josephus Jovachinus de Montealiegre.

V. De Hypolito Præs. S.R.C. Vice-Protonot.

Dominus Rex mandavit mihi
D. Josepho Verdutio à secretis.

AD CAP. VI.

De Officio Ærarii.

1. *ÆRarii dicuntur conservatores, & receptores.*
2. *Dicuntur Procuratores ad exigendum, vel exactores.*
3. *Finito anno debent reddere computa, & Baro cogi ad videndum.*
4. *Debent omnes fructus feudi exigere, & conservare.*
5. *Baro potest cogere Vassallos ad exercendum dictum officium.*
6. *Debet de idoneis eligi, & si recusent, tenetur Universitas nominare.*
7. *Universitas tenetur de proprio, si nominatus ab ipsa in redditione computorum sit inhabilis.*
8. *Fructus emptos in ejus Terra, etiam non feudales tenetur Ærarius conservare.*
9. *Vassallus non tenetur servire extra feudum, & limitatio.*
10. *Introitus a Barone datos sine cautela Ærarius non exigere debet suo periculo, quod secus si Ærarii negligentia infra annum non fuerunt exacti.*

1 ÆRarios conservatores appellat *de Franchis decis.* 128. Receptores etiam *Staib. Jur. resol.* 80. *n.* 1. & Factores.

Dicuntur quoque Ærarii Procuratores ad exigen-
2 dum *Franch. Marc. dec.* 207. *par.* 2. de Luc. *ad Golin. de Proc. par.* 5. *cap.* 4. *n.* 7. Ærarii, sive Baro-
3 ronum exactores annales sunt, & in fine anni rationem reddere tenentur. *Staib. loc. cit. n.* 21, imò Baronem posse cogi finito anno ad videndum computa, fuisse decisum idem testatur.

Ærarius debet fructus feudi exigere, & conser-
4 vare, etiam illos fructus, quos Barones ex eorum industria percipiunt, & ita fuisse decisum à S. C. ad relationem M. C. V. fatetur Ricc. *ad Franch. dec.* 128.

Consuetudo adest in Regno, Barones Regni co-
5 gere posse eorum Vassallos ad exercendum Ærariatum per annum, qui tenentur præstare servitia, & obsequialia Baroni; qui tamen Ærarius debet de idoneis, & habilibus eligi, quibus recusantibus

man-

mandatur Universitati, quod idoneos nominet, imo
6 tenetur Universitas dare Ærarium idoneum, ac
divitem, alias ipsa tenetur. Staib. Jun. *resol.* 90.
n. 18. *&* 19. Universitas autem, quæ ex Baronum
privilegio duos, vel tres Cives nominare tenetur,
ex quibus Baro sibi eligit Ærarium, si hic in com-
7 putorum redditione debitor extiterit, & satisfa-
ctioni inhabilis, tenatur de proprio, ut decisum
refert Gizzar. *dec.* 31. *ex text. in l.* 1. *C. de peric. no-
min. lib.* 11. de Marin. *lib.* 1. *resol.* 143. P.D. Gaet.
de Affl. controv. 45.

Frumenta empta in ejus Terra tenetur quoque
Ærarius conservare, qui licet non possit à Barone
compelli, nisi pro fructuum feudalium exactione,
8 si tamen Baro de iis mercaturam faciat, dummodo
in feudo sint collecti, tenetur Ærarius curam habe-
re. Caravit. *rit.* 43. *in fin.* Staib. Jun. *resol. forens.*
27. *num.* 24. Et licet Vassallus extra feudum servi-
9 re non teneatur, hoc tamen intelligitur, quando
longe, non quando parùm extrà feudum operaretur.
Idem Staib. *loc. cit. num.* 27.

Introitus à personis, quibus ipse Baro sine cautio-
10 ne competenti locavit, eorum risico, & periculo,
non tenentur Ærarii exigere; secus verò res se ha-
bet, si eorum negligentia infra annum non fuit exa-
ctum, quia ipsis est imputandum. *L. missi opinato-
res C. de exact. tribut. lib.* 10. Lanar. *cons.* 99. Ca-
pibl. *de Baron. prag.* 16. *n.* 91.

AD CAP. VII.

De Officio Juratì, sive Alguzerii.

1. *Alguzerii sunt viles personæ.*
2. *Requiritur præsentia duorum testium in eorum citationibus.*
3. *In Civitate, ubi residet Judex, non requiruntur testes.*
4. *Nuncius in judiciis est necessarius ✠ non secus ac citatio.*
5. *In citatione extra Judicis residentiam, sed ejusdem jurisdictionis datur terminus ad comparendum.*
6. *Quotus sit terminus?*
7. *Vagabundus citatur per edictum.*
8. *Si non sit vagabundus, nec extra Regnum, sed extra jurisdictionem, quomodo citatur?*
9. *Formula dictæ citationis.*
10. ✠ *Alterius citationis formula, quum citandus fuerit extra regnum.*
11. *Omissa imploratione brachii Judex, quam pœnam incurrat?*
12. *Nuncius Regius tenetur etiam licentiam petere a Barone, & ejus Officialibus pro citatione facienda.*
13. *Pro criminalibus negotiis non tenetur, nisi completis.*
14. *Si Brachium impartiri recuset Judex, quid agendum.*
15. *In dubio creditur nuncio.*
16. *Novissimæ Regiæ Pragmaticæ prudens remedium.*
17. *Si citatus non compareat, accusantur contumaciæ.*
18. *Quod nisi sint accusatæ, post mensem expirat citatio.*
19. *Si verò citatio fuerit facta extra locum judicii, citatus non comparuerit, circumducitur spatio duorum mensium.*
20. *Destitutione officii, aut vitæ Judicis quoque circumducitur.*
21. *Coram novo Commissario causæ requiritur nova monitio, & quare?*
22. *Dies termini non numeratur in termino.*
23. *Ejus limitatio.*
24. *Solemnias citationis factæ nocturno tempore.*
25. *Formula dictæ citationis in Civitate.*
26. *Porterii M. C. V. duntaxat debent intervenire in accessu faciendo per Judices.*
27. *Recensentur ordines vigore regalis diplomatis.*
28. ✠ *Cursores Episcopales eximuntur a foro laico in causis civilibus, mixtis, & criminalibus citra pœnam capitis, & triremium.*
29. ✠ *Quotiens litteras ii patentes, ac documentum, quod nullo inquisitionis vinculo sint obnoxii, ostenderint.*
30. ✠ *Numerus cursorum nova tabula deminutus, & liminatus.*

1 ALguzeril, Jurati, sivè Curiæ servientes vi-
leaper onte s Præf. de Franch. *dec.* 560. *num.* 2.
appellantur; & hac de causa in citationibus requi-
ritur duorum testium susceriptio, vel saltem præsen-
2 tia extra locum, ubi residet Judex. De Franch.
eod. n. 3., *&* 4. *ubi de Luc. num.* 1. In Civitate ve-
rò residentiæ Judicis non requiruntur duo testes, sed
3 si adhibeantur, etiam si fuerit unus, non ideò ci-
tationis nullitas induceretur, quia major cautela
non nocet. De Luc. *ad Franch. d. dec.* 560. *n.* 2.

Juratus, sivè nuncius in Judiciis est necessarius,
de Franch. *dec.* 405. *n.* 2. quia citatio in omnibus
4 actis judiciariis est necessaria omni jure, etiam di-
vino Bart. *in extravag: ad reprimendum v. sine figura
num.* 6. Imol. *in Clem. sæpe col.* 42. *v. habetur expedi-
ta. Cap. Deus Omnipotens* 2. *qu.* 1. *L. nam ita, &
l. Arianus ff. de Jur. Fisc. l. de unoquoque ff. de re judi-
cat. l. nam ita Divus ff. adopt.* Scacc. *de judic. cap.* 68.
n. 18. alias essent nulli actus, quia negaretur inde
defensio omni jure, etiam naturæ debita, & per-
missa. ✠ Sic etiam ex legibus XII. tabularum cautum
fuit tab. 1. *Cum perorant ambo præsentes*, teste A.
Gellio *lib.* 17. *noct. cap.* 2. Quo faciunt scripta
per Senecam in *Medæa Act.* 11.

Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Æquum licet statuerit, haud æquus erit.

Ex quo sequitur non posse Principem de pote-
state sive absoluta, sive ordinaria citationem prout
defensionem respicit tollere, aliquot duntaxat casi-
bus exceptis, quos *tom.* 3. *cap.* 35. cum de citatione re-
dibit sermo, recensebo. Cœterum ubi citatio defen-
sionem non continet, & est de jure positivo, in-
distincto a Rege, vel statuto tolli posse docent
Afflict. dec. 283., *&* Cevall. *qu.* 275. *in fine.* - *Xa-
ver. Grat.*

Quum citatio esset facienda ab Alguzerio extra
5 locum residentiæ Judicis, tunc si locus ille est eju-
sdem jurisdictionis, debet terminus ad comparen-
dum imponi, & concedi juxta loci distantiam Ju-
dicis arbitrio destinandus, ita ut pro quoque sexto
6 millisrio terra, & quinquagesimo mari dies natu-
ralis computatur, & conceditur. Caravit. *Rit.* 23.
num. 1., *&* *Rit.* 243. *n.* 5. Scaglion. *in prag.* 2. *de
ord. Judic. n.* 28. Si autem citandus sit vagabundus,
7 vel extra Regnum, citatio fit per edictum, & se-
xaginta dies ad comparendum conceduntur. Galter.
3. *par. prin. v. expediatur citatio num.* 34. *& v. perso-
naliter in Curia num.* 1. *ad* 5. Si citandus non sit va-
gabundus, vel extra Regnum, sed extra jurisdi-
ctionem Judicis citantis, tunc debent Hortatoriales
8 literæ amanari, & brachium Judicis residentiæ
implorari. Gallup. *in prax. par.* 2. *cap.* 2. *n.* 21. de
Angel. *ad Foller. rubr. vel eos verò aliter citari n.* 54.,
& 56. scilicet post insertionem literarum provi-
sionalium dicat E. G.

9 Et quia dictus T. de T. reperitur extra jurisdi-
ctionem hujus Terræ T.; ideo supplicamus Do-
minum Præsidem Provincialem, ejusque Dominos
Regios Auditores, aliosque verò Officiales nobis
consimiles hortamur, ubi dictus T. de T. habitat,
ut eorum favorabile brachium pro præsentium exe-
qutione impartiri dignentur; offerentes nos etiam
ad similia, & majora &c. Dat. die.

10 ✠ Illud hic est animadvertendum, quod si Ju-
dex requirendus esset de superioribus, omissa illa
particula *hortamur*, hisce verbis, *rogamus*, & *sup-
plicamus* uti debeat; ratio est manifesta, nam jux-
ta Judicis requirendi dignitatem fieri debet requi-
sitio, nec superior illa indiget oblatione, cum ju-
ben-

Digitized by Google

bendi Judicibus inferioribus potestatem habeat, quod
fecus est in Judice æquali. Qua vero formula sint
expediendæ litteræ commissionales, quum citan-
dus fuerit extra regnum, tradit Reg. de Rosa prax.
civ. par. 1. cap. 6. Xav. Grat.

Ita ex prag. 1. de citat., & in dicta citatione duo-
11 rum testium requiritur præsentia, nisi brachium
imploretur, in pœnam confiscationis bonorum Ju-
dex citans incurrit. *Pragm. 1. de cit. & l. fin. ff. de*
jurisd. omnium Jud. l. 9. ff. de Judic. & l. 3. ad l. Jul.
Majest. vide quoque *Cap. Regn. contra effrænatos cap.*
Territorii, & cap. Quod amplius. Borell. *conf.* 10.
n. 22., & 23. Capibl. *ad pragm.* 8. *de Baron. num.*
187. Ursill. *ad Affl. dec.* 265. *num.* 105.

Imo etiam Regius Nuncius pro citatione facien-
12 da in aliqua Terra Baronali, debet ad Baronem,
vel ad ipsius Officiales, antequam citet, accedere
pro licentia Foller. *in prax. crim. rubr. fiat relatio*
num. 17. *ibique de Angel. num.* 47.

Verum pro criminalibus negotiis, vel pro aliquo
13 carcerando ad ostendendam commissionem non pos-
sunt cogi, nisi post servitium completum. *Pragm.* 3.
de Commiss. & pragm. 34. §. 12. *de Offic. Magistr.*
Justit.

Sin autem Judex citandi brachium impartiri re-
14 cuset, citari debet per edictum. Rof. *prax. crim.*
cap. 9. *num.* 26. Rovit. *ad rubr. de cit. n.* 3. Scyaloj.
in prax. forejudicat. cap. 9. *num.* 26. Vel imploratur
brachium Judicis Superioris Regii, quæ melior est
cautela. Capiblanc. *ad prag.* 8. *de Baron. n.* 154. *par.* 2.
Amend. *ad Franch. dec.* 514. n. 13. ✠ Hoc unum
advertas oportet, Judicem juste requisitum ab alio
Judice per litteras hortatoriales pro executione si-
ve sententiæ, sive citationis, ad interesse teneri,
& litem facere suam, si brachium impartiri re-
cuset, *l. ult. de var. & extraord. cognit. & ex quasi ma-*
leficio teneri in factum actione, & in quantum de ea
re æquum religioni judicantis visum fuerit, pœnam
sustinebit, sunt verba text. cit. Xav. Grat.

In dubio, Nuncio, & Alguzino creditur, &
15 non parti se fuisse citatam neganti. Laganar. *ad*
Rovit. in pragm 2. *de citat. num.* 2. Foller. *prax.*
crim. fiat relatio. Maraut. *in prax. par.* 6. *tit. recte con-*
cipiatur num. 45. & 53. Galter. *de liquid. instrum.*
tertia pars principalis rubr. 2. *n.* 47. Bajard. *ad Clar.*
§. *fin. qu.* 31. *num.* 63. Gallup. in *prax. par.* 2. *cap.* 2.
tit. de citat. n. 12. & 13. quia nuncii officium est pu-
blicum, omnique fide dignum, & ne in posterum
aliqua de eorum fide, & relationibus inducatur du-
16 bitatio, per *pragmaticam sub die* 18. *mensis Mar-*
tii 1738. *editam in* §. 5. *num.* 28. sancitum fuit his
verbis. XXVIII. *Inoltre, che non mendeni. Portie-*
ri di Vicaria civile, e criminale, ma anche di tutti gli
altri Tribunali debbano farsi ciascuno di essi un libretto,
in cui registrino tutte le notificazioni colla data delle gior-
nate, in cui quelle sono seguite. Qual libretto in ogni
mese debbano consegnarlo al Segretario del di loro Tribu-
nale respectivè, *per evitarsi con tal mezzo il timore di*
potersi fare le notificazioni coll' antedate.

Si verò citatus in termino ei præfixo non compa-
17 reat, tunc accusatis contumaciis, in contumaciam
proceditur. *Rit.* 23. *M. C. Caravit. Rit.* 225. &
80 *num.* 1. citato tamen Reo, & non comparente,
neque accusatis contumaciis, in loco Judicii, vel
18 ejus districtu per mensem decurrendum a die post
notificationem Caravit. *Rit.* 123. *num.* 8. expirat
citatio, & dicitur circumducta, & iterum citatio
fieri debet, alias non potest ad ulteriora procedi; si
verò citatio facta fuit extra locum judicii, citatus
non comparuerit, & actor ultimam ad accusandam
19 contumaciam supersedisset, duorum mensium la-
psu circumducitur citatio. *L. & edictum ff. de Judic.*
de Franch. *dec.* 471. *num.* 1. Caravit. *Rit.* 123.
num. 8. Affl. in *conft. Regn. Edictorum num.* 8. Imo
præter hos casus circumducitur citatio destitutione

20 officii, vel vitæ Judicis, & debet renovari coram
Judice successore. Cancer. *var. resol. tit. de Procur.*
par. 2. *cap.* 14. *num.* 21.

21 Et hac potissimum de causa in S. R. C., M. C. V.,
aliisque Tribunalibus nostræ Civitatis, quando
Commissarius mutatur, aut vitæ fungitur, requi-
ritur semper nova monitio ad dicendum, &c. co-
ram Commissario successore, ut praxis docet.

Dixi *decurrendum à die post notificationem*, quia
22 dies citationis, sive termini non computatur in
termino. Caravit. *Rit.* 119. *n.* 1. Galter. *de liquid.*
Instrum. rubr. expediatur citatio 3. *par.* 3. *principalis*
23 *num.* 3.; Dummodo Judex non dixerit, quod cur-
rat à præsenti die. *L. commodissimi ff. de liber. & po-*
sthum. l. si extraneus ff. de condit. ob causam Cap. susce-
ptum, de rescriptis in 6. de Angel. *ad Foller. prax.*
crim. rubr. accusentur contumaciæ num. 10. Verde *La-*
stit. lib. n. 1785.

Citatio fieri potest tum die, tum nocte, noctur-
24 no tamen tempore solemnitas trium luminum ac-
censorum requiritur.

Formola dictæ citationis.

Die .... Mensis .... Anni .... Io *N. N. Portiero*
25 *del* S. R. C. *Io notificato N. N. personaliter, e lascia-*
toli copia, con tre lumi accesi per esser di notte.

26 Circa praxim in Civitate servandam, notatu
dignum est, quod in accessu faciendo per Ju-
dices M. C. V. sive per Civitatem, sive extra tan-
tum Porterii Aularum M. C. V. in civilibus interve-
nire possunt, non verò reliqui Porterii, sive Algu-
zini; adest specialis Ordo S. M. sub die 15. Septem-
bris anni 1738. tenoris sequentis, v3.

De Mandato M. C. Vicariæ.

27 A Tutti, e singoli magnifici Mastrodatti, At-
tuarii, e Scrivani della G. C. della Vicaria
in Civilibus, Algozini della medesima, e qualsi-
vogliano Servienti insolidum vi significamo, come
avendo fatto ricorso a S. M., che Dio guardi, Fran-
cesco de Lauro, e Gio: Battista Acquarulo Portieri
delle Ruote di essa G. C. lagnandosi del pregiudizio,
che se l'inferisce in non farli intervenire negli ac-
cessi, che si fanno da' Signori Giudici di essa G. C.,
facendo intervenire in di loro luogo gli Algozini
della medesima sotto nome de' Portieri, per la collo-
sione, che si tiene con li Scrivani; e servitasi S. M.
ordinare a questa G. C. il dovergliesene fare Rela-
zione, quale essendo stata fatta, in vista della me-
desima ci è stato rimesso Regal Dispaccio per la Se-
gretaria di Stato, di Giustizia, e Grazia del tenor
seguente v3. *Excellentissimo Sennor. Informado el Rey*
de quanto le hà representado la G. C. de la Vicaria, en vi-
sta del recurso, que hizieron a Sù Magestad Francisco de
Lauro, y Juvan Battista Acquarulo Porteros de la Vica-
ria Civil, quejandose del prejuicio, que se les inferia en
no hacerlos intervenir en los accessos, que hazen los Jue-
zes de dicha G. C., interveniendo en ellos algunos Al-
guaziles bajo nombre de Porteros, per collusion de los
Escrivanos. Me manda Sù Magestad. decir à V. E. di-
sponga, que en todos los accessos, que de à qui en adelan-
de hizieren los Juezes de la Vicaria Civil, intervengan
los Porteros de sus Ruedas en conformidad de el antiguo
solito; dando para ello V. E. los ordenes, que estimare
oportunos. Dios guarde à V. E. muchos annos como des-
seo. Palacio à 15. *de Septiembre de* 1738. *D. Bernar-*
do Tanucci. Excell. Sennor Duque de Jovenazzo.
In vista del qual preinserto Regal dispaccio da
questa G. C. a relazione del Regio Sign. Consigliero
D. Giuseppe Maria Andreassi Commessario è stato
loro imposto il seguente decreto v3. *die* 25. *mensis*
Septembris 1738. *F. V. Exequatur ordo S. M. pro cu-*
jus executione fiat ordo, quod interveniant Porterii Au-
larum M. C. V. in Civilibus. Andreassi — Verdusius:

Che

Digitized by Google

Che però per osservanza del detto preinserto decreto in esecuzione de' Regali ordini di S. M., che Dio guardi, abbiamo fatto il presente, col quale dicemo ed ordinamo, che da oggi avanti, *& in futurum* in tutti gli accessi, che dovranno farsi da ciascheduno de' Signori Giudici di essa G. C. così dentro, come fuori Napoli non debbano in modo alcuno intervenire gli Algozini di Vicaria sotto pena d' oncie d' oro venticinque Fisco Regio &c., e di carcerazione ad arbitrio d' essa G. C. a detti Algozini, ma debbano intervenir in detti accessi li Portieri delle dette due Ruote, con esserne tenuti, ed obligati li Scrivani, o Mastro d' atti, o chi spetta, in ogni caso degli accessi sudetti avvisare il Portiero di quella Ruota, ove risiede il Ministro, che dovrà uscire in accesso; ed acciò venghi alla notizia di tutti, e non si possa allegare causa d' ignoranza, vogliamo che del presente ordine se ne affigga copia in ciascheduna banca de' magnifici Mastro d' atti, ed Attuarj di essa G. C. e vaglia come se a ciascheduno fosse giudizialmente, e personalmente intimato. *Alias, &c.* Napoli 25. Settembre 1738.

GIUSEPPE MARIA ANDREASSI.
Gregorio Ferraro Mastro d' Atti.
Gennaro Bossa Scrivano.

✠ 28 Ad Cursores Curiarum Ecclesiasticarum quod attinet, eis lex Concordatorum novissima *cap.* 3. *a.* 6. 7. *&* 8. indulget personalem exemptionem a foro laico in causis civilibus, mixtis, & criminalibus poenam mortis, aut triremium non inferentibus; licentiamque deferendi arma Regiis Pragmaticis non prohibita. Itaque causas jam dictas Cursorum quum civiles, & mixtas, tum criminales citra poenam sanguinis, & triremium Episcopus quisque, locive Ordinarius judicat in primo gradu; in secundo Metropolitanus, vel duo Judices a Tribunali mixto in partibus destinandi, quorum alter Ecclesiasticus, alter Laicus erit, & ubi discordes in sententia isti fuerint, ipsum Tribunal mixtum, omni appellatione remota causam definit. At capitalium criminum reos Cursores Regius Gubernator ex vicinioribus, aliusve Judex ab Rege dandus judicabit: Curiis autem baronalibus eos vix licebit in vincula, & carceres tunc detrudere, eorumque capturam nunciare Judici Regio causam cognituro.

29 Hujusmodi vero immunitate personali Cursores non fruuntur, nisi patentes sui officj litteras Episcopales Praesidi Provinciae, aut Regio Commissario Campaneae, in cujus territorio degant, aut Regenti M. C. V. qui Neapoli commorantur, ostenderint, una cum anthentico documento sese nulla criminis inquisitione affectos reperiri ex eadem lege Concordatorum *ibid.* art 6. Id quod firmatum est Regio rescripto ad Tribunal mixtum dato die 25. Novembris 1757. & litteris encyclicis ejusdem Tribunalis mixti Regium rescriptum promulgantibus ad singulos Regni Praelatos datis die 30. Novembris ejusdem anni. Harum tenor hic est.

Illmo. Remo. Signor Padrone Colmo.

Con Regal dispaccio de' 25. Novembre di questo anno S. M., che D. G. in seguela della consulta del Tribunale Misto de' 3. di Marzo, mi comanda di scrivere a tutt' i Vescovi del Regno, e prevenirgli, che i Cursori di lor Curie non potranno assolutamente godere alcuna esenzione dal foro Laicale in virtù delle lor Patenti, quando le medesime non siano state prima registrate ne i Tribunali Regj delle Regie Udienze Provinciali, nella forma prescritta nel *cap.* 3. del Concordato. Lo scrivo adunque ad V. S. Illustrissima per la esecuzion toccante alla parte sua, E pregandola del favor de' suoi pregiatissimi comandamenti resto Napoli 30. Nov. 1757.

Di V. S. Illustrissima Reverendissima
N. Vescovo di Pozzuoli Presidente.

30 Quot autem Cursores nunc datum sit singulis Regni Episcopis, locorumque Ordinariis habere, ostendit tabula ad calcem hujusce tomi transcripta, unde liquet numerum antea justos fines excedentem, nunc deminutum maxime fuisse. *Xav. Grat.*

AD CAP. VIII.

De Officio Barricelli.

1. *Birruarii non sunt idonei testes ad torquendum, vel reum condemnandum.*
2. *Etiam si delicta sint occulta.*
3. *Contra captum cum armis idoneè deponunt.*
4. *Et in quo casu.*
5. *Validè adhuc deponunt, esse exemptum ab eorum manibus, & quomodo.*
6. *Cujus numeri debent esse eorum depositiones.*
7. *Quare in excubiis nocturnis conducuntur testes.*
8. *Injustè captus an possit resistere, & eximi?*
9. *Judici injustè exequenti potest resisti.*
10. *Quando praecipuè licita est resistentia.*
11. *Quomodò etiam permittatur.*
12. *Injusta executio est illa, quae fit sententiae, de qua est appellatum.*
13. *Birruarii capitali crimine reum possunt vulnerare, vel occidere, si resisterit.*
14. ✠ *Rex Carolus vetuit, ne canes molossos immittant ad reos capiendum.*
15. *Non verò excusantur Satellites, quando reus Curiae familiam non agnovit.*
16. *Auferens carceratum pro debito civili; tenetur ad debiti solutionem, & ad poenam.*
17. *Pro debito civili non potest frangi ostium domus ad debitorem perquirendum.*
18. *Domus cuique est tutum refugium.*
19. *M. T. Ciceronis sententia.*
20. *Aliter facientes, tenerentur de violentia.*
21. *Limitatur in criminalibus.*
22. *Pro civili negotio potest etiam armis resisti.*
23. *Ad evitandam poenam violentiae quid fieri debet.*
24. *Formula clavis Curiae.*

ARmata Judicis familia, sivè Birruarii tamquàm viles personae, & infamas ad condemnandum,
1 vel torquendum Reum pro ejus delicto nec de visu, neque de auditu fidem faciunt. Affl. *dec.* 219. 230. 269. Soccin. *Reg.* 426. Capyc. *decis.* 142. Menoch. *de arbitr. jud. qu.* 92. *lib.* 1. *& crim. cons.* 78. *num.* 2. *vol.* 1. Bart. *in l. Divus num.* 4. *ff. de fals.* Aretin. *de malefic. v. falsario, vers. quarto testis num.* 24. *&* 26. Ancharan. *cons.* 273. Gaball. *resol. crim. cas.* 116. *&* 117. Et hoc etiamsi de delictis occultis, in qui-
2 bus veritas aliundè haberi non possit, ageretur. Capyc. Latr. *dec.* 159. *lib.* 2. *n.* 53. De Franch. *dec.* 379. *ibique Addent.*

Contra captum, & apprehensum cum armis
3 prohibitis Scribae, Cursores, Barricelli, Capitanei justitiae cum delicto in genere idoneè deponunt. Sanfel. *dec.* 98. de Luc. *ad Franch. decis.* 379. Reg. Rovit. *ad pragm.* 8. *de arm. n.* 6.; dummodò Birruariorum caput, vulgò dictum *Caporale*, sivè Bar-
4 ricellus interfuerit, aut Scriba Fiscalis in Civitate, & delictum aliter probari non possit. Sarn. *prax. crim. cap.* 21. *n.* 5.

Ad probandum delictum exemptionis è manibus justitiae etiam sunt idonei testes, in quo constito pro delicto in genere de mandato executivo, & per
5 testes de visu, birruarii, sivè Justitiae esequutores debent deponere, captum ab eorum manibus exemptum fuisse. Bajard. *ad Clar.* § *fin. qu.* 68. *num.* 47. *&* 48.

& 48. Menoch. *de arbitr. Judic. cap.* 112. Alciat. *de
præsumpt. reg. l.* 7. *præsumpt.* 4. Caball. *resol. crim. ca-
su* 171. *nu.* 6. dummodò plures Birruarii hoc depo-
6 nant. Caball. *cas.* 127. *n.* 10. Guazzin. *ad defens.
Reorum defens.* 1. *cap.* 37. *n.* 78. Sarn. *prax. crim.
cap.* 21. *nu.* 5.

Ideò ad vitandam omnem dubitationis aleam in
7 excubiis præcipuè nocturnis, ubi testium frequen-
tia non facile haberi potest, solet Curiæ familia,
pro publica quiete per Civitatem vagans secum fer-
re alios homines dictos, *Testes extra Guardiam*, ut
in qualibet urgentia prompta, & parata habeatur
probatio. ✠ Id cautum fuit *pragmatica* 32. §. 2.
de armis. Videsis Nic. Alph. *instit. crim. tom.* 3.
tit. 7. *num.* 22. *Xav. Grat.*

Verùm injustè captus potest non solùm Birrua-
8 riis, sed Officialibus resistere, & ab illis eximi.
Ann. *ad constit. terminum vitæ n.* 171. Grammat.
dec. 41. *num.* 2. Puteus *de Syndic. offic. ver. resistentia
cap.* 1. *num.* 1. Marsil. *ad l. Cornel. num.* 78. *ff. ad l.
Cornel. de Sicar.* Judici enim notoriè, injustè, & ir-
regulariter exequenti potest resisti, quia non resi-
9 stentia, sed defensio consideratur. *L. contra C. de
execut. lib.* 12. *l. prohibitum, C. de jur. Fisc. lib.* 10.
ubi Bartol., aliique *&c.* Foller. *rubr. notat. num.* 17.

Præcipuè licita est resistentia, quando Reus man-
10 datum exequutionis, ut ostendatur, petit. Boer.
dec. 170. *num.* 2. Guazz. *disput. crim. ad Reor. defens.*
19. *num.* 17. Marsil. *in prax.* § *diligenter num.* 51.
Boer. *dec.* 178. *num.* 1. Quæ resistentia etiam cum
11 amicorum, vicinorumque acclamatione fieri potest,
Maranta *post prax. disput.* 1. *num.* 27. *&* 28. de Puteo
de Synd. offic. v. resistentia cap. 1. *num.* 2. *col.* 1. Et
12 inter injustam exequutionem notatur illa quæ fit
sententiæ, de qua est appellatum. Marsill. *l. c. cit.
num.* 53.; alioquin ut privati, & Diaboli ministri
dicuntur facere, *cap.* 1. 23. *qu.* 1. Gloss. *in c.* 1. *de
re Judic. in* 6. Mascard. *concl.* 189. *n.* 26.

Qua de re capitali crimine reum juste capien-
13 dum possunt Birruarii vulnerare, vel impunè oc-
cidere, si resisterit, vel cum armis se defenderit,
vel capi recusaret. Gramm. *dec.* 41. *num.* 1. Mar-
sil. *prax. crim. num.* 55. Clar §. *fin. qu.* 29. *in prin-
cip. per text. in l. si servus C. de iis, qui ad Eccles. con-
fug.*

14 ✠ Ut vero satellites personas reorum capturi
ne canum ferocium ope abuterentur, vetuit Cle-
mentissimus Rex Carolus Pragm. const. quam edi-
dit die 30. Novembris 1750. his verbis concep-
tam: *Informati dall' abuso pur troppo pernicioso, an-
zichè inumano, da alcun tempo in qua da alcuni bir-
ri introdotto, li quali per poter inseguire, e ridurre
in carcere, giustacchè lor viene ordinato da Giudici,
gl' inquisiti di qualche delitto, si prevalgono tal volta
de' mastini, o siano cani corsi: ci è paruto però espedien-
te di proibire a tutti li servienti, soldati di corte, o sian
birri, a loro Capitani, sostituti, e caporali di tutti, e
qualsivogliano Tribunali, anche supremi di questa Do-
minante, come altresì de' Tribunali, e Corti Regie, e
Baronali di tutto questo Regno di Napoli, che per potere
arrestare gl' inquisiti di qualunque delitto, anche gravis-
sima, non si possano prevalere de' mastini, o di cani corsi
di qualunque altra maniera chiamati, dovendo a tal' ef-
fetto far uso di una prudente condotta, e diligenza nell'
avvalersi assolutamente di un competente numero della
famiglia armata di Corte, seconda la qualità de' rei,
e de' luoghi, ove dovranno arrestarsi, per eseguire il lo-
ro dovere, e quanto verrà loro da' Superiori ordinato;
non essendo ragionevole di porre in pericolo la vita di un
reo, che fugga, e soggettarlo a poter essere dilaniato da
un cane per solo motivo d' arrestarlo, dal di cui pericolo
non potrebbero anche esser esenti coloro, che casualmen-
te si trovassero passando per i luoghi, ove gl' inquisiti ver-
rebbono in tal guisa ad inseguirsi, ed arrestarsi; ordi-
niamo perciò espressamente, che qualunque de' servienti,
soldati di Corte, o sian birri, a i loro Capitani, e sosti-
tuti, o caporali di qualsisia Tribunale Regio, o Baro-
nale, ordinario, o delegato, o altro forsi, che il bisogno
potrerà di esser chiamata in loro ajuto, contravverrà a
questa generale perpetua legge, avvalendosi, e condu-
cendo cani nell' atto dell' arresto de' delinquenti, voglia-
mo, che incorra irremissibilmente nella pena di servir per
anni cinque nelle Regie Galee ogni volta, che ciò esegui-
rà, ancorchè non seguisse offesa reale di colui, che de-
vesi carcerare.* Hanc ab integro exscriptam habet Jo-
sephus Sorge *enucl. for. tom.* 3. *cap. ult. prax. crim.
num* 20. *Xav. Grat.*

Non semper tamen excusantur Satellites ab istis
15 vulneribus, præcipuè quando Reus ignorat, &
Curiæ familiam non cognoscit, puta ob vestium,
armorumve mutationem. Borrell. *de magistr. edict.
lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 63. Joseph Sesse *decis. Reg. Ara-
gon* 141. *n.* 5.

Auferens carceratum pro debito civili è manibus
16 Birruariorum, tenetur ad debiti solutionem, &
ad pœnam temporalis exilii. *L. si per alium* §. 1. *ff.
ne quis eum, qui in jus vocatus est, vi eximat* Capyc.
Latr. *dec.* 76. Laganar. *ad Rovit. in pragm.* 1. *num.*
18. *tit. de jurisd. invicem non turbanda*.

Barricellus, & Birruarii pro debito civili non
17 possunt ostium domus frangere ad perquirendum
debitorem, quia domus cuique est tutum refugium.
18 *L. nemo ff. de reg. jur. l. plerique ff. de in jus vocand.*
unde M. T. Cic. *in orat. pro domo sua* ait. *Quid est
sanctius, quid omni religione munitius, quàm domus
19 uniuscujusque civium? hic aræ sunt, hic foci, hic dii
Penates, hic sacræ religionis cerimoniæ, hoc perfugium
est ita sanctum omnibus, ut indè abripi neminem fas sit.*
20 Alias enim facientes tenerentur de violentia.
Boer. *decis.* 174. Cavalcan. *de brach. Reg. par.* 2.
num. 34. Guazzin. *defens. reor. defens.* 4. *circa ca-
21 pturam cap.* 1. *num.* 23. quod in criminibus ad
perquirendum malefactorem locum non habet. *L.
venditor ff. comm. præd.* Follet. *prax. crim. rubr. no-
tatos capiat num.* 9. Angel. *ad l. satis ff. de in jus vo-
22 cand.* Et pro civili negotio possit etiam armis re-
sisti Birruariis. *L. devotum C. de methamat. lib.* 12.
l. prohibitum C. de iur. Fisc. lib. 10.

Ita ut ad vitandam pœnam de violentia, & inju-
23 riarum debet implorari, & concedi Magistratus
specialis licentia, quæ vocatur *clavis Curiæ*. Post-
quam enim Porterius, sivè Executor ostium domus
debitoris clausum pulsavit, & non fuit apertum,
praxis est, quod faciat actum in calce literarum
executorialium, quo viso impartitur a Domino Re-
gente M. C. V. clavis Curiæ prævio decreto sub-
scripto ab eodem, & Magistro Actorum in domo
dicti Regentis M. C. assistente, cujus vi una cum
Porterio, & familia Curiæ accedit Scriba causæ
ad domum debitoris, qui si ter ad aperiendum in-
terpellatus, aperire recusaverit, frangit ostium,
& ordines exequitur.

Formula relationis in calce literarum
Executorialium.

24 F*O fede Io sottoscritta T. de T. Portiero della G. C.
della Vicaria, che essendo andato in casa di T. de
T. per eseguire le soprascritte lettere esecutoriali, ho tro-
vata la sua casa serrata, ed avendo detto più volte alle
genti di casa, che aprissero, le medesime non hanno vo-
luto aprir la porta. Neapoli die .... mensis ... 1738.
Io T. de T. Portiero de Vic. fa fede, come sop.*

Visa hac relatione, a Magistro Actorum assistente
in domo Regentis M. C. V. fit decretum E. G.

Die ... mensis ... Neap.

*Visa suprascripta relatione &c. concedatur clavis Cu-
riæ, pro cujus effectu accedat Scriba causæ, & faciat
solitum actum.* N. N. Regens &c.

T. de T. Actorum Magister.

Actus in dicto decreto enunciatus est, quod Scri-
ba causæ ante ostii fractionem debet ter dicere gen-
tibus

Digitized by Google

tibus in domo exiſtentibus, quod aperiant, alias frangit oſtium, & ſi renitentes fuerint, violenta utitur apertura; quæ tamen in noſtra Civitate locum habent, quia per Regnum in Regiis Audientiis conceditur a Præſide Provinciæ prævio memoriali, etiam prævio memoriali proviſo, E. G.

Per dominum N. N. Gubernatorem Terræ T. viſo actu facto per ſervientem noſtræ Curiæ in calce literarum executorialium expeditarum contra N. N. ac retroſcripto memoriali proviſum, & decretum eſt, quod concedatur clavis Curiæ, pro cujus effectu accedat Actuarius noſtræ Curiæ, & faciat ſolitum actum. N. N. Gubernator &c. T. de T. Actorum Magiſter.

AD CAP. IX.

De Officio Camerlinghi.

1. *CAmerarii officium diverſum ſit pro locorum varietate.*
2. *Diverſitas ejuſdem refertur.*
3. *Ubi idem eſt, ac Magiſter Juratus, eligitur a Barone, in terris demanialibus ab Univerſitate.*
4. *Deciſio S. R. C.*
5. *Conſuetudo locorum ſervanda eſt.*
6. *Et ubi ad Univerſitatem ſpectat, debet eligi convocato conſilio.*
7. *Deciſio ad relationem Regii Conſiliarii de Caro.*
8. *A Barone electo Baro debet ſalarium dare.*
9. *In aliquibus locis Camerarius idem eſt ac Bajulus, & ejus officium.*
10. *Quæ competunt Bajulo, ſunt ipſi communicata.*
11. *Quinam antiquitus erant Camerarii?*
12. *Quidnam munus Secreti?*
13. *Quænam juriſdictio Camerarii.*
14. *Hodiè deſuevit.*
15. *In aliquibus locis Camerarius eſt Locumtenens.*
16. *Sed non poteſt in rebus Univerſitatis ſe immiſcere.*
17. *Deciſio R. C. S. inter Baronem Revijondolorum, & Univerſitatem, & Baronis jura.*
18. *Univerſitatis oppoſitiones.*
19. *Officiales Baronis in negotiis Univerſitatis non poſſunt ſe immiſcere.*
20. *Hac leges cauero ſtudent.*
21. *Veſpertilionis ſimilitudo.*
22. *Decretum ſub die 28. menſis Septembris 1734.*
23. *Decretum olim Regii Collater. Conſilii anni 1703.*
24. *An prævia Univerſitatis nominatione ſit facienda Camerarii electio?*
25. *An poſſit Locumtenentis munere fungi?*
26. *Alterum decretum ſub die 3. Novembris 1734.*
27. *Quid in Cameraria Terræ Montis Marri?*
28. *D. Dominicus Caravita Præſes R. C. S. laudatur.*
29. *Ejuſdem allegatio.*
30. *Litteræ patentes Camerarii Montis Murri.*
31. *Univerſitatis declaratio.*
32. *Baronis Privilegium.*
33. *Univerſitatis ſupplicatio Epiſcopo porrecta.*
34. *Epiſcopi conceſſio.*
35. *Baronis tranſactio.*
36. *Feudi diviſio, diminutio, ſeparatio fieri non poteſt, nec ſufficit aſſenſus R. Cameræ S. Claræ.*
37. *Decretum olim R. Coll. Conſilii.*
38. *Scripturæ non extractæ a Notario, qui eas conſervat, non probant.*
39. *Protocolla revidentur.*
40. *Falſitatis ſuſpicio eſt falſitas in civilibus.*
41. *Cives non poſſunt præjudicium inferre Univerſitati, nec ejus Officiales.*
42. *Poſſeſſio debet eſſe clara, ut manuteneatur.*
43. *Contractus correſpectivi non poſſunt dividi.*
44. *Juriſdictio an poſſit dividi, & quomodo?*
45. *Contractus nullitas declaratur judicio ordinario.*
46. *Nullo contractu ex deficiente ſolemnitate, firma remanet aſſertio.*
47. *In ſummariiſſimo an prodent ſcripturæ?*
48. *Titulus clarus adimit adverſario poſſeſſionem.*
49. *Facultativi actus præſcribi non poſſunt.*
50. *Robertus nunquam fuit Comes Montis Caveoſi.*
51. *Amelina non fuit uxor Roberti Guiſcardi.*
52. *Tarditas præſentandi ſcripturas, falſitatem arguit.*
53. *Frider. Imper. conceſſionum reſignationem ordinavit.*
54. *Camerarii officium explicatur.*
55. *Bajuli, & Camerarii, qui erant, & cujus eſt electio?*
56. *D. Joſeph Caſimirus Capozzutus R. Conſil. laudatur.*
57. *Ejuſdem allegatio.*
58. *Robertus Comes Montiscaveoſi in anno 1068. falsè uſurpatur.*
59. *Robertus quidam in anno 1060. fuit Coquus, & Piſtor Henrici Regis.*
60. *Quinam fuerit verus Comes Montis Caveoſi.*
61. *Quidnam fuit, & eſt verum officium Camerarii?*
62. *Deciſio pro Officiale Baronis contra Camerarium.*
63. *Loci conſuetudo ſervanda eſt pro Camerariis.*
64. *Camerariorum delicta a quo cognoſcuntur?*
65. *R. Pragmaticæ ſanctio.*

DE hac materia fuse ſcribentes nullos, vel perraros Auctores reperies, eoque difficilior, quia
1 non ubique locorum eadem eſt Camerariorum juriſdictio, & officium; in aliquibus enim Regni partibus Camerarius eſt caput illorum de Regimine
Univerſitatis, qui quaſi iiſdem præſidet, in aliis
2 Camerarius eſt Baronis Officialis, habens juriſdictionem rerum minimarum a carolenis triginta, &
infra, ut eſt Bajulus; in aliis idem eſt ac Magiſter
Juratus, cum quo hoc officium confunditur; in aliis
verò eſt ille, quem Auctor noſter deſcribit.
Ubi Camerarius idem eſt, ac Magiſter Juratus
3 eligitur à Barone, in Terris verò demanialibus ab
Univerſitate, ut refert deciſum inter Principem
4 Scaleæ cum Univerſitate Meſuraca anno 1572. de
Franch. dec. 4. cum *Add.*, qui dicunt, in hoc ſer-
5 vandam eſſe locorum conſuetudinem, & ubi ad
Univerſitatem ſpectat, debet fieri electio ejuſdem
6 convocatis omnibus Civibus, aliter eſſet nulla,
juxtà deciſionem, quam adducit Ricc. *ad Franch. d.
dec. 43. ſub die 2. Septemb. 1578.* referente Domino
7 Conſiliario Joſepho de Caro.
A Barone electo Camerario debet ipſe Baro ſala-
8 rium præſtare. Amend. *ad Franch. dec.* 128. *n.* 2.,
quia ejus officialis eſt.
In aliquibus Regni partibus idem eſt, ac Bajulus, qui pœnas damnorum datorum ab animalibus
9 exigit, ac pœnas falſorum ponderum, & menſurarum fraudantium aſſiſas, controvenientium
bannis &c. *Conſt. Animalia, Conſtit. cum per partes
Apuliæ.* Alderis. *de aſſiſentia qu.* 26. & 27. Jo. Lagans. *in addit. ad Rovit. in rubr. pragm. de offic. Bajuli num.* 3. & *conſtit. ad officium Bajulorum.* Et omnia
inſuper, quæ Bajulis competunt, Camerario ſunt
10 communicata, puta cognitio cauſarum civilium,
criminalium, & mixtarum levium, quæ non ferunt membri mutilationem. De Roſa *tom.* 2. *conſult. in prælud. feudal. lect.* 4. *num.* 55. Quæ juriſdictio Northmannorum tempore propriè erat illius
Camerarii, qui erat in Provinciis conſtitutus tam-
11 quam unus ex duobus officialibus ad Regii Patrimonii, juriumque Regalium curam deputatis: Alterum enim erat officium ſecreti, ſive Magiſtri
Quæſtoris. *Conſtit. Regni Dohanæ, de Secretis.* Sed
12 cum Camerarii Provincialis officium in deſuetudinem abiiſſet, Frecc. *de ſubfeud. tit. de offic. M. Camerar. num.* 8. Balzaran. *in rubr. conſtit. Regni Dohanæ de Secretis*, cujus inter alia munus erat per
13 loca, & Univerſitates Regni Bajulos creare, Camerarius locorum remanſit, cui Provincialis fuit
incorporatus, tamquam genus in ſuis ſpeciebus
partitum, & diviſum, & pro locorum varia con-
14 ſuetudine, varium quoque eſt munus Camerarii,
varia juriſdictio, & exercitium; conſule dictum
Conſ.

Dif.

Digitized by Google

Conf. de Rosa *consult. feud. lect. 4. num. 53.* Ageta
*in annotat. ad Reg. Moles in §. 9. tit. de Jure Bajula-
tionum.*

In aliis Oppidis Camerario adnexum est officium
15 Locumtenentis, quod in absentia, vel deficien-
tia Gubernatoris localis ordinarii solet exercere, &
indistinctè aligitur a Barone independenter ab Uni-
versitate, in quo casu non potest in rebus Universi-
16 tatem tangentibus immisceri, quocumque abusu
sublato, prout in Camerario Terræ Revisondolo-
rum cum ejus Barone in R. C Summariæ in anno
17 1734. fuit decisum *penes Actuarium Dominicum
Roberti*. Prætendebat enim dictus Illustris Baro se
vigore decreti olim Collateralis Consilii anni 1702.
eligendi Camerarium jus habere, tamquam ad Ba-
ronem spectans, De Franch. dec. 43. & proindè
Camerarium ab ipso electum manutenendum esse in
possessione exercitii Locumtenentis, illisque de Uni-
versitate præsidendi, veluti caput eorumdem de re-
gimine, prout ex antiqua consuetudine fuit in mo-
re, nullo pœnitus contradicente, receptum.

Universitas è contra dicebat, hoc esse omni iuri
contrarium, & repugnans, ex quamplurimis ra-
18 tionibus per me pro Universitate dicentem alle-
gatis, cujus præcipuè illa erat, quod Baronis Of-
ficiales in rebus Universitatis non possunt se intro-
19 mittere, ex Reg. Pragmaticarum, legumque di-
spositione, ut decisum refert. De Franch. *decis.*
210. *&* Amend. *in addit. ejusdem decis.* imo ex in-
concusso stylo, & consuetudine in dies a Regiis
Tribunalibus providetur, ne familiares etiam, sti-
pendio affecti, aut aliter a Barone dependentes in
consiliis, & rebus Universitatis interveniant. Quo-
nam igitur modo ferendum erat, Baronis officialem
Camerarii decoratum titulo inter Universitatis offi-
ciales connumerari, ejusque negotiis interesse,
quum hujus officium parum, aut nihil a Guberna-
tore, & Locumtenente differret? Si enim Baronis
officialis erat, ad quomodocumque Universitatis
interesse tangentia, nullum jus habebat; Si verò
unus ex Universitatis Officialibus habendus esset,
non poterat a Barone independenter eligi, & desti-
20 nari, ne Universitatis jura liberè disponere,
(quod summopere leges nostræ cavere student) vi-
deretur Baro; Et hoc ne duo mirabilia, ne dicam
monstra in rebus sublunaribus miraremur; soli
enim lucifugæ vespertilioni illud natura tradidit
21 privilegium, in muribus planè, & in volucribus
esse, ut avem meritò reptantem, murem que alatum
nuncupemus.

Qua de re post partium hinc inde allegationes,
die 28. mensis Septembris 1734. ab Illustri Comi-
te Coppola meritissimo Reg. Cam. Præside, ac Pro-
vinciæ tunc Commissario, penes d. Actuar. Rober-
ti fuit ordinatum. *Camerlinghus electus a magnifico
Barone Terræ Revisondolorum manuteneatur in posses-
22 sione officii prædicti, & quatenus opus reintegretur
in ea. Verum ipse Camerlinghus, omnesque alii in fu-
turum eligendi in officio prædicto se abstineant ab admi-
nistratione rerum universalium; neque interveniant in
consiliis, nec penitus se inferant in quibuscumque re-
bus tangentibus Universitatem sub pœna ducatorum
quingentum, servata in omnibus forma decretationis di-
cti quond. Spectabilis Reg. Biscardi d. fol. 30.*

Decretum vero interpositum inter Universitatem
Revisondolorum, & illius Baronem ab olim Spe-
ctabili Regente D. Seraphino Biscardi sub die 26.
mensis Januarii 1703. penes magnificum Mastello-
num Reg. a mandatis Scribam est, quod sequi-
tur, v3.

23 *Quod circa præjudicium jurium ambarum partium
magnificus Baro dictæ Terræ Revisondoli manuteneatur
in possessione eligendi Camerlinghum, qui tamen Ca-
merlinghus præsens, omnesque alii in futurum eligendi
in officio prædicto se abstineant ab administratione rerum
universalium, neque interveniant in consiliis, & parla-
mentis dictæ Universitatis, ac demum non se inferant
penitus in quibuscumque rebus tangentibus Universita-
tem prædictam sub pœna ducatorum quingentum, sed
ejus administratio fiat per Sindicum, aliosque de regi-
mine Universitatis prædictæ, verum consilia, & parla-
menta dictæ Universitatis fiant cum interventu Guber-
natoris, & in ejus absentia, & impedimento cum in-
terventu Locumtenentis.*

Tempore, quo dicta causa in olim Regio Colla-
terali Consilio agebatur, credebat Universitas,
24 non posse Baronem eligere Camerlinghum indepen-
denter, sed prævia Universitatis nominatione,
quam Baro confirmaret, quatenus hoc jus haberet,
servata forma *pragm. 2. de administr. Universit.* Sed
Universitas re vera, quid esset hoc Camerlinghi
officium, nesciebat, quia idem erat, ac illud Syn-
dici, ut ex actis dicti olim Collateralis Consilii
fol. 3. 5. & 6., & proinde dispositionem dictæ
pragm. 2. subintrare, credebat. Quod pro vero ha-
bitum minime fuit, quia vere Baronis Officialem,
cum aliquo in parvi momenti rebus jurisdictione
damnorum datorum, aliorumque cognitione esse,
juxta *doc. Præs. de Franch. 43. & Regni cap. ad quie-
tem*, decretum fuit.

Interposito supradicto decreto Reg. Cameræ, or-
dinibusque expeditis, quibus, ne Camerlinghus in
rebus universalibus se ingereret, vetatur, Illu-
stris Baro, ut consiliis interesse possit, ipsum Ca-
25 merlingum Locumtenentem fecit; quare habito
recursu ab eadem Universitate, dicente, hoc non
esse Baroni permissum, quia cum tamquam Lo-
cumtenens in consiliis præesse possit, & tamquam
Camerlinghus non intervenire, delusio dicti decreti
insurgeret, quia quoad Universitatem repugnantia
munera non poterant uni, eidemque subjecto con-
ferri; Et instante Barone pro solito in sui favorem
sub die 3. Novembris 1734. penes eumdem Actua-
rium Roberti me quoque pro Universitate causam
agente fuit decisum, v3.

*Quod pro executione decreti interpositi sub die 28.
elapsi mensis Septembris currentis anni fol. 21. cum
effectu Camerlinghus electus a magnifico Barone Ter-
26 ræ Revisondoli, & omnes alii ab ipso in futurum eli-
gendi in officio prædicto non interveniant in consiliis per
Universitatem prædictam convocandis, neque penitus
se ingerant in quibuscumque rebus tangentibus Universi-
tatem, & casu quo pro absentia, sive deficientia Guber-
natoris loci occurrat ipsi Camerlingho officium Locumte-
nentis assumere, non audeat convocare consilia, neque
intervenire in illis sub pœna ducatorum quingentum
F. R. &c. sed accedat unus ex Gubernatoribus Oppido-
rum proximiorum ad libitum Universitatis, qui inter-
veniat loco Gubernatoris Terræ prædictæ in consiliis
convocandis juxta urgentias dictæ Universitatis, hoc
suum &c. & expediantur provisiones.*

Pro clariori Camerariorum dilucidatione haud
inutile est, causam Camerarii Terræ Montis Mur-
ri, cujus incidentia nonnulla adhuc pendent inde-
27 cisa, in memoriam revocare. Prætendebat Uni-
versitas Terræ Montis Murri, non tantum nomi-
nationem in publico consilio confirmandam a Baro-
ne, quam electionem ipsam Camerarii, cæterorum
instar officialium ipsi absolute convenire, quod
strenue Baro negabat, dicens, se confirmandi suis
litteris patentalibus Camerarium ab Universitate
nominatum in pacifica, & immemorabili possessio-
ne reperiri, pro quo scripsit Clarissimus olim Advo-
catus U. J. D. D. Dominicus Caravita, nunc inter
28 præstantissimos R. C. S. Præsidentes meritissime
cohonestatus, cujus allegationem transcribendam
censui.

NO.

N O T A
Per Monsig. D. Nicolò Carrafa Vescovo
di Tricarico.
C O N T R O
All' Università di Monte Murro.
C O M M E S S A R I O
Il degniss. Regente Signor D. Francesco Ventura.

29 MOnsignor D. Nicolò Carrafa Vescovo della Città di Tricarico, alla di cui giuridizione si accompagna l' util dominio della Terra di Montemurro, è stato, ed è nel quasi possesso, siccome sono stati i Vescovi predecessori, di confermare non meno i Decurioni, che il Camerlengo, (dal quale la giuridizione civile, criminale, e mista in quella Terra si esercita) che in ciaschedun' anno dalla stessa Università si nominano; e quindi di spedire a favor di quest' ultimo le lettere patentali, senza le quali conferme, o patente, è negato a quelle, ed a questo il possesso delle cariche loro conferite.

Questa ragione non ancora era stata contradetta: allorchè nel 1722. venne in mente a quella Università di non chiedere più la conferma de' suoi Amministratori, e che al Camerlengo per l' esercizio del suo officio, la sola di lei nomina bastasse. Con questo pensiero alcuni Cittadini fecer ricorso nel Reg. Coll. Consiglio, ed esponendo solo, che in ciaschedun' anno era solito unirsi il parlamento per creare coloro, che gl' interessi di quel pubblico amministrar doveano, ne domandarono l' osservanza, la quale fu commessa al Regio Auditore Antonini, colla di cui autorità, a presenza seguì l' elezione de' Decurioni, e la nomina del Camerlengo, a cui egli diede il possesso, senza aspettare la conferma, o la patente, che da Monsig. Vescovo per antica ragione doveasi attendere.

Violenza così irragionevole obbligò questo a ricorrere nel Reg. Coll. Cons. per esser mantenuto, e rimesso nel suo ragionevole dritto. Fu la cognizione di questa causa commessa allo Spettabile Regente Signor D. Francesco Solanes, da cui ordinossi l' informazione del solito. Ma questa credè Monsignor Vescovo non esser necessaria, a cagione delle testimonianze, che a di lui favore sono negli atti, valevoli sole a mantenerlo nell' antico possesso.

Sopravvenuto intanto il tempo del nuovo parlamento si ottennero nell'anno 1723 dall' Università per lo Reg. Coll. Cons. provisioni di nascosto da diverso Scrivano, con cui si permise l' unione de' Cittadini per lo nuovo parlamento, secondo il solito costume. Di che fatto accorto Monsignor Vescovo, ottenne da detto Signor Regente, che innanzi a lui si dovesse l' accennato parlamento presentare, per aspettarne la providenza del Collaterale, senza che prima di quella si dasse il possesso alle persone da nominarsi.

Così fù presentato il Parlamento, alla di cui veduta si ordinò, che le persone in quello nominate avessero esercitato i di loro offici fino a tanto, che altrimente non fusse ordinato dal Reg. Coll. Cons.; di sorte che niun pregiudizio alle parti ne sorgesse; e sebbene tal decreto fosse stato dal Coll. Cons. confermato; vi si aggiunse non per tanto che l' esercizio sudetto far si dovesse a nome del Collaterale, fino alla decisione della causa. Ma non avendo tali decreti corrisposto alla giusta speranza di Monsig. Vescovo, contro di essi si dimandò la restituzione *in integrum*, di cui ora la riuscita favorevole si attende da noi, che le ragioni di Monsignore, e della sua Chiesa difendiamo; le quali assai giuste, e ragionevoli dimostrar potremo.

Il giudizio di cui ora è quistione, è della natura lezza de' giudizj sommarissimi, de' quali l' esito da' soli fatti dipende; onde nulla resterà a noi da temere, dopocchè con pubblici, e valevoli documenti avrem fatto conoscere, come per antico, e non contradetto uso alla nomina, che fassi nel parlamento della Terra di Montemurro così de' Decurioni, come del Camerlengo è seguita sempre a supplica dell' Università medesima, la conferma, o la patente spedita da' Vescovi, senza della quale inutile la nomina, e vana è stata la speranza del possesso.

Legganſi le patenti originali del 1642. in persona del Camerlengo Giuseppe Gatta spedite dal Vicario Generale di Pier Luiggi Carrafa, allora Vescovo, osservate, ed eseguite dall' Università.

MAgnifico viro Josepho Gatto Terræ Montis Murri, & nobis fideli, &c. Cum sit providendum in eadem Terra Montis Murri quolibet anno de Camerario habili, idoneo, & fideli, qui justi-
30 tiam omnibus æqua lance ministret, confisi igitur de tui fide, sufficientia, & legalitate stante electione, & nominatione ad favorem tuæ personæ in generali, & publico consilio per magnificam Universitatem Terræ prædictæ factam, & nobis præstitam, teque jam antedictum Josephum Gattom in Camerarium præfatæ Terræ duximus confirmandum, prout harum serie vigore approbationis, & nominationis factæ per præfatam Universitatem te eligimus, & constituimus &c., & quantum possimus confirmamus per annum integrum finiendum in ultimo die mensis Augusti anni venturi, & deinde in antea ad nostrum beneplacitum amoto quolibet tuo prædecessore &c. volumus autem ut dictum officium Camerariatus penes te assumas, & per annum ad honorem divinæ Majestatis, & ad Regiam fidelitatem, & Illustrissimi Domini Episcopi, & Baronia dictæ Terræ, & ad laudem tui &c. cum omnibus honoribus, & oneribus, cum mero, & mixto imperio, concedentes tibi gladii potestatem, & quatuor literas arbitrarias; ad sententias vero corporis afflictivas, ad scissionem membri, & ad actus irretractabiles, ad condemnationem ad triremes nobis inconsultis minime procedas, injungentes sibi quatenus ad expeditionem omnium causarum tam criminalium, quam civilium, & mixtarum, servata forma Regiæ Pragmaticæ absque consilio, & voto ordinarii Assessoris, sive consultoris per nos destinati in dicta Terra minime procedas; quod si secus feceris &c. nullum, & inane declaramus; de proventibus vero per te cum præfato Assessore faciendum duos consimiles libros mandamus, quorum unum penes te retineas, alterum vero penes nostrum Procuratorem esse volumus. Committimus etiam tibi custodiam præfatæ Terræ, in qua noctis tempore invigilare habeas, circumeundo, & custodiendo illam armatus cum tua familia, & sociis, ita quod nullum succedat malum: mandamus propterea magnificis Syndico, & Electis, & hominibus præfatæ Terræ, ut te ad præfatum officium Camerariatus juxta solitum admittant, & recipiant, tibique debitam obedientiam præstent, caveant de contrario, si gratiam præfati Illustrissimi Domini Episcopi, & Baronis dictæ Terræ, & nostram caram habent, & si cupiunt evitare pœnam ducatorum mille. In quorum fidem has præsentes nostra manu subscriptas, sigilli nostri impressione munitas per infrascriptum Actuarium scribi fecimus, & mandavimus. Dat. Tricarici ex episcopali Palatio die vigesima septima mensis Augusti millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo. Die 3. Septembris 1642. Montis Murri. Præsentes litteræ patentales fuerunt exhibitæ, & præsentatæ per Josephum Gatta Camerarium Officialem Baronalis Curiæ dictæ Terræ magn. Electis ejusdem, per quos fuerunt receptæ supra caput, cum omni qua decet rev., & parati se obtulerunt illis obedire, juxta illarum seriem, continentiam, & tenorem, præstita tamen cautione de observando privilegia, capitula,

tula, & pandectas dictæ Universitatis, ac in fine anni parere sindicatui prædicti officii, &c.

E quindi quelle del 1653. 1661. 1662. e 1663. spedite dall' istesso Vescovo Pierluigi, osservate, ed eseguite non meno dall' Università stessa.

Scorgasi come nell' anno 1666. que' Cittadini medesimi congregati nel pubblico parlamento, dopo eletti gli amministratori, e nominato il Camerlengo, ricorrono dal Vescovo Pierluigi, a cui dimandano uniforme al solito, la conferma così de' nuovi Decurioni, come del Camerlengo: *Supplicamo Monsignor Illustrissimo nostro Barone, conforme all' antico solito, che voglia degnarsi confermare la detta elezione, così del nuovo Reggimento, come del magnifico Camerlengo*: indi pongasi mente alla conferma, ed alla spedizione della patente a favore del Camerlengo, ed all' osservanza dell' Università, di cui gli atti originali fanno fede. E l' ordine istesso, colle formole medesime, con cui l' Università nomina, e chiede la conferma, e 'l Vescovo la concede, vedesi osservato negli anni seguenti 1667. 1668. 1670.

Essendo al Carrafa succeduto Monsignor d' Aquino, quelli nel 1673. e 1674. fece il medesimo, e dall' Università parimente fu eseguito. E nel 1676. dal Vicario Capitolare, per la mancanza del Vescovo, fu spedita altresì la patente al Camerlengo; e nel 1677. l' istesso ordine scorgesi praticato. Indi seguita fra l' anno la morte del Camerlengo, fu da Monsignor Vescovo Toraldo successor dell' Aquino, eletto il Luogotenente con patente, la quale dall' Università si legge osservata. Il possesso medesimo non si vede nemmeno per pensiere contradetto negli anni 1680. 1690. 1692. 1702. 1703., e 1706.

Così continuossi nel 1711. nel qual' anno D. Gio: Arcomanno Commissario Apostolico a nome della Rev. Nunziatura confermò gli amministratori, e spedì la patente di Camerlengo, parimente osservata dall' Università. Così nell' anno stesso da Orazio Netti, il quale tenea le veci del Barone della medesima Terra. Così nell' anno seguente dal Sig. D. Vespasiano Andreassi, che dalla Cam. Apostolica avea preso in affitto la detta Terra. Così nell' anno 1717. da Scipione Gioscio similmente affittatore di quella. Così dal fu D. Girolamo de Ruggiero Duca di Albano nell' anno 1718. parimente come affittatore di detta Terra; E così finalmente nell' anno 1720. dal Commissario della Rev. Camera Apostolica.

E nell' anno 1721. allorchè prese possesso Nicola Carrafa, a lui fecero ricorso il Sindico, e gli Eletti, supplicandolo, che in vece di Ludovico Netti Camerlengo, al Sindicato esposto, concedesse loro un Delegato, acciò non rimanesse quel pubblico privo di persona, da cui la giustizia si amministrasse; ed in fatti a' 15. del mese d' Ottobre dello stesso anno fu da Monsign. Vescovo eletto Gio: Giacomo Carbone; e seguendo il solito costume nell' anno 1722. fecesi la nuova nomina e delli Decurioni, e del Camerlengo in persona di Tomaso Lopiano; di cui dall' Università fu richiesta la conferma: *Si supplica Monsignor Illustriss. Padrone per la conferma more solito*; fu da Monsignor conceduta; fu la Patente al Camerlengo spedita, e fu a quella dall' Università data la solita esecuzione. Ecco quali pruove giustificano per lo spazio di tanti anni il possesso del Vescovo di Tricarico: e se forse tra gli atti di tempo sì lungo ne mancano alcuni fra mezzo, ciò non deve recar ombra di dubbio al vero. Sono questi atti nelle mani dell' Università medesima; questa potrebbe, dimostrando gli altri a noi incogniti, togliere ogni interrompimento.

A qual' oggetto però desiderar tanta continuazione, ed un sì esatto ordine cronologico, se ogni pruova, che mai aspettar si potrebbe, è supplita da' ricorsi, che l' Università stessa ha fatti a' Vescovi non meno per la conferma degli Eletti, che del Camerlengo, a cui si è communicata da' Vescovi, per mezzo delle Lettere Patenti, la giurisdizione? Non è questa quell' Università medesima, che lo confessò nell' anno 1680., colle parole, che quì si soggiungono: *Come sempre, e da tempo immemorabile Maria Vergine, e per essa li Vescovi di Tricarico sono stati, e di presente sono di veri Baroni della sudetta Ter-*

3 *ra di Monte Murro, con la Giuridizione Civile, Criminale, e mista, li quali sudetti Vescovi sempre sono stati, come attualmente di presente sono nel pacifico possesso di dette giurisdizioni civili, criminali, e miste, e di costituire l' Officiali, e Ministri per l' esercizio di detta Giuridizione, come sono li Camerlenghi Officiali Governatori di detta Terra, il Coadjutore Fiscale della sua Corte Baronale, li Mastrodatti di essa, il Consultore ordinario della medesima Corte Baronale, ed il Giudice delle seconde cause della medesima Corte, e di delegare le cause in caso di sospezione, o altro de' Ministri ordinari a chi è parso, e pare a detto Vescovo Barone, con dichiarazione però, che il Camerlengo Officiale Governatore, ut supra, per concessione alla medesima Terra fatta dalli sudetti Vescovi Baroni a nomina fatta, e facienda da questa medesima Università in consiglio pubblico, e si nomina un de' Cittadini di questa medesima Terra per Privilegi concessi da detti Vescovi Baroni, e molte volte è successo, che per discrepanza, e tardanza di nomina, li detti Vescovi Baroni hanno costituito, e costituiscono Luogotenenti per l' esercizio di detta giuridizione, per non ritardarsi il dovuto corso della Giustizia, e detto nome di Camerlengo non vuol dire solamente Camerlengo ordinario, come nell' altre Terre, e che chiamano le Regie Prammatiche, ma Officiale ordinario, come dicono le loro Patenti, e vero Governatore di questa medesima Terra di Monte Murro, come anco col medesimo titolo di Governatore costituiscono, e si sono costituiti per detti Vescovi nella Terra di Armento, nè vi è altro Governatore in questa predetta Terra. Ed in fede del vero n' avemo respettive croce signata la presente di nostre proprie mani fatta scrivere per mano di Giuseppe Apella nostro ordinario Cancelliero, e sigillata con il solito nostro sigillo di detta Università. Montemurro primo di Decembre 1680. Segno di croce di Francesco Palermo Sindico. Carlo Robutone Capo Eletto. Carlo Matua Eletto. Segno di Croce di Tomaso Aponte Eletto.*

Uniforme alle cose affermate dall' Università, si è un attestato di un gran numero di Cittadini fatto nell' anno passato 1724. Ed al discernimento di questa verità a favore del Vescovo, accoppiasi la riserba, che i Vescovi da tempo in tempo, e specialmente nel 1635. e nel 1647. nell' occasione di affittare la Terra di Montemurro, hanno fatto per loro medesimi della ragione di confermare gli amministratori e 'l Camerlengo, e spedire a prò di quello la Patente. *Con espresso patto; che la conferma di Camerlengo officiale, che in ogni anno dal Regimento di detta Terra si nomina, s' intende riservata a detto Illustrissimo Monsignor Vescovo Barone della medesima.*

Or chi crederebbe, che ad argomenti sì certi, e tanti, di osservanza non interrotta, potesse svegliarsi contrasto! Ma pure l' altrui mal' accorto consiglio ha inventato la maniera di contrastarla con deboli, ed infelici ritrovati, di cui l' insussistenza dimostreremo. Tragge l' Università le prime speranze da un' atto pubblico dettato da alcuni pochi suoi Cittadini, i quali affermano, che in tempo di qualche dubbiezza insorta, han sempre soluto gli amministratori, e Camerlenghi eletti procurare la conferma dal Regio Collaterale Consiglio. Ma qual fede può darsi a' detti di gente, del di cui vantaggio non men pubblico, che privato si tratta? sospetta è la credenza de' loro detti, anzi a' loro detti la credenza affatto si nega, siccome ne lasciaro-

no

no l'insegnamento. Farinac. qu. 60. illat. 17. Mert. vot. Pisan. 699. Marcian. disp. forens. cap. 24. num. 15. E pure i medesimi Cittadini non affermano con libertà l'indipendenza del Vescovo, e non necessaria la conferma del medesimo, ma restringono quella fra limiti del tempo delle contese.

Fu permessa egli è vero nell' anno 1694. dal Regio Collaterale Consiglio la conferma del capo Eletto, il quale aveva esercitato l'anno di prima tal carica, questo però nulla può nuocere al dritto di Monsignor Vescovo: Vietano le Regie Prammatiche la continuazione della pubblica amministrazione dopo il solito corso di un' anno: Quindi era necessario, che non già il Vescovo, ma'l Collaterale derogando alle leggi, la conferma ne permettesse: onde all' Università saria necessario dimostrare, che da Monsignor Vescovo di quel tempo non si fossero confermati gli amministratori di quel tempo della prima elezione, ad oggetto di dar qualche colore a' suoi argomenti.

Ricorrono nell' anno 1695. i Cittadini nel Regio Collateral Consiglio, domandano la nuova elezione, perche erasi fatta di persone dipendenti dal Vescovo, contraria alle leggi, ed alla ragione; ed ottengono che la Regia Udienza faccia seguire la nuova: ma che vuol trarne l' Università? Non si fa parola del Camerlengo, trattavasi di elezione sospetta, e sospetta per cagione del Barone medesimo, or come potea domandarsi la nuova elezione all' istesso Barone.

Conferma il Collateral Consiglio nel 1699., e 1516. ad istanza dell' Università gli Amministratori, e'l Camerlengo; ma qual legge può dare un volontario ricorso di questa, senza temer d'opposizione, mentre priva quella Chiesa di Vescovo, rimanevano i di lei dritti preda dell' altrui diligenza? Non si scorge chiaro il di lei artificio nel tacere, che di tal conferma si aspettava al Vescovo la ragione? Quindi l'istesso argomento somministra qualunque altra scrittura somigliante, di cui presume l' Università valersi al confronto dell' indubitato, e chiaro possesso del Vescovo. Così altri domanda, ed ottiene, perocchè non è contradetto; così altri ottiene, perchè tace l' altrui ragione; nè i Tribunali, comechè supremi, possono l' altrui giusto possesso pregiudicare con ordini, che senza maturo discernimento alla richiesta sola delle parti si proferiscono.

Non fanno adunque contrasto questi pochi, e mendicati argomenti al possesso di Monsignore Vescovo di Tricarico; ed all' incontro con tanti atti di possesso continuati da tempo assai lontano, prima che la presente controversia sorgesse, riman fermamente dimostrata la ragione del Vescovo; onde merita di ottenere da' Signori del Regio Collateral Consiglio la manotenzione.

MA acciocchè rimanga ciascun persuaso, che il possesso si è giusto, e ragionevole, con incontrarsi uniforme alla giustizia del titolo, a dimostrar questa passiamo. La Chiesa della Città di Tricarico possiede la Terra di Montemurro colla Giuridizione, siccome tutti gli altri Baroni del Regno posseggono, in vigore di Regali concessioni, così de' Principi Normanni, come Angioini, ed Austriaci; Roberto Conte di Montescagliofo Principe Normanno nell' anno 1068. le concedè la Terra di Montemurro, ed Armento coll' intiera giuridizione; siccome egli medesimo nel 1070. esplicollo nel Privilegio *cum omni justitia, tam civili, quam criminali, secundum quod ego teneham, & cum omnibus possessionibus &c. fol. 33. loc. signat.* Quindi pretendendo nell'anno 1133. i Giustizieri di Basilicata molestare il Vescovo nell' esercizio della sua Giuridizione, sua richiesta fu questo ordinato dal Re Rugiero, che il gran Giustiziere Guglielmo avesse riconosciuto il di lui ricorso; E questo con matura discussione ordinò, che il Vescovo non fosse più molestato.

Leggansi le parole dell'ordine: *Reverendus B. Robertus Tricaricensis Episcopus Clementiæ nostræ exposuit conquerendo, quod cum P. M. Robertus Comes Montis Caveosi, & Dominus Civitatis Tricarici Ec-*
32 *clesiæ Beatissimæ Mariæ, quam ipse de novo fundaverat Monte Murrum, & Armentum Terras ad suum Dominium pertinentes, cum hominibus habitantibus in eis, redditibus, & possessionibus earundem pia liberalitate donavit ita liberè, & absolutè, quod nec sibi, nec suis hæredibus, vel alicui Personæ in eisdem terris aliquid reservavit, & tam ipse, quam prædecessores sui terras ipsas cum omni jurisdictione, & justitia temporali, & absque omni exactione, tallia, vel collecta &c.* E Guglielmo con sua sentenza ordinò: *Vos Domine Roberte nomine vestro, & Tricaricensis Ecclesiæ, & homines vestros Montismurri, & Armenti ab omni impositione, tam per Justitiarios, quam per Camerarios, & Secretos Regios super Collectis, talliis, & de maniis, fodra, exercitu, seu cavalcata dictis vestris hominibus impositis authoritate Regia, sententialiter duximus absolvendos, & decrevimus, vos, & homines vestros illa de cætero pace, tranquillitate gaudere, qua hactenus gavisi estis, salvo tamen quod lesæ Majestatis, falsitatis, mortis occultæ, publicæ deprædationis stratarum, & raptus mulierum crimina judicanda, per Curiam spontaneus in manibus nostris resignasti fol. 30. a. vol.*

Provò la Chiesa di Tricarico nel 1562. nuove molestie da altri Giustizieri per non diverse cagione, e pure da Filippo Bulsone Gran Giustiziere del Regno, dopo esatta informazione con sentenza ordinossi, che la Chiesa da ogni turbamento rimanesse lontana: *Quia constitit per depositiones testium prædictorum, dictos homines Montis Murri, & Armenti fuisse ligios homines Ecclesiæ Tricarici, & eidem Ecclesiæ respondisse jurisdictione temporali, a tempore cujus memoria non existit, facta publicatione in Curia nostra de dictis 1567. fol. 27. in fin., & fol. 29. a t. & 30. in med. a fol. 840., & 84 t. vol. 1. fol. 137. usq; ad 166., a fol. 66. usq; ad 136. vol. 2. nel 1651. fol. 52. vol. 2. fol. 58. in fin. 59. in fin. vol. 2., e nel 1674. 1686. 1698 fol. 137. usque ad 166.* Giustificano questa verità le memorie ricavate dalla Corte istessa del Camerlengo, le quali veggonsi accompagnate dalle autentiche de' Sindici, ed Eletti *fol. 166. in med., a t. vol. 2. proc. Reg. Fisc. nel cedol. fol. 61. usque ad 66.* E tale è stata riconosciuta la giustizia del titolo a favor de' Vescovi di Tricarico; anche dalla G. C. della Vicaria, e dalla Regia Audienza provinciale, le quali hanno sempremai con loro decreti rimessi gli inquisiti *ad Capitaneum electum per Rev. Episcopum Tricarici utilem Baronem Montis Murri fol. 46. a t. in fin. & 47. in princip. & 48. vol. 2. fol. 46. a t. in princip. fol. 43. in med. vol. 2.*, di che abbiamo gli esempj fino al 1696. *fol. 60. proc. Fisc.*

Portarà nel vero meraviglia, che il Vescovo a cui si aspetta nella Terra di Montemurro la giurisdizione, non destini egli il Governatore, come osservasi da tutt' i Baroni del Regno. Ma che all' incontro l' Università nomini un Cittadino per Camerlengo, Officiale in nome del Vescovo, ivi esercita la giuridizione, contra l' universal costume, contra la disposizione delle leggi del Regno. Ma ecco di questa osservanza l' irragionevol cagione, per cui un Cittadino a' suoi Cittadini stessi la giustizia amministra.

Fin dall' anno 1560. Antonio Capreolo Vescovo di Tricarico fra le grazie che concedè all' Università di Montemurro, inavvedutamente permise,
33 che l' Università nominasse il Camerlengo: *Item*

supplica detta Università V. S. Illustrissima, che attenta essa Università è nella possessione pacifica, seu quasi di eleggere il Camerlengo ogn' anno, quale come Giudice ordinario dell' Episcopale Corte in detta Terra ha da sedere, e reggere Corte, amministrar giustizia, con aver la cognizione, e decisione delle cause in persona sua colla solita percezione degli agj, & emolumenti dell' atti si fanno in detta Corte, e per causa di quella, e con aver in parte di sua provisione dall' Episcopale Corte dodeci tomola di grano, e dodici barili di vino singulis annis, e che quella si degni confermarcelo, & quatenus opus est *concederlo* in perpetuum, *ut Deus, &c. Placet dictæ Universitati confirmare omnia præsupplicata, & quatenus opus est illa denuò concedere ad augumentum, ut petitur.* E sebbene le mentovate grazie si fossero col Regio assenso confermate: tuttavolta tentarono i Vescovi seguenti Gio: Battista Santorio, ed Ottavio Francipano Mirto d' impugnarle; ma nell' anno 1599. tratto il Vicario generale (nell' assenza del Francipano) da vile guadagno, per la promessa di annui ducati 45. lasciò così ragionevole impresa.

E benche dopo così il Vescovo Diomede Carrafa, come Roberto de Roberto avessero risvegliate le antiche giuste pretensioni; queste pure nel 1612. furon transatte nell' accrescimento di altri annui ducati 50. senza assenso Appostolico, o Regale: *Postremo*
34 *respectu electionis, & nominationis Camerarii, & Judicis ipsius Baronalis Curiæ, licet ipsa Universitas fuerit, & sit in pacifica possessione, non solum centena-*
35 *riorum, sed majoris temporis, dictum Camerarium nominandi; & eligendi, ac illum nominatum, & electum confirmare faciendi, vel quod absque confirmatione idem Camerarius, ut supra electus jurisdictionem exercere possit, ita quod nullum dubium sit, quod eadem Universitas non possit nec debeat molestari modo aliquo super hujusmodi electione, ac nominatione Camerarii prædicti pro tantum satisfactione ipsius Illustrissimi, & Reverendissimi Domini Episcopi, & Baronis; ambæ partes expresse, ac de speciali pacto convenerunt, quod Universitas ipsa eligere habeat, & debeat unum legum Doctorem, alterum vero ipse Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Episcopus in arbitros tantummodo super capite prædicti Camerariatus, & electione ipsius infra menses sex ab hodie annumerandos, qui arbitri, ut supra eligendi habeant, & debeant decidere causam hujusmodi Camerariatus, servata forma Regiæ Pragmaticæ de arbitris, & casu quo una ipsarum partium prædictum suum arbitrum infra dictos menses sex non nominaverit; altera vero sic, illa pars, quæ nominationem fecerit unius sui arbitri, possit etiam facere nominationem arbitri alterius partis, & sic omnes nominare: & ambæ partes teneantur stare, obedire, & exequi omne totum, & quidquid fuerit sententiatum per eosdem arbitros tam eligendos ab utraque ipsarum partium, vel ab una tantum ipsarum partium modo quo supra fuit expressum, ac si esset sententia lata per S. R. C., & ab illis, seu eorum sententia modo aliquo non possit appellari, vel reclamari, & interim quod non fuerit super præsenti capite determinatum, Universitas ipsa maneat in eadem possessione eligendi, & nominandi dictum Camerarium, sicut ad præsens nominat, & eligit.*

Presume quindi l' Università, che non solo fu riserbata ad essa l' elezione, e la nomina del Camerlengo, ma che la necessità di aspettare la conferma del Vescovo anche le fu tolta. Ma troppo vano è il pensiero: Riflettasi perciò, che l' Università in quest' istromenti tece l' assertive a suo modo, si tacque ciocchè pregiudicarle poteva. In oltre essendosi convenuto nell' ultimo istromento, che fra lo spazio di sei mesi si avessero dovuto eleggere due arbitri per decidere il punto della elezione del Camerlengo; è ragionevolmente da credersi, che fusse seguito l' arbitramento per cui la nomina all' Università, la conferma al Vescovo si fusse riserbata: Maggiormente perchè se ne vede per lo spazio di ben 100. anni così continuata l' osservanza, per cui l' Università nomina la persona del Camerlengo Officiale del Vescovo, e questi dall' altra parte l' avvalora con sua Patente, senza la quale non può esercitare il suo officio.

Ma qual speranza può sorgere a vantaggio dell' Università dalle mentovate transazioni, che per se stesse nulle, e di ninna fermezza si sono, come quel-
36 le, a cui espressa la legge resiste promulgata dalla Maestà dell' Imperadore Carlo V. l' anno 1531. per la quale apertamente è vietato alli Signori Vicerè di questo Regno, e Regio Collaterale Consiglio di concedere assensi, qualora trattasi di dismembrazione, ed alienazione di qualunque siasi picciolissima parte di cosa feudale: Onde Rocco nel trattato *de officiis* alla *Prammatica* 4. *de feudis* cap. 8. nu. 122. scrisse che nemmeno possa dismembrarsi un menomissimo censo dovuto al padrone del Feudo senza il Reale beneplacito: *Idemque quod diximus, ut a capite Baroniæ dismembrari non possit Castrum, vel Casale, sive pars aliqua feudi procedit, similque locum habeat, quando remissus reperiretur annuus census debitus Baroniæ, ita ut hæc remissio dismembratio etiam dicatur, & successivè fieri non possit absque Regis assensu.*

Come dunque poteano i Vescovi di Tricarico, come nell' anno 1560. potea Monsignor Caprioli concedere all' Università la facoltà di creare il Camerlengo, dismembrandola dalla sua giuridizione, la quale vana quasi, ed impotente sarebbe rimasta, lontano il permesso, che dee concedersi dalla bocca del Principe? Ed in vero non può senza scandalo sentirsi, che i Cittadini di Montemurro soli con esempio inaudito a somiglianza di una Republica eliggano a se stessi, e fra loro medesimi i ministri della Giurisdizione; e che essi stessi a lor piacere, sciolti dal giusto regolamento del Barone, l' esercitino: Vantaggi a tutt' altri negati, ed a tante, e sì nobili Città del Regno con severe pene proibiti. Tutto dì vedesi piena di discordie, d' insulti, di sangue quella Terra, governata, fin' ora da Camerlenghi confermati da' Vescovi. Or qual sarebbe nell' avvenire lo stato della medesima se a capriccio de' soli Cittadini dovesse esser governata?

Quindi è, che per questi, ed altri inconvenienti che seguirebbono se si permettesse il potere alla sola Università di eleggersi il proprio ministro, è da credersi fermamente, o che l' assertive degl' istrumenti non furono vere; o che l' arbitramento seguì a favor della Chiesa, o che l' Università istessa conoscendo la vanità della sua domanda, lasciò di pretendere, che il Camerlengo potesse esercitare la giuridizione senza la conferma del Vescovo: Tanto vero, che fin dall' anno 1640. vicino al tempo di tal convenzione, fu necessaria la conferma, la quale finora si è continuata, o della di cui facoltà dimandiamo ora la manotenzione.

Napoli il primo di Gennajo 1726.

Domenico Gasparito.

Decretum ab olim R. Collaterali Consilio interpositum, in dicta allegatione enunciatum, a quo Ill. Episcopus Tricaricensis remedio restitutionis in integrum reclamavit, fuit tenoris sequentis. E. G.

Die 3. mensis Octobris 1725. Neap. &c. Bene fuisse provisum per Dominum causæ Commissarium. Ve-
37 *rùm confirmatio intelligatur facta nomine personæ declarandæ per Regium Collaterale Consilium, viso extra termini ordinarii, &c. Cafarus Scriba a mandatis &c. fol. 109.*

Decretum domi a Domino Commissario interpositum sub die 10. Septembris 1725. auditis partibus, post termini impartitionem fuit, quod citra præjudicium ambarum partium tam in petitorio, quam in

possess-

possessorio, electio facta firma remaneat &c. fol. 82.
In discussione dicti remedii *restitutionis in integrum*
ab Ill. Episcopo propositi in dicta allegatione, ab
Universitate dictæ Terræ Montis Murri, diceba-
tur, scripturas ab ipso allegatas parvipendendas
esse, tamquam non extractas a Regio Notario, &
ex originalibus ab eodem conservatis, sed ab asser-
to Apostolico Tabellione, quia in Regno non pos-
sunt Notarii instrumentum reassumere, aut exem-
38 plar tradere, quod non servant, aut pro quo non
fuerunt rogati, nisi Judicis decreto, & justa ur-
gente causa. Affl. *dec.* 6. *&* 48. Novar. *in pragm.*
39 1. *de fide auth. instr.* Et protocolla a Regiis Offi-
cialibus revidentur, & subscribuntur, ut fraudis
vitetur suspicio, quod non moris est cum Ecclesia-
sticis. *Constit. Regni instrumentorum robur.*
Nihil quoque faciendæ sunt dictæ scripturæ, quia
locationum instrumenta, ut possessionem probent,
debent copulari cum effectiva solutione promissa a
conductore. Ursill. *ad Afflict. dec.* 235.
Omninò etiam fideles non sunt eædem scripturæ,
extractæ ab ejus Archivio, subscriptæ pro obser-
vantia a Cancellario tantùm; a Syndicis conni-
40 ventibus, non a Civibus in publico colloquio con-
vocatis, quia in civilibus suspicio falsitatis habe-
tur pro nullitate. Capyc. Latr. *consult. ult. num.* 50.
Mascard. *de probat. concl.* 739. *num.* 6. Menoch. *de
præsumpt. lib.* 1. *qu.* 99 *nu.* 1. *&* 17. Surd. *cons.* 132.
num. 61. Rovit. *in pragm.* 3. *de falsis nu.* 4. Gram-
mat. *cons.* 90. *n.* 5. Marin. *resol. lib* 2. *cap.* 76. *n.* 1.
& in dec. 6. Reverter. *num.* 5. Hodiern. *controvers.
forens. cap.* 48. *n.* 1.
Neque Ill. Episcopo prosunt in præjudicium Uni-
versitatis, contra quam non potest particulare fa-
ctum ejus Civium, aut Administratorum objici,
quia omnes, quibus contrahere, vel similes actus
41 facere prohibetur, non possunt eorum facto ali-
cui jus tribuere, ne fraus legi fieret. Francisc.
Herculan. *tract. de probanda negativa* a. 198. *limit.*
32. Alexand. *lib.* 1. *cons.* 55. *& lib.* 3. *cons.* 19. Et
in Regno neque Administratoribus, neque ipsi
Universitati similia peragere licet absque Regio as-
sensu, & auctoritate. Staib. *resol.* 175. Episcopus
ergo debet in termino ejus jura probare communi-
tatem convincendo, non privatos Cives, non Syn-
dicos. Capyc. Lat. *dec.* 101. *lib.* 1.
Manutentio ut obtineatur, jus, & possessio in
summariissimo judicio acquisita debet esse clara, non
42 dubia, non vi, non clandestina. Posti. *dec.* 200.
& 217. *§. retinendæ instit. de interdict. l. ult. eius
ff. de probat.* Jo: Holdenburp *de probat. cap.* 4. *num.*
45.
Insuper ducati 150. vigore transactionis fuerunt
exacti, & exiguntur ab Episcopis, quare si sunt in
observantia instrumenta, quilibet actus possesso-
rius iisdem contrarius manutentionem non meretur,
quia possessio, vel quasi a primævo rei statu discre-
pat. Wilhelm. Liser. *Differt. An. in action. negatur,
&c. num.* 10. Mirum enim esset, contrespectivo-
43 rum contractuum, sicut do, ut facias, do, ut
des, executionem dividere, & quod Episcopis du-
cati 150. solvantur, & ipsi retineant jura, pro
quorum cessione solutionem habent, videlicet,
rem, & pretium retinere, annuumque redditum
exigere absque causa, contra omnium legum dispo-
sitionem.
Nec valet objectio, quod assensus erat nullius,
tamquam non impetratus a Rege ex *Pragm. Carol.
V. anni* 1540., quum ageretur de feudorum dimi-
nutione, quia ante dictum annum fuerant ab Epi-
scopis concessa jura Universitati, ex quibus non in-
44 ferretur feudi divisio, aut diminutio, sed jurisdi-
ctionis tantum restrictio in Barone, quæ dividi po-
test, & plura per loca Baronalia, & per plures
partes unius feudi, imò criminalem a civili sepa-
rare. Capyc. *dec.* 27. *num.* 22. *&* 39. instar servi-
tutis itineris, quæ restringitur, & profertur, ut
major, vel minor est via; & in istis casibus, nec
Regium assensum requiri, nec feudi diminutionem
induci, fundat Reg. de Marin. *observat. ad decis.*
163. *Reverter. num.* 22. Cavaler. *in alleg.* 24. *de
Marin num.* 8. *&* 13. Rovit. *in pragm.* 4. *de feudis
num.* 46.
Similiter nullitas contractus ex defectu solemni-
tatis non potest declarari, nisi judicio ordinario, &
45 interim observatur contractus. Giza. *ad Capyc.
latr. dec.* 77. Imo longi temporis lapsu, centum,
& quatuordecim scilicet annorum præsumitur as-
sensus, omnisque solemnitas. De Marin. *lib.* 1. *re-
sol. cap.* 27. Lanar. *cons.* 94. *num.* 15. Et licet solva-
tur contractus; assertiva instrumenti docet, tunc
temporis Universitatem habere facultatem Came-
rarii confirmationem petendi, vel non petendi,
quia instrumentum, & juramentum in rebus, quæ
46 feudale non tangunt, firma remanent. Andr. de
Isernia *in cap. Imperialem de prohib. feud. alienat.
num.* 15. *in fin.* Aut saltem assertio esset efficax,
quia antiqua. Affl. *in Const. constitution. m Divæ
memoriæ.* Lasar. *in repet. feud. num.* 172. Reverter.
dec. 412.
Quare Ill. Episcopus non potest termini compi-
lationem vitare, quia in judicio summariissimo non
47 admittuntur probationes è scripturis emanantes,
quia non cognoscitur, an possessio sit vi, clam, aut
precario. Bartol. *in l. prædia. ff. de acquir. possess.*
Wessembec. *part.* 1. *cons.* 20. *n.* 20. Hadrian. Byner.
in differt. de probantis voluntate &c. cap. 3. §. 2. *num.*
41.
Sed si absque termini compilatione vellet causa
decidi, Universitas utiam obtinere debet, quia mu-
nita titulo, quem instrumenta viridis observantiæ
tribuunt, quæ Episcopo manutentionem negant.
48 Fulv. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 27.
48. *&* 49. Capyc. Latr. *dec.* 66. Et multoties Ca-
merarius exercuit munus sine Episcopi confirmatio-
ne *fol.* 31. 35. *&c.* en possessio Universitatis, quia
unicus actus satis est pro manutentione. Cavaler.
in alleg. 26. *num.* 14. *&* 21. *collect. alleg. de Marin.*
& faciunt etiam scripta per Pacian. *de probat. lib.* 1.
cap. 30. *n.* 16.
Jam dictum est, hanc confirmationem ad merum
actum facultativum reduci, qui præscribi non pos-
sunt *L. viam publicam ff. de damn. infect.* Capyc.
Latr. *dec.* 196. *lib.* 2. *num.* 15. De Rosa *consult.* 30.
49 *num.* 21. *& consult.* 12. *num.* 41. *&* 66. *num.* 10.
Mascard. *tom.* 2. *conclus.* 923. *num.* 2. Pacian. *de
locat. & conduct. cap.* 22. *num.* 27. Præcipuè quan-
do hi actus ad aliam causam referri possunt, fami-
liaritatis, videlicet, gratitudinis, obsequii, po-
tentiæ, metus &c. Capiblanc. *in pragm.* 1. *de Ba-
ron. n.* 200. *l. semper in obscuris ff. de reg. jur. & in
pragm* XI. *de Baron. num.* 220. Tantò magis, quia
quilibet actus refertur ad causam, ad scripturam,
quæ apparet, & cujus habetur scientia. Card. de
Luca *disc.* 3. *de feud. num.* 11. *disc.* 26. *de regiom. nu.*
12. Capyc. *dec.* 2. *num.* 33. *lib.* 1. *& dec.* 200.
num. 70. *lib.* 2.; unde quum scripturæ ab Episco-
po allatæ jus coactivum, & obligatorium non pro-
bent, nullius sunt roboris.
Infinitæ aliæ propemodum rationes ab Univer-
sitate ducebantur in medium, & præcipuè contra
privilegia allegata ab Episcopo, quæ asseruntur
esse cujusdam Roberti Principis viri cujusdam
Amelinæ in anno 1060., quæ falsitatem sapiunt,
50 tum quia nunquam extitit hic Robertus Montis
Caveosi Comes, & *P. Jo: Mabillon de re diploma-
tica* 38. Robertos enumerat variarum dignitatum,
nullum verò Montis Caveosi Comitem; licèt fue-
rit quidam Robertus Guiscardus Dux Calabriæ,
non tamen fuit Comes Montis Caveosi, qui nec
hujus-

hujusmodi esse potuit; quia non habuit uxorem
51 Amelinam, sed Alveradam, post cujus repudium
Sicelgaitam Gisulfi Salerni Principis Sororem.
Hostiens. in cap. 16. lib. 3.: Tum quia in x. & xi.
saeculo in more erat maximopere posita scriptura-
rum, & signanter diplomatum falsitas, Mabillon.
de re diplomatic. cap. 6. lib. 1.
Augebatur suspicio ex tarditate, & repugnan-
tia praesentationis originalium privilegiorum, Cra-
52 vett. *cons.* 38. *num.* 6., quae praesentatio necesse
erat, ut caracteres, signa, papyrus Egyptius, ut
P. Mabillon. describit, observarentur. *Calvin. v. Pa-
pyrus*; illius saeculi more.
Demum licet vera essent praedicta privilegia,
erant tamen sterilia, inutilia per *Constit. Dignum
fore credimus*; *&c.* Friderici Imperatoris, qui ca-
53 pta utriusque Siciliae possessiona tamquam Con-
stantiae ultimae de sanguine Northmannorum vir,
decrevit d. constitutione, quod in suis manibus,
& dominio omnes Terrae, Villae, Castra, aliaque
ad Regium demanium pertinentia resignarentur ab
omnibus, qui *Guillelmorum*, *aut Rogerii* I. privile-
gia non haberent, quae ab ipso ex certa scientia
confirmari deberent. At quum Episcopi Tricari-
censes d. Friderici concessiones non exhibuerint,
fateri debent, ipsos vel non praesentasse eorum
assertas concessiones, vel nihil obtinuisse, & con-
sequenter omnia in beneficium Regii demanii re-
licta fuisse.
Nec aeconomica ratio Episcopo prodest, ob absur-
dum, quod haec Tarra diceretur Respublica, si
ipsamet sibi Gubernatoram independenter eligeret;
54 Etenim Camerarii officium aliud non est, nisi Ju-
dex minor, ut Bajulus &c. infimarum jurisdictio-
num capax, quae a Magistratibus minoribus, di-
ctis *locorum defensoribus* antiquitus exercebantur;
Horum Bajulorum, sive Camerariorum officium
etiam tempore *Alphonsi* I. Aragonensis, qui ab an-
no 1442. ad 1458. regnavit, usu receptum fuit,
cum causarum parvi momenti jurisdictione. Item.
in const. officiorum periculosa confusio. Joseph de Ro-
sa *in praelud. feudal. lect.* 2. *num.* 12. *& seq.*
Hae infimae jurisdictiones ante Alphonsum I. con-
cedebantur Baronibus, quando Castrum aliquod,
aut Terra concedebatur, non enim solebat conce-
55 di criminalis jurisdictio, & infimae tantum tri-
butae intelligebantur, etiamsi diceretur, *cum omni-
moda jurisdictione*, aut *cum omni jure*, *quod ipse con-
cedens habet &c.* idem de Rosa *lect.* 8. *num.* 75. *&
lect.* 4. *num.* 57. Sed postquam Aragonenses Reges
summa liberalitate merum, & mixtum imperium
Baronibus concesserunt, jurisdictiones infimae Ca-
merariorum, Bajulorumque Universitatibus re-
manserunt, & ab eorum officialibus exercebantur:
De Marin. *lib.* 1. *resol. cap.* 213.
Pro decisione hujus causae ab olim Reg. Colla-
terali Consilio sancitum fuit sub die 26. mensis
Martii anni 1726. *non esse deferendum in integrum
restitutioni petitae per Reverendiss. Episcopum Trica-
ricensem*.
His stantibus, causa in R. Collaterali Consilio
sopore inducto, & cessantibus a molestia Episco-
pis, audacior Universitas insurrexit, & immode-
56 rata electionis independentia utens, & exercitio,
vim esse legitimam possessionem credens contra Ba-
ronis jura, ad violentissima attentata perrexit, qui-
bus se opponens Baro, in S. R. C. purgationem,
coercitionemque petiit, pro eodem patrocinante
tunc strenuissimo Advocato U. J. D. D. Josepho
Casimiro Capozzuto, Praeceptore meo doctissimo,
cui ars, & natura primores eloquentiae laudes tra-
didit, nunc autem inter sapientissimos S. R. C.
Sanctae Clarae Consiliarios a Rege nostro meritis-
sime conscripto, quem ejus virtute, & gloria du-
ce sublimi vertice sydera ferientem videre exopto,
ejusque ultimam allegationem hic in medium ad-
ducere pro Tyronum commodo, haud inutile du-
xi.

FATTO, E RAGIONI
A PRO

Dell' Illustre Duca di Montemurro D. Vaspa-
siano Maria Andreassi

C O N

**L' Università della sudetta Terra di
Montemurro.**

***Il Regio Consigliere Signor D. Orazio Rocca
Commessario.***

**In Banca del magn. Jacopo Priscolo
*Reccia Scrivano.***

J. M. J.

57 GLi Uomini della Terra di Montemurro della
quale è util Padrone il Signor Duca D. Ve-
spasiano Andreassi, nelli mesi passati con temera-
rio ardire incarcerarono il Governatore del nomi-
nato Signor *Duca* Barone di quella Terra, e per
iscusare delitto cotanto grave, e atroce degno di
somma, e memorevol pena, han proposto in giu-
dicio nel S. R. C., ed al Dottissimo Signor Con-
sigliere D. Orazio Rocca Commessario, che ab-
bian essi per concessioni del Vescovo di Tricarico
le giuridizioni nel territorio, e ristretto della me-
desima Terra, e particolarmente la criminale col-
la facoltà di eleggere un' Ufficiale in ogn' anno
chiamato Camerlengo; da cui le giuridizioni si
esercitano, e particolarmente la custodia nella not-
te delle strade publiche, e delle case de' Cittadi-
ni, invigilando alla quiete del Popolo, e che a
sì fatto loro Ufficiale chiamato Camerlengo si ap-
partenghi privativamente la riferita custodia, in
guisa che neppur la Corte del Barone, o il di lui
Governadore possan punto pensare di farla essi lo-
ro, anzi che se dal Camerlengo si ritrovi la fami-
glia della Corte del Barone, caminando per la
Terra possa il Camerlengo incarcerarla; e che
per sì fatta cagione avendo incontrato di notte per
la Terra il Governadore con suoi famigli arma-
ti, il quale girava per la quiete della medesima,
avevali menati nella prigione.
Sì fatta scusa crediamo, che non solamente non
renda minore il delitto del Camerlengo, e del co-
mune della Terra, che la sostiene, ma che mol-
to maggiore il faccia, e ne accresca la pena, mer-
cecche ognun conosce, che la strana pretensione
dell' Università di Montemurro non averebbe al-
tro fine, che di rendere il Barone a se stesso Vas-
sallo, e sarebbe costui un Baron da Teatro col
solo nome per derisione, e coll'esser sottoposto al-
le giuridizioni civili, e criminali, che pretendo-
no avere coloro, i quali si chiaman Vassalli, e
Baroni sarebbero.
Il riferito eccesso averebbe costituito per avven-
tura il Signor Duca Andreassi in obbligazione di
togliere dal capo de' suoi Vassalli sì mal conce-
puta idea col braccio della Giustizia esercitata da'
suoi Ministri in vigor delle giuridizioni ad esso
lui concedute con privileggi Regali, ma la di lui
moderazione l' hà portato volentieri a ricorrere
alla suprema Autorità del S. R. C., a cui ha sa-
puto esser ricorsa l' Università, ed attendere dal-
la Giustizia del Signor Commessario, e del Su-
premo Senato i rimedj opportuni a sì gran male.
Ad oggetto di aggevolare il conseguimento di
sua giustizia si è fatta picciola nota in istampa di
due soli fogli, nella quale per ricordare le Gen-
si

ti di Montemurro di loro strana temerità si son notate le concessioni del sudetto Feudo colle Giuridizioni civili, criminali, e miste di prime, secondo, e terze cause col mero, e misto impero, e potestà del Gladio, e con le quattro lettere arbitrarie, e colla facoltà di conoscere i suoi Vassalli, benchè delinquissero fuori del Territorio, e colla particolar facoltà al Capitano Baronale *custodire Terram prædictam noctis tempore* fatte a pro della Casa de' Signori Sanseverino di Bisignano, dalli quali poi passò la Terra a' Signori Carafa di Stigliano colle medesime giuridizioni, ed indi nella stessa guisa fu venduta la Terra ad Alesandro Ursone, e da questi nel modo istesso a Gio: Berardino d' Elia, dal quale per successione pervenne a' Sig. Ruggieri di Salerno Duchi di Albano, e finalmente dal Duca D. Girolamo di Roggiero venduta a D. Vespasiano Andreassi colle medesime giuridizioni, e colla cognizione delle prime, seconde, e terze cause civili, criminali, e miste. Ed oltre a ciò si son notati varj atti possessivi, che tutti i Baroni predecessori di detta Terra hanno avuto di dette Giuridizioni coll' esibizione de' processi originali; E finalmente si è notato, che nel Regio Cedolario fino al presente giorno siano stati da tempo in tempo registrati i riferiti possessori, e Baroni della medesima, ed ora il Signor Duca Andreassi, il quale dalla Regia Corte solamente per Barone, e Feudatario si riconosce. Con sì brieve nota avevano creduto, che di altra scrittura non ci facesse bisogno; Ma perche il comune di Montemurro continuando ostinatamente nella sua temerità, od audacia ha dato fuori per mezzo del suo dotto Avvocato lunghissime allegazioni, ad oggetto per avventura di spaventarci, piena di quelle antiche favole inventate da' Vescovi di Tricarico da lungo tempo in dietro, ad oggetto di porre le mani, e 'l dominio nella Terra di Montemurro, anche in tempo de' Signori Carafa, e de' Signori Sanseverini, delle quali ragioni de' Vescovi vuole il comune di Montemurro avvalersi, perciò abbiamo creduto opportuno far brievi parole in risposta dell' Allegazione suddetta per togliere alcun adombramento, che potrebbe ella fare qualora non sappiansi quei fatti, che altre volte nella stessa materia è stato bisognevole rappresentare.

Nel primo capo della scrittura dell' Avversario si vuol sostenere, che i Vescovi di Tricarico abbiano nella Terra di Montemurro le giuridizioni civili, criminali, e miste in vigore di concessione fattali nell' anno 1068., e nell' anno 1070. da Roberto Conte di Montescaglioso, che il Contradittore chiama Principe Normanno, le quali dice che fossero state poi confermate dal Re Roggiero Primo, ed appresso dal Re Guglielmo, e successivolmente dal Rè Carlo Secondo d' Angiò, poi dal Rè Roberto; indi dalla Regina Giovanna Seconda, e finalmente dal Rè Alfonzo d' Aragona.

Ma tutte sì fatte cose son sogni de' Vescovi di Tricarico usciti in campo intorn' all' anno 1562. contro al Principe di Stigliano possessore in quel tempo della Terra di Montemurro; sogni i quali non posson punto confarsi colla verità delle concessioni Regali da noi mentovate di sopra, e che nel picciol foglio de' fatti si sono notate, nè confar si possono con i libri del Cedolario, ne' quali non si nomina punto la Mensa Vescovile di Tricarico, nè l' Università di Montemurro per alcuna delle giuridizioni; sogni i quali furono fin da quel tempo dimostrati vani, ed inutili, e ne' tempi in appresso dagl' altri possessori di Montemurro impugnati, e derisi, e dall' istesso comune di detta Terra fatti conoscere al Vescovo per mezzo di nostra lingua, e di nostra penna esser fole, e menzogne nella causa, che nell' anno 1726. ebbe col presente Monsignor Vescovo nel Reg. Collateral Consiglio, la qual causa fù da Noi difesa a pro dell' Università di Montemurro.

E per conoscersi partitamente, che tutto ciò, che fu preteso da' Vescovi intorno alle concessioni di giuridizioni, fatte a lor prò, sia favolosa, e vana saper si dee, che fin dal 1562. ch' il Vescovo di Tricarico diede fuori sì strana pretenzione contro al Principe di Stigliano, il quale chiamò anco il Regio Fisco in sua difesa, il Vescovo presentò nel Tribunale della Regia Camera (ove dal S. R. C. fù la causa rimessa, come cosa a quel Tribunale appartenente trattandosi di dominio utile di giuridizioni) alcune scritture, le quali furono appunto quelle, che chiamava privilegj del Conte Roberto di Montescaglioso, conferma del Rè Ruggiero, e Guglielmo, e l' altre enunciate dimandando, che se ne facesse la collazione, e gli si restituissero l' originali, *fol.* 903. *proc.* 1. *vol. Reg. Cam.*

Ma dal Principe di Stigliano con sua istanza si oppose, che i privilegj suddetti eran tutti finti, non veri, nè aveano alcuna forma di valevole scrittura, ma eran semplici carte indegne di fede, delle quali niuna ragione aver si potea, *fol.* 905.

Per la qual cosa (ingombrata di forte sospetto la Regia Camera) fu promulgato decreto nell' anno 1589., che li cinque privilegj presentati per parte del Vescovo, si collazionassero colle copie esistentino negl' atti, e poi si restituissero al Procuratore del Vescovo, *præstita cautione pro parte Episcopi de ea exhibendo tempore expeditionis causæ*, *fol.* 911.

E poi con altro decreto di Febrajo del seguente anno 1590., fù ordinato, che la collazione de' suddetti privilegj si facesse *citata parte ad videndam*, e che se ne facesse inventario per l' Archivorio della Regia Camera, e poi si restituissero i privilegj alla parte, e di quelli nella decisione della causa se n' avesse quella ragione, *quæ de jure habenda erit*, *fol.* 912. *d. vol.* 1. *Reg. Cam.*

Rimase con sì fatte cose, quasi che sopita la pretenzione de' Vescovi, benche da tempo in tempo si fosse andata qualche volta risvegliando con alcuna istanza ad oggetto di mantener vivo il foco una volta da Vescovi acceso, anzi negl' anni 1700. & 1701. possedendosi Montemurro da' Signori Ruggieri, e destato alquanto dal Vescovo di Tricarico intorno a suddetti finti privilegj, da possessori di Montemurro fu fatta istanza, che in vigor dell' obligo fatto, e della plegeria data d' esibirli, si fossero effettivamente esibiti gl' originali ad oggetto di conoscerne più chiaramente l' insossistenza, e quantunque si fossero fatti varj precetti ordinanti l' esibizione di essi, e che altrimente *nulla habeatur ratio*, *fol.* 213., & 21. *proc.* 2. *vol. Reg. Cameræ pro D. Gaspare Toraldo Episcopo Tricaricensi cum D. Berardino de Ruggiero*, non perciò si sono già mai esibiti, e contumacemente fino al presente giorno non si sono presentati negl' atti, vergognandosi forse, e temendo i Vescovi di far comparire a gl' occhi di ciascuno la falsità di quelle scritture.

I medesimi privilegj allegati si convinsero parimente, e si convincono presentemente esser falsi dal non sapersi chi fosse questo Principe Normanno chiamato Roberto Conte di Montescaglio-
58 so nell' anno 1068., poichè, di esso non fanno alcuna menzione li Storici, che scrivono le cose di que' tempi, siccome avrebbero verisimilmente fatto di un gran Principe assoluto, celebre, e rinomato, non meno per sangue, che per la sua pietà, quale il nostro Avversario il dipinge, e co-

lo-

lora, e particolarmente *Leone Hostiense nel lib. 2. della sua cronaca al cap.* 67. ove riferisce, che i Normanni ripigliata la Puglia, e tutto ciò, che aveasi Maniace tolto per l' Imperio Greco nell' anno 1043, elessero per Conte di Puglia Guglielmo cognominato *Braccio di ferro*, e che questi per isfaggire qualunque discordia, che nascer potesse tra i Cavalieri della sua nazione Normanna, coll' ajuto de' quali erasi riacquistata la Puglia, pensò doppo l' anno 1043. dividere con essi le Terre, e Città conquistate, e che sarebbono appresso per conquistare, con condizione, che l' avesse ciascheduno colle proprie leggi, qual Padrone governante, e che poi ne' gravi affari si dovessero tutti in un determinato luogo unire, riservandosi Guglielmo l' onor di Conte, non già dominio sopra di essi, formandosi un Governo quasi che Aristocratico; E nella divisione che l' Istorico narra fatta di Siponte, del Montegargano, di Ascoli, di Venosa, di Lavello, di Monopoli, di Trani, di Civita, di Canne, di Montapeloso, di Frigento, di Acerenza, di Minervino, e di altri luoghi minori colle loro pertinenze, e con Territorj delle medesime, prende la cura di nominar tutti i Principi, che furon della divisione partecipi, ma al fatto Roberto non si nomina punto, e per quanta diligenza siasi usata per rinvenire sì fatto Roberto di Montescaglioso presso tutti l' Istorici, e presso de' nostri Giuristi, trà gl' altri presso *Marino Freccia*, che nel suo trattato *de subfeudis* fà un lutiero titolo *De antiquo statu Regni, Regibus, Principibus, Ducibus, ac Comitibus ejusdem*, annoverandosi tutti coloro, che nel nostro Regno ebbero in tempo de' Longobardi, e de' Normanni dominio, affatto non si fà menzione alcuna di cotal Roberto di Montescaglioso, anzi attentamente riconosciuto *Giovanni Mabilon* Monaco Benedettino, il quale a nostri tempi ha dato fuori l' insigne, ed erudito trattato *de re diplomatica*, nominando in esso con varie occasioni 38. Roberti, alcuni del Regno di Napoli, ed alcuni di altre Provincie, li quali furono Principi, Conti, Uffiziali, Medici, Giuristi, Abbati, e di altre professioni, e tra questi un Roberto, che nell' anno 1060. (tempo in cui dovea essere già al Mondo il Roberto di Montescaglioso) ebbe l' Uffizio di Coco del Rè Errico di Francia, *Calvin. in v. Co-*
59 *cus*, non si è punto rinvenuta menzion' alcuna del sudetto Roberto di Montescaglioso. Ondè si vede ad occhi aperti, che apogrifi, e falsi eran que' privilegj mentovati dal Vescovo di Tricarico, la qual cosa avvertisce l' allegato *Mabilon* essere in quel secolo facilissima, poichè, nel decimo, ed undecimo secolo, egli dice, correa più che mai l' abuso, e 'l pessimo costume di alzare le scritture, e diplomi de' Principi, le Bolle de' Papi, la concessioni de' beni alle Chiese, e simiglievoli cose, il che attribuì il Padre Papebrochio a Monaci, ed a Cherici per ragione, che in que' tempi era costume di profusamente donare a Monisterj, a Chiese, ed a Vescovi, credendosi, che ciò fosse bastevole a togliere ogni qualunque colpa, e peccato più grave a donatori, e d' altra parte gli scismi, le sedizioni, e guerre, che ponevano tutti in confusione, ed in disordine davano opportuna l' occasione a finger bolle, privilegj, e diplomi, o per acquistare, ed occupare gli averi, o per ingrandirne gl' acquisti, tanto maggiormente, che in que' secoli non eravi l' uso dell' Archivj publici, ove si conservassero gli originali diplomi, ma quelli si davano a coloro, a prò de' quali faceansi; e tutte queste cose riferite dal *Mabilon* furon cagione, ch' egli dasse fuori il suo trattato *de re diplomatica* con tanta sua fatica, e diligenza compilato, nel quale egli narra le miserie di que' tempi cresciute più che mai per la frequenza di sì fatte falsità, notando in quali guise, ed in quanti modi faceansi, o fingendo di pianta un diploma, ovvero alterandolo nelle parti più sostanziali, prendendo spessa volte l' occasione dall' esser le carte in qualche parte corrose, e guaste, e l' istesso Autore in più capitoli del suo libro per nostro avvertimento, e per agevolare la cognizione del vero descrive li caratteri, ch' allora usavansi, le cifre, i segni, e sugelli de' Principi, le carte, e le membrane sù le quali scriveansi in que' tempi, dicendo che nell' undecimo secolo usavasi il papiro Egizzio, le frasi, i titoli, ed altre cose, le quali erano all' ora in uso, e costume, dalle quali si vien agevolmente in cognizione, se alcuno di que' Privilegj, che presentemente si dasse fuori, sia vero, o sia apogrifo, siccom' era la maggior parte di essi in que' secoli.

E maggiormente si convinse, e si convince la falsità delle riferite scritture da ciò che hà scrit-
60 to *Gio: Domenico Tassone* nel trattato *de antephato al verf. 3. nell' osservat. 4. al num. 20. e 21., e nel versic. 12. all' osservat. 1. nel num. 95., & 96.*, ove descrive un Conte di Montescaglioso chiamato non già Roberto, ma Rodulfo Maccabeo marito di Ema sorella di Ruggiero primo Rè di Cicilia, il quale Rodulfo vivea intorno agl' anni 1087., ed intitolavasi Conte, o Signor di Severiana, poiche con tal nome chiamavasi in quel tempo la Terra di Montescaglioso, non già col nome, che hà presentemente, siccome riferisce Tassone avar egli osservato da alcuni privilegj; E 'l rapporta parimente *Freccia di subfeud. nel tit. de antiquo statu Regni al num. 69.*; Ed ecco chiarito, che quelle carte, le quali si suppone, che nell' anno 1068., e 1070. portano nella fronte il nome del Conte Roberto, ed il nome della Terra di Montescaglioso chiamavasi Severiana, e 'l Conte di quella Terra non era mica Roberto, ch' i Vescovi di Tricarico additano.

In oltre diceasi, ed ora da Noi si dice, che quando anche fossero state vere la mentovate concessioni a prò della Chiesa di Tricarico, le quali non si vogliano, come dicemmo, presentare originali negl' atti, nè pure poteano esser valevoli, e quelle furono dichiarate inefficaci, e nulle dall' *Imperador Federigo*, il quale succeduto al nostro Regno, ed a quello di Cicilia, come marito di Costanza ultima Principessa del Sangue Normanno, comandò, non già colla costitozione, *Quæ ad speciale decus*, &c. alla quale si sforza di risponder, benchè infelicemente il nostro Avversario, ma colla costituzione, che comincia, *Dignum fore credimus*, &c. della quale il Contradittore non si dà incarco veruno, che si resignassero in sue mani, ed in suo dominio tutte le Terre, Ville, Castelli, ed altro di Regio demanio da tutti coloro, che non aveano privilegj, e concessioni del Rè Ruggiero Primo, e delli due Guglielmi, i quali privilegj doveansi a lui presentare, e da esso riceverne la confermazione *ex certa scientia*: Per la qual cosa è manifesto, che i Vescovi di Tricarico non avendo concessioni del Rè Ruggiero, nè delli Rè Guglielmi, ad altro pensassero, che a presentare al Rè Federico le carte del Conte di Montescaglioso, quando pur quelle fossero state vere; ciò si giustifica dal vedersi, ch' i Vescovi di Tricarico niente possèggono di quelle cose contenute nelle donazioni del sudetto Roberto, mentre che in quelle si vedè fatta donazione non già solo della pretesa Terra di Montemurro, ma ben anche di Tricarico, Campomaggiore, Albano, Cocciano, Gallicola, Olivero, Salandra, Craco, Stigliano, Curigliano, e molt' altre, che per brevità si tralasciano, *ut fol. 231. process. Reg. Cam. so-*

cum

cendi voti, delle quali di presente niuna da' Vescovi di Tricarico possiedesi. E benchè possiede le giurisdizioni di Armento, queste però non le possiede, se non che dall'anno 1697. non già per alcun suo privilegio, o concessione, quantunque non lasciasse di scrivere li suoi romansi il Vescovo di Tricarico, in quel tempo, che si fece l'apprezzo d'Armento, dalla Regia Camera ad istanza de' Creditori del Patrimonio di Stigliano, ma solamente li possiede, perchè pagò ducati 660. al Regio Fisco, a cui era la Terra devoluta per mancamento della linea del Principe di Stigliano.

Nè potrano giovarli que' diplomi di Ruggiero, e di Guglielmo, imperocchè que' non eran privilegj di concessioni, ma solamente sentenze per esecuzione delle donazioni fatte da quel Conte Ruberto, le quali donazioni, o non eran punto vere, o dall'Imperador Federigo, come abbiam detto, erano state dichiarate inutili, ed infruttuose, dopo che tutto il Regno era già nel tempo di Ruggiero primo fatto Monarchico, e ridotto interamente sotto il dominio di un sol Sovrano, e resi tutt' i Baroni, e feudatarj sudditi di un solo Rè; E neppure giovavano le carte di Carlo Secondo d'Angiò, del Rè Roberto, della Regina Giovanna, o di Ladislao, e del Rè Alfonzo, poiche, queste non eran privilegj di concessioni fatte *in forma specifica*, ma solamente confirmazioni *in forma communi* date a semplici assertive delle Parti, e colle clausole *quatenus tamen privilegia ipsa in eorum substantia debita firmitate subsistant, & juribus Curiæ nostræ, & cujuslibet alterius semper salvis, fol. 236. à t. vol. 2. Reg. Cam.*: Ond' è da credere certamente, ch'il Vescovo di quel tempo risegnasse all'Imperador Federigo la Terra di Montemurro, siccom' era stato comandato, questa al demanio Regio si restituisse, e perciò da successori Rè di Napoli fusse stata conceduta in Feudo, passando alli Sanseverini, e i Caraffa, ed agli altri, e presentemente al Signor Andreassi, com'abbiam detto.

Di tutte queste cose non presero certamente la briga di averne contezza nè l'Ughellio, nè gl'altri Storici, de' quali fa pompa il nostro Contradittore, nè pensarono certamente a disaminare le scritture, ed i processi per la presente causa, e prima, e dopo compilati, ma giusta il costume di chi scrive i fatti altrui, narrarono ciò, che riferito loro li venne da coloro, a quali ne addimandarono, ed altri per avventura, non ne addimandarono, che i Preti di Tricarico della di lui Chiesa intendevano scrivere: Onde quantunque sappiamo, che l'autorità degli storici serva d'ajuto alle pruove, che in giudicio si facciono particolarmente ne' fatti antichi, non è però che lo scritto dallo Storico debba preferirsi alla verità nascente dalle scritture del foro, o dalle leggi scritte del nostro Regno. Chi avvertì l'Ughellio, che le carte di Roberto di Montescaglioso non eran vere? Che se fossero state vere furono rivocate dalla costituzione di Federigo? strana cosa certamente sarebbe, che lo scritto, e la narrativa da' Storici dovesse dar norma a' Supremi Senati, e dovesse riputarsi come una sentenza di Magistrato.

L'Oppositore nell'altro capo della sua scrittura s'ingegna di provare la possessione delle giurisdizioni a prò de' Vescovi di Tricarico; E ciò veramente ci pare strano, imperocchè s'egli dice che i Vescovi de secoli in dietro l'abbian cedute al comune di Montemurro è ripugnante a sì fatta cessione la continuazione della possessione de' Vescovi. In oltre crediamo, che niuna possessione allegar si possa di ragioni giurisdizionali, qual'ora le concessioni di esse non già a pro del possessore, ma di altri appariscano fatte, non potendosi possedere le giurisdizioni ne' Feudi, e particolarmente dagl'Ecclesiastici senza special privilegio Ragale; E direttamente la possessione de' Vescovi sarebbe contraria a libri dal Regal Cedolario, ove solamente si riconobbero per utili Padroni delle giurisdizioni di Montemurro i Sanseverini, i Caraffa, gl'Elia, i Ruggieri, ed ora l'Andreassi, i quali han dimostrato assai chiaramente gli atti possessivi, delle suddette giurisdizioni civili, criminali, e miste, non meno antichissime, che di presente.

Vogliam però brevemente far' alquante parole intorno alla possessione, che l'Oppositore pretenda. Egli crede di cominciare a provarla colli diplomi di Ruggiero, e di Guglielmo Primo, ma di questi abbiamo già favellato di sopra, e crediamo, che tutto ciò, cha fosse mai avvenuto prima dell'Imperador Federigo, quando anche il volessimo credere esser vero; niente rileva.

Discende dopo ad alcuni atti possessivi dell'anno 1567., e particolarmente, che un certo Angelo Monaca creato Uditore nella Terra di Montemurro dal Vescovo di Tricarico avesse resistito al Ministro del Principe di Stigliano, pretendendo di procedere egli in alcune cause, con aver promulgati alcuni Banni giuridizionali, ma se il Contradittore era informato un poco più oltre di ciò che nel processo della Regia Camera apparisce, egli non averebbe certamente allegata sì fatta scrittura a suo prò, merce che egl'è vero, ch'il Monaca procurò in quell'anno di rinovare, e far risorgere le pretensioni del Vescovo, già da lungo tempo sepolte, ed arditamente volle sostenerle con violenza, ma ne avvenne, ch' il Principe di Stigliano di sì fatto attentato richiamandosi promosso nel S. R. C. l'interdetto del possessorio, ed anche nella G. C. della Vicaria querela *de usurpata jurisdictione*, dalla medesima precedente informazione presa, colla quale fu dichiarata la possessione pacifica del Monaca, fu quelli condannato alla pena di tre anni di esiglio dalla Città di Napoli, dalle Terre di Montemurro, ed Armento, *fol.* 1., 424., *usque ad fol.* 462., *à t.* 1. *vol. Reg. Cam.*

Ed in oltre essendo la cosa passata nella Regia Camera, ed ivi datosi termine nel possessorio sommario, *fol.* 365. *dict. process.* fu pienamente provata la possessione del Barone di Montemurro, e la turbazione procurata dal Monaca, anche con Testimonj esaminati ad istanza del Vescovo, *fol.* 521., 523., 525., 532., 544., 628., e per più Testimonj esaminati ad istanza del Principe, *ut fol.* 640., & 648., *usque ad* 680. *super* 2., 3., 4., & 6., *art. dict. process.*

Ed il Vescovo istesso non sapendo impugnare la possessione del Principe, articulò solamente, che quella fosse usurpazione degl'antichi Principi di Bisignano, i quali chiamati per Governadori di Montemurro, poi se n' eran fatti Padroni, *fol.* 596. *artic.* 13. Ed in oltre con suoi Testimonj pensò provare, che se ben'egli era vero, che la possessione di dette giuridizioni era presso de' Principi di Bisignano, non di meno, che da Turchi reso prigioniero nelle Guerre, ottenuta la libertà donò in beneficio della Chiesa di Tricarico per voto, disse, fattone la sola giuridizione civile, *fol.* 533. *à t.* 515. *à t.* & 524. *dict. process. Reg. Cam.* così forsi volendo colorire l'usurpazioni fatte ne' tempi delle disgrazie de' Principi di Bisignano, niente però apparendo da altre scritture della sudetta pretesa donazione, nè si contrastò dalli Testimonj dal medesimo Vescovo prodotti, ch'ed altro non s'estendea la giuridizione del Camerlengo, se non se solamente in alcune cose civili basse, cioè di danni dati, incisioni d'al-

beri, mentre tutt' il di più alli Principi di Stigliano si appartenea, e ciò sapersi assai bene per esser stato per più tempo Mastrodatti della Vescovil Corte, *fol.* 525.

E per iscusarsi il Vescovo dal mancamento di portare alcun' atto possessivo delle giuridizioni, ch' ei pretendea articolar, che le sue scritture erano state arse dal foco, *fol.* 199. *art.* 22. *dict. proc.* benchè nè di ciò niente deponessero i Testimonj. Nè in questo giudicio hanno fin' ora niente ottenuto i Vescovi dal Tribunale della Regia Camera, anzi in varie congionture ha sempre la Regia Corte riconosciuta per Barone di Montemurro, e possessori di dette giuridizioni li Carafa, l' Isla, li Ruggieri, ed al presente l' Andreassi così per li pagamenti de' rilevj, dell' adohe, de' Cavalli montati, ed altre consimili cose; e nel 1700. dalli Ruggieri ottenne la somma di docati mille per transazione fattane per caosa della devoluzione pretesa della giuridizione delle prime, seconde, e terze caose; *proces.* 3. *vol. Reg. Cam.*

Non neghiamo Noi già, che i Vescovi di Tricarico abbian procurate sempre usando delle solite arti d' acquistare alcun vantaggio nella Terra di Montemurro coll' occasione delle note disavventure della Casa Sanseverino, delle opportunità, che li presentava il tempo favorevole, usando delle violenze, delle quali molto ne appariscono in quel primo volume della Regia Camera, e sopra tutto approfittandosi della negligenza de' Baroni, i quali non avendo altra rendita in Montemurro, che quella della giuridizione, la quale è di piccola somma, picciola cura ponean in quella Terra; e ciò apparisce dal memoriale dato dagli stessi Vescovi nel Regio Collateral Consiglio nell' anno 1560., per l' assenso domandato al contratto passato tra essi, e l' Università di Montemurro, in cui asseriscono, che avevano in Montemurro solamente la giuridizione civile, cominciando in questa guisa ad aprirsi il passo all' altre pretensioni delle giuridizioni criminali ancora tutto in appresso sono andati promovendo; ma non perciò non hann' incontrata sempre la resistenza de' Baroni, i quali ad ogni passo irregolare de' Vescovi hanno giuridicamente resistito e contradetto, siccome leggiamo nell' istesso 1. *volum.* della Regia Camera, poichè avendo ardito alle volte i Vescovi d' imporre il timore delle censure a Ministri Baronali, ed ordinare a' sudditi di Montemurro, che ricorressero alla loro Corte, e non a quella del Barone, si sono si fatte cose riprese da' Supremi Regj Ministri, e particolarmente dal Tribunale della Regia Camera; da cui fù spedita *Ostatoria* al Vescovo di quel tempo, che si astenesse da si fatte indebite operazioni, *fol.* 316. *at.*, 798., 799., 805., & 893., 1. *vol. Reg. Cam.* Molt' altri attentati procurarono fare da tempo in tempo, ma li fù resistito. Procurarono al Camerlengo attribuire il nome di Governatore, e così farlo sottoscrivere, ma dalla Regia Camera li venne ordinato *se abstineat a tali subscriptione*, *fol.* 52., 3. *vol. in contradict. judicio*. Pretesero appartenersi li il *jus* di confermare li Sindici, ed Eletti, e di averne possesso, ma dal Regio Consiglio Collaterale nell' anno 1720. fù dichiarato l'opposto, anche in grado di restituzione *in integrum*. Pretesero da essi loro doversi dar patente al Camerlengo, ed anche tenerene possesso, e dal medesimo Regio Consiglio Collaterale li venne proibito.

E se alcun' altr' atto di storzata possessione apparisse a prò de' Vescovi dopo l' anno 1568., non sarebbe se non se atto turbativo *lite pendente*, o procurato con violenze, minaccie di censure, ovvero in tempo che i Vescovi han tenuto l' affitto della Terra di Montemurro, nelli quali istrumenti di affitto essi medesimi han confessato prender in affitto la giuridizione delle prime, seconde, e terze caose, e della Portolania, ma niuno di questi atti, qualora ci fosse potrebbe certamente dar ragione a' Vescovi, e tanto meno alla Università, a cui dicesi, che siano state le giuridizioni cedute.

Ciò però, che a nostro credere toglie ogni speranza al comune di Montemurro, il di cui dotto Avvocato ci pare, ch' abbia voluto far più le parti del Vescovo, che della sua Principale, si è, che l' Università di Montemurro non ha dal Vescovo cession' alcuna di giuridizione o civile, o criminale; o di mero, o di misto impero, ma solamente di facoltà di eleggere il Camerlengo, la quale credeva l' Università, che sua fosse, e'l Vescovo diceva, che ad esso appartenesi, siccome si legge nell' Istromento dall' anno 1550. Or chi non sà, che il Camerlengo altro non sia, se non se un Giudice minore, come sono li Baglivi, e simili, d' altro non capace, che di quelle giuridizion' infime, e basse, le quali si esercitavano anticamente da coloro, ch' eran chiamati *locorum defensores*? L' Ufficio di tali Camerlenghi, e Baglivi, siccome ognun sà, fu sommamente in uso fino a tempo d' Alfonso primo d' Aragona, il quale dominò il nostro Regno dall' anno 1432. fin' all' anno 1458. restrignendosi sempre la loro giuridizione a le menome caose, siccome si raccoglie da Andrea d' Isernia nella costituzione di Guglielmo, *Officiorum periculosa confusio*, e dal Consigliero *Giuseppe di Rosa* nelli suoi preludj Feudali alla lezzione seconda nel *num.* 12., e nelli seguenti; e queste infime giuridizioni prima di Alfonzo d' Aragona si solenno concedere a' Baroni, quando si concedea alcuna Terra, o Castello, non essendo in uso di concedersi la giuridizione alta, o la criminale, e solamente s' intendea l' infima giuridizione conceduta, benchè si dicesse, *cum omnimoda jurisdictione*, ovvero, *cum omni jure, quod ipse concedens habet*, siccome spiega l' istesso de Rosa nella *lezz.* 8. *al n.* 75. e nella *lezz.* 4. *al num.* 57.; ma dopo che i Re Aragonesi cominciarono a concedere a' Baroni il mero Impero, l' infime giuridizioni de' Baglivi, e de' Camerlenghi rimasero in buona parte a benefizio delle Università del Regno; e dall' Uffiziali di queste si esercitarono, come riferisce il Reg. de Mariniis nel *lib.* 1. *delle sue risolut. al cap.* 213., ed in effetto questa giuridizion infima, e bassa deposero li Testimonj del Vescovo, che dal Camerlengo esercitavasi, siccome di sopra notammo.

Ecco quanto stran' apparisce la pretenzione del Comune di Montemurro, il quale vuol costituire il suo Camerlengo in una così alta, e suprema autorità, che non solamente eserciti tutte le gioridizioni, e nelle caose civili, e nelle criminali di qualunque peso elle siano, ma in oltre, che poss' incarcerare gl' Ufficiali della Corte del Barone, e forse forse il Barone istesso, come suoi sudditi, anzi veggiamo: che ha presentata negli atti una fede de' particolari Cittadini, colla quale suppone provare esser egli il Camerlengo in possesso d' incarcerare anch' i Mastrodatti della Regia Udienza, siccome dice aver fatto in una contingenza avvenuta, e verisimile cosa è, che volesse incarcerare anche un Regio Uditore, se per avventura, o per disavventura capitassero in quella Terra.

Minor male sarebbe, e più da sofferirsi la proposizione, se non pretendesse l' Università di Montemurro esercitare col suo Camerlengo la custodia notturna, ma non privare degl' atti giuridizionali il Barone, al quale negato non volesse, che la sua Corte colla sua famiglia per la Terra

di notte girasse anch'ella, e carcerasse i Rei, quando l'occasione il richiede; Ma il voler proibire al Barone l'esercizio delle sue giuridizioni, e particolarmente in tempo di notte, egli certamente è strano. Simile pretenzione riferisce il Reg. Capobianco sopra la *Pramm.* 9. *de Baronibus ad cap.* 70. *num.* 16., che fu promossa dalla Città di Nardò, la quale avea la facoltà di eleggere il Camerlengo, siccome l'hà la Terra di Montemurro, e credea d'impedir al Barone (ma senza usar violenza, e temerario ardire di porre le mani addosso i di lui Uffiziali,) che non potesse in tempo di notte colla sua famiglia armata incarcerare li delinquenti, ma riferisce l'Autore, *quod pro Officiali fuit judicatum, ut una cum Camerlingo liceret familiam suam noctis tempore mittere pro capiendis inquisitis*: E pure in quel caso era dubbia la possessione del Barone; Ma nel caso di cui trattiamo non puol pors' in controversia essere la possessione presso del Barone, poichè infinitissimi Testimonj ad istanza del Principe di Stigliano in quella caosa il deposero, poichè dissero, che alle due della notte d'ordine dell'Uffiziale del Principe facean dar tocchi di campana, ch'altro non significava se non se, che da quell'ora in poi, niuno Cittadino avess' ardito andar caminando senza lume per la terra, e da controvenienti dal detto Uffiziale del Principe, ch'andava rondando, si esigea la pena di ducati quindici, e si menavano nella prigione, *fol.*644. *in fol.*748. 643. *a ter.*658., & 677. a t.

E quest' appunto ricavasi dalla reintegrazione fatta da Sebastiano la Valle d'ordine dell'Invittissimo Imperadore Carlo V. perchè intra le altre cose si disse appartenersi all'Uffiziale del Barone *custodire terram noctis tempore*, siccome in altra nostra scrittura più diffusamente abbiamo dimostrato.

Consideri ora ciaschedumo quanto degna, e giusta opra abbian fatta i Montemurresi d'incarcerare il Governadore del Duca Andreassi, sol perchè la notte con suoi famigli andava nell'inchiesta de' Rei, non meno per l'obligazione del suo Uffizio, che in ubbidienza degl' ordini di S. E. la quale glie l'aveva incaricato; E per contrario quanto ragionevolmente averebbe il Duca potuto far esercitare la giustizia da suoi Ministri nell'istessa guisa, che il Camerlengo dell'Università aveva creduto, benchè malamente, esercitar la sua da se stesso, senza punto ricorrere a' Regj Magistrati.

Finalmente l'Avversario nell'ultimo capitolo della sua scrittura vuol persuadere, che le giuridizioni della Zecca, e Portolania, e quelle ancora delle seconde caose si appartenghino parimente al suo Camerlengo, avvalendosi dell'istesse concessioni del Conte Ruberto di Montescaglioso, e dell'istessi argomenti in prima fatti, cioè, che le parole, *cum omni justitia*, e l'altre, *nihil sibi reservans*, impertino anche le giuridizioni mentovate in benefizio de' Vescovi di Tricarico, da quali poi suppone, che siano state trasportate a prò dell'Università: Ed a sì fatte cose Noi non facciam altra risposta di quella ch'abbiamo già fatta; e nel nostro foglio de' fatti stanno additate le concessioni, e privilegj Regali delle giuridizioni, e particolarmente della Portolania a prò de' Signori Sanseverini, da quali ha caosa l'Andreasso.

S'avanza poi a provare la possessione delle giuridizioni della Portolania, e della Zecca con i detti d'alcuni testimonj esaminati ad istanza del Vescovo in tempo della lite col fu Principe di Stigliano, e dice, che l'istesso avessero deposto alcuni Testimonj esaminati ad istanza dell'istesso Principe.

Ma intorno alle deposizioni de' Testimonj del Principe non è egli vero, che provino la possessione del Vescovo della Portolania di Montemurro, anzi tutti la provano a prò del Principe di Stigliano, *fol.*640. & *seq.* 645. 648. *at.* 644. 659. 600. 664. 675. 689. 636. 689. 691. 593. 694. 689. & 701. a t. *proc.* 1. *vol.* E solamente quei tre, che l'Avversario allega parlando della Portolania d'Armento, nella di cui Terra, avendola ritrovata più morbida, ed arrendevole, hanno avuto l'agio a' Vescovi anche col Regio Fisco di ficcarvi più agevolmente a loro ferri, com' apparisce, *fol.*651. 552., & 682. 1. *vol. Reg. Cam.*; ma per contrario da Noi si portano gl'atti possessivi a prò del Signor Duca Andreassi dall'anno 1091. fin' al passato anno 1731. *fol.* . . . . . anzi, che i Vescovi stessi fin dall'anno 1593. ciò non ebbero in contrasto, anzi coll'altre giuridizioni presero in affitto da D. Domenico di Ruggiero in quel tempo Barone, e possessore di detta Terra, tra l'altre cose espresse la Portolania, come si ha dal publico strumento dell'affitto sudetto *fol.*

Ed in ultimo luogo passa il Contradittore a provare la possessione delle seconde caose, e si avvale di un fatto, che dice avvenuto nel mese di Giugno 1633. in tempo, che la Terra di Montemurro era già stata comprata da Gio: Berardino d'Elia, il quale dice l'Oppositore, che in quel tempo era Affittatore delle giuridizioni appartenenti all'Università. A questi fu dato memoriale da Gio. Antonio della Padula, chiamandosi Vassallo di Monsignor Illustrissimo, e li dimanda in una sua lite provedersi di Giudice di seconde caose, e l'Elia li destina il Giudice sottoscrivendosi *vice Barone*; onde ritragge, ch'il Barone di Montemurro per l'esercizio della giuridizione della seconde caose era *vice Barone*, o Affittatore, e che solamente col titolo di Affittatore, e non per propria autorità di Barone potea destinare il Giudice delle seconde caose.

Noi però ricordiamo al detto nostro Oppositor, che la verità de' fatti non è qual' egli crede, perochè il Giam-Bernardino d'Elia non comprò la Terra di Montemurro, se non nell'anno 1634. com' apparisce dall'istromento, *fol.* 87. *proces.* 5. *conf.*; Nè punto si dimostra ch'il medesimo Giam-Bernardino fosse stato giammai Affittatore delle giuridizioni appartenenti al comune di Montemurro; Per la qual cosa è chiaro, che l'Elia nell'anno 1633. non già in nome dell'Università, e come suo Affittatore, ma come *vice Barone* di Alesandro Ursone, da cui nell'anno 1633. possedeasi la Terra di Montemurro, egli in nome del Barone destinò il Giudice delle seconde caose al Padula.

Crediam dunque per tutte le cose fin'ora dette, quantunque in brieve, e per le molte altre, che la somma dottrina, ed avvedutezza del Signor Commessario saprà considerare, che sia ben chiaro, e manifesto quanto ardita, ed irragionevole sia la pretensione del Comune di Montemurro, il quale alle volte vuol diventar Barone della stessa sua Terra, con oppors' a i Vescovi di Tricarico, alle volte con opporsi a i veri Baroni, e Feudatarj, e tra le contese de' Vescovi, e de' Baroni, vuol egli ritrarre il suo profitto, e sottrarsi dal Vassallaggio, divenendo quell' Università, o Feudataria, o Republica; e seguentemente di quanto pronto, ed efficace rimedio abbian bisogno le procedure di pochi Uomini nemici, anzi che Cittadini della lor Padria, i quali agognan con pregiudizio de' poveri, farsi Tiranni di quella Terra, ove son nati, e nati sudditi de' Baroni.

Napoli li 26. Novembre 1732.

Giuseppe Casimiro Capozzuto.

Quamvis autem poenis, variorumque generum suppliciis purgata fuerint enunciata attentata, non adhuc

adhuc tamen est causa principalis decisa in S. R. C.
Tanta itaque Camerariorum diversitate attenta,
concludendum est, consuetudinem locorum non
abusivam, ubique servandam esse, dummodo jura
non repugnent, in Civitate enim Aquilæ, Planel-
63 læ, aliisque locis est caput Regiminis Universi-
tatis, quo casu nullum jus Baroni competit, & ubi
est Officialis Baronis, nullum jus competere debet
Universitati, ac Justitiæ Ministrum sibi ipsis cives
constituere viderentur.

Illud autem extra dubitationis aleam est, Came-
rarios, aliosve Officiales jurisdictione munitos pro
delictis commissis etiam in exercitio eorum officio-
64 rum cognosci a Curia Baronali, sed pro commissis
in administratione eorum jurisdictionis, quæ ex pri-
vilegio, vel consuetudine competit, a sola M.C.V.
cognosci; adest Pragm. 49. de Offic. Magistri Justi-
tiarii 1599. edita tenoris sequentis. E. G.

*Essendoci stato supplicato per questa fedelissima Città,
Baronaggio, e Regno ne' Capitoli delle grazie diman-
date nel parlamento Generale Congregato nell' anno paf-
sato 1596., che attento per alcune interpretazioni, che
per il S. C. di Capuana, e G. C. della Vicaria sono
65 state fatte sopra i Riti di detta C.* (qui sunt Ritus
49. 51. & 61. in ordine) *circa il conoscere delli delit-
ti di Officiali activè, & passivè, si è ampliato molto
detto Rito di quello, che soleva esser prima, e partico-
larmente hanno steso il nome d' Ufficiale a tutti Sindici,
Eletti, Baglivi, ed altri, che hanno in qualsivoglia mo-
do giuridizione, dal che nascono diversi inconvenienti,
e molti si sono dati in Campagna, non ostante che siano
innocenti per non aver modo di poter venire sin a Napoli
dall' ultime parti del Regno, volessimo provedere, che
detto Rito, s' osservi propriamente nelli delitti delli Ca-
pitanei, come si osservava prima di dette dellarazioni,
e desiderando noi dare ogni onesta soddisfazzione a que-
sta predetta Fedelissima Città, Baronaggio, ed evita-
re l' inconvenienti predetti, ci è parso con voto, e pa-
rere del Regio Collaterale Consiglio appresso di Noi assi-
stente, fare la presente Prammatica, omni tempore
valitura, per la quale dichiaramo, ordinamo, e coman-
damo, che da quà avanti non s' intendano compresi li
detti Sindici, Eletti, Camerlenghi, o Baglivi nel Ri-
to predetto della gran Corte della Vicaria, se non che
siano soggetti alla giuridizione degli Officiali Ordinarj
delle Città, Terre, e luoghi, così Demaniali, come
Baronali, li quali possano, e debbano procedere contro
di loro per li delitti, che commettessero, etiam nell' eser-
cizio delli loro Officj di Sindico, Eletto, Camerlenghi,
e Baglivi, ma per li delitti, che commettessero in am-
ministrazione di giuridizione, che li competesse esserci-
tare, o per privilegio, o consuetudine che avesse quella
Città, Terra, o Luogo; Volemo, che la detta G. C.
della Vicaria solamente, e non altro Officiale possa in
virtù del Rito predetto conoscere detti delitti, e per essi
abbiano procedere contro di loro, servata la forma del
Rito predetto commandando per la presente a tutti, e
singoli Baroni, Titolati, e non Titolati, Officiali, e
Urionali maggiori, e minori, che debbano osservare,
ed eseguire ad unguem la presente nostra Prammatica
per quanto hanno cara la grazia, e servizio della predet-
ta Maestà, e sotto pena alli contravenienti di ducati due
mila da esseguirsi irremissibilmente. Datum Neapoli in
Regio Palatio die 29. mensis Januarii 1599. El
Conde d' Olivares.*

A D C A P. X.

De Officio Judicis secundarum causarum.

1. P*andecta M.C.V. an servanda sit in Curiis Baro-
nalibus, & quomodo?*
2. *Regia Pragm. an comprehendat Curias Baronales?*
3. *Illustr. Episc. Muranus D. Melchior Delphicus laudatur.*
4. *Decisio pro Curia Terræ Faræ S. Martini.*
5. *Formula petentis taxam pro transmissione actorum.*
6. *Votum dictæ taxæ.*
7. *Baronales nunc Curiæ M. C. V. pandectam
servare ab ea coguntur.*
8. *Additur S. R. C. decisio a Rege probata de alen-
dis filiis familias.*

QUod Auctor noster num. 9. scribit, servandum es-
se scilicet stylum districtum primarum, etiam a
Judice secundarum causarum, optime sibi lo-
cum vindicat, quia ubi locorum adest Pandecta spe-
1 cialis, hæc servanda est; dummodo non excedat ta-
xam in Pandecta M. C. V. contentam, quia si ali-
quantulum excedat, catenus servatur, quatenus Ba-
ro, & Curia in legitima possessione ejusdem reperi-
tur, ut ex ordinibus Regis Caroli ad Regias
2 Audientias Regni directas patet ante Pragmaticæ
publicationem, quæ de hac materia Curiarum Ba-
ronalium minime loquitur. Pro cujus dilucidatio-
ne adducendam censeo decisionem M.C.V. pro Curia
Terræ Faræ S. Martini in Aprutio Citeriori, quæ
possidetur ab Illustriss. Capitulo Romanæ Basilicæ
S. Petri, cujus Vicarius Generalis in spiritualibus,
& temporalibus erat doctissimus vir Abbas D. Mel-
chior Delphicus, Patritius Terami, nunc vero,
laudabiliter peracto in Theatino Archiepiscopatu
3 Vicariatus Apostolici munere, Muranæ Ecclesiæ in
Basilicata Episcopus meritissimus, quem ad altiora
gloriæ fastigia ejus nota virtus, & integritas mox
efferet. In anno 1736. ad instantiam Notarii Nico-
lai Sciarra, fuit transmissum ad M. C. V. volumen
4 actorum causæ, quam cum Dominico Sciarra ejus
Fratre agebat in Curia locali, qui quum dictus No-
tarius Nicolaus pro transmissionis, & exemplaris
jure non satisfecisset, institit in M. C. V. pro illius
satisfactione ad rationem assium quinque pro quali-
bet pagina scripta in originali, vigore particularis
taxæ dictæ Curiæ, pro cujus verificatione produ-
ctum fuit capitulum dictæ Taxæ, cum attestatio-
ne illorum de Regimine Universitatis probantis di-
ctæ Taxæ viridem, actualemque observantiam, &
possessionem. Opponebat Pars ex adverso dictam
Taxam esse abusivam, contra Regias Pragmaticas,
& Pandectam M.C.V.; ideoque non observandam.
Oppositis tamen non obstantibus, me pro Curia præ-
dicta patrocinante, fuit confirmata Taxa facta a
Magnifico a secretis M.C.V.; cui fuit commissa,
expeditæque, & consignatæ literæ executoriales pro
exactione vigore Pandectæ localis, ut ex processu si-
stente in Banca magnifici Actorum Magistri Jose-
phi Bolognini, penes Scribam Josephum Barbe-
rium.

Comparitionis pro dicta taxa Formula.

NElla G. C. della Vicaria comparisce Notar Cre-
scenzio Alfieri, Governadore della Fara San
5 Martino in Provincia di Chieti, e dice come in es-
secuzione di provisioni di essa G. C. ad istanza di
Notar Nicola Sciarra, essendosi trasmessi gli atti
fabbricati nella Corte di detta Terra, tra il detto
Notar Nicola, e Domenico Sciarra, fu ordinato
nelle stesse provisioni al comparente *che avesse tras-
messi gli atti sudetti* justo mediante salario, *taxando
per Magnificum Secretarium M.C.V., pro cujus effe-
ctu* si fosse il detto Notar Nicola obligato penes
acta di detta Corte *de solvendo dirictus taxandos*; qua-
le obligo essendosi già fatto dal detto Notar Nicola,
come dal *fol.* 180.; *hà mandato gli atti sudetti in essa
G. C. per il procaccio, la di cui trasmissione è costata al
comparente summa non piccola, per esser il processo
di peso, e voluminoso*; E perchè incombe al compa-
rente, che sia sodisfatto *delle sue fatiche, diritti, e
spese fatte per la posta per detta trasmissione*, e in tut-
to ciò che sarà di giustizia. Ricorre in essa G. C.
e fa istanza ordinarsi, che per esecuzione delle det-
te provisioni, con effetto si faccia la tassa predetta
dal magnifico Segretario di essa G. C., affin di es-
fer

Digitized by Google

ser soddisfatto &c. colla protesta speciale delle spese fatte, e da farsi, e diritti tassanti, anche a tenore della pandetta di detta Corte locale, di cui validi documenti in promptu produce &c. salvis &c. omni modo meliori &c.

Die 10. mensis Decembris 1735. Neap.

PEr subscriptum Dominum Judicem M.C.V. Visa actis transmissis a Curia Terræ Faræ Sancti Martini ad hanc M. C. V. vigore provisionum ejusdem, ac retroscripta comparitione, fuit provisum, & decretum, quod pro executione retroscriptarum enunciatarum provisionum, cum effectu fiat petita taxa per magn. a Secr. M.C.V. requisita parte, hoc suum, & expediantur provisiones.

Sambiasi.

Requirantur partes ad videndam taxam faciendam ad finem providendi. Datum Neapoli die 20. mensis Decembris 1735.

De Nigris a secretis.

CAROLUS DEI GRATIA REX
Utriusque Siciliæ, Hierusalem, Infans Hispaniarum, Dux Parmæ, Placentiæ, Castri &c. Magnus Princeps Hæreditarius Hetruriæ.

REgent, & Judices M. C. V. quibusvis Alguzeriis, & Servientibus, tam dictæ M.C., quam aliarum quarumvis Curiarum, & locorum ad infrascripta in solidum requirendis dicimus, committimus, quatenus receptis præsentibus, ad omnem istantiam, & requisitionem retroscripti mag. Comparentis, sive &c. supradictum decretum &c. omniaque in eis contenta intimetis, & notificetis retroscripto ex adverso principali; ut de eis, & contentis in eis plenam notitiam habeat, ne in futurum ignorantiæ causam allegare valeat; Nec non infra dies quindecim compareat in hac M. C. V. in subscripta Banca ad constituendum ejus Procuratorem, alias in contumaciam procedatur, alias &c. Dat. Neap. die 10. mensis Decemb. 1735. Petrus Sambiasi. Joseph Bologninus. Joseph Barberius Scr. *Attest sigill.*

Die decima quinta Mensis Decembris 1735. Faræ Sancti Martini &c.

NIcolaus de Donato publicus Bajulus, & Serviens Curiæ prædictæ Terræ Faræ retulit cum juramento mihi infrascripto sub hodie prædicto die intimasse, & notificasse retroscriptas provisiones M. C. V., ac omnia, & singula in eis contenta *magnif. Notario Nicolao Sciarra* personaliter in dicta Terra reperto, eidemque copiam relaxasse, præsentibus pro Testibus magn. Joanne Antonio Arussio, & Josepho de Hippolito de Antonio ejusdem Terræ, & in fidem ego Regius, & Appostolicus Notarius Antonius Arussio dictæ Terræ, requisitus præsentem scripsi, & meo solito signo signavi. Laus Deo &c.

Præsentatæ vero Instantiæ remedii vulgo dicti *de contrario imperio* per dictum Nicolaum Sciarra, fuit interpositum decretum, quod sequitur. E. G.

Die 6. mensis Martii 1736. Neap.

PEr subscriptum Dominum Judicem M. C. V. & causæ Commissarium, viso decreto ab ipso interposito sub die decima Decembris elapsi anni *fol.* 169. *a terg.*, comparitione presentata pro parte Notarii Nicolai Sciarra *fol.* 197. declaratione facta, retroscripto memoriali, ac actis omnibus, partibusque certioratis, fuit provisum, & decretum, quod cum effectu procedatur ad ordinatam taxam, servata forma enunciati decreti, oppositia in comparitione prædicta non obstantibus, hoc suum &c. Sambiasi.

Votum dicti Magn. a Secretis est *fol.* 202. *a terg.* E. G.

Die 24. mensis Martii 1736.

VIsis fidibus præsentatis *fol.* 184. *ad* 186., ac omnibus actis, taxentur a magnifico Gubernatore Faræ Sancti Martini Crescentio Alfieri pro omnibus ducati novem, & caroleni octo, videlicet ducati novem pro transmissione actorum cartarum scriptarum numero centum octuaginta, caroleni tres pro tribus præsentatis, ac alii caroleni quinque pro præsenti taxa. De Nigris a Secretis.

Ubi vero non est Pandecta, seu taxa dirictuum exigendorum ab Officialibus Curiæ, ex relatis ordinibus S. M. Regiis Audientiis transmissis servanda est omnino Pandecta M. C. V. superiori cap. 1. vers jam exscripta.

7 ✠ At mos in M. C. Vicariæ jam inolevit post promulgationem antedictæ Regiæ Pragmaticæ anni 1738., decernendi quotidie ad postulationem vel Universitatis, vel cujusque civium, ut Baronales etiam Curiæ Regni servent adamussim ipsius M. C. V. communem taxam, & pandectam, quoties particularia loci taxa quamvis vetusta majorem pecuniæ quantitatem præscripserit: minores vero quantitates ad formam localis taxæ cogatur juxta solitum percipere. *Xav. Gr.*

8 PRo confirmatione doctrinæ Riccii, quod filius familias propter sævitiam potest a patria potestate se eximi; quæri potest, an etiam absque sævitiæ timore possit hoc facere, & extra domum alimenta petere?

Pro resolutione hujus dubii adest decisio S. R. C. junctis Aulis emanata pro executione Regalis Constitutionis tenoris sequentis, vz.

Die 11. Mensis Januarii 1741.

Junctis quatuor Aulis pro executione §. III. *num.* 1. *Cr.* 20 *Regalis Constitutionis editæ sub die* 14. *Mensis Martii* 1738.

PRoposito generali sequenti dubio:

An consuetudo Neapolitana sub titulo *De alimentis præstandis* in quantum præscribit Parentes alimenta de bonis in ea enumeratis, & juxta modum in illa statutum, debere præstare Filiis, seu liberis nolentibus cum ipso morari, vel quos, aut quem ipse secum in domo habere nolit, intelligenda sit de filiis, & liberis nolentibus absque justa causa morari cum Parente, & de isto nolente illos, vel aliquem illorum secum in domo absque justa causa habere; sufficietque ipsis dicere: nolumus morari cum Parente; vel Parenti sufficiat dicere: nolo illos, vel aliquem ipsorum mecum in domo habere? An vero alimenta prædicta debeantur, ubi tantum justa causa subsit, ex qua Filii, vel liberi nolint habere alimenta in domo Parentis, vel Parens nolit illa in domo sua, sed extra domum præbere?

Sacrum Regium Consilium censet:

Præmemoratum veterem Neapolitanorum Civium morem, dudum Regia auctoritate inter leges patrias transcriptum (perperam hactenus a nonnullis interpretatum, & interdum in judicando servatum procedere, etiam in casibus, quibus Filii, vel liberi absque justa causa nolint illos, vel aliquem illorum secum in domo habere) in posterum, quacumque alia interpretatione, & rerum forsan judicatarum auctoritate sublata, intelligendum, & in judicando servandum esse, & servari debere, ita ut Filiis, & liberis, & Parentibus injuste non indulgeat, & in morum corruptelam non consentiat, liberamque Filiis, & descendentibus discedendi ab obsequio Patris pro libito, & inobediendi ei; cujus persona ipsis sancta esse debet, & Patri injuste sæviendi in Filios, & liberos, immerito illos expellendo a sua domo, licentiam non tribuat; sed eatenus permittere Filiis nolle habitare cum Patre, & alimenta in dicto more præstituta habere, & Parenti Filios, seu liberos, vel aliquem ipsorum velle secum in domo non habere, & alimenta prædicta extra do-

mum

mum dare, quatenus justa causa a jure approbata, vel a Judice approbanda subsit; ac voluntatem non morandi cum Parente, & alimenta habendi extra domum paternam, Filiis, seu liberis, & voluntatem Patris secum in domo non habendi Filios, seu liberos, vel aliquem ipsorum, datam in dicto more, intelligendam esse, & intelligi debere de voluntate, prout voluntas est causa virtutis, non causa vitii: Et in hoc sensu perpetua lege Consuetudinem memoratam ad clarandam esse a Clementissimo Rege nostro, si ei sederit, idem S. C. matura deliberatione referenda ejus Regiæ Majestati arbitratur: *Vincentius de Ippolito Præs.*: *Horatius Rocca*: *Antonius Maggiocco*: *Joannes Antonius Castagnola*: *Nicolaus Fraggianni*: *Hieronimus Arena*: *Franciscus Maria Lanarius*: *Thomas Vargas Machucca*: *Ferdinandus Porcinari*: *Franciscus Crivelli*: *Cæsar Invitti*: *Carolus Gaeta*: *Vitalis de Vitale*: *Joseph Casimirus Capozzutus*; *Thomas Xaverius Caravita*: *Franciscus Guerrasius*: *Didacus Zapata*: *Dominicus Raymundus de Rosa*: *Cæsar Bosco*: *Simon Salazar*: *Franciscus Perelli*: *Donatus Antonius d' Asti*: *Joseph Romanus*: *Tiberius de Fiori*: *Franciscus Porcelli a Secretis Bernardus Tanusius*.

Foris Al Presidente del S. C.

H*A visto el Rey; la dos Decisiones de las quatro Ruedas del Consejo, hechas en execucion del* §. *III. n.* 1. *&* 2. *de su Constitucion de* 14. *de Marzo del anno de* 1738., *y representadas por V. S. con la Carta de* 2. *de Enero de este anno; una de las quales pertenece a las Prescripciones, y otra a los Alimentos, que los Padres deven a los hijos en vigor de la Consuetud Napolitana, copia de las quales es la adjunta firmada de mi mano; Y haviendo Su Magestad approvado ambas Decisiones en la forma, en la qual las quatro Ruedas las han formado; me ha mandado dezir a V. S., que se observen como ley en todos los Tribunales del Reyno, y que V. S. disponga, que se transmita noticia authentica de estas decisiones, y de la aprovacion de Su Magestad a todos los Tribunales Colegiados del Reyno, encargando a estos, que hagan lo mismo a todas las Cortes inferiores, y respectivamente subordinadas a los mismos. Dios guarde a V. S. muchos annos como desseo. Palacio* 3 *Dizjembre* 15. *de* 1742. *D. Bernardo Tanucci. Senior Presidente del S. C.*

Supradictæ Decisiones S. R. C., ac Regalis earumdem approbatio fuerunt per me publicè lectæ in Aula majori S. R. C. congregatis ibidem, ac pro Tribunali sedentibus Illustr. Marchione Spectabili Domino Præsida ejusdem, ac omnibus Dominis Regiis Consiliariis quatuor Aularum, præsentibus quamplurimis magnificis Advocatis, & Procuratoribus, aliisque personis in numero copioso. Die 22. Decembris 1742. — Franciscus Porcellus a Secretis.

A dì 7. *Gennaro* 1743. *Io Pascale Moccia Lettore de' Regi Banni, dico di aver pubblicate le soprascritte Decisioni del S. R. C., e la loro Regale approvazione per tutti li luoghi soliti, e consueti di questa Fedelissima Città di Napoli.* Pasquale Moccia.

AD CAP. XI.

De Officio Magistri Nundinarum.

1. A*N quis non utens nundinarum privilegio, illud amittat?*
2. *Venientes ad nundinas non debent molestari.*
3. *Antiquitus nundinæ a quo custodiebantur?*
4. *Hodie quarnam praxis inolevit?*
5. *Nundinæ celebrantur statutis diebus, alias non gaudent immunitate.*
6. *Transcribitur Regia Pragmatica.*
7. *Vexillum debet erolli, & auferri tempore statuto.*
8. *Post ablatum vexillum perficiantur prorogationes, & liquidantur contractus.*
9. *Nisi hoc fiat, in cujus damnum remaneat pecuniæ jactura.*
10. *An possit aliquid exigi a mercatoribus asportantibus?*
11. *Fisco licet aliquid exigere.*
12. *Multæ nationes sunt immunes a solutione fundaci, quæ recensentur.*
13. *In feria Salerni quomodo jus Doganæ servatur?*
14. *Nundinarum jus est de Regalibus concessibilibus.*
15. *Baronibus non licet absque Regio Assensu nundinas facere.*

QUum nostrum Regnum, & nundinis, & nundinarum privilegiis inter alia ejus fidelitatis, & gratiæ jucundissima monumenta abundet, summa rerum sequendo fastigia, quæri hic opportune posset, an quis non utens nundinarum privilegio illud amittat? & quidem ob non usum de-
1 cem annorum spatio amittitur inter præsentes *l.* 1. *ff. de nundinis*; viceennio verò inter absentes *l. corruptionem C. de usufruct. l. sicut, & fin. C. de servit., & aqua.* Covarr. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 11. Cujac. *in l.* 2. *ff. de usufr. leg. v. Et ideo si usufructuarius.* Ursill. *ad Afflict. dec.* 392. *num.* 1. *&* 2. De Luca *ad De Franch. observ.* 667. *cap.* 1. Facilius enim perditur privilegium, quod quis acquirit de jure speciali, quam quod quis acquirit de jure communi. De Franch. *dec.* 221. *num.* 4.; nisi tamen quis justa causa fuerit impeditus *l. Attilicinus ff. de servit. rustic. prædior.*, vel remaneant saltem possessionis vestigia, si non ipsa possessio; *d.* Ursill. *ad Affl.* 391. *num.* 2. vide de Nigris *in cap.* 51. *Caroli I. Item nullus in Terris num.* 5., ubi expresse pro-
2 hibetur, ne venientes ad nundinas molestentur in persona, vel in rebus causa debiti, nec liceat causa territorii, aliquid exigere, *num.* 4.

Antiquitus nundinæ a Magistris Juratis locorum
3 custodiebantur; Carolus II. Regni Vicarius statuit, quod nulli familiares proponantur custodiæ nundinarum, De Nigris *in cap. item statuimus, quod Justitiarii* 137. Hodie verò aliter usu receptum est,
4 quia neque Magistri Jurati, neque ipsi Gubernatores locorum nundinarum custodiæ jus habent, sed specialis Officialis, qui Magister nundinarum dicitur, a Baronibus creatur.

Foriæ, Nundinæ, & mercata statutis temporibus, & diebus celebrari debent juxta formam eorum privilegiorum, aliter enim immunitate non
5 gaudent. *Pragm.* 3. *de nundin., seu feriis Comitis Beneventi die* 28. *Septembris* 1608. edita, quæ sequitur.

Ordinamo, e comandamo, che da quà avanti tutte l' Università di qualsivoglia Città, Terre, e Luoghi di questo Regno, che tengono privilegio di far fiere, co-
6 *minciando dalla prima fiera ventura di tutti li Santi, debbano far dette fiere ne' tempi stabiliti, e ordinati ne' privilegj, che tengono, conforme anticamente si è fatto, altrimenti dichiaramo, e con questo espressamente ordinamo, e comandamo, che non facendosi in detti tempi stabiliti*, ut supra, *non godano franchitia, nè immunità alcuna &c.*

Hoc Bandum fuit confirmatum a Comite de Lemos sub die 16. Aprilis 1614., post aliam confirmationem prædicti Proregis Comitis Beneventi die 18. Novembris 1609., quæ est 4. in ordine, eod. tit. cui sequentes aliæ determinationes fuerunt adjectæ. R. G.

I. Che uscita la Bandiera vadano anco in fiera tutte
7 *le Botteghe delle dette Città, la qual Bandiera si debba levare ne' tempi stabiliti, e contenuti ne' privilegj, che tengono sotto pena di ducati mille a quello, che in qualsivoglia modo procurarà, che si ritardi.*

II. Che

II. Che dentro ad otto giorni numerandi dopo levata la Bandiera, e passata la franchizia debbano i Negozianti, che si troveranno in dette fiere, precise quello di Lanciano, Lucera, e Aversa, aver posto il conto de' cambj per le Piazze del Regno; nel qual termine debba ancora esser publicato quello, che per extra Regnum loro sarà mandato da i sei Deputati di cambj, e passato detto tempo si possano astringere al pagamento i debitori delle
8 *lettere di cambio, e danari dati a cambio, fare protesti, e ogni altra diligenza necessaria secondo lo stile mercantile, e uso esecutivo di fiere, e 'l medesimo si possa fare per lo pagamento delle mercanzie. Dando Noi facoltà, e ordine agli Officiali de' luoghi da pigliare informazione contro di quelli, che si fossero opposti, o avessero procurato, consultato, o in qualsivoglia modo fatta manifattura, perchè il detto conto si ritardasse, inviandola a Noi, perchè vi facciamo le debite provisioni.*

III. E per togliere affatto ogni occasione di abusare il presente ordine, comandiamo, che passati dett' otto giorni, fatto, o non fatto il sudetto conto da' Negozianti, ad ogni modo si possano fare i protesti, e astringere i debitori al pagamento per le lettere accennate, acciocchè tolta loro ogni speranza di dilazione, s' inducano a fare il conto nel predetto tempo.

IV. Che i Creditori, che dovranno riscuotere le lettere di cambio, e non faranno i protesti dentro al tempo stabilito di sopra, resti il debitore a loro carico; in modo, che se dopo il detto tempo il debitore fallirà, il Padrone del denaro possa ripeterlo da quello, o chi l' averà
9 *rimesso, e nell' istessa pena s' intendano incorrere tutti quelli, che averanno da esigere rimesse per conto proprio, o de' commettenti fatte loro in qualsivoglia modo, se non faranno il debito protesto dentro il termine predetto &c.*

An Baro, vel Universitas nundinarum privilegium habens possit aliquid exigere a singulis merces, & animalia, aliaque afferentibus, affirmati-
10 ve respondet Jul. Capon. *discept. forens.* 91. *art.* 4. sed negative Jo: Andrea de Georgio. Aget. ad Moles §. 9. *de jure bajulat. qu.* 2. *num.* 10. sed re vera attenda est locorum consuetudo.

Soli Regio Fisco licet jus aliquod exigere ab Adventoribus pro mercibus immissis, qui tamen
11 si solutis dirictibus pro mercibus immissis, & venditis, de pretio alias emant, non solvant novos dirictus. *Ex arresto* R. C. *Summariæ* 582. *sub die* 29. *Octobris* 1556. Imo nec etiam tenetur ad solutionem pro mercibus immissis, antequam nundinæ inciperent; destinatis, & conservatis pro illis vendendis in dictis nundinis. *Arrest.* 6000. *sub die* 25. *Septembris* 1619.

Sunt quoque permultæ nationes a dicta solutione juris Fundaci immunes; ut Messanenses, qui
12 pro mercibus, quas emunt in Regno, & extrahunt extra Regnum. *Arrest.* R. C. *Summ.* 267. *sub die* 7. *Novembris* 1562. Mediolanenses, & Florentini mercantiliter viventes ab omnibus gabellis sunt exempti. *Arrest.* 353. *sub die* 17. *Octobris* 1571. annorum tamen quinque spatio, qui si ultra id tempus habitaverint, solvere tenentur. *Arrest.* R. C. *Summariæ* 392. *sub die* 26. *Septembris* 1576.

In *decreto Generali*, *seu Arresto* R. C. *Summ.* 536. *sub die* 2. *Octobris anni* 1600. edito, datur norma solutionis dirictuum in feria Salerni; pro bonis enim, quæ veniunt a locis extra Regnum mari re-
13 cto tramite in dictam feriam Salerni, ibique venduntur; & extrahuntur per mare, non exigitur jus Fundaci. Pro bonis, quæ non venduntur, nec contractantur in dicta Feria, solvitur dictum jus, vel præstatur cautio de illis asportandis in Terram Regii Fundaci, sive Mari, sive Terra extrahantur. Pro bonis, quæ non veniunt recto tramite in dictam Feriam ab extra Regnum, sed Mercatorum, Dominorumve commodo applicantur in aliis locis, indeque in dictam Feriam conducuntur, solvitur jus Fundaci, si tamen naves destinatæ pro dicta Feria Salerni Viventorum, aut Piratarum applicuissent in maritimo veteris jurisdictionis dictæ Regiæ Doganæ, & ibi non fuerint exonerata bona, & merces non exigatur jus Fundaci, sed si bona prædicta applicata extrahantur per terram, & fuerint immissa in Regiam Doganam Neapolis, vel in alia loca jurisdictionis dictæ Doganæ, exigitur jus; Verum si extrahantur per Terram per extra Regnum, *&* non attigerint loca, & jurisdictiones dictæ Regiæ Doganæ Neapolis, non solvitur dictum jus.

Pro bonis, & mercibus immissis in præsens Regnum ab extra, quæ asportantur per Terram in dictam Feriam Salerni, solvitur jus Fundaci.

Pro bonis, & mercibus natis in Regno, quæ conducendæ in dictam Feriam transeunt per passus Aquæ malorum, Vertetis, vel alterius loci jurisdictionis dictæ Regiæ Doganæ Neap.; non solvitur jus prædictum Fundaci, verùm tempore extractionis bonorum; si illa asportantur in dictam Regiam Doganam Neapolis solvant jus, & si asportantur in alia loca etiam jurisdictionis dictæ Regiæ Doganæ non teneantur dictum jus solvere: Hoc *decretum generale, fuit etiam confirmatum sub die* 2. *Octobris* 1617. *ab eadem Reg. Cam. Summariæ, ut in libro notamentorum dictæ Regiæ Cameræ, fol.* 739.

Fundat d. Aget. *loc. cit. num.* 21., nundinarum jus esse de Regalibus concessibilibus, & etiam im-
14 memorabili possessione posse acquiri.

Baronibus non est permissum, absque Regis assensu nundinas facere, & pro hoc jure impetrando porrigitur memoriale Regi, in quo nundinarum
15 privilegium petitur; quod R. C. Summariæ remittitur pro relatione, & voto, a qua committitur Reg. Audientiæ Provinciali, aliisve, quod capiatur informatio, si per convicinia decem milliariorum spatio adsint aliæ nundinæ eodem tempore faciendæ, quibus possit præjudicium inferre novarum nundinarum concessio, ne Principis privilegium tertio præjudicet, prout d. Reg. de Fonte *de pact. Proreg. tit.* 10. *de mercat. num.* 2. & idem Ageta *ad Moles* §. 9. *de jur. Bajulat. qu.* 2. *num.* 29.
16 *&* idem *Reg. Moles* pratim adducens, uberrimè fundat.

AD CAP. XII.

De Officio Assessoris, & Consultoris, &c.

1. *Servanda est locorum lex in consulendo, & judicando, ubi bona sita sunt.*
2. *Quod intellige circa justitiam, sed circa ordinem servari debet Lex, ubi judicium agitur.*
3. *Nonnulla exempla recensentur.*
4. *Lata sententia, aut patefacto vota Consultoris an possit mutari.*
5. *Pro negativa respondetur, & ratio.*
6. *Si verò sententia sit erronea circa nomen, cognomen, &c. potest corrigi, & quomodo?*
7. *Procuratores ut possint exercere, tenentur examen subire.*
8. *Multæ notitiæ adducuntur.*
9. *Doctorali laurea insigniti an teneantur d. examen subire?*
10. *Decisio S. R. C.*
11. *Actor tenetur scripturas exhibere.*
12. *Ille, cujus non interest, debet a limine judicii repelli.*
13. *Regiarum Pragmaticarum finis pro examine Procuratorum.*
14. *Conniventia antecessorum non præjudicat successoribus, qui veniunt ex propria persona.*
15. *In incorporalibus requiritur scientia, & patientia adversarii, ut præscriptio acquiratur.*
16. *Ex actu facultativo non acquiritur possessio.*
17. *Duæ species possessorii enucleantur.*

18. *Pos-*

18. *Possessorium plenarium quid.*
19. *Solitum an requirat plenam probationem?*
20. *In possessorio summariissimo attenditur ultimus status rerum.*
21. *Qualitas Doctoralis quomodo probetur?*
22. *Pro soliti inductione requiritur actuum uniformitas.*
23. *Regitur ab actibus proximioribus tempore litis motæ.*
24. *Semel examinatus, amplius non est examinandus.*
25. *Ex novo examine priori approbationi officitur.*
26. *Jurisperiti dicuntur Magistri.*
27. *Nonnullæ Regiæ Pragmaticæ recensentur.*
28. *Postulandi jus ad Procuratores propriè refertur.*
29. *Postulare quid sit?*
30. *Patrocinium Advocatis convenit.*
31. *Verba Legum intelligenda sunt cum effectu, non supervacanea.*
32. *Advocati, & Procuratores mixtè usurpantur.*
33. *Verba intelliguntur juxtà precedentem dispositionem.*
34. *Ubi viget eadem ratio, eadem juris dispositio debet vigere.*
35. *Approbatus ad majus, censetur approbatus ad minus.*
36. *An possit Clericus patrocinari, & postulare?*
✠ *Super adduntur constitutio Frideric., ac duo novissima Regis Caroli rescripta.*
37. *Leonardus Riccius sibi contrarius.*
38. *Procuratoris officium non est vile.*
39. *U. J. D. Jo: Antonius Sergius laudatur.*
40. *Judex potest improbare superiorum jussa contra Legem, & utilitatem publicam.*
41. *Ordines subrepitii, & obrepitii nullius sunt roboris.*
42. *Quod militat tùm in rescripta justitiæ, tum gratiæ.*
43. *Princeps non supponitur aliquid velle contra veritatem, aut utilitatem publicam.*
44. *Rescripta mendacio impetrata per authoritatem concedentis dicuntur valere, sed exceptione mendacii eliduntur.*
45. *Quid in jure Canonico, quid in civili?*
46. *Actuarius tenetur acta asportare ad domum Judicis.*
47. *Ultimæ Regiæ Pragmaticæ deliberatio.*
48. *Testes coram Judice examinandi.*
49. *Regiæ Pragmaticæ novissimæ sanctio.*
50. *In delictis, in quibus non imponitur poena relegationis non requiritur remissio, & quomodo?*
51. *Quid in minimis delictis?*
52. *Remissio non tollit jus puniendi.*
53. *Remissio habilitat transactionem, & poenæ diminutionem producit.*
54. *Remissiones hodiè Reis non prosunt.*
55. *Auditor antiquior in Regia Audientia fungitur vice Præsidis, eo absente.*
56. *Actuarii dare debent scripturas successori per inventarium.*
57. *Citatio ad informandum fit in delictis ultra relegationem.*
58. *In citatione ponenda est clausula peremptoriè.*
59. *De jure communi peremptorium ponebatur in tertia citatione.*
60. *Poenæ decerni debent re benè discussa, & perpensa, non præcipitanter.*
61. *Demosthenis effatum.*
62. *Componi omnes Rei possunt.*
63. *Forasciti non possunt componi, neque eorum Receptores, Fautores &c.*
64. *Receptatores quinam dicantur?*
65. *Compositio fit etiam pendente remissione.*
66. *Fit quoque Reo absente.*
67. *Pro crimine homicidii adest novis. Regia Pragm.*
68. *Transcribitur dicta Regia Pragmatica.*
69. *Custodiri verba circa Magistratus honorandos.*
70. *Testes non citata parte non probant.*
71. *Adversarius citandus, & si est Procurator potest substituere principalem ad U. J. T.*
72. *Aliàs non probant, nec excusat contrarius stylus.*
73. *Potest adversarius separatim citari a testium nominatione, & ratio.*
74. *Substitutus ad videndum juramenta testium debet notificari.*
75. *Testes non citati in termino, amplius non possunt recipi.*
76. *Citati in termino possunt quandocumque examinari.*
77. *Ad æternam rei memoriam testes examinantur, & quomodo?*
78. *Non possunt examinari in eorum domibus, & depositiones subscribi debent.*
79. *Præsentata facienda in omnibus scripturis.*
80. *Ultimæ Regiæ Pragmaticæ deliberatio.*
81. *Testis varius, & perjurus non recipitur.*
82. *Formula decreti termini.*
83. *Formula oblationis depositionis in calce termini.*
84. *Formula responsionis Rei cum nominatione testium.*
85. *Suspectæ allegari non possunt plus, quam tres Curiæ.*
86. *Collaterale Consilium est abolitum hodiè.*
87. *Aliud Tribunal Regalis Cameræ S. Claræ ad normam Junctæ est excitatum.*
88. *Transcribitur R. Prag. cum legibus ejusdem.*
89. *Dictum Tribunal componitur ex Præsidente S. R. C., & quatuor Reg. Consiliariis Capitibus Aularum, sivè Præfectis S. C.*
90. *S.C. Sanctæ Claræ confirmatum cum suis legibus, &c.*
91. *Dicti Regii Consiliarii habent eumdem jurisdictionem. Debent esse perpetuò capita Aularum S. C., eorum salarium.*
92. *Salarium magnifici u Secretis.*
93. *Ter in hebdomada congregatur, & ubi.*
94. *Dicti Regii Consiliarii in causis S.C. votant ad libitum.*
95. *Quælibet Aula S C. præter caput quinque Consiliariis constat.*
96. *Interventus Præsidentis, & Adjuncti quomodo impetratur.*
97. *Dicti Tribunalis incumbentia in causis appellationum, & quomodo?*
98. *Ejusdem Consiliariis datur facultas visitandi carceres.*
99. *Assensus Regios expedit.*
100. *Tribunalium quæstiones cognoscit.*
101. *Exequatur, & recipiatur regium concedit.*
102. *Suspicionum causas agit, & in quibus casibus.*
103. *Omnia quoque efficere potest, quæ olim Reg. Collaterale faciebat.*
104. *Regiæ Cameræ Summariæ causæ, quæ votabantur in R. Collaterali, ubi nunc votandæ.*
105. *Omnes dirictus exigendi à Perceptore, & quomodo?*
106. *Exigendi juxtà Pandectam olim Reg. Cancellariæ.*
107. *Quid in casu impedimenti Præsidentis S. C.?*
108. *Ordo votandi, & Dignitatis.*
109. *Consultationes S M. quomodo sint faciendæ?*
110. ✠ *Transcribitur pragmatica præscribens dirictus exigendos ab Officialibus Regesti Regalis Cam. S. C.*
111. ✠ *Necnon altera novis. decernens salaria Regiis Ministris Siciliæ Citerioris debita.*

Philippus Ferdinandus de Caro Baro Terræ Sancti Severini, utilis Dominus Bajulationum Centulæ, Foriæ, & Podariæ; Baro, & utilis Dominus Terrarum Carmiani, & Malleani in Provincia Hydrunti, earumque Bajulatium Jurisdictionum.

MAgnifico Viro admodum illustri U. J. D. Alexandro Sala nostro Dilecto.

Quum ille sit Reip. status optabilis & firmus, in quo privatim sanctè innoxieque vivitur, & publicè Justitia, & Clementia, firmissima publicarum, privatarumque rerum munimenta, vigent: Nos hisc dantes usque operam sommo studio, & diligentia felicitati, commodoque subditorum Nostrorum Nostræ Terræ S.Severini, nihilo serius, sedulius que studuimus, quam eorum regimen credere Viris probitate præstantibus, & literarum omnium

Digitized by Google

omnium eruditione, quæ natura laudabiles, eximie reddit ornatos, præditis, dignisque, qui omnia Justitia, & Æquitate moderentur. At quia res plerunque contra spes redeunt, si nostræ Terræ S. Severini Gubernator, quantumvis integer, probusque, scientiarumque omnium, & municipalis, comunisque Jurisprudentiæ vel peritissimus, ea defectus tamen approbationis, animi imbecillitate forsitan non obtentæ, aut quomodolibet jus dicere nequeat; comperto, quod omnia Regna, Civitates, Nationes eo usque prosperum imperium habuerint, dum apud eas recta consilia valuerunt: tuam doctrinam, probitatem, in cognoscendo acumen, in consultando constantiam, fidem, libertatemque, fama testante, & quam sis novissimo, & antiquo, comuni, & patrio jure, populorumque moribus, ac ritibus apprime institutus, & in usu rerum prudens, & in Fori actionibus versatus, Te U. J. D. D. Alexandrum Sala, ad jus dicendum Principis authoritate jam approbatum, Gubernatoris nostræ Terræ S. Severini Ordinarium Consultorem constituere decrevimus, ut præsentibus eligimus, a die captæ possessionis ad nostrum arbitrium valituris. Quibus merum mixtumque imperium Tibi tradimus, gladii potestatem, quatuor Literas Arbitrarias, omnemque aliam necessariam facultatem, nostras vices, & voces cum lucris omnibus, & emolumentis, quibus Antecessores tui vel legis statuto, vel consuetudine fruiti sunt. Attamen, quia consilia, quamvis egregia, salutaria, & Populorum incolumitati proficua, evanescunt & irrita fiunt dolo vel negligentia eorum, (id quod ipsi non afferunt inimici) qui ea exequi aliquando omittunt, mandamus idcirco omnibus, & singulis Nostris Officialibus, & in primis Gubernatori, Sindicis, Electis, & Subditis Nostræ Terræ S. Severini, ut si Nostram indignationem evadere cupiant, & pœnam ducatorum mille, aliasque ad nostrum arbitrium, talem Te habeant, & recognoscant, & præsertim ut, si Gubernator opis, & consilii quomodolibet sit egens, tua ope, & consilio utatur, fruaturque, & consulta amotis omnibus simultatibus, quæ bonum publicum sæpissime impediunt, festinanter exequatur, & æquo animo; nam si quiddam sacrum est consultatio, consultari quidem divinissimum. In quorum fidem has præsentes nostra mano subscriptas, nostroque sigillo munitas damus. Neapoli ex Palatio nostræ residentiæ die XXV. Mensis Martii MCIↃCCXLIX. Philippus Ferdinandus de Caro. Locus ✠ Sigilli. Reg. fol. Patentes Literæ in Personam T. & T.

Auctori nostro, qui diu in hoc capite versatus est, pauca quid adnectere commentaria existimo, ne crambe biscocta mortem afferat, ut passim exclamant Pædagogi; observandum igitur tan-
1 tum est, in judicando, sivè consulendo servandas esse leges locorum, in quibus bona sita sunt, & contractus celebrati. Glos. in *Clem.* 1. *v. omnimodam, de foro competenti*, Soccin. *in l. fin. ff. de jurisd. omn. judic. num.* 13. Scialoja *de for. compet. cap.* 5. *de foro contractus num.* 32. *circa fin.* Quod intelli-
2 ge in rebus, quæ justitiam, vel causæ decisionem respiciunt; sed in illis, quæ ad judicii ordinem faciunt, Judex sequi debet leges loci, ubi judicium agitur, præcipuè in materia successionum ab intestato. Albert. Brun *in tract. de stat. exclusivo foeminar. artic.* 6. *num.* 27. Ancharan. *in cap. canonum statuta num.* 12. Alexand. *cons.* 101. *num.* 7. *vol.* 7. Paul. de Castr. *cons.* 10. *num.* 2. *vol.* 1. Goza *fin. cons.* 49. *num.* 8. & 11. Ita ut Janoensis Januæ morans potest hereditatem in Hispania positam vigore legum
3 Hispanarum, & Patavinus Vicetini hereditatem, ex statutis Venetis obtinere. Imol. *cons.* 86. *num.* 4.

& *cons.* 127. *num.* 3. & 13. Tiraquel. *de jur. primagenit. qu.* 46.; quare non locus residentiæ heredis, sed ubi bona sita sunt, considerari debet. Michael. Gras. *comm. opin. lib.* 1. *qu.* 11. Marta *de successión. legal. par.* 1., *qu.* 12. *artic.* 12. *num.* 19. *ad* 35.

Quæri hic posset, an patefacto Consultoris voto; & dicta sententia, possit illa variari, & mu-
4 tari? uniformis praxis est legum communium, & municipalium, lata sententia, aut interposito decreto etiam injusto, & monstruoso, non posse revocari, corrigi, aut suspendi à Judice, nisi præviis remediis à jure permissis, ad partis instantiam
5 productis. L. *Judex ff. de re judicat.*, ubi ratio adducitur, videlicet: *Judex postquam semel dixit sententiam, Judex esse definit*. Et hoc jure utimur; Judex, qui semel, vel pluris, vel minoris condemnavit, amplius corrigere sententiam suam non possit: Semel enim, sivè malè, sivè benè, officio functus est. L. *Divi Fratres ff. de poenis*. L. *cum quærebatur ff. de re judic.*, ubi Alphon. Varus &c. Mar. Soccin. *in cap.* 17. *qualiter num.* 63. & 64. Felin. *num.* 23. *in* 2. *artic. principal. de accusat.* Franc. Marc. *dec.* 670. *judex, an sub num.* 24 & *seq.*, Bald. *in l. ab executore sub num.* 7. *qu.* 2. *ff. de appellat.* & *sub num.* 9. C. *de sent. ex peric. recit.* Gabriel. *comm. conclus. lib.* 6. *tit. de reg. jur. concl.* 3. *num.* 14. *illat.* 6. Guil. *in pract. observ. lib.* 1. *observ.* 116. *num.* 3. Surd. *cons.* 288. *in recognit. sub n.* 20. *v. his verò*, & *n.* 21. *lib.* 2. qui Horatii carmen adducit *Sat.* 17.

Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

Scacc. *de sentent. & re judic. gl.* 14. *qu.* 17. *num.* 4. *Quod scripsi, scripsi*.

Si vero sententia, aut decretum sit erroneum circa nomen, cognomen &c. corrigi potest partis
6 instantia præcedente, ex stylo nixo *L. Actorum ff. de re judicat.* ibi: *Actorum verba emendare, tenore sententiæ perseverante, non est prohibitum*. Et doctrinæ DD., quod Judex dummodò substantiam non mutet, potest in verbis ejus sententiam corrigere. Bartol. *in l.* 2. *hac lege num.* 3. & 4. C. *de sent. ex peric. recitan.* Abb. *in cap.* 17. *qualiter num.* 4. Joan. *de Anan. num.* 3. Soccin. *num.* 90. *Fallen.* 6. *de accusat.* Franc. Marc. *dec.* 670. *Judex an num.* 14. & *dec.* 745. *Notarius num.* 4. Thor. *in comp. decis. p.* 3. *sect.* 3. *v. sententia erronea lata pag.* 237. qui S.R.C. decisionem die 20. Octobris 1629. adducit.

Auctor noster in *Quæst.* III. *num.* 5. scribit, non admitti in S.C. Procuratorem, etiam in jure licen-
7 tiatum, vel privilegio decoratum, nisi examini Procuratorum se submiserit, & fuerit ab eodem S.C. approbatus. Hæc tamen doctrina desuevit, quia doctorali laurea insigniti possunt Procuratoris munus subire, neque ad examen teneantur, ut ceteri, in qua possessione semper fuerunt, sicut hodie etiam sunt: & ad ornatum non dedecet decisionem S.R.C. in anno 1731. in memoriam revocare. Occasione Edicti Spectabilis Præsidis S.C. sub die 9. Januarii 1731., quo vetebatur inter alia n. XVII., ne Actorum Magistri scripturas aliquas, vel mandata Procurationis reciperent absque fide approba-
8 tionis ad munus Procuratoris sub poena ducatorum triginta per quemlibet contravenientem, a magnifico a Secretis S.C. excitata fuit prætensio, ut omnes hanc fidem etiam doctorali laurea decorati exhibere tenerentur, si Procuratoris munere fungi vellent. Insurrexerunt Jurisperiti laureati petentes manutentionem in quasi possessione, in qua reperiebantur exercendi Procuratoris officium, & Advocati simul sola laurea doctorali insigniti vigore *Pragmat.* XXII. *tit. de Offic. S.R.C.* §. 4. & habito voto S.C. *junctis Aulis* fuit ordinatum, *quod*
9 *exhibitis privilegiis eorum Doctoratus a magnificis U.J.D., liceret dictum officium continuare donec aliter &c.* penes Scribam Bovam in Banca Actorum Magistri de Neapoli, referente Regio

Digitized by Google

Consiliario D. Francisco Crivelli.

10 Hæc determinatio licet notoria, & executione firmata, ex eo, quod non fuit registrata in libro appunt. S. C. a magnifico à Secretis, ut ejusdem memoria temporis fluxu deleretur, a multis Doctoribus fuit supplicatio præsentata, ut scriptis pro futura rei memoria dicta sententia traderetur. Petiit insimul in S. C. magnificus a Secretis, se ex antiqua consuetudine 150. annorum reperiri in possessione juris exigendi ab U.J.D. examinis dirictum, & proinde manuteneri: Quadere lite contestata, magnifici Doctores petierunt ante omnia exhibitionem privilegii concessionis, sive emptionis dicti Officii a Secretis S. C.; Possessorium summarissimum Doctoribus in facto assistere, & in jure, & proindè manutentionem exemptionis examinis, eisdem concedi debere.

Primum caput (dicebant Doctores) nititur *L. 1. §. edenda, de edend.* quia allegans privilegium
11 tenetur exhibere, ut possit Reus se tueri *L. edita C. de edend.*; imo quousque Actor non adimpleverit, non potest audiri. Lup. *alleg.* 59. *num.* 13. Anna *alleg.* 5. *num.* 19.; debet enim cognosci, an assertio magnifici à Secretis legitimæ veritati nitatur, vel non, ità ut à limine judicii
12 repelli possit, tamquam persona, cujus non interest in causa. *L. loci corpus §. competit. Si servit. vindic, & l. 11 in princip. de appell recip.*

Nec valet generalis concessio, *cum omnibus lucris, & emolumentis*, inter quæ notatur ea actio derictuum examinis Procuratorum, quia aliud inferri non posset, nisi volens aliquis Doctor examini subjici, solvi debet justum dirictum, & si fuerit renitens, possit in ejusdem exactione manutentionem petere, non verò, quod possit compellere etiam Doctores ad se matriculandum in officio Procuratoris, quatenus hoc vellent exerce-
13 re, quia Regiarum Pragmaticarum finis fuit, ut vitarent partium præjudicia, quæ ex ignavia Procuratorum insurgebant, non verò tuendi ius magnifici à secretis; ideò non tribuunt eidem actionem. *L. fluminum §. fin. L. Proculus ait, de damn. infect.* Sicuti qui emunt à R. Curia officium Magistri Actorum, non possunt Accusatoris partes agere contra illos, qui statuta transgrediuntur, aut offensos cogere ad accusandum, sub prætextu, quòd eidem exactio derictuum competat ex illarum deductione in Judicio.

Nequè assertum solitum Magnif. à Secretis suffragatur, quia etiamsi esset verum, voluntas, aut conniventia Antecessorum non præjudicat suc-
14 cessoribus, qui *ex propria persona* veniunt, & eorum actus præjudiciales nesciverunt. DD *cum* Posilo *de manut. observ.* 40. *num* 6. *apud*. Capyc. Latr. *cons.* 66. *num.* 33. Et apud Card, de Luc. *de Regal disc.* 46. *num.* 16. *post* Rot. *dec.* 22. *p.* 10.
15 *recent. &* 242. *par.* 11. Et in rebus incorporalibus requiritur scientia, & patientia Adversarii, ut contra ipsum jus acquiratur. *L. pen. de servit. L. 2. C. eod.*, scientia videlicet, & patientia omnium Doctorum, contra quos singulos jus prætenditur Post. *eod. n.* 1. cum Capyc. Gratian., &c. Imo quum Doctores libenter, non coactive examini se subjecerint, nescientes forsan hoc jus immunitatis, & hac voluntaria submissione, tam-
16 quam actu facultativo non insurgit possessio, præscriptio, aut solitum pro Actore. *Glos. in l. solet. v. qualitatem, de offic. Proconf. Glos. in cap. ut privilegia* 24. *v. semel, in fin. de Privileg.* DD. in *cap. fin. dec, const.* Saufel. *dec.* 340. *num.* 44. Gaill, *obs.* 60. *num.* 5. *lib.* 2.

Sed hæc questio peragi possit, quoties Doctores voluntariè se examini subjicientes, prætenderent derictus non solvere, tunc enim benè posset Actor assertum solitum exactionis opponere, sed longè distat à præsenti controversia, quæ consistit, an possint iidem Doctores jam laurea insigniti ad examen Procuratorum cogi.

Quoad secundum caput, pro majori ejusdem dilucidatione, præmittendum est, duas species
17 possessorii dividi, Paul. *de Castr. cons.* 3. *lib.* 2. unam possessorii summarii, & summariissimi, & possessorii plenarii alteram appellant Doctores: Possessorium, & summarissimum, quod antiquitus Romani *judicium vindicarium* dicebant Petr. Gregor. *syntag. jur. cap.* 9. *num.* 13. Hilliger. *ad Donell. lib. xv. comment. cap.* 1. *lit. A. v. planè lis* Revard. *ad LL.* 11. *Tabul. cap.* 6. Interdictum *Interim* Hispani. Fontanell. *de pact. nupt. cl.* 7. *gl.* 3. *p.* 2. *tom.* 2. Recredentiam, vel causam novitatis Galli. Jo. Faber *in §. retinendæ Instit. de Interdict.* & interdictum retinendæ Germani Coler. *de procef. execut. p.* 1, *cap.* 2. *num.* 85. Hilliger. *ad Donell. lib. xv comment. cap.* 21. *lit. M.* Fachin. *lib.* 8. *controv. cap.* 15. Illi competit qui molestiam patitur, aut timet, & judicem adit, ut eum in possessione defendat, & servet; Judex verò absque ulla judiciaria cognitione, neque parte audita dat ordines pro manutentione, cum clausulis tamen justitiæ, aut *veris expositis*, aut, *verùm si quid aliquis in contrarium prætendat, compareat, quoniam justitiæ complementum ministrabitur &c.*; Sed comparente contradictore, & possessionem, vel quasi penes se reperiri allegante, in simplicem citationem ordinea resolvuntur, & quando verus possessor judici non constat, bona sequestrantur penes tertium, *ne partes veniant ad arma*, & ordinatur *summaria informatio ad finem videndi, quinam sit manutenendus*. DD. in *l. æquissimum, de usufruct.*

Plenarium possessorium est, in quo cognito possessore, eidemque data manutentione, plenè de ju-
18 stitia possessionis discitur, adhibito ordine judiciario, & termino impartito, *L. exitus, de acqu. possess.* Cagnol *in l. pari causa num.* 6. *&* 7. *de reg.* Bald. *in l.* 1. *C. de servit. in principio secundi notab.* Galeup. *in Prælud. Prax. S. C. num.* 11.

His præmissis, evidenter liquet, hoc judicium non esse de specie possessorii summariissimi, quia jam ex relato decreto S. C. *junctis Aulis* fuit magnificis Doctoribus manutentio concessa, sed possessorii plenarii, in quo non potest manutentio discuti, quia terminus ordinarius debet impartiri, etiam attenta observantia *soliti* ab Actore petita,
19 quod plenam causæ cognitionem cum legitimis probationibus requirit. Masc. *de probat. concl.* 423. *nu.* 19. Menoch. *cons.* 226. *nu.* 38. *vol.* 3. *Bucer. de jur. non script. disp* 4.

Et licèt, prædictum decretum magnificis Doctoribus *junctis Aulis* non reperiretur concessum, nec Actoris prætensio locum haberet; quia si in posses-
20 sorio summariissimo ultimus status rerum attenditur. *Cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. propr.* Rot. *part.* 9. *recent. decis.* 110. *& par.* 10. *dec.* 45. de Franch. *dec.* 548. Anna *alleg.* 131. Mastrill. *dec.* 52. & magnifici Doctores in dicta quasi possessione reperiuntur, iisdem concedi debet interina possessio *§. retinendæ, §. sed hodie, Instit. de Interd. l. §. hujus autem, unde poss.*, *ubi* Bartul. Alex. *cons.* 88. *num.* 3. *lib.* 5. Covar. *pract. cap.* 17. *num.* 3. Posth. *decis.* 20. 105. 126. 147. 141. 181. *&* 250.

Neque obstant documenta adducta ab Actore, ex quibus apparere credit ab anno 1568, usque ad diem motæ litis permultos Doctores examini se subjecisse, & proinde solitum induci; nam præter quam quod non sunt authentici libri, ex quibus extracta sunt, nec aliunde dictum solitum, neque fidibus Neapolitani Collegii Doctoralis qualitas pro-
21 bata, ut opus erat Franc. *in cap.* 1. *in* 1. *not. de præscr. in* 6, Aym. *cons.* 226. *nu.* 8. Garz. *de benef. par.* 5. *cap.* 1. *nu.* 591. Rot. *coram Greg. XV. dec.* 278,

nu. 1.

Digitized by Google

nu. 1. *& part.* 9. *recent. dec.* 92. *nu.* 7. idem tamen folitum non potest verè dici inductum, quia in proda-
22 ctis scripturis actuum uniformitas, quæ pernecessè requiritur, minime videtur. Rot. *p.* 9. *recent. dec.* 442. *num.* 35. *&* 439. *num.* 53.; nam ab anno 1595. ad 1630., & 1669. ad 1685. non apparet examen ullum Doctorum, qui Procuratorum munus exercuerunt; & unum solitum rogatur ab
23 actibus proximioribus tempore motæ litis, Card. de Luc. *de jur. patr. disc.* 44. *num.* 10. pro magnificis Doctoribus stare fatendum est, qui semper, & usque ad præsentem diem absque ullo examine Procuratorio officio functi sunt.

Patefacta magnificorum Doctorum exemptione ab examine infacto, hoc jus ab omni Legum dispositione quoquo confirmari, videndum superest. Et primò ex *cap. accepimus, de ætat. & qualitate* habe-
24 tur, semel examinatum, amplius non examini subjiciendum, nisi quando ad longe majorem dignitatem assumitur: *post Gloss. in cap. scriptus v. præsumptione, de elect.* Franc. Marc. *dec.* 791. *num.* 4. *tom.* 1. Mich. Vvlcur. *de Regimine mundi part.* 4. *princ. qu.* 1. *num.* 10. *fol.* 128. *in* 16. *vol. tract.* Frecc. *de offic. M. Cancell. num.* 10. & quum quilibet Doctor fuerit examinatùs coram Collegio, & Vice Cancellario, juxta *l. Magistros C. de profes. & med. lib.* 10., nec aliam dignitatem Procuratoria matricula tribuat, amplius examinari non debere, fateri debemus.

Secundo, quia ex dicto novo examine dubitaretur, an à Principe habilis, idoneusque ad Leges
25 docendum, interpretandum, concordandum reputatus, revera dignus hujusmodi existat, contra *Text. in l.* 1. *§. crediti de Offic. Præf. Præt. l.* 2. *C. de crim. sacrileg. Auth. ut Jud. sin. quoq. suf. §. cos autem qui, & Clem. Capientes de pœnis.*

Tertio, quia si Jurisperiti dicuntur Magistri
26 jurisprudentiæ civilis, Bald. *in l.* 1. *in princ. col. fin. de just. & jur.* Matt. *conc* 1. *num.* 1. Gratian. *discept. for. cap.* 186. *num.* 7.; ideoque eorum domus à Romanæ eloquentiæ Principe 1. *de Orat.* dicuntur *oraculum Civitatis*, ex eo, quia Cives de rebus incerti, per eos certi dimittuntur, novo examini se exponentes Magistri evaderent discipuli contra Text. in *cap. convenientibus* 1. *qu.* 7. cujus verba sunt: *Non oportet nos, qui Doctores sumus, indigere examine, sed aliorum esse examinatores.*

Quarto, in dicto novo examine forte memoria destitutus, aut aliter reprobaretur, qui ad majora fuit approbatus, contra *Gloss. in cap. qui autem* 17. *qu.* 3. & text. *in Can. hæc est fides* 24. *q.* 1. *& l. quidem, de re judic.*

Pro confirmatione omnino videnda est Reg. *Prag. XXII tit. de offic. S. R. C. anni* 1566. *sub die* 5. *Junii*, ut refert. Camill. Salern. *in proem. Napod. in Addit. ad consuet. Neap. v. Doctoratus*, quæ necessitate injuncta Procuratoribus se examini subjiciendi, ut *litigantium utilitati consulatur, qui ab il-*
27 *lorum ignorantia persæpè læduntur, & ut præeminentiæ S. C. provideatur, ne eorumdem ineptiis offendatur*, his verbis Doctores, & Advocatos excipit. *Quoad Advocatos, quia cum Doctoratus insignia recipiunt, examen illud subeunt; propterea aliter examinari non consueverunt: Doctoribus itaque insigniis decoratis liceat patrocinare liberè in consilio, & postulare, aliis vero non, nisi secundùm formam hic traditam.*

Et licet ex alia, Reg. Pragm. *sub die* 10. *Decembris anni* 1629. quæ est octungesima in ordine *tit. de offic. S. R. C.*, statutum esset, ut hujusmodi examini etiam Doctores, qui trium annorum spatio in praxi Regiorum Tribunalium non essent versati, subjacerent, attamen habito recursu a Doctoribus, & à M. Cancellario, pro Doctoribus scribente Francisc. *de Petris conf.* 1., & pro M. Can-

cellario Petro Caravita, ut in ejus alleg. collectis à Laganario *ad Rovit. in Prag.* 22., fuit ordinatum, quod respectu Doctorum servaretur *dicta Reg. Prag. XXII. Camill. Tambri alegat. n.* 119., ita ut banda emanata pro executione *Prag.* 1629. *&* 1630. hodie non observantur. Altimar. *ad Rovit. Pragm.* 22. Tasson: *de anteph. v.* 7. *obs.* 1. *n.* 14. Constanc. in *Pragm.* 80. *de offic. S. R. C.*; ibi: *Præcipitur examen, & juramentum dandum à Doctoribus, quod hodiè non servatur.* Franc. de Petr. *conf.* 1. Galeot. *contr.* 62. *num.* 12.

Neque respicienda est oppositio, quod allegata Prag. 22. concedit facultatem exercendi Advocati, non Procuratoris munus Doctoribus absque alio
28 examine; Etenim *postulandi* jus etiam tribuit, quod propriè ad Procuratores refertur; ex teat. *in l.* 1. *de postulando*. Postulare est desiderium suum
29 vel amici sui in jure: idest juxta *Gloss. hoc v. in loco, ubi solet jus reddi*, apud eum; qui jurisdictioni præest, exponere &c. quod Procuratoris est, quia Advocatus justitiam postulationis patrocinatur per tramites juris. Quod clarius liquet *ex Pragm. XX. eod. tit.*, ubi postulare etiam Procuratoribus aptatur; ibi; *Advocatos, Procuratoresque sive publica, sive secreta in Audientia postulantes &c.* Rovit. *in Rubr. de Proc. num.* 10. *in fin.*

Insuper si verbo *Patrocinari* fuit data facultas Advocatis exercendi, *v. Postulare* eadem facultas in-
30 telligenda est tributa pro munere Procuratoris exercendo, aliter enim supervacaneum esset secundum verbum, quoties rem distinctam à *Patrocinare* non denotaret, quum superfluitas cuncti possibili interpretatione sit vitanda. Grat. *discept. for. cap.* 995. *num.* 9. Altogr. *conf.* 100. *num.* 59. *lib.* 2. Paris. *conf.* 66. *num.* 9. *lib.* 2. Cravet. *conf.* 64. *n.* 2. Roland. *conf.* 61. *n.* 14. *lib* 3. Omnia enim verba intelliguntur prolata a Legislatoribus consulto, & eum intentione, ut aliquid innuant, & operen-
31 tur. Castr. *conf.* 142. *in fin. lib.* 1. Menoch. *conf.* 485. *n.* 3. Paris *eod. cit loc.* Barz. *dec.* 26. *n.* 24. Mans. *conf.* 541. *num.* 2. *&* 3. *tom.* 6., ubi; *Ita potius correctio juris sit permittenda, quam ut illa in syllab. sint sine virtute operandi, vacua, arida, & jejuna, etiam in materia stricta, & odiosa, &c.*

Præterea si Advocati nomen etiam Procuratoribus competit, & à contra *Gloss. in l.* 3. *§. Divi*
32 *S. Adrianus v. restituuntur in fin. de jur. fisc. Gloss. in l. salarium in fin. ff. mand. Spec. tit. de salar. §. nunc de Procurat. num.* 3. *v. sed numquid.* Jas. *in rubr. de Procur. in princ.* Rovit. *in ead. rubr. num* 11., fateri possumus, Legislatorem in principio §. *enunciat. Pram. v. Advocatos* etiam Procuratores comprehendi voluisse, de quibus in anterioribus §§. locutus fuerat, quia generalia verba intelliguntur, & restringuntur juxta præcedentem di-
33 spositionem, & ad personam, de qua supra est actum, Altogr. *conf.* 85. *num.* 9. *lib.* 1. Tusc. *lit. V. cond.* 121. Urceol. *consult. forens. cap.* 99. Rot. *post Urceol. de transf. dec.* 24. *num.* 26.

Quod si dici vellet, Principem enunciato verbo in strictiori sensu usum fuisse, quia tamen Doctores Advocatos hac potissimum de causa exemit, *quia cum Doctoratus insignia, examen illud subeunt d. §.*, concurrente eadem ratione pro Doctoratis Procuratoribus, eadem exemptio pro eisdem vigere debet; nam ubi viget eadem ratio, & eadem ju-
34 ris dispositio vigere debet. Barb. *ax. jur.* 197. *num.* 3. Altor. *conf.* 97. *num.* 1. *lib.* 2. Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 8. *num.* 13. *& sequ.*, Card. de Luc. *de feud. disc.* 87. *num.* 4. &c.

Sed hac Pragmatica Doctoribus intelligi deberet tantum data facultas exercendi munus Advocati, & non Procuratoris, attamen quum nulla Lex hoc specifice vetet, etiam remanet confirmata nostra conclusio, quia Advocatus major est procura-

tore, & ex regulis juris: *approbatus ad majus approbatus censetur & ad minus: & cui conceditur quod*
35 *majus est, & quod est minus conceditur l. si quando de testis. l. 1. ne fid. dat. den.* Isarn. *in consist. Advocator. officium &c.* Et idem Auctor de Isern. *in Const. Advocatos tam in Curia nostra. tit. de præst. sacr. ab Advoc.* casus enumerans, in quibus possit Clericus *de jure* Advocati officium exercere, quærit an possit etiam Procuratoris officio fungi, affirmat di-
36 cendo: E. G. *Et si poterit postulare, quod est majus, poterit etiam procurare, quod est minus, per ea, quæ dicta sunt. L. prox. ff. de reg. jur. L. non debet &c. Et e contra cui denegatur minus, denegatur & majus, L. cui ex pacto ff. de servit. expon.*

✠ Fridericus Imp. in *constit.* Advocatos tit. 85. *de præstatione juramen i ab Advocatis*, Clericis vetuit causas patrocinari, præterquam suis, suorumque, Ecclesiarum, & pauperum. *Denique clericis*, ait Fridericus, *in secularibus causis, & judiciis omnibus præstare patrocinia prohibemus: præterquam in causis suis propriis, consanguineorum, vel affinium. Item in causis Ecclesiarum, ac miserabilium personarum, itaut, tunc etiam sine pretio valeant postulare. Si quis autem nostrorum fidelium ad advocandum ipsum admiserit, præsenti nostra constitutione contemta, libram unam auri sacro ærario nostro se illaturum agnoscat.* Hanc verò constitutionem recentiores mores quum parvipenderent in dies: providentissimus Rex Carolus inhærens antiquis Friderici vestigiis haud semel innovavit, ita primum rescribens ad S.R.C. Præsidentem.

Avendo il Re risoluto, che non si ammettano Ecclesiastici a patrocinar cause, che non sian loro proprie, e delle Chiese in qualsivoglia Tribunale secolare de' suoi Regni. Lo prevengo a V. S. d'ordine della M. S., perchè inteso di questa Regal Sovrana deliberazione disponga, che il Consiglio così eseguisca. Palazzo 29. Maggio 1757. Bernardo Marchese Tanucci. Al Signor Pres. del S. R. C. Et rursus ab eundem. *Il Re permette al Sacerdote D. Giambattista Castagnozzi, che possa difender cause proprie, delle Chiese, de' parenti, e de' poveri, ma tutte gratis. Lo prevengo di suo Regal ordine a V. S. acciò disponga, che il Consiglio lo sappia per suo governo, e compimento della parte, che tocca alla sua disposizione. Portici 28. Giugno 1757. Bernardo Marchese Tanucci. Xav. Grat.*

Ex dictis evidenter constat, non posse ad alteriora procedi, nisi prius Actor enunciatum privilegium exhibuerit; neque in hoc judicio posse cognosci de possessorio summariissimo, tamquam pro doctoribus deciso, & quatenus posset, iisdem esset favendum.

His stantibus ex vario rerum eventu causa non amplius fuit decisa. Est hic animadvertendum Leonardum Riccium sibi ipsi contrarium videri *tom.* 3. *cap* 1. *de matric. & offic. Proc. num.* 6. 7. & 8., nam
37 loquens de Regiis Audientiis, dicit in Doctore non requiri matriculam, quia Doctoratus privilegium supplet defectum matriculæ, & *num.* 3. *eod. tit.* dicit clarius E. G.: *Verum qui privilegio Doctoratus est insignitus, liberè potest in S. C. postulare; aliis vero licitum non est, nisi præcedat examen, ut supra in* §. 4. *d. Pragm.* 22. *& in margine Pragm.* 80. *de offic. S. R. C. legitur V. G. Advocatis sufficit approbatio Collegii.*

Neque sustinetur ratio inconvenientiæ, quam allegabant Doctores nasci, si hæc matricula ab iisdem etiam requireretur, quod scilicet dedignarentur hanc recipere, tamquam non honorificam, ne-
38 que Advocatis aptatam; siquidem Procuratoris munus agere non vile, ac plebejum est, ut scioli autumant, sed summis laudibus decorandum, ut erudite suo more exemplia plurimis, argumentisque ostendit nuperrimus Auctor Additionis ad Praxim Mutilli, nempè U. J. D. Jo. Antonius Ser-
39 gius, qui olim Auditoris honore a Rege nostro CAROLO BORBONIO in Interamnensi Provincia cohonestatus, nunc verò sponte ob paternum funus abdicato munere, in causis defendendis in Neapolitano Foro versatur. Reliqua circa hanc materiam alibi, loco magis proprio videbis.

Author quoque noster *QUÆST. V. num.* 1. scribit, Judicem inferiorem supersapere, superiorumque mandata impugnare non posse; Hæc doctrina intelligenda non est, nisi quando Superiorum jussa
40 sunt contra jus, & utilitatem publicam, quia hujusmodi rescripta etiam Principum, tamquam ipso jure nulla *l. jubemus* 10. *C. de Sacros. Eccles.*, a Judicibus improbari etiam ipsorum Imperatorum Constitutionibus jubetur. Vinn. *lib.* 1. *tit.* 2. §. 6. *Instit.* Imò si cuilibet privato homini Judici etiam injuste exequenti licet resistere, ut suprà dixi, quanto magis hoc licere debet ipsi Judici licet inferiori.

Subdit idem *Author num.* 9., Judicem inferiorem posse de obreptione, & subreptione cognoscere, & optime, quia ordines subreptitii, vel obreptitii,
41 etiamsi sint cum speciali Principis rescripto, nullius sunt valoris. Reg. Merlin. *tom.* 2. *cap.* 86. *num.* 14. Reg. Valenzuel. *cons.* 188. *num.* 5. Reg. Capyc. Latr. *dec.* 105. *num.* 63. *tom.* 1. Menoch. *de Arbitrar. Judic. lib.* 2. *cap.* 202. Gimenian. *cons.* 120. *col.* 1. Roman. *cons.* 316. Barba *cons.* 46. *lib.* 2. Dec. *cons.* 531. Ancaran. *cons.* 16. Cassane. *cons.* 7. Soccin. *cons.* 164. *lib.* 1. Soccin. Jun *cons.* 68. *lib.* 1. Ball. *cons.* 347. Affl. *dec.* 220. *num.* 13. Quod mi-
42 litat tam in Rescripto Justitiæ, quam Gratiæ. Rebuff. *tom.* 2. *de Rescript. num.* 94. Berous *cap.* 1. *de Rescript.* Barbat. *cons.* 46. *lib.* 2. Imo Judices executionis jubentur illos improbare ex Imperatorum Constitutionibus, & qui obtinuit, debet privari rescripti fructu; Omne enim ex Principis mente sumitur, qui non creditur aliquid velle contra uti-
43 litatem publicam, aut aliter, quam si preces veritati nitantur. Vinn. *d. lib.* 1. *Inst. tit.* 2. §. 6. *num.* 6.

Est tamen notandum, quod Rescripta impetrata per mendacium, propter Authoritatem concedentium dicuntur valere, sed per exceptionem, scili-
44 cet mendacii eliduntur. *L.* 2. *C. si contra jus, vel ut. publ. &c. Can. dicenti caus.* 26. *qu.* 2. *&c.* de quibus vide Innoc. III. *in cap. super literis de Rescript.*, ubi dictus Pontifex varias explicat opiniones circa relatam doctrinam ex *d. l.* 2. *&c.* ut observetur in
45 Jure Canonico. In Jure verò civili aliter res se habet, quia locum non habet *d. cap. Innoc.*, ut observat Odofred. *Jacob. de Ravenn. & Cin.*, concordat *l.* 1. *contra servum C. de collus. detegend. lib.* 7. *l.* 7. *C. de divers. Rescript.* Rolan. a Valle *tom.* 1. *cons.* 34. *num.* 5.

Quod Author noster scribit in *QUÆST. VII.*
46 *num.* 6., Actuarium scilicet, teneri asportare processum ad domum Judicis, etiam ex ultima Reg. *Pragm.* sancitum est, in §. 6. *num.* 11. hoc modo E. G.

47 *Di più vogliamo, che li detti Scrivani di Vicaria subito compiti i Processi delle informazioni criminali debbano portarli da' Commessarj, da' quali dopo che sarà fatto il primo decreto, debbano detti Scrivani farli registrare dall' Archivario di essa G. C., da cui debbansi parimente registrare le Rubriche, facendone la notata sopra detti Processi originali, quali poi terminati, o colli Rei presenti, o colli assenti col giudizio contumaciale, debbano originalmente subito portarsi a conservare in detto Archivio.*

Quæ Reg. Pragm. eodem §. VI. *num.* VII. provi-
48 det, Testes examinandos esse coram Judice (ut Ricc. scribit) & ab eodem depositiones subscribi absque ullo defectu; his verbis E. G.

49 *Ordiniamo, che tutte le informazioni degli omicidj, e di altri delitti scandalosi debbano appurarsi dalli Giudici Commessarj delle cause, sentendosi in loro presenza i*

Le

Digitized by Google

Testimonj, sottoscrivendo poi essi la deposizione di quel-
li, senza però, che possano per questa pretendere giorna-
te, nè altro diritto, quando tal' informazioni si prende-
ranno in Città.

Officialibus verò extra Civitatem informationem
capturis pro causis criminalibus vetuit Rex Carolus
sua constitut. Kalendis Novembris edita anno 1737.
ne aliquid pro suis dietis exigerent, nisi post reorum
condemnationem, vel transactionem, idque ad sup-
plicationem hujus fidelissimæ Civitatis: Item, *ac-*
ciocchè gl' innocenti non sian dispendiati, supplicano per
l' esatta osservanza del cap. 11. del Re Carlo II. dell' an-
no 1672. fol. 206., che gli Uffiziali, i quali vanno
a prendere informazione di cause Criminali non possano
pretendere diritti dagl' inquisiti, se questi non sian con-
dannati, o transatti. Cui supplicationi annuens Rex
sic respondit: *Placet, quæ constituta sunt, fideliter*
executioni mandari. Xaver. Grat.

QUÆST. VII. num. 12. ait idem Author, in
delictis, in quibus non venit imponenda pœna rele-
50 gationis, non requiri remissionem offensi factam
coram Judice Ordinario, & ab eo subscriptam; hoc
adeò verum est, ut in minimis delictis sufficiat as-
51 sertio facta in decretis, quia Judici creditur, di-
centi: *Stante pace coram nobis facta, &c.* quæ fit,
prævio amplexu, vel osculo inter partes offensas
Caravit. Rit. 275. *num.* 19. Clar. §. *fin. quæst.* 58.
Rosa *prax. crim. cap.* 1. *num.* 55.

Licet offensarum remissio non tollat jus crimina-
52 liter puniendi reos ad vindictam Reipublicæ, ita
ut ob pacem non debet Judex ab inquirendo, & pu-
niendo desistere L. 1. §. *si ea in fin. ff. de ventr. in pos-*
sess. mitten. Farinac. *de Inquisit. cap.* 4. *num.* 32.; suf-
ficit tamen ad transigendum, & concordandum cum
Fisco, quia effectus juridicæ, & solemnis remis-
53 sionis factæ a conjunctis offensi est pœnæ diminu-
tio. Anton. Gomez, *de delict. cap.* 3. *num.* 56. No-
vell. *in tract. ad defensam in rubr. an judicia pro Reo*
danda sint num. 117. Bajard. *qu.* 57. *num.* 13. Carol.
Tappia *de Jur. Regni in Const. Imp. Federici post ci-*
tationem num. 6. *&* 7. *&c.* & ante editionem Pragm.
ultimæ de delictis sub die 27. Junii 1738. reos maxi-
mopere juvabat, quod hodiè non observatur, quia
per eandem Reg. Pragm. *num.* 13. sancitum est ex-
54 pressè, remissiones offensarum partium Reis mini-
me prodesse, his verbis.

Vogliamo inoltre, ed espressamente comandiamo, che
le remissioni delle Parti offese, a riserba di abilitare chi
tiene la facoltà di aggraziare, e comporre, niente pos-
sano giovare al Reo, e niente alterino lo stato della causa,
qual' debbasi giudicare, come se tale remissione non vi
fosse.

QUÆST. IX. *num.* 8. dicit Riccius, Audito-
res, absente Præside, posse Curiam regere: Adde,
55 quod Auditor antiquior potest etiam absente Præsi-
de, aperire, & legere in Tribunali literas Regias,
& provisiones, easque in libris referre efficere, ni-
si essent spectantes ad Præsidem tantùm *Prag.* 10.
§. 17. *&* 39. *de offic.* & super libellis sententiam
proferre *d. Pragm.* 10. §. 23.

In *QUÆST.* X. nota, quod Actuarii, dare de-
bent successori omnes scripturas per inventarium,
56 & successores tenentur conficere apocam de recepto;
neque novi Actuarii admittuntur, nisi ostensa apo-
ca receptarum scripturarum, & ratione reddita al-
terius offici administrati. *Pragm.* 10. §. 5. *de offic.*
Judic. Magistri actorum nihil recipere debent ultrà
pandectam etiam a spontè dantibus. *Pragm.* 4. *de*
Triges.

Ad *QUÆST.* XI. adde, quod citatio ad informan-
dum non relaxatur, nisi pro delictis ultrà relega-
57 tionem, & existentibus indiciis ad Torturam.
Pragm. 37. §. 2. *de offic. Mag. Just.*; Ros. *prax. crim.*
num. 2. Menoch. *de præsumpt. qu.* 88. *lib.* 1. In cita-
tione, apponenda est necessariò particula, *Perempto-*
58 *rie*, aliàs &c.; quia in Regno fit unica citatio ad
comparendum cum peremptorio, habens vim trinæ
citationis, quia de jure communi peremptorium
59 non apponebatur, nisi in tertia citatione, *L. ad pe-*
remptorium ff. de Judic. Afflict. *ad Const. Regni Dile-*
ctorum, in primo notab. Rosa *prax. crim. cap.* 4. *n.* 11.
in fin. & cap. 9. *n.* 47. *Galser. de liquid. instrum.* 3. *par.*
principal. rubr. 2. *expediatur citatio num.* 35. Marant.
in prax. par. 6. *rubr. rectè concipitur citatio num.* 68. *in*
fin. & 72. Scappi *de jur. non scripto lib.* 3. *cap.* 37.
Pœnæ itaque, non sunt decernendæ, nisi re bene
60 perpensa, actis recognitis, nam in judiciis celeri-
tas semper damnanda juxta Poetæ cujusdam effa-
tum.

Judicium præceps Insani Judicis index,
Omnia sunt longis discutienda moris.

& ut ait *Demosthenes* in orat. adversus Leptinem:
61 *Par est, homines quum simus, talia & dicere, & le-*
gibus statuere, quæ nemo reprehenderit.

Ad *QUÆST.* XII. adde, quod omnes regula-
riter componi possunt, qui ratione, vel lege non
62 prohibentur. Luc. de Pen. *in l.* 1. *num.* 36. *C. de*
desert. lib. 12. Jo: Grande *de bell. Exul. spec.* 31. *n.* 2.,
ubi notat Forascitos non admitti ad compositionem
Cap. Reg. ne perverso, ubi *Ant. de Nigris & Affl.* in
63 *Const. Intentionis in* 2. *glos. num.* 60; Imo neque
Receptatores, Auxiliatores, vel quoquo modo
Fautores ipsorum *Pragm.* 5. *de compos.* Advertas ta-
64 men, *receptare* non intelligi unicam receptionem,
sed frequenter recipere; quia aliter unica vice re-
cipientes, vel victum præstantes in dies componun-
tur. Jo. Grande *spec.* 82. *de bell. Exul.*

Compositio potest non solum remissione Partis ob-
65 tenta, sed etiam dicta remissione pendente, fieri,
Caravit. Rit. 272. *num.* 24. *& num.* 25.

Compositio, & transactio potest fieri etiam Reo
absente, & sub Judice non existente, scilicet per me-
dias personas, ut praxis omnium fere Tribunalium
66 quotidiè docet. Caravit. Rit. 135. *num.* 1, de qua
re vide Brojam *in prax. cap.* 20. *num.* 16. *& seq.*

Pro delicto homicidii omnium gravissimo, & na-
67 turæ directè contrario, & repugnante adest specifi-
cè Regia Pragm. *sub die* 17. Junii 1738. edita, quæ
circa hujusmodi gratias, & compositiones *num.* 3.
hæc decernit. E. G.

Occorre il più delle volte, che gli Uomini s' inducco-
no volontieri a commettere gli omicidj colla speranza, che
hanno di poterfi per mezzo di qualche transazione pecunia-
ria liberare dalla loro inquisizione; Per tal motivo ne' tem-
pi passati conoscendosi gl' inconvenienti, e disordini, che
nascono dall' abuso delle composizioni, e grazie che si fa-
cevano, particolarmente ne' delitti, che si commettono
con armi di fuoco, si procurò di dar freno alle medesime,
con essersi per tal' effetto nell' anno 1637. promulgata
una Prammatica, ch' è la 24. sotto il titolo de armis,
colla quale si proibì generalmente a tutte le Corti di proce-
dere a liberazioni, e composizioni, e a far grazie in so-
migianti delitti, se prima non se ne fusse fatta relazione
al Collateral Consiglio, e n' avessero ricevuta risposta per
quello, che avessero dovuto eseguire. La quale, se bene si
fosse stimato nell' anno 1638. moderarla in qualche par-
te, colla Prammatica 28. sotto lo stesso titolo; Ad ogni
modo essendosi conosciuto con l' esperienza la necessità, che
vi era di doversi osservare detta Prammatica 24., fu la
medesima confermata intieramente con un' altra Pram-
matica a 28. Maggio 1647., ch' è la quinta sotto il ti-
tolo de ictu Sclopetæ, e susseguentemente per ogni spe-
cie d' omicidio con qualsivoglia specie d' armi si commet-
tesse, e da nostri Serenissimi Predecessori, e da Noi dette
composizioni, e grazie sono state proibite di farsi nelle
Visite, tanto generali, quanto particolari, che si fanno
nella Gran Corte della Vicaria.

E perchè la nostra Regal volontà non è di pregiudicare
la Giurisdizione de' Baroni, ma più tosto di accrescerla,
ed ampliarla, ove non vi sia pregiudizio della giustizia,
e del-

Digitized by Google

e della sicurezza de' nostri sudditi, per i quali dobbiamo adempire allo strettissimo obbligo impostoci dal Signor Iddio a' Regnanti di procurare la loro conservazione; ed all'incontro si considera, che in alcuni casi particolari possano
68 *partorir gravi disordini, ed altre perniciosissime conseguenze le composizioni de' rei d'omicidj, e le grazie, che a questi importunamente si facessero; Vogliamo perciò, che da oggi avanti, restando a' Baroni la piena, e libera facoltà di componere, ed aggraziare i rei d'omicidio ne' casi dalle leggi, e Costituzioni del Regno permessi; non si possa però venire all'esecuzione delle medesime, colla liberazione formale degl' Inquisiti, senza prima darsene notizia a Noi dalle Corti respettive, dove le cause eran pendenti, dovendosi da dette Corti rimettersi tali relazioni in potere delle Regie Udienze Provinciali, e Commissario di Campagna rispettivamente, e da questi mandarsi immediatamente al Sopraintendente Generale della Campagna per proponerle nella Real Camera di S. Chiara, e farsene a Noi rappresentanza per la Nostra Segreteria di Stato, di Giustizia, e Grazia, & attenderne le Nostre Sovrane deliberazioni.*

In QUÆST. XIII. circa Curiæ Officialium honorem sunt notanda *Cassiodor.* dicta: E. G.

Si Princeps Magistratus suos revereri non curat, se
69 *quoque minus verendum facit, ex quo si Populus Principis membra in Magistratibus parvi pendere dicit, ipsum quoque Principem paulatim contemnere adsuescit.*

Sub QUÆST. XIV. observa, quod Testes examinati non citata parte, nullam fidem faciunt.
70 Ursill. *ad Affl. dec.* 39. *l. si quando C. de test. cap. In nomine Domini, de test. & attestat.* de Franch. *decis.* 686. *num.* Affl. *dec.* 28. 39. 49. &c. quando verò probant, vide Dec. *cons.* 54.

In receptione testium est citandus adversarius, seu illius Procurator ad illorum juramenta videndum, & si citatur procurator, potest respectu testium re-
71 cipiendorum in Partibus nominatis substituere suum principalem ad U. J. T., idest ad videnda juramenta Testium, & hæc citatio fit simul cum citatione ad Testes, in qua describuntur per nomina, & cognomina, Mari *ad Gizzarel. dec* 27. *num.* 16. alias testes non probant, nec excusat stylus in contrarium, Gratian. *discept. forens.* 104. *num.* 48. Fa-
72 rinac. *de test lib.* 3. *tit.* 8. *qu.* 72. *cap.* 3. Potest tamen Adversarius citari per citationem seperatim à
73 citatione Testium, nisi in actu receptionis, ex ea ratione potissimum citari potest adversarius absque nominibus Testium, ut evitetur aliqua suspicio subornationis. Alber. Oliv. *in Rit. Archiep.* 30. *n.* 2. Mari *ad Gizzarel. dec.* 27. *n.* 16.

Substitutus ad videnda juramenta testium nisi no-
74 tificetur, & testes recipiantur, nullum est examen. Petr. *rit.* 145. *num.* 13.

Testes non citati in termino, non possunt recipi,
75 nec probationem faciunt. Muscatell. *lib.* 1. *cap.* 5. *gloss. citari num.* 4. Gallup. *p.* 2. *cap.* 25. *num.* 1. Viscont. *ad Capyc. dec.* 90. de Franch. *dec.* 60. *n.* 11. Gramm. *in cons. crim.* 21. *num.* 6.

Sed citati in termino, possunt quandocumque examinari, præcipue quando non est compilatus ter-
76 minus. Muscatell. *lib.* 1. *p.* 5. *glos. citari num.* 4. Altimar. *de nullit. sent. to.* 2. *rub.* 13. *qu.* 22. *n.* 201.

Antè litem contestatam testes quandoque reci-
77 piuntur, & publicantur parte legitime citata, & valent ad æternam rei memoriam *l. & si quis C. de test.* Verùm pro majori securitate repeti debent in termino, vel saltem, si reperiantur mortui, vel absentes, eorum absentia, sive mors, ob quam non possunt repeti, debet specificè articulari, ita suppletur eorum repetitio.

Ex Ritu M. C. V. 142. *ubi Petra &c.* prohibetur examen testium in eorum domibus. Testium verò
78 depositiones subscribi debent ab Examinatore. *Prag.* 14. *tit. de Official. & quæ eis prohib.*

Et in articulis facienda est præsentata, seù actus præsentationis eorundem; Quæ præsentata facienda est in omnibus instantiis, petitionibus, aliisque scripturis ex R. *Pragm.* dispositione, & signanter
79 ultima *Pragm.* 18. *Martii* 1738. *quæ in* §. *V. tit. per la Vicaria civile num.* XVIII. ita decernit, E. G.

Per ovviare parimente all' abuso, che nasce dal non farsi nella G. C. della Vicaria le presentate nell' istanze,
80 *che si producono, o di azioni, che s' intentano, o di eccezioni, che si oppongono, ed in altre scritture, non ostante il disposto dalle Pramatiche* X. §. 80. de officio judicum, & LXXXXIX. §. 8. de off. S. R. C., & Prammatica XIII. de ordine judiciorum; *Rinnoviamo perciò l'ordine contenuto in dette Prammatiche colle pene nelle medesime stabilite da eseguirsi irremissibilmente contro gli Attuarj; anzi di vantaggio vogliamo, che li Scrivani non possano stender decreto in piedi di qualunque istanza, in cui non vi sia la presentata; Qual decreta debbano portarla essi, o alcun portiere a sottoscriverlo dal Giudice, il quale non debba firmarlo, portandosi da altra persona, altrimenti il decreto sia nullo, e lo Scrivano, e l' Attuario incorrano nella pena di non poter più attitare detta causa, la quale si debba precisamente dal Giudice commettere ad altro Scrivano, ed altra Banca.*

Et §. *VI. sub titulo per la Vicaria criminale* ejusdem Regiæ Pragmaticæ num. *V.* decernitur. E. G.

Tutt' i decreti, ed istanze, e qualsisiano altre scritture, che si esibiscono ne' processi Criminali, debbano farsi sottoscriversi da' Mastrodatti, i quali debbano farvi la presentata; affinchè in ogni futuro tempo si sappia, chi l'abbia esibite.

Testis perjurus, aut varius à Curia non debet
81 recipi. Jul. Clar. *in prax. crim. lib* 5. §. *fin. qu.* 53.

Nonnullæ formulæ ad hanc materiam pertinentes. E. G.

Die &c. Neap. per Dominum Militem V. J. D. T.
82 *de T. Regium Consiliarium, visis supplicatione fol.* 1. *memoriali fol.* 33. *ac omnibus actis, partibusque certioratis, & auditis, provisum ac decretum est, quod infra quatuor dies audiantur partes super omnibus hinc inde prætensis, ho. suum, & intimetur.*

In calce dicti decreti Actor debet offerre suam depositionem super positionibus præsentandis, quia tenetur deponere, ut infra dicemus.

Actor offert deponere, protestatur de expensis, reproducit in vim probationis omnes scripturas præsentatas,
83 *& præsentandas, nec non nominat habere testes tam in hac Civitate, quam in Terra T., aliisque locis convicinis, pro quibus examinandis instat expediri literas commissionales &c. salvis &c*

Notificato supradicto decreto cum dicta oblatione Reo, sive Parti adversæ, replicat hoc modo. E. G.

Doctor T. pro parte T. de T. ejus principalis acceptat oblatam depositionem recipiendam per non suspectum super positionibus præsentandis faciendam per magnificum
84 *Principalem; & nominat habere testes tam in Terris T. &c. aliisque convicinis, allegat suspectas Curias T. &c. servans repulsam, omniaque jura ejus principali &c. salvis &c.*

Pro intelligentia scriptæ responsionis notandum est, hodie non posse allegari suspectas plus quam
85 tres Curias ex ultima *R. Pragm. diei* 18. *Martii* 1738. alias a Judice non admittitur suspicio; quæ R. *Pragm.* §. *num. xxiv.* ita disponit. E. G.

XXIV. *Per l'esame de' testimonj, che si commettono in partibus, non si possano dalle Parti dar per sospette più di tre Corti, e dandosene più del detto numero, non sia tenuto il Giudice ammettere la sospezione.*

Cætera ad hanc materiam pertinentia latius videbis in tertia Parte, ubi de judicio ordinario agitur.

Pro QUÆST. XV. ubi Riccius de Prorege, & Regio Collaterali Consilio loquitur, animadvertendum est, hodiè deletum esse d. Regium Collaterale Consilium Proregum, omnemque ejus jurisdictionem,

Digitized by Google

86 nem, potestatem, officia, incumbentiss cujuscumque generis, & tituli, per Regale rescriptum S. M. Neapolitanæ in Civitate Panormi *sub die 7. mensis Junii* 1735. Hispanico idiomate editum, prout sequitur. E. G.

C A R L O

Per la Grazia di Dio Re delle due Sicilie, di Gerusalemme &c. Infante di Spagna, Duca di Parma, Piacenza, Castro &c. Gran Principe Ereditario di Toscana; e Generalissimo dell' armi di S. M. Cattolica in Italia.

D. Manuel de Orleans, Conde de Charny, Cavallero del Orden Santiago, Comendator de Almuriadel en la de Calatrava, Gentilhombre de la Camera de S. M., Governador de la Plaza de Zeuta, Capitan General de los Exercitos de S. M. Cattolica, y Lugartheniente de S. M. en el Reyno de Napoles, &c.

ALli Spettabili, Magnifici, Nobili, Illustri Uomini di questo Regno, Protonotario Gran Ca-
87 merario, Gran Giustiziario, e loro Luogotenenti nominati, Presidente del Consiglio di Santa Chiara, e Vice-Protonotario, Luogotenente della Camera della Sommaria, e Reggente della Vicaria, e loro subordinati in generale, e in particolare, siccome a tutti li Popoli, e Sudditi di questo Regno di qualunque condizione, Titolo, Ufficio, e Potere, presenti, o futuri a' quali questa nostra Carta appartiene, la grazia del Re, e buona volontà. Ultimamente dalla Maestà del Re delle due Sicilie, che Dio sempre guardi, e feliciti, ho ricevuto una Costituzione di Sua Maestà, munita delle solite solennità, acciò subito si publichi, e si esseguisca per tutti coloro, a' quali ciò fare appartiene, del tenor seguente. EL REY. Illustre Conde de Charny Capitan general de los Exercitos de S. M. C., mi Lugartheniente, y Capitan general del Reyno de Napoles. Despues de maduras y serias reflexiones, que tengo hecha sobre lo improprio encompatible e irregular del Consejo del Colateral del Reyno de Napolea, quando tengo de ser yo mismo, al que immediata y personalmente, lehe de regir, y governar; He resuelto su total supresion, y abolicion en la forma que reconcereis pro la adjunta cedola; y despacho que os dirijo, a fin de que con precedente Carta vuestra dirigida al Pronotario, al Gran Camerario, y al Gran Justiciere, y sus Lugares Thenientes le la embleis, y comuniqueis, y fermando los tres enunciados Lugares Thenientes con el *Vidit* acostumbrado y puesto en el solito lugar al pie del Despacho se publique sin dilacion en los lugares, y formas acostumbradas segun, y come en la expressada Cedula Real os lo provengu. Palermo a 7. de Junio de 1735. YO EL REY. D. Joseph Joachim de Montealegre. Al Conde de Charny. EL REY. Illustre Conde de Charny Capitan General de los Exercitos de S. M. Cattolica mi Lugartheniente, y Capitan general del Reyno de Napolea: Despues que la Divina misericordia con visible proteccion ha conducido las invictas Armas de Rey mi Sennor, y mi Carissima Padre a la recuperacion, y justa conquista del Reyno de Napoles; y con una serie admirable de Victurias concedidas a S. M. a Nos, y a nuestros Aliados sobre los Exercitos de nuestros enemigos, y las Plazas, Castillos, y Fortalezas, que se hallaban en su poder, ha establecido el derecho, que sobre el mismo Reyno se ha complacido S. M. de cederme, no he dejado passar ocasion alguna que se me aya presentado de hazer felizes mi nuebos, amadas Vassallos, poniendo uno de mis principales cuidados en formarles un govierno justo, fuerte, uniforme, tranquillo, durable, a incorruptible.

A un no avia entrado en la Capital, quando con istancia me fue padida, y sugerida de todas las clases, y ordenes de personas la reforma de los Tribunales; però haziendome cargo de la gravedad de la Empressa, y assi mismo de lo indispensable que era para proceder con conocimiento, y justicia, assecurarme de la evidencia de los motibos, que para aha reforma se alegaban por los principales Promotores de la misma; no hallandome en Estado, sin maduro y dilatado examen, de efectuarla, y por otra parte considerando, que no era compatible con lo espacioso de una tal deliberacion, la necessidad urgente y executiba de sobministrar a los pueblos la daria proteccion de la justicia; me parecio espedientos por entonces, tomar la resolucion de mandaros con mi despache dado en Aversa a primero de Mayo del anno proximo passado, que provisionalmente se bolbiesen a abrir los Tribunales; dando en esto no obscuro testimonio de lo dispuesto de mi voluntad a la reforma que me venia representada, como necessaria y oportuna, al buen uso de la translacion de este Reyno, que Dios se avia dignado hazer en mi Persona, por medio de las Paternal, amorosas disposiciones del Rey mi Sennor y mi carissimo Padre.

Establecì al mismo tiembo mi Consejo de Estado, cyomponiendolo no solo de mis antiguos Criados, y Ministros que S. M. con su alta comprehension, sabiduria, y Paternal amor me avia destinado por principales instrumentos de mi Govierno en los estados de Italia, sino tambien de algunos sugetos naturales del Renyo, que por la noticia que procurè adquirir de su prudencia, comprehension, integridad, y calidad me parecieron los mas considerables y dignos de assistirme, y juntarle a los primeros.

A penas di principio a la expedicion, y despacho de los negocios, quando observe la deformidad, a implicacioo de aver en Napoles en el mismo tiempo, Consejo de Estado, y Consejo de Colateral, para un Rey como Yo, y mis Succeßores, devo, quiero, y debetan, y queran, obrar, regir, y governar el Reyno de Napoles, immediatamente, y por si mismos, la Guerra, la Paz, los negocios con los Principes, y las leyes, las dispensas, los privilegios, las quejas, y lamentos de los Pueblos, que imploran mi proteccion contra los agravios de los Tribunales; La Eleccion de los Ministros, la Hazienda, el Comercio, y toda la alta economia del Estado assi como fueron assumptos, que reputè por materia indispensable de mi immediata atencion, assi tambien crei non debia abandonar a la secundaria inspeccion de uo Consejo que separado de mi presencia, deliberada como neccessariamente debia suceder, y sucedia en el Consejo Colateral, una vez que contiouaba a juntarse, despues de aver cessadu los Virreys, en la forma misma que fue establecido, quando ausentes los proprios Reyes vino a ser este Reyno una remota parte de la Monarchia de Espanna, governada por los Virreyes a la Cabeza de altro Consejo? con el progreso del tiempo siempre se hizo mas evidente, el desorden, y confusion de los negocios, o casionada de dos Consejos de Estado, de los quales el uno residia a mi lado, y el otro estaba en acto de assistir a un Ministro Supremo que ya no existia: Probè la experiencia de hazerme comunicar, las propuestas los apuntamientos, las conclusiones y los demas actos de este ultimo Consejo, ya fuesse en calidad de tal, u ya en la Chancilleria, por medio de mis Secretarios de Estado y de justicia, pero expe-

Digitized by Google

perimente inequaz el remedio, multiplicandose el trabajo, retardandose la expediciones, y quedando yo expuesto al incombeniente, de aprobar, y desaprobar, sin el devido examen las resoluciones de aquella acefala, y porla essencial mutacion de mi presencia, impropria, e irregular congregacion.

No me na parecido, pues, compatible la subsistencia del Consejo Collateral, con mi animo deliberado de administrar por mi este Fedelissimo Reyno, Centro de mis Estados, y Situacion la mas apta a la Residencia del Suberano de aquella parte de Ytalia que me ha sido assignada, meliante la Clemencia Divina, por el consenso de Europa, y por el amor del Rey mi Sennor, y mi Carissioio Padre, sin que tal, qual breve, y accidental ausencia mia, aya podido considerarse por suficiente motivo, para mantener la continuacion del expressado Consejo, assi por que la forma essencial del Governo no puede ni deve regularse, con lo extraordinario y casual de los accidentes, como por que eo qualquier caso mi immediacion a Napoles (segun succede al presente) pedia siempre un regulamento diberso de aquel que se avia fundado, y se avia ido estableciendo; y accomodando, en el supuesto de la perpetua, y grandiosa distancia de los Reyes de Espanna, mis gloriosos Predecessores.

En conquencia de loqual, os hago saver la resolucion que ha tomado, de suprimir y abolir, como con el presente dispacho, motu propio, de certa scientia, y con toda la plenitud de mi authoridad lo executo, el Consejo Colateral de los Virreyas de Napoles, y toda la potestad, Oficios, Incumbencia, Jurisdicionea, que en qualquier tiempo le fueron atribuidas debajo de qualquier titulo, ya fuesse de Chancilleria ya de Regencia, ya de Consejo-Colateral, o de Toga, o de Espada y Capa, por las leyes, por el uso, o por la costumbre las quales quedan por mi, en virtud de este despacho, derogadaa, desechas, y anuladas en la forma mas fuerte, y mas amplia, para aora, y para todos los tiempos venideros, derogando a qualquier privilegio, gracia, derecho publico, o privado, y otra disposicion que contraria fuesse a este mi presente ostablecimento, por lo qual en lo venidero, en deverà aver ni considerarse en este Reyno, ni cuerpo alguno que use ni retenga el titulo de Regencia, Consejo Colateral, o Chancellaria, ni particolar que sea, se llame, o se repute Regeote, ni de Toga, ni de Capa; y Espada, ni Segretario del Reyno, ni Escrivano de Mandamientos, Chanciller, Archivero, y otro qualquier Ofizio, que antes se usaba en el ya abolido Consejo del Colateral por que assi lo quere y esta es mi resolucion, y voluntad, reservandome a dar quanto antes providencia a la indemnidad de todos aquellos que por lo passado tenian los enunciados empleos, o incumbencias con sus emolumentos a titulo oneroso, en aquella forma, qoe eyerese ser mas justificada, bien sea con la restitucion de los Capitales desembolsados, bien con los redizos de proporcionados interessos, o con equibalentes Empleos; y siendo esta mi deliberada y possitiva voluntad os mando se execute en mejor modo; y se publique luego: en los lugares, formas, y tiempos acostubrados, y me dareis quenta de quedar assi todo cumpido y executado. Palermo a 7. Junio de 1735.: YO EL REY: D. Joseph Joachin de Montealegre: Al Conde de Charny.

IL CONTE DE CHARNY.

V. Ulloa Præsidens S.C. V. Paternò M.C. Loc.
V. Marcellus Carasa Reg. M.C.V.

Die 22. mensis Junii 1738.

Pro executione ordinis Excellentissimi Domini fuit In M. C. Vicariæ tam in Criminalibus, quam in Civilibus lectum suprascriptum diploma Suæ Majestatis in omnibus servata forma supradicti enarrati ordinis, & in fidem &c.

C A R L O.

Per la Grazia di Dio Re delle due Sicilie, di Gerusalemme &c. Infanta di Spagna, Duca di Parma, Piacenza, Castro &c. Gran Principe Ereditario di Toscana, e Generalissimo dell' armi di S.M. Cattolica in Italia.

D. *Manuel de Orleans, Conte de Charny, Cavallero del Orden de Santiago, Commendator de Alvouradie en la de Calatrava, Gentilombre de la Camara de S.M., Governador de la Plaza de Zeuta, Capitan general de los Exercitos de S.M. Catolica, y Lugarthenieme de S.M. en el Reyno de Napoles, &c.*

ALli Spettabili, Magnifici, Nobili, Illustri Uomini di questo Regno, Protonotario, Gran Ca-
88 merario, Gran Giustiziario, e loro Luogotenenti nominati; Presidente del Consiglio di S. Chiara, e Vice-Protonotario, Luogotenente della Camera della Sommaria, e Reggente della Vicaria, e loro Subordinati in generale, e in particolare, siccome a tutti i Popoli, o Sudditi di questo Regno, di qualunque condizione, titolo, ufficio, e potere, presenti, e futuri, a i quali questa nostra Carta appartiene, la grazia del Re, o buona volontà. Ultimamente dalla Maestà del Re delle due Sicilie, che Dio sempre guardi, e feliciti, ho ricevuto una Costituzione di S.M. munita delle solite solennità, acciò si publichi, e si esegnisca per tutti coloro, a i quali ciò fare appartiene; del tenor seguente. EL REY -- *Illustre Conde de Charny, Capitan General de los Exercitos de S.M.C., mi Lugarthenieme, y Capitan General del Reyno de Napoles. Haviendo deliverado, y resuelto la abolicion, y supression perpetua del Consejo Colateral, y Cancillaria del Reyno de Napoles, como con mi Cedula Real, y Despacho en data de bayer, hos lo hize saver, y correlativamente dado sistema a los tres Supremos Tribunales de essa Ciudad, che deven subsistir: os comunico con esta mi Carta la Planta, que me ha parecido dar al Consejo de S. Clara, y las Leyes bajo de las quales se deve por haora governar y dirigir, a fin de que la participeis al Protonotario, al G. Camerario, y al G. Justiziero, y a sus Lugarthenientes, y que estos ultimos la firmen con el solito Vidit al piè del Despacho, y que se haga luego publicar en los lugares, y formas acostumbradas, comunicandola sennaladamente al Duque de Lauria, a quien ya tengo nombrado, y declarado por Presidente del Consejo de S. Clara, de cuyo empleo la considero en possesion, para que a tenor de las declaraciones de mi Real boluntad le de luego la devida execucion, formando segun ella, el Consejo, y Camara de S. Clara, y arreglando sus funciones, prometiendome de vuestro zelo, y experimentada eficazia, que no permitereis se suspenda su execuzion por ningun motivo, y que estimulareis sobre su mas prompto, y puntual complimiento. Palermo a 8. de Junio de 1735.* YO EL REY. D. Joseph Joachin de Montealegre -- Al Conde de Charny -- CARLO per la grazia di Dio, Re delle due Sicilie, di Gerusalemme &c. Infante di Spagna, Duca di Parma, Piacenza, Castro &c. Gran Principe Ereditario di Toscana, e Generalissimo dell' Armi di S.M. Cattolica io Italia. Avendo io con la mia Celula Regal di jeri diretta all' Illustre Conte di Charny, Capitan Generale degli Eserciti del Re mio Signore, e mio carissimo Padre, e mio Luogotenente, Capitan Generale del Regno di Napoli, la quale incomincia: *Despues que la Divina Misericordia*; abolito il Consiglio de i Vicerè di Napoli, e Cancellaria, che per quello si rappresentava, ed esercitava, come non compatibile col sistema presente di cotesto Regno, la cui amministrazione ho creduto, e stimato bene di assumere da per me stesso immediatamente; non ho lasciato di considerare col mio Paterno amore verso cotesto fedelissi-

mo

mo Regno, la conseguenza di questa disposizione.
Stando dunque su quella cura, e per una parte
avando presente la necessità di avare in Napoli qual-
que numero di Ministri Togati, per cui si spedi-
scano alcuni affari cotidiani, che prima si tratta-
vano col Consiglio Collaterale: sì perchè in essi
non si deve impiegare immediatamente la mia Su-
prema attenzione, togliendosi alle cure meno insu-
perabili del Principato, e più universali: sì per-
chè riesca a' miei amati Vassalli il mio Regno
utilo in tutto, e per tutto, a giocondo, nè loro
venga alcuno, benchè minimo, senso d' Incomodo,
e subita mutaziona; per l' altra conoscendo che
l' incombenza di questi affari, e la disposizione pre-
sente de i Tribunali di Napoli, non richiede che si
erigga un Tribunale diverso, e separato dal Consi-
glio di S. Chiara, che in qualità di Supremo de-
ve secondo la sua istituzione esser considerato co-
me lo era al tempo felice de i Re di Napoli,
quali, come Io, e i miei Successori siamo per fare,
amministrarono presenti il Regno; Ho risoluto di
scegliere dal Consiglio di S. Chiara quattro Consi-
glieri, che assistano al Presidente continuamente;
facendo con esso una giunta particolare, ordinaria,
e continua, sotto nome di Camera di S. Chiara,
la quale munita di un Segretario, discuta, esa-
mini, stabilisca, decida, e spedisca, fino a nuo-
89 vo mio comandamento, a sistema quei negozj,
che saranno compresi nel §. V. di questa Costitu-
zione, i quali dopo una lunga assuefazione de i
Popoli, al sentirgli trattare separatamente, e per
l' opportuna celerità, vedo che mal si potrebbero
consolidare coll' incombenze di tutto il Sagro Con-
siglio di S. Chiara. In esecuzione dunque di que-
sta mia volontà, Voglio

I. Che sieno fermi, a stabili tutti i diritti, uf-
fizj, incombenze, cha prima teneva il Consiglio
di S. Chiara, e suo Presidente, come se da me
presentemente si arigesse, con tutte le Leggi, Pram-
90 matiche, Stili, Consuetudini, Privilegj, che
sono in osservanza, circa la potestà, e prero-
gative del medesimo: e in particolare voglio, che
in esso Consiglio, e Presidente risieda l' esercizio,
fin dalli suoi primi tempi ingiuntogli di Protono-
taria, in quelle parti che lo ha finora esercitato:
aggiungendo solo presentemente al Presideate, e
come a Vice Protonotario, e come a imagine del
Prefetto Pretorio, il rito, e carico di porre la sua
firma, col *Vidit*, alle Leggi, e Costituzioni, che
da me, e miei successori a lui fossero indirizzate pel
buon governo del Regno, unitamente a quella del
primo Segretario del Consiglio di S. Chiara nelle
forma che prima praticava il Collaterale nello
Prammatiche, le quali si pubblicavano da i Vice-
rè. Senza però che quella formalità, sia, o si re-
puti d' alcuna formalità, per la sossistenza dalla
legge, che dovrà valere in qualunque altro modo,
per me, o miei successori sarà pubblicata.

II. Voglio che quei Consiglieri, i quali saranno
da me prescritti, per assistere al Presidente, si giun-
tino a votare con esso, con potere uguale, in quel-
91 le cose che saranno ingiunte a questo Corpo, sot-
to nome di Camera di S. Chiara. Per la qual cosa
dovranno i Consiglieri da me prescelti per questo
Ufficio, e quelli, che lo saranno in avvenire da
me, e da' miei successori, essere fissi Capi della quat-
tro Ruote, ond' è composto il Sacro Consiglio di
S. Chiara, le quali dovranno da essi denominarsi,
senza riguardo di qualunque altra disposiziona, per
la quale paresse che altri dovessero essere i Capi Ruo-
te. Si darà a ciascuno di loro il soldo, o salario di
mille trecento ducati Napoletani, annualmente e
fermamente, senza che possano pretendere alcuna
cosa di più, sotto qualunque titolo, anche di Con-
sigliero, sia di gaggi, sia d' emolumenti, di Re-
galia, di Jus sententiae, o di altro. Al Presidente
si derà il soldo, o salario d' annui scudi seimila, pa-
ramente in luogo di tutto ciò che prima spettava al
Presidente, sia come Presidente, sia come Vice-
Protonotario, sia come Reggente del fu Consiglio
Collaterale, nella forma stabilita sopra per li Capi
Ruote. Nella medesima forma al primo Segreta-
rio, che sarà da me deputato, si darà l' annuo
92 soldo o salario di scudi mille, senza altro emolu-
mento: ben inteso generalmenta, che con questa
assegnazione non si esclude l' utile ed emolumento,
che a ciascuno di quei Ministri venisse per altre
particolari delagazioni, che loro fossero ingiunte.

III. Dovrà il Presidente radunare la suddetta
Camera in casa sua, tre giorni la settimana, il do-
po pranzo, che non essendo impedimento legittimo
saranno il Lunedì, il Mercoledì, a il Sabato coll'
93 intervento del primo Segretario del Consiglio,
che deve essere l' ordinario Segretario della Came-
ra, siccome essa è il primo membro del Consiglio
di Santa Chiara.

IV. Perchè gli affari, che a questi quattro Capi
delle Ruote del Consiglio di S. Chiara saranno
commessi, non soffrano alcun indugio, o impedi-
mento, e perchè possino essi presentarvi più pron-
ta ed afficace la loro assistenza; sarà in potere e li-
bertà di ciascuno di essi, l' intervenire o no nella
94 sua Ruota respettiva, a votarvi la cause della
medesima (come lo era prima, e sarà ancora in
avvenire in arbitrio e potere del Presidente) pre-
cedendo in caso di questa loro permessa assenza alla
Ruota, quel Consigliero che vi avrebbe preseduto
senza questa nuova disposizione. E acciocchè que-
sta libertà concessa a i Capi delle Ruote sul piede
di quella, che solo aveva il Presidente, riesca anzi
d' utile, che di danno alle cause ordinarie del Sacro
Consiglio, ed a i litiganti; Voglio che a ciascu-
na Ruota si aggiunga un Consigliere oltre il nu-
95 mero vecchio, dilatando a quello effetto il nu-
mero de' Consiglieri fino a quello di ventisette,
non compreso il Presidente, sicchè ogni Ruota sa-
rà composta di cinque fissi ed attuali Consiglieri,
non compreso il Caporuota, nè quel Consigliera
che passasse alla Gran Corte della Vicaria ad eser-
citarvi l' Ufficio di Capo Ruota, siccome nè pur
compreso il Consigliere che passasse al Governo di
Capua: onde non venga mai a mancare in ciascu-
na Ruota il numero sufficiente sì pel maturo esa-
me dello causa, sì per evitare le parità. Di più
per sollievo de i litiganti nelle cause lorti, nel-
le angustie de i giudizj, e in tutti quei casi,
ne' quali si solevano prima consolare i litigan-
ti coll' intervento del Presidente; Voglio a co-
mando, che possano i medesimi litiganti in av-
venire godere non di uno, ma di due Giudici
oltre il numero ordinario, quali saranno il Presi-
dente, ed il Capo della respettiva Ruota: sicchè
possano chiedere e impetrare l' intervento del Ca-
po, o Capi della Ruota, o Ruote, e del Presi-
96 dente insieme, qualor così stimino profittevola
per le loro cause, nella forma, a circostanze me-
desime, nelle quali si soleva prima chiedere ed
impetrare l' intervento del solo Presidente.

V. Riservandomi ad altro tempo la più matu-
ra deliberazione sopra la ferma e fissa distribuzio-
ne della incombenze, facoltà, ed ufficio, o sia
Camera di Santa Chiara; e nondimeno volendo,
che non si produca da quella o dall' altra mia co-
stituzione abolitiva del Consiglio Collaterale, e
della Cancellaria de' Viceré, il minimo ritardo
agli affari; Ordino a comando, che fino al mio
più certo stabilimento appartengano ad essa Came-
ra, e dalla medesima si eseguiscano i seguenti ca-
richi, dandone ad essa tutto il potere necessario
ed opportuno. I. Tutte le particolari delegazioni

di cause si spediranno per essa, e da essa per via
di reclamazione, nullità, appellazione, o ricorso
97 largamente inteso, si giudicheranno le cause spe-
dite in virtù di Delegazione Regia, dalla G. C.
della Vicaria, da' Presidi delle Provincie, dal
Commissario di Campagna, e da ciascun altro De-
legato, come prima faceva il Consiglio Collatera-
le de i Viceré. Dovendo in tutte queste cause pro-
porre i processi quel Capo di Ruota, che terrà nel-
la Camera l' ultimo luogo, acciò si eviti l' inco-
modo di far venire per detta relazione un Giudi-
ce di Vicaria, come si è praticato ne' tempi passa-
ti, con danno di questo Tribunale, pur troppo
98 occupato. II. Dovrà alla Camera, e Capi Ruo-
ta appartenere il far le visite delle Carceri, che
prima faceva il Collaterale, e Reggenti di esso,
parimenti nella forma che prima da questo e que-
sti si praticava: ben inteso che si osservino le rego-
le, colle quali queste visite sono state istituite in
sollievo de i miserabili, e de i casi compassionevo-
li, e non altrimenti, nè con quegli abusi, che con
i quali hanno meritato, che io seriamente pensi a
qualche migliore disposizione, che pubblicherò do-
po più opportuna riflessione. III. Dovrà la Ca-
99 mera spedire gli assensi Regj, per le obbligazio-
ni de i beni, di quella qualità o simigliante natu-
ra, e dispense di povertà per li depositi, tutto
nella forma usata già dal Consiglio Collaterale.
IV. Conoscerà le competenze Giuridizionali de'
100 Tribunali, sieno tra Secolare e Secolare, sie-
no tra Secolare ed Ecclesiastico: siccome concede-
rà, qualor convenga nella stessa forma il *Recipia-
tur*, e l' *Exequatur Regium*, alle scritture forestie-
101 re. V. Tratterà e spedirà le sospensioni come
e in quei casi, ne' quali le trattava il Collaterale,
102 e i ricorsi, e i gravami contro le distribuzio-
ni delle cause, e disputazioni di Commissarj fatte
dal Presidente, o contro qualunque altra ordina-
zione del medesimo, nel qual giudizio o discussio-
ne, dovrà il Presidente riferire in scriptis, ed as-
103 sentarsi. VI. Dovrà finalmente, e potrà spe-
dire tutti gli atti detti di sopra, e alla sua cura
commessi nella predetta forma usata dal fù Consi-
glio Collaterale, e Cancelleria: e similmente le
Patenti a' Ministri, Ufficiali, ed altri di Ministe-
ro, di Ufficio, di Mercede, di Grazia, di Privi-
legio, solamente quando le sarà da me comanda-
to: il che si farà nella forma che sarà fissata, e in
cui si eseguiscano le seguenti condizioni. Prima,
che riporti per extensum l' ordine mio, e il nome
del mio Segretario, per cui sarà stato mandato
quell' ordine. Secondo, che intervenga la firma
del solo Presidente, come Vice-Protonotario del
Regno, e del Segretario, che attesti del registro:
finalmente con apporvi il Sigillo che avrà il me-
desimo Segretario, o Sigillatore della medesima;
lasciandosi tutto il di più che si praticava in forma
di Cancellaria, e non altrimenti nè in altro modo.
L' Imprimatur alle Stampe, e l' esame de' Libri
da imprimersi, sarà da me commesso ad un Mini-
stro particolare. VII. Per la celere spedizione de-
gli affari introdotti in Collaterale, Voglio che tut-
ti passino nella medesima Camera, ancorchè non
fussero del genere e generi sopra espressi, dando
alla Camera stessa tutta la potestà opportuna per ta-
le celere e provisionale spedizione: ed insieme or-
dinando, che subito per D. Claudio Villani ulti-
mo Segretario del Regno se ne faccia una nota di-
stinta da presentarsi a me dentro il termine d' un
mese, acciò in vista di quella possa farne la dovu-
ta distribuzione. VIII. Per le cause, che dalla Ca-
104 mera della Sommaria venivano a votarsi nel
Collaterale, si attendano i miei ordini, e fino a
che si dia certa e stabile regola, vada la Camera
detta a votar le cause nella Casa del mio Luogote-
nente, coll' intervento ancora di quei Ministri,
che il Luogotenente stimerà, come prima andava
in Collaterale, osservando l' ordine delle sedie che
parimente s' usava in Collaterale: il simile sia det-
to delle cause di reintegrazione a Seggi, e Nobiltà.

VI. I diritti di tutti quelli atti, e spedizioni,
siccome tutti i proventi, regalie, sportule, ed ogni
genere d' emolumento, che sia solito di esigersi, per
quelli, e quelle, per le creazioni de i Notari, e
Giudici a contratti, per le loro lettere, provisioni,
e cause, per le visite de i loro atti e Protocolli, che
prima si solevano affittare dal Presidente, si dovran-
no in avvenire esigere da un Percettore particolare,
che sarà destinato dal Presidente della Camera di S.
105 Chiara, a nome della mia Regia Tesoreria: ed in
luogo d' affittarsi a' Commissarj le visite de i Proto-
colli, e scritture di Notari, che prima si usava di
fare dal Presidente, sarà e s' intenderà a ciò deputa-
to in ciascuna Provincia il Capo Ruota, e Avvoca-
to Fiscale dell' Audienza, avanti i quali dovranno
ogni anno sotto pena di sospensione dal loro uffizio,
e dieci anni d' esilio, comparire tutti i Notari, e
Giudici a contratto, colli loro Protocolli, atti, e
scritture, e per esser visitate, e riconosciute secondo
la particolare istruzione, che darà il Presidente sot-
to la mia approvazione, e secondo le leggi, e con-
suetudini veglianti: pagando in mano del Percettore
dell' Audienza, quello che prima si pagava al Pre-
sidente come a Protonotario, e suo Commissario do-
vendone poi esso Percettore, dentro al termine che
si prescriverà, far la rimessa in mano del Tesoriero
della Provincia, e questi al Percettore della Camera
di Santa Chiara. In Napoli e Terra di lavoro le
visite nella stessa forma si dovranno fare dal Presi-
dente, assistito dal primo Segretario del Consiglio.
In vigore di questa riforma a ciascun Capo Ruota, e
Fiscale dell' Audienze Provinciali si dovrà dare la
somma annua di scudi trentasette per ciaschedun Mi-
nistro, e al Percettore loro quella di ventiquattro:
Al Presidente per Napoli, e Terra di Lavoro la
somma di cento scudi, al Segretario di quaranta,
al Percettore loro di trentasei. Oltre questa som-
ma, per tutte l' altre sue incombenze avrà il Per-
cettore della Camera di Santa Chiara scudi venti per
ciascun mese: e prima di prender possesso dalla sua
carica, dovrà dar la pleggeria nella somma di die-
cimila scudi in mano del Ministro deputato dalla
Camera della Sommaria, alla quale si daranno so-
pra ciò gli ordiui opportuni, tanto sopra questa
pleggaria, quanto sopra il rendimento de' con-
ti, che ogni anno dovrà esigersi dal detto Percetto-
re, ad altro a questa materia appartenente. Tutti i
106 diritti sopra espressi si esigeranno secondo la for-
ma stabilita, e secondo la pandetta già usata dalla
Cancellaria, e Segretaria, che si diceva del Regno;
ben inteso che per potersene aver riscontro chiaro,
pronto, ed indubitato, dovrà per ogni atto spedir-
si dal primo Segretario del Consiglio un mandato al
Percettore, tenendosene dall' uno, e dall' altro dop-
pio registro: siccome nelle provincie il mandato si
dovrà spedire dall' Avvocato Fiscale, con inviar
copia del registro al primo Segretario sudetto.

108 VII. In mancanza o impedimento legittimo, e
naturale del Presidente supplisca all' assistenza per-
sonale del medesimo il Consiglier Capo Ruota più
antico, giuntandosi però i Capi Ruota sempre nel-
la casa della solita Congregazione, cioè del Presi-
dente.

108 VIII. L' ordine di votare in ciascuna materia,
sarà principiandosi dall' infimo, e terminandosi nel
più antico, e degno: computandosi la dignità in
maniera, che 'l primo luogo sia del Presidente;
per gli altri si osservi l' ordine d' anteriorità d' am-
messione di ciaschedun Capo Ruota nella Giunta,
e Camera del Presidente o sia di Santa Chiara;

e per-

e perchè questo ordine non si può osservare tra i primi ammessi, tra quelli s' osservi l' ordine dell' ammissioni al Consiglio di S. Chiara nella forma seguente.

IX. Il Presidente sia il Duca di Lauria D. Adriano Calà de Lanzina Ulloa; Capo della prima Ruota il Consigliero Domenico Castelli; Capo della seconda Ruota il Consigliero Orazio Rocca; Capo della terza Ruota il Consigliero Antonio Maggiocco; Capo della quarta Ruota il Consigliero Francesco Ventura; al Segretario si darà anche luogo decente, e questo per ora sia il Dottor Gaetano Maria Brancone, che era Segretario della Città.

a 109 X. Le consulte, che dovrà il Presidente colla sua Camera fare a me per le mie respettive Segretarie, non si facciano in altra forma che nell' usate da tutt' i Tribunali Collegiati, cioè colla par-
109 ticolar firma di ciascun Votante, e del primo Segretario; ma la discussione, e conchiusione degli atti, ed altre materie della loro incombenza potranno farsi nella forma, che prima s' usava nel Consiglio Collaterale: dovendo però il primo Segretario mandare in luogo delle due liste, che prima mandava a ciascuna delle mie Segretarie il Segretario del Regno, mandarne una a ciascheduna delle mie Segretarie, e quella dopo la conchiusione, e prima dell' espedizione.

XI. Potranno per ora passare a servire sotto il primo Segretario del Consiglio di Santa Chiara alcuni di quelli che prima servivano sotto la Segreteria del Regno, distribuiti in quelle categorie, che pareranno: intendendosi ciò per modo di provisione, per lo che dovrà subito il nuovo Segretario mandarne la proposizione con chiarezza, e distinzione dei soggetti, e delle incombenze con quel di più che stimerà opportuno. In fede di che sarà questa costituzione sottoscritta di mia mano, munita col mio sigillo, e sottoscritta dall' infrascritto mio Consigliere, e Segretario di Stato, e del Dispaccio. Data in Palermo li 8. Giugno 1735. YO EL REY -- D. Joseph Joachin Montealegre.

a 110 ✠ Hic referre juvat alteram pragmaticam ab eodem Rege Carolo die 26. Aprilis 1738. editam de sportulis Officialium regestri, seu codicis actorum Regalis Cameræ S. Claræ, cujus tenor est:

Carolus Dei gratia Rex utriusque Siciliæ, & Hierusalem, Infans Hispaniarum, Dux Parmæ, Placentiæ, & Status Castri, ac Magnus Princeps Hæreditarius Hetruriæ. D. Josephus Borgia Judex M. C. V., & Secretarius per S. R. M. Regalis Cameræ S. Claræ. Essendosi la Maestà del Re N. S. degnata rimetterci suo veneratissimo Regal dispaccio per Segretario di Stato, di Giustizia, e Grazia, del seguente tenore, videlicet: Me manda su Magestad decir a U. S., que sin embargo de qualquier possesso, y providencia contraria se observe por los Officiales del Registro de la Camera de S. Clara la Pramatica 2. §. 9. y 10. de officio Secretarii, esigendose los derechos en la forma espressada de dos varies por cada folio en Pergamin, y de uno por cada folio en papel corriente, con las declaraciones del dicho §. 10. avunque se contengan diversas personas, y diversos generos de negocios, pues los dichos Officiales no tienen otro derecho, que el del trabajo, el qual se paga con distribuir el pagamento por folios, y manda assi mismo su Magestad que a tenor de este Regal Orden se forme per U. S. nota de estos derechos, que se imprima, y este perpetuamente affigida en publico en el oficio del Registro, y que U. S., y el Presidente del S. C. cuyden sobre la observancia de este Regal Orden, castigando severamente los controventores principalmente con las penas convenientes, y privacion de el empleo. Dios guarde U. S. muchos annos como deseo. Palacio a 18. de April de 1738. D. Bernardo Tanucci. Señor D. Joseph Borgia. Che però in adempimento de' soprascritti Sovrani Ordini di S. M. abbiamo stimato di far la presente, colla quale ordinamo, e strettamente incaricamo a tutti gli Officiali del Registro della Regal Camera di S. Chiara, che da oggi avvanti non ardiscano di esigger dalle parti per lo registro delle scritture, che si spediscono, più che carlini quattro per ogni carta scritta in bambacegna colle dichiarazioni, che si esprimono nel §. 10. della Pramm. 2. de offic. Secret., ancorchè una scrittura riguardasse il beneficio di più persone, o contenesse diversità di negozj. Lo che si debba anche intendere, ed eseguire a rispetto de' Scrivani, che si chiaman di forma, sotto pena di privazion dell' officio, ed altro ad arbitrio, secondo le circostanze de' casi. Ed affinchè la sudetta Regal determinazione non solamente venga a notizia delle parti, a cui preme il disbrigo de' negozj; ma abbia in appresso la sua intiera, e puntuale esecuzione, debba la presente stare perpetuamente affissa in pubblico nell' officio del Registro, acciocchè da nessuno possa allegarsi causa d' ignoranza, e per futura cautela si debba la medesima registrare da ciascuno de' sudetti Officiali nel suo libro del Registro, e dopo debba tornare a Noi con loro fede di essersi registrata, per conservarsi nella Segretaria della Regal Camera di S. Chiara.

111 ✠ Tandem Rex idem augustior ad Hispaniæ solium jam jam profecturus Regiis Ministris ampliavit stipendia, ut liquet ex regio ipsius edicto hisce verbis concepto.

C A R L O III.

Re delle Spagne, delle due Sicilie, di Gerusalemme, delle Indie &c. Arciduca di Austria, Duca di Borgogna, e di Milano &c. Conte di Asburg, di Fiandra, del Tirolo &c.

ESsendo venuti in chiara notizia del non esser generalmente i salarj dalle Leggi de' nostri Predecessori assegnati per gli Ministri della Giustizia e dell' Azienda della Sicilia Citeriore, o sia Regno di Napoli, corrispondenti alle urgenze del trattamento, che la decenza de' presenti tempi richiede; abbiamo risoluto di eseguire prima di lasciar i Regni delle Sicilie di stabilire tali salarj in modo, che ciascuno de' Ministri suddetti possa con essi aver un bastante mantenimento, e proporzionato al rango della rispettiva sua classe.

Al Reggente della G. C. della Vicaria vogliamo, che si dia il salario di ducento ducati il mese: A i Capiruota del Consiglio di S. Chiara cento trentatre: A i Consiglieri cento sedici, in modo, che la Tesoreria generale paghi tal salario tutto, e da essa in avvenire s' introiti tutto il denaro, che finora si ripartiva a i Consigliari per *jus sententiæ*, e per nullità: A gli Avvocati Fiscali della G. C. sessantasette, siccome a quello de' Poveri.

Al Luogotenente della Camera, e a tutti i Presidenti, e Avvocati Fiscali di essa vogliamo, che dalla stessa Tesoreria generale si paghino i salarj; e da essa Tesoreria s' introitino i diritti, che si dicono de' Cristalli, e Vitelle, e la metà delle Declaratorie, che ora si deposita per distribuirsi tra tutti i Ministri Camerali; lasciata l' altra metà al Razionale, Prorazionale, o Segretario, come si usa; quali diritti finora sono stati distribuiti in conto di soldo agli stessi Ministri. Li salarj de' Ministri Camerali vogliamo, che in avvenire sieno rispetto al Luogotenente ducento cinquanta ducati il mese; riguardo a i Presidenti cento venticinque; agli Avvocati Fiscali Togati cento trentatre. Lo stesso vogliamo, che si dia a i Fiscali di Cappa corta presenti Sarno, e Colangelo, durante le loro vite, e per grazia speciale; poichè

i loro Successori dovranno godere il salario di cento ducati il mese. A i Subalterni, li quali sono presentemente ammessi a goder tali diritti di Vitelle, e Cristalli, e Declaratorie, vogliamo, che si determini per coacervazione di dieci anni; e quello, che risulta d'annuale e mensuale, si paghi parimenti loro dalla Tesoreria generale: ben inteso, che a i Razionali dee rimanere la partecipazione di ducati venti per ciascuno in ogni anno delli Cristalli di Maggio, come gli hanno avuti per lo passato; quali in avvenire si daranno loro dalla Tesoreria generale.

Vogliamo che dalla Tesoreria generala ancora si paghino settecento ducati annui a quelle Persone, alle quali abbiamo concesso il diritto di percepire l'emolumento di Declaratorie, Cristalli, e Vitelle duranti le loro vite: siccome quattrocento ducati a quelle, alle quali abbiamo conceduto il *jus sententiæ* del Consiglio di S. C. parimente duranti le loro vite.

A i Presidi Provinciali vogliamo, che per salario mensuale si dieno ottantatre ducati, e trentatre agli Auditori, e Avvocati Fiscali.

Questa nostra ordinazione vogliamo, che si osservi per Legge, la quale sarà sottoscritta da Noi di nostra mano, sigillata col nostro Sigillo, riferendata dal nostro Segretario di Stato del Ripartimento di Stato, e ricevuta dal nostro Viceprotonotario il Presidente del Consiglio, e la di lui recezzione riferendata dal Segretario della Nostra Camera di S. C. Napoli 29. Settembre 1759. -- IO IL RE -- Locus ✠ Sigilli -- Bernardo Tanucci -- Vidit Danza Præses Vice-Protonotarius -- Dominus Rex mandavit mihi D. Francisco Rapolla a Secretis -- *A dì 9. Ottobre 1759. Io Nicola Majorino Lettore de' Regj Banni dico di aver publicata la soprascritta Legge con li Trombetti Regali negli luoghi soliti, e consueti di questa fedelissima Città di Napoli con avere affissato copia della sudetta Legge.* -- Nicola Majorino *Xav.Grat.*

IN LEONARDI RICCII

ADDITIONES

PAR. I. TIT. II.

AD CAP. I.

De literis scribendis ante Ingressum, ad Universitatem, & Prædecessorem.

1. *Gubernator electus ejus electionem, & diem adventus scribere Antecessori in exercitio existenti, & Universitati debet.*
2. *Omnis honor debetur Magistratibus.*
3. *Etiam post expletum officium.*
4. *Administratione deposita, durant honores, & privilegia dignitatis.*
5. *Furioso si tollatur officium, non tollitur dignitas.*
6. *Qui habuit officium præfertur illi, qui non habuit.*

Non solum notitiam ejus electionis congruit, ut
det in officio actuali existenti electus Guberna-
1 to, sed etiam diem ejus adventus Prædecessori,
& Populo sive Universitati notificare debet di-
cens, quod nullus ei veniat obviam, qui propriè
est casus *l. 4. observare §. proficisci, ff. de offic. Pro-*
2 *conf. & leg.*; Omnis enim honor debetur Personis
in Magistratu constitutis; imo etiam post captam
possessionem à novo Gubernatore, & abdicato mu-
nere à Prædecessore, si in eodem loco aliquantulum
moretur, vel temporis, vel alius ejus commodi
gratia, adhuc post expletum Syndicatum honore
3 est afficiendus, retinet enim pristinæ dignitatis pri-
vilegia, quæ durant etiam post dignitatem finitam.
Federic. Sen. *conf.* 19. Imol. *in Clem.* 1. *de stat. Mo-*
nac. Felio. *in cap. quæ in Ecclesiarum num.* 87. *de*
Constitut. Purpur. in l. 1. *n.* 67. *ff. de offic. ejus, &c.*
Jo: de Plat. & Rebuff. *in l.* 1. *C. de Præposit. Sacr.*
Cubic. lib. 12. penes Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.*
24. *num.* 29. *& num.* 31. *& lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 8.;
4 Etenim deposita administratione, licet jurisdictio-
nem non habeat, retinet nomen, honores, &
privilegia. Idem de Plat. *in l. decurionibus C. de si-*
lentiar. lib. 12. Cabed. *dec.* 212. *num.* 6. De Ponte
de Potest. Proreg. tit. de elect. offic. §. 8. *num.* 9. Quod
5 adeo verum est, ut si Furioso Officiali adimatur ad-
ministratio, non adimitur dignitas. Mastrill. *loc.*
cit. lib. 2. *cap.* 10. *num.* 24. Et Officialis, qui ali-
6 quem habuit officium, & honorem, si idoneus fue-
rit, in concursu est præferendus ei, qui nullum habuit. Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 40.

AD CAP. II.

De Præsentatione Patentalium, & Possessione capienda per Officialem.

1. *Officialis non potest eligi ad illud officium, nisi reddita ratione alterius.*
2. *Syndicus non liberatus, a priori administratione non eligitur.*
3. *Approbationem a Regia Juncta obtentam debet Officialis ostendere.*
4. *Quænam sit dicta Regia Juncta?*
5. *Quomodo fiat approbatio?*
6. *A quo, & quo tempore fuit dicta Regia Juncta erecta?*
7. *Regiæ Audientiæ Provinciales possunt quoque approbare, & quomodo?*
8. *Officiales non approbati dicuntur Idiotæ.*
9. *Decretum Generale R.C.Summariæ pro Præsidentibus.*
10. *Literæ Regiæ ad eosdem pertinentes.*
11. *Adimpletis adimplendis per Officialem, fit præsentata a tergo Patentalium.*
12. *Formula dictæ præsentatæ.*
13. *Officiales perpetui subsunt R. Visitationi.*

✠ *Eamque Rex Carolus arbitrio suo sine limitatione temporis reservavit.*

14. *Annales vero syndicati.*
15. *Syndicatus omni jure introductus.*
16. *Absque syndicatu male administrarent Officiales.*
17. *Syndicatum præstare debent in loco administrationis.*
18. *Quid, si cautionem non invenerint in loco officii?*

✠ *Ut stipendia officialibus injustè vexatis per accusatores, vel syndicatores persolvantur, Rex Carolus, jussit.*

19. *Quando contraxerunt inimicitias in loco administrationis, possunt præstare syndicatum in M. C. V., R. Audientia &c.*
20. *Formula supplicationis pro dicto syndicatu dando in M. C. V.*
21. *Formula Regiæ decretationis.*
22. *Formula decreti M. C. V.*
23. *Instantia in Curia locali pro observantia provisionum M. C. V.*

24. *De-*

Digitized by Google

EX eo quin de novo formatæ fuerunt sequentes literæ Patentales in limine possessionis captæ Terræ S. Severini sub die 1. mensis Martii 1749., ideo ad varietatis satisfactionem ea subiungimus, v3.
Philippus Ferdinandus de Caro Baro Terræ Sancti Severini, utilis Dominus Bajulationum Centulæ, Foriæ, & Podariæ; Baro, & utilis Dominus Terrarum Cerminiani, & Malleani in Provincia Hydrunti, earumque Bajulariurn Jurisdictionum &c.

MAgnifico Viro T. de T. salutem, & in Commissis fidem, ac diligentiam. Quamquam sine certo jubendi, & parendi ordine, nec domus ulla, nec civitas, nec gens, nec hominum universum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus possit; qui tamen præsunt scire debent, non sibi Civium servitutem traditam, sed tutelam, & se Reip. in malorum vindictam, & bonorum custodiam, non Remp. sibi, constitutos. Egena hinc regiminis una ex nostris Terra T., ut ex hac sententia ritè, rectè, ac laudabiliter regeretur, non valentes Nos cuncta complecti, majus indicium bonæ nostræ mentis ostendere non possumus, quàm, ut adjungamus Nobis virum idoneum, fama celebrem, dignumque, qui se civem, patremque gerat, cunctis consulat, non sibi, publicis damnis, non suis, moveatur, efficiatque, ut qui subsunt, benè beatèque agant, sua vigilantia omnium somnos, omnium otium suo labore, omnium delicias sua industria, omnium vacationem sua occupatione defendat. Id animo diù Nobis revolventibus, de Te, tuaque integritate, Jurisque peritia dato a fide dignis bono testimonio, T. de T. dictæ Terræ T. eligimus, & constituimus per integrum annum a capta possessione incipiendum: cum omnibus emolumentis, lucris, & prærogativis, quæ vel jure, vel consuetudine spectant; adeoque ut causas omnes civiles, criminales, & mistas cognoscere valeas, Tibi & merum mixtumque Imperium, & cum gladii potestate, quatuor Literas Arbitrarias concedimus: Ubi verò ad pœnam corporis afflictivam veneris imponendam, inconsultis Nobis minimè procedas. Quapropter mandamus Syndicis, Electis, omnibusque sub ditione nostra degentibus, sub pœna indignationis nostræ, aliisque nostro arbitrio reservatis, ut a te præstita cautione de re benè gerenda, & Syndicatui tuæ administrationis parendo, tantidem Te faciant, & recognoscant; quam si tu Provinciam ex animo, atque ut par es, gerere institutas, tuæ probitati, prudentiæ, & doctrinæ confidimus, quod neutiquam jurisdictionem, quam a Nobis, qui ejusmodi mercaturam nunquam passi sumus, non emisti, in auctione nundinaberis, sed integer, sciens, prudens, omnium Civitatum vinculis, quibus malorum coercebis audaciam, & bonorum gressibus tutæ erunt semitæ, Justitia nempe & Clementia, omnia sis moderaturus: nimia tamen ne sit indulgendi facilitas, nec frequens puniendi sævitia; qui enim castigare, aut saltem cohibere, quum possit, nec cohibet, palam est, eum permittere, & penè mandare: & severitas ipsa, quum Populorum Rectoribus non minus turpia sint supplicia, quam medico funera, admittit plerumque assiduitate severitatem, videbisque, quæ sæpè vindicatur, comitti. Miscenda igitur lenitas cum severitate, faciendumque quoddam ex utraque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur: Sit itaque amor, sed non emolliens, sit rigor, sed non exasperans, sit zelus, sed non immoderatè sæviens, sit pietas, sed non plus quam expediat, parcens. Sic Tu Justitia bonorum, & Clementia malorum, gratiam comparabis, & Nostram; quicquid enim rectè, vel malè egeris, id Nobis adscriberetur, talesque Nos cuncti conjicient, qualia te facta exercere videbunt; In quorum fidem has præsentes nostra manu subscriptas, nostroque sigillo munitas damus. Neapoli ex Palatio nostræ residentiæ die Mensis Anni. Philippus Ferdinandus de Caro. Locus ✠ Sigilli. Reg. fol. Patentes literæ in personam T. Gubernatoris.

RAtio; quare debeat Officialis antequam posses-
sionem capiat, liberatoriam præsentare, est, quia
non potest eligi ad illud officium, nisi reddita ra-
1 tione. Bartol. *in leg. rescripto §. debitores. ff. de mu-*
ner. & honor. & in l. 1. Cod. ut omn. judic. Paris de
Put. *de syndicat. v syndicatum*. Capiblanc. *de Baron.*
Pragm. 5. *num.* 93 Instar Syndici, vel electi alicu-
jus Universitatis, qui non liberatus a priore admi-
2 nistratione, eligi non potest. *Pragm.* 5. *de Admin.*
Univ. Amend. *ad Franch. dec.* 210. Caravit. *Rit.* 29.
num. 8. 11 Debet quoque præsentare approbatio-
nem obtentam a Regia Juncta ad exercenda officia
3 Judicatus, quæ non omnibus eadem conceditur, sed
diversa est juxta meritorum diversitatem. Hæc Re-
gia Juncta composita ex Capitibus nostrorum Tri-
bunalium, scilicet Præsidente S. R. C., Locumte-
4 nente R. C. Summariæ, & Primo Capite Aulæ
M. C. Vicariæ Regio Consiliario, fit in domo Præ-
sidentis S. R. C., ubi die antecedenti ad examen,
facto solito deposito, traduntur Doctori approbando
do duo processus, civilis unus, criminalis alter,
jam decisi, & die sequenti debet eosdem in Regia
5 Juncta referre, suamque opinionem super sententiis
eorumdem in jure, & in facto fundatam exponere
debet; Et examinatus attenta ejusdem idoneitate
approbatur *ad Judicatus M. C. V.*, *Ad Regias Au-*
dientias, *Ad R. Assessoratus*, *ad Baronales Assessora-*
6 *tus*, *&c.* Dicta Regia Juncta erecta fuit in anno
1621., vigore literarum Regalium sub die 12.
mensis Julii anni 1630. Illustri Duci de Alcalà Re-
gni Proregi directarum, a quo per Regiam Prag-
maticam. *quæ est XVIII. tit. de Official. & quæ iis*
prohibeantur die 28. *mensis Julii anni sequentis* 1631.
fuerunt Neapoli publicatæ.
Notandum autem est, Reg. Audientiis commu-
nicatam fuisse facultatem approbandi Doctores ad
Baronalia officia, scilicet Assessoratus, Judicatus
7 secundarum, & tertiarum causarum, Consultora-
tos &c. cum Advocati Fiscalis assistentia; Ad As-
sessoratus Regios, Auditoratus Provinciales, &
Judicatus M. C. V. tantum Regia Juncta approba-
re potest, ut ex Reg. *Pragm.* 24. *tit. de Official.*, *&*
quæ iis prohibeantur, *sub die* 15. *Mensis Martii* 1633.
edita, evidenter constat.
Quæ praxis adeo inolevit, ut omnes Officiales,
non approbati dicuntur *idiotæ*, & vota, & decisio-
nes proferre non possint, neque in causis consulere,
8 ubi præsertim de juris articulo disputatur: Imo
etiam Præsidentes R. C. Summariæ *Laici*, sive
Idiotæ, qui non togati exercitio, & approbati ex-
cluduntur a causarum decisione, in quibus juris ar-
ticuli discutiuntur; Adest decretum generale di-
ctæ.

Digitized by Google

Etæ R. C. Summariæ CCLVI. in ordine *collect. a Reg. de Maria.*, ut sequitur E. G.

Die 7. Aprilis 1652. Per Regiam Cameram Summariæ, visis literis Excellentissimi Domini Proregis, & Collateralis Consilii, quibus mandatur, ut Domini
9 *Præsidentes Laici, in causis per ipsam Regiam Cameram decidendis, in quibus de aliquo juris articulo dubitari contingit, votum proferre non possint, fuit provisum, & decretum, quod dicta Regiæ literæ exequantur juxtà illarum seriem, continentiam, & tenorem, & sunt quæ sequuntur.*

PHILIPPUS DEI GRATIA REX CASTELLÆ, ARAGONUM, UTRIUSQUE SICILIÆ, &c.

Illustres, & magnifici viri Collaterales, & Consiliarii Regis fideles dilectissimi. Avemo vista la pretendenza del magnifico Michele Giovanni Gomez Presidente
10 *Idiota di cotesta Regia Camera, sopra il votare le cause, che si discuotano, e determinano in punctojuris in detta Regia Camera; ed inteso anco per noi le ragioni di detto Michele Giovanni, ed informati ancora dal Magnifico, e circospetto Luogotenente di detta Regia Camera, volendo in ciò provedere, come conviene al servizio di Sua Maestà, ed alla bona amministrazione della Giustizia, ci è parso farvi la presente, per la quale vi dicemo, declaramo, ed ordinamo, che nelle cause, nelle quali occorrerà difficoltà, e discussione in jure, e s' averanno a decidere, e determinare in puncto juris, non abbiano da votare li Presidenti Idioti di cotesta Regia Camera. Pertanto vi dicemo, ed ordinamo, che così lo dobbiate eseguire, e non altrimenti, che tale è nostra volontà, con fare notare la presente in libro notamentorum, e non farete il contrario per quanto avete cara la grazia di S. M.* Datum Neapoli die 22. Martii 1562. D. Parafan. Vidit Albertinus Regens, Vidit Villanus Reg., Vidit Reverterius Regens, Vidit Patignus Regens. Soto Secretarius, &c.

Adimpletis adimplendis per Officialem, præsti-
11 ta scilicet caotione de bene, & fideliter administrando, & de parendo syndicatui modo, qui traditur, datur eidem possessio, quæ notatur a tergo literarum Patentalium; E. G.

Alia Formula Præsentatæ.

Die.... Mensis..... Anni..... In Terra Sancti Severini. Per publicam conclusionem habitam per Magnificam Universitatem dictæ Terræ hoc eodem prædicto die, stantibus adimpletis de jure adimplendis
12 *per retroscriptum T. de T., servata forma retroscriptarum literarum patentalium Illustrissimi Domini D. Francisci Antonii de Casa, Baronis Terræ prædictæ, quæ receptæ fuerunt supra caput omni, qua decet reverentia, & plenissimè observatæ juxta illorum seriem, continentiam, & tenorem, fuit introscripta Domino T. de T. tradita vera, & actualis possessio hujus Terræ Sancti Severini in silentia, pacifice &c. servata forma enunciatæ conclusionis, cui me refero, & in fidem &c.*

Officiales perpetui subsunt *Regiæ Visitationi*,
13 Tuslon. *de anteph. observ.* 3. *num.* 137. *v.* 7. & 25. & *n.* 90. Petr. *in Comment. ad Rit.* 295. *n.* 9. *ad* 17.
✠ Eos Neapolitana Civitas subjicere triennali visitationi studuit precibus ad Regem Carolum datis calendis Novembris 1737., postulans: *Item supplicamo, che quei Ministri, li quali non sono sottoposti a Sindicato siano visitati ogni tre anni, secondo il capitolo 36. dell' Imperador Carlo V. fol.* 124. Cui supplicationi Rex ita respondit: *Sua Majestas Magistratus, & publicæ rei Ministros quoslibet in officio continebit.* Hoc rescripto arbitrium sibi Rex integrum reservavit visitandi, & compescendi Magistratus, quum noluisset triennalem visitationem a Civitate petitam indulgere. *Xav. Grat.*

Annales verò subsunt syndicatui, per quem rationem reddere debent eorum administratio-
nis, quæ ratio summa providentia est ordinata, non
14 solum positivo, sed etiam divino jure introducta.
Pnte. *in princip. de syndicat. ver. syndicatui num.* 4.
Rovit. *in Pragm.* 1. *de syndicat. num.* 61. *Cap. qualiter, & quando de accusat.* Bovadilla *lib.* 8. *cap.* 1. *n.*
22. & de jure divino *Lucæ cap. XVI. E. G. Redde*
15 *rationem villicationis tuæ, jam enim non poteris villicare.* Si enim a syndicatu exempti essent Officiales,
quid aliud esset eorum administratio, nisi effrænata
libertas, corruptio, scelus, quia juxta Erod. esta-
16 tum *in vita Marci Imperat. lib.* 1. -- *Est difficile in maxima licentia moderari sibi, quasique frenos imponere cupiditatibus.*

Hunc syndicatum præstare tenentur Officiales in
17 loco eorum administrationis juxta nostras Leges,
& cautionem ante ingressum ad officium ab eisdem
præstitam; notare vero debes, quod si cautionem
non invenerint, admittuntur eamdem cautionem
18 præstare in M. C. V., aut in Regia Provinciali
Audientia. *L. Fidejussor § si necessaria ff. qui satisd. cogant. Pragm.* 41. *de offic. Proc. Cæsar.* Capiblanc. *de Baron. Prag.* 5. *num.* 178.

Quando verò in loco administrationis contraxerunt inimicitias, possunt Officiales syndicatum red-
19 dere in M. C. V., vel in Reg. Audientia, constitis inimicitiis prævio rescripto S. M., quod de justitia provideant. Altimar. *de nullit. tom.* 1. *rubr.* 9. *qu.* 26. *num.* 55. Thor. *compend. decis. part.* 3. *sect.* 1. *v. Inimicitias, & sect.* 2. *v. Officiales, qui officia &c.*
✠ Ne autem officiales ex malitia accusatorum, vel Syndicatorum damnum patiantur: hanc pragmaticam sanctionem edixit Rex Carolus die 21. Maii 1756., qua cornm malitia comprimitur, & Officialium incolumitati sat consulitur.

Per togliere tutte quelle difficoltà, e controversie, che spesso sogliono accadere nelle tasse da farsi, qualora i Giudici sottoposti a sindicata, seconda le leggi del Regno, vengono in quello assoluti, ed i querelanti condannati a risarcire i danni sofferti: Abbiam stimato far la presente Regal costituzione omni tempore valitura, *colla quale vogliamo, e comandiamo, che da oggi innanzi si osservino li seguenti regolamenti.*

Dopo che sarà emanato il decreta assolutoria, e fatto passaggio in cosa giudicata, sieno condannati coloro, i quali proposero l' ingiuste querele, come anche coloro, che destinati per lo giudizio del sindicato procederanno irregolarmente; onde il Giudice per colpa de' medesimi rimase sospeso dal suo impiego, a risargli il danno sofferto. Qual risarcimento di danno si abbia a fare colla seguente distinzione, secondo la qualità del Giudice esposto al sindicato.

Se sarà Giudice di Vicaria, si computino tutte le giornate naturali, in cui è vacato dall' impiego, dal primo giorno, che si è esposto al Sindicato, fino al giorno del decreta assolutorio passato in cosa giudicata, alla ragione di ducati 60. il mese. E lo stesso si osservi per li Presidenti Provinciali.

Per l' Uditore Provinciale si computino le giornate, come sopra, alla ragione di ducati 40. il mese.

Per lo Governadore Regio alla ragione di ducati 30. il mese.

Per la Giudice Regio alla ragione di ducati 25. il mese.

Per lo Governadore Baronale alla ragione di ducati 15. il mese.

Per li Mastrodatti nelle Città Regie, o sieno demaniale, si tassi la metà di quello si è stabilito per li Governadori Regj.

Per li Mastrodatti nelle Città, e Terre Baronali, pure si tassi la metà di quello si è stabilito per li Governadori de' luoghi medesimi Baronali. Oltre al risarcimento del danno sofferto per la vacanza dell' Uffizio, perchè si è dovuto fare dal Giudice la spesa per assistere in giudizio e difendersi; vogliamo anche e comandiamo, che si faccia la tassa della spesa apparente dal processo; come altresì quella, che ha dovuto soffrire modera-

ra-

Digitized by Google

ratamente per l'Avvocato, e Procuratore. E fattasi una tale tassa, siano condannati anche gl' ingiusti querelanti a pagare in beneficio di colui, ch' è stato assoluto nel Sindicato.

Quo ad cetera de causis ad syndicatores pertinentibus, & praxim procedendi, consulas omnino V. J. D. D. Dominici Moro singularem eximiumque tractatum de Syndicatu Officialium italico idiomate nuperrime vulgatum, in quo novas formulas, ac decreta, pleraque scitu necessaria edisserit uberrime. *Xaver. Grat.*

Formula supplicationis, & Regiæ decretationis pro dicta facultate obtinenda ab Officiali, quæ supplicatio legitur in Regali Camera S. Claræ E. G.

S. R. M.

Signore.

T. De T. prostrato a suoi Regali piedi con suppliche umilmente l' espone, come avendo esercitato l' officio di Governadore nella Città, o Terra T.,
20 e stando per terminare l' anno della sua amministrazione, si approssima il tempo del suo Sindicato, quale doverebbe rendere nella Città, o Terra predetta; ma perchè nella medesima per la giustizia amministrata ha contratte delle gravi inimicizie, per le quali teme ragionevolmente di ricevere delle oppressioni, essendo i suoi odiosi, o malevoli prepotenti, che possono impedire la libera cognizione delle sue giustificatissime azioni; perciò ricorre a piedi di V. M., e la supplica degnarsi ordinare, che sia lecito al supplicante dare il suo Sindicato nella G. C. della Vicaria, che oltre all' esser giusto, l' avrà ancora a Grazia ut Deus &c.

Qua supplicatione lecta in dicta Regali Camera S. Claræ, in calce ipsius fit Regia decretatio tenoris sequentis. E. G.

M. C. V. constito de inimicitiis per Supplicantem in
21 *Civitate T. contractis, de justitia super supplicatis provideat.*

A Magna Curia Vicariæ fit decretum E. G. *Per subscriptum Dominum Judicem M. C. Vicariæ viso re-*
22 *troscripto memoriali, ac rescripto S. M. fuit provisum, & decretum, quod de expositis in eo capiatur summaria informatio, testes hab. pro citatis, & recipiantur per Magnificos Officiales Curiæ &c. Terræ T. T. in solidum, audita Universitate Terræ T. qua informatione capta ad M. C. in subscripta Banca, & penes infrascriptum Scribam originaliter transmittat, ad finem providendi super petitis, hoc suum, & expediantur provisiones.*

Expeditis provisionibus, præsentantur in una ex Curiis, quibus sunt commissæ, ubi fit instantia pro illarum executione, ut sequitur E. G.

Nella Corte di T. comparisce T. T. della Città di T. e dice, come avendo ottenuto dalla G. C. della Vicaria l' ingiunte Provisioni ordinantino a questa Corte, che prenda sommaria informazione delle
23 inimicizie contratte nella Terra di T. in tempo, che il Comparente ave esercitato il Governo di detta Terra; che però esibendole il Comparente originalmente, fa istanza darsi alle medesime la dovuta osservanza; così dice &c., isto, &c.

Die ... mensis ... anni ... in Curia Terræ T. præsens comparitio una cum enunciatis provisionibus M. C. V. exhibita, & præsentata fuit pro parte magn. Comparentis &c. Et per Curiam prædictam ejusque subscriptum Dominum Gubernatorem Delegatum visa supradicta comparitione, ac attento tenore enunciatarum provisio-
24 *num per M. C. V. expeditarum sub die ... currentis mensis ... præsentis anni ... penes magnif. Scribam N. N. fuit dictum, quod provisiones prædictæ observentur, juxta illarum seriem, continentiam, & tenorem, pro quarum observantia, & executione capiatur ordinata summaria informatio, citata parte ad videndum Testium juramenta, & expediatur citatio ad Testes cum inser-*

ta forma ipsarum, & ita, &c.

N. N. Gubernator Deleg.

N. N. Actuar.

Capta informatione prævio testium examine, atque Partis interesse habentis notificatione sequuta cum inserta forma provisionum, illarum observantiæ, & Testium nominatione transmittitur ad eandem M. C. V. ubi prævia instantia syndicandi tenoris sequentis v3.

25 Nella G. C. della Vicaria, & pœnes acta comparisce N. N. attuale Governadore della Terra di T., e dice come in detta Terra per aver voluto il Comparente amministrare indistintamente la giustizia in detto suo Governo, ha contratto molte inimicizie, e specialmente de' più potenti, perlocchè ebbe ricorso da S. M. (Dio guardi) supplicandola si fosse degnata ordinare, che fosse stato lecito al comparente rendere il Sindicato in essa G. C., quale supplica essendosi compiaciuta la Prefata Maestà per la sua Regal Camera di S. Chiara rimetterla ad essa G. C., fu dalla medesima commessa l' informazione di dette inimicizie, quale essendosi presa, intesa l' Università della Terra predetta, e trasmessa pœnes acta, da quella costano con deposizioni di più Testimonj esaminati l' inimicizie contratte. Per tanto ricorre di nuovo da essa G. C., e fa istanza ordinarsi esser lecito al Comparente rendere il detto Sindicato in essa G. C., a quale effetto li sia anche lecito partirsi dalla Terra predetta con tutte le sue robbe, essendo pronto di dare cautela di con effetto rendere tal Sindicato in essa G. C. e di obbedire agl' ordini della medesima. E così dice, e fa istanza per ora, riserbandosi tutte le sue ragioni, non solam isto &c.

Decretum interponitur per M. C. V. facto verbo tenoris sequentis.

In causa N. N. Gubernatoris Terræ T. super redditione Syndicatus d. ejus officii in M. C. V. attentis ini-
26 *micitiis per ipsum contractis in dicta Terra ratione ejus officii, ut ex actis &c. Die ... mensis ... anni ... Neap. facto verbo. Per M. C. V. visis actis provisum, & decretum est, quod magn. T. T. pareat Sindicatui in M. C. V., hoc suum &c. De Rosa ... Ruggieri; Santa Maria Act. Mag. ... Roberti Scriba.*

Postea debent emanari banda pro executione dicti decreti, & effectu Syndicatus prædicti ad instantiam syndicandi, modo, quo sequitur, E. G.

Nella G. C. della Vicaria, & pœnes acta comparisce T. de T., e dice, come avendo il Comparente esercitato l' officio di Governadore nella Città T., per aver voluto nel corso di detto suo officio amministrare la Giustizia con quella rettitudine si
27 dovea, ed indifferentemente a tutti, perciò avendo contratto delle inimicizie in essa Città, dubitando nella reddizione del Sindicato di ricevere qualche oppressione, perciò ebbe ricorso da S. M. (*Dio guardi*,) supplicandola si fosse compiaciuta ordinare d' esser lecito al Comparente d. Sindicato renderlo in essa G. C., qual supplica essendo stata dalla Prefata Regal Maestà per la Regal Camera di S. Chiara rimessa ad essa G. C., fu dalla medesima ordinata la captura dell' informazione di tali inimicizie, ed essendo stata quella accapata, e presentata pœnes acta, perchè dalla stessa è costato pienamente di tali inimicizie, ritrovasi con decreto *facto verbo* ordinato, che il Comparente dia tal Sindicato nella predetta G. C.; Per tanto ricorre dalla medesima, e fa istanza ordinarsi, che a tal' effetto si emanino i dovuti, e soliti Bandi in detta Città T., e commettersi insieme la recezione delle querele alle Corti T. T. *in solidum*, quali querele ricevute originalmente si trasmettano in essa G. C. pœnes acta, affine dalla medesima possa proseguirsi a tutto fra il termine stabilito delle Regie Prammatiche, così dice per ora, e fa istanza, riserbandosi espressamente contro de' querelanti la sodisfazione delle

dic-

diete, danni, spese, e loteressi, ed ogni altra cosa, e ragione, che al Comparente compete, e può competere, alle quali noo s' iotenda fatto pregiudizio, o derogazione alcuna, salvis aliis &c. omni modo meliori &c.

Die 23. mensis Decembris 1737.

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. visis actis, decreto M. C. fol.   , ac retroscripto comparitione, provisum, & decretum est, quod pro executio-
28 *ne dicti decreti M. C. emanentur Banna per loca solita, & consueta dict. Civitatis T.; Et receptio quærelarum committatur Magnificis Officialibus Curiarum T., T., T., in solidum; quibus receptis originaliter transmittant una cum enunciatis Bandis, & actis circo prædicta factis ad M. C. V. in subscripta Banca, & penes subscriptum Scribam, ad finem &c. hoc suum, & expediantur provisiones, &c.*

Pro observantia sopradicti decreti a Curia deputata pro quærelarum receptione fit solitum decretum, quod observentur &c. & proinde emanentur banda &c. Et expedit eadem Curia Bandum cum inserta forma provisionum M. C. V., quod publicatur; affigitur, & defigitur in loco administrationis; Et relatio in calce ejusdem, E. G.

Die . . . mensis . . . , anni . . . . In Civitate. T. de T. publico Baivo riferisce o me sottoscritto Notaro della Corte T. avere fin dalli 31. del caduto Gennaro ad ore 14. pubblicato il retroscritto Bando, e quanto in esso si contiene per tutti i luoghi soliti, e consueti di questa predetta Città, e nell' istesso tempo poi avere il medesimo Bando affisso nella Porta T. luogo publico, e consecutivamente oggi di sudetto venti del corrente Febraro ad ore 14. defissa detto Banda, presenti per testimonj T. de T., ed altri Compluearj, e Cittadini di questa Città, in fede di che richiesto Io sottoscritto Notaio T. de T. ho signato col mio solito segno, adest signum.

Formola comparitionis, & decreti pro indemnitate Fidejussoria. E. G.

Nella G. C. della Vicaria, & poenes acta comparisce ouovamente T. de T, e dice come avendo il Comparente esercitato l' officio di Governadore nel Città T., per aver voluto nel corso di detto suo officio amministrare la Giustizia con quella rettito-
29 dine si dovea, perciò avendo contratto delle inimicizie in essa Città, e dubitando nella reddizione del Sindicato ricevere qualche oppressione, ebbe ricorso da S. M. (Dio guardi) supplicandola si fosse compiaciuta ordinare di esserli lecito di darlo in essa G. C., quale supplica rimessa a detta G. C., fu da questa ordinato, che si prendesse l'informazione dell' esposte inimicizie, ed essendosi quella già presa, e presentata poenes acta, costatosi pienamente di tali inimicizie, ritrovasi con decreto *facto verbo* ordinato, che il Comparente dia il Sindicato nella predetta G. C., e susseguentemente ritrovasi ordinata l' emanazione de' Bandi in essa Città T., e commessa la recezione delle querele alle Corti T., T., T. in solidum; E perchè ciò oon ostante si è preteso di persone poco sue ben' affette molestare il Fidejussore d' esso Comparente sotto pretesto, che sia lo stesso tenuto fare, che il Comparente predetto dia il Siodicato io essa Città T., e non già in essa G. C., e ciò a tenore dell' obbligo, che ne fece, quando prese il Comparente istesso il possesso di detto officio di Governadore; E perchè ciò è una pura vessaziona, che si vuole inferire al Comparente sudetto, e prefato suo Fidejussore. Per tanto ricorre in essa G. C. e fa istanza ordinarsi, che non sia esso Comparente molestato a rendere il Sindicato in detta Città T., nè il detto suo Fidejussore a procurare, che il Comparente così eseguisca a tenore dell' obligo, seù pleggiaria, che ne diede in tempo dell' ingresso, seù possesso di tale officio, per dovere tale Sindicato rendere nella prefata G. C. giusta l' ordinato della medesima coll' enunciato decreto lato anche in esecuzione del detto Regal Rescritto, acciò non siano il Comparente, e 'l predetto suo Fidejussore indebitamente molestati per tal causa; così dice per ora, e fa istanza, *citro præjudicium, &c. de expensis &c. salvis &c. omni modo &c.*

Die . . . mensis Decembris, anni . . . Neap. per sub-
30 *scriptum Dom. Judicem M. C. V. visis actis, decreto M. C. fol. . . . ., ac retroscripta comparitione, provisum, & decretum est, quod comparens, ejusque Fidejussor non molestentur pro redditione Syndicatus in Civitate T. loco administrationis, stante quod pro executione citati decreti M. C. comparens ipse debet parere syndicatui dicti Officii Gubernatoris in M. C V., hoc suum &c.*

Emanatis Bandis, omnibusque adimplendis adimpletis, debent acta transmitti ad eamdem M. C. V. una cum quærelis, si forte adsiot; Nisi verò adsint, debet transmitti una com actis prædictis fidea negativa Curiæ delegatæ, hoc modo videlicet.

Facciamo fede noi sottoscritti Governadore, e Mastrodatti della Corte di questa Terra di T., come essendo stata dalla G. C. della Vicaria commessa a questa Corte predetta la recezione delle quere-
31 le, che vi potessero essere nel Sindicato, che il magnifico D. T. de T. passato Governadore della Città di T., intendeva rendere in essa G. C., stantioo l' inimicizie contratte in detta Città, furono fatti, ed affissi per tale effetto ne' consueti luoghi li publici bandi, e questi rimasti affissi per venti giorni continui, cioè dalli 31. di Gennaro di questo corrente anno 1733. fino alli 20. Febraro, senza, che per detto tempo vi sia stata contro di lui querela, o petizione alcuna di qualsisia persona per qualsivoglia causa, come ancha questo appare dal processetto fabricatone in virtù degl' ordini della medesima G. C., e ad essa rimesse, ove non vi si legge nessuna querela, e così &c. Pratola dalla Corte d' essa Terra oggi li 25. Febraro 1735.

Io T. de T. Governadore fo fede come sopra.

Io T. de T. Mastrodatti fo fede come sopra.

Subscriptam fidem esse scriptam, & subscriptam propriis manibus subscriptorum magnificorum T. de T. Gobernatoris Curiæ Terræ T., & T. de T. Magistri Actorum præfatæ Curiæ, ipsomet testor esse tales, quales se faciunt &c. In quorum fidem. Ego Notarius T. de T. Terræ T. meo solito signo requisitus signavi &c.

Quibus actis transmissis ad M. C. V., a Syndicando fit instantia tenoris sequentis E. G.

Die . . . . . mensis . . . . . Anno . . . . . Neap. præsentata per Mag. U. I. D. D. T. de T. Procur.

NElla G.C. della Vicaria, & poenes acta comparisce di ouovo D. T. de T., e dice come avendo esso Comparente esercitato l' officio di Gover-
32 nadore nella Città di T., per aver voluto nel corso del detto suo officio amministrata la Giustizia con tutta rettitudine, ed indifferentemente a tutti, perciò avendo contratto delle molte inimicizie in detta Città, e dubitando di qualche oppressione nella reddizione del Sindicato, ebbe ricorso da sua Maestà (Dio guardi) supplicandola, che compiaciota si fosse ordinare d' esser lecito al Supplicante predetto rendere tal Sindicato in essa G. C., qual supplica essendo stata dalla prefata Regal Maestà rimessa ad essa G C., fo da questa ordinata l' informazione di tali inimicizie, quale già essendo stata accapata, intesa l' Università della Città predetta, presentata poenes acta, perchè dalla stessa ha costato pienamente di tali inimicizie, fu con decreto *facto verbo*, ordinato, che il Comparente avesse reso il detto Sindicato in essa G. C. *ut fol.*   , e susseguentemente fu ordinata l' emanazione de' Banni, e la recezione delle querele, fù commessa alla Corte di T., ed altre, *ut fol.*   *a ter.*, e speditosene fosseqoentemente le provisioni, in vigore delle quali emanati li soliti Bandi, gl' atti de' quali ritro-

vansi

Digitized by Google

vanti già trasmessi, e presentati in essa G. C., una colla fede del Governadore, e Corte d'essa Terra di T. di non esservi mai stata contro del Comparente prodotta querela alcuna, *ut fol.* ; Ed incombendo al Comparente la spedizione, e consegna a suo beneficio di dette lettere liberatorie dell'ennunciato Governo. Per tanto ricorre da essa G. C., e fa istanza a suo beneficio spedirsi l'annunciate lettere liberatoriali; così dice, e fa istanza &c.

Postmodum a M. C. V. facto verbo interponitur decretum, quod expediantur, & consignentur literæ liberatoriales in forma.

Formula dictæ Liberatoriæ.

CAROLUS

Dei Gratia Rex Utriusque Siciliæ, Hierusalem, &c. Infans Hispaniarum, Dux Parmæ, Placentiæ, Castri &c. Ac Magnus Princeps Hereditarius Etruriæ, &c.

T. de T., Magnus Regni Justitiarius, &c.

Universis, & singulis hujus Regni Baronibus, Dominis Principibus, Universitatibus, Officialibus, aliisque ad regimen Justitiæ Deputatis, ad quos spectat, & has præsentes literas liberatoriales inspecturis, visuris, atque lecturis notum facimus, ac testamur, qualiter cum magnificus N. N. exercuerit officium Gubernatoris Terræ N. N. Provinciæ &c per spatium anni unius, ipso completo, recursum habuit ad S. M., ejusque Reg. Cam. S. C., ut dignetur mandare ipsi licere Syndicatui parere in M. C. V., stante quod tempore exercitii officii prædicti multas contraxit Inimicitas cum potentioribus ejusdem Terræ ob rectam justitiam administratam, & Regio Rescripto per ipsum obtento sub die &c. elapsi mensis, anni.... fuit ordinatum, quod M. C. Vicariæ constito de expositis super subscriptis de Justitia provideret, pro exequutione cujus Regii Rescripti fuit per ipsam M. C. (constito prius de inimicitiis prædictis) servatis servandis ordinatum, quod liceat prædicto N: N. parere Syndicatui in ipsa M. C., pro quo effectu emanentur Banna in dicta Terra &c. & per loca solita, & consueta ejusdem; Quibus Bannis emanatis, stante quod infra terminum in Regiis Pragmaticis statutum nemo comparuit ad proponendas querelas, fuit per ipsum M. C. sub die &c. currentis mensis &c. præsentis anni latum decretum, quo fuit ordinatum, quod stante lapsu termini, expediantur, & consignentur litteræ liberatoriales in forma; Quapropter instati fuimus pro præsentium expeditione. Ideo vigore ennunciati decreti, & tenore præsentium præfatum magnificum N. N. olim Gubernatorem dictæ Terræ &c. ab exercitio dicti officii absolvimus, & liberamus, absolutumque, & liberatum volumus, declaramus, atque mandamus, stante quod nihil in exercitio prædicto commisit, imo justitiam unicuique indefferenter administravit; Attamen hujusmodi absolutione dignum ducimus administrandi, ne dum Gubernium in prædicta Terra &c. verum etiam omnia, & quæcumque majora officia in ejus personam in posterum deferenda, sicuti ejus virtutis merita postulant, atque requirunt absque ullo impedimento. Dat. Neap. die, &c.

Literæ liberatoriales in beneficium M. A.

Hæc tamen licentia in præsentiarum non est facilis concessionis, cordi est enim S. M., ejusque ministris Regalis Cameræ S. Claræ subditorum incommodum, qui ad querelas proponendas a longinquis forsan Regni locis huc Neapolim venire debent, vel committere eorum jurium prosecutionem cum eorum dispendio.

FERDINANDUS IV. DEI GRATIA REX &c.

34 *Cunctis ubique pateat Magnificum V. J. D. N. N. officium Gubernatoris in Curia hujus nostræ Civitatis.... a die.... mensis.... anni.... usque ad diem.... mensis.... anni.... laudabiliter exercuisse, eoque se abdicasse bora.... præfatæ diei, semetipsum judicio repetundarum, & pœnendo Syndicatui paratum exhibuisse. Nos autem electi Syndicatores de voto U. J. D. N. N. Adsessoris, & Consultoris nostri* *jam edictum rite conceptum, atque in publicis hujus Civitatis locis adfixum curavimus monuimus, ut infra peremptorium terminum dierum viginti sane quisque accusationes in eum apud Nos deferret, totidemque inde alios dies eisdem probandis & discutiendis vacarent. Cumque intra condicta tempora nullus omnino ad accusandum comparuisset, interea que Nos etiam una*

2 *cum antedicto Consultore nostro acta omnia ejusdem Magn. Gubernatoris sedulo perlustravesimus, ex officio nil poenitus ab eo injuste, aut inique gestum agnovimus; sed jus cuique suum ex bono, & æquo semper sine fraudibus, & excussionibus tributum. Hinc promeritam ipse liberationem quum jure postulasset, de consilio, & voto ejusdem nostri Adsessoris decrevimus die.... quod.... Ut igitur hocce decretum suam vim obtineat, omnesque ipsum ubique maxime dignum æstiment, qui valeat officium ejusmodi in amplioribus etiam Curiis, & Locis obire: has nostras liberatorias litteras subjeciffimus, & publico hujus Civitatis sigillo obsignavimus: mandantes insimul Concivibus nostris sub poena ducatorum mille Fisco Regio applicandorum, ne quod quispiam impedimentum, aut molestiam ei dent hinc demigraturo, sed honoribus eum colant potius & prosequantur, Datum &c.*

Si vero accusationes, aut querelæ in Gubernatorem delatæ jam essent, quas ut inanes, & injustas rejecerint Syndicatores: tunc oportet eas ita exponere. *Quumque nonnulli accusationes, & querelas protulissent, quas ex testimoniis rite acceptis, aliisque probationibus inanes, & futiles, auditis partibus, judicavimus, dein suadente justitia decrevimus.... quod....* Xav. Gent.

A D C A P. III.

De causis impedientibus ingressum Officialis.

1 *Officialis quid jurare debet ante adeptam possessionem?*

2. *Quid antiquitus jurabant?*

3. *Morte Baronum an expiret Officialium jurisdictio?*

Adde num. 6. Officiales ante adeptam possessionem teneri præstare juramentum coram decem

1 hominibus, de bene, ac fideliter justitiam administrando. *Cap. Regni item recipiant, & Pragm. 4. de offic.*, ac de servando leges omnes municipales, Capitula Universitatis, constitutiones, stylum, statuta, & consuetudines illius regionis. Mastrill. de Magistrat. *lib. 2. cap. 2. num.* 52. Cancer. *var. re-*

2 *solut. lib. 3. cap. 13. num.* 328. Debebant quoque jurare omnia Regni jura perlegisse, & officium non adeptos esse pecunia. Toppia *Jur. Regni lib. 1. tit. de leg. sup. cap.* Carol. II. 136. *num.* 5., quod semel præstitum in ingressu officii, non repetebatur in confirmatione. Mart. Lauden. *de offic. Domin.* §. 67. Ceph. *vol. cons.* 74. *num.* 25. Petr. *in Rit.* 295. *n.* 30. Sed hodie hujusmodi juramenta desueverunt, ut Scribit Riccius.

Quæri hic posset, an officiales per mortem Baronum desinant eorum administrationem habere?

3 Et respondendum est, quod morte Baronum expirent eorum officia, ex eo, quia non potest feudatarius in prejudicium successoris disponere, nec ipsum successorem supplantare, ante tempus præveniendo, quum habeat dominium ad vitam restrictum, & limitatum. Bartol. *aliique DD. in l. 4. ff. locat.* de Franch. *decis.* 165. *num.* 7. Capiblanc. *de Baron. in Pragm.* 7. *num.* 20. & 21. Mastrill. *de Magistrat. lib. 4. cap.* 27. *num.* 22. *& seq.*

A D C A P. IV.

De Banniis Prætoriis.

1. *Banna ligant post publicationem.*

2. *Banna Prætoria durant quantum officialis jurisdictio.*

3. *Non ligant absentes, ignorantes &c.*
4. *Baro potest prohibere, ne sudditi accedant ad alia molendina, & quomodo?*
5. *Sed habentes jus prohibendi, indistinctè possunt prohibere.*
6. *Universitate contradicente, Baro est manutenendus.*
✠ 7. *Baronali privilegio civibus non adimitur usus furni, & pistrini domestici.*
✠ 8. *Rex Carolus libertatem civium in vendendis emendis frugibus non violari, sancit.*

AD hanc materiam nota, Bannum ligare post publicationem, ita ut delicta ante commissa, non
1 debent puniri pœna in Banno contenta. Imol. & Abb. *in cap. cognoscentes, de const.* Menoch. *de arbitr. jud. lib. 2. cent. 2. casu* 184 *in princip.* Carocc. *qu.* 12. *princip num.* 8. *& seq.* Ursill. *ad Affl. dec.* 296. Grammat. *dec.* 36. *num.* 34. *dec.* 24. *&* 47. *num.* 9. *Pedemontan.* Olasc. *decis.* 71.

Hæc Banna durant, quantùm durat officialis ju-
2 risdictio, & munus. Bald. *in l.* 1. *C. de postulan.* Afflict. *dec.* 120. *num.* 2. ideo quum sint annalia,
3 seù temporalia, non ligant absentes, ignorantes &c., quia non sunt Leges in corpore juris scriptæ. Afflict. *d. decis.* 290. *num.* 4. *ibique* Ursill. *num.* 5.

Banno potest quoque prohiberi, ne Cives acce-
4 dant ad alia molendina, præter illud Baronis, si pro molitura non solvatur majus onus, quam solvitur in molendinis cæteris. De Alex. *ad Capyc. Latr. observ.* 110. *num.* 19. DD. *in l. Proculus ff de damn. infect. & in l. altius C. de servit. & aqua*; Sed quando Barones habent jus prohibendi, tunc in-
5 distinctè possunt prohibere, ne hoc jus fiat elusorium. De Marin. *lib* 2. *resol* 118. de Luc. *ad Franch. dec.* 380. *num.* 6. Et si subditi, & Universitas
6 contradicerent, Baro esset manutenendus lite pendente. Marcellus de Mauro *alleg.* 32.

✠ 7 Ad baronalia prohibendi jura, quod attinet: animadvertas oportet, jura ista ipsa de regalibus esse, ac Baronibus idcirco non concessa præsumi absque speciali Principis privilegio. Nam Carolus V. in *pragm* 14. *de Baronibus* id declaravit sic: *Volumus igitur, atque mandamus omnibus Baronibus, & aliis utilibus dominis, ut libere permittant vassallos suos in ipsorum vassallorum, aut aliorumlibet furnis panem coquere, & similiter possint granum ad molendum, & olivas terendas ad quorumlibet molendina, vel trapetos conducere, & possint in domibus propriis, vel aliorum hosterias, aut tabernas facere, & tenere, hospites recipere, etiam quod dominorum hosteriæ non sint plenæ, nec possint præfati impediri, seu prohiberi, exceptis illis, qui furnos, molendina, trapetos, tabernas, & hosterias, seu hospitia, cum hujusmodi jure prohibendi Vassallis particulari privilegio, aut legitima præscriptione, vel consuetudine legitime præscripta habent. Nos enim sicut Vassallos in libertate retinere quærimus, ita jura, quæ Barones, & alii utiles Domini habent, conservare intendimus.* At ubi legitime constiterit jus prohibendi Barones habere in molendinis furnis &c. tamen ut jus istud, ne civibus impediat libertatem domesticum sibi furnum, vel pistrinum ad usum duntaxat proprium construendi, pluries in S. R. C. nuperrime decisum tradit Josephus Sorge *tom.* 5. *enucl. for. cap.* 18. *num.* 15. Quod si prædicta corpora possedissent per longum tempus cum jure prohibendi, etiam quoad usum proprium, tunc in ea possessione manuteneri, & conservari debent, quum non possit præsumi fraus, aut violentia, sed libera civium voluntas, prout decisum refert per S. R. C. junctis aulis Regeus Rovit. in *pragm.* 14. *de Baron.* *Xav. Gras.*

8 ✠ In aliquibus hujus regni locis solebant Barones suis bannis cavere, ne cives alienos fructus emerent, nisi baronales, & si quos venales haberent, eos vendere, adjecta pœna, non auderent, nisi prius ab eis venia impetrata, quam non ante impartiebantur, quam fructus suos sive burgensaticos, sive feudales vendidissent. Rex Carolus, ut subditorum suorum utilitati publicæ prospiceret, eisque in vendendo emendoque libertatem jure gentium, communi, & legibus nostris largitam tutaretur, ab edictis, & violentiis Baronum, qui varia prohibendi jura sibi contra jus arrogabant, & prærogativas impediendi feudorum suorum subditis, modo unam, modo aliam contrahendi, & negotiandi speciem, venditionemque frugum, quoad usque Baro suas fruges non alienaverit, hanc edixit pragmaticam sanctionem. *Da che la providenza Divina chiamò Noi alla cura di questo Regno, il Nostro principale intendimento in tutto il corso del nostro felicissimo Governo è stato sempre il sollievo de' nostri amatissimi sudditi con riconoscere, ed abolire gli abusi, che spesso lo stato di Provincia sogliono accompagnare. Ed essendo tra questi i più perniciosi quei, che il privato interesse in pregiudizio del comune introduce o con occulta frode, o con aperta violenza; abbiamo stimato dovere specialmente indrizzare le Nostre Sovrane risoluzioni al riparo di quelle intraprese, che tendono a restringere senza publica causa, e senza giusto titolo l' altrui diritto, e libertà naturale. Tal appunto è la pretenzione, ch' è venuta a Nostra notizia di essersi da' Baroni talvolta avvanzata; o anche sostenuta col fatto, che i frutti feudali debbano essere privilegiati e preferiti, come fossero di diritto fiscale: sull' appoggio, che essendo pervenuti dal Fisco, i loro Possessori rappresentano gli stessi diritti e privilegi. E conoscendo Noi, che una tal opinione promossa dalla stranezza di qualche Dottore, e non riparata per la languidezza della disciplina, è erronea; perchè i possessori de' feudi non possono pretendere altri diritti, se non quelli, che sono stati loro espressamente dal Fisco accordati; tra' quali non vi è diritto alcuno di prelazione nella vendita del Feudo. Perciò per togliere ogni abuso sul tal particolare, abrogando qualunque consuetudine, giudicatura, o interpretazione de' Dottori in contrario; colla presente nostra legge da valere in ogni tempo, ordiniamo, e comandiamo, che in tutti i luoghi di questo Regno tanto demaniali, quanto Baronali, sia lecito ad ogni e qualsisia particolare vendere i frutti de' propj territorj nella maniera, e in quel tempo, che meglio stimerà convenire a suoi interessi; senzachè possa pretendere persona alcuna di qualunque grado, e condizione sia, e specialmente i Baroni essere preferiti nella vendita de' frutti provenienti da territorj o burgensatici, o feudali; di modo che ogni Cittadino abbia l'intera natural libertà di vendere e comprare i frutti de' territorj in ogni tempo, e luogo. E se taluno sotto pretesto di antico solito, o di altro titolo ideale impedisse i venditori, e compratori, incorra ipso facto nella pena di docati mille da applicarsi al Regio fisco. Ed affinchè abbia la sua intera osservanza, sarà sottoscritta da Noi di nostra mano, sigillata col nostro sigillo, riferendata dal nostro Segretario di stato del ripartimento di stato, e ricevuta dal nostro Viceprotonotario il Presidente del Consiglio, e la di lui recezzione riferendata dal Segretario della nostra Camera di S. Chiara. Napoli 4. Ottobre* 1759. *Iaiil Re. Locus ✠ Sigilli. Bernardo Tanucci. Vidit Danza Præs. Vice-Protonot. Dominus Rex mandavit mihi* D. Francisco Rspolla a Secretis. *Xav. Gras.*

AD CAP. V.
De praxi procedendi in contraventione Bannorum.

1. B*Annum quos liget?*
2. *Scientia non præsumitur, nisi probetur.*
3. *Quomodo limitatur?*
4. *Præcipue in materia bannorum.*
5. *Sciens bannum publicandum, & contraveniens, ex banno punitur.*
6. *Idem in materia venditionis frumenti.*

7. Mu-

7. *Necnon mutationis monetæ.*
8. *Pro contraventione bannorum quare exigitur pœna?*
9. *Quæ debet legitime a Barone infligi.*
10. *Banna Baronum perpetuò durant.*
11. *Bannis publicatis debet contumacio incusari.*
12. *Quando de bannis non est appellatum, exigitur pœna contraventionis.*
13. *Decisio pro Barone in materio venationis.*
14. *Cautela pro subditis, ne pœnam incurrant.*
15. *Barones quomodo jure fidæ, & diffidæ utantur, illud habentes?*
16. *Animalia quando pœnam subeant?*
17. *Pro territoriis bannitis exigitur pœna etiam damno non illato.*
✠ *At deficiente Partis instantia, quæ fuit damnum passa, exigi non potest.*
18. *Reus quinam sit, & quinam actor, quando quis comparet pro territorio bannito?*
19. *Formula instantiæ pro contraventione bannorum.*
20. *Decretum super eadem.*
21. *Citationis ad testes formula.*
22. *Relatio Alguzerii.*
23. *Decretum pro damni liquidatione.*
24. *Decreto interposito quid facere debent Periti.*
25. *Eorumdem relatio.*
26. *Decretum pro decisione causæ.*
27. *Nonnullæ animadversiones.*
28. *Decretum executionis.*
29. *Rei quid soliti sint facere?*
30. *Baro non potest prohibere in suis demanialibus necessariam usum Civium.*
31. *In defensis vero possunt prohibere.*
32. *Fida quid sit, & ejus pretium?*

BAnnum ligat omnes illius loci, ubi est publicatum, & licet semper præsumitur ignorantia,
1 nisi probetur scientia. *L. verius ff. de probat. §. quod*
2 *autem Instit. de leg. L. super sevia C. qui militare non possunt lib.* XII. *cap. præsumitur de reg. jur. in* 6. *&c.*
3 Attamen limitatur hæc doctrina in lege promulgata, & publicata: & in banno publicato, quia præsumitur illius scientia apud omnes illos, qui sunt de loco, & ibi commorantes. Bald. *in l. doli mal. ff. de novat. & in l. nostram C. de testam.* Alex. *in cons.* 65. *vol.* 11. Afflict. *super Constit. Reg. tit. de arm. depon. num.* 4. Præcipuè in bannorum ma-
4 teria, quia de generali consuetudine publicantur in ingressu Officialium. Bald. *in l.* 2. *in fin. C. quæ sit long. consuet.* Jason. *in l. præscriptione Cod. si contra jus, vel util. publ.* Paris. *in cons.* 44. *vol.* 4. *&c.*

Adde, quod sciens bannum publicandum, & contraveniens, punitur, ac si post bannum con-
5 traveniret. Anna *in repetit. cap.* 1. *de vassal. decrep. ætat. num.* 138.; Et sciens bannum publicandum, quod frumentum vendatur tanti, & vendens plu-
6 ris, puniri debet, ac si post publicationem vendidisset. Anna *singul. v. Bannorum*. Pinell. *de rescind. vend. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 22. Menoch. *de arbitr. judic. casu* 185. quod procedit etiam contra debitorem, scientem futuram mutationem monetæ,
7 & ante tempus solvere volentem, nam creditor non tenetur recipere. Ursill. *ad Afflict. dec.* 90. *in fin.*

Pro bannorum contraventione exigitur pœna ob jurisdictionem contemptam. *Cap. Regni cum enim*
8 *contra fit, & cap. pondus æquum, de comm. territor.* Canonist. *in cap. dilecti, ubi* Abb. *num.* 13. *& seq. de Arbitr.* Frecc. *de subfeud. Auth.* 42. *&* 46. *per text. in l.* 1. *cum ibi notatis ff. si quis jus dic. non obtemp.*;
9 Quæ tamen pœna debet esse justè indicta, & a Barone habente facultatem. Anton. Capyc. *dec.* 45. *nu.* 4.

Optimè dicit Riccius *num.* 9. Banna Baronum perpetuò durare, quia jurisdictio perpetua est. Jo:
10 de Amicis *cons.* 3. Ursill. *ad Affl. decis.* 290. Debent verò incusari contumaciæ, quibus accusatis
11 debet provideri a Curia pro Tribunali sedente, quod conserventur in actis pro futura cautela. De Franch. *dec.* 204. *num.* 18

Quando de bannis non est appellatum, potest pœna contraventionis exigi, & Præsid. de Franch.
12 *decis.* 158. refert decisionem pro Barone lite pendente, quia de bannis non fuit appellatum, præ-
13 cipuè in materia venationis, quia hanc non possunt prohibere Barones. Zasius *de venat.* Sebast. Medic. *de venat. aucup. & piscat.* Anton. de Butri *post* Hostiens. *in cap. non est, de decimis*. Et subditi possunt bannum spernere, sed ne in pœnam incur-
14 rant, debent prius appellare, & contra banos protestari. Francisc. March. *decis.* 529. *quæritur an venatio*. Anna *sing.* 59. De Franch. *dec.* 158. *jam cit.*

Barones habentes jus fidæ, & diffidæ possunt pœ-
15 nam indicere pro animalibus damnum inferentibus; sed si fuerint fugatæ, sine culpa Domini deperditæ, & aberrantes non solvunt pœnam. Grand. *in tract. malefic. tit. fin. v. item pone contineri*. Boer. *in consuet. Biturgin. de consuet. præd.* §. 4. *in fin.* idem quando bestiæ per se ipsas feruntur. Reg. Lanar. *cons.* 98. *num.* 13.

Sed quando bestiæ reperiuntur damnificantes cum
16 Custode, quia adest ejusdem culpa, exigitur pœna. Marin. Frecc. *de subfeud. lib.* 2. *autorit.* 46. *n.* 3. Et quando territoria sunt bannita, etiam non re-
17 pertis animalibus damnificantibus, exigitur pœna in banno contenta, ratione spreti banni, & authoritatis contemptus, verùm pœna debet esse moderata. Jo: Vincent. Anna *singul.* 138.

✠ Hanc vero pœnam diffidæ exigere nequit Baro, quum damnum fuerit illatum in territoriis Universitatis, vel Particularium, deficiente Partis instantia, quæ fuerit damnum passa, quum hoc non sit crimen, pro quo ex officio procedi valeat, & ita pluries fuisse decisum per S.R.C. refert Sorge *enucl. forens. tom.* 3. *cap.* 15. *num.* 22.; qui idem *l. c. n.* 30. perbelle examinat, num Barones habeant jus fidæ, & di fidæ in territoriis Particularium apertis, recollectis tamen fructibus. *Xav. Gras.*

Est notandum publicato edicto, *ne quis tale territorium ingrediatur*, cum clausula: *verum habens causam in contrarium compareat &c.*, Is, qui com-
18 paret, reus necessarius efficitur, Menoch. *de adipis. possess. num.* 7. *&* 72. Borgni Cavalc. *dec.* 17. *num.* 35 Roland. *cons.* 29. *num.* 18. *&* 19. *vol.* 2. Capyc. *decis.* 8. *num.* 4. Thom. Grammat. *dec.* 61. *n.* 3. Nec est modicæ utilitatis, quem esse reum, vel Actorem, ut examinat De Franch. *dec.* 657. & Doctores *ad mater. l. diffamari C. de Ingen. & manumiss. & l. si contendat ff. de fidejus.*

Formula Judicii in contraventione Bannorum.

NElla Baronal Corte della Terra di S. Severino nel Cilento comparisce il Coadjutor Fisca-
19 le della medesima, e dice, come ha perinteso, che *in spretum* de' bandi, e pene contenute in essi emanati sotto il dì 11. del caduto Settembre, per evitare li danni ne' territorj dell' Illustriss. Padrone, siano stati carcerati due bovi ritrovati a danneggiare la difesa detta *Grusonetto*, dolosamente immessi, per essersi ritrovati con i piedi ligati, overo impasturati; ed altresì ha preinteso, che oltre i detti bovi vi siano stati altri animali e. rca danneggiarla; E perchè ciò ridonda non solo in danno di detto Illustrissimo Padrone, ma anche in dispreggio de' cennati bandi; Ricorre pertanto nella medesima, e fa istanza procedersi *formiter* all'incusa delle pene *contra quos &c.* ad altro, ut de jure &c. così dice &c. salvis, &c. citra præjudicium &c.

Die 12. *mensis Novembris* 1735. *Sancti Severini*. *Visa retroscripta instantia per Baronalem Curiam Ter-*
20 *ræ S. Severini provisum, & decretum est, quod de expositis diligens capiatur informatio, ad finem providendi, testes habeantur pro citatis, & recipiantur*

per eamdem nostram Curiam, hoc suum &c.

T. de T. Gubernator.
T. de T. Actuarius.

Posteà relaxatur citatio ad testes hoc modo. E.G.

De mandato Baronalis Curiæ Terræ Sancti Severini.

Bajulis, Alguzeriis, & Servientibus nostræ Curiæ dicimus, committimus, & mandamus, qua-
21 tenùs receptis præsentibus ad omnem instantiam,
& requisitionem Curiæ Coadjutoris, sivè &c. citatis, & citare debeatis infrascriptos testes, quatenus sub pœna ducatorum sex Baronali Cameræ &c. prima die juridica post &c. hora audientiæ, præcisè, & peremptoriè compareant, & comparere habeant, & debeant coram Nobis ad deponendum testimonium veritatis super quibusdam causis nostram mentem digne moventibus, ut ex actis &c. de contrario caveant, sub pœna prædicta, aliàs &c. Datum S. Severini die ... mensis Novembris 1735. citandi sunt sequentes.

T. de T. — T. de T. Gubernator.
T. de T. &c. — T. de T. Actuarius.

In calce, vel a tergo supradictæ citationis fit
22 relatio à serviente. E.G.

Eodem retroscripto die &c. Sancti Severini T. de T. Ordinarius Bajulus hujus Curiæ cum juramento retulit mihi infrascripto Actuario, se dicto die citasse supradictos testes personaliter, modo, & forma, ut in commissis &c. & ita retulit &c.

T. de T. Actuarius.

Post expletum examen super tenore petitionis a Coadjutore præsentatæ, & constito damno illato, per testes de visu, debet fieri ejusdem liquidatio prævia peritorum æstimatione de ordine Curiæ E. G. *Die ..... Sancti Severini.*

In causa Mag. Coadjutoris nostræ Curiæ cum T. de T. ut ex actis; visis testium depositionibus, ex
23 *quibus constat damnum in comparitione fol. .... enunciatum, per eamdem Baronalem Curiam provisum, & decretum est, quod fiat apprετium ejusdem damni illati &c. & committatur T. de T. T. de T. peritis dictæ Terræ, qui accedant ad faciem loci, recognoscant, & relationem faciant in scriptis, vel poenes acta, ad finem providendi &c.*

T. de T. Gubernator — T. de T. Consultor,
T. de T. Actuarius.

Quæ commissio potest quoque unico decreto ordinari cum testium examine.

Expedita commissione cum inserta forma instantiæ, dictorum decretorum in personam Peritorum, idem accedunt ad faciem loci, & facta diligenti recognitione, referunt æstimationem, seù quanti-
24 tatem damni in scriptis, vel poenes acta Curiæ. E. G.

Die ... Sancti Severini. Constituti poenes acta hujus Baronalis Curiæ T. de T., & T. de T. Experti, Periti, & Appretiatores bonorum, qui pro clariori facti intelligentia vulgari sermone loquentes, cum juramento retulerunt: Che essendo andati detti T. de T., & T. de T. per ordine di essa
25 Corte, come Esperti, a riconoscere il danno fatto nella Difesa dell' Illustrissimo Padrone, detta *Grusonetto*, ed avendo quella vista, revista, e ben considerata, abbiamo concordemente stimato, come stimamo, che il danno fatto in detta Difesa importa carlini trenta, così apprezzato, e valutato tra di Noi; & sic retulerunt &c.

T. de T. Gubernator. — T. de T. Actuarius.

Asportato processu ad Consultorem, & habito voto, fit decretum *juxta* voti tenorem. E. G. Die....

Viso Voto Domini Consultoris per Baronalem Curiam Terræ Sancti Severini provisum, & decretum
26 *est, quod super contraventione banni, ut ex actis T. de T. citetur ad dicendam causam quare, contra eum exequi non debeat pro poena contenta in banno prædicto, & ita per hoc suum; & intimetur.*

T. de T. Gubernator. — T. de T. Actuarius.

Est vero notandum, quod expleto appretio, & examine, ante debet produci documentum legitimum banni, scilicet copia ejusdem, ut consti-
27 ta lege, constare possit contraventio; non enim datur peccatum, nisi per legem.

Relaxata citatione in forma, & notificato decreto, solent Rei oppositiones facere, quæ si fuerint nullius momenti, prævia monitione ad allegandum, & dicendum coram Consultore pro voto, eodemque habito fit pro illius executione decretum E. G.

Die . . . Sancti Severini.

Visa retroscripto voto Domini Consultoris per Ba-
28 *ronalem Curiam Terræ Sancti Severini fuit provisum, & decretum, quod oppositis non obstantibus per T. de T., relaxetur contra eum cartella, sive literæ executoriales pro summa ducatorum sex ratione pœnæ in banno contentæ, nec non pro aliis carolenis triginta, ex causa damni sic æstimati, una cum expensis; ita per hoc suum, & intimetur.*

T. de T. Gubernator.
T. de T. Actuarius.

Solent Rei ad Baronem postmodum recurrere, ut ex æquitate pœnæ absolutionem obtineant, &
29 pii Barones solent indulgere, sicut in dicta causa accidit, in qua Reus a Patre meo D. Francisco Antonio de Caro Barone dictæ Terræ Sancti Severini, & pœnæ in banno contentæ, quæ erat ducatorum sex, & detentionis in carceribus duorum mensium spatio, & pretii damni illati prævio memoriali eidem porrecto, gratiam obtinuit.

In territoriis demanialibus Baronis, quæ feudo
30 inhærent, ut nemora, montes, pascua &c. non potest prohiberi civibus solitus, propriusque necessarius usus. Frecc. *de subfeud. lib* 2. *auct.* 46. de Ponte *cons.* 97. Anna *allegat.* 48. Rovit. *in Pragm.* 1. *de salar. num.* 20.; præcipue quando Universitas non habet alia demanialia. De Rosa *prax. civil. decret. cap.* x. *num.* 63.

In defensis verò, scilicet territoriis custodiæ tra-
31 ditis possunt banna emanari, & pœna exigi, quæ *diffida* vocatur. *Cost. Regni Cum per partes Apuliæ &c.*

Fida tamen animalium dicitur, quod fide Domini nixa ad alienas defensas recipiantur, ac pascantur, quæ aliàs expellentur; Datur exinde pre-
32 tium fidæ, quæ non potest exigi ultrà modum solitum, & consuetum. Constit. Regn. *Ut delicti fines, tit. de poena eorum, qui affidaturas infringunt.*

IN

IN LEONARDI RICCII
ADDITIONES

PAR. I. TIT. III.

AD CAP. I.

De Divisione Tutelæ, & modis petendi tutorem.

1. *Civilium institutionum methodum Riccius sequitur.*
2. *Cur dicatur* in capite libero, *in definitione tutelæ?*
3. *Testamentaria potior est legitima, & dativa,*
4. *Testati potior est causa intestati.*
5. *Tutor testamentarius legitimum, et dativum, huncque legitimus excludit.*
6. *Tutelæ administratio in quo consistat?*
7. *Foeminarum tutela erat perpetua.*
8. *Est munus publicum authoritate.*
9. *Potest ejus datio delegari.*
10. *Tutor honorarius.*
11. *An cogatur administrare?*
12. *Tutela cedit à die aditæ hæreditatis.*
13. *Decretum Tutelæ.*
14. *A tutelæ datione non appellatur.*

Methodum quodammodo civilium Institutionum sequitur Riccius, agens primò judiciorum, &
1 praeeos ordine servato, de jure personarum, ideoque de Tutela; Dicitur itaque in definitione *capite libero*, quia de homine libero sermo habetur, qui
2 refertur tum ad Tutorem, tum ad pupillum, ad differentiam illorum, qui non sunt capita libera, neque sui juris, ut servi, filii familias, aliique. Vinn. *Instit. lib. 1. tit.* 13.

Tutela testamentaria potior est legitima, & da-
3 tiva, sive Attilliana. *L. 9. §. 1. ff. de Tut. & rat. dist. tit.* 15. quemadmodum in adipiscenda hereditate potior est causa heredum ex testamento, quam
4 ab intestato. *L. 89. de reg. jur. l. quamdiù* 39. *de acqu. hæred.*

Tutor testamentarius excludit legitimum, &
5 dativum, & legitimus dativum Tutorem.

Tutelæ administratio consistit in alimentis pu-
6 pillo dandis, ut illum bonis moribus, artibus, & doctrinis imbuat. *L. cum plures* 13. *§. cum tutor. ff. de admin. Tutor.* Donec per ætatem alieno non indigeat auxilio.

Antiquitus tutela foeminarum ex Lege Attilia
7 erat perpetua. Cujac. *lib.* 7. *observ. cap.* 11.

Tutela dicitur munus publicum authoritate, sed utilitate privatum. Bart. *in l. Athletæ §. gen-*
8 *tium num. 1. ff. de excus. tut.*

Datio tutelæ est imperii, & potest delegari. Bart.
9 *in l. inter tutores num. 5. ff. de admin. tut. & curat.*

Dantur quoque Tutores *Honorarii*, ut Bartol.
10 *in l. jure §. honoris num. 1. ff. de test. tut.*, qui dantur honoris causa in *l. quod si fortè §. sunt quidam num. 2. de solut.* De Rosa *prax. civil. decret. cap.* 7.
11 *num.* 16., & non coguntur administrare, sed volentes utique possunt, *eodem num.*

Tutela cedit a die aditæ hereditatis, *in l. nemo*
12 *n. 1. ff. de testament. tutel.*; ita ut prius debeat interponi decretum præambuli, & postea Tutelæ. E.G.

Die .... &c. *Interponatur decretum præambuli q. T. de T. in beneficium F. de T. filii, & tutela defe-*
13 *ratur matri, ac penes eamdem is quoque educetur.*

A tutelæ datione non potest appellari, sed tantum
14 ab illa exercenda potest tutor datus se excusare in casibus de jure permissis, de quibus infra &c. Bartol. *in l. scire oportet, num. 2. ff. de excusat. tutel.*

AD CAP. II.

De Tutela Testamentaria.

1. *Parentes, quibus dare possint Tutorem.*
2. *Possunt dare testamento, & codicillis.*
3. *Liberorum nomine qui veniant?*
4. *Tutoris datio in testamento imperfecto an, & quomodo valeat.*
5. *An non confirmatus possit administrare?*
6. *Datur quoque posthumis tutor.*
7. *Etiam filio emancipato.*
8. *Extraneus dans tutorem testamento, non conceditur confirmatio, nisi datus sit impuberi, & heredi.*
9. *Filius familias potest dari tutor.*
10. *Furiosus non potest dari.*
11. *Datur purè, & sub conditione &c.*
12. *Tutor non datur rei, vel causæ, sed personæ.*
13. *Debet inventarium conficere.*
14. *Si fuerit remissum à testatore, ad quid teneatur?*
15. *Plenè probat contra conficientem.*
16. *Si tutor describat propria bona, sibi præjudicat.*
17. *Inventarii præsumptio est juris, & de jure.*
18. *Inventarium probat etiam contra habentem causas ab ipso conficiente.*
19. *Non conficiens inventarium præsumitur in dolo.*
20. *Quid afferendum in inventario.*
21. *Antequam tutor adimpleverit, non poterit administrare.*
22. *Clericus tutor coram quo conveniendus?*
23. *Balius pro quibus detur?*
24. *Eidem debetur salarium.*
25. *Quid si tutor renunciaverit?*
26. *Pater Balius non petit salarium.*
27. *Formula instantiæ in M. C. V.*
28. *Formula decreti.*
29. *Formula depositionis testium.*
30. *Formula comparitionis Curatoris.*
31. *Formula decreti definitivi.*

Parentes dare possunt tutorem testamentarium eorum liberis impuberibus, in potestate eorum
1 existentibus, & aliqui volunt etiam ut heredes sint, contra *L. 4. de test. tut.* ex argum. *§. 4. in fin. de pup. subst.* Potest dari testamento, & in codicil-
2 lis testamento confirmatis. *L. 3. ff. de test. tut.*

Liberorum verò nomine veniunt filii, filiæ, & ne-
3 potes, qui tamen nepotes non debent post mortem Avi in potestatem patris incidere, tum quia tutorem habere non potest, qui est in potestate patris, tùm quia tutor dari non potest, nisi suo heredi, & heres suus Avo non est nepos, quem in familia præcedit. *§. 2. Inst. de hæred. qualit. & differ. l. qui tutela* 73. *§. 1. de reg. jur.*

Tutor datus in testamento imperfecto, vel minus solemni, ut ejus datio valeat, petere debet
4 confirmationem a Judice. Bartol. *in l. quia a Patr. num. 3. de confir. Tut.*; quia aliter tutoris datio in testamento imperfecto non tenet, *in. l. peto §. matre num. 3. de legat.* 2. Et tutor datus in testamento minus solemni, si petat se confirmari, & Judex ne-

Google

5 negligat, poterit administrare. in *l. qui à Patre num.*
4. ff. de confirm. Tut.

Potest dari tutor non solum liberis natis, sed
etiam non natis, idest Posthumis, quia qui in ute-
6 ro sunt, pro jam natis habentur, ubi de eorum
commodo agitur.

Dari quoque potest tutor testamentarius filio
emancipato, sed eget Judicis confirmatione, quæ
7 conceditur simpliciter absque inquisitione, & satis-
datione remissa *l. 1. §. 2. l. 2. 3. de confirmat. tutor.*

Si verò alius extraneus tutorem testamento dede-
8 rit, non conceditur confirmatio, nisi datus sit im-
puberi, & heredi. *L. 4. de testam. tut. l. 4. de tutel.*

Potest quia dari tutor non solum Pater familias,
sed filius quoque familias, quia tutela est de mune-
9 ribus publicis, in quibus filius habetur pro patre
familias. *L. 9. de his, qui sui, vel alien. jur. scrit. l.*
14 ad Treb.

Furiosus, qui mentis compos non est, minor xxv.
10. annis de jure communi, & xviii. de jure nostri
Regni, per *Constit. minorum juris*, tutor non potest
dari. Datur rectè quoque in testamento, tutor pu-
re, ex die, sub conditione aliqua, & ad certum
diem, idest usque ad certum tempus, & conditio-
11 nem, qua deficiente, & finito tempore, desinit
tutos testamentarius, & locum habet dativus *L. 11.*
de testam. tut. l. 8. §. 1. & 2. eod. tit. l. si adrogati §. 2.
& alt. de tut. Et dari potest quoque ante hæredis
institutionem.

Tutor non potest dari certæ rei, aut causæ,
12 sed personæ, cui accessoriè adnectitur bonorum
administratio, quia tutor ad pupillum tuendum
datur. *L. 12. cum seq. de testam. tut.*

Tutor testamentarius tenetur conficere inventa-
rium, ut fusè scribit Riccius; sed si fuerit a testa-
13 tore remissum, tenetur reddere rationem de omni-
bus, quæ ad ejus manus, & administrationem per-
venerunt, & librum rationis conficere, aliàs ea
14 hoc capite in litem jurari, Genua *di script. privat.*
lib 4. tit. de Tut. & Curat. Montan. *de Tutor. cap. 32.*
reg. 8., ubi habetur modus conficiendi dictum li-
brum, cum necessitate omnia in eo adnotandi, cum
die, anno, & causa; qualiter probet quo ad om-
nes expensas, vide Merlin. *dec. 189. per tot.*

Inventarium plene probat contra tutorem con-
15 ficientem, & si in eo bona propria adnotet, sibi
præjudicat, & bona pupilli præsumuntur. *L. ve-*
teris juris §. fin autem. C. de arbitr. ibi: *Sin autem*
inventario publicè facto, res pupillares, vel adulti in-
scripserit, ipse per hujusmodi scripturam confessus fue-
16 *rit ampliorem substantiæ, non esse aliud inspiciendum.*
nisi hoc, quod inscripserit, & secundùm vires ejusdem
scripturæ Patrimonium Papilli, vel adulti exigi. Ne-
que enim sic homo simplex (imò magis stultus) in-
venitur, ut in publico Inventario scribi contra se ali-
quid patiatur.

Hac potissimum de causa Paulus Staiban. *in re-*
solut. 192. num. 13. centur. 2. adsumit præsumptio-
17 nem inventarii esse illius speciei, quam *juris, &*
de jure appellant Juris Consulti, itaut non admit-
tatur heres ad probandum contrarium favore pu-
pilli: Soccin. *in cons. 62. lib. 1.* Afflict. *decis. 13.*
num. 25. ubi Ursill.

In observationibus factis *num. 18. à Consil. Staib.*
subditur, quod Inventarium non solum plenè probat
18 contra conficientem *l. final. C. de arbitrar. Tutel.* Pa-
tris *cons. 45. num. 20. lib. 2.* Caval. in *decis. Rot.*
Rom. 357. *num. 2.* Paul. Rub. in *decis. ejusd.* Rot. 96.
num. 3. lib. 3., sed etiam contra habentem causam
ab ipso Conficiente, Caval. *decis. 578. num. 3.*
Rub. *in d. decis. 96. num. 4*

19 Inventarium tutor non conficiens, præsumitur
in dolo, Card. de Luc. *de Tut. disc. 17. num. 6.*
& disc. 3. num. 17.

In inventario non est afferendum, bona esse pu-
20 pilli, nec eorum valor describendus, sed signa,
& confinia, pondus, numerus, & mensura. Gal-
gauet. *de Tutel. lib. 1. tit. 2. num. 31. & 33.*

Tutor antequam adimpleverit adimplenda, non
21 potest administrare. *L. Tutor, qui repertorium de*
admin. Tutor., neque nomine pupilli agere, aut
contrahere, sed hæc regula limitatur in Patre, qui
est legitimus administrator filii. Montan. *de tu-*
tel. cap. 32. num. 11.

In materia clerici subscipientis tutelam è ma-
nibus Judicis laici, coram quo debeat conveniri
pro computorum redditione, omninò videnda est
22 decisin *Roviti 26. cum Add. Altimar. & consult.*
103. Capyc. Latr. & Card. de Luc. de tut.

Pro administratione bonorum feudalium, & fi-
23 scalium, & prò pupillo feudatario datur Balius *per*
Const. Regni *Minoribus*, qui exercere non potest, ni-
si obtentu privilegio pro eodem exercendo a S. M.
per Regiam Cameram S. Claræ, & antiquitus ab
olim R. Collaterali Consilio. Gallup. *prax. par. 1.*
cap. 5. num. 74., & data cautione in Regia Camera
Summariæ. Capyc. *in cap. Imperialem. fol. 51. mi-*
bi. Minadous in *Constit. in Aliquibus 5. notab. 21.*
Reg. Tapp. in *Const. minoribus, num. 3.*

Balio statuitur salarium per S. R. C. per *Const.*
24 *Regn. Minoribus, ubi Afflict.* in *1. notab. & in fin.*
rubr. Capyc. in *repet. cap. Imperialem §. si quis in feuda-*
tus in *5. notab. de feud. alien. per Federic.* de Franch.
dec. 122. num. 5. Imo etiam si tutor renunciet sa-
lario debito ratione tutelæ, non censetur renuncias-
25 se salario debito ratione baliatus, quia requirit spe-
cialem renunciationem. De Marin. in *alleg. 27.*

Si verò Pater sit Balius, non potest petere sa-
26 larium, neque ei debetur. De Franch. *dec. 340.*
per tot. ibique de Luc.

Sequuntur nonnullæ formulæ cum M. C. V. decisione
ad enunciatam materiam pertinentes.

Formula instantiæ B. G.

NElla G.C. della Vicaria comparisce D. Teresa
Rossi Duchessa di Morrone, Madre, Balia, e tu-
trice de' figli, ed eredi del quond. D. Gio: Fran-
cesco di Mauro olim suo marito, e Duca di detta
Terra, e dice come essendosene morto li mesi passa-
ti detto olim Duca *ab intestato*, con aver lasciati di
27 se superstiti sette figli tra maschi, e femine tut-
ti impuberi, perciò da essa G. C. fù dichiarato ere-
de *in feudalibus* il primogenito, e l'altri maschi
assieme col detto primogenito eredi in *burgen-*
saticis, cum onere dotandi sorores, e la tutela di tut-
ti li suddetti figli fu deferita in persona della com-
parente loro madre; conforme appare dalla fede del
detto Preambolo, con aver la comparente adem-
pito a ciò, che doveva, alla quale, &c. Perlocchè
ritrovandosi in atto amministrando nel nome *ut su-*
pra i beni di detti pupilli, per doverne a suo tempo
rendere il conto, come dall'Inventario solenne già
fatto, che *in promptu* si presenta, &c. intende
essa comparente per sua futura cautela, farsi tas-
sare, e stabilire da essa G. C. non solamente il sa-
lario per detta sua amministrazione: ma altresì
l'alimenti, e spese necessarie annue, che bisognano
per detti suoi sette figli, secondo il loro stato,
grado, età, e condizione, con avarsi riguardo,
che la Comparente dovendo educarli, e mantener-
li secondo la lor nascita, tiene preciso bisogno,
oltre della spesa quotidiana del mangiare, e vesti-
re, ma anche del mantenimento della Corte, e
persone di servizio, Maestri di Scuola, ed altre
arti liberali, Segretario, Cappellano, Paggi, Ca-
merieri, Staffieri, Cocchieri, Fattori, ed Esatto-
ri, Cuochi, Damicelle, Serve, Carozze, Caval-
li, Calessi, ed altro, che può benissimo conside-
rarsi da ogni uno a che spesa considerabile ascen-
der possano: Tantocchè detta eredità si vede ma-
nifestamente dalla lettura del detto Inventario,
molto

molto opulenta essere; Laonde siccome nel passato anno 1704. essendo allora morto il Padre di d. D. Gio: Francesco, ed essendosi dichierati suoi tutori testamentarj la madre del medesimo D. Gio: Francesco, chiamata D. Antonia Bonito, assieme con D. Saverio Brancaccio suo Zio, la detta madre si fè tassare, conforme in fatti le furono tassati dal S. R. C. per l' alimenti di due soli figli annui ducati seicento ottanta, conforme costa dalla copia del decreto dell'olim Consigliero Nicodemo Commessario; così anche a detta proporzione doverebbero oggi tassarsi alla Comparente per la medesima causa annui ducati due mile seicento ottanta, mentre l' entrade di detta casa non solamente da detto tempo in qua non sono punto diminuite, ma di gran lunga accresciute, conforme è publico, e notorio, *& quatenus opus sit farà* chiaramente costare, *suo loco, & tempore &c.* E dallo stesso S. C. furon tassati a detto D. Saverio Brancaccio, uno de' duoi Contutori annui ducati cento per il suo salario, conforme costa dal detto decreto del S. C., che similmente *in prompta* esibisce: Che però ricorro in essa G. C. e fa istanza liquidarseli, a tassarseli detti alimenti, e salario nello stesso modo, a forma, come di sopra; *citrà præjudicium* di farli poi accrescere in altre somme in appresso a proporzione delle spese, che col crescer degli anni di detti suoi figli, certamente dovranno accrescere, ed aumentarsi a somme assai maggiori.

Et à prædictis non discedendo, comechè detto olim Duca suo marito in tempo, che contrasse matrimonio con la Comparente, promise, e si obligò con pubblico alberano, che fu unito co' suoi capitoli matrimoniali di dare, e pagare alla Comparente annui ducati quattrocento nel caso della dissoluzione del detto matrimonio per morte del detto olim Duca, da dover decorrere a beneficio di essa Comparente *ejus vita durante* in luogo così della sua quarta uxoria, come di ogni altra ragione, e pretenzione, che potesse avere contro del medesimo; conforme costa da detto albarano, copia autentica del quale *in prompto* si presenta: Per tanto ricorre nella stessa G. C. e fa istanza assegnarle detta somma di ducati 400. l' anno vita ejus durante sopra tutti, e qualsivogliano beni ereditarj di detto olim Duca, ed esserle lecito quelli ritenere da' frutti de' medemi beni, che da essa Comparente si amministrano; e così dice *pro nunc*, e fa istanza, salve tutte, e qualsivogliano ragioni, azioni, ed evizioni, danni, ed interessi non solo in questo, ma in ogni altro miglior modo &c. e questo oltre le gioie donatile da detto suo marito, e le vesti lugubri, ed il letto vedovile, ed altro, che le spetta *de jure &c. omni modo meliori &c.*

Die 10. mensis Maii 1728. Neapoli.

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V, visa retroscripta comparitione, provisum, & decretum est, quod de expositis in ea capiatur summaria informatio, testes habeantur pro citatis, & recipiantur per S. C.
28 *audito magnifico U. J. D. Marcello Majolli, qui jura filiorum pupillorum, & heredum retroscripti Domini Illustris Ducis Morronis D. Joannis Francisci de Mauro ad hunc actum tantum tueri valeat, hoc suum &c. Rosa – Bova A. M.*

Actric offert deponere, & reproducit in vim probationis scripturas præsentandas, & examen &c.

Requiratur Magnificus Curator ad videndum juramenta Testium. Neapoli die 2. mensis Junii 1728. Bova A. M.

Curator acceptat onus, & oblatam depositionem, & in omnibus instat audiri.

Formula depositionis Testium in enunciata causa examinatorum, prævia licentia Ordinarii tantum Sacerdotum.

Die 31. mensis Julii Neapoli &c.

Reverend. D. Alexandro del T. Parroco della Terra di Morrone, abitando in essa Terra in casa propria, al presente in Napoli per suo affari, d'età
29 sua di anni trent' otto in circa, *ut dixit*, *Testis summariè productus, & medio ejus juramento interrogatus, & examinatus super tenore comparitionis præsentatæ pro parte Illustris D. Theresiæ Rossi Ducissæ Terræ Morronis, nomine, ut in actis, tactis &c. dixit*, che esso testimonio ave conosciuto benissimo il quond. Illustre D. Giovanni Francesco di Mauro, che fu Duca di detta Terra di Morrone, e marito di essa Ill. Duchessa D. Teresa, il quale, mentre visse, manteneva con decoroso splendore di titolato, qual' era così riguardo al mantenimento della sua casa, come per la Corte, che teneva in suo servizio, così alta, come bassa, cioè il Segretario, Camerieri, Paggi, Cappellani, Staffieri, Damicelle, Serve, Cuoco, Cavalli, Carozze, Galessi, Cocchieri, Famigli, Dottori, Esattori, ed ogn' altro, che guarniscono, e forniscono una intiera, e formata Corte, Maestri di Scuola, ed altri esercizj liberali, che competevano al suo stato; e sà benissimo esso testimonio, che dopo la sua morte ha lasciata detta Illustre Duchessa D. Teresa vedova di se, e sette figli, cioè tre maschi, e l' altre femmine, tutti pupilli, e di presente anche, che si volesse restringere il governo, e mantenimento di detta Casa, e gli abusi quotidiani, giudica esso Comparente, che i meno, che potriano tassarli sariano annui ducati due mila, e questo è quanto esso testimonio può deponere, e giudicare *ex causa scientiæ &c. de loco, & tempore dixit, ut supra*.

Io Parroco Alessandro del T. ho deposto, ut supra – A. M.

In causa interpositionis decreti petiti pro parte Illustris D. Theresiæ Rossi Ducissæ Morronis nomine ut in actis con magnifico Curatore ut ex actis &c.

Die 13. *mensis Augusti* 1728. *Neapoli*.

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. provisum, & decretum est, ac in præsenti causa interpositionis decreti fuit facta facultas cum termino juris in forma hoc suum &c. Rosa – Bova – Curator visis actis, reservat sibi omnia jura &c. & instat provideri in comparitione præsentanda.

Formula instantiæ à Curatore præsentatæ.

Nella G. C. della Vicaria, *& penes acta* comparisce il Curatore dato da essa G. C. alli figli pupilli, ed eredi dell' olim Duca di Morrone D. Giovanni Francesco di Mauro per le pretenzioni dedotte negli atti dall' Illustre Duchessa di detta Terra D. Teresa Rossi, e dice, come avendo osservati gli atti fatti ad istanza di detta Illust. Duchessa, ha ritrovato, che la medesima con sua istanza *fol.* 1. ha domandato più cose; Primo tassarsele il salario
30 per la tutela, e baliato di detti suoi figli; Secondo stabilirsele una certa annua somma per gli alimenti sì suoi, che di detti suoi figli impuberi, che sono al numero di sette, cioè tre maschi, e quattro femmine: Terzo assignarsele annui ducati quattrocento sua vita durante per tanto stabilitile da detto suo marito in tempo, che contrasse matrimonio col sudetto in virtù dell' alberano, che stà inserito ne' suoi Capitoli Matrimoniali; Quarto ritenersi tutte le gioje ereditarie di detto suo marito, per esserle state dal medesimo donate a detta Illustre Duchessa nel medesimo alberano fino alla somma di ducati mille; e Quinto stabilirsele altre somme per il letto vedovile, e vesti lugubri.

Et intendendo esso Comparente adempire al suo Uffizio e prò de' suddetti pupilli contro le suddette pretenzioni, dico, che in quanto alla prima del salario per l' amministrazione della tutela non ha spettato, nè spetta cosa alcuna a detta Duchessa per esser la medesima madre di detti pupilli, e come tale tenuta, ed obligata *de jure* a governare, ed alle-

vare

vare detti suoi figli, ed amministrare la loro roba, e perciò fa istanza dichiararsi da detta G. C. *non esse locum petito salario*.

In quanto al secondo capo della tassa degli alimenti sì suoi, come de' detti sette figli, dice il Comparente, che detta domanda sia giusta, e ragionevole, però circa la quantità domandata da detta Illustre Duchessa in annui ducati duemila, e settecento in circa a proporzione di quelli, che furono tassati anni sono all' olim Duchessa di Morrone D. Antonia Bonito per due soli figli, come appare dalla copia del decreto del S. C. negli atti presentata *fol.* 1. dice detto Comparente, che per adesso detta somma sia eccessiva, attente le rendite, ed entrade attuali di detta eredità, le quali ascendono alla somma di ducati tremila netti, conforme appare dalla fede fatta dall' olim Erario di detta Terra *fol.* 21. e si ricava ancora dalla lettura di detto Inventario *in actis præsentato*; Laonde stima esso Comparente, che per dette cause potrebbero tassarsele annui duc. mille, e cinquecento *pro nunc*, avendosi riguardo al decoroso mantenimento, col quale deve detta Illustre Duchessa mantenersi, come dalla deposizione de' testimonj, *fol.* 34. *&* 35. come anche alla minore età, seu impubertà di detti figli, quando però ad essa G. C. non paresse altrimenti, atteso il Comparente per detta somma dà il suo consenzo.

In quanto al terzo capo esso Comparente non impedisce, che si assegnino a detta Illustre Duchessa annui ducati quattrocento per tanti donatili da suo Marito in tempo della stipola de' Capitoli Matrimoniali nell' albarano inserito ne' medesimi Capitoli, e per la causa in quello contenuta, come si legge negli atti *fol.* 30. *à ter. & fol.* 31. E questo sua vita durante, e nel modo, e forma, *ut in dicto albarano contenta, non aliter, nec alio modo &c.*

In quanto al quarto capo della gioje donatile dall' istesso suo marito nel medesimo albarano, fa istanza esso Comparente, che detta Illustre Duchessa esibisca *penes acta* dette gioje, o pure in potere della persona destinanda dal Signor Commessario, affine di provedersi all' apprezzo delle medesime, e vedersi, se il loro valore avanza la somma di ducati mille, atteso, che fino alla detta somma deve essere ferma la donazione sudetta, come si legge dal detto albarano, e per il dippiù ne deve dar conto all' eredità.

E finalmente in quanto alle vesti lugubri, e letto vedovile, dice esso Comparente, che quando detta Ill. Duchessa farà *formiter* la sua istanza, domandando dette quantità, allora esso Comparente risponderà quello, che stima di dovere, e di giusto, mentre presentemente si ha riserbato solamente di domandarle, e perciò esso Comparente si riserba anche di risponderle, e così dice, e fa istanza, *salvis aliis &c. modo meliori &c.*

Formula decreti.

In causa interpositionis decreti petiti pro parte Illustris D. Theresiæ Rossi, Ducissæ Morronis nomine, ut in actis &c.

Die 27. *mensis Augusti* 1728. *Neapoli facto verbo &c.*

Per M. C. V. *facto verbo. Visis comparitionibus fol.* 1. *& fol.* 37. *&* 38. *provisum, & decretum est, quod fiat relatio per Scribam causæ reddituum, & onerum hereditariorum quond. Illustris Ducis de Morrone D. Joannis Francisci de Mauro, ad finem providendi super præcitatis comparitionibus hoc suum &c. Rosa — Perelli — Bova.*

Requiratur Magnificus Curator ad videndam relationem prædictam in prædicto decreto ordinatam. Neapoli die 27. mensis Augusti 1728. — Antonius Bova Actorum Magister, & Relator electus.

Notificato decreto prædicto, formataque relatione ordinata, audito Curatore prævia monitione, interpositum fuit sequens decretum.

In causa interpositionis decreti petiti pro parte D. Theresiæ Rossi Ducissæ Morronis nomine; ut in actis &c.

Die 9. *mensis Septembris* 1728. *Neapoli facto verbo*,

Per M.C.V. facto verbo. Visis comparitionibus fol. 1. *& fol.* 37. *&* 38. *Inventaria fol.* 4. *ad* 20. *fide facta per Ærarium Antonium Castelbarco fol.* 21. *Capitulis Matrimonialibus, & albarano fol.* 22. *ad* 32. *Testium depositionibus fol.* 34. *Decreto interposito per Regium Consiliarium D. Franciscum Nicodemo fol.* 36. *Relatione facta per S. C. fol.* 41. *&* 42. *ac omnibus actis provisum, & decretum est, quod taxentur, & solvantur in beneficium Ill. Ducissæ Morronis D. Theresiæ Rossi nomine, ut in actis, pro causis in dictis Comparitionibus enunciatis, ducati mille, & noningentum annuatim pro nunc ex effectibus hereditariis quond. Illustris Antecessoris Ducis Morronis D. Joannis Francisci de Mauro, in quibus ducatis mille, & noningentum includantur annui ducati quatuorcentum debiti in beneficium dictæ Illu. Ducissæ a quondam ejus viro, ut ex albarano prædicto similiter apparet: Nec non fiat exhibitio penes Scribam causæ Gemmarum pro pretio, & valore ducatorum mille appretiando, ad finem illas consignandi, & tradendi in beneficium præfatæ Illustris Ducissæ, & hoc etiam stante contentamento magn. Curatoris, ut in ejus comparitione. fol.* 37. *&* 38. *Pro annua vero provisione prætensa ex parte dictæ Illustris Ducissæ ex causa ejus tutelæ, lectu viduili, & vestibus lugubribus, hereditas dicti quondam Illustris Ducis non molestetur, hoc suum &c. Rosa — Perelli — Bova A.M.*

AD CAP. III.

De Tutela legitima, & Anomala Matris, & Aviæ.

1. *Mater Tutrix transiens ad secunda vota, debet tutelæ renunciare.*
2. *Alias privatur etiam legitima.*
3. *Si iterum vidua efficiatur, non recuperat tutelam.*
4. *Inventarium debet exhibere.*
5. *Tutor non reddens computa, præsumitur satisfactus.*
6. *Idem in matre.*
7. *Computorum redditio necessaria.*
8. *Qua actione tenetur Tutor ad rationes reddendas, & quando præscribatur?*
9. *Quid instantia perempta?*
10. *Si instantia sit perempta, etiam actio est perpetua.*
11. *Quid per juramentum.*
12. *Per exceptionem in judicium deductam perpetuatur.*

Mater si sit Tutrix, transiens ad secunda vota, debet tutelæ renunciare, & Tutorem petere,
1 alias privatur ejus successione; imo etiam legitima. Galgan. *de Tut. lib.* 3. *qu.* 28. *n.* 3. De Franch. *dec.* 167. *cum Add. l.* 2. §. *si mater ff. ad Tertull.* Ricc. *collect.* 3990. *&* 3576. Ansald. *cons.* 101. *&* 102. Montan. *de Tutor. cap.* 18. *n.* 10. *& cap.* 15. *n.* 82.
2 ubi *n.* 91. ait, quod privatur legatis, fideicommissis, & donationibus causa mortis, etiamsi esset substituta filio. Christin. *de leg. municipal. tit.* 19. *art.* 5. *num.* 14. Merlin. *de legit. lib.* 4. *tit.* 2. *qu.* 1. *num.* 6. *& seq.*

Mater postquam tutelam amiserit ob transitum
3 ad secunda vota, si iterum vidua efficiatur, tutelam, non recuperat. Mynsig. *cent.* 3. *observat.* 84. Guttierez *de tutel. par.* 1. *cap.* 8. *&* 9.; idem si inventarium non exhibeat pupillo; Card. de Luc. *de success. disc.* 29. *num.* 2.; quia inventarium debet
4 ab omnibus fieri, etiam a Matre. l. *Tutores* 2. *C. de admin. Tut. l. sciant. ff. de legit. hæred.*

Ex eo quia Tutoris, qui non reddidit compu-
5 ta ejus administrationis præsumitur satisfactum creditum. Afflict. *dec.* 13. *num.* 16. Cravett. *cons.* 57. *num.* 11. *& cons.* 129. *num.* 5. Mascard. *concl.* 1392. *num.* 19. *l.* 13. *de probat.*; ideo etiam Mater, quæ rationem non dedit administratæ tutelæ, præsumi-

6 sumitur satisfacta, etiamsi contrarium manifestè
constet, etiam quod de sua dote profiteatur se esse
creditricem, quia agendo ad dotem, hoc casu re-
pelletur exceptione compensationis cum credito,
quod habent filii ex non reddito computo admini-
strationis tutelæ. Galganett. *de Tut. lib. 2. tit. 29. num. 8. cum sexcentis DD.*, & refert in facto deci-
sum. De Franch. *decis.* 602. *in fin.*, *ibique de Luc.*
7 Quæ computorum redditio adeò est necessaria, ut
neque lege, neque consuetudine tolli possit. *L. 7. C. arbitr. Tut.* Galganet. *de tut. pag. mihi* 316. *n.* 14.

Tutor ad rationes reddendas tenetur actione tu-
telæ directa, quæ licet triginta annorum spatio cum
8 a jure requisitis præscribi possit, perpetuatur tamen
per litis contestationem, & per solam citationem.
9 Bartol. *in l. fin. num. 5. ff. de eo, per quem facta erit &c. & in l. cum meta, col. 1. v. & nota ex hac. solut. num. 1. C. de transact. tom. 7.*

Imo & si instantia sit peremta, & lata sen-
10 tentia absolutoria ab observatione judicii, atta-
men actio est perpetua. *in l. properandum §. et si quidem num. 3. C. de judic.*

Perpetuatur quoque per juramentum, quod est
11 notandum *in l. nam. & postea §. si is n. 1. ff. de tutel.*

Et ita perpetua fit per modum exceptionis in
judicium deductæ, sicut per modum actionis, &
12 lis super ea contestatur. Bartol. *in l. si autem §. si quocumque num. 3. ff. de negot. gest.*

AD CAP. IV.

De Tutela Dativa.

DEficiente tutela testamentaria & legitima, lo-
cum habet dativus tutor, qui dupliciter a Ju-
1 dice dari potest, primò quoties nullus est tutor
testamentarius, vel legitimus datus ad tuendum
2 pupillum pro toto tempore pupillaris ætatis, se-
cundò ad tempus, quo non adest tutor testamenta-
rius, sed speratur, vel fuerit impeditus, in hoc ca-
3 su non legitimus, sed dativus tutor interim datur:
Si verò moriatur tutor testamentarius, vel elapsum
sit tempus, ad quod datus est, ita ut amplius non
speretur, locum habet tutela legitima, & non da-
tiva.

Tutor dari potest ad instantiam matris, etiam
naturalis, nisi ipsa velit tutelam acceptare, con-
4 sanguineorum proximiorum, & credituris, qui in-
stare poterit pro datione tutoris, & nemine peten-
te dabit Judex ex officio. *L. 4. ff. de Tutor. & Curat. dat.*

Si plores sint Tutores, omnes tenentur in so-
5 lidum. Card. de Luc. *de tutor. disc. 4. num 70. & disc. 5. num. 6.*, & tutelæ acceptatio per unicum
6 actum inducitur. Idem de Luc. *de Tut. disc. 6. n. 2. & 3.*

Tutor potest petere a Judice sibi decerni salarium
pro laboribus tutelæ, & in praxi inolevit. Can-
7 cer. *de tut. cap. 7. num. 29. par. 10.* De rigore tamen
juris non potest petere, nisi expensas, quas pro pu-
8 pillo fecit, *eod. loc. cit.*

Tutela, sive dativa, sive legitima, sive testa-
mentaria non transit in heredes, quia in Tutore
9 electa est industria personæ, quæ non supponitur in
herede, sed mortuo Tutore, recurritur ad Judi-
cem pro alio tutore dando. Bartol. *in l. tutela n. 1. ff. de tutel.*

In datione Tutoris legitimi, & dativi Judex
prius debet citationem per edictum relaxare, quæ
novem dierum dilationem juxtà notam praxim con-
10 tinere debet, & postmodum decretum interpone-
re pro *informatione capienda de agnatis, & cognatis ad finem providendi.*

Capta enunciata informatione, constitaque ido-
11 neitate, aut inhabilitate, & proximitate agnato-
rum, & cognatorum interponitur decretum. E. G.

Die .... Visa comparitione fol. .... citatione per edictum fol. .... informatione capta; ac actis omnibus &c.
12 *provisum, & decretum est, quod tutela T. de T. impuberis deferatur T. de T. qui caveat, & adimpleat in forma.*

Tutor enim debet cavere per fidejussorem de be-
nè, & fideliter exercendo, ac rationibus redden-
13 dis, & adimplere adimplenda per inventarii, &
libri rationum confectionem. De Rosa *prax. civil. decret. cap. 7. num.* 33.

Si a Judice laico detur Ecclesiasticus Tutor
etiamsi sit testamentarius, debet cavere per laicalem
14 fidejussionem, & ponitur in decreto, *præstita prius per eundem laicali cautione &c.* ut passim servatur.

AD CAP. V.

De reculante tutelam, & se excusante.

ET si tutor cogi possit per magistratum, sive Ju-
dicem ad exercendum, justis tamen de causis po-
test excusari, quarum prima est numerus quinque
1 filiorum in hoc Regno, qui excusat ab oneribus
publicis personalibus; ab oneribus verò realibus
2 requiritur XII. liberorum numerus, ut alibi dicam.

Secunda est administratio rerum fiscalium, tri-
butorum, annonæ &c. quæ pro tempore, quo du-
3 rat officium, excusat a tutela, vel cura.

Tertia est absentia Reipublicæ causa, quæ ex-

cusat etiam a tutela antecedenter data tutori, &
4 interim novus datur. *L. 2. C. si tutor Reip. caus. l. 13. ff. de excusat. Tut. &c.*

Quarta causa est officium, seu potestas altioris
Magistratus, quæ excusat a tutela noviter delata,
5 non verò a jam suscepta, & inchoata. *L. 7 ff. de excusat. tut. &c.* Sed Paul. Staiban. jun. *resol. 57. num. 16. & 17.* scribit, Tutorem assumtum in
consilium Principis excusari a tutela, quam gerere cæpit.

6 Quinta causa est lis, quam quis habet cum pupillo, vel adulto, si de Curatore agatur, sive de
omnibus bonis, sive de magna illorum quantitate, excepta tamen Matre, Avia, & illo, qui a
Patre de lite conscio est relictus.

Seata causa ast onus trium tutelarum, etiamsi
7 sit una, sed amplissimi patrimonii, poterit ab
alia excusare. *L. si is ff. de excusat. tut.*

8 Septimo est paupertas; sed potest Judex aliquid
Tutori concedere.

9 Octiva est infirmitas perpetua, excepto furioso, quia interea datur alius Tutor, vel Curator.
L. non solum ff. eod. tit.

10 Nona est ignorantia literarum, nisi sit maxime astutus. *L. 8. ff. eod. tit.*

11 Decima est gravis inimicitia, quam habet cum
patre pupilli, vel adulti.

12 Undecima causa est controversia status, quam
quis passus fuerit a patre pupilli, qui contendebat, esse servum, aut libertum.

13 Duodecima est ætas major annorum LXX.
quia tanquam senex decrepitæ ætatis, suæ personæ vacare debet.

14 Decima tertia est militia actualis, per quam
quis etiam si velit, non admittitur ad tutelam,
vel curam, *L. militiæ Cod. qui dare Tutores, &c.*

Decima quarta est Magisterium, ita ut Le-
15 ctores publici, Grammatici, Rethores, Philosophi, & Medici excusentur; sed non excusantur Geometræ, sive Astronomi. *L. 7. §. ult. ff. de excusat. tut. l. Geometræ ff. eod.*

Ad curam exercendam excusat tutela, qua finita
16 non cogitur quis ad acceptandam curam pupilli
jam puberis, etiamsi fuerit in testamento ordinatum.

Alii ponunt etiam matrimonium pro excusatione curæ ejus uxoris, sed perperam, quia mari-
17 tus est legitimus jam administrator suæ uxoris,
aliter enim ob maritalem affectum uxor omnia remitteret. *L. maritus C. qui dare Tutores, &c.*

Potest tutor unam, & plures causas excusationis
cumulare, & sufficit, quod unam probet, ut ex-
18 cusetur, quam tamen excusationem infra 50.
dies continuos a dio scientiæ proponere debet,
quod Judicis arbitrio etiam remittitur. *L. 1. §. si tutor. ff. quando appellandum sit.*

Si tutor per Procuratorem velit se excusare,
19 & tutelam recusare, requiritur speciale mandatum. Mozz. *de contr. tit. de mandat. ord. 4. v. 61. & 62. ex glos. in l. excusare ff. de excusat. tut.* Golin. *de Procurat. par. 2. cap. 5. num. 64.*

Has omnes excusationes proponere debet tutor
ante administrationem susceptam & re integra, ex-
20 ceptis aliquibus casibus relatis a Bernardo Vursmero *in prat. observat. lib. 1. tit. 38. de tut. & cura observ. 7. num. 2.* Et dies 50. ad se excusandum
21 amplientur Judicis arbitrio, attenta locorum distantia. De Rosa *prax. civil. decret. cap. 7. num. 37.*

Inter casus exceptos, per quos potest tutor etiam
post susceptam administrationem se excusare, habes
22 exemplum in excusatione proposita per Rev. D.
Ferdinandum Sanseverino in anno 1728. in M. C.
V. penes Scribam Franciscum Gallo in Banca Pauli Bellini, ob ætatem, & infirmitatem, a dicta
M. C. V. admissam, quam ex sequentibus formulis planius videbis.

Formula comparitionis pro excusatione proponenda.

NElla G. C. della Vicaria comparisce il Sacerdote D. Ferdinando Sanseverino, e dice, come il
quondam D. Francesco ... *in ultimis* costituito, fe
il suo testamento, col quale istituì eredi tre suoi fi-
23 gli pupilli, e lasciò la tutela, *& pro tempore* curatela de' medesimi in persona della Vedova D. Rosa ...., del Comparente, e delli Rev. D. Simone,
e Giambattista .... suoi fratelli utrinque congionti; In vigore del qual testamento, fu da essa G. C.
interposto il decreto di preambolo in beneficio di
detti pupilli, e la diloro tutela fu confermata in
persona del Comparente, e di detti loro Madre, e
Zii, che adempirono *prius de jure*; e la medesima
tutela poi, stante il passaggio di detta D. Rosa alle seconde nozze, fu ordinato esercitarsi senza il suo
intervento; E perchè presentemente esso Comparente per esser Sacerdote d'avanzata età d'anni 64.,
e per ritrovarsi ridotto in male salute, non può attendere, ed invigilare alla sudetta tutela, e cura di
detti pupilli, necessitandosi attendere alla cura della propria salute, e persona; e stantino le cose sudette, intende da quella escusarsi, e rinunciare;
tanto maggiormente, perchè la persona del Comparente è affatto inutile, per esservi le persone di detti Rev. D. Simone, e Gio: Battista Zii carnali, con
i quali concorre tutto quello necessita per utile de'
pupilli sudetti: Pertanto ricorre in essa G. C., e fa
istanza, che, stantino le cause espressate, si riceva
la rinuncia, ed escusa sudetta del Comparente, con
esser lecito alli medesimi D. Simone, e Giambattista continuare da per se soli detto peso; offerendo la
pronto il conto della sua amministrazione fatta, sù
del quale fa parimente istanza, interponersi il decreto, che non sia molestato, così dice, e fa
istanza provederi, non solo in questo, ma in ogni
altro miglior modo &c. D. Ferdinando Sanseverino fa istanza come sopra &c.

Formula decreti: Exempli Gratia.

Die 8 mensis Novembris 1728. Neap:

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. visa retro cripta comparitione, ac scripturis in actis præsentatis, provisum, & decretum est, quod super ex-
24 *positis in prædicta comparitione capiatur summaria informatio, testes habeantur pro citatis, & recipiantur per Scribam Causæ ad finem providendi &c.* Moles -- Bellini Act. Magister. Gallo Scriba.

Actor offert deponere, salvis &c.

Scrioa causæ examinator electus emanat citationem, vulgò dictam, requisitoriam ad videnda
juramenta testium. E G.

Requirantur partes ad V. J. Testium examinando-
25 *rum pro parte Rev. D. Ferdinandi Sanseverini. Neap. die 8. mensis Novembris 1728. Franciscus Gallo Scriba Causæ, & Examinator Electus.*

Scripturæ in prædicto decreto enunciatæ, quæ
præsentatæ fuerunt, sunt; Copia autentica testa-
26 menti patris pupillorum: Fides decreti præambuli, & confirmationis contutelæ. Fides baptismatis
dicti D. Ferdinandi excusationem petentis. Fides
Parochi contractionis secundi matrimonii matris pupillorum, & fides Medici infirmitatem probantis.

Notificata parte super tenore dicti decreti, &
requisitoriæ ad V. J. T., & nihil opponente, examinantur testes, qui deponere debent modo, qui
sequitur E. G.

Die 16. mensis Novembris 1728. Neap.

Berardinus T. Terræ T. Provinciæ Terræ Laboris, hic Neapoli commorans ab annis viginti,
ad præsens in Platea dicta S. Paolo, domibus Francisci Ricci Pepoli dixit vivere del suo; ætatis suæ
annorum 46. in circa, ut dixit, testis summariè productus, & medio juramento interrogatus, & exa-
27 minatus super tenore comparitionis præsentatæ in
M. C. V. per Rev. D. Ferdinandum Sanseverino,

toto

toto facto, causa, & quidquid inde scit interro-
gatus, dixit, come esso testimonio conosce benis-
simo il Sacerdote D. Ferdinando Sanseverino, con
il quale ha tenuto corrispondenza, a praticato per
lo spazio di molti anni, e di continuo pratica in
casa del medesimo, e sa benissimo esso testimonio;
che il sudetto Sacerdote D. Ferdinando è vecchio
di più di settant'anni, ed il medesimo per le sue con-
tinue, ed abituali indisposizioni rarissime volte esce
di casa, e quasi di continuo giace infermo, o per
detta sua invalitudine non può in modo alcuno at-
tendere, ed invigilare all' interesse di sua casa, e
si serve alle volte per varie sue urgenze così del-
la persona di esso testimonio, come di altri: a que-
sto testimonio lo sà per la continua pratica, che
con quello tiene, andando spesso, a di continuo in
sua casa a visitarlo, a per vedere che gli occorre,
trovandolo quasi sempre indisposto &c. interroga-
tus de causa scientiæ, ac de loco, ac tempore,
dixit, & deposuit ut supra -- Io T. di T. ho de-
posto ut supra -- Gallus Scriba.

Eodem modo deponere debent duo, aut tres alii
testes, qua depositione facta, interponitur decre-
tum vulgo dictum facultas E. G.

*In causa Rev. D. Ferdinandi Sanseverini nomine,
ut supra cum magnifico Joanne Baptista, & Rev.
D. Simeone T. nominibus ut in actis.*

Die 17. mensis Novembris 1728. Neapoli.

*Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. visis
actis, provisum, & decretum est, ac in præsenti causa
fuit facta facultas cum termino dierum duorum utri-*
28 *que ad acta percontandum &c. hoc suum, & inti-
metur: Moles: Bellino Actorum Magister: Gallo
Scriba:*

Intimato dicto decreto Parti ex adverso, & ni-
hil opponenti, per M. C. V. interponitur sequens
decretum.

*In causa Rev. D. Ferdinandi Sanseverini nomine,
ut in actis cum Magnifico Joanne Baptista, & Reve-
rendo Domino Simeone nominibus ut in actis.*

*Die 1. mensis Decembris 1728. Neapoli facto
verbo &c.*

Per M. C. V. provisum, & decretum est, quod stan-
29 *te legitimo impedimento Rev. D. Ferdinandi Sanseve-
rini, tutela filiorum quondam Doctoris Francisci T.
exerceatur per Contutorem Rever. D. Simonem, &
Joannem Baptistam .... tantum &c.: Moles: Belli-
no Act. Mag.: Gallo Scriba.*

Quo pariter decreto notificato, nullaque exi-
stente oppositione, ad partis instantiam interpona-
tur decretum fecisse transitum in rem judicatam.
E. G.

Nella G.C. della Vicaria comparisce il Sacerdote
D Ferdinando Sanseverino, e dice come con decre-
to di essa G. C. interposto a primo del corrente si ri-
trova ordinato, che stante il legitimo impedimento
30 del Comparente, la tutela de' figli del qu. Dot-
tor Francesco .... si eserciti per li Contutori Sacer-
dote D. Simone, e Magnifico D. Giovanni Batti-
sta ...... tantum, qual decreto si ritrova notifica-
to a dì 1. del corrente, *ut fol.* 19. *&c.* non essendo-
vi del medesimo impedimento alcuno; ricorre per-
ciò in essa G. C., e fà istanza dichiararsi il sudetto
decreto di aver fatto passaggio in cosa giudicata, co-
sì dice, a fà istanza *omni meliori modo &c.*

Formula decreti.

*In causa Rev. D. Ferdinandi Sanseverini nomine,
ut in actis cum Mag. Joanne Baptista, & Rev. D. Si-
meone .... nominibus, ut in actis.*

*Die 17. mensis Decembris 1728. Neapoli
facto verbo.*

*Per M.C. visis actis, petitione, fol. 20. decreto M.
C. V. lato sub die 1. currentis mensis, & anni fol. 19.
ac omnibus actis; M. C. declarat decretum prædictum*
31 *fecisse transitum in rem judicatam; stante lapsu termi-
ni: hoc suum &c. Perelli: Bellinus Act. Mag.: Gal-
lus Scriba.*

AD CAP. VI.

De Actore, & Procuratore Tutoris.

1. *Tutor non potest Procuratorem constituere ante li-
tem contestatam.*
2. *Actorem tamen constituit.*
3. *Et qua de causa?*
4. *Si pupillus sit major septennio, petit Curatorem.*
5. *Si sit minor, Judex dabit ex officio.*
6. *Tutor potest Procuratorem constituere extra judicia,*
7. *At non cum agitur pro alienatione rei pupillaris.*
8. *Quomodo hoc intelligendum?*
9. *Pro actionibus quæsitis potest Procuratorem constituere.*
10. *Ad petendam alienationem rei minoris non potest
Procuratorem constituere.*
11. *Tutor vero potest dictum decretum per se ipsum pete-
re, & quare.*

Tutor quum non possit constituere Procuratorem
ante litem contestatam, tanquam non dominus
1 litis *Bart. Alex. Bald. &c. in l. neque tutores* C. *de
Procur.* debet Actorem constituere prævio Judicis de-
2 creto, alias nulla est constitutio. Mathes. *sing.* 190.
n 1. Rendell. *de jur. prothom.* §. *licet num* 7. Grat.
discept. forens. cap. 644. *n.* 20. *lib.* 4. Joseph. Ludov.
dec. Perus. 3. *num.* 1. *part.* 2.

Suo tamen periculo Actorem tutor constituit ju-
3 sta urgente causa infirmitatis, absentiæ &c. *L.* 1.
C. *de act. tut. vel cur.* Beniten. *decis. Bonon.* 80. *n.* 4.
Si verò pupillus sit major septennio, potest tutor
4 efficere, ut petat Curatorem, & ipse auctoritatem
præstare; Si verò sit infans, & minor septennio,
5 Judex ex officio Curatorem ad litem destinabit. Af-
flict. *decis.* 262. *per tot. cum addit. Ursill.*

Potest tamen tutor Procuratorem extra judicia
6 indistinctè constituere præter casum, *L. minorum*
6. *C. de præd. min.*, scilicet ad petendum decretum
pro alienatione rei pupillaris, in quo prohibetur,
7 licet ad tutorem spectet Procuratorem ad lites con-
stituere. Galeot. *controv.* 60. *num.* 7. *lib.* 1.

Prædicta autem intelligenda sunt, ut tutor non
possit constituere Procuratorem ante litem contesta-
8 tam pro pupillo, quando ageret, vel exciperet pro
actionibus, ac bonis hereditariis; sed pro actioni-
bus, bonis, & juribus per tutorem, sive curato-
9 rem quæsitis, potest etiam ante litem contestatam,
& absque solemnitate Procuratorem constituere.
Bartol. *in l.* 2. *v. alterius quæro ff. de Curat. bonis
dando.*

Est verò notandum, quod licet tutor non possit
10 Procuratorem constituere nec ante, nec post li-
tem contestatam ad petendam interpositionem de-
creti pro alienatione rei minoris Grat. *cons.* 137.
num. 16. Roman. *sing.* 427. Gratian. *discept. foren.*
644. *in princ. n.* 2. *&* 7.; potest tamen per se ipsum
tutor d. decretum petere servatis servandis de jure,
& ratio differentiæ est, quia requiritur maxima cau-
11 sæ cognitio, quæ non expedit fieri per Procurato-
rem, sed per se ipsum tanquam magis instructum,
cujus industria est electa a testatore, lege, aut Ju-
dice, Soccin. *in l.* 1. §. *item acquiramus n.* 19. *ff. de
acqu. poss.* Octav. Simonc. *de decret. lib.* 1. *tit.* 1. *in-
spect.* 3. *num.* 80. Manent. *dec. Mant.* 64. *n.* 1. *&* 2.

AD CAP. VII.

De Curatore Minoris, & Rationibus Tutoris.

1. *Cura quid sit?*
2. *Curator datur petentibus, præter in litem.*
3. *Mulieres curam non exercent.*
4. *Maritus non datur Curator suæ uxori.*
5. *Mater potest dari Curatrix filio in testamento.*
6. *Minori, & fatuo simul quomodo datur Curator?*
7. *Minor an constituatur in mora?*
8. *Tempus utile curris.*
9. *Quid in producenda restitutione in integrum?*

10. *An post quinquennium, & post majorem ætatem restituatur?*
11. *Tutor non potest compromittere.*
12. *Quomodo limitatur?*
13. *Minor non cogitur solvere tertias, nisi probetur, pecuniam versam fuisse in utilitatem pupilli.*
14. *Etiamsi major factus solutionem continuaverit.*
15. *Instrumentum confectum a minore non potest liquidari via ritus.*
16. *Minor non potest Curatorem absolvere.*
17. *Completo munere non solum tutor, sed etiam ejus heredes rationes reddere tenentur.*
18. *Actio tutelæ est bonæ fidei, & a die, quo potest experiri, est perpetua.*
19. *Tutor, ejusque heredes etiam ad tempus 30. annorum tenentur.*
20. *In redditione computorum quid exhibere debeat Tutor?*
21. *Nec auditur dicens, se inventarium amisisse.*
22. *Inventario deficiente, præsumitur occultatio bonorum.*
23. *Ante computorum redditionem, non potest Tutor creditum repetere.*
24. *Nec ipsa mater tutrix agere pro suis dotibus.*
25. *Idem in quolibet administratore.*
26. *Libro rationum an, & quomodo stetur?*
27. *Tutor ad quid tenetur pro re non descripta in inventario?*
28. *Et quid si pupilli pecuniam in proprios usus converterit?*
29. *Et pro proprio credito non descritto sibi præjudicat.*
30. *Deficiente inventario quid fieri debeat per petentem?*
31. *Formula memorialis.*
32. *Formula fidei negativæ.*
33. *Quid fieri debeat, quando adest inventarium?*
34. *Articulorum formula.*
35. *Pro eisdem cautela.*
36. *Depositionis Testium formula.*
37. *Formula redditionis computorum ad instantiam Tutoris.*
38. *Formula instantiæ.*
39. *Quæ scripturæ præsentandæ?*
40. *Formula decreti.*
41. *Formula relationis computorum.*
42. *Formula decreti absolutorii.*

CUra, sive curatela est potestas, seù munus administrandi bona ejus, qui propter ætatem, vel
1 ob mentis, corporisve vitium præesse rebus suis
non potest. Principaliter bonis, secundario personæ datur, §. *certæ personæ. Instit. tit. qui testam. Tutor. dari possint.*

Et petentibus puberibus, & non invitis datur. præter quam in litem, *l. 1. ff. de minor. &c. l. exigendi* 13. *C. de Procurat. l. ultim. C. qui legit. person.*, & Minori tutela absoluto, quum Tutor rationes
2 tutelæ ei reddere velit. *L. admone* 7. *C. qui petant Tutor.*

Illud est hic notandum, Curatoris officium es-
3 se virile, & proinde mulieribus non conferendum. De Franch. *dec.* 48. *num.* 4.

Maritus nec etiam dari potest Curator ejus uxoris dementis, & mentecaptæ. *L.* 2. *C. qui tut. dar.*
4 *poss.* idem de Franch. *dec* 348. *num.* 5.

Mater verò dari potest Tutrix, vel Curatrix
5 in testamento filio, sed non alia fœmina extranea. Amend. *ad de Franch. d. decis.* 348. *n.* 7.

Minori, & fatuo simul non datur Curator, ut
6 fatuo, sed ut minori, de Franch. *decis.* 167. *n.* 3.

Minor non potest constitui in mora, nisi ipse
7 una cum ejus Curatore, aut solus Curator fuerit interpellatus. Staiban. jun. *resol.* 8. *num.* 16. Tem-
8 pus utile currit minori; Sfort. *de restitut. qu.* 5. *num.* 7.: Sed non currit quatriennium ad producen-
9 dam in integrum restitutionem adversus sententiam vivente Judice, qui eam protulit, & idem in contractu. Staiban. Jun. *resol.* 20. *n.* 31. & 32.

Minor verò tacens per quinquennium post ma-
10 jorem ætatem, an possit admitti ad allegandam læsionem, & injustitiam contractus affirmant. Bald. *in l.* 1. *C. si major. fact.* Gratian. *discept. forens. cap.* 513. *num.* 9. & 19. & *cap.* 879. *num.* 18. Surd. *cons.* 49. *num.* 29.

Licet generaliter Tutor non possit compromitte-
11 re de re pupilli, etiam cum Judicis authoritate. Ruin. *cons.* 11. *num.* 5. *lib.* 4. Laurent. *de Judic. suspect. cap.* 7. *num.* 31. Roland. *cons.* 76. *num.* 12. & *seqq.* Limitatur tamen in locis, ubi adest statutum de compromittendis litibus inter consanguineos,
12 quia potest compromittere, etiam Judicis authoritate deficiente; Imo ajunt DD.; posse minorem in his locis compromittere etiam sine Curatoris authoritate, & ampliant quoque in filio familias absque Patris authoritate, Staiban. jun. *resol.* 57. *num.* 19 20. & *seq.*

Minor, & ejus heres non potest cogi ad conti-
13 nuandam solutionem tertiarum annui census, nec ad capitale, nisi probetur, sicut in Universitate, pecuniam versam fuisse in utilitatem minoris. *L. prædiorum C. de præd. min. l. si in rem. C. quando ex facto tutor.* Roderic. *de ann. red. lib.* 1. *qu.* 14. *n.* 63. Amat. *var. resol. cap.* 99. *num.* 2. & 4. *lib.* 2. Imo d. Roderic. *loc. cit.* voluit, quod etiam si minor factus major solvit, & continuavit solutionem, non po-
14 terit adstringi recusans, præcipuè si post majorem ætatem non fuerit lapsum quinquennium. Staiban. jun. *resol.* 58. *num.* 30.

A minore instrumentum confectum, non potest via ritus M. C. V. contra ipsum liquidari, neque
15 capi de persona vigore apocarum Banco directarum ab eo subscriptarum, etiamsi Curatoris consensus interfuerit. Staiban jun. *resol.* 8. *num.* 9. & 10.

Minor absolvens Curatorem, sive faciens quie-
16 tationem in beneficium Curatoris, etiam cum juramento, nulla erit, præcipuè si dicta fuerit absque alio Curatore. Staib. jun. *resol.* 85. *num.* 35.

Plura de minore restituendo, minorisque beneficiis, vide Sfort. Odd. *de restit. in integ.* Savell. *lib.* 3. § 55.

Ad alteram nostri cap. partem deveniendo, de
17 rationibus scilicet per Tutorem, completo munere, reddendis, ad quas non solum Tutor ipse, sed etiam ejus heredes tenentur, Card. de Luca *de Tutorib. tom.* 7. *disc.* 6. *num.* 6. & 10. Rot. *part.* 11. *recent. dec.* 69. *num.* 1. dicendum est, actionem tutelæ, cujus vigore tenetur tutor, esse bonæ fidei. Galganet. *de tut. lib.* 2. *tit.* 28. *num.* 4., & a die, quo
18 potest experiri, esse perpetuam. *L. tutores* 8. *C. arbitr. tut.* Galganett. *de tut. lib.* 2. *tit.* 29. *num.* 11.

Tutores, eorumque heredes ad dictam computorum redditionem tenentur etiam ad longum tempus
19 triginta annorum. *L. maximè ff. de adm. tut. l. Tutores C. arbitr. tut.* Bald. *in rubr. Extra de procurat. col.* 2. *circa medium*. Boer. *dec.* 59. *num.* 1.

In redditione computorum debet tutor exhibere inventarium, & librum rationum, nec dicens ami-
20 sisse dictum librum, & inventarium auditur, quia tenetur conficere, conservare, & restituere. Soccin. *cons.* 290. *num.* 5. *lib.* 2. Seraphin. *dec.* 2224. *num.* 2. aliique penes Galganett. *de tut.* 2. *tit.* 2. *num.* 39. Et præsumtio est, eum malitiosè, & ca-
21 lumniosè occultasse. *L. si quis ex argentariis ff. de edend.* Ancharan *cons.* 416. *col.* 3. Soccin. *cons.* 159. *col. vol.* 2. Menoch. *cons.* 353. *num.* 7. unde Tutores, qui finita tutela non reddunt hujusmodi libros, sunt in dolo præsumto, quod sordide administraverint. Jason. *cons.* 253. *num.* 20. *cum sequent.*

Inventario deficiente, præsumitur occultatio bonorum hereditariorum, & crediti satisfactio. De
22 Rosa *consult.* 10. *tom.* 2. *num.* 11. Cancer. *var. resol. cap.* 7. *de Tut. lib.* 1. *num.* 112. Affl. *decis.* 13. *n.* 14

Tutor antequam rationem reddat, non potest

eius

Digitized by Google

23 ejus creditum repetere, neque mater ipsa Tutrix potest agere pro suis dotibus, nisi prius reddita ratione tutelæ. Sabell. §. *Tutor num.* 10., & præsumitur etiam satisfacta de legitimis portionibus. Al-
24 tograd. *controv.* 37. *num.* 50. Caren. *resol.* 124. *n.* 3. *&* 145. *num.* 7. *v. suadent.* Cyriac. *controv.* 5. *num.* 108. Card. de Luca *de fideicom. disc.* 105. *num.* 8.; sicut in quolibet Administratore, qui quandiù rationes non reddit, non potest petere pecuniam, quam
25 prætendit sibi deberi, quia præsumitur sibi solvisse. Fontanell. *de pact. nuptial. clausf.* 4. *glos.* 18. *par.* 5. *num.* 43.; ante enim redditas rationes non potest dici, nec debitor, nec creditor. Card. de Luca *de tut. tom.* 7. *disc.* 3. *num.* 15. Libro rationum per Tuto-
26 rem exhibito statur, quatenus facit contra Tutorem; quatenùs vero in sui favorem facit, non statur sine alia probatione, nisi in parvis expensis, in quibus non solent probationes parari, verificatis medio Tutoris juramento. Bartol. *in l.* 1. *ff. de tutel.* Cancer. *variar. res. cap.* 7. *de tut. num.* 63.

Tutor tenetur in duplum rei non descriptæ in inventario. Caval. *post aliquos in tract. de cura n.* 59.
27 Et si pupilli pecuniam in suos usus converterit, & probatum fuerit, etiam ultra ad dupli pœnam tenebitur, Galganett. *de tut. lib.* 2. *tit.* 48. *num.* 28. Cravett. *cons.* 286. *col.* 2. *v.* 2. respondet; imo non ad illud minimum, quod in regione servatur tenebi-
28 tur, sed ad illud plus, quod licitè, atque honestè in eadem regione percipitur, vel ad omne id, quod interest pupillo suas pecunias Tutorem in proprios usus convertisse. Galganett. *loc. cit.*

Nisi inventario proprium creditum Tutor de-
29 scripserit, non potest amplius illud repetere. Andreol. *controv.* 242. *num.* 9.

Ob non exhibitionem inventarii præsumitur ejusdem defectus, ideoque in dolo Tutor, sed ad uberiorem cautelam potest a petente rationes exhiberi
30 fides negativa Notarii, sivè Notariorum illius loci, ubi administravit Tutor, vel illorum omnium, quos verisimile est, dictum inventarium conficere
31 potuisse, quæ fides debet fieri prævio ordine Pro-magni Protonotarii, E. G.

Formula memorialis.

All' Illustre Duca Signor D. Gaetano Argento, Presidente del S. R. C., e Vice-Gran Protonotario del Regno.

T. de T. supplicando espone a V. S., come tenendo lite nel S. C. con T. de T., l'è pervenuto all' orecchio, che dal medesimo si vanta, che quondam T. de T. suo Padre avesse fatto l' inventario, come dovea de' beni ereditarj del qu. T. Padre del Supplicante, allora quando assunse il peso della tutela del medesimo, ed amministrò tutt' i suoi beni, e che tale inventario fosse stato formato da Notar T. de T., le di cui scritture si conservano per Notar T. de T., quando il Supplicante avendolo più volte richiesto, e fatto richiedere, se l' è sempre risposto, che detto inventario non era, nè nelli protocolli, nè nelli fascicoli di detto qu. Notar T.; Che però *citra præjudicium* delle ragioni, che contro del medesimo si potessero in qualunque modo spettare, o per difetto di solennità, o per occultazione de' beni, o per qualsisia altro difetto, e vizio, che in quello si trovasse, *quatenus* vi fosse; supplica per ora V. S., ordinare, che detto Notar T. de T. Conservatore, riconoscendo a minuto tutti detti asserti fascicoli, faccia fede di verita di non esser tampoco tra questi il detto preteso inventario, per evitare qualunque frode c. s. si potesse commettere, e l' avrà a grazia ut Deus.

Retroscriptus Notarius t. de t. perquisitis prius omnibus actis, & scripturis retroscripti qu. Not. t. de t. per eum conservatis, fidem faciat, an sit, vel non in eis
32 *enunciatum inventarium. Neap. die* 29. *mensis Novembris* 1729. *Argento Præsidens.*

Notarius Nicolaus Coccorese Act. Magister.

Formola Fidei negativæ.

In essecuzione del retroscritto ordine certifico io sottoscritto Notar T. de T. *etiam cum juramento, quatenus &c.* come avendo fatta tutta l' esattissima diligenza, e perquisizione nelle scritture, fascicoli, e protocolli del qu. Notar T. de T., che per me si conservano, più, e più volte, anche a richiesta del Sopplicante T. de T., per ritrovare l' inventario, che si suppone fatto dal detto quond. Notar. T. de T., in tempo della morte del qu. T. de T., Padre di detto Sopplicante T. de T., non ho possuto mai quello ritrovare nelle scritture sudette, per ogni possibile diligenza, che da me fatta si fosse, ed in fede ho scritta, e sottoscritta la presente di mia propria mano, e segnata col mio proprio, e solito segno. Napoli li 25. Gennaro 1730.

Quando non adest inventarium, vel est occultatum, ut adest, & libri exitus, introitusque a tutore exhibiti non sunt fideles, atque ab Actore impugnantur, in termino probatorio possunt testes exa-
33 minari super mala fide a tutore in administratione adhibita, & ut plurimum, nisi aliæ facti circumstantiæ concurrant, hujusmodi articuli formantur E. G.

Quæ offeruntur probanda pro parte Magnifici T.
34 de T. filii qu. T. de T. in causa, & causis, quas habet cum T. de T. in S. R. C.

Primo intende, e vuol provare, come il detto qu. T. de T. suo Padre era persona facoltosa, e per tale era stimato, e riputato così da Cittadini della Terra D. sua Patria, come da quelli delle Terre convicine; e oltre de' beni stabili, che possedea in detta Terra, e in altri luoghi, avea molto denaro contante, con il quale faceva molte industrie, e negozj d' animali, grano, ed altro &c., *quod est verum testibus &c.*

Secondo intende, e vuol provare, come seguita la morte del detto qu. T. de T. suo Padre, la tutela d' esso articolante fu conferita alla detta T. de T. sua madre, la quale per quanto è a notizia dell' articolante non fece inventario, *quod est verum testibus &c.*

Terzo vuol provare, come per il passaggio a miglior vita del detto qu. T. de T., rimasero in potere della detta T. de T. sua madre, non solo tutte le vesti preziose, oro, gioje &c., ma tutti li beni mobili, argento lavorato, denari contanti, ed altro, *quod est verum testibus &c.*

Quarto intende, e vuol provare, come il detto qu. T. da T. per esser persona facoltosa, e benestante, teneva la propria casa bene mobillata con tutte le commodità, e specialmente aveva molto argento lavorato, consistente in cocchiari, forcine, coltelli, bicchieri d' argento, bacili, bocali, sottocoppe, ed altro, che poteva importare libre......, il che rimase in potere di detta T. per la sua morte, *quod est verum &c.*

Quinto intende, e vuol provare, che detto qu. T. essendosi associato con T. de T. verso l' anno .... per una salata, fu la medesima da detto T. portata, e venduta nella Città di Palermo, ed essendo detto T. ritornato dalla detta vendita, andò a dare i conti di tal negozio al detto fu T., e li consegnò di proprio pugno ducati 700., cioè 500. in dobole d' oro, e 200. in monete Siciliane in presenza di più persone, e due giorni appresso, che ricevè detto denaro, subito ammalossi, ed a capo di otto giorni passò all' altra vita, *quod est verum &c.*

Sesto similmente vuol provare, come detto T. de T. lasciò ancora una grossa masseria di vacche, che ascendeva al numero di 400. e ferro, senza le piccole, e quelle non ferrate, quali dopo la sua morte furono vendute da detta T. de T., *quod est verum &c.*

Ser-

Digitized by Google

Settimo intende, e vuol provare, che per il mantenimento di esso articolante, per ogni cosa, così di vitto, come vesti, ed altro &c. era necessaria la tenue spesa di ducati .., in circa, *testibus &c.*

Ottavo intende, e vuol provare, come Nicola altro fratello d'esso articolante morì nell'anno...., e mentre visse, fu sempre alimentato, e spesato da T. de T. sua Ava paterna, senza, che detta T. Tutrice avesse contribuito menoma somma per il detto mantenimento', *testibus &c.*

Nono intende, e vuol provare, come potendosi far conferire in persona del detto Nicola allora Chierico fratello dell'articolante il beneficio semplice sotto il titolo di S........, quale beneficio è jus Padronato della casa, e famiglia dell' articolante, detta sua madre Tutrice maliziosamente fece passare i mesi sei per la collazione; tantochè poi la Curia Vescovile lo conferì a T. de T. per concerto avuto con detta Tutrice, a qual'effetto è restata detta casa dell' articolante nella perdita di tutto ciò, che potea fruttare detto benefizio &c. *testibus etc.*

Decimo intende, e vuol provare, come il detto beneficio in detto tempo potea fruttare annui ducati cinquanta, e presentemente puol rendere cinquanta in circa; onde la casa dell' articolante ha perduta tutta detta rendita in tempo, che visse detto Nicola, *quod est verum &c.*

Undecimo intende, e vuol' provare, come oltre di detto benefizio, il qu. T. de T. voleva rinunciare il benefizio di S... altro jus Padronato dell' articolante in beneficio di detto Nicola, e per negligenza di detta Tutrice, in non voler procurare il Breve di Roma, non l'ebbe, onde l'è stato cagionato d'interesse da circa ducati ducento annui di rendita certa, *quod est verum testibus.*

Duodecimo, che detta T. de T. Tutrice madre dell' articolante, o li suoi eredi non hanno mai resi i conti di detta amministrazione, e tutela esercitata, *quod est verum testibus, & scripturis &c.*

Item hæc, & alia non se adstringens &c. salvis &c. omni modo meliori &c, cum potestate addendi, minuendi, moderandi &c.

Hujusmodi, & similes articuli pro petentis tutelæ rationibus formari solent ab Actore, qui variantur, adduntur, minuuntur joxta facti contin-
35 gentias ab Advocatis confi'erandas: Illud tamen est hic notandum, super septimo articulo, caute fiet, si duo, pluresve jurisperiti, aliæve personæ conditionis pupilli examinentur, quæ de modo victus, & vestitus censentur peritæ, & instructæ, ideoque majori fide dignæ E. G.

Die .... in Terra .... & coram Gubernatore Delegato &c.

36 *Magnificus V. J. D. T. de T. Terræ T.. ætatis suæ annorum 50., ut dixit, & ejus aspectu apparet, testis citatus, velatus, ac medio ejus juramento interrogatus, & examinatus super articulis præsentatis per T. de T. in causa, quam habet in S. C. cum T. de T., de, & super, prout ex actis &c.*

Interrogatus super articulo septimo relictis omnibus aliis, dixit, che considerando l' economia, con il quale vivono i Galantuomini del Paese D., e convicini nell'educazione de' figli, e specialmente considerando la casa de' Signori T. della Terra D., può portare di spesa in alimentare un' figlio insino ad anni otto d'età, da ducati venti annui, cioè cinque di calzare, o vestire, e ducati 15. di mangiare, e dall'otto fino alli quindici ducati venticinque, vantaggiando tanto il vitto, quanto per il vestire per ragione dell' età, e questa spesa ha potuto farsi in benefizio di detti T. de T. articolante insino a detta età, eccedendo però l'età sudetta; si è potuto spendere ducati trenta annui, considerando similmente la qualità della persona dell' articolante, e l'uso del vestire, e vivere del Paese, e questo anche avendo mira a simili spese, che esso deponente fa in casa sua, come padre di famiglia, ed è la verità.

Interrogatus de causa scientiæ, & de loco, & tempore: dixit prædicta omnia scire per modum, ut supra; qui vidit, audivit &c.

Interrogatus de contestibus: dixit le può deponere il magnifico Dottor T. de T., il Sig. T. de T., ed altri &c. Io Dottor T. de T. hò deposto, come sopra &c.

T. de T. Gubernator Delegatus.
T. de T. Actuarius.

Hoc modo deponit alter; aut plures personæ, ut supra diximus &c. Super ceteris articulis testes examinandi sunt concludentes, & non de auditu, nisi in rebus, & factis occultis difficilis probationis: Quæ verò super nono, & seq. articulis deducta sunt, probari debent, quia tutor tenetur etiam de lucro omisso, & de culpa.

Formulas redditionis computorum tutelæ admi-
37 nistratæ a Contutore, & postmodum ex causa recusatæ, & ad ejus instantiam in M. C. V. sequentes habebis E. G.

Nella G. C. della Vicaria comparisce il Sacerdote D. Ferdinando Sanseverino, e dice, come avendo esso Comparente per lo spazio d'anni tre in circa esercitata la tutela de' pupilli figli del qu. D. Francesco .... unitamente con li Magnifici D. Rosa .... D. Simone, e Giambattista ..... fratelli d'esso D. Francesco, qual tutela non avendo potuto più
38 esso Comparente esercitare per causa della sua indisposizione, ed altro dedotto negli atti; perciò quella *formiter* trovasi di già ammessa, ed accettata dalla medesima G. C., ed ordinato, che detta tutela si eserciti da detto D. Simone, e D. Giambattista solamente, giacchè detta Magnif. D. Rosa per il passaggio fatto a seconde nozze, si trova anche cessata dall' esercizio sudetto: E perchè esso Comparente intende dare il conto di detta tutela da lui amministrata durante detto tempo unitamente con detti altri Contutori, come sopra, affine di potersi ordinare, che più non sia molestato. Perciò ricorre in essa Gran Corte, ed esibendo in pronto li conti sudetti d'introiti, ed esiti in suo potere pervenuti, e per esso fatti, fa istanza ordinarsi, che non sia più per detta tutela amministrata molestato, con spedirseli la Salvaguardia *in forma*, e così dice, e fa istanza *salvis &c, modo meliori &c.*

Quoniam Dominus Judex M. C. V. D. Franciscus Antonius Perrelli intendit providere super discussione computorum in actis præsentatorum, ideo moneantur partes, quatenus prima die juridica cum continuatione legitimè compareant coram eo in ejus domo, vel in aula M. C. V. ad dicendum, quæ &c. alias &c. Datum Neapoli die 27. mensis Januarii 1729.. Paulus Bellinus A. M.: Franciscus Gallus Scriba.

Exhibetur cum suprascripta comparitione quoque libellus computorum, exitus videlicet, & introitus, subscriptus a tutore in ejus non modo, sed
39 in cujoslibet paginæ fine, insimul cum documentis expensarum in forma, ut illi omnis in judicio præstetur fides, quo exhibito interponitur decretum E. G.

Die 18. *mensis Februarii* 1739. *Neap.*

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. &c. visis comparitione præsentata per Reverend. D. Ferdinandum Sanseverino sub die 20. elapsi mensis Januarii fol. 22., ac computis pariter per eumdem præsentatis
40 *sub dicta die fol. 24. ad 29., retroscripto memoriali, ac actis omnibus, partibusque auditis, provisum, & decretum est, quod procedatur ad discussionem prædictorum computorum, & fiat relatio eorumdem per S. C. partibus requisitis &c.: Perelli: Bellinus Act. Mag. Gallo Scriba.*

Requirantur partes ad videndam relationem faciendam, Neapoli die, quo supra: Franciscus Gallo Scr.

Digitized by Google

Scr. Causæ, & relator electus. Nulla existente oppositione adversos enunciatum decretum, a Scriba Causæ formatur relatio ordinata hoc modo, videlicet.

Al Signor D. Francesco Antonio Perelli Giudice della G. C. della Vicaria, e Commessario &c.

Con decreto di V. S. in data de' 18. del corrente mi viene ordinato, che procedesse alla relazione de' conti d'introito, ed esito presentato dal Rev. D. Ferdinando S. Severino *fol.* 24. *ad* 29. per l'amministrazione del contutela dal medesimo esercitata del-
41 li magnifici D. Antonio, D. Gaetano, e D. Diana .... figli ed eredi del qo. D. Francesco .... dal dì 24. Settembre dell' anno 1725. per tutto il dì 1. decembre dello scorso anno 1728., in esecuzione del qual riveritissimo decreto, avendo prima requisite le parti, *ut fol.* 32. riferisco a V. S. videlicet: *Introito.*

In primis il sudetto Reverendo D. Ferdinando si porta d' introito duc. ...

Dippiù altri duc. ... Dippiù altri duc. ...

E summate tutte le sudette partite d'introito fatto dal Reverendo D. Ferdinando Sanseverino importano ducati .... *Esito.*

In primis il sudetto Rev. D. Ferdinando si porta d' esito ducati ...... spesi per la tal causa &c.

Dippiù si porta d' esito altri duc. ..., &c.

E summate tutte le sudette partite d' esito fatto dal sudetto Reverendo D. Ferdinando importano ducati .... &c.

Introito juxta posita duc. ...

Esito juxta posita duc. ...

Ed avendo calcolate le sudette partite così d' Introito, come di esito juxta posita, ritrovo, che l'introito ascende a ducati .... e l'esito a ducati .... Perlocchè per esito superante iotroito resta Creditore il sudetto Rev. D. Ferdinando Sanseverino juxta posita per la sudetta amministrazione dal medesimo fatta della sudetta curatela in grana vent' uno.

Ch' è quanto mi è occorso riconoscere, e riferire a V. S. rimettendomi sempre al suo savio giudizio, e parere, a cui fo profondissima riverenza.

Napoli 23. Febraro 1729.

Di V. S.

Devotiss., ed obbligatiss. Serv.

Francesco Gallo Scrivano della presente causa, e Relatore Eletto.

Notificata parti ex adverso transcripta relatione, & nihil opponente, eadem postmodum audita in contradictorio judicio interponitur decretum tenoris sequentis videlicet.

Die 3. mensis Septembris 1729. Neapoli.

Per subscriptum D. Judicem M. C. V. visis compari-
42 *tione præsentata per Rev. D. Ferdinandum Sanseverino sub die 27. mensis Januarii 1729 fol. 22. computis per eundem præsentatis tam introitus, quam exitus fol. 24. ad 29. relatione facta per Scribam præsentis causæ fol. 33. ad 38. replicatione facta per magnificum Procuratorem Rev. D. Simonis, & magnifici Joannis Baptistæ .... Tutorem filiarum, & heredum qu. Doctoris Francisci .... scripturis præsentatis per dictum Rev. D Ferdinandum Sanseverino fol. 39., ac omnibus actis, retroscripto memoriali, partibusque certioratis, & auditis, provisum, & decretum est, quod omnes partitæ tam introitus, quam exitus contentæ in præcitata relatione facta per Notarium præsentis causæ admittantur, & proinde prædictus Rev. D. Ferdinandus Sanseverino non molestetur hoc suum &c. — Perelli — Bellinus Act. Mag. Gallo Scr.*

A D C A P. VIII.

De Curatore Ventris.

1. *DUæ obstetrices deponere debent de ventre prægnante.*
2. *Ratio dispositionis.*
3. *Judicis cautelæ, quando dubitetur de partus suppositione.*
4. *Decreti formula.*
5. *Formula alterius decreti.*
6. *Expensæ faciendæ sunt a petente assecurationem.*
7. *Crimen partus suppositi est capitale.*
8. *Suspiciones partus suppositi recensentur.*
9. *Suspicio non admittitur, nisi adsit magna causa.*
10. *Formula decreti post captam informationem.*
11. *Quando Pater relinquit filium, & ventrem prægnantem, quomodo decernitur?*
12. *Tres filii nasci possunt.*
13. *Decretum edito partu masculo.*
14. *Decreti formula edita foemina.*
15. *Testatore instituente ventrem pregnantem, si plures nascantur, omnes censentur instituti.*
16. *Aliæque mulieres unico partu plures filios ediderunt.*

IN suis formulis hujus capitis examen testium de ventre prægnante transcribit Riccius, sed melius
1 erit, & magis proprium, ut de hoc duæ obstetrices deponant. *L. 1. ff. de ventre inspiciendo.* De Rosa *in prax. civil. decret. cap.* 6. *num.* 64., quæ per ocularem Inspectionem certius deponentes, majori fide
2 *de jure* dignæ sunt, tamquam peritorum depositiones; Ideoque instituto a Patre posthomo nascituro ex ventre prægnante, quando ab interesse habentibus de partu, ejusque suppositione dubitatur, Ju-
3 dex uti debet juris cautelis præscriptis *in l. 1. §. de inspicien. ff. de ventre inspicien. custodiendoq; partu,* ut scilicet mulier pregnans transferatur in domum tutam cum personarum assistentia etiam tempore partus, prout refert decisum, Præs. de Franch. *in decis.* 332. & formula decreti solet esse E. G.

Die &c. Provisum, & decretum est, quod T. de T.
4 *petens conducat domum T. de T. prægnanti sitam in Platea T., ad quam accedat dicta T. una cum ejus Patre, & Matre ibidem paritura, & similiter in eam accedat, & permaneat T. de T. Tutor, & ejus Conjux, quodq; tempore ejus partus, & in eo interveniant duæ obstetrices, videlicet T. de T. quæ alias intervenit in alio partu ejusdem prægnantis, & T. de T. & nihilominus provisum est, quod ante januam cubiculi, in quo dicta T. paritura erit stare debeant, donec pareat, tres mulieres liberæ, videlicet T., T. de T., & T. de T. cum salario taxando, data etiam eisdem partibus facultate adhibendi tres homines liberos per S. C. eligendos. Nec non provisum est, quod citra præjudicium jurium ambarum partium dictus T. de T. actor paret, & ornet domos prædictas quam citius voluerit, ut commodè dicta T. in eis parere, & habitare possit juxta ejus conditionem, & insuper deponat aureos .... pro alimentis ipsius prægnantis, partus, ac famulatum, salva provisione facienda super mulieribus, quæ interesse debeant in ipso partu, quando partes instabunt hoc suum &c.*

5 Et pro explicatione provisionis reservatæ in dicto decreto tempore partus interponitur decretum. E. G.

Die .... *Per S. C. provisum, & decretum est quod tempore, quo dicta .... parere cœperit, ac quousque pariet, assistant in loco partus prædicti magnifica T. de T., T. de T., T. de T., & T. de T. hoc suum &c.*

Præsidens de Franch. *ead. dec.* 332., scribit decisum, omnes expensas in hoc caso ad instantiam substitutorum, ab eisdem faciendas esse, ubi omnes Add. concordant; *& de Luca* subdit, in partu aliam solemnitatem requiri, scilicet trium luminum, tam nocturno, quàm diurno tempore ex *l. 1. §. tria lumina ff. de ventr. inspic.* Surd. *cons.* 158. *num.* 16. *lib.* 2. Gratian. *discept.* 99. *num.* 16. & 22.

Crimen partus suppositi esse falsitatis, capitale,
7 & morte puniendum, licet Menoch. *de arbitr. cent.* 2. *casu* 306. *num.* 38. & Farinac. *qu.* 150. *nu.* 163. ad arbitrium Judicis remittunt.

Suspiciones pro partus suppositione plures sunt, ut antecedens mulieris sterilitas, nulla facti super-
8 venientia, partus absconditus absque mulieribus, delatio culcitræ, vel similis super ventrem, aliæque collectæ a Zacch. *qu. medico legal.* 99. *lib.* 2. *cons.* 26. *num.* 4. & *lib.* 1. *tit.* 3. *par.* 1. Item turbatio mo-

Digitized by Google

mulieris, quam masculum peperisse dicitur, quamdu hilari se ostendere debet vultu. Caranz. *de partu tit. de sign. comest. n.* 84 *cap.* 6.; Verum causa ma-
9 gna suppositionis debet adesse, hac enim deficiente, excluditur suspicio. Caranz. *loc. cit. num.* 92. Boss. *de part. suppos. n.* 16.

Capta informatione de ventre prægnante decretum interponitur tenoris sequentis.

Die .... *Visa comparitione, & informatione capta de ventre prægnante fol...., cura ventris prægnantis*
10 *deferatur T. de T. Matri, quæ adimpleat, & caveat in forma, salva provisione facienda viso exitu partus &c.*

Si pater relinquat filium, & matrem prægnantem, capta informatione &c. ac testibus examinatis super existentia filii, interponitur decretum. E. G.

Die .... *Visis positionibus fol...., testium depositionibus fol. .... informatione capta fol. ...., ex qua constat,*
11 *t. de t. esse prægnantem, provisum, & decretum est, quod interponatur decretum præambuli quondam t. de t. ab intestato in beneficium t. de t. ejus filii nunc pro una portione, salva provisione facienda pro aliis tribus, viso exitu partus, & cura ventris prægnantis deferatur matri, quæ adimpleat, & caveat, &c.*

Dicitur *pro aliis tribus &c.*, quia etiam tres filii nasci possunt, ut scribit Reg. de Rosa *in prax. decr.*
12 *civil. cap.* 6. *num.* 64. *&* 65. sicut ægyptiacas mulieres septem filios unico partu peperisse, ætas vetusta tradit. Edito partu si fuerit masculus interponitur decretum præcedente comparitione. E. G.

Die .... *Visa comparitione fol. .... & fide baptismi t. de t. posthumi nati M. C. V. explicando provisionem reservatam in decreto lato sub die .... interponit decretum præambuli ab intestato tam in beneficium t. de t. pri-*
13 *mi filii nati, quàm in beneficium t. de t. posthumi nati ex ventre prægnante t. de t. matris pro æquali parte, & portione, & tutela prædicti posthumi deferatur eidem matri, quæ adimpleat, & caveat.*

Explicando provisionem reservatam in decreto dato sub die ...., interponit decretum præambuli quondam t. de t.
14 *Patris ab intestato in beneficium t. de t. ejus filii cum onere tamen dotandi t. de t. sororem posthumam natam ex ventre prægnante t. de t. matris &c.*

Hinc fit, ut testatore ventrem prægnantem, aut posthumum instituente, si plures nascantur, omnes
15 censentur instituti. Boer. *dec.* 148. *per tot.*, ubi plures mulieres recenset, quæ numero penè incredibili filios unico partu ediderunt, & inter alios
16 Margaritam Comitissam Holandræ tercentum sexaginta tres liberos peperisse, omnesque baptismo donatos fuisse refert in Anno Domini 1313.

AD CAP. IX.

De Curatore Prodigi.

1. *Prodigus quis dicatur?*
2. *Prodigus trifariam dicitur.*
3. *Ad probandam prodigalitatem quæ requirantur?*
4. *Capta informatione quid facere debeat Judex?*
5. *Prodigus non potest contrahere, nec quasi.*
6. *Dato Curatore debet Notariis, & Actuariis prohiberi ne obligationes recipiant.*
7. *Actus Prodigi ante declarationem an valeant?*
8. *Donatio facta Ecclesiæ a Prodigo non valet.*
9. *Procuratoris munus non potest exercere.*
10. *Est persona privilegiata, & gaudet beneficiis.*
11. *Prodigus nunquam constituitur in mora.*
12. *Contra Prodigum non potest liquidari instrumentum.*
13. *Apocæ Banco directæ subscriptæ a minore, et prodigo non habent executionem.*
14. *Prodigus non obligatur juramento.*
15. *Prodigus citari debet una cum Curatore.*
16. *Attendi debet status conventionis non initi contractus.*
17. *Prodigus tenetur ad poenam pecuniariam, licet non teneatur ad criminalem.*
18. *Prodigo potest Pater bonorum administrationem denegare, et exhæredare, et quomodo?*
19. *Redeunte Prodigo ad bonos mores, cessat interdictio.*
20. *Quæ probanda tamen sint, et cui incumbat onus probandi?*
21. *Prodigus ad Civitatis officium assumtus, non recuperat bonorum administrationem.*

Prodigus dicitur, qui nec finem, nec tempus expensarum habet, *l.* 1. *ff. de curat. furios.* Jason. *in*
1 *l. is cui bonis num.* 2. *ff. de V. S.* Et expendit ultrà, quam fuerint suæ facultates sine causa, & sine necessitate.

Prodigus trifariam dici potest, scilicet, morum,
2 famæ, & bonorum. Cald. *in reper. l. si Curatorem v. cum non adsimilis n.* 9. *&* 10. *Cod. de integr. restit. minor.*

Ad prodigalitatem probandam requiritur conjunctorum, propinquorum, aliorumque testium depositio probantium, ita læsam esse existimationis
3 opinionem; ut pœnes eos T. de T. prodigus habeatur; rationem item, & causam assignantium; quod eum scilicet viderint sua bona dilapidantem, ac ultra vires, & facultates sui patrimonii expendentem. Baldus *in l. ubi adhuc C. de jur. dot.* Staib. *jun. resol.* 160. *n.* 9. *&* 10., qua informatione capta Judex prævia ejus sententia debet Prodigo bono-
4 rum administrationem interdicere, & Curatorem constituere, qui sui patrimonii curam habeat. Castill. *in dec.* 225. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 3. Staib. *loc. cit. n.* 12. De Rosa *in prax. civil. da. ret. cap.* 7. *n.* 55. quæ interdictio ab bona ubicunque sita extenditur. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 389. *n.* 44.

Quum ex prodigalitate, vitium animi, & defectus judicii, & intellectus inducatur, ita ut prodigus integra persona non reputetur; ideò prodi-
5 gus non potest contrahere, quasi contrahere, testari, vel codicillari. De Franch. *dec.* 672. *n.* 15. *& seq.*

Dato Curatore prodigo, debet publicari, ne aliquis deinceps cum eodem contrahat, prohibendo
6 Notariis, & Actuariis, ne illius obligationes recipiant. Gomez. *var. resol. tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 31. Sanfel. *dec.* 148. Prat. *discept.* 28. *lib.* 1. *n.* 29.

Actus initi a prodigo ante Curatoris dationem, bonorumque interdictionem an valeant? Divisæ sunt Auctorum opiniones distinguendo, vel aga-
7 tur de contractu oneroso, vel lucrativo, vel de notoria, vel occulta prodigalitate; sed verior est opinio non valere, prout congerit *De Luc. ad Franch. dec.* 672. *nu.* 3.

Nec donatio facta Ecclesiæ a prodigo substine-
8 tur, quia favor piæ causæ non supplet defectum intellectus, & voluntatis, quæ vim tribuit contractibus. *De Luc. ibid.*

Prodigus non potest procuratoris munus exer-
9 cere. Golin. *de Procurat. par.* 1 *cap.* 5. *nu.* 29. Imò si ante prodigalitatem erat Procurator, hac adveniente expirat mandatum, quod cessat non solum mutatione status mandantis, sed etiam mandatarii. *L. ejus qui in Provincia ff. si certum petat.* Soccin. *consf.* 112. *num.* 14. *vol.* 1.

10 Prodigus est persona privilegiata, idem de Rosa *cap.* 2. *dist.* 1. *num.* 33. Et juvatur beneficiis, *cap.* 6. *dist.* 3. *n.* 13., quia pupillo equiparatur. *L. certi conditio §. quoniam, & §. idem erit in fin. ff. si certum pet.* eique competunt omnia privilegia minoribus concessa. Bald. *in l. qui neque ff. de reb. cor.* Staib. *jun. resol.* 8. *num.* 7. *et* 8.

Prodigus numquam dicitur constitutus in mora,
11 quia tempus ei non currit. Alex. *in l. curatorem habens num.* 4. *Cod. in integr. rest. min.* Staiban. *jun. resol.* 8 *nu.* 15.

Contra prodigum non potest liquidari instrumen-
12 tum via Ritus M. C. V. Gravin. *de liquid. instrum.* 2. *part. declar.* 19. De Franch. *dec.* 672. Camill. de Medic. *cons.* 39.

Hinc cum prodigus minorum privilegiis gaudeat, sicut apocæ banco directæ subscriptæ a minore

13 nore etiam cum authoritate Curatoris non habent
executionem paratam, quia minor non potest in car-
ceribus detrudi. Rovit. *in Prag.* 64. *de offic. Proc.
Cæsar. nu.* 46.; ita quoque in prodigo; etenim di-
14 spositio hujus praxeos ad criminaliter agendum
fundatur præcipuè in perjurio, quod cessat in pro-
15 digo, qui non obligatur juramento, etiam Cura-
toris authoritate interveniente: Frecc. *de præsent.
instrum: par.* 11. *qu.* 5. 6. 8. *et* 9. *et par.* 6. *in princip.
L. is cui, ubi* Ripa *num.*58. *de verb. oblig.* aliique po-
nes Staib. *jun. resol.* 8. *num.* 10., *et seq.*
Idem Staib. *nu.* 19. fundat, prodigum non pos-
se solum citari, sed una cum ejus Curatore; Et
16 licet contractus sit celebratus ante bonorum in-
terdictionem, & administrationis ademtionem,
non potest tamen via Ritus conveniri, quia de-
bet attendi status debitoris tempore conventionis,
17 non verò celebrati contractus. Staib. *loc. cit. n.* 20.
et 21. Sed Præsidens de Franch. *in dec.*672. contra-
rium tenet, ejusque *Addit. de Luca* fundat, licet
non teneatur prodigus pœna criminali, semper ta-
18 men ad pœnam pecuniariam tenetur, & refert cum
Rovit. *in Pragm.* 4. *de liquid. instrum. num.* 17. esse
decisum per M.C.V. *esse procedendum ad liquidationem
instrumenti, verùm supersedendum in executione perso-
nali, tum pro debita, quàm pro pœna, donec aliter fuerit
provisum*; cui opinioni adhæret Reg. Latr. *dec.* 15.
num. 2. *&* 3. *& Riccius in addit.* Novar. *in prax.
elect. fori sect.* 1. *quæst.* 25., aliique *a de Luca relati
num.* 3. *in addit. ad dec. de Franch.* 672.
Prodigus prohibetur contrahere, & quasi con-
19 trahere *num.*25. *&* 27. De Franch. *dec.* 672. *num.*
13. *&* 14. Staib. *jun. resol.* 100.
Prodigo potest pater bonorum administrationem
denegare, imò etiam illum exheredare relictis ali-
20 mentis, quia hoc non fit in odium, sed in favo-
rem, ne bona dissipentur in familia per filii prodi-
galitatem. Boer. *dec.* 23. *num.*81. *&* 82.
Redeunti prodigo ad bonos, rectosque mores re-
stituitur bonorum administratio, cessatque interdi-
21 ctio; Quæ tamen resipiscentia, & prodigi emen-
datio notoriè constare debet, & Judicis declaratio
requiritur, aliter enim semper inutiles sunt con-
22 tractus ab eodem celebrati, quia semper juris
præsumtio contra eum viget, propter priorem
prodigalitatis statum, usque dum contrarium ab
adversario, cui stante hac præsumptione onus in-
cumbit, probetur, & saltem per biennium, aut
23 triennium requiritur sana mens, boni mores, &
recti. Idem Staib. jun. *resol.* 160. *num.* 23. *& seq.*
Si prodigus ad decurionatus officium, vel ad aliud
Civitatis regimen assumatur, ob hoc non censetur
24 revocata interdictio bonorum, quia potuit assumi
non ex eo, quod effectus diligens, & sic ad bonos
mores pervenerit, sed ob patriæ necessitatem, a-
liumve respectum. Boer. *dec.* 23. *n.* 71.

NOVA APPENDIX ADJUNCTA EJUSDEM AUTHORIS.

De Curatore Furiosi, & Fatui.

1. F*atuitatis tres species.*
2. *Quomodo distinguantur.*
3. *M. T. Ciceronis sententia.*
4. *Pro Curatore dando quæ requirantur?*
5. *Sanæ mentis quisque præsumitur.*
6. *Ut improbetur actus factus a furioso quæ probatio re-
quiritur?*
7. *Furiosus mente, & animo caret.*
8. *Furiosi probatio est difficilis, furiosique actus sunt
nulli.*
9. *Cuinam incumbat onus probandi furorem?*
10. *In dubiis probationibus præfertur sana mens.*
11. *Notaris sanam mentem allegant in testamento non
creditur.*
12. *An quis de furore suspectus testari possit?*
13. *Furiosus non potest matrimonium contrahere.*
14. *Formula instantiæ pro datione Curatoris.*
15. *Formula decreti.*
16. *Formula observatoriæ.*
17. *Formula relationis.*
18. *Formula depositionis testium.*
19. *Formula decreti facto verbo.*
20. *Formula instantiæ Curatoris.*
21. *Formula decreti pro assecuratione bonorum.*
22. *Formula instantiæ pro Curatoris remotione.*
23. *Formula decreti.*
24. *Formula depositionis testium.*
25. *Instantiæ Curatoris summarium.*
26. *Formula decreti facto verbo.*
27. *Nonnulæ formulæ recensentur in datione curatoris
mentecapto.*

TRes species fatuitatis exponit de Rosa *prax. ci-
vil. decret. cap.* 11. *nu.* 28. nempe stoliditatem,
1 ignorantiam, & oblivionem, sivè memoriam de-
perditam; aliasque his affines, & licet a Juriscon-
sultis furiosus, mentecaptus, fatuus, demens, si-
ve amens, insanus &c. promiscuè usurpentur, at-
tamen synonimi nequaquam sunt pœnes de Ros.
nu. 27. Zacchias *in quæst. Medicoleg. lib.* 2. *tit.* 1.
qu. 1. Scalona *de testam. lib.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 53.
2 M. T. Cicer. *lib.* 3. *Tuscul. qu. his verbis -- Hanc
enim insaniam, quæ juncta stultitiæ patet latius, a fu-
rore disjungimus. Græci volunt illi quidem, sed pa-
rum valent verbo: quem nos furorem, melancoliam
illi vocant: quasi verò atra bili solùm mens, ac non
3 sæpe vel iracundia graviore, vel timore, vel dolore
moveatur, quo genere Athamantem, Almæonem, A-
jacem, Orestem furere dicimus. Qui ita sit affectus,
eum dominum rerum suarum vetant XII. Tabulæ.
Itaque non est scriptum, si insanus, vel si furiosus
esse incipit, insaniam enim censuerunt, id est incon-
stantiam sanitate vacantem, posse tamen tueri medio-
critatem officiorum, et vitæ communem cultum, at-
que usitatum: furorem autem esse rati sunt, mentis ad
omnia cæcitatem; quod cum majus esse videatur, quam
insania: tamen ejusmodi est, ut furor in sapientem ca-
dere possit, non possit insania.*
Ut validè Furioso detur Curator, debet præci-
puè, & concludenter furor probari, qui difficilis
4 est probationis, quia directè probari nequit, & ut
Baldus dicit, *nec sensu testis percipi potest*; eoque
magis, quia ex naturæ præsumtione quisque sanæ
5 mentis supponitur. *L. nec codicillos, C. de codicill.
ubi Glos.* Zabarel. *cons.*56. *colum.* 1. Dec. *cons.*447.
num. 31. Paris. *cons.*88. *num.*6.7. *&* 8.
Ad improbandum actum a Furioso factum, pro-
batio furoris, debet esse præcipua, & restricta ad
6 tempus ejusdem actus. Paul. de Castro *in l. qui te-
stamento §. nec furiosus de testam. milit.* Mascard. *con-
clus.*824. *num.* 16. *&* 17.; ita ut probetur tempore
actus voluntate carere, quæ est deliberatio animi
7 intelligentis, & acceptantis, quæ non supponitur
in furioso, qui mente, & animo caret. Bald. *in l.
in vendente C. de contrah. empt.* Maynar *in l. furiosi ff.
de reg. jur. l. furiosum, C. qui testam. facer. poss.*
Et Nicolaus Boer. *dec.*23. *num.*41. scribit furo-
ris probationem esse difficilem, & furiosi actum,
8 etiam rectè factum, sive ad pias causas, sive secus,
etiam cum juramento esse nullum, idem Boer.
*num.*47.48.49. *& seq.*, nisi furiosus ante vitium se
obligasset *num.* 31.
Sed cuinam incumbat onus furorem, vel sanam
mentem probandi, cum quilibet sanus præsumatur?
Scribit idem Boer. *d. dec.* 23. *num.*27., illum, qui
9 suam fundat intentionem super furore, vel super
sana mente teneri istarum qualitatem alterutram
probare, ut si velit actum alicujus infringere, qui
tunc temporis erat fatuus, furiosus &c. illi incum-
bit probatio: Si vero heres institutus petat ex te-
stamento hereditatem, tamquam a sano, & non
furioso facto petenti, tunc incumbit onus probandi.

Sed si quis probaverit, quem esse furiosum, &
10 pars ex adverso sanæ mentis, præfertur sana mens,
idem Boer. *num* 72. Nec si Notarius in testamen-
to, aut in instrumento dicat, quem esse furiosum,
aut sanæ mentis, non probatur per testimonium
11 Notarii, quando de hoc dubitatur, sed Legis præ-
sumptione suppletur, quia mentis sanitas cum sit
invisibilis, non sensu visus, aut auditus percipi-
tur, sed magis judicio rationis, *num*.73. Reg. de
Rosa *prax.civil. decret. cap.* 11. *n*.29. cum Thesaur.
dec.92.*num* 4. animadvertit, Judicis arbitrio relin-
quendam esse determinationem, an quis testari, vel
12 non testari possit ex majori, vel minori sensuum
diminutione, & ex ipsius testamenti lectione, quod
optime substinetur, si ita conditum sit, ut tanquam
ab eo, qui sanæ mentis est, factum esse videatur.
13 Furiosus neque de jure civili, neque de jure ca-
nonico matrimonium contrahere potest. *L. heredi-
bus* §.1. *ff. ad Trebell.* Boer. *d.decis*.23. *num*.68.

*Formula petitionis Curatoris fatuo dati a M.C.V.
penes scribam Franciscum Gallo in Banca
Pauli Bellini A.M.*

NElla G. C. della Vicaria compariscono Angiola,
e Caterina ----- e dicono come a 24. di Mag-
gio 1719. il quondam Carlo de ----- fe il suo ul-
timo testamento, in cui istituì Giovanni ---- suo
14 figlio erede universala in tutta la sua eredità, ed
istituì le dette Comparenti anche sue figlie eredi
particolari nella summa di ducati ---- cioè ducati
---- per ciascheduna, ma il detto Giovanni fin'og-
gi non si è dichiarato erede, anzi preintendono, che
stia fuor di sensi, e si ritrova nella Città di Venosa
senza figli, ma con alcuni Nipoti *ex filia*; E perche
ciò ridonda in grandissimo pregiudizio delle Compa-
renti, le quali non solamente devono avere li su-
detti ducati ---- una coll' interesse sin' oggi decor-
so, ma ancora la sudetta Angiola deve conseguire
dalla sudetta eredità di suo Padre altri ducati 19.
coll' interesse per il resto della dote, che le promise,
assignata; Perciò ricorrono in detta G.C., e fanno
istanza ordinarsi, che si prenda informazione, che
il sudetto Giovanni ----- stia fuori di sensi, affin-
che dalla G. C. si proveda di Curatore alla detta ere-
dità, con cui le Comparenti possano procedere per
ricuperare ciò, che devono conseguire, o così dico-
no, e fanno istanza non solo in questo, ma in ogni
altro miglior modo &c.

Die 27. mensis Augusti 1727. Neapoli.

*Per subscriptum D. Judicem M.C.V. visa retroscripta
comparitione præsentata, fuit provisum, & decretum,
quod super expositis capiatur summaria informatio, Te-
stes habeantur pro citatis, & recipiantur per magn. Offi-
ciales, & Actuarium insolidum Curiæ Civitatis Venu-*
15 *sii, citatis Agnatis, & Cognatis, etiam per edictum
hoc suum &c.*; De Tomase: *Bellino A.M. Gallo Scriba.*
Expeditis provisionibus, Curiæque Delegatæ
præsentatis, ab eadem observantur hoc modo.

*Die undecima mensis Decembris 1727. Venusii &c.
Retroscriptæ provisiones M.C.V. exhibitæ, ac præsen-
tatæ fuerunt coram nobis nomine, & ex parte Angelæ,
& Catherinæ ---- & per nos receptæ supra caput omni,*
16 *qua decet reverentia, & fuit dictum pro earum obser-
vantia, quod exequantur juxta illarum seriem, continen-
tiam, & tenorem &c. ad quem effectum per Principa-
lem Civitatis Venusii, ejusque Dominum Gubernato-
rem fuit provisum, & decretum, quod de expositis ca-
piatur summaria informatio, & Testes habeantur pro
citatis; necnon citentur Agnati, & Cognati, & fiat
citatio per edictum in forma ad finem &c. & ita per hoc
suum &c. T. de T. Gubernator Deleg. &c. T. Actua-
rius &c.*

Eodem die Venusii &c. Joannes--- Serviens Cu-
riæ retulit mihi personaliter citasse Dianam ----
Aviam, sive Tutricem, ac Curatricem filiorum
quondam Caroli Andreæ ---- & Annæ ---- Con-
17 jugum, & in fidem &c. præsentibus Tito ----
& Eliggio ---- &c. Caurasa Act.

*Die undecima mensis Decembris 1727. Venusii &c.
& coram Domino Gubernatore Delegato &c.*

Mastro Vito ---- dice essere Barbiere, e pratico
Chirurgo di questa Città di Venosa d' età sua d'anni
trentadue in circa, ut dixit, Testis summarie pro-
ductus, & medio ejus juramento tactis &c. Inter-
rogatus, & examinatus super contentis in provisio-
18 nibus coram nobis præsentatis ex parte Angelæ,
& Catherinæ de ---- dixit: Signore Io sò molto
bene, e conosco molto bene la persona di Giovan-
ni ---- Da più anni abitante in questa Città di Ve-
nosa, il quale sono due anni, che è fatto scemo, e
mentecatto, con esser uscito fuor di sensi, facendo
operazioni di già da uomo scemo, e senza stare in
stato di fare veruna operazione da uomo sano, ed
assennato, non tenendo il medesimo Gio: figli, ma
assolutamente alcuni nepoti, figli minori della
quondam Teresa sua figlia, che fu moglie del quon-
dam Carlo Andrea ---- nominati Giuseppe, Ni-
cola, e Catarina, li quali vivono sotto la curatela
di Diana ---- di loro Ava, e moglie di esso sudet-
to Giovanni, come apperisce dagli atti di detta
curatela, che ho sentito conservarsi da questa Cor-
te, & sic deposuit de causa scientiæ per modum, ut
supra &c.: Io Mastro Vito ----- ho deposto ut
supra, T. de T. Gubernator Delegatus: Donatus
Antonius ---- Act. &c.

Eodem modo deponunt duo, aut plures Testes,
quorum depositionibus receptis, affixa, defixaque
citatione per edictum, adimpletisque adimplendis,
penes acta transmittuntur, interpositoque termino
vulgo dicto *facultas*, partique ex adverso notificato;
interponitur decretum.

In causa interpositionis decreti petiti per Ange-
lam, & Catharinam de ---- cum Diana ---- &c.
Die 11. *mensis Decembris 1728. Neap. facto verbo.*
*Per M.C. Vicariæ visis actis provisum, & decretum
est, quod detur Curator hereditati quond. Caroli de ---
magnificus U.J.D. Alexander ---, qui durante fatui-*
19 *tate Joannes de ---- valeat jura hereditatis prædictæ
proponere, tueri, & defendere ad hunc actum tantum,
audita etiam in omnibus Diana ---- Uxore dicti Joan-
nis, etiam nomine, ut in actis, & hoc suum &c.*: *De
Tomaso Ruggiero: Bellinus A. M.: Gallo Scriba.*

Curator exhibitis scripturis pro parte Angelæ,
& Catharinæ de ... congrue respondebit, & in-
terim instat ad actum aliquem non procedi, salvis
&c. omni modo &c.

Actis a Curatore perconfectis, suam præsenta-
bit instantiam tenoris sequentis,

Nella G. C. della Vicaria comparisce il Dottor
Alessandro ..., Curatore dell' eredità giacente del
qu. Carlo de ... e dice come si pretendono da An-
gela, e Caterina de ... figlie di detto qu. Carlo
docati ... da detta eredità, soll' assertiva, che
20 detto qu. Carlo gli l' abbia lasciati nel suo testa-
mento, nel quale avendo istituito erede Giovanni
de .... ancor suo figlio, il medesimo non solo per
trovarsi fatuo, ma per non avere pur' anche adita
l' eredità di detto qu. Carlo suo Padre, si è di-
chiarata la medesima giacente, e trovasi da essa
G. C. dato Curatore il Comparente, e conciocchè
dette sorella de ... appogiano la loro pretenzione
ad una sola, e nuda assertiva, ne hanno sin' ora
prodotto veruno documento della detta loro preten-
zione. Pertanto ricorre in essa G. C., e primamen-
te fa istanza, che detta Angela, e Caterina fra
breve termine produchino le ragioni, e documenti
della loro pretenzione, quale elasso, ribbuttarsi a
limine Judicii, ed imponersi perpetuo silenzio a ta-
le loro pretenzione. E secondariamente fa istanza,
affine la robbe di detta eredità non si dilapidino,
sequestrarsi etiam quoad fructus, ed affittarsi in no-

me

Digitized by Google

me di essa G. C. per il mobile annotarsi, e consegnarsi presso sicura persona a disposizione di essa G. C. e così dice, e fa istanza *citra præjudicium* di ogni ragione, ed azione, che compete, e può competere a detta eredità &c. salvis, &c. alias &c. reservans &c. isto, & omni modo meliori &c.

Die 28. mensis Martii 1729. Neapoli.

*Per subscriptum Dominum Judicem M. C. V. visis
retroscripta comparitione, ac omnibus actis, provisum,
& decretum est quod retroscriptæ Angela, & Cathari-
na de ..... infra dies sex exhibeant in hac M. C. V., &
penes acta eorum legitima documenta, si quæ habent
21 contra hereditatem retroscripti quond. Caroli ..... Pa-
tris, alias providebitur; necnon pensionarii, Affictatores, & reddentes bonorum hereditariorum prædicti quond. Caroli quantitates per ipsos respective debitas, & in futurum debendas, illas nemini solvant sub poena reiteratæ solutionis, sed faciant depositum in publicu Banco hic Neapoli residente, & penes acta præsentis causæ, alias providebitur, hoc suum &c.: De Tomaso: Bellino A. M. Gallo Scriba.*

Ex eo, quia rebus sic stantibus ad primævam mentis, sensuumque sanitatem dictus Joannes rediit, prout partes interesse habentes asseruerunt, ideo M. C. V. ad Curatoris remotionem ad earundem instantiam procedere debuit, de qua nonnullas formulas pro Tyronum utilitate transcribere haud inutile est.

Nella G. C. della Vicaria, *& penes actu* compa-
risce Giovanni de ..... e dice, come da circa anni
due a questa parte per una infermità avuta, restò
perturbato di sensi, e di mente, e debilitato in tal
maniera, che veniva da tutti giudicato per scemo,
22 a fatuo, ed attento ciò da detta G. Corte prece-
dente informazione si ritrova al Comparente dato per Curature il magnifico D. Alessandro ... durante detta fatuità: E, perche il Comparente da più mesi si e guarito, e ritornato a pristini sensi retti, ed uso di ragione, e perfetto in tutto, perlocche l' incumbe l' amozion del Curatore sudettu; che però ricorre in essa G. C., e fa istanza ordinarsi dalla medesima informazione, e commettersi alla Corte della Città di Venosa, dove il Comparente dimora, acciò quella presasi, ed il tutto collatosi, possasi ordinare essere amosso detto magn. Curatore salvis, &c.

Die 24. mensis Maii 1729. Neapoli.

23 *Per subscriptum Dominum Judicem M. C. Vicariæ
visis suprascripta comparitione, ac omnibus actis, fuit provisum, & decretum, quod de expositis in suprascripta comparitione capiatur summaria informatio, Testes habeantur pro citatis, & recipiantur per magnif. Officiales Curiæ Civitatis Venusii ad finem providendi, audito magnifico Curatore, ac omnibus interesse habentibus, hoc suum, &c.: De Tomaso. Bellino A. M. Gallo Scriba.*

Actor offert deponere, & protestatur de expensis, salvis, &c.

Curator citra præjudicium omnium jurium, instat in omnibus audiri, alias, &c. reservans, &c. isto, &c.

Notificato dicto decreto omnibus aliis interesse habentibus, expeditisque literis commissionalibus pro Testium depositionibus recipiendis, præsentantur eidem Curiæ Delegatæ, quæ ad partis instantiam suum interponit decretum pro executione dictarum literarum commissionalium, & Testes examinantur hoc modo.

Die 27. mensis Maii 1729. Venusii, & coram
Domino Gubernatore.

Mastro Pietro ...... dice esser Minisfcalco di questa Città di Venosa, di età sua di anni 45. in circa, ut dixit, Testis summario productus per Joannem de ..... medio ejus juramento, tactis, &c. Interrogatus, & examinatus super tenore com-
paritionis præsentatæ per dictum de ..... quidquid
24 audivit, & ad opportunam interrogationem sibi
legitime factam, &c. respondit: *Signore sopra questo, che V. S. Signor Governator mi domanda, la verità è questa, come Giovanni ..... dalla Villa di S. Giovanni a Teduccio Casale della Città di Napoli dappiù anni commorante in questa Città di Venosa, e da me ben conosciuto da due anni in circa, che detto Giovanni ebbe una lunghissima infermità, per la qual causa restò perturbato di sensi, e di mente, di manieracchè veniva da tutta questa Città trattato da scemo, e senza cervello, che non poteva stabilire cosa alcuna: Doppo mesi però ho veduto, ed al presente vedo, ed osservo, che il predetto Giovanni di ..... è ben ristabilito nella pristina salute, e guarito dall' accennata infermità, stando in retti sensi, in modocchè fa tutte le operazioni da vero sano; e cio da me si è bene osservato, perche abito con mia casa vicino a quella del predetto Giovanni. Che è quanto posso deponere*: Interrogatus de causa scientiæ, loco, tempore, &c. dixit prædicta omnia scire per modum, ut supra.

T. de T. ho deposto, come sopra.

T. di T. Gubernator Delegatus.

T. Actuarius.

Receptis depositionibus aliorum Testium consimili modo deponentium, & ad M. C. transmissis, fit decretum.

In causa interpositionis decreti petiti per Joannem de ..... ut ex actis.

Die 9. mensis Junii 1729. Neapoli.

Per subscriptum Dominum Judicem M. C. Vicariæ visis actis, fuit provisum, & decretum, ac in præsenti causa fuit facta facultas cum termino juris in forma, hoc suum, &c.: De Tomaso. Bellino A. M. Gallo Scriba.

Curator instat pro actis, quibus visis congruam reservat responsionem, & pro nunc reservat omnia jura, Jurisque remedia, salvis &c. omni modo meliori, &c.

Visis actis predictis a Curature, suam formabit instantiam, qua petit suspendi Curatorem da-
25 tum durante fatuitate dicti Joannis ..... ob ejus
restitutam sanitatem, ut constat ex informatione, qua de re facta monitione ad audiendam provisionem faciendam per M. C., a qua, ex eo quia non omnimodam fidem dictis Testium depositionibus præstitit ab Imperitis hominibus factis, in causa prædicta, sequens interpositum fuit decretum.

In causa Joannis de ..... cum Angela, & Catharina de ..... & magnifico Curatore data hereditati quond. Caroli de ..... durante fatuitate dicti Joannis, & Diana de ..... &c.

Die 29. mensis Decembris 1729. Neapoli
facto verbo, &c.

*Per M. C. Vicariæ visis petitione fol. 21., ac
26 omnibus actis, provisum, & decretum est, quod
committatur magnificis Officialibus in solidum Curiæ Civitatis Venusii, quæ observare faciat a duobus Doctoribus Physicis per ipsam eligendis Joannem de ....., si, vel ne fatuitate laboret, & in scriptis referat ad finem providendi, auditis Agnatis, & Cognatis: hoc suum, &c.: Barnaba: Rocca: Bellinus A. M.: Gallo Scriba.*

Causa prædicta partibus forsan acquiescentibus ulterius minime progressa fuit, ut ex processu penes enunciatum Scribam patet.

Quando quis petiit dari curatorem mentecapto,
27 qui degat in partibus, & a M. C. V. relaxantur
provisiones pro informatione, exhibitis dictis provisionibus Curiæ locali, ab eadem sequens decretum interponi debet. Videlicet.

Formula decreti.

Observentur juxta earum seriem, continentiam, & tenorem, pro quarum observantia capiatur summaria informatio super exposita mentis infirmitate mag. Ni-

colai de T. teſtes habeantur pro citatis, & recipiantur per mag. Actor. Magiſtrum coram nobis, nec non citentur agnati, & cognati, dicti magn. Nicolai T. etiam per edictum, qua citatione ſecuta, providebitur ſuper ordinata recognitione, & acceſſu, & expediatur citatio per edictum cum inſerta forma proviſionum M.C. Vicariæ -- hoc ſuum &c.

Indè affiguntur banna, & citationes per edictum, & elapſo novem dierum ſpatio, incuſantur cootumaciæ, quibus incuſatis, ſequens petitio fiet. Videlicet.

Al Signor N. N. Governadore, a Giudice della Città di Nocera, &c.

DOmenico Antonio, a Marie Antonia T. ſupplicando raccordano a V. S., qualmente per la dazione di curatela ella perſona, ed effetti del magn. Nicola de T. preſentemente notorio mentecatto eſſeodoſi ſpedite le citazioni, e quelle effiſſe ne' luoghi ſoliti, ſi ſono già ſpedite le contumacie, per non eſſere comparſa perſona alcuna intereſſata; ed incombendo alli Supplicanti, che ſi proceda ad ulteriora, ſupplicano per l'elezione de' Medici, e ſuſſeguentemente per le recognizione, ed acceſſo con proviſioni della G. C. della Vicarie ordinato, ut Deus.

In calce cujus petitionis interponitur decretum tenorie ſequentis.

Die... *Viſis proviſionibus M.C. Vic. actu affixionis, & publicationis dictæ citationis per edictum, ac contumaciis jam incuſatis, ac omnibus actis, proviſum, & decretum eſt, quod committatur prout præſenti decreto committitur magn. Doctoribus Phyſicis NN. & NN., qui cum interventu ſubſcripti Domini Gubernatoris ſe conferant in domum dicti magn. Nicolai, recognoſcant, & referant in ſcriptis, an dictus magn. Nicolaus ſit mentis compos, ſive demens, & mente captus. Hoc ſuum &c.*

Si unquam poſt citationes quie compareet opponens, eut eliam quamcumque faciena petitionem, ertis Medici Doctores deſtinati poſt prædictuio decretum Requiſitoriam cum deſtinatione diei acceſſus conficieot. E. G.

Requirantur N. N. ad ſe conferendum in domum magn. Nicolai de T. die &c.

Quæ requiſitoria una cum prædicto decreto notificanda eſt parti, quæ comparuit: Si verò nemo comparuerit, nulle decreti, & requiſitoriæ ootificatione opus eſt.

Poſtmodum fiet acceſſus a magn. Gubernetore, & artie Medicæ Doctoribus electie, qui ſequenti die conficient relationem tenorie ſequentis videlicet.

Al Signor NN. Governadore della Città di Nocera de' Pagani.

IN eſecuzione de' ſuoi pregietiſſimi comandi eſſendoci noi ſottoſcritti Profeſſori di Medicina conferiti aſſieme colla degniſſima perſona di V.S. nel Caſale di Malluni, e propriemente nella caſa, ove abita il magnif. Nicola di T., ivi abbiamo ritrovato il medeſimo paſſeggiente in una ſua anticamera, a cui evendo tanto V.S., quanto noi fatte alcune differenti domande, colle quali varj affetti riſvegliar ſi poteano; ed in particolere, ſe egli ſepeva a quale oggetto ſi era ella col noſtro interveoto colà portata; il medeſimo quando affatto non riſpondeva, o ſe pur riſpondeva, era molto elienamente, ed incongruameote, in maniera che he fatto per enche a V.S. non eſperta nella noſtra Profeſſione chiaramente conoſcere, che egli ſia di meote depraveta, e non ſane; onde noi non meno dalle mentovate incongrue riſpoſte, come ancora da' geſti ſenza ordine, ed improprj referendo atteſtiamo, che il detto magn. Nicola effettivamente patiſca nel cerebro, e che i ſpiriti animati per una mala diateſi, o ſia conformazione ſiano molti lontani dallo ſtato naturale, o perchè reſi ſulfurei ſalini ſecondo il ſentimento del celebre noſtro Villiſio, o pure perchè il ſangue, dal quale tali ſpiriti ſi ſequeſtrano, ſia di qualità acida mordente, e molto imperfetta; ſiccome altri Medici Scrittori la ſpiegano. Che perciò ſiamo di parere, che il riferito magn. Nicola ſia incapace a conoſcere quel tanto poſſa giovarli, o nuocerli, e come tale potrebbe di continuo darſi il caſo, che finiſtro accidente gli accadeſſe per difetto di mente, e di raziocinio. Che è quanto poſſiamo riferire, ed atteſtare a V. S. in adempimento de' ſuoi venerati ordini, a cui facendo divotiſſima riverenza, baciamo le mani

Di V. S. Nocera li

Devotiſs. Serv. obligatiſs.
Il Dottor Fiſico N. N.
Il Dottor Fiſico N. N.

Poſtea pro totali executione danda proviſionibus M. C. V., examinandi ſunt teſtes, qui debent eſſe ſcribentes, probi, bonæ conditionis, & famæ, & ſi eſſent Medici præter deſtinatos pro acceſſu enunciato, optima res eſſet. Omnes deponere debent ſuper articolie, & ſaltem debeot eſſe in numero ſeptem dicti teſtes, qui concludenter deponere debent ſuper erticulis, ſed non unico præmeditato ſermone. Prædicti teſtes etiam tempore citationum examinari poſſunt.

Formula articulorum, videlicet.

Articuli, ſuper quibus examinandi ſunt teſtes ad inſtantiem magn. Mariæ Antoniæ T. legitimæ uxoris magn. Nicolai de T. in cauſa curatelæ ejuſdem incompotis mentie, & adminiſtrationie ejus bonorum incepacie &c. non ſe adſtringens &c. deducens &c. cum facultate addendi, & minuendi &c.

SUper primo; Vuol provare, come il magn. Nicole di T. da più anni a queſta parte ha patito nel cervello, e nel raziocinio, e ſi è andata una tale indiſpoſizione di giorno in giorno avvanzando, in maniera che al preſente è affatto incapace cuſtodire la ſua perſona, quella de' ſuoi figli, ed emminiſtrare la ſua roba; ut ex teſtibus, ſcripturis non renuncians &c.

Super ſecundo: Vuol provare, che tanto è vero, che detto magn. Nicola di T. è incapace al preſente di amminiſtrare la ſua roba, e cuſtodire non meno la ſua perſona, quanto quella de' ſuoi figliuoli, che eſſa Marie Antonia T. di lui legitima moglie ave avuto, ed ave la cura della di lui perſona, ed eve emminiſtrato tutti li ſuoi effetti, affittando i territorj, riſcotendo le rendite, fecendo le ricevute, e tutti gli altri atti, che dimoſtrano vera emminiſtrazione, ut ex teſtibus, & ſcripturis, &c.

Super tertio. Vuol provare, come eſſa articolaote Marie Antonia in detta amminiſtrazione ſi è portata, e ſi porta con tenta attenzione, che più toſto ave accreſciuto il patrimonio, che diminuito: ut ex teſtibus, & ſcripturis &c.

Soper quarto: Vuol provare, come detto magn. Nicola non ha altra perſona più proſſima in grado, a chi poſſa deferirſi la cura della ſua perſona, ed amminiſtrazione de' ſuoi effetti, ſe non che eſſa erticolante di lui legitima moglie, per non avere nè padre, nè madre, nè avo, nè ava, nè fratelli utrinque congionti, conſanguinei, o ſobrini, ut ex teſtibus, & ſcripturis &c.

Super quinto: Vuol provare, come dal matrimonio contratto tra eſſa articolante Marie Antonia con detto magn. Nicole ſi ſono procreati tre figliuoli viventi, due maſchi, ed una femina per nome Franceſco, Raimondo, ed Anna Michele di T., quali al preſente ſono tutti di età impubere.

Hi erant quinque articuli, qui probandi sunt per testium examen de causa scientiæ deponentium.

In actis exhibenda est fides matrimonii contracti inter dictam Mariam Antoniam T. petentem, & dictum Nicolaum de T. mentecaptum.

Completo examine, & omnibus actis prædictis, debet Gubernator, sivè ejus Locumtenens relationem ad M. C. Vic. conficere tenoris sequentis videlicet.

Al Signor N. N. Giudice della G. C. della Vicaria.

CON decreto di V. S. in data de' 28. dello scorso Luglio in banca del magn. Michel' Angelo di Vito mi viene commesso, che pigliassi non meno sommaria, a diligente informazione sovra la l'esposto per parte delli magn. Domenico Antonio, e Maria Antonia T., come ancora, che coll' intervento di due probi, ed esperti Medicanti mi portassi in casa del magn. Nicola di T. per riconoscere la di lui esposta infermità di mente; ed in esecuzione del medesimo ordinato decreto, dopo avere pubblicate le citazioni per edictum, e scorsó il termine in quelle prefisso colla presenza, o intervento degli magn. N. N, Medici da me eletti, come più dotti, e più pratici di simili malori mi sono portato in casa del riferito Nicola, ed ivi dopo varie domande fatteli, che avessero potuto muovere varie passioni, mi sono chiaramente accorto, ch' egli patisca nel cervello, o che il suo raziocinio sia molto depravato, e lontano dallo stato sano, e naturale, siccome anche mi hanno i testè menzionati Professori di Medicina riferito con scrittura, quale annessa ne' presenti atti a V. S. trasmetto; Laonde giudico, che il medesimo non solo non possa aver cura de' suoi effetti, e della propria persona, ma nè anche di quella de' suoi figliuoli. Che è quanto in adempimento de' suoi riveritissimi ordini posso riferire a V. S., a cui facendo divotissima riverenza, colla brama di altri venerati comandi mi confermo col carattere, con cui mi sottoscrivo.

Di V. S. Nocera li

Divotiss. Serv. obbligatiss.
T. de T. Governadore.

IN LEONARDI RICCII
ADDITIONES
PAR. I. TIT. IV.

AD CAP. I.

De Requisitis in venditione rei pupillaris.

1. *Requisita in alienatione bonorum stabilium Minoris sunt necessaria quoque in transactione, aut conventione.*
3. *Requisitis deficientibus, nullus est contractus etiam utilis Pupilio.*
4. *Compromissum fieri potest etiam sine Judicis decreto, quando est necessarium.*
5. *Minor factus major ratificans contractus factos a Tutore, vel Curatore, non potest amplius impugnare.*
6. *Fundum sterilem, ut fertilem emat, potest alienare absque Judicis decreto:*
7. *Per actus ultimæ voluntatis potest alienare.*
8. *Transactionis formula.*
9. *Formula instantiæ.*
10. *Formula decreti.*
11. *Formula depositionis Testium.*
12. *Formula consensus Curatoris.*
13. *Formula decreti, quod expedit.*
14. *Minoris obligatio an valeat favore Reipublicæ?*
15. *Decretum, quod expedit interponi potest etiam super contractibus celebratis.*
16. *Recensentur formulæ.*
17. *Formulæ depositionis Testium.*
18. *Formula decreti, quod expedit.*

1 IN hac materia synodalis est decisio Afflict.
249. ejusque *Addit. Cæsar. Ursill.*, a qua
forsan doctrina ab Authore nostro transcripta in
hoc capite manavit. Non solum in alienatione
bonorum stabilium minoris requiritur causa necessaria,
auctoritas Tutoris, vel Curatoris, decretum
Judicis, aliaque notata ab Afflict. *in d. dec.*
249., sed etiam in conventione, aut transactione
2 facienda a Tutore cum minoris debitore, aut creditore
prævia causæ cognitione, ne sit minori nociva,
cujus damnum Tutor vitare debet. De Rosa
prax. civil. decret. cap 7. *num.* 57. 58. *cum sexcentis &c.*;
adeoque prædicta requisita necessaria sunt,
3 ut contractus licet pupillo utilis, absque Judicis
decreto minimè substineatur. Idem de Rosa *ibidem cum Staiban. resol.* 159. *num.* 82.

Illud est enim specialiter notandum, minores
posse compromittere, quando compromissum est
4 necessarium vigore Regiæ Pragmaticæ, etiam si
Judicis authoritas deficiat, quia cum faciat actum
a lege decretum, & requisitum, potest hoc facere
sine Judiciaria authoritate, imo etiam Tutoris
authoritate deficiente, prout in filio, qui potest
compromittere inter consanguineos, & affines
sine patris consensu. Maraut. *in act.* 2. *num.* 6.
& 10. *tit. de compromiss.* Borrell. *in summ. dec. lib.* 3.
tit. de arbitr. num. 20. *& seq. &c. penes* Staiban.
jun. resol. 167. *num.* 27. 28. *& seq.*

Si minor factus major ratificet contractus a Tutore,
vel Curatore initos, convalidantur, eosque
5 amplius impugnare non potest, multoque minus
possunt sui creditores post ejus mortem, qui non
habent majus jus eorum principalis. Staiban. *resol.* 166. *num.* 18. *&* 19.

Fundum sterilem, ut fertilem, & bonum emat,
potest minor absque Judicis decreto alienare, &
6 stabilia, quæ plus incommodi, quam utilitatis
afferunt. Caroc. *dec.* 113. *num.* 8. *&* 10. Surd.
dec. 178. *num.* 23. Capyc. *dec.* 113. Menoch. *de arbitr. cas.* 171. *num.* 60.

Et pariter notandum, minorem per ultimæ vo-
7 luntatis viam, & alienare per se ipsum, & aliis
facultatem alienandi concedere posse. Montan. *de Tutor. cap.* 33. *num.* 340. *&* 462.

Ex eo, quia Author noster integras a Tyronibus
desideratas formulas non edit, in materia
8 præcipuè transactionum, ideò easdem subnectam
in causa propria, transcribendo actus omnes judicii
interpositionis decreti *si expedit*, dato, & audito
Curatore, prout sequitur. E. G.

Formula comparitionis.

NElla G. C. della Vicaria comparisce il Dottor T. de T. Procuratore di D. Francesco Antonio de Caro, Barone della Terra di San Severino, tanto nel suo proprio nome, quanto in nome, e parte di tutti, a singoli suoi eredi, e suc-
cess-

Digitized by Google

cessori *in perpetuum*, e futuri chiamati, e come Padre, e legitimo amministradore degli Abbati D. Vincenzo, Nicola, ed Andrea de Caro, come di D. Saverio, Gerardo, e Federico de Caro figli minori, ed impuberi *ex secundo matrimonio* del predetto D. Francesco Antonio; e comparisce ancora D. Filippo de Caro figlio maggiore *ex primo matrimonio* del medesimo D. Francesco Antonio, ed il Dottor D. T. de T. Procuratore del ma-
9 gnifico Gio: Battista Sansone figlio del qu. Carlo della Città di Venezia commorante nella Terra di Pianella tanto nel suo proprio nome, quanto come Padre, e legitimo amministradore del Clerico Abbate Carl' Antonio, e Gio: Paolo Maria Sansoni, suoi figli legitimi, e naturali, e dicono, come nell'anno 1649. a 24. Aprile con Istromento rogato per mano di Notar Francesco Antonio Basillo della Città di Atri dal fu D. Federico de Caro fondata una Badìa sotto il titolo di S. Spirito senza cura di anime, colli pesi bensì in detto istromento ingionti *de jure patronatus* della famiglia di esso D. Federico; e fu ancora fondato un Monte in beneficio dell'istessa sua famiglia, presentando in primo luogo per Abbate di quella il suo Primogenito di esso D. Federigo, e dopo la di lui morte, volle fossero succeduti i suoi discendenti da primogenito in primogenito *gradatim, ordinatim, & successivè*; ed in mancanza de' primogeniti fussero succeduti i secondogeniti, e poi li primogeniti de' medesimi, escluse le figlie femine, e che sempre si avesse dovuto presentare per Abbate di detta Abbadìa un Clerico della descendenza de Caro della famiglia di esso D. Federico, ed in mancanza de' Clerici di detta famiglia *pro tempore* si avesse dovuto presentare da esso D. Federico, e suoi discendenti, qualche Sacerdote per Economo amovibile; ed essendo stata godota l'Abbadìa predetta da discendenti di detto quond. D. Federico fino a D. Rocco de Caro, che ne fu l'ultimo Abbato della famiglia effettiva di detto quond. D. Federico, essendo questo venuto a morte, nel suo Testamento, in cui istituì erede il suddetto D. Gio: Battista Sansoni, nominò al sudetto jus padronato, seù Abbadia, e Monte il sudetto Carl' Antonio Sansoni figlio primogenito di detto D. Gio: Battista, e di D. Domenico de Caro conjugi, come altresì il sudetto Giovanni Paolo Sansoni figlio parimente di detti conjugi, e ciò nel supposto, che non vi fosse stato altro della famiglia de Caro, tanto effettiva, quanto contentiva, ed in vigore di tal disposizione da detto D. Rocco, come sopra fatta, ottenne detto Clerico Carl' Antonio dalla S. Sede la spedizione delle Bolle di detta Badia; ma essendosi fatto ricorso dal sudetto D. Filippo de Caro figlio del sudetto D. Francesco Antonio nel Tribunale della Signatura di Giustizia per la rivocazione di dette Bolle, e per la spedizione dell'altre in persona sua, per spettare a lui detta Abbadia per essere della famiglia contentiva di detto quond. D. Federico; Su di ciò si sono fatti varj atti così in Roma, come nel S. R. C., ed intanto fu provveduta detta Badia di Economo: e ritrovandosi in tale stato le liti predette, li principali delli comparenti per non più litigare, e conoscendo li predetti de' Sansoni la giustizia, che assisteva alli sudetti D. Francesco Antonio, D. Filippo, altri figli, e fratelli de Caro respectivè, sono venuti fra di loro a convenzione, transazione, e concordia in conformità delle minute, che in pronto si producono, le quali non possono stipularsi senza il decreto di expedit di essa G.C., trattandosi d'interesse di minori, e di discendenti di detti de Caro, e Sansoni: E perchè la transazione, e concordia predetta ridonda in evidente utilità, così di detti fratelli de Caro, e loro discendenti, come de' predetti Clerico Carlo Antonio, e Giovanni Paolo Maria Sansoni, mentre per quello riguarda l'interessi di detti de Caro, vengono a terminarsi le liti, che dappiù anni si sono agitate in Roma, e nel S. R. C., e per le gravi spese, che occorrerebbero per quelle sostenere; e ciò niente pregiudica a quelli de Sansoni, nè alli loro descendenti, mentre per ogni ragione la detta Abbadìa col detto Monte spettano alli figli, e discendenti del sudetto D. Francesco Antonio de Caro, per essere della famiglia contentiva del sudetto quond. Dottor Federico, ed intanto detto Clerico Carlo Antonio viene a godere l'Abbadìa predetta sua vita durante, ed altro, giusta le minute sudette presentate: Ricorrono per tanto in essa G. C., e fanno istanza provedersi di Curatori li sudetti fratelli de Caro, e de Sansoni minori, e popilli respectivè, ed alli discendenti de' medesimi, quali Curatori e maggior cautela possano ancora intervenire nella stipola di detto contratto, e successivamente interponersi sopra l'enunciate scritture il predetto decreto di expedit, e prestare sopra detto contratto l'autorità giudiziaria di essa G. C., e così dicono, e fanno istanza salvis aliis, &c. omni modo meliori &c.

Die decima secunda mensis Februarii millesimo septingentesimo trigesimo secundo, Neapoli per magnificos Doctores D. T. de T., & D. T. de T. Procuratores, & D. Philippum de Caro Principalem: Lositus.

Formula Decreti.

Die 12. mensis Februarii 1732. Neapoli, &c.

PER *subscriptum Dominum Judicem M.C. Vicariæ visa retroscripta comparitione, fuit provisum, & decretum, quod super petito decreto an expediat, capiatur summaria informatio, Testes habeantur pro citatis, & recipiantur per S. C. auditis tam J. U. D. Rev. D. Francisco de Amico, qui jura filiorum minorum, & impuberum respectivè D. Francisci Antonio de Caro, ac D. Philippi de Caro filii majoris ejusdem D. Francisci Antonii tueri valeat ad hunc*
10 *actum tantum, quam U. J. D. D. Petro Castellano, qui jura Clerici Abbatis Caroli Antonii, & Joannis Pauli Mariæ Sansoni filiorum minorum magnifici Joannis Baptistæ, & illorum descendentium tueri valeat, similiter ad hunc actum tantum, ad finem providendi, hoc suum, &c. Mastellonus: Lositus A.M.*

D. Franciscus de Amico Curator &c. acceptat onus, & instat pro actis, ad finem tuendi jura suorum Principalium, &c.

Doctor Petrus Castellano Curator, ut ex actis acceptat onus, & instat pro actis, ad finem tuendi jura suorum Principalium, salvis &c.

Formula depositionis Testium.

Die 16. *Mensis Februarii* 1732. *Neapoli.*

Magnifico Dottor Alessandro Pungelli di Napoli abita alla Corsea alle Case del Canonico Piscicelli di età sua di anni 56. in circa, ut dixit:
11 Testis summariè productus; & cum juramento examinatus, & interrogatus super tenore comparitionis præsentatæ pro parte D. Francisci Antonii, & D. Philippi de Caro Patris, & Filii, ac pro parte Magnifici Joannis Baptistæ, & Clerici Caroli Antonii, & Joannis Pauli Mariæ Sansoni Patris, & Filiorum, & toto tacto causæ, & quid indè scit, esso testimonio giudica essere utile, ed espediente così alli predetti de Caro, e loro discendenti, come alli predetti de' Sansoni, che si stipoli tra detti de Caro, e Sansoni l'istromento di transazione, e concordia in conformità delle minute negli atti presentate; mentre per quel che riguarda all'interessi di detti de Caro, riesce di loro comodo la transazione predetta, poichè con ciò si vengono e ter-

Digitized by Google

terminate le liti in dette minute enunciate, e le gravi spese, che vi occorrerebbero per quelle sostenere, a far decidere, così nel S. R. C., come in Roma, e per quello riguarda l'interesse di detti de' Sansoni vengono quelli a godere vita durante di detto Clerico, il frutto dell' Abbadia d' ann. ducati cento venti, ed il Palazzo Badiale, che in dette minute si contengono, ed alli diloro discendenti niente si apporta di pregiudizio, mentre dalle scritture in dette minute enunciate, e negli atti presentate si giustifica, che tanto detta Abbadie, quanto il Monte nelle medesime minute espressi, che furono fondati dal quond. D. Federico de Caro, spettano presentemente alli figli, e descedenti del sudetto D. Francesco Antonio de Caro, per essere questi della famiglie contentiva di detto qu. Federico; E questo è quanto giudica, e può deponere esso testimonio, per avere osservato le minute, e scritture predette: *In causa scientiæ dixit, & deposuit, ut supra*; Io Dottor Alessandro Pungelli ho deposto, ut supra: Lositus.

Eodem modo receptis aliis depositionibus fit decretum. E. G.

In causa interpositionis decreti petiti per D. Franciscum Antonium, & D. Philippum de Caro, Magnificum Joannem Baptistam, & Clericum Carolum Antonium Sansoni, cum Magnificis Curatoribus nominibus, ut ex actis.

Die 16. mensis Februarii 1732. Neapoli.

Per subscriptum D. Judicem M. C. V. visis actis fuit provisum, & decretum, ac in præsenti causa fuit facta facultas cum termino juris in forma, hoc suum. Mastellonus: Lositus A. M.

Formula consensus Curatoris.

De Amico Curator nomine, ut ex actis, visa comparitione præsentata pro parte D. Francisci Antonii, & D. Philippi de Caro, ac Joannis Baptistæ, & Caroli Antonii Sansonii *fol. 1. & 2.* minutis *fol. 5. ad 20.* Instrumento rogato sub die 24.
12 Aprilis 1649. manu Mag. Not. Francisci Antonii Basilio de Civitate Adriæ, vigore cujus ab U. J. D. Federico de Caro fundata fuit Abbatia cum Monte favore ejus familiæ de Caro in comparitione minutis prædictis enunciata cum actis in Curia Episcopali dictæ Civitatis Adriæ, & Pinnæ factis pro confirmatione Abbatiæ prædictæ *fol. 21. ad 30.* decreto lato per Curiam Terræ .... *fol. 43. ad 46.* decreto M. C. Vicariæ *d. fol. 46. à ter.* Testium depositionibus *fol. 48.* ac omnibus actis, non impedit interponi per M. C. V. petitum decretum, quod expedit super transactione, & concordia in minutis prædictis contentis pro rationibus in prædictis comparitione, & depositionibus Testium expressis, si aliter ipsi M. C. non videbitur, salvis &c.

Formula consensus alterius Curatoris.

Doctor Petrus Castellanus Curator nomine ut ex actis, visis omnibus actis, ac consideratis considerandis, non impedit interponi petitum decretum, quod expedit super minutis in actis præsentatis pro rationibus, tam in comparitione *fol. 1. & 2.*, quam in Testium depositionibus *fol. 58. & 61.* expressis, si aliter non videbitur D. Causæ Commissario, salvis &c.

In causa interpositionis decreti petiti per Dominum D. Franciscum Antonium, & D. Philippum de Caro, Magnificum Joannem Baptistam, & Clericum Carolum Antonium Sansoni, ut ex actis.

Die 29. mensis Februarii 1732. Neap. facto verbo.

Per M. C. V. visis petitione fol. 1., & 2. mandatis procurationum fol. 3. 4. Minutis fol. 5. ad 20. Instrumento fundationis Abbatiæ, & Montis fol. 21. ad 23. Actis pro executione, sivè confirmatione Abbatiæ
13 *prædictæ factis in Curia Episcopali Civitatis Adriæ, & Pinnæ d. fol. 23. ad 30. Testimonio quondam Rev. D. Rocci de Caro fol. 31. ad 34. Decreto interposito per Curiam Terræ .... & per M. C. V. confirmato fol. 48. Ac supplicationibus Magnificorum Curatorum nominibus, ut ex actis, fol. 49. & 50., ac omnibus actis; fuit provisum, & decretum, ac ipsa M. C. declarat*, quod expedit; *& proinde liceat stipulari instrumentum servata forma supradictarum minutarum per Dominum causæ Commissarium subscriptarum, in qua stipulatione quoque interveniant prædicti Magnifici Curatores, quo instrumento stipulato ex nunc pro tunc suum interponit decretum, & judiciariam præstat authoritatem, hoc suum &c. Mastellonus: Barnaba; Lositus A. M.*

Decretum itaque prædictum in omnibus minorum, pupillorumque contractibus requiritur, & licet nonnulli opinati fuerint, minoris obligationem factam in beneficium Reip. ratione alicujus of-
14 ficii publici valere, easque statuti solemnitate, Rovit. *dec. 69. num. 4.*; contrarium verò tanquam verius stabilitur *loc. cit. num. 19.*

Et non solum interponitur decretum super contractibus celebrandis, sed etiam super instrumentis celebratis, ut videre est in decreto, quod *expedit* ad
15 instantiam Rev. D. Donati Cardona, aliisque consortibus &c. interposito per M. C. V. sub die 7. mensis Novembris 1722. penes Santolum Bova Actorum Mag. super pluribus instrumentis initis, formale interesse filiorum, & heredum qu. D. Dio-
16 nisii de Cardona, quorum dictus D. Donatus erat Contutor, tangentibus.

In hoc casu testes deponere debent hoc modo, E. G.

Die 12. *mensis Novembris* 1722. *Neap.*

Magnifico Dottor T. de T. di Napoli, se la fa ne' Regj Tribunali d' età sua d' anni 34. in circa, ut dixit, testis summariè productus, & medio ejus juramento interrogatus super præsenti informatione toto facto &c. dixit, che avendo esso testimonio letta l' istanza presentata in essa G. C. per parte del Sacerdote D. Donato Cardona tanto nel suo proprio nome, quanto ancora come Contutore delli figli, ed eredi del quond. D. Dionisio Cardona, di D. Dante, D. Isabella, e D. Eufemia Cardona, Maria Teresa, seu Teresa Balader Vedova, ed erede ex testamento del qu. D. Nicola Cardona, e di D. Elena Teodoro, Madre, e contutrice delli figli, ed eredi di detto qu. D. Dionisio; come ancora aven-
17 do letto l' istromento di divisione inita tra essi fratelli, e sorelle di Cardona, l' istromento di permutazione fatta tra essi medesimi fratelli, e sorelle di Cardona colli fratelli di ...., ed anco l' istromento di rinuncia fatta dal sudetto D. Dante di Cardona della sua porzione di Casa a beneficio de' sudetti suoi fratelli, sorelle, e nipoti di Cardona con riceversi nuovamente la sua porzione in Vignoli, presentati in actis, ed enunciati tutti nella sudetta istanza; ed avendo considerato il tenore dell' istanza presentata, e de' publici enunciati istromenti, giudica esso testimonio espediente, che quelli restino fermi nel loro vigore; e questo è quanto esso testimonio può deponere, e giudicare, in causa scientiæ, loco, & tempore dixit ut supra: Io T. de T. ho deposto ut supra: Bova M. A.

Formula decreti. E. G.

In causa interpositionis decreti pro Reverendo Domino Donato Cardona, & magnifica D. Elena Theodora nominibus ut in actis, ac Magnifica D. Theresia B. similiter nomine ut in actis, & magnifica D. Isabella, & D. Eufemia ---- &c.

Die 16. mensis Novembris 1722. Neap. f. v.

Per M. C. V. facto verbo, visis petitione fol. 1. ad 6. procurationibus cum speciali mandato fol. 7. ad 9. fide præambuli qu. D. Dionisio de ---- fol. 11. fide præambuli qu. D. Nicolai de ---- fol. 10. testamento nuncupativo qu. D. Francisci Jacobi ---- fol. 12. & 13.
18 *instrumento divisionis initæ inter dictum qu. D. Nicolaum,*

Digitized by Google

laum, & alios, & coheredes præfati qu. D. Franciſci Jacobi, rogata ſub die 14. menſis Februarii 1729. manu magnif. Notarii Franciſci de Mauro Terræ Capurſi fol. 14. & 16. inſtrumento venditionis, ſeu permutationis factæ inter D.Dantem, & alios de- - - - ac Reverendum D. Egidium de - - - - nomine, ut ex actis rogato ſub die 14. menſis Martii præfati anni 1720. manu magnifici Notarii Dominici Caputo à Napoli fol. 17. ad 29. inſtrumento ratificationis permutationis prædictæ, factæ à Reverendo D. Michaele U. J. D. Paulo, & Franciſco Paulo de - - - - rogato ſub die 19. menſis Aprilis ejuſdem anni manu magnifici Notarii Dominici Beneduce Terræ Nojæ, fol. 30. ad 42. inſtrumento retroceſſionis, ſeù alterius permutationis peractæ à prænominato D. - - - rogato ſub die &c. elapſi anni 1721. manu prædicti Notarii Caputo fol. 43. ad 54. informatione capta fol. 55. à ter. ac omnibus actis.

M.C. declarat, fuiſſe expediens, & proinde ſuper dictis inſtrumentis diviſionis, permutationis, & retroceſſionis, jam ſtipulatis ſuper dictis diebus 4. menſis Februarii, 14. menſis Martii 1720., & 8. menſis Maii 1721. manu prædictorum Notariorum Franciſci de Mauro à Capurſo, & Dominici Caputo à Neapoli, & per Dominum Commiſſarium obſignatis, & ſubſcriptis ſuum interponit decretum, et judiciariam præſtat auctoritatem.

Nec non M. C. eadem declarat uſumfructum bonorum hereditariorum prædicti qu. D. Franciſci Jacobi - - - - ab eo relictum in beneficium magn. Thereſiæ fuiſſe et eſſe extinctum, nec in teſtamenta ejuſdem qu. D. Franciſci Jacobi, etiam per dictum Commiſſarium ſubſcripto remanere alia vincula, vel conditiones obſervandas, ſed tantùm onera legatorum, quæ non impediunt alienationem, hoc ſuum &c. Santoro: Gervaſi: Bova A. M.

A D C A P. II.

De remediis, quibus pupillo læſo ſuccurritur.

1. *Minor, qui contractus approbavit, non poteſt reſcindere, niſi fraus, et dolus interceſſerit.*
2. *Reſtitutione in integrum pendente nihil innovandum.*
3. *Major habens commune intereſſe cum pupillo gaudet etiam reſtitutione in integrum.*
4. *Pupillus an poſſit hoc privilegio uti contra alium privilegiatum?*
5. *Limitatur ſi alter ex privilegiatis curat de damno vitando.*
6. *Decretum affirmativum, ſive aſſiſtentiæ per remedium reſtitutionis in integrum quoad adjudicationem non ſuſpenditur: ſed contrarium, Riccius alibi.*
7. *Decretum definitivum cæptum exequi non ſuſpenditur:*
8. *In S. C. poſt mandatum de parendo non ſuſpenditur:*
9. *Idem in interlocutorio circa poſſeſſionem exigendi annuos redditus.*
10. *Reſtitutio in integrum competit minori adverſus curſum fatalium.*
11. *Competit majori heredi minoris, ſed non è converſo:*
12. *Minor læſus in contractu, vel quaſi ad quid reſtituatur, & quid in delicto?*
13. *Quid in minori in proceſſu judicii facto majori?*
14. *In ſummario judicio non gaudet beneficiis.*
15. *Minor heres mariti non habet beneficia adversùs mulierem agentem pro dotium reſtitutione.*

✠ 16. *Minor ſi fidejuſſerit, in integrum reſtituitur.*
✠ 17. *Non autem ſi fuerit mercator matriculatus.*
✠ 18. *Et quid ſi contractus ſuo juramento firmaverint?*

IN præcedenti capite dixi, minorem, ſi factus major approbaverit intra legitima tempora contractus in minori ætate initos, non amplius poſſe re-
1 ſcindere, neque in integrum reſtitutionis beneficio juvari, dummodò fraus, & dolus non interceſſerit. Cenc. *de cenſ. qu.* 15., Mont. *de tut. cap.* 33. *n.* 124. De Bellis *Tract. var. lib.* 5. *tit. de cenſ. qu.* 30. & de dicto legitimo tempore ſatis egit; Ricc. *d. c. n.* 5.

Per reſtitutionem in integrum cauſa iterum revi-
2 detur, & hac pendente nihil innovandum eſt. *L. un. C. in integr. reſt. poſtulat., nequid novi fiat.*

Si aliquis major habeat commune intereſſe cum
pupillo, ob conſortis privilegium etiam reſtitutio-
3 ne in integrum gaudebit, licet non petita, ratione
commixti intereſſe. Altimar. *obſervat. ad* Rovit.
conſ. 32. *tom.* 2., Fontanell. *dec.* 111. *n.* 12. Gramm. *dec.* 162. Pheb. *dec.* 61. *&c.*

An pupillus poſſit uti hoc beneficio contra alium
4 privilegiatum? Et dubitatur ex ratione, quod privilegia privilegiis conquaſſantur: *L. verum* 11. *§. item quæratur, & in l. ſi minor* 25. *annis filiofam.* 35. *ff. de minoribus*. Sed ceſſant hæ diſpoſitiones;
5 quando alter ex privilegiatis curat de damno vitando, alter de lucro captando, quia primus præfertur, & uti poteſt privilegio, & ita fuiſſe deciſum in S. R.C. teſtatur Reg. de Roſa *in prax. civil. decret. par.* 2. *in* 2. *inſtant. ord. jud. cap.* 2. *nu.* 43.

Idem de Roſa *loc. cit. num.* 45: ſcribit decretum
affirmativum, ſive aſſiſtentiæ non ſuſpendi quoad
6 adjudicationem per reſtitutionis in integrum remedium, & dec. S. R. C. affert, quæ tamen doctrina à Ricc. in ſua obſervat. add. de Roſa num. 3. reiici-
7 tur ex contrario ſtylo M. C. V., & S. R. C. Et regulariter, quodcumque decretum definitivum, quod jam cæpit exequi, non ſuſpenditur per in integrum reſtitutionem. Caſtill. *dec.* 228. *n.* 6. *lib.* 3. Rovit. *in Prag.* 1. *de minor. num.* 25. Staib. *reſol.* 55. *nu.* 3. Montan. *contr.* 55. *nu.* 1. De Marin. *reſol.* 200. *n.* 5. *lib.* 2. Calà *de reſt. in integr. qu.* 40. *nu.* 20. Et ſic in S. C. poſt mandatum de parendo hæc reſtitutio non
8 ſuſpendit decretum, cujus executio incipit a mandato de parendo.

Idem dicendum in decreto interlocutorio, quando agitur de poſſeſſione exigendi annuos redditus, ut
9 refert deciſum in S. C. & in olim Regio Collaterali Conſilio d. De Roſa *loc. cit. num.* 48.

Reſtitutio in integrum competit minori adversùs
10 curſum fatalium. De Franch. *dec.* 473. Capyc. *dec.* 96. *num.* 14. Petra *Rit. M. C. Vic.* 260. *n.* 40.

Competit quoque majori heredi minoris, quia
11 tamquàm realis tranſmittitur in heredem. *L. non ſolum* 6. *ff. de reſt. in integr. l.* 7. *ff. de except.* Sed è contra non competit minori ſuccedenti majori, cum quo lis erit conteſtata. De Franch. *dec.* 245. & 647. Cartab. *ſing.* 118. *ex* Affl. *dec.* 212. Caravit. *Rit.* 243. *num.* 6.

Minor læſus in contractu, ſeu quaſi reſtituitur ad lucrum, & damnum de Franch. *dec.* 421. *n.* 11.
12 Læſus verò ex alterius delicto reſtituitur, quando agitur de rei familiaris diminutione, ſecus verò quando de conſequendo lucro alieni patrimonii ex alterius delicto. *L. ſepulchri violati ff. de ſepulchro violato.* Sanfelic. *in prax. S. C. ſect.* 57. *num.* 10.

Minori in proceſſu judicii facto majori, competunt beneficia, dummodo probationes tempore mi-
13 noris ætatis factæ ſint, & dilationes eodem tempore decurſæ, ideoque majores minoribus ſuccedentes, beneficiis gaudent. Affl. *dec.* 211. & 212. Troyſ. *in Pragm.* 7. *n.* 7. *de dilat.* Imbrian. *de primo, & ſecundo benefic. conſ.* 3. *num.* 74. Reg. Tapp. *in Conſt. Minorem jura num.* 10. & *in conſt. mulieribus num.* 11.

In poſſeſſorio plenario gaudet beneficiis minor non verò in ſummario, in quo non agitur de damno
14 irreparabili. Rovit. *in Prag. curſu dilationum n.* 36.

Minor heres mariti non habet beneficia contra mulierem petentem dotium reſtitutionem in exce-
15 ptione adulterii, quia agitur de lucro captando; ſecus verò quoad antephatum, in quo agitur de damno vitando, De Franch. *dec.* 421.

✠ 16 Minori fidejubenti ipſo jure competere in integrum reſtitutionem abſque ulla probatione læſionis cum aliis docet Capyc. Latr. *conſ.* 55. *num.* 9. quo-

ties

Digitized by Google

ties nequeat indemnis fieri a principali, Afflict. *dec.* 322., imo sufficere talem qualem læsionem.

✠ 17 Hæc autem in integrum restitutio ipsi non competit, quoties mercator sit matriculatus, & in contractibus mercaturam suam duntaxat tangentibus fuerit læsionem passus, *Bart. in l. 1. C. qui, & adversus quos in integrum &c.*, in his enim, quæ artem suam respiciunt, minor non tam doli capax quam industriosus, & prudens censeri debet, Romanus *cons.* 318. *num.* 1.

✠ 18 Contractus minorum suo juramento firmatos vires recipere, & sustineri virtute juramenti, quamvis in solennibus deficiant, putarunt nonnulli cum Afflicto *dec.* 321., ex dispositione *auth. sacram. puberum C. si adversus venditionem*. Verior tamen est contraria sententia, quanquam enim virtute juramenti minor reputetur major, supplendo defectui ætatis, noluit tamen Fridericus Imperator *in d. auth.* disponere juramentum supplere solennia, quorum deficientia permissum non est minoribus contrahere, & contrahendo eis in integrum restitutionem denegari. Videsis cl. Josephum Sorge hanc controversiam profuso calamo pertractantem *tom. 1. enucl. for. cap. 20. num. 4. & sequ. Xav. Grat.*

A D C A P. III.

De aliquibus formulis Puberum, & Impuberum.

1. *Minor non potest torqueri.*
2. *An Curator intervenire debeat in toto examine, vel in actu juramenti tantùm?*
3. *Minor suam confessionem ratificare postmodum debet.*
4. *Minor gaudet restitutione in integrum adversùs ejus confessionem.*
5. *Minor debet probare suam minorem ætatem.*
6. *Remissio à minore fieri debet prævio Judicis decreto.*
7. *Aliorum opinio.*
8. *Formula dicti decreti.*
9. *Jus remittendi quibus competat.*
10. *Remissiones recipiendæ sunt ab Actuario Curiæ.*
11. *Non juvant factæ per actum publicum.*
12. *Quomodò fiant in M. C. V.*
13. *Hodiè ex novissima R. Pragmatica statum causæ non mutant.*
14. *Contrahentes cum pupillis quam diligentiam adhibere debent?*
15. ✠ *Tutor ad adimplementum evictionis emtori promissæ tenetur.*
16. *Judicis decreta non interposita cum causæ cognitione non juvant.*
17. *Quod locum habet etiam in transactionibus cum pupillo initis.*

ET si ad civilem praxim non attineat criminalis materia, digna tamen scitu utique reputantur,
1 quæ de minoribus forus servat. Notandum itaque est minorem non posse torqueri, sed terreri tantùm. Guazzin. *ad defens.* 30. *cap.* 11. *num.* 4. Et licet Reg. de Rosa *in prax. crim. num.* 32. *cap.* 8 scri-
2 bat, Curatorem intervenire non debere in toto examine, sed in actu juramenti tantùm, hoc modo. E. G.

T. de T. della Terra T. d' età d' anni 15. ut dixit; principalis cum juramento sibi delato ante faciem, & præsentiam T. de T. Curatoris ad hunc actum dati, & in ejus absentiam sub eodem juramento interrogatus, & examinatus super præsenti informatione, & primò &c.:
Attamen hoc procedere examinant DD., quando minor introducitur ad Cubiculum torturæ secretæ, nè authoritati Curatoris nixus minas, & verbera
3 contemnens, confiteri renuat; quam quidem confessionem ratificare postmodum debet coram Officialibus, Curia pro Tribunali sedente, cum interventu ejusdem Curatoris, Sarn. in *prax. crim.* c. 39.

Minor potest beneficio restitutionis in integrum
4 uti adversùs ejus confessionem, nisi per indicia, & delicti atrocitatem Judex delegare illud debeat. De Luca *ad Franch. dec.* 448. Sanfelic. *dec.* 57. *num.* 6. Anton. Scappi *de jure non scripto lib.* 5. *tit. de minoribus inquirend. cap.* 47.

Non creditur minori suam minorem ætatem alleganti, nisi probetur, quam per fidem Parochi à baptizatorum libro extractam probare potest. *l. si minorem* 4. *C. de in integr. rest.* Reg. de Rosa *prax. crim. cap.* 10. *num.* 14.

Remissio à minore facienda est prævio decreto,
5 *quod expedit*, quod expansis manibus concedi debet, Foller. *ad Pragm. fin. de composit. n.* 89. de Franch. *dec.* 535. imò favore pacis, & quietis existimant DD., inter quos de Luc. *ad d. dec.* 535. *de Franch. num.* 1. *§. fin. qu.* 58. *&c.*, sat esse ad remittendum Tutoris authoritatem, absque Judicis decreto, aliave solemnitate.

Formula decreti M. C. V. pro remissione facienda.

Die - - - - Neap. - - - per M. C. V. visa informatione summaria capta, per quam constat de evidenti utilitate T. de T. pupilli, fuit provisum, & decretum licere, & licitum esse dicto pupillo, & pro eodem dicto T. de T. ejus Tutori remittere, & remissionem facere Andreæ - - - pro homicidio per ipsum commisso in persona T. Patris dicti pupilli, in quibus eadem M. C. suum interponit decretum, quod expedit, judiciariamque præstat authoritatem, &c. hoc suum, &c.

Jus remittendi offensas competit parentibus proximioribus in grado offensi, & illis, quibus hereditas ab intestato defertur, licet offensus alios heredes instituisset, quia heredibus in sanguine, non in bonis jus competit. *Pragm.* 7. *de composit.* Sanfelic. *dec.* 25. Et hoc, etiam si consanguinei, aut affines hereditati renunciassent. Sanfelic. *dec.* 27.

Remissiones recipiendæ sunt per Actuarium Cu-
10 riæ coram Officialibus locorum, ubi habitant partes offensæ. *Pragm.* 19. *num.* 16. *de offic. Mag. Justit. Pragm.* 6. *num.* 2. *de composit.*

Nec juvant remissiones factæ per actum publi-
11 cum, quia semper coram Officialibus faciendæ sunt: In M. C. V. tamen sufficit, quòd recipiantur poenes acta in Banca, aut ante Palatium M. C., aut
12 Regis per Magistrum Actorum tantum; ad evitandam vim, & violentiæ suspicionem. *Prag.* 6. *num.* 2. *de composit.* Scialoja *cap.* 24. *n.* 55.

Hujusmodi remissiones hodiè statum causæ non
13 mutant, neque jus vindictæ Judicis minuunt ex novissima sanctione, ut *in tit.* 1. *cap.* 12. *sub qu.* 8. notavi.

Ad alteram hujus capitis partem de criminalibus, ut Riccius, ad civilia convolans negotia, addo,
14 quod emptores bonorum pupillarium, aut quomodocumque cum pupillis contrahentes debent esse cauti, diligentes, & curiosi, ut illi causæ, qua Judex permisit alienationem, aut obligationem, applicetur pecunia, & ita perficiatur, & consumetur actus. Marcl. *cons.* 109. *n.* 4. Rimin. *jun. cons.* 5. *num.* 225. *num.* 36. *ad* 38. Peregr. *cons.* 82. *nu.* 4. Decian. *cons.* 20. *vol.* 5. Cravett *cons.* 1. *pro Genaro num.* 2. & 3. Felic. *de censib. lib.* 2. *num.* 6. & 11. Roderic. *de ann. redd.* 24. *num.* 36. & 53. Cacher. *dec.* 161. *n.* 8. *ad* 17. *dec.* 165. *num.* 4. & *dec.* 172. Thesaur. *dec.* 99. *nu.* 14. Manent. *cons.* 17. & *dec.* 31. *nu.* 26. Ciriac. *cons.* 303. *n.* 74.

✠ 15 Hinc si tutor emptori nomine proprio evictionem promiserit, quamvis contractus venditionis nullus sit, sequuta evictione per pupillum perventum ad majorem ætatem, promissio evictionis subsistit, & tutor ad adimplementum tenetur. *l. 9. C. de prædiis, & aliis rebus minor. Xav. Grat.*

Neque juvant decreta, quod *expedit*, etiam in
16 magno numero emanata, quando cum plena causæ cognitione non sunt interposita, & negotio plene discusso, quia nullius sunt roboris. Dec. *cons.* 60. *nu.* 2. *in fin.* Gemma *dec.* 66. & 188. Thesaur. *jun.*

qu. forenf. 34. *lib.* 1. Minfinger. *obferv.* 19. *centur.* 5. Menoch. *conf.* 412. *n.* 37. Amat. *conf.* 54. Andreol. *controv.* 146. *nu.* 8. Trentacinq. *conf.* 13. *vol.* 2. de Franch. *dec.* 247.

Quæ doctrinæ etiam in tranfactionibus cum pu-
17 pillo initis locum habent. Odd. *de reft. in integr.* *cap.* 4. *num.* 50. Manent. *conf.* 142. *num.* 72. de Robeis *conf.* 59. *num.* 73. *lib.* 1. Cæfal. *conf.* 657. *n.* 2. Parlador. *refol. quotid. cap.* 4. *nu.* 50. Capyc. Latr. *dec.* 50. Anna *alleg.* 9. Merlin. *controv. jur. cent.* 2. *cap.* 74. *num.* 4. *ad* 9.

IN LEONARDI RICCII

ADDITIONES

PAR. I. TIT. V.

AD CAP. I.

De præambulis in genere.

1. *PRæambulum eft liquida probatio aditionis hereditatis.*
2. *Partibus non præjudicat.*
3. *Præambulum non impedit aliqua exceptio nifi clara, & palpabilis.*
4. *Præambulorum decreta privativè interponuntur per M. C. V., etiam inter Clericos, & in Regno per Curias locales, pro cujus intelligentia recenfentur ordines regales.*
5. *Qua ratione hoc fiat?*
6. *In præambulis Clericorum apponitur claufula falvo jure cujuslibet.*
7. *Quid operetur?*
8. *Formula præambuli Clerici.*
9. *Quæ jura referventur per hanc claufulam?*
10. *Quid hodiè addatur huic claufulæ?*
11. *Quid operetur hæc additio, feu explicatio?*
12. *Refpondetur decifioni Roviti.*
13. *Præambuli judicium aliquando fit ordinarium.*
14. *Quæ decreta interponi folent a S. C.?*
15. *Quid in Curtis localibus Regni?*
16. *Præambula interpofita per Curias locales debent confirmari per M. C. V., quomodo, & quando?*
17. *Præambulo feudalia a fola M. C. interponuntur.*
18. *Nec prodeft ejus confirmatio.*
19. *Formula præambuli in feudalibus cum Balio.*
20. *Alia formula fine Balio.*
21. *An poffit præambulum variari?*
22. *D. Nicolaus Pafca Fifci patronus laudatur.*
23. *Narratio facti in caufa præambuli Ill. Ducis Balneariæ.*
24. *Petitio actoris.*
25. *Exceptio Rei.*
26. *Puncta quæftionis.*
27. *Electa fucceffione legitima ab herede teftamentario, fit locus exheredato.*
28. *Refciffio unius prodeft omnibus.*
29. *Omittens teftamentum dat locum fubftituto in fuccedendo.*
30. *Repudiatio teftamenti inducit fucceffionem legitimam.*
31. *Limitant nonnuli, quando heres teftamentum nefciret.*
32. *Hæc limitatio cadit in alio cafu, non in præfenti.*
33. *Filius, quia filius, præfumitur fcire teftamentum patris.*
34. *Hæc præfumtio dat onus probandi contrarium adverfario.*
35. *Præfumitur quoque fcientia, quia ftatim acceffit ad domum patris.*
36. *Præfumitur etiam fcientia ex facti importantia.*
37. *Item ex tempore.*
38. *Ex nobilitate teftatoris.*
39. *Ex loco, quando eft parvus.*
40. *In filio præfumitur fcientia, quoniam more contractum fit matrimonium.*
41. *Ignorantiam allegans tenetur probare.*
42. *Probatio non juvat, quando eft nimis craffa, & malitiofa.*
43. *In noftro cafu ignorantia non poteft excufare.*
44. *Feudalia faciunt patrimonium diftinctum a burgenfaticis.*
45. *Quando hæc doctrina vera fit, & quando non?*
46. *Hereditas poteft partim adiri, & partim recufari.*
47. *Aditia in fuo herede non indiget actu expreffo.*
48. *Immixtio in hereditate quando fit prævia recufatione teftamenti, fupponitur facta titulo heredis ab inteftato.*
49. *Confeffio inter abfentes quando præjudicat.*
50. *Ratihabitio æquatur mandato.*
51. *Heres fuus vocatur a lege.*
52. *Quæ indicent repudiationem hereditatis ex teftamento?*
53. *Legata folvi debent etiam ab illo, qui fprevit teftamentum.*
54. *Oppofitio l. filium, & l. heres.*
55. *Explicantur leges prædictæ.*
56. *Tempus futurum denotat actus imperfectionem.*
57. *Adducuntur exempla.*
58. *Tempore futuro, & imperfecto actus facti funt præparatorii ad actum.*
59. *Etiamfi dictum effet ftipulari debere ad fapientum confilium.*
60. *Brunemanni opinio.*
61. *Ex verbis futuris imperfectio contractus denotatur.*
62. *Ex facti qualitate arguitur imperfectio.*
63. *Ecclefiaftici an ligentur* Conft. Minorum jura? *eft quæftio.*
64. *Non adimpletis folemnitatibus contractus eft nullus.*
65. *Solutiones non explicatæ cenfentur factæ in caufam magis favorabilem recipienti.*
66. *Actus facti ab amicabili compofitore non funt judiciales.*
67. *Actus facti poffunt revocari, quando non funt acceptati.*
68. *Qui per petitionem legati teftamentum approbavit, an poffit impugnare? & quæ limitationes fiant?*
69. *Querela falfitatis, & nullitatis etiam poft acceptum legatum opponi poteft.*
70. *Nullitas ex defectu folemnitatis eft juris publici.*
71. *Fabri notabilis fententia.*
72. *Alii cafus recenfentur.*
73. *Argumentum fortius in cafu præfenti.*
74. *Inteftatus quis dicatur?*
75. *Legata debentur ex Prætoris edicto.*
76. *Heredis inftitutio eft caput, & fundamentum teftamenti.*
77. *Legatarii ratihabitio nil confert ad teftamentum fubftinendum.*
78. *Teftamento ex facto heredis deficiente in folemnitatibus poteft legatarius poft acceptum legatum de nullitate dicere.*
79. *Decretum interpofitum in hac caufa.*
80. *Compromiffum initum.*
81. *Laudum editum.*
82. *Nullitatum tria capita adverfus hoc laudum ab Adverfario propofita.*
83. *Laudum non poteft impediri.*
84. *Pactum renunciationis remediorum quid operetur?*

85. *Nul-*

Digitized by Google

85. *Nullitates debent esse claræ, & evidentes:*
86. *Arbiter potest judicare secundum jus, & conscientiam, neque præjudicant ejus facultati decreta prolata.*
87. *Quilibet potest juri suo renunciare.*
88. *Compromissum est vera, licet imperfecta transactio.*
89. *Per compromissum fit novatio actionum.*
90. *Sententia dicitur nulla, quando est contraria scripturæ publicæ, authenticæ, & præsentatæ in actis.*
91. *Judicis potestas est restrictior illa arbitri.*
92. *Senecæ, & Camill., Borrell. consilium.*
93. *Laudi executio non potest impediri, nisi ex nullitatibus ex iisdem actis manantibus.*
94. *Opulentia hereditatis in præsenti casu est notoria.*
95. *Inventarium factum diù post aditam hereditatem non prodest.*
96. *Inventarium non probat rei descriptæ valorem.*
97. *Hic probatur per peritum.*
98. *Arbiter non tenetur dirigere gressus suos juxtà decreta antecedentia.*
99. *Decisio præsentis causæ.*
100. *Novissimæ Regiæ Pragmaticæ transcribitur capitulum.*

✠ 101 *Formula præambuli agnatorum medietatem bonorum antiquorum petentium.*

✠ 102. *Formula præambuli in bonis foriudicati.*

PRæambuli judicium dicitur summariissimum, sed propriè est liquida quædam probatio aditionis he- 1 reditatis, interponitur absque causæ cognitione, ex simplici informatione, & tam in possessorio, 2 quam in petitorio nullum affert partibus præjudicium, Petr. *super Rit. M. C.* 181. *num.* 16. Anna *alleg.* 19. De Franch. *dec.* 204. Georg. *alleg.* 45. *tom.* 1. *& allegat.* 2. *num.* 14. *tom.* 2. Capyc. Latr. *dec.* 198. *num.* 18. *lib.* 2. Camill. de Medic. *cons.* 40. Theodor. *allegat.* 17. *num.* 21. Thor. *part.* 2. *compend. dec. v. præambulum, & part.* 3. *sect.* 3. *v. remissio causæ.*

Præambulum non impedit aliqua exceptio, aut vitium, nisi sit visibile, & palpabile, quod in 3 promtu probetur, quia exceptio juris dubii reservatur ad merita causæ, & interim conceditur præambuli decretum, & immissio, Peregr. *de fidei comm. art.* 48. *num.* 29. *& seq.*, Bertazol. *cons. civil.* 55. *num.* 28. Castill. *controv. jur. lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 123. Capyc. Latr. *consult.* 14. *num.* 16. *& consult.* 15. *n.* 97. Merlin. *controv. forens. cap* 20. *n.* 3. *& seq.*, cum Igneo *in auth. ex causa C. de liber. præter. num.* 108.

Præambulorum decreta privativè interponuntur 4 per M. C. V., & in Regno per Curias Laicales, etiam in præambulis Clericorum activè, & passivè tam ex testamento, quam ab intestato, itaût si Clericus institutus sit heres sivè a Laico, sive ab alio Clerico semper è manibus Judicis secularis præambulum obtinere debet, Carleval. *de judic. disput.* 2. *quæst.* 5. *num.* 345. Ansald. *de jurisdictione par.* 3. *cap.* 13. Graff. *de effect. Clericat. effect.* 1. *n.* 1010.; Ea forsan ratione, quia post mortem Clerici bona effi- 5 ciuntur temporalia, & proinde absurdum esset a Judice Ecclesiastico eadem bona temporalia accipere.

Scribit Ricc. hic *num.* 13. præambula facta extra M.C.V. nullam fidem facere, nisi fuerint ab eadem confirmata, quæ doctrina hodie amplius non procedit, quia præambulorum decreta a Curiis localibus interponi possunt, & in casu gravaminis a Regiis Audientiis; quando verò bona sita sunt in diversis locis Provinciæ, procedit Regia Audientia in prima instantia; quando sita sunt in diversis Provinciis, procedit M.C.V. prout patet ex Regali diplomate Illust. Præsidi S. R. C., & Regenti M. C. V. directo tenoris sequentis videlicet.

A*Vendo il Re risoluto, che i preamboli si spediscano dalle Corti locali, e che le parti in grado di gravame ricorrano all' Udienze, e quando da queste si sentissero gravate, accodiscano alla G. C. della Vicaria, la quale in prima instanza spedirà i preamboli di questa Capitale. Ben' inteso però, che quando i corpi ereditarj siano sparsi in varj luoghi di qualche Provincia, possa in tal caso l' Udienza procedere in prima istanza, e quando siano sparsi in varie Provincie, possa in prima istanza procedere la G. C. della Vicaria. Lo prevengo a V. S. Illustrissima d' ordine S. M.; perchè il Consiglio resti inteso di questa Regal deliberazione. Palazzo li 19. Settembre 1746: Il Marchese Tanucci: In s. Sign. Marchese Presidente del Consiglio.*

Illud autem hic notandum est, quod in præambulo interposito favore Clerici, apponitur clausula, *salvo jure cujuslibet*, cujus meminit Ricc. *in cap.* 3. *sub* 6 *num.* 10. peregrinum credens monitum, & excogitatum, quod notum est lippis, & tonsoribus: hujus clausulæ effectus est: ut causa non censeatur finita coram eodem Judice laico, & successio laicali jurisdictioni subjaceat, cui reservatur; ideoque tertius pro suo interesse comparens possit jus suum coram eodem Judice experiri, & prosequi; valdè enim 7 ad æquitatem facit, ut gravamine forsan agitatus ab eodem Judice relevetur, juxtà illud Poetæ.

Una manus vobis vulnus, opemque ferat.

Eoque magis, quia per hanc clausulam laicalis Magistratus jurisdictionem sibi reservat, instar lapidum extra parietem ordinatè relictorum, imperfectum opus indicantium, & non finitum, ut bene notat de Rosa *in pra. civil. decret. cap.* 6. *num.* 63. *& cap.* 13. *num.* 60.

Formula itaque decreti est. E. G.

Die - - - - *Neap. Per M. C. V. Visa comparitione præsentata fol. - - - testamento T. de T. fol. - - - provisum, & decretum est, quod interponatur decretum præambuli quondam T. de T. in beneficium Rev. T. de T.,* 8 *heres scriptus immittatur in possessionem bonorum in hereditate prædicti T. de T. remansorum, salvo jure cujuslibet &c.*

Per hanc tamen clausulam intelliguntur reservata jura universalia, quatenus quis hereditatem prætenderet sibi universam spectare; non verò 9 jura particularia, quatenus videlicet partem assis hereditarii, seù particulare corpus peteret, quia hoc casu Judici Ecclesiastico suam porriget instantiam: Quæ quidem praxis nimis incommoda ex provida Magistratus resolutione paulatim desuescit, nè dicam, penes cordatos viros desuevit, quia ad omnem dubitationem delendam adjungi cœpit decretis alia sequens clausula: *Salvo scilicet, jure cujuslibet tam in judicio universali, quàm in judicio parti-* 10 *culari*; Ex quo tàm in petitione totius hereditatis, quam partis per reivindicationem coram Judice seculari sua quisque prosequatur jura, & jure merito, quæ enim est major ratio in subjecta materia totius, quam partis; Si in petitione universæ hereditatis penes laicum Judicem perdurat jurisdictio, quia bona, quæ possessore per mortem orbantur, laicalia 11 remanent, quum finiantur esse patrimonialia, & exemta, & Ecclesiastico successori è manibus secularis Magistratus illa acquirenti, per tertium comparentem, tanquàm gravatum, supponitur perperam data possessio, nullumque jus ex in justa acquisitione translatum; ideoque decreto præambuli tanquam nulliter interposito per tertii præjudicium bona remanent in priori statu, scilicet secularia; dicendum est, imò ictu oculi quisque novit, eandem rationem militare quoque in judicio particulari, quia nulliter concessa immissione; quoad peculiare corpus hoc in eodem pariter statu remanet, scilicet, seculare, tanquam nulliter translatum, ideoque penes secularem judicem ejusdem cognitio, judiciumque superest.

Neque obstat *dec.* Rovit. *cum observ. Altim.* 44. in contrarium, quia ex casu differenti cum præsenti

minime connectitur, ibi non agebatur de decreto præambuli, ibi judicium erat finitum coram Judi-
12 ce laico, ibi non aderat enunciata clausula, sivè alia reservativa jurisdictionis, multæque aliæ differentiæ adsunt a nostro casu omninò distantes, & alienæ.

Præambuli judicium licet sit summarium, aliquo tamen comparente fit ordinarium, & prævia bonorum hereditariorum sequestratione proceditur,
13 De Rosa *prax. civil. decret. cap. 5. num.* 139. Quo casu iterùm conficitur, præcedente Regia decretatione Spectabilis Præs. S. C. quod M. C. V. *iterùm provideat audito supplicante, vel suspensis omnibus actis*
14 *eadem M. C. iterum procedat ad confectionem præambuli auditis omnibus interesse habentibus*, & existentibus gravaminibus audita relatione M. C. V. providetur per S.C., *quod causa remaneat in eodem S.R.C.*, ubi committitur, nisi sit commissa, De Rosa *loc. cit. num.* 150.

Eodem modo fit in Curiis localibus, ubi comparente aliquo in Curia secundarum, ab hac hujusmodi decreta interponi possunt; *Curia scilicet, prima-*
15 *rum suspensis omnibus actis, iterum procedat ad confectionem præambuli, auditis omnibus interesse habentibus.* Et potest addi; *verum non consignet neque fidem, neque copiam inconsulta Curia secundarum, sivè ejus Domino Judice &c.*

Præambula à Curiis localibus Regni, ut fidem faciant in nostris Tribunalibus, debent a M. C. V.
16 confirmari, quæ confirmatio fit prævia exhibitione omnium actorum originalium ipsi M.C., nec sufficit fides, aut copia authentica, ut praxis docet; De Rosa tamen in *prax. civil. decret. cap.* 3. *nu.* 11. scribit, intelligi, si agatur de liquidatione instrumenti, aut accipienda pecunia in Banco deposita, sive perventa.

Præambula feudalia à sola M. C. V. interponuntur, & ab aliis Curiis Regni interposita, sunt nulla ipso jure, Rovit. in *Pragm.* 3. *de offic. S. R. C. n.* 3.
17 Scader *de feudis tom.* 2. *par.* 1. *ampliat.* 31. *nu.* 24. Neque prodest confirmatio forsan à M.C.V. postmodum obtenta, quia noviter ex integro interponi debent, quum neque confirmari actus ille, qui
18 ipso jure est nullus, *Cap. auditis de election cap. inter dilectos §. cum igitur de fide instrum.* Hodiern. *contrav.* 43. *num.* 11. *& seq.*

Formula decreti præambuli in feudalibus cum Balio.

Die - - - - *Per M. C. V. Illustris* D. Jo: *Antonius de* - - - - *fuit declaratus filius Primogenitus, ac heres qu. Ill. Ducis* - - - - D. *Hyacinthi de* - - - - *tam in*
19 *bonis feudalibus, quàm in burgensaticis ex testamento, cum oneribus in præcitato testamento contentis, servata forma ipsius, & tutela impuberum fuit confirmata in personam D. Antoniæ* - - - - *matris, & D. Laurentii de* - - - - *Patrui, qui adimpleverunt cum obligatione in forma; verum respectu balivus partes adeant S. M. in Regali Camera S. Claræ &c. penes Actuarium Joachim Surrentinum.*

Alia formula in vario casu, & sine Balio.

Die 24. *mensis Aprilis* 1731. *Per M.C.V.* D. *Franciscus Antonius de Caro filius Primogenitus ex primo matrimonio qu. Baronissæ Terræ Sancti Severini D. Agnetis de Vina, fuit declaratus heres universalis dictæ qu. Baronissæ Agnetis in bonis feudalibus, & in bonis burgensaticis pro duabus ex decem portionibus nomine ut in actis, ex testamento cum oneribus, conditionibus, & declarationibus in d. testamento contentis,*
20 *& in omnibus servata forma ipsius; nec non Reverendus D. Balthasar, D. Ignatius, D. Petrus, D. Melchior, & D. Gaspar Giliberti fuerunt declarati filii legitimi, & naturales ex secundo matrimonio, & heredes universales pro septem ex dictis restantibus octo portionibus nominibus ut in actis, ex testamento, cum oneribus, & declarationibus in dicto testamento contentis, & in omnibus servata forma ipsius, cum beneficio Legis, & Inventarii, & fuit reservata provisio facienda respectu dictæ octavæ portionis exhibita renunciatione D. Joannæ Giliberti, vel ipsa comparente, vel ejus persona legitima, salvo jure cujuslibet respectu Sacerdotum &c.* - - In Banca Actorum Magistri Augustini Gaglione, penes Thomam Santanellum Scribam.

Præambulum an possit ex testamento obtineri ab
21 eo, qui testamentum omittens ab intestato præambuli decretum petierat, & obtinuerat; Quæstionis resolutionem pro causa præambuli qu. Illustris Ducis Balneariæ D. Francisci Ruffi fusissimè exposuit in perplurimis omni dignis memoria allegationibus, quas modo subnectam, U. J. D. D. Nicolaus Pasca, tunc patronus clarissimus, qui semper in consiliis
22 habuit legem, religionem, æquitatem; nunc à nostro Invictissimo Rege inter M. C. V. Judices honorifice decoratus, ac pro suo Regali Patrimonio in Urbe Foggiæ declaratus Patronus, ubi plausu nunquam deficiente, ejus præclara gesta subliminiorem in hac suprema, Regiaque Urbe dignitatem prædicunt, & indicant. Casus est. E. G.

In anno 1715. D. Franciscus Ruffo Balneariæ Dux suum condidit testamentum, in quo D. Carolum ejus primogenitum heredem in feudalibus burgensaticisque universalem instituit, secundò verò genitis providit, ut D. Antonio in Prelatura constituto continuarentur satisfactio scutorum Romanorum bismille in quolibet anno, & pro una vice ducati quincentum; D. Dominico titulo legati annuos ducatos 1500., & pro una vice ducatos quin-
23 centum cum nonnullis armentis. Idemque legatum D. Josepho reliquit, cui Romæ degere eligenti in totidem Romanam pecuniam ejus legatum commutavit, alia scuta biscentum annua adjungens, & pro una vice tercentum; alia quoque ejus uxori, aliisque personis legavit.

Huic dispositioni Primogeniti voluntas minimè forsan obsequens, legitimæ successionis viam elegit, petendo, & obtinendo præambulum ab intestato in feudalibus a M. C. V., sed quum petente Ill. Ducissa ejus matre testamentum paternum aperiri deberet, dictus D. Carolus Primogenitus solemnem protestationem Notario exibuit, in qua post dispositionis paternæ narrationem, atque suppositorum gravaminum eidem per testatorem illatorum, expresse protestatus fuit se dictum testamentum non acceptare, sed illud impugnare, nullum, invalidumque declarari facere, omnia ejus jura reservando proposita, & proponenda, instandoque, dictam protestationem in actu aperturæ inseri debere, nec ejus copiam edi, nisi huic protestationi adnexam, & adjunctam. Eodem die a Ducissa Matre, Primogenito, & secundogenitis fuit subscriptum solitum concordiæ præliminare, quo legata D. Dominico, & D. Josepho debita ad ducatos 1300. moderata fuerunt, & quo specifice promissum fuit, publicum, & solemne instrumentum de prædictis celebrari pro partium cautela; quod instrumentum nunquam fuit stipulatum, nec conventio executioni mandata; imo excitatis antiquis controversiis, diversimode in anno 1718. finierunt prævio instrumento, in quo d. Primogenitus protestationem contra paternam voluntatem, & successionis legitimæ electionem emologavit, dictumque solium penitus se recusare declarans, voluit, ut per dictum instrumentum neque testamenti paterni, neque dicti folii privati, sive albarani ulla intelligatur facta acceptatio, vel ratihabitio, tanquam notoria gravamina continentium.

Satisfecit intereà Primogenitus D. Josepho annuos ducatos 1300. *pro ejus vitalitio*, ut dixit, usquè ad annum 1722., in quo suspensa solutione, supplicationem tunc temporis Proregi porrexit D. Joseph, & obtinuit rescriptum, unus ex olim R.Can-
cella-

cellariam Regentibus absque velo judiciario provideret, qui plura decreta ad solvendum servata forma chirographi, sivè albarani edidit; sed obteoto præambulo *ex testamento* à Primogenito anno 1724. in aliona Banca, nulla facta mentione præamouli *ab intestato* aoni 1715. petiit D. Joseph solutionem servata forma testamenti paterni à Primogenito jam acceptati, cui petitioni terminum impartitus foit, & interim solutionem decrevit servata forma chirographi; In eadem petitione D. Joseph petiit liquidationem portionum eidem spectantium super omnibus bonis hereditariis; sed proposito gravaminis remedio à Primogenito, causa siluit, quia Dominus Regens Delegatus, bas cognitiones extra suæ commissionis limitea esse, animadvertit.

His stantibus comparuit in M. C. V. D. Joseph petens præambulum ab iotestato, & obtinuit pro quarta parte juxta filiorum numerum, quia electa à Primogenito successionis legitimæ via; ipsi etiam
24 hæc patebat in burgensaticis succedendi; quare commissa hereditate in S. C. immissiooem juxta præambuli decretum petiit.

Huic instantiæ opposuit Primogenitus chirographum concordiæ, solutiones factas, instantias D. Josephi coram Regente Delegato Mazzacca-
25 ra, eius decreta, mutationem voluntatis ejusdem Primogeniti per secundum decretum præambuli ex testamento, ex quibus terminus ordinarius dari deberetur. S. C. tamen decrevit, *quod M.C.V. iterum procederet ad expeditionem præambuli auditis omnibus interesse habentibus, & interim citra præjudicium jurium ambarum partium liberavit ducatos bismille d. D. Josepho in causam declarandam*: hujos decreti vi institit Primogenitus io M. C. pro confirmatione præambuli *ex testamento*, & D. Joseph *ab intestato* pro tertia nunc portione, stante morte secuta D. Dominici ejos fratris. Fondabat primo d. D. Joseph, quod cum Primogenitus sprevisset te-
26 stamentum paternum, electa successione legitima, aperuit viam D. Josepho succedendi in burgensaticis, neque in ejus præjudicium ad testamentum habeat ulterios regressum, quod hoc jus non sit soblatum D. Josepho per chirographum, ex actione legati, petitiones coram Regente Delegato, aut per ejus enunciata decreta.

Quoad primum allegabatur per dictum Regalis Patrimonii Patronum, tunc pro dicto D. Josepho causam agentem D. Nicolauo Pasca, textus *in l.*
27 *si filius* 23. *ff. si quis omiss. caus. testament.*, in quo demto testamento per electionem successionis legitimæ factum a filiis heredibus institutis, fit locus alteri filio exheredato, ut ex Hirner. docet Accurs. *in Gloss. vers. acceperunt, & in l. si filio emancipato ult. ff. de liber. & postbum.*

Item *in l. posthumus* 6. *§. si quis ff. de inoffic. testam.*, ubi Bartol. *in summor.* sobdidit: *Rescissio*
28 *facto per Judicem od petitionem unius, etiam si ejus non intersit, prodest omnibus*. Et Jo: Brunemann. notavit: *cujus ratio est, quia rescisso testamento, fit locus successioni ab intestato*, Forner. *de success. ab intest. lib. 1. cap. 8. num.* 14. Brisius *od banc legem*. Insuper *in l. qui repudiantis* 17. *ff. eod.*, quia rescisso testamento, alter quoque ad successionem vocatur, ubi Cujac. scripsit. *Quid enim vicit secundus. Ut rescinderetur testamentum patris, ut intestatus fieret pater, hic est exitus querelæ inofficiosi testamenti. Intestato igitur patre facto, consequens est, utrumque vocari ad legitimam hereditatem patris ab intestato*, ubi Aoton. Faber. *in Ration.*

Allegabatur quoque textus *in l. mater decedens ff. de inoffic. testam. l. non putavit §. non est novum ff.*
29 *de bonor. possess. contra tabul.* -- Ivcio de Franch. *decis.* 667. exemplo nostræ consuet. *Si fi testato* Sed rejectis exemplis supereminet perclarus *text. in l. filium emancipatum* 60. *ff. de acquir. hered. & l.* 3. *C. de impuber. & aliis substit.*, & primæ l. verbis brevitatis gratia prætermissis, hæc secunda restrictiora refero: *Heres instituta matris testamento, si successionem ex testomento omisisti, & ab intestato bonorum possessionis jus habere voluisti, substituto locum quin feceris, in dubium non venit.*

Ratio hujus dispositionis principaliter defertur ex Pomponii responso *in l. illud* 76. *ff. de acquir. heredit.* his verbis: *sicuti si legitimam velim ad me*
30 *pertinere, cum sciam testamento mibi relictam, videbor ante repudiare testamentum, & ita legitimam acquisivisse*: Ita ut non detur locus successioni legitimæ, quoties habetur testamentum juxtà *text. l. quamdiu* 2. *ff. eod.* Secunda ratio est, quia per testamenti repudiationem, ex quo aperta est via successoribus legitimis, nec heres in eorum præjudicium potest consilium commutare, *l. nemo potest* 76. *ff. de reg. jur. l. ult. ff. de pact. l. stychum §. fin. ff. de novationib.*; neque hi demto testamento heredis egent auxilio, ut eorum portionem legitimam obtineaot, *l. post mortem §. ult. ff. de bonor. possess. contr. tabul.* Ludovic. Roman. *cons.* 125. *num.* 2. Jason. *in l. ult. num.* 1. *C. de Codicill.* his verbis, *Secunda ratio, quia postquam quis cæpit agere ex testamento, acquisitum est jus venientibus ab intestato: & in eorum præjudicium non licet variare per l. 1. §. 1. ff. de pact.*, & Præs. de Franch. *cit. decis.* 667.

Et licet hæc juris dispositio omnibus accepta, Bertolin. *cit. l. nec is. l. filium, & l. illud.* Paul. de Castr., & Aretin. *in eadem l. filium*. Hyero-
31 nim. Gratus *lib. 1. cons.* 157. *num.* 13. Donell. *lib. 7. cap. 7. lit. C. & cap.* 8. Barbos. *lib. 3. cap. 55. axiom.* 3., aliisque penes Brunemann. *in cit. l. illud* 78. & Cacheran. *dec. 54. num.* 2. limitationem patiatur, quoties heres, qui legitimam successionem elegit, testamentum nesciret, *l. nec is, §. ignorat, l. Clodius ff. eod.*

Hæc tamen limitatio cadit io casu, *l. filium* 60. *& l. mater decedens*, quo electio successionis legitimæ fert secum totalem filii exclusionem per existentiam substituti, sed non in præsenti, in quo sicut heres non potest heres non esse contra regulam, *l. & si sine §. sed quod ff. de minorib. & l. ei, qui solvendo* 88. *ff. de hered. instituend.*, ita nequit de novo acquirere rem jam quæsitam contra aliam re-
32 gulam, *l. non ut* 120. *de reg. jur. & l. 3. ex pluribus ff. de acquir. possess.* Et in quo Primogenitus omnem notionem dispositionis paternæ etiam ante aperturam testamenti, & illicò post paternum funus habuit, ut in instrumento anni 1717. ipsemet clarissimis verbis fassus fuit.

Insuper in Primogenito, tanquam filio præsumitur testamenti scientia, quia verisimile non vi-
33 detur, tam conjunctum sanguine defuncti valetudinem, conditionem, & statum ignorasse, Bald. *cons. 395. lib. 3. col. octavi §. Fratris ff. una cognat.* ubi Cujac. &c. Si hæc de conjunctis, quid in filio, qui juxtà *Gloss. in l. cum her's ff. de liberation. legat.* est una, eademque persona; quæ presumtio juris onos ignorantiam probandi in adversarium
34 transmittit, Guid. Pap. *cons.* 32. *col.* 8. & Roland. a Valle *to.* 1. *cons.* 19. *num.* 39.

Præsumitur quoque scientia, quia accessit Pri-
35 mogenitus ad domum paternam paulò post factum testamentum, & tempore mortis fuit præsens, quæ præsumptio vincit contrariam, quæ ex ejus absentia deduci posset, Anchoran. *cons.* 170. *num.* 7. Alexand. *cons.* 213. *lib.* 2. *num.* 13. Soccin. *cons.* 265. Bald. *d. cons.* 395. *& Rot. Rom. par.* 10. *recent. dec.* 165. *num.* 3.

Præsumitur etiam scientia ex facti importantia, quia agebatur de bonis magni momenti, Vincent.
36 Ondendeus *lib. 2. cons.* 80. *n.* 52. Roland. a Valle *cit. cons.* 19. *num.* 45. Rot. Rom. *par.* 8. *recent. dec.* 153. *num.* 10. Item ex tempore, quia Testator dispo-

sposuit in ultima ejus infirmitate, cujus non est
major sermo, ac frequentior: Loquuntur Medici,
37 Patres animæ assistentes insinuant, conjuncti soli-
citi, amici curiosi cum vicinis, famuli nimium
exploratores divulgant; in filio postmodum, de cu-
jus interesse omninò agitur, stupiditatem, inactio-
nem, ignorantiam præsumemus; Mascard. to. 2.
concl. 1104. nu. 4. Jason. *lib.* 1. *cons.* 107. *num.* 12.
Grammat. *dec.* 36. *num.* 15. Menoch. *lib.* 6. *præ-
sumpt.* 23. *num.* 63.

Additur quoque nobilitas Testatoris, quæ magis
notoria ejus gesta reddit, præcipue in loco ejus ju-
38 risdictionis, *Cap. tuam de ordin. judic.*, *ubi* Abb. *in
s. notab.* Tiraquell. *in tract. de nobilit. cap.* 37. *n.* 11.
v. facta nobilium Mascard. *de probat. conclus.* 879.
num. 28. Et in loco parvo, in quo etiam minuta ne-
gotia habent speciem notorii, & quilibet scit quan-
ta ova faciunt gallinæ cujusque, Card. de Luca *disc.*
34. *de usur. num.* 11. imo testamentum fuit scriptum
39 à Rationali ejus domus, & subscriptum à testibus
subditis, Roman. *cons.* 482. Gabriel. *de reg. jur. concl.*
5. *num.* 33.

Camill. de Medic. *cons.* 40. *num.* 65. cum Socin.
Jun. cons. 97. *nu.* 11. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 92. n. 66.
lib. 1. & 371. *nu.* 19. *lib.* 4 Bursatt. *cons.* 33. *n.* 5.
lib. 1. Surd. *dec.* 221. *n.* 11. Anna *cons.* 112. scri-
psit, in filio præsumi scientiam, matrimonium, ex
40 quo natus est, more magnatum contractum fuisse
ea qualitate personarum, conjunctione sanguinis,
cohabitatione, & urgentia scientiæ, & esse decisum
nondum in testamento, sed in materia donati ius
antiquissimæ refert Rot. *Roman. par.* 8. *decis.* 185.
253. *num.* 18. & *par.* 10. *dec.* 161. Et unum testem
sufficere ad probandum *part.* 4. *dec.* 142. *n.* 7. Surd.
dec. 221. *num.* 11. Natta *cons.* 231. *num.* 2.

Sed Primogenitus assertam ignorantiam non pro-
41 bavit, quod ipsi incumbebat, tamquam ejusdem
intentionis fundamentum, *l. exceptionibus ff de pro-
bat.* dec. 10. 1. *cons.* 236. *num.* 14. Felin. *in cap. vi-
gilanti de præscript. col.* 3. Mascard. to. 2. *cons.* 870.
42 *num* 39. Et etiamsi probasset, nimis crassa, & su-
pina fuisset, quia ipse unus nesciret, quod omni-
bus patebat, *l. regula ff. de jur. & facti ignorant.*
Glos. *in cap. eos v. affectata de temp. ord. in* 6.; Imo
fuisset malitiosa, quia agebatur de facto, quod
omnino sciendum erat antè aditionem, Bartol. *in l.
is potest ff. de acquir. hered.*, punibilis, & dolosa,
Mascard. *cit. concl.* 879. *num.* 7. 16. 17. &c. Oddo
de rest. in integr. qu. 67.

Primogenitus autem non solùm notitiam testa-
menti indicavit, sed etiam impugnavit, & de fal-
sitate notavit in citato instrumento: Hæc perseve-
rantia duos producit effectus ex *l. si quis fugitivus
§. idem ait ff. de ædilib. edict.* Primus, ut consulto
43 egisse præsumatur; Secundus, ut ejus ignorantia
non possit excusari, Cæphal. *cons.* 76. *num.* 9. Surd.
cons. 374. *nu.* 27. Rot. *Rom. part.* 1. *recent. dec.* 331.
num. 4. & *par.* 10. *dec.* 265.

Neque audiendus Adversarius dicens præambu-
44 lum obtinuisse tantùm in feudalibus, quæ patri-
monium distinctum cum burgensaticis faciunt, De
Luca *disc.* 22. *de feud.*, & absque ejus mandato spe-
ciali: Quia feuda hereditaria, vel mixta formant
separatum assem hereditarium, quando Feudata-
rius duos diversos heredes sibi scribit, unum in
feudalibus, alterum in burgensaticis, aut quando
heres legitimus contra voluntatem defuncti suc-
45 cedit, De Ponte *cons.* 52. *n.* 10.; non vero quan-
do testator suum scribit heredem in feudalibus, &
burgensaticis, illum, qui a lege, & investitura
vocatur, quia hoc casu in feudis ex *pacto*, & *provi-
dentia* potest filius prima retinere, secunda verò re-
cusare, *cap.* 1. *an agnatus*, *vel filius*, itant impossi-
bile sit, ut heres possit habere feudum non adeundo
hereditatem, Anna *alleg.* 30. *num.* 22. de Curte *re-
sol. feudal. cap.* 1. *num.* 85. Joann. Andr. de Giorg. *al-
legat.* 8. *num.* 25.

Si igitur hereditas non potest scindi, & partim
adiri, partim verò repudiari, quomodo potest pri-
mogenitus heres esse in feudalibus, non verò in
46 burgensaticis? *l.* 2. *ff de acquir. hered.* & *l. si ex asse eod.*
Glos. *in l.* 1. *ff. eod* & *in l.* 2. Cum Bartol. *in d. l.* 1.

Neque obstat alia oppositiò, quod præambulum
obtinuerit Procurator absque mandato speciali, sed
cum generali *ad lites*: Primo quia jus D. Josephi
non fundatur in præambulo, sed in hereditatis adi-
tione, quæ in primogenito tanquam suo herede actu
47 expresso non indigebat, *l. in suis heredibus ff. de
suis & legitim.* & *l. in suis* 11. *ff de liberis*, & *po-
stum.* Eoque magis, quia se immiscuit in heredi-
tate, Ca us *in l. necessar. ff. de acquir. hered.*, quæ
immixtio cum facta sit prævia expressa recusatione
48 testamenti, titulo heredis ab intestato facta est,
l. 1. *§. prætermittere ff. si quis omissa cau a testamenti.*

Secundo non obstat mandati specialis defectus,
quia præambulum per possessionem feudorum ca-
ptam pro ipsius executione, fuit ratificatum a pri-
mogenito, per investituram petitam in R. C., so-
lutionem relevii, & per instrumentum anni 1718.
Non obstante, quod fuerit initum cum Ducissa ma-
tre, non vero cum D. Josepho, quia confessio hoc
49 casu præjudicat respectu omnium, Bartol. *in l. his
potest ff. de a quir. hæredit. num.* 16. De Franchis *de-
cis.* 624. Qua stante ratificatione, præambulum, &
aditio censetur facta ab ipso ratificante, cum rati-
50 habitio æquiparetur mandato, Grammatic *decis.* 11.
Gratian. *tom.* 4 *disceptat. cap.* 711.

Opponit insuper adversarius, quod necesse erat,
ut primogenitus *expressè* Testamentum repudiasset,
quod nunquam fecit, quia protestatio fuit cum
albarano spatio unius diei: Sed Adversarius repu-
diationem hereditatis cum illa testamenti, & suc-
cessionis testatæ confundit, quæ nil comune habet
cum prima in nostro casu, quo heres institutus vo-
catur insimul a lege ad successionem, *l. nec his* 17.
51 *§ heres institutus ff. de acquir. heredit.* D. Joseph
nunquam prætendit primogenitum repudiasse here-
ditatem, immò ex opposito adiisse, sed *ab intestato*,
& in hac aditione fundat ejus intentionem. Et ne-
scitur quibusnam verbis clarioribus recusationem
testamenti declarare debuisset primogenitus, nisi
illis, quibus in protestatione anni 1715., & in
instrumento anni 1718. usus fuit, & non solum
iterum, & secundo fecit, sed pluries, & non *pa-
lam*, & *convocatis amicis* juxta textum, sed in duo-
52 bus publicis instrumentis, ut indubitate ejus fir-
ma, & deliberata voluntas patefieret, *l. Divus
ff. de militar. testam. §. plane instit. eod. tit. l. Pam-
philo propositum*, *de legat.* 3. Bartol. *in l. Gerint.* 13.
ff. de acquir. hered. Mant c. *lib.* 12. *de conjectur. tit.*
24. *num.* 23., quæ omnia repudiationem expres-
sam hereditatis inducerent, *l. filii matrem ff. ad
S. C. Tertull. l. pro herede*, *l. recusari*, *ff. de acquir.
hæred.*, ad repudiationem solius testamenti non
sufficient?

Neque ex promissione satisfactionis legatorum
in albarano promissæ inducitur voluntatis mutatio,
& testamenti acceptatio, quia legata solvi debent
etiam ab illo, qui spreto testamento successionem
53 legitimam eligit, *l.* 1. & *tot. tit. ff. si quis omissa
caus. testam.*

Opponit demum Adversarius textum in *l. filium*,
& *in l. heres* correctum esse ex *§. si quis vero l. ult. C.
de Codicill.*, in quo limitatur regula in extraneis,
& ascendentibus, & descendentibus conceditur fa-
54 cultas convolandi ex testamento ad codicillum,
ex actione directa ad obliquam.

Respondetur, Leges non corrigi ex identitate
rationis, Bartol. *in Auth. quas actiones C. de sacros.
Eccles.* & *l. præcipimus §. fin. C. de appellat.*, imo
ne-

neque ex majoritate . Alesand. *lib.* 2. *cons.* 145.
num. 9. Et nota est monitio Justiniani *in l.* 2. §. *con-
trarium autem C. de vet. jur. enucl.* , qua docet , in
55 ejus Codice non repetiri Leges contrarias . Ce-
terum extrema legum prædictarum sunt diversa ;
In leg. enim ultima prohibetur transitus a testa-
mento ad codicillum per contrarietatem actionum .
Gloss. *v. præclusisse* . Camill. de Medic. *cons.* 40.
num. 6. *& seq.* , Odiern. *controv.* 18. *num.* 1. Non
simpliciter , sed secundum quid , idest ex remedio-
rum contrarietate ex eadem scriptura manantium ;
ideoque si heres post electionem viæ directæ con-
volare velit ad obliquam non ea clausula codicilla-
ri in testamento posita nascentem , sed ex codicillo
separato , bene quidem potest , non obstante regula
textus ; Idem De Medic. *cons.* 40. *num.* 30. ; Sed
in *l. filium* , *&* in *l. heres* prohibetur filio a via in-
testata ad testatam recurrere , etiam si actiones , &
remedia ex fontibus diversis nascantur. Bartol. *in l.
ex sextante ff. de except. rei judic.* Et in *l. ultima* puni-
tur in herede ignorantia , per quam viam sibi ma-
gis proficuam eligere nescivit , quare fas erat , ut
ab hac Lege excusarentur descendentes . In *l. filium*,
& in *l. heres* supponitur deliberata , firmaque vo-
luntas in filio utendi via intestata . Est ergo igno-
rantia scientiæ adeò affinis , & conjuncta , ut ex
una ad alteram possit argui , non ad supplendam ,
sed ad legem corrigendam ? Ne desit auctoritas ,
videndus pro omnibus Odierna *in cit. controv.* 18.
num. 64.

Quo ad secundam propositionem D. Josephi fun-
datur , quam vim esse in scriptura , quæ decoratur
titulo , *Preliminari dell' accordo , che dovrà farsi*?
Tempus futurum actus imperfectionem apertissi-
56 me ostendit , ita in casu *l. Julianus* 66. §. *his ver-
bis ff. de legat.* 3. sub varbo *fiet* , & in *l. Pater fi-
lium* §. *fundum eod. tit.* , ubi Scævola definit non
subjectum esse fideicommisso fundum , cujus alie-
natio prohibita fuit a Testatore his verbis : *Ita
enim fiet , ut fundus de nomine vestro nunquam exeat* ,
ita Modestinus *in l. Titia cum testam. de legat.* 2. &
57 Paul. de Castro *cons.* 137. *lib.* 2. dixit verba de fu-
turo dispositionem non inducere , quia omittuntur
animo declarandi , quod in futurum quis facere ve-
lit . In materia contractuum , docuit Alexand. *in
l.* 1. *cons.* 77. *num.* 3. Bartol. , Bald. , & Salicet. *in l.
Judæorum C. de sentent. & interloc.* De Castro in *l.
Titia* §. *Titia* , *de legat.* 2. Laderchius *cons.* 101.
num. 1. *&* 3.

Neque dicatur , in reliquis rebus necessariis pro
contractus perfectione scripturam continere perfe-
ctam conventionem ; quia etiam in casu *l. in ven-
dentis C. de contrah. empt.* circa finem , in quo a ven-
ditore dictum erat , *vellem rem vendere pro decem* ,
& ab emtore responsum erat *ego vellem emere* , con-
ventio in omnibus aliis erat perfecta ; Accursius
vero respondit non valere , quia ponitur verbum
temporis imperfecti , quod rem imperfectam signi-
ficat , ad differentiam alterius casus , in quo dictum
esset , *volo vendere rem pro decem* ; idem decisum a
Rota Florentina penes Urceol. *in tract. de tran-
sact. qu.* 69. Et in casu Oltradi *cons.* 119. , quo te-
stator vocavit duos testes , & quendam Clericum ,
a quo scribi fecit accurate ejus bona , in quibus he-
redes instituit pauperes Christi , & nonnulla lega-
58 vit ab herede præstanda ; deinde eosdem testes
rogavit , ut ab aliquo Tabellione ejus dispositio-
nem describi facerent , eamque in formam redige-
ret , idem Oltradus consuluit dispositionem non
subsistere , etiam si sit causa pia , quia revera non
fuit testamentum , sed præparatio ad testandum .
Capyc. Latr. *dec.* 140. unanimiter amplexus , qui
in fine , ita refert quoque in S. C. decisum .

Subditur , quod in folio prædicto præliminari
dictum fuit , ut de contentis in ipso publicum sti-
pulari deberet instrumentum omni solemnitate val-
latum ad sapientium consilium ; quæ clare indicant ,
59 subscribentes contrahere non voluisse , sed ad con-
tractum præparari , quo nunquam celebrato , nul-
lius roboris extitit conventio præparatoria . *l. con-
tractus C. de fid. instrument.*

Et licet variæ fuerint DD. opiniones enunciatam
l. interpretantium , Joannis , Accursii , Azonis ,
Pauli , &c. ita ut Brunemannus dixerit , *optandum
60 esse , ut Princeps has , & similes lites per constitutiones
locales definirent* : nihilominus omnes conveniunt ex
his verbis imperfectionem contractus certo certius
denotari , & sat esse , ut instrumentum *de substantia
contractus* reputetur . Decius *cons.* 11. *&* 340. im-
pugnans Paulum de Castro dixit , *nam sufficit nobis* ,
*quod dispositio , & ordinatio , de qua agitur , in futu-
61 rum tempus suspendatur* . Idem ex Rot. Rom. pœnes
Seraphin. *dec.* 854. & pœnes Mangilium *de subhastat.
dec.* 20. Card. de Luc. *de alienat. disp.* 44. *num.* 2. Ea-
dem scribit Speculat. *in tit. de empt. & vendit.* §. 1.
nu. 10. Fab. *in* §. 1. *instit. de empt. & vendit.* Salicet.
in d. l. contractus , *&* in *Auth. sed novo jure C. si cer-
tum pet.* Gizzarell. *dec.* 72. *nu.* 3. Onded. *lib.* 1. *cons.*
52. *num.* 21.

Eoque magis , quia albaranum fuit subscriptum
brevi horarum spatio , in Terra Balneariæ , ubi de-
ficiebat sapientum numerus , & gravia continebat :
quare etiam habito respectu ad qualitatem contra-
62 ctus , constat , pactum de stipulando instrumento
non appositum fuisse pro cautela tantùm , sed pro
transferenda perfectione ad tempus stipulationis .
De Luca *de alienat. disc.* 70.

Insuper tempore subscriptionis albarani D. Joseph
erat minor annorum xxv. , & Clericus , Ill. Ducis-
sa erat mulier , & primogenitus Feudatarius : Pri-
mi obligatio egebat Judicis decreto , & confirma-
tione , ne daretur locus quæstioni , an *Const. mino-
rum jurà* etiam Ecclesiasticas personas complectatur.
secundæ regia dispensatione , & tertii regio assensu
63 pro cautela Ill. Ducissæ , D. Dominici , & D. Jo-
sephi , ideò celebrari debebat cum omnibus solemni-
tatibus ad *sapientium consilium* , quibus non adim-
pletis imperfecta est conventio , Rota Rom. *part.* 21
64 *recent. dec.* 520. *nu.* 5. De Luca *de alienat. disc.* 61.
num. 2.

Sed pars ex adverso insurgit dicens , hoc folium ,
sive albaranum executionem obtinuisse per multo-
rum annorum spatio , per legatorum satisfactionem :
Hæc tamen oppositio nimium inanis apparet , quia
primogenitus annuos ducatos 1300. satisfecit non
pro albarano , sed *pro vitalitio* D. *Josephi* , nec nomi-
navit albaranum , quia illud semper impugnavit ,
ut ex instrumento 1718. , & D. Josepho compete-
bat vita , & militia super feudis , & legitima su-
per burgensaticis , quæ erat majoris quantitatis ,
65 quare solutiones magis in aliam , quam in istam cau-
sam debeant imputari ? *l. neque natales* , *C. de pro-
bat. l. non hoc C. unde legitim.* Ruin. *tom.* 2. *cons.* 91.
nu. 20. Surd. *dec.* 221. *nu.* 3. Cyriac. *controv.* 139.
nu. 35. Rot. Rom. *dec.* 135. *part.* 1. *recent. nu.* 13.
& part. 13. *decis.* 14. *num.* 28. *& dec.* 50. *nu.* 9. *&
par.* 16. *dec.* 52. *num.* 7.

Neque opponendi sunt actus a D. Josepho facti
coram olim Reg. Mazzaccarra , quia , quum aliud
non esset , nisi amicabilis arbitrator ex vi ejus De-
legationis sunt nulli . *Cap. venerabilem* , *de offic. De-
66 legat. Cap. cum dilectus de rescript. cui de præbend. Cap.
Pisanis de restit. spoliat. l. diligentes ff. mandati* . An-
charan. *cons.* 108. *num.* 3. Vanti. *in tract. de nullit.*
§. *de nullit. ex defect. jurisdict. delegat. num.* 91. : Sed
re vera hi actus sunt extrajudiciales , & ad majorem
cautelam a D. Josepho formiter revocati in instan-
tiis præsentatis in S. C. , & in M. C. V. , quod opti-
mè

Digitized by Google

mè facere poterat, quia nunquam a primogenito
fuerunt acceptati; imo impugnati. Purpurat. *in l.*
67 *postquam Cod. de pactis*, Gabriel. *lib. 1. comm. conclus.*
tit. de confess. concl. 2. Mascard. *de probat. concl.* 346.
num. 16.

Albaranum non disponit de legato paterno, aut
de vita, & militia, *& l. si pars* 10. *§. illud notissi-*
mum, *l. nihil interest*, *l. adverso §. tutoribus ff. de*
inoffic. testam., & DD., qui docent, illum, qui
voluntatem defuncti per petitionem, & exactio-
nem legati approbavit, non posse testamentum im-
68 pugnare, de querela *inofficiosi testamenti* minime
loquuntur; imò inter eos quæstio acta fuit, an li-
mitari debeat in eo, qui ex ignorantia petiit lega-
tum. Paul. *in l. mater decedens ff. de inoffic. testam.*

Leges autem permittunt post acceptum legatum
non tantum falsum arguere testamentum, sed &
non jure factum contendere. *l. post legatum ff. de iis*,
quæ ut indign. cum Gloss. Paulus *in l. postquam lega-*
tum ff. de petit. heredit. Et differentia querelæ inoffi-
69 ciosi testamenti, & nullitatis est, quia querela est
beneficium juris privati concessum a Lege filio,
præcipuè ut vindicetur ab injuria a Patre per exhe-
redationem accepta, ita ut magis injuriæ, quàm
pecuniæ persecutionem habet, quamquam pecuniam
secum trahat. Cujac. *in l. Papin.* 8. *ff. de inoffic. te-*
stam.; ita ut possit eidem beneficio renunciare, di-
spositionem paternam approbare recipiens legatum
vigore ipsius: Sed nullitas ex solemnitatis defectu
est juris publici, cui nec libens potest privatus re-
70 nunciare, quia de ejus voluntate non pendet testa-
mentum, vel non, quando est falsum, vel non
jure factum; Gloss. *in l. post legatum v. contende-*
re &c. Bartol. *in eadem l.* & Paulus ait in isto casu,
etiamsi scienter accepto legatum, non prohibeor po-
steà dicere nullum, postquam non fuit in mea pote-
state validare.

Superminet omnibus *Comment.* Fabri dicentis:
Quemadmodum testamenti factio est juris publici, *idest*
legibus præsertim XII. *tabularum*, *sine quibus non pos-*
sit homo testari l. 3. *infra qui testam. facere poss.*; *ita &*
71 *validitas testamentorum non aliunde*, *quam a legibus*
pendere solet l. ita institutio 32. *ff. de heredib. instit. Et*
consequenter sicuti nemo potest facere, *quin Leges in suo*
testamento locum non habeant l. nemo potest 55. *ff. de le-*
gat. 2.: *Ita nec in potestate*, *& arbitrio cujusquam le-*
gatarii, *aut alterius esse potest facere*, *ut valeat testa-*
mentum, *quod non valet*, *aut è contra*, *ut non valeat*,
quod valet, *ne alioquin eveniat*, *ut privatorum volunta-*
tes legum authoritate censeantur l. ultim. infra de suis,
& legitimis; *Cum igitur fieri possit*, *ut quis sive per ju-*
ris, *sive per facti imperitiam consecutus sit legatum ali-*
quod ex eo testamento, *quod postea falsum*, *vel injustum*,
& aliqua de causa non jure factum fuisse appareat; *non*
ideò prohibendus est hereditatem petere ab intestato, *for-*
te vel filius sit, *vel proximus agnatus*, *vel alius deni-*
que, *qui ab intestato succedere possit*. Ita quoque in ca-
su fortiori decidit Rot. Rom. *in Romana hereditatis*
de Borrelli 26. *Junii* 1606. *cor. Ludovisio decis.* 271.,
72 in quo post receptionem legatorum potuit testa-
mentum impugnari juxta interpretationem Baldi,
Angeli, & Pauli de Castro *in citat. l. postquam ff. de*
petit. heredit. Præcipue, quia agebatur de impugna-
tione testamenti, non per viam querelæ inofficio-
si, sed per viam nullitatis ejusdem.

Si igitur ex deductis, qui legatum obtinuit, po-
test hereditatem petere *ab intestato*, etiam testamen-
tum impugnando, quare D. Josepho non licebit ad
73 ad successionum legitimam ejus Patris concurrere,
cujus testamentum, non ejus opera, sed heredis
evanuit? In nostro casu absunt obstacula, quæ in al-
legatis casibus occurrunt, tacita scilicet testamenti
acceptatio, ejusque impugnatio acceptanti prohibi-
ta. Primum, quia omittens Primogenitus causam
testatam, hereditatem adiit *ab intestato*, testamen-
tum omninò evanuit, perindè ac Pater ab intestatò
decesserit, intestatus enim est non tantùm qui testa-
mentum non fecit; sed etiam cujus ex testamento
hereditas adita non est. Paul. in *l. intestatus* 64. *ff.*
de reg. jur. *Ulpian. in l. intestati ff. de suis*, *& legit.*
74 Et licet legata ex edicto Pretoris substineantur in
pœnam fraudis ab herede adhibitæ. *l.* 1. *& tot. tit.*
si quis omiss. caus. testam.; attamen quia legatarius
75 interesse non habet in heredis institutione, quæ
est caput, & fundamentum testamenti. *l.* 1. *§. fin.*
76 *de vulgar. l. proximè ff. de his*, *quæ in testam. delen.*
§. ante heredis instit. de legat., ejus factum, & ra-
tihabitio nil conferunt ad testamentum substinen-
dum, quia hoc casu legata solvuntur, & quasi te-
stamento non rescisso, filius tamen succedit ab inte-
77 stato. *Gloss. in Aut. ex causa C. de liber. præterit.* Se-
cundum deficit, idest testamenti impugnatio, quæ
facta est ex opera Primogeniti, non D. Josephi, qui
reducta successione ad causam *intestati*, privari ne-
quit, absque injuria legitima competenti.

Bald. *in l. si pars §. illud ff. de inoff. test.* quærit, an
legatarius post consecutionem legati possit de nulli-
78 tate testamenti dicere, quia heres defecit in solem-
nitatibus infra tempora a statuto præscripta, &
affirmativè respondit, *quia quæstio sumit originem ex*
facto heredis. Jacobus Mandelli de Alba in *cons.* 600.
in casu fortiori omninò videndus mordicus substi-
net, posse testamentum improbari post legati peti-
tionem. Ex omnibus igitur allegatis juribus, in-
stantiam D. Josephi in jure, & in facto fundatam
esse, evidenter apparet.

Compilato termino super præambulo impartito,
& plenè causa in aula discussa, fuit datus terminus
ordinarius super omnibus hinc indè prætensis, &
79 interim ordinatum sequestrum super quarta bono-
rum burgensaticorum parte, etiam, quo ad fructus
penes quem reperiebantur cum ejus obligatione in
forma, quod patet ex process. M.C. Vicar.: His stan-
80 tibus, Partes, prævio publico instrumento, com-
promissum inierunt in personam D. Dominici Cara-
vita, tunc temporis Advocati, cum potestate deci-
dendi, & arbitrandi tam de jure, quam de facto,
qui auditis trium annorum spatio juribus ambarum
partium, tandem ejus edidit laudum, quo co nde-
navit Ill. Ducem Primogenitum ad solvendum in
81 beneficium D. Josephi Episcopi Lyciensis ejus Fra-
tris in satisfactionem omnium prætensionum an-
nuos ducatos 2200. ejus vita durante, & ducatos
7000. pro una vice tantum, videlicet ter mille
promptuariè solvendos, & quatuor mille quando-
cumque, cum correspousione interesse ad rationem
quinque pro centenario in anno 1735.

Adversus hoc laudum primogenito potiùs fa-
vorabile, tria nullitatum capita proposuit: Primo
enim intendebat declarari nullum tanquam contra-
rium scripturis, & decretis in actis existentibus.
82 Secundo tanquam gravamina notabilissima infe-
rens, habito respectu Patrimonii Ill. Ducis Balnea-
riæ D. Francisci. Tertio quod fuerit laudum præ-
dictum prolatum absque cognitione causæ, & cum
notoria læsione; Ideoque executioni non deman-
dandum.

Hæ nullitates in S.C. propositæ, ni causæ studio
fallar, laudi executionem impedire non possunt;
Laudum enim, aut compromissum, aut necessa-
rium, aut voluntarium debet revideri, sine figura
judicii, & sola facti veritate inspecta, neque ejus
executionem aliud impedit, nisi solus dolus ex pro-
83 posito, & reipsa in promptu probatus. *Pragm.* 2.
de arbitris; eoque magis, quando compromissa fiunt
prævio publico instrumento, omnibus clausulis exe-
cutivis vallato, renunciatione remediorum, ex pa-
cto expresso, quod de eisdem cognosci non possit,
nisi data laudo integra, ac totali executione. Ete-
nim licet quesitum sit inter Doctores, an hæc pacta
aditum

Digitized by Google

aditum omnino præcludant appellationi, reductio-
84 ni ad arbitrium boni viri, & nullitatum remedio,
De Marin. *lib.* 2. *resol. cap.* 119. Staiban. *resol.* 167.
Omnes tamen concordant dandam esse laudo promptam, expeditamque executionem; maximè quando nullitates non sunt claræ, & manifestæ ex eisdem actis, itaut ulteriori non indigeant probatione
& hanc esse stylum in judicando servatum ab om-
85 nibus Tribunalibus fatentur Joseph Ludovico *decis.*
27. *nu.* 36. Mastrill. *in decis.* 90. Anton. Meren. *lib.*
21. *contr. cap.* 47. *num.* 8. Card. de Luc. *decis.* 11.
de judic. num. 7. inter nostros Vincent. de Anna *in consil.* 60. Præs. de Franch. *decis.* 50. *num.* 1. Regena Rovit. *cons.* 41. *lib.* 2. *nu.* 10. Consil. Staib. *in citat. cap.* 167. Theodor. *alleg.* 77. *num.* 18. & 111. *vers. sed circumscripta.* Marant. *fin. part.* 6. *act.* 2. *n.* 37.
& 39. Altimar. *in tractat. de nullitat. rubric.* 5. *quæst.*
41. *num.* 10. Marad. *in observat.* 7. *nu.* 47.

Et certum est, quod arbiter poterat judicare secundum jus, & conscientiam quæcumque voluerat, neque ejus decreta antecedenter prolata præjudicant
86 facultati ejusdem, ita ut secundum ipsa debeat laudum dirigere, Surd. *dec.* 185. Franc. Mart. *dec.* 466. Anna *singul.* 113. Capyc. Latr. *consult.* 70. *num.* 6.

His præmissis respondetur nullitatibus à Primogenito productis, & quoad primam, quod scilicet laudum sit contrarium decretis publicisque scripturis in actis existentibus, nullius esse roboris fatendum est; quia si hoc veritati niteretur, probaret, quod Ill. Dux, licet D. Josepho conjunctus in gradu a Regia Pragmatica expresso, habens pro se jura tam clara, ad compromissum non posset adstringi;
87 non vero quum compromissum acceptaverit, laudum esse nullum; Primò quia quilibet potest juri suo renunciare; Secundò quia eum compromissum juxtà doctrinam Bartol. *in l. si societatem §. arbitrorum ff pro socio, & in l. qui fuit §. si jussu ff. de his, qui not. infam.* Emmanuelis Valeron. *tract. de trans-*
88 *fact. tit.* 2. *qu.* 4. *num.* 8 Camill. Borrell, *tom.* 1. *sum. tit.* 63. *de compromiss. num.* 5. sit vera, licet imperfecta transactio, ab eo indubiè remanet facta novatio actionis nascentis a sententia, & ab instrumentis, *l. ut responsum C. de transact.* Capyc. Latr.
89 *consul.* 79. *num.* 7. Rovit. *in Pragmat.* 1. *de arbitr. num.* 41. Mascatell. *Gloss. gradum in pr. addit. n.* 7.
& 8. Maradei *in obser.* 7. *sup. Pragm. n.* 7. Altimar. *tract. de nullitat. sent. rubr.* 9. *qu.* 16. *num.* 26. Surd. *dec.* 185. *num.* 12. & 14. *&c.*

Quænam tamen sunt hæ scripturæ, & decreta, in quibus arbitri manus intingere non licuisset? Si de illis in S. C. factis, omnia sunt interlocutoria, & Ill. Duci contraria, quia D Josepho viam aperuerunt, ejus jura experiendi; & successio intestata fuit semper reservata; Si de illis M. C. V. cæci vident etiam utilitatem D. Josephi. Quoad scripturas vero *Prag.* 4. *de dilat.* §. 10. permittit nul-
90 lam dicere sententiam contrariam scripturæ publicæ, authenticæ, & in actis præsentatæ, sed contrarietas debet esse *clara, & evidens*, quod dici non potest de testamento, & albarano, quæ termino ordinario subjecta fuerunt, Merlin. *cap.* 2. *lib.* 2. *nu.*
8. Petra *in rit.* 181. *nu.* 20. Altim. *de nullit. sent. rubr.* 9. *qu.* 16. *nu.* 14. Maradei *observ.* 7. *num.* 9. Galeot. *tom.* 1. *controv.* 53. *n.* 17.

Ceterum si laudum sit nullum, quia testamentum, & albaranum perfectæ executioni non demandavit, injustissima fuissent decreta S. C., & M. C. V., quibus instantia Ill. Ducis termino ordinario provisa fuit, & meridiana luce clarior res est, Ju-
91 dicis potestatem restrictionem esse illa arbitri, notissimumque est consilium datum bonam foventi causam a Seneca *cap.* 7. *lib.* 3. *de benefic.* ab Annæo Robert. relatum *cap.* 7. *lib.* 1. *rer. judicat.*, & a Camill. Borrell. *in suum decis. tit.* 63. *de compromiss.*
nu. 42. his verbis: *Ideò melior videtur conditio causæ bonæ si ad Judicem, quam ad arbitrum mittitur; quia*
92 *illum formula includit, & certos, quos non excedat terminos, ponit: Huic uber, & nulla adstricta vinculis religio, & detrahere aliquid potest, adiicere, & sententiam suam, non prout lex, & justitia suadet, sed prout suadet immunitas, aut misericordia, regere.*

Neque sustinetur secunda nullitas, quod habito respectu ad vires patrimonii læsionem enormissimam laudum contineat. Primò quia juxtà magis favorabilem sententiam laudi executio impediri non potest, nisi remedio nullitatum, quæ ex iisdem actis surgunt, neque altori indagine, extrinsecaque pro-
93 batione indigeant, Theodor. *alleg.* 77. Marant. *par.* 6. *prax. art.* 2. *num.* 36. Montan. *controv.* 57.; eoque magis, quando compromissum prævio publico instrumento initum fuit, Rovit. *cons.* 51. *to.* 2. *num.* 10. Card. de Luca *disc.* 11. *de judic. num.* 6. & 7. Marad. *observ.* 7. *Prag.* 1. *de arbitr. num.* 74.

Sed relicto ordine judicii, licet indispensabili, ad justitiam transeamus; D. Joseph non tenebatur coram arbitro scripturas exhibere opulentiam paterni patrimonii probantes, quia illam ignoret? quis feuda, quis burgensatica, quis stabilia, quia
94 semoventia? Ut jura D. Josephi revera paterent, opus erat bonorum valorem, & pretium liquidare, quod fieri debebat prævio appretio, & dispendio majori, quod exigebat amicabilis compositio; sufficiens tamen judicium factum fuit ab arbitro exhibitione computorum Rationalium domus, pretio emptionum &c. neque debita hereditaria læsionem inducebant, quia non liquidata, & eorum multissima erant supposita, & illiquida, ut in facti allegatione constabat, quod brevitatis studio libenter omitto: non est tamen prætermittenda oppositio facta a Primogenito, quod ex inventario facto in anno 1724. appareat læsio; sed inanis est, quia pri-
95 mogenitus adiit hereditatem paternam in anno 1751. neque requirebatur præambulum, quia aditio surgit ex sola immixtione, & hereditariorum bonorum possessione, & dubitatur tantùm, an aditio fuerit *ex testamento, an ab intestato*;
96 Utcumque sit, quid prodest inventarium factum in anno 1724.? Inventarium probat existentiam, & qualitatem bonorum, non valorem, qui a perito
97 debet explicari, & heres tenetur solum describere bona, Rot. *Rom. par.* 16. *recent. dec.* 83. *nu.* 6. & *dec.* 382. *par.* 19. multoque minus contra tertium probat, Bartol. *in l. Tutor. qui repertorium ff. de admin. Tutor.* Capyc. *dec.* 107. Mascard. *conclus.* 938. *num.* 9 Bursatt. *cons.* 9. *n.* 25. *lib.* 1. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 2. *num.* 7.

Et adversarius dicens, quod arbiter debebat terminum ordinarium impartiri, ut fecit olim Reg. Mazzaccara, cum auctoritate *Card. Tusci*, & *Sabell.*, confutatur a lectura compromissi, Borrell.
98 *tit.* 63. *summ. dec. n.* 162. & 363. Marcia. *cons.* 4. *tom.* 2. *num.* 5. Ex omnibus igitur allegatis D. Joseph confirmandum esse laudum a S. R. C. sperat.

Hæc causa juxta allegata, fuit decisa in Banca
99 Culloli penes Scribam Imbrognum, referente Sapientissimo D. Consiliario D. Jo. Antonio Castagnola.

Et hæc in materia præambulorum adnotare, & observare censui, de quibus ultima Regia Pragmatica minime locuta est, præterquam de dirictibus ab Actuariis exigendis pro eorundem expeditione, E. G.

§. V. Per la Vicaria Civile. *num.* 22.

100 XXII. *Sentendosi infinite doglianze per gli esorbitanti dritti, che si prendono dagli Attuarj di Vicaria per la spedizione de' decreti de' Preamboli, volendo esiggere a misura della maggiore, o minore opulenza dell'eredità, ordiniamo perciò, che per li diritti non si possa esiggere più di quello stà tassato nella pandetta della Vicaria, che si conserva dal Segretario.*

✠ 101 Solet insuper M. C. V. decretis præambulorum

rum de hereditatibus Neapolitanorum, aliorumque bona intra diſtrictum Neapolis habentium hanc clauſulam adponere: *ſalvis juribus, quæ pro medietate bonorum antiquorum agnatis competunt*; Pro huius intelligentia breviter animadvertendum eſt, in hac Civitate circa bonorum ſucceſſionem duas extare conſuetudines, unam ſcilicet *ſi quis, vel ſi qua de ſucceſſionibus ab inteſtato*, de qua cap. ſeqq.; alteram vero *de ſucceſſionibus morientis ſine filiis ex teſtamento*, quæ ſic diſponit. *Et ſi teſtator filios, ſeu liberos, & deſcendentes ex eis in infinitum non habet, poteſt de bonis paternis, & maternis, & aliis ab agnatis, & cognatis ſibi obvenientibus diſponere, juxta velle uſque ad medietatem ipſorum bonorum; reliqua autem medietas perveniat ad proximiores agnatos, prout in capitulis de ſucceſſionibus ab inteſtato dictum eſt: de bonis vero per eum adquiſitis poteſt diſponere pro arbitrio voluntatis.*

Ut ergo quis valeat bonorum antiquorum medietatem vigore conſuetudinis conſequi, plura in judicio probare opus eſt, videlicet: ſe eſſe agnatum, vel cognatum, & proximiorem: bona hereditaria eſſe antiqua, & quod ab ſua ipſius linea obvenerint, eaque ſint in hujus Civitatis diſtrictu ſita. Quibus omnibus probatis, ſervatiſque ſervandis, ſequens interponitur decretum: *die--- Neapol. Per M.C.V. viſis petitione fol.--- informatione capta fol. --- citatione per edictum fol. --- ac omnibus actis, fuit proviſum, & decretum, prout M.C. declarat medietatem bonorum antiquorum infra hujus Civitatis diſtrictum ſitorum, & conſuetudini ſubjectorum in hereditate quond. T. de T. remanſorum, ſpectare, & ſpectaviſſe T. de. T. agnato proximiori, proinde dictus T. de T. immittatur in poſſeſſionem pro medietate bonorum antiquorum in actis deductorum. Hoc ſuum &c.*

✠ 102. In Regno forjudicatorum bona, nullis extantibus aſcendentibus, vel deſcendentibus, in fiſci ærarium deſcribuntur; qui ſi extent, & ſint tertio gradu conjuncti, cum fiſco pro æquali portione admittuntur, ut ex *conſtit. Forjudicatorum bona*, patet. Neapolitani tamen ſpeciali privilegio fruuntur eis conceſſo per Regem Catholicum anno 1515., ut eorum bona propter forjudicationem non publicentur, ſed filiis, agnatiſque cedant, ut *ex regni cap. 14.* Merito igitur factum eſt, ut in noſtris Curiis habito pro mortuo forjudicato, in beneficium legitimorum ſucceſſorum præambuli decretum interponatur; addita tamen cautione *de reſtituendis bonis ſuperveniente gratia Principis, vel in irritum facta forjudicationis ſententia. Xav. Grat.*

A D C A P. II

De Præambulis ab inteſtato, & cum beneficio Legis, & inventarii.

1. *Quid probandum pro obtinendo præambulum decedentium ab inteſtato.*
2. *Septem Teſtes de auditu æquivalent duobus de viſu.*
3. *Teſtes quid deponere debent?*
4. *Formula præambuli ab inteſtato.*
5. *Formula præambuli in beneficium nepotum.*
6. *Formula præambuli in beneficium Monacorum.*
7. *Actio directa ſuccedendi competit Monaco, utilis Monaſterio.*
8. *Filiis abſentibus debet reſervari portio in decreto.*
9. *Formula dicti decreti.*
✠ 10. *Formula præambuli ab inteſtato vigore conſuetudinis neapolitanæ.*
11. *Infra quod tempus debet heres inventarium conficere?*
12. *Quomodo bona deſcribenda ſint?*
13. *Mulier, ruſticus, & aliæ perſonæ privilegiatæ reſtituuntur adverſus inventarium non confectum, vel non rite factum.*
✠ 14. *Filius, vel alius cui legitima debetur, eam non amittit, ſi inventarii confectionem omiſerit.*
15. *Major etiam reſtituitur ex clauſula generali.*
16. *Dictæ cauſæ quinque ſunt: ſi pro parte hereditatem adivit.*
17. *Si teſtator bona hereditaria deſcripſerit.*
18. *Si creditores malitioſe poſtmodum comparuerunt.*
19. *Si ex juſta cauſa nequiverit heres inventarium conficere.*
20. *Si antecedenter a Judice fuerint bona hereditaria deſcripta.*
✠ 21. *Heres cum beneficio legis, & inventarii obligans ſe proprio nomine, & in ſolidum juvatur beneficio inventarii.*
✠ 22. *Heres gaudet beneficio ceſſionis bonorum.*
23. *Milites quoque excuſantur.*
24. *Heres in feudalibus etiam inventarium tenetur conficere.*
25. *Formula inventarii heredis feudatarii.*
26. *Formula Banni.*
27. *Formula notificationis ejuſdem.*
28. *Formula alterius Banni pro tempore inventarii conficiendi.*
29. *Formula affictionis, & defictionis ejuſdem.*
30. *Formula deſcriptionis bonorum feudalium, & burgenſaticorum.*
31. *Formula deſcriptionis creditorum, & debitorum hereditatis.*
32. *Formula mandati procurationis ſpecialis pro inventario conficiendo.*

IN præambulo decedentium ab inteſtato probanda
eſt ab herede mors aſcendentis non ſolum cum fi-
1 de Parochi, ſed etiam per duos teſtes de viſu, & in
illorum defectum per ſeptem teſtes de auditu, ſive
publica voce, & fama, qui in hoc numero illis de
2 viſu æquivalent. Dicti teſtes debent deponere,
quod T. ſit filius ſuperſtes, vel plures, ſi adſint,
& quod natus ex T. de T. mortuis, ſcientiæ cau-
ſam allegantes, quia concives, vicini, cohabitan-
3 tes &c. & quod T. de T. cum T. de T. reputaban-
tur ab omnibus legitimi conjuges, Odofred. *in l.
Carbonianum, C. de Carboniano edicto.*

Capta dicta informatione interponitur decretum præambuli ab inteſtato, prout ſequitur.

In cauſa interpoſitionis decreti præambuli ab inteſtato qu. T. de T. petiti pro parte T. de T., ut ex actis.

4 *Die . . . . Per M.C.V. viſis comparitione fol. . . . .
teſtium depoſitionibus fol. . . . ., ex quibus conſtat, T. de
T. eſſe mortuum, & eccleſiaſticæ ſepulturæ traditum;
fuit proviſum, & decretum T. de T. fore, & eſſe de-
clarandum, prout præſenti decreto declaratur here: uni-
verſalis, & particularis qu. T. de T. ab inteſtato cum
beneficio Legis, & inventarii, & ad ſuccedendum in
omnibus bonis in hereditate prædicti T. de T., mobilibus,
mobilibus, ſtabilibus, auro, & argento, actualligentiis,
debitorum nominibus cum facultate exigendi credita
etiam per medium Banci, ac quaſcumque obligationes in-
cuſandi, ſive hereditaria inſtrumenta liquidandi virtu-
tus M. C. V., aliaque faciendi, quæ citra jus, & no-
men hereditarium fieri non poſſunt.*

Si adſint fœminæ additur in decreto: *cum onere dotandi T. de T. ſororem, vel ſoror. &c.*

Si adſint nepotes ex filio præmortuo una cum patruo dicitur. E. G.

5 *Die . . . . Per M. C. V. viſis comparitione fol. . . . .
interponatur decretum præambuli ab inteſtato quondam T.
de T. in beneficium T. de T. ejus filii pro una ex duabus
portionibus, & in beneficium T. de T. prædicti qu. T.
de T. nepotis ex perſona T. de T. filii præmortui pro alia
parte, ſalvo jure cujuslibet reſpectu clericorum, tam in
judicio univerſali, quàm in judicio particulari.*

Si heres ſit Monacus in Religione ſucceſſionis capace, fit decretum E. G.

*Die . . . . Per M. C. V. viſis comparitione fol. . . . .
6 teſtium depoſitionibus fol. . . interponatur decretum præ-
ambuli qu. T. de T. ab inteſtato in beneficium Venerabi-
lis Monaſterii T. ex perſona Reverendi Patris T. de T.
ſalvo jure cujuslibet in judicio univerſali, & particula-
ri &c.*

Dicitur in decreto ex perſona Rev. T. de T., quia

actio

actio directa succedendi competit Monaho, non Monasterio, quod tantùm utilem habet, ita communiter
7 DD. in l. 1. ff. de vulgar. & pupill. subst. Bald. in Auth. ingressi, C. de Sacros. Eccles. Montan. controv. for. 20. num. 13. ad 16., non obstante opinione Canonistarum *in cap. præsentia extra de Prohibit.*

Si aliquis filiorom sit absens, vel alii compareant ad petendum præambulum, alii verò non, tunc pro
8 præsentibus interponitur decretum, & absentibus reservatur provisio facienda, quibos jura a Judice salvantur, *l. servum quoque 33. §. ex contrario ff. de Procur. & l. hoc edictum 1. ff. de negot. gest.*

Formula enunciati decreti.

D*Ie.... Per M. C. V. visis comparitione fol..... testium depositionibus fol..... interponatur decre-*
9 *tum præambuli qu. T. de T. ab intestato in beneficium T. de T., & T. de T. pro duabus ex tribus portionibus, salva provisione facienda pro tertia portione in beneficium T. de T., quando ipse, vel ejus persona legitima comparuerit &c.*

✠ 10 Quoniam hujus regni leges, quæ de intestatorum successione loquuntur non parum differunt a jure consuetudinario hujus Civitatis, factum inde est, ut hæc diversa succedendi ratio, aliam exhibeat decreti præambuli Praxim, scilicet: *die --- per* M. C. V. *visis comparitionibus fol. --- citatione per edictum fol. -- testium depositionibus f. - interponatur decretum præambuli qu. T. de T. ab intestato pro medietate in beneficium A. de B., & pro alia medietate in beneficium A. de C. in bonis extra districtum hujus Civitatis; in bonis vero intro districtum hujus Civitatis consuetudini subjectis obuentis d. qu. T. de T. ex parte N. N. Patris in beneficium prædicti A. de B. cum onere dotandi sororem, sororesve; in bonis vero eidem perventis ex parte N. N. matris in beneficium prædicti A. de C. cum onere similiter dotandi sororem. Hoc suum &c.* Hujus decreti praxis descendit ex *cons. si quis, vel si qua de succes. ab intestato, quæ sic se habet: si quis, vel si qua ab intestato decesserit, filiis, seu liberis, legitimis non extantibus, tunc proximiores ex parte patris succedunt in bonis omnibus defuncti, præterquam in bonis, quæ obvenerunt ei defuncto a matre, vel ab aliquo ex linea materna, in quibus proximiores ex parte matris succedunt.* Qualis autem succedendi ordo in bonis paternis, maternisque servari debeat, & quæ requirantur ad cognoscendam qualitatem bonorum in hereditate ultimi defuncti remansorum, consule Josephum Sorge *emul. forens. tom. 6. cap. 16. num. 8. Xav. Grat.*

Adita hereditate cum beneficio Legis, & inventarii, debet bona heres adnotare, & inventa-
11 rium conficere infra trimestre a die aditæ, & captæ possessionis hereditatis, non verò a die interpositi decreti præambuli; & hoc probat in praxi, Capyc. Latr. *dec.* 129. *tom.* 2. *num.* 4. 15. 16.

Bona describenda sunt in inventario numero, pondere, mensura, qualitate, & quantitate; ita fru-
12 mentum, oleum, vinum mensuratur, argentum, cuprum, aliaque ponderantur; Gemmas vero æstimandas esse probat Roland. a Valle *in tract. de inventar. quæst.* 110. Cancer. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 2. *de inventar. nu.* 53. Staib. *resol.* 93. *cent.* 1.

Mulier, Rusticus, aliæque personæ privilegia-
13 tæ restituuntur adversùs inventarium non confectum, vel non ritè factum, justa urgente causa, ut si mulier sit virgo, vidua, pauper, vel in claustro detenta, aliave, &c., Thor. *in compend. dec. par.* 3. *V. Mulier heres instituto a fratre, & in supplement. v. restitutio in integrum conclus.* 289. *n.* 81.

14 ✠ Et si heres fuerit filius, vel alius, cui legitima debetur, & inventarii confectionem omiserit, non per hoc legitima privatur; prout perbelle firmant Card. de Luca *de legit. & detract. discurs.* 25. *num.* 6. Capyc. Latr. *cons.* 131. *num.* 37., & Reg. Rovitus *cons.* 95. *Xav. Grat.*

Verùm etiam major ex generali clausula, *si qua*
15 *mihi justa causa*, potest restitui ad inventarium non confectum, quæ causæ quinque numerantur. E. G.

Prima est, si heres hereditatem adivit pro dimi-
16 dia, tertia, aut quarta parte, quando ei plus, vel integre spectabat, Verall. *par.* 2. *dec.* 68. *num.* 85 *rubr.*

17 Secunda, si bona hereditaria descripta fuerunt a Testatore in ejus ultimo testamento, Puteu. *dec.* 404. *num.* 6.

18 Tertia est, si hereditas apparebat pinguis, & lucrosa, & existimabatur, non adesse creditores, qui latentes postmodum comparuerunt; excusari debet heres, ne sit in damno, qui credebatur in lucro, Rubeus *in adnot. ad dec.* 1. *Rot. Rom. par.* 8. *recent. num.* 80. *in anno* 1641.

19 Quarta est, si heres obtinuerit decretum præambuli cum beneficio legis, & inventarii, quod conficere, vel complere nequivit justa ex causa, bello, peste, &c., quia his casibus non supponitur fraus in herede, Prævidell. *tract. de peste, & ejus privileg.* Marchin. *tract. de bello divino.* Ripa *tract. de peste, & remediis ad eam curandam &c.*

Quinta est, si antecedenter a Judice ad creditorum
20 instantiam, sive alia de causa descripta fuerunt bona hereditaria, Giazarell. *dec.* 54. *nu.* 4.

21 ✠ Heres, qui hereditatem adivit cum beneficio legis & inventarii non teneri ultra vires hereditarias pro debito defuncti proprio, privato, & principali nomine, modo tamen expresse beneficio inventarii non renunciaverit, decisum fuit junctis aulis a S. R. C. hoc modo videlicet: *Congregato S. R. C. --- fuit provisum & decretum heredem cum beneficio legis, & inventarii obligatum pro debito defuncti etiam proprio, & principali nomine, & in solidum sub quibusvis aliis clausulis, non teneri ultra vires hereditarias, nisi expressa, & specialis renunciatio beneficii inventarii prædicti interveniat, cum obligatione satisfaciendi ultra vires hereditarias. Verum facta discussione inventarii, executio etiam fiat in bonis propriis, & de persona, quatenus ad eum pervenerit de bonis hereditariis. Hoc suum &c.* Videsis Reg. Sanfel. *tom. decis.* 212. *n.* 18. *Xav. Grat.*

22 ✠ Pro complemento notandum est heredem, qui hereditatem adivit absque inventario, miserabili beneficio cessionis bonorum gaudere posse, *l. ult. §* 14. *C. de jure deliber.*, cum enim heres in universum jus defuncti succedat, inde sequitur, quod sicuti defunctus, ita & heres bonis cedere valet. X. G.

23 Milites, quibus jura in omnibus summopere favent, excusantur ob requisitas solemnitates in inventario ab eisdem non servatas, *l. fin. Cod. de jur. deliberar.* Georg. Acac. Encuhelius *de privileg. militiæ, &c. lib.* 2. *cap.* 17.

Heres in feudalibus quoque tenetur inventarium
24 conficere, & in eo adnotare omnia bona feudalia, & burgensatica, cujus formula videbis modo, quo subnectam. E. G.

Inventarium omnium bonorum remansorum de hereditate, & post mortem quond. Ill. Ducis ..... ut infra &c.

D*Ie 21. mensis Aprilis 1738. Murroni, & coram opportunis &c. A preghiere a noi fatte per parte del magnifico Dott. T. de T. commorante: ed accasato in questo predetta Terra di Murrone Procuratore* signanter *alle cose infrascritte dell' Eccellentissima Signora D. Te-*
25 *resa .... Vedova del quondam Illustre Signore D. Gio: Francesco.... olim Duca di detta Terra, e Madre, Tutrice, ed Amministratrice dell' Eccellentissimo Signore D. Giacinto .... suo figlio primogenito, D. Carlo, e D. Mario .... similmente suoi, e del fudetto quondam Illustre Signor D. Gio: Francesco .... Figli, ed eredi* ab intestato, *cioè detto Eccellentissimo Signore D. Giacinto primogenito nelli beni feudali, e nelli burgensatici detti Eccellentissimo Signore D. Giacinto con detti Illustrissimi Signori D. Carlo, e D. Mario, così dichiara-*

ti in virtù di decreto di preambolo spedito per la G.C. della Vicaria in Banca del magnifico Attuario Nicola .... sotto il dì 20. del mese di Decembre del caduto anno 1737, *in virtù di mandato di procura per* Epistolam, *rogato per mano di me Notaro sotto il sudetto dì* 21. *d'Aprile dell' anno* 1738., *quale originalmente si conserva nel presente atto, ed appresso s' inserirà &c. personalmente ci siamo conferiti questo sudetto giorno* 21. *del corrente mese di Aprile del corrente anno* 1738. *giorno di Mercordì ad ore* 22. *avanti la porta della Parrocchial Chiesa di S. Michele Arcangelo di detta Terra, ed ivi giunti, il detto magnifico Antonio in detto nome ha asserito, come li mesi passati, e proprio sotto il dì* 25. *del mese di Novembre del cadato anno* 1737., *quando passò da questa a miglior vita il detto Illust. Signor D. Gio: Francesco ab* intestato; *dubitando, che le ragioni, che li sudetti Eccellentissimi Sign. D. Giacinto, D. Carlo, e D. Mario suoi figli, ed eredi hanno, e tengono sopra l'eredità di detto quondam Illustre Signore D. Gio. Francesco loro padre, non si confondessero, e restassero quelle defraudate, ed acciò non fossero tenuti de* propio; *Ha determinato la detta Eccellentissima Signora Vedova D. Teresa nel nome sudetto detta eredità adire col beneficio della legge, ed inventario, e per tale effetto è comparso in detta G.C. in detta Banca, è fatta istanza esserle lecito fare detto inventario, per decreto del Signor Giudice .... è stato ordinato, che alla Vedova Eccellentissima Signora D. Teresa in detto nome sia lecito quello fare. E per l' effetto predetto sono stati spediti bandi, e citazioni per li certi, ed incerti creditori, e quelli emanati per li luoghi soliti in dette citazioni, e bandi descritti, che in detto dì Mercordì* 21. *del corrente Aprile alle sudette ore* 22. *si ritrovassero avanti la porta sudetta della sudetta Parochial Chiesa per vedere il sudetto atto di adizione, conforme dal sudetto bando, e relazioni in piedi di essi descritte, li tenori delli quali bando, e citazioni in quest' atto si conservano, ed appresso s' inseriranno; Ed essendo le sudette ore* 22. *giorno di Mercoledì* 21. *del mese di Aprile del corrente anno* 1738., *in detto luogo aspettato, se forse comparisse alcuno, che pretendesse avere interessi sopra detta eredità, non è comparsa persona veruna; E volendo detto magnifico Antonio nel nome sudetto procedere* formiter, & legitimè *all' adizione di detta eredità, e confezione di detto inventario, ha dichiarato, e dichiara col nome sudetto colle riserbe di detto bando, e citazioni contenute, in virtù del presente, che li sudetti prenominati Eccellentiss. Signori D. Giacinto, D. Carlo, e D. Mario vogliono essere eredi di detta quondam Illustre Signore D. Gio: Francesco loro padre in virtù di detto decreto di preambolo a loro beneficio spedito, col peso di dotare le loro sorelle sopra tutti, e qualsivogliano beni feudali, e burgensatici* respectivè, *ragioni, entrate, dovunque siano site, e poste, seu situate, e poste, ed in qualsivogliano luogo consistentino, con detto beneficio della legge, ed inventario, colla riserva della deduzione, e restituzione di qualsivogliano ragioni, che a detto Eccellentiss. D. Giacinto, D. Carlo, e D. Mario suoi figli, ed eredi, di detto quondam Ill. D. Gio: Francesco sopra detta eredità, per qualsivogliano cause li competano, e possono competere, a consiglio del loro Savio, acciocchè le loro ragioni, che hanno, e tengono, non si confondano, e siano tenuti* ultra vires *di detta eredità, con riserbarsi le ragioni senza pregiudizio alcuno.*

Li tenori di Bando, e citazioni sono tali, cioè:

CAROLUS DEI GRATIA
Utrinsque Siciliæ Rex, Hispaniarum Infans, Dux Parmæ, Placentiæ, Castri &c. ac Magnus Princeps hereditarius Hetruriæ, &c.
Nicolaus Cajetanus Aquilæ Aragoniæ &c. Dux &c. ac Magnus Regni Justitiarius &c. Regens, & Judices M. C. V.

B*Ando, e commandamento da parte della Gran Corte della Vicaria, e del gran Mastro Giustiziero di quella, e del presente Regno; E perchè li mesi passati, a pro-*
26 *prio a* 25. *di Novembre se ne morì l' Illustre Duca di Morrone D. Gio. Francesco .... nella sudetta Terra di ... mediante decreto di quella interposto per essa G. C. sotto li* 20. *di Decembre del corrente anno è stato dichiarato erede universale D. Giacinto .... suo figlio primogenito nelli beni feudali, e nelli burgensatici in beneficio dell' istesso D. Giacinto, D. Carlo, e D. Mario .... col peso di dotare le loro sorelle ab* intestato, *e la tutela di detti Figli impuberi stà deferita in persona della Vedova Illustre Duchessa D. Teresa .... con plegeria, la quale già stà adempìta, ed a rispetto del Balium, le Parti accudiscono alla Regal Camera di S. Chiara, e col beneficio della legge, ed inventario: E dubitando detta Illustre Duchessa nel detto nome, che l' eredità di detto quondam Illustre Duca olim suo marito non fosse a detti suoi figli pupilli più tosto dannosa, che lucrosa, ha deliberato adirla col beneficio della legge, ed inventario, acciò non siano tenuti de proprio, se non tanto quanta le forze di detta eredità si estendono, e non altrimenti, nè d' altro modo; però citarete a suono di tromba, tutti, e qualsivogliano interessati, e pretendentino in detta eredità per li luoghi soliti, e consueti della detta Terra di Morrone, che al primo giorno di Mercoledì, che sarà alli* 21. *del mese di Aprile dell' entrante anno* 1738., *debbano personalmente comparire ad ore* 22., *vel quasi, avanti la Chiesa Parrocchiale di S. Michele Arcangelo di detta Terra, dove saranno Giudice, Notaro, testimonj, e Locupleti a vedere l' atto dell' adizione di detta eredità di detto qu. Illustre Duca di Morrone D. Gio Francesco..... altrimente elasso sarà detto termine, si procederà all' atto dell' adizione dell' eredità col detto beneficio della legge, ed inventario, ut supra, in loro assenza, e contumacia, non obstante, alias &c.* Datum Neap. die 24. mensis Decembris 1737. T. de T. Judex: T. de T. Actorum Mag.: T. de T. Scriba: Locus sigilli impressi: Citatio contra incertos Creditores, *ut supra.*

A 12. *Aprile* 1738 *nella Terra di ... Berardino ... ordinario Giurato della Corte di detta Terra di ..., riferì a me sottoscritto Mastro d' Atti della detta Corte, che in detto giorno avea pubblicato per tutta detta Terra di Morrone, e suoi Casali la retroscritta citazione, ed ordine della G. C. della Vicaria ad alta, ed intelligibile*
27 voce more præconis, *chiunque ha interesse sopra l' eredità dell' olim Signor Duca di Morrone, comparisca alli* 21. *del corrente mese di Aprile ad ore* 22. *avanti la Chiesa Parocchiale di S. Michele Arcangelo di detta Terra a dire le sue ragioni, atteso in detto giorno, ed ora si farà l' inventario solenne di detta eredità da' suoi eredi, in tutto servata la forma delle dette citazioni della Vicaria, e detto atto avendolo fatto presenti per testimonj, Luigi .... Gio. Battista, ... Antonio .... Luigi ... ed altri, & in fidem &c. Io Francesco .... Att.*

Fò fede Io Notar Lorenzo .... di Capua commorante in detta Terra di Morrone, come la sudetta relazione è stata sottoscritta di propria mano del sudetto Francesco .... al presente Attuario della Ducal Corte di detta Terra, e 'l sudetto Berardi o .... è Giurato di detta Corte, in fede richiesto, l' ho signato col mio solito segno &c. Locus signi mei Notarii.

CAROLUS DEI GRATIA REX
Utriusque Siciliæ, Hierusalem, Hispaniarum Infans, Dux Parmæ, Placentiæ, Castri &c. ac Magnus Princeps hereditarius Hetruriæ &c.
Nicolaus Cajetanus Aquilæ &c. M. Regni Justitiarius &c. Regens, & Judices M. C. V
Quibusvis Alguzeriis, & servientibus M. C. V., & quorumvis locorum insolidum.

QUoniam ab hac vita discessit Ill. Dux ...... D. Jo: Franciscus ..... & D. Hyacintus .... filius primogenitus dicti quond. Illustris Ducis fuit
28 declaratus heres universalis ab intestato in bonis feudalibus ejusdem Illustris Ducis Murronis D. Jo. Francisci. ... ejus Patris, & tam dictus D. Hyacintus, quàm D. Carolus, & D. Marius .... pari-

paritèr filii dicti quond. Illustris Ducis fuerunt declarati heredes universales ab intestato ejusdem quond. Illustris Ducis Murronis D. Jo: Francisci ...... eorum Patris in bonis burgensaticis, cum onere dotandi eorum germanas sorores, & tutela dictorum filiorum impuberum fuit delata in personam Viduæ Illustria Ducissæ D. Theresiæ ... eorum matris, quæ adimplevit cum ejus conditione, & respectu Baliatus fuit ordinatum, quod Partes adeant Regiam Cameram S. Claræ vigore decreti interpositi per ipsam M. C. V. sub die 20. mensis Decembris currentis anni 1738., & cum beneficio legis, & inventarii; & quia dubitans dicta Illustris Ducissa nomine dicti quond. Illustris Ducis sui viri esse potius damnosam, quam lucrosam dictis suis filiis impuberibus, deliberavit adire hereditatem prædictam, & gaudere dicto beneficio legis, & inventarii, ne teneatur de proprio, nisi tantùm quantùm vires hereditatis se extendunt, non aliter, nec alio modo, ideò requirantur infrascripti ex adverso interesse prætendentes in hereditate prædicta quond. Illustris Ducis Murronis D. Jo: Francisci ...... quatenus prima die Mercurii, quæ erit dies 21. mensis Aprilis intrantis anni 1738. hora 22., vel quasi compareant ante januam Ecclesiæ Parochialis S. Michaelis Archangeli dictæ Terræ Murronis ad videndum actum aditionis dictæ hereditatis faciendum per dictam Illustrem Ducissam D. Theresiam ..... alias termino elapso procedatur ad actum aditionis dictæ hereditatis, cum dicto beneficio legis, & inventarii eorum absentia, & contumacia non obstantibus, aliàs &c. Datum Neapoli die 24 mensis Decembris 1737. Dominicus ...... Judex T. de T. Actorum Magister -- Christophorus .... Scriba -- Locus sigilli impressi -- Citatio contra incertos Creditores, ut supra.

A 12. Aprile 1738. nella Terra di ... Bernardino .... ordinario Giurato della Corte della Terra di .... riferì a me sottoscritto Mastro d' Atti della detta Corte in detto giorno avare affissa copia autentica della retroscritta citazione, ed ordine della G. C. della Vicaria in faccia la Por-
29 ta, dov' è solito reggersi Corte, presenti per testimonj Alesandro, ed Antonio ... fratelli, a quella desissa sotto il dì 21. del detto mese d' Aprile di detto anno 1733., presenti per testimonj Luiggi ...., Domenico, ed altri, & ita mihi retulit, in fidem subscripsi -- Io Francesco ...., Attuario.

Fò fede io Notar Lorenzo ... di Capua, commorante in detta Terra di Morrone, come la sudetta relazione è stata sottoscritta di propria mano del sudetto Francesco ... al presente Mastro d' Atti di detta Terra di Morrone, e detto Bernardino .... è Giurato di detta Corte, & in fidem requisitus signavi -- Locus Signi mei Notarii.

E volendo detto Magnifico Antonio al nome sudetto le solennità nelle cose sudette osservare, ed in luogo di detti Creditori incerti, che pretendessero avere ragioni sopra detta eredità, e boni di detto qu. Illustre Signor D. Gio: Francesco, nella confezione di detto inventario assenti, ed in loro contumacia, ha assegnati due locupleti, cioè li Magnifici Gio: Battista ...., e Nicola ..., di detta Terra, uomini di buona fama, qualità, e sostanza, quali asseriscono conoscere detto quond. Illustre Signor D. Gio: Francesco .... olim Duca di detta Terra, essere stati rogati in detto atto in luogo di detti Creditori assenti &c.

Quali cose così asserite in presenza nostra, del Giudice, testimonj, e locupleti, detto Magnifico al nome sudetto ha dichiarato, che finora non è venuto a notizia alla detta Eccellentissima Signora Vedova D. Teresa .... Duchessa ut supra, nel nome sudetto, che nella detta eredità di detto qu. Illustre Signor D. Gio: Francesco olim suo marito non vi sia altro, se non che quello descritto nella presente nota, sottoscritta di propria mano di detta Eccellentissima Signora Duchessa sua principale, ed è del tenore seguente, cioè.

Beni, mobili, vittovaglie, animali, ed altro rimasti nell' eredità dell' olim Signor Duca ....
30 Signor D. Gio: Francesco ... e sono cioè.

In primis la detta Terra di Morrone con suoi Casali, col Palazzo Ducale, e suo Castello, colle giuridizioni mero, & misto impero, colle quattro lettere arbitrarie, prime, e seconde cause &c.

Nella Sala di detto Palazzo vi sono quadri di tela ad oglio.

Di più in detta Sala vi è Dosello di portanova ad uso di damasco verde &c.

Di più nella medesima Sala vi sono scanni pittati ad oglio &c.

Nella prima anticamera verso mezzo dì vi sono quadri di frotti, e fiori &c.

Di più vi sono sedie di vacchetta coll' ossatura di noce intagliate, e corniciate &c.

Nella seconda anticamera situata a mezzodì col balcone a strada pubblica, vi è apparato di color verde di damasco, e sedie di damasco verde &c.

Vi sono di più in detta anticamera Canapè &c. Scrivanie &c.

In un' altra stanza piccola verso occidente vi è il letto &c.

Vi è dalla parte di mezzo giorno un' altro Camerino con due banchi, uno pieno di biancherie, l' altro de' seguenti pezzi d' argento, cioè.

Piatti Reali num. ...

Piatti mezzani num. ...

Piatti piccoli num. ...

Una guantera grande d' argento.

Posate d' argento &c.

Giarre di sorbetta &c.

Cocchiaroni &c. brocconi &c. coltelli grandi con maniche &c.

Sottocoppe num. ...

Candelieri num. ...

Bacili con Bocali alla tedesca d' argento &c.

Dall' altra parte di Settentrione vi è un Camerino con un Canterano di occhitello &c. tre letti &c. e cinque pezzi di quadri, e sedie &c.

Nell' altra camera dalla parte della strada a mezzo giorno, che corrisponde con altre porte, vi sono pezzi di quadri grandi con varie istorie sacre, con cornici, intagli indorati fuori, e dentro &c. scrittorj &c.

Vi sono consecutive a questa altre tre stanze, inclusavi anche la cucina, per commodo della quale vi sono stigli di cocina, e vasi per conservarli &c.

Nella prima camera, che si entra dalla Sala ornata di pittura, che corrisponde alla parte di Occidente, vi è la Cappella sfondata, tutta pittata col suo paliotto &c. con canterano, sedie &c.

Nella seconda camera colla volta di buona pittura, vi è apparato di damasco, cioè d' una ferza gialla, e l' altra torchina, due boffette &c.

Nella terza camera, che corrisponde ad Occidente, Oriente, e Settentrione, vi è solo uno stipo grande per uso di guardarobba di vestiti.

In altra stanza situata a Settentriona, che corrisponde alla seconda già descritta, vi è la volta pittata, scrittorj ricamati &c. portieri &c.

Vi è un' altra stanza pura a Settentriona, che corrisponde col giardino grande vi sono otto pezzi di quadri grandi di Santi con cornici indorate.

Vi sono parimenti altre stanze parte perfezzionate di fabrica, in una delle quali vi è un canterano con guarnimenti di ottone, boffette, letti, &c.

&c. Nell' altra situata a Ponente con una loggia, sedie &c. stipi &c. latti &c.

Nel granajo in mezzo al cortile di detto Palazzo vi sono tine per conservare grano, ed altro, due arconi, a tomola di grano &c.

Nella cantina vi sono fusti grandi, e mezzani &c. con tinacci &c.

Nello stesso cortile del Palazzo vi è una stalla con tutti i commodi necessarj &c.

In altra stanza contigua alla sudetta stalla, chiamata la Sellaria, vi sono sei guarnimenti per la muta a sei d' ottone &c.

A fianco di detta stalla vi è la rimessa, ed in essa una carozza di campagna, un volantino &c.

In Napoli sono i seguenti mobili, cioè.

Quadri d' istorie grandi con cornici indorate &c. altretanti mezzani &c.

Vi sono bofferte indorate di varj lavori, di fiori, fogliami, ed uccelli &c. piedistalli coll' intagli di sopraportici statue, e boffettini, sedie di appoggio &c.

Vi sono matarazzi con qualche lettiera &c.

Di più due portieri di damasco cremesi colli loro ferri.

Vi è una flacca di velluto di color torchino, con cortine d' armosino, cristalli &c. e guarnimenti per uso di detta flacca.

Territorj, ed altro ut infra.

In primis la Mastrodattia civile, e criminale affittata presentemente per ducati &c.

Molini quattro affittati per ducati &c.

La Osteria situata nel ristretto del Casale &c. con molti comodi.

Forno nel medesimo luogo con jus prohibendi &c.

Di più la fida delle pecore col jus prohibendi dal 1. Novembre per tutti gli 8. di Aprile.

Item le pecore sono al numero &c.

Di più il giardino all' incontro del Palazzo di moggia sei con due camere &c.

Il trappeto col jus prohibendi &c.

Di più la Catapania &c.

Di più dall' Università di detta Terra annui ducati &c. per convenzione tenuta colla medesima per varj pesi, ch' era tenuto a detto Padrone.

La selva di Gagliosa di capacità &c. col jus prohibendi &c.

Di più dall' Università per causa di fiscali, ducati &c.

Item un territorio aratorio, e paludoso di tal capacità, situata &c.

Di più una massaria chiamata &c. di moggia &c.

Di più varie botteghe &c.

Di più il jus dello Scalatico, che si paga da Vendemiatori.

Di più la mortella della montagna &c.

Di più un territorio feudale di capacità &c. situato &c. colla vigna &c. e selva &c.

Di più capre al numero &c.

Crediti di detta eredità.

Da Domenico &c. per compimento dell' affitto delle pecore &c. ducati &c.

31 Da Francesco &c. Affittatore della Mastrodattia per li 31. Agosto ducati &c.

Da Angelo ducati &c. di capitale, e per essi annui ducati &c.

Francesco . . . . , per polisa bancale per resto della fida si costituì debitore in ducati . . . per l' annata compita ad Agosto del 1737., parte de' quali promise pagare a 11. Decembre, e parte nel mese di Luglio 1738. &c.

Debiti di detta eredità.

In primis al Rev. D. Michele . . . se li devono duc. . . . per conto della Cappellania &c.

Angela . . . . Cameriera deve conseguire ducati . . . .

Niccolò . . . . Cameriero ha da conseguire ducati . . . .

Abbadìa di S. Pietro . . . . annue tomola di grano . . . .

Per l' Adoa, zecca, seconde cause si devono corrispondere annui ducati . . .

A Santella . . . , serva di casa si devono ducati . . . .

Alla detta Eccellentissima Signora Duchessa per assegnamento annui ducati . . .

Di più il letto vedovile, vesti lugubri, ed antefato . . . .

Si devono ducati mille, e cento per residuo di compra fatta . . . . come dallo stromento rogato per mano di Notaro . . . .

Di più dichiara detto magnifico Antonio nel nome sudetto, come vi sono alcune ragioni, e pretensioni hinc inde, pro & contra di diverse persone, che si riserba detta sua principale pigliarne più distinta notizia, ed a suo luogo, e tempo aggiungerlo in quello inventario, atteso presentemente se ne sta in dubbio; Che se mai vi fosse qualche altra robba da descriversi, s' abbia per descritta, o altre robbe da non descriversi, s' abbiano per non descritte.

T. Teresa . . . . Duchessa di Morrone.

Quale inventario, ut supra, fatto con detto beneficio della legge, ed inventario, colla potestà di potersene servire colle riserbe sudette contenute nel presente atto, detto magnifico Antonio nel nome sudetto adisce la sudetta eredità di detto qu. Signore D. Francesco colla potestà in qualsivoglia parte dell' atto, che non s' intenda fatto pregiudizio alli predetti prenominati Eccellentissimo Signor D. Giacinto figlio Primogenito, D. Carlo, e D. Mario figli, ed eredi minori, alle ragioni che li competono, a possono competere sopra detta eredità per qualsivoglia causa; dichiarando di nuovo non essere sin' ora pervenute a notizia alla detta Eccellentissima Signora D. Teresa in detto nome, altre robbe, e ragioni in detta eredità rimaste, se non quelle descritte nel sudetto inventario; a caso che meglio informatasi essa Eccellentissima Sig. D. Teresa, le venisse a notizia, che vi fossero altre robbe, sia lecito alla medesima quelle aggiungere, e fare altro inventario, e si abbiano per descritte, e caso che in detto inventario vi fossero, che non si doveano inventariare, si abbiano quelle per levate, a consiglio del Savio delli detti Eccellentissimo Signor D. Giacinto, D. Carlo, e D. Mario eredi di detto Signor qu. D. Gio: Francesco, e quelli non siano tenuti alli debiti di detta eredità, se non che secondo le forze di essa, deductis deducendis &c. non altrimenti, ne d' altro modo.

Quali beni, ut supra, inventariati asserisce esso magnifico Antonio al nome sudetto essere in potere di detta Eccellentissima Signora D. Teresa sua principale, da esibirli, a suo tempo tali, quali si ritroveranno in quanto alli beni mobili, &c. e promette detto magnifico Antonio in nome di detta Eccellentissima Sig. Vedova D. Teresa sua principale, li beni predetti, ut supra, inventariati, tenere, conservare, e restituire &c. cui, quibus, & quando &c. e non barattarli, anzi quelli esibire ad ogn' ordine di detta G. C. della Vicaria &c.

Il tenore della quale procura è il seguente, videlicet:

In virtù del presente mandato di procura per epistolam Io D. Teresa . . . . vedova dell' olim Duca di questa Terra di Morrone, e madre
32 Tutrice, ed Amministratrice delli Signori D. Gia-

D. Giacinto . . . . figlio Primogenito, D. Carlo, e D. Mario . . . . di detta Terra nati in costanza di matrimonio da me predetta Costituente, e detto qu. Sig. D. Gio: Francesco morto ab intestato, spontaneamente, oon potendo essere di persona nella Parochial Chiesa di S. Michele Arcangelo di detta Terra, e proprio avanti la porta di detta Parochial Chiesa, ritrovandomi al presente mal disposta &c. Che perciò confidata nella bontà di Antonio . . . . . commorante, ed accasato in detta Terra, assente come fosse presente &c. lo costituisco, e fò mio vero legitimo Procuratore, e Nuncio speciale all' atto infrascritto, però generale, & omni, qua decet, ad infrascripta, plenitudine potestatis &c. a fare stipulare l' Inventario per pubblico atto per mano di pobblico Notaro, delli beni tutti rimasti nell' eredità, e doppo la morte di detto qn. Signor D. Gio: Francesco olim mio marito, e per la causa sudetta fare in nome, e parte di me predetta Costituente, tutto e quanto potria fare io predetta Vedova D. Teresa, se fossi presente &c. e generalmente ogn' altro fare, siccome potessi fare io predetta Costituente, se fossi presente, ut supra, e di quello stesso modo, e forma, secondo la nota di detti beni da me firmata di propria mano &c. dando, e concedendo a detto mio Procuratore tutta la mia potestà per la sudetta causa &c. promettendo tutto, e ciocchè si farà da detto mio Procoratore, averlo sempre rato, grato, e fermo, e non contravenire per qualsivoglia causa, e così giuro nell' anima di me predetta Costituente: Morrone 21. Aprile 1738.: La Duchessa di Morrooe: Io D. Domenico . . . . . sono testimonio: Io Crescenzo . . . . sono testimonio: Quam quidem procurationem per epistolam scripsi ego Notarios Laurentius.... Civitatis Capuæ, & voloutate retroscriptæ Dominæ Viduæ D. Theresiæ . . . . Ducissæ Terræ.... subscriptam ejus propria manu in mei, & retroscriptorum testium præsentia: & io fidem requisitus signavi: locus signi Notarii: Et dictus Dominus Antonius nomine, ut supra, requisivit nos &c. nos enim &c. unde &c. quod de prædictis omnibus publicum conficere deberemus actum & ad cautelam cujus interest, in loco, ut supra dictum est &c.

Extracta est præsens copia ab actis mei Notarii Laurentii . . . . degentis in Terra Murronis, licet aliena manu, cum quibus facta collatione concordat meliori semper salva, & in fidem requisitus signavi: locus signi Notarii.

AD CAP. III.

De Remedio L. fin. C. de Edict. Div. Adr. tollend.

1. *Vitium pro impedienda immissione debet esse visibile.*
2. *Sufficit, ut testamentum fiat juxta consuetudinem regionis.*
3. *Testamentum rustici valet cum numero quinque testium.*
4. *Si pars non neget testamentum, sed tantum solemnitates, datur immissio.*
5. *Confessio testamenti facta a parte habetur pro exhibitione.*
6. *Vitium debet esse in locis substantialibus.*
7. *Exceptiones indigentes altiori indagine, non impediunt immissionem.*
8. *Formula decreti.*
9. *Alia formula.*
10. *Præterita filia dotata, aut ejus filii non impediunt immissionem.*
11. *Vitium intelligitur, quod oculis, & quod mente cernitur.*
12. *Exceptiones recensentur.*
13. *Fideicommissario quid competat?*
14. *Substitutis competit immissio.*
15. *Formula decreti.*
16. *Posthumus præteritus impedit hoc remedium.*
17. *Posthumi qui dicantur?*
18. *Formula decreti.*
19. *Alia formula.*

✠ 20. *Actio immissionis differt a præambulo.*

✠ 21. *Non solum interdictum adipiscendæ, sed etiam retinendæ competit heredi.*

1 Vitium pro impedienda immissione ex testamento vi *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* debet esse adeò visibile, & palpabile, ut nullo careat scrupulo, Capon. *controv.* 40. *num.* 35.

Neque pro fruendo hoc beneficio *l. final.* in testa-
2 mento requiruntur semper omnes solemnitates, sufficit, ut fiat juxtà regionis consuetudinem, dummodo de voluntate constet, Spinò *de testam. gloss.* 3. *num.* 2. Et testamentum ruri factum valet etiam minori solemnitate *eod. num.* 4. *cum l. fin. C. de testam.*
3 Imo factum a Rustieano valet, sicut quando fit tempore pestis, cum numero quinque testiom, Afflict. *dec.* 5. *num.* 8.

4 Si pars fateatur testamentum, sed tamen dicat, non substineri ob defectum solemnitatum, non impeditur immissio, Capon. *controv.* 49. *num.* 36.: Et licet necessaria sit exhibitio testameoti, si tamen
5 pars confessa fuit existentiam, sufficit ad obtinendam immissionem, quia partis confessio æquipollet instrumento, idem Capon. *contr.* 49. *num.* 38., Bald *in d. l. fin. C. de edict. Div. Adr. &c.*

Vitium testamenti, ut executionem impediat,
6 debet esse in locis sobstantialibus testamenti, & obi tota vis consistit, Gloss. *in d. l. fin. lit. P. & Q. v. Prima figura &c.* Et si adversùs testamentum opponatur, esse falsum, dolo, suasionibus, & precibus importunis factum, testatorem non fuisse sanæ mentis, fuisse servum, & non liberum &c. quia hæ ex-
7 ceptiones probatione indigent extriuseca, altioremque indaginem requirunt, heres interim immittitur in possessionem, & decretum ita coocipitur. E. G.

Die - - - Per M. C. V. visis comparitionibus fol. - - - testamento fol. - - -, ac actis omnibus, partibus auditis, provisum, & decretum est, quod T. de T. heres scriptus mittatur in possessionem bonorum hereditariorum
8 *quondam T. de T., & respectu prætensorum pro parte T. de T. infra quatuor dies audiantur partes; verùm supradictus T. de T. non alienet bona stabilia sub pœna nullitatis, & invaliditatis actus, præstita etiam cautione respectu bonorum mobilium, ac fructuum ex bonis stabilibus provenientium in casu succumbentiæ, hoc suum &c.*

Aut dicitur: *infra quatuor dies audiantur partes super omnibus hinc indè prætensis, & interim T. de T.*
9 *scriptus heres immittatur in possessionem bonorum in hereditate quond. T. de T. remansorum; verum non alienet &c. & cautionem præstet &c.*

Notare non est prætermittendum, quod præterita filia dotata, & mortua, non possunt ejus filii
10 heredes scripti nepotis immissionem impedire, si mater renunciaverit, & in continenti heres scriptus renonciationis instrumentum exhibeat omnibus vallatum cautelis, de quibus Robert. Maranta *disp.* 10. De Ponte *lect. feud.* 19. *num.* 9. Ursill. *ad Affl. dec.* 161. *num.* 7. Staib. *resol.* 180. *num.* 69. Minad. *in const. in aliquibus in* 3. *not. num.* 12. Altimar. *ad Ravit. cons.* 23. *lib.* 1. *num.* 25. Prat. *tom.* 2. *discept.* 29. *num.* 10. Gizz. *ad Capyc. Latr. dec.* 4. *n.* 17. Molfes. *ad consuet. Neap. tit. de renunciat. quæst.* 1. *num.* 15. Fab. *in Cod. lib.* 2. *tit.* 5. *de Pactis defin.* 24. Ann. Robert. *rer. iudicat. lib.* 2. *cap.* 15.

Vitium visibile, & palpabile intelligitur, non
11 solum, quod oculis cernitur, sed etiam, quod aneote videtur, ut scilicet sit juri contraria dispositio &c. DD. *in l.* 2. *& fin. C. de edict. Div. Adr. toll.*

Hoc immissionis remedium regulariter non competit

petit fideicommissario, quia propriè non est heres, & hereditatem ab herede gravato accipere debet, *l. 2. & l. facta ff. ad S. C. Trebell. §. restituta. inst. de fideicomm. l. filius fam. §. 1. ff. ad S. C. Trebell.* 1
12 Excipe tamen, si testator ordinaverit, quod morte gravati possessionem ingredi possit, aut Trebellianicæ detractionem prohibuerit, Capye. Latr. *decis.* 108. *num.* 3. Angel. *de legit. contradict. art.* 2. *n.* 22. Præambuli remedium heres, non fideicommissarius obtinet ex *Rit. M. C. V.* 181. 284. 296. De Franch. *dec.* 240. Morlin. *controv.* 2. & 3. *cent.* 2.
13 Montan. *controv.* 43. *num.* 21. Fideicommissario competit hereditatis petitio, *l. 1. & 2. ff. de fideicomm. hered.*

Dictum tamen remedium præambuli, & immissionis competit substitutis per vulgarem, & exem-
14 plarem expressam, per vulgarem, & pupillarem tacitam, quia hujusmodi substitutiones, quum sint directæ, directè substitutus est verè institutus, & hoc est indubitatum inter DD. Carleval. *de judic. tit.* 3. *disp.* 5. *num.* 14. Galeot. *controv.* 38. *nu.* 4. & 5. *lib.* 1. Marad. *in prax. præsent. instrum. cap.* 23. *n.* 9. & 10. & formula decreti est. E. G.

Interponatur decretum præambuli qu. T. de T. vigore substitutionis pupillaris adjectæ in testamento quond. T. de T., & respectu prætensorum per T. de T. sint salva eidem iura in alio judicio.

Filius heres hoc remedium *l. final.* obtinere non
16 potest ex testamento, in quo posthumus est præteritus, quia agnatione posthumi rumpitur testamentum paternum, *l. 1. C. de posth. hered. instit. &c. l. 3. ff. de injusto, rupto, irrito &c.*, ideoque pravis est, quod præsentato testamento, in quo non constet de immodiata morte testatoris, aut alio modo dubitetur de nativitate posthumorum, qui tales di-
17 cuntur tùm nati post testamentum conditum, tùm post testatoris obitum, *l. posthum. 24 ff. de liber. & posth. & l. quod 12. & l posthumus 22. eod. tit.*, ex quo dubitari posset de illorum nativitate, fit decretum. E. G. *Constito T. de T., Testatorem non pro-*
18 *creasse alios filios post conditum testamentum, providebitur &c.*

Quando verò constat de posthumo nato, tunc di-
19 citur: *Audito T. de T., providebitur &c.* Audito demùm posthumo, fit decretum. E. G.

Die--- Viso testamento fol. --- fide baptismatis T. de T. fol. --- comparitione fol. --- informatione, ac actibus omnibus M. C. V. declarat, testamentum T. de T. agnatione posthumi T. de T. esse ruptum, & proindè interponatur decretum præambuli dicti quond. T. de T. in beneficium T. de T., & T. de T. posthumi ab intestato pro æquali parte, & portione, hoc suum &c.

20 ✠ Ex huc usque dictis facile intelligimus discrimen, quod inter beneficium immissionis, & præambulum intercedit: immissione etenim solam bonorum corporalium possessionem, præambulo jura etiam incorporalia consequitur heres. Differt insuper hoc Hadriani edictum ab edicto Carboniano; Illud enim datur duntaxat heredibus testamento scriptis, qui necesse habent ostendere testamentum prima facie non vitiatum, ut fusius Riccius animadvertit; edictum verò Carbonianum datur liberis impuberibus præteritis, quibus fit controversia status, & bonorum paternorum, data bonorum possessione quasi liberis, præsumtione quadam, dilata quæstione status in tempus pubertatis. Vide Ulp. *in l. 1. C. de Card. edict.* & Cujac. *hoc tit. Xav. Grat.*

✠ 21 Heredi instituto in testamento, quod aliquo ex prænarratis vitio non laboret, non solum spectare interdictum *adipiscendæ* pro obtinenda possessione bonorum, verum etiam interdictum *retinendæ* pro conservatione, & manutentione, etiamsi possessionem cæpisset propria authoritate, præ ceteris scribit Regens Galeota *l. 1. contr. 9. n. 12.* *sicuti heredi pro eis competit remedium adipiscendæ possessionis, ita quoque eodem jure petere potest, ut in possessione accepta, etiam propria authoritate confirmetur.* Cancer. *in prim. resp. juris num.* 2., Theodorus *allegat.* 18. *num.* 65. aliique. *Xav. Grat.*

AD CAP. IV.

De Præambulis ex testamento nuncupativo.

1. *Scriptura non est de substantia testamenti nuncupativi.*
2. *Quid requiratur pro validitate dicti testamenti?*
3. *Quid in testamento facto a rustico?*
4. *Quid sufficiat pro testamento facto a Patre inter filios.*
5. *Nomina heredum exprimenda sunt per extensum.*
6. *Substinetur etiam cum numero duorum testium.*
7. *Quid si cum filiis instituatur persona extranea?*
8. *Hæc privilegia conceduntur Patri, & Matri etiam favore nepotum.*
9. *Testamentum ad pias causas est omni jure privilegiatum.*

✠ 10. *Eidemque pleraque alia privilegia competunt.*
11. *Quæ dicantur piæ causæ.*

✠ 12. *Collegia, & Confraternitates nequeunt erigi absque speciali Regis assensu.*

✠ 13. *Generale pauperum hospitium Neapoli Rex Carolus instituit.*

14. *Inseritur allegatio facta per authorem.*
15. *Facti expositio.*
16. *Testamentum nuncupativum fieri potest cum scriptura, & sine.*
17. *Testium dictis statur tam in judicio immissionis, quam petitorii.*
18. *Stilus M. C. V. enunciatur.*
19. *L. fin. de edict. Div. Hadrian. tollen. an locum habeat in testamentis nuncupativis?*
20. *Actus judiciarii inducunt notorium.*
21. *Testamenta ad pias causas substinentur etiam sine clausula codicillari.*
22. *Duo Testes sufficiunt in dicto testamento.*
23. *Cap. relatum an habeat locum in nostro Regno?*
24. *Testamentum ad pias causas æquatur militari.*
25. *Ecclesia contenta est sola veritate naturali.*
26. *Testes non requiruntur pro solemnitate, sed pro probatione.*
27. *Quando sufficiat unus Testis?*
28. *Parentes testatoris an possint esse testes in testamento.*
29. *Mulier dotata a fratre post mortem parentum non ligatur pactis reversivis.*
30. *Limitatur quando a fratre dotatur de proprio.*
31. *Mulier præsumitur semper dotata de bonis paternis, & maternis.*
32. *Hæc præsumptio est* juris, & de jure.
33. *Eo magis quando mulier non intervenit in Capitulis Matrimonialibus.*
34. *Factum inter alios, tertio non præjudicat.*
35. *Respondetur resolutioni 111. Pauli Stajbani jun.*
36. *Decreta præambuli interponuntur absque cognitione causæ.*
37. *Vitium contra testamentum debet esse visibile, ut impediat immissionem.*
38. *Post Testes examinatos inducitur notorium.*
39. *In testamentis nuncupativis impartitur terminus summarius.*
40. *Anima est magis prædilecta filiis.*
41. *Testatoris commodum præponitur omnibus aliis.*
42. *Testamenti factio omni jure statuta est.*
43. *Marci Tullii Ciceronis sensus adducitur.*

Diversos modos testamenti nuncupativi exposuit Riccius, in quo licet scriptura non sit de sub-
1 stantia, si tamen in scriptis redigatur a Tabellione, ejus probationi magis prodest, quia Notarii legalitas tribuit ei probationem probatam, ut loquuntur DD.

Reg. de Rosa *in prax. civil. decret. cap.* 3. *nu.* 44. & *seq.*, docet, in testamento nuncupativo requiri,
2 ut testator ore proprio coram septem testibus heredem

dem

dem nuncupet, *l. hac consultissima §. per nuncupativum*, *l. jubemus* 29. *C. de testam.*, & subdit idem esse, si scribat heredem, ut alius nominet, vel scribat, dummodò de ejus voluntate affirmativa constet.

In rustico, & rure facto testamento non requiritur numerus septem testium, sed quinque sufficiunt,
3 ut in superiori capite adnotavi; idem dicendum in testamento tempore pestis condito, De Rosa *n.* 46. *loc. cit.*

Testamentum nuncupativum a Patre factum inter liberos, non omnes solemnitates juris civilis
4 requirit, sat enim est ut manu Patris scribatur, vel subscribatur, & quod quomodocumque de ejus voluntate constet, *Auth. quod sine* C. *de testam.* Jul. Clar. *qu.* 14. *n.* 4. §. *testam.* & exprimantur nomina
5 suorum filiorum, & heredum per extensum cum portionum assignatione; quæ tamen scriptura mensem, diem, & annum continere debet, Salicet. *in auth. novissima num.* 1., ubi Cujac. *num.* 16. *C. de inoffic. testam.*

Et sustinetur etiamsi duo testes non rogati inter-
6 venerint, Boer. *dec.* 34. *num.* 5. Guid. Pap. *qu.* 118. *&c.* Si verò cum filiis instituta sit persona extranea;
7 respectu istius non valet, sed ejus portio filiis accrescit, *d. Auth.* §. *ex imperfecto* C. *de testam.*

Quæ privilegia conceduntur Patri, Matri, & favore masculorum, fœminarum, & nepotum, qui
8 filiorum nomine veniunt, *l. jurisconsultus* 10. *l. liberorum ff. de V. S.*

Testamentum factum ad pias causas omni jure
9 est privilegiatum.

10 ✠ Heres enim pia causa instituta, si inventarii confectionem omiserit, non tenetur ultra vires hereditarias, *l. fin.* §. *fin. autem dubius*, C. *de jure deliberandi*: ex relictis ad pias causas non detrahitur falcidia., *in legatis enim*, ait Card. de Luca *de legit. & detract. disc.* 34. *nu.* 14. *pietatis rationem habentibus, alia subest congrua ratio, quæ hujusmodi detractionem prohibeat; quoniam, ut advertitur sub dicto tit. de testam. piarum dispositionum in genere unicus est heres, vel legatarius Deus, vel anima propria*; id quod perbelle firmat clariss. Joseph. Sorge *tom.* 6. *enucl. forens. cap.* 31. *num.* 6. iis, qui inhabiles sunt ad testandum jure communi, plerumque testari permittitur ad pias causas ex indulgentia Principis. Videsis Reg. de Marinis *dec.* 332. de Lugo *de justit. t.* 2. *disp.* 24 *sect.* 4. Bart. in *l.* 1. *C. de sacros. Eccl.* Tiraquell. de *privileg. piæ causæ priv.* 79. & Dianam uberius de hac materia edisserentem *par.* 7. *tract.* 6. *de testam.* Xav. *Grat.*

Dicitur tamen *ad pias causas* conditum testamentum, quando instituitur locus pius, Ecclesiæ, templa, sepulcra, cæmeteria, montes,
11 aliaque loca piis operibus addicta; Item quando plura legata ad pias causas continet, ut pro anima, pro sacrificiis, divinisque officiis celebrandis, pro causa studiorum, præcipuè religionis, & doctrinæ sacræ, aliisque &c. Consil. de Rosa *consult. num.* 3. Grassis *dec.* 3. *de testam.* Rot. Rom. Card. de Lugo *disp.* 22. *sect.* 9. *num.* 272.

✠ 12 Animadvertendum vero hic est collegia, & confraternitates locis piis inservientes, piisque operibus addictas, nisi ea, easve probaverit Regis assensus, inter loca pia non connumerari, sed immo legatis, & hereditatibus incapacia esse tanquam corpora illicita ex *l.* 1., *& sequ. ff. de collegiis, & corporibus illicitis*. Jure hinc merito Rex Carolus proscripsit damnavitque sodalitatem, quæ clanculum irrepserat, vulgo dictam *de liberi Muratori*, multis variisque suspicionibus contra Rempublicam, bonosque mores laborantem, regia pragm. tenoris sequentis.

CARLO *per la grazia di Dio Re delle due Sicilie, di Gerusalemme &c. Infante delle Spagne, Duca di Parma, Piacenza, Castro &c., Gran Principe Ereditario di Toscana &c.*

In qualunque ben regolato governo non vi è male, che più contraddica, e distrugga i principj dell' intrinseca sua costituzione, quanto la perniciosa libertà, che si arrogassero i Cittadini di poter a lor capriccia formar' unioni, e stringersi in Società. Le leggi Romane non soffriron mai codesta usurpazione di Sovranità; e sono troppo memorabili gli esempj delle severe abolizioni di tai Collegj condennati, come illeciti perche istituiti senza la legittima autorità, e detestati come pregiudizievoli alla tranquillità dello Stato. Per questi riguardi subito che anni sono ebbe passato il mare un certo clandestino Istituto in una nuova Società, nominata de' liberi Muratori, o Frances-Mancons, *non potè ragionevolmente incontrare che vigorosi ostacoli, e fulminanti divieti da' Sovrani ne' loro Stati, e meritamente ora dalla S. Sede nuove detestazioni con reiterata pena di Scommunica* ipso facto, *ed al* Sommo Romano Pontefice *riservata.*

E quantunque da per tutto questa Società sia stata rigorosamente bandita, ed i diletti nostri Sudditi sieno avvezzi a non ligarsi in Corpo, Collegio, Sodalizio, o Società alcuna, anche indrizzata ad opere di pietà, senza la nostra Regal approvazione; pure tale straniera Conventicola, attentando a questo nostra maggior Regalia, ha insidiosamente penetrato fin' anche ne' nostri Dominj. Quindi per ovviare ad un male sì grave e dannevole di una Società troppo sospetta per la profondità del segreto, per la vigilantissima custodia delle sue Assemblee, pel sacrilego abuso del giuramento, per l' arcana Caratteristica, con cui i suoi membri si riconoscono tra di essi, e per la dissolutezza delle crapole, sorgive tutte di perniciose conseguenze; la proibiamo assolutamente ne' nostri Dominj sotto la pena di dover essere i liberi Muratori *puniti come perturbatori della pubblica tranquillità, e come rei di violati dritti della nostra Sovranità: espressamente con ciò ordinando sotto la medesima pena a tutti i nostri Sudditi di qualunque grado, dignità, e condizione, che dalla pubblicazione di questa nostra Sanzione non ardiscano di arrollarsi, o d' intervenire alla predetta Società nè in qualunque maniera direttamente, o indirettamente proteggerli, o pure a lei dare a piggione, in prestito, o sotto qualsisia altro titolo le loro Case, Camere, Casini, o qualsivogliano altri luoghi, e comodi. Pel qual' effetto prescriviamo a' nostri Magistrati d' invigilare diligentemente sull' esatta osservanza di tal nostro Regal Editto, di cui ne saranno eglino responsabili, con dover rappresentare immediatamente a Noi i trasgressori di quanto in esso dalla pienezza della nostra Regal Autorità si ordina, e si prescrive.*

Ed affinche tutto ciò sia manifesto a' nostri Sudditi, comandiamo, che il presente Editto da Noi firmato, munito col nostro Regal Sugello, e riconosciuto dal nostro Segretario di Stato, e del dispaccia per gli affari Ecclesiastici, si pubblichi nella solita forma in tutti i nostri Dominj. Napoli 10. *Luglio* 1751.

✠ 13 Versa vice, quæ loca, & opera in pios usus fuerint adsentiente Rege instituta; fruuntur beneficio, & liberalitate piorum disponentium. Inter hæc vero præcipuum obtinet locum Regia domus, seu Generale Hospitium pauperum jussu prælaudati Regis Caroli fundatum in suburbio Neapolitano, & impensum regiis litteris die 25. Februarii 1751. *Xav. Grat.*

Nonnulla in materia testamenti nuncupativi ad
14 pias causas adnotavi in quadam mea allegatione, quam ad iteratam vitæ defatigationem hic transcribo.

Ragioni per lo Rev. Capitolo di Castiglione.

Contro Donato, ed Agostino Rizzelli

Il Signor D. Ferdinando d' Ambrosia Giudice della G. C. della Vicaria, e Comm.

In Banca de Luca.

Presso lo Scrivano Roberti.

IL Rev. Capitolo di Caſtiglione, per cui ſcriviamo, ha dimandato nella G. C. della Vicaria eletta già per ſuo foro competente il decreto di preambolo in ſuo beneſizio, e d' Immiſsione nel poſſeſſo di due quote parti di poſſeſsione olivate chiamata *lo Capune*, laſciateli con teſtamento nuncupativo dalla qu. Beatrice Rizzelli a 7. Febrajo 1734. col peſo di Meſſe tre annue perpetue, funerali, ed offiziatura ſopra al Cadavere.

Donato, ed Agoſtino Rizzelli figli ed eredi di Giuſeppe fratello della defunta Beatrice opponendoſi a sì fatta iſtanza del Rev. Capitolo pretendono, che la diſpoſizione di Beatrice non ſia ſoſsiſtente, perchè non fatta giuſta l'ordinato dalle leggi, e perchè i parti revetiivi appoſti nella carta dotale in beneſizio di Giuſeppe dotante, e fratello di Beatrice, non potea diſporre di cos'alcuna in perſona straniera, quando legitimo pur foſſe il teſtamento, e perciò doverſi eſsi medeſimi mantenere nel poſſeſſo de' beni di Beatrice, non già il Rev. Capitolo. Queſta oppoſizione, ſiccome porge a noi l'incarico di dover moſtrare a' Signori di eſſa G. C. quanto ad
15 ogni legge uniforme ſia la diſpoſizione fatta da Beatrice Rizzelli *ad pias cauſas* a pro del Rev. Capitolo di Caſtiglione, e quanto d'ogni appoggio ſtornita la ſeconda objezione, così baſtante motivo ci ſomminiſtra di diſtribuire in due capi il noſtro brieve ragionamento.

C A P. I.

Che la diſpoſizione della quondam Beatrice Rizzelli a pro del Rev. Capitolo di Caſtiglione ſia conforme al Giure Canonico, ed al Civile.

BEatrice Rizzelli di Spongano dimorante nella Terra di Caſtiglione in Provincia di Lecce giunta preſſo a morire, dopo ottenuta l'aſſoluzione del ſuo Confeſſore, diſſe al medeſimo in preſenza di Vito, Ceſario Ferzino, ed altri di caſa, *che laſciava al detto Rev. Capitolo due quote parti di poſſeſſione olivate detto lo Capune, con obligo di dovergli celebrare i funerali, offiziatura ſopra al Cadavere, e tre annue Meſſe in perpetuo*. Nell'atto poi di ricevere il Santiſſimo Viatico, prima, e dopo la communione ratificò la cennata diſpoſizione in preſenza di tutto il Popolo, che accompagnò la proceſsione.

Morì nel dì 7. di Febraro dell'anno 1734., e il Rev. Capitolo per eſſeguire sì fatta diſpoſizione, che vedeſi anche nella fede del Paroco *fol.* 13. regiſtrata, ſoddisfece, e tuttavia ſodisfa le riferite Meſſe, e peſi gionti dalla quond. Beatrice *fol.* 52., o ſotto il dì 23. di Agoſto dell'iſteſſo anno fece iſtanza nella Corte locale per la ſpedizione del preambolo, ed immiſsione nel poſſeſſo de' beni ſudetti. Ordinataſi l'informazione ſommaria, e la citazione *per edictum* con voto dell'aſſeſſore, furono ben nove teſtimonj eſſaminati ſul riferito teſtamento, de' quali il primo è il Sacerdote D. Donato - - -, che ne inteſe la confeſsione, e così depone: ivi: *E datali l'aſſoluzione mi diſſe detta Beatrice in preſenza delli predetti Vito, Ceſario, ed altri di caſa, che laſciava a queſto Capitolo due quote parti di poſſeſſione &c. fol.* 3.

Vito, e Ceſario - - - conteſtando la detta depoſizione, ſoggiungono, che in publico *con voce alta* la confermò nell'atto di ricevere la Santa Communione, in loro preſenza *fol.* 4. e 5. Lo ſteſſo depone D. Nicola - - -, che il SS. Viatico recolle, *fol.* 5. *a ter.* D. Franceſco - - -, e Vincenzo - - -, Dottor Fiſico Nicola - - -, Donato - - -, e Donato - - -, *fol.* 6. *e ſeq.* Di maniera che eſſendoſi concludentemente provata la volontà della Teſtatrice, *& patefacta jura* del Capitolo, avendo domandato il ſequeſtro de' frutti maturi, *ne marceſcant*, dalla local Corte inteſi Donato, ed Agoſtino Rizzelli già citati, fu ordinato *penes tertium*, e furono al Dottor Pietro Scaniglia conſegnati a 21. di Novembre 1734. *fol.* 21.

Dopo ſoſtenute molte, e varie dilazioni, tramesſi gli atti in eſſa G. C. per via di elezion di foro, ha rinovato il Capitolo le ſue premure per lo riferito preambolo, ed immiſsione, per aver già provata la ſua incombenza *fol.* 46., e li fratelli di Rizzello per la cennata preteſa manutenzione *fol.* 49.. Su di quali due iſtanze dovendoſi dall' iſteſſa G. C. dar l'opportuna providenza, il Rev. Capitolo tutta propizia ne attende riverentemente la deciſione, come quella, che a ſuppliche da ogni ragione aſsiſtite, viene appoggiata.

E per fondamento di sì fatto propoſito, giova ricordare a' Signori della G. C. della Vicaria, che il teſtamento può farſi nuncupativo ſenza ſcrittura, e ſenza preſenza di Notajo, ſemplicemente il Teſtatore eſprimendo la ſua volontà innanzi a' teſtimo-
16 nj *heredem nuncupando*, e di tale teſtamento non formaſi ſcrittura, ma ſtaſsi ſemplicemente alla notizia, che dalle depoſizioni de' teſtimoni riſulta, Capec. Latr. *conſult.* 14. *num.* 34. *e deciſ.* 7. *n.* 3. Ceſar. Angel. *de adquir. poſſeſſ. qu.* 6. *art.* 2. *num.* 18. nè richiede il nuncupativo teſtamento ſcrittura alcuna *l. heredes palam ff. de teſtam. & l. hac conſultiſſima §. per nuncupationem C. eod.* E generalmente giamai tale maſsima è ſtata richiamata in dubbio, o diſputata, Giul. Chiar. *lib.* 3. *recept. ſent. § teſtam. qu.* 3. *n.* 3. *e* 4. e Capecelatr. *loc. cit.*

Baldo nella *l. publicati C. de teſtam. nu.* 5. conchiude che deve ſtarſi a i detti de' teſtimonj tanto nel giudizio *immiſſionis, quam in petitorio*, così Paol. de Caſtro, ed altri Ripetenti, il Card. Tuſc. *concluſ.* 17. *num.* 5. *lib.* 8. *lit.* F. Gratian. *diſcept. foreaſ. cap.* 429. *num.* 5. *&c.* Marant. *conſ.* 90. Hodiern. *ad Surd. dec.* 292. *num.* 6. Paſchal. *de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 8. *n.* 67. Marr. *de ſucceſſ. legal. par.* 4. *qu.* 16. *n.* 7. Gizz. *Capyc. Latr. obſerv.* 7. *n.* 4. il quale dice, che alla giornata s'interpone il decreto d'immiſsione, preambolo, che noi diciamo, dalla G. C. quando la volontà de' teſtatori ſi prova *per teſtes*; e dice nel detto luogo, che così appunto fu determinato da detta G. C. il dì 30. Maggio 1637., e che ſebbene ſia in uſo di farſi la ſcrittura del teſtamento, nulladimeno *fit pro faciliori probatione ad evitandam probationem*
17 *per teſtes*, così la Rot. Rom. *in noviſſ. diverſ. dec.* 173. Petr. *ni.* 181. *num.* 16. Luc. *ad Franch. obſerv.* 204. *num.* 3. ove avvertiſce eſſervi neceſſaria la citazione *eorum, quorum intereſt*, in luogo di che oggi ſi fa la citazione *per edictum*, la quale condizione vedeſi nel noſtro caſo pienamente adempinta *fol.* 10. e 12. Tanto è vera l'accennata dottrina, che i DD. vogliano dar luogo alla *l. fin. de edict. Div. Adr. toll.* anche ne' teſtamenti nuncupativi, ove Baldo: *Tertio quæritur, an ex teſtimoniis publicatis ad æternam rei memoriam competat hujus Legis beneficium? Gloſ. dicit, quod ſic, licet originaliter teſtamentum ſit abſque ſcriptura factum, nam non oritur jus ex probatione iſta,*
18 *ſed oritur notorium, & ideò fit miſſio, ff. de jurand. l. ſed etſi poſſeſſor. §. fin.*, e ſieguono detta comune opinione Argel *de adqu. poſſ. qu.* 6. *art.* 2. *nu.* 22., Tart. *de ſucceſſ. legal. par.* 4. *qu.* 16. *art.* 1. *num.* 7., ove ne' termini della *l. fin.* non fa differenza alcuna fra il teſtamento nuncupativo, e quello in ſcriptis, poichè per ſentimento di chiariſsimi Scrittori conchiudo al *num.* 9. *utriuſque igitur virtus æqualis eſt ad hunc effectum*. Anzi la Chioſa *l. quæſitionum C. de fideicommiſſis v. oſtenditur*, paſsa più oltre in dire, che *major eſt auctoritas ſeptem teſtium, quàm unius inſtrumenti, quia tribus ad plus teſtibus æquivalet tabellionis inſtrumentum*.

Altra conſiderazione fatta da' noſtri Autori giova quì riferire, ed è, che gli atti giudiziarj *faciunt rem notoriam, & inducunt notorium*, Soccin. *conſ.* 220.
19 *lib.* 4. Roman. *conſ.* 327. *& conſ.* 273. Argell. *de adq.*

poſ-

Digitized by Google

possess. qu. 2. num. 250. e nella *qu. 6. nu. 23.* afferma come cosa, di cui non debbasi disputare, che *postquam examinati, & publicati sunt testes, jam factum est notorium, quis sit nuncupatus heres, ideò indubitatè, & incontinenti constat de voluntate Testatoris.*

Tutte le accennate riflessioni vedonsi verificate nel Testamento di Beatrice Rizzelli fatto a favore del Rev. Capitolo di Castiglione *ad pias causas*, come dagli atti in chiaro giorno ad evidenza conoscesi, il quale poi per essere fatto *ad pias causas* per legato di messo annue gode privilegj molto più ampj degli al-
22 tri; Poichè lasciando le innumerabili relevantissime prerogativo, delle quali simili testamenti sono arricchiti, se gli altri non si sostengono in vigore della clausola codicillare, qualora non vi è apposita, vien limitata questa massima in quei *ad pias causas*, Bald. *in l. si jusi*, *C. de testam. manumiss.*, Soccin. *in* Reg. 398. in *1. limit.*, *& in l. cum Avus nu. 13. ff. de condit. & demonst.* Jas. *in l. non dubium C. de leg.* E se negli altri richiedesi la presenza di ben sette testimonj, in questo solamente due, o tre, son bastanti; secondo il regolamento delle Sacre Carte, *in ore duorum, vel trium stat omne verbum*, e del *cap. cum esset, & cap. Relatum de testam.*, i quali così ordinano: *Testamenta, quæ Parochiani coram Presbytero suo, & tribus, vel duabus aliis personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere sub interminatione anathematis, nequis hujusmodi audeat rescindere testamenta*, e così viene spiegato da Cujac. e Barbos. nel *d. cap. relatum*, Fachin. nel *cap. 47. lib. 5. contr.* Capr. *cons.* 162. *num.* 2. *Dec cons.* 120. *nu.* 3. Gias. *cons.* 184. *in fin.* 2. *vol.* Card. Mantic. *de conject. ult. volunt. tit.* 3. *lib.* 6. *num.* 8., Staib. jun. *resol.* 68. *num.* 43., ed infiniti altri Autori a Signori della Gran Corte notissimi.

Invano oppone il Contradittore, che il riferito *Cap. relatum*, abbia luogo soltanto nelle Terre alla S. Sede sottoposte, non già nel nostro regno; ogni
23 qual volta che il S.C. nelle cause pie à giudicato sempre a tenore del medesimo Capitolo, Gizzarell. *dec.* 46. Capyc. Latr. *consult* 71. de Marin. *lib.* 1. *resol.* 283. De Rosa *consult.* 36. *&* Reg. de Rosa *prax. civil. decret. cap.* 3. *num.* 63. 66. *&* 67. Anzi senza ricorrere a i S. Canoni, bastano le stesse Leggi civili, per conoscersi il favore, ed i privilegj delle cause pie. Tutti i DD. nella L. 1. C *de Sacros. Eccl.* affermano, che il testamento a pie cause uguagliasi al militare, ed a quello *inter liberos*, in quanto alle so-
24 lennità, come a chiare note scrive il Card. Tusco *concl.* 116. *num.* 2. *ad lit. T. &* Ulp. *in l. 1. ff. de milit. testam.* onde è nata la massima, che *Ecclesia, &*
25 *pia causa contenta est sola veritate naturali*: e due testimonj ricercati dal *Cap. relatum* non sono per solennità, ma per mera prova, Salicet. *in l. si quando C.*
26 *de inoffic. testam.* Soccin. *cons.* 229. *num.* 4. Tiraquell. *de privileg. piæ caus. privil.* 4. Mascard. *de probat. concl.* 135. *num.* 38. Card. de Luca *de testam. disc.* 14. *num.* 5. Reg. de Rosa *in civil. prax. decret. cap.* 3. *num.* 67.

Ed è opinione probabile presso Farinac. *qu.* 63. *num.* 5. *de testib.*, che un solo testimonio di buona
27 vita, e fama basti a far piena prova, quando concorre la qualità sacerdotale, o altro, e indubitata la opinione de' Dottori sequitata da tutti i Tribunali. Rot. *Rom. par.* 15. *recent. dec.* 368. *num.* 4 *par.* 16., *dec.* 152. *num.* 4. *& par.* 17. *dec.* 187. *num.* 13. *& dec.* 377. *n.* 19. Surd. *cons.* 82. *num.* 57. Mantic. *dec.* 325. *nu.* 4 Merlin. *dec.* 714. *num.* 18. Mascard. *de probat. concl.* 1223. *num.* 8. De Luca *disc.* 63. *de emphyt. num.* 1. *&c.*

28 Al testamento nuncupativo *ad pias causas* fatto da Beatrice Rizzelli possono addattarsi non solo i termini de' riferiti *cap. relatum, & cum esset*, ma eziandio quelli della *l. publicati de testam.*, poichè o riguardasi il tempo della confessione di detta Beatrice, nel dichiarare al confessore la sue volontà, e vi furono ben due, e più testimonj, Vito, Cesario Ferzino, ed altri *fol.* 3. 4. *e* 5.

Al che non vale l' opporsi, che questi fossero parenti della Testatrice, mentre basta, che non siano tali inverso all' erede, o pure in *ejus potestate*, come favellano i DD. e 'l §. 10. *de testam. Instit.*

O il tempo prima, e dopo di ricevere il SS. Viatico, e vi furono presenti non già trè, o sette persone, ma un popolo intiero, che accompagnò il SS. Sacramento, per quanto depongono tutti gli testimonj esaminati. Ecco dunque, che ogni verso, che vogliasi considerare la pia disposizione fatta da Beatrice Rizzelli a favore del Reverendo Capitolo di Castiglione, sempremai a chiare note scorgesi fatta uniforme alle leggi più rigorose, alla ragiona, alla pietà Cristiana, e perciò ferma, valevole, e sossistente.

C A P. II.

Che Beatrice Rizzelli testatrice potea liberamente disporre de' suoi beni; eziandio dotali, non ostantino i patti reversivi.

Pretende il Contradittore, che per le nozze celebrate a 5. di Febrajo 1695. fra Niccolò Ferzino, e Beatrice Rizzelli, Giuseppe di lei fratello dotandola di più beni stabili, obligò il futuro sposo alla legge che siegue: *Item per patto de non succedendo ad invicem, si sine filiis &c. alli beni di detto Nicola succedano i suoi più congionti, ed alli beni, e doti sud. il d. Dotante, e suoi eredi &c., e solamente detta Beatrice si possa lasciare per l' anima sua &c. fol.* 50. E che perciò non potea, nè tra vivi, nè in ultima volonta di cos' alcuna disporre.

A questa opposizione della parte rispondiamo con ragioni e per giustizia, e per ordine convincentissime: Per giustizia, poichè sa ognuno de' primi lumi di nostra Giurisprudenza imbevuto, che la Donna dotata dopo la morte de' genitori *à fratre* non può
29 obligarsi a' patti reversivi, Staib. *jun. resol.* 190. *num* 155, e dice il Pres. de Franch. *dec.* 196. con Bald. *in l. si Avia num.* 10. *C. de jur. dot.* e Ann. *sing.* 601., che *Pacta omnia præjudicialia à fratre apposita in dote contra mulierem non tenent*. E quantunque ces-
30 sasse questo motivo *si frater dotaverit de proprio*, de Luc. *ad Franc. loc. cit. num.* 5., nulladimeno, sempre la dote presumesi costituita *ex bonis paternis*, *Merlin. dec.* 32. *num.* 5., Michalor. *de Fratr. cap* 34. *par.* 3., Boss. *de dot. cap.* 3. *num.* 107. *l. ult. C. de dot.*
31. *promiss.* Natta *cons.* 266. *num.* 11. *lib.* 2., Mascard. *de probat. concl.* 53. *num.* 1. con infiniti altri. Maggiormente quando ne' Capitoli nuzziali fu promessa la quietanza in beneficio de' Dotanti, Mascard. *concl.* 157. *num.* 12. Menoch. *de arbitr. Judic. l. b.* 2. *casu* 88. *num.* 41.

Questa presunzione di esser dotata *de bonis paternis, & maternis*, che nasce dalla legge chiamasi *juris, & de jure*, ne si ammettono prove in contrario,
32 *l. ult. C. de dot. promiss. in fin.*, Menoch. *de præsumt. lib.* 3 *præsumt.* 15. *n.* 5. *Unde Soror* (dice il Reg. Merlin. *lib.* 1. *controv.* 3. *num.* 16.) *dotata a fratre, in dubio præsumitur dotata de bonis ipsius sororis, quæ frater, ipse administrat, vel habet, non autem de propriis*, *Post. Add. ad Napod.*, Minad. Rovit., ed altri.

Tanto maggiormente ha luogo sì fatta massima, perchè ne' Capitoli *fol.* 50. non osservasi l' intervento della Donna, o altra sua ratifica, de Luca *ad*
33 *Franch. dec.* 196. *n.* 6., e soggiugne nella *dec.* 49 *v. de Franc. num.* 3. *Quando mulier non intervenit in capitulis matrimonialibus, & pactum ea absente a viro adjectum fuerit, tunc nullum est pactum reversivum, & potest testari.*

34 E ancora da considerarsi, che la qu. Beatrice non fece rinuncia in beneficio de' Dotanti, anzi ne meno si promise ne' cennati capitoli dal marito, *fol.* 50. Onde le sue ragioni restano intatte, e illese, nè po-

Tom. I. N n 2 teva

Digitized by Google

teva ricevere pregiudizio da un atto fatto *inter alios*,
ſenza ſua ratifica, ſenza ſuo intervento, e fatto in
ſomma ſenza ſua ſaputa: *ipſa abſente l. 1. & tot. tit. C.
res int. al. act. l. ſæpe ff. de re iudic.*

Nè ci ſi opponga la riſoluzione 111. di Staibano
giuniore, in cui dopo fondato, che il Fratello do-
tando la Sorella de' beni paterni; ed apponendovi
il patto della retituzione in ſuo beneficio, ſia queſto
valevole, e non poſſa la donna in favor del marito,
o di altri teſtarne anche contro la *dec.* 196. del Preſi-
dente de Franch., riferiſce, così eſſerſi deciſo;
poichè queſta ha luogo nel caſo, che la Sorella o ab-
bia ella medeſima ſe ſteſſa dotando ſimili patti ap-
32 poſti, o pure abbia queſti eſpreſſamente conſenti-
to, come appunto fu il caſo di Staibano, e come lui
a chiare note ſcrive nel *n.* 5. 6. *& ſeq.*; e bene era di
dovere, che eſſendo Arbitra, e Moderatrice in co-
ſa propria, potea imporvi quella legge, che più a
grado venuta li foſſe, *l. in re mandata C. mandat. l. in
traditionibus ff. de pact.* Surd. *conſ.* 113. *n.* 1. *& ſeqq.*
Ne' Capitoli dotali di Beatrice Rizzelli, non ſolo
non vedeſi legge da ella ordinata, o ſuo conſenſo,
ma nè meno la ſua preſenza, o ſcienza, eſſendoſi
ſtipulati tra il ſolo Giuſeppe Rizzelli, e Niccola
Ferzino, *fol.* 50. Può dunque eſſer pregiudicata da
chi non hà dritto alcuno ne' ſuoi averi, nella ſua
porzione?

Abbiamo ſtimato accennare queſti motivi di giu-
ſtizia non già per biſogno della difeſa, ma per mo-
ſtrare ſoltanto a' Signori della G. C. picciolo odore
di quella, che aſſiſte al Capitolo; Per oltre non è
già tempo di diſputarne in queſto giudizio ſumma-
rii ſimo d' immiſsione, o per meglio dire in queſta
33 liquida prova d'adizione, giuſta la fraſe di Camill.
de Medic. *conſ.* 40., e del Conſ. Teodoro *alleg.* 17.
num. 21. ed altri; ond'è, che s'interpongono sì
fatti decreti di preamboli, ſenza cognizione di cauſa
ex ſimplici informatione, Ann. *alleg.* 19. de Franch.
dec. 204. Georg. *alleg.* 45. *tom.* 1., *& alleg.* 2. *n.* 14.
tom. 2. Capyc. Latr. *dec.* 198. *num.* 18. *lib.* 2.

E' opinione commune de' DD. non ancora diſpu-
tata, che il vizio, o l' eccezione *contra teſtamentum*
deve eſsere viſibile, e palpabile, per potere impe-
dire la detta immiſsione, Peregr. *de fideicom art.* 48.
num 29. Bertazol. *conſ. ci. il.* 55. *n.* 28. Capyc. Latr.
conſult. 14. *num.* 16. *& conſult.* 14. *num.* 97 Merlin.
34 *controv. forenſ. cap.* 10. *num.* 3. E il Reg. Capecelatr.
d. conſult. 14. *num.* 10.: dice eſser deciſo, che *quan-
do hujuſmodi exceptio eſt facti juris dubii non impediunt
immiſsionem; requiritur enim, quod defectus ſit juris
notorii, & palpabilis; quia ſi ſunt concluſiones diſputa-
biles, reſervantur in petitorio, & interim datur im-
miſsio.*

Le riferite dottrine confermano ſovra modo il
noſtro aſsunto, poichè la parte pretende di oppo-
nerſi ad una volontà certiſsima, ed indubitata della
Teſtatrice, già verificata, e pienamente provata
coll'eſame, e depoſizione di ben nove teſtimonj.
35 Argel. *de adq. poſſeſſ. qu.* 6. *num.* 23. con molti altri
Autori, afferma per maſsima incontraſtabile già ri-
ferita di ſopra, che *poſtquam examinati, & publicati
ſunt teſtes, jam factum eſt notorium quis ſit nuncupatus
heres; deſt indubitatè, & incontinenti conſtat de vo-
luntate teſtatoris*. E s' è notorio chi ſia l'erede, deve
darſi luogo allo ſtabilimento della *l. fin.*, deve con-
cederſi l' immiſsione, ed il preambolo, giacchè le
oppoſizioni della Parte avverſa non poſſono preſen-
temente impedirlo, giacchè il teſtamento di Bea-
trice Rizzelli nuncupativo è fatto *juxtà tramites
juris*, giacchè l' eſame, la giuſtificazione, è legiti-
ma, ſecondo lo ſtabilimento delle leggi del Giure
civile, e del canonico, e della prattica del foro, in
cui in ſimili teſtamenti nuncupativi ſi dà il termine
ſommario, Ricc. *tit.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. *&* 19. *par.* 1.
36 *prax. civil. citatis intereſſe habentibus*, come appunto
ſi è pratticato nel noſtro caſo, citati, e inteſi Do-
nato, e Agoſtino Rizzelli ſuoi parenti.

L aſſerito poſseſso poi de' Rizzelli nella di loro
iſtanza graziosamente è un vano deliramento per
deludere la pia diſpoſizione della Teſtatrice in ſuf-
fragio della ſua anima, nel tempo che non ſolo gia-
mai han poſſeduto le robe della defonta Beatrice,
ma ancora tutto contrarie ſe ne veggano le prove,
poichè li frutti de' beni ſudetti furono ſequeſtrati, e
poſti *penes tertium*, *fol.* 19. 20. *&* 21., onde eſſendo
vacuo il poſſeſſo, con più ragione ſpera l' immiſsio-
ne il Reverendo Capitolo di Caſtiglione, mediante
la notoria giuſtizia, che l' aſsiſte, e in virtù della
diſpoſizione *ad pias cauſas* dalla fu Beatrice Rizzelli
fatta in ſuo beneficio, per l' anima ſua; la quale è
aſſai più prediletta de' propri figli, ſecondo la favel-
la di Bartolo nella *l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ.*, e di Lu-
37 ca nell' *addiz. al Preſ. de Franch. dec.* 33. *nu.* 4., ove
conchiude con queſte parole: *Nam etenim cauſa filio-
rum ſemper eſt privilegiata cauſa animæ ipſius defuncti*:
anzi ove trattaſi del commodo di queſto deve po-
ſporſi ogn' altro, Novar. *de privileg. miſer. perſon pri-*
38 *vileg.* 22. Surd. *de alimeut. tit.* 8. *privil.* 30. *&* 40.
Tiraquell. *de privileg. piæ cauſæ privil.* 72. E tanto
maggiormente lo ſpera, quanto che trattaſi di una
cauſa per ogni verſo pia tutta propria per la gran
giuſtizia, pietà, e ſaviezza de' Signori Giudici,
come quella, che contiene la celebrazione de' ſacri-
fici incruenti in ſuffragio di noſtre colpe, e l' eſse-
cuzione di una volontà ſuprema negli ultimi perio-
di del vivere conteſtata, ne' quali ſalva queſta, al-
tro potere non ci rimane accordato già dal Giure ci-
vile, e dell Genti, Arn. Vin. *lib.* 2. *inſt. de teſtam.*
39 Hug. Grot. *lib.* 2 *de jur. bell. & pac. cap* 6. *num.* 14.
Quintilian. *Pater in declamat* Ond'è, che reſta ſolo di
pregare, conforme riverentemente facciamo, i me-
deſimi Signori a ſupplire le mancanze del noſtro di-
re con il di loro più alto ſapere, affinche conſeguiſca
il ſuo intento il Reverendo Capitolo per il valore,
e ſapienza de' medeſimi, non già per la virtù, ed
40 avvedimento del ſuo Difenſore, gioſta al dire di
*M. T. ad Trebat. Vincat Dolabella, non Oratoris ui
conſilio, non Amicorum ope, ſed Senatus Virtute, at-
que auctoritate.*

Napoli 14. Novembre 1738.

Filippo Ferdinando di Caro.

Cauſa hæc pendet adhuc ſub deciſione M. C. Vi-
cariæ.

A D C A P. V.

De ſucceſſione Fiſci.

1. *Fiſcus quare dicatur, & quid ſit?*
2. *Fiſcus quando ad uirae dominium, & poſſeſſionem bonorum pro pœnis ei ſpectantium?*
3. *Fructus debentur Fiſco a die patrati delicti.*
4. *Poſſeſſionem adquirit apprehenſione.*
5. *Accuſatione pendente non eſt turbandus poſſeſſor.*
6. *In caſu hæreſis, & læſæ Majeſtatis adquirit poſſeſſionem poſt ſententiam.*
7. *In hæreſi vero poſt ſententiam Judicis eccleſiaſtici.*
8. *Hæreticorum bona, cui Fiſco adquirantur?*
9. *Immunitate non gaudet quis propter hæreſim.*
10. *Hæretici feudatarii bona quis adquirat?*
11. *Barones hæretici ſubditi ſolvuntur a fidelitate.*
12. *Hæretico fides nec publica, nec privata præſtanda eſt.*
13. *Redeunti hæretico ad Orthodoxam, reſtituuntur bona.*
14. *In crimine fraudati vectigalis eſt ſtatuta pœna confiſcationis.*

✠ 15. *Diverſaſque ſuper hoc pragmaticas Rex Carolus edixit.*

16. *Fiſcus ob delictum ſuccedens, non tamen ſuccedit legatis conditionalibus.*
17. *Tenetur ſolvere debita.*

18. Pe-

18. *Petentibus creditoribus procedi debet summariè.*
✠ 19. *Fiscus ad bona forjudicatorum una cum liberis, & parentibus admittitur; iis existentibus usque ad tertium gradum.*
✠ 20. *Constitutio Regni*, Forjudicatorum bona, *non habet locum contra Neapolitanos.*
21. *Bona naufraga, & naves hostium, & infidelium pertinent ad Fiscum.*
22. *Enunciatur decisio olim R. Collateralis Consilii.*
✠ 23. *Bona naufraga, eorumque cognitio pertinent ad Magnum Admiratum.*
✠ 24. *In terris maritimis eligit Vice Admirates.*

Fiscus dicitur, quasi *Fixus*, quia semper durat,
est per se quoddam corpus inanimatum, consen-
1 sum non habeos, sed simpliciter repræsentans,
Bald. *in consi.* 313. *col.* 1. *vers.* 81. *vol.* 2., *& in l.*
fin. de hered., *vel act. vend.* Fiscus in iis, in qui-
bus confiscationis bonorum pœna statuta est, do-
2 minium bonorum statim commisso delicto adqui-
rit, noo verò possessionem, nisi post seotentiam
declaratoriam, *Andr. in cap. sancimus num.* 3. *v.*
3 *item nota*, penes Rovit. *in Prag.* 1. *num.* 1. *ad* 9. *de*
bon. prodit.: Itaot fructus omnes, ex vi huius do-
minii debeantur Fisco a die criminis patrati, Ma-
4 strill. *dec.* 22. *num.* 17. Et possessionem habere non
dicatur, oisi actu illam apprehendat, Boer. *decis.*
277. *num.* 10.
Accosatione pendente, non est turbandus posses-
5 sor io ejus possessione bonorum, & administratio-
ne, DD. in *l. post contractum capitale crimen ff. do-
nat.* Boer. *d. dec.* 277. *num.* 13.
Scribit qooqne idem Boer. *d. decis.* 277. *num.* 12.
6 Fiscum non adquirere possessionem in casu hære-
sis, & læsæ Majestatis, nisi post sententiam, li-
cet ex die commissi delicti sint ipso jure bona con-
fiscata, Cap. Regni *Inconsutilem*, Scialoya *in prax.*
forjudic. cap. 3. *num.* 66. Const. *Regni Apostatantes*,
Anoa *sing.* 311. *per secundum de hæretic. in* 6. Fa-
rinac. *de Hæret. qu.* 190. §. 1. *num.* 1. *ad* 29. Bel-
7 lamer. *dec.* 689. Ricc. *collect.* 568. Caball. *resol.*
crim. cas. 296.: Usque dum tamen a Judice Eccle-
siastico hæreticus declaratus non est, non potest
Fiscus bonorum possessionem adquirere, Rovit. *in*
Pragm. 1. *num.* 10. *de bon. prodit.*
Hæretici laici bona io terris Principi seculari
8 subjectis Fisco laico applicantur; in terris verò
Ecclesiæ Fisco Ecclesiastico, *Cap. urgentis*, *de hæ-*
retic. Farinac. *de hæret. qu.* 190. §. 12. *num.* 164.
& cons. crim. 117. *&* 118. *tom.* 2. Marta *de juris-*
dict. par. 4. *cent.* 2. *cas.* 138. sed excipitur hæreti-
cus Ecclesiasticus, *Cap. excommunicamus §. damna-*
ti, *de hæretic.* Jul. Clar. *§. hæresis*, *v. item bona &c.*
9 Propter hæresim quis non gaudet immunitate,
Card. de Luca *miscell. in sum. num.* 18.
Si Clericus habeat feudum a Rege, Rex feudo
10 succedit; & si subditus sit Baroni, ejus bona ad
Baronem spectant, Amend. *ad Franch. decis.* 102.
num. 9. Guid. Pap. *dec.* 76.
Baroni hæretico subditi non tenentur fidelita-
11 tem præstare, *Cap. absolutos de hæretic.*, nec hæ-
retici debirores tenentur ei debitum cedente die
satisfacere, quia hæreticis neqoe fides privata præ-
12 standa est, *Cap. fin. cum gloss. de hæretic.* Farinac.
de hæres. qu. 189. §. 5. *num.* 57. *& qu.* 197. *num.*
24. *ad* 27.
Redeunte hæretico ad Orthodoxam, & abjuran-
13 ti, restituuntur bona Fisco applicata, refectis
tamen expensis confiscationis, De Marin. *ad Re-*
verter. tom. 2. *num.* 246. *in decret.* R. C. Scialoya
in prax. forjudic. cap 3. *num.* 96.
Quod in crimine fraudati vectigalis sit imposi-
14 ta pœna confiscationis, & translationis dominii
in Fiscum, notatur etiam *in cap. cum secundum*, *de*
hæret. in 6. Rovit. *dec.* 91. *num.* 36. Peregrin. *de*
jure Fisci lib. 5. *tit.* 1. *num.* 167. Reliquos casus
confiscationis vide penes Gregor. *syntagm. jur. univ.*
lib. 5. *cap.* 17.
✠ 15. Diversas super hoc edixit pragmaticas Rex
Carolus pro temporum conditione, quas exscri-
ptas habet clariss. Joseph Sorge *enucleat. forens. to.* 9.
cap. 54. *Xav. Grat.*
Est verò notandum, quod etsi Fiscus ratione
16 patrati sceleris succedat, non tamen succedit in
legatis conditionalibus, *l. non ad ea legata*, *ubi*
Bart. Alex. Imol. &c. *ff. de condit. & demonstrat.*:
Sed cum habeatur loco heredis, tenetur satisface-
re omnibus creditoribus delinquentis tam ex con-
17 tractu inter vivos, quàm io ultima voluntate,
quia in eum transeunt omnia credita, & debita,
Rodriq. *de privileg. credit. par.* 1. *art.* 3. *num.* 9.
Farinac. *de delict. & poen. qu.* 25. *nu.* 169. *&* 176.
Et petentibus creditoribus eorum creditum pro-
18 cedi debet summariè & sine dilatione, Reg.
Constant. in *l.* 1. *num.* 3. *&* 110. *C. poen. fiscal.*
cred. præfer. lib. 10. Staib. jun. *resol.* 69. *num.* 31.
✠ 19. Circa modum successionis, quando forjudica-
tus ascendentes habet, vel filios notanda sunt ver-
ba constitotionis *Forjudicatorum bona*: *si liberos*, *vel*
parentes usque ad tertium gradum non habent, *fisci*
nostri commodis volumus applicari . . . . *si autem liberos*
ante bannum editum, *aut forjudicationem emissam*, *vel*
jam natos habeant, *vel conceptos*, *persona forjudicati*
liberis connumerata, *pro rata*, *& numero liberorum*
ad bona ipsa fiscum nostrum volumus advocari, *ita*
videlicet, *quod si unicum filium tantum habeat*, *bona*
prædicta inter fiscum & ipsum pro æqualibus portioni-
bus dividantur: *si autem duos filios habeat*, *fiscus no-*
ster in tertia admittatur, *& sic per consequens*, *si*
plures sint liberi eadem censura servetur. Vid. cl. Jo-
sephum Sorge *to.* 9. *jurispr. forens. cap.* 25. *& to.* 6.
enucl. for. cap. 12. latissime differentem de succes-
20 sione fisci. Cives vero Neapolitanos prædicta con-
stitutio non complectitur, modo crimen hære-
sis, vel læsæ Majestatis non admiserint, prout supe-
riori *tit.* 1. dictum est. *Xav. Grat.*
Bona naufraga, & naves hostium, atque In-
21 fidelium ad Fiscum quoque pertinent, Revert.
dec. 77. *cum observ. de Marin.* Reg. Costant. in *l.*
unica num. 73. *C. de Classicis lib.* 11. qui refert de-
22 cretum olim R. Collat. Consilii sub die 22.
Maii 1677. inter Reg. Fiscum, & M. Admira-
tum, cujus meminit etiam De Rosa *prax. civil.*
decret. cap. 3. *part.* 1. *num.* 14.
✠ 23. Jurisdictionalis nunc se offert controversia;
num scilicet bona naufraga, quorum dominus
ignoratur, eorumque cognitio, pertineat ad Ma-
gnum Admiratum, vel ad Regium Fiscum. Ad-
versus Magnum Admiratum insurrexit superiori-
bus annis Fisci Patronus Tribunalis Superinten-
dentiæ in casu quarundam rerum in mari reper-
tarum ignoti domini: at re mature discussa, ad
Tribunal Magni Admirati fuit causa remissa,
per Ill. March. S. R. C. Decan. D. Johannem Anto-
nium Castagnola, tunc ejusdem generalis supe-
rintendentiæ Assessorem, & Judicem, & bo-
na naufraga vendita sub hasta, eidemque pre-
tium applicatum. Id quod Regali rescripto per Se-
cretariam status, & expeditionis firmavit Rex Caro-
lus die 16. Septembris 1739. Quapropter in ter-
24. ris maritimis eligit Vice-Admiratos, qui fori
exemtione gaudent, quibusque rerum naufraga-
rum custodia, & informatio committitur. Vide-
sis Reg. Tappia de offic. M. A., & Revert. dec.
37. *Xav. Grat.*

AD

Digitized by Google

AD CAP. VI.

De Presumtiva aditione hereditatis.

1. *Aditio hereditatis non præsumitur.*
2. *Heres semel, semper heres.*
3. *Limitatio.*
4. *Aditio in quo dari possit.*
5. *Aditio hereditatis est difficilis probationis.*
6. *Executio non fit contra heredem, nisi constet de approbatione.*
7. *Aditio præsumitur ex possessione.*
8. *Præcipuè quando non præcesserit declaratio.*
9. *Heres habitando domum testatoris adiisse dicitur.*
10. *Aditio præsumitur per cessionem hereditatis.*
11. *Per venditionem rerum hereditariarum;*
12. *Per solutionem debiti hereditarii.*
13. *Per ejusdem exactionem.*
14. *Contrarium tenet Staiban.*
15. *Adire dicitur filius exigens, locans, solvens, &c.*
16. *Item qui testatus fuerit de hereditate sibi delata.*
17. *Qui perseveravit in societate contracta a Patre.*
18. *Qui constituit procuratorem ad adeundum.*
19. *Item si patiatur alium suo nomine se gerere pro herede.*
20. *Si consentiat bona defuncti poni ad suum æstimum.*
21. *Aditio est probanda per allegantem.*
22. *Aditio non præsumitur in hereditate damnosa:*
23. *Assertio in instrumento non præjudicat respectu tertii.*
24. *Præcipuè quando semel se abstinuit ab hereditate.*
25. *In filio suitas habetur pro aditione.*
26. *Vigore possessionis filius amittit abstinentiæ beneficium.*

✠ 27 *Aditio, & pro herede gestio sunt duæ species adquirendæ hereditatis.*

✠ 28 *An per conquestum de sepulcro violato, vel accusationem necis defuncti censeatur adita illius hereditas?*

HEreditatis sive tenuis, sive pinguis, sive lucrosæ, sive damnosæ aditio nunquam præsu-
mitur, sed ab allegante ita concludenter est pro-
1 banda, ut actus æquivoci excludantur, Gratian.
discept. forens. cap. 706. *num.* 27. *cap.* 721. *nu.* 54.
& cap. 736. 756. *num.* 22. Surd. *dec.* 389. *n.* 17.
Faber. *de error. Pragm. dec.* 13. *error.* 1. *num.* 6. Cy-
riac. *contr.* 244. *&* 501. *&c.*
2 Qui semel fuit heres, nequit desinere esse he-
res, *l. hereditas ex die ff. de hered. instit. l. ei, qui*
solvendo ff. eod. l. si fine §. sed quod Papinianus ff. de
min. Peregr. *de fideicom. art.* 5. *num.* 4. Surd. *cons.*
268. *num.* 57. Faber. *lib.* 7. *tit.* 7. *defin.* in 6. *in fin.*
De Franch. *dec.* 80. *num.* 11. Excipiendus verò est
ille heres, qui desinit esse heres ex legis disposi-
3 tione, Mart. *de success. legal. par.* 1. *qu.* 20. *art.* 3.
num. 19. *& part.* 2. *qu.* 8. *art.* 1. *num.* 8.
Aditio non dari potest, nisi in illo, qui homo li-
ber, & sui juris est, compos mentis, & intelle-
4 ctus, qui major est, sciat mortem testatoris, se
esse heredem ex testamento, vel ab intestato; &
requiritur, ut testamentum sit validum, & ut
pure sibi hereditas deferatur, quia ante conditio-
nem verificatam non potest adiri, Gloss. & Bart.
in l. 5. *num.* 305. *& seq. ff. de adq. hæred. ubi Ma-
rant.* Oinot §. 1 *Inst. de hered. qualit. & differ.*
Merlin. *tract. de pignor. lib.* 2. *qu.* 16. *nu.* 41. *&* 42.
Aditio hereditatis dicitur difficilis probationis,
quando non adest expressa declaratio, quia in so-
5 lo animo consistens, sola adeuntis voluntate indu-
ci potest, *l. pro herede* 20. *& l. gerit* 87. *ff. de
adquir. hered.* Paul. *in l. quia* 3. *ff. de interrog. act.*:
quare executio non potest fieri contra heredem,
6 nisi prius de acceptatione, & aditione constet.
Unus, & fortior modus præsumendi aditionem,
ut scripsit Riccius, est bonorum hereditariorum
7 possessio, Bald. *in cons.* 224. *per text. in l. gerit l.*
pro herede §. Papinianus ff. de adq. hered. l. 1. *C.
eod.* Faber. *in eod. tit. C. defin.* 1. *&* Mantic. *de
conjectur. lib.* 12. *tit.* 12. *num.* 8. cum Mascard.
conclus. 45. *num.* 6. concludit, sic præsumi, etiam
si minima res hereditaria possideatur.
Crescit dicta præsumtio, quando possessionem
non præcesserit aliqua declaratio, se velle absti-
8 nere, *l.* 1. *C. de repudiat. heredit.* Alexand. *cons.*
32. *num.* 1. *vol.* 2. Guid. Papa *cons.* 163. Simon.
de Petr. *de interpretat. ultim volunt. lib.* 5. *dub.* 3.
num. 60., ideoque inhabitando heres domum Te-
statoris dicitur percipere fructus, & ex illorum per-
9 ceptione hereditatem adiisse, & consequenter pos-
sidendo domum, dicitur possedisse mobilia in do-
mo existentia, *l. clavibus de contrab. emt. l. si ego
§. dotis ff. de jur. dot.* Cyriac. *controv. forens. to.* 2.
cap. 244. *num.* 16. *&* 17.
Præsumitur item aditio in eo, qui cedit alteri
10 hereditatem sibi delatam, quia qui vult conse-
quens necessariò velle debet antecedens, De Franch.
dec. 32. *num.* 10. Surd. *dec.* 70. *num.* 11.
Per venditionem rerum hereditariarum; præ-
cipuè quando non concurrunt, quæ de jure concur-
11 rere debent, ut dici possit, quod tamquam cre-
ditor fecerit, idem de Franch. *dec.* 80. *num.* 1.
Item adire videtur qui solvit debitum heredi-
tarium, Surd. *decis.* 303. *num.* 10. *&* 11.; imo
12 etiam qui offert se soluturum debitum, d. Surd.
decis. 317. *num.* 3.
13 Item qui exigit debita hereditaria, Natta *cons.*
140. *num.* 1. Licet contrarium sentiat Staib. *jun.
resol.* 176. *num.* 4. ea ratione, quia potuit heres,
14 & filius hos actus facere ex alio titulo, ideoque
dicuntur actus æquivoci. Et ad probandam adi-
tionem multi actus copulari debent, & signanter
illi, qui citrà nomen hereditarium fieri nequeunt,
de quibus vide Mauson. *de caus. execut. ampliat.* 12.
num. 5 *&* 9. *& ampliat.* 14. *num.* 21. *&* 23.
Adire dicitur filius, qui hereditati se immi-
15 scuit exigendo, locando, solvendo, fructus per-
cipiendo, possidendo &c. *l.* 2. *& l. gerit. C de jur.
delib.*
Item si quis testatus fuerit de hereditate sibi
16 relicta *l. si avia C. de jur. delib.*
Item si filius perseveraverit in societate contra-
17 cta per patrem, *l. si pupillus §. si in societate ff.
de adqu. hered.*
Item si quis constituit procuratorem ad adeun-
18 dum, Bart. *in l.* 1. *num.* 30. *v. nam. possum facere
C. qui admit.*
Item si ille, de cujus aditione agitur, patiatur
19 alium suo nomine se gerere pro herede, Bart.
in l. si filius num. 2. *v. agnoscere autem ff. de tut.*
Item qui consentit, bona a defuncto vendita re-
duci ad suum æstimum per emtorem, Borgniu.
20 *dec.* 13. *par.* 4. *& dec.* 14. *par.* 3. Cetera ad ma-
teriam præsumtionum aditionis hereditatis per-
tinentia vide in addit. Amend. *ad Franch. decis.*
80. *num.* 30.
Aditio probanda est per allegantem, De Franch.
21 *dec.* 80. *num.* 8. *& Amend. in dec.* 60. *nu.* 3. De
Franch. *dec.* 00. *num.* 3. Gratian. *discept. forens. cap.*
706. *num.* 27. *& seq. tom.* 4. Staib. *jun. resol.* 176.
n. 3. Non præsumitur autem aditio, ubi here-
22 ditas est potius damnosa, quàm lucrosa, Aymon.
cons. 3. *nobilis in* 3. *&* 4. *fundamento.*
Heredem alicujus asserens se esse in instrumen-
23 to, sibi non præjudicat respectu aliorum, qui
in instrumento non intervenerunt, DD. in *l.* 2. *C.
de eden.* Surd. *dec.* 309. *num.* 4. Ursill. *ad Affl. dec.*
150. *num.* 18.
Præcipuè viget hæc doctrina, quando semel ab
24 hereditate se abstinuit, juxtà distinctionem Gloss.
in l. fin ff. de interrog. act. & dec. de Franc. 694.
vide Staib. jun. *resol.* 86. *num.* 25. *& seq.*

Non-

Nonnulli pro comperto habent, in filio suitatem haberi pro aditione, & immixtione, aditio-
25 nisque effectum sortiri, Bart. *in l. filius ff. de adquir. hered. & in l. filios, qui patri ff. de vulgar. & pupill.* Surd. *cons.* 458. *num.* 3. & 4. *lib.* 4. Gratian. *discept. forens. cap.* 732. *num.* 52. *lib.* 4. Laurent. de Pett. *cons.* 52. *num.* 3.

26 Et istius possessionis vigore filius abstinentiæ beneficium amittit, etiam si hereditatem paternam pro dotibus maternis possideret, Fab. *in Cod. lib.* 6. *tit.* 12. *de repudiat. hered. defin.* 8. per text. *in l. si is, qui de bonis ff. de adqu. heredit.* Hodiern. *controv. forens. cap.* 50. *&c.*

✠ Hoc adeo verum est, ut si filius, et si minimo temporis momento patri supervivat, absque aditione, aut immissione in hereditate paterna, facto, aut verbis, ex potentia suitatis hereditatem paternam ministerio juris adquirat, itaut illam in quoscunque suos heredes, etiam extraneos, sive sciens, sive ignorans, sive infans, sive furiosus transmittat, *l. si quis filium §. 1. ff. de adquir. hered.* DD. comuniter apud Reg. de Marinis *allegat.* 118. *Xav. Grat.*

✠ 27 Generatim omnis hereditas heredi extraneo adquiritur, vel per *gestionem pro herede*, ad quam referuntur facta, & conjecturæ, vel *per solemnem aditionem*, quæ verbis opus habet, *l. si quis mihi* 25. *§. sed quid* 7. *ff. de adquir. hered.*, pro herede se gerit, qui facit, quod facere non posset utiliter, nisi esset heres; adit vero, qui aperte profitetur se velle heredem esse, vel verbis, vel nutu, vel scripto, Vinnius in §. 6. *de hered. qual. & differ.* Sui autem heredes existunt, citra ullum vel suum, vel alterius factum, quibus tamen jure prætorio potestas facta fuit abstinendi hereditate, si velint, *l. necessarius* 47. *de adquir. heredit.*

✠ 28. Quibus ita positis, satis apparet, quod si filius de sepulcro violato patris conqueratur, vel pro ipsius nece actionem querelæ instituat, si nihil ex bonis hereditariis attingerit, se in hereditate paterna immiscuisse præsumendum non est. Municipalibus enim Regni nostri sanctionibus expresse cautum est, actionem querelandi, necisque conjunctorum ulciscendæ jure hereditario devolvi, ita ut nonnisi ei, cui de jure competit hereditas, deferatur; in tantum quod si alius fuerit heres ex testamento, & extant proximiores ab intestato, isti ad jus vindictæ, & pacis faciendæ admittuntur; *ci è parso dichiarare, siccome per la presente dichiaramo* (sunt verba *pragm.* 7. *de composit.*) *che lo volontà nostra è, che si ottengano le remissioni predette da tutti li parenti di detti occisi più prossimi, e più congionti, alli quali si diferisce la successione del morto. Vogliamo inoltre ed espressamente commandiamo,* (sunt verba pragm. sanct. Regis Caroli editæ *die* 17. *Junii* 1738.) *che le remissioni delle parti offese* . . . secus dicendum est de herede extraneo, qui hereditatem adiisse præsumitor, quotiens hos actus peragat, qui citra jus, nomenque heredis fieri non possunt.

A D C A P. VII.

De Renunciatione hereditatis, & legati.

1. *Filio repudiante hereditatem succedit substitutus, & non Pater.*
2. *Coheres cum filio institutus excludit Patrem.*
3. L. final. §. 1. C. de bon. *quæ liberis explicatur.*
4. *Quæ tanquam correctoria non extenditur ad non expressa.*
5. *Furioso, & fatuo non adeunte transmittitur jus in Curatorem.*
6. *Hereditati renunciatæ o Monaco quis succedat?*
7. *Renunciatio generalis non comprehendit legitimam.*
✠ 8. *In renunciatione hereditatum devolutarum, & devolvendarum non comprehenditur hereditas edito.*
9. *Renunciatio hereditatis an revocetur supervenientibus liberis?*
✠ 10. *Renunciationes æque ac donationes ob supernascentiam filiorum resolvuntur.*
11. *Hereditatis repudiatio fieri potest per epistolam.*
12. *Hereditas non potest partim adiri, & partim repudiari.*
13. *Renunciatio facta per filiam non comprehendit ea, quæ veniunt ex* l. fœminæ, & l. hac edictal.
✠ 14. *Immo nec ea, quæ veniunt ex dispositione l. fin. C. de dotis promissione.*
15. *Renunciatio absoluta Creditoribus præjudicat.*
16. *Renunciationis instrumentum impedit immissionem.*
17. *Hereditas renunciari potest etiam per actus extrajudiciales.*
18. *Formula dictæ renunciationis.*
19. *Quid articulari debeat, ut probetur hereditatis renunciatio?*

Filio patrem habente, & hereditatem repudiante, succedit substitutus, & non pater, Alex.
1 *in l.* 1. *ff. de vulg. & pupill.* Fab. *decad.* 33. *error.* 7. *num.* 16. Govean. *ad tit. de vulgar. & pupill. subst. num.* 21.: ea forsan ratione, quia coheres cum filio insolidum institutus patrem excludit, *l. fin.*
2 *ff. de vulgar. l.* 2. *§. si duo ff. de bonorum posses. secund. tab. l unic. §. sin autem aliquid. C. de caduc. tollend.*

3 Et licet pater succedat hereditati repudiatæ a filio ex *l. fin. §.* 1. *C. de bon. quæ liber.*, correctoria juris antiqui, quo statuebatur, patri non adquiri hereditatem, quam filius ipsius jussu non adivit, *l. si quis mihi bona §. jussum ff. de adquir. hered. l. si quis heres §. fin. ff. eod. l. servo invito ff. ad Trebell.*; attamen quia est correctoria, non extenditur ad non
4 expressa, & consequenter quando filio adest substitutus. Gloss. *in auth. quas actiones, v. excluduntur, C. de Sacros. Eccles.* Bartol. *in l.* 1. *ff. de vulgar.* Bald. *in l. quum proponas C. de inoffic. testam. l. præcipimus* 32. *in fin. C. de appell.*

Furioso, & fatuo non adeunte, transmittitur
5 in Curatorem jus adeundi, *l.* 1. *ff. de bonor. possess. l. cum furiosus* 7. *§. sin autem C. de cura furios. &c.* Reg. de Rosa in *prax. civil. decret. cap.* 4. *num.* 30. affirmat, quod hereditati renunciatæ a Monaco
6 non succedat Monasterium, sed substitutus quando adest.

Renunciatio bonorum paternorum, & mater-
7 norum nulla facta speciali mentione legitimæ, illam non comprehendit, *l. si quando §. & generaliter, C. de inoff. testam.* Boer. *dec.* 7. *num.* 7. & 9.

✠ 8 Eodem pariter modo renunciatio hereditatum devolutarum, & devolvendarum hereditatem jam aditam non comprehendit, quæ non amplius defuncti hereditas, sed proprium heredis patrimonium dicitor, Barbosa in *rubr. ff. solut. matrim. p.* 4. *num.* 19. Cum enim renunciatio ex communi legum, & DD. sententia sit stricti juris, non comprehendit, nisi expressa, nec extenditur ad alias res, jura, casus, vel personas. *Xav. Grat.*

Renunciatio hereditatis an revocetur superve-
9 nientibus liberis; vide Boer. *dec.* 159. *n* 7. 15. 16. 17. 18.

✠ 10. Ex juris dispositione, & communiori DD. sententia, quælibet donatio, modo non sit onerosa, aut ad pias causas, resolvitor ob supernascentiam liberorum *l. si unquam C. de revocandis donat.* Cujac. *observ. lib.* 20. *cap.* 5., Anton. Perez. *lib.* 8. *C. tit.* 56. clariss. Joseph. Sorge *enucl. forens. tom.* 2. *cap.* 4. Ad instar donationom renunciationes ob supernascentiam filiorum resolvi docuit imprimis Alciatus respons. *lib.* 8. *cons.* 1. *num.* 16., qui hujusmodi renunciationes vere, & proprie donationes esse voluit, Socin. *cons.* 34. & Ripa *d. l. si unquam qu.* 11. Quibus consonat Molina *de Hisp. primog. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 41. ibi: *hujusmodi etiam renunciatio si gratis facta fuerit, revocatur. Quod probatur evidentissima ratione. Clarissimum namque est, quod is, qui non habens*

liberus

liberos renunciaverit paternæ, seu maternæ hereditati favore primogeniti, si se liberos habiturum cogitasset, eidem non renunciasset, sed maluisset illam ad liberos suos potius, quam ad fratrem deferri: quæ est ratio præcipua, & unica, in qua fundatur d. l. si unquam, prout ex pluribus ostendit Tiraquel. ibid. in princ. l. n. 3. & 4. Cum igitur in casu, de quo agitur, militet dictæ legis ratio, ergo militare debet ejus dispositio, cum d. l. si unquam ex identitate rationis de casu ad casum extendenda sit. At si ea lege fuerit concepta, ut nec susceptis postea liberis revocari possit, tunc non resolvi doceat Cujac. *in comment. ad d.l. si unquam*, Card. de Luca *disc. 20. de donat.* aliique *Xav. Grat.*

Sicut hereditatis aditio fieri potest per epistolam,
11 Ita quoque repudiatio, Genua *de scriptur. privat. lib. 3. q. 20. & 21.*; verum mandatum debet esse speciale, sicut in aditione, Cavaler. *qu. 272. num. 4.* Rot. *par. 9. recent. dec. 407. & par. 13. dec. 274.* Urceol. *tract. de transf. qu. 2. num. 28.*

12 Hereditas non potest pro parte adiri, & pro parte repudiari, De Franc. *dec. 32. n. 11.*

Notabis verò, quod renunciatio hereditatum
13 facta per filiam non comprehendat ea, quæ obveniunt ex dispositione *l. fœmina, & l. hac edictali C. de secund. nup.* & sic fuit per S. C. pluries decisum, Canter. *par. 3. tit. 5. de renunc. num. 337.* Hodiern. *qu. 22. num. 90.* Marant. *in singul. lit. F. v. Filia* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. glos. 8. part. 4. num. 39.* Gallerat. *de renunc. cen. 2. renunc. 128.*

✠ 14. Immo nec ea, quæ obveniunt ex dispositione *l. final. C. de dotis promiss.*: ex cujus textu communiter colligunt DD. dotem, sive paragium a patre filiæ constitutam de bonis paternis, maternisque duntaxat restringi inter confinia bonorum paternorum, etiamsi tempore dotationis omnia bona materna ipsi spectantia, in patris beneficium, vel aliorum renunciasset, Afflict. *dec. 178. num. 13.*, Staib. *observ. 150. cent. 2. n. 18.* de Rosa *in comment. consuet. si moriatur n. 226.* Capyc. *decis. 159. n. 159.* Mascard. *concl. 1155. n. 5.* Menoch. *lib. 3. præsumt. 15. num. 2.*; & novissime ita decisum refert per M.C.V. sub *die 11. Maii 1752.* clariss. Joseph. Sorge *enucl. forens. to. 7. cap. 38. de renunciationibus*. Nec quicquam filiæ obesse possunt consuetæ Notariorum formulæ donationis, aliarumque clausularum in hujusmodi renunciationibus adponi solitæ: hi enim frequentius, ut scribit Cardin. de Luca *de success. ab intestato disc. 36. n. 15.* earum significationem, & sensum ignorant.

Ut ergo dotatio, monet Cons. Staib. l. c. facta per patrem censeatur facta nedum de bonis paternis, sed etiam de bonis maternis ipsius filiæ, opus est, ut non solum exprimatur per patrem eam dotasse de bonis maternis, & paternis, sed etiam ut expresse dicatur, tantum dare de bonis paternis, verbi gratia, dare mille de bonis paternis, & alia mille de bonis maternis. Xav. Grat.

Renunciatio hereditatis absoluta valet, & cre-
15 ditoribus præjudicat; facta vero in gratiam alterius an præjudicet; vide Luca *ad Franch. dec. 101. num. 26. & seq.*

Instrumentum renunciationis impedit immissionem in beneficium renunciatarii, prout refert de-
16 cisum De Luca *ad Franch. dec. 149. num. 10. & seq.*

Hereditatis renunciatio fieri potest non solum
17 penes acta, & per actus judiciales, sed etiam extrajudiciales, hoc modo E. G.

Die &c. Costituto personalmente nella nostra presenza T. T., il quale spontaneamente non per forza a dolo alcuno, ma per ogni miglior via, e modo &c. ave asserito avanti di Noi, che il qu. T. de T. suo Padre ne' giorni passati passò da questa a miglior vita senza che avesse fatto testamento alcuno, e perchè la di lui
18 *eredità come onnossia a molti debiti, è piuttosto dannosa, che lucrosa, perciò non ha voluto quella accettare, nè mischiarsi nella medesima: per la qual cosa avanti di Noi spontaneamente &c. dichiarando di volersene astenere, ha renunciato, e repudiato detta eredità, non volendo essere erede di detto suo padre, nè servirsi della sua eredità, nè in giudizio, nè fuori, intendendosi, come tolto di mezzo, e come giamai fosse stato istituito erede, e se per ventura accadesse di fare qualche atto contrario a questa presente sua dichiarazione, o di possedere beni ereditarj in tutto, o in parte, o in qualche maniera mischiarsi nella medesima, non per questo s'intenda fatta per titolo ereditario, ma per causa di soddisfarsi de' suoi crediti, dote materna, fedecommessi, ed altre sue ragioni competentino sopra i predetti beni, e così ha detto, e dichiarato non solum isto, sed omni modo meliori &c. Quibus omnibus sic peractis &c. & ut aliis præsens hæc sua declaratio innotescat, nos requisivit, ut publicum conficeremus actum &c. unde &c.*

19 Quid in articulis poni debeat, ut hereditatis repudiatio probetur? dicit Calà *de modo articul. num. 649.* probari per mandatum ad declarandum, se non esse heredem; per renunciationem rei hereditariæ *num. 650.* per lapsum termini dati ad repudiandum *num. 651.* Item quod heres permiserit rem hereditariam perire, quum eam salvam facere potuisset, *num. 652.* D. Calà, cui Lectorem remitto.

IN LEONARDI RICCII
ADDITIONES

PAR. I. TIT. VI.

AD CAP. I.

De Assicuratione, & Adjudicatione dotium.

1. *Assicurationes dotales quomodò hodiè obtineantur?*
2. *Quomodo pro mulieribus scripturam non habentibus?*
3. *Transcribitur capitulum Regiæ Pragmaticæ pro primo casu.*
4. *Transcribitur aliud capitulum pro secundo casu.*
5. *Decisio contra doctrinam Riccii.*
6. *Reg. Consiliarius D. Tiberius de Fiori laudatur.*
7. *Enarratur causæ factum.*
8. *Testes deponentes habere notam manum pro Apocharum privatarum verificatione non probant.*
9. *Contrarium quando inter Testes est unus de visu.*
10. *Etiam si alii deponant de fama.*
11. *Imo solus Notarius sufficeret.*
12. *Referuntur nonnullæ aliæ limitationes.*
13. *Quando probatio concludentissima censeri debeat?*
14. *In casu nostro permultæ semiplenæ probationes concurrunt, quæ plenè probant.*
15. *Respondetur objectioni.*
16. *Mulieres sunt faciles, & inexpertæ.*
17. *Dos non exacta, aut viri negligentia deperdita in casu dissolutionis restituenda est.*
18. *Limitatur, quando dos constituitur ab ipsa muliere,*

Digitized by Google

re, vel ejus Patre.
19. *Casus noster differt a juribus allegatis.*
20. *Antefatum debetur integrum pro dotibus adhuc non exactis.*
21. *Integrè debetur antefatum, etiamsi dos non integra soluta sit, & hoc tempore vir moriatur.*
22. *Mulier habet electionem, vel recipere interesse antefati, vel proprietatem cum fidejussione eam restituendi.*
23. *Interesse antefati retardatè debetur.*
24. *An possit compensari cum alimentis, & quando?*
25. *Consuetudo Neapolitana* viro mortuo *explicatur.*
26. *Ejus limitatio.*
27. *Legatum relictum a viro an compensetur cum dotale interesse, vel utrumque debeatur?*
28. *Nonnullæ decisiones S. C. referuntur.*
29. *In dubio non præsumitur maritus voluisse compensare legatum cum antefato.*
30. *Legata alimenta an debeant compensari cum dote?*
31. *Dotis interesse an debeatur a die mortis viri, vel a die discessus.*
32. *Antefatum liquidatur in Regno ad rationem interesse dotis.*
33. *Propter moram solutionis S. C. liquidavit etiam ad octo pro quolibet centenario.*
34. *Decisio supradictæ causæ.*
35. *Formula alterius decreti per S. C. in gradu* Restitutionis in integrum.

HOdiè assicurationes dotales obtineri non possunt, nisi super bonis in dotali instrumento contentis, nec pro concurrenti quantitate dotis solutæ super bonis viri, nisi cum *fidejussione* de exhibendo ad omnem ordinem prævia lista bonorum, super quibus petitur assicuratio. Et pro molieribus
1 scripturam non habentibus non conceditur assicuratio soper bonis per *testes* probatis, nisi citatis, &
2 auditis creditoribus viri, aut præstita prius cautione ut supra; & hoc vigore *Regiæ Pragmaticæ dici 18. mensis Martii* 1738. *in §. V. num.* 14. & 15., quos hic pro majori Lectoris commodo transcribo. E. G.

§. V.

Per la Vicaria Civile.

A *Riguardo delle salvaguardie dotali, che dalle mogli si spediscono sopra i beni de' loro mariti,*
3 *ordiniamo, che non si possano spedire, se non sopra i beni descritti nell' istromento dotale, e ne' capitoli matrimoniali; e volendosi spedire* soper bonis viri *per la concorrente quantità della dote pagata, non si possa spedire, se non colla pleggeria* de exhibendo ad omnem ordinem, *precedente nota de' beni, sopra de' quali si domanda l' assicurazione.*

E se mai le donne per le loro doti non avessero scrittura, non si possa in tal caso spedir salvaguardia per
4 *li beni dotali provati* per testes, *se non citati, ed intesi i creditori del marito, oppure non si sia data la pleggiaria di sopra accennata.*

Scribit Riccius *num.* 41. secundom virum non posse agere ad interesse dotis non restitutæ contra
5 heredes primi; sed contrarium fuit per S. C. *decisum sub die* 16. *Martii* 1738. in caosa magn. D. Antoniæ Gratioli penes Scribam Joannem Gratiano in Banca Josephi Caroli Castoli, referente Do-
6 mino D. Tiberio de Fiori Patritio Sipontino in S. R. C. S. Claræ a Rege nostro Gloriosissimo meritissimè conscripto, qui fere omnes Magistratus honores in primis adolescientiæ annis præclarè assecutus, tandem perfectam Juris civilis cognitionem adeò est adeptus, ut in illius animo sedem posuisse Jurisprudentia videatur.

Casus est: D. Antonia Gratioli Vidua qu. Josephi Antonii Liotti in mense Julii 1734. supplicationem porrexit in S. C., in qua deducens restitutionem ejus dotium in summa duc. 2800. in
7 pecunia numerata una cum interesse decurso a die mortis viri, & satisfactionem antefati cum interesse decurso petiit; commissa causa doctissimo Regio Consiliario D. Vitali de Vitale, a quo in contrasupplicata sequestrum bonorum hereditariorum qu. Josephi Antonii fuit ordinatum, pro cujus executione 3328. oves hereditariæ sub sequestro positæ fuerunt *fol.* 31.

Productis a D. Antonia quatuor apocis dotium solutarum, una ducatorum mille, alia ducatorum biscentum, & aliis ducatorum 254. 50. *fol.* 37. *ad* 40.; sed cum essent privatæ, fuit commissa dictarum apocarum verificatio duabus Curiis insolidum, auditis partibus *fol.* 60.

Verificatis dictis Apocis, instrumento dotali exhibito, sub die 6. Februarii 1722., in quo Joseph Antonius Liotti declaravit se recepisse duc. mille a Matre dictæ D Antoniæ, & Benedicti *fol.* 94. & 95., sub die 4. Junii 1735. auditis partibus fuit ordinatum, quod *Anna Theresia Liotti filia qu. Josephi Antonii, & pro ipsa ejus Tutor infra sex dies solveret in beneficium* D. *Antoniæ dictos ducatos mille in instrumento contentos, salva provisione facienda per S. C. super aliis summis contentis in apocis verificatis; respectu antefati in eodem termino solvat servata forma Regiæ Pragmaticæ, & habita ratione ad dictos duc. mille, salva provisione facienda super reliquis integris dotibus, & respectu interesso dotium, & antefati a morte viri petiti fuit terminus impartitus fol.* 102.: Quæ omnia examinanda sunt per S. C.

In primo capite fundabat eadem D. Antonia apocas esse legitimè, & concludenter verificatas, & heredem teneri ad solutionem superantium ducatorum o.. incentum dotalium, etsi integri non apparerent satisfacti a qu. Josepho Antonio Liotti.

Objiciebatur in hoc capite a parte ex adverso, quod cum testes examinati deposuerint *habere no-*
8 *tam manum* ejusdem Josephi Antonii, & Rever. D. Nicolai Liotti *ex decis. Afflict.* 181. nullam faciunt probationem.

Sed factum aliter sese habet, quia non in omnibus quatuor apocis de recepto, neque omnes Testes producti *habere notam manum* deponunt. In prima ducatorum mille, unus Testis depont fuisse subscriptam in ejus præsentia, & authenticatam; Idem in quarta ducatorum 154. *fol.* 75.; qua-
9 re deponente uno Teste *de visu*, & duobus de cognitione, hæc verificatio facit plenam probationem; Ruin. *cons.* 46. *vol.* 4. Ursill. *ad Afflict. dict. decis.* 181. *num.* 80., & licet duo alii Testes deposuissent tantum de fama, quæ minor est de *nota*
10 *manu*, contestati cum illo de visu ita concludenter probat, ut ad liquidationem instrumenti, etiam via ritus M. C. V. satis essent, Ursill. *ad Afflict. decis.* 12. *num.* 2. & 3., Hyppol. *sing.* 185. Baldus *in l. Gallus §. ille casus col.* 2. *ff. de liber., & posthum.* Afflict. *dec.* 337. *num.* 3. Alexand. *cel.* 76. *volum.* 6. & *cons.* 181. cum Bartol. *in l. admonend. volum.* 6. *ff. de jure jurando*: Imò etiamsi solus Notarius deposuisset se authenticasse dictas apocas de voluntate partium ratione ejus
11 muneris ad plenè probandum sufficeret, nec in dubium ejus depositio, sicut quælibet relatio publici Servientis, cui creditur in iis, quæ ad ejus officium pertinent, revocari potest, Cin. *in l. si quis Decurio. opp.* 18. *Sal. opp.* 4. *C. de falsis*. Castr. *cons.* 84. *volum. ultim. lib.* 1. Alexand. *cons.* 191. *lib.* 6. Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 2. *centur.* 1. *cas.* 99. *n.* 2. *ad* 4.

Super aliis duabus apocis una ducatorum 104. pro complemento ducatorum 114., subscripta a Rev. D. Nicolao; & alia ducatorum centum subscripta a Josepho Antonio Testea deponunt habere notam manum; qui licet non plenè probant, itaut

Digitized by Google

12 cum alia semiplena probatione unam faciant ple-
nam probationem, Bald. *in l. unic. in princip. C. de
confessis*, *& in Aut. Rogati C. de festivis*, Alexand.
cons. 143. *vol.* 2. & Afflict. *decis.* 12., ubi refert
ita fuisse decisum per S. C., & concurrente alio ad-
miniculo majori, vel minuri juxta facti qualitatem,
numerum, aut qualitatem Testium non semiple-
na, sed concludentissima probatio censeri debet ju-
13 xta doctrinam Cardinal. de Luc. *de Judic. discurs.*
29. *num.* 38. ibi: *Ista species recognitionis non re-
putatur probatio concludens, & plena, sed solum se-
miplena, aut aliquid plus, quæ indiget aliis admini-
culis majoribus, vel minoribus pro facti qualitate*; &
in discurs. 32. ejusd. tit. num. 38. & 39. ibi: *Prout
etiam habemus, quod numerus Testium supplet eorum
defectum, multò vero magis, si cum numero concurrat
mixtura eorum, qui integri sint, ac exceptiones non pa-
tiantur, vel quod hujusmodi Testium exceptione edilibi-
lium depositio bene adminiculata sit; quoniam admi-
nicula sanant, vel supplent defectus*, quod etiam con-
firmat *in discursu* 25. *de Testamentis*, ubi varios ad-
ducit Doctores.

In præsenti causa ona cum depositione *habere
notam manum* copulativè concurrit onmerus, & in-
tegritas testium, quorum quilibet semiplenè pro-
bat, DD. *in l. admonendi ff. de jure jur.*, & præce-
14 pta *recognoscat* a Curia Delegata edita; itaque tot
probationes semiplenæ, plenam, & concludentem
inducunt probationem;

Sed cæteris omissis circumstantiis illa est maximè
advertenda, quod Joseph Antonius in ejus testa-
mento jussit, ut suæ uxori restitueretur dos ab ipso
recepta vigore scripturarum, quæ apparerent. &
postmodum declaravit, se ipsum labori, & dili-
gentiæ minime percepisse, quominus reliquæ do-
tales summæ a dotantibus satisfierent, nec aliquid
se recepisse, quam quod constaret ea cautelis, qui-
bus omois, ut adhiberetor fides, voluit. Hac
stante confessione in ipso mortis vestibolo possunt
umquam in dubium revocari apocæ de recepto?
Certum enim est, quod Testator de cautelis lo-
queus in plurali numero, de unico tantum instru-
mento intelligere præsumendum est.

Neque obstat oppositio, quod si reliquæ quan-
titates in apocis contentæ fuissent satisfactæ, aliud,
ut actum fuit in ducatis mille, ioitum fuisset in-
strumentum. Etenim ut loquimur de promissione
15 reliquarum dotium in pactis noptialibus, & so-
lutionibus subsequutis, & consideretur dotis pro-
missor, & solutiones postmodum factæ, inanis
semper est. In pactis initis sub die 6. Februarii
1722. a Matre Totrice promissi fueront duc.
1800. in pecunia nomerata, mille videlicet tem-
pore capitulorum, qui continentur in instrumento
jam soluti, ducati biscentum in mense Augusti
ejusdem anni., & reliqui ducati sexcentum infra
tres annos a die contracti matrimonii absque inte-
resse; & maturata prima summa ducatorum bi-
scentum in mense Augusti solvitur in meuse Se-
ptembris 1733. cum ducatis quatuordecim ex cau-
sa interesse ad rationem ducatorom septem pro cen-
tenario pru anno moræ, & inde antequam expira-
ret triennium, solvuntur in computum ducatorum
sexcentum in mense Aprilis 1724. ducati centum,
in mense Aprilis 1725. alii duc. 134. cum dimi-
dio: Neque Mater dotans culpari debet, quia cau-
telis non usa fuit publicarum scripturarum, tum
quia tamqoam mulier inexperta, & facilis, *Text.*
16 *in l. qui testam. §. Mulier ff. qui testam.* libenter sua-
debatur ex simplici apoca de recepto, tum quia
minime credebat oegandas cautelas ab ejus affini-
bos, quas ipsimet subscribebant, tum denique
quia in illis locis exigunt Notarii directus excessivos
pro qualibet simplici scriptura, ut accidit D. An-
toniæ, quæ pro copia Testamenti ejus viri ducatos
viginti Notario solvere coacta fuit, *fol.* 178.

Nec insuper obstat, quod apocha ducatorum 104.
ad complementum ducatorum 114. non sit facta in
beneficium dotantis, & a Viro, sed a D. Nicolao;
etenim quoad primam partem commune est axio-
ma: Qui per alios facit, per se ipsum facere vide-
tur: & bene tollitur obligatio dotantis, quoties
ejus debitum solvitur a suo debitore. Quoad secun-
dam partem non mirum, quod fuerint soluti fratri
Viri, tum quia ipsi fuit delegata hæc exactio,
tum quia ipse etiam subscripsit pacta nuptialia, &
se debitorem in solidum cum Viro constituit in re-
ceptione ducatorum mille, tum denique, quia
hodie est Tutor testamentarius Pupillæ ejus Neptis
filiæ quondam Josephi Antonii.

17 Sed etiam dato, quod hæ summæ non essent sa-
tisfactæ, neque apparerent apocæ de recepto, etiam
heres teneretur ad solutionem ducatorum quingen-
tum, complementum dotium D. Antoniæ: Nun-
quam enim in jure in dubium revocatum fuit,
dotem non exactam, aut Viri negligentia, etiam
levi deperditam, in omni dissolutionis casu dota-
tæ restituendam esse *Text. in l. si extraneus* 34.
ff. de jure dotium; ubi *imputabitur marito, cur
enim non convenerit maxime si ex necessitate, non ex
voluntate dotem promiserat; nam si ex voluntate
utrumque parcendam marito, qui eum non præcipita-
vit ad solutionem, qui donaverat*. De quo Textu
differens Cujac. *num.* 6. *ad §. quoties culpa Viri ac-
cidit lit.* D. dicit *Benignitatem, quam in alio im-
portune, & inconsulto exercuisti in fraudem meam,
hanc solam tibi vitio vertere possum; Unde divortio
facto a marito, recte mulier imputabit marito, cur
dotem maturius non exegerit ab extraneo, qui com-
promiserat, & datum ab eo repetet perinde atque si
eam exegisset, culpa pro exactione est*.

Et licet *Textus* limitetur ab Ursillo *ad Afflict.*
in *decis.* 242. *num.* 2., a Regent. de Marin. *cap.*
14. *resolut. lib.* 1. *num.* 3., *&* a Præsid. de Franch.
decis. 424. *num.* 3., qui concorditer sustineut,
quod si dos non exacta constituta fuerit ab ipsa
18 muliere, aut ab ejus Patre, hoc casu dilatio,
quam dat maritus mulieri, aut Socer in dotis
exactione, retorqueri non debet in ejus damnum;
quod magis ampliatur, si facile exigi non pote-
rat absque notabili damno debitoris; Verum enim
verò ubi mariti mora versatur in heredes dotan-
tis, quibus non transit beneficium *l. si extraneus*,
ut ex relat. de Franch. d. decis. num. 5.; tunc mo-
ra, & negligentia imputatur marito, & conse-
quenter mulier dos non repetita, aut omissa re-
stituenda venit.

Quod si in casu præsenti D. Antonia non fuit,
quæ se ipsam dotavit, neque fuit ejus Pater, qui
dotem constituit, sed illa ab Anna Galiano pro-
missa fuit Tutrice Benedicti Gratioli, quæ neces-
sario tenebatur eam dotare, attenta *Textus* dispo-
19 sitione, quomodo evitari poterit dotis solutio
ab herede Josephi Antonii in beneficium D. An-
toniæ pro integra summa ducatorum 800. minime
exacta ob negligentiam sui Viri, qui nullam de-
bebat conniventiam habere erga dotantem tem-
pore, quo Tutrix erat, & Benedictum, ut Pa-
tris heredem, cujus nomine fuit dos promissa?
Si insuper post triennium concurdatum in capi-
tulis, & terminatum in mense Februarii 1725.,
supervixerit Joseph Antonius usque ad mensem
Octobris 1728., poterat hoc tempore in jus vo-
care Benedictum jam majorem factum, solutio-
nisque compotem, indubie quidem dotis residuum
satisfactum esset: igitur aut persona Galianæ,
aut Gratioli hereditario nomine consideretur,
nil prodest Textus beneficium, certum est vo-
luntariam dilationem dotis promissori a Viro
concordatam præjudicare juribus D. Antoniæ mi-
nime

nime posse ; omni igitur jure condemnari debet
heres Josephi Antonii ad solutionem ducatorum
octincentum, etiamsi nullam summam recepisset.
In secundo capite ostendebat D. Antonia tene-
ri heredem Josephi Antonii ad solutionem an-
tefati constituti pro tertia parte integrorum
dotium ducatorum 1800 ,pro quibus ad assigna-
mentum in beneficium ejus D. Antoniæ teneri.
Quomodolibet decidatur a S. C. articulus ante-
cedens , aut heres Anna Theresia ad integros
ducatos octincentum vigore dicti Textus expres-
se condemnetur, aut decidatur teneri ad solven-
dam summam , quæ realiter appareat exacta ex
apocis verificatis ; semper tamen ad integrum
antefatum in capitulis constitutum pro tertia
20 parte promissarum dotium , licet non integre
exactarum tenetur, Salicet. in *l. constante Cod. de
donat. ant. nupt.* ex ratione : *Quia ex sola promis-
sione mulier dicitur dotem habere l. cum poss. §. 1.
vers. si vir ff. de administr.* Tut. *& C. de rei
uxor. action.* cum paria sint dare , & promittere
l. finali in fine C. ad l. f.kid. Et fides , quæ a
marito dotante præstatur respectu dotis promis-
sæ , eundem gignit effectum , ac si dos soluta
fuisset , Ang. *l. in simil. instit. de rer. divis. &
l. & vendidi ff. de contrab. emption.*, & a marito
uxori non alia de causa constituitur antefatum ,
nisi in meritum pudicitiæ , & virginitatis, Sylv.
nupt. fol. 73. *v. Divini non est nubendum.*
Sed prætermissis enunciatis doctrinis , & ra-
tionibus certum est , antefatum integre deberi,
quamvis dos promissa non integre soluta sit ,
quoties pro certo tempore promissa fuit ob mor-
tem viri , nec dos satisfacta ; etenim non mulieri
imputatur , quod ante terminum dos non fuit
satisfacta , quando vir sponte concessit dilationem
21 illam solvendi infra certum tempus , quod re-
spicit commodum mulieris , non Viri , ut in ter-
minis decisum pluries fuisse a S. C. testatur Af-
flict. *dec.* 332. Ursill. *ad Afflict. in fine*, Georg.
alleg. 35. Ricc. *collect.* 87. Rovit. *cons.* 50. Roc-
co *resconf.* 39. *lib.* 2. & plenius Staib. *obser.* 1. *de
interesse anteph.*
Si igitur integre debetur antefatum dotium
constitutarum moriente Viro in termino præfixo
in capitulis respectu solutionis dictarum dotium,
quanto magis debetur, quoties maritus vita de-
ficit post terminum præfixum ; neque habuit di-
ligentiam in dotis exactione , ut in præsenti ca-
su , pro quo omnes DD. unanimiter scribunt
Textui *Legis si Extraneus* nixi ; ideoque ulterius
progrediendo , credo etiam , quod prætentio D.
Antoniæ pro assignamento dicti antefati in hac
Civitate , valde rationabilis sit ; & æquitati con-
22 sona , quippe si est in electione Viduæ , vel re-
cipere interesse antefati ab heredibus sui Viri ;
vel prætendere proprietatem cum fidejussione eam
restituendi ipsis heredibus , ob Tex. in *l.* 2. *de
usufr. earum , quæ usu consum.* ; cum sit semper
in ejus voluntate exigere proprietatem , quamvis
inceperit exigere interesse juxta normam tot de-
cisionum S. C. relatarum a Præsidente de Franch.
decis. 472. *num.* 42. a Capyc. *decis.* 64. & ab aliis
authoribus relatis a Staiban. *qu.* 3. *de interesse
antef.* Multo magis ob æquitatem in præsenti
casu condemnari debent heredes Josephi Anto-
nii Liotti ad faciendum assignamentum in hac
Civitate in beneficium Antoniæ habitantis in hac
eadem Civitate ad evitandum incommodum con-
tinuò litigandi.
In tertio capite demonstrabatur , deberi D. An-
toniæ interesse dotium , & antefati a die obitus
ejus viri , & ratio , iuxta quam liquidari debe-
ret , non obstante , quod terminus impartitus non
fuerit compilatus.

Sicut omni hæsitatione caret , quod dotium in
tempore non satisfactarum debetur dotatæ inte-
resse , etiam non conventum , in pœnam moræ
23 regularis , aut irregularis debitoris ; ita etiam
certo certius est , antefati retardati interesse de-
beri , De Franch. *dec.* 217. Huic nixa veritati
D. Antonia petiit interesse decursum dotium , &
antefati a die obitus viri sub die 25. Octobris
1728. , quam impugnare minime valens adver-
sarius insurrexit dicens , hoc interesse compensan-
dum esse cum alimentis ministratis usque ad men-
24 sem Maii 1742. D. Antoniæ a dicta herede ,
etiam ex *dec. d. Præs. de Franch.* 217.
Sed res nostra longe se hàbet cum casu a *Præs.
de Franch.* descripto ; ubi quum ageretur de Nea-
politana Consuetudine : *Viro mortuo* : pro quo ha-
bitum fuit , quod anno luctus decurso , quoties
vidua ab heredibus defuncti mariti alimenta re-
cipere prosequitur , atque cum ipsis habitare ,
25 non potest ejus dotium interesse hoc medio tem-
pore decursum prætendere. Quod tamen limita-
tur ab *Amendol.* , quoties uxor a viro fuit reli-
26 cta Domina , & Patrona , atque usufructuaria ,
quod juxta *Bulgar.* opinionem nil aliud importat,
quam alimenta.
Præsens tamen casus non subjacet consuetudi-
ni ; quia neque conjuges Neapolitani , neque pa-
cta nuptialia consuetudini Neapolitanæ subjectæ
fuerant , neque matrimonium Neapoli fuit con-
tractum : Et licet , hypothesi facta , locum ha-
beret in hac facti specie consuetudo ; articulus
tamen ex diversis principiis esset pertractandus ,
vel *Amendol.* opinione , vel clara *Textus disposi-
tione in l. unic. §. sciendum Cod. de rei uxor. act.* :
ibi : *Sciendum itaque est Edictum Prætoris , quod
de alterutro introductum est* , in ex stipulatu actio-
ne cessare : *itaut uxor , & a marito relicta recipiat,
& dotem consequatur , nisi specialiter pro dote ei ma-
ritus ea dereliquerit , quum manifestissimum sit , te-
27 statorem , qui hoc non addiderit , voluisse eam com-
pensari* . Quibus ex verbis manifeste deducitur , nisi
maritus claris verbis animi sui sententiam ape-
riat , quod scilicet legatum uxori relictum doti
velit compensari , utrumque mulierem acceptu-
ram , quemadmodum a S. C. decisum olim fuit
pro vidua Andreana Gaeta contra heredes Pauli
de Ilemia , qui sibi dotes , & dotale interesse suo
tempore non solutum , pendere fuerunt coacti ;
quamvis alimenta sibi legati nomine a defuncto
viro relicta ab heredibus etiam accepisset : Ita
Ursill. *Ad Affl. dec.* 44. *num.* 19.
Neque aliter in antefati materia ab eodem
S. C. decisum accepimus . Ita enim decrevit in
causa Ducissæ Castrovillaris cum Duce ejus pri-
vigno , qui licet opponeret compensationem lega-
ti præfatæ Ducissæ relicti ab ejus viro cum præ-
28 tenso antefato ; hac tamen oppositione contem-
pta , ad antefatum solvendum fuit damnatus , *ex*
Reg. de Mar. *ad Revert. dec.* 356. *num.* 1. *in fin.*
Hujus autem decisionis ratio hæc fuit , verum
certumque a S. C. fuit probatum , quod Barto-
lus docuit in *Auth. præterea C. unde vir & ux.*,
nimirum antefatum , quum sit debitum voluntà-
rium , siquidem profectum ex contractu , cum
laudato legato non esse compensandum ; Eadem
prorsus fuit ratio *dec.* 44. *Ursill.* innixæ super *l.
un. §. sciendum* . Cujus textus vi ideo & dos , &
legatum a marito relictum deberi fuit decisum ,
quia maritus putatur voluntarius debitor dotis ,
juxta doctrinam *Bart.* , & Doctorum apud De-
cium in *Auth præterea , ubi nu.* 11. idem Decius
rationem assignat : *quia potest maritus habere uxorem
sine dote : unde si exigit dotem , obligatur ex facto suo
voluntarie ad restitutionem* ; Non ita vero in *l. si
cum dotem §. si pater , ff. sol. matr.* , ex qua patet

Oo 2 habe-

habetur necessarius debitor dotis, *quia tenetur dotare filiam, l. fin. de dot. promiss. & l. qui lib. ff. ritu nupt*: Quare si pater dotem filiæ præstitam recuperare non posset, eam iterum dotare teneretur: & idcirco utrique tam patri, quam filiæ competit actio ad dotem recuperandam: Quum itaque pater necessarius dotis debitor dicatur, dote legatum compensatur: priori vero specie, quum maritus sit non necessarius, sed voluntarius debitor dotis, cum legato dos compensatur.

Hac doctrina exposita, penitus diluitur fortis obiectio adversarii, qui inficiari nequit, D. Antoniæ Gratioli a defuncto viro alimenta in testamento fuisse legata, ex quo nullam satis aptam, claramque coniecturam potest colligere, defun-
29 ctum Josephum Antonium cum alimentis interesse dotis, & antefati compensatum voluisse, contento penitus, & neglecto uno, vel altero dubio, verbo ibi forsan apposito: In dubio enim nunquam præsumitur, maritum compensandi gratia legatum uxori reliquisse, Dec. *cons.* 46. *col.* 2., Soc. *cons.* 10. Alex. *cons.* 7., Paris. *cons.* 95. & *Affl. d. dec.* 44. qua asserit, compensationis conjecturam hanc esse, si nimirum maritus totam suam hereditatem uxori relinqueret; eo vel magis, quia in alimentorum legato nunquam compensationi locus est, Jul. Cæs. Calv. *de æquit. lib.* 1. *cap.* 7., Cyriac. *contro.* 34. *num.* 25. & Capyc. Lat. *dec.* 25. *num.* 7. & 8.: Et adde, in ultimis dispositionibus semper impropriam esse compensationem, *Gl. in l. unam ea familia §. sed si uno de leg.* 2., & *Dec. in d. Auth. præterea*.

Quicquid autem sit de præfatis rationibus, quæ luce clariorem efficiunt D. Antoniæ prætensionem, ipse mihi, ni causæ studio fallar, certissime persuasi, articulum hunc jam fuisse decisum per textum in *l. si pater pro filia ff. de collat. dot.*: ex quo sancitum accipimus, filiam præter dotem, accipere etiam legatum sibi relictum a patre, licet is in filiam necessarius debitor habeatur: quia vero dos filiæ debita in numerata pecunia, legatum autem in specie consistebat, jure optimo sancivit Jurisconsultus in adducta L., compensationi locum non esse, utpote quæ inter speciem, & quantitatem esse non potest, *l. si convenerit* [illegible] *ff. de pign. act.*, Socc. *jun. cons.* 60. *num.* 3. [illegible] *discept. for. cap.* 490., & Staib. *observ.* 80. [illegible] *num.* 22. addit, quando debitum, quod compensari vult, credito compensando non coæquatur, tunc compensationem minime admitti,

Si ergo tam dos dictæ D. Antoniæ debita, quam dotis, & antefati interesse sunt in numerata pecu-
30 nia: contra vero alimentorum legatum sibi relictum, legatum in specie: qua poterit ratione compensatio admitti, repugnantibus, & tot textuum sanctione, & tot Doctorum auctoritate? Et quamvis, facta hypothesi, prædicta alimenta legata non fuissent, quænam æquitas pateretur, ea cum interesse compensari, quum D. Antonia, quoad fuit cum defuncti viri fratribus, & duabus puellis patris heredibus commorata, rei domesticæ rationibus sedulam semper operam dedit; filias pupillas educavit, tribus mariti fratribus præsto fuit, curas, quas fœmineus sexus patiebatur, suscepit: & quicquid vel ad utilitatem, vel ad ornamentum familiæ faceret, non prætermisit; familiæ, inquam, Potentiæ, & opulentia, & numero non ultimæ; Nunc autem tot præstitis servitiis, curisque posthabitis, dum præfati interesse solutionem a die mortis mariti expostulat, sibi compensatio libere obiicitur; Eo quod ergo lucrum ab alimentorum legato sibi a marito relicto cœpisset, si hæc singulis annis quadraginta aureorum quantitatem non excedunt, habita ratione loci omni rerum copia exuberantis, cum dotis, & antefatum interesse esse compensanda, quod quinque saltem pro singulis centenariis exigendo, centum ducatis, & amplius æstimabitur; Supremi hujus Senatus æquitas, fides, & justitia; quæ omnibus æque patet, nullo pacto sinet, D. Antoniam hujusmodi interesse fraudari, quibus suis necessitatibus subveniat, neve absolvi permittet Annam Theresiam, heredem, eiusque Tutorem, postquam innumeris eam molestiis, tantisque ad litem prosequendam impensis afferunt &c.

Super hac autem petitione obiicere posset adversarius, non compilato termino super dictum interesse impartito, eam nunc S. C. non posse decide-
31 re. Verum, respondeo, verum quidem est terminum non esse compilatum; sed non propterea nequit S. C. ad decisionem procedere: Duobus punctis clauditur hoc caput. Prius spectat articulum, an debeatur interesse a die mortis Josephi Antonii Liotti, quod punctum etiam non exitu compilationis termini, nihil vetat quin decidatur. Posterius vero pertinet ad liquidationem interesse, quod etiam, ni fallor, sine præfata liquidatione potest decidi; si enim pro ducentis ducatis dotalibus solvit Tutrix ducatos quatuordecim propter annuam moram ad rationem septem pro singulis centenariis; Et Aiellæ, ubi contractus matrimonialis, & pacta nuptialia fuerunt celebrata, ad eandem prorsus rationem exigitur interesse dotale; liquidatio jam facta est, neque aliæ probationes exiguntur. Quod si dictarum scripturarum nulla omnino ratio haberi velit, ipso S. C. decreto jam fuit punctum hoc sancitum. Non inficior, terminum super interesse, & dotis, & antefati cecidisse; & tamen, dum fuit pertractatum, & discussum remedium restitutionis in integrum ab herede petitum adversus decretum *solvat* pro mille aureis dotalibus, & antefato *pro tertia parte* dictorum aureorum mille, S. C. licet terminus non esset compilatus, proprio decreto liquidavit præfatum interesse ad quinque pro quovis centenario, servata forma consuetudinis Neapolitanæ; quod decretum transivit in rem judicatam, licet ex parte D. Antoniæ adversum idipsum servatæ fuissent rationes: quum enim in
32 hac causa locum non habeat consuetudo Neapolitana, antefati interesse in nostro Regno eandem ratione liquidatur, ac illud dotis, Merlin. *contr.* 10. *lib.* 2. Marcian. *discept.* 93. Rosa *consult.* 55.; Imo aliquoties accidit, ut propter moram solutionis a S. C. liquidatum fuisset vel decem pro singulis centena-
33 riis, Gramm. *dec.* 103., Merl. *d. controv.*, & Molfes. [illegible] *quæst.* 12. Quia vero S. C. liquidavit juxta consuetudinem interesse antefati, etiam non compilato termino: ad ejusdem consuetudinis normam etiam dotale interesse liquidandum esse speramus, ut tandem finis & impensis, & liti imponatur, licet hoc ipsum in præjudicium dictæ D. Antoniæ vergeret.

Si vero, quod minime credimus, Supremi Senatores solita æquitate inducti, heredem ad solutionem reliquorum aureorum 800. damnandam non esse censerent, sed ad eas tantum quantitates, quæ vere, & realiter a quond. Josepho Antonio exactæ, & debitæ reputantur; hoc casu, ne prædicta D. Antonia indotata remaneat, & in suis juribus præjudicata, omni ratione adstringendus est ad solutionem deficientium quantitatum una cum interesse a die moræ, vigore dictorum pactorum nuptialium executivarum, adstringendus, inquam, est Benedictus Gratioli, cujus nomine Tutrix Galliano dotem constituit, & promisit: eo vel magis quia idem Benedictus sub die 19. Novembris dictam Tutricem a tutelæ administratione absolvit, & liberavit, ratificans quidquid ab eadem fuerat confectum, qua de causa nihil est, quod obi-

obiicere valeat adversus præfatum pactorum nuptialium instrumentum.

Prædictis, cæterisque rationibus, quas ne Supremos Senatores tædio afficiat, & molestia, silentio prætermittit, confisa D. Antonia Gratioli, certissimè sperat damnatum iri heredem sui mariti Annam Theresiam Liotti ad solutionem reliquorum dotalium aureorum 800., quemadmodum in primo capite: factum iri assignationem antefati pro tertia parte integrarum suarum dotium, aureorum scilicèt 1800., aut in proprietate solutum iri cum consueta satisdatione: sic in secundo: Tandem pensum iri interesse dictarum integrarum dotium, & antefati a die mortis sui viri, liquidandum juxta formam Neapolitanæ consuetudinis: & pro iis quantitatibus, a quibus solvendis fortasse heres absolvetur coactum iri D. Benedictum Gratioli: quod in tertio puncto fuit probatum.

Proposita hac causa in S. R. C. sub die 16. mensis Martii currentis anni 1739. ab alias meritissimè commendato Reg. Consiliario D. Tiberio de Fiori, auditisque Advocatis ambarum partium, editum fuit sequens decretum.

In causa magnificæ D. Antoniæ Gratioli cum Rev. D. Nicolao Felice Liotti Tutore Testamentario magnificæ Annæ Theresiæ Liotti, & mag. D. Benedicto Gratioli, ut ex actis. Die 3. Mensis Martii 1739. Neapoli facto verbo de prædictis in S. R. C. per Dominum Militem U. J. D. D. Tiberium de Fiori Reg. Cons. & causæ Commissarium. Visis omnibus actis; Per S. R.
34 *C. provisum est, quod Anna Theresia Liotti heres quond. Josephi Antonii Liotti faciat depositum in publico Banco ad dispositionem S. R. C. ducat. quatuor centum quinquaginta quatuor cum dimidio pro complemento dotium receptarum per quond. Josephum Antonium Liotti ejus Patrem, & in eodem tempore solvat in beneficium Antoniæ Gratioli interesse tam dictorum ducatorum 454. 2. 10, quam aliorum ducatorum mille ad rationem ducatorum quinque pro qualibet centenario a die obitus dicti qu. Josephi Antonii Liotti, usque ad diem depositi respectivè, & nihilominus eadem Anna Theresia solvat in beneficium dictæ Antoniæ Gratioli interesse antefati pro tertia parte dictorum ducatorum 1454. 2. 10. ad rationem ducatorum quinque pro centenario a die mortis dicti Josephi Antonii, deductis a quantitatibus prædictis interesse dotium, & antefati quantitatibus receptis, ac liberatis in beneficium dictæ Antoniæ, pro quo effectu fiat calculum per Scribam Causæ salva provisione faciendo respectu aliorum ducatorum. Nec non visa supplicatione fol. 273. Benedictus Gratioli vigore capitulorum matrimonialium faciat depositum penes acta modo, quo supra aliorum ducatorum 345. cum dimidio ad complementum integrarum dotium dictæ Antoniæ, & solvat in beneficium ejusdem interesse dictorum ducatorum 345. cum dimidio ad eandem rationem ducatorum quinque pro centenario a die obitus D. Josephi Antonii Liotti, salva provisione facienda respectu interesse decursi a die contracti matrimonii dicti quondam Josephi Antonii cum dicta Antonia Gratioli, comparente persona legitima, hoc suum: Porcelli, Custodes Act. Mag.: Gratianus Scriba.*

Post editam nostram adjectionem huic capitulo, causa prædicta iterum proposita fuit in Aula S. R. C. loco restitutionis in integrum, & sequens decretum emanatum fuit, quod lectoris notitiæ dandum censuimus, v3.

Die 27. Mensis Maii 1740. Neap. Facto verbo de prædictis in S. R. C. per Dominum Militem U. J. D. D. Tiberium de Fiori Regium Consiliarium, & causæ
35 *Commissarium. Visa supplicatione fol 23. Per S. R. C. declaratum est non esse deferendum petitæ in integrum restitutioni pro parte magnificæ Annæ Mariæ Theresiæ Liotti. Verum interesse dotium currat a die post obitum Josephi Antonii Liotti; necnon ipsa supplicatione fol. 24. dicta Anna Maria Theresia Liotti heres dicti qu. Josephi Antonii Liotti faciat assignamentum pro interesse Antefati in beneficium Antoniæ Gratioli in loco contracti matrimonii etiam stante consensu partium in Aula proposita, & respectu aliorum deductorum in dicta supplicatione fol. 24. moneantur partes ad audiendam provisionem faciendam per S. R. C. hoc suum &c. Porcelli Segretarius.*

AD CAP. II.

De Praxi refectionis domorum pro cautela dantis pecuniam.

1. *AD obtinendam prælationem crediti pecuniæ datæ pro domorum refectione quatuor concurrere debent.*
2. *Primum, ut constet de reparationis necessitate.*
3. *Secundum, ut verè in hanc causam impendatur.*
4. *Tertium, ut detur cum hoc speciali pacto.*
5. *Quartum, ut in concursu creditorum seperiatur facta refectio, quando res est in patrimonium deducta.*
6. *Decretum pro recognitione rei reparandæ.*
7. *Aliud decretum visa relatione.*
8. *Refecto prædio, debent expensæ iterum recognosci.*
9. *Decretum pro dicta nova recognitione.*
10. *Decreti formula, quod præferatur.*

✠ 11. *Transcribitur capitulum Regiæ Pragm.*

CReditor pecuniæ datæ pro domorum refectione, ut ceteris etiam anterioribus creditoribus præfe-
1 ratur, quatuor copulativè concurrere debent. Primum, ut constet de refectionis, & reparationis necessitate; & ideo in praxi hic ab Authore nostro tradita recognitio ædificii Tabulario, & perito com-
2 missa observatur, Merlin. *cap.* 29. *num.* 10. Amat. *resolut.* 3. *num.* 63. Mart. *dec. Sen.* 11. *num.* 5.

Secundum requisitum est, ut creditoris pecunia
3 verè, & realiter in causam enunciatæ refectionis impendatur, *l. procuratoris §. si duos v. planè ff. de tribut. tract.*

4 Tertium est, ut specialiter detur hoc pacto, quod super re refecta, & reparata, sive ejus pretio hypotheca contrahatur.

5 Quartum requisitum est, ut refectio repériatur facta in concursu creditorum, *l. sunt ff. quibus mod. pign. sivè hypothec. contrahat.*, sed quando res reparanda est in patrimonium deducta, praxis est, quod Curator patrimonii exponat Domino Commissario reparationis necessitatem, quod intendat pecuniam mutuo recipere, pro qua habenda mutuans hypothecam cum prælatione petit, in cujus instantiæ calce interponitur decretum. E. G.

6 *Die, &c. Per Militem U. J. D. D. T. de T. Regium Consiliarium, & causæ Commissarium visis actis, partibusque auditis, provisum, & decretum est, quod accedat Tabularius prævia buxola eligendus, qui auditis omnibus interesse habentibus, ac M. U. J. D. D. T. de T. Curatore patrimonii T. de T. recognoscat, & referat ad finem providendi &c.*

Facto accessu, prædioque recognito, factaque relatione, interponitur aliud decretum, E. G.

Die & per D. &c. visis decreto interposito fol. - - -,
7 *relatione magnifici Tabularii fol. - - - ac ejus notificatione, fol. - - - - provisum, & decretum est, quod liceat T. de T. Curatori reci[pe]re summam pecuniæ in relatione prædicta contentæ; verum deponatur in publico Banco ad finem expendendi pro domus enunciatæ refectione cum a[p]ochis a Domino causæ Commissario subscribendis, hoc suum, &c.*

Prædio refecto debent expensæ iterum recogno-
8 sci, ut omne arceatur dubium tum circa illarum veritatem, & existentiam, tum circa quantitatem, & decernitur: v3. *Die &c. provisum, & decretum*
9 *est, quod iterum accedat Tabularius, qui impensas prædictas recognoscat, & referat ad finem providendi &c.* Qua recognitione, & relatione facta per S. C. interponitur decretum pro cautela dantis pecuniam, hoc modo:

Die

Die &c. visis comparitionibus, relationibus Tabularii fol. - - - - illarumque notificationibus fol. - - - - provi-
10 *sum, & decretum est, quod T. de T., qui pecuniam credidit super prædio in actis deducto, sive ejus pretio, præferatur omnibus creditoribus pro summa contenta in relationibus fol. - - - -*

✠ 11. Tabularios prævia boxola eligi debere, præscripsit Rex Carolus regali constitutione anni 1738. *sub rubr. S. R. C. §. 3. n. 7.* his verbis: *Ed affinchè non si commetta alcuna frode intorno all' elezioni si fanno de' Tavolarj precedente bussola, ad resti ad arbitrio delle parti di avere il perito che loro piace, e con ciò porsi in rischio la ragione de' colliriganti: vogliamo si debba da oggi avanti far detta bussola in casa, e presenza del Presidente del S. R. C. dal Segretario di detto Tribunale, senza che il medesimo possa esiggere altro diritto di quello, che presentemente si esigge.* Alteram pragmaticam, quam idem Rex Carolus pro Tabulariis, eorumque juribus edidit, *tom. 3. hujus prac. cap. 32.* exscriptam habebis. Xav. Grat.

A D C A P. III.

De Testium depositione ad futuram rei memoriam deponentium.

1. *Testes examinati ad futuram rei memoriam possunt iterum examinari in termino.*
2. *Parte non citata, non probant.*
3. *Nec faciunt indicium.*
4. *Facultas hujusmodi Testes examinandi quibus permittatur?*
5. *Coram quo Judice sunt recipiendi hujusmodi Testes?*
6. *Testes inviti non possunt recipi.*
7. *Quando possunt examinari?*
8. *Hoc examen etiam in Galliis usu receptum est.*
9. *Testes pro causis in S. R. C. vertentibus examinantur per Examinatores speciales.*
10. *Transcribitur Decretum Spectabilis Præsidis S. R. C.*
✠ 11 *Capitulum Regiæ Pragm. recensetur.*

Testes examinati ad futuram rei memoriam ante litem contestatam, possunt iterum in termino
1 examinari, & recipi, Abb. *in cap. fraternitatis in 17. limit.* penes de Franch *dec. 668. num. 4.* Ricc. *collect. dec. 692. super Auth. sed & si quis C. de testib.*

Testes examinati ad æternam rei memoriam non solum non probant, si examinentur parte non cita-
2 ta, sed etiam si adsit defectus legitimæ eorum ætatis, Rot. *collect.* a Farinac. *in dec. 37. & dec. 39.*, Imò nec faciunt aliquod indicium, Crescen. *in dec. 2.*
3 *de testib.*, nec probant criminaliter, ut ait Ricc. *sub n. 7.* sed tantùm civiliter, Jaffred. *in dec. 198.*

Facultas autem examinandi testes ad perpetuam rei memoriam non omnibus permittitur, sed iis tan-
4 tum, qui in possessionem alicujus juris reperiuntur, ac etiam iis, quibus agendi facultas delata est, Mynsinger. *cent. 4. observ. 71. & observ. 72.* Gayll. *prat. observ. 92. & seq. lib. 1.*

Testes prædicti examinandi sunt coram Judice
5 Rei, coram quo lis ageretur, si inciperet, Bart. *in l. societatem §. Arbitrorum n. 20. ff. pro soc. & in l. cum ii §. transactiones nu. 1. ff. de transact.*

Inviti testes ad æternam rei memoriam examinari
6 non possunt, Bart. *in §. amabilis num. 3. Auth. de sanct. Episc. Auth. Presbyteros num. 3. C. de Episc. & Cleric.* Et examinantur non solùm quando de morte, absentia &c. dubitatur, sed etiam super nego-
7 tio, quod de facili tradi potest oblivioni, Bartol. *in l. Carbonianam §. duæ autem n. 9. ff. de Carb. edic.*

Examen testium ad futuram rei memoriam ubique gentium usu receptum est: In Galliis vocatur *Exa-*
8 *men ad futurum*, onde provisiones pro hujusmodi examine dicuntur Gallicè: *Lettres d'examen à futur.* *Monf. Ant. Le Maistre Olaidoye* v11.

Pro testibus examinandis in nostro Sopremo Tribunali S. R. C. adsunt Examinatores specialiter de-
9 putati, quibus examen testium necessariò committi debet, & in qualibet causa prævia boxola eligun-tur; pro istis, eorumque officio adsunt plures Regiæ Pragmaticæ, ac decreta interposita per Spectabiles Præsides S. R. C., & præcipuè illud sub die 16. mensis Martii 1741. tenoris sequentis E. G.

All' Illustrissimo Signor Presidente del S. R. C. Illostre Marchese Signor D. Vincenzo d' Ipolito.

Li Regj Esaminatori del S. R. C. sopplicando espongono a V. S. Illostrissima, come in esecuzione dello Regie Prammatiche emanate *pro tempore*, de' Decreti interposti dalli antepassati Signori Presidenti di detto S. C., e della Regal Costituzione emanata dalla S. M. (Dio guardi) nel passato anno 1738. viene proibito a' Mastri d' Atti, Scrivani, ed Attitanti di detto S. C. di poter esaminare nelle Cause, che in quelle si agitano, e anche minime di delegazione, sotto le pene nelle medesime commionate. E come choè pervenuto a notizia de' Supplicanti, che detti Mastri d' Atti, Scrivani, ed Attitanti, si fan lecito nelle medesime esaminare; Per tanto ricorrono da V. S., e la supplicano restar servita ordinaro alli suddetti Mastri d' Atti, Scrivani, ed Attitanti, che in esecuzione di dette Regie Prammatiche, Decreti, e della Regia Costituzione, non ardiscano esaminare nelle soddette Cause sotto quelle pene pareranno a V. S. Illustrissima, ed il tutto *ut Deus &c.*

Die 16. *mensis Martii* 1741. *Neap. &c.*

10 *Per Illustrem Marchionem Spectabilem Dominum Præsidem S. R. C., Viceque Protonotarium D. Vincentium de Ipolito; Visis Regiis Pragmaticis ad Regios Examinatores dicti S. R. C. pertinentibus sub tit. de offic. S. R. C., Decretis interpositis per retrò Spectabiles Præsides dicti S. R. C., & signanter sub die 30. Julii 1667. per Illustrem Marchionem Matonj D. Didacum Bernardum de Zeusia, & sub die 8. Februarii 1700. per D. Felicem Lanzina Ulloa; Visa Regali Constitutione emanata per S. R. M., sub die 14. Martii 1738. & re rescripto Memoriali; fuit provisum, & decretum, quod citra præjudicium pœnarum incursarum, ac jurium competentium dictis Regiis Examinatoribus contrà transgressores, circa exposita in eodem Memoriali, servetur nedum caput 5. §. 111. enunciatæ Regalis Constitutionis, juxta sui seriem, continentiam, & tenorem; verum etiam omnes supradictæ Pragmaticæ, & Decreta, in omnibus, in quibus per relatam Regalem Constitutionem non fuit derogatum; pro quorum observantia Actorum Magistri, Scribæ, & alii quicumque Actitantes non audeant intus hanc Civitatem, & ejus Casalia, nec etiam de partium consensu, examinare Testes, nec principaliter Depositiones recipere in omnibus Causis in dicto S. R. C. vertentibus, licet minimis, & summariis, sub pœna ducatorum viginti per quemlibet, & Carcerationis pro prima vice, ac pro secunda vice, privationis officii: Nec sub iisdem pœnis audeant Testium, vel principalium Audientiam in partibus committere absque renunciatione Regiorum Examinatorum, nisi in Causis infra summam ducatorum termille, quod eis tantum liceat in Causis dictam summam excedentibus, quando Examinator electus noluerit in partibus accedere, vel fuerit renunciatum Examini; & proindè in conscribendis Decretis utantur tantum solita formula*: quod testes examinandi, recipiantur per unum ex Regiis Examinatoribus S. R. C. prævia Boxola eligendum: *Nec sub iisdem pœnis relinquant in decretis prædictis spatium vacuum pro commissione examinis; Sed tantummodò eis liceat examinare, ubi accesserint in partibus cum magnificis Causarum Commissariis, servata forma dictæ Regalis Constitutionis: Et ut præsens decretum magis innotescat,*

sent, *licent dictis Regiis Examinatoribus illud imprimi facere, & affigi, tam in Valvis S. R. C., quam in aliis locis, ubi opportunius videbitur, hoc suum &c.*

DE IPOLITO PRÆSES.

Porcell'li Secretarius.

Die vigesim a tertia mensis Martii 1741. *Gio: Battista Marino Portiero del S. C. ho notificato tutti li magnifici Mastri d' atti, Attitanti, e Scrivani del S. C., e lasciato copia a tutti.*

✠ 11. Novissime pro Regiis Examinatoribus S. R. C. hæc fuerunt præscripta per eundem Regem Carolum cit. *pragm.* §. 3. *sub rubr. S. R. C. n.* 5. *In quanto alla commessa dell' esame de' Testimonj in Regno, vogliamo, che il Commessario della causa, senz' aver bisogno della renuncia de' Regj Esaminatori del S. R. C., possa commetter detto esame a chi stimerà più proprio nelle cause, che importano la sommma di ducati tremila a basso. E resti parimente in arbitrio del Commessario nelle cause, che eccedono la detta somma di ducati tremila, qualora l' Esaminatore eletto non voglia uscire ad esaminare, di commettere ad altri l' esame, senzachè il eletto Esamiatore eletto possa pretendere altro sotto qualsivoglia pretesto. E per le cause in questa Città, e Casali, e per tutto il Regno, nelle quali si faccia l' accesso de' Ministri, possa il Giudice far esaminare i Testimonj dallo Scrivano della causa: e nell' altre, nelle quali dovranno esaminarsi dagli Esaminatori, non possano questi esigger più di carlini due per Testimonio. Xav. Gras.*

A D C A P. IV.

De insinuatione donationis.

1. *INsinuatio quid sit?*
2. *An requiratur Judicis decretum, vel sufficiat præsentio?*
3. *Coram quo Judice facienda sit insinuatio?*
4. *Potest fieri etiam post donationem.*
5. *An possit renunciari insinuationi cum juramento?*
6. *Conciliantur Doctorum opiniones:*
7. *Insinuatio non requiritur in donatione facta ab illo, qui habet merum Imperium.*
8. *Nec in donatione remuneratoria cum limitatione.*
9. *Nec in facta contemplatione matrimonii.*
10. *Nec in facta causa mortis.*
11. *Non requiritur in donatione facta ad pias causas.*
12. *Nec requiritur in donatione facta a Principe, vel coram eo.*

INsinuatio nil aliud est, quam decretum illud Judicis, cum quo fieri debet donatio, quæ summam
1 ducatorum quincentum excedit, Capye. *dec.* 230.
Papo. *lib.* 11. *tit.* 1. *arrest.* 17.; ideoque praxis inolevit, ut in donationum instrumentis apponatur de stylo Notariorum renunciatio *Legibus*, quæ donationes prædictam summam excedentes causa cognita coram Judice fieri jubent §. *Aliæ autem inst. de donat. l. jubemus*, *l. sancimus C. de donat.*, ut dicetur infra &c.

Bartolus autem *in l. Modestinus* 23. *de donat.* scri-
2 bit, sufficere Judicis præsentiam, nec illius decretum requiri in donatione, ideoque insinuationem nil aliud esse, nisi facere redigi donationem in scriptis coram Judice, *l. donat. in fin. l. in donationibus*, & *l. sancimus Cod. de donat.*, & idem Bart. *num.* 3. ait, Judicem non debere adhibere causæ cognitionem, & posse fieri apud quemcumque Judicem, etiam cui non subest donator, nec res donata, quia hoc in mera voluntate donatoris consistit, *l. lata in fin. C. eod.*:
3 licet contrarium dicat Salicet. *in l. testamentum C. de testam.* & *quemad. testam.* cum aliquibus tamen limitationibus, quas vide cum Guid. Pap. *in dec.* 325.

Insinuatio potest fieri etiam post donationem fa-
4 ctam, *l. fin.* §. *pen. C. de donat. ante nupt.* An possit insinuationi renunciari cum juramento; Dubium est inter DD., alii negant, quia non potest renunciari illis legibus, quæ in humanis actibus certam inducunt solemnitatem, magis, quia insinuatio inventa est ad humanas fraudes vitandas, Bartol. *in l. nemo*
5 *potest ff. de legat.* 1. *l.* 1. *cum glos. C. de don.* Verall. *in dec.* 286. *par.* 1. Cayll. *observat.* 39. *lib.* 2. Polid. Ripa *in observat.* 51. Alii vero affirmant, quia juramentum supplet insinuationis defectum, Bart. *in l. si quis pro ff. de eo fidejus.* Thoming. *in dec.* 51. Bald.
6 *dec.* 29. Capp. Tholos. *dec.* 372. Franc. Marc. *dec.* 326. Guid Pap. *dec.* 359. Sed hæ opiniones conciliantur, quod affirmativa procedat, quando in specie insinuationi fuerit renunciatum, negativa vero quando generaliter, Magon. *in dec. Rot. Florent.* 64. *num.* 23. & 65.

Insinuatio non requiritur in donatione facta ab il-
7 lo, qui habet merum imperium, seu a Judice ordinario, Franc. Marc. *dec.* 326. Capyc. *dec.* 303. *n.* 11.

Secundò non requiritur in donatione remunerato-
8 ria, seu facta ob causam; sed requiritur causæ expressio; limitatur in donatione inter vivos facta in vim legati, Capp. Thol. *in dec.* 382. Mynsing. *observ.* 75. *cent.* 3. & 4.

Tertio donatio, quæ fit contemplatione matri-
9 monii non insinuatur, Montex. *dec. Rot. Arago.* 10. Intrigliol. *dec.* 20.

Quartò donatio facta causa mortis, & dotis causa,
10 Gram. *dec.* 213. Guid. Pap. in *dec.* 610.

Quintò donatio facta ad pias causas, ut puta pro
11 puella maritanda, vel alio pietatis opere conficiendo, Ant. Fab. *in dec.* 12. *tit. de donat.* de Amat. *in dec. March.* 42.

Sextò non insinuatur donatio facta a Principe,
12 quia ipse tamquam sacrarium legum eodem facto dispensationi legis assentitur, & nonnulli volunt etiam hoc procedere in donatione facta coram Principe, Franc. Marc. *dec.* 549. *part.* 2.

A D C A P. V.

De emancipatione filiorum.

1. *EMancipatio probari debet, alias non presumitur.*
2. *Nec creditur Patri, & Filio emancipationem asserentibus.*
3. *Quid si filius vivat per decennium seorsim a patre?*
4. *Emancipatio debet fieri cum scriptura.*
5. *Deperdita probatur per Testes.*
6. *Emancipatio non potest ad unum actum fieri.*
7. *Fiet etiam per actum publicum.*
8. *Formula dicti acti publici.*
9. *Nec Pater, nec filius inviti coguntur ad emancipationem.*
10. *Emancipationi renuncians, non regreditur in patriam potestatem.*
11. *Pater non potest sibi reservare usumfructum in bonis adquirendis per filium in emancipatione.*

✠ 12. *Superadditur emancipatio Regis Ferdinandi Domini nostri.*

EMancipatio tamquam res facti debet proba-
1 ri, nisi enim contrarium probetur, filius semper in potestate præsumitur, *l. si emancipat. C.*
2 *de collat. l. si filius ff. de probat.* Nec creditur Patri, & filio emancipationem assentientibus, Soccin. *cons.* 23. *col.* 3. *vol.* 4. Sed si per decennium filius vivat seorsim a Patre, an præsumatur emancipa-
3 tus, affirmat Angel. *in l. sed etsi ff. de adqu. hered.* sed negat. Affl. *dec.* 183. Sed de Franch. *dec.* 10. *num.* 3. distinguit!

In emancipatione necessario debet intervenire
4 scriptura, *l. jubemus C. de emancip. l. si de emancipatione C. de fid. instrum. cum gloss.* Sed si scriptura fit
5 deperdita, potest probari per testes *d. l. si de emancipatione*

Digitized by Google

cipatione C. de fid. instrum.

Emancipatio uou potest fieri ad unum actum
6 tantum, sed debet esse generalis, Tiraq. in *l. si unquam v. largitus num.* 282. *Cod. de revocand. donat.* Houded. *cons.* 32. n. 9. *vol.* 1. de Franch. *dec.* 646. *num.* 16. *& dec.* 32 *num.* 13. quia non recipit divisionem *dec.* 546. *num.* 12.

Fieri potest emancipatio non solum per actus
7 juridicos juxta formulas a Riccio traditas, sed etiam per publicum actum coram Notario, Judice ad contractus, & testibus modo, qui sequitur. E. G.

Die &c. costituito nella nostra presenza il magni-
8 fico T. de T. della Terra T. in Provincia... agente, ed interveniente alle cose infradicende per se, suoi eredi, e successori da una parte &c., ed il Signor T. di T. figlio del detto T. de T. per se, suoi eredi, e successori dall' altra parte.

L' istesso magnif. Signor T. di T. Padre non per forza, n dolo alcuno &c. ave asserito avanti di Noi, che ritrovandosi il magn. T. di T. suo figlio legitimo, e naturale costituito in età legitima, per alcune cause degnamente moventi la sua mente, ha richiesto dal detto N. N. suo Padre di esser dimesso, emancipato, totalmente liberato dalla Patria potestà, e sciolto da' suoi vincoli, e ragioni; e volendo perciò detto T. di T. suo Padre far cosa grata al cennato suo figlio, quindi è, che oggi predetto giorno spontaneamente, e per ogni miglior via l' ha dimesso, ed emancipato, liberato, ed assoluto dalla sua paterna potestà, e vincoli, facendo detto suo figlio avanti di Noi uomo libero, cittadino Romano liberato, ed esente dalla sua paterna potestà, e patrie ragioni.

Dimodoche da oggi in avanti detto T. di T. suo figlio possa, e vaglia come emancipato, uomo libero, è Romano, e come ogni Padre di famiglia stare, e comparire in giudizio qui, ed in ogni luogo, ove meglio gli parerà, e piacerà senza volontà, consenso, o autorità di esso T. di T. Padre, comperare, vendere, contraere, pattuire, testare, codicillare, nominare, causare, litigare, obligare se, suoi eredi, e successori, e beni tutti, o in parte, e fare tutte, e qualsivogliano altre cose, come ogni uomo libero.

E vuole espressamente detto T. di T. Padre di certa sua scienza, e volontà, che la presente emancipazione, e liberazione vaglia, e tenga per ogni miglior via, e ragione, e modo, con li quali deve, e può valere, come se fosse fatta con decreto, autorità di Giudice, Magistrato, o di Principe, e ancorchè vi mancasse qualsivoglia solennità di legge, e di fatto, quale ha voluto, che si abbia come apposta, fatta, e vallata, acciocchè il detto T. di T. suo figlio consegui sca il suo intento &c. Volendo ancora espressamente, che nelle cose favorabili si abbia, come figlio di famiglia, circa le quali non s' intenda al medesimo inferito pregiudizio alcuno, quia sic &c.

Promettendo detto T. di T. Padre &c., ed obligando se &c. d' aver sempre grata, rata, e ferma la predetta emancipazione, e tutte, e singole cose apposte, contenute, e dichiarate nel presente strumento &c., e non fare il contrario per qualunque ragione, causa, anche per vizio d' ingratitudine &c.

Pro quibus omnibus observandis, obligavit se, bona omnia præsentia, & futura &c. constitutione precarii &c., & sic juravit in forma &c. & renunciavit &c.

Pater invitus non potest cogi ad emancipatio-
9 nem, neque filius invitus emancipari, sed ambo-rum consensu fieri debet, *§. praeterea Instit. tit. quib. modis jus patr. potest. solvit.*

Filium emancipationi renunciantem in patriam
10 potestatem non regredi tenet Philipp. Corneus *cons.* 218. *lit. F. vol.* 4.

Reservatio usufructus in bonis adquirendis per
11 filium facta per Patrem in emancipatione inania est, & non substinetur, quia per emancipationem jus hoc extinguitur, quod reservatio non conservar, quia non potest tribuere jus, quod non habet, sed tantum conservare quod habet, Guid. *Pap. qu.* 171. Aym. *cons.* 33. *nobiles* 6. *col. num.* 26. *vol.* 1. Hyeronim. a Laurentiis *dec.* 88. *col.* 2. *num.* 4. *v. alius verò* penes de Franch. *dec.* 32. *num.* 24. Galeot. *lib.* 2. *controv.* 30. *num.* 72. Oldrad. *cons.* 214.

12 Forma emancipationis omnium celeberrima, & præstantissima ea quidem est, quam Rex Carolus, hinc ad Hispaniarum solium profecturus, dedit Ferdinando filio suo novenni, ut utriusque Siciliæ Regem, & Dominum nostrum crearet, eo abhinc tempore liberum, omnique patria, & Regia potestate solutum. Eam vero hic præstat referre verbis ipsiusmet Regiæ constitutionis, & emancipationis, quæ sunt hujusmodi.

CARLO III.

Per la grazia di Dia Re di Castiglia, Leone, Aragona, delle due Sicilie, Gerusalemme, Navarra, Granata, Toledo, Valenza, Galizia, Majorca, Siviglia, Sardegna, Cordova, Corsica, Murcia, Jaen, Algarves, Algezira, Gibilterra, delle Isole Canarie, delle Indie Orientali ed Occidentali, delle Isole e Continente del Mare Oceano; Arciduca d' Austria; Duca di Borgogna, Brabante, Milano, Parma, Piacenza, e Castro; Gran Principe Ereditario di Toscana; Conte di Absburg, Fiandra, Tirolo, e Barcellona; Signore di Biscaglia, e Molina, &c.

F*Ra le gravi cure, che la Monarchia delle Spagne, e delle Indie, dopo la morte dell' amatissimo mio Fratello il Re Cattolico Ferdinando VI. Mi ha recato, è stata quella, che è venuta dalla notoria imbecillità della mente del mio Regal Primogenito. Lo Spirito de' trattati di questo secolo mostra, che si desideri dall' Europa, quando si possa eseguire senza opporsi alla Giustizia, la divisione della Potenza Spagnuola dall' Italiana. Vedendomi perciò nella convenienza di provveder di legittimo Successore i miei stati Italiani nell' atto di passare alla Spagna, e di sceglierlo tra i molti Figli, che Dio Mi ha dato, Mi trovo nella urgenza di decidere qual de' miei Figli sia presentemente quel Secondogenito atto al Governo de' Popoli, nel quale ricadono gli Stati Italiani senza l' unione delle Spagne, e delle Indie. Questa convenienza per la quiete di Europa, che voglio avere, perchè non si allarmi nel vedermi indeciso continuare nella mia Persona la Potenza Spagnuola, e Italiana, richiede che fin da ora Io prenda il mio partito rispetto all' Italia. Un Corpo considerabile composto da me de' miei Consiglieri di Stato, di un Camerista di Castiglia, che qui si trova, della Camera di S. C., del Luogotenente della Sommaria di Napoli, e di tutta la Giunta di Sicilia, assistito da sei Medici da Me deputati, Mi ha riferito, che per quanti esami, ed esperienze abbia fatto, non ha potuto trovare nell' infelice Principe uso della Ragione, nè principio di discorso, o di giudizio umano, e che tale essendo stato fin dall' Infanzia, non solamente non è capace nè di Religione, nè di Raziocinio presentemente, ma neppur apparisce ombra di speranza per l' avvenire; conchiudendo questo Corpo il suo parere uniforme, che non si deve di Lui pensare, e disporre, come alla Natura, al Dovere, ed all' effetto Paterno si converrebbe. Vedendo Io dunque in questo momento fatale cadere per Divina volontà il Diritto, e la Capacità di Secondogenito nel mio Terzogenito per natura l' Infante D. Ferdinando, e insieme*

la di

Lui età pupillare, a Lui, ed alla di lui Tutela ho dovuto pensare per la traslazione de' miei Stati Italiani, come Sovrano, e Padre, che non stimo di esercitar la Tutela, e la Cura del Figlio, che divenga Sovrano Italiano, mentre Io lo sono di Spagna.

Costituito dunque l' infante D. Ferdinando mio Terzogenito per natura nello stato di ricever da Me la cessione degli Stati Italiani, passo in primo luogo, ancorchè forse senza necessità, ad emanciparlo con questo presente mio atto, che Io voglio riputare il più solenne, e con tutto il vigore di atto legittimo, anzi di Legge, e voglio, che Ei sia fin da ora libero non solamente della mia Potestà Paterna, ma ancora della somma, e Sovrana. In secondo luogo stabilisco, e ordino il Consiglio di Reggenza per la pupillare, e minore Età d' esso mio Terzogenito, che deve essere Sovrano de' miei Stati, e Padrone de' miei Beni Italiani, acciò amministri la Sovranità, e il Dominio durante l' età pupillare, e minore col metodo da Me prescritto in una Ordinazione di questo stesso giorno firmata di mia mano, sigillata col mio Sigillo, e referendata dal mio Consigliero, e Segretario di Stato del Ripartimento di Stato, e della Casa Reale; quale Ordinazione voglio che sia, e s' intenda parte integrale di questa, e si riputi in tutto, e per tutto qui ripetuta, acciò abbia la stessa forza di Legge. In terzo luogo decido, e costituisco per Legge stabile, e perpetua de' miei Stati, e Beni Italiani, che l' età maggiore di quelli, che doveranno come Sovrani, e Padroni averne la libera amministrazione, sia il decimosesto anno compita. In quarto luogo voglio egualmente per Legge costante, e perpetua della successione dell' Infante D. Ferdinando, anche a maggiore spiegazione delle Ordinazioni anteriori, che la successione sia regolata a forma di Primogenitura col diritto di rappresentazione nella discendenza Mascolina di Maschie di Maschio. A quello della linea retta, che manchi senza Figli Maschi, dovrà succedere il Primogenito Maschio di Maschio della Linea prossimo all' ultimo Regnante, di cui sia Zio Paterno, o Fratello, o in maggior distanza, purchè sia Primogenito nella sua Linea nella forma già detta, o sia nel Ramo, che prossimamente si distacca, e si è distaccato dalla Linea retta Primogeniale dell' Infante D. Ferdinando, o da quella dell' ultimo Regnante. Lo stesso ordine nel caso di mancare tutti i Maschi di Maschio della discendenza dell' istesso Infante D. Ferdinando Mascolina, o di Maschio di Maschio, rispetto all' Infante D. Gabriele mio Figlio, al quale dovrà allora passare la successione, e ne' di Lui Discendenti Maschi di Maschio, come sopra. In mancanza di esso Infante D. Gabriele, e de' di Lui Discendenti Maschi di Maschio, collo stesso ordine passerà la successione nell' Infante D. Antonio, e suoi Discendenti Maschi di Maschio, come sopra. E in mancanza di questo, e della di Lui Discendenza Mascolina di Maschi di Maschio, la successione collo stesso ordine passerà all' Infante D. Saverio; e dopo Esso, e di Lui Discendenza tale mascolina, come sopra, agli altri Infanti Figli, che Dio mi desse, secondo l' ordine della natura, e Loro Discendenze tali Mascoline. Estinti tutti i Maschi di Maschie nella mia Discendenza, dovrà succedere quella Femmina del Sangue, e dell' Agnazione, che al tempo della mancanza sia vivente, o sia questa mia Figlia, o sia d' altro Principe Maschio di Maschia della mia Discendenza, la quale sia la più prossima all' ultimo Re, e all' ultimo Maschio dell' Agnazione, che manchi, o di altro Principe, che sia prima mancato. Sempre ripetuto, che nella Linea retta sia osservato il diritto di Rappresentazione, col quale la prossimità, e la qualità di Primogenita si misuri, e sia essa dall' Agnazione. Rispetto a questa, e a' Discendenti Maschi di Maschio di Essa, che doveranno succedere, si osservi l' ordine stabilito. Anche questa mancando, vada la Successione al mio Fratello Infante D. Filippo, e suoi Discendenti Maschi di Maschio in infinito. E questi ancora mancando, all' altro mio Fratello Infante D. Luigi, e suoi Discendenti Maschi di Maschio; e dopo mancati questi alla Femmina dell' Agnazione coll' ordine prescritto di sopra. Ben inteso, che l' ordine di Successione da Me prescritto non mai possa portare l' unione della Monarchia di Spagna colla Sovranità, e Domini Italiani. In guisa che o i Maschi, o le Femmine di mia Discendenza di sopra chiamati, sieno ammessi alla Sovranità Italiana, sempre che non sieno Re di Spagna, o Principi di Asturias dichiarati già, o per dichiararsi, quando sia altro Maschio, che possa succedere in vigor di questa Ordinazione nelli Stati, e Beni Italiani. Non essendovi, dovrà il Re di Spagna, subito che Dio lo provveda di un altro Maschie Figlio, o Nipote, o Pronipote, a questo trasferir gli Stati, e Beni Italiani. Stabilita così la successione della mia Discendenza agli Stati, e Beni Italiani, raccomando umilmente a Dio l' Infante D. Ferdinando, e dandogli la mia Paterna Benedizione, e incaricandogli la Religione Santa Cristiana Cattolica, la Giustizia, la Mansuetudine, la Vigilanza, l' Amor de' Popoli, i quali sono, per avermi fedelmente servito, e obbedito benemeriti della mia Casa Reale, cedo, trasferisco, e dono all' istesso Infante D. Ferdinando mio Figlio Terzogenito per natura, i Regni delle Sicilie, e gli altri miei Stati, e Beni, e Razioni, e Diritti, e Titoli, e Azioni Italiane, e ne fo allo stesso in questo punto la piena tradizione, sicchè in Me non rimanga alcuna parte di essi. Egli però fin dal momento, nel quale Io partirò da questa Capitale, potrà col Consiglio di Stato, e di Reggenza amministrare tutto quel che sarà da Me a Lui trasferito, ceduto, e donato. Spero, che questa mia Legge di Emancipazione; di Costituzione di età maggiore; di Destinazione di Tutela, e di Cura del Re pupillo, e minore; di Successione nelli detti Stati, e Beni Italiani, di Cessione, e Donazione, ridonderà in bene de' Popoli, in tranquillità della mia Famiglia Reale, finalmente contribuirà al riposo di tutta anche l' Europa. Sarà la presente Ordinazione sottoscritta da Me, e dal mio Figlio Infante D. Ferdinando, munita del mio Sigillo, e referendata dagl' infrascritti Consiglieri, e Segretario di Stato, anche nella qualità di Reggenti, e Tutori dello stesso Infante D. Ferdinando. Napoli Sei Ottobre Mille Settecento cinquantanove.

CARLO. FERDINANDO:

L. ✠ S.

Domenico Cattaneo. Michele Reggio. Giuseppe Pappacoda. Pietro Bologna. Domenico di Sangro. Bernardo Tanucci.

A D C A P. VI.

De officio, & approbatione Regii Notarii.

1. *Dignitas officii Notarii.*
2. *Qui non admittantur?*
3. *Variis nominibus antiquitus appellabatur.*
4. *Notarii teneatur scripturas in protocollo transcribere.*
5. *Hodie a quibus visitentur protocolla?*
6. *Solemnitas protocolli est vetustissima.*
7. *Etiam de jure Canonico.*
8. *Quare introducta fuit?*
9. *Quae solemnitas adhibebatur?*
10. *Protocollum est scriptura originalis.*
11. *Instrumentum non repertum in Protocollo an fidem faciat, cum distinctione.*
12. *Pro liquidatione via ritus potest reassumi.*
13. *Pro obtinendo in judicio quid faciendum?*
14. *Formula decreti Vice-Protonotarii.*
15. *Debet verificari praevio termino particulari.*
16. *Quae sint articulanda, & probanda in hoc termino?*
17. *Characteris comparatio fit in subsidium.*
18. *Decisio novissima S. R. C. affertur.*

Digitized by Google

19. *Facti narratio.*
20. *Oppositiones adducuntur.*
21. *Decretum S. R. C. transcribitur.*
22. *Productis duobus instrumentis contrariis eodem die confectis, cui credendum?*
23. *Factum causæ pro decisione S. C. enarratur.*
24. *Decretum domi interpositum refertur.*
25. *Jura Actoris referuntur.*
26. *Confessio partium plenè probat.*
27. *Conventio bonæ fidei aliena a dolo servanda est.*
28. *In contractibus attenditur non quod unus, sed quod ambo sentiunt.*
29. *Actus agentium non operatur ultra eorum intentionem.*
30. *Clausulæ voluntati repugnantes tamquam ex falso præsupposito non inducunt obligationem.*
31. *Quid operentur?*
32. *Contractuum dubietates explicantur per actus antecedentes, & subsequentes.*
33. *Filius an possit impugnare factum defuncti?*
34. *Eo magis quando heres est in hereditate.*
35. *Juramentum licet personale quoad contrahentes, est reale, quoad observantiam.*
36. *Feudum en pacto, & providentia transit, sicut fons ad rivulos.*
37. *Feudum hereditarium reputatur proprium defuncti.*
38. *Oppositiones partis ex adverso.*
39. *Contractus correspectivi observantur invicem.*
40. *In dubio duorum instrumentorum, pro quo pronunciandum?*
41. *Adducitur casus Marin. Frecc. pro nostro faciens.*
42. *Verba ejus doctrinæ transcribuntur.*
43. *Tenuta Feudi, quoad fructuum perceptionem, non est feudalis, sed burgensatica.*
44. *Salvianum interdictum potest exerceri super Feudo.*
45. *Quod magis locum habet in illo, cujus pecunia feudum emtum est.*
46. *Quæ de Feudo dicuntur, non habent locum in actione, quæ ad simplicem hypothecam restringitur.*
47. *Decisio S. R. C. transcribitur.*
✠ 48. *Mercedem Notariorum pro rogationibus jamdiu præscripsit Regia Pragmatica.*
✠ 49. *Quot aureos uncia contineat?*
✠ 50. *Notariis instrumenta conficere absque interventu Judicis ad contractus, vetuit Rex Carolus.*
✠ 51. *Privilegiis Notariorum Apostolicorum Regium placitum R. C. S. C. nunc non impartitur amplius.*
✠ 52. *Testatores, aliosque generaliter disponentes, ut juxta eorum vires Regali pauperum Hospitio aliquid de rebus suis relinquant, hortari tenentur Notarii, & recensentur ordines Regales.*
✠ 53. *Qualitates, quæ in personam Notariorum concurrere debent, enucleantur.*
✠ 54. *Eosdem certe patrimonio opus habere, jussit Rex noster Ferdinandus.*
✠ 55. *Instrumenta extrahentes Notarii e protocollis apud sese non servatis, poenam falsi incurrunt, nullamque merentur fidem.*
✠ 56. *Notarii ob falsitatem in instrumentis & litteris banci, quomodo puniantur.*
✠ 57. *Joseph Sorge laudatur.*

NOtarii officium eo dignitatis gradus antiquitus pervenit, ut non nisi nobilissimi Viri, Pro-
1 ceres, & Magnates ad id honorificum munus adsumerentur, & inter nobilitatis familiæ characteristicas haberetur; Hoc decorari gradu nedum nostri Primores Patritii, verùm etiam ipsi Regum a secretis dedignati minime fuerunt; ideoque per *Constit. Regni* Regia Rugerii *tit. de honor. militar.*
2 *Jud. & Notar.* sancitum est; ut ad hujusmodi munus exercendum non admittantur viles personæ, Villani, Angarii, Naturales, & non legitimi, infames &c. Fragos. *part. 1. tom. 5. disc. 13. de Notar.* de Franch. *dec.* 348. Rovit. *in Pragm. 3. de Notar. &c.* Plura circa hanc materiam congerunt *Ubaldin.*, *Roger.*, aliique in eorum praxi Notariorum.

Antiquitus etiam Notarii variis appellabantur nominibus, ut Chronicarii, Scribæ, Scriptores,
3 Servi publici, Catholicani, Libellentes, Pragmaticales, Memoriales, Epistolares, Receptores, Logographi, Censuales, Scrunarii, Chartularii, Numerarii, Primarii &c.; sed Notarii nomen usus recepit, Luc. de Penna *in l. neque famosis C. de dignit.* Marin. Frecc. *de subfeud. lib. 1.* Anton. Nebrissen. *v. Notarius, & v. Tabellarius.*

Notarii tenentur instrumenta, & scripturas publicas ab ipsis confectas transcribere de verbo ad
4 verbum in Protocollo in quolibet anno, quod postea visitabatur a Commissario deputato a Præside S. R. C. Vice-Protonotario, subjunctoque visitationis decreto subscripto, sigillo muniebatur, *Pragm. 2. de Notariis, & Pragm. 11. de Vectigal.*

Hodie vero ex Regia sanctione sub die 8. *Junii* 1735. *num.* VI. supra *tit. cap.* III. *qu.* XV. transcripta per extensum, Prothocolla visitanda sunt quolibet anno a Capite Aulæ, & Advocato Fiscale
5 Regiarum Audientiarum Provincialium, coram quibus Notarii, & Judices ad contractus sub pœna suspensionis ab officio, annulandique per annos decem, comparere debent singulis annis cum eorum protocollis, actis, & scripturis, ut visitentur, & recognoscantur juxta leges, consuetudines, & ejusdem Præsidis S. R. C. peculiares instructiones, atque dirictus, qui antiquitus solvebantur dicto Præsidi, ejusque Commissario, ex vi ejusdem Regiæ sanctionis solvendi sunt in manibus Perceptoris Regiæ Audientiæ; prædictoque Capiti Aulæ, Fiscique Patrono Regiarum Audientiarum aucta est provisio annuorum ducatorum cuilibet triginta sex; cetera perleges ex eadem Regia sanctione integrè superius citato loco transcripta.

Hæc solemnitas protocolli adeò est pervetusta, ut ex S. paginia *Hyrem. cap. 32. num. 9.* nonnulli
6 ducant originem: ibi: *Et emi agrum ab Hanameel filio patrui mei, qui est in Anathot: & appendi ei argentum septem stateres, & decem argenteos. Et scripsi in libro, & signavi, & adhibui testes, & appendi argentum in statera, & accepi librum possessionis signatum, & stipulationes, & rata, & signa forinsecus.* Et eodem cap. 44. subjungitur: *Agri ementur pecunia, & scribentur in libro, & imprimetur signum, & testis adhibebitur.*

Deducitur quoque ex lege communi civili, & canonica, *C. quoniam contra de probat.* Bald. *in rubr.*
7 *C. de fid. instrum. num.* 39. Ex legibus municipalibus nostri Regni, Constitut. *Regni Bajulos. Pragm. 1. & 3. de Notar. Const. Bajulos. Pragm. 2. de fid. instrum.*

Introducta autem fuit hæc solemnitas ad publicam utilitatem, ut omnis fides Notariorum scri-
8 pturis adhibeatur, & vitetur falsitatis suspicio, Affl. *in constit. instrumentorum robur in princip.*; ideoque inter alias protocollorum solemnitates a Prag. 2. *de Notariis* requisita est illa, quod debeat Notarius proprio charactere scripturas per extensum in protocollo transcribere, & in foliis unius, ejusdemque stigmatis; imò antiquitus pagina signata,
9 vulgo dicta *carta bollata* ex ordinatione *Reg. Pragm. 11. de vectigal.* utebantur, quod Constantinopoli, Parisiis, & Hispaniæ usu receptum fuit, Gothofred. *in §. illud quoque de Tabell.* Gonzalez *cap. 1. n. 18. de fid. instrum. l. 35. cum seq. tit. 25. lib. Recopil.*

Ex eo quia protocollum dicitur scriptura ori-
10 ginalia, Glos. *in §. illud. Auth. de Tabell.* Scaglion. *Rit.* 163. *n.* 5. Gallupi *prax. S. R. C. par. 2. cap. 7. sub quis deb. prof. protocol. num.* 58. quæri potest,
11 an instrumentum, quod non reperitur in protocollo, fidem faciat in judicio? Et distinguendum est, an sumus in terminis liquidationis instrumen-
12 ti via Ritus M. C. V., & potest reassumi serva-

ta

Digitized by Google

ta forma praxis traditæ a Reg. de Rosa *in prax. ci-
vil. decret. cap. 14. num. 23. & seq.* Aut simus in ter-
minis puræ executionis instrumenti non descripti
in protocollo ad finem obtinendi in judicio omni
13 modo meliori: Et dicendum est, quod instrumen-
tum non repertum in protocollo, ut obtineat in
judicio, & reputetur in forma valida, debet im-
partiri terminum super illius verificatione, & pra-
xis est, quod porrecto supplici libello Præsidi S.
R. C. Vice-Protonotario, in quo exponitur con-
tractus, Notarius, Testes, Judex ad contractus,
& quod instrumentum non reperiatur in proto-
collo, sed in fasciculis inter alias scripturas No-
tarii T. de T. mortui, petitur copia instrumenti,
& a dicto Vice-Protonotario fit decretum: *Quod
14 detur petita copia instrumenti &c. cum apostillis, &
cassaturis, &c. & habeatur ea ratio, quæ de jure
habenda erit*. Sed hæc simplex copia non sufficit ad
obtinendum in judicio, quia non reddit instrumen-
tum in forma valida, & hoc casu, nisi necessa-
riæ concurrant probationes, decretum, quod ob-
tinetur, est: *Quod exhibito instrumento in forma va-
lida providebitur*; non enim sufficit ad condemnan-
dum, vel absolvendum copia instrumenti in fasci-
culis reperta, & in protocollo non redacta, &
ordo Vice-Prothonotarii requiritur non pro conva-
lidatione scripturæ, cui nil roboris, tribuit, sed
quia hoc deficiente Notarii successores non possunt
copias scripturarum in protocollo non signatarum
consignare, tamquam repertas in loco authentico,
seu loco, ubi aliæ erant scripturæ publicæ, Petr.
de Anch. *cons.* 431. Corn. *cons.* 226. *vol.* 3. *& cons.*
94. *lib.* 4.

Ut igitur obtineat in judicio etiam ordinario in-
strumentum, quod alio non afficiatur vitio, puta
falsitatis, suppositionis suspicione &c., sed tantum
hoc solemnitatis defectu, scilicet repertum in fasci-
15 culis, & non in protocollo, debet prius illud ve-
rificari prævia impartitione termini particularis su-
per ejus verificatione; & in hoc termino est in arti-
culis deducendum de toto instrumenti tenore, qui
debet saltem de fama, & de traditione probari, quan-
do Notarius est mortuus ex *Pragm. 1. de fid. instrum.*,
nam vivæ vocis testimonium omnem tollit suspicio-
nem, & maculam, Boer. *dec. Burdeg.* 36. *num.* 3.
16 Calà *de modo articuland. & proband. num.* 782. est
pariter articulandum, & probandum, quod dictum
instrumentum sit repertum in fasciculis, & notulis
T. de T. Notarii mortui, & quod fuerit scriptum
ab eodem Notario, & hæc probatio facienda est per
alios Notarios, sive Judices ad contractus, sive
testes de caractere plenè informatos, & quando hi
deficiunt, quod Notarius, qui instrumentum con-
fecerit, ab immemorabili sit mortuus, probatio
hæc facienda est per caracteris comparitionem in
17 subsidium, Bocer. *clas. 6. par. 2. disp. 24. th. 42. &
seq.*, Ruger. Roland. *de Commissar. & commission.
Cam. Imper. lib 5. par. 2. cap.* 28. Debet quoque pro-
bari, quod fuerit bonæ vitæ, & famæ Notarius
mortuus, Judex, & testes, qui contractui inter-
fuerunt. Pro hac veritate adest decisio novissima
S. R. C. in causa inter Venerabile Monasterium
Donnalvinæ cum magnif. D. Octavio, & D. An-
18 drea Dapozzo in Banca Basile, penes Scribam *Ci-
vitella*, in casu fortiori, & urgentiori, quo datus
fuerat, & compilatus terminus ordinarius, in quo
opportunæ factæ erant probationes, attamen fuit
ordinata instrumenti in fasciculis reperti verifica-
tio, sicut brevi calamo pro hujus tantum materiæ
dilucidatione exponam.

Sub die 29. Decembris 1605. licet Notarius jux-
tà illius seculi stylum signaret 1606., quia anno-
rum initium a die Nativitatis Domini Nostri Jesu
Christi, aut alio die festo trahebat, qui usus, etsi
Romæ, & alibi servetur a Notariis, in Regno ta-
men fuit sublatus *ex Pragm. 7. de Commissar. & Exe-
cutor. num.* 14. D. Isabella Capuana Novitia in Ven.
Monasterio S. Petri donavit alteri D. Isabellæ Ca-
puano ejus nepti censum annorum ducatorum 40.
cum certa uvarum quantitate, quem consequi debe-
19 bat a D. Francisco Capuano super rure modiorum
viginti juxtà lacum Agnani, donans hunc censum
ejus donatariæ, post donantis obitum habendum,
mediante instrumento rogato manu Notarii Jo. Ba-
ptista Mattia.

Hoc instrumentum non authenticum, quia non
repertum in protocollo, sed in fasciculis Notarii
Mattia, legitur insertum in alio instrumento an-
ni 1639., in quo donationem prædictam mortis
causa factam reduxit ad donationem inter vivos in
beneficium Donatariæ, cum aliis declarationibus,
manu Notarii Jo: Dominici Castellano, a quo non
asseritur in ejus protocollo, aut aliter ab ipso con-
servari dictum insertum instrumentum.

Vi igitur hujusmodi instrumentorum petiit D. O-
ctavius senior Dapozzo successor Donatariæ enun-
ciatum censum, pro quo patrocinabatur U. J. D. Mi-
chael Angelus Gyptius, stante pro Venerabili Mo-
nasterio Advocato D. Didaco Moles; & causam
referente in S. R. C. Regio Consiliario Provenzale
sub die 29. Novembris 1641. fuit ordinatum: *in-
fra sex dies audiantur Partes, & interim Monasterium
manuteneatur in possessione &c.*

Producto nullitatum remedio adversùs hoc decre-
tum, quæ cum siluissent multorum annorum spa-
tio, D. Octavius junior, petiit elapsis annis illas
discutiendas esse; attamen proposita causa in S.R.C.
fuit ordinatum: *Terminus alias datus per S. C. sub
die 29. Novembris 1641. currat, & currere intelli-
gatur ab hodie, salva provisione facienda super petito
sequestro, ruris in actis deducti in qualibet parte judicii*.

Compilato termino, insistit D. Octavius junior
pro executione instrumenti, sed acriter excipiebat
Venerabile Monasterium dicens, nullam ejusdem
instrumenti rationem habendam esse, ex eo quia
non erat authenticum, tamquam non verificatum
20 prævio particulari termino, nec repertum in pro-
tocollo, illudque anni 1639. tamquam remissi-
vum ad primum nil prodesse &c.; Alias etiam ex-
ceptiones in medium adducebat Monasterium ad in-
ficiendam donationem ex defectu potestatis donandi,
licentiæ non obtentæ, aut non ritè obtentæ, servata
forma S. C. *Tridentini*, quas, ut ad rem minimè
facientes, libenti animo brevitatis studio præter-
mitto; Et licet Actor responderet, hunc terminum
particularem non requiri, quia jam erat datus, &
compilatus terminus universalis ordinarius, in quo
pars utraque omnia deduxit incumbentia, & pro-
bationes, eoque magis, quia exhibita fuit relati
instrumenti copia prævio ordine Viceprotonotarii,
& quia de verbo ad verbum erat insertum in secun-
do instrumento anni 1639., quod nullo afficiebatur
vitio, ut asseritur de primo anni 1605., ideoque
nulla de eodem dubitatio concipi umquam poterat;
quare proposita causa in Aula S. R. C. ab Illustri
Duce Regio Consiliario meritissimo D. Francisco
Antonio Perrelli sub die 17. mensis Martii 1739.
partibus auditis fuit decisum, ut sequitur. E. G.

Per S. C. *provisum est, quod citrà præjudicium ju-
rium partium committatur magnificis Notariis Joanni
21 Caruso, & Gregorio Servillo, qui recognoscant scri-
pturam donationis sistentem in volumine confecto per
quondam Notarium Jo: Baptista Mattia sub die 29. De-
cembris anni 1605., & in scriptis referant de omnibus
circa scripturam prædictam eis occurrentibus ad finem
providendi super decisione causæ, & interim fiat se-
questrum etiam quoad fructus penes tertiam ruris in
actis deducti* &c. hoc suum &c. penes Scribam *Civi-
tella*, in Banca Magistri Actorum *Basile*.

In decreto dicitur *in volumine confecto &c.*; quia
scri-

Digitized by Google

scripturæ repertæ fuerunt non in fasciculis tantùm,
sed insitæ in quodam libro, & in unum collectæ instat
protocolli, quod fortius est; attamen post terminum
ordinarium compilatum non fuit causa decisa,
sed peculiari subjecta fuit recognitioni.

In hac percurrens arena extrà rem loqui minimè
videbor, si aliam S. R. C. decisionem adducam pro
22 quæstione, E. G.; productis duobus instrumentis
contrariis de eodem negotio eodem die peractis,
cuinam credendum? summopere facientem.

D. Dominicus delli Falconi exposuit in S. R. C. in
anno 1737., quod possidente ipso insimul cum
D. Francisco ejus fratre feudum rusticum nuncupatum
dela Maura in pertinentiis Civitatis Lycii,
23 tamquam unicum corpus hereditarium quondam
D. Alexandri, & D. Corneliæ Patris, & Amitæ
respectivè, meditans idem D. Franciscus ejus domus
nobilitatem, proposuit D Dominico, dicti
feudi è rustico in nobile transmutationem ad titulum
Baroniæ, ideoque ex divisibili indivisibile faciendum
esse; quare sub die 27. Novembris anni
1722. prævio apprètio vendidit D. Francisco Primogenito
medietatem suæ portionis super dicto feudo
rustico pro ducatis quatuor mille solvendis quandocumque
cum annualitate ducatorum 112., pro
quibus fuit concordata fructuum perceptio medietatis
feudi venditæ, cum facultate locandi &c. &
reservatione dominii usque ad totalem pretii extinctionem;
quam fructuum tamen perceptionem posset
idem D. Franciscus ad sui libitum super æquivalenti
commutare. Sed quia enunciata pacta, &
conditiones impetrationem Regii assensus impediebant,
vigore cujus intestationem in sui beneficium
consequi debebat, D. Dominicum induxit ad aliud
instrumentum cessionis, & refutationis medietatis
dicti feudi cum ejus juribus absque ullo pacto, &
conditione conficiendum, ne offendiculum in prædicto
Regio assensu obiret Primogenitus.

Inito contractu hac bona fide, idem D. Dominicus
vigore pacti venditionis exegit fructus medietatis
feudi usque ad annum 1734. tempus mortis
D. Francisci, & per biennium successivè permittente
D. Alexandro ejus filio, quo molestiam
inferente colonis D. Dominici, ut ipsi quantitates
conventas correspondèrent, & de industria sublatis
frumentis in medietate D. Dominici collectis,
idem D. Dominicus petiit in S. C. manutentionem
in quasi possessione exigendi fructus medietatis feudi
pendente solutione ducatorum 4000., & restitutionem
fructuum ablatorum, quare in contradictorio
judicio sub die 16. mensis Februarii 1637.
ab Ill. Duce Vargas Maciucca Regio Consiliario
fuit ordinatum, *quod D. Dominicus Falconi manuteneatur
in possessione locandi, & exigendi fructus me-*
24 *dietatis feudi prædicti servata in omnibus forma pacti
&c. salva provisione facienda per S. C. respectu fructuum
exactorum per D. Alexandrum delli Falconi partibus
plenius auditis*. De quo decreto producto remedio
supplicationis de verbo faciendo in S. R. C.
a dicto D. Alexandro, institit idem pro revocatione
decreti, & exhibens instrumentum refutationis,
dixit, illum venditionis esse falsum. Sed instans
D. Dominicus pro confirmatione, & explicatione
25 provisionis reservatæ respectu fructuum, pro ejus
jurium fundatione præmittebat, corpus, de quo
lis erat, merum considerari allodium a natura feudi
prorsùs alienum, ut fatentur partes in utroque
instrumento, illud appellantes, liberum a
quocumque onere etiam *adhoæ*; quod *pro indiviso*
26 possidebatur, quæ confessio plenè probat, Gloss. in
Clem. Constitution. in fin. de elect. Dec. in *l. ipse dispices.
num.* 9. *C. de edend.*: quare benè potuit in hoc
statu rerum pactis subjici, & validissima undequaque
fuit venditio facta in anno 1722. & observanda
est, *l.* 1. *§. si convenerit ff. depos. l.* 1. *& tot. tit.*
27 *de pact.*; neque potest retrahi a conventione bonæ
fidei, præcipuè a qua læsio, & dolus alienus
est, adversùs quam neque minores restituuntur
nisi sint decepti, & fraudati, Ulp. *in l.* 1. *in fin.
de in integr. rest. l.* 10. *§.* 2. *&* 4. *de minor. l. quoties
nihil.* 200. *de reg. jur. cap. Constitutus* 8. *de in integr.
rest.* Larrea *dec. Granat.* 79.

28 Quoad aliud instrumentum donationis, & refutationis
respicienda est causa contractus, & contrahentium
finis, qui certè fuit pro nobilitanda
domu, ut legitur ex verbis ejusdem &c., non verò
pro auferenda substentatione D. Dominici, ejusque
familiæ; quare non debet in ejusdem præjudicium
contractus interpretari; in contractibus enim
non attenditur id, quod unus sensit, sed id, quod
ambo verisimiliter crediderunt, ne actus agentium
operetur ultrà, & contra eorum intentionem resistente
*l. si quis nec causam ff. si cert. pet. l. si repeti,
C. de condit. ob caus. l. inter stipulantem §. si Stychum
de verb. oblig.* Decian. *respons.* 21. *num.* 2. *lib.* 2. Cra-
29 vet. *cons.* 620. *num.* 7. Gabriel. *cons.* 168. *num.* 33.
lib. 1. Mantic. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 11. Rot. Rom.
apud Salgad. *in labyrinth. credit. dec.* 138. Molfes. *ad
consuet. Neap. part.* 2. *tit. de person.* 20. *num.* 54.

Neque clausulæ in dicto instrumento appositæ;
Nihil ibidem præfatus D. Dominicus reservando &c.
obstant, quia omnes hæ, & similes clausulæ tamquam
veræ, deliberatæque contrahentium volun-
30 tati repugnantes, intelliguntur appositæ *ex præsupposito*,
nullamque inducunt obligationem *ex defectu
voluntatis*, Card. de Luc. *de haredit. disc.* 7.; &
translationem, & jura dominicalia feudi tantum
31 operantur, non mutant conventionem, & pro majori
præcedentium contractuum robore apponuntur,
Olea *de cess. jur. tit.* 1. *qu.* 3. *num.* 5. *&* 10.
Ant. Fab. *sup. Cod. ad S. C. Vell. de fin.* 18. *in alleg.
num.* 20.

Voluntas, & finis contrahentium ex actibus sequentibus
etiam dignoscitur. D. Franciscus obtinet
assensum; D. Dominicus exigit fructus ex vi
pacti in venditione appositi pendente solutione ducatorum
4000. pro pretio suæ medietatis feudi;
32 quid amplius optari potest? quando dubietas contractuum
explicatur per actus præcedentes, & per
observantiam, Card. de Luc. *de feud. disc.* 23. *n.* 5.
de fideicomm. disc. 135. *num.* 20. *in fin.* Menoch.
cons. 75. *num.* 56. *&* 143. *nu.* 47. In nostro autem
casu omne cessat dubium, quia omnia hæc rata, &
firma habita fuerunt a D. Francisco, cujus factum
non potest impugnari a D. Alexandro ejus filio, &
33 herede, *l. cum fecissem. C. de rei vind.* Ruin. *cons.* 7.
num. 39. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 89. *num.* 60. *lib.* 1.
Rom. *cons.* 18. *num.* 4. Soccin. *jun. cons.* 107. *n.* 56.
lib. 3. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 511. *n.* 26.;
eoque magis quando heres est in hereditate, Dec.
34 in *l. debit. C. de pact.*: Nam licet juramentum sit
personale ex parte contrahentis, quoad observantiam
tamen est reale, & stringit, etiam heredem,
Cap. *veritatis de jurejurand.* imo neque juvatur beneficio
inventarii, De Franch. *dec.* 83. *n.* 3. *&* 6.
35 multoque magis ita dicendum est in nostro casu,
ubi non de feudo antiquo, & ex pacto, & providentia
agitur D. Alexandro spectante, quod si-
36 cut *fons ad rivulos* in ipsum transiisset, & *ex conventione,
non ex successione*, Bald. *in cap.* 1. *de eo,
qui sibi, & hered. suis*, Curt. *cons.* 150. *vol.* 4. *&
cons.* 275. *vol.* 2. Sed de feudo hereditario, quod
reputatur proprium defuncti, non heredis, & te-
37 netur ad omne id, cui defunctus tenebatur, Frecc.
de subfeud. fol. 442. *vol.* 1. *n.* 1.; quare omninò observare
debet D. Alexander pacta, quæ iniit ejus
Pater, cujus heres est.

Opponebat verò D. Alexander, quod in medium
existentibus duobus contractibus, venditionis uno,
38 refutationis altero, Regio assensu vallato, debet

falsus

falfus, aut nullus præfumi primus, aut faltem
præfumendus revocatus,
Et licet pro comperto habeatur, duos fuiffe con-
tractus inter Fratres delli Falconi initos, vendi-
tionis unum cum refervatione dominii, pendente
folutione pretii, refutationis alterum, cum claufula
nihil ibidem refervando &c. uterque tamen in eadem
hora ab eodem Notario fuit ftipulatus; ideoque
inter fe correfpectivi funt exiftimandi, ita ut ab-
39 fque primo minimè celebratus fuiffet alter, &
quod unus infit alteri, *Doctores in l. lecta ff. fi cer-
tum petatur, & in l. petens C. de pact.* Rot. Rom.
par. 9. decif. 340. n. 26., & par. 12. decif. 66. n. 4.
Mafcard. *de probat. vol. 2. concl.* 824.
At prætermiffis regulis DD., quod in hoc ca-
40 fu pronunciandum fit pro Reo, nam Rei proba-
tio contraria inftrumento elidit actoris intentio-
nem, Bald. *in l. falfis ff. furt.* Boer. *dec.* 252. *num.* 9.;
quod recurrendum fit ad protocullum, Bald. *in
l. Sempronium ff. de legat.* 2. Guid. Pap. *fingul.* 336.,
aliifque conjecturis a DD. collectis, Ann. *fingul* 679.
Putc. *dec. 31. par. 3. &c.*; ut in individuo loquar
cum doctrina Marin. *Frecc. de fubfeud. lib. 2. qu.* 16.,
ubi expofito cafu duorum contractuum eodem die,
uniufque manu Notarii initorum, primi liberæ
venditionis, cum pacto redimendi alterius, em-
tor pro contractu libero affenfum impetravit. In-
41 terrogatus citatus Author quid juris; Adduxit
fub n. 1. nonnullos DD., qui nisi textu *l. 1. §. fin.
ff. de reb. cor. &c.* fubftinuerunt primùm tantùm
contractum affenfu vallatum; adduxit inde alios
Authores, qui utrinfque invaliditatem probave-
runt; Demùm fuam emittens fententiam *num.* 7.
ita concludit: *Non eft curandum duo fuiffe confcri-
pta inftrumenta, fed quid verè fuit conventum inter
partes, tot. Cod. plus valet, quod agitur: Debuit emtor di-
42 cere, quod eft verè conventum fcilicet Venditionem,
& pactum, nec venditionem, & pactum, nec vendi-
torem decipere, qui confidis in regula juris, ut duo in-
ftrumenta eodem tempore, & hora ftipulata pro uno
judicentur; Venditor de damno tractat, & rehaben-
di quod fuum fuit, vel antecefforum fuorum, in quo
datur affectio, ut in l. fi empt. de minorib. Emtor au-
tem de lucro, in quo aliter jura provident, præfertim
ubi venditum eft Feudum cum pacto reemendi minori
pretio fui valoris diftrahi confuevit, non debet emtor
cum aliena jactura locupletari, & fi hac fcriptura af-
fenfus requirit impenfam reemtionis tempore fibi poteft
fatisfieri pro medietate, prout communiter practicatur:
Nec eft curanda de fictionibus, quæ inter medio cur-
runt juris minifterio: Hæ enim fubtilitates a Judicibus
refpuuntur, ut in l. ficut §. fi debitori, quibus modis
pignus, vel hypotheca folvitur; hoc non fuit vere actum
inter partes, quod infuper ab intellectu, quia eft extra-
neum ab intentione partium, quod principaliter agitur
eft intuendum, at in l. fi quis nec caufam fi certum
petatur, ut quod in confequentiam venit, Gloff. in l.
nec enim ff. ex quibus caufis majorum; ejufque fen-
tentiam fequutam fuiffe refert.*
Hæc jura præabundè militant in noftro cafu,
ubi læfio non in triplo, vel in quadruplo jufti pre-
tii concurreret, ut in venditionibus cum pactu ree-
mendi accidit, fed manifefta læfio non enormis,
aut enormiffima, fed in totum videtur, per quam
re, & pretio fpoliatotus D. Dominicus.
Nec obftat alia oppofitio adverfarii, quod cum
fit corpus feudale, enunciata pacta feudorum na-
turæ repugnent, quia locum habet in contractibus
f. per corporibus feudalibus initis, non vero, quan-
do fuper allodialibus, ut eft in cafu noftro, ne-
que per actus fequentes, quibus ex allodio in feu-
dum facta fuit translatio, impediri poteft D. Do-
minico fructuum perceptio, pendente folutione du-
43 catorum quatuor mille; eo magis, quia tenuta
feudi quoad fructuum perceptionem non eft feu-
dalis, fed burgenfatica, De Franch. *decif.* 75. *cum
de Luca num.* 9. Capyc. Latr. *confal.* 16. *num.* 9.
& 31. Quia non tangitur corpus Feudi, fed tan-
tum conceditur poffeffio crediturí perceptionis fru-
ctuum, donec de fuo credito fibi fatisfaceret, itaut
poffit exerceri Salvianum Interdictum non fuper
44 feudo, fed fuper ejus commoditate, & ita fem-
per fuit decifum a S. C. Card. de Luc. *de Regalib.
difcurf. 38. num. 5. de credit. difcurf. 14. num. 26. &
fegq. difcurf. 151. num. 6. & 14. de* Ponte *confil.* 38.
num. 2. lib. 2. de Marin. *lib. 1. refolut. num.* 38. Alex.
ad. de Marin. melior. 115. num. 20.
45 Quod magis locum fibi vindicat in illius per-
fona, cui habuit fidem de pretio, cujus pecunia
emtum fuit feudum, Rocc. *de Offic. caf. 6. n.* 38.
ibi: *Nihilominus poteft ille, ex cujus pecunia feudum
fuit emtum confequi immiffionem fuper commoditate
percipiendi fructus, redditufque feudales, ac admini-
ftrandi, & exercendi jurifdictionem, cum fit jus al-
lodiale a feudi dominio prorfus diftinctum, & fepara-
tum, ita decifum habemus, & folemniter per S. C.
junctis Dominis duarum Aularum in caufa D. Mariæ
Ruffæ cum D. Fichria Scondito, quæ inftituta heres
a Camillo Portia, cujus pecunia Marinus Ruffus
D. Mariæ Avus terram Cintulæ emerat, ad cujus
feudi tenutam, qua Camillus fruebatur D. Maria con-
tradicente, immiffa fuit, quam certe nancifci non po-
terat, fi quid feudale extitiffet, cum heres prorfus ex-
tranea diceretur, ut refert Reg. Merlin. controv. cen-
tur. 2. cap. 8. num. 63. & 67. Thor. in compend. dec.
par. 3. in verb. heres an debeat immitti, fequtur Re-
gens de Marin. abundè materiam pertractans refolut.
tom. 2. cap. 38. num.* 33.
Nec facto corpore feudali dominii refervatio af-
46 fenfui fubjecit contractum, quia procedit in re-
bus de natura feudalibus, non quando actio ad fim-
plicem hypothecam reftringitur, ut in contracti-
bus venditionis & emtionis frequenter accidit, Ho-
diern. *ad Surd. dec.* 157. Mex. *ad de Marinis melior.
allegat. diverf. col. lect. melior. 47. num.* 4.
En igitur ex jufto titulo dominii, & poffeffio-
nis undequaque folaribus radiis clarior caufa D. Do-
minici apparet, ejufque petitio pro confirmatione
decreti domi interpofiti manutentionem in fui be-
neficium decernentis omni jure fulcitur.
Propofita caufa in S. R. C. fub die 29. menfis
47 Maii 1738. a meritiffimo laudato Regio Confilia-
rio D. Jofepho Cafimiro Capozzuto fucceffore Com-
miffario, *fuit per S. C. facto verbo, declaratum, be-
ne fuiffe provifum per dominum tunc caufæ Commif-
farium fub die 16. Februarii 1737. fol 34., & ex-
plicando provifionem refervatam in decreta prædicto
tam refpectu fructuum in actis deductorum, quam
fuper omnibus hinc inde prætenfis infra quatuor dies
audiantur partes, hoc fuum &c.* In banca *Caftuli* penes
fcribam *Emmanuelem de Afferma*.
✠ 48. Cum Notarii ut plurimum immodicas merce-
des a partibus peterent: jure meritiffimo, ne in
pofterum liberum eis effet, & impune quid nimia
extorquere, fuerunt regia pragmatica, quæ eft 4. *in
ordine fub rubr. de Notariis* eorum mercedes taxatæ &
definitæ, cujus tenorem hic inferere commodum
eft: *Merces autem dictorum Notariorum taxata intel-
ligatur ordine infrafcripto: pro rogationibus ufque ad
viginti quinque uncias, tareni duo cum dimidio: a
viginti quinque ufque ad quinquaginta, tareni quinque:
a quinquaginta ufque ad feptuagintaquinque tareni fe-
ptem cum dimidia: a feptuaginta ufque ad centum,
tareni decem: ultra decem, quantumcunque fit quanti-
tas, tareni quindecim; ultra quam mercedem nil pete-
re poffit, nec exigere, ad pœnam dupli ejus, quod ultra
petierint, & exegerint; nec in dicta mercede compute-
tur illud, quod fupra taxatum apparet pro fcriptionibus,
& profecandi libri regiftratione.* Et præfens conftitu-
tio non habet locum quantum ad taxationes, *fuc. elec-*
Elio-

Digitized by Google

ctiones supradictas in locutionibus simplicibus, & procurationibus, seu mandatis.

49. Animadvertendum hic est, auri libram de jure communi septuaginta duobus aureis, seu solidis æstimari, Dionys. Gothofr. in *authent. ad hæc lit. T. C. de usur.* Glos. in §. *fin. instit. tit. de poen. temere litig. v. solidorum*, Anton. August. *lib. 2. emend. c. 9. in princ.* Isidor. *lib. 16. etymolog. c. 14.* Covarr. *de veter. numism. collat. 3.*, Guit. *de credit. cap. 3. tit. 1. n. 247.*, ita ut quælibet uncia sex aureos, seu ducatos Regni, quilibet aureus sextam unciæ partem contineat, quæ scatula ab Isid. *l. c.* appellatur, & a Fannio.

Sextula, quæ fertur: nam sex his uncia constat. Quem antiquum auri valorem in Regno adhuc servari, quamvis ad triplum usque creverit nunc pretium auri, tam in emtione venditione, vel commutatione ipsius metalli, quam in usu reali, & quotidiano nummorum aureorum liquet ex catasti instructionibus, quas dedit R. C. S. die 20. Septembris 1742. *Xov. Grat.*

50. Legi municipali Judices ad contractus præscribenti fraudem cum sæpe facerent Notarii adsciscentes pro eo Judice, ubi is deesset, privatas non raro personas Gubernatorum, & Judicum localium, Doctorum, Medicorum, aliasque; unde fiebat, ut permultæ in dies orirentur controversiæ de nullitate contractuum ex defectu præsentiæ Judicis ad contractus, & fraudolenta alicujus præsentia in Judicis locum suffecti; Rex Carolus merito id vetuit sanctione sua, *quam edidit die 12. Mensis Augusti* 1743., his verbis: *Quantunque con la Regal nostro costituzione emanata a 30. Decembre* 1741. *per riparare all' abuso introdotto nel Regno de' Notaj, con fare in varj contratti intervenire i Governadori, e Giudici locali in luogo de' Giudici a contratti; e per togliere nell' istesso tempo ogni solennità, fosse da Noi non solamente ordinato, che in avvenire doppo la publicazione di detta Costituzione nessun Notaio ardisse stipular istromento di qualunque sorte, senza Giudice a' contratti, sotto pena di sospenzion di ufficio, e di ducati 50. per ogni volta, che contravenisse, ma anche che a tutti l' istrumenti, che si trovavano stipulati fino alla pubblicazione di detto Costituzione, con l' intervento de' Governadori, e Giudici locali, sempre che ne' medesimi non vi fosse altra nullità, o difetto, avessero l' istesso vigore, come se fossero stati celebrati con l' intervento de' Giudici o contratti; con rimetter di più per atto di nostro Regal clemenza a Notaj una tal colpa, e dispensare, che li loro protocolli per una tal causa impediti, fossero ammessi alla visita: Ci è stato nondimeno rappresentato, che altri Notaj di dette Provincie, prima della publicazione della nostra Regal Costituzione abbiano stipulati varj istrumenti, non già coll' intervento de' Governadori, ma con l' intervento di persone da' medesimi destinate ad intervenire per Giudici a contratti nella celebrazione dell' enunciati istrumenti, e con l' intervento di altre persone, come sono Dottori, Medici Fisici, ed altri.*

Per togliere adunque anche questo inconveniente, che può dare maggior occasione di liti, e controversie fra i contraenti, e per togliere ancora a' medesimi in questa parte il motivo di poter dire invalidi i contratti, per cagione di tal mancanza d' intervento de' Giudici proprj a tal' effetto destinati, abbiamo risoluto far la presente, da osservarsi in ogni tempo inalterabilmente, colla quale usando similmente di nostra Regal clemenza, vogliamo, ed espressamente comandiamo, che tutti quegl' istrumenti, che si troveranno stipulati fino alla publicazione della presente Regia Costituzione con l' intervento di persone destinate da' Governadori, a Giudici locali, a di altra qualsivoglia persona in luogo del Giudice a contratti, sempre che ne' medesimi istrumenti non vi sia altra nullità, o difetto; che la mancanza di tal solennità, abbiano lo stesso vigore, validità e fermezza, come se fossero stati celebrati coll' intervento del Giudice o contratti.

E perchè per tal difetto i protocolli de' sudetti Notaj si trovano trattenuti senza esser visitati, ed i Notaj stessi sospesi dall' esercizio del loro ufficio, vogliamo ancora, e comandiamo, che i loro protocolli siano ammessi alla solita visita da' Ministri a tal' effetto destinati, e che sieno i medesimi Notaj abilitati all' esercizio del loro ufficio.

Comandiamo inoltre, per estirpare affatto un tal abuso, e vogliamo espressamente, confermando in primo luogo la riferita nostro Regal Costituzione de' 30. di Decembre 1741., che in avvenire, dopo la publicazione di questa, niun Notajo ardisse di stipular istrumento di qualunque sorte con l' intervento de' Governadori, a Giudici locali, o di altre persone in luogo de' Giudici a contratti, ma che questi debban onninamente intervenire in essi instrumenti, e nel caso che si contravenga a questa nostro Sovrana deliberazione, vogliamo, che oltre della pena della sospensione dell' ufficio, debba ancora il Notajo soggiacere alla pena di ducati cinquanta da applicarsi al nostro Erario, da eseguirsi irremissibilmente ogni volta, che occorrerà il caso di tale contravenzione. Ed affinchè venga a notizia di tutti questa nostra Regal determinazione, nè da niuno in avvenire possa allegarsi causa d' ignoranza, vogliamo, che la presente si publichi ne' luoghi soliti &c.

51. Notarios Apostolicos Romana Curia consueverat ad nostram usque ætatem creare hoc in regno plurimos in diem, adeo, ut ferè omnes Notarii laici, Regia quamvis authoritate creati, studerent sibi obtinere privilegium etiam Notarii Apostolici, proficuum pro conficiendis rerum ecclesiasticum instrumentis, aliisque scripturis, hinc ad Romanæ Ecclesiæ ditionem transmittendis. At Rex Carolus eos abolendos satius duxit, eo consilio, ut iis, qui jam essent ad annum usque 1750. creati cum Apostolico Privilegio, Regioque placito, toleratis, novi ne crearentur inponeretur; sic enim rescripsit die 26. *Novembris* 1750. ad Regalem Cameram S. C., ut eo abhinc die Regium placitum denegaretur cunctis omnino privilegiis Notariorum Apostolicorum, his inter alia verbis: *Que ossi misma* (la Regal Camera) *continue a negarlo* (il Regio placito) *sobre los rescritos, que contienen commutaciones de las ultimas voluntades ad pias causas, reduciones de misas, y privilegios de Notarios Apostolicos.* Prostat hoc rescriptum non modo in actis Regalis C. S. C., verum etiam in Regia Curia Cappellani Majoris. Priscos autem hujusce regni mores, & leges de Notariis Ecclesiasticis. & Apostolicis edisserit vir clariss. D. Carolus Gagliardos *instit. Canonic. lib. 3. tit 8. n. 12. & sequ. Xav. Grat.*

52. Rex idem providentissimus, ut ædificio amplissimo, perpetuæque manutentioni generalis Hospitii pauperum, quod Ipsemet fundavit in suburbio D. Antonii hujus Civitatis Neapolis, prospiceret, piasque hominum oblationes pro eo conquireret: inter alia jussit constitutione sua mox exscribenda data die 1. Februarii 1753., ut quisque Notariorum ad testamenta, aliasque generales dispositiones conscribendas, & rite stipulandas rogatus, deberet suo ex officio singulis testatoribus, ac disponentibus ejusmodi, speciatim commemorare pietatis opus revera magnum Generalis Hospitii pauperum, simul eos hortando, ut aliquid pro eo, si velint, legare non omittant. En verba Regiæ constitutionis: *Essendo in questa nostra Città cresciuto all' eccesso il numero de' poveri mendicanti, i quali alla giornata si veggono girar per le publiche strade chiedendo la limosina, e maggiormente per le Chiese; onde recano disturbo, ed inquietitudine alla gente applicata od assistente al S. Sagrificio della Messa, ed all' altre opere di religione; quindi il nostro Regal animo conside-*

vando un tale inconveniente, e considerando ancora, che alcuni de' mendicanti atti alla fatiga, piacendo loro la vita oziosa, e sfacendata, vogliono attendere piuttosto ad andar mendicando, che procacciarsi il pane col fatigare, onde divenuti vagabondi, sono d' incommodo, e danno al Pubblico: perciò fin dagli anni passati si presero gli espedienti, per darsi principio ad una commoda, ed opportuna fabbrica fuori il Borgo di S. Antonio Abbate di questa Città, sotto il titolo di generale Albergo de' Poveri, affine d' ivi collocarsi, e mantenersi nella maniera più propria, e conveniente i mendicanti sudetti.

Ma essendovi bisogno di eccessiva spesa, nommeno per ridurre a compimento la fabbrica, che per sostentare i poveri; quindi da Noi si sono presi, e si prendono varj espedienti senza gravare i nostri amatissimi Vassalli per adempiere una tale opera pia. Consideratosi però, che molti di coloro, i quali fanno testamento, e altra universale disposizione de' proprj beni, hanno la pia intenzione di disporre qualche quantità per opera di pietà Cristiana, ma che tal volta manchi chi loro insinui, e suggerisca la maniera di eseguirla; e considerando, che il modo più proprio sia di addossare una tale incombenza a pubblici Notari, i quali sono chiamati a fare i testamenti, o altre disposizioni universali, affinchè possano i medesimi promuovere, ed agevolare la pia intenzione de' disponenti; perciò con matura deliberazione abbiamo fatta la presente Costituzione omni tempore valitura, colla quale comandiamo, ed ordiniamo, che dal giorno della publicazione della medesima sia tenuto ogni pubblico Notajo, non meno di questa Città, che di tutti gli altri luoghi di questo nostro Regno, nell' atto di stipulare il testamento, o altra disposizione universale, d' insinuare con maniere proprie, e convenienti a disponenti di lasciar qualche cosa, secondo porta la loro facoltà, e condizione, a beneficio del sudetto Albergo de' Poveri, col porre innanzi agli occhi de' medesimi, che il sovvenire a' poveri è un vero effetto della pietà Cristiana, e che l' opera del sudetto Albergo è di gran commodo, e di sollievo de' Mendicanti.

Ma affinchè la nostra volontà abbia il sudetto effetto, ordiniamo, e comandiamo, che tutti i Notaj sieno tenuti nell' ultimo del testamento, o di altra universale disposizione, dire, e spiegare, che da essi si sia fatta una tale insinuazione a disponenti: col soggiugnere quelche avranno i medesimi disposto a beneficio dell' albergo sudetto; o veramente, se coloro non vorranno lasciar cosa alcuna, anche di spiegarlo.

Nel caso però, che i Notaj mancheranno di fare la detta insinuazione, ordiniamo, e comandiamo, che per la prima volta s' intendano per un' anno sospesi dal loro ufficio; per la seconda volta per due anni: e per la terza che saranno puniti con altre pene maggiori al nostro Regal Arbitrio riserbate. E per maggior comprovazione di questa nostra sovrana disposizione, sarà la presente Costituzione firmata di nostra mano, munita del nostro Regal suggello, e riconosciuta dal nostro Segretario di stato del dispaccio per gli affari Ecclesiastici.

✠ 53. Quoniam ad legitimorum contractuum firmitatem, & contrahentium fidem mutuo servandam, fraude que a pactis conventis arcendas maximopere confert Notariorum peritia, & probitas: ratio postulat, ut in creandis Notariorum personis plures, & variæ requirantur qualitates, conditionesque, ad officium hujusmodi recte obeundum, necessariæ. Nequit ergo creari Notarius persona infamis, nec de jure, nec de facto; his enim, ut ait *text. in cap. infamibus de reg. jur. in 6.* portæ dignitatis non aperiuntur: qui non est de legitimo matrimonio procreatus, & in ætate legitima constitutus, quæ in hoc Regno est annus vigesimus secundus: nesciens ea, quæ ad suum spectant officium, clausulas, nempe, in contractibus adponi solitas, & solemnitates, quæ servari, & adhiberi debent, videlicet, invocatio divini nominis, indictio, dies, mensis, annus, locus, testes, nomen, & signum, quarum aliquam si ob negligentiam, vel ignorantiam omiserit Notarius, præter damni refectionem, quod pars senserit, poena falsi puniri, non quidem ordinaria, sed extra ordinaria Judicis arbitrio docent Afflict. dec. 21. a. 5. Farinac. q. 157. par. 1. Menoch. *de arbitr. cap.* 370. *n.*4.: necnon debet esse ingenuæ conditionis, *l. generali C. de tabell. lib.* 10.: & ab eo eligi, qui potestatem habet illum eligendi: nimirum hoc in Regno a Vice-Protonotario S. R. C. Præside, ex jam traditis a Riccio nostro.

✠ 54. Novissime Ferdinandus IV. Rex Dominus noster, feliciter regnans, publicæ utilitati prospiciens, duo aliis superaddidit requisita in sequentibus contenta Regiis rescriptis.

Dovendosi l' Uffizio di Notaro esercitare da persone probbe e ben educate; poicchè da detto uffizio dipenda in gran parte la tranquillità universale: Ha il Re risoluto, in vista della Consulta di V. S. Illustriss. delli 17. dell' andante; che da oggi innanzi si facciano Notari coloro, che ne essi, ne il Padre loro abbiano esercitato arte vile, o sia stato bracciale, e coloro, che abbiano certo patrimonio. Quindi m' impone la M. S. di dire a V. S. Illustrissima, che col Marchese Mauri dica quanto dovrebbe essere il detto Patrimonio, e che Ella rimetta nota de' Notari di questa Capitale, e del Regno colla distiazione del nome, Cognome, e Patria. Palazzo alli 27. Decembre 1760. Carlo de Marco. Signor Marchese Presidente del Consiglio.

In seguito della risoluzione presa, che coloro, li quali si vogliano privilegiar Notari avessero certo Patrimonio S. M. ha risoluto, che il Patrimonio de' Regnicoli, li quali chiedono il privilegio di Notaro per una Provincia debba essere di ducati dugento in proprietà. Se si domanda per due Provincie abbia chi vuol farsi Notaro il Capitale di ducati trecento; E se si voglia per tutto il Regno si debba costituire il fondo del patrimonio in ducati cinquecento. Comanda inoltre, la M. S. che si apponga legge expressa nè rispettivi privilegj di essi Regnicoli, i quali ottenessero il privilegio per la Provincia di Terra di Lavoro, e per tutto il Regno, che non abbiano facoltà di esercitare tale Uffizio ne in questa Capitale, ne nelli Casali della medesima. In fine prescrive che i Napoletani, e li Naturali de' Casali di Napoli, che chiedono il privilegio di Notaro, o per la sola Provincia di Terra di Lavoro, o per tutto il Regno, debbano avere per patrimonio mille ducati di fondo. Di Regal Ordine significo a V. S. Illustrissima questa Sovrana risoluzione, affinchè si eseguisca in tutte le sue parti. Palazzo alli 28. Febraro 1761. Carlo de Marco. Signor Marchese Presidente del Consiglio.

✠ 55. Ad evitanda falsitatis pericula, quæ facile oriri possent, si Notariorum, jam defunctorum protocolla ab ejus heredibus, parte, aliove conservarentur, cautum reg. pragm. est, ne quis Notariorum sub poena falsi ab alienis protocollis penes sese revera non existentibus, instrumenta, aliasque scripturas exscribat: *ordiniamo ancora* (sunt verba pragm. 13. de Notariis) *a tutti, e qualsivogliano Notaj del presente Regno, che non debbono in modo alcuno estrarre fede, nè autenticare niuna scrittura da protocolli, ne da altre qualsivoglia scritture di Notaj morti, o assenti, l' originali de' quali stanno in potere di altre persone. ma debbano solamente estrarre fede, ed autenticare quelle scritture, che si troveranno in potere di essi Notaj sotto pena di falso a chi controverrà:* Quoniam vero, quæ contra leges fiunt, ea pro infectis fere judicantur: hujusmodi scripturis nullam idcirco fieri probationem jussit *prag.* 13. *de Notar.* ibi: *ed esemplandole contro la forma delle presente, ordiniamo, che quelle si abbiano per nulle, e non facciano fede, ne in giudizio, nec extra, e li Notaj incorrano nella pena di ducati cento.* Videsis Parex. *de instr. res.* 8. *n.* 16. *& seq.* Xaver. Gizz.

✠ 56. Præ-

✠ 56. Tandem ut procul omnino essent ab officio Notariorum falsitates, quæ civium fortunas, & publicam fidem evertunt: sancita est Regni const. *Ut Judices*, quæ adhuc in viridi est observantia, poena mortis naturalis in Notarios falsa instrumenta conficientes, hisce verbis: *de Notariorum, & Judicum manibus in conficiendis publicis documentis veritas intemerata procedat: in quibus si falsitas fuerit, vel corruptela probata: non mutilationis manus, ut olim, sed decapitationis supplicium ultimum temerarius patiatur*. Eademque poena plecti jussit Rex Carolus, si hocce crimen in apocis banci committerent, pragm. sanct., quam dedit die 10. Septembris 1751., ibi: *E finalmente ordiniamo, che con la medesima pena di morte naturale puniti siano i pubblici Notaj, i quali con certa scienza autenticheranno le sottoscrizzioni false nelle sopradette scritture, come altresì coloro, che imiteranno, e falsificheranno le autentiche, e i segni de' Notaj*. Reliqua de No-
57 tariis edisserit uberius more suo Vir clarissimus D. Joseph Sorge nostræ ætatis magnus Jureconsultus enucleat. forens. tom. 8. cap. 40. Xaverius Gratianus.

APPENDIX MONUMENTORUM

TRAT.

TRATTATO
DI ACCOMODAMENTO
TRA
LA SANTA SEDE
E
LA CORTE DI NAPOLI

Conchiuso in Roma tra i Plenipotenziarj della Santità di Nostro Signore PP. BENEDETTO XIV., e della Maestà di CARLO, Infante di Spagna, RE delle due Sicilie, di Gerusalemme, &c. approvato, e ratificato dalla Maestà Sua sotto il dì 8. di Giugno 1741., e dalla Santita' Sua a' 13. dello stesso Mese, ed Anno.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

„ MEmores Apostolici illius monitii. In pace vocavit Nos Deus; non enim est dissensionis Deus, sed pacis: Pastoralis nostræ sollicitudinis frequentes dirigimus curas ad omnea occasiones, & causas tollendas, quibus contentiones, & dissidia inter Dei Sacerdotes, & Laicæ Potestatis Ministros ali, ac foveri solent, unde plurima, & gravissima sæpenumero exoriri mala contingit in animarum perniciem, & Ecclesiasticæ disciplinæ perturbationem. Itaque lubenti animo amplectimur quæcumque a Carissimis in Christo Filiis Catholicæ Ecclesiæ Regibus, ac Principibus Nobis opportunè suggeruntur ad stabiliendam firmandamque in eorum Regnis, ac Provinciis pacem, & tranquillitatem, qua Ecclesia Sancta, ejusque populus in Domino gaudeat, & lætetur.

„ Nuper quidem, nempe die secunda currentis mensis Junii, ad sedandas componendasque controversias inter Curias Ecclesiasticas, & Curias seculares, jam pridem exortas, quibus, & Ordinariorum jurisdictio impediebatur, & Ecclesiasticæ disciplinæ frangebatur vigor, & populorum quies & unio perturbabatur; aliaque plura, & gravia oriebantur mala, & majora in diem timeri poterant, quibus non mediocriter Paternus animus noster, & pastoralis commovebatur sollicitudo; quædam conventiones, capitula, & concordata ex parte quidem, & nomine Sedis Apostolicæ a dilecto Filio nostro Sylvio S. R. E. Presbytero Cardinali tit. S. Priscæ Valente Gonzaga nuncupato, ex parte verò, & nomine Carissimi in Christo Filii nostri CAROLI utriusque Siciliæ, & Hierusalem Regia Illustris, & Infantis Hispaniarum a dilecto pariter Filio nostro Trojano tit. S. Cæciliæ Cardinali de Aquaviva, tum etiam a Venerabili Fratre Cœlestino Archiepiscopo Thessalonicensi, ejusdem CAROLI Regis Plenipotentiariis, subscripta fuerunt, habito prius eorum diligenti, ac maturo examine a nonnullis Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & Romanæ Curiæ Prælatis, necnon a prælatis Trojano Cardinali & Cœlestino Archiepiscopo Thessalonicensi sub Prædecessore nostro rec. mem. Clemente XII., & deinde etiam coram Nobis, qui etiam per Nosmet ipsi non semel ea considerare, & expendere curavimus, tanquam temporum conditioni, rerumque statui congrua, & opportuna, ac necessaria ad optatam pacem, & concordiam inter utrasque Curias, & Clerum, & Populum restituendam, firmandamque approbavimus. Horum autem tenor, qui sequitur, videlicet.

Trattato di accomodamento tra la S. Sede, e la Corte di Napoli, conchiuso in Roma tra i Plenipotenziari della Santità di Papa BENEDETTO XIV., o della Maestà di CARLO, Infante di Spagna, Rè delle due Sicilie, di Gerusalemme &c.

PEr terminare le dispute, e controversie, che da più secoli nel Regno di Napoli sono state sù diversi capi tra le Curie laicha, ed ecclesiastiche, e per torre con ciò ogni occasione di discordie tra le due Potestà, la Santità di Nostro Sign. BENEDETTO XIV:, e la Maestà di CARLO Infante di Spagna, Re delle due Sicilie, per mezzo de' loro Plenipotenziarj muniti della necessarie facoltà, dopo diligentissimo esame, e matura deliberazione, nella quale per parte di Sua Santità si è inteso il parere di alcuni Signori Cardinali, son convenuti ne' seguenti capitoli, che dovranno da amendue le parti per l'avvenire perpetuamente, ed inviolabilmente osservarsi, col cominciarsene l'esecuzione in tutto ciò che potrà subito, e senza dilazione praticarsi, ed eseguirsi, dopochè questo presente trattato sarà stato sottoscritto, e ratificato.

CAPO PRIMO

Immunità Reale.

TRovandosi la maggior parte delle Comunità del Regno esauste, ed impotenti a soddisfare sì a' pubblici pesi, come a' frutti de' debiti, che si trovano per bisogni pubblici dello Stato aver contratti per lo più con Monasterj di povere Monache, Capitoli, ed altri luoghi, e Comunità ecclesiastiche; e dall'altra parte per la maniera come ora si riscuotono le pubbliche imposizioni, cadendone la maggior parte del peso sopra la più misera gente necessitata in certi luogi per un rubbio di macinato a pagare di gabella niente meno di quattro ducati, ed in altri, dove si vive a testatico, un mise-

Digitized by Google

miserabile, che non ha che le sole braccia, colle quali dee mantener se stesso, e tutta la sua povera famiglia, è talvolta costretto a pagare fin otto, e dieci ducati l'anno: quindi S. M. per sollievo de' suoi più poveri sudditi, e di que' luoghi pii, e precisamente de' Monasterj di povere Monache, che per aver la maggior parte delle lor rendite in censi attivi sopra le Comunità, si trovano ridotti in molta strettezza; ha determinato, mediante un general Catasto di tutti i beni del Regno, far una più giusta distribuzione de' pubblici pesi. Ma tutto ciò non ostante, de i beni del Regno trovandosi gran parte passata in *manus mortuas*, senza che per essi si paghi un sol quattrino per li bisogni dello Stato, i soli beni posseduti da' laici non possono bastare pel sollievo desiderato de' poveri, e della Comunità; perciò la Santità di Nostro Signore, attesa l'impotenza de' laici, ed avendo ugualmente a cuore il sollievo della più misera gente del detto Regno, e de' luoghi Pii, che hanno crediti colle Comunità, aderendo alle istanze di Sua Maestà, è benignamente condiscesa, che per quello, che riguarda l'esecuzione, e le franchigie degli Ecclesiastici del Regno di Napoli, si osservi per l'avvenire quanto vien disposto ne' seguenti articoli.

I. Ne' catasti, i quali si debbon fare, o debbon rinnovarsi per ordine Regio da tutte le Università del Regno, si comprenderanno, e si faranno descrivere tutti li beni, di qualsivoglia natura si sieno, posseduti dagli Ecclesiastici Secolari, e Regolari: al qual effetto gli Ordinarj di ogni luogo sforzeranno i renitenti per le vie regali a farne le rivele, darne le assegne, ed a tutt'altro, che sia per essere a ciò necessario: Con dichiarazione però, che detto Catasto, e tuttociò si faccia coll' assistenza degli Ordinarj medesimi, de' deputati del Clero, ed a spese unicamente de' laici.

II. Fatto che si sarà di mano in mano da ciascheduna Comunità il suo Catasto, a i pubblici pesi, che sopra de i beni accatastati si pagheranno da' possessori laici, le Comunità ecclesiastiche, Chiese, ed altri luoghi Pii ecclesiastici contribuiranno solamente per la metà di quello, che quei tali lor beni pagherebbero, se si possedessero da' laici; detratti bensì prima tutti i pesi annessi a' detti beni, che son obbligati a soddisfare; Ben' inteso però, che tra questi pesi non sia mai compreso il mantenimento, ed alimento delle persone; la qual suddetta contribuzione per li beni ecclesiastici, come sopra, dovrà in ciascun luogo, ed Università del Regno cominciar dal giorno, che in esso luogo i laici in vigore del nuovo Catasto da farsi, o pure già fatto fino al giorno d'oggi, come si verifica di qualche luogo, comincieranno a pagare i pubblici pesi, senza che debba aspettarsi, che il suddetto nuovo Catasto sia terminato per tutto il Regno. E considerando Sua Beatitudine, che vi sono moltissime fondazioni nel Regno suddetto, particolarmente di Regolari, fatte nel secolo passato, o nel presente, di rendite assai considerabili, e tali, che compongono forse la maggior parte delle rendite degli Ecclesiastici; e che restando queste esenti, ed immuni della detta contribuzione per la facilità, che hanno di provare i loro titoli di prima erezione, la maggior parte del peso si rifonderebbe nelle prime erezioni fatte ne' secoli antecedenti per la pruova, o deficiente, o assai difficile per rintracciare la fondazione; come anche ne' più poveri luoghi Pii, e persone ecclesiastiche; nè si avrebbe il fine desiderato, che si è espresso di sopra, perchè anche i laici oppressi da gravi pesi sarebbero obbligati a contribuire molto più, ed oltre alle lor forze; perciò è anche condiscesa permettere, ed ordinare, che restino sottoposte alla divisata contribuzione anche tutte le fondazioni di ogni sorte, detratti però sempre prima tutti i pesi, ed obblighi, come sopra. E la suddetta contribuzione sopra i beni passati in *manus mortuas* si pagherà solamente fino a tanto, che dureranno i presenti bisogni delle Università del Regno, e per que' soli pesi, che si trovano imposti fino al giorno d'oggi, e non già per quei, che si potranno imporre per l'avvenire.

III. Alla contribuzione, come sopra stabilita resteranno soggetti i beni posseduti da tutte le Comunità ecclesiastiche, Chiese, e altri luoghi Pii ecclesiastici di qualunque sorte si sieno, di Religiosi delle undici Congregazioni, di Gesuiti, di Cavalieri di Malta, e loro Commende, di Mense Episcopali, o Archiepiscopali, di Abazie Concistoriali, e possedute da' Signori Cardinali. Esclusi solamente i beni di quei benefizj, che si assegneranno agli Ordinandi in patrimonio sagro, per quella sola rata però, che secondo la tassa Sinodale, o Conciliare importerà detto patrimonio: ed esclusi anche i beni delle Parrocchie, de' Seminarj, e degli Ospedali. E come gravandosi in questa forma tutti i beni più privilegiati delle Chiese, non è dovere, che a confronto di ciò goda nessun laico alcuna esenzione, la quale venga poi ad accrescere il peso degl' Ecclesiastici; perciò il ripartimento de' pubblici pesi dovrà farsi a proporzione di tutti i beni di qualunque sorte, come si è detto di sopra, realmente posseduti da ogni laico tanto cittadino, quanto forestiere, e de' beni burgensatici posseduti da Baroni, e di tutti quelli che sono, e saranno descritti nel Catasto di ciaschedona Comunità: laonde volendo il Sovrano esimere per l'avvenire qualcuno da questa contribuzione, l'importo dell'esenzione di esso dovrà ripartirsi, ed accrescersi sopra de' beni degli altri secolari, e non mai sopra quei delle Chiese, e delle Comunità, e luoghi Ecclesiastici.

IV. Tutti quei beni delle suddette Chiese, Comunità, e luoghi ecclesiastici, che saranno sottoposti alla divisata contribuzione, dovranno egualmente pagarla, o che essi gli facciano a mano propria, o che gli diano in affitto, o colonia. Il colono bensì per la sua porzione colonica dovrà soggiacere a tutti que' pesi a' quali soggiacciono tutti gli altri laici.

V. Succedendo che dal giorno d'oggi in avvenire qualche Chiesa, Comunità, o luogo ecclesiastico acquisti nuovi beni di qualunque natura si sieno, dovranno detti beni restare perpetuamente sottoposti a tutti li tributi regj, e pubblici pesi, che si pagano, e pagheranno da' laici.

VI. Quanto poi a' beni patrimoniali degli Ecclesiastici particolari saranno tutti soggetti a tutti quei pesi, a' quali soggiacciono i beni de' laici, a riserva solamente di quella porzione di beni, che secondo le tasse Sinodali de' luoghi, quando non si ordinino *ad titulum beneficii*, sarà loro assegnata per titolo dell' ordinazione: la qual porzione, o sia patrimonio sagro dovrà esser affatto immune, ed esente da qualunque peso; e ciò si osserverà ancora per gli Ecclesiastici Greci, quantunque abbiano moglie.

VII. I beni, che si assegnano agli Ecclesiastici per patrimonio sagro, giusta la disposizione de' Sinodi locali, e secondo i decreti che anno fatto, o che faranno i Vescovi, purchè non sieno di minor frutto di ventiquattro ducati annui, e non oltrepassino quello di quaranta, secondo gli ordini, che S. Santità darà a' Vescovi sopra la tassa de' patrimonj; dovranno godere di una tale esenzione, o che gli facciano a mano loro, o che gli diano in affitto, o colonia, e che sieno assegnati al promovendo dal padre, o dalla madre, o da qua-

lunque

Digitized by Google

lunque altra congionta, o estranea persona: con dichiarazione bensì che di questa esenzione dovranno cominciar a godere solamente dal giorno, in cui l'ordinando ascenderà all'ordine del Subdiaconato, e non prima, quantunque il patrimonio sagro fosse costituito fin da quando il Chierico fu iniziato alla prima tonsura.

VIII. E nell'attual riporto, che dovrà farsi de i già detti pesi sopra i beni degli ecclesiastici, e secolari, dovranno intervenirvi, ed esser intesi, come interessati, i deputati dell'uno, e dell'altro Clero. Così parimente quando dagli amministratori si renderanno i conti in ciascun anno a i soliti deputati in qualunque Communità, dovrà intervenirvi un deputato ecclesiastico unicamente per invigilare sopra le alterazioni, che fossero potute succedere dopo il primo ripartimento sopra il più ed il meno della contribuzione degli ecclesiastici.

IX. Essendo gli ecclesiastici ritenuti, o morosi a pagare la porzione loro spettante de i suddetti pesi, l'esattore laico esibisca, o mandi la nota di essi al Vescovo, o Ordinario del luogo, il quale sotto la medesima dia l'*exequatur*, che si proceda contra di loro *per quoscumque quoad executionem realem tantum*: E negandosi dal Vescovo, o Ordinario del luogo, che possa l'esattore laico ricorrere al Metropolitano, o al Tribunale misto.

X. L'uso poi delle franchigie da godersi dagli ecclesiastici dovrà regolarsi a tenore di quello, che trovasi stabilito ne' seguenti articoli.

XI. A i Vescovi, ed altri Ordinarj de' luoghi dovranno darsi le franchigie a misura della convenienza, e bisogno di ciascuno, avuto riguardo al numero de' famigliari laici, che ognuno di loro ritiene al proprio servigio, e che vivono propriamente a loro spese, ed alla limosina di pane, che ciascuno di loro è solito di fare: la qual convenienza, e bisogno di ciascun Vescovo a proporzione delle rendita del suo Vescovato, sarà esaminata, e stabilita in Napoli da Monsignor Nunzio Apostolico, e da un Ministro Regio; ed in caso che questi non convenissero, si devolva al Tribunal misto.

XII. Gli Ecclesiastici del Clero secolare dal giorno, che saranno promossi al Subdiaconato, e non prima, goderanno dell'esenzione di sei tomola di farina l'anno per ciascheduno; e ciò s'intenda tanto vivente il lor padre, quanto dopo la morte di esso.

XIII. Gli Ecclesiastici poi del Clero regolare sì dell'uno, come dell'altro sesso, compresi anche i luoghi pii ecclesiastici, e religiosi, come sono i Conservatorj, a simili, goderanno l'esenzione di cinque tomola di farina l'anno per ciascheduna persona collocata in detti Conservatorj; come anche per ciascun religioso, o religiosa, computati in questo numero quei solamente, che vestono l'abito della religione, tra' quali restano in conseguenza compresi i Professi, Novizj, e Terziarj dell'uno, e dell'altro sesso, che vivono collegialmente.

XIV. A i Seminarj dovrà bonificarsi la franchigia a proporzione del numero di tutti gli Alunni, che mantengono, o laici, o ecclesiastici che sieno, a ragione di cinque tomola per chiascheduno, come anche de i servitori, e ministri laici necessarj al loro attual servizio; purchè ne i gran Seminarj non sieno più di quattro, e ne i piccioli più di due: a riserva de' Suddiaconi, Diaconi, e Sacerdoti, che ivi servissero, a' quali si darà la franchigia di sei tomola, in conformità di quanto si è detto di sopra.

XV. I Suddiaconi, Diaconi, e Sacerdoti godranno la suddetta franchigia solamente nella padria loro, o ne' luoghi, dove avran fissato il lor domicilio, o per avervi qualche beneficio, che obblighi alla residenza, quando sono ivi presenti; ma trovandosene assenti, non debbano goderla nè ivi, nè altrove; purchè in qualche luogo dentro lo stesso Regno di Napoli non si trovino impiegati nel servizio di qualche Chiesa, luogo pio, o scuola: perchè allora potranno goderla solamente nel luogo, dove dimorano, o rendono un tal servizio. Da questa regola vengono eccettuati solamente i Vescovi, ed altri Ordinarj de' luoghi, i quali benchè si allontanino dalla residenza, seguiteranno ivi a godere delle franchigie a proporzione del numero di que' familiari laici, che continuando a vivere a loro spese, avranno lasciati nelle rispettive loro Diocesi; come pure delle limosine di pane, che seguiteranno a fare, anche durante la loro assenza; e tutto ciò proporzionatamente alla destinazione, che, come sopra si è detto, si farà per ciaschedun Vescovo da Monsignor Nunzio, e da un Ministro Regio, o dal Tribunal misto in caso di discordia tra loro.

XVI. Le suddette franchigie dagli Ecclesiastici si godranno io specie, senza poterle vendere, nè donare di sorte alcuna: a riserva del caso di quegli Ecclesiastici, i quali non avendo grano, e non facendo pane in casa, sono obbligati a comprarlo ne' forni pubblici, o pure in piazza; a' quali sarà permesso di vendere la loro franchigia, purchè nol comprino esente dalla gabella.

XVII. Le franchigie, che in alcuni luoghi del Regno si godono dagli Ecclesiastici sopra altre specie di viveri, continueranno a goderle, come le godono presentemente, tutte le suddette persone, che godranno dell'esenzione sopra la farina.

XVIII. Se poi le suddette franchigie, precise quelle della farina, in cambio di farle godere in specie, vi fosse già in alcon luogo tra le Comunità, ed il Clero un accordo di pagarle in contanti: In questo caso se l'accordo sarà legittimo, e fatto co i debiti assensi, e se sarà in oltre per minor quantità di quella, che si trova stabilita nel presente trattato; dovrà osservarsi: ma se sarà per quantità maggiore, dovrà moderarsi a proporzione delle franchigie, che dagli Ecclesiastici si godranno in vigor del presente trattato.

XIX. Si dichiara bensì, che tutto quello, che si è fin qui disposto in materia delle franchigie, non dovrà aver luogo rispetto all' Arcivescovo, Clero secolare, e Seminario della Città di Napoli, per li quali seguiterà praticarsi inalterabilmente quello, che si è per lo più costumato da trent'anni in quà, senz'alcun riguardo a qualunque novità si fosse fatta in contrario: ma lo avrà bensì rispetto a tutto il resto del Regno, non ostante qualsisia consuetudine, o transazione, colla quale fossero state stabilite le franchigia suddette in quantità maggiore.

XX. E pretendendosi dagli ecclesiastici di qualunque luogo del Regno, che *titulo oneroso* se ne goda da loro sotto nome di franchigia una maggior quantità, se ne dovrà da essi esibire, e provare prontamente il titolo oneroso nel Tribunal misto: dal quale, giustificato che sia il titolo oneroso, non si mancherà ordioare, che si facciano godere dagli ecclesiastici quelle franchigie, che loro converranno di giustizia.

XXI. Quello che si è disposto per li Chierici, e Preti latini, avrà ancora luogo per li Preti, e Chierici greci, ancorchè siano ammogliati: i quali dal giorno, che saranno promossi al Suddiaconato, godranno ancor essi la franchigia di sei tomola di farina l'anno, e tutte le altre, che in quel tal luogo si godono da' Preti latini sopra altre specie di viveri.

XXII. Finalmente i Chierici, o Diaconi selvatici, gli Eremiti, le Bizzoche, e chiunque patentato, o privilegiato, con qualunque nome si chiami, sia delle Curie ecclesiastiche, sia de' luoghi pii, e di Abazie, anche Cardinalizie, non dovranno godere di alcuna delle sopradette, o di qualunque altra esenzione; ma ognuno di essi resterà soggetto al pagamento di tutti i dazj, e di tutte le gabbelle, ed a qualunque altro peso, a guisa degli altri laici.

CAPO SECONDO.

Immunità Locale.

I. Rifugiandosi nel luogo immune qualunque de' delinquenti laici supposto reo di eccettuato delitto, ad ogn' istanza, e richiesta dal laico Magistrato, cogl' indizj *ad capturam*, concedasi da' Vescovi, e loro Vicarj Generali in Città, e negli altri luoghi da' Vicarj foranei, ed in mancanza di questi dalla persona ecclesiastica più degna, che fa figura di superiore nel luogo, la licenza di trarlo dal sagro asilo coll' intervento di persona ecclesiastica, da destinarsi da' medesimi, e si consegni alla Curia secolare coll' obbligo giurato *in scriptis* di ritenere il reo *nomine Ecclesiae*, e di restituirlo alla Chiesa in caso si decide, che debba goderla; e non restituendosi, rimanga al Vescovo la facoltà di procedere contro del Magistrato secolare colle pene canoniche di violata immunità.

II. Nel caso che rispetto agli accennati delinquenti detta licenza fosse negata, dopo ricercata nel modo detto di sopra, sia lecito al Giudice laico, senza timore d' incorrere nelle censure, astrarre il delinquente con tutta modestia, e senza scandalo, coll' obbligo però in scritto, come sopra, da trasmettersi alla Curia ecclesiastica del Vescovo.

III. Costituito il reo nelle carceri laicali, si formi dal Giudice secolare il processo informativo sopra il delitto, e nel termine di quattro mesi si esibisca alla Curia del Vescovo; e questi dentro il termine di un mese debba dichiarare, se il reo goda, o nò.

IV. Quando poi il Giudice laico fra lo spazio di quattro mesi non esibisca il processo, dovrà il Vescovo richiederlo per la restituzione del reo alla Chiesa; la qual restituzione non potrà dal Giudice laico ritardarsi a forma dell' obbligo fatto nell' atto della consegna. E quando il Vescovo nello spazio prefisso di un mese non avrà dichiarato, s' intenda *eo ipso* devoluto il giudizio al Tribunal misto.

V. Perchè possa il Vescovo dichiarare, che l' inquisito non goda del beneficio dell' asilo, bastino gl' indizj *ad torturam*.

VI. Dichiarandosi dal Vescovo, che il reo non goda, in tal caso debba cessare l' effetto dell' obbligo fatto dal Giudice laico nell' atto della consegna, detto di sopra; ed all' incontro dall' istesso Giudice laico dovrà farsi nuovo obbligo, del tenor di quello datto di sopra, di rimettere il reo in Chiesa, qualora il medesimo abbia nelle sue difese purgati gl' indizj sopra la qualità, che rende il delitto eccettuato; restando ciò a carico della coscienza dello stesso Giudice laico.

VII. Dal giudizio del Vescovo non si ammetta al reo alcun ricorso, ma potranno tanto il Fisco laico, che il Fisco ecclesiastico ricorrere al Tribunal misto, al quale sia lecito impugnare, o ordinare nuovo processo, quando così stimi bene.

VIII. Che sotto nome di Vescovo s' intendono i veri Vescovi, e non già i Prelati inferiori di qualunque specie, quantunque abbiano proprio, e separato territorio, e giurisdizione quasi episcopale; dovendosi per tali luoghi esenti ricorrere o al Vescovo Diocesano, se il luogo è nella Diocesi, o pure al viciniore: alla riserva bensì di que' Prelati inferiori, che avessero ottenuto, o che ottenessero dalla Sede Apostolica uno special indulto di procedere in queste cause d' immunità locale.

IX. Non goderanno per l' avvenire del beneficio dell' asilo tutti i seguenti.

X. Gl' incendiarj, cioè coloro, che *dolo malo, & data opera* metteranno, o faranno mettere fuoco, o che *scienter* daranno ajuto, o consiglio, a chi mettesse fuoco a qualunque Chiesa, luogo Sagro, o Religioso, o a qualunque casa abitabile, sita tanto in Città, e luoghi abitati, quanto fuori di essi, come altresì a' tugurj costrutti *ad instar domorum* soliti abitarsi da contadini, o pastori, o sopra gli armenti, e le greggi, alle vigne, seminati, oliveti, selve, o qualunque altro podere alberato, coltivato, e fruttifero.

XI. I ricattatori, cioè a dire coloro, i quali conducono, o trasportano violentemente, o dolosamente *de loco ad locum* uomini, e donne, ivi ritenendogli per obbligargli a riscattarsi: Come altresì coloro, che per via di ambasciate, o lettere chieggono danaro, o altra cosa con minaccia di ammazzare le persone, o d' incendiare i beni di quei, a' quali son dirette, in caso che non faccian quello, che chieggono.

XII. Coloro, che *scienter, dolo malo, & animo nocendi* compongono, vendono, o propinano il veleno, quantunque non sia seguita la morte della persona, che volea avvelenarsi, e nè tampoco abbia la medesima in effetto per qualche fortunato accidente preso il veleno.

XIII. Coloro, che fanno assassinare, o che per commissione data loro assassinano, o che a' suddetti scellerati danno ajuto, o consiglio, quantunque non vi sia seguita la morte, purchè però *deventum fuerit ad actum proximum, hoc est ad insultum, ita ut intervenerit vulnus*.

XIV. I grassatori, e ladri di strade pubbliche, e vicinali anche per la prima volta, che commettessero un tal delitto quantunque senz' alcuna offesa della persona del dirubato.

XV. Coloro che di notte tempo aprono con chiavi false, o adulterine, con grimaldelli, ed altri strumenti le porte delle case, botteghe, fondachi, e magazzeni; o pure, che rompono, e bruciano le suddette porte, o che entrano in tali suddetti luoghi per li tetti, o finestre, o per aperture fatte nelle muraglie, e rubbano tanta quantità, per la qual cosa meritino secondo le leggi comuni, o municipali la morte.

XVI. Così parimente coloro, che in tempo di notte sotto nome di corte, e con falsi pretesti di esser Ministri della giustizia, si fanno aprire dagli abitatori le porte delle case; ed ivi entrati rubbano, o fanno violenza all' onestà delle donne di detta casa.

XVII. I falsificatori di cedole, o siano fedi di credito, o di altre scritture de' pubblici Banchi, come altresì coloro, che falsificano ordini, per mezzo de' quali in pregiudizio della pubblica fede esiggono danaro d' altri depositato ne' pubblici Banchi.

XVIII. I Mercatanti fraudolentemente decotti, i quali fingendo di esser falliti, nascondono il loro avere in frode de' loro creditori.

XIX. I Regj tesorieri della Città di Napoli, ed i Percettori generali delle Provincie, i quali ritenendo, e ricevendo danaro regio dagli officiali inferiori, o da altri debitori della Regia Camera,

mera, per trasmetterlo alla cassa generale, commettono furto, o falsità in somma, che abbia luogo la pena ordinaria. Così pure il cassiere maggiore, e gli altri officiali, e ministri de' pubblici banchi, che rubbano da quelli il danaro in tanta quantità, che perciò debbano soggiacere alla stessa pena ordinaria. I conservatori de' pegni, e gli altri Officiali, e Ministri de' pubblici Monti, che rubbassero pegni in tanta quantità da dover soggiacere alla medesima pena. E per ultimo coloro, i quali essendo pubblici Cassieri delle Università del Regno, rubbano il danaro della cassa pubblica nella stessa notabile, e punibile quantità.

XX. Tutti i delinquenti, o rei di delitti di lesa Maestà nel primo, o secondo capo. E nel secondo capo, per quello, che appartiene ad offese personali, fatte a' Ministri, ed Officiali per ragione del loro ufficio, debbano intendersi compresi coloro solamente, i quali facessero offesa personale, e non verbale a quei Ministri, ed a quegli Officiali, che amministrano giustizia, ed esercitano giuridizione, communicata loro immediatamente dal Sovrano, e non già dagli utili Padroni, e Baroni de' luoghi.

XXI. Coloro, che per forza estraggono, o fanno estrarre i rei dalla Chiesa, o da qualsivoglia altro luogo immune.

XXII. Coloro, che tanto nelle Chiese, quanto ne' Cimiterj, o in qualunque altro luogo immune commettono omicidj, mutilazioni di membri, o qualsisia altro delitto, per cui *de jure communi intrat poena sanguinis, aut triremium*: Come altresì coloro, che usciti dalle suddette Chiese, e luoghi immuni commettono i medesimi delitti.

XXIII. Coloro, che si abusano del confugio, anche per la prima volta, si estraggono da quello d'ordine del Vescovo, e d'ordine del medesimo si trasportino in altra Chiesa; nel qual trasporto non possano essere molestati dalla Curia secolare *sub poenis violatae immunitatis*; e s'intimi loro, che abusandosi del confugio per la seconda volta, sarà dichiarato dal Vescovo, che non godono più veruna sorte d'immunità ecclesiastica. Ed affinchè da' Vescovi del Regno possa farsi speditamente una tal dichiarazione, sarà da Sua Santità conceduta loro una volta per sempre la facoltà, acciocchè non debbano in ciascuno caso, che potrà occorrere di doverne far uso, scriverne in Roma per ottenerla.

XXIV. Che a coloro, che si rifugiano nelle Chiese, e luoghi immuni, i Vescovi, e Vicarj foranei, o chiunque fa figura di superiore ecclesiastico in Città, o in qualunque altro luogo della Diocesi, facciano subito toglier le armi, implorando, quando vi sia di bisogno, il braccio della curia secolare; la quale facendo istanza a' suddetti Superiori ecclesiastici, che si levino le armi dalla Chiesa, e luoghi immuni, sieno tenuti i medesimi dare la licenza di estrarla coll' intervento di persona ecclesiastica, e non volendosi accordare da' suddetti superiori ecclesiastici la licenza, sia lecito alla Potestà secolare estrarre le dette armi, le quali anche nel caso, che si tolgano a' rifugiati da' Superiori ecclesiastici, dovranno consegnarsi al Magistrato laico, premessa la protesta da farsi dalla medesima persona ecclesiastica a tenore del *Cap. Praelatis de homicid. in* 6.

XXV. Qualora dovrà farsi qualche perquisizione in Chiesa, o in altro luogo immune, di cosa rubbata, o di contrabbando, o di scrittura, o di danaro, o robe occultate da' contumaci, o che in qualunque maniera possano al Fisco appartenere; dovranno i ministri (senza però esser tenuti a manifestare il luogo preciso, ed individuo) chiederne la licenza, a' Superiori ecclesiastici, la quale dovrà accordarsi in Città dal Vescovo, e negli altri luoghi della Diocesi da' Vicarj foranei, ed in lor mancanza dalla persona più degna, che fa figura di Superiore ecclesiastico (eccettuati però i Monasterj di monache, e Conservatorj di donne;) ottenuta la licenza, si farà la perquisizione coll' intervento di persona ecclesiastica, e ritrovandosi contrabbando, o roba rubbata, o qualunque altra roba, o cosa delle dette di supra, premessa dalla medesima persona ecclesiastica la protesta da farsi a tenore del *Cap. Praelatis de homicid. in* 6. si estrarrà, e si consegnerà alla Curia laicale: anzi che chiedendosi dalla medesima la licenza suddetta a' Superiori ecclesiastici, se le fosse negata; potrà in tal caso da se stessa procedere alla detta perquisizione, ed estrazione, senza timor d'incorrere nelle censure; a riserva però sempre, come sopra, de' Monasterj di monache, e de' Conservatorj di donne.

XXVI. Per l'avvenire non goderanno il beneficio dell' Immunità i seguenti luoghi.

XXVII. Le Chiese rurali esistenti fuori delle Città e luoghi abitati, nelle quali non si conserva il Venerabile, eccettuatene le Parrocchie, e le Chiese filiali delle medesime, nelle quali si esercita la cura dalle anime; con dichiarazione, che tanto rispetto alle suddette Chiese rurali riserbate, quanto a riguardo di tutte le altre Chiese, che sono in Città, ed altri luoghi abitati, non debba il benefizio dell' asilo distendersi, quanto all' esteriore, ad altro, che all' atrio quando sia circondato di muro, a' portici, scale, e porte, tanto anteriori, che laterali, ed alla facciata anteriore solamente.

XXVIII. Le Cappelle, o gli Oratorj esistenti nelle case de' particolari, e Magnati, quantunque abbiano privilegio di Cappelle pubbliche, e l'adito in strada pubblica. Così parimente tutte le Cappelle delle fortezze, e castelli chiusi, ancorchè si conservi in esse il Santissimo Sagramento.

XXIX. I Campanili separati dalle Chiese, e dalle muraglie di esse.

XXX. Le Chiese dirute, ed abbandunate colla precedente profanazione, che si ordinerà a' Vescovi, ed Ordinarj de' luoghi respettivamente di fare.

XXXI. Gli orti, a giardini, ed altri luoghi di Chiese, o di qualsisia altra casa religiosa, i quali sono circondati da muraglie, e non sono compresi nella clausura.

XXXII. Le botteghe, e le case attaccate alle muraglie delle Chiese, o Monasterj, o di qualsisia altra casa religiosa, quantunque abbiano interna comunicazione colle medesime, purchè non sieno comprese nella clausura.

XXXIII. Le case, in cui abitano i Sacerdoti, o altri Ecclesiastici, ancorchè abbiano l'ingresso nella Chiesa, eccettuatene però le case, ove abitano Parrochi, ed altri Ecclesiastici, destinati alla cura, e custodia della Chiesa, purchè bensì tali case si abitino da essi stessi, e non da altri: le quali avendo l'immediata comunicazione interiore colla stessa Chiesa, goderanno del sagro asilo, non ostante, che abbiano la porta coll' uscita in istrada pubblica.

XXXIV. La bolla della santa memoria di Clemente XII., che incomincia: *In supremo justitiae solio*: perciò, che riguarda omicidj, rispetto all' immunità locale, avrà luogo nel Regno di Napoli nella maniera stessa, che ha luogo nello Stato ecclesiastico, in tutto ciò, che non è contrario alla presente disposizione. Anzi sapendo la Santità di no-

di nostro Signore non senza dispiacere del suo pietosissimo animo, quanto sia grande il numero degli omicidj, che succedono ciascun anno nel detto Regno; acciocchè col rigor delle pene possa porsi qualche freno a tanto male, permette, e concede, che tutti gli omicidj cogl' indizj *ad capturam*, e col praticar tutto il di più, che si dispone negli *articoli I.*, *e II.* di questo capo sieno estratti da qualunque luogo immune, e custoditi nel carcere laicale colla condizione bensì, che se l'omicidio commesso sarà stato affatto casuale, o *ad justam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ*, l' autore di tal omicidio dovrà subito rimettersi in piena libertà: rimanendo a' Giudici laici la facoltà di procedere contro tutti gli altri omicidj a tenor delle leggi, e di quel tanto, che si è disposto in questo capo per que' rei, che si potranno estrarre da' luoghi immuni.

XXXV. Siccome ancora dovranno aver luogo nel Regno di Napoli la Costituzione di Gregorio XIV. che incomincia: *Cum alias*: e l' altra di Benedetto XIII. che incomincia: *Ex quo Divina disponente Clementia*: in tutto ciò, che parimente non sarà contrario alla presente disposizione.

CAPO TERZO.

Immunità Personale.

I. A Riserva de' soli veri Chierici, che hanno i requisiti prescritti da' Sagri Canoni, e delle persone religiose, dell' uno, e dell' altro sesso, che vestendo l' abito religioso vivono collegialmente sotto la disciplina, ed ubbidienza de' legittimi Superiori, e pure, che si trovano destinati da' loro leggittimi Superiori agl' impieghi necessarj fuori de' Monasterj, i quali tutti debbono godere il privilegio del foro in conformità de' Sagri Canoni: niun altra persona, con qualunque nome si chiami, godrà, o potrà pretendere di godere esenzione alcuna dal foro laicale. Eccettuati solamente i Cursori de' Vescovi, a' quali si farà godere quell' esenzione, che si dirà qui appresso.

II. I Chierici conjugati, i quali hanno i requisiti prescritti dal S. Concilio di Trento *cap. 6. sess. 23. de reform.*, e che non esercitano arti, o negozj indegni dello stato Chericale, debbano godere il privilegio del foro in tutte le cause puramente criminali, che vengono criminalmente trattate; ma non già rispetto alle cause criminali, che riguardano l' interesse delle Parti, e che si trattano in forma di giudizio civile: ma sì per queste, come per tutte le cause civili rimarranno sottoposti alla cognizione, e determinazione de' Giudici laici, da' quali potrà procedersi contra di essi coll' esecuzione solamente *super bonis*; ma se per mancanza di beni fosse bisogno di carcerargli, se ne dovrà dimandar prima l' *exequatur* al Giudice ecclesiastico, dal quale non dovrà negarsi. Affinchè poi tali Chierici conjugati godano senza verun contrasto delle Curie laicali il suddetto privilegio del foro, dovrà esser lor cura di giustificare ogni anno avanti l' Ordinario del luogo, in cui hanno il domicilio, di aver osservati gli accennati requisiti, e di riportarne dall' istesso Ordinario una declaratoria in iscritto da concedersi *gratis*. Le mogli poi, o i figli de' medesimi non dovranno godere di verun privilegio del foro, *nec durante*, *nec soluto matrimonio*.

III. Rispetto al delitto dell' assassino commesso da qualunque Chierico, o altra persona ecclesiastica, prevenendo il Giudice laico nella cattura dell' inquisito, potrà ritenerlo *nomine Ecclesiæ* nelle carceri laicali, e formare il processo: ma prima di procedere alla sentenza, ed all' esecuzione della medesima, dovrà aspettare la declaratoria del Tribunal misto *super qualitate assassinii*, la quale dovrà darsi dal medesimo, veduto il processo fatto dalla Curia laicale, *servatis servandis*, e sentito il reo nelle sue difese; per qual effetto dovrà dalla Curia laicale esibirsi il processo al suddetto Tribunal misto dentro lo spazio di quattro mesi.

IV. Trovandosi qualunque persona ecclesiastica con roba di contrabbando, non sarà lecito alle Curie, e Ministri laici di arrestarne, o carcerarne la persona.

V. Potranno i Vescovi, ed altri Ordinarj, che tengono giuridizione quasi Vescovile, avere un numero prefisso di Cursori, cioè due, o tre coloro, che hanno picciole Diocesi: il doppio numero, cioè quattro, o sei, secondo la loro ampiezza, quei, che governano Diocesi mediocri: il triplo coloro, che hanno le Diocesi più grandi secondo la pianta, che se ne farà: dodici l' Arcivescovo di Napoli, e dodici parimente Monsignor Nunzio.

VI. A' detti Cursori, quando realmente esercitano sì fatto impiego, sarà lecito portar armi non proibite dalle Regie Prammatiche, purchè dopo essere stati destinati al carico di Cursori, producono in Napoli al Reggente della Gran Corte della Vicaria, in Terra di lavoro al Commessario di Campagna, e nelle altre Provincie del Regno al Preside Provinciale, l' autentico documento di non trovarsi inquisiti, e diano a' medesimi notizia della patente di Cursore ottenuta dal Vescovo, o da altro Ordinario, cui debbano servire.

VII. I suddetti Cursori, durante il lor impiego, ed esercizio, godranno l' esenzione dal foro laicale, in quanto alla restrizione personale, per le cause civili, miste, e criminali. Ciò bensì dee intendersi per quelle sole cause, che non meritano la pena della morte, o di galera; nelle quali procederanno contra di essi, o i Governatori regj viciniori, o altri Giudici, e Ministri regj, siccome più piacerà a Sua Maestà; ma non già le Corti Baronali, alle quali sarà solamente permesso di arrestargli per li suddetti delitti, e di darne parte al Giudice, o Ministro regio, che dovrà procedere.

VIII. Nel caso, che dalla sentenza del Vescovo, o di altro Ordinario in ciascuna delle sudette cause appartenenti a' Cursori, alcuno si sentisse gravato, e volesse avvalersi dell' appellazione, del ricorso, o di altro rimedio dalle leggi approvato; potrà ciò fare o al Metropolitano, o al Tribunal misto; e questo per non gravar le parti, destinerà due Giudici *in partibus*, uno Ecclesiastico da eliggersi da' Ministri ecclesiastici del Tribunal Misto, e l' altro da eliggersi da' Ministri Laici del medesimo Tribunale: e questi due Giudici decideranno la causa in grado del rimedio proposto. E quando avvenisse, che costoro nel giudicare fossero discordi, la causa debba giudicarsi dal medesimo Tribunal misto, la sentenza del quale senz' appellazione alcuna dovrà eseguirsi. Per quelle cause poi spettanti a' Cursori de' Metropolitani, e di altri Prelati soggetti immediatamente alla Sede Apostolica, le quali saranno giudicate in prima istanza da' medesimi Metropolitani, o da altri Ordinarj esenti, l' appellazione, o qualunque altro de' suddetti rimedj dovrà indrizzarsi al Tribunal misto, il quale giudicherà nella forma detta di sopra.

IX. Per minorar ancora il numero degli esenti, dovranno gli Ordinarj de' luoghi da ora innanzi servirsi de' Chierici per Ministri delle loro Cancellerie; e volendosi prevalere di Secolari, godrà

il pri-

il privilegio del foro il solo Cancelliere, o sia Mastro d' atti della Curia, nella maniera beosì detta di sopra per li Cursori.

X. Oltre a' Cursori, ed al Cancelliere, o Mastro d' atti, nella maniera spiegata di sopra, oiun' altra persona laica, quantunque patentata sotto qualunque nome e titolo, come ne pure i Romiti, e Chierici selvatici, godrà esenzione alcuna dal foro laicale.

XI. Avendo udito Sua Santità, che alcuni Vescovi del Regno, dopo aver condannato per omicidj, ed altri gravi, e capitali delitti, alla pena della galera in vita, o pure sette anni, o al carcere per detto tempo qualche delinqueate Cherico, o Ecclesiastico del suo foro, si avanzano ad assolvergli con ammettergli a composizione pecuniaria: quindi è, che per togliore lo scandalo de' popoli, ed i pericoli, che possono succedere nel vedere i parenti dell' occiso noa solo ripatrlare, ma anche in piena libertà l' omicida; ordina, che in avvenire non debbano, nè possano assolvere per via di composizione pecuniaria tali delinquenti; e che non ostanti tali composizioni, ed assoluzioni, cho in avvenlre fossero fatte da' medesimi Vescovi, il delinquente così assoluto possa carcerarsi, e punirsi colla pena medesima, specificata nella sentenza, da Metropolitani; ed in caso che la composizione, ed assolozione fosse fatta dal Metropolitano, possa il Vescovo viciniore far carcerare, e punire il delinquente; ed il Vascovo sarà obbligato a restituire alla parte il danaro, che avesse ricevuto.

CAPO QUARTO.

Requisiti de' Promovendi agli Ordini.

AVendo la Sede Apostolica ia varie occasioni, e tempi presi diversi espedienti, per moderar nel Regno di Napoli il nomero degli Ecclesiastici, e specialmente Gregorio XV., quaado con decreto di ona Congregazione particolare di Signori Cardinali del primo Luglio 1623. furono a quell' effetto stabilite alcune profittevoli ordinazioni, e non essendoseac finora veduti quegli effetti, che si desideravano; quindi bramando Nostro Signore dar a questo disordine pronto, ed efficace riparo, e che nel tempo medesimo si stabilisca in esso una disciplina, in vigor della quale gli Ecclesiastici del Regno si rendano veramente utili alla Chiesa, e di edificazione a' popoli; si è perciò la Santità Soa compiaciuta commetterne l' esame ad alcuni Signori Cardinali, i quali avendo sù di ciò fatte le dovute diligenze, finalmente sono in istato di consigliar Sua Beatitudine a pubblicar un decreto, che contenga in sostanza i seguenti punti: con dichiarazione però, che con questo non s' intenda in cos' alcuna derogare agli usi, e consuetudini di quelle Diocesi, dove si osserva maggior disciplina.

I. Niuno potrà esser da ora innanzi promosso alla prima tonsura, se non che a titolo di Beneficio, o Cappellania perpetua, le di cui rendite, detratti i pesi, ascendano almeno alla metà della tassa stabilita del Patrimonio sagro nella Diocesi del promovendo.

II. Giudicando qualche Vescovo veramente utile, o necessario alla Chiesa conferir la prima toasura a qualche giovane, benchè noa abbia verun beneficio, potrà farlo; ma nel solo caso, che abbia il medesimo una pensione ecclesiastica perpetua della rendita, che ascenda almeno alla metà della tassa stabilita del Patrimonio sagro nella sua Diocesi; o l' intiero patrimonio: il quale, per evitar qualunque frode, ed inganno, non potrà costituirsi da ora innanzi, che unicamente sopra beni stabili, o sopra annue rendite fisse, e dovrà regolarsi a tenore della tassa sinodale di ciascuna Diocesi, purchè non sia esso patrimooio, nè in minor somma di ventiquattro ducati, oè in maggior di qoaranta.

III. Oltre al requisito del Beneficio, Cappellania perpetua, o pensione ecclesiastica perpetua, nella maniera spiegata di sopra, o dell' intiero patrimonio, a niuno potrà conferirsi la prima tonsura, il qoale dopo aver terminati dieci anni di soa età non sia andato a dimorar almeno per un triennio in qualche Seminario, o convitto Ecclesiastico; e dove ciò non possa farsi, non abbia almeno portato per tre anai l' abito Chericale con licenza del proprio Ordinario, ed in tutto il triennio, o almeno per la maggior parte delle Feste di Precetto di ciascono de' tre anni non abbia servito a qualche Chiesa, nella maniera, che gli sarà dal proprio Vescovo prescritta, computando questo servizio colla dimora, che avrebbe dovuto fare in qualche Seminario, o Convitto ecclesiastico.

IV. Volendo qualche giovane condursi in qualche pubblica Università, o in altro luogo a fine d' ivi applicarsi alle scuole, ed agli studj potrà farlo: ed il tempo, che ivi dimorerà, potrà servirgli di requisito a fine di prendere la prima tonsura, come se stesse in un Coovitto ecclesiastico; purchè però lo faccia colla permissione del proprio Vescovo, e colle sue lettere commendatizie si presenti al Vescovo del luogo, e colla direzione di questo si faccia assegnare al servizio di qualche Chiesa; portando l' abito chericale, e prestando quivi per oa triennio, o almeno per la maggior parte di ciascuno de' tre anni, come sopra, quel medesimo servizio alla Chiesa assegnatagli, che presterebbe dimorando nella propria Diocesi; con condizione espressa, che volendo esser iniziato alla prima tonsura, debba ottener le lettere testimoniali del Vescovo del loogo, dove ha dimorato, *de vita, & moribus*, e di aver esattamente adempito quaato gli è stato prescritto; a vista delle quali potrà esser promosso.

V. Dal qual obbligo si debbano eccettuar solamente coloro, che sono artati, cioè a dire, che sono chiamati in virtù della fondazione a qoalche Beneficio, o qualche Cappellania ecclesiastica vacante: i quali potranno promoversi alla prima tonsura, quantuoque non abbiano potuto osservar le regole prescritte, cioè la delazione dell' abito chericale, la frequenza delle scuole, a de' Sagramenti, ed il servizio triennalo della Chiesa, e quantunque non abbiano l' età ne' precedenti articoli determinata, ove si tratti di beneficj fondati prima del S. Concilio di Trento: con dichiarazione inoltre che dalle disposizioni di sopraccennate, s' intendaoo eccettuati coloro, che sono artati nel solo caso, in cui il Beneficio o la Cappellania sia veramente ecclesiastica, cioè fondata coll' autorità ecclesiastica perpetua, o debba provedersi *titulo collativo*, o d' istituziona, e che i padroni di essi noa possano differire oltre al tempo stabilito da' Sagri Canoni la nomina e presentazione a' medesimi: e con condizione finalmente, che le rendite di detti Beneficj, e Cappellanie ecclesiastiche debbano, detratti i pesi, costituire almeno la metà di quel, che importa la tassa del patrimonio sagro stabilita nella propria Diocesi del promovendo.

VI. E perchè talvolta essendo molti chiamati allo stesso Beneficio, o Cappellania ecclesiastica, sono gli Ordinarj costretti a conferire a tutti la prima tonsura a fine di rendergli capaci del Beneficio, o della Cappellania, donde ne siegue l' i-

utile

nutile moltiplicità de' Cherici, non potendo il Beneficio, o Cappellania conferirsi, che ad un solo, perciò quando questo accada da ora innanzi, basterà, che presentandosi nel tempo congruo avanti il proprio Ordinario coloro, che pretendono aver diritto al controverso Beneficio, o Cappellania, e ritrovandosi dal medesimo idonei così *quoad scientiam*, che *quoad bonos mores*, e che non abbiano impedimento canonico, per esser promossi alla prima tonsura; spedisca loro le lettere testimoniali sopra la detta ideonità, e di non aver impedimento canonico, per esser promossi alla prima tonsura: in virtù delle quali potranno essi istituire la lor pretensione, e proseguir la causa avanti al Giudice ecclesiastico anche in concorso di Cherici pretendenti; appunto come se avuta avessero già la prima tonsura, la quale potrà poi conferirsi a colui, che terminata la causa, avrà ottenuto il beneficio, o Cappellania, riputandolo a tal'effetto artato, e facendogli godere que' privilegj, che a medesimi di sopra sono stati conceduti.

VII. Dopo essere stati così ordinati alla prima tonsura, dovranno tutt'i Cherici, compresi anche gli artati, seriamente applicarsi così allo studio, come alle opere di pietà, per rendersi degni di ascendere agli Ordini sagri, avendo l' età legittima: al qual' effetto dovranno continovar a dimorare in qualche Seminario, o Convitto ecclesiastico, e non potendo ciò fare, dovranno almeno prestare per ogni anno, o per la maggior parte di esso, come sopra, nella Chiesa, loro assegnata dal proprio Ordinario, quel servizio, che dal medesimo verrà loro prescritto; o dimorando in qualche Università, o altro luogo, per proseguir le scuole, e gli studj, dovranno adempir quelle medesime cose di sopra ordinate per coloro, che debbon esser iniziati alla prima tonsura.

VIII. Dovranno tutt' i Cherici così di prima Tonsura, come di Ordini minori far costare nel principio d' ogni anno avanti gli Ordinarj de' luoghi, ne' quali hanno il domicilio, di aver osservati i requisiti del S. Concilio di Trento intorno all' abito, e tonsura Chericale, ed intorno a tutte le altre cose stabilite di sopra; e ciò mediante l' attestazione del proprio Rettore, e Superiore del Seminario, o Convitto ecclesiastico per quei, che sono in Seminario, o in Convitto ecclesiastico; e per quei Cherici, che non sono in Seminario, nè in Convitto ecclesiastico, mediante le attestazioni de' Parrochi, e Rettori delle Chiese, alle quali sono ascritti, intorno alla delazione dell' abito, e tonsura Chericale, frequenza de' Sagramenti, e servizio della Chiesa, e colle attestazioni de' Maestri, e Lettori intorno alla continuazione delle scuole, e studj, ed alla delazione dell' abito, e tonsura Chericale. Ed all' incontro dovranno gli stessi Ordinarj tener pubblicamente appesa nella Sagrestia della lor Cattedrale, affinchè possa da tutti leggersi, una tabbella, in cui dopo di aver riconosciuta la sussistenza delle dette attestazioni, le quali dovranno rimanere nella loro Cancellaria, faranno scancellare dalla medesima ogni anno i nomi di coloro, che ritroveranno non aver esattamente osservati i requisiti predetti: e per lo contrario faranno registrarvi i nomi solamente di quei, che gli avranno osservati, a' quali consegneranno ogni anno *gratis* una declaratoria in iscritto, acciocchè possa da' medesimi senza alcun contrasto godersi di tutt' i privilegj Chericali. De' quali privilegj all' incontro non goderanno que' Cherici di prima tonsura, o di Ordini minori, che per non avesser osservati i suddetti requisiti, saranno stati cancellati da detta tabella da tenersi pubblicamente in Sagrestia, e non avranno la menzionata declaratoria del Vescovo.

IX. I Vicarj Capitolari non potranno da ora innanzi senza il voto del pieno Capitolo, da darsi nel luogo solito Capitolare per maggioranza di voti segreti, da calcolarsi secondo il costume di ciascun Capitolo, e da registrarsi negli atti capitolari, concedere le lettere dimissoriali a' laici, benchè sono realmente artati per ragion di Beneficio, o di Cappellania, che sia veramente ecclesiastica nel modo spiegato all' *Art. V.* o pure a coloro, che avendo già la prima tonsura sono presentati a qualche beneficio, o Cappellania, che *actu requirat certum ordinem*; e coll' espressa condizione, che così nell' uno, che nell' altro caso colui, che chiede di esser promosso, non sia stato altre volte rigettato dal Vescovo antecessore, ma ove si tratti di persone, che non sono veramente artate nel senso di sopr' accennato, non potranno concedere le lettere dimissoriali, nè pure *post annum vacationis Ecclesiae*, senza una espressa licenza della Sagra Congregazione del Concilio.

X. Chiunque sarà promosso alla prima Tonsura, agli Ordini minori, o agli Ordini sagri contra la forma prescritta nel presente regolamento, oltre alle pene di sopr' accennate, rimarrà perpetuamente sospeso dall' esercizio dell' Ordine già conferitogli; e chi l' avrà così ordinato, o pure gli avrà a tal effetto concedute le dimissorie, se sarà Vescovo, sarà sospeso per un' anno dalla collazione degli Ordini, e dall' esercizio de' Pontificali; e non essendo Vescovo, ma Prelato inferiore coll' uso de' Pontificali, sarà sospeso per sempre dall' esercizio de' medesimi; e non avendo l' uso di essi, come pure qualunque altra persona costituita in dignità, per sempre sarà sospesa dall' esercizio dell' Officio, e de' suoi Ordini.

CAPO QUINTO.

Visite, e rendimenti di Conti delle Chiese, Estaurite, Confraternite, Ospedali, Conservatorj, ed altri simili luoghi Pii fondati, e governati da' laici.

I. A Riserva delle Chiese, e luoghi Pii, che sono sotto l' immediata Regia protezione, sia perchè sono di Regia fondazione, e dotazione, o perchè *in limine fundationis* sono state messe sotto l' immediata protezione Regia, si potranno da' Vescovi, ed altri Ordinarj de' luoghi visitare, *quoad spiritualia tantum*, tutte le Chiese, Cappelle, Staurite, Confraternite, ed altri simili luogi Pii laicali amministrati, e governati da' laici, ancorchè per qualunque altro titolo, diverso dagli espressi di sopra, sieno sotto la Regia protezione.

II. Oltre a ciò si potrà da' medesimi Vescovi, ed Ordinarj destinar persona, che co' Razionali, o sieno Deputati, che saranno eletti da chi spetta secondo il solito, intervenga alla revisione de' conti, che ciascun anno impreteribilmente si dovranno rendere dagli amministratori de' suddetti luoghi Pii non sottoposti all' immediata Regia protezione, come si è detto di sopra. Con questo bensì, che la detta persona destinata dal Vescovo, o sia Ordinario, debba intervenirvi *omnino gratis*, e senza interesse del luogo Pio.

III. Dopo fatto l' esame, e revisione de' conti, risultando da essi, che gli amministratori sieno debitori, e perciò venendo significati, la significatoria si dovrà spedire da' suddetti Razionali, o Deputati insieme colla persona destinata dal Vescovo; e tal significatoria spedita nella maniera suddetta avrà la via esecutiva, *prout de jure*.

IV. La persona in tal forma significata rimarrà *ipso facto* privata dell' esercizio del suo impiego, nè potrà esser ammessa, o reintegrata nell' esercizio,

cizio, se non nel caso, che paghi immediatamente dopo la significatoria, o pure in grado di revisione venga assoluta dal Giudice. L'esecuzione poi della significatoria, trattandosi contro di persone laiche, dovrà farsi dal Giudice Laico, e contro delle persone ecclesiastiche dovrà farsi dal Giudice ecclesiastico.

V. Dovrà il Tribunal misto, da erigersi in Napoli, invigilare, e sopriotendere, che quanto ne' precedenti articoli si è disposto intorno alla visita, a rendimento de' conti degli Ospedali, Staurite, Confraternite, ed altri luoghi pii laicali governati, ed amministrati da' laici, che non sono sotto l'immediata Regia protezione nel modo spiegato di sopra, sia fedelmente osservato, coll'invigilar primieramente, che gli Amministratori de' suddetti luoghi pii rendano infallibilmente ogni anno i conti nella maniera spiegata nel precedente numero. 2. Col decidere tutte le liti, che possono insorgere ad occasione, ed intorno al rendimento de' conti. 3. Dovrà il medesimo Tribunale misto invigilare, a soprintendere, che i suddetti luoghi pii sieno bene amministrati, con farsi delle lor rendite l'uso, che si conviene, secondo la natura, e gli obblighi di ciascuno di essi.

VI. I luoghi pii, che sono amministrati, e governati da sole persone ecclesiastiche, debbono solamente visitarsi dagli Ordinarj tanto nello spirituale, quanto nel temporale, purchè non sieno sottoposti all' immediata Regia protezione nella maniera spiegata di sopra.

CAPO SESTO.

Cause, e delitti, ne' quali i Giudici Ecclesiastici potranno procedere anche contro de' Laici.

I. OLtre alle materia di fede, ed a' delitti di eresia, che non si controverte, che sieno di privativa cognizione de' Vescovi, i Laici, i quali avranno la sagrilega temerità di celebrar la Santa Messa, o di esercitar le altre funzioni all' ordine sagro appartenenti, o di ascoltare le sagramentali confessioni, saranno privativamente processati, e puniti dalla sola Potestà ecclesiastica.

II. Le cognizioni, e punizioni del delitto di poligamia parimente apparterrà alla sola Potestà ecclesiastica.

III. Spettaranno parimente a' soli Giudici ecclesiastici privativamente le cause matrimoniali, nelle quali si tratti sopra la validità, o invalidità ai del matrimonio, come degli sponsali.

IV. Così pure saranno di privativa giurisdizione ecclesiastica le cause beneficiali, porchè non si tratti di *jus* patronati Regi, o feudali per quelle sole cause, la decisione delle quali principalmente dipende dal vedere, se il patronato sia annesso, o no, al feudo; o *de universitate bonorum* negli altri patronati laicali.

V. Oltre a' suddetti casi non dovrà porsi impedimento alcuno a' Superiori ecclesiastici di procedere contra i laici, secondo la disciplina della Chiesa, e le regole canoniche, con sole pene spirituali, anche di censure, contra de' peccatori pubblici, e scandalosi, e precise contro de' sacrilegi, degli adulteri, de' concubinarj, degli usuraj, de' bestemmiatori, e consimili.

VI. Con dichiarazione finalmente, che ne' delitti, come di furto della sagra pisside colle particole consegrate, di bestemmie, e simili, se dal processo risulterà, che il reo laico sia sospetto di eresia, dovrà il Giudice laico secondo quelche fin' ora si è praticato, e si pratica in Regno, rimetterlo al Giudice ecclesiastico, *ut procedat super hæresi*: dal qual Giudice ecclesiastico, proferita ch' egli avrà la sua sentenza, o assolutoria *ab hæresi*, o condannatoria, dovrà poi colla solita protesta del *cap. Prælatis de homicid. in* 6. consegnarsi il reo al Giudice laico, *ut procedat ad ulteriora*.

CAPO SETTIMO.

Introduzione de' libri forestieri.

PRima di permettersi l'estrazione de' libri forestieri dalla Dogana di Napoli, se ne farà de' libri dar nota, cioè una copia dell' originale, che suol darsi al Ministro Regio destinato su questo affare, al Signor Cardinale Arcivescovo; dal quale dopo si sarà esaminata con tutta la maggior brevità possibile, per non esser di danno a' poveri libraj, in caso vi trovi libri contrarj alla nostra Santa Fede Cattolica, ed a' buoni costumi, se ne manderà dal medesimo nota al suddetto Ministro Regio, acciocchè possa da lui farsene il debito uso, per impedir il corso a' libri notati, come perniciosi, primachè sieno stati esaminati da' Teologi, e da altre persone abili. E questo stesso si praticarà nelle Città Capi di Provincie, quando occorrerà, che vi s'introducano libri da paesi stranieri, col farsi dare al Vescovo del luogo copia della nota, che sarà data al Ministro Regio.

Tutto ciò dee intendersi per li soli libri forestieri, che s'introducono nel Regno, perchè rispetto a quei, che in esso si stampano, dovrà osservarsi il solito della revisione, ed approvazione anche degli Ordinarj prima di stamparsi, e pubblicarsi.

CAPO OTTAVO.

Materie Beneficiali.

I. COncederà S. Santità indulto, che tutti i Beneficj tanto semplici, che residenziali, Canonicati, Dignità, Parrocchie, Badie, e Vescovati del Regno di Napoli, che sono di sua libera collazione, si debbano conferire dalla Sede Apostolica a' soli regnicoli; a riserva però solamente di ducati ventimila di pensioni, che la Santità Sua si riserberà, e fisserà sopra alcuni de' Vescovati, o delle Badie, che alla medesima piacerà trascegliere, e determinare tra tutt' i Beneficj del Regno di Napoli, che non si provveggono a Regia nominazione, per poterne disporre, come più piacerà alla stessa Santità Sua in beneficio de' suoi sudditi dello Stato Ecclesiastico.

II. Ugual quantità di annue pensioni, o pure l'equivalente somma in altra più commoda maniera con gradimento di S. M., la medesima Santità Sua riserberà sopra gli stessi beneficj, che non sono di nomina Regia, a disposizione di S. M. Napoletana, da conferirsi a' suoi sudditi del Regno di Napoli, che saranno nominati dalla stessa Maestà Sua.

III. Non ostante il suddetto indulto, tutti gli esteri; che si trovano esser già stati provisti nel Regno di Napoli di Vescovati, beneficj, o pensioni, debbono, durante la lor vita, goder di tali beneficj, o pensioni, de' quali, o delle quali si trovano già provisti, quantunque non sieno sudditi dello Stato ecclesiastico: de' quali provisti beneficj fino al giorno della sottoscrizione del presente Trattato dovrà darsi nota al Cardinal Acquaviva dentro lo spazio di due mesi. E tutto ciò oltre a' Beneficj, e Badie situate in Regno di Napoli, (delle quali si darà nota al suddetto Cardinal Mini-

nistro), uniti, o unite, o pure i di cui frutti, o in parte, o in tutto si trovano applicati a varie Chiese, Collegi, Monasteri, e case pie di Roma, o in altri paesi dello Stato ecclesiastico, che dovranno continuar ad essere uniti, o unite, o applicati in perpetuo per lo stesso uso.

CAPO NONO.

Tribunal Misto.

I. SI formerà un Tribunal misto composto di cinque soggetti, cioè due Ecclesiastici da deputarsi da Sua Santità, e due Laici, o Ecclesiastici da deputarsi parimente da Sua Maestà, tutti quattro regnicoli. E circa il quinto, che dovrà esser sempre persona ecclesiastica parimente regnicola, S. M. Napoletana nominerà tre soggetti, e S. Santità ne sceglierà uno.

II. Non dovrà l'officio, e l'impiego di questi cinque deputati durar più, che per lo spazio di un solo triennio da cominciare *a die captæ possessionis*: dopo il quale s'intenda spirata *ipso facto* ogni lor facoltà, ed autorità, quando non fossero confermati per altro triennio con espressa, e nuova conferma da farsi con Brevi, o lettere patentali, cioè i quattro semplici deputati da quella Potestà, da cui sono stati respettivamente eletti, ed il Presidente di comune, e nuovo espresso consenso di amendue le Potestà: con dichiarazione, che volendo S. Santità, o S. Maestà mutare, anche dentro il triennio, qualunque de' due sogetti da essi deputati, ed a quelli sostituire altri a loro arbitrio, e beneplacito, possan farlo, senz'allegarne alcuna causa, e senza chiederne, nè attenderne consenso veruno dall'altra Potestà.

III. Accadendo però nel fine del triennio la sede vacante, dovranno così il Presidente, come i due Deputati ecclesiastici continuare nel loro impiego, quantunque, spirato il triennio non sieno muniti d'altra conferma fino alla nuova provista da farsi dal nuovo Pontefice.

IV. In caso di assenza, o di malattia di qualcuno de' due Deputati ecclesiastici, sia lecito a Monsignor Nunzio *pro tempore* di surrogarvi per maniera di provisione altro soggetto ecclesiastico; come altresì in caso di assenza, o di malattia di qualcuno de' due deputati Regj resti in arbitrio di S. M., o della persona, a cui stimerà Ella di comunicare tal facoltà, di far lo stesso. Ed in caso, che tal volta per assenza, malattia, o altro qualunque caso, anche legale, sia necessario, che altro soggetto supplisca le veci del Presidente; allora supplirà interinamente colui, che tra i tre soggetti, nominati da S. M., sarà stato scelto da S. Santità, per far le veci del Presidente ne' suddetti casi di assensa, o d'impedimento del medesimo: Tutto ciò però non debba intendersi in caso di mancanza per poche volte: nel qual caso sia lecito agli altri, che interverranno, di tener Tribunale, non ostante l'assenza di qualcuno de' loro Colleghi, purche non sia più di due settimane.

V. Per lo servizio di questo nuovo Tribunale si deputerà dal medesimo quel numero di Ministri subalterni, ed in quel modo, ch'egli stimerà necessario. Ma dovendo talvolta far uso della famiglia armata, si servirà di quella della Potestà secolare, e delle carceri laicali contro de' laici, e de' cursori, e carceri ecclesiastiche contra delle persone ecclesiastiche.

VI. Si terrà questo Tribunale una volta la settimana, ed anche più, quando così richiede il bisogno, in qualche Monastero, o altro luogo più comodo della Città di Napoli, da prescegliersi.

VII. Alla riserva del Presidente, il quale dovrà sempre avere il primo luogo, sederanno gli altri deputati, di qualunque grado, o graduazione si sieno, secondo il luogo, che verrà loro destinato dalla sorte; al qual fine se ne farà l'estrazione per bussola: con dichiarazione, che questa estrazione debba farsi al principio d'ogni triennio, quantunque restassero nell'impiego taluni deputati; ma che accadendo mutazione nel corso dello stesso triennio, la persona surrogata debba occupare il luogo del suo predecessore.

VIII. Così il Presidente, come tutt'i deputati, ed anche i Ministri subalterni, dovranno, prima di cominciar ad esercitare la lor carica, giurare nello stesso Tribunale *ad sancta Dei Evangelia*, secondo la formola da stabilirsi, non solamente di osservare, e far osservare quanto viene stabilito nel presente trattato; ma altresì di non arrogarsi veruna sorte di giuridizione, e di autorità, oltre a quella, che vien loro conceduta in virtù del presente stabilimento di questo Tribunale; cioè il Presidente nel pieno consesso del Tribunale, e tutti gli altri in mano del Presidente; con dichiarazione, che i medesimi, e ciascuno d'essi debbano rinnovare il detto giuramento nella forma prescritta di sopra, ogni volta che fossero confermati.

IX. Il Presidente non avrà autorità di risolvere da se medesimo, nè pure per modo di provisione, e le commissioni dovranno distribuirsi in pieno Tribunale, com'era solito praticarsi in Collaterale. La decisione si darà alla pluralità de' voti, cominciando nel votare *ordine retrogrado*, cioè da quel deputato, che siede in ultimo luogo, di maniera che l'ultimo a votare sia il Presidente. I decreti dovranno emanarsi sotto il nome dello stesso Tribunale, e sottoscriversi da tutti cinque, secondo che parimente sederanno il Presidente, ed i Deputati in Tribunale.

X. Questo Tribunale non dovrà avere altra incombenza, se non che primo di decidere, e terminare le controversie intorno all'immunità locale, quando nasce dubbio se il reo debba, o nò, godere il beneficio dell'asilo nella maniera spiegata nell'*Artic. V.*, *ed VIII.* dell'Immunità locale. 2. Di decidere alcune delle cause spettanti a' cursori de' Vescovi, ed altri Ordinarj, nella maniera che si è detto a suo luogo. 3. Di dichiarare *super qualitate assassinii*, commesso da un Cherico, o altra persona Ecclesiastica, quando il Giudice laico previene nella cattura di esso, nella maniera, che si stabilisce nell'*Artic. III.* dell'Immunità personale. 4. Di soprantendere, ed invigilare alla retta amministrazione de' luoghi pii laicali, cioè amministrati, e governati da' laici, con decidere le liti, che posson nascere intorno al rendimento de' conti degli amministratori di essi, nella maniera spiegata nel capo V. di questo Trattato. 5. Nel caso da qualche Comunità, o persona Ecclesiastica si pretenda convenire *titulo verè oneroso* maggior quantità di franchigia di quella, si assegna nel presente Trattato, potrà riconoscere, se ciò sia vero, e determinare ciò, che sarà di giustizia, nella maniera spiegata nel Capo dell'Immunità Reale *Artic. XX.* 6. D'invigilare all'adempimento de' legati pii, col procurare ne' casi particolari, nella maniera che stimerà più propria, che i renitenti a soddisfare se saranno laici, da' loro competenti Giudici laici sieno costretti all'adempimento de' legati pii; e se saranno ecclesiastici, da' loro respettivi Superiori, e Giudici ecclesiastici. E finalmente d'invigilare all'osservanza del presente trattato, come si è detto di sopra.

XI. Quando il Vescovo nello spazio prefisso

di un

di un mese, da che gli sarà stato presentato il processo, non avrà dichiarato intorno alla qualità del delitto, se il rifugiato goda, o nò; s' intenda *eo ipso* devoluto il giudizio a questo Tribunale, conforme si stabilisce coll' *Artic. IV* del Capo II del presente Trattato. Come pure, che avendo il Vescovo fatta la detta dichiarazione, sia lecito a questo Tribunale ricevere i ricorsi, che dalla medesima interponessero il Fisco ecclesiastico, o il Fisco laico, ed impinguare, ed ordinar nuovo processo, stimando così bene; e successivamente veduti gli atti, e sentite le parti, confermare, o infermare inappellabilmente i giudicati da' Vescovi a tenor di quello, che sta risoluto coll' *Artic. VIII* del suddetto Capo II.

XII. In tutti i casi suddetti dovrà procedere il Tribunale inappellabilmente, e privativamente a qualunque Ministro, Giudice, o Tribunale, tanto ecclesiastico, che laico, sia di qualsivoglia rango, anche di Monsignor Nunzio, o di qualsivoglia altro Giudice, o Ministro anche deputato, o delegato da S. M., che pretendesse procedere per via di Regia protezione, e di economica providenza: con dichiarazione, che qualunque atto si facesse in contrario da altri Tribunali, o Giudici, così ecclesiastici, che secolari, tanto della Città di Napoli, quanto del Regno, sia nullo *ex defectu jurisdictionis*; ed in caso d'inosservanza possano i Tribunali, e Giudici così laici, che ecclesiastici, residenti fuor della Città di Napoli, inibirsi dal Tribunal misto, ed a riguardo de' Tribunali di Napoli spedirsi dal medesimo le ortatorie, le quali abbiano forza d' inibizione: di maniera che qualunque atto fatto da' medesimi Tribunali, e Giudici di Napoli dopo le suddette ortatorie sia *ipso facto* nullo *ex defectu jurisdictionis*, come sopra.

XIII. Eccettuate le materie di sopra espresse nell' *Art.* X di questo Capo, non potrà questo Tribunale ingerirsi in nessuna maniera in tutte le altre, che appartengono alla giuridizione degli Ordinarj, (le quali debbano avere il loro libero corso, tanto per le prime istanze, quanto per li ricorsi, ed in grado di appellazione); nè ammettersi dal medesimo i ricorsi, o le appellazioni sotto qualunque pretesto, sotto pena di nullità di tutti gli atti, che si facessero in contrario, e di violazione del giuramento prestato per quest'effetto dal Presidente, e Deputati.

XIV. Tutti gli atti, e spedizioni di questo Tribunale, così giudiziali, che estragiudiziali, dovranno farsi onninamente *gratis*, senza potersi niente esigere per ragion di scrittura, sigillo, sottoscrizione, registro, studio di processo, o qualsivoglia altra cosa: alla riserva delle sole copie, che si dovranno tassare a ragione di grana due per facciata, che sia scritta di righe ventidue per ciascuna facciata di carattere comune.

XV. Le spese, che sono necessarie per lo mantenimento del Tribunale, subalterni, e tutt' altro, si dovranno fare ugualmente a conto di S. Santità, ed a conto di S. Maestà, con quegli espedienti, che sopra di ciò pareranno più proprj all' una, ed all' altra Potestà.

CAPO ULTIMO

Deroga alle Disposizioni contrarie al presente Trattato.

PEr l' intiera esecuzione del presente Trattato resteranno rivocati, od annullati, come in virtù di questo articolo si rivocano od annullano, tutte le disposizioni, ordini, e decreti, così pubblici, che privati, fatti dall' una, e dall' altra Potestà, in tutto ciò, in cui sono contrarj alla presente disposizione, ed a quanto si contiene nel presente Trattato.

Dato dalle stanze del Palazzo Apostolico nel Quirinale in questo dì 2. Giugno 1741.

S. CARDINALE VALENTI.
T. CARDINALE ACQUAVIVA.
Loco ✠ Signi.
D. CELESTINO ARCIVESCOVO DI TESSALONICA.
Loco ✠ Signi.
Loco ✠ Signi.

PLENIPOTENZE.

BENEDICTUS PP. XIV.

DIlecti Fili noster salutem, & Apostolicam benedictionem. Pro singulari illa, ac prorsus paterna, qua carissimum in Christo Filium nostrum CAROLUM *utriusque Siciliæ, & Hierusalem Regem Illustrem complectimur, caritate, nihil optamus impensius, quam ut omnia, & singula, quæ mutuam inter Apostolicam hanc Sanctam Sedem, & ejusdem Caroli Regis Regnum Neapolis, quod est directi dominii ejusdem Sanctæ Sedis, concordiam, tranquillitatemque quomodolibet interturbare possent, quemadmodum jamdudum interturbarunt, opportunè præscriptis Sacerdotii, Regnique juribus in perpetuum, benedicente Domino, ad divini honoris, & ecclesiasticæ disciplinæ incrementum componere satagamus. Ea propter statimatque in hac sublimi sacrosancti Apostolatus specula altissimo divinæ providentiæ consilio constitui fuimus, certiores fieri voluimus de omnibus, quæ sub fel. record. Clemente* PP. XII *Prædecessore nostro ad effectum hujusmodi tractata, diuque discussa fuerunt, etsi, ipso Clemente Prædecessore viam universæ carnis ingresso, nondum ad optatum finem perducta fuissent; ut sublatis e medio diffidiis & contentionibus, tandem aliquando utrinque conciliarentur, & justitia & pax sese invicem oscularentur. Cum autem nonnullos ex S. R. E. Cardinalibus, qui cum circumspectione Tua sedulo cognoscerent, proponerent, ac tractarent omnia, & singula hujusmodi negotio transigendo absolvendoque necessaria, & opportuna deputaverimus, ac insimul eadem pro votis vicissim Nobis præsentibus proposita, discussa, ac prope composita fuerint: Hinc est, quod nos motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ut debito fine tandem præmissa concludantur, ac in perpetuum stabiliantur, Te, de cujus fide, prudentia, integritate, & in rebus agendis dexteritate plurimum in Domino confidimus, in nostrum, & ejusdem Sedis Plenipotentiarium, tenore præsentium nominamus, constituimus, & deputamus; Tibique, ut nostro, dictæque Sedis nomine cum dilecto Filio nostro Trojano tit. S. Ceciliæ S. R. E. præfato Presbytero Cardinali de Aquaviva nuncupato, ac Venerabili Fratre Coelestino Archiepiscopo Thessalonicensi, quos ipse* CAROLUS *Rex elegit, ac sufficienti pariter ad hæc mandato munivit, omnia, & singula negotia hujusmodi conficere, & concludere, & confecta & conclusa manu tua subscribere, signoque tuo munire liberè, & licitè possis & valeas, plenam & amplam facultatem harum serie concedimus & impertimur. Decernentes validum & efficax fore quidquid earumdem præsentium vigore Tu egeris, tractaveris, & concluseris, id omne, quantum in Nobis est, acceptum, & gratum firmumque ac ratum habere, necnon observare, complere, & exequi in verbo Romani Pontificis promittentes. In contrarium facien. non obstant. quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die* 11. *Junii* MDCCXXXXI. *Pontificatus Nostri anno primo* = *D. Cardinalis* PASSIONEUS = *Dilecto Filio nostro* SILVIO *S. R. E. Cardinali* VA-

LENTI GONZAGA nuncupato.

CARLO per la grazia di Dio Rè delle due Sicilie, di Gerusalemme, &c. Infante di Spagna, Gran Principe Ereditario di Toscana, &c.

Attesò il vivo desiderio, che sin dalla nostra esaltazione al Trono di questi Regni abbiamo avuto di veder aggiustate, convenute, e terminate una volta per sempre le dispute, e controversie, che da alcuni Secoli a questa parte si sono originate, e dibbattute trà li Tribunali Regj, ed Ecclesiastici di questo nostro Regno di Napoli sopra varj punti, tutti di grandissimo importanza, e conseguenza, perchè interessano tanto il servigio di Dio, come la quiete, e convenienza de' nostri Sudditi e Vassalli; e perchè abbiamo considerato, che come Principe religioso, devoto, ed amico della S. Sede non potevamo conseguire un fine così giusto, e buono, se non mediante un Trattato di accomodamento, ed amichevole aggiustamento frà questo Regno, e la Santa Sede, al quale fin' ora si è travagliato; perciò, e per la grande soddisfazione, che abbiamo della vigilanza, ed efficace sollecitudine, con cui Voi D. Trojano d' Acquaviva, e Aragona Prete Cardinale del titolo di S. Cecilia nostro Ministro presso Sua Beatitudine il nostro Santissimo Padre BENEDETTO XIV avete secondato in questo importante affare il nostro pio Zelo, ci siamo determinati di nominarvi, ed autorizzarvi, come in virtù della presente vi nominiamo, ed autorizziamo con tutto il potere, e facoltà, che si richiede, ed è necessario, affinchè per Noi, e rappresentando la nostra propria Persona, possiate aggiustare, convenire, e firmare con il Ministro, e Ministri Plenipotenziarj, che saranno nominati per parte di S. S., con ampio facoltà eguale a quella, che vi diamo in questo Plenipotenza, un Trattato di accomodamento delle accennate dispute, e controversie frà questo Regno, e la Santa Sede, obbligandoci Noi, come ci obblighiamo, e promettiamo sotto la nostra fede, e parola Regale, che staremo, e passeremo per detto Trattato di accomodamento, come cosa fatta in nostro Nome, e per nostra propria Volontà, ed autorità Regale, e che dentro il termine, che sarà convenuto, e specificato, approveremo, e ratificheremo in forma speciale, con le forze, giuramenti, e requisiti necessarj il riferito Trattato d'accomodamento tra questo Regno, e la Santa Sede, affinchè sia valido, e stabile adesso, ed in ogni tempo.

In fede di ciò comandiamo spedirsi la presente firmato di nostra Mano, sigillata con il suggello delle nostre Armi, e contrassegnata dal nostro infrascritto Consigliere, e Segretario di Stato, e del Dispaccio. Nella nostra Regal Villa di Portici li 26. di Maggio 1741.

IO IL RE.

(L. S.)

GIUSEPPE GIOACCHINO DI MONTEALEGRE

CARLO per la grazia di Dio Rè delle due Sicilie, di Gerusalemme, &c. Infante di Spagna, Gran Principe Ereditario di Toscana, &c.

Atteso il vivo desiderio, che sin dalla nostra esaltazione al Treno di questi Regni, abbiamo avuto di veder' aggiustate, convenute, e terminate una volta per sempre le dispute, e controversie, che da alcuni Secoli a questa parte si sono originate, e dibbattute tra li Tribunali Regj, ed Ecclesiastici di questo nostro Regno di Napoli sopra varj punti, tutti di grandissima importanza, e conseguenza, mentre interessano tanto il servigio di Dio, come la quiete, e convenienza de' nostri Sudditi, e Vassalli, e perchè abbiamo considerato, che come Principe religioso, devoto, ed amico della Santa Sede, non potevano conseguire un fine così giusto, e buono, se non mediante un Trattato di accomodamento, ed amichevole aggiustamento frà questo Regno e la Santa Sede, al quale fin' ora si è travagliato; perciò, e per la grande sodisfazione, che abbiamo della vigilanza, ed efficace sollecitudine, con cui Voi D. Celestino Galiani Arcivescovo di Tessalonica, Cappellano maggiore di questo nostro Regno di Napoli, avete cooperato o secondare in questo importante affare il nostro pio Zelo, ci siamo determinati di nominarvi, ed autorizzarvi, come in virtù della presente vi nominiamo, ed autorizziamo con tutto il potere, e facoltà, che si richiede, ed è necessaria, affinchè per Noi, e rappresentando unitamente col Cardinale D. Trojano d' Acquaviva, ed Aragona nostro Ministro, e primo Plenipotenziario, la Nostra Persona, possiate aggiustare, convenire, e firmare unitamente con il Ministro, o Ministri Plenipotenziarj, che saranno nominati per parte di S. S., con ampia facoltà eguale a quella, che vi diamo in questa Plenipotenza, un Trattato di accomodamento delle accennate dispute, e controversie fra questo Regno, e la Santa Sede, obbligandoci Noi, come ci obblighiamo, e promettiamo sotto la nostra fede, e parola Regale, che staremo, e passaremo per detto Trattato di accomodamento come cosa fatta in nostro Nome, e per nostra propria Volontà, ed autorità Regale, e che dentro il termine, che sarà convenuto, e specificato, approveremo, e ratificheremo in forma speciale con le forze, giuramenti, e requisiti necessarj il riferito Trattato d' accomodamento trà questo Regno, e la Santa Sede, affinchè sia valido, e stabile adesso, ed in ogni tempo.

In fede di ciò comandiamo spedirsi la presente firmata di nostra Mano, sigillata con il suggello delle nostre Armi, e contrassegnata dal nostro infrascritto Consigliere, e Segretario di Stato, e del Dispaccio. Nella nostra Regal Villa di Portici, li 26. di Maggio 1741.

IO IL RE.

(L. S.)

GIUSEPPE GIOACCHINO DI MONTEALEGRE.

„ Postmodum hujusmodi conventiones, pacta,
„ & concordata in omnibus, & singulis punctis,
„ clausulis, articulis, & conditionibus approba-
„ ta, confirmata, & ratificata fuerunt a carissimo
„ in Christo Filio nostro CAROLO Rege præ-
„ dicto suis Regiis literis datis Neapoli die octa-
„ va mensis Junii præsentis anni, qui Nobis dein-
„ de humiliter supplicari fecit, ut illis pro fir-
„ miori eorum subsistentia robur Apostolicæ fir-
„ mitatis adjicere, necnon auctoritatem potiorem,
„ & decretum interponere dignaremur. Nos ita-
„ que magnopere cupientes omnes discordiarum
„ causas penitus abolere, ut sublatis ex agro Do-
„ minico dissensionum seminibus, copiosa bonorum
„ operum seges ad laudem, & gloriam Dei suc-
„ crescat: Desiderantes insuper prædictum CA-
„ ROLUM Regem, quem & eximia suorum Ma-
„ jorum merita, & spectata ejus erga Nos, &
„ Apostolicam Sedem, reverentia, amor, & obse-
„ quium, singolaris erga Deum pietas, & reli-
„ gio, aliaque multa virtutum ornamenta cla-
„ rum, & commendabilem in conspectu nostro,
„ & Romanæ Ecclesiæ reddunt, gratis, & favo-
„ ribus prosequi singularibus; de prædictorum Ve-
„ nerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardi-
„ nalium consilio, & assensu, ex certa scientia,
„ & matura deliberatione nostris, deque Aposto-
„ licæ Potestatis plenitudine præinsertas Conven-
„ tiones, Capitula, Pacta, & Concordata tenore
„ præsentium approbamus, ratificamus, lauda-
„ mus, & acceptamus, illis Apostolici munimi-
„ nis, & firmitatis robur, & efficaciam adjungi-
„ mus, omniaque in eis contenta, ac promissa fu-
„ cere,

Digitized by Google

„ certè, & inviolabiliter, ex nostra ejusdemque Sedis parte adimpletum, & servatum iri tam nostro, quam nostrorum Successorum nomine promittimus, ac spondemus. Præterea hortamur in Domino, atque admonemus omnes, & singulos Archiepiscopos, Episcopos, & locorum Ordinarios tam præsentes, quam futuros pro tempore in dicto Regno existentes, ut præ oculis semper habeant, se Ministros esse Christi Domini Regis Pacifici, & Mansueti, qui a Propheta Princeps Pacis cognominatus est, & qui rediturus in Coelum, unde descenderat, pacem tanquam propriam hereditatem Apostolis, ac Discipulis suis reliquit; omni igitur studio, & cura ea, quæ pacis sunt, ament, ac sectentur, & quæcunque, ut præfertur, inter Sedem Apostolicam, & CAROLUM Regem prædictum pacta conventa, & concordata fuerant, accuratè, & diligenter servent, atque custodiant: Ut verò id promptius, & expeditius facere possint, omnem eis, eorumque Vicariis, Officialibus, ac Ministris facultatem desuper necessariam, & opportunam, ad prædictorum tamen dumtaxat executionis effectum, & eo modo, ac forma tantum, juxta quam in præinsertis concordatis, pactis, & capitulis nominatim, & expresè concedenda promittitur, & non aliter, nec alio modo per has præsentes nostras damus, tribuimus, & impartimur: Decernentes easdem præsentes literas nullo unquam tempore de subreptionis, & obreptionis, aut nullitatis vitio, vel intentionis nostræ, aut alio quocunque quamvis magno, & inexcogitato defectu notari, aut impugnari posse, sed semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & inviolabiliter observari debere, donec tamen & quousque pacta, & conditiones in tractatu expresse serventur, & non alias, non aliter, nec alio modo: Non obstantibus quibusvis Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus nostris, & Cancellariæ Apostolicæ regulis, præsertim de jure quæsito non tollendo, necnon quarumcumque Ecclesiarum, & Monasteriorum fundationibus etiam confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrariam quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, ceterisque contrariis quibuscumque: Quibus omnibus, & singulis, illorum tenores pro expressis, & ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum dumtaxat specialiter, & expresè derogamus: Et præterea, quia difficile foret, præsentes literas ad singula, in quibus de eis forsan fides facienda fuerit, loca deferri, eadem Apostolica auctoritate decernimus, & volumus, ut earum transumptis, etiam impressis, manu tamen publici Notarii subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis plena ubique fides adhibeatur, & perinde stetur, ac si dictæ præsentes literæ forent exhibitæ, vel ostensæ: Et insuper quoque irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, ratificationis, laudationis, acceptationis, commutationis, reservationis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem idibus Junii anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Pontificatus Nostri anno primo.

P. CARDINALIS PRODATARIUS.
D. CARDINALIS PASSIONEUS.

Visa de Curia.
N. Antonellus.

Loco ✠ Plumbi.

J. B. Eugenius.

RATIFICA DI S. M.

CARLO per la grazia di Dio Rè delle due Sicilie, di Gerusalemme, &c Infante di Spagna, Gran Principe Ereditario di Toscana, &c.

Avendo ben riconosciuto, e maturamente considerato il Trattato di accomodamento tra la S. Sede, e Noi, conchiuso, e firmato in Roma il giorno due del corrente mese, in nome della Santità di Papa BENEDETTO XIV., dal M. Rev. in Cristo Padre Cardinale Silvio Valenti Gonzaga, Segretario di Stato della Santità Sua, ed in Nome nostro, dal M. Rev. in Cristo Padre Cardinal Trojano d'Acquaviva, nostro Ministro presso Sua Santità, e dal Rev. in Cristo Arcivescovo di Tessalonica D. Celestino Galliano, nostro Consigliere, e Cappellano Maggiore di questo Regno, muniti delle opportune speciali facoltà, e rispettive Plenipotenze; il qual Trattato consiste in dieci Capi, che versano sopra le Immunità Reale, Locale, e Personale, li Requisiti de' promovendi agli Ordini, le Visite, e Rendimenti de' Conti delle Chiese, e luoghi pii, fondati, e governati da' laici, le Cause, e Delitti, in cui i Giudici Ecclesiastici possano procedere anche contra de' laici, l'introduzione de' libri forastieri, le Materie beneficiali, l'Erezione di un Tribunale Misto, e la Deroga alle disposizioni contrarie allo stesso Trattato, il quale è del seguente tenore:

Trattato di accomodamento tra la Santa Sede, e la corte di Napoli, &c. vedi alla pag. 279. dell' append.

Ed essendo tutto quanto si contiene nel sopra descritto Trattato del nostro intiero gradimento, e soddisfazione, lo abbiamo Noi perciò pienamente accettato, approvato, e ratificato, e confermato, come in effetto lo accettiamo, approviamo, e ratifichiamo, e confermiamo; promettendo in fede, e parola di Rè tanto per Noi, quanto per li Regali Nostri Successori di eseguirlo, ed osservarlo, e di farlo inviolabilmente eseguire, ed osservare in ogni punto, ed articolo, e di giammai contravenirvi, nè permettere, che direttamente, o indirettamente vi si contravenga in maniera alcuna; persuasi, che egualmente sarà eseguito, ed osservato nello stesso modo per parte della Santità Sua, e de' Sommi Pontefici suoi Successori. In fede di che abbiamo firmato di nostra Mano la presente approvazione, accettazione, ratifica, e conferma, e comandato, che vi si apponga il nostro Regal Sigillo, e che sia contrassegnata dal Duca di Monteallegre, Cavaliere del nostro Regal Ordine di S. Gennaro, nostro Consigliere, e Segretario di Stato, e del Dispaccio. Dato in Napoli a' 8. Giugno dell' anno 1741.

C A R L O.

(L. S.)

GIUSEPPE GIOACCHINO DI MONTEALEGRE.

CAR-

CARLO

Per la grazia di Dio Re delle due Sicilie, di Gerusalemme &c.

Infante delle Spagne, Duca di Parma, Piacenza, Castro, &c. Gran Principe Ereditario di Toscana, &c.

L'Oggetto principale delle nostre sollecitudini sin da' primi momenti che dalla Divina Onnipo- 3. tenza fummo chiamati al governo di questo Regno, egli si fu di procurare a tutto poter nostro la felicità de'nostri dilettissimi sudditi. Non potendola Noi certamente conseguire tra gli ostacoli de'contrarj sentimenti, che nelle materie d'Immunità, ed in altri articoli giuridizionali divideano gli animi del Clero e del Popolo, e cagionavano continue controversie tra' Ministri dell'Ecclesiastica e Civil Podestà, con infinito pregiudizio della giustizia, e del privato e pubblico riposo; e rivolgemmo il nostro pensiere a por termine alle reciproche e scandalose contese de'membri dello stesso corpo, riunendoli a godere per mezzo di una concordia i beni e i vantaggi, che gli uomini ritraggono dalla Società. Ci applicammo dunque agli espedienti più opportuni per conseguirla; e niente rallentati dall' esempio delle infruttuose negoziazioni mille volte tentate da'nostri Serenissimi Predecessori co'Sommi Pontefici, e sempre infelicemente riuscite: deliberammo anche Noi, ascoltando solamente i nostri sentimenti pacifici, di tenere la stessa via di amichevole composizione, introducendone per tal cagione Trattato per mezzo de'nostri Ministri Plenipotenziarj co' Ministri della Santa Sede sotto il glorioso Pontificato di Clemente XII. di felice ricordanza: durante la cui vita non si risparmiò nè applicazione nè fatica per lo avanzamento di un disegno sì giusto in se stesso, sì conforme alle massime della divina ed umana ragione, sì utile per lo bene della Chiesa e dello Stato, e sì necessario per la prosperità de'Popoli. Ma la divina Providenza, avendone riservata la gloria del progresso e della conchiusione al suo fedel servidore e nostro Santo Padre Benedetto XIV, il quale non tenendo altro a cuore, che di estendere il Regno del Donator della pace, che ha voluto farci regnare; ha così ben corrisposto a' nostri laudevoli desiderj, ed ha tanto contribuito a questa Santa impresa, e che fra poco spazio di tempo, avendo benedetta Iddio la rettitudine delle di lui e delle nostre intenzioni, si è veduta in fine perfezionata, benchè sempre desiderata, sempre tentata, e per secoli mai non conseguita.

Per mezzo dunque de'vicendevoli Plenipotenziarj muniti delle necessarie facoltà, o precedente maturo esame e prudente consiglio di sapientissimi Cardinali, se ne concertarono e stabilirono in forza di transazione e di concordia le Convenzioni, i Capitoli, i Patti, e i Concordati, che furono distesi in forma di trattato, soscritto in Roma sotto il dì 2. del mese di Giugno dell'anno corrente in nome e parte di S. S. dal suo Segretario di Stato il Molto Reverendo in Cristo Padre Cardinal Silvio Valenti Gonzaga, e per parte nostra dal Molto Reverendo in Cristo Padre il Cardinal Trojano d'Acquaviva nostro Ministro presso la Santa Sede, e dal Reverendo in Cristo l'Arcivescovo di Tessalonica D. Celestino Galiano nostro Consigliere, e Cappellano Maggiore di questo Regno. Nel qual Trattato, che comincia... *Trattato d'accomodamento tra la Santa Sede, e la Corte di Napoli, &c.* non avendosi altra mira dalle due Podestà, se non che al servigio di Dio, al sollievo della Communità del Regno e de' Particolari oppressi da' pubblici pesi, al riordinamento della ecclesiastica Disciplina, alla retta amministrazione sì della Giustizia, che delle rendite dell'Estaurite, e degli altri laici Luoghi Pii, ed alla estirpazion degli abusi del confugio, delle franchigie, della introduzion de' libri, e della impunità de' delinquenti; se ne sono conchiusi i salutari, fermi, e stabili ordinamenti, digeriti in molti articoli, sotto dieci differenti Rubbriche, o sien Capi, che si raggirano i primi tre circa la reale, locale, e personale Immunità: il quarto e 'l quinto circa i requisiti di coloro, che debbonsi promovere agli Ordini Sagri, e circa il rendimento e visita de' conti delle Chiese, dell' Estaurite, delle Confraternite, degli Ospedali, de' Conservatorj, e di simili Luoghi Pii fondati, e governati da' Laici: il sesto circa le cause e delitti, in cui i Giudici ecclesiastici posson procedere anche contro i Laici: e gli altri quattro circa la introduzion de'libri forestieri, circa le materie beneficiali, la erezion di un Tribunal Misto, e la deroga alle disposizioni contrarie al sudetto Trattato; il quale essendo stato ratificato da Noi il dì 3. e da S. S. il dì 13. dello stesso Giugno; fu inserito in una Bolla del medesimo nostro Santo Padre della stessa data, che comincia *Memores, &c.* e con nostro Sommo piacere fu da Noi ossequiosamente ricevuto.

Ora volendo Noi far gustare a' nostri amantissimi Popoli i frutti delle nostre fatiche ed il divin dono di questa Concordia, colla esecuzione di quanto in essa si è solennemente stipulato e convenuto; abbiamo stimato di pubblicare col presente nostro Editto l'accennata Bolla colla inserzione del Trattato e degli altri autentici documenti delle Plenipotenze e Ratifiche, col qual Editto perpetuo in forma di Legge solenne e generale ordiniamo e comandiamo a tutti i nostri Tribunali, a'nostri Ufficiali sì Regj che Baronali, ed a tutti e singoli di qualsivogliano dignità, grado, stato, condiziono, sesso, ed età, di puntualmente e religiosamente osservare ed eseguire quanto di parola in parola si è convenuto ne'Capitoli, Patti, Articoli, e Convenzioni contenute nel Trattato sudetto, sotto pena della nostra Regia indignazione contro coloro, che attenteranno di contravenire in tutto o in parte al prescritto del medesimo: volendo, e di piena nostra scienza e Regal volontà espressamente ordinando, che lo stesso sia inviolabilmente in tutte le sue parti eseguito, come se fosse legge fundamentale del Regno. E perciò anche di piena nostra scienza e Regal volontà aboliamo, deroghiamo, ed annulliamo tutte le Leggi, Capitoli, Costituzioni, Riti, Prammatiche, Arresti, Privilegj, Usi, e legittime Consuetudini per quella o quelle parti, che fossero contrarie alle Convenzioni, Patti, Capitoli, e Concordati stipulati in quello Trattato. Volendo inoltre, che la esecuzione del medesimo cominci subito dal dì della sua legittima pubblicazione, per que' Capitoli e per quegli articoli, per li quali non vi è bisogno di ulteriore regolamento; ma che a riguardo della riduzione delle franchigie degli Ecclesiastici, non cominci che dal primo del prossimo mese di Settembre, a tenore però delle regole, leggi, ed istruzioni, che saran date dal Tribunale della nostra Camera della Sommaria, e non altrimenti: non essendosi avuto dalle due Potenze altro oggetto, che il disgravio delle Università, ed il sollievo de' Poveri.

Ed affinchè il presente Regio Editto venga a notizia di tutti, e da nessuno possa allegarsene causa d'ignoranza; vogliamo, che il medesimo colla Bolla, e coll' intero Trattato si pubblichi ne' luoghi soliti e consueti di questa Fedelissima

Città,

Città e Regno; ritornando nella nostra Regal Segretaria di Stato colle dovute relate. Ed in pubblica testimonianza il medesimo Regio Editto è stato da Noi firmato e suggellato col sugello delle nostre Regali Armi, e roborato dall'infrascritto Duca di Montalegre, Cavaliere del nostro Regal Ordine di S. Gennaro, Nostro Consigliere, e Segretario di Stato o del Dispaccio. Dato in Napoli in dì 29. Luglio 1741.

CARLO.

Locus ✠ Sigilli.

Giuseppe Giovacchino di Montealegre.

V. De Ipolito Præs. S. R. C. Vice-Protonot.

Dominus Rex mandavit mihi
Josepho Borgia a Secretis.

A dì 3. Agosto 1741. Io Paschale Moccia Lettore delli Regi Bandi dico di avere pubblicato il soprascritto Trattato, ed Editto con li Trombetti Regali nelli luoghi soliti e consueti di questa Fedelissima Città di Napoli. Paschale Moccia.
Faccio fede io Notar Giuseppe de Palma di Napoli, come il sudetto Trattato, come anco l' Editto è stato questo giorno 3. Agosto 1741. pubblicato per i Luoghi soliti di questa Città dal suddetto Pasquale Moccia Lettore de' Regj Banni, ed in fede ho segnato.

Locus ✠ Signi.

SUMMORUM PONTIFICUM GREGORII XIV, BENEDICTI XIII, CLEMENTIS XII, ET BENEDICTI XIV CONSTITUTIONES

De Immunitate Ecclesiarum.

✠ 3. Cum aliàs nonulli Prædecessores nostri, & præsertim fel. rec. Sixtus Papa Quintus, necnon Pius etiam Quintus, sancto zelo ducti, diversas facultates & indulta extrahendi, etiam in casibusquibusdam à jure non permissis, ex Ecclesiis criminosos & delinquentes, compluribus secularibus Principibus, eorumque Curiis & Magistratibus, sub variis modis & formis, concesserint; prout in illis plenius continetur: experientia postmodum docuit, tum ob diversitatem & differentiam hujusmodi indultorum, tum quia plerique eorundem Principum Ministri ea hoc illis diversimode, etiam latius quàm par erat, & ad suum libitum interpretandi occasionem arripuerunt, illisque abuti cœperunt; subortam esse non mediocrem in aliquibus locis, libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ perturbationem & confusionem; alibi verò ne ipsos quidem laicos Indultis hujusmodi uti voluisse, aut potuisse, quod populis, inveterata erga Ecclesias reverentia, devotis, & assuetis scandali potius, quàm quietis occasionem præberent. Illud etiam absurdum sæpenumero secutum est, ut infimæ interdum conditionis laici non modo juris, sed etiam literarum penitus ignari & imperiti, dum, quasi potestates, aut ministri Curiæ secularis in aliquo Castro, aut Oppidulo jurisdictionem exercebant, facultatum & indultorum hujusmodi limites longè excesserint, eaque suo arbitratu in sensus minus rectos, & ab intentione concedentis omnino alienos detorserint, & illorum prætextu, quicquid sibi in mentem venit, attentare præsumpserint, in grave jurisdictionis, & immunitatis ecclesiasticæ præjudicium, locorum, & personarum divino cultui dicatarum contemptum, ipsius divinæ Majestatis offensam, & scandalum plurimorum. Quare pro commisso nobis à Domino pastoralis officii munere prædictis absurdis & scandalis obviare, ac differentias hujusmodi ad uniformem regulam reducere, omnemque dubitandi, ac perperam interpretandi occasionem dilucida declaratione submovere, abusus tollere, & ne Ecclesiastica jura plane conculcentur, & negligantur, opportune providere decrevimus, prout etiam dictus Sixtus Prædecessor noster iisdem de causis motus statuere decreverat, licèt morte præventus hoc adimplere nequiverit: ita tamen ut quando præsens temporum calamitas, & nimia, quæ jam invaluit, perversorum hominum malitia id exposcit, aliquid etiam ad terrorem delinquentium, & ad coercenda illorum facinora, ultra id, quod prisca illa majorum nostrorum disciplina, & vetus sacrorum Canonum norma præscripserat in quibusdam casibus, congrua moderatione adhibita, permittamus.

Indulta varia extrahendi confugas a Pontificibus concessa.

Abusus indultorum dat causam constitutioni.

Hac itaque nostra perpetuo valitura constitutione omnia & quæcumque privilegia, indulta, & gratias tam per prædictum Sixtum, ac Pium V, quam alios quoscumque nostros Prædecessores, aut nosmetipsos, Sedemque Apostolicam, ejusvè Legatos super abducendis, vel extrahendis ab Ecclesiis, Monasteriis, Sacellis, Domibus regularibus, & secularibus, locisvè sacris, aut religiosis, aliisque in casibus à jure permissis, hominibus certorum tunc expressorum, vel non expressorum criminum reis, aut fraudolentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publica, & ex causis urgentissimis ac necessariis, & æquipollentibus in casibus in jure expressis, atque ex paritate, identitate, aut majoritate rationis extensis, perpetuò, vel ad certum annorum elapsum tempus, seu ad vitam alicujus Principis, aut beneplacitum, seu aliàs quomodolibet concessa, etiam iteratis, aut multiplicatis vicibus approbata, & innovata, ac usu recepta, literasque Apostolicas sub plumbo, aut in forma Brevis, seu aliàs quomodocumque desuper confecta, quarum tenores hic haberi volumus pro expressis, ac de verbo ad verbum insertis, sublata penitus omni differentia, ita ad unam tantum formam reducimus, & moderamur.

Indulta extrahendi moderatum.

Ut laicis ad Ecclesias, locaque sacra & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac violatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quivè homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Eccl., earumvè Cœmeteriis committere non verentur,

Immunitate non gaudent laici grassatores, depopulatores, occidentes, & mutilantes in Eccl. & cæmet. prædicto.

aut

Digitized by Google

[illegible] occidentes, assassini, hæresis, & læsæ Majestatis rei.

aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini, vel hæresis, aut læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis rei, Immunitas Eccles. non suffragetur. Sed universis & singulis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, ceterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatis tam secularibus, quam cujusvis Ordinis regularibus, districtè præcipiendo mandamus & præcipimus, ut laicos in casibus prædictis delinquentes ad eorum Ecclesias, Monasteria, domos, & alia loca supradicta sacra, seu religiosa respectivè confugientes, & in eis se recipientes atque morantes, qui prædicta delicta, eorumvè aliquod, judicio suo commisisse videbuntur, quando à Curia seculari fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerit requisitus, Ministris & Officialibus Curiæ secularis absque irregularitatis nota, aut alicujus censuræ ecclesiasticæ incursu tradi & consignari curent & faciant, & quilibet eorum curet & faciat.

Episcopis privativè tribuitur facultas extrahendi in casibus permissis.

Ne autem Curiæ secularis prædictæ Ministri facultate illos olim, ut præfertur, per se, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi sibi attributa, & per præsentes revocata, abutantur: volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut Curia secularis, ejusque Judices, & Officiales, ab Eccl., Monasteriis, locisque sacris prædictis laicum aliquem, ut præfertur, delinquentem in nullo ex casibus supradictis sine expressa licentia Episcopi, vel ejus Officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiam si aliàs Ordinarii sint, aut nullius Diœcesis, aut Conservatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat: occurrente autem casu in loco exemto, & nullius Diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non possint, nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dictæ personæ ecclesiasticæ requisitæ illos in delictis superiùs expressis culpabiles tradere, aut capturæ & carcerationi intervenire & assistere recusaverint, tuncque reverentiæ Ecclesiæ, & locis sacris debitæ memores prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit cum scandalo & tumultu, extrahere curent.

Confugæ in carceribus Episcopalibus detinendi.

Quodque delinquentes laici prædicti, postquam, ut præfertur, ab Ecclesiis, locisvè sacris extracti & capti fuerint, ad carceres Curiæ Ecclesiasticæ reponi, & inibi sub tuta & firma carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per Curiam secularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque seculari prædictæ consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint, tuncque demum de mandato Episcopi per Judicem Ecclesiasticum Curiæ seculari, quacunque appellatione postposita, consignentur.

Hæresis cognitio ad forum Ecclesiasticum pertinet.

De crimine verò hæresis cognitio ad forum Eccl. tota pertineat, neque in ea Curia secularis se quoquomodo intromittat;

Sicuti etiam prohibemus, ne contra ecclesiasticas personas seculares, aut cujusvis Ordinis, vel Militiæ etiam S. Johannis Jerosolymitani regulares, quoquomodo etiam vigore prædictorum privilegiorum, indultorum, aut concessionum, quæ omnia ad terminos juris per præsentes reducimus, procedant, aut se intromittant, illasvè ab Ecclesiis, Monasteriis, Domibus, locisque sacris, aut religiosis, etiam in casibus in hac constitutione expressis, extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoscere de criminibus ad forum Eccl. pertinentibus, aliàs quam de jure, & per privilegia eisdem Ordinibus, aut Militiis concessa permittitur, quomodolibet præsumant.

Contra Ecclesiasticos tam seculares, quam regulares laici nullimodè procedant.

Quod si quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus præmissorum, aut alio quovis prætextu quicquam præter, aut contra hujus nostræ constitutionis tenorem attentare præsumserit, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis, juris, & immunitatis ecclesiasticæ violatores per sacros Canones, & Conciliorum generalium, nostrorumque Prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ. Sicque per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & S.R.E. Cardinales, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate; in quavis causa, & instantia judicari, & definiri debere, necnon irritum decernimus, & inane, si secus super his per quoscumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Contravenientes excommunicantur, & forma promulgationis præscribitur.

Non obstantibus præmissis tam Sixti, & Pii Quinti, quàm aliorum quorumcumque Prædecessorum nostrorum litteris Apostolicis, privilegiis, indultis, & facultatibus &c. Datum Romæ in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Nono Kal. Junii, Pontificatus nostri anno Primo.

B E N E D I C T U S

E P I S C O P U S

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Cura Pontificis pro immunitate servanda exponitur.

EX quo divina disponente clementia ad supremum universi Christiani populi regimen assumti fuimus, considerantes debitum, quo obstringebamur, Ecclesiarum, sacrorumque locorum Immunitatem sartam tectam, inviolatamque ubique custodiendi inter graviores suscepti apostolici ministerii curas merito recenseri; diu multumque rationes, ac media nobiscum expendere non omisimus, quibus ipsa Immunitas in pristinum venerationis & reverentiæ locum restitui posset, ac

in

in omnibus Orbis catholici regionibus ita observaretur, quemadmodum prisca illa majorum nostrorum disciplina, & vetus canonicarum sanctionum norma præscripsit.

Greg. XIV sensus refertur.

Dum hæc sollicito animo revolveremus, in oculos primum incurrit celebris illa constitutio a fel. rec. Gregorio PP. XIV prædecessore nostro edita, quæ incipit: *Cum alias*, qua quidem constitutione idem Gregorius prædecessor pro pastorali zelo suo hunc ipsum in scopum intendens facultates & indulta, a quibusdam Roman. Pontificibus, ac præsertim a S. Pio V & Sisto etiam V prædecessoribus item nostris, tunc suis concessa aliquibus Principibus, eorumque Officialibus, & Magistratibus extrahendi, ac abducendi ab Ecclesiis, aliisque locis immunibus certorum criminum reos & delinquentes, reformavit, moderatusque fuit. Simul autem delictorum frequentiæ, unde publica tranquillitas maxime perturbatur, occurrere volens, ac impedire quantum licebat, ne aliqua graviora a pravis hominibus patrarentur sub certa Immunitatis spe, quam ex confugio ad loca immunia sibi parabant, nonnulla expressit & explicavit crimina & casus, in quibus laicos delinquentes ecclesiastica Immunitate nequaquam gaudere voluit & decrevit; ac insuper Judices constituit, qui in occurrentibus casibus an delictum esset, nec ne in eadem Gregoriana constitutione exceptum, cognoscere & declarare deberent; certamque demum formam in extractione prædictorum delinquentium a locis immunibus observandam stabilivit, & inviolabiliter ab omnibus perpetuo observari mandavit, quemadmodum in prædicta constitutione anno Incarnationis Dominicæ 1591. nono Kalend. Jun. promulgata uberius continetur.

Controversia super Gregorianæ Bullæ intelligentia.

Quoniam vero post editam hujusmodi constitutionem ob varias Doctorum eam interpretantium sententias, & variam itidem Curiarum ecclesiasticarum in illius executione praxim multiplices contentiones super vero, rectoque ejus sensu inter ecclesiastica, & secularia Tribunalia exortæ fuerunt; quamplures Romani Pontifices, ac præsertim piæ mem. Clemens IX, Clemens X, & Clemens XI prædecessores similiter nostri de præfatis contentionibus dilucida casuum exceptorum explicatione submovendis non semel, sicut accepimus, deliberarunt; faciliorem que insuper eos probandi, & declarandi methodum, ut ejusdem Gregorii prædecessoris mens plenius executioni demandaretur, Curiis ecclesiasticis præscribere cogitabant; sed ab aliis distracti curis, ac interim morte præventi destinata perficere nequiverunt.

Confirmatur constitutio Gregorii XIV.

Hinc igitur est, quod Nos omnino expedire arbitrantes ut ejusmodi controversiis finis aliquando imponatur, eorumdemque prædecessorum pio, atque salubri proposito inhærentes, motu proprio, ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione eam omnibus & singulis in ea contentis, atque dispositis amplissime confirmamus, approbamus, & innovamus, & quatenus opus sit, criminum in illa exceptorum reis & delinquentibus Immunitatem ecclesiasticam suffragari nequaquam debere iterum se de novo decernimus, & declaramus. Præterea non absque gravi animi nostri dolore animadvertentes ob auctam, atque in dies invalescentem perversorum hominum malitiam sæpe ac sæpius nonnulla alia gravia crimina perpetrari, quæ non minus quam illa in Gregoriana constitutione, ut præfertur, excepta publicam quietem perturbant, proinde ad delinquentium audaciam, ac ejusmodi delictorum frequentiam, quantum fieri poterit, coercendam, pro apostolici muneris nostri debito ea, quæ inferius explicabuntur, statuenda censuimus.

Grassator pro unica grassatione asylo non gaudet.

Cum itaque prædicta Gregoriana constitutione cautum sit, ut publicis latronibus, viarumque grassatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, aut viatores ex insidiis aggrediuntur, immunitas ecclesiastica minime suffragetur; non levis autem inter Doctores emerserit controversia, an quis ex unico actu publicus latro & grassator dici possit, vel plures ad id actus requirantur, nos ejusmodi controversiam dirimere intendentes unicam tantum grassationem in via publica, aut vicinali admissam sufficere adhoc, ut quis publicus latro & grassator dici valeat, dummodo tamen grassati mors, aut membrorum mutilatio secuta fuerit, tenore præsentium definimus & declaramus. Insuper ab ecclesiasticæ Immunitatis beneficio excludimus atque repellimus, & pro exclusis atque repulsis haberi volumus nedum eos, qui homicidia, aut mutilationes membrorum in Ecclesiis, earumve cæmeteriis committere audent, quemadmodum in Gregoriana constitutione sancitum est: verum etiam eos, qui stantes in Ecclesia, vel cæmeterio interficiunt stantes extra Ecclesiam, vel cæmeterium, aut ipsis membrum mutilant; necnon eos, qui stantes extra Ecclesiam, aut cæmeterium occidunt stantes intra Ecclesiam, vel cæmeterium, aut iis membrum mutilant. Ac eos tandem, qui confugientibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesia, aliove loco immuni violenter extrahunt & abducunt: declarantes in quatuor præmissis casibus ejusmodi reos non illius tantum Ecclesiæ, quam violarunt, sed cujuscumque etiam alterius Ecclesiæ Immunitate gaudere nequaquam posse, aut debere.

Occidentes, vel mutilantes in Ecclesia, vel de Ecclesia.

Extractores.

Assassini tam mandatarii, quam mandantes.

Ad hæc in crimine assassinii non modo mandatarios, qui in ipsamet Gregoriana constitutione aperte excipiuntur, sed etiam mandantes, qui certum præmium, aut mercedem sive in pecunia, sive in aliis rebus tradiderint, aut promiserit, quamvis promissio nullum habuerit effectum, dummodo assas-

Interficientes animo præmeditato ac deliberato. Falsificantes literas apostolicas.

ſſinium re ipſa patratum fuerit, ab eccleſiaſticæ Immunitatis beneficio excludimus, ac pro excluſis perpetuo haberi volumus & mandamus.

Excludimus pariter, repellimus, atque privamus ejuſdem Immunitatis privilegio interficientes proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato. Falſificantes literas apoſtolicas. Miniſtros Montis Pietatis, vel alterius publici telonii, aut banci pro depoſitis Principis, privatarumque perſonarum deſtinati, furtum aut falſitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut propæ ordinariæ locus ſit. Conflantes, adulterantes, vel tondentes quaſcumque monetas aureas, vel argenteas etiam Principum caeterorum, quotieſcumque in loco, aut Provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant uſum & commercium, vel ipſas monetas conflatas, adulteratas, aut detonſas ſcienter ita expendere & erogare præſumentes, ut fraudis conſcii, atque participes cenſeri poſſint. Illos demum, qui ſub nomine Curiæ ſeſe introducunt in alienas domos animo ibidem perpetrandi rapinas, eaſque reipſa committunt, cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domeſticis earundem ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contigerit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio ſequatur.

In telonio, vel banco furtum, aut falſitatem committentes.

Monetarii.

Nomine Curiæ rapientes cum homicidio, vel mutilatione.

Ceterum cum diuturna experientia compertum fuerit Curias eccleſiaſticas in caſibus, qui hactenus evenerunt, difficulter probare, & conſequenter declarare potuiſſe delictum, pro quo quis ad Eccleſiam confugerat, fuiſſe comprehenſum in numero excepto, aut propter variam earundem Curiarum praxim, & varias pariter opiniones Doctorum, qui antedicti Gregorii prædeceſſoris mentem quoad normam ab ipſo præſcriptam recipiendi probationes, & procedendi ad declarationem criminum exceptorum interpretari voluerunt: ſtatuimus, præcipimus & mandamus nullam in hoc de cetero haberi rationem cujuſcumque interpretationis ejuſdem Gregorianæ conſtitutionis, quæ a quocumque Doctore prodierit, neque praxis a quibuslibet Curiis, aut Tribunalibus invectæ: imò nec quaruncumque declarationum, quæ ab hujus almæ Urbis noſtræ Tribunalibus, ſive etiam a Congregatione venerabilium Fratrum noſtrorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Immunitati eccleſiaſticæ præpoſitorum emanaverint, quatenus præſenti noſtræ conſtitutioni adverſentur, ſed in occurrentibus caſibus normam hic a nobis præſcribendam inviolabiliter ab omnibus obſervari volumus & ſancimus.

Variæ opiniones, & praxes in criminum exceptorum qualitate probanda & declaranda improbantur.

Quotieſcumque igitur Curia eccleſiaſtica a Curia ſeculari fuerit requiſita, ut laicum aliquem delinquentem a loco immuni extrahi, ac illi conſignari faciat, eaque ſuper delicti excepti qualitate, ac perſonæ reitate ſubminiſtrata, vel acquiſita ſint indicia, quæ ad capturam decernendam ſufficere videantur; tunc Curia Eccleſiaſtica ad ejuſdem delinquentis extractionem ab Eccleſia, aliiſque locis immunibus ope ac medio ſuorum executorum, implorato etiam, quatenus opus ſit, brachii ſecularis auxilio, & cum interventu perſonæ eccleſiaſticæ ab Epiſcopo deputandæ procedere teneatur, extractumque ad ſuos carceres aſportari, ac ibi ſub tuta cuſtodiâ detineri curet & faciat. Ubi verò ex proceſſu informativo deſuper conficiendo conſtet de crimine excepto, ac inſuper adverſus eundem extractum talia reſultent indicia, ut crimen ab eo fuiſſe patratum moraliter credi poſſit (quæ quidem indicia juxtà regulas juris vocantur ultra torturam) eo tandem caſu præfatum extractum Miniſtris & officialibus Curiæ ſecularis tradere & conſignare poſſit, ac debeat, exacta tamen, receptaque priùs ab ipſis obligatione in forma juris valida reſtituendi extractum Eccleſiæ ſub poena excommunicationis latæ ſententiæ Nobis, ac pro tempore exiſtenti Romano Pontifici reſervatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipſum acquiſita in ſuis defenſionibus purget ac diluat. Quod ſi ea minimè purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit; Curiæ ſeculari in ipſum tali caſu, ut juris eſſe cenſuerit, agere atque procedere liceat.

Cum indiciis ad capturam Judex eccleſiaſticus reum extrahit, & aſportat ad ſuos carceres.

Cum indiciis ultra torturam Judex Eccleſiaſticus reum conſignet Judici ſeculari cum obligatione reſtituendi ſi purgaverit indicia.

Præterea conſiderantes ſæpe dictum Gregorium prædeceſſorem in ſua conſtitutione optimo quidem jure ſanxiſſe, ut ſoli Epiſcopi, & non alii Epiſcopis inferiores, etiam ſi locorum Ordinarii ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſervatores a Sede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati, cognoſcere & declarare valeant, an delicta, pro quibus inquiſiti ad loca immunia confugerunt, & in eis ſe receperunt, ſint necnè de genere, ac numero exceptorum: Nos providam ejuſmodi diſpoſitionem approbantes & confirmantes, eique inhærentes motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, tenore præſentium quibuſcumque Magiſtratibus, Officialibus & Miniſtris ſecularibus, necnon quibuſvis aliis perſonis cujuſcumque gradus & conditionis exiſtant, etiamſi Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quavis mundana dignitate, aut auctoritate præfulgeant, diſtrictè interdicimus ac inhibemus, ne hujuſmodi cauſis vel conficiendo proceſſus, vel inquiſito extrahendo a locis immunibus, vel declarando crimina ab eis admiſſa eſſe de exceptis in Gregoriana, aut in præſenti noſtra conſtitutione, ullo pacto ſeſe ingerant aut immiſceant: quod ſi ſecus quidquam attentare præſumſerint, ex nunc omnia in contrarium præmiſſorum gerenda irrita, & inania, nulliuſque roboris vel momenti perpetuò fore, ipſoſque attentantes in cenſuras, & alias poenas a ſacris canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis adverſus eos, qui juriſdictionem eccleſiaſticam quoquo modo lædunt ac violant, inflictas incurrere decernimus & declaramus. Volentes, intendentes, ac expreſsè mandantes, quod omnimoda cognitio, atque judicium de criminibus in Gregoriana conſtitutio-

Epiſcopis privative competit declaratio immunitatis.

stitutione exceptis, & a nobis superiùs explicatis, tum etiam de aliis, quæ in præsenti nostra constitutione adjicienda, & similiter excipienda duximus, quemadmodum, ut prælertur, adjecimus, & excepimus, ad Episcopos tantum privative quoad omnes alios perpetuò spectet, atque spectare debeat, & donec ipsi in occurrentibus casibus declaraverint delictum esse de exceptis, & cetera omnia a nobis superius constituta adimpleverint, inquisitos Ecclesiæ, vel alterius loci sacri, ad quem confugerunt, Immunitate gaudere tutò debere, ac in ea conservandos & manutenendos esse statuimus, præcipimus & mandamus.

Observantia Bullæ Episcopis omnibus demandatur.

Universos demum, & singulos venerabiles Fratres nostros Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, quos hujus nostræ constitutionis executores deputamus, in visceribus Domini nostri Jesu Christi hortamur, & paterna caritate admonemus, ut quanti momenti sit hoc negotium, seriò cogitantes, in occurrentibus casibus qualitatem testium, & probationum pondus summo studio, ac vigilantia scrutentur, omnemque fraudem & dolum procul arceri satagant: quin etiam sacerdotali pectore quotiescumque opus fuerit, iis omnibus obsistant, qui ejusdem constitutionis executionem, ac observantiam quomodocumque temerario ausu impedire præsumerent. In reliquis porrò casibus tam in hac nostra, quàm in Gregoriana constitutione non exceptis, memores, quàm acriter semper, & qua eximia, ac prorsus singulari animi fortitudine majores nostri pro ecclesiastica libertate, ac Immunitate pugnaverint, nihil de illa imminui permittant, neque sacris juribus labem ullam irrogari patiantur, sed ea pari sanè zelo, atque constantia tueri curent: at omni tamen tumultu ac perturbatione caventes, ne jactantiæ causa potius quam miserationis, & justitiæ titulo ecclesiastica privilegia asserere velle videantur.

Irritantia attentata.

Decernentes easdem præsentes literas, & in eis contenta quæcumque semper valida, firma, & efficacia existere, ac fore, suosque integros, atque plenarios effectus ubique sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis ad quos spectat & pro tempore spectabit quomodolibet in futurum, inviolabiliter & inconcussè observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuncios, aliosvè quoslibet quavis præeminentia, & potestate fungentes, ac functuros, sublata iis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Contrariis derogatur, promulgatio in urbe sufficiens pronunciatur, fidesque transumptis accommodatur.

Non obstantibus Cancellariæ nostræ Apostolicæ regulis, necnon quorumcumque prædecessorum nostrorum literis Apostolicis, privilegiis, indultis, & facultatibus, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo vigesimo quinto, sexto Idus Junii, Pontificatus nostri anno secundo.

CLEMENS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI
Ad perpetuam rei memoriam.

Detestabilis homicidiorum frequentia movet Pontificem ad Sanctionem.

IN supremo Justitiæ solio, meritis licèt imparibus, per ineffabilem Divinæ sapientiæ, atque bonitatis abundantiam constituti, tametsi subditos nostros caritatis potius vinculò, quàm legum severitate in officio continere semper optaverimus, considerantes tamen crebra, quæ in temporali S. R. E. ditione, ac etiam in hac alma Urbe nostra patrantur homicidia, ac succrescentem in dies virorum sanguinum immanitatem, qui posthabitis gravissimis prædecessorum nostrorum sanctionibus, ac omnis divini, humanique Juris planè obliti, quinimmo vel feris ipsis animantibus, utpote in genus suum minimè sævientibus crudeliores, passim levissima etiam quandoque de causa proximum suum depascuntur, ejusque cruore quasi musto inebriantur, nedum corporibus mortem inferentes, sed non rarò animabus quoque pretiosissimo Domini, & Salvatoris nostri Jesu Christi Sanguine redemptis (si non sint armis spiritualibus divina præveniente gratia munitæ) æternam perditionem procurantes, cogimur, licèt inviti, nova, validioraque quærere, & adhibere remedia, quibus tam exitiale ac detestabile flagitium de eadem Urbe, ac finibus universæ ditionis præfatæ, cujus peculiaris cura, ac tutela Nobis a Domino commissa est, propulsetur atque exterminetur: eas in primis ineuntes rationes, per quas omnis spes ac fiducia impunitatis, quæ illecebra peccandi persæpe esse solet, delinquentibus adimatur, ut quos a tam atroci scelere nec Dei timor, neque humana necessitudo, nec fraterna caritas retrahit, pœnarum temporalium (sibi quocumque præcluso effugio, ac evadendi aditu) necessario subeundarum formidine deterriti, tandem ab effundendo proximi sui sanguine manus abstineant.

Hinc est, quod Nos non minùs ex injuncto Nobis divinitus Apostolicæ sollicitudinis munere, quàm publicæ tranquillitatis ac securitatis studio, multorumque ad Nos identidem delatis querimoniis excitati, post maturam, quam super ea re cum nonnullis ex venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & dilectis filiis Romanæ Curiæ Prælatis ad id à Nobis specialiter deputatis, qui rem ipsam jussu nostro diu, atque accuratè discusserunt, habuimus deliberationem, de illorum consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac in Urbe prædicta, aliisque civitatibus, terris, & locis Nobis, & eidem S. R. E. in temporalibus mediatè, vel immediatè subjectis perpetuò valitura constitutione, quæ infra sequuntur, ut serpenti morbo hujusmodi occurramus,

Digitized by Google

mus, statuenda & ordinanda duximus.

Sanctiones contra homicidas editæ confirmantur

Ac primùm quidem omnes, & singulas constitutiones a fel. rec. Pio II, Sixto IV, Julio II, Leone X, Clemente VIII, Julio III, Pio V, Gregorio XIII, Sixto V, Innocentio XI, Innocentio XII, ac Benedicto XIII, & quibusvis aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris adversus homicidas saluberrimè editas (quarum tenores præsentibus literis pro plenè, & sufficienter expressis, & de verbo ad verbum insertis haberi volumus) cum omnibus, & singulis in eis contentis, quæ ipsis præsentibus contraria non sunt, harum serie approbamus, confirmamus, & innovamus, illasque adversus quemcumque non usum, seu contrarium usum, qui quovis modo prætendi, vel allegari posset, restituimus, & plenariè reintegramus, atque deinceps omnino, ac inviolabiliter observari præcipimus & mandamus.

Itidem innovantur sanctiones contra deferentes, retinentes, ac vendentes arma.

Et quia haud satis est delicta prohibere, nisi etiam quæ illa patrandi occasionem, ac commoditatem præbent, providè submoveantur, omnes propterea, & quascumque prædictorum, ac præsertim Pii IV, & Pii V, necnon rec. mem. Alexandri Papæ VIII, quarum initium est = *Etsi cuncta &c.* = aliorumque antecessorum literas, & ordinationes, quibus vetatur delatio, retentio, & venditio sclopporum = *archibusetti* = vulgariter nuncupatorum, pugionum, cultrorum, parvarum sicarum, aliorumque armorum mensuræ brevioris tribus palmis, utpote ad cædem clam, & dolosè inferendam aptorum, prout quoque edictum Kalendis Jan. MDCCVIII de mandato piæ memoriæ Clementis Papæ XI prædecessoris quoque nostri promulgatum, ceteraque bannimenta hucusque publicata, antedicta, aliave similis, vel alterius generis arma in Urbe, ac ditione præfatis sub diversis etiam capitalibus pœnis prohibentia (quæ itidem præsentibus pro expressis, & ad verbum insertis haberi volumus) ac omnia & singula in eis contenta similiter approbantes, ac innovantes; ne pœnarum per eorumdem decessorum literas, edictum, & bannimenta adversus illorum transgressores cujusvis in illis expressæ qualitatis & conditionis fuerint, statutarum executio ullatenus impediatur,

Inhibetur compositio, & moderatio pœnarum per arma deferentes incursarum.

tenore præsentium districtè interdicimus quibuscumque Tribunalibus, Magistratibus, ac Judicibus tam Urbis præfatæ, quam aliarum civitatum, terrarum, & locorum Nobis, & Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subjectarum, ac quibusvis ejusdem S. R. E. Cardinalium Congregationibus qualibet quantumvis ampla potestate, & authoritate suffultis, perinde ac ipsis S. R. E. Cardinalibus etiam de Latere Legatis, ne in causis delationis, ac retentionis hujusmodi armorum ulli delinquenti pœnas, quas quomodolibet incurrerunt, gratiosè remittant, aut componant, ac vel in minima etiam parte moderentur, sed eadumtaxat, quæ stricti juris fuerint, juxta præcisam formam, & dispositionem literarum, edicti, & bannimentorum præfatorum decernant, & exequantur. Quod si ex peculiaribus quandoque facti circumstantiis, vel ex qualitate personarum gratiæ, compositioni, aut pœnæ moderationi locum esse æquitate ita suadente, prudenter existimaverint, nihilominus neque tunc ad concessionem gratiæ, compositionem, aut moderationem pœnæ devenire possint, nisi prævia nostra, ac Romani Pontificis pro tempore existentis expressa approbatione, sub nullitate gestorum, ac inde sequutorum, & quoad Judices præfatos sub pecuniariis insuper, aliisque etiam corporalibus nostro, & ejusdem Pontificis arbitrio infligendis pœnis; memoratisque Cardinalium Congregationibus, ac Cardinalibus etiam de latere Legatis quamcumque facultatem, quæ eis de jure, usu, vel consuetudine, seu alias quomodolibet competere posset, in dictis causis delationis, aut retentionis armorum arbitrandi, gratiam impertiendi, & componendi, ac moderandi pœnas hujusmodi, harum serie abrogamus, & revocamus.

Pœna ordinaria irrogetur pro homicidio etiam in rixa commisso.

Præterea, sicuti in bannimentis generalibus pro Urbe præfata, ac universo statu nostro ecclesiastico editis cavetur homicidas non excusari a pœna ordinaria etiam pro homicidio in rixa commisso, si ex processu constiterit rixam ex causa irrationabili, seu bestiali, ut vocant, ortam fuisse, ita quia tantum legibus addendum venit, quantum rixarum, & homicidiorum frequentia excreverit, statuimus, ut in Urbe, ac quibuscumque Civitatibus, terris, & locis Nobis, & Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subjectis prædictis, comprehensis etiam quatuor Legationibus, ac Civitatibus Bononien., Ferrarien., & Beneventana, aliisque etiam specialem, & individuam mentionem requirentibus, occisor pœna pariter ordinaria puniatur, licèt homicidium sequutum sit in rixa, si homicida rixæ author fuerit: atque calor iracundiæ a pœna ordinaria delinquentem nusquam eximat, ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium sex horarum spatium intercesserit, quod sufficere volumus, ut reus ad actus extraneos diverterit, vel divertisse debuerit; declarantes, quod ubi luculenter ex processu hujusmodi constiterit in actu homicidii nullam adfuisse rixam inter occisum, & occisorem, nec pro parte occisoris probetur intra dictum intervallum sex horarum homicidium immediatè præcedentium aliquam subortam fuisse rixam, interfector pœnæ ordinariæ omnino subjiciatur. Neve prætextu erroneæ, & nunquam approbatæ consuetudinis, sive interpretationis quispiam decipiatur, ad omnium, & singulorum memoriam seriò revocamus prædicta pœna ordinaria teneri nedum ore proprio homicidium confessos, sed etiam qui de commisso homicidio juxtà juris canonici, ac civilis dispositionem, quam in ceteris quibuscumque delictis sartam, tectamque fore volumus, convicti fuerint, quibusvis prætensis usu & stilo, rebusque judicatis in contrarium minimè attentis.

Cum-

Digitized by Google

Quavis gratia, vel habilitatio reorum prohibita fuit ab Innoc. XII in causis homicidii præmeditati, & a Clem. prohibetur etiamsi homicidium in rixa contigerit.

Cumque ad reprimendam sanguinariorum hominum audaciam, quæ jam tunc invalescebat, idem Innocentius XII prædecessor in supradicta sua constitutione incipien. = *Viros sanguinum &c.* = inter alias expressè, ac omnino prohibuerit inquisitos, processatos, condemnatos, aut bannitos, sive uti principales, sive uti mandantes, vel mandatarios, sive uti complices, aut auxilium, aut consilium, vel favorem præstantes ex causa, seu occasione homicidii, pro quo pœna ordinaria, vel extraordinaria imposita fuisset, seu imponenda foret, & quos quibuscumque futuris temporibus similiter inquiri, processari, condemnari, seu banniri contigisset in Urbe, & universa ditione ecclesiastica nullo unquam tempore, vel modo ex aliqua gratia, seu compositione, vel per viam cassationis processus remitti, seu quoquo modo gratiosè rebanniri, habilitari, seu cum eis dispensari, minusque illis aliquem salvum conductum, seu liberum commeatum (præterquam pro verò, reali, & necessario servitio justitiæ, & tunc pro eo dumtaxat tempore, quod hujusmodi servitio congrueret) concedi per quoscumque Civitatum, & locorum præfatorum Gubernatores, Provinciarum Rectores, dictæ Romanæ Ecclesiæ in temporalibus Vicarios, & justitiæ officiales, & quoscumque alios quamvis speciali & individua mentione dignos, ac etiam ipsos Cardinales de latere Legatos, quorum tamen respectu dictam suam constitutionem locum habere decrevit in homicidiis animo doloso & præmeditato commissis. Quamvis nulla suboriri possit dubitatio, quin prædicti Cardinalis de latere Legati pro eorum eximia dignitate, ac laudabili justitiæ zelo semper ea, qua decebat moderatione, ac prudenti circumspectione ante hac usi sint facultate sibi sic præservata, quoties de homicidiis in rixa, aut aliàs sine animo doloso & præmeditato sequutis actum fuit, attamen quia præconcepta spes veniæ consequendæ perversos homines animosiores, pronioresque reddit ad rixas & contentiones excitandas, & confovendas, earumque calore cædes patrandas, quò damnabilis hæc præsumptio ex eorum animis penitus evellatur, eorumque sævitia irremissibilium pœnarum metu compescatur, enarratam constitutionem, ac prohibitionem, quam idem Innocentius XII prædecessor quoad Cardinales de latere Legatos in homicidio animo doloso & præmeditato locum sibi vindicare voluit, sicut præmittitur, ad homicidia etiam in rixa & sine præmeditatione commissa per præsentes extendimus & ampliamus, itaut de cætero non liceat eisdem Cardinalibus de latere Legatis, neque etiam ipsis Cardin. Congregationibus, sine nostro, & Romani Pontificis pro tempore existentis speciali mandato inquisitos, processatos, & condemnatos, aut bannitos ex causa, vel occasione homicidii etiam in rixa & absque præmeditatione patrati, ea gratia, seu compositione, vel per viam cassationis processus remittere, seu gratiosè rebannire, habilitare, seu cum eis dispensare, neque illis aliquem salvum conductum, præterquam pro vero, reali, & necessario servitio justitiæ, & tunc pro eo dumtaxat tempore, quod hujusmodi servitio congruat, concedere, etiamsi pacem ab heredibus, vel consanguineis, aut filiis defuncti habuerint.

Omnibus Status ecclesiastici Ordinariis prohibetur facultas habilitandi quomodolibet homicidas, nisi post quinquennium.

Venerabilibus quoque Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis Filiis locorum Ordinariis in ecclesiastica ditione præfata consistentibus in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub nostræ, & Romani Pontificis pro tempore similiter existentis indignationis pœna earumdem tenore præsentium præcipimus, ne in causis homicidii sive qualificati, & animo doloso & præmeditato, sive in rixa commissi, quibuscumque reis eorum jurisdictioni & foro quavis causa subjectis jam condemnatis, seu bannitis, sive quos in futurum per eorum Curiam inquiri, processari, condemnari, seu banniri contigerit, ullam similiter gratiam, absolutionem, compositionem, cassationem processuum, pœnæ remissionem, seu moderationem, habilitationem, dispensationem, & salvum conductum, liberumque commeatum (excepto dumtaxat dicto reali, & necessario justitiæ servitio pro congruo illius tempore) impposterum impertiantur; nisi post elapsum a die admissi delicti quinquennium, & tunc in ejusmodi causis ea tantum, quæ stricti juris canonici fuerint, exequantur: decernentes quidquid contra hanc nostram prohibitionem ab eis, eorumque Curiis, necnon etiam a dictis Cardinalibus de latere Legatis, ac Cardinalium Congregationibus factum fuerit, cum inde pariter sequutis, ipso jure nullum ac irritum, nulliusque roboris & momenti fore, nec tam in judicio, quàm extra illud delinquenti, etiam ad effectum inducendi, & allegandi bonam fidem, ullatenus suffragari posse, & debere.

Pœnæ pro armorum ignitorum explosione.

Ad hæc ne ulla actio ad necem tendens, seu præordinata indulta remaneat, sancimus & ordinamus, ut pro armorum ignitorum explosione delinquens, si deliberatè exploserit, & subsequuta sit offensio, ultimi supplicii pœnam incurrat: sin autem non deliberata explosione aliquem offenderit, triremium pœnam in perpetuum subeat; & si animo quidem deliberato, sed absque alicujus offensione ejusmodi arma laxaverit, pœnæ triremium per decennium obnoxius sit: ac demum ubi nec præmeditatio, nec offensio intervenerint, simplex tamen explosio quinquennali remigatione vindicetur.

Consuetudo nominandi reos jam damnatos ut liberentur a supplicio, servatur Societatibus indulto gaudentibus, & in præmium laboris tantùm.

Ad nominationes quoque, quæ fiunt pro liberatione reorum jam damnatorum a promerito supplicio, nostræ dirigentes considerationis intuitum, in eo, quod attinet ad illas nominationes, quibus nonnullæ Archconfraternitates, aliæque Societates Urbis, & ditionis hujusmodi ob egregia, quæ assiduè exercent pietatis & cristianæ charitatis opera, ex specialis Sedis Apostolicæ concessione, quæ tamen sit in viridi observantia, potiuntur; quæque satellitibus, seu Curiæ apparitoribus pro bannitorum, & in

contu-

contumaciam condemnatorum captura in præmium laboris concedi consueverunt, nihil præter consuetudinem innovandum decrevimus; et nominationes eorumdem bannitorum, & in contumaciam damnatorum, quas ex gratia dictæ Urbis Gubernator, Cardinalium Congregationes, ac ipsi Cardinales de latere Legati executoribus justitiæ, & aliis quibuscumque attribuere solent, vires deinceps nolumus obtinere, nec nominatis ex causa homicidii in aliquo prodesse; nisi Nobis, seu eodem Pontifice pro tempore existente prius consultis, habitoque desuper nostro vel ejus assensu.

Fori privilegium non suffragatur homicidis, qui sint patentati.

Et quoniam experimento compertum est administrationem, ac cursum rectæ, & expeditæ justitiæ, qua Reipublicæ salus præcipuè innititur, summopere non turbari vel ob excessivo numero privilegiatorum vulgariter = *patentati* = nuncupatorum, vel a minùs recta intelligentia privilegiorum concessorum; proinde salvis, firmisque remanentibus decretis, ac resolutionibus, quæ temporibus fel. pariter record. Urbani Papæ VIII, & dictorum Innocentii XI, ac Innocentii XII prædecessorum, aut aliàs quandocumque ea super re emanaverunt, volumus, quod privilegium fori nemini quoruncumque privilegiatorum hujusmodi tam in Urbe, quàm in reliquo Statu ecclesiastico prædictis (officialibus, aliisque privilegistis a Congregatione pro tempore existentium ejusdem S. R. E. Cardinalium contra hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum, ac Ministris necessariis actu inservientibus Archiepiscopis, Episcopis, ac Ordinariis prælatis, eorumque Curiis dumtaxat exceptis) pro crimine homicidii suffragetur, sed dicti privilegiati, quatenus clericali charactere insigniti, ecclesiasticæ, & quatenus laici fuerint, seculari jurisdictioni subjaceant: reservantes Nobis facultatem declarandi quinam, quotque esse debeant veri familiares dictorum Archiepiscoporum, Episcoporum, & Ordinariorum, ac Officiales necessarii Curiis ecclesiasticis verum, & actuale servitium præstantes.

Pro duobus homicidiis Clericus primæ tonsuræ privilegium fori & canonis amittit, quamvis requisita sacrorum canonum servaverit.

Insuper quia ex illis etiam, qui in sortem Domini vocati sunt, quique aliis irreprehensibilis, & ab omni culpa & macula immunis vitæ, ac virtutum exemplo prælucere deberent, aliqui interdum reperiuntur adeo suæ vocationis immemores, ut impellente humani generis hoste pluribus etiam homicidiis manus suas cruentare non perhorrescant; Nos perversorum quorumcumque malitiæ obviandum esse, non indulgendum probè intelligentes, ad illorum quoque frænandam pervicaciam perpetuò itidem statuimus, quod Clericus primæ Tonsuræ nullum beneficium ecclesiasticum obtinens, tametsi conditiones Clericis hujusmodi a Concilio Tridentino præscriptas servaverit, ac servet, pro duobus tamen homicidiis animo deliberato & præmeditato per eum patratis, privilegio fori, & canonis in odium tanti excessus, & ad aliorum terrorem exuatur, & uti incorrigibilis omnino seculari potestati subjiciatur, ab ea tamquam laicus legitimis poenis plectendus. Clericus quoque in minoribus Ordinibus constitutus, nec pariter beneficiatus, nec præscripta a Concilio Tridentino servans, tam cœlebs, quam conjugatus in causis homicidii dicto privilegio fori non gaudeat; eoque privatus remaneat, neque a proprio Episcopo, seu Ordinario repeti, minùsque habitum clericalem, quem indignè abjecit, reassumere possit, nisi post totaliter expiatam admissi delicti poenam. Declaratio autem, an reus ante patratum homicidium requisita a Concilio Tridentino servaverit, ad Episcopum, aliumve loci Ordinarium omnino spectet, non retardata interim delinquentis assecuratione facienda etiam per Judicem laicum nomine Ecclesiæ, qui illum pariter Ecclesiæ nomine ad illius dispositionem retinere possit, ac debeat, donec dicta declaratio prodierit, quacumque diversa, ac etiam contraria juris canonici, & apostolicarum constitutionum dispositione, seu interpretatione, necnon consuetudine haud refragante.

Clericus in minoribus requisita clericalia non servans privatur privilegio fori in causis homicidii.

Confirmantur bullæ Gregorii XIV, & Bened. XIII de immunitate locali, eaque ad ecclesiasticos homicidas extenduntur.

Porro cum idem Benedictus prædecessor animadvertens homicidia hujusmodi suo etiam tempore increbescere, nec minus quam alia facinora in celebri constitutione d. Gregorii XIV etiam prædecessoris, quæ incipit = *Cum alias &c.* = recensita publicæ quieti officere, pro commissi sibi apostolici officii debito per prædictam suam anno Incarnationis Dominicæ MDCCXXV, sexto idus Junii, cui initium est = *Ex quo divina &c.* = evulgatam constitutionem, laicos animo præmeditato ac deliberato proximum suum interficientes ab ecclesiasticæ immunitatis beneficio excluserit & repulerit, ac pro exclusis atque repulsis haberi voluerit: Nos ob gliscentem in dies quorundam ecclesiasticorum nequitiam, qui nulla proprii Status habita ratione non raro in adeo nefarium, detestandumque crimen prolabuntur, ipsorum Gregorii, & Benedicti prædecessorum constitutionibus, quas supra confirmavimus, atque innovavimus inhærentes, & quatenus opus sit, criminum in illis exceptorum reos immunitate ecclesiastica nequaquam juvari iterum decernentes, eamdem Benedicti prædecessoris constitutionem, laicos animo præmeditato ac deliberato proximum suum, sicut præmittitur, interficientes a beneficio immunitatis ecclesiasticæ excludentem, ad ipsos ecclesiasticos cujuscumque gradus & ordinis existant in Urbe, ac universa ditione Nobis & Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subjecta homicidium animo similiter præmeditato, ac deliberato patrantes extendimus quoque, & ampliamus, dummodo tamen causa admissi per eos homicidii ab illorum Judice ecclesiastico competente cognoscatur, & ab eo, si rei reperti fuerint, citra poenam sanguinis ad præscriptum sacrorum canonum condigna puniantur animadversione.

Ulterius ad varias Doctorum, qui ejusdem Benedicti prædecessoris mentem quoad personas in dicta ejus constitu-

Digitized by Google

Natu majores viginti annis, omnesque complices in crimine homicidii asylo non gaudent.

stitutione comprehensas interpretari ac explicare voluerunt, sententias & opiniones dirimendas, declaramus homicidii reos natu minores vigintiquinque, majores verò viginti annis tam laicus, quam clericus, atque omnes, & singulos sive laicos, sive clericos, qui mandatum, consilium, instigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occisori præbuerint, ex quorum singulis pravis actibus homicidium evenerit, in dicta Benedicti prædecessoris constitutione comprehensos esse, ac deinceps censeri debere, eamque, quatenus opus sit, ad ipsos pariter extendimus, ita scilicet, ut illorum extractio è loco immuni, atque traditio Curiæ seculari quoad laicos ad ejusdem Curiæ secularis requisitionem fiat a Curia ecclesiastica, & clerici ab ipsa Curia ecclesiastica ex officio omnino extrahantur justa normam infra dicendam.

Pro homicidio in rixa patrato cum armis ad occidendum aptis immunitas non suffragatur, nisi fuerit casuale, vel ad propriam defensionem.

Item declaramus omnes, & singulos prædictos tam laicos, quam ecclesiasticos, qui in Urbe, ac ditione præfatis ex causa & occasione homicidii etiam in rixa commissi cum armis, seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum inquisiti, & processati, vel in contumaciam banniti, & condemnati fuerint, dummodo homicidium non fuerit casuale, vel ad propriam defensionem, immunitatis præfatæ beneficio minimè etiam gaudere.

Extrahendi ab Ecclesia inquisitos homicidii forma præscribitur.

Utque reorum ratione homicidii, ut præfertur, excepti inquisitorum, seu bannitorum, & in contumaciam condemnatorum extractio ab ecclesiis, aliisque locis immunibus, atque traditio suo cuique Judici competenti legitimis modo & forma à Curia ecclesiastica fiant, volumus, & ordinamus, ut quotiescumque Judici ecclesiastico competenti innotuerit aliquem laicum, seu ecclesiasticum ex causa homicidii excepti inquisitum, atque processatum ad Ecclesiam, seu locum immunem confugisse, ibique moram trahere, ac ea super delicti qualitate, ac personæ reitate subministrata, vel acquisita suppetant indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur; tunc idem Judex ecclesiasticus ex officio, ac nemine etiam requirente, si delinquens sit Clericus; si verò laicus, postquam a Curia seculari requisitus fuerit, ad ipsius delinquentis extractionem ab Ecclesia, seu loco immuni, implorato etiam ad hoc, quatenus opus sit, auxilio brachii secularis, & cum interventu personæ ecclesiasticæ ab Episcopo deputandæ devenire teneatur: extractumque ad suos, si tuti & securi fuerint; sin minus ad Curiæ secularis carceres asportari, ibique sub tuta custodia detineri curet & faciat. Ubi verò ex processu informativo desuper conficiendo quoad inquisitum nondum condemnatum, dictus Judex ecclesiasticus ex acquisitis, seu subministratis indiciis ad torturam tantùm sufficientibus ab extracto homicidium a præfata Benedicti prædecessoris, & hac nostra constitutionibus exceptum patratum fuisse cognoverit, ad declarationem, quod scilicet de casu ita excepto constet, progrediatur, extractumque, si laicus sit, Ministris & Officialibus Curiæ secularis; si autem Clericus, ejus competenti Judici ecclesiastico tradere & consignare possit, ac debeat, exactis tamen, receptisque in actu traditionis & consignationis hujusmodi a Judice quidem seculari juramento, & ab ecclesiastico promissione in verbo veritatis de restituendo extractum Ecclesiæ, locove immuni sub poena excommunicationis latæ sententiæ Nobis, & eidem Romano Pontifici pro tempore existenti reservatæ, quatenus extractus in suis defensionibus, quæ ad tramites juris, & ordinationum Apostolicarum ei competunt, prælata elidat seu diluat indicia, & si illa minimè eliserit sive diluerit, & delinquens repertus fuerit, Judici suo, scilicet ecclesiastico in clericum, seculari in laicum, ut juris esse consueverit, animadvertere liceat.

Bannitos, aut in contumaciam damnatos extrahere ab asylo permittitur cuilibet judici ecclesiastico inspectis actis contumacialibus, qui juramentum, seu promissionem exigat restituendi extractum, si diluerit indicia in suis defensionibus.

Quoties autem de jam bannito, aut in contumaciam damnato ex causa homicidii superiùs excepti sive laico, sive ecclesiastico agetur, quilibet Judex ecclesiasticus, ut præfertur, competens ad illius, laici nimirum instante Curia seculari, & clerici ex officio, extractionem ab Ecclesia, locove immuni cum interventu quoque personæ ecclesiasticæ ab Episcopo deputandæ, ac traditionem suo respectivè Judici, sicut promus dispositum est, faciendam procedat, solamque sententiæ contumacialis, & actorum, quibus illa fundatur, exhibitionem ad hoc sufficere decernimus, ut dictus Judex ecclesiasticus ex illorum inspectione dumtaxat agnito, num istiusmodi sententia contumacialis legitimè, justèque prolata sit ad formam constitut. Apostolicarum, pronunciare ac declarare queat, & debeat, an bannitus, & in contumaciam damnatus consignandus veniat, necne. Exactis pariter & receptis, quatenus consignetur, a Judice seculari juramento, si delinquens sit laicus, ab ecclesiastico verò, si fuerit clericus, promissione ipsum ut supra restituendi Ecclesiæ, locove immuni sub antedicta poena excommunicationis, si extractus in suis similiter defensionibus ei ad præscriptum præfatarum constitutionum Apostolicarum competentibus nullitatem, & injustitiam contumacialis sententiæ prædictæ ostenderit, & sceleris indicia diluerit: quod si id præstare nequiverit, & ex eisdem sententia, & actis ritè & rectè gestis reus repertus fuerit, judex ejus competens sententiam exequi, & quando aliquem in poena irrogata excessum deprehenderit, etiam moderari valeat, ita quod quæcumque declaratio a prædicto judice ecclesiastico facta in judicio ecclesiasticæ immunitatis super consignatione banniti, & in contumaciam damnati, ejusque denegatione nullatenus deservire, & a nemine allegari possit in aliu diversu ac separato judicio, in quo scilicet de præfatæ sententiæ contumacialis executione postmodum disputari contigerit, ad quem effectum dicta declaratio judicis ecclesiastici perinde habeatur, ac si non emanasset, nec ul-

lus

Digitized by Google

lus exinde scrupulus animo judicis competentis in cognoscenda, & definienda validitate, seu nullitate, justitia, seu Injustitia ejusdem sententiæ contumacialis ingeratur.

Observantia præscriptæ formæ demandatur contrariis non obstantibus.

Hanc autem methodum & formam sic a Nobis stabilitam exactè & inconcussè ab omnibus deinceps observari volumus & mandamus, quacumque alia prædecessorum dispositione, aut contraria interpretatione, ac praxi in quibusvis Curiis, Urbis, & ditionis præfatarum quomodolibet, & quandocumque invecta, necnon declarationibus a Tribunalibus dictæ Urbis, ac etiam a Congregatione pro tempore quoque existentium ejusdem S. R. E. Cardinalium immunitati ecclesiasticæ, & controversiis jurisdictionibus præposita, etiam iteratis vicibus emanatis haud quaquam obsistentibus.

Sequuntur clausulæ irritantes attentata contra constitutionem, derogantes contrariis; & præscribentes formam promulgationis.

Ceterum quæ memoratis constitutionibus Gregorii XIV, & Benedicti XIII prædecessorum in cunctis christiani orbis partibus juxta earum tenorem, ac dispositionem inviolabiliter retinendis ac custodiendis, per modum extensionis & ampliationis adjicienda duximus, nusquam ad ceteras regiones, utpote sicut in Domino gaudentes accepimus, non adeo multiplicia grassantur homicidia, neque ultra ditionem ecclesiasticam præfatam extendere & ampliare intendimus.

Extensiones hujus Clementinæ extra ditionem Pontificiam non feruntur.

Decernentes easdem præsentes literas, & in eis contenta quæcumque semper ac perpetuò firma, valida, & efficacia existere, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere tam in Urbe, quàm in reliquis omnibus civitatibus, terris, & locis Nobis, ac S.R.E mediatè, vel immediatè subjectis, comprehensis etiam quatuor legationibus, ac ipsis Bononien, Ferrarien, ac Beneventana Civitatibus, aliisque etiam specialem & individuam mentionem requirentibus præfatis, ac generaliter in quibuscumque curiis tum ecclesiasticis, tum secularibus, etiam baronalibus respectivè, nullis exceptis, atque ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempora quandocumque spectabit, plenissimè observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ipsius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de latere Legatos, eorumdemque Cardinalium Congregationes, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari & definiri debere; ac irritum & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, aliisque Apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, & synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo trigesimo quarto Kalendis Februarii, Pontificatus nostri anno quinto.

BENEDICTUS XIV.

Ad futuram rei memoriam.

Nihil sanè est, quod Nobis tam in minoribus constitutis, quam ad Supremam Sacrosancti Apostolatus Cathedram promotis in diversas animum nostrum partes magis distrahere videtur, quam servandæ custodiendæque Ecclesiasticæ Immunitatis sollicitudo. Tot enim tantaque oriri & emergere vicissim incommoda ac detrimenta semper perspeximus, ut, dum sedula sollicitaque vindicandæ, tuendæque ad majorem divini honoris cultum Ecclesiasticæ Immunitati cura impenditur, gravior divini nominis contemtus, atque evidens animarum pernicies inducatur. Eapropter non solum Romani Pontifices Prædecessores nostri, verum etiam Nos ipsi, quoad Nobis integrum fuit, adlaborare studuimus eam inire viam ac rationem, qua certe quibuscumque evenientibus casibus its consultum esset, ut facilis majoribus malis ac damnis aditus occludatur. Quoniam autem in Tractatu seu Concordato Apostolicam hanc Sanctam Sedem inter & Regiam Majestatem Carissimi in CHRISTO Filii nostri CAROLI utriusque Siciliæ & Hierusalem Regis Illustris, super controversiis aliisque Regni Neapolitani dissidiis componendis anno MDCCXLI, inito, & mutua consensione confirmato inter cetera ad Ecclesiasticam localem Immunitatem spectantia illud quoque capite secundo, paragrapho vigesimo octavo conventum fuit, nimirum quod *Tutte le Cappelle delle Forzezze, e Castelli chiusi, ancorchè si conservi in esse il SS. SACRAMENTO*, non gaudeant Ecclesiasticæ Immunitatis privilegio sive beneficio: Ipse vero CAROLUS Rex Illustris, sicut suo Regio Nomine Nobis nuper expositum fuit, etsi notum sibi sit hanc quoque in Regno Siciliæ ultra Pharum in viridi observantia esse & haberi antiquam consuetudinem, reos nempè Militiæ addictos ad Ecclesias sive Cappellas in Arcibus existentes causa vitandi pœnas sibi infligendas confugium sibi quærentes nullo frui Immunitatis Ecclesiæ privilegio sive beneficio; tamen, quo tutius indemnitati conscientiæ suæ, Regiorumque Ministrorum & Militarium Officialium consulatur, Nobis regio pariter nomine supplicari fecit, ut hac in re de benignitate, & Auctoritate Apostolica, ut infra, indulgere dignaremur. Nos igitur, qui laudatum CAROLUM Regem semper plurimi facere, & paterna caritate complecti pergimus, ejusdem supplicationibus inclinati, tenore præsentium Apostolica auctoritate eandem consuetudinem quovis pacto in memorato Regno Siciliæ ultra Pharum introductam sive extantem, sive non extantem sub iisdem omnino modo & forma, sub quibus pro Regno Neapolis conventum fuit, & sub iisdem prorsus verbis supra insertis & non aliter, quibuscumque in contrarium non obstantibus, quibus omnibus derogamus & derogatum esse volumus, confirmamus, & vim habere statuimus, declaramus atque mandamus. Volumus præterea & mandamus, ut in muro cujuslibet Ecclesiæ seu Cappellæ in quavis Arce & Castello clauso sitæ, seu in alio conspicuo loco, ubi ab omnibus cerni & legi possit, apponatur & collocetur lapis, in quo expressè declaretur eam Ecclesiam, sive Cappellam Ecclesiastica Immunitate non gaudere. Volumus denique, ut earundem præsentium literarum transumtis seu Exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo per-

sonæ

Digitized by Google

fonæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub annulo Piscatoris die V. Martii MDCCLIII. Pontificatus nostri Anno Decimotertio.

4 POst concordatorum subscriptionem, eodem die pro executione capitis 3 Concordati numero 5 fuit edita planta Cursorum pro omnibus Episcopis, aliisque Ordinariis Regni pro exercitio eorum jurisdictionis, typis edita Romæ, quæ ad publicam commoditatem transcribitur, videlicet.

Nel Capo terzo del Concordato al numero V si promette, che si sarebbe fatta la pianta de' Cursori, che potrebbon tenersi da' Vescovi, ed altri Ordinarj del Regno per l'esercizio della loro giuridizione: e perchè nello stesso giorno de' due di Giugno, in cui da' Plenipotenziarj di Sua Santità, e di Sua Maestà fu sottoscritto il Concordato, fu ancora da' medesimi concordata e sottoscritta la seguente pianta de' Cursori; si dà ora questa per notizia del Pubblico, e per la sua intiera osservanza alle Stampe, ed è tale quale siegue;

T A V O L A

Del numero de' Cursori, che ciascheduna Diocesi del Regno può avere.

L' Arcivescovo di Napoli	dodici
Mons. Nunzio	dodici
5 Anglona	tre
Acerra	due
Alife	due
Aquino	due
Ascoli	due
Atri	due
Avellino	tre
Aversa	quattro
Ariano	tre
Amalfi	tre
Alessano	due
Aquila	quattro
S. Agata	tre
S. Angelo e Bisaccia	tre
Benevento per que' luoghi della sua Diocesi, che sono in Regno	quattro
Bisceglia	due
Belcastro	due
Bova	due
Brindisi	tre
Bitetto	due
Bitonto	due
Bari	quattro
Bojano	due
Bovino	due
Bisignano	tre
Cosenza	quattro
Cajazzo	due
Capaccio	sei
Calvi	due
Cassano	tre
Carinola	due
Caserta	due
Campagna e Satriano	due
Capri	due
Conversano	due
Cotrone	due
Castro	due
Castellaneta	due
Civita Ducale	due
Campli	due
Cariati	due
La Cava	due
Capoa	quattro
Castellamare	due
Conza	tre
Catanzaro	tre
Chieti	quattro
Fondi	due
Gaeta	due
Guardialfiera	due
Gravina	due
Gallipoli	due
Giovenazzo	due
Girace	tre
Ischia	due
Isola	due
Isernia	due
Lanciano	due
Lettere	due
Lavello	due
Lacedonia	due
Larino	tre
Lucera	tre
Lecce	quattro
Melfi	tre
Mottola	due
Massa Lubrense	due
Martorano	due
Minuri	due
Minervino	due
Marsico	due
Mileto	sei
Matera	quattro
Montemarano	due
Montepeloso	due
Molfetta	due
Monopoli	due
Muro	due
Manfredonia	tre
Marsi o sia Piscina	tre
S. Marco	due
Nazaret	due
Nusco	due
Nicotera	due
Nola	tre
Nocera	due
Nardò	due
Nicastro	due
Ostuni	due
Oyra	due
Ortona	due
Otranto	tre
Oppido	due
Penne	due
Pozzuoli	due
Polignano	due
Policastro	tre
Potenza	due
Ravello	due
Ruvo	due
Rossano	tre
Reggio	quattro
Sorrento	due
Sessa	due
Strongoli	due
Sarno	due
Sanfevero	due
Sora	due
Salerno	cinque
Sulmona	tre
Squillace	tre
Santa Severina	tre
Taranto	tre
Troja	due
Teano	due
Telese	due
Trivico	due
Trani	tre
Termoli	due

Teramo	tre
Tricarico	due
Tropea	due
Triveato	tre
Ugento	due
Umbriatico	due
Vico	due
Volturara	due
Viesti	due
Venosa	due
Venafro	due

Luoghi nullius Dioecesis.

Montecasino	tre
Montevergine	due
La Trinità della Cava	due
S. Stefano del Bosco	due
S. Spirito del Morrone, compresavi L'Abazia di S. Clemente alla Pescara	due
Altamura	dua

Agli altri piccioli nullius, in caso non succeda la loro soppressione ed incorporazione alle Diocesi, nelle quali sono, o colle quali confinano, si assegneranno, secondo la maggiore o minor loro estensione, uno o due Cursori dal Tribunal misto.

Dato dalle Stanze del Palazzo Apostolico al Quirinale in questo dì 2. di Giugno 1741.

S. Card. Valenti. Trojano Card. Acquaviva.
Celest. Arciv. di Tessalonica.

Erecto jam inclyto Tribunali mixti fori pro executione Concordati, ab eodem variæ consultationes, decisionea, aliæque providentiæ, præsertim pro executione capitis 5. ejusdem Concorda-
6 ti, emanatæ fuerunt, etiam a Rege nostro invictissimo confirmatæ, & primò quæ locorum Piorum computa, & bonum regimen respiciunt, sese offerunt.

ISTRUZIONE PER GLI CONTI DE' LUOGHI PII.

Un conto per esser recettibile, deve contenere il Bilancio letterale di tutte le partite d'Introito, ed Esito, e le cautele per la giustificazione così dell' Introito come dell' Esito.

I N T R O I T O.

Circa le partite di Introito, si devono prima portare tutte le rendite annuali fisse della Chiesa, Congregazione, o altro Luogo Pio, con descriversi li corpi uno per uno, in che consistono, a chi si tengono affittati, e per qual summa, con portarsene il documento nel Volume delle Caute-
7 le, e citarsi il foglio nella partita del Bilancio, dichiararsene, e spiegarsi la causa per la quale non siasi fatta l'intiera esazione, con avvertenza, che sarà tenuto de proprio l'Amministratore se per colpa sua siasi trascurato d'esiggere.

Doppo descritti li corpi stabili, si descriveranno l'annui Censi perpetui, Redditi, Partite d'Arrendamenti Fiscali, Nomi de'Debitori, ed altri; il tutto con distinzione.

Dopo si descrivaranno l'annui cenzi redemibili o siano compre d'annue entrade, con spiegarsi il Capitale sopra del quale siasi fatta la compra, chi sia il debitore, e quanto importi l'annualità cha se n'esigge &c.

Indi si descriveranno li debitori pro una vice, come sono le vendite fatte in quell' anno di qualche taglio di selva, o altro frutto de' stabili, che non è di rendita fissa in ciascuno anno, ma se ne vende il frutto in ogni tant'anni; E qui si avverta, che devonsi descrivere tutti li corpi in tal genere, in che consistono, ove sono siti, e loro capacità, con dichiararsi poi che nel tale anno si è venduto il frutto del tale Corpo al Tale, o Tale, per doc. tanti &c.

In appresso si descriveranno le rendite pervenute in quell' anno per causa d'esazione annuale, o mensatim forse che si fa da Fratelli di Congregazione, o altri; con esprimersi in che consista detta esaziune, cioè, che si corrisponda da ciascuno, quanti siano li Fratelli, o altre persone che contribuiscono, e quanto sia l'introito di detto anno, e si produrrà per documento la Fede del Superiore del luogo del numero delle persone di quell' anno; e di quello che ciascuna di esse era tenuta corrispondere, acciò si possa liquidare, se le quantità si portano introitate vanno a dovere, e corrispondono col documento.

Ed in fine si porteranno nell' Introito tutti li debitori per causa d'attrasso, e non esatti da predecessori, come pure le partite significate a precedenti Amministratori; il tutto con distinzione una per una, esprimendosi in ciascuna partita il nome del debitore per causa d'attrasso, quanto importi detto attrasso, per qual causa, e che siasene esatto, &c. e portarsi il documento della diligenza praticata per l'intiera esazzione, nel caso che non si portassero esatte per intiere:

E S I T O.

Circa l'esito: In primo luogo si devono descrivere, e portare in esito tutti li pesi forzosi annuali di detta Chiesa, Congregazione, o Luogo Pio &c. con esibirsi nel volume delle cautele le debite ricevute di ciascuno esito.

In secondo luogo si portino in esito li pesi estraordinarj, e spese seguite in quell'anno, come sono accomodazioni, riparazioni, o altre; E per questi esiti estraordinari si deve portare per documento la necessità d'essersi dovuta fare in detto anno la tale riparazione, accomodazione, o spesa, Nota dell' accomodazione, Fede d'esperti, o apprezzo che vi sia bisognato tanto per fare la tale riparazione &c., e la ricevuta delli Operarj che abbiano quella fatta &c.

Circa Administratores, Gubernatores Locorum Piorum, eorumque administrationem, ac bonum regimen: introituum ipsorum adest Regale Diploma diei 12. Januarii 1742., quo Præsidibus Provincialibus, atque Campaneæ Commissario injunctum fuit, ut participarent Gubernatoribus localibus sequentes Regias resolutiones, vz. ut imponerent Administratoribus locorum Piorum laicalium non subjectorum immediatæ Regiæ Protectioni, quod completo anno integro eorum administrationis desisterent ab exercitio eorum munerum, & reddant computa Rationalibus, sive Deputatis eligendis juxta solitum, dummodo hoc solitum sit legitimum, interpretandum, atque regulandum modo præscripto in alio Regali Diplo-
8 mate diei 12. Maii a pi 1742., prævia notitia danda Episcopo, ut destinet personam, quæ intervenire debeat gratis juxta Concordatum, ac eodem tempore electionis faciendæ novorum Administratorum ab illis, ad quos pertinet.

Facta visione computorum, si Administratores prædicti remaneant debitores, Rationales, ac Deputati juxta Concordatum relaxare debent significatoriam, cujus gravamen ad Tribunal mixtum admittitur, cui pro observantia Concordati datur Decisio.

Quando administrationis ritè, & rectè factæ expeditur liberatoria in beneficium Administratorum, eo casu prædicti Gubernatores locales mittant ad respectivè Præsides, sive Commissarium Campaneæ notam, sive simplex restrictum authenti-

Digitized by Google

dcum introitus, & exitus eorundem locorum Piorum laicalium pro dicto primo anno, quod remittant ad Secretariam Status pro rebus Ecclesiasticis.

Denique dicti Præsides, & Commissarii Campaneæ scribant Archiepiscopis, ac Episcopis eorum respectivè Provinciarum, ut ipsi quodcumque malum alicujus Loci Pii laicalis eorum Diœceseos præjudiciale Divino cultui, atque publico bono representent suæ Majestati, quæ pro majori Dei gloria opportunè providebit.

Tenor enunciati Regalis Diplomatis hic est, videlicet.

Illustrisa. Senor. Ha hecho presente al Rey lo que al Tribunal Mixto representa en consulta de 8. Noviambre dell'anno proximo passado acerca delos graves desordenes, que hay en todo el Reyno sobre la administracion de los lugares pios laicales, cò no darlos economos, y Governadores de ellos las devidas quenoas del tiempo que han exercido su empleo, antes bien se los mantienen en los mismos por largo tiempo, y a un mas del
9 que està prescripto, y S. M. enterado delo que expresa el dicho Tribunal tocante al assumpto, se ha dignado resolver, y mandar à los Presides Provinciales, y al Commissario de Campana, que comuniquen a los Governadores de sus respectivas Provincias las Reales resoluciones siguentes, que se ha servido tomar, y son.

Que ordenen a los administradores de los lugares pios laicales no sugetos a la immediata Regia Proteccion, que haviendo acavado el anno entero de su administracion desinan del exercicio de suy empleos, y den las quantas de su administracion a los Racionales, o se an deputados que se eligieren segun el solito, con avisar al Obispo paraque destine la persona, que deve intervenir *gratis*, segun al Concordado, con eligerse al mismo tiempo los uevos administradores por aquellos aquienes pertenente en la conformidad accostubrada.

Que hecho el examen, y vision de las quantas en la forma expressada, siempre que los administradores quedan deudores, los dichos Racionales, y Dipudados, segun el Concordado devan expedirles la significatoria, de la qual si las partes se sinteren gravadas devan avere recurso al Tribunal Mixto, aquien en complimiento del Concordado pertenea la decision, y quando despues la administracion se haya exercitado bien, y se expida a los administradores la liberatoris en este caso los referidos Governadores, remitan a los Presides, y al Comisario de Campana respectivamente una nota, o sen simple restricto autenticho del introito, y esito de los citados lugares pios laicales por esse primero anno para deverso por los mismos remitiarse en esta Secretaria de mi cargo.

Y Assimismos ha mandado tambien S. M. a los referidos Presides, y Comisario de Campana que comuniquen en escripto a los Arzobispos, y Opispos de sus respectivas Provincias que qualquien desconcierto, y desorden que supicren haver en algun lugar pio laical en sua Dioceses, del qual resulto perjuicio al servicio de Dios, y al bien publico, lo represente a S. M. por la via de esta Segretaria de mi cargo a fin que S. M. enterado de el pueda dar las provincias opportunas para la mayor gloria de Dios, y aumento de los vesucos lugares pios laicales.

Todo lo qual prevengo a V. S. Ill. de Reales orden para inteligencia, y govierno del Tribunal Mixto. Dios guarde a V. S. Ill. miles annos como deleo. Palacio a 12. de Enero de 1742. Ill. Sig. -- D. Gaetano Maria Brancone -- Sig. Arzobispo de Tesalonica.

Publicato tenore dicti Regalis Diplomatis, nonnullæ relationes Regiarum Audientiarum ad S. M. pervenerunt, & præcipuè Regiæ Audientiæ Lu-
10 ceriæ, pro quibus Tribunal mixtum consultationem porrexit Regi nostro invictissimo tenoris sequentis, v3.

S. R. M. Signore. Dalla Udienza di Lucera colla ingionta relazione, che la M. V. si è servita di rimettere a questo Tribunale per informo con suo parere, si è rappresentato, che avendo comunicati gl' ordini Regali da V. M. dati fuora circa de' luoghi pii laicali a Governatori di quelle Provincie, incaricandone loro la dovuta fedele osservanza, alcuni de' medesimi l' aveano riferito incontrarsi da essi difficoltà nell' eseguirli circa la richiesta da farsi agl' Ordinarj Diocesani per la destinazione di un lor deputato ad intervenir *gratis* co' Razionali eletti secondo il solito alla visione de' conti de' suddetti pii luoghi; poichè trovandosi da molto tempo introdotto per trascuragine, o compiacenza degl' Amministratori l' abbuso di vedersi tali conti dal solo Computista, o Razionale deputato dalla Curia Ecclesiastica, pretendevano gl' Ordinarj di eligere unicamente loro una tal persona, e non già destinare persona veruna, che con altri a quell' atto intervenisse.

Che i Vescovi a lor favore sù di ciò interpretavano quelle parole del Cap. V del Concordato, di eligersi i Razionali *secondo il solito*; quando all' incontro solito non potea dirsi un abuso pregiudiziale anche a Reggi diritti, e le menzionate parole dovean solo riferirsi alla diversa maniera con cui si eligevano i Razionali secondo la qualità, e l' istituto de luoghi Pii. Che in effetto avendo tre Governatori della Terra di Morrone, di S.Croce, o di Castel vetere fatto eligere i Razionali per la visione de'conti dell'Amministratori di que' luoghi Pii laicali, e richiesto i respettivi Ordinarj che sono il Pro Vicario della Curia di Benevento, & il Vescovo di Larino a destinare il deputato loro, il quale intervenisse a quella discussione con Razionali già eletti; Aveano i medesimi assolutamente ricusato di farlo, pretendendo unicamente al Computista di eliggersi da essi appartenersi la visione de Conti -- Che inoltre a ciò pretendeva il Vescovo di Larino spettare a lui la facoltà di eligere gli Economi, ed Amministratori de' medesimi Pii luoghi laicali, anche nelle Cappelle di S. Antonio, e del Carmine della Terra di S. Croce, contuttochè fossero di padronato baronale, ed i passati Baroni Duca di Telese, e Conte Stella avessero fatta sempre una tal elezione, usurpatasi dal Vescovo dopo la devoluzione di quella Terra al regal Patrimonio, e con molto discapito di quelle Cappelle, delle dicui rendite disposto avea il Vescovo dispoticamente a suo piacere.. E finalmente che in vista di tali relazioni de mensionati Governatori avea stimato l' Udienza di prescrivere per ora a medesimi, che si astenessero di dare su questo punto altro passo, impedendo il far vedere detti conti dal solo computista ecclesiastico secondo l'abuso introdotto; e di umiliarne a V. M. in tanto la notizia di tutto per riaverne i suoi regali oracoli che dovessero a lei servir di norma, ed a Governatori locali di regola.

Esaminatosi maturamente quella relazione dal Tribunale fù ponderato, che sin dalla publicazione del Concilio di Trento cominciarono i Prelati del Regno a pretendere la giuridizionale ingerenza ne'conti, e nell'amministrazion de luoghi Pii laicali; fu loro sempre ciò fortemante contradetto dal Governo per non essere stati quì ricevuti due capitoli del Concilio attinenti a si fatti luoghi, come privatamente sottoposti colli loro beni, a con le

le persone de loro Amministratori laici à Reggi Magistrati; da quali perciò fino a questi ultimi tempi non si è mai permesso a medesimi Prelati di affatto ingerirsi nel temporale di quei luoghi pii, facendo tutt' i di loro atti abbolire anche coll' uso de' rimedj economici -- Che attento eziandio l' istesso Concilio di Trento sù di cui unicamente fondavansi le pretenzioni degli Ordinarj, non avean questi alcun diritto di eligere i Razionali, e Deputati per la vision de' conti de' luoghi pii laicali; e molto meno d' ingerirsi affatto nella elezion de' loro Amministratori laici. Poichè siccome prima del Concilio essi niuna ingerenza tenevano in sì fatti luoghi pii, ed i conti di questi si discutevano in conseguenza da' Deputati laici eletti dalle parti, o da loro competenti Giudici Secolari, a quali detti luoghi colli loro beni, ed Amministratori eran soggetti. Così a tal consuetudine non mai derogò il Concilio, ma solo volle che in tal caso intervenisse alla vision de' conti cò gli altri deputati anche l' Ordinario, senza del quale non fossero valevoli, e legittime le ottenute liberatorie. Onde niente altro fuori di un tale intervento nella vision de' conti potevano mai giuridicamente pretendere i Vescovi del Regno in virtù del Concilio sudatto -- Che nel Concordato siccome non erasi avuto affatto pensiero di attribuire a Vescovi giuridizione alcuna sopra de' beni temporali de' pii luoghi laicali, e di loro Amministratori laici, come nello stesso capo V chiaramente appariva dalle disposizioni fatte tanto per la visita sola accordata in spiritualibus, quanto per la esecuzione delle significatoria da farsi contro de' laici dal solo Giudice laico; così altro non si era inteso di accordare a Vescovi, se non anche la facolta di far intervenire un lor deputato insieme cogl' altri nella vision de' conti per la maggiore idennità de' pii luoghi; nè altro poteano essi consegnentemente pretendere in tal dipendenza -- Che in seguela di ciò doveano aversi per abolite dal Concordato le varia particolari contrarie consuetudini del Regno, a pratticarsi da per tutto quanto a medesimi pii luoghi la stessa generale uniforme osservanza. Onde non potendo in virtù del Concordato più sossistere qualunque pretesa giuridizione de' Vescovi sul temporale de' luoghi pii laicali, nè meno in conseguenza doveano avar più luogho alcuno gli atti di eligere i Razionali, a gli Amministratori de' medesimi pii luoghi, che da qualla supposta lor giuridiziona poteane unicamente derivare -- Che tenendosi tutto ciò presente, siccome non sembrava potersi dire solito giuridico qualunque atto di giuridizione da gli Ordinarj esercitato nel destinare i Razionali, o aligere gli Amministratori de' pii luoghi laicali, per essersi tali atti giuridizionali de' Prelati sempre contradetti, e fatti abolire da' Regi Magistrati qualora giungevano a lor notizia, come contrarj alle publiche leggi del Regno, ed alla Regal giuridizione, i di cui diritti non poteano esser pregiudicati dalla connivenza, o trascuragine de privati vassalli: così quelle parola *secondo il solito* apposte nel Concordato, le quali anche venivano modificate dalle precedenti *da chi spetta*, non potendo attribuire diritto alcuno a coloro, oltre al supposto solito niuna ragione aveano di eligere gli Amministratori de' luoghi pii laicali, o i Razionali per la vision de' conti de' medesimi; doveano per necessità giusta il vero senso, e la meote del Concordato riferirsi non alla pertinenza della potestà giuridica di far tali eleaioni, ma solo alle varie maniere, con cui quegli atti si facevano da coloro, à quali di ragione spettavano: assendo certo che o per le particolari leggi delle fondazioni, o per trattarsi di corpi a colleggj approvati come tra gli altri sono la Confraternite, varie doveano esser forsamente in tutto il Regno le consuetudini e le forma, con cui tali elezioni si facessero da quei che aveano di ragione il diritto di farle, ne conveniva quelle mutare -- E finalmente che conforme pareva bene il doversi ridurre le cose ad un metodo fermo e generale in tutto il Regno per maggior vantaggio de' pii luoghi laicali; così molto giusto sembrava, e conveniente il regolar collo stesso uniforme sistema amendue l' elezioni così de nuovi Amministratori laici giusta il sentimento da questo Tribunale a V. M. umiliato nella sua consulta degli otto del passato Novembre, come pur de' Razionali e Depotati, che dovessero vedere i conti degli Amministratori precedenti de' medesimi pii luoghi laicali. Dimodoche quelle stesse persone, dalle quali si eligono i nuovi Amministratori debban contemporamente ancora eligare i Razionali per la vision de conti degli Amministratori passati; osservando regalmente nell' elezioni degli uni, e degli altri le medesime condizioni, e riserve personali; cioè cha i nuovi Amministratori ed i Razio-
„ nali sudetti aligendi non sian debitori de' pii luo-
„ ghi; che avendogli altre volte Amministrati non
„ abbiano dopo il rendimento de' conti ottenuta la
„ debita liberatoria, e che non sien consanguinei,
„ ed affini degli Amministratori precedenti fino al
„ terzo grado inclusivamente de jure civili.

Onde il Tribunale inerendo alla menzionata sua consulta ha stimato doversi a V. M. rappresentare, che possa degnarsi tanto alla Udienza di Lucera in risposta della sua relazione, quanto a tutte le altre generalmente prescrivere, che qualora non vi sia la fondazione in contrario di alcun pio luogo, colla quale siano specificamente chiamate all' amministrazion di esso alcune particolari famiglie, o persone, che sien tuttavia esistenti; e quando non si tratti di Confraternite, o altri Collegj laicali con autorità legittima istituti, debban tutte l' elezioni così de' nuovi Amministratori de' luoghi pii laicali come pur de' Razionali deputandi alla vision de' conti degli Amministratori precedenti, farsi contemporaneamente finito l' anno dell' amministrazione in publico parlamento a tal fine convocato in ciascuna Terra, conforme si prattica nella elezion degli Officiali, ed Amministratori delle Università del Regno, senza doversi attendere qualunque osservanza e consuetudine anche immemorabile in contrario sotto la pena della nullità dell' atto, ed altre ad arbitrio della M. V.: con che però tanto i nuovi Amministratori, quando i razionali sudetti nell' istesso tempo eligendi non abbiano alcuna delle tre menzionate eccezzioni, per cui non sarebbero capaci di esser elatti; e che ne sudetti due casi dalle particolari fondazioni o della confraternità, ed altri collegj laicali, si osservi quanto al primo la legge specifica della fondazion de pii luoghi, a quanto al secondo i Contratelli e i Collegiali giuridicamente adunati eligano contemporaneamente i nuovi Amministratori, ed i Razionali colle medesime riserve però di sopra espresse, con doversi nella vision de conti pratticare la forma prescritta dal Concordato, a dagli ordini generali da V. M. dati fuora per la esecuzion del medesimo. Iddio guardi, e conservi la Sacra &c. Dal Tribunal Misto a 18. Aprile 1742. -- di V. M. Umilifs. Vassalli C. Arciv. di Tessal. Pres... G.N. Ves. di Traj... Giuseppe Maria Andreassi .. Carlo Mauri -- Agnello Franchini Segr.

11 Prædictæ Consultationi benignè annuit S. M., & juxta tenorem ejusdem circulares ordines directi fuerunt Præsidibus Provincialibus, & Commissario Campaneæ, & sequenti Regali Diplomate directo Regio Capellano majori Tribunalis mixti Præsidenti notitiam præbuit, v3.

Ill. Senor. Enterado al Rey de lo que al Tribn-

bunal Mixto representa en consulta de' 18. del pasado en vista de la relacion de la Audiencia de Lucera acerca de los reparos, que encontravan los Governadores de apuella Provincia en la execucion de los ordenes distribuidos tocantes a los lugares pios laycales, se ha dignado conformarse con al dictamen del dicho Tribunal, y mandado dar circularmenlos ordenes a todos los Presides de las Provincias, y al Comisario de Campana para su puntual, y densdo complimiento: y de Real ordei lo partecipo a V. S. Ill. paraque el referado Tribunal sen helle en esta inteligencia. Dio guarde a V. S.Ill. muchos annos como desseo. Palacio a 12. de Mayo 1742. D. Gaetano M. Brancone. Ill. Señor Arzobispo de Tessalonica.

12 Eadem descripta norma practicari debet non solum quando Loca pia gubernantur a solis laicis, sed etiam quando promiscuè laici, & Ecclesiastici administrant; pluries Tribunal mixtum ita consultavit S. M., & præcipuè pro Civitate Fundorum sub die 2. Aprilis, & pro Terra Trajetti in Diæcesi Cajetæ sub die 2. Maii 1742.

Sub die 30. Maii 1742. Tribunal mixtum repræsentavit S. M., quod in causa computorum quatuor Cappellarum a laicis administratarum Casalis Cisternæ Diæcesis Nolanæ, licet Joachim Calabrese unus ex præteritis Administratoribus produxisset ejus computa in Tribunali mixto, non existimaverit ad eorum discussionem procedere, quia primò fieri debebat in loco Administrationis juxta Concordatum, etiam ne tollerent Ordinario Jus destinandi in illo actu primæ visionis suum Deputatum gratis interventurum, reservata tamen in casu gravaminis revisione dictorum computorum Tribunali Mixto.

Ex Regali diplomate diei 12 Maii 1742 misso circulariter ad omnes Præsides Provinciales, & ad Commissarium Campaneæ generaliter præscriptum est, quod dummodo fundatio alicujus Loci Pii non sit contraria, qua specificè vocentur ad ejus administrationem particulares familiæ, vel perso-
13 næ, quæ actu existant & quando non agatur de Confraternitatibus, aut aliis Collegiis laicalibus legitima auctoritate institutis; omnes electiones novorum Administratorum Locorum piorum Laicalium, & Rationalium ad præcedentium Administratorum computorum visionem deputatorum fieri debeant contemporaneè completo anno administrationis in publico parlamento ad hunc finem convocato in qualibet Terra, prout usu receptum
14 est in electione Officialium Universitatum Regni, non obstante quacumque observantia, & consuetudine etiam immemorabili contraria, sub pœna nullitatis, & invaliditatis actus, aliarumque arbitrio S. M.: Hac tamen conditione, quod tam novi Administratores, quam Rationales prædicti eodem tempore eligendi non habeant unam ex tribus exceptionibus, quæ eorum electionis incapaces redderet.

15 Prima exceptio est, ut non sint debitores Locorum piorum.

Secunda, ut habeant debitam liberatoriam post computorum redditionem pro administratione eorumdem aliàs facta.

Tertia exceptio est, ut non sint consanguinei, & affines præcedentium Administratorum usque ad tertium gradum inclusivè de Jure Civili.

16 Quod in prædictis duobus casibus particularium fundationum, aut Confraternitatum, aut Collegiorum laicalium observetur quoad primum lex specifica fundationis Locorum piorum, & quoad se-
17 cundum Confratres, & Collegia juridicè congregata aligant eodem tempore novos Administratores, & Rationales cum enunciatis reservationibus, & visio computorum fieri debeat juxta formam præscriptam a Concordato, & ab ordinibus generalibus S. M. emanatis pro executione ejusdem.

18 Pro executione omnium prædictorum operæ pretium ducimus transcribere Regale Diploma S. M. sub die 9. Mensis Decembris 1743. pro Reverendo Episcopo Triventi Præsidi Luceriæ directum E. G.

Inteso il Rè di tutto l' espressato da V. S. con cotesta Udienza nella sua relazione di 23. Luglio prossimo passato, ed in quella de' 22. del caduto Ottobre toccante alli Luoghi Pii della Terra di Frosolone, come ancora di altre notizie concernenti alla medesima materia; Hà risoluto S. M., secondo di suo regal ordine prevango ad U. S., che in suo Regal nome faccia che per mezzo di questo Governatore Locale sia partecipato così al Vescovo di Trivento, come agl' Officiali di questa Università, che avendo S. M. fatto maturamente considerare tutte le raggioni del medesimo Prelato toccanto al suo preteso dritto giuridizionale sopra il Governo temporale: tanto delle quattro Chiese sistenti in detta Terra sotto il titolo di S. Maria, S. Pietro, S. Michel' Arcangelo, S. Egidio; quanto ancora delle tre Cappelle del S. Sacramento, del Rosario, e del Purgatorio sistente in quel-
19 la Chiesa Arcipretale di S. Maria, non ha riconosciuto in quelle esser alcun motivo giuridico, per il quale dette Chiese, e Cappelle possano riputarsi esenti dalla general disposizione del Concordato, e delli generali ordini de' 11 Maggio dell' anno passato, con soggettarsi nel temporale ancora delle medesime alla cura dello stesso Vescovo, come stà prescritto nel riferito Concordato, in ciò che mira alli luoghi pii di soli Ecclesiastici sempre amministrati, e che fra tanto debba il medesimo assolutamente astenersi di prendere alcuna menoma giuridica inserenza, o di fare che sia presa dalla sua Curia, o da qualsivoglia Ministro Ecclesiastico tanto nell' elezione dell' Amministratori di dette Chiese, e Cappelle, o delli Razionali per ragione delli conti, quanto in qualsivoglia altra temporale dipendenza delle medesime, lasciando salvo al medesimo Vescovo in quelle il solito dritto di visitarle tanto solamente nello spirituale, e di eliggere un suo Deputato Ecclesiastico, che graziosamente intervenga alla visura de' conti da farsi in ciascheduno anno delli conti dell' Amministratori di dette Chiese, e Cappelle dalli Razionali da aliggersi da quella Università, non ostante qualsivoglia solito anteriora al detto Concordato.

Che la menziunata Università in publico parlamento con le precedenti necessarie formalità congregata, debba procedere in ciasched' un anno all' indipendente libera olezzione delli nuovi Priori, così delle riferite quattro Chiese, come ancora delle suddette trè Cappelle situate dentro della medesima Arcipretal Chiesa di S. Maria, eligendo per ciascheduna di tale Chiesa, e Cappelle due Priori, e non altrimenti, delle quali resti libero, e salvo il diritto, e jus onorevole di prendersi uno a propria sodisfazione tanto dell' Arciprete di detta Chiesa Madrice, così per questa sua particolar Chiesa, come per ciascheduna di dette tre Cappelle in quella esistenti; quanto ancora alli respettivi Rettori, e Parochi delle due Chiese solamente, fuora del qual semplice onorato deritto non devranno la Curia Vescovile di Trivento, e di detti Arcipreti e Parochi assolutamente inserirsi in altro qualsivoglia atto, che il Governo, amministrazione, o altra temporalità di dette quattro Chiese, o tre Cappelle della Matrice spettasse.

Che nel medesimo tempo, che siano eletti dall' Università li dettti nuovi Amministratori, e *Priori* debbano essere ancora eletti dalla medesima li

Ra-

Digitized by Google

Razionali per la visura delli conti dell' antecedenti Priori, ed Amministratori di dette Chiese, e Cappelle, li quali con l'intervento grazioso del Deputato dell'Ordinario, dovranno procedere all' esame di detti conti, secondo il prescritto nelle Regali Istruzzioni a tal effetto stampato, salvo sempre il ricorso al medesimo Tribunale Misto tanto sù cose di gravame della significatoria di detti Razionali, a Deputato Ecclesiastico, quanto per qualsivoglia altro litigio, che possa suscitarsi da occasione, e toccante al dar di detti conti a tenore del Concordato, con avvertenza, che li nuovi Priori, e Razionali da eligersi da detta Università non tengano alcuna delle tre eccezzioni conteante nelli Regali ordini di S. M. de' 12 di Maggio dell'anno passato, e dopo di quelli li nuovi Amministratori siano di conosciuto onore, capaci, e benestanti per la maggior cautela di detti luoghi pii.

Che ritrovandosi dalla detta Università già eletti nel passato Settembre li nuovi Amministratori delle quattro Chiese sopradette debba procedersi prontamente dalla medesima nell' espressato modo all' elezzione in publico parlamento di ciaschedona delle tre Cappelle del SS. Sagramento, del Rosario, e la Morte, situate in detta Madrice Chiesa, delli quali l' Arciprete della medesima sceglierà uno per ciascheduna Cappella, che sia di sua maggior sodisfazione, com' ancora di due Razionali, che uniti colli Deputati dell' ordine, debbano nella già espressata forma esaminare li conti delli Sacerdoti D. Alessandro di Cristofano, D. Mattia Fezzana, D. Niccola Ruffo, e degl'altri Ecclesiastici, che tanto nell' anno passato, come nel corrente si trovano Amministratori delle medesime Cappelle pendente la controversia dalla medesima Università, dedotta sopra di quelle dopo il mese di Luglio dell' anno prossimo passato.

Che li nuovi Amministratori dell' Università respettivamente già eletti per le quattro Chiese, e le tre Cappelle della Madrice siano obbligati a respettivamente formare un distinto, e general Inventario, e Stato di tutti gl' effetti, beni, ed oblazioni, come ancora delle rendite pertinenti a ciascheduna di detto Chiese, e Cappelle con li respettivi debiti, e pesi ordinarj delle medesime, li quali Stato, ed Inventario dovranno essere rimessi ad U. S. da detto Governadore Locale in forma autentica, perchè dopo si rimetteranno a S: M. per questa Segretaria di mio carico, affine di passarsi nel Tribunale Misto, per tenersi presenti nell' occorrenze, ed invigilare, secondo il prescritto in detto Concordato; tal che di quelli beni, e rendite si faccia quell' uso conveniente alla naturalezza, ed obbligazioni di ciascheduno di detti luoghi.

Che consecutivamente a tutto questo debba il medesimo Vescovo astringere li passati, e presenti Amministratori Ecclesiastici di dette tre Cappelle della Chiesa Madrice non solamente a desistere coll' effetto dell' amministrazione delle medesime, lasciandola intieramente a quelli, che dall' Università, come già detto, saranno eletti a tal carico facendo consegnare alli medesimi nuovi Amministratori tutti li libri, Platea, e scritture di detti pii luoghi con tutto il grano, danaro, ed altri qualsivogliano effetti delli medesimi colle debite cautele a beneficio di detti Ecclesiastici, nelle quali tutte le rendite, scritture, ed effetti debbano esser distintamente notati sino ancora a dar con effetto li conti di loro amministrazione alli Razionali, che dalla detta Università saranno eletti, e al Deputato Ecclesiastico dal medesimo Prelato nella forma già espressata.

Finalmente che siccome con tali determinazioni resta tutta la controversia intieramente cancellata toccante al Governo, ed alla temporale amministrazione delle sopradette Chiese, e Cappelle di detta Università di Frosolone; così confida S.M. nel zelo del medesimo Vescovo che dopo di eliggere un Deputato di tutto il maggior onore, il quale intervenga graziosamente in detta visura di conti, secondo il Concordato, sempre che tenga notizia di alcun pregiudizio di detti luoghi pii, non lasciarà d' informarsi accertatamente, e parteciparlo distintamente a S. M., perchè possa darli la providenza opportuna alla maggior idennità di detti luoghi pii: Dio guardi a U. S. molti anni, come desidero. Napoli 9. Novembre 1743. -- D.Gaetano Mar. Brancone--Sig. Preside di Lucera.

Pro Locis piis, & corporibus mixtis, S. M. in
pluribus casibus particularibus decrevit, quod
personæ Ecclesiasticæ eligi possint ad officium ad-
ministrationis, recedens ab Ordinibus datis in anno
1740. quia hujusmodi Administratores Ecclesia-
stici æque, ac laici reddere debent computa Ra-
19 tionalibus, ut supra eligendis, & gravamina si-
gnificatoriarum produci debent ad Tribunal mix-
tum.

Permultæ aliæ Regales determinationes suc-
cessivè pro bono regimine Locorum piorum a Re-
ge nostro invictissimo opportunè emanatæ fuerunt,
v3. quod Consules maris, & Terræ, qui Loco-
rum piorum administrationem, sumerent subiician-
20 tur Legi concordati, nec fori exemtionem op-
ponere possint, prout ex Regali Diplomate sub die
28. Mensis Julii 1742. E. G.

Haviendo el Rey declarado que los Consules de
Mar, y Tiera de este Reyno quedan entos o en
attual Ministerio de los mismos execer los car-
gos de Administradores de los lugares pios; re-
specto a los quales y especialmiente para la data
de las cuentas, deben quedar sugetos a las mi-
smas leyes, que S. M. ha dado para todos segun el
21 Concordado, como si no fuesen por lo que mira
a tales cargos Ministros de los Consolados; passo
de orden de S. M. a U. S. como Delegado de la Real
Jurisdicion esta noticia: para que en todo caso, lo
tenga a si intendido. Dios guarde a U. S. mu-
chos annos como deseo. Palacio y Julio 28. del
1742. -- D. Gaetano Maria Brancone - - Sen.
Marques D. Nicolas Fraggianni.

Locati itidem Regiæ Doganæ Menæ Pecu-
dum Apuleæ Administratores eorundem Loco-
rum, nec etiam gaudent exemtione, sed su-
bire debent legem Concordati, prout ex Re-
22 gali Diplomate die 9. Augusti anni 1742. E. G.

*Ill. Sennor. En vista de la Consulta del Tribunal
Mixto de 10. del proxemo passado Mayo respectivo
los locados de la Aduana de Foxa y otros privilegia-
dos, aviendo il Rey conformandose con el dictamen
del mismo Tribunal, y dadose los ordenes correspon-*
23 *dientes en 8. del caido de orden de S. M. paso a
V. S. Ill. este aviso para noticia de dicho Tribunal
Mixto. Dios guarde a V. S. Ill. muchos anno como
desseo.* Palacio 9. *Agosto del* 1747. -- *Ill. Sennor --
El Marquese Brancone. --- Sig. Arciv. Capellan.
Mayore.*

Ex Regali Diplomate sub die 7. Augusti, an-
ni 1745. S. M. decrevit, quod omnes Judices or-
dinarii, & Ministri Regni; coram quibus dedu-
cuntur quæstiones nullitatum electionum Guber-
24 natorum Locorum piorum laicalium, omnino an-
te quamcumque aliam causam hanc expediant in-
fra mensem, nec in eorum decretis amplius appo-
25 nant solitas clausulas -- *& interim exercens veteres* --
sed absque alia prorogatione immediatè a princi-
pio litis statuere debent, ut præteriti Administra-
tores, sive Gubernatores desistant, & interim ad-
mit-

mittantur ad Gubernium illi, qui in temporibus
26 præteritis ritè, & rectè administraverunt, reddiderunt computa, & liberatoriam obtinuerunt, si tamen illam non obtinuerint, exerceant viri probi melioris conditionis, & famæ in illa Universitate, prout clarius apparet ex dicto Regali Diplomate directo Regio Cappellano Majori Tribunalis misti Præsidenti, E. G.

Ill. Senor -- Aviendo el Rey conocido que los Governadores de los lugares pios laycales para continuar, no obstante el tiempo ya decaido, sus encargos, y no dar cuenta de sus administraciones segun el Concordado, proponen, o hacen artificiosamente proponer excepciones, y nullidades contra las eleciones de sus successores administradores nuevos; y como que en vista de allas suele commetterse por los Regios Tribunales la informacion, y ordenarse que entretanto continuen en el exercicio los passados administradores, quedando despues por la major parte semejantes pleitos indecisos, o son prolongados por la malicia, y calumnias de los pleitantes, con tantos remedios legales, de modo que por la diversidad, y moltitud de las dependencias de los Tribunales supe-
27 riores sucede, que antes de despacharse la causa de elecion termine el tiempo del encargo; y queden en summa confusion las cuentas de los lugares pios ademas del dispendio del pleito vanamente promovido, y por largo tiempo sofrido. Para evitar pues tal incoveniente, y desorden, ha resuelto Su Mageslad que todos los Juezes, y Ministros Ordinarios del Reyno, ante los quales fueran promovidas las questiones de nullitades de eleciones de los Governatores de lugares pios laycales, entre un mese precisamente con preferencia a qualquiera otro pleito, despachen dentro de un mes tales causas, ni usen mas las solitas clausulas, *& interim exerceant veteres*, sino que sino aguardar otro tiempo, immediatamente desde el principio del pleito deben ordinar que los passados administradores, o Governadores desistan, y interinamente subentren a governar aquellos, que en los tiempos passados han governado dichos lugares pios laycales, han dado las cuentas, y obtenido las liberatorias, y en caso que no les hayan obtenido, ya que de poco tiempo a esta parte por el Concordado ha sido puesta en mas rigorosa practica la vista de las quentas, sean los mas acreditados, y de major buena opinion en el Publico, y de orden de Su Mageslad lo prevengo a V. S. Ill. en respuesta de la consulta del Tribunal Mixto de 22. de Diziembre del ano proximo passado, y para inteligencia, y istrucion del mismo Tribunal. Dios guarde a V. S. Ill. muchos annos como deseo. Palacio y Agosto 7. del 1745. -- D. Gaetano Maria Brancone -- Senor Arzobisbo Cappellan Major --

✠ 28 Ne quid loca pia laicalia in posterum Episcopis contribuerent pro jure visitationis, jussit Rex noster Ferdinandus sequenti rescripto ad Tribunal mixtum dato abrogatis moribus, & sententiis adversantibus: *In vista dell' esposto dal Tribunal Misto coll' informo de' 27. del prossimo passato mese sopra il pagamento preteso dal Vescovo d' Isernia del dritto di sua visita spirituale da' luoghi pii laicali di sua Diocesi, dicendo il Re, che non si esigga diritto alcuno per la visita, che si fa de' luoghi pii laicali, e volendo sapere in virtù di qual Regal dispaccio ha dato il Tribunal Misto l' ordine, ch' ennuncia il Vescovo d' Isernia per la esazione della metà del diritto di visita de' luoghi ecclesiastici: il prevengo a V. S. Illustriss. d' ordine di S. M., perchè il Tribunal Misto gli dia esecuzione. Dio guardi V. S. Illustriss. molti anni come desidero. Palazzo 31 Maggio 1760. Carlo de Marco: Monsign. Vescovo di Pozzuoli Presidente del Tribunal Misto.*

✠ Ad rectam intelligentiam & observantiam *cap.* 3. *Concordat. super immunit. personali cleric.* pertinet sequens Regis nostri Ferdinandi rescriptum, quo clericorum ecclesiastica beneficia possidentium sequata est conditio cum clericis non beneficiariis. Mos enim invaluit in M. C. V., aliisque Regiis Tribunalibus remittendi ad forum ecclesiasticum clericos beneficiarios, dummodo Judici laico episcopales, aut Pontificias Bullas collati sibi ecclesiastici beneficii ostendissent; nunc tamen quoties fori privilegio gaudere velint, requisita Tridentina, & Concordatorum pro clericis non beneficiariis præscripta servasse, probare tenentur. En verba rescripti: *Avendo proposto al Re la consulta della Regal Camera de' 27. di Agosto passato tacconto la relazione del Vescovo di Molfetta, ed il dubbio da lui proposto, se Vespasiano Lupis inquisito di ferita pericolosa in persona di Fabrizio Incantaluppo goder possa, come preteso cherico beneficiato l' esenzione ed immunità personale: il Re non solo si è uniformato al sentimento della Regal Camera con avere fatti spedire gli ordini corrispondenti al sudetto Vescovo, al Governador di Molfetta, ed alla Udienza di Trani: ma in oltre per punto generale ha ordinato alla Vicaria, ed a tutte le Udienze del Regno, che qualora alcun reo carcerato opponga l' eccezzione declinatoria del foro sul motivo di esser cherico beneficiato, debba egli far le prove dell' opposta eccezzione non solamente a tenore del rito della Vicaria, ma anche de' requisiti espressati nel §. 8. del capo 4. del concordato a somiglianza di ogni altro cherico semplice per poter godere l' immunità personale; con essersi nel general ordine inserito l' avvertimento proposto dalla Regal Camera, e che i Tribunali aver dovranno circa la verità ed autenticità della Vescovil declaratoria. Il che di regal ordine partecipo a V. S. per intelligenza della medesima Camera di S. Chiara. Palazzo 9. Settembre 1760. Carlo de Marco: Signor Marchese Presid. del Consiglio.* Consonat hoc rescriptum Bullæ Clementis VII, qui Carolo V imperante sedit, pro hoc Regno Neapolitano speciatim editæ, quam exscriptam habet Marta *de jurisdict. par.* 4. *cap.* 32. *num.* 38., eamque commemorant oliva *de foro Ecclesiæ par.* 2. *qu.* 19. *num.* 1., & Julius Clarus §. *fin. qu.* 36. *num.* 19. *Xav. Grat.*

Pro executione Cap. 1. num. 11. Concordati typis edita fuit taxa Immunitatum super Gabella farinæ, & panis pro Episcopis, aliisque Ordinariis
29 hujus Regni, de ordine Regis nostri Invictissimi, cum Banno Regiæ Cameræ Summariæ, quæ ad publicum commodum integra transcribitur. E. G.

TAS-

T A S S A

DELLE FRANCHIGIE

De' Vescovi, ed Ordinarj del Regno sopra la Gabella della Farina, e del Pane pubblicata per ordine di S. M. con Bando della Regia Camera della Summaria.

C A R L O

Per la Dio grazia Re di Napoli, Sicilia, o Gerusalemme, &c. Infante di Spagna, Duca di Parma, Piacenza, Castro, &c. Gran Principe Ereditario di Toscana.

VOlendo per la sua Regal Clemenza la Maestà del Re nostro Signore, che Dio sempre feliciti, dar compimento al Concordato conchiuso, e stabilito colla corte di Roma nell' anno prossimo passato 1741., ed indi pubblicato in questa Capitale, intorno alle controversie delle Immunità, e Giuridizioni, per le quali si convenne nel capitolo primo al nom. 11., *che a' Vescovi, ed altri Ordinarj de' luoghi dovranno darsi le Franchigie a misura delle convenienze, e bisogno di ciascuno; avuto riguardo al numero de' familiari laici, che ognun di loro ritiene al proprio servigio, e che vivono propriamente a loro spese; ed alla limosina di pane, che ciascun di loro è solito di fa-*
90 *re: La qual convenienza, e bisogno di ciascun Vescovo a proporzione delle rendite del suo Vescovado, sarà esaminata, e stabilita in Napoli da Monsignor Nunzio Apostolico, e da un Ministro Regio: Ed in caso, che questi non convenissero si devolva al Tribunale Misto*: Destinò per tanto, con suo Regal Dispaccio in data de' 14. Settembre dello stesso anno 1741., il Marchese D. Carlo Ruoti Presidente di questa Regia Camera, perchè unito con Monsignor Nunzio Apostolico, Residente in questa Capitale si formasse da esso loro la Tassa, o sia Regolamento delle Franchigie da concedersi a Vescovi, ed Ordinarj, nella maniera espressata nel detto Concordato. Li quali due Ministri avendo disimpegnato l'incarico suddetto, formando un distinto Regolamento, s' è poi degnata la M. S. di approvarlo, e di farne rimettere l' esemplare a questa Regia Camera, ordinandole con altro Regal Dispaccio, per la Segretaria di Stato, e di Azienda, di farlo pubblicare, ed inviolabilmente osservare, colle dichiarazioni, patti, e condizioni convenuti nella medesima Tassa, che nel presente Bando si trascrive col detto Dispaccio del tenor seguente, cioè.

Haviendose concluido, y firmado por este Nuncio Apostolico D. Raniero Simonetti Arzobispo de Nicosia, y por el Presidente de este Tribunal dela Camara D. Carlos Ruoti, en consequencia delo dispuesto, en el Capitulo primero n. 11. del Concordato establecido entre esta Corte y la de Roma en 2. de Junio del anno proximo pasado 1741., el Reglamiento, o sea Tassa de las franquicias dela Gabella de la Arina se deven abonar respectivamente a los Obispos y Ordinarios de las Ciudades, Tierras y Lugares de este Reyno, asi por sù proprio consumo, como de sus Familias seglares, y de limosinas de Pan; me manda el Rey pasar a mano de U. S. la copia adjuncta, firmada de mi mano, del citato Reglamienta, afinque la Camara la haga publicar por via de Bando y Real Nombre, ordenando a todos sù puntual inviolable observancia, especialmente a las Universidades, y sus Administradores, y Oficiales, a qui entoca, paraque se concedan dichas franquicias en la sola precisa cantidad, forma, y manera, y por las casas, y cumplidos los pactos, condiciones, que en el mismo Reglamiento se expresan, bajo la pena de reemplazar de proprio a la Universidad el importe dela franquicia que excediere, o se permitiere contra lo establecido en dicha Tassa, y de pagar tambien cinquecenta ducados por cada contravencion a beneficio del Regio Fisco, amas de otras penas arbitrarias a la Camara. La qual despues de haver he ho publicar el enunciado Bando, lo harà imprimer unidamente con el riferido Reglamiento, a fin de distribuirse a todas las Universitades, para sù execucion, remitiendo algunos exemplares de uno y otro a esta Secreteria de mi cargo, en la inteligencia, que el Reglamiento original firmado del Nunzio, y del Presidente Ruoti se ha pasado a la Secretaria de estado del cargo del Senor Duque de Montealegre, para conservarse en ella unitamente con el Concordato original; Dios guarde a V. S. muchos annos como deseo; Palacio a 13. de Deziembre 1742. D. Juan. Brancacho, Sig. D. Luis Paternò. Die 15. mensis Decembris 1742. Domino Commissario. Adest cifra spectabilis Domini Locumtenentis.

T A S S A

Delle Franchigio della Gabella sopra della farina, e del pane, da concedersi agli Arcivescovi, Vescovi, ed Ordinarj delle Città, Terre, e Luoghi di questo Regno di Napoli, tanto per lo vitto, e tavola propria, quanto per gli loro familiari Laici, o Chierici, non ascesi all' Ordine Sacro del Subdiaconato, che tengono al servizio, ed a spese proprie nelle loro case; come similmente per l' elemosina del pane solita dispensarsi a' Poveri; Convenuta la Tassa suddetta tra Monsignor Arcivescovo Simonetti Nunzio Apostolico in questa Città, e Regno, a il Marchese D. Carlo Ruoti, Presidente di Camera di S. M.. E stabilita sulle considerazioni, ed a misura della convenienza, bisogno, o rendite di ciascheduno di detti Arcivescovi, Vescovi, ed Ordinarj; a però diversamente regolata circa il numero de' familiari, e le quantità delle limosine, e della Franchigia. Il tutto in esecuzione del Concordato ultimamente conchiuso tra la Santa Sede, e la Regal Corte di Napoli, sottoscritto in Roma, sotto la data de' 2. Giogno del prossimo passato anno 1741. nel Capo primo delle Immunità Reali, ne i numeri 11., e 14.

A C E R N O.

Per familiari Laici, o Cherici, come sopra, num. cinque, sono tum. venticinque.	tt. 25. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per la sua tavola tum. 10.	tt. 10. l'anno.
	tt. 95.

A C E R R A.

Per familiari Laici, o Cherici, come sopra num. sei, sono tum. trenta.	tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tum. sessanta.	tt. 60. l'anno.
Per la sua tavola tum. dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

A L E S S A N O.

Per familiari, come sopra, num. cinque sono tum. venticinque	tt. 25. l'anno.
Per limosina tom. cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 95.

ALI-

Digitized by Google

A L I F E.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

ALTAMURA ARCIPRETURA.

Per familiari, come sopra, num. quattro sono tum. venti tt. 20. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 90.

A M A L F I.

Per familiari, come sopra num. sei sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dodici tt. 12. l'anno.

tt. 102.

A N D R I A.

Per familiari, come sopra, num. sei sonó tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. dieci il mese, sono tum. cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'annó.

tt. 162.

A N G L O N A.

Per familiari, come sopre, num. sei sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. dieci il mese, sono tumola centoventi tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'annó.

tt. 162.

A Q U I L A.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tum. venticinque tt. 25. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 95.

A Q U I N O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

ASCOLI IN PUGLIA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci. tt. 10. l'anoo.

tt. 100.

A V E L L I N O.

Per familiari come sopra, num. otto, sono tum. quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

A V E R S A.

Per familiari, come sopra, num. dieci sono tum. cinquanta tt. 50. l'anno.
Per limosine, come sopra, tum. quindici il mese, sono tum. ceoto ottanta tt. 180. l'anno.
Per tavola tum. diciotto tt. 18 l'anno.

tt. 248.

A R I A N O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

B A R I.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum. quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dodici il mese, sono tum. centoqoarantaquattro tt. 144. l'anno.
Per tavola tum. diciotto tt. 18. l'anno.

tt. 202.

B E L C A S T R O.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tumola venticinque tt. 25. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 95.

B I S C E G L I E.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola treota tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

B I S I G N A N O.

Per familiari, come sopra num. otto sono tum. quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola diece il mese, sono tumola centoventi. tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici tt. 12. l'annó.

tt. 172.

B I T E T T O.

Per familiari, come sopra num. sei, sono tum. tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

B I T O N T O.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tumola quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola dieci il mese, sono tumola centoventi tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'annó

tt. 172.

B O J A N O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Par limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

B O V A.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tumola venticinque — tt. 25. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 95.

B O V I N O.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tumola quaranta — tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola dieci il mese, sono tumola cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

B R I N D I S I.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tomola quaranta — tt. 40. l'anno.
Per limosine tomola dieci il mese, sono tumola cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

C A J A Z Z O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

C A L V I.

Per familiari, come sopra, numero otto, sono tum. quaranta — tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. centoventi — tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

C A M P A G N A.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

CAMPLI, ED ORTONA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

CANOSA PREPOSITURA.

Per familiari, come sopra, num. quattro, sono tum. venti — tt. 20. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 90.

C A P A C C I O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

C A P U A.

Per familiari, come sopra, num. dieci, sono tum cinquanta — tt. 50. l'anno.
Per limosine tum. quindici il mese, sono tum. cento ottanta — tt. 180. l'anno.
Per tavola tumola diciotto — tt. 18. l'anno.

tt. 248.

C A R I A T I.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

C A R I N O L A.

Per familiari, como sopra, numero sei sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

C A S E R T A.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum. quaranta — tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

C A S S A N O.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum. quaranta — tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dieci il mese sono tum. cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

CASTELL'A MARE.

Per familiari, come sopra, num. cinque sono tum. venticinque — tt. 25. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 95.

C A S T E L L A N E T A.

Per familiari, come sopra, num. sei sono tumola trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10.

tt. 100.

C A S T R O.

Per familiari, come sopra, numero, sei sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

C A T A N Z A R O.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta — tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta — tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

CA-

Digitized by Google

C A V A.

Per familiari, come ſopra, numero otto, ſono tum. quaranta — tt. 40. l' anno.
Per limoſine tum. dieci il meſe, ſono, tum. centoventi — tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici — tt. 22. l'anno.

tt. 172.

C I V I T A' D U C A L E.

Per familiari come ſopra, num. cinque, ſono tum. venticinque — tt. 25. l' anno.
Per limoſine tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 95.

C O N V E R S A N O.

Per familiari, come ſopra, numero ſei, ſono tum. trenta — tt. 30. l' anno.
Per limoſine tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno,
Per tavola tum. dieci — tt. 10.

tt. 100.

C O N Z A.

Per familiari, come ſopra, num. otto, ſono tum. quaranta — tt. 40. l' anno.
Per limoſine tum. dieci il meſe, ſono tum. cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

C O S E N Z A.

Per familiari, come ſopra, num. dieci, ſono tum cinquanta — tt. 50. l' anno.
Per limoſine tum quindici il meſe, ſono tum. cento ottanta — tt. 180. l'anno.
Per tavola tum. diciotto — tt. 18. l'anno.

tt. 248.

C O T R O N E.

Per familiari, come ſopra, num. ſei, ſono tum. trenta — tt. 30. l' anno,
Per limoſine tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 100.

C H I E T I.

Per familiari, come ſopra, num. otto, ſono tum. quaranta — tt. 40. l' anno.
Per limoſine tum. dieci il meſe, ſono tum. cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

CERIGNOLA ARCIPRETURA.

Per familiari, come ſopra, num. quattro, ſono tum. venti — tt. 20. l' anno.
Per limoſine tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 90.

F O N D I.

Per. familiari, come ſopra, num. cinque ſono tum. venticinque — tt. 25. l' anno.
Per limoſine tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 95.

G A E T A.

Per familiari, come ſopra, num. otto, ſono tum. quaranta — tt. 40. l' anno.
Per limoſine tum. dieci il meſe, ſono tumola centoventi — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

G A L L I P O L I.

Per familiari, come ſopra, num. otto, ſono tum. quaranta — tt. 40. l' anno.
Per limoſine tumola dieci il meſe, ſono tum. cento venti — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

G E R A C E.

Per familiari, come ſopra num. otto ſono tum. quaranta — tt. 40. l' anno.
Per limoſine tumola diece il meſe, ſono tumola centoventi. — tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

G I O V I N A Z Z O.

Per familiari, come ſopra, num. ſei, ſono tum. trenta — tt. 30. l' anno.
Per limoſina tum. cinque il meſe, ſono tumola ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci. — tt. 10. l' anno.

tt. 108.

G R A V I N A.

Per familiari, come ſopra, num. ſei, ſono tum. trenta — tt. 30. l' anno.
Per limoſine tum. cinque il meſa, ſono tumola ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 100.

GUARDIALFIERE.

Per familiari, come ſopra, num. cinque, ſono tumola venticinque — tt. 25. l' anno.
Per limoſina tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 95.

I S C H I A.

Per familiari, come ſopra, num. ſei ſono tumola trenta — tt. 30. l'anno.
Per limoſine tum. cinque il meſe, ſono tum. ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci — tt. 10. l'anno.

tt. 100.

I S E R N I A.

Per familiari, come ſopra, num. ſei, ſono tum. trenta — tt. 30. l' anno.
Per limoſine tumola cinque il meſe, ſono tumola ſeſſanta — tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci — tt. 10. l' anno.

tt. 100.

I S O L A.

Per familiari, come ſopra, num. otto, ſono tum quaranta — tt. 40. l'anno.
Per limoſina tum. dieci il meſe, ſono tumola centoventi — tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici — tt. 12. l'anno.

tt. 172.

Digitized by Google

LACEDOGNA.

Per familiari, come sopra, num. cinque sono tum. venticinque	tt. 25. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 95.

LANCIANO.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

LARINO.

Per familiari, come sopra, num. sei sono tumola trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

LAVELLO.

Per familiari, come sopra, num. cinque sono tumola venticinque	tt. 25. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 95.

LECCE.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum. quaranta	tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola dieci il mese, sono tum. cento venti	tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici	tt. 12. l'anno.
	tt. 172.

LETTERE.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

LUCERA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

MANFREDONIA.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tumola quaranta	tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola dieci il mese, sono tumola cento venti	tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici	tt. 12. l'anno.
	tt. 172.

MARSI.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci.	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

MARSICONUOVO.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

MARTORANO.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

MASSA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

MATERA.

Per familiari, come sopra, num. otto sono tum. quaranta	tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola diece il mese, sono tumola centoventi	tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici	tt. 12. l'anno.
	tt. 172.

MELFI.

Per familiari, come sopra, num. dieci, sono tum. cinquanta	tt. 50. l'anno.
Per limosina tum. diciotto il mese, sono tum. duecento sedici.	tt. 216. l'anno.
Per tavola tumola quindici..	tt. 10. l'anno.
	tt. 281.

MILETO.

Per familiari, come sopra, num. dieci, sono tum. cinquanta	tt. 50. l'anno.
Per limosine tum. diciotto il mese, sono tum. duecento sedici.	tt. 216. l'anno.
Per tavola tumola quindici.	tt. 15. l'anno.
	tt. 281.

MINERVINO.

Per familiari come sopra, num. cinque, sono tumola venticinque.	tt. 25. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci.	tt. 10. l'anno.
	tt. 95.

MINORI.

Per familiari come sopra, num. cinque, sono tum. venticinque	tt. 25. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci	tt. 10. l'anno.
	tt. 95.

MOLFETTA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta	tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta	tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci.	tt. 10. l'anno.
	tt. 100.

MO-

Digitized by Google

M O N O P O L I.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. treota tt. 30. l' anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

M O N T E P E L O S O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l' anno.
Per la sua tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

M O N T E M A R A N O.

Per familiari, come sopra num. sei sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

M O T T O L A.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

M U R O.

Per familiari come sopra num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

N A R D O.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

N A Z A R E T.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine, tum. cinque il mese, sono tum. sessanta. tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

N I C O T E R A.

Per familiari, come sopra, numero sei sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

N I C A S T R O.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

N O C E R A.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

N O L A.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tumola quaranta tt. 40. l' anno.
Per limosine tumola dieci il mese, sono tumola cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

N U S C O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

O Y R A.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

O P P I D O.

Per familiari, come sopra, num. sei sono tumola trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno
Per tavola tum. dieci tt. 10.

tt. 100.

O S T U N I.

Per familiari, come sopra num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l' anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tumola dieci. tt. 10. l' anno.

tt. 100.

O T R A N T O.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum. quaranta tt. 40. l' anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

P E N N E.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tom. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

P O L I C A S T R O.

Per familiari, come sopra, numero otto, sono tum. quaranta tt. 40. l' anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. centoventi tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

POLI-

POLIGNANO.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tumola venticinque tt. 25. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 95.

POTENZA.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

POZZUOLI.

Per familiari, come sopra, numero sei sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

RAVELLO, E SCALA.

Per familiari, come sopra, num. cinque sono tum. venticinque tt. 25. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 95.

REGGIO.

Per familiari, come sopra, num. dieci, sono tum. cinquanta tt. 50. l'anno.
Per limosine tum. diciotto il mese, sono tum. duecento sedici tt. 216. l'anno.
Per tavola tum. quindici tt. 15. l'anno.

tt. 281.

ROSSANO.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

RUVO.

Per familiari, come sopra, num. quattro, sono tum. venticinque tt. 25. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 95.

SALERNO.

Per familiari, come sopra, num. dieci, sono tum cinquanta tt. 50. l'anno.
Per limosine tum. diciotto il mese, sono tum. duecento sedici tt. 216. l'anno.
Per tavola tumola quindici tt. 15. l'anno.

tt. 281.

S. AGATA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

S. ANGIOLO.

Per familiari, come sopra, numero sei sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

S. MARCO.

Per familiari, come sopra, numero sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

S. SEVERINA.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tumola quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tumola dieci il mese, sono tumola cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

S. SEVERO.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

SARNO.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

SESSA.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

SORA.

Per familiari, come sopra, num. sei sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10.

tt. 100.

SORRENTO.

Per familiari, come sopra num. sei, tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci. tt. 10. l'anno.

tt. 100.

SQUILLACE.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum. quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

STRON-

Digitized by Google

S T R O N G O L I.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

S U L M O N A.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T A R A N T O.

Per familiari, come sopra, num. dieci sono tum. cinquanta tt. 50. l'anno.
Per limosine, tum. diciotto il mese, sono tum. duecento sedici. tt. 216. l'anno.
Per tavola tum. quindici tt. 15. l'anno.

tt. 281.

TERLIZZI ARCIPRETURA.

Per familiari, come sopra, num. quattro sono tum. venti tt. 20. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 90.

T E A N O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T E L E S E.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T E R A M O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T E R M O L I.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T R A N I.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci. tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T R I C A R I C O.

Per familiari, come sopra, num. dieci, sono tum. cinquanta tt. 50. l'anno.
Per limosine tum. diciotto il mese, sono tum. duecento sedici tt. 216. l'anno.
Per tavola tum. quindici tt. 15. l'anno.

tt. 281.

T R I V E N T O.

Per familiari, come sopra, num. sei sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T R I V I C O.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci. tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T R O J A.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per la sua tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

T R O P E A.

Per familiari come sopra, num. otto, sono tum. quaranta tt. 40. l'anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tum. cento venti tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. dodici tt. 12. l'anno.

tt. 172.

V E N A F R O.

Per familiari, come sopra num. sei sono tumola trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

V E N O S A.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

U G E N T O.

Per familiari come sopra num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tumola cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l'anno.

tt. 100.

V I C O.

Per familiari, come sopra num. sei, tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l'anno.
Per tavola tumola dieci. tt. 10. l'anno.

tt. 100.

VIE-

V I E S T I.

Per familiari, come sopra, num. cinque, sono tumola venticinque tt. 25. l' anno.
Per limosine tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 95.

U M B R I A T I C O.

Per familiari, come sopra, num. otto, sono tum quaranta tt 40. l' anno.
Per limosine tum. dieci il mese, sono tumola cento venti. tt. 120. l'anno.
Per tavola tumola dodici. tt 12. l'anno.

tt. 172.

V O L T U R A R A.

Per familiari, come sopra, num. sei, sono tum. trenta tt. 30. l'anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tumola sessanta tt. 60. l' anno.
Per la sua tavola tumola dieci. tt. 10. l' anno.

tt. 100.

Al Padre Abbate di Montecasino, in qualità di Ordinario.

Per familiari, come sopra num. otto, sono tum. quaranta tt. 40. l' anno:
Per limosina tumola dieci il mese, sono tumola centoventi tt. 120. l'anno.
Per tavola tum. diciotto tt. 18. l' anno.

tt. 178.

Al Padre Abbate della Trinità della Cava, come Ordinario.

Per familiari Laici, o Cherici, come sopra num. sei, sono tum. trenta. tt. 30. l' anno.
Per limosina tum. cinque il mese, sono tum. sessanta tt. 60. l' anno.
Per la sua tavola tum. dieci tt. 10. l' anno.

tt. 100.

All' Arciprete della Collegiata d' Acquaviva nella Dioces̄i di Bari.

Per familiari, come sopra, limosina, e tavola tumola trentanove l'anno, in tutto, secondo l' ha goduti finora tt. 39. l' anno.

All' Arciprete di Casa Massima nella medesima Diocesi.

Per familiari limosina, e tavola come sopra, tumola quarantadue l'anno, conforme l' ha goduti finora tt. 42. l' anno.

Si riserva di fare un' assegnazione a parte per tutti gli altri Abbati, Arcipreti, e Regolari, che averanno la qualità di Ordinario in Regno.

Si dichiara in oltre, che se alcuni de' suddetti Arcivescovi, Vescovi, o Ordinarj del Regno fossero insigniti della dignità Cardinalizia, si debba in questo caso, sì per la dignità eminente, come per lo numero maggiore de' familiari, e l'obbligo, ch' an di far maggiori elemosine, accrescere a ciascheduno di essi la sudetta franchigia; computando il numero de' familiari, come sopra, fino a quindici, la limosina fin' a venti tumola il mese, e la spesa della sua tavola fin' a ventiquattro tumola l'anno; che uniti sono tumola trecento trenta nove l' anno.

Li familiari Suddiaconi, Diaconi, Sacerdoti, e Religiosi non goderanno cosa alcuna, come familiari degli Arcivescovi, Vescovi, o Ordinarj del Regno; ma bensì avran la franchigia, nella quantità, che sta loro assegnata, e stabilita nel Concordato medesimo: Cioè gli Ecclesiastici secolari alla ragione di sei tumola l' anno per ciascheduno, ed i Regolari alla ragione di cinque solamente; ancorchè i suddetti Ecclesiastici familiari non siano del Paese, ma Forastieri, purchè stiano al di loro attual servigio.

La franchigia suddetta non si potrà pretendere in danaro, ma *in specie* solamente; cioè che non si abbia da pagar la gabella per la quantità loro assegnata colla presente Tassa; e nemmeno si potrà detta franchigia vendere, cedere, ne ad altri assegnare, nella maniera che viene disposto nel Concordato medesimo.

Si concederà ogni mese la rata della franchigia contenuta nella presente Tassa, parchè si presenti a Gabelloti fede, o certificatoria in iscritto di persona destinanda dal Vescovo, o sia Ordinario; attestandosi che la farina, o il pane debba servire per dette cause, che gli stà concessa la detta franchigia, e che a' detti familiari se li somministri il vitto a casa, ed a spese del Vescovo, o Ordinario.

Li familiari suddetti non potranno portare alle case proprio, nè d'altri minima parte del pane, o farina, per cui si è concessa la detta franchigia.

Sopra del pane, che si farà colla franchigia, dovrassi mettere il segno, o sia cifra, perchè sia conosciuto per tale, nè altri ne possan far uso in pregiudizio, ed in controvenzione della Gabella.

La franchigia della elomosina s' intenda concessa per lo pane, che si vorrà dispensare a' Poveri; e non già che possa darsi la farina, sotto detto titolo di elemosina.

Nelle Città, Terre, e Luoghi, dove presentemente non vi è, o per l' avvenire si togliesse la Gabella della farina, o del pane, i Vescovi, ed Ordinari de' luoghi niente potranno pretendere in virtù della presente Tassa; la quale averà l'effetto suo quando, dove, e per lo tempo, che vi sarà la Gabella, e non altrimenti. Napoli 1. Decembre 1742.

Raniero Simonetti Arcivescovo di Nicosia, e Nunzio Apostolico.

Carlo Ruoti Presidente della Regia Camera.

D. JUAN BRANCACHO.

A' quali Sovrani Regali comandamenti, essendosi data la dovuta osservanza, secondo richiedeva la nostra obbligazione; si è interposto, inteso l' Avvocato Fiscale del Regal Patrimonio, il seguente decreto: cioè.

Die 15. *mensis Decembris* 1742. *Viso rescripto S.R.M. & Taxa ad hanc Regiam Cameram remissa. Per Illustrem Marchionem Dominum Militem U. J. D. D. Carolum Ruoti dictæ Regiæ Cameræ Summariæ Præsidentem, & Commissarium; factaque per eundem de contentis omnibus in eis relatione in dicta Regia Camera coram Illustri Marchione Domino Locumtenente D. Ludovico Paternò, aliisque Dominis Præsidentibus ipsius, fuit per Cameram ipsam, audito Regio Fisco, consensu provisum, & decretum; prout præsenti decreto decernitur, & providetur: Quod exequatur Rescriptum S. R. M. juxta illius seriem, continentiam, & tenorem; ad quem effectum expediatur Regium Bannum, publicetur, de indeque imprimatur; hoc suum &c.*

Vidit Fiscus Sanseverino Act.

Che perciò a nome di S. R. M. col presente Bando, il qual debba sempre, ed in ogni futuro tempo avere la sua fermezza, comandiamo, ed ordiniamo a tutte le Università di questo Regno, ed a ciascuna di esse, ed a' loro Amministratori, Uficiali, Affittatori, Gabelloti, ed altri a chi spetta, presenti e futuri: che sotto le pene contenute nel preinserto Regal Dispaccio, abbiano, e debba ognuno per la sua parte inviolabilmente osservare,

ed

ed eseguire la detta trascritta Tassa, o sia Regolamento dello franchigie sopra la Gabella della farina, o del pane, che si dovranno concedere, e far godere ad ogni Vescovo, Arcivescovo, ed Ordinario della Città, o Terre, e Luoghi di questo Regno, per le quantità, e per lo cause, e nella maniera suddetta; e purchè veugano adempite le condizioni, e patti espressi nella d. riferita Tassa, altrimente chiunque ardirà di controvenire a minima cosa delle convenute prescritte, o stabilite nella medesima Tassa, o sia Regolamento, sarà irremisibilmento tenuto, ed obbligato rifare all' Università tutto il di più; che si concederà di franchigia diversamente dal d. stabilimento, sia nella maniera, sia nel tempo, sia ne i patti, e condizioni suddette; ed in oltre saran puniti per ogni controvenzione tanto col pagamento di ducati cinquaota in beneficio del Regio Fisco, quanto con altre pene ad arbitrio del Tribunale di questa Regia Camera, secondo viene ordinato col. d. Regal Dispaccio di S M.

Nel di cui Regal nome incarichiamo, ed ordiniamo parimente a tutti li Governatori delle respettive Città, Terre, e Luoghi Regj o Baronali, ed alle Regie Udienze Provinciali, che debbano invigilare alla osservanza, ed alla puntuale esecuzione della detta Tassa, e Regolamento, perche non si commetta la minima mancanza; ed in ogni caso di controvenzione diano gli opportuni rimedj, e ne facciano subito relazione a questa Regia Camera, per darsi la dovuta providenza.

Ed acciocchè niuno possa scusarsi, o allegar causa d' ignoranza, vogliamo, che il presente Bando, assieme colla detta Tassa, o sia Regolamento, inserito col detto Regal Dispaccio, si publichi ne' luoghi soliti, o consueti di questa Fedelissima Città, e vaglia come se fosse stato pubblicato in ogni Città, Terra, e Luogho di questo Regno, e con la debita Relata si conservi nel volume de' Regj Bandi. Dalla Regia Camera della Sommaria a dì 17. Decembre 1742.

D. LUDOVICUS PATERNO' M. C. L.

V. Fiscus.

D. CAROLUS RUOTI.

Adest Sigillum impressum &c.

Nicolaus Sanseverino Act.

A dì 20. Decembre Io Pascale Moccia Lettore de' Regj Bandi, dico d' aver pubblicato il retroscritto Banco, colli Trombetti Regali ne' luoghi soliti, e consueti di questa Fedelissima Città di Napoli.

Circa Materiam Sancti Officii.

A los Deputados del Sancto Oficio.

31. AViendo el Rey reconocido per Consulta de la Camera de Sancta Clara, quan desordenadamente han sido formados por la Curia Arzobispal de esta Ciudad los quatro Processos en materia de Fee contra el Sacerdote Don Antonino Nava, Francisco Frascogna, y el Diacono Don Angel Petrella; queriendo Su Magestad chanzellar tales desordenes, y impedir los que pueden fuczeder en lo venidero, para idemnidad de sus Supremos Reales Derechos, y de las Leyes de este Reyno, y de las gracias concedidas a esta Ciudad; ha resuelto y mandado al Delegado de su Real Jurisdicion, haga luego en la forma solita intimar el destierro de este Reyno, en el termino de ocho dias a los Canonigos Don Thomas Ruggiero, y Don Domingo Giordano, y que llamandose luego el mismo Delegado de la Real Jurisdicion al Vicario General de dicha Curia Arzobispal, le haga en Real nombre una grave repreencion por su atrevimiento de no aver executado puntualmente las leyas del Reyno en procedimiento de los sobredichos Actos, y que por lo venidero este con seria atencion a observarlas, pues que en otro modo S. M. usarà contrá el mismo los mas fuertes economicos expedientes.

Que los sobredichos Procesos no sean restituidos a dicta Curia Arzobispal, si no que sean retenidos, como en semejantes casos ha sido la practica, en el Regio Archivio de la Real Jurisdicion, y que para la reduction de las cosas a sù antiguo estado, como tambien para purgarse los atentados commetidos en el procedimiento de ellos, el mismo Delegado de la Real Jurisdicion insinue al dicho Vicario Generale de esta Curia Arzobispal, que luego restituia al Arzobispo de Capua, de quien lo ha recivido carcerado, el dicho Diacono Don Angel Petrella; reteniendose no solamente el sobredicho Francisco Frascogna, que por Su Magestad le fue remetido, desde el mes de Diciembre

Alli Deputati del Santo Uficio.

AVendo il Re riconosciuto con consulta della Camera di Santa Chiara quanto disordinatamente sieno stati formati dalla Curia Arcivescovile di questa Città i quattro processi in materia di Fede, contro del Sacerdote D. Antoonino Nava, Francesco Frascogna, ed il Diacono D. Angelo Petrella. Volendo S. M. cancellare tali disordini, ed impedire quelli che possano succedere per l' avvenire, per l' indennità de' suoi Supremi Regali dritti, delle leggi di questo Regno, e delle grazie concedute a questa Città. Ha risoluto, e comandato al Delegato della sua Regal Giuridizione che faccia subito nella forma solita intimare il destierro da questo Regno nel termine di otto giorni, a' Canonici D. Tommaso Ruggiero, e D. Domenico Giordano: e che chiamandosi subito dal medesimo Delegato della Regal Giuridizione il Vicario Generale di detta Curia Arcivescovile, gli faccia io Regal Nome una grave riprensione per il suo ardire di non aver eseguito puntualmente le leggi del Regno, nel procedimento de' sopradetti atti, e che per l'avvenire stia con seria attenzione ad osservarle: poichè in altro modo S. M. prattichera contra del medesimo i più forti economici espedienti.

Che i sopradetti processi non sieno restituiti a detta Curia Arcivescovile; ma che si ritenghino, come in somiglianti casi si è pratticato nel Regio Archivio della Regale Giuridizione, e che per la riduzione delle cose al di loro antico stato, come ancora per purgar gli atteutati commessi nel procedimento di quelli il medesimo Delegato della Regal Giuridizione, insiuni al detto Vicario Generale di questa Curia Arcivescovile, che subito restituisca all' Arcivescovo di Capua, da chi lo ricevè carcerato, il detto Diacono D. Angelo Petrella, ritenendosi non solamente il sopradetto Francesco Frascogna, che da S. M. le fu rimesso fin dal mese di Decembre 1743. per la notitia

Digitized by Google

del anno 1743 por noticias, que se tuvieren, de aver proferido proposiciones hereticales, y manifestantes Ateismo, sino tambien el Sacerdote Don Antonino Nava que està sugeto a su Jurisdicion, contra los quales Reos pudiendo, y queriendo en adelante proceder la misma Curia, haya de observar exactamente las siguientes Reales insinuaciones para el recto, y inviolable ordinario procedimiento.

Que el mismo Vicario General promptamente chanzelle todo aquello, que en alcun modo, o en la pura apparencia, o en la verdadera substancia resguarda el antiguo nuevo Tribunal de la Fee existente en la misma Curia, y con espezialidad el Fiscal, el Mastrodata, los Notarios, el Sello particular del Sancto Oficio, el Portero, los Juezes, y los Consultores de tal Tribunal, la estancia en las carzeles llamada del Sancto Oficio, y chanzelle la inscripzion: *Sanctum Officium*: entallada en Marmol sobre la puerta principal en las Estancias destinadas al uso de los sobredichos Ofiziales y Subalternos del pretendido Tribunal de la Sancta Fee: empleando dichas estancias en otro uso, que sea totalmente diverso; y que deba ser restituido a S. M. el sopredicho particular Sello, como tambien todas las Patentes originales de los sobredichos Ofiziales, y Subalternos Diputados en las causas de Fee, con el rescuentro de aver sido todo lo demas que resguarda las sobredichas canzellaziones puntualmente executado, bajo la pena del destierro immediatamente del Reyno de dichos Patentados, y de otros que por lo venidero reziviran tales ofizios, ademas de ser declarados desde aora para entonces incursos en la Real indignacion, que los tratara como publicos perturbadores del estado.

Y paraque en lo venidero quede quitada a los Nazionales toda sombra de sospecha, y en consequencia para la estable seguridad de sus animos, para el esenzial servizio de Dios, y el mas exemplar decoro de nuostra Sanctissima Religion; ha tambien mandado S. M. al dicho Delegado de sù Real Jurisdicion, insinue assi mismo en sù Real Nombre al sobredicho Vicario General.

Que por lo que mira a los Ecclesiasticos Seglares y Reglares inquisidos de Heregia, o de leve, o de vehemente sospecha de la misma, como tambien a los Legos, en el solo reato de Heregia, o de otro delito del privativo conozimiento de la sola potestad Ecclesiastica sobre los Legos a tenor del Capitulo VI del Concordato, dicha Curia Ordinaria Arzobispal no deba proceder a citazion, ni carcerazion, si no exhibe antes a S.M. el Processo informativo, y que despues haya obtenido la Real permision de poder executar la citazion, y la prision, y de proceder en adelante; interpuesta que avrà la sentencia, antes de publicarla, y executarla, deba por la segunda vez exhibir a S. M. el Proceso para veer assi en la primera, como en la segunda vez, y si hayan sido tales actos formados por la via ordinaria, segun las leyes del Reyno, y las Gracias concedidas a esta Ciudad.

Que dandose a los Reos la defenza, quando nò tenga nada que esperar de ellos el Fisco, la misma Curia Arzobispal no los deba tener mas en los Criminales ni en otras Carzeles secretas, si nò que deban dichos Reos estar en comun con todos los demas carcerados civiles, y que hayan la facultad como todos los demas de escribir, y hablar aquien quieran, quando, y como lo deseen, y lo pidan, sin obligacion de obtener la licencia, a los quales Reos deba darse un Abogado de proponerse vez por vez en cada occurrencia por VV. SS. y de aprobarse por S. M., el qual Abogado deberà usar

toda

che si ebbero, di avere egli proferito proposizioni ereticali, e che manifestavano Ateismo, come ancora il Sacerdote D. Antonino Nava, che sia sottoposto alla sua giuridizione; contro i quali Rei potendo, e volendo in avvenire procedere la medesima Curia, abbia da osservare esattamento le seguenti Regali insinuazioni per lo retto, ed inviolabile ordinario procedimento.

Che il Vicario Generale prontamente cassi tutto quello, che in alcun modo, o nella pura apparenza, o nella vera sostanza riguarda l'antico, o nuovo Tribunale della Fede esistente nella medesima Curia, e con ispecialità il Fiscale, il Mastrodatto, i Notari, il Sugello particolare del Sant' Officio, il Portiero, i Giudici, i Consultori di tal Tribunale, la stanza nelle carceri chiamate del S. Officio, e cassi l' iscrizione *Sanctum Officium* intagliata in marmo sopra la porta principale delle stanze destinate all' uso de' sopradetti Officiali e Subalterni del preteso Tribunale della Santa Fede: impiegando dette stanze ad altro uso, che sia totalmente diverso, e che debba essere restituito a S. M. il sopradetto particolar Sugello, come ancora tutte le Patenti originali delli sopradetti Officiali, e Subalterni Deputati nelle cause di Fede, con il riscontro di essere stato tutto il dippiù, che riguarda le sopradette cancellazioni puntualmente eseguito, sotto la pena dello sfratto immediatamente dal Regno di detti Patentati, e degli altri, che per l'avvenire riceveranno tali offici, ed oltre a ciò di essere dichiarati da ora per allora incorsi nella Regale indignazione, che gli tratterà come pubblici Perturbatori dello Stato.

Ed affinchè per l' avvenire rimanga tolta a' Nazionali ogni ombra di sospetto, ed in consegnenza per la stabile sicurezza de' di loro animi, per l'essenziale servizio di Dio, ed il più esemplare decoro della nostra santissima Religione; ave comandato ancora S. M. al Delegato della Regal Giuridizione, che insinui anche in suo Regal Nome al sopradetto Vicario Generale.

Che per quanto riguarda gli Ecclesiastici Secolari, e Regolari inquisiti d' Eresia, o di leggiero, o veemente sospetto della medesima, come ancora i Laici nel solo reato di eresia, o di altro delitto del privativo conoscimento della sola potestà ecclesiastica sopra i Laici a tenore del Capitolo VI. del Concordato, detta Curia ordinaria arcivescovile, non debba procedere a citazione, se prima non esibisca a S. M. il processo informativo, e che doppo ottenuto il Regal permesso di poter eseguire la citazione, e la prigionia, e di procedere avanti, interposta, che avrà la sentenza, prima di pubblicarla ed eseguirla, debba per la seconda volta esibire a S. M. il processo per veder così nella prima, come nella seconda volta, se sieno stati tali atti formati per la via ordinaria, secondo le leggi del Regno, e le grazie concedute a questa Città.

Che dandosi a' Rei la difesa, quando non abbia altro da attenderne il Fisco non debba tenergli più ne' criminali, nè in altre carceri secreti, ma che debbano detti Rei stare in commune con tutti gl' altri carcerati civili, e che abbiano la facoltà come gl' altri di scrivere e parlare a chi vorranno, quando e come lo desideranno, e lo chiederanno, senz' obbligo di ottenere la licenza; alli quali Rei debba darsi un' Avvocato da proporsi volta per volta in ciascuna occorrenza dalle VV. SS., e da approvarsi da S. M., il quale Avvocato dovrà usare tutta la diligenza ed attenzion nel lor patrocinio, affinchè restino i sopradetti Rei esenti da ogni loro dannoso pregiudizio.

Finalmente, che in tutte le citazioni da farsi

tan-

Digitized by Google

toda dilicencia, y atencion en sù Patrocinio a fin que queden los sobredichos Reos, exemptos de todu su dannoso perjuizio.

Finalmente, que en todas las citaciones de hazerse tanto por las causas de Feè, quanto por qualchiera otra causa ordinaria, assi de los Reos principales Ecclesiasticos, o Legos como de los solos testimonios Legos, dobe la mensionada Curia Arzobispal expresar la causa especifica del delicto, por el qual sean expedidas las dichas citaziones.

Ademas se ha servidu S. M. ordinar al mismo Delegado de su Real Jurisdicion que lar subredichas Reales providencias por lo venidero, sean hechas por el mismo, con Cartas Circulares a todos los demas Arzobispos, y Obispos del Reyno para su inteligencia, y execucion, significandoles igualmente, que en al defensivo de los Reos deberà assi intervenir un Abogado en sus Curias Ecclesiasticas, de aligerse por S. M. por medio da la Camera de Sancta Clara, despues que S. M. avrà visto al Proceso informativo y dado la permision de procederse en adelante.

Todo lu que me ha mandado S. M. pasar a la noticia de VV. SS. paraque se hallen en su entelligencia, y manifestarles al mismo tiempo, como executo, su Real gratitud a la vigilancia, y zelo de VV. SS. en esta dependencia, pues han sido muy justificados sus recursos, paraque no quedassen perjudicadas las gracias a esto Reyno acordadas, las quales siempre que se pretendan vulnerar obeodran VV. SS. por medio de sus recursos y supplicas a S. M. la inviolable ubservancia. Dios guarde a VV. SS. muchos annos como deseo. Palacio y Diziambre 29 de 1746.

El Marques Brancone

Sennores Diputados del S. Ofizio.

tanto per le cause di Fede, quanto per qualsivoglia altra causa ordinaria, così di Rei principali Ecclesiastici, o laici, come de' soli testimonj laici, debba la menzionata Curia Arcivescovile esprimere la causa specifica del delitto, per le quale siensi spedite le dette citezioni.

Di più si è servita S. M. ordinare al medesimo Delegato della Sua Regale Giuridizione, che la sopradette Regali providenze per l'avvenire, si facciano dal medesimo con lettere circolari a tutti gl'altri Arcivescovi e Vescovi del Regno per loro intelligenza ed esecuzione, significando loro altresì, che nel difensivo de' Rei, dovrà pur intervenire un' Avvocato nelle loro Curie Ecclesiastiche da eliggersi da S. M. per mezzo della Camera di Santa Chiara, dupo che da S. M. avrà veduto il processo informativo, data la permissione di procedersi avanti.

Tutto ciò mi ha comendato S. M. passarlo alla notizia di lor Signori, affinchè ne abbiano l' intelligenza, e manifestar loro nel medesimo tempo, come l'eseguisco, la sua Regale gratitudine alla vigilanza e zelo di loro Signori in questa dipendenza, poichè sono stati molto giustificati li loro ricorsi, acciocchè non restassero pregiudicate le Grazie accordate a questo Regno, le quali semprechè si pretendano vulnerare, ne otterranno loro Signori per mezzo de' loro ricorsi, e suppliche a S. M la inviolabile osservanza. Dio guardi le SS. VV. molti anni come desidero. Palazzo a 29. Decembre 1746.

Il Marchese Brancone.

Signori Deputati del Santo Uficio.

Illustrissimo a Reverendissimo Signore Padrone osservandissima.

NOn è entrato mai in dubbiu il Regal animo di S. M. che nelle occorrenze delle cause di Fede: voglia V. S. Illustrissima attentare di altrimente procedere, che colla sua Curia, e cu' Ministri ordinarj della medesima, colla sua facoltà ordinaria, e colla forma parimente ordinaria, stabilita da' Sacri Canoni anteriormente alla nascita del preteso, e mai tra noi conosciuto Tribunale del S. Ufizio, ed auttorizzata dalle Leggi, dalle Grazie, e da' Privilegj del Regno: in maniera che la processura delle medesime non debba inquanto alla forma, nè inquantu alla sostanza in minima parte esser differente da quella di tutte le altre cause Ecclesiastiche criminali. Si è degnata solamente la S. M. urdinarmi, che per la più facile, ed esatta osservauza di questa gelosa parte dell' Ecclesiastica disciplina del Nostro Religiosissimo Regno, come pure per la equità de' giudizj Canonici, e per togliere ogni ombra di sospetto a' Nazionali, e in couseguenza per la pubblica quiete, e per lo maggior servizio di Dio, e decoro della Santa Religione, si è degnata, replico, urdinarmi insinuare a V. S. Illustrissima.

I. Che per quel che riguarda gli Ecclesiastici Secolari, o Regolari, inquisiti di Eresia, ovvero di leggiero, o veemente sospetto della medesima, come pure rispetto a' Laici del solo delitto dell' Eresia, o di altro delitto del privativo conoscimento della sula Potestà Ecclesiastica sopra di essi Laici a tenòre del Capo VI del Concordato: Cotesta sua Curia Ordinaria, come sopra, non debba procedere nè a citazione, nè a carcerazione dell' Inquisito Ecclesiastico, o Laico, se non esibisca prima a S. M. il processo infurmativo, e non abbia dopo ottenuto il Regale permesso di pote eseguire la citazione, o la carcerazioue, e di poter procedere avanti nella causa. E interpostasi dalla Curia la sentenza, prima però di pubblicarla, e di eseguirla; debba V. S. Illustrissima per la seconda volta esibire a S. M. il processo, per vedersi così nella prima, come nella seconda esibizione, se tali atti sienu stati formati per la via ordinaria, e secondo le leggi, e le grazie concedute al Regno.

II. Che nel difensivo da darsi al Reo, si astenghi la Curia di tenerlo riservato, o in criminale; ma debba rilasciarlo alla larga, e in commune con tutti gl' altri carcerati civili, affinchè più traluca la notorietà del giuridico procedimento Canonico con godere il Reo la giusta facultà di scrivere e parlare a chiunque, quando, e come lo desidera, per la propria, e legale sua difesa, senza ubbligo di averne a chiedere, ed ottenere la licenza. E a tal' effetto, in vista della prima esibiziune del processo, nel tempo istesso, che S. M. accorderà la liceuza di proseguirsi la causa, destinerà per mezzo della Regal Camera di S. Chiara un Avvocato, che avrà il carico d' intervenire in tutti gl' atti della difesa del Reo, con usare ogni diligenza, ed attenzione nel di lui patrucinio; affinchè il Reo rimanga esente da ogni suo dannevole pregiudiziu, ed il Pubblico da' giusti concepiti timori.

II. E finalmente, che in tutte le citazioni da farsi in cotesta Curia Ordinaria, come sopra; tanto per le cause civili di Fede, quanto per qua-

lunque altra causa ordinaria, così de' Rei principali ecclesiastici o laici, come de' soli testimonj Laici, si debba dalla medesima Curia esprimere la causa specifica del delitto, per cui sieno spedite le sudette citazioni.

Coteste medesime salutari economiche providenze, in virtù dell' inconvenienti nati sopra questa importante materia sono state da me parimenti di Sovrano Regal Ordine, comunicate sì a questa Arcivescovil Curia, come circolarmente a tutte le altre del Regno: Ben vede V. S. Illustrissima, che le stesse vengono al piissimo animo della M. S. dettate dalla Suprema Legge del governo, la quale l' obbliga in coscienza a sottrarre i Vassalli da ogni violenza, a mantenere il Pubblico tranquillo, ed immune da ogni perniciosa novità, a rischio d' incorrere i Refrattarj nella sua Regal Indignazione, e di essere per conseguente trattati, come volontarj perturbatori dello Stato. Io eseguendo per la mia parte il Regal incarico, di cui mi trovo onorato con Regal Dispaccio de' 29 del cadente per la Segretaria di Stato dell' Ecclesiastico; attendo che V. S. Illustrissima cominci la sua dal darmi riscontro di aver ricevuta questa mia lettera, e mi confermo. Napoli li 31. Dicembre 1746. Monsignor Vescovo.... Affezionatissimo, ed obligatissimo Serv. = Niccola Fraggianni.

A los Deputados del Sancto Officio.

AViendo el Delegado de la Jurisdicion en execucion de las ordenes del Rey de 29 proximo pasado respectivas a los processos formados por la Curia Arzobispal de esta Ciudad en materia de Feè, representado a S. M. de aver dado a todo exacta execucion, y que el Vicario General de dicha Curia aviendo recivido con toda la debita resignacion las insinuaciones que le fueron hechas por el mismo Delegado de la Real Jurisdicion, en sequela de las mismas, le ha inviado por medio del Canonico Atanasio Fiscal de la misma Curia el sello, las Patentes, y los Billetes, asegurandole dicho Fiscal en voz, y en nombre del referido Vicario General, de aver sido yà trasmitido el Diacon Don Angel Petrella al Arzobispo de Capua, y de aver sido quitada la inscription de *Sanctum Officium* y substituida en su vez la de *Archivium*; aver sido cerrado la ventanilla que correspondia a las estanzias, y de estar quitado el Crucifixo, y la Rueda, empleadas en consequencia en otro uso; assi mismo de aver sido mutado el nombre de *Carzele del Santo Officio* en el de *San Francisco, y San Pablo*, pues cada una de aquellas carzeles tiene su nombre particular; me ha mandado S. M. pasar a VV. SS. la noticia, como executo, de todo lo expresado, paraque se hallen en su intelicencia. Dios guarde a VV. SS. muchos annos como deseo. Palacio y Enero 5. de 1747. El Marques Brancone.

Senores Deputado del Sancto Ofizio.

Alli Deputati del Santo Ufficio.

AVendo il Delegato della Regal Giuridizione, in esecuzione degl' ordini del Re in data de' 29 del prossimo passato riguardanti i processi formati dalla Curia Arcivescovile di questa Città, in materia di Fede, rappresentato a Sua Maestà di aver dato a tutto esatta esecuzione, e che il Vicario Generale della suddetta Curia, avendo ricevuto con tutta la dovuta rassegnazione le insinuazioni, che gli furon fatte dallo stesso Delegato della Regal Giuridizione, in sequela delle medesime gli ha inviato per mezzo del Canonico Attanasio, Fiscale della stessa Curia il Sugello, le Patenti, ed i biglietti, assicurandogli il detto Fiscale in voce, ed in nome del riferito Vicario Generale, di essere stato già trasmesso il Diacono D. Angelo Petrella all' Arcivescovo di Capua, e di essere stata tolta l' iscrizione del *Sanctum Officium*, e di essersi sostituita in sua vece quella di *Archivium*; di essere stata chiusa la picciola finestra, che corrispondeva alle stanze, e di essersi tolto il Crocifisso, e la Ruota, impiegati in conseguenza in altro uso, come altresì di essersi mutato il nome delle *Carceri di Santo Uficio* in quello di *S. Francesco, e di S. Paolo*, a cagionche ciascheduna di quelle carceri tiene il suo nome particolare. Mi ha ordinato Sua Maestà passare a loro Signori la notizia, come l' eseguo, di tutto il detto di sopra, affinchè ne siano full' intelligenza. Dio guardi loro Signori molti anni, come desidero. Palazzo li 5 Gennajo 1747. Il Marchese Brancone.

Signori Deputati del Santo Uficio.

LETTERA CIRCOLARE DEL MARCHESE

NICCOLA FRAGGIANNI

Decano della Camera Regale di Napoli, e Delegato della Regal Giuridizione a tutti gli Arcivescovi e Vescovi del Regno intorno al modo di procedere ie cause di Fede

Col Regal Dispaccio della Maestà di

FERDINANDO IV

Diretto a' Deputati contra il Tribunale dell' Uficio della Inquisizione su la stessa Materia.

Ill. e Rev. Sig. e Padrone Os.

IL *Re nostro Signore ha raccolte con la paterna clemenza sua, le suppliche de'* Deputati *contro il Tri-*
✠ 32 *bunale dell' Ufizio dell' Inquisizione, per la conferma ed osservanza delle sovrane risoluzioni del* Re Cattolico, *suo augusto Padre, intorno alla ordinarie procedura delle Curie ecclesiastiche in cause di Fede.* Inerendo *perciò la Maestà Sua alle accennate paterne determinazioni, ed avendo egualmente a cuore il mantenimento delle grazie, e de' privilegj del Regno, la sicurezza de' suoi Popoli, e la publica tranquillità dello Stato; vuole, che si rinnovi il regale stabilimento de' 29 di Dicembre del 1746 perenne monumento della sapienza, e della giustizia del Re Cattolico. A questo oggetto, degno della suprema sua cura, e provvidenza, mi comanda, che io, qual Delegato di sua Regal Giuridizione, replichi a tutti gli Arcivescovi, e Vescovi del Regno la mia enciclica, data a' 31 di Dicembre del 1746 come fo a V. S. Illustrissima con la presente, inserendola qui di parola a parola; ed è questa, che segue. Illustriss. e Reverendiss. Signore e Padrone Oss. Non è entrato mai in dubbio il regale animo di S. M., che nelle occorrenze delle cause di Fede voglia V. S. Illustrissima attentare di altrimente procedere, che coe la sua Curia, e co' Ministri ordinarj della medesima, con la sua facoltà ordinaria, e con la forma parimente ordinaria, stabilita da' sacri canoni, anteriormente alla nascita del preteso, e mai tra noi con conosciuto Tribunale del S. Uficio, ed autorizzata dalle leggi, dalle grazie, e da' privilegj del Regno; in maniera che la procedura delle medesime non debba in quanto alla forma, nè in quanto alla sostanza, ie minima*

parte

parte esser differente da quella di tutte e altre cause ecclesiastiche criminali. Si è degnata solamente la M. S. ordinarmi, che per la più facile, ed esatta osservanza di questa gelosa parte della ecclesiastica disciplina del nostro religiosissimo Regno, come pure per la equità de' giudizj canonici, e per toglere ogni ombra di sospetto a' nazionali; e in conseguenza per la pubblica quiete, e per lo maggior servigio di Dio, e decoro della Santa Religione, si è degnata, replico, ordinarmi insinuare a V. S. Illustriss.

I. Che per quel che riguarda gli ecclesiastici secolari, o regolari, inquisiti di eresia, ovvero di leggiero, e veemente sospetto della medesima, come pure, rispetto a' laici, nel solo delitto dell'eresia, o di altro delitto del privativo conoscimento della sola Potestà Ecclesiastica sopra di essi laici a tenore del Cap. VI del Concordato: cotesta sua Curia ordinaria, come sopra, non debba procedere nè a citazione, nè a carcerazione dell'inquisito ecclesiastico, o laico; se non esibisca prima a S. M. il processo informativo, e non abbia dipoi ottenuto il regal permesso di potere eseguire la citazione, o la carcerazione, e di poter procedere avanti nella causa. E interpostasi dalla Curia la sentenza, prima però di pubblicarla, e di eseguirla, debba V. S. Illustriss. per la seconda volta esibire a S. M. il processo, per vedersi così nella prima, come nella seconda esibizione, se tali atti sieno stati formati per la via ordinaria, o secondo le leggi, e le grazie concedute al Regno.

II. Che nel difensivo da darsi al reo, si astenga la Curia di tenerlo riservato, o in criminale, ma debba rilasciarlo alla largo, e in comune con tutti gli altri carcerati civili, affinchè più traluca la notorietà del giuridico procedimento canonico; con godere il reo la giusta facoltà di scrivere, e parlare a chiunque, quando, o come lo desideri, per la propria e legale sua difesa, senza obbligo di averne a chiedere, ed ottenere la licenza. E a tale effetto, in vista della prima esibizione del processo, nel tempo istesso che S. M. accorderà la licenza di proseguirsi la causa, destinerà, per mezzo della Regal Camera di S. Chiara, un' Avvocato, che avrà la carica d'intervenire in tutti gli atti della difesa del reo, con usare ogni diligenza e attenzione nel di lui patrocinio, affinchè il reo rimanga esente da ogni suo dannevole pregiudizio, ed il pubblico da' giusti conceputi timori.

III. E finalmente, che in tutte le citazioni da farsi in cotesta Curia ordinaria, come sopra, tanto per le cause di Fede, quanto per qualunque altra causa ordinaria, così de' rei principali ecclesiastici, o laici, come de' soli testimonj laici, si debba dalla medesima Curia esprimere la causa specifica del delitto, per cui sieno spedite le suddette citazioni.

Coteste medesime salutari economiche provvidenze, in vista degl' inconvenienti nati sopra questa importante materia, sono state da me parimente, di sovrano regale ordine, comunicate sì a questa Arcivescovil Curia, come circolarmente a tutte le altre del Regno. Ben vede V. S. Illustriss., che le stesse vengono, al piissimo animo della M. S. dettate dalla suprema legge del Governo, la quale la obbliga in coscienza a sottrarre i vassalli da ogni violenza, e mantenere il Pubblico tranquillo, e immune da ogni perniciosa novità; a rischio d'incorrersi i refrattarj nella sua regale indignazione; e di essere per conseguenza trattati, come volontarj perturbatori dello Stato. Io seguendo per la mia parte il regale incarico, di cui mi trovo onorato col regal dispaccio de' 29. del cadente per la Segreteria di Stato dell' Ecclesiastico; attendo che V. S. Illustriss. cominci la sua dal darmi riscontro d'aver ricevuta questa mia lettera. E mi confermo. Napoli 31. Dicembre 1746. Monsignore Vescovo di .... Affezionatiss. ed obbligatiss. serv. Niccola Fraggianni.

Dopo averle dunque io ripetute le divisate sovrane ordinazioni, son sicuro, che saran da lei ricevute con pieno suo piacere, e religiosamente eseguite.

Inoltre mi commanda Sua Maestà, che in questa occasione la prevenga, come so: Che benchè vegga la Maestà Sua sempre più la necessità di dar riparo agli abusi, che la sperienza vuole, che si temano; nondimeno degnandosi con la clementissima sua moderazione procedere lentamente al rimedio, si contenta per ora, fino ad altro ordine, di rinnovare l'osservanza delle leggi del Regno circa le stampe: proibendo d'imprimersi editti, o qualunque altra cosa dagli Arcivescovi, da' Vescovi, e dagli altri Prelati del Regno, senza che ne preceda l'esamina, e la permissione della sua Regal Camera di S. Chiara.

Ed affinchè tali stabilimenti rimangan fermi ed inviolabili, e loro si dia esatta e compiuta osservanza in ogni tempo; le soggiungo di dover registrare la presente lettera negli atti della sua Curia, e mandarne documento.

Finalmente per colmo di giusta di lei consolazione, come di rispettoso vassallo, di buon patriota, e di zelante ecclesiastico, le rimetto copia di un nuovo regal dispaccio, indrizzato a' Deputati contra il Tribunale del Ufiçio della Inquisizione, Io intanto mi rafferma.

Di V. S. Illustriss. e Reverendiss.
Napoli il dì 20. Settembre 1761.

Registrata nel libro delle
lettere Regie del 1761.
Carulli.

Monsignore il Vescovo di ....

Affezionatiss. ed obbligatiss. serv.
Il Marchese Fraggianni.

Copia di regal dispaccio indrizzato a' Signori Deputati contra il Tribunale del Santo Ufizio.

GRate al Re, utili al Pubblico, e di universal sommo applauso sono le incessanti cure delle SS. VV. nell' invigilare per la conservazione di quelle grazie, e privilegj accordati a questo Regno da' suoi passati Sovrani, per li quali non solo non si è permesso mai più l'introduzione del Tribunal del Santo Ufficio, ma nemmeno si tollera il minimo discostamento, che nelle cause di Fede facessero le Curie Ecclesiastiche dall' ordinario sentiero giudiziale, secondo il comune ricevuto dritto canonico. Coerentemente a questi principj il Re, non meno de' passati Monarchi, impegnato a mantenere l'universal tranquillità di questo Regno volontieri ha inerito alle zelanti suppliche delle SS. VV. per l'esatta osservanza di quanto sù questa materia fu ordinato dal Re Cattolico, suo Augusto Genitore. Perciò ha risoluto, doversi rinnovare i Regali ordini da S. M. Cattolica emanati a' 20 di Dicembre del 1746, e che questi si debbano inviolabilmente osservare. A tale oggetto ha incaricato al Delegato della Regal Giuridizione di replicare a tutti gli Arcivescovi, Vescovi, ed altri Ordinarj Prelati di questo Regno le medesime circolari lettere, che con la data de' 31 di Dicembre dello stesso anno 1746 egli inviò loro per regal comando, con nuovamente prescrivere, ed inculcare ad essi nel regal Nome la rigorosa osservanza di quanto allora da S. M. Cattolica fu disposto. Per ordine del Re partecipo alle SS. VV. questa sua sovrana risoluzione, affinchè, stando Elle in tale intelligenza, possano sempre più, e con maggiore alacrità tener desto l'occhio della lor vigilanza, acciò le Leggi Pubbliche, le Grazie, e i Privilegj del Regno in sì dilicata materia non soffrano la minima infrazione.

Palazzo il dì 8. di Agosto 1761.
Carlo de Marco.

A' Signori Deputati contra il Tribunale del Santo Ufficio.

FER-

FERDINANDO IV

Per la Grazia di Dio Re delle due Sicilie di Gerusalemme. &c. Infante delle Spagne, Duca di Parma, Piacenza, Castro, &c. Gran Principe Ereditario di Toscana, &c.

D. GIUSEPPE ROMANO

Presidente del Sagro Regio Consiglio, e Vece-Protonotario.

ESsendo pervenuto a nostra notizia, che da molti anni siasi introdotto da' Portieri del S. C. il biasi-
33 *mevole abuso di far fare le notificazioni, esecuzioni, e gli altri atti pertinenti al loro Officio, da alcune persone, che presso di loro tengono sotto il nome di Aiutanti, sulla fede de' quali fanno poi li detti Portieri le Relate, come se essi personalmente (secondo sono indispensabilmente tenuti) avessero fatte le notificazioni, ed eseguiti gli atti accennati; dallo che ne son derivati molti inconvenienti, e molte frodi ancora si sono commesse in pregiudizio delle parti litiganti, e della retta amministrazione della Giustizia: acciocchè in avvenire resti abolito, e totalmente estirpato il suddetto pernicioso abuso, ordiniamo che, senza pregiudizio delle pene incorse per l' innosservanza de' Decreti de' Spettabili Presidenti nostri predecessori su di tale assunto, da oggi in avvenire tutte le Suppliche, Istanze, Memoriali, Decreti, e tutti gli Atti, e Scritture qualsivogliano del S. R. C., si notifichino solamente dagli attuali Portieri di esso S. C., approvati dallo Spettabile Presidente, e da' medesimi attuali Portieri solamente siano eseguite le Lettere Esecutoriali, e gli altri Ordini qualsivogliano loro commessi, tanto in questa Capitale, quanto negli altri luoghi del Regno; quali Portieri debbano esercitare i proprj Officj personalmente, senza che affatto possano tenere, nè servirsi di altre persone sotto nome di Ajutanti, o sotto di qualunque altro pretesto, e colore, ancorchè fossero loro padri, figli, o fratelli, o in altro qualsivoglia grado congionti; e debbano ancora stendere di lor propria mano intieramente così le Relate delle notificazioni, come ogni altro Atto. E facendosi altrimente, il Portiere, il quale tiene l' Ajutante, ancorchè Congionto, incorra nella pena di ducati dieci, e l' Ajutante di ducati cinque, in beneficio del Regio Fisco, ed inoltre amendue sian sottoposti alle pene di Carcerazione, privazione di Officio, ed altre ad arbitrio dello Spettabile Presidente, per ciascuna volta, che contraverranno al presente nostro Ordine; e le notificazioni, esecuzioni, ed altri atti, che saranno fatti per mezzo de' suddetti Aiutanti, come nulli di lor natura per lo difetto della persona non legittima, non si ricevano, nè si ammettano da' Mastridatti, Scrivani, ed altri Officiali, sotto la pena di ducati venticinque per ciascheduno di essi per ogni volta: nelle quali pene incorrano ancora così gli stessi Mastridatti, Scrivani, ed altri Officiali, qualunque volta commetteranno l' esecuzione di qualche affare alle suddette persone, che non sono attuali Portieri approvati del S. C., come le Parti, che se n' avvalessero. Ed affinchè questo nostro Ordine sia a tutti noto, ne si possa in avvenire allegar causa d' ignoranza, se ne affiggano copie nelle Porte del Tribunale del S. C., e delle Ruote, e Segretaria del medesimo. Napoli a' 12. di Settembre del mille settecento sessantuno.*

GIUSEPPE ROMANO PRESIDENTE

Francesco Porcelli Segretario del S. R. C.

APPENDIX DE CARO.

Circa ea, quæ observanda sunt a Scribis, & Actorum Magistris M. C. V. decreto junctis Aulis prolato.

Die 28. Septembris 1751. *Neapoli*.

PEr Magnam Curiam Vicariæ junctis Aulis cum interventu Spectabilis Regentis dictæ M. C. pro executione Regalis Rescripti per Secretariam Status, Gratiæ, & Justitiæ de die 13. currentis mensis provisum, & decretum est, quod in judiciis nunciationis novi operis, quæ promoventur servata forma novellæ Regalis Constitutionis anni 1738 teneatur Pars, quæ novum nunciat opus intra mensem, decurrendum a prima juridica die post notificationem decreti inhibitionis, exhibere, & præsentare penes acta relationem Tabularii, quo termino elapso inhibitio prædicta ablata prorsus remaneat, etiam si nullum præcedat decretum Judicis.

I. Deposita quæcumque, quæ a Partibus, sive ordine Judicis, sive sponte fiunt, fiant in Banco cum fide crediti, dictaque fides depositi ad dispositionem dictæ M.C., non autem cum fide crediti, pro executione Regiæ Sanctionis tradatur tantummodo Actorum Magistris proprietariis dictæ M.C., atque Actuariis proprietariis; Quæ facultas concedatur etiam Magistris Actorum M. C. non proprietariis, dummodò intra mensem cautionem ducatorum mille præstent penes Secretarium M. C., & unus quisque eorum depositum receperit, teneatur in calce decreti interponendi pro expeditione salvaguardiæ, & in calce dictæ salvaguardiæ adnotare, depositum penes se existere, describendo Bancum, ubi factum fuerit, & teneantur ceteri Actorum Magistri, & Actuarii, ac Scribæ, qui deposita actu conservant, statim post præsentis decreti promulgationem illa exhibere, & tradere uni ex supradictis Actorum Magistris, & Actuariis: Si verò causa in Banco alicujus ex eis agitetur, dicta deposita fiant penes Actorum Magistrum, sive Actuarium Causæ, secus penes quemlibet ex dictis supra enunciatis: Quod si quis contra fecerit, statim Regio Fisco solvat ducatos vigintiquinque, Fiscaliumque pœnarum Perceptor de transgressione certior factus dictam quantitatem exigat ab eo, qui non obtemperarit, absque Judicis jussu, quemadmodum & alias exigit pœnas. Quod autem generaliter de depositis sancitum est, in illis depositis locum non habeat, quæ facta sunt, & in posterum fient a debitoribus, qui in Regia gaudebunt visitatione, pro quibus donec Actorum Magister Crispus officium dictæ visitationis exerceat, poterit dicta deposita in pecunia numerata recipere. Verum in libro, quem uti dicti officii Proprietarius penes se conservat, nomen, cognomenque debitoris, quantitatem depositi, nomenque Creditoris describere teneatur, dictumque librum inspicere cuilibet permittatur.

II. Scribæ extraordinarii dictæ M. C. minime accedant ad Judicum domos, sive negotia proponenda sint, sive scripturæ signandæ, aut subscribendæ, sed id muneris obeant ordinarii Scribæ, quorum est proprium, ut quæ a Judicibus mandantur, rite exequantur, in facti quæstionibus consulti respondeant, & ea, quæ decernuntur, rectè percipiant, & ritè concipiant; Si quis verò contra facere audeat, in carcerem statim conjiciatur, ibique continuo biduo detineatur, veram permittatur Actorum Magistris, & Actuariis idoneam, habilemque personam constituere, & deputare pro proponendis causis, quæ ab eis actitantur.

III. Qui-

• III. Quilibet Actorum Magister, Actuarios, & Scriba nemini tradere audeat decreta nondum a Judicibus subscripta, sed ipse ea Judici subscribenda proponat, & exhibeat: Quoties contra fecerit, triginta carolenorum pœnam subeat, a Perceptore modo, quo supra, exigendam, & a muneris exercitio integro semestri arceatur.

IV. Nemo ad Actorum Magistri, Actuarii, Scribæque munus admitti petens, admittatur, nisi procedat inquisitio de vita, & moribus, & interrogetur, examineturque circa stylum dictæ M. C., termini compilationem, & alia scitu necessaria a dicto Crispo, & Vito coram Judicibus junctis aulis, sive ab aliis a M. C. deputandis; Si quis verò in posterum audeat decretum admissionis conscribere, ac Judicibus subscribendum offerre, uti hactenus perperam fieri consuevit, pœnam ducatorum vigintiquinque Fisco applicandam statim incurrat, quos Fiscalium proventuum Perceptor jure suo exigat.

V. Omnes Actorum Magistri, & Actuarii intra decem dierum spatium, a præsentis decreti publicatione decurrendum, Scribarum nomina edant, qui ipsis addicti sunt, notulamque exhibeant, in qua fideliter describantur; ut si numerum Regia Sanctione definitum excedant, intra ordinem redigi possint.

VI. Nemo ex Magistris Actorum, & Actuariis mandata procurationum, ac Scripturas quascumque in posterum recipiat, nisi ab eo Procuratore exhibeantur, qui a Spectabili Præside S.R.C. ad id munus sit approbatus, & quoties de exhibitione, ac productione scripturarum testificari insuper teneantur, scripturam exhibitam ac præsentatam fuisse a Procuratore N. N. approbato. Quoties contra faciant, sex ducatorum pœnam subeant, uti supra sancitum est, exigendam.

VII. Scribæ Judicibus scripturas subscribendas minime in posterum exhibeant, nisi adimpleta sint ea, quæ Regiis Sanctionibus continentur, subscriptio nempe Magistri Actorum, sive Actuarii, ejusque attestatio, a quo scriptura producta, ac præsentata fuerit. Quotiescumque contra faciant, sex ducatorum pœnam subeant, & bimestri continuo ei muneris exercitio interdicatur, si bis contra fecerint, amplius non exerceant.

VIII. Actuariis obligationes stipulari, cautionesque recipere in iis tantum causis permittitur, quæ penes ipsos agitantur, non autem in iis, quæ penes alios. Qui contra fecerit, decem ducatorum pœna feriatur Fisco, ut supra dictum est, applicanda.

IX. Actuarii, Actorumque Magistri earum causarum tantum scripturas subscribant, & adimpleant, quæ penes ipsos agitantur. Quicumque aliorum Scribarum aliis Magistris Actorum, & Actuariis addictorum, scripturas subscribat in posterum, decem ducatos Fisco pœnæ nomine persolvat, & bimestri continuo è muneris exercitio repellatur. Excepto tantum casu, quo ordinarius Magister Actorum, vel Actuarius morbo, vel aliqua alia causa impediatur, quo casu alteri Actuario, impediti voluntate subrogato, liceat id facere, dummodo nomine ordinarii absentis, infirmi, aut alias impediti id faciat. Qui contra fecerit, decem ducatis Fisco persolvendis mulctetur, & bimestri continuo muneris exercitio interdicatur.

X. Magistri Actorum, & Actuarii quoties de decretis præambulis, aliisque decretis, quibus a M. C. declaratur, bona, jura, ad aliquem spectavisse, ac spectare, testificantur, & fidem faciunt, specialem mentionem faciant loci, diei, & anni, quo testamenta rogata, & condita, ac contractus stipulati fuerint, & cujus Notarii manu, ut si originalia decreta casu aliquo pereant, possint harum testificationum ope reparari.

XI Hoc idem Judices M. C. facere teneantur in exarandis hujusmodi decretorum formulis, quæ vulgo vota nuncupantur.

Quæ omnia, ut singulis, quorum interest, innotescant, nec ignorantiam quocumque tempore allegare valeant, decretum hoc typis mandari, & more consueto proponi, & publicari mandavimus. *Princeps Centulæ Regens. Joseph de Rosa. Dominicus Salomonius. Horatius Biscione. Placidus Dentice. Nicolaus Rinaldi. Fabritius de Ipolito. Petrus Senius. Dominicus Caracciolus.*

FINIS PRIMI TOMI.

INDEX ADDITIONUM
DE
CARO, ET GRATIANI.

A.

I N D E X

an

I N D E X

Con-

ADDITIONUM.

D.

E.

Exe-

He-

ADDITIONUM.

Digitized by Google

No-

A D D I T I O N U M.

I N D E X

Digitized by Google

Q.

R.

Re-

I N D E X

Testa-

ADDITIONUM.

V.

F I N I S.